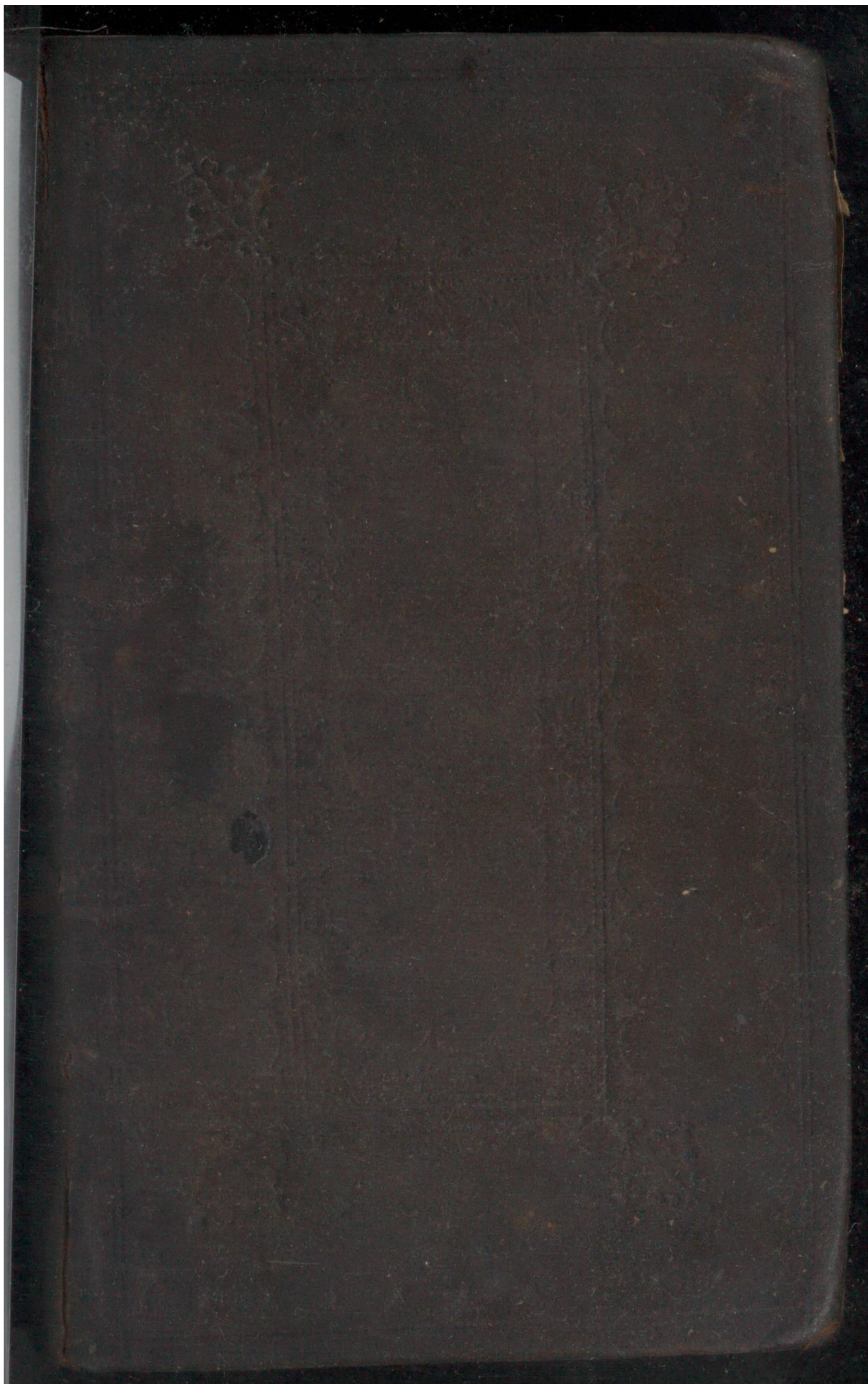
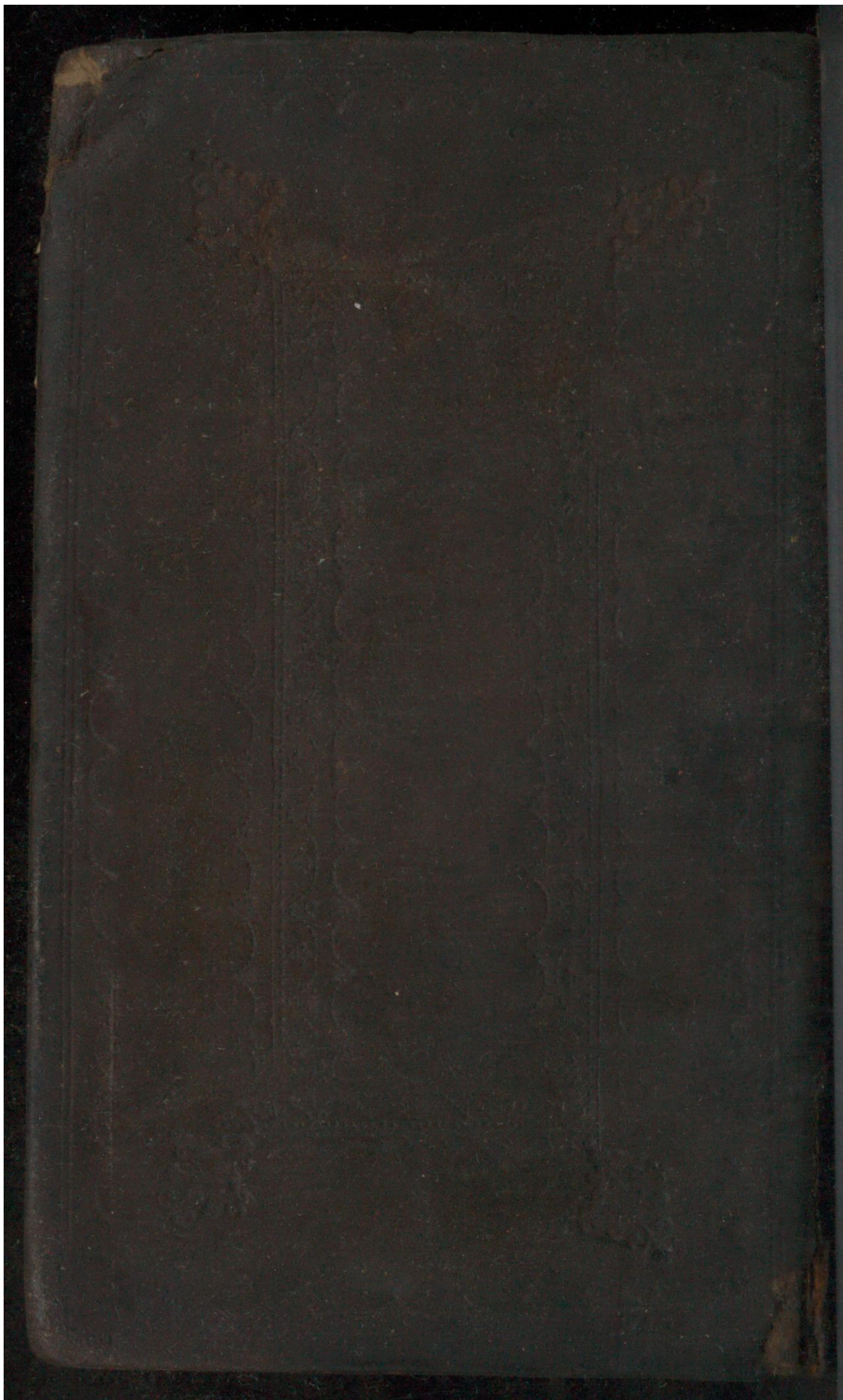

854/A

BIBLE : Concordances

GRP
4/53

Saml. Ashe
Langley Burrel
Wilts

William Mason

854

BIBLE: concordances

G.R.P

4/53

THESAVRVS
S. SCRIPTVRÆ
PROPHETICÆ ET
APOSTOLICÆ,

Nominum, Verborum, Rerum, Exemplorum, quæ in S.Bibliis continentur, SVMMAM complectens,& breuiter indicans.

A D.AVGVSTINO MARLORATO *ex S.Scriptura, primùm collectus: deinde per* D. GVIL. FEVGVEREIVM *digestus & in amplum Codicem relatus: Tandem* ISAACI FEGVERNEKINI,*aliorum denique Theologiæ Studiosorum piorumq; virorum operâ in Enchiridij formam contractus.*

Prioribus omnibus Editionibus auctior, ſicuti ſubiuncta ſeq.paginis ad Lectorem præfatio demonſtrat.

Cum Triplici INDICE.

GENEVÆ.
APVD Petrum & Iacobum Chouët.
M. DC. XIII.

Guil·Hicks

THEOLOGIÆ CANDIDATO, GRATIAM & pacem.

THESAVRI *in sacris literis, siue homines, siue Deum spectemus, multiplex occurrit mentio. Seruatoris nostri vocem, de thesauro, qui tibi, Lector, offertur, repetimus, Recondite vobis (inquit) thesauros in cœlo, vbi neque tinea neque erosio corrumpit, & vbi fures non perfodiunt, neque furantur. Nam vbi est thesaurus vester, illic erit etiam cor vestrum. Rerum incorruptibilium thesaurus congerendus qui non deficiat, nobis non desit, & sartus tectus perpetuò maneat, ex quo quod bonum, vtile, iucundum, necessarium est in promptu depromere, alijs proponere ad animæ tranquillitatem conciliandam facilè possis. In Christo sunt omnes thesauri sapientiæ ac cognitionis absconditi. Sed Deus qui edixit vt è tenebris lux splendesceret, is est qui splenduit in cordibus nostris ad præbendum lumen cognitionis gloriæ Dei in facie Iesu Christi: is est qui thesaurum illum immensum ostendit in verbo scripto, librísque Propheticis & Apostolicis, vasculis quidem testaceis, incluso: vt eius virtutis præstantia sit Dei, & non ex hominibus, quantumuis Dei seruis, per quos preciosissimas misericordiæ suæ diuitias nobis largitus est. Scripturarum Sacrarum equidem tanta est vbertas, tanta diuinarum opum congeries, tantaq́; in Dei cognitione tradenda facultas, vt earum splendore perfusi, copia ditati, consilio ducti, gloriam Domini retecta facie, vt in speculo intuentes, in eandem imaginem transformemur ex gloria in gloriam. Atque quod in eo thesauro magis mirere, non locupletes tantùm locupletiores & lætiores efficit, sed inopem accedentem subleuat & vndequaque diuitem, beatum, nouaq́; sua sorte contentum comitatur. Paulus Apostolus diuersis verbis, sed eodem sensu, discipulum charissimum Timotheum compellans, Permane (ait) in his quæ didicisti, & quæ tibi concredita sunt, sciens à quo didiceris,*

¶ 2

téque à puero sacras literas nouisse, quæ te possunt sapientem reddere ad salutem, per fidem quæ est in Christo Iesu. At tibi, Lector, occinimus, Accipe hilari mente Thesaurum veritatis diuinæ, tibi in libris Canonicis Veteris nouiq; fœderis oblatum, tibi concreditum conserua fideliter, is enim te diuitiis æternis locupletabit, & beabit pace cœlesti. Quid terrena semper meditamur, caduca, instabilia, relinquenda breui? Cur longum vale sæpius æternùm permansuris bonis & diuitiis dicimus? Si tanti vitrum facimus, quid margaritum? Totus ille Scripturæ diuinitus inspiratæ thesaurus, abyssus diuitiarum cœlestium apparet, ex quo quæcunque sunt vtilia ad doctrinam, ad redargutionem, ad correctionem, ad institutionem quæ est in iustitia, vt perfectus sis ad omne opus bonum, aliósque tecum serues, perfectéque instructos eruere possis. Nouum & mirabile prorsus diuitiarum genus sit oportet, quod vt largiretur Ecclesiæ, qui Deus erat factus est homo, qui immortalis mortalis, qui in sinu patris se in terras demisit. Magnum quiddam, & haudquaquam vulgare sit oportet, quicquid illud est, quod ille tam admirandus author, post tot excellentium Philosophorum familias, demonstraturus nobis aduenit. Cur non hîc pia curiositate, singula in tot capsulis & arculis sacris latentia cognoscimus, disquirimus, excutimus? præsertim cùm hoc diuitiarum genus, tam eximium, preciosum, immensum, numero innumero, semel & simul pauperrimas reddiderit vniuersas huius mundi facultates? Cœlestes thesauros ex paucis thecis, sed altissimis, & tutissimo loco repositis, desumere licet, nemine repellente, vel exprobrante, sed inuitante, compellãte, donante Christo, longè minore negotio, quàm ex tot falsò nominatæ scientiæ mundanæ spinosis voluminibus. Nihil hîc necesse est, vt tot argutiis instructus ad pecuniam colligendam accedas. Simplex & cuiuis paratum est donum illum cœleste, modò promptam fidei veræ manum adferas, aurémque docilem: tunc aberit à tuo corde formidabilis hæc exprobratio Summi Iudicis ad Ecclesiæ Laodicensis ministrum, Noui opera tua, te neque frigidum esse, neque feruidum. vtinam frigidus esses, aut feruidus! Itaque quoniam tepidus es, nec frigidus, nec feruidus, futurum est vt te euomam ex ore meo. Nam dicis, Diues sum & ditatus sum, & nullius egeo. Neque nosti te esse ærumnosum, & miserabilem, & pauperem, & cæcum, & nudum. Suadeo tibi vt emas à me aurum igni exploratum, vt diues fias, & vestimenta alba, vt induaris, nec appareat dedecus nuditatis tuæ, & collyrio inungas oculos tuos, vt videas. Hæc nobis dicta putemus, Lector: hæ sint collyria chartæ, hîc aurum & vestimenta quæramus, vocationi, tenuitati, meditationi nostræ conuenientia, & ad

regis

regis nostri palatium his vocibus inuitemur, vt ingentes diuitias eiusdem deuotis contemplemur fidei oculis, vt sciamus quæ sit spes illa vocationis ipsius, quæ opes hæreditatis populo Dei per Christũ acquisitæ, & quanta sit excellens magnitudo potentiæ Dei in nobis qui credimus, ita vt in charitate radicati, tantarum diuitiarum latitudinem, longitudinem, profunditatem, sublimitatem assequi valeamus. Diuitiæ diuinæ omnibus ex æquo sese accommodant, exigua manu præditis & pusillis se submittunt, illorum captum respiciunt, quæ nobis idonea sunt curantes, donec adolescamus in Christo. Grandioribus & cœlesti ætate prouectis, thesaurus hic admirabilis apparet, qui vt rerum periti, & sensibus exercitatis præditi, preciosum à vili discernunt. Et certè quo longius Dei opes tractaueris, eò longius illarum maiestate moueberis. Prauis prauæ, paruis pusillæ, magnis magnæ sunt, vt excelsa mente donatis excelsæ. Sed nullam ætatem, nullum sexum, nullam conditionem reijciunt. Sed hic non perinde communis & expositus est omnibus, atque Christi doctrina ex sacris fontibus abundè fluens. Non arcet omnino quenquam, nisi quis semet arceat, ipse sibi inuidens. Vehementer enim istos improbamus, qui thesaurum Sacræ Scripturæ idiotis (quos vocant) suffurantur, & diuitias cœlestes, rubigine deformes, vel ab interpretationum variarum tinea corrosas esse vociferantur: vt nos à domo patris nostri cœlestis abductos, seductos, ad humanarum traditionum fœdissimas, fœtidissimas & lethales cloacas deducant. Regum opes attingere fortasse non satis tutum. at Christus suas quàm maximè cupit euulgari. has lubens suis concedit: præsertim verò harum cupidissimis. Ex quorum numero Theologiæ candidatos esse conuenit. Sed quia ratio alia est Thesauri expositi, & exponendi, factum est vt in Ecclesia, quæ est Dei domus, cui fruendus totus conceditur, non vno tantùm ordine dispositus appareat: sed pro donorum Spiritus Sancti mensura, familiæ sanctæ œconomi, dispensatores diuinarum diuitiarum, harum distribuendarum methodum sibi nec non aliis consignauerint. Inter quos laudabilem operam nauauit fidelis seruus, scriba edoctus in regno cœlorum, noua vetera è scrinio sui pectoris olim proferens, D. AVGVSTINVS MARLORATVS, Rhotomagensis Ecclesiæ pastor vigilantissimus, & Christi martyr inuictus: cuius opus ex sacris thesauris congestum, dein in arcam suis arculis distinctum, studio D. GVLIELMI FEVGVEREII laborum piorum socij & successoris, variis locis editum, tandem in enchyridij formam contractum, & nunc multis diuitiis vltra priores editiones omnes auctum atque illustratum, tibi offerimus. In eo tria occurrerunt capita pro Alphabeti serie collocata, Rerum, Do-

gmatum & Phraseon, quibus Exempla admixta sunt. Quæ quum vberius a Theologis exponantur, & quis sit omnium vsus ex praxi quotidiana percipiatur, in iis fusius declarandis immorari haud necesse est. Ex Apocryphis olim collecta reiecimus: in quorum locum multa prætermissa, præsertim ad voces theologicas pertinentia, per totum volumen, à principio ad calcem sparsa, adiecimus. Nonnulla emendauimus, Exempla omnia, Dogmata item, & quæ ab aduersariis pro errorum suorum confirmatione torquentur pridem indicata, reliquimus, vulgatam editionem Latinam post Marloratum, ab initio ad finem sequuti. Huic postremæ editioni accesserunt, 1. Locorum ferè omnium, qui à Collectore citantur, necessaria cum suis fontibus collatio. 2. Pleraque virorum, vrbium & similium rerum nomina, obseruatione digna, cum sua breui designatione, adscripta. 3. Quæ in hocce Thesauro extabant paucis insertis, pariter illustrata. 4. Tituli etiam nominum, propriorum, appellatiuorum & rerum, locupletiores redditi, aliique perutiles non pauci commodè adiecti. quorum nonnulli notulis istis [ ] inclusi, alij verò prætermissi, sed in vocum Indice designati sunt. 5. Definitiones quoque quamplurimæ seu descriptiones studiosis pergratæ. 6. Dictionum Hebr. & Græc. pleraque significationes. Habes, Lector, instituti nostri rationem: tu verò thesauro, in tuum commodum noua editione parato, fruere vtere, fretus clementia Christi, quem tibi ex animo vouemus propitium. Calend. Mart. anno CIↃ IↃCXIII.

I. INDEX
VOCES SINGVLAS HOC THESAVRO INCLVSAS, ET SVIS TESTIMONIIS adiunctis ac conuenientibus Exemplis abundè illustratas, exhibens.

Numerus paginam demonstrat. Notulis [] *insignitæ voces huic editioni accesserunt: Litera F. Filius, Fr. frater, M. mater, N. nepos, R. Rex, V. vxor significat.*

¶ 4

[Ætes-

Auari

C

Defen-

Gratiæ

Laua-

N.

Offen-

Phy

Rebecca

[*Mem-*

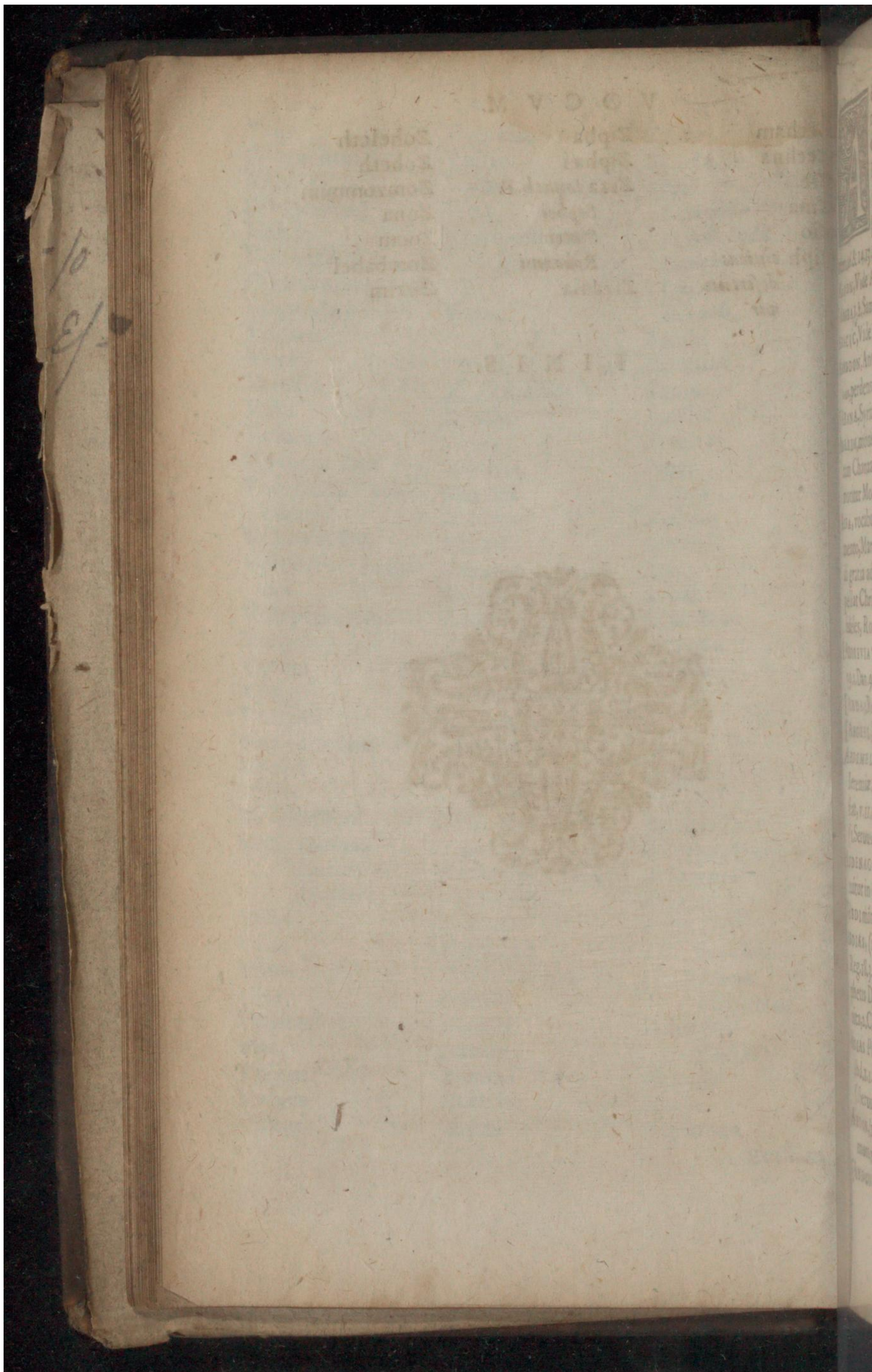
¶¶¶

Spi-

Zetham

FINIS.

& Ω pro principio & fine, (id est, Ante quod nihil est, & per quod omnia facta sunt, quódque vt omnia intereant, superstes manebit, Esaiæ 41.4.& 43.13.& 44.6. & 48.12.) Apocal. 1.8.11.& 2.8.& 21.6.& 22.13.

[Aaa, ah, ah, Eheu, interiectio dolentis, Ierem.1.6.& 14.13. Ezec.4.14.20.49. Ioel.1.15.]

Aaron, Vide Aharon.

[Aasbai, 2.Sam.23.34.]

Abacuc, Vide Habacuc.

Abaddon, Antichristi epitheton, Apoc.9. 11. Græcè, ἀπολλύων, perdens.

[Abana, Syriæ fluuius.]

Abarim, mons Nebo: [Num.33.47.48.] hinc conspicere terram Chanaan Moses iubetur, Num.27.12. Deut.32.49. illic moritur Moses, 34.v.1.&c.

Abba, vocabulum Syriacum, ter inuenitur in nouo Testamento, Marc.14.36. Rom.8.15. Gal.4.6.& vbique explanandi gratia additur ὁ πατὴρ pater. Abba (Syriacè) patrem appellat Christus, Marc. 14.36. Abba Patrem Deum vocant fideles, Rom.8.15. Gal.4.6.

[Abbreviatio. Esai.10.23.& 28.22. Abbreuio, Esai.50 2. & 59.1. Dan.9 24. Mich.2.7. Marc.13.20. Rom.9.28.]

[Abda, 1.Reg.4.6.]

[Abdeel, Ier.36.26.]

Abdemelech, Eunuchus Æthiops orat pro liberatione Ieremiæ, Ier.38.v.8.9. eam impetrat, v.10. procurat & præstat, v.11.12.13. liberatur à gladio Chaldæorum, 39.v.16.17. (i. Seruus Regis.)

Abdenago, (i. Seruiens taceo) appellatur Azarias, & instituitur in disciplina Chal. Dan.1.7. mittitur in fornacē 3.21.

[Abdi minister, 1.Chr.6.44.& 2.Chr.29.19. Esdr.10.26.

Abdias, (i. Seruus Domini.) œconomus domus Achab, 1. Reg.18.3. eius pietas in timendo Deo & abscondendis Prophetis Dei, v.3.4.13. alius Zabulonita, 1. Chr. 27.19.& Leuita, 2.Chr.34.12.

Abdias Propheta: eius de Idumæorum excidio vaticinium, Abd.1.1. [Alius Abdias, 1.Par.27.19.& 2.Par.34.12.] Abdiel, (i. Seruus Dei) 1.Par.5.15.)

Abdon, (i. Seruus mœroris.) Iudex Israelis, Iudic. 12.13. eius mors, v.15.

[Abdon, ciuitas Ios.21.30. 1.Chr.6.74. Abdon Beniamitæ F.

1.Chr.8.23.30.Michæ F.2.Chr.34.20.]
ABEL,[Adami filius.]Vide HABEL.
ABEL,alias ABEL-MAIN,vel ABELA(id est, luctus,quod nomen fortassis ab illa clade accepit, qua afflicti sunt Ammonitæ,Iudic.11.33.) vrbs Manassitarum, à Ioab obsidetur, 2. Sam.20.15.liberatur mulieris prudentis consilio,v.22.à copiis Ben-adad feritur. 1.Reg.15.20 2. Paral.16.4. vastatur Thiglat-Phulassar,2.Reg.15.29.[Abel-Main oppidũ Nephthali,2. Chr. 16.4. Abel-mehula, locus in tribu Ephraim, Iudic.7.22.1.Reg.4.12.& 19.16.
[ABEL,planities vinearum,Iudic.11.33.]
[ABEL,rupes,1.Sam.6.18.]
[ABEL-SATIM,planities,Num.33.49.]
ABESAM,Iudex Israel,Iudic. 12. 8.eius familia, v. 9. mors eius,v.10.
[ABGATHA.Ester.1.10.]
ABIA,filius Samuelis,iudex Israelis,1.Sam.8.2.
ABIA,vel ABIAM,filius Roboam, Rex super Iudam constituitur, 1.Reg.14.31. & 15.1.2.Paral.12. 16. is spe in Domino & oratione percutit Israelem, 2. Par.13.v.14.15. &c. moritur, 1.Reg.15.8.2.Paral.14.1. reliquit Asa regni successorem ib.Matt.1.7. (Abia.i.pater meus Dominus)
ABIA,filius Ieroboam,moritur,1.Reg.14.12.17.
ABIA,Sacerdos,1.Chr.24.10.Nehem.12.17.Luc.1.5.
ABI, vel ABIA, vel,(vt alij legunt)ABIIA,Ezechiæ R.mater,2.Reg.18.2. 2.Paral.29.1.filia Zachariæ,ibid.
[ABI-ALBON,heros,2.Sam.23.31.]
ABIATHAR (i.pater excellens)Sacerdos,ad Dauidem fugit, 1.Sam.22.20.est in Ceila cum Dauide, 23.6. sequitur Adoniam regnum occupare conantem, 1. Reg.1.7. ideò priuatur sacerdotio,2.27.iuxta illud,1.Sam.2.v.30.32.
ABIATHAR Summus sacerdos, Marc.2.26.qui & Abimelec, 1.Sam.21.8.dat panes propositionis Dauidi fugienti,v.6.
ABIB.Vide MENSIS.
ABIDAM(pater meus iudex)Princeps Tribus Beniamin,Nu. 1.11.& 10.24.numerus exercitus eius.2.23.eius oblatio,Nu. 7.v.61.62.63. *Abiel*(pater meus Deus)auus Saulis,1.Sam.9. 1.& 14.51 *Heros*,1.Par.11,32. *Abiezer*, Heros, 2. Sam.23.27. Manassis nepos,1.Par.7.18.(Patris mei auxilium.)
ABIGAIL, (i.Patris mei exultatio)vxor Nabal,prudentissima & speciosa,1.Sam.25.3.Dauidem placat,v 35.post mortem Nabal Dauidi nubit,v.42.captiua abducitur ab Amalecitis,30.5.[à Dauide liberatur,ib.18.] [ABI-

[ABIGAIL,neptis Dauidis ex fratre,2. Chr.11.18.alij matrem Dauidis fuisse existimant,1. Chron. 2..6 17.alij sororem 2. Sam.17.25.

ABIHAIL,eã duxit vxorẽRoboam,2. Par.11.18.eius filij v.19.

ABIHAIL,pater Estheræ,Esth.2.15. & 9 29.

ABIHV & Nadab, Filij Aaron, igne absumuntur, Leui.10.2. Num.3.4.(pater ipse,siue pater meus est.)

ABILENE, regiuncula inter Libanum & Antilibanum, cui Lysanias præerat. Luc.3.1.

ABIMELECH,i. pater meus rex,Regum Gerar nomen,Gen. 20.2.& 26.8. Aufert Abrahæ Saram, Gen.20.2.init pactum cum Abrahamo,21.23.cum Isaaco 26.31.

ABIMELECH,filius Gedeonis,Iudic.8.31.fratribus suis septuaginta occisis,regnat super Israelem,Iudic.9.v.5.6.Sichimitæ ab eo deficiunt,v.23.Gaal exercitum fugat,v.40. Sichẽ omnino euertit,v.45.à fœmina læsus, vt ipsum confodiat armigero iubet,v.53 54.2.Sam.11.21.

[ABIMELECH,rex Philist.nomine Achis,Dauidis tempore, Psal.34.1.]

ABINADAB,ab eius ædibus Arca fœderis transfertur,2.Sam. 6.3.[Filius Isai,frater Dauidis,1.Sam.16.8.& 17.13.Saulis F. 1.Sam.31.2.1.Chr.9.39.].i.pater magnificus.

ABINOHAM (patris mei decor) pater Baraki ducis exercitus populi Iudæorum.Iud.4.6.

ABIRAM,primogenitus Hiel, 1. Reg.16 34. (pater meus excelsus.)

ABIRE,Abire in voluntatibus suis,pro,sequi consilia sua,Ier. 7.24. Abire in viam gentium,pro, ad exteras & profanas gentes, Ier.2.18. Matt.10.5.Nam alioqui vias gentium vocant Prophetæ,profanos & impios illarum mores,Ier. 10. 2.Abire in viam Cain,Iudæ,v.11. [Abire in suum locum.i. æternum perire,Act. 1.25.] Abire per viam vniuersæ carnis,pro mori.Vide INGREDI viam vniuersæ carnis.

[ABIRE,Recedere à Deo,1.Reg.9 6.& 16.31.2.Chr.7.19.Abire post carnem alienam.]

ABIRON,socius Core & Dathan, insurgit in Mosen, Nu.16 v.1.à terra absorbetur.v.31.32.& 26.10.Deu.11.6.Ps.106 17.

ABISAG, Sunamitis puella,Dauidi seni datur,1.Reg.1.v.3.4. petitur ab Adonia in vxorem,2.17.(i.pater meus errans.)

ABISAI,filius Saruiæ, 2.Sam.2.18.& 16.9.& 19 21.& 20 6.& 23.18.Dauidem comitatur,1.Sam.26.6.Sebam persequitur, 2.Sam 20.6.inter fortes Dauidis censetur, 23.18.(i. patris mei oblatio.

ABIV, vide ABIHV.

ABIVD, filius Zorobabel, Matth.1.13. appellatur Anania, 1. Paral.3 19. (Patris robur.)

ABLACTATIO: Ablactationis Isaaci die celebrat conuiuium Abraham, Gen.21.8.

[ABLVTIO peccatorum, Zach.13.1. Act.22.16.1. Corint.6.11. Hebr.10.22.]

ABNEGATIO nostri est, cum nos totos Deo regendos permittimus, & omnem voluntatis nostræ sensum motum & cogitationem eius imperio subiicimus, vt in omnibus illi obsequamur libenter & promptè.

ABNEGATIO nostri, seu mortificatio & viuificatio, siue sanctificatio, altera regenerationis pars, præcipitur, Matth. 16.24. Marc.8.34. Luc 9.23. & 14.26. Rom. 6.4.2. Cor.4.10. & 5.17. Gal.5.16. Eph.4.22. & 2.v.5.4.24. 4.v.1.1. Tit.2.12. Heb.4.10. & 12.16 1. Pet.1.22. & 2.v.5. & 24. & 4. v.1 1. Ioh. 5.19. *Abnegationis sui ipsius & bonorum seu facultatum exempla*: Abraham, Genes.12.v.1.4. & 22.v.1.9. Hebr.11.8. Moses, Exodi 2.11. Actor.7.23. Hebr.11.24. Leui, Deuter.33.v.8.9. Ruth, Ruth 2.11. Elisæus, 1. Reg.19.20. Amasias, 2. Paralip. 25.v.9.10. Apostoli, Matth. 4.v.20. & 19.27. Petrus & Andreas, Matth. 4. vers.20. & 19. 27. Marc.1.v.17.18. & 10.28. Luc. 5.11. Christi sectatores, Luc.14.26. & 18.22. Zachæus, 19. 8. Pij, Ioh.12.25.1. Corinth. 7.v.29.30.31. Paulus & Barnabas. Act.15.26. & 20.24. & 21.13. Prisca & Aquila, Rom. 16.4. Paulus, Gal.6.14. Dauid, 2. Sam.15.25.26.

ABNEGATIO veritatis destinata, est peccatum, cùm quis abnegat veritatem certò cognitam, nullo subito & inopinato metu victus & coactus, sed sponte, & consilio vel retinendæ dignitatis & vitæ causa, vel spe adipiscendorum honorum & diuitiarum. 1. Ioh.2.19.

ABNEGATIO Christi quàm noxia, Mat.10.v.33. & 26.v.23.59. 70. Marc.8.38. Luc.9.26. & 12 9. Ioh.9.20. & 12.43. Act.3.17. & 5.v.20.40. & 9.3. & 15.38. & 27.11. Rom.6.7.v.cap.10. 2. Theff.1.5.2. Tim.2.12. & 3.12. Tit.1.16. Phil.v.13. Heb.10.28. 2. Petr.2.1. 1. Ioh.2.22. Iudæ v. 4. *Abnegationis Christi exẽpla*. Petrus, Matt.26.v.70 72.74. Marc.14.v.68 69.71. Luc. 22.v.57.58.60. Ioh.18.v.17.25.27. Abnegatio gratiæ Christi. Vide CHRISTVS.

ABNER, princeps militiæ Saulis, 1. Sam.14.50. constituit Isboseth Regem in Israël, 2. Sam. 2. 8. admonitionem Domini sui proteruè respuit, 3. 8. nuntios in Ebron ad Dauidẽ mit-

tit. v.

tit,v.12.hortatur Israelitas, vt relicto Isboseth, Dauidem suscipiant,v.17.interficit Asaelem fratrem Ioab,2.23.à Ioab dolo occiditur,3.27.sepelitur in Hebrõ,v. 32.i.patris lapas.

ABOMINATIO: Abominatio desolationis in templo,Dan.9.v. 26.27.Matt.24.15 Marc.13.14 pro, abominanda desolatione. Hebraismus. Abominatio est corã Deo omnis idololatria, Deut.7.25.& 27.15.Abominationes gentium non imitandæ, Leuit.20.23. Abominationes gentium,Vide GENTES.

[*Abominatio coram Deo* dicuntur omnia impia,vt illusor, cor prauum,iniusta mensura,labium mendax, via iniquitatis, superbus, &c.tum apud Salomonem, ac passim alibi,præsertim apud Prophetas,qui disertis verbis idola,falsam religionem,& idololatriam hoc nomine perstringunt. *Abominatio Ammonitarum*,i.idolum,1.Reg.11.5. & 2. Reg.23.13. Abominationes super aliquem proiicere, i. eum reddere turpem,fœtidum &c. Nahum.3. 6. Abominationem facere,i.inducere nouos & impios cultus,1. Reg.14.24. Apoc. 21.27.Abominatio Antichristi.Apoc.17.4.5.]

ABORTIVVS: Pœna eius, cuius culpa mulier abortiuum facit,Exod.21.22.

[ABSCONDITA *Dei*,Dan.2.22.Psal.27.5.& 31.24.&81.8.Mat.13. 35.*Hominis*,Ezech.8.12.Habac.3.14.Matth.6.4.6.18.Luc.11. 33.Rom.2 29.*Tenebrarum*, 1.Cor.4.5.]

ABRAM,(pater sublimis)filius Thare. Gen.11.26.ducit Sarai in vxorem,v.29.patria migrare iubetur,12.1. Act.7.3. descendit in Ægyptum propter famem.Gen.12. 10. vir ditissimus est,13.2.& 24.35.altare Deo erigit,13.18.vincit quinque Reges,14.15.ab auaritia longè alienus est, v.23. quondam idololatra fuit,idolisque seruiuit,Ios. 24.2.fide iustificatus est, Gen.15.6.Rom.4.3. Gal.3.6.accipit signum fœderis,appellatur *Abraham*,(Pater multitudinis.) & quare, Gen.17.2.5.se & Ismaelem, & omnes domesticos circumcidit,v.23.promissionem seminis accepit, 15.4.& 17. 16. & 18.10.Angelos hospitio excipit,18.3.orat pro Sodomitis,v. 24.peregrinatur in Gerar, 20.1. Propheta est, v.7.amicus Dei est,2.Paral.20.7.Esa.41.8.Iac.2.23.hæres mundi dicitur,Rom.4.13. hoc est, Dominus, & quidem paternitatis iure omnium orbis populorum, quod certè non carnali, sed spirituali demum ratione fieri potest. Hæredem ergo esse mundi(nam hereditas Hebræis dicitur etiam id,quod alicui gratis cedit in possessionem,ac nominatim quidem filij dicuntur hæreditas,quę patri à Deo datur,Psal.127.3.)

Hebraico more declarat, totum mundum habere pro filiis,& hac ratione quasi vniuerso mundo potiri. Sic dicitur Christus totius mundi hæres constitutus,in quo videlicet & ipsemet pater Abraham cũ toto mundo adoptatus benedicitur, Heb. 1.2. sic dicimur Dei hæredes correlatiuè, Rom.8.17.quia sumus hęreditas cũ Christo:cùm alioquin Græcis & Latinis, Alicuius esse hæredem,declaret, In alicuius bona post mortẽ succedere. Vnde apparet, Ro.4.13. &aliis plurimis in locis hæredis vocabulũ nõ accipi ꝓprie.

ABRAHAM seruus Dei dicitur, Deut.9. 27.Psal.105.6. nascitur ei Isaac ex Sara,Gen.21.2 eiicit Agar ancillam cum Ismaele filio,v.14.plantat nemus in Beersabe,v.33.tẽtatur à Deo 22.1 offert arietem in holocaustum loco filij, v.13. emit agrum à filiisHeth,in quo sepelit Saram,23.v.16.19.seruum mittit ad quærendam vxorem filio Isaac, 24.4. Ceturam ducit vxorem,& plurimos,ex ea suscipit liberos, 25. v.12. promissiones adeptus,Heb.6.15.moritur,Gen.25.8.sepelitur in duplici spelunca, v.9. Abrahæ cor fidele, Nehem.9. 8.fides, Gen.12.4.& 15 6.Ioh.8.56.Act.7.4.Rom.4.18.Heb. 11. 8. 16. vidit diem Christi, Ioh.8.56. eminus fidei oculis, Heb. 11.13. semen eius,non autem angelos assumsit Dei filius,Heb.2.16.de Abrahamo & semine eius,vide Iosuæ 24. 3.Esa.41.8. & 51.2.Ezec.33.24. Nehem.9.7.Matth.8.11.Act. 7.2.&c. Heb.11.17. pater multarum gentium, & omnium credentium vocatur,Gen.17.5.Esa.51.2.Matt.3.9.Luc.19.9. Ioh. 8.39. Rom.4.v.11.12.16 17.& 9.v.7.8. Gal.3.7.ex operibus iustificatus dicitur,& quomodo, Iac.2.21. hoc est,ex operibus compertus est fuisse iustificatus. Neque enim de causis,sed de effectis iustificationis eo loci agitur, ex quib. intelligi potuit,ipsũ fuisse iustificatũ. Vide IVSTIFICARE.

ABRAHAE filij duplices,Matt.3.9 Luc.3.8. &9 9.Ioh.8.v.33. 37.39.Act.13 26.Rom.4.v.11 16.17.& 9.7. Gal.3.v.7.29. hospitalitas,Gen.18.3.obedientia, Gen.12.4 & 22.18.& 26,5. Heb.11.8.pietas,Gen.12.v.7. 8.& 18 19. Abrahæ sinus, Luc. 16,22. Abraham emortuus dicitur viuente Sara, Rom.4. 19. Heb.11.12. cum alioqui ea mortua plurimos filios generarit,Gen.25.v.1.2.sed sensus est: Abrahamum cum susciperet filium promissionis Isaacum ex Sara,ita non tantùm effœtum fuisse,sed etiam non magis ad generandum habilem,quàm si prorsus mortuus esset. Vestigiis fidei Abrahæ incedere, Rom.4 12.est credere sicut & Abraham credidit. Neque enim id de fructibus fidei,sed de ipsa fide

accipiendũ eſt. Filij Abrahæ,qui cenſendi ſint,Rom.4.12. & 9.8.Abraham neſcit nos,Eſa.63.16.

ABSALOM,i.Pater pacis, filius Dauidis,2.Sam.3.3.iubet fratrem ſuum Ammon interfici propter ſtupratam ſororem Thamar,13.v.28.29. fugit, v.34.aſtu Ioab & mulieris Thecuitidis reuocatur,14.23.erat pulcher& formoſus,v.25.meſſem Ioab ſuccendit,&quare,v.30.domum reuerſus recipitur,& oſculatur à patre, v.33. animos populi ſibi conciliat, vt aduerſus patrem inſurgat, 15.v.6.10.12. ingreditur Ieruſalem abſente Dauide,v.37. abutitur concubinis patris ſui, 16.22.de quercu pendens confoditur à Ioab , 18.v.14.15.in foueam proiicitur,v.17.lugetur à patre,v.33.

ABSCESSIONIS,vel repudij libellus,V.Libellus.

[ABSIT,i.ne fiat,abſit vt cogitemus vel dicamus,id fieri poſſe.Formula loquendi frequens in negando , & deteſtationis habens ſignificationem , qua obiectionis conſequens, tanquam blaſphemum pij deteſtantur.VideGen.18.25.Iob. 34.10.Rom.3.4.6.31 & 6.2 & 7.7.13.&9.14.& 11.1.11. 1.Cor. 6.15.Gal.2.17.& 3.21.Abſit mihi gloriari niſi in cruce Chriſti,Galat.6.24.]

ABSOLVERE , pro æquo animo ferre,& condonare iniurias; Luc.6.37.pro ſoluere ſimplici,13.12.

ABSOLVTVM veri Paſtoris exemplar proponitur,1.Tim.3.v. 1.2.&c.[epiſt.item 2.& 1.Theſſ.2.a.2.v.ad 13.& epiſt.adTit.]

ABSTEMIVS ne ſit Timotheus hortatur Apoſtolus, 1. Tim. 5.23.

ABSTINENTIA,ἐγκράτεια, eſt cibi , vel ſomni ordinarij ſubſtractio,ad Dei gloriam,& carnis noſtræ mortificationem neceſſaria,& à nobis facta.Vel,eſt cohibitio gulæ,luxuriæ, cupiditatis,auaritiæ,ambitioniſque , & ſuperbiæ,1.Pet.2. 11.precor, vt tanquam aduenæ ac peregrini , abſtineatis à carnis cupiditatibus, quæ militant aduerſus animam. Vide Rom.8.13.Eccleſiaſtic.37.32.Vide ſimile , & exemplum in Paulo,1.Cor.9.25.26.27.

ABSTINENTIA, à quibuſdam cibis, hiſce teſtimoniis probatur.Ge.1.29.& 2.17.& 3.11.& 9.4.Exo.12.9.& 13.6.& 22.13. &29.34.Leu.6.23.& 7.18.&c.11.4.&c.19.7.& 22.28.& 23.14. Num.6.3.& 18.10. Deut.12.16.& 14.3.&c.Dan.1.8.12.Matt. 12.4.Marc.2.23. Luc.6.1. Actor. 15.29. *Abſtinentiæ ciborum exempla* : Adam , Geneſ.2. verſ.16.17. Moſes , Exod.24.18. Manue vxor, Iudic. 13.4. Iſraelitæ, 20.26.1.Samuel.14.26. Dauid, 2. Sam. 12.16. Achab,1. Regum 21.27.Rechabitæ,

Iere. 35.v.6.14. Ezechiel, Ezec.4.9. Esdras, Esd. 8.21. Nehemias, Neh.1.4. Israelitæ, 9.1. Daniel, Dan.1.8.& 9.3. Iosaph. 2. Paral.20.3. Esther, Esth.4.16. Iohannes Baptista, Matt.3.4.& 11.18. Anna Prophetissa filia Phanuel Luc.2.37. IESVS Christus, Matth.4.2. Luc.4.2. (Apostoli, Luc. 10.7. & 24.42. Ioh.21.13.) Paulus & Barnabas, Actor.14.23. Abstinentia commendatur. Luc.1.15. Rom.13.14. Col.2.16.1. Thess.5.6.1. Tim.3.2.2. Tim.4.5. Tit.1.8.& 2.v.2.3.5.& 1. Pet.5.8. Vide IEIVNII & sobrietatis exempla. Abstinentia à vino, Leuit. 10.8.& 11.34 Num.6.3. Iudic.13.v.4.13. Ier.35.6. Ezech. 44. 21. Luc.1.15. Vide VINVM.

ABSTINENDVM à cibo & potu etiam licito, propter scandalum alterius, Matth.6.16. Rom.14.21.1. Cor.8.13. *Abstinentiæ præceptum violare nolentium exempla:* Rechabitæ, Ierem.35.6.

[ABSYNTHIVM herba, Prou.5.4. figuratè significat grauiss. calamitates, Ier.9.15.& 25.15. Thren.3.15.19. Iniustitiam Amos 5.7.& 6.12. Stellæ cognomen, Apoc.8.11.]

ABVNDANTIA rerum omnium à Deo, Deut.8.18. Abundantia omnium bonorum Dei pactum seruantibus promittitur, Leuit. 26.v.3.4. Deut.8.v.1.2.4. Abundantia bonorum temporalium vitam homini minimè confert, Luc.12.20. [beneplacitum, Deut.33.23. Bonitas, Ps.145.7. Emolumentum, Prou.14.23.& 21.5. Sordes, Iac.1.21. Iuramentum, Gen. 26. Prosperitas, Ps.30.7.& 122.6.7. Pro.1.33. Ierem.22.21.]

ABVSVS Christianæ libertatis coercetur, Rom.14.3.&c.1. Cor.8.9. Nominis diuini, 1.Sam.23.21.

ABVSVS vestium notatur, Esa.3.18. Ezec.7.20. Matt.11.8. Mar. 12.38. Luc.7.25.& 16.19.& 20.45.1. Tim.2.9.1. Pet.3.3.

ABVSVS donorum Dei est, quando ad ignominiam Dei, vel non ad gloriã eius, referuntur: Matt.25.26. serue male &c.

Abuti prosperitate: Solomon, 1. Regum 4.21. Vide Dei donorum abusus, & Prosperitas.

[ABYSSVS, sumitur *primò*, pro aquarum terræ initio, nempe prima die creationis, supernatantium mole, Gen.1.2. Psal. 104.6. Prou.8.24.27. *Secundò*, pro aquarum terram circumcingentium voragine, Gen.7.11. & 8.2. Iob.28.14.& 38.16. 30.& 41.23. Ps.33.7.& 107.26.& 135.6.& 148.7. Ion.2.6. *Tertiò*, pro aquis dulcibus, fõtibus, & riuis abundè fluentibus, Gen.49.25. Deu.8.7.& 33.13. Ps.78.15. Pro.3.20. *Quartò*, pro aquis maris rubri, Ex.15.5.8. Ps.77.17.& 106.9. Es.51.10.& 63. 13. *Quintò*, pro rubri maris & Iordanis fluctib. Habac.3.10.

xtò calamitates grauissimas denotat, Psal. 42. 8. & 71. 20. Ezech. 26. 19. *Septimò*, deiectionis & humiliationis infimum gradum, Rom. 10. 7. *Octauò*, Prosperitatem, Ezech. 31. 4. *Nonò*, Terrarum ingentem tractum, Amos 7. 4. *Decimò*, Carcerem seu locum damnatorum, nempe Angelorum & hominum reproborum, Luc. 8. 31. Apoc. 9. 1. 2. 11. & 11. 7. & 17. 8. & 20. 1. 3. Carcer ille verò non est angustus, sed immensa quædam profunditatis vorago ignis æterni.]

ACADEMIA. Vide SCHOLAE. Academica ἀκαταληψία prodatur à Pontificiis, vt doctrinam ex verbo Dei scripto haustam incertam esse obtineant, ex 1. Cor. 13. 9. 2. Pet. 1. 16.

ACCARON vrbs Philistæorum, à filiis Iuda capitur, Iudi. 1. 18. Accaronitæ arcam Dei eiiciunt è finibus suis, 1. Sam. 5. 11. [Accaronitæ adorarunt Beelzebub, seu dominum muscæ, 2. Reg. 1. v. 2. 3. 6. 16.]

ACCEPTIO PERSONARVM, προσωποληψία, est earum qualitatum, siue verarum siue fictarum, & ad tempus quæsitarum, quæ nihil ad negotium conferunt, consideratio & æstimatio. Contrarium, ἀπροσωποληψία, 1. Pet. 1. 17. v. 1. Tim. 5. 21.

Acceptio personarum damnatur, Leuit. 19. 15. & 24. 22. Deut. 1. 17. & 16. 19. Psal. 82. 2. Prouerb. 18. 5. & 24. 23. & 28. 21. Malach. 2. 9. Ioan. 7. 24. 1. Tim. 5. 21. Iac. 2. 1. discrepat à fide Christi, Iac. 1. v. 1. 9. Acceptio personarum nulla est apud Deum. (Vide DEVS acceptor personarum non est. Vide persona. Acceptio munerum. Vide MVNVS.)

Accedere *ad Deum, & coram Deo*, Exod. 19. 22. & 1. Sam. 14. 36. Ezech. 43. 19. & 44. 15. Hebr. 10. 22. & 11. 6. Accedere *ad Christum* in Iudæa versantem multi visi sunt, vt ex Euangelistis constat, nempe varij, hostes, amici, familiares, angeli, discipuli, pauperes, diuites morbis afflicti, corde contriti, Matt. 4. 3. 11. & 5. 1. & 8. 5. 19. 25. & 9. 14. 18. 20. 28. &c. Accedere *ad Christum glorificatum*, 1. Petr. 2. 4. Accedere *ad hominem quempiam*, Genes. 27. 22. & passim in scriptura. Accedere *ad mulierem*, Leuitic. 18. 14. 19. 1. Cum ea congredi. Accedere *ad mensam, ad altare Dei*, &c.

Accessus Dei ad hom. Malach. 3. 5.

Accessus ad patrem celest. Rom. 5. 2. Ephes. 2. 12. 16. & 3. 12.]

ACCESSVS: Accessus ad Deum per Christum. Vide CHRISTVS Mediator.

Accipiter, auis immunda, Leuit. 11. 16. Deuter. 14. Dei ſapientiâ volat, Iob. 39. 16. ſc. Struthio camelus 4.

Accubitus primi notantur, Luc. 14. 8. Accumbere cum Abrahamo in regno cœlorum, Matth. 8. 11. eſt, eiuſdem cum Abrahamo æternæ felicitatis fore participem: Metaphora à conuiuiis ſumta, quibus ſæpe ſolet vitæ æternæ felicitas comparari.

Accusatio: Accuſatio aduerſus Presbyterum quomodo admittenda, 1. Tim 5. 19.

Accusatio falſa. Vide Calumnia. *Falſò accuſatorum exempla*: Ioſeph, Geneſ. 39. 14. Achimelech, 1. Sam. 22. 9. Miphiboſeth, 2. Sam. 16. 3. & 19. 26. Naboth, 1. Reg. 21. 6. Amos, Amos 7. 10. Chriſtus, Mat. 26. 61. Marc. 14 58. & 15. 3. Luc. 23. Stephanus protomartyr, Act. 6. 11. Paulus & Silas, 16. Iaſon, 17. 7. Paulus, 18. 13. & 21. v. 21. 28. & 24. 5. & 25. 7. Accuſationis falſæ pœna: *Exempla*: Aman, Eſth. 7. 10. & 8. 7. ſenes, Dan. 13 6. accuſatores Danielis. Dan. 6. 23. & 14. Alcimus cum iniquis, 1. Machab. 7. v. 5. 6. Simon, 2. Mach. v. 5. 6 (Accuſator fratrum, Apoc. 12. 10. Accuſatores, A 23. 30. 35 & 24. 8 & 25. 16 18.)

Acedia eſt, pigritia & inertia, & fatigatio animi, qua quis bonum inchoatum faſtidit.

Acedia mala eſt, 2. Sam. 11. 1. &c. Prou. 6. 6. & 10. v. 4. 26. & 11. & 13 4. & 18. 8. & 19. 15. &c. 20. 4. &c. 21. 25. & 24. 30. & 13. & 28 19. Ezech. 16. 49. Eccleſ. 33. 26. Roman. 12. 11. *Acediæ exempla*, Vide Negligentiae exempla.

Acetum: Acetum Chriſto ſitienti in cruce offertur, Matth. 27. 48. Marc. 15. 36. Luc. 23. 38. Ioan. 19. 29. Pſal. 69 22.

Achab, (frater patris) filius Amri, Rex ſuper Iſraël conſtituitur, 1. Regum 16. 29. idololatra fit, v. 31. vincit Syros, 2. v. 20. 29. init, fœdus cum Benadad contra Dei mandatum v 34. petit vineam Naboth 21. 2. eam occupat, Naboth eius mandato occiſo, v. 16. valde impius eſt, v. 25. Pſeudoprophetas conſulit, 22. v. 5. 6 2. Paral. 18, 5. odit Micheam verũ Dei Prophetam, 1. Reg. 22. 8. 2. Paral. 18. 7. vulneratus in prælio moritur, 1. Reg. 22. v. 35. 40 2. Paral. 18. 34. ſãguinem eius canes lãbunt, 1. Reg. 22. v. 38. filij eius occidũtur. 2. Reg. 10. 7. iuxta illud, 1. Reg. 21. 21. 2. Reg. 9. 7. domus eius maledicta, 1. Reg. 21. 22. deleta per Iehu, 2. Reg. 10. v. 11. 17.

Achar, filius Colaiæ, Ierem. 29. 21. fuit toſtus à Rege B

b

[…]lonio,& ob id maledicendi formula eſt,v.22.
[…]AD,regio,vel Accad.Geneſ.10.10.]
[…]AIA,Græciæ regio multos habet Sanctos,2.Cor.1.1.eos
[…]atis docuit Paulus,11.v.7.9.10. eius charitas in Ieroſo-
[…]ymitanam Eccleſiam,Rom.15.26.ea alias Eccleſias ſuo ex-
[…]mplo ad eandem charitatem prouocauit, 2. Cor. 9. 2. fit
[…]us mentio,Act. 18.v. 12. 27. & 19.21. 1.Corinth.16.15.
[…]Cor.11.& 9.2.& 11.10.1.Theſſ.1.7.
[…]HAICVS,Diſcipulus Pauli,1. Cor.16 17.]
[…]AN,qui & Achar,filius Charmi,ob peccatū ſuum lapidi-
[…]s obruitur cum ſuis, Ioſuæ 7. v. 24.25. 1. Paral. 2. 7. A-
[…]or,Vide ACHOR.
[…]AS, filius Ioatham , regnat ſuper Iudam, 2. Regum 15.
[…]2. Paral. 27. 9.Eſa.7 1. Matth. 1. 9. appellatur Eliezer,
[…]uc.3.29.idololatra fit, & filios ſuos luſtrat in igne,2.Reg.
[…]6.3. 2.Paral.28.3. auxilium ab Aſſyriis poſtulat,v.16. al-
[…]tria extruit in Hieruſalem, verſ. 24. ſignum oblatum reſ-
[…]uit, Eſa.7.12.moritur, 2. Reg. 16. 20 2. Paral.28.27. ſuc-
[…]edit ei filius Ezechias, ibid.Matth.1.10.
[…]HIAS,filius Achitob,Sacerdos Domini,1.Sam.14.v.3.18.
[…]ppellatur Achimelech 21 1. Beniamini nepos,1.Chr.8.7.
[…]euita,1. Chro.26.20.Ierameelis F. 1.Chr.2.25.
[…]HIMAAS(.i. frater meus conſiliarius) nuntiat Dauidi A-
[…]hitophelis conſilium,2.Sam. 17. 21.victoriam Dauidi re-
[…]untiat,2.Sam.18.28.
[…]HIMAAS, gener Salomonis R.1.Reg.4 15.ſocer Saulis, 1.
[…]am.14.50. ACHIMELECH Hetheus,1.Sam.26.6.
[…]HIMELECH, (i. frater meus rex,) Sacerdos panes propo-
[…]itionis Dauidi porrigit,1. Sam.21.6.gladium itē Goliath,
[…]r.9.cum aliis Sacerdotibus à Doeg interficitur,22. 18. ap-
[…]pellatur Achias,1.Sam.14.3.& Abiathar,Mar.2.26.
[…]HINOAM,vxor Saulis,1. Sam.14.50.i.fratris decor.
[…]HINOAM,vxor Dauidis, 1. Sam. 25.43. captiua abducitur
[…]b Amalecitis.30.5. à Dauide liberatur. v.18.
[…]HIS,rex Geth ad eum confugit Dauid, 1 Sam.21.10.Daui-
[…]lem excipit,27.6 donat ei ciuitatem Siceleg.ibid.
[…]CHITOB pater Sadoci ſacerdotis.] (frater meus bonus)1,
[…]Chron.6.8. Achitob pater Abimelech ſacerdotis à Saule
interfecti,1.Sam.21.20.
[…]HITOPHEL , Conſiliarius Dauidis, 2. Sam.15.12. 1. Paral.
[…]7.33. cum Abſalom coniurat,2. Sam.15.12.& 16.15.ſibi ipſi
mortem conſciſcit,propter cōſilium ſuum irritum, 17.23.

ACHOR vallis, Iof.7.24. fic dicta eft in monimentum fac-
ris Achan, v.26.(vallis tumultus). Efa.65.10.Ofe.2.15.
ACTIONVM humanarum genera. Vide HVMANARVM,
ADA, Lamechi vxor altera, Gen.4.19. Iabelis mater fuit, v.
[vxor Efau, Gen.36.2.4. 10.16.]
ADAD [Idumæorum regulus. Gen.36.v.35.36, & 1. Chr. 1.
47.50.51.] Adad, Idumæus, à Domino aduerfus Salom
excitatur, 1 Reg.11.14,
ADAD-HEZEX, vide ADAREZER.
[ADAIA nomen multorum 1.Chron. 6.41.& 8.21.& 9.1
2.Chron.23 1.Efdr.10.29. Nehem.11.12.
ADAM à Deo creatur, Gen.1.27. in Paradifo collocatur,
aliis animantibus nomina imponit, v.20. præceptum
mini infringit, 3.6. Ofe. 6.7. culpam in vxorem transf
Genef.3.12. non fuit feductus, fed mulier feducta, 1. Tim
14. fcilicet immediatè à Diabolo, fed mediatè per Euan
Paradifo eiicitur, Genef.3.verf.23.24. eius ætas & mors
Adæ mors typus Chrifti, & quomodo, Roman.5.14.1.
rinth.15.49. Vide HOMO. Adæ & Chrifti collatio, Rom
5.14.1.Cor.15.verf.21.22.45. Ac Roman.5.14. quidem (
& 1.Cor.15.verf.21.&c.) duo conftituuntur Adami, & p
pofterioris (id eft, Chrifti) typus dicitur, & exemplum
vtrobique latè perfequitur Apoftolus, non quafi ad i
tandũ vterq; fit propofitus, fed propter infitã vim fim
aliquatenus in vtróq;: in illo quidẽ, perniciẽ propagãd
fuos pofteros: in hoc verò, id eft, Chrifto, fuos iuftificã
[*Adam* nouiff. Chriftus, 1. Cor.15.45. *Adam*, nomen app
homo. Genef.11.5. Iof.14.15.2.Sam.7.19. Eccl.3.21. Ierem
20. Ofe.6 7. Zach.13.7. *Adam*, Vrbs, Iof.3.16.]
ADAMA, ciuitas regia vna de quinque Sodomorum ciuit
bus, Genef.14.2, fuit fubuerfa cum Sodoma & Gomorr
Deut.29.23 proponitur iræ Dei exemplo, Ofeę 11.8. (te
fiue terrena.).
ADAR, menfis duodecimus. [Efdr.6.15.] Efth.3.v.7.13.& 9.
15. Incidit autem in noftrum Februarium & Martium.
ADAREZER, rex Soba, à Dauide percutitur, 2. Sam.8.3.&
Chron.18.5.&c. Reges qui erant ferui eius & fatellites, p
cem ineunt cum Dauide, 2.Sam.10, 19.& 1.Chr.19. 19.
ADDI, fiue ADAI, in Genealogia Chrifti: Luc.3. 28.
ADDO Propheta, 2.Paral. 13. 22. genealogiarum librum e
dit, 12.15. Vide LIBRORVM quorundam catalogus. [Sace
dos, Nehem.12.4. Zachariæ auus, Zach.1.1.7. Leuita, 1.C
6.

ps: Adipem edere Lege prohibitum, Leuit.3.17. & 7.23. ps sacrificiorum, Leuitic.3.&c.]

ORTATIO. Vide EXHORTATIO. Adhortari ad bonum, en.13.8.&45.24.Iof.22.5.2.Paral.30.6.& 32.7.Neh.5.v 6. Act. 11.23. & 14.21. & 20.17. 1. Thes.5.11.Tit 2.1.&c.3.1. ebr.3.12.

RARE, est cũ obtestatione diuini nominis, aliquem ad quid inducere. Alij sic: Adiurare, est interposito iureiurando, & Dei auctoritate pręcipere, vt intelligas te coram eo consistere, & velut à Deo ipso rogari. Græcis tamen riptoribus significat iureiurando aliquem adstringere. c etiam à Theologis accipi consueuit, pro eo quod conrare dicunt, id est, per Dei nomen adhibitum præcipe-. Vnde & Exorcistę in illis primis Ecclesię incunabulis cti, qui miraculorum dono pollentes, inuocato Christi omine Diabolos eiiciebant. Vide EXORCISTAE. Adiura- ergo primò significat iusiurandum ab aliquo exigere, vt bi caueas, Marc.5.7. secundò imperare aliquid diuini nominis auctoritate interposita, Act.19.13.1.Thess.5,27. quę osterior significatio ex illa priore fluxit.

RATIO, *Adiurationis exempla*: Abraham seruum suum, en.24.3.Ioseph Israëlitas. Gen. 43.3.& 50.25. Exo.13.19. cob Iosephum, Gen.47 31.& 50.5.Iosue Achanem, Iof. 7. .Achab Micheam, 1. Regum 22.16. Caiaphas Christum, atth.26.63. Dęmon Christum, Marc.5.7. Pharisęi cæm natum, Ioan.9.24. Exorcistę Iudęi Dęmoniacos, Act. .13.Paulus Thessalonicenses, 1. Thes.5.27. Paulus Timoheum, 1.Tim.5.21.

IVTOR Deus sępissimè nominatur, præsertim in psalmis, .10.18.19.27. &c. & quidem immediatè. *Adiutor*, homo icitur, idque Dei adiutoris beneficio, tũ in Ecclesia tum n varijs vitæ nostræ casibus, Iob.26.2. & 29.12. & 31.35. enes.2.20. Psalm.72.12.& 109.12.Rom.16.3.9.21.2. Cor.1. 4.& 8.23.Philip.1 24.3.& 4.3.Coloss.4.11. Philem.1.2. *Adiutores* Dei, 1.Cor.3.9. Adiutor infirmitatum nostrarũ Sp. . Rom.8.26.

diutorium Vide Adiutor.

MIRATIO, *Admirationis exempla*. Isaac, Genes.27.20. Iacob, 5.28. Gedeon, Iudic.6.22. Regina Saba, 1 Regum 10. 4.2. aral.9.3.Nabuchodonosor, Dan.3.24.Turbæ, Matt 9.33.& 2.23.Ioh.7.21.plebs promiscua, Mat.15.31.Marc.11.18.mul-

titudo,Marc.1.22.& 7.37.& 9.15.Act.2.7. Populus, L
21.Act.3.11.Christi auditores, Matt.13.54.Mar.6.2.Lu
47.& 4.22.Christi discipuli,Matt.19.25.& 21 20.Marc.
& 10.32 Luc.8.25.& 9 43.Ierosolymitani.Matt 21.10.P
læorum discipuli & Herodiani,Matth. 22.22. Marc.1
Luc.20.26.Scribæ & Pharisæi quidam,Marc.2.12.Luc.
Capernaitę,Marc.1.27.Luc.4.32.Decapolitani,Marc.5
Puellæ à mortuis excitatæ parentes, Mar.5.42.Luc.8
Christus,Marc.6.6.Luc.7.9. Galilæi, Marc..7. 37. Pil
Marc.15.v.5.44.Cognat Zacharię cum populo,Luc.1.
63.Ioseph & Maria,Luc.2.v.33.47.Petrus & eius conc
puli,Luc.5.9.Sacerdotũ emissarij,Luc.20.26.Iudæi,Io
15.Actor.9.21.Principes & Seniores populi, Act.4. 13.
les Act.7.31.Simõ Magus,8.13.Paulus.9.6.Gal.1.6.Paul
mites,Act.9.7.circũcisi fideles,10.45. qui cõuenerant a
matrem Ioannis orationis causa,12. 16.Sergius Procon
13.12 fideliũ inimici,1.Pet.4.4.omnes incolæ terræ, A
13.3.Iohannes,Ioan.17.6.Vide STVPORIS exempla.

[ADMONITIO fraterna,νουθεσία, est reprehẽsio alicuius cu
verbis,ex pio & Christiano animi nostri erga proxim
affectu,facta coràm & præsenti,in Dei gloriã,& bonũ p
ximi.Est necessaria,2. Pet.1.13. Admonẽdi liberi:Eph.
Col.3.16.Inordinati, 1.Thess.5.14.Immorigeri verbo
2.Thess.3.15.Admonemur officij exemplis iudiciorũ
1.Cor.10.11.Admonitores magni faciẽdi:1.Thes.5.12.P
lus quemuis admonet, Col.1.28. Corinthios,1.Cor. 4
presbyteros Ephesinos: Act.20.28. &c.Vide correptio

ADOLESCENS.Vide Psal.119 9.Ecclesiast.12. 1.c. & 11 1.A
lescentum erga seniores officiũ,1.Pet.5.5. ad mundi co
tum excitãtur,1.Ioan.2.v.14 15.Adolescentularũ & ado
centum officium, Tit.2. v.4.5.6. Adolescentulę quales
debeant,v.4.5.

ADONAI,vnum ex nominibus Dei,id est,Dominus.

ADONIAS,i.Dominus Dominator, Filius Dauidis regnũ
uadere nititur,1.Reg. 1.5. fugit audiens Salomonẽ vnct
esse Regem,v.50.petit Abisag in vxorem, 2. 17. iussu Sa
monis interficitur,v.25. [Adonias Leuita,2.Chr.17.8.]

ADONIBEZEC Chananæorũ rex,capitur,ac summis manibus
pedibus truncatur,Iudic. 1. 6. idem septuaginta Regibu
fecisse fatetur,v.7.i. Domini fulgur.)

[ADONICAM.Esdr.2.13.& 8.13.

ADONIRAM,Dominus excelsus.1.Reg.4.6.& 5.14.

ADONIS,Ezech.8.14.]

OPTIO per Christũ,Gal.4.5. Eph. 15. Adoptio & electio ... i est gratuita,Eph.1.4.à qua hominũ salus tãquã ex vero ... natiuo fonte promanat,v.7.13.cõmendatur,1.Ioã.3.1.A- ... ptio pro extrema instauratione, vel adoptionis fruitio- ... ,Rõ.8 22.AdoptionisSpiritus,v.15.Vide SPIRITVS ado- ... ionis. Adoptio Iudęorũ,Rom. 9.4.*Adoptionis exẽpla*:E- ... raim &Manasses,Gen.48.5.Moses Exo.2.10.v.Esth. 2.7.

... oratio *religiosa*,Gen.22 5.& 24.26.&c. *Ciuilis*, Gen. 18. 2. ... . *Idololatrica* Exo.20.5.&c.*Illegitima*,Soph.1.5. Act. 10.25. ... 0.19.20.& 22.8.)

... RATIO:Vide DEVS adorãdus.Adorationis cultũ,vt suam ... am Sanctis deferunt,adorationẽ defendere possint, An- ... lis & hominibus tributũ esse,his locis probare nituntur ... tificij,Gen.18.2.& 19.1.& 23.12.& 27.29.& 33.3.& 42.6. ... 43.26.Exo.18.7.Nũ.22.31.1.Sam.20.41.& 25.23.& 28.14. ... Sam.9.6 & 14.3.1.Reg.1 15.Esth.3.2.Dan.2.46.Act.10.25. ... d hęc testimonia vel exẽpla adorationẽ ciuilẽ tãtùm re- ... iciũt,nõ religiosã soli Deo debitã,de qua freques inScri- ... uris mẽtio,probatis exẽplis cõfirmata. Gẽ.24.26.&c.47 ... Exod.4.31.Ios.5.14.Iudic.7.15.Matt. 4.10.Apo.19.4.10.& ... .9.Adoratio illegitima,Sophõ 1.5.Ioan.4.22. Act 10.25. ... 0.19.10.Adoratio impia idololatrarũ cẽties Dãnata in V.&N. ... Vide Deus adorãdus. Sãcti nõ adorãdi. Ciuilẽ verò, quę ad vi- ... huius εὐταξίας spectat, etiã Ministris Dei tribui posse,1. Pet.2. ... sed cautè,Isa.42.8.Ier.17.5.Quod ad duleię latreię, & hyper- ... leię distinctionẽ attinet ineptã eã & falsã esse manifestè ostẽ- ... tur ex Rom.1.9.&16.18.vbi hęc inter se commutantur. Vide ... VLIA.Adoratio vera & adoratores veri qui,Ioan.4.23.

... AMELECH,idolũ Sepharuaim,2.Reg.17.31. Vide IDOLO- ... VM catalogus) in cuius igne Sepharuęi comburebant filios ... os,ibid.

... AMELECH, fratris sui Sarasar subsidio vsus, patrem suum ... nnacherib occidit,2.Reg.19.37.Esaiæ 37.38.

... STARE,de eo etiam dici potest,qui sedet, vt Marc.9. 1.&11.5. ... t.7.55.

... VENA:Aduenę commendantur,Exod.22.21.&23.9.Leuit.19. ... Deut.10.19.&24.17.&26.12.Zach.7.10.Ezech.22.7.Deut. ... .19.Psal.146.9. Aduenis,vt Deuteronomium legatur, iubet ... eus,Deut.31.12.(Vide DECIMÆ:& Peregrinus.)

... ẽtus Domini expectandus,Matt.24.42.&25,13.&26,40.Mar. ... 33.Luc.12.40.&21.34.Rõ.13.12.Eph.6.18.Coloss.4.1.1.Thes. ... 6.1.Petr.4.7.&5.8.Apocal.3.3.&16,15.Aduẽtus Christi ad iu- ... icium signa,Matt.24.4.Mar.13.22.vt furis in nocte Luc.12,39. ... Thess.5.2.2.Petr.3.10.Apoc. 3.3.&16.15.qualis futurus sit ... uc,17.26. curiosa eius inquisitio damnatur,1. Thess.5.1. Vide ... ar. 13.32.Vide CHRISTVS.

... VERSARIVS:Aduersarij Dei,Vide DEI hostes.

ADVERSARII amandi. Vide INIMICI.

ADVERSARII Israëlitarum Iosaphat tempore mutuis vi[...]ribus conciderunt, 2. Par. 20. v. 22. 23. Aduersarij Salom[...] 1. Reg. 11. v. 14 23. [Aduersarius noster, 1. Pet. 5. 8.]

ADVLATIO siue assentatio, κολακία, est immodica & nim[...]terius vel præsentis vel absentis laudatio ac prædica[...] nobis facta, vt illi placeamus & applaudamus. Assen[...] ig tur est blandus inimicus.

ADVLATIO, res mala, ideò detestanda, Psalm. 12 4. 28. 3. [...]uerb. 24, 28. & 27. vers. 6, 14. & 28, 23. Eccles. 7, 6. Matt. [...] & 12, 20. & 14. 5. & 18, 15. Rom. 9, 4. & 12, 18 & 6, 18. 1. C[...] 4, 2. & 5, 7. & 11. v. 17. Gal. 6, 12. 1. Thess. 1, 6. & 2, 5.

ADVLATIONIS exempla. Core & eius complices, Num[...] Doëg Idumæus, 1. Sam. 22, 9. Amalechita, 2. Sam. 1, 10. [...]chab & Baana, 4. 8. Absalom, 15, 3. Siba, 16, 1. Sedechi[...] Regum 22, 11, 2. Paral. 18, 10. Pseudoprophetæ, 1. Reg. 22[...] 2. Paral. 18. 11. Mich. 3. 5. Pseudoprophetæ & Sacerdote[...]zech. 13. v. 10. 16. & 22. 28. Ierem. 6. 14. & 8. 11. Thren. 2. 1[...]niores Roboam consiliarij, 2. Paral. 10. Principes Iuda[...] 17. Hostes Iuda & Beniamin, 1. Esdr. 4. 14. Mamuchan, I[...] 1. 16. Regis Assueri ministri, 3. 4. amici Aman, eiusque [...] Zares, 5. 14. Præfecti Darij regis, Dan. 6. 7. Filia Herodi[...] Matth. 14. 6. Discipuli Pharisæorum & Herodiani, 22[...] Herodes Agrippa, Actor. 12. 3. populus adstans Herod[...]cionanti, v. 21. 22. Iudæi, 17. 7. accusatores Pauli, 23. 4. [...]tullus, 24. 2. Felix adulatur Iudæis, 24. 27. Festus Iudæis[...] 9. Agrippæ, v. 26. quidam schismatici Ecclesiæ Rom[...] Rom. 16. 18. *Adulationis punitæ exempla*: Core, Dathan[...]biron, eorumq; complices, Numer. 16 v. 31. 32. 33. Amale[...]ta, 2. Sam. 1. 15. Rechab & Baana, 4. 12.

ADVLATOR cui similis, Prouerb. 29. 5. quàm iniqui, Ps[...] 3. Adulatores Regum damnantur, Ose. 7. 3.

ADVLTERIVM est, cùm thorus coniugalis (quod debet[...] vnius viri cum vna muliere) à marito vel vxore viol[...]

ADVLTERIVM damnatur & prohibetur, Gen. 20. 3. & 26[...] Exod, 20. 14. Leuit. 18. 20. & 20. 10. Deut. 5. 18. & 22, v. 2[...] Iudic. 19, 2. 2. Sam. 11. 4. & 12. 10. Iob. 24. 15. & 31. 1. Psal. 7[...] Prouer. 5. v. 3. 8. 20. & 6. v. 24. 32. Esa. 57. 3. &c. Ierem. 2. [...] 3. 1. & 5. 7. & 13. 27. Ose. 2. 4. & 4. 2. Malach. 3. 5. Matt. 5. 27[...] 14. 3. & 19. 18. Marc. 10. 19. Ioan. 8. 3. 1. Corinth. 6. 10. 1. T[...] 4. 3. Hebr. 13. 4. Iac. 4. 4. Adulterium committere in co[...] Matth. 5. 28. est libidinose aspicere, & concupiscere m[...]

rem nuptam, aut innuptam. Adulterium spirituale, Vide Scortatio spiritualis. Adulterium pro idololatria, Apoc.2.22. Adulterij *mala*, 2.Sam. 12.10. & 13.v.22.29. *pœna*, Leui.20.10. Deut.22.v.22.23.24. Iob.31.9.c. Ioan.8.5.1.Cor. 6.9 10. Heb.13.4. Adulterij & furti collatio, Prouer.6.v.29. 30. Adulterium solum est quod coniugium dissoluit, Matt. 5.32. Vide Marc.10.2. Luc.16.18. Adulterium ex solo intuitu, Matth. 5.28.&c.

Adulterij exempla: Ruben, Gen.35.22. Beniamitæ, Iudic.19. 15. Dauid, 2.Sam.11.4. Herodes, Matt.14.4. Marc.6.17. Luc. 3.19. mulier quædam, Ioan.8.2. Corinthius incestuosus, 1. Cor.5.1. *Adulterij puniti exempla*: Tribus Beniamin, Iudic. 20.46. Dauid, 2.Sam. 12.10. Pharao Rex Ægyp. Gen.12.17. Israëlita cum Moabitide, Num.25.8. (Vide Scortationis *punitæ exempla.*) Achab & Sedecias, Ierem.29. 23.

Adulteri à regno Dei excludendi, 1. Cor.6.9. Hebr.13.4. Adulteræ remittuntur peccata, Ioan.8.3. Adulterorum appellatio, Iac.4.4. metaphoricè sumpta, vsitato sacro Scripturæ more, pro iis, qui Dei amori mundum & suas voluptates anteponunt.

Adulter, Idololatra, impius, Esai.57.3.8. Ierem.9.2. Adulterinus, Spurius, Hebr.12.8. mundi voluptatibus planè addictus, Iacob.4.4.

Adultera mulier, Leuit.20.10. Deut.22.12. Iudic.11.2. Prou. 30.20. Ezech.16.32.38.& 23.45. Ose 3.1.& 4.13. Rom.7.3. Adulterina, degener Matth.12,39 & 16.4. Marc.8.38. Idololatra, impia, Ezech.23.45. mundi profanis deliciis vendita, Iac.4.4.

Adulterans, 1. adulterium committens, Ose.7.4. Cauponans, corrumpens, 2. Cor.2, 17.& 4,2. Adulterata, impio cultu polluta, Ezech.23.37.

Adulterium, Idololatria, impietas in Deum, Ierem. 13, 27. Ezech.23,43. Ose.2,2.]

Advocatus noster. Vide Christus, & παράκλητος.

Aduram, Quæstor ærarius Dauidis, 2.Sam.20.24. postea minister à tributis ipsi Roboam, lapidibus obruitur, 1.Reg.12, 18. 2.Paral.10.18.

Aduram, vrbis à Roboamo ædificatæ nomen, 2. Paral.11.v. 6,9.

Ædificare, Domum quam ædificant impij, vt plurimùm non habitant, Deuter.28,30. domus recens ædificata Deut.

20,5.[metaphoricè significat, *formare de materia præiacen* Genes 2 22. *Continuare munus & posteritatem*, 1. Sam. 2. 35. & Reg. 11. 38. *Dare nomen familiæ*, Ruth. 4, 11. *Ecclesiam instau- re*, Psal. 51, 20. & 69, 36. & 102. 17. & 147, 2. Pro. 9, 1. Cant. 8, Esai. 58. 12. & 60. 10. & 61, 4. Ierem. 30, 18. & 31, 4, 28. Amos 14. Mich. 7, 11. Matth. 16, 18. Act. 20. 32. Rom. 15, 20. *Instaura erigere, homines fouere & pristinæ conditioni restituere*, Iob. 22, Psal. 28, 5. Ierem. 12, 16. & 18, 9. & 24. 6. & 31, 28. & 33, 7. & 10. & 45, 4. Malach. 1, 4. *Premere dolorib.* Thren. 3, 5. Promou re, institutum opus perficere, Psal. 127, 1. Regere Eccl. Remp. bene aut malè, Ierem. 1, 10. Ezech. 13, 10. Habac 12. *Rem domesticam curare vt decet*, Prou. 14 1. & 24, 3, *mortuum corpus suscitare*, Mar. 14, 58. *Sapienter disponere*, Am 9. 6. *Stabilire*. Psal. 89, 3, 5. *Seipsum & alios in vera pietate in tuere*, 1. Cor. 8 1, 10. & 10, 23. & 14, 4, 17. Galat. 2, 18. & 1. Th 5. 11.

[AEDES, *domus*, Genes. 39. 5. Exo. 12. 13. Leuit. 14, 34. & 25. Deut. 19, 1. Iudic. 18, 22. *Latibula*, Mich. 7, 17. *Palatia, Sple didæ habitationes*, Esth. 2, 14. Pro. 30 28. Esai. 13, 22. Amos, 1, 12. & 2, 2, 5. & 3, 9, 10, 11, 15. *Templum Dei*, 2. Reg. 11, 11 Chron. 29. 3. 19. Nehem 6, 10. Ezech. 41. v. 26. Luc. 11. 51. *Te plum idoli*, 2. Reg. 10. 27. *Templum idoli effigies*, Act. 24.]

AEDIFICATIO Dei, 1. Cor. 3, 9. ædificationi in primis seruie dum, Rom. 14. 19. & 15. 2. 1. Cor. 10. 24. & 14. v. 3, 5, 12, 19, 26. Cor. 10. 8. & 12. 19. Eph. 4. ver. 12 29. Col. 4, 6. 1. Thes. 4. 12. 5. 11. 1. Tim. 1, 4. 2. Tim. 2. v. 14. 15. Tit. 1. 9. & 2 1. Hebr. 5. 12 Petr. 2. 12. Aedificatio pars prophetiæ, 1. Cor. 14. 3. Aedi candi verbo, Rom. 14. 19. 1. Corint. 8. 1. & alibi, μεταφορικ sæpe apud Paulum significantur omnia officia, quæ prox mo debemus, vel vt Christo adiungatur, vel vt ei iam a iunctus quotidie magis ac magis coalescat. Dicũtur eni fideles esse templum Dei, in quo videlicet per Spiritu sanctũ resideat, Rom. 8, 11. 1. Cor. 3. 16. & 6, 19. 2. Cor. 6. 1 Et totus fidelium cœtus ingenti alicui ciuitati, id est, nou Hierusalem comparatur, ex ipsis fidelibus quasi viuis lap dibus constructæ, vt pereleganter ac planè diuinitùs scr bitur, Esaiæ 54. v. 11. Apocal. 21. v. 16. Aedificandi verbum vitio positum, 1. Cor. 8. 10.

AEGRITVDO: Aegritudinis causa peccatum est, Exodi, 15. 2 Leuit. 26. 16. Num. 12. 1. &c. Deut. 7. 15. & 28. 27. 2. Sam. 2 15. 2. Regum 5, 27. 2. Paral. 21. 18. Ioan. 5. 14. *Exempla*: Aeg pti

ptij,Exodi,9.10. Pestilentia ob peccatum Dauidis immissa,2.Sam.24.15.Giezi,2.Reg.5.27.lepra Oziæ cœlitùs inflicta, 15. 5.2.Paral. 26. 21. vlcera quibus percussus fuit Dauid,Psal.38 6.Paralyticus,Matth. 9.2. homo trigintaocto annos infirmus,Ioan.5.5.Corinthij,1.Corint.11.ver.29.30. extraordinarius morbus Iorami regis, ob idololatriam,2. Paralip.21.19.Vide MORBV . Sanator Deus, Exod.15.26.

AEGROTI olim vngebantur oleo, non sacramento salutis æternæ consequendæ,vt nonnulli impiè nugantur,sed valetudinis miraculo reparandæ causa,Iac.5.v.14 15.*Exemplum:* Apostoli,Marc.6.13. ægroti sanantur ad vmbram Petri,Actor.5.15.ad tactum sudarij Pauli,19.12.Aegroti variis morbis curati. Vide MIRACVLA.

Aegroti visitandi & consolandi sunt, Genesis, 48.1.2.Reg.8. 29 & 13 14.Iob.2.11.Psalm.41.4.Eccles.7 39.& 38.13 Matth. 25.v.37.40 Ioan.11 3 2.Corint.1.4.Rom.14.7.& 10.13. Ezech.18.21.& 33.11.1.Thess.4.13 c. Quomodo se viri Sancti in morbo & decessu ab hac vita gesserint,legatur Gen.49. 1.&c.50.24.Deu.31,22.Ios.13.1.&c.23.1.&c.24 1. &c.1.Sam. 12,1.&c.2.Reg.2.v.1,7.2.Paral.32,24. Esaiæ 38.1. Aegrotorum munus,Iac.5.14. Ps.50.15. post recuperatam sanationem:Ezechias,Isa.38.9.ferè ad finem vsque. Dauid, Ps. 103. Mulier quædam:Luc.13.13. Vnus ex decem leprosis, Luc. 17.12.V.Eccles.38.9.

AEGYPTIACA captiuitas prædicitur, Genes.15,13. incipit, Exod.1,8.Act.7,18 exitus ex ea promittitur, Genes. 15, 16. & 48.21.& 50.24.Exodi 3,17.& 6,6. adimpletur, & exeunt sexcenta millia virorum.Exodi 12.v.37.51 &13,1.&c.14,1. &c.Num.33,1.Deut.16,1.Oseæ 13,4.Mich 6.4. In Aegyptũ redire improbe flagitat populus,Exod.14,11.& 16,3.& 17, 3.Num.11,5.& 14,4.& 20,3. Aegyptiaca redemptio frequenter in memoriam reuocatur, tanquam summum Dei beneficium,Exod.20 2.Leuitici 22,33.& 26,13. Deut.4.37. & 5,6.& 7,8.& 8 14 & 16 6.Iud.2.1 & 6.8.1.Sam.10,18.2. Reg.17.7.Mich.6,4.

Aegyptus(regio media inter Africam & Asiam) variis plagis affligitur, Exodi 7,1.&c.8,1. &c.9,1.&c.10.1.&c.11.1.&c.vt prędixit Dominus,Genes.15,14. Exodi 3,19. expugnatur à Rege Babyloniæ,2.Reg.24 7.Ierem.46,2. [Aegyptus mystica,Apoc.11,8.] Aegyptij prodeunt in pugnam cõtra Iudam,2.Par.12,2. Aegypti captiuitas reducenda,Ezech 29. 14.Aegypti idola destruenda, Ezech.30,13. Plagæ Psalm.

78.v.48.49.50.51.52.53.& 105.v.26. vſque ad v.39.& 135,v.
8.9.& 136.ver. 10.15. Eius vaſtatio ac ruina prædicitur,E
19.v.1.2.3.4.& 20.3.Ierem.43.11.& 44.30.& 46. v.2.14.
&c.Ezech.29.1.&c.& 30. 1.&c.31. 1.&c.32,12. Ioël.3.19.Æ
gyptij Iudæis non abominandi,Deuter.23.7.cum Hebr
non comedebant, Geneſ. 43, 32. aquis obruti pereu
Exodi 14. 27. Pſalm. 106. 11. eorum conuerſio prædicit
Eſa.19.v.18.22.AEgyptiorum & Aſſyriorum collatio, E
52.4.

AELAM nomen regionis, vnde Elamitæ principes Perſid
Eſai.11. 11. Ierem.25.25 & 49,34. Ezech.32.24. Dan.8.
eius excidium prædicitur, Ierem. 49. 36. eius reſtitutio,
38.39.

[AELAM F.Sem.Gen.10.22. F. Seſac Beniamitæ,]1.Par.8.2
Ianitor templi,1.Par.26.3. nomen duorum ex primorib
poſt reditum.Eſdr.2.7.31.Nehem.7. 12.34.]

ÆMVLATIO,eſt duplex: nam & in laude & in vitio hoc n
men ponitur.In laude, Aemulatio ζῆλος, eſt virtutis alie
imitatio,1.Cor.12.31. Ambite dona potiora. Altera in vi
tio,quæ vulgo φθόνος vocatur,eſt ægritudo,ſi eo, quod q
concupierit alius potiatur,ipſe careat.

ÆMVLATIO damnatur,Rom.13.13.2.Cor.12.20.Gal.5.20.I
3.14. Vide ZELVS. *Aemulationis damnatæ exempla:* Ioſu
Numer. 11. 28. Phariſæi, Matth. 9. 11. Apoſtoli,Luc.9.4
Ioannis diſcipuli,Ioan.3.26.Exorciſtæ Iudæi,Act.19.13.

[*Aemulatio*,feruor.Hebr.10.27.Inuidia,Rom.13.13.Zelus,R
10.2.2.Cor.7.7.11.& 9.2.Philip. 3. 6. Zelotypia, Pſal. 78.
Cantic.8.6.Ezech.8.3.Amor vehemens 2.Cor, 11.2.
Aemulator,i.Zelotes Deus dicitur,Exod.34.14.Deut.4.24.
5.9.& 6 15.Ioſ.24.19.Nahum.1.2.]

Aeneas paralyticus virtute Chriſti à Petro curatur,Act.
34.

AENIGMA,pro obſcuritate.1. Cor.13.12. Aenigma Samſoni
Iudic. 14. 14. Aenigmata Solomoni propoſita, 1. Re
10.1.

AENON,iuxta Salim oppidum,haud longè à Iordane,vbi b
ptizabat Iohannes, Ioh.3.23.

AEQVALITAS: inter diuites & pauperes ſanctos,2. Cor.8.1
14.15.

AEQVITAS priuata,ἐπιείκεια, eſt hominis cuiuſuis priuati,q
tolerat infirmitatem proximi.2.Tegit arcana errata.3.An
bigua facta aut dicta nō in deteriorē,ſed potius in melio
parten

parte interpretatur: vbi non apparent manifesta malitiæ indicia: sed sanat arcana delicta, doctrina, consilio, admonitione, & fraterna obiurgatione. Denique remittit offensas, cedit de iure suo, cùm in bonis defendendis ac retinendis, tū in malis propulsandis ac iniuriis vlciscendis, pacis retinendæ causa. Phil. 4, 5. Moderatio vestra, τὸ ἐπιεικὲς ὑμῶν omnibus hominibus innotescat.

Summa est ἐπιείκεια Christi, qui pœnas peccatorū nostrorū in se transtulit, pro inimicis orauit, & resipiscentibus omnib. peccatoribus perpetuò veniam paratam relinquit.

Aequitas est durioris legis sententię mitigatio quædam ex æqua & humana mentis illius interpretatione.

AEQVITAS sectanda, Psal, 37, 37. *Aequitatis & iustitiæ exempla:* Abraham, Genes. 13, 8. Iacob, 30, v. 31, 32, 33. Iosua cum Principibus, Ios, 9. 19. Filiæ Salphaad, Numer. 27, 7. Adonibesech, Iudic. 1. v. 6, 7. Samuel, 1. Sam. 15, v. 32, 33. Dauid, 1. Sam. 26. 23, & 30, 23. 2. Sam. 24, 24. Assuerus, Esth. 7, 9. Darius Daniel. 6, 24. Homo regius, Matt. 18. 34. Nicodemus, Ioan. 7, 51. Tribunus profanus, Act. 21, 38. Vide IVSTITIAE *exempla*.

AEQVANIMITAS, Est fortitudo animi, per quam eundem animum semper in omnibus rebus retinemus, ne in rebus secundis extollamur, vel aduersis frangamur. 1. Cor. 7. 30.

AER (Act. 22. 23. 1. Cor. 9. 26. 1. Thess. 4. 17. Apoc. 9. 2.) Est elementū subtilissimū, humidū & calidū, grauius igne, terra & aqua leuius, respirationis & emissionis vocis causa: incolor, i. suapte natura colorem non possidens, nitidum, translucens (nam luminis est susceptiuū,) & tribus sensibus nostris subseruiens (per ipsū enim videmus, audimus, & olfacim⁹) susceptiuū caloris & frigoris, siccitatis & humiditatis.

AERVMNA, ægritudo animi & corporis, Genes. 3. 16. Eccl. 2. 23. & 5. 16. Marc. 4, 19. 2. Cor. 11. 27.]

AETATVM & personarum officia describuntur, Tit. 2. 1. &c. V. suis locis singulas ætates.

AETERNI vocabulū accipitur propriè & impropriè. 1. Propriè, pro eo quod caret principio & fine. Sic Deus dicitur Aeternus, Gen. 21. 32. Exod. 3, 14. Psa. 90, 2. & 93, 2. & 102, 13. Esai. 43, 10. Thren. 5, 19. Ioan. 17, 5. Rom. 16, 26. 1. Timoth. 1, 17. Quoties Iehouæ nomen in scripturis occurrit, pro ratione circunstantiarū loci occurrentis vel de Deo essentialiter, vel personaliter cōsiderato sumitur. Vide Exo. 20, 2. Esai, 45, 5. Ephes. 1, 4. Apoc. 1, 4, 8. Hose. 12, 10. Amos, 5, 8.

14.Psalm.135.3.Ioan.1 1.& sæpissime sequentib.capitib.Fi-
lius æternus dicitur. Hebr.7.24.2. Non ita proprie voca-
bulum Aeterni sumitur.i. pro *vetustissimo* quolibet, quod
propriè sempiternum appellamus: quod videlicet cum
tempore incœpit esse,& in tempore esse desinit. Dicitur
autem Sẽpiternum,quasi semper æternum,i. semper cum
tempore durans. Sic Mũdus & Tempus sempiterna sunt
quæ tamen æterna etiam,sed impropriè,dicuntur, vt Apo-
stolus,2.Timoth.1 9. & Tit. 1,2.tempora æterna appellat
quæ finem habitura sunt. Apocal 10 6.Montes æterni di-
cuntur, qui ab initio conditi sunt. (De mundi fine lege
Matt.24.38.1.Corinth.7,30. 1.Ioan.2,17.) 2.Pro *diuturno*
seu longiore tempore, quod proprie Temporale dicitur:
quod in tempore incœpit & desinit esse. Sic tribuitur Ae-
terni vocabulum Sacrificiis veteribus, Leuitic.6.22. dura-
turis vsque ad Christi manifestationem per Euangelium:
Sacerdotio Christi, Psalm.110.4.Hebr.5.6.& 7,17. Hîc Ae-
ternitas vsque ad mundi finem extenditur, quando Me-
diatoris officium cessabit, deletis Ecclesiæ aduersariis, e-
quum Deus erit omnia in omnibus. 3. Pro *Perpetuo*,quod
in tempore incœpit esse, sed caret fine. Hoc sensu tri-
buitur verbo Dei prædicato, Esai. 40,8. 1.Petr. 1.25. Illius
efficacia manet in æternum, ministerium verò quale in-
stitutum est in Ecclesia militante, cessabit in die resurre-
ctionis nouissimæ. Tribuitur etiam cælo & terræ,quo ad
eorum substantiam. Et igni gehennæ, Matth. 25,41. Vitæ
beatæ in cælis, Ioan. 3.16, 36. Morti, 2. Thessal.1, 9.
Iudicio,ab effectu, Hebr. 6,2. Testamento, Hebr. 13.20.
Angelis electis,animabus, Dei gloriæ & operibus super-
cælestibus.

AETHIOPIA,regio Aphricæ ampla, eius excidium prædici-
tur, Esaiæ 20 3. Soph.2 12. Aethiopes vincuntur ab Asa
2.Paral. 14, 12. Aethiopem baptizat Philippus. Act.8,38.
V. CHVS. (αἰθὼψ,ardens.

AFFECTVS,πάθος, est animi commotio naturalis, per quam
ad aliquid expetendum sponte ferimur. Affectus, quidam
laudabiles,quidam non.

AFFECTVS mortificandi, Vide CARO, *Affectus huma-
ni exempla:* Moyses filiis Caath propinquis suis nullum
dedit plaustrum, &c. Numer. 7. v. 8. 9. moriturus soli-
citè rogauit Dominum, 27. v. 15,16. Iosua tribui suæ par-
uam dedit portionem, Ios.17, 14. Eli, 1. Sam. 4. v. 17. 18.
Christus,

Christus, Matth. 12. v. 49. 50. Ioan. 19 26. Mater filiorum Zebedæi, Matth. 20. 21, Affectus inter se contrarij, Matth. 8.8. Ioan. 21. 18. Roman. 7. 15. Galat. 5. 17. 1. Petr. 1, 6.

FFINITAS, *συγγένεια*, propinquitas ex cognati nuptiis contracta, vel hominum affinium inter ipsos coniunctio.

FFINITAS: Affinitas impiorum noxia, Exod. 34 16. Deu. 7. v. 3. 4. 2. Cor. 6, 14 *Exemplum*: Ochosias, 2. Reg. 8. 27. Solomo, 1. Reg. 11. 1. Affinitatis gradus in lege prohibiti, Leuit. 18 v. 6. vsque ad 18.

FFIRMATIONES interdum apud Hebræos per interrogationem efferri solitæ, Ioan. 6 70.

FFLICTIO (Vide Crux) Afflictione aliena sapiendum. *Exemplum*: Tertius Centurio ad Eliam missus, 2. Reg. 1. 13. Afflictionis causa perpetuò spectanda, 1 Petri 3. 17. Afflictiones à Deo quidem sunt, sed proxima earum causa peccatum est, Genes. 12. 17. & 45. 8. Exod. 23. 28. Leuit. 26. v. 15. 16. 17. Numer. 11. 33. Deut. 8. 3. & 28. v. 7 15. 16. 21 22. & 31. v. 16. 17. 18. & 32. v. 30 39. Ios. 24. 20. 1. Sam 7. v. 13 14. 2. Sam. 16 10. 2. Reg. 1. 14. & 2. v. 2 24. & 6. 33. & 15 5. & 24. 2 1. Paral. 5. 26. & 21. v. 14. 15 2. Paral. 6. 24. & 7. 13. & 21. 18 & 26. 20. & 28. 19. & 33. 11. & 36. 17. 1. Esdr. 5. 12. Iob. 1. 21. & 2. v. 6. 10. & 5. 18. & 6. 4. & 19. v. 6 9. 21 & 30. v. 21 22. Psalm 38. 4. & 39 v. 11. 12. 13. 14. 15. & 44. v. 10. 11 12. 13. 14. 15 16. & 59. 6. & 60. v. 1. 12. & 66. v. 10. 11. & 69. 25. & 71. 20. & 78. v. 44. 45 46. 47. 48. 49 50 51 & 88. v. 8. 9. 17. 18. & 90. 9. & 105 16 & 106. v. 23 24. Prouer. 3. 12. Eccles. 7. 15. Isa. 1. 24. & 31. & 5. v. 5. 6 25. 26. & 7. 18. & 10. v. 5 6 15. 16. & 13. 6. & 19. 2. & 22. 17. & 24. 1. & 34. v. 5. 6. & 54. 16. & 60. 10. Ierem. 10. 18. & 25. 9. & 32. 28. & 45. 4. Thren. 1. 21. & 2. v. 2. 17. & 3. v. 38. 43. 45. & 4. 11. & 5. 22. Ezech. 5. v. 14. 16. 17. & 6 v. 5. 14. & 7. v. 20. 21. 24. & 11. v. 8. 9. & 12. 13. & 14. v. 13 21 22. & 16. 27. & 21. 3. & 22. v. 14. 15. & 23. 28. & 25. v. 4. 7. & 26. 7. & 28. v. 18. 23. & 29 8. & 30. 16. & 33 28. & 38. v. 21. 22. & 39. 17. Daniel. 1. 2. Ose. 6 1. & 13. v. 7. 8. Amos 3. 6. & 4. v. 6. 7. 9. 10. 11. 12. & 6. v. 8. 10. 11. 13 14. 15. & 8. 10. Ion. 1. 4. Nahum. 2. 13. Abac. 1. 6. Sophon. 1. 17. & 3. 6. Agg. 1 11. & 2 18. Zach. 7. 14. & 12. 3. Malach. 1. 4. & 2. v. 2. 3. Matth. 20. v. 22. 23. & 26. 53. Marc. 13. 13. Ioann. 10 18. & 18 11. Rom. 2 5 1. Corinth. 4. 9. Phil. 1. 29 2. Thess. 1. 6 Hebr. 12. v. 5. 6. 1. Petri 1. v. 6. 11. & 2. 21. & 3. 17. & 4. 19. Apocal. 3. 19. *Exempla*: in Eua, Genes. 3. v. 14. 15. 16. Adamo, v. 17. 18. 19. Antiquiore mundo, 6. 13. Pharaone, 12. 17. Abimelech, 20. 3. fratribus

Ioſeph, 42. 21. Hebræis, Exod. 32. 35. Maria ſorore Moſ. Numer. 12. 10. Moſe & Aarone, Numer. 20. 12. Dauid 2. Sam. 12. 14. & 24. 17. Baaſa, 1. Reg. 16. 2. Giezi, 2. Regum 5. v. 26. 27. Ozia, 2. Paral. 26. 19. Iſraëlitis, Eſa. 3. v. 8. 9. & 5. 13. & 24. v. 5. 6. & 30. 13. Paralitico, Matth. 9. Ioan. 5. 14. Iudæis, Matt. 23. 38. Luc. 19. v. 43. 44. Elyma, Act. 13. 11.

AFFLICTIONES non metuendæ, Apoc. 2. 10. ſed patienter, læto animo ferendæ, Matth. 5. 10. & 10. 38. Ioan. 15. 20. & 33. Act. 5. 41. & 16. 25. 2. Cor. 8. 2. Col. 1. 24. Hebr. 10. 34. Iac. v. 2. 12. & 5. 7. 1. Pet. 4. v. 12. 16. V. Conſolatio.

Primò, quia pios non reddunt miſeros, nec perpetuò in Dei teſtimonia ſunt, Iob. 5. v. 17. 18. Pſalm. 4. 1. Prou. v. 11. 12. Ierem. 25. 27. Matt. 5. v. 4. 10. 11. Lucæ 6. v. 21. 22. Roman. 5. 3. & 8. 36. 1. Cor. 4. 11. Cor. 4. 8. 2. Timot. 2. 11. Hebr. 1. 6. Iac. 1. 12. & 5. 11. 1. Pet. 2. v. 19. 20. & 3. 14. & 4. 14. 1. Ioan. 13. Apoc. 3. 10.

Secundò, quia ipſis piis argumentum ſunt magnæ conſolationis, Iac. 1. 2. & honorificæ ſunt, Ioā. 21. 19. Act. 5. 41. Gal. 6. 17. Eph. 3. 13. Phil. 1. 20. 1. Petr. 4. v. 14. 16. Apoc. 14. 13.

Tertiò, quia quamuis à Satana inſtrumento infligantur, Apoc. 2. 10. ſunt tamen perutiles piis, Geneſ. 33. 20. Num. 21. v. 6. 7. Deut. 4. v. 28. 29. 30. & 8. 3. 1. Sam. 6. v. 19. 20. & 7. v. 7. 8. 2. Sam. 24. 16. 1. Reg. 8. 35. 2. Par. 12. v. 6. 7. 12. & 33. v. 12. 1. Nehe. 9. 27. Iob. 5. 17. Pſal. 83. 17. & 107. v. 6. 13. 19. 28. & 119. v. 67. 71. Prou. 17. v. 3. & 20. 30. & 27. 7. Eccleſ. 7. 3. Eſa. 4. v. 3. 4. & 5. v. 15. 16. & 8. 21. & 10. 20. & 17. 7. & 19. 22. & 25. 3. & 26. v. 2. 9. 16. & 29. v. 19. 20. & 33. 2. & 37. v. 1. 2. 3. 4. Dan. 12. 10. Oſe. 5. 15. & 6. 1. Amos 4. v. 6. 8. Zach. 13. 9. & 14. 9. Matth. 5. 12. Act. 8. 4. & 14. 22. Rom. 5. 3. & 8. 28. 1. Cor. 11. 32. 2. Cor. 4. 17. Gal. 3. 4. Philip. 1. v. 12. 13. 28. 1. Theſſ. 1. 6. 2. Theſſ. 1. 4. 2. Tim. 2. v. 9. 11. 12. Hebr. 5. 8. & 12. 2. Iac. 1. v. 3. 12. & 5. 11. 1. Petr. 1. v. 6. 7. & 4. 13. Apoc. 2. 10. (Vide TRIBVLATIONIS eiuſque vtilitatis exempla.)

Quartò, quia Chriſti & fidelium afflictiones ſunt communes, Matt. 25. v. 42. 45. Ioan. 15. v. 18. 20. Actor. 9. 4. & 22. 7. & 9. 5. & 22. 8. Rom. 8. v. 28. 29. 2. Cor. 1. 5. & 4. 10. & 13. 4. Phil. 3. 8. Col. 1. 24. Phil. v. 23. 1. Pet. 1. 11. & 4. 13. & 5. 9.

Quintò, quia piis prædictæ, ideóque ineuitabiles, & valde vtiles, Iob. 2. 10. & 5. 9. Matth. 5. 10. & 10. v. 17. 38. & 16. v. 20. 21. 24. & 20. 23. & 24. 9. Mar. 2. 19. & 8. v. 31. 34. & 13. v. 9. 13. 37. Luc. 9. 23. & 14. 27. & 18. v. 31. 32. 33. & 21. 12. & 24. 46.

Iohan.

Ioan.15.20 & 16.v.2.20.33. Act.9.16.& 14.v.22.23. & 20.23. & 21.11 Rom.8.v.17.18 Gal.4.29. 1.Thess.1 6. & 3.ver.3.4. 2.Timo.1.v.12.13.& 2.3 & 3.12. Heb.12.v.6.7. 1.Pet.4.v.12. 13.17.& 5.10. Apoc.1.19 & 12.13. *Sextò*, quia piorum afflictiones momentaneæ sunt, & illis modum Deus imposuit, Genes.15.v.13.14. Exod.3.v.7.8. Deut.26.v.6.7.8. 1.Sam. 7.v.18.19.& 10.v.18.19 2.Sam.7.v.9.10.14. & 16.10 & 24.v. 15.16.17. 1.Paral.21.15. 2.Regum 13.v.22.23. Iob.2.6 & 5.v. 15.16.17.18. Psal.4.1.& 7.v.2.3. & 17.v.7.8.9.& 18.v.4.6.7.8. & 25.15.& 30.v.1.2.3. & 31 v.5.8 9.15.16.17. 20.24. & 32.v.6. 7. & 34.v.5.6.7.20.21.& 46.v.6.9. & 59.v.17.18. & 60.14. & 71.v.20.21.23.24 & 81.11.& 89.34.& 91.v.7.8.10.14.15.& 94. 19. & 107.9.& 118.v.5.6.7.18.& 143.v.9.11.12. Es.7.7.& 26. 20.& 28.28.& 30.20.& 31.4.& 43.2. & 48.v.9.10 & 51.22.& 54.v.7.8.17.& 57.16.& 60.10. Ier.5.v.18.& 30.11. Thren.3. 22. Oseæ 5.15.& 6.v.1.2.3 & 11.9. Mich.7.v.9.18. Nahum.1. 6.7.11.12. Zach.8.v.12.13.14. Matth.10.30. Luc 21.v.18.19. Ioan.16.20. Actor.4.v.29.30.& 12.v.7.17.& 13.17.& 14.27.& 18.v.9.10. & 20.32.& 21.14.& 23.11. 1.Cor.10.13. 2. Cor.1. 10.& 4.17. 2.Thess.1.7. 2.Tim.3.11.& 4.ver.17.18. Hebr.2.15. 2.Pet.2.9. Apoc.2.10.& 7.3.

Exempla afflictionum, quibus Deus modum imposuit. Loth, Gene.19.16. Iacob, 32.9.& 33.18. Ioseph, 41.42. Iacob, 45.28. Israelitæ, Exodi 3.v.7.8.& 13 v.21.22. Iudic.2.v.2.15.16. Act. 13.17. Anna, 1.Sam.1.v.18.19. Dauid, 2.Sam.2.4.& 16.v.9. 10. Populus Dauidis, 2.Sam.24.16. Ioachas, 2.Reg.13.4. tota Iudæorum gens, Esth.8.v.14.15. Iob, Iob.42.12. Iac.5.11. Ezechias cum suis, Esa.37.v.31.32.33. Sidrach, Misach & Abdenago, Daniel.3.v.17.24.25.26. Ionas, Ion.2.v.8.11. Apostoli, Actor.4.21.& 5.19. Paulus, 9.25.& 27.43. 2.Corint.1.10. Petrus, Actor.12.v.7.8. Per afflictiones experitur nos Dominus, Iudith, 81. Eccl.2.1.& 27.8. Prou.17.3. Sap.3.v.5.6. 2.Thess.24.1. Petr.1.7.

Afflictionibus plectentur ij, qui alios opprimunt, Gen.15.14. Exodi 3.v.19.20.21.& 23.23. Ps.31.v.18.19. & 63.vers.8.9.10. Prou.11.8. Esaiæ 10.12.& 13.11.& 14.v.5.6.& 17.14.& 21.2.& 25.v.10.11.12. & 30.31.& 31.8.& 33.1.& 41.v.10.11. & 43.v.3. 4.& 49.v.25.26.& 51.v.22.23. Ierem.12.14.& 30.11. & 44.30. & 50.v.10.11.12.13. Ezec.25.v.12.13.14.& 27.v.33.34 Aba.2.v. 8.12.13.14.15.16. Zac.1.v.18.19.20.21. Luc.18.7.& 23.31. Philip. 1.28. Col.3.25. 2.Thess.1.6. 2.Timoth.4.14. 1.Petr.4.v.17.18.

2.Petr.2.9.Apoc.16.6.*Exempla*:Cain, Gen.4.11.&c. Sodo-
mitæ,19.v.13.14.&c.fratres Ioseph, 42.21. Pharao & Ægy-
ptij, Exod.7 20.& 8.v 6.17.24.& 9.v.6.10.23.& 10.v.13.
22.& 12.29.& 14.v.27.28. Core,Dathan,& Abirō Num.1
v.30 31.32.Adonibezech,Iudic.1.v.6.7. Abimelech 9.v.
53.54.Saul,1.Sam.31.4. Achitophel 2.Sam.17.23.Absalon
18.v.8.9.Ioab.1.Reg.2.33.Semei,v.44.Zambri,16.18.Achab
22.v.34 35.36.37,quinquagenarius cum suis, 2. Reg.1.v.
11.alter,v.12.pueri illudentes Elisæo, 2.ver.23.24.Benad
Rex Syriæ,8.15.Iezabel,9.v.32.33 Athalia, 11. v.15,16,20
Paral.23.v.13.14.15.Ioas Rex Iuda,2.Reg.12.12,2.Par.24.
Sennacherib,2.Reg.19.v.36.37.Manasses, 2.Paral.33.11.
man,Esth.7.v.9.10 Babylon, Es.14.v.3.4.5.Moabitæ,15.1.
dumęi,Eze.35.v.11,12.13.14.Tortores trium puerorū,Da
3.22.Accusatores Danielis,Dan.6 24. Herodes Ascalon
ta,Matt.2.v.19.20.Iudæi,23.v.36. 38. Luc.13.35. Iudas Isc
riotes,Matt.27.v.4.5.Act.1.18.HerodesAgrippa,12 23.Vi
OPPRESSIO,TRIBVLATIO.Afflictionum laus,Rom.8.
2.Cor.1.5 & 4.17.Iac.1.2.à domo Dei incipiunt, 1.Pet.4.
Vide Heb.12.v.6 7.8 9.non despondendus in iis animus,
Cor. 6 4. Eph.2.3 Effectus earum est nostri cum Chri
consummatio,Iac.1.v.3.4.Vide Rom.5.v.3.4.5.finis, Hebr
8.& 12.10 Iac.1.12. Afflictionum Christi reliquias impl
pii in suo corpore, Coloss.1. 24. Vide CHRISTO συμπ
χειν.

AFFLICTIO comparatur æstui Solis, Matth 13.6.aquis,P
144.7.Prou.17 14.Esa.43.2. Apoc.12.15.interdum & bapti
matis nomine significatur,Matt.20.22. Vide BAPTISM
Et poculi, Psal.11.6.Matt.26.39. Vide POCVLVM. Comp
ratur & igni,Es.43.2.fluminibus,nimbis,ventis, Matth.7.
25.27.

AFFLICTI ad Deum clamantes exaudiuntur, Psal. 50 15.
xempla : Agar, Gen.16 8.Abraham,17.20. Loth,19.v.18.1
20 Ismael,21.17.Isaac,25.21. Rachel,30.22.Iacob.32.v.9.1
11.Israelitæ, Exod.2.v.23.24 & 3.v.6.7.8.9.Iudic.2.1.&1
v.10.12.Moses.Exo.17.v.10.11. Num.16.v.46 47.48. Mo
& Aaron,20.v.6 7.8.Samson,Iud.15.v.18.19.Anna,1.Sam.
v.26 27.Samuel,1.Sam.12.v.18 19.Dauid,2.Sam.15.v.30.
1.Par.21.17.Ps.30.v.3.4.12.& 54.9 & 116 v.3.4.5. Eccles.4
v.5.6. Elias, 1. Reg.17.v.20.21.22.& 18.v.37.38.Elisæus,
Reg 4.v.32.33 34. & 6.8. Ezechias,2.Reg.19.15.&c. Es.37.
21.33.2.Reg.20.v.1 2.Es.38.v.1.2.3.4.Iosaphat,2.Para.20.v.

23.M

3. Manasses,33.v.12.13.Iesus Naue,Eccl.46.ver.6.7.Ionas,
n.2.v.2.3. Tobias,Tob.12.v.12.13.Iudas Machabæus, 1.
achab.4.v.6 7.&c. (Vide BONORVM per malos oppres-
rum,&.)Affl ctorum voces,Eze.33.10.Os.10.3.
ABVS Propheta famem prædicit. Act.11.28.Paulum Iero-
lymis ligandum vaticinatur,21.v 10.11.
AG,Res Amalech,capitur,&viuus seruatur à Saule,1.Sam.
9.occiditur à Samuele, proposita ei pœna talionis, v.33.
xta Prophetiam,Num.24.20.(id est,tectum.)
AR,Vide HAGAR.
ER:ager diuerso semine non serendus,Leuit.19.19. Agro
oximi nullum inferendum detrimentum, Exod.22.5.A-
orum termini non transferendi, Deu.19 14.Prou.22.28.
ger sanguinis,Matth.27.8.Act.1.19. Agri empti à Ieremia
gnatio,Ierem.32.v.9.15. Agri pro rebus agrestibus,Matt.
28.Vide Exod.23.10.
GAEVS,Vide HAGGAEVS.
NVS:Agni oblatio,Leu.3.7.Agnus Paschalis.Exo.12.3.dici-
ır Pascha,id est, transitus,v.11.pro,agnus ad transitum si-
nificandum adhibitus,Metonymia. Agnus peccata mun-
i tollens, Ioh.1 v.29.36. à iactis mundi fundamentis præ-
rdinatus,1.Pet.1.v.19 20.occisus, Apoc.13.8. Vide CHRI-
TVS ante mundum,&c. Et, Filius Dei Christus dicitur,
rtiò,quia Sacerdos,&c.Heri & hodie idem est,Heb.13.8.
nica sui ipsius oblatione, Heb.7.27.consecrauit in perpe-
uum eos qui sanctificãtur, 10.14.Vide CHRISTVS.Agnus,
poc.5.6.librum septem sigillis obsignatum,v.1.accipit,v.
.dignus censetur, qui accipiat librum, & aperiat eius si-
illa,v.9.omnium creaturarum voce decantatur,v.11.12.13.
perit sigillum primum, 6.1.Secundum, v.3. Tertium,v.5.
Quartum,v.7.Quintum,v.9.Sextum,v.12. Septimum,8.v.
. stat super montem Sion, vnà cum castis suis cultoribus,
4.v.1,4 victoria eius insignis,17.14. [*Agni* Dei & Christi,
pascendi:Ioh.21.15.16.17.]
GRICOLARVM & vineæ similitudine,Sacerdotum impie-
as notata,Luc.20.9.Vide PARABOLA.
[Agricola, metaph. Deus pater, Ecclesiæ plantator &
ultor,Iohan.15.1.Agricolæ,serui Ecclesiæ,Matth.21.33.&c.
Marc.12.1.2.Agricultura spiritualis,1.Cor.3.9.]
ricultura laudata,Gen.26.12.Prou.12.11.
GRIPPA, postremus Iudæorum Rex Paulum audire cupit,
Act.25.22.ei sistitur Paulus,v.26.hortatur eum Paulus, vt

Christo credat,26 27.nonnihil flectitur eius animus,v.
Ab eo Paulus absoluitur,nec tamen dimittitur,v.30.

AHARON,i.mons validus,filius Hamram,Exod 6.20.vir e
quens à Deo vocatur, & Mosi fratri adiungitur, Exodi
14.Elisabetham duxit in vxorem, Exod. 6.23. fuit pro
pos Leui, v.16.18.20. Aharon & Hur ad radices mon
Mosen cum Deo loquentem expectant,Exod.24.14. Ah
ron cum filiis Sacerdotes creantur, 28.1.& 29.1.&c. Le
8.2.&c. Num.3.10.Deut.18.5.Heb.5.4. sicut Dominus pr
scripserat, Exod.29.1.&c.eius & filiorum Sacerdotalis c
natus, 28. 1. &c. qui authoritatem eius nolunt agnosce
inusitato mortis genere intereunt, Numer.16.v.3.11.36.
miraculo ostenditur ipsum præ cæteris in Sacerdote
summum electum,17.v.5.8. post oblationem factam ext
manu benedicit populo, Leu.9.22. Num. 6.v.23 24. i
perpetuo accipit pro officio sacerdotali oblationes & p
mitias à populo,Num.18.v.8.9.11.12. & à Leuitis decim
decimarum,v.26.28.Cōflat vitulum aureum, quem Isra
litæ adorant,Exod.32.4.ob id obiurgatur à Mose,v.21.o
pro Maria leprosa, Num. 12. v.11.12. murmurat aduer
Mosen,v.1. oblationes Domino à populo oblatas accipi
bat, Num.18 8.moritur,20 28.& 33.38.Deut.10 6.& 32.5
eius filij, 1.Paral.6 50 eius hæreditas Deus est,Num. 18.2
eius & filiorum oblatio, Leu.6.50.præstantia eius,Psal
99.6. peccata, Exod.32.21.Num.12.v.1 11 & 20.12. Deut.
20.& 32.51. eius virga floret, Numer.17.8. succedit ei p
mortem in summo sacerdotio Eleazar, Num.20.26.De
10.6. Aharonis laus,Eccl. 45.v.8.vsque ad v.28.

AHIAS Silonites Propheta,ad Ieroboam mittitur,cui regn
decem tribuum defert, 1. Reg.11.29. filij Ieroboam mo
tem prædicit,14.12. scripsit Prophetiam, 2.Paral.9.29.(A
hiah,frater meus Dominus.)

AHIRA,Dux Nephthali,Num.1.15.(fratris mei amicus)

AHOD,Iudex Israelis, Iudic.3.15.Eglon Regem Moab inter
ficit,vers.21. post eius mortem Israelitæ Deum offendun
4.1.

ALABASTRA,sunt vasa vnguentaria,Matt.26.7.

ALACRITAS Deo grata, ideo amplexanda, Nehem.11.2.
Corint.9.v.17.18.& 16.2. 2.Cor.9.7.Eph.6 6. Philip.3.v.1
14.& 4 6.Coloss.1.11.& 3 23. 1.Thessal.2.11.12. 1.Timoth.
12.Heb.10.35.& 11.8.& 12.v.5.12.& 13.17. Iacob.1.2. 1 Pet.
9 & 5 2. 2.Petr.1.5.1.Ioh.4.17.18. *Alacritatis exempla*:Arti

ces

…es & operarii Tabernaculi, Exodi 36 3. &c. Principes & populus, Num.7.12.&c. Principes & populus Dauidis, 1 Paral.29.9. Principes & populus Ioas, 2. Par.24.10. Principes duces è captiuitate, 1. Esd.2.68. Zachæus, Luc.19.6. Paulus, Act.20.24. Macedones, 2. Cor.8.3.

…AE animalium mystic. Ezec.1.23.&c. Apoc.4.8.& 9.9. A… *Cherubim*, Exod.25.20.1. Reg.6.24. Ezech.10.5.16. Alæ co…*æ militares*, Esf.8.8. Ierem.48.40.& 49.22. Dan.9.27. Alæ, *protectio diuina*, Psf.17.8.& 36.8.& 57.2.& 61 5.& 63.8. *prote…o humana*. Ruth.2.16. Alæ Seraphim, Esai.6.2. Alæ, *vela na…um*, Esa.18.2. Alæ venti, i. vanitas exitiosa, Ose. 4 19. Alæ, …sequij celeritas, Zach.5.9. Alæ vestium, Ier.2.34.]

…EXANDER Macedo, filius Philippi, Rex Græcorum, Dan. …6.& 8.8.& 11.4.

…EXANDER filius Simonis Cyrenæi, crucem Christi tolle… coacti, Marc.15.21.

…EXANDER Iudæus, Act.19.33.

…EXANDER faber ærarius, & Pauli hostis, 1. Tim. 1.19.20. …Tim.4.14.

…EXANDER cum aliis, Apostolis prædicationem interdi…it, Act.4.6.18.

…EXANDRIA metropolis Ægypti, vocabulo No significa…ur, Nah.3.8.

…EXANDRINI: eorum synagoga, Act.6.9.

…LEGORIA duorum filiorum Abrahami, Gal.4.v.23.24.

…PHA, Vide A.

…PHAEVS, pater Iacobi, Matt.10.3. Marc.3.18. Luc.6.15. Act. …13. Alphæus pater Matthæi: Marc.2.14.

…TARE, quale sibi extrui Deus velit, Exodi 20.24. Deut.27. …Altare, Hebr.13.10 pro oblationibus. Item 1. Corinth.10. 18. pro cultu qui in altari exhibetur. Altaris Tabernaculi forma, Exodi 27.1. Altare holocausti, Exod.27.1.& 28. 1. Num.7 1.&c.2. Sam.24.25. 1. Reg.18.32. 2. Reg.16,15.2. Par. …1.5.& 4.1 & 15 8. 1. Esdr.3.2. Ezech.43 13. 1. Machab.4. v. 47.48.53. Altare incensi, Exod.30. ver.1.10.& 37.25.& 40.26. Altaris thymiamatis forma, Exod.30 1. Altaris dedicatio, 2… …iàs instauratio, per Asam, 2. Paral.15.8. Altare æneum fabricatur, 2. Paral.4.1. Altare Bethel à Iosia destructum, 2. Regum 23.15. Altare Christianorum, Hebr.13.10. *Altaria ædificantium exempla*: Noe, Genes.8.20. Abraham, 12.7 & 13. 18.& 22.9. Isaac, 26.25. Iacob, 33 20.& 35.7. Moses, Exodi 17. 15.& 24.4. Iosue, Ios.8.30. Filij Ruben, 22.10. Gedeon, Iudit.

6.24.Samuel,1.Sam.7.17.Saul.14.35. Dauid, 2. Sam.24.
1. Para.21.26.Ieroboam, 1.Reg.12.32. Sacerdotes Baal
Reg.18.26.Vrias Sacerdos, 2.Reg.16.11. Manasses, 21.v.
Achaz,2.Para.28.24. Salomon, 4.1. Iosuath & Zorobab
Esdr.3 2.

Altaria gentium destrui iubet Deus,Ex.34.13. Deu.1

[ALTARE cæleste, Esa.6.6.Apoc.6.9.& 8.3.5.& 9.13.& 11
14 18.]

[ALTISSIMVS Deus dicitur simpliciter, non adiuncto a
quo,vt Num.24.16.Ps.18 14.46.& 87.5.Esai.14,14.Huc p
tinent æquipollentia epitheta, nēpe Excelsus, Psal 113
148,6.Magnus,Ps.95.3.Qui est in cælis,Matth.6,9.Qui h
bitat in excelso & in altis,Esai.57.15.Ps.113,4. Qui habi
in cælis,Psal.2.4.& 123 1.Dicitur etiam, addito Dei nom
ne,Genes.14 18.Iob.31,28.& frequenter in Psalmis.Alti
mus, Deus Pater,Luc.1.32.& 8.28. *Altissimi* nomen Fi
Dei etiam tribuitur,qui est Altissimi Filius, & Altissim
(nempe æqualis Patri)meritò nominatur,Luc.1 32.&
Luc.8,28: Christus Filius Dei Altissimi dicitur,v.autem
eiusd.1.cap.Spiritus S.nominatur virtus Altissimi,nem
Dei Patris & Filij,vtpote ab vtroque procedens. Chris
item Oriens ex alto nominatur,Luc.1,78.nempe ex alt
simis locis, seu summo cælo prodiens. Tandem Altissi
nomen rebus creatis tribuitur variis locis, Numer.34
Deut.3 5.Matth.21.9.Luc.2.14.]

AMALECH,filius Eliphaz,nepos Esau,nascitur, Gen. 36.1
quo Amalechitę ortum ducunt, & nomen accipiunt:vi
cuntur ab Israelitis,Exod.17.13.vincunt Israelitas,Num
14.45.occidi iubentur,1.Sam.15 2.eorum memoria obli
randa,Exod.17,14.à Simeonitis vincuntur, 1. Paral. 4.
cæduntur,Iudic.7.1 &c.funditus delentur,1.Sam.15,v.2
iuxta verba Exodi 17,14. Num.24.20. Deut.25.19.V. M
dianitæ(Amalek.i.populus lambens.)

AMAN,Vide HAMAN.

[AMARITVDO, seu Amarulentia, πικρία, est acerba & gra
iniuriæ nobis factæ cogitatio,recoctio & sensus,qui pect
& cor nostrū mordet,& in eum,qui intulit, mouere atq
calefacere incipit.Hęc amaros graues & malè gratos nob
efficit eos,à quib.nos læsos existimamus. Ps.10.7.Rō.3.1

AMARITVDINIS fel,Vide FEL amaritudinis.

AMARVLENTIA damnatur, Ephes.4.31. Heb.12.15. Col.3.1
Iacob 3.14.Act.8,23.Deut.29.18.

Ama

[AM]ASA (cuius pater fuit Iither, & mater Abigail soror Davidis: 1.Paral.2 17. Amasa, i. populum leuans.), loco Ioab, exercitus Absalonis Dux constituitur, 2. Sam.17.25. à Ioab [o]cciditur, 20.10.

[AM]ASIAS, filius Ioas, rex Iuda, 2. Reg.12.21. 2. Paral.24.27. occidit interfectores patris sui, 2. Reg.14 5. 2. Par.25.3. idololatra est, v.14 capitur à Ioas rege Israel, 2. Reg.14.13. interficitur v 19. 2. Paral.25.27.

[AM]ASIAS, Dux belli potentiss. 2. Chr.17.16. Dux Ephraim, 2. Chr 28 12. Leuita, 1. Chr.6 45. nepos Simeonis, 1. Chr.4.34.]

[AM]ASIAS, Sacerdos Bethel, Amos Prophetæ obsistit, Amos [7.]10. mors eius prædicitur, v.17, & eius familiæ.

[AM]ATOR i. Impurus, Idololatra, Ier.3.1. & 4.30. &c. Ose.2. 7. &c.8.9. Voluptuosus 2. Tim.3.4. Amator, homo laudabilis, sincerus, Ier.3.20. 1. Petr.3.8.]

[AM]BITIO (contraria modestię) est immoderata honoris appetitio, & vitiosa cupiditas gloriæ & nominis excellentię [p]ræ cæteris, in actionibus non necessariis, fiducia propriæ [sa]pientiæ & virium.

[AM]BITIO damnatur, Matth.20.26. Luc.22.25. Rom.12.v.16. [1.] Cor.8.v.1.2. & 13.4. Galat.5.26. 1. Tim.3.6. 2. Tim.3 2. Iac. [4.]1. Prou.25.5. *Ambitionis exempla*: Adam & Eua, Gen.3.v. [5].6. extructores turris Babylonicæ, 11, 4. Maria & Aaron, Num.12.1. Core, Dathan, & Abiron, 16.1. Abimelech. Gedeonis filius, Iudic.9.v.1, 5 7 8. Absalom, 2. Sam.15.v.2 3 & [1]8.18. Seba Bochri filius, 20.1. Adonias, 1. Regum 1.5. & 2.17. Zambri, 16.9. Athalia, 2. Reg.11.1 Sellum, 15.10. Nabuchodonosor, Iud. 2 2. Assuerus, Esth.1.4. Aman 3.v.5.6 & 5.13. & 6.v.6.7. Sobna, Es.22 16. Ezechias, 39.2 1 Discipuli Christi, Matt.18 1. Marc.9.34. Luc.9.46. filii Zebedæi, Matth.20. [2]1. Marc.10 35. Scribæ & Pharisæi, Matth.23 6. Marc.12, 38. Luc.20 46. Iudæi, Ioann.5, 44 & 12 43. fratres Christi, Ioh. [7].v.3.4. Simon Magus, Act.8.18. Pseudoapostoli, 2. Cor.10. [1]2. falsi Doctores, 1. Timoth.1.7. Diotrephes, 3. Ioan.v.9.

[AM]BVLARE, Ambulare ex Hebręorum idiotismo, pro, viuere, & vitam instituere, Marc.7.5. Luc.1 6. Act.14.16 2. Corinth.5.7. Vide VIA. Ambulare secundùm carnem prohibetur, 2. Cor.10.2. Ambulare secundùm hominem (quod idem est) malum est, 1. Cor.3 3. Ambulare in carne, pro, vita ista caduca, 2. Corint.10.3. (Vide CARO.) Ambulare spiritu præcipitur, Galat.5.16. per fidem, 2. Cor.5.7. in luce 1. Ioh.1.7. in veritate, 3. Ioh.v.3. in viis Dei, Ios.22.5. Ambulare in tenebris, Ioh.12.35. in prauitate cordis, Deu.29.v.19 20.

AMEN, Amen, vox est Hebræa, ab eodem verbo deduct[illegible] quo fides, seu veritas. Est autem duplex eius vsus princi[illegible]lis: nempe, tum in affirmando, tum in optando: & signi[illegible] idem quod verè & confirmatò, vt sic loquar. Amen pa[illegible]cula affirmationis, pro ipsa veritate, Apoc.3.14. pro iuri[illegible]randi nota, Esa.65.16. Matth.5.18. Marc.3.28. Ioh.14.12. & [illegible] 20. clausulæ loco adhibita in sacris precibus, Matth.6.13. [illegible]men particula vsitata Ecclesiæ, suum cum Pastore in p[illegible]blicis precibus preeunte assensum testificanti, Deut.27. 15. ad finem vsque, 1. Paral 16.36. Neh.8.6. Ps.106.48. 1. C[illegible] 14.16. Amen subscriptionis signum. Rom.1.25. 2. Cor.1. voti faciendi nota, Ier.11.5. & 28.6. 2. Cor.13.13. Gal.1.5. 6.18. Eph.3.21. & 6.24. Phil.4.23. Apoc.22. v.20.

AMENTIA: Amentia percutiuntur transgressores precept[illegible]rum Dei, Deut.28.28. Amentia obiici solita interdum [illegible]storibus fidelibus. Vide PASTOR & INSANIA.

AMICITIA, φιλία, est mutuus & reciprocus duorum inte[illegible] affectus, ex mutua & honesta consuetudine atque comm[illegible]nicatione primùm ortus: postea mutuo pacto & spec[illegible] vinculo vltrò citróque in Dei gloriam testatus, & in [illegible]tius vitę durationem & tempus vtrinque confirmatus [illegible] promissus.

AMICITIA syncera esse debet, 2. Reg.10.15. Rō.12.9. 1. Ti.1. 1. 1. Ioh.3.18. plerūque ex diuitiis nascitur, Prou.19.4. eius [illegible]tilitas, 18.24. Amicitia mundi, inimicitia Dei, Iac.4.4. *A-micitiæ exempla:* Iacobi erga Rachaelem, Gen.29.18. Rub[illegible] erga Ioseph, 37. v.21.22. Ruth erga Noemi, Ruth.1.16. I[illegible]nathę erga Dauidem, 1. Sam.18. vers.1.3.4. & 20.42. & 23. Dauidis erga Ionathan, 2. Sam.1.26. & 9.7. 1. Sam.18.3. A[illegible]neri & Dauidis, 2. Sam.3. v.12.13. Chuzi & Dauidis, 17. v[illegible] 6.14. Hiram & Salomonis, 1. Reg.5.12. Iehu & Ionadab, [illegible] Reg.10.15. Aman & amicorum eius, Esth.5.10. Iob & E[illegible]phas, Iob.2.11. Iudęorum erga Demetrium, 1. Mach.10. 25.26. Demetrij erga Ionatham, 11. v.20.24.25.26. Ionat[illegible] erga Romanos & Spartanos, 12. v.1.2.3. Demetrii & Sim[illegible]nis, 14.38. Athenobii & Antiochi, 15.32. Christi & Laza[illegible] Ioh.11.11. Christi & Apostolorum, Ioh.15. v.14.15. Pilati [illegible] Herodis, Luc.23.12. Asię Principum erga Paulum, Act.[illegible] 31. Vide AMOR.

AMICVS verus quis, Prou.17.17. & 27. v.6.9. interdum fra[illegible] vtilior, 18.24. non temerè deserendus, v.24. & 27.10.

AMICVS Dei, Ecclesiæ, hominis. Christus amicus pecca[illegible]

ri[illegible]

m resipiscentium, Matth. 11.19. Luc.7.34. Amicus. Discipulorum, Luc.12.4. Ioan.15 14.15. Lazari, 11.11.
AMICVS purus & impurus ex circumstantiis facilè discernitur.
AMICA carnalis, Ose.3.1. Ciuilis & vicina, Luc.15. 9.
AMICA mystica: sponsa Christi, Cantic.1.9.15.&c.
AMICA spiritualis, Prouerb.7.4.]
AMICI veri, Deut.13 6.2.Sam.15.19.Psalm.55.14.Prou.18.24.& .10. Amici ficti, 2.Sam.3.27.& 13.24. & 20.8.Psalm.41.10. Prou.13.20.Eccl.6.v.7.8.& 9.12.& 12.v.14. & 22.25. & 37.1. r.9.4.&12.6 Daniel.11.26.Mich.7.5.Matth.10.36.Luc.12. Ioan.13 18.1.Thes.2.14. Amicus potens periculosus, Pro. .1
AMINADAB filius Aram, Matth. 1. 4. Naasson filius ei successit, Num.1.7.& 7.12.& 10.14.
AMINADAB socer Aaronis, Exod.6.23. Abnepos Iacob. Mat. 4. (.i. populus meus spontaneus).
AMITTHAI pater Ionæ: cap.1.v.1. (Veritates meæ).
AMITAL, mater Sedechiæ Regis, 2.Regum 24,18. Ierem.52,1. Ioachazi Regis, 2.Reg.23.30.
AMMON filius Loth ex filia, vnde Ammonitæ dicti, Genes. 19, 38. Ammonitis bellum inferre vetantur Israëlitæ, Deut.2.19. ab Ecclesia arcendi, 23.3. Nehemiæ 13,1. traduntur à Deo in manus Iephthe, Iudic. 11 32. occiduntur à Saule, 1.Samuel.11,11. dirè cruciantur à Dauide, 2. Samuel. 12,31.1 Paralip.20, 1. inuadunt Iosaphat, 2. Paral.20,1. vincuntur ab Ozia.26.7. à Ioathan, 27,5. Eorum ruina prædicitur, Psalm.83,8. Ierem.49 1.Ezech.21 2.& 25 3. Amos 1, 13. Soph. 2.9. Idolum eorum Moloch, siue Melchon, 1. Reg 11,7.2.Reg.23 13. (Ammon Hebr. Ben Ami.i. filius populi mei.)
AMNON, filius Dauid, incestu polluit Thamar sororem Absalom, 2.Sam.13,14. iussu Absalonis occiditur, ver.28, 29. (.i. veritas earum.)
AMON filius Manasse, Rex Iuda, impius & idololatra, 2. Reg. 21.v.18,19.2.Para.33.v.20,22. à seruis suis interficitur, 2.Reg. 21.v,19,23.2.Para.33,24, qui pariter, à populo percussi sunt, v.25.
AMOR ERGA DEVM, est rectissima animi affectio, qua diligitur Deus propter se, & proximus propter Deum. A Deo est, Ier.31 31.1.Ioh.4.19.2.Thes.3.5. Qualis esse debeat: Deu. 6.4. Quantas promissiones habeat. Exod.20.6. Iacob .1. 12.

1.Cor.2.7.1.Tim.4.7.Vide Psal. 119.33.
AMOR erga proximum: vide Charitas.
AMOR Dei erga creaturas, non est passio ex bono aliquo
prehenso, sed ipsa simplex Dei essentia erga res à se cre
bene affecti, eisque suo modo benedicentis.
Preter cętera Deus homines amat: vt apparet ex crea
ne hominis: Gen. 1. 26. Psal.8 5. ex paterna cura: Zach.
Luc.21.18.Mat.6.25.c.Act.17.28.Heb.1.14.Ex redempti
Ioh.3.16.Rō.8.33. c. Ex eius infinita misericordia: Exo
6. Ex dono regenerationis & Spiritus S. Rom. 8. 1. 8
Gratis & perpetuò electos amat: 1. Ioh.4.10.Rom.9.1
31.3.& 33.In Christo: Rom.8.33. &c. Ergo sincere colen
& amandus: Deu.6.5.Ioh.14.23.Ioh.4.24.Apoc.16.]
[AMOR sui cæcus, 2.Tim.3.2.φιλαυτία, Est cùm quis se, suáq
mnia vel corporis vel animi bona pluris facit, quàm
vel in se sint, vel æstimare oporteat. Qui amor cum ver
nimi demissione & humilitate pugnat.
AMOR vt plurimùm homines cæcos reddit. *Exempla* :
chem, Genes.34,12. Samson, Iudic.16,4. Amnon, 2. Sam
1. Salomon, 1. Reg.11,3. duo senes, Daniel.13.v.8, 9. *Am*
exempla, Isaac amabat Esaum, Rachel Iacobum, Genes
28. Iacob Rachelem, 29. vers.18, 20, 30, Israël Iosephum,
3. Deus Patres, Deut. 10.15. Dauid Ionatham, & contr
Sam.18,1.2.Sam.1,26. Roboam Maachæ filiam, 2. Paral.
21. IESVS Lazarum, Ioan. 11.v.3,4,5.36. Ioannem. 20, 2, I
trus Christū, 21. v.15,16,17. Paulus Christum, 1. Cor.16.
Philipp.1,23, & 3,8. Vide AMICITIAE *exempla*. Amor p
ximorum, Deo & hominibus gratus, Eccles. 25, 2. amo
mulierum idololatriæ deditarum captus Salomon, ido
colit, 1. Reg.11 4.
AMORRHAEVS, filius Chanaan, Genes. 10, 16. (.i. l
quax)
AMORRHAEI, Genes.14.v.7, 10. occidunt Israëlitas, Deut.
44. eos penitùs occidi iubet Deus, 20, 17. bellum inferu
Gabaonitis, quòd pacem cum Iosue fecissent, Ios.10,1. &
eos contra Gabaonitas pugnantes, vincit Iosue, vers. 1
tributarij sunt filiis Ioseph, Iudic.1, 35. Salomoni Regi,
Reg.9,21. non patiuntur Israelem per terminos suos pro
ficisci, Num.21,23. Iudic.11.v. 19, 20. cæduntur à Codorla
homor, Genesis 14,7. Amorrhæorum vrbes habitat Israel
Num.21.24.25.
[AMOS pater Esaiæ, 2. Reg. 19. 2. Esai.1.1. Pater Matthathiæ
(Luc.

(Luc.3.25.)

MOS armentarius, vellicans sycomoros,, Amos 7, 14. quando prophetauit, 1. 1. eius constantia, 7. vers. 14. &c. (.i.onus.

MPHIPOLIS, ciuitas Macedoniæ: Act.17.1. per quam Paulus iter fecit Thessalonicam petens.

MPHORAE visio seu Epha, Iudæ translationem in Babylonem designantis, Zach.5.5.

MRAM, filius Caath, pater Mosis & Aaronis, Exodi 6,20.(.i. populus excelsus)

MRI, siue HOMRI pater impij Regis Achab, 1. Reg. 16. 29. &c. Rex Israel constituitur, 1. Regum 16. 16. impius est, vers. 25. 26. moritur, vers. 28. contra Amri, Micheæ 6.16.

NAMELECH, idolum Sepharuaim, 2. Reg.17.31. Vide IDOLORVM catalogus.

ANANIAS, Socius Danielis, Dan.1.7.&c. alij Ananiæ, Nehe. 3.8.23.]

NANIAS Pseudopropheta, prophetat contra Ieremiam, Ierem.28.1. Mors eius prædicitur, v.16.

NANIAS, Ecclesiam agri precio fraudat, Actor. 5. 2. quam ob rem obiurgatus à Petro moritur, v.5. (.i. gratia Dei)

NANIAS, Pastor Damascenus ad Paulum mittitur, Act.9.11. eum baptizat, v.18. eius encomium, 22.12.

NANIAS, Princeps Sacerdotum, hypocrita, Act.23.3. percuti iubet Paulum, ibid. cui Paulus Dei iudicium denuntiat.

NATHEMA, pro re execranda, Rom.9.3.1.Cor.12,3.& 16. 22. Gal.1.v.8.9. De anathemate qui accepisset, iubet Deus comburi, Ios.7 15. anathema erat Ie richo, 6,17. Anathema sit, qui Christum non amat, 1.Cor. 16 22. aut docet per aliud saluari nos posse, quàm per Christum, Galat.1,9. anathema (id est, deuotus sempiterno exitio) esse pro fratribus suis optat Paulus, Rom.9, 3. anathema maranatha, 1. Corinth. 16. 22. designatur hîc species extremi anathematis.

ANATHOTH, ciuitas Beniamin, Ierem. 32. vers. 7. 8. vbi & Ieremias est natus, 1. 1. & 29, 27. & Abiathar Sacerdos, 1. Reg.2. 26. Anathothitæ nolunt Ieremiam audire, Ierem. 11.21.

CILLA, [Dei, Domestica, ciuilis.] Vide SERVVS. [Ancil-

la Dei, mater Dauidis, Psal. 86.16. & 116.16. Maria virgo, Luc. 1.38. 48. Ancillę Dei, Act. 2. 18. Ancillam se dicit Abigail Dauidis, 1. Sam. 25. v. 24. 41. Anna Heli Sacerdotis, 1. v. 16. Maria Domini, Luc. 1. 38. Ruth ipsius Booz, Ruth. 2. 13. ancillam vendita filia, Exodi 21, 7. in ancillam vendita fratri suo Hebræo, quomodo libertate donata, Deut. 15. cum ancilla dormientis pœna, Leuit. 19. 20. ancillæ Iudæorum ex peregrinis erant & aliis nationibus, non ex fratribus, & possidebantur vt iumenta, Leui. 25. 44. Ancillas dant marito suo Rachel & Lea, ex quibus suscipiunt liberos, Genes. 30. v. 3. 9. Ancillę humilitas Hebraismus, pro ancilla humilis. Luc. 1. 48. ad ancillæ vocem abnegat Petrus Christum, Matth. 26. 70. Marc. 14. 68. Luc. 22. 57. Ioan. 18. 25. [Ancillæ sapientiæ, Ministri verbi Dei, Pro. 9. 3.]

ANDREAS frater Simonis Ioh. 1. 40. eius ciuitas Bethsaida. 45. vocatur à Christo, Matth. 4. v. 18. 19. Marc. 1. 16. Ioan. 40. Petrum ad Christum adducit, Ioan. 1. v. 41. 42. 43. (.i. virilis, fortissimus Gr.)

ANDRONICVS, cognatus Pauli, ante quem fuit ad Christum conuersus, Rom. 16. 7.

ANGARIARE, Matth. 5. 41. & 27, 32. est cogere ad currendum vel ferendum aliquid. Est autem ex nomine Persico Angari factum. Angari enim Persis dicebantur, quos hodie Postas dicimus.

ANGELI à Deo creati sunt, Colos. 1. 16. Angelos bonos non esse qualitates, aut inspirationes sine substantia, sed veros spiritus naturæ subsistentis (quorum ministerio Deus vtitur ad salutem piorum) contra Sadducæos & Libertinos, qui Angelorum & animarum hypostasin negabant, & etiamdum negant, probatur Daniel. 7. 10. Matth. 26. 53. & 18. 10. & 22. 30. & 24. 36. & 25. 31. Lucæ 15. 10. & 16. 22. Actor. 7. 53. Galat. 3. 19. Hebr. 1. 4. & 2. 16. 1. Timoth. 5. 21. &c.

Angeli boni apparuerunt hominibus. *Exempla*: Agar ancillæ Sarai, Genesis 16. 7. Abrahæ, 18. 2. & 22. 11. Loth 19. 1. Iacobo, 28, 12. & 31. 11. & 32. 1. Ose. 12. 4. Balaamo, Num. 22. 22. Israëlitis, Iudic. 2, 1. Gedeoni, 6, 12. matri Samsonis 13, 3. patri, v. 9. &c. Dauidi, 2. Sam. 24. 17. Eliæ, 1. Reg. 19. 5. 1. Reg. 13. Eliseo & seruo eius, 2. Reg. 6. 17. Esaiæ, Esa. 6. 6. Danieli. Dan. 6. 22. & 9, 21. & 10. 8. Zachariæ Prophetæ, Zach. 1, v. 8. 9. Iosepho, viro Mariæ, Matth. 1. 20. & 2. v. 13. 19.

Christo

Christo,4.11, Lucæ 22.43. vtrique Mariæ,Matth. 28.v.2.5. Marc.16,5.Zachariæ,Luc.1.11. Mariæ virgini,v.28. Pastoribus,2,9.Mariæ Magdalenæ, Ioan. 20 12. Apostolis,Act. 1. 10.& 5.19. Philippo,8.26.Cornelio Centurioni,10.3 Petro 12, v.6. 7.,Paulo, 27.23. Ioanni, Apoc.1.1 & 19. 17.20.1. & 22.6.

Angelus cum Iacobo pugnat, Genesis 32.24. Ose.12. v. 3.4. Angelus non sibi, sed Deo holocaustum offerri vult, Iudic.13.16. Angelus à Ioanne adorari non vult, Apocal. 19.10. & 22. v.89. Angelus domini percutit castra Assyriorum,2 Reg.19, 35 2. Paral. 32. 21 Es.37. 36 populũ Dauidis,2.Sam. 24. 16. Herodem, Act. 12.23. Angeli Ministri Christi,Matt.4.11.& 13. 41.& 24. 31. & 25. 31.& 26. 53.& 28. 2. Marci 1.13. & 13.27. Luc.22.43.Ioan. 1.51. Apoc.19 10 & 22.9.Dei,Psalm.103.21. & 104.4. Hebr.1.7.piis ministrant, Genes. 19.15. & 22.v.11. 12.1 Reg.19. 5.2.Reg.19 35.Psal. 34. 8.Matth. 4.6.& 18 10.Lucæ 4.10.Daniel 3.ve sic.28.& 6.22. Tob. 5. v.5.6. 22. & 12. 15. Matth.24. 31. Marci 13. 27. Lucæ 16.22.Actor.5.19.& 12 ver.7.11.15. & 27.23.Heb.1.14. Vide ANGELORVM officium.

Angeli boni iræ Dei Ministri,Genes.18.16.Exodi 12.29. 2.Sam.24.v.16. 17. Act. 12. 23. Angeli messoribus similes, Matth.13.39.Angeli viri dicti, Genes.18.2.& 19.5. Lucæ 24. 4.Act.1.10.Filij Dei dicuntur,Iob.1 6.διακριτικῶς, vt à filiis hominum discernantur: verùm humanitùs id de Deo dicitur, & sumpta à Regibus terrenis similitudine,vt 1.Reg. 22. 19. Vide FILII Dei. Angeli virtutis Christi, 2. Thess. 1. 7. Angeli cum Deo collati mundi non sunt, Iob.4.18. inuitantur ad dandam Deo gloriam, Psalm.97. 7.& 103. 20 gloriam Deo tribuunt,Esa.6.3,Luc. 2. 14. Apoc.4. 8. & 5 v.11. 12. Angeli diem iudicij ignorant, Matt. 24.36. Mar 13.32.

ANGELORVM cultus superstitiosus, Col. 2.18. gaudium eorum ob resipiscentiam peccatoris, Luc. 15. 7. profectus quem ex Euangelij propagatione faciunt, Ephes. 3.10. 1. Petr. 1 12. desiderant introspicere in illa mysteria,quę nobis annuntiantur in Euangelio, versic.12. Angelus Græcis etiam de hominibus dicitur, Matth.11. 10. Marc.1.2. Angelorum nomine appellantur Doctores, Esa. 33.7. Malac. 2.7.& 3 1. Matth. 11.10.Marc.1.2.Luc.7.27.Gal.4.14. Apoc. 2.1.&c.

Angelorum officium: Adstant in conspectũ Dei, eúmq́ue

celebrant, Esa. 6. 3. Psa. 148. 2. Luc. 2. 14. Apoc. 4. 8. & 5. ver. 11. 12. Ministri sunt Dei in patefacienda voluntate sua, Gene. 21. 12. 2. Reg. 1. 15. Luc. 1. 26. Act. 7. 53. Gal. 3. 19. annũtiant futura, Daniel. 8. 19. & 9. 23. Zach. 1. 9. & 2. 4. & 4. 1. & 5. 1. variis de rebus monent pios, Matth. 1. 20. & 2. v. 12. 13. liberant eos ab hostibus, ac defendunt, 2. Reg. 6. 17. & 19. 35. 2. Paral. 32, 21. Esa. 37, 36. Psalm. 91. 11. & 34. 8. Matth. 4. 6. & 18. 10. Act. 12. 11. delectantur ministerio Euangelij de Christo, piorúmque salute, & illa promouent, Act. 8. 26. & 10. 3. & 16. 9. Luc. 2. 10. &c. 1. Petr. 1. 12. defendunt pios Ecclesiæ Doctores, 2. Reg. 6. 17. Act. 12. 11. pugnant pro Ecclesia, 2. Reg. 19, 35. 2. Paral. 32. 21. Esa. 37. 36. Psalm. 34. 8. Dan. 10. v. 13. 20. Zach. 1. 12. pro politia & eius pace. 2. Reg. 19. 35. Act. 2. 23. pro œconomia & infantibus in ea, piis parentibus ac familia, Genes. 32. 1. Psalm. 34. 8. & 91. 11. Matt. 18. 10. procurãt nuptias, Gen. 24. 7. Tob. 7. 8. &c. animas piorum deportant in vitam æternam, Luc. 16. 22.

Ad Angelorum ordines nouem constituendos, ex sententia Dionysij cuiusdam, arrepta est occasio ex hisce locis, Esa. 6. v. 1. 6. &c. Dan. 10. 13. Rom. 8. 38. Ephes. 1. 21. & 3. 10. Coloss. 1. 16. 1. Thess. 4. 16. Iudæ v. 9. &c. in quibus fit mentio Angelorum, Archangelorum, Principatuum, Potestatum, Virtutum, Dominationum, Seraphim, Cherubim, & Thronorum, ac pro ordinibus Angelorum eos agnoscunt nonnulli, quam in sententiam videtur etiam Athanasius Tomo 4. operum, q. 4. inclinare. Angelorum nomina, quæ in sacris literis [Canonicis] inueniuntur: Gabriel, Dan. 8. 16. & 9. 21. Luc. 1. v. 19. 26. Michael, Dan. 12. 1. Iudæ v. 9. Apoc. 12. 7.

Angeli pro Angelica natura, Hebr. 2. 16. Angelis linguæ tribuuntur à Paulo, 1. Cor. 13. 1. per hyperbolen, ex hypothesi, maxima emphaseos gratia, ac si diceret: Si linguæ essent aliquæ Angelorum, & ego eas tenerem, neque illis vterer ad commodum proximi, id verò nihil aliud esset, quàm inanis & obstrepera loquacitas. Similis est hyperbole Rom. 8. 38. vbi cùm res omnes creatas summas, medias, & infimas nominasset, addit: Neque vlla alia res creata. Item Gal. 1. 8. vbi si de malis Angelis loquitur, friget, atque adeò absurdus est sermo: Sin de bonis, in eos non cadit falsa prædicatio: Relinquitur ergo, illud quoque dictum ὑπερβολικῶς, ex hypothesi intelligendum esse. Sic panis tribuitur Angelis, Psalm. 78. 25. & 105. 40. hoc est,

quo

... etiam Angeli vti potuissent, si pane vescerentur, vel ...a ipsum Angeli administrabant. Angeli infantium ...dent faciem Patris qui in cœlis est, Matt. 18. 10. *Angelorum cum hominibus locutionis exempla.* Vide LOQVVTIO. &c.

...ELORVM lapsus ter in Sacris literis expressè notatur, Ioann. 8 44. Iudæ vers. 6. 2. Petr. 2. 4. Vide 1. Corinth. 6. 3. ...oan. 3. 8.

...GELI reprobi, seu mali spiritus, 1. Sam. 16. v. 14. 15. eos non ... malos affectus aut perturbationes sine essentia & natu... subsistente. Vide DIABOLVS.

...GELI pro Diabolo, 1. Cor. 6. 3. Angelus Satanæ, 2. Cor. 12. ...ransformat se in Angelum lucis, 2. Corint. 11. 14. Vide ...IABOLVS.

[*Angelus Iehouæ*, Christus Iehoua, ante incarnationem, ...lut præludio quodam, Mediatoris officio fungens, in hi...oria Patriarcharum & Israelitarum, Gen. 48. 16. Exod. 13. ...1 & 14. 19. & 23. 20, 23. Num. 20. 16. & 22. 22. &c. Iud 5. 23. & ...3. v. 3. 16. 17. Esai. 63. 9. Ose. 12. 4. 5. Zachar. 1. 9. & 2. 3. 4. 5. 6. ...apitib. 2. *Angelus Dei*, Spiritus beatus, creatus, intelligi...ur, ministerij causa missus à Deo propter electos, Genes. ...9. 1. 15. & 2... 17. & 28. v. 12. & 32. 1. Psalm. 34. 8. & 91. 11. & 97. ...7. & 103. 20. & 148. 2. Esai. 37. 36. Dan. 6. 22. Zach. 2. 3. & 12. 8. In nouo Testamento autem hæc denominatio plusquam centies & quadragesies occurrit. 3. Angelus *bonus & malus*: Act. 23 8. Rom. 8. 37. 4. Angelus *malus & angeli reprobi*, Mat. 25. 41. 1. Cor. 6. 3 2. Cor. 12, 7. 2. Pet. 2. 4. Iud. 6. Apo. 9. 11. & 12. 7. 9. 5. *Nuncius malorum* & calamitatum, Psal. 78. 49. Moses & Aaron mali Angeli vocantur, quòd Ægyptiis dura prædixerint. 6. *Carnifex* Dei vel hominum, Prou. 17. 11. 7. *Pseudodoctores*, Apoc. 9. 14. 8. *Sacerdos* sub lege, diuinæ voluntatis interpres, Malac. 2. 7. 9. *Præcursor* Christi, Io. Baptista, Malac. 3. 1. Matth. 11. 10. Marc. 1. 2. Luc. 7. 27. Ibi Angelus idem ac Legatus. 10. *Ministri Ecclesiæ* sub Nouo Test. Angeli dicuntur, Apoc. 1 2. & 3. cap. item 14. v. 6. 8. 9. vt plerique sentiunt. 11. Homo à Deo missus, Iudic, 2. 1. & 5. 23. Iob. 33. 23. 12. Homo ab homine missus, Esai. 18. 2. & 33. 3 7. 13. Angeli, viri fortes, potentes, authoritate præditi, Iob. 41. 16. Psal. 138. 1.]

ANGVLVS, in ædificiis, locis abditis, agris, regionibus, vestimentis, extremitas constans ex duabus lineis in idem acumen & punctum desinentibus, Exod. 25. 12. De...ter. 22.

12.2.Reg.14.13.2.Par.28 24.Iob.1 19. Prou. 21.9. Matth.
Act.26.26.Apoc.7.1.& 20.8. Angulus *mysticus*, fundame-
tum, seu lapis aut petra totam Dei Ecclesiam sustin-
in eo compactam, Psalm. 118. 22. Matth. 21. 42. Act.4.1
Petr.2.7. Angulus, Tribus popul. Iudic. 20.2. 2. Sam.14.
Esai.19.13.

ANGVSTA & lata porta, V. Porta.

ANIMA hominis, est substantia inuisibilis ad Dei ima-
nem condita: cuius ipse vita est per Christum, quæque
sibi à Deo data mouet agitátque omnia & singula mem-
bra corporis, in quo inest, iisque vitam dat, quæque rati-
cinatur & disquirit de iis rebus, quæ sub corporis sensu
non cadunt.

ANIMA per synecdochen, pro persona, seu homine toto, Ge-
nes.12.5.& 14.21.& 17.14.& 46.27. Leuit.4.27.& 5.1 & 11.
43.44.& 17.ver.10.15. Num.23.10.& 30.3.1. Sam.18.v.1.3.
19.5.& 20.17.& 22.22. Psal.57.5.& 88.15.& 105 18.& 107.5.
119.20.& 120.2. Pro.11.17.& 16 17.& 19.v. 8.16. & 22.25.
29.v.10.24. Esaiæ 44.20.& 47.14. Ier.17.21.& 18 20. & 37.
& 44.7.& 48 6.& 51.6. Ezec.14.14.& 33.6. Ionæ 4,8. Abac.
10. Mat.16.25. vt ex Lucæ 9.25 patet. Act.2 43 & 7. 14. Ro-
13.1.1. Pet.1.9. pro parte hominis præstantiore, [Ps.39.1
Matt.10.28. Luc 12.5. Esa.10.18. pro desiderio, Ps.27.12. (pe-
Metalepsin) & 41,3. Eccle.6.v.7,9. Esa.43 4.& 56.11. Ier 2
27.& 34.16. Ezec.7.19.& 16.27. pro facultate, in qua reside-
affectus, Heb.4 12. pro sanguine carnem viuificante, Gen.
9.4. Deu.12 23. pro vita μετωνυμικῶς, Gen.37.21. Exo.21.v.2
30.& 30.12. Deu.22.26. Ios.9.24. Iudic.18.25.1.Sam.20, 1. &
22.23.& 23.17.& 28.9.2.Sam.1 9.& 4.8.& 16.11.1.Reg.19.v
10.11.& 20.31.2.Reg.1.v.13.14.& 7.7.1.Par. 11.19.2. Par.1. 11
Esth.7.3. Iob.2.v.4.6 Ps.7.v.2.5.& 27 1.& 22.21.& 54.v.5.6
& 55.19.& 56.7.& 59.4.& 86.14.& 94.17.& 109.31.& 119.25
& 142.v.5.8. Prou.20.2. Esa.16.4. Ier.39.18. Thren.5.9. Matt.
2.20 & 6.25. Lucæ 9.24.& 12.23.& 17. 33. pro animali, siue
animante, [Gen.1.20.21.24.& 2 19.& 8.21 & 9.10.12.15 16.
Leu.11 46. Ezech.47.9. Apoc.8.9.& 16.3.]

[Anima, pro sanguine animantis, vel bruti, vel ratione
præditi. Deut.12.23. Ion.1.14. Anima sepulchri, Esai.5.14.
Habac.2 5. Anima pro vita, Gen.9.5. Exod.4.19. Leu.24.18.
Deut.16 6. Iudic.9.17.1. Sam.20.1.1.Reg.2.23. Est.7.3. Iob.
2.4 6. Ps.33 19.& 49.9 16. Esa.38.17. Iere.4.30. Matt.2.20.&
6.25. Ioan.10.11. &c.15.26.

[Anima

[Anima Dei, pro Deo ipso, Leu.26,11 30. Esa.1.14.& 42. Ierem.5.9.29.& 6.8.& 9.9.& 15.1.& 32.41.& 51,14. Ezech. .18. Amos,6.8. Heb.10,38.]

Animæ vox tribuitur etiam cadaueri, & homini mortuo, Leuit. 19.28.& 21.v.1.11. Num.5.2.& 6.6 & 9 6.7. Ose. 4. Agg.2.14. item sepulchro, aut, vt alij, inferno, Esa.51.23. nima Christi turbata, Ioh.12 27.

IMARVM immortalitas asseritur, Gen.1.27.& 15 15,& 25. .& 35.29.& 37.35.& 49 v.18.29. Exod.3.6. Num.23.10. 1. am. 28.11.1. Reg.17.21. Iob.4 10.& 13.v.15 16.& 19.v.25 26. 7. Ps.16.v.10.11.& 17.15.& 33.6 & 69 29.& 102.29. Eccl.12. . Esa.14.9.& 51 6. Ezec.37.v.4.5. Daniel.12.2. Matt.10.28. & 22.32. Luc.12.5.& 16.v.9.22.23.& 20 36.& 23.v.43.46. Act. .59 & 23.8. Rom.7.24. 1. Cor.15.19. 2. Cor.5.1.& 6 6. Ph. ip.1 23. Heb.12.9.& 13.17.1. Pet.1.9.& 2.v.11.25.

Immortalitatis animæ exempla: in Henoch, Gen.5. 24. Abrahamo, 25.v.7.8. Isaaco 35.29. Iacobo, 49.v.29 33. apparitione Dei Moysi facta, Exod. 3.v.15 16. quo ipso probat & Christus resurrectionem futuram, & Sanctos mortuos Deo viuere, Matth.22.31. Core cum complicibus suis, Numer.16.v.31.32. Psalm.106.v.16.17. Saule, 1. Sam.28.11. Nam si Saul credidisset Samuelem, quoad animam extinctum, non petiuisset eum exsuscitari. Dau de, 2. Sam. 12.v.22.23. & 18 33. In Regibus, qui dormiuisse cum Patribus suis dicuntur: Roboamo, 1. Reg.14.31. Iosaphato, 22.51. Ioram, 2. Reg.8. 24. Iehu, 10.35 Ieroboamo, 14.29. Manahem, 15.22. Ioatham, v.38. Achaz 16.20. Ezechia, 20.21. Manasse, 21.18. Abia, 1. Reg.15.8. Ozia, 2. Para.26.23. Vnde sequitur, eos viuere post mortem corporis, & in vniuersali iudicio eos tandem resurrecturos, vt id in dormientibus apparet. Item in resuscitatis à mortuis, ab Elia, 1. Reg.17.22 Elisæo, 2. Reg.4.33.& 13.21. Christo, Matth.9.25. Luc.7.15. Ioh.11.43. Petro, Act 9 40. Paulo, 20.10. Præterea in Elia, 2. Reg.2.v. 9.11. Iobo, Iob, 13 15.& 19 25. Nabuchodonosor, Esa.14.v.8. 9.11.& ex dicto Christi, Matt 10 28. in Christo ipso resurrectionis & vitæ æternæ autore, Ps 31 6. Matth.27 50. Luc. 23.46. Lazaro & diuite, Luc.16.v.22.23. Villico iniquo, Lucæ 16 9. latrone ad dextram Christi pendente, 23.43. Vide 1. Cor.15.12.1. Thess.4.v.13.14.1. Tim.4.8. Hebr.12 9. Vide RESVRRECTIO. Animarum castitas, 1. Cor.7.9.1. Pet. 1.22. Animas per patientiam possidere, Luc.21.19. est vita tranquilla & beata perfrui.

Animam ſuam, id eſt, vitam diligere, ex Hebræorum i-
diotiſmo dicuntur ij, qui nihil habent hac vita chariu
Contrà, non diligere animam ſuam ij dicuntur, qui no
dubitant illam periculis exponere, quoties ita facto opu
eſt, Apoc. 12. 11. Animam inuenire (id eſt vitam ſeruare
Matt. 10 39. & 16.25. Marc. 8.35. Luc. 9.24. & 17.33. Ioh. 12.2
dicitur, qui præſenti vitæ conſulit. Videtur enim periiſſe
qui in certo vitæ diſcrimine verſatur, & è contrario velu
ti ſeipſum recuperare, qui ex eo ſaluus euadit. Dicuntu
tamen hæc ex vulgari hominum opinione, qui quoniam
de futura vita non cogitant, periiſſe putant eos qui mo-
riuntur, & euaſiſſe qui ex morte elabuntur.

ANIMAS quorundam piorum, ſtatim poſt mortem cũ Chri-
ſto in vita æterna eſſe probatur, cõtra ψυχοπαννυχίας & Pur
gatorij figmentum, ex Luc. 23.43. 2. Cor. 5 8. Philip. 1.23. A
poc. 14.13. Vide PVRGATORIVM. ¶ Animas humanas
qui non ex traduce oriri, ſed à Deo creari, & diuinitùs i
corpora infundi aſſerunt, (quæ ſententia à Claſſicis qui
buſque & probatiſſimis ſacræ Theologiæ Doctoribus re
cepta videtur) partim Scripturæ teſtimoniis, partim ar
gumentis phyſicis probare nituntur. Illud autem ante o
mnia hoc loco expendere, & probè tenere operæpretium
fuerit. Non de eo hîc quæri: Anne animæ rationales ſint
Dei creaturæ? Quis enim ſanæ mentis de eo dubitet, cùm
animæ non minùs quàm corpora humana Dei ſint figmẽ
ta? Sed quæritur: Anne ex anima Patris, Filij anima pe
traducem propagetur, virtute diuina? quę etiam cùm me
dia adhibet, operari & creare dicitur, Ioannis 5.17.

Teſtimonia hæc ſunt: Eccleſ. 12.7. vbi duo notanda veniunt
Primò, quòd anima rationalis hoc corporis ergaſtulo ſo-
luta, ad Deum reuerti expreſſè dicatur: Secundò, quòd
Deus illam dediſſe dicatur. Etſi autem corpus etiam à Deo
dari non eo inficias, tamen alia longè ratione dari ani-
mam, quàm corpus, ex comparatione, quæ eo loci expri-
mitur, contendo. Neque tamẽ inde ſequitur, quod quem-
admodum corpus è terra eſt, ita & ſpiritus ſeu anima ho-
minis ſit à ſubſtantia Dei: ſed illud ſequitur; quemadmo-
dum corpus ex terra ſumptum in terram reuertitur, eam-
que ob cauſam pulueris nomen obtinet: ad eundem mo-
dum anima redit ad Creatorem ſuum, à quo profecta fue-
rat, v. 9. Huc faciunt & verba Petri, 1. Pet. 4.19. vbi Deum
κτιστὴν, id eſt, Conditorem vocans, iubet vt fideli Condito

ri anima

animas nostras commendemus. Item precatio Christi commendantis animam suam in manus Dei, Luc. 23. 46. Stephani, in manus Christi, Act. 7. 59. Antithesis etiam omnino poscere videtur, Heb. 12, 9. vbi πατέρες τῆς σαρκὸς opponuntur πατέρι πνευμάτων. Nec est, vt excipiat ...piani, Deum non animarum saltem, sed & corporum ...em & Conditorem esse, ideóque Deum non posse di... eo infundere animas corporibus: Dicitur enim Deus, ...tuum Pater, κατ' ἐξοχὴν, quod in creandis animabus ...adhibeat hominum operam, ac in corporibus in lu... proferendis. Deinde, quia eos spiritus sui virtute mi...iter reformat. Nec abludunt ab his illa etiam Sacræ ...pturæ dicta, quæ habentur Num. 16. 22. Ps. 33. 15. Zacha... 12. 1. Eodem pertinet & illud Ioan. 5. 17. Inter cętera au... Dei opera animarum ceu nobilissimarum hominis ...ium creationem referri debere, cuilibet liquere po... Neque interim pugnat cum illo Christi dicto Moses, ...nesis 2. v. 2. 3. cum illud dictum Mosis, non neget, conti...ndo & propagando species iam creatas operari per...isse: sed significet, Deum nouas rerum species produ... desiisse. Vnde Augustinus scitè inquit: Hoc & nunc ...t, non instituendo quod non erat, sed multiplicando ...d erat.

...rgumenta sunt: Nulla substantia incorporea, seu spiri...lis est partibilis. Anima rationalis in homine est sub...ntia spiritualis & incorporea. Ergo. Vnde sequitur il...a non per generationem, sed per creationem existere. ...*ndum*: Inorganica organico modo ab organicis oriri ...n est consentaneum: Atqui anima rationalis est inor...nica. Etsi enim in hac vita sępenumero vtitur beneficio ...ganorum corporis, tamen non modò dum in corpore ...actus habet reflexos, numerat, ratiocinatur, intelligit ...gularia & vniuersalia, colligit ex causis effectus, prin...iorum notitiam habet, sed etiam vbi è corpore euoca... est, suam habet ἐνέργειαν, & motus organicos. Ergo. *Ter...m*: essentia intelligens & immortalis dignior est, ...im vt ex facultate atque potentia materiæ possit eli... Neque enim elementari naturæ sunt insitæ notitiæ. ...qui anima humana est essentia intelligens, immorta... & in homine præstantissima. Ergo. *Quartum*: Dato vno ...conuenienti, plura sequi necesse est. Sed concessa ... hypothesi: Anima est ex traduce: sequitur absurdum,

videlicet: Aut totam animam traduci, aut eius partem al-
quam. Atqui tota non, nam totius traductio inferret pa-
tis interitum. Pars non, quia partitio in simplici & inco-
porea essentia nullum habere locum potest. Requirit
autem ad traductionem, posse aliquid de essentia anim
partis decidi. Hæc de Problemate est quorundam mag-
nominis Theologorum sententia, de qua tamen modest
ingeniis salua conscientia licet ἐπέχειν, & suspensum tene
iudicium, donec confirmentur. Addi potest superioribu
testimoniis & illud Esaiæ 57. 16. vbi expresse Deus anim
fecisse dicitur.

[ANIMAL, est illud rerum creatarum & corporearum genu
quod sentit & mouetur, seu quod viuit & respirat.

Animalibus à se creatis Deus benedixit: Gen. 1. 22. A
limenta parauit, & parat: v. 30. Iob. 39 3. Psal. 104. 27. Eade
hominis imperio subiecit: Gen. 1. 28. Ps. 8. 7. Ad vescendum
Gen. 9. 3. 2. Tim. 4. 4. Deut. 14. 4. Ad vestimentorum vsum
Gen. 3. 21. Iob. 31. 16. Ad alios infinitos vsus, etiam ad eru
ditionem: Iob. 12. 7. Interroga pecus, & docebit te, &c. Vi
Ps. 32. 9. Pro. 6. 6. Ioh. 10 3. Quibus non est abutendum: Pr
12. 10. Exod. 20 10. 1. Cor. 9. 9. Sed inde bonitas Dei, &c. ce
lebranda: Ps. 8. Iob 39. &c. Esa. 1. 2. Ps. 104 24. &c. Ps 148. 10. I
psę bestię, & omnia iumenta: reptilia, & aues alatæ, &c. lau
dent nomen Iehouæ. Vide Bestia.]

ANIMALIA omnia à Deo creata, Gen. 1. 25. Animalia mu
da quę, Leuit. 11 3. Deut. 14. v. 4. 5. 6. immunda quę, Leuit. 1
4. Deut. 14. 7. Animalia quę humanum sanguinem fude
rint, punienda, Gen. 9. 5. Exod. 21. 28. Animantium esca, Ge
nes. 1. 29. Ps. 104. 14. & 147 8. Animalia quatuor diuinę ma
iestatis gloriam celebrantia, Apocal. 4. 8. Animalis hom
Rom. 8. 6 1. 1. Cor. 2. 14.

ANNA, vxor Elcanę: Vide HANNA. (id est, gratiosa.)

ANNA, filia Phanuel, Prophetissa laudat Dominum, Luc. 2. 36

ANNAS, Caiphę socer, Princeps Sacerdotum, Ioannis 18. 1
Actor. 4. 6.

ANNVLVS: Annuli aurei in summitate rationalis, Exod
28 23.

ANNVS: Annus Iubilęus, Leuit. 25. 10. Anno septimo debit
remittebantur, Deut. 15. 1. &c. Annorum Solis & Lunę cur
su facta distinctio, Gen. 1. 14. Anni septuaginta captiuitat
Babylonicæ præfixi 2. Para. 36. 21. Ierem. 25. 11. & 29. 10. Da
niel. 9. 2. Anni quadringenti seruitutis Ægyptiacæ, Gen. 1
13. eoru

eorum initium fieri debet ab initio exorti ſeminis Abrahæ, id eſt, à nato Iſaaco, ex quo Abraham conſecutus promiſſionis ſemen: de quo agitur in illa prædictione, præciſe impletur, cùm Iſraelitæ ex Ægypto educuntur. Annorum vero quadringentorum triginta, quorum fit mentio Exod. 12 40. Gal. 3.17. initium fieri debet ab initio peregrinationis Abrahami, Anni 70. vel 80. vitæ humanæ præfixi, in deſerto, Pſalm. 90.10. non autem hominibus, uſque ad mundi finem. *Annales*, Eſth. 2.2 .& 6 1.

ANTICHRISTVS quis, & eius regnum, Eſai. 11.4. Dan. 7.v.19. 24. & 8.v.9.23. & 9.27. & 12.11. Zach. 11.15. Mat. 24.24. Marc. 13.6. Ioh. 5 43. Act. 20.29. 2. Theſſ. 2.3. 1. Tim. 4.1. 2. Tim. 3.2.1. Ioh. 2.v.18.22. & 4.3. 2. Ioh. v.7. Iudæ v.10. Apoc. 11.7. & 12.8. 13. 14.9. & 19.20.v.2.8. iam in mundo eſt, 1. Ioh. 4.3. in Deū blaſphemus eſt & Dei coniuratus hoſtis, 2. Theſſ. 2.4. Apoc. 13.6. ſceleratus filius perditionis, & homo peccati vocatur, 2. Theſſ. 2.3. ſeductor eſt, Matth. 24.5 2. Theſſ. 2. verſ. 9.10. 2. Ioh. v.7. [præ ſe ferens ſe eſſe Deum, 2. Theſſ. 2.4. Impius ibid. v.8.] ſuperbia eius, 2. Theſſ. 2.4. iniquitatis myſterium iampridem operabatur, v.7. ſuo tempore reuelandus, v.6. a reprobis adoratur, Apoc. 13 8. verbo Dei interficiendus, 2. Theſſ. 2 8. Antichriſti miracula mendacia, quibus eius imperium ſtabiliri oportuit, v.9. eius imperium caducum, verſ.8. Antichriſti multi, 1. Ioh. 2.18. è fidelium cœtu exituri, verſ. 19. Antichriſti reuelati certiſſima τεκμήρια, 1. Timoth. 4.1.

ANTIOCHIA ciuitas Syriæ ſuſcipit Apoſtolorum de Chriſto prædicationem, Act. 11.v.19.26. Antiochiæ erant Doctores & Prophetæ, v.27. & 13.1. Antiochenſes primi dicti ſunt Chriſtiani, Act. 11.26. Antiochena ſynodus, 15.6. Vide Gal. 2.11. Alia eſt Antiochia in Piſidia, 2. Tim. 3.11.

ANTIPAS (Apoc. 2.13.) fidelis Martyr Chriſti.

ANTIQVVS dierum, Deus Dan. 7.9.13.22. Antiquitas, Eſa. 23. 7. Ezech. 16.55.]

ANTIQVAS vias inquirendas & obſeruandas, & à nouis declinandum eſſe probant Pontificii, vt rancinas ſuas & impias, quas vocant, Traditiones, ſolo antiquitatis nomine Chriſtiano orbi obtrudere poſſint, Iere. 6.16 Prou. 22.28. Eccl. 8.11. & 39.2. Rom. 16.17. Gal. 1.v.6.7.8. 1. Timot. 6.20. 2. Tim. 4.3. 2. Pet. 3.17. 1. Ioh. 2.24. 2. Ioh. v.7. Iudæ v.18.19. 20. Verùm antiquitas, quæ cum Chriſto & doctrina ipſius non conſentit, quanti fieri debeat, docemur, Ioh. 10.8. quò

pertinet aureum illud Chryſoſtomi dictum: Conſuetu longa ſine veritate, vetuſtas erroris eſt: Et illud Cypria lib.2.Epiſtolarum, epiſt.2.ad Donatum: Si ſolus Chriſt audiendus eſt, non debemus attendere, quid aliquis ar nos faciendum putauerit; ſed quid, qui ante omnes e Chriſtus, prior fecerit. Neque enim hominis conſuetu nem ſequi oportet, ſed Dei veritatem. Vbi allegat & ill Eſa.29.v.13.14.Matt.15.9.(V.Traditio.)

ANTITHESES Hebræis, cum certiſſimè quippiam affirma volunt, vſitatæ, Ioh.1.20 & 3.v.15.16.17 36.& 5.24.

ANVS quales eſſe debeant, & quod earum ſit officium, Tit v.3.4.5.[Honorandæ, 1.Tim.5.2.]

ANXIETAS: Anxietas diffidentiæ coniuncta, valde nox Matth.6.25.Luc.12.22.Philip.4.6.Vide SOLICITVDO: A *xietatis exempla*: Abram, Gen.12.12.Loth, 19.8.Abraham, 2 11.& 22.8.Iſaac, 26.7.Iacob, 28.17.& 32.7.& 34.30.Ruben, 3 22.Iſraelitæ, Exodi 14.10.Dauid, 1.Sam.20.1.2.Sam.24.1 1.Paralip.21.13 [Populus Dei, Pſ.102.1.] Ioſeph Mariæ D paræ vir, Matth.1.19.Chriſtus, 26.42.Marc.14 36.Luc.22 43.44.Maria Magdalena, Marc.16.3.Oeconomus, Luc.16 Diſcipuli Chriſti, Ioh.13.22. Petri auditores, Act.2.37. S cerdotes, 4.16.Petrus, 10.19.& 12.9.Paulus, Philipp.1.23.I paphroditus: Philip.2.26.

[AOD, Iudic.3.15.20.& c.4.1.]

[APELLES, Rom.16.10]

[APER, Eccleſiæ Dei perſecutor, Pſ.80.14.] V.Pſ.68.31.

[APES Deut.1.44. Iudic.14.8. Symbolum tyranni & Eccle perſecutoris, Pſ.118.12.Eſai.7.18.]

[APEX, minimum punctum, Matt.5.18.Luc.16.17.]

APERIRE os per parabolas, Hebraiſmus: pro parabolas l qui, Matth.13.35. Aperiri os, pro, vocis vſum reſtitui, Lu 1.64.

APOLLOS Iudæus, vir doctus & facundus, Actor.18.24.1.Co rint.1.12.& 3.4.& 16.12.Exactius ab Aquila edoctus, Acto 18.26.

APOLOGIA: *Apologiæ exemplum*: Pauli, Act.22.1.& 23.1. 24.10.& 26.1.Vide EXCVSATIO.

APOSTASIA, in negotio religionis propriè ad eos pertine qui deſerta vera religione, ad infamis religionis homin deſciſcunt, & non perſeuerant in ſuſcepta ſemel vera fid qua fuerant imbuti & inſtituti. Contraria eſt perſeuera tiæ Chriſtianæ.

APOST

Apostasia à fide quàm exitialis, Heb. 6.6. & 10.26. 2. Pet. 2. 20. 1. Ioh. 5 16. prædicta est ab Apostolis, 2. Thess. 2 3. 1. Tim. 4. 1. 2. Petr. 2. 1. & 2. Pet. 2. 20. *Exēpla*: Populus Israeliticus & Aaron, Exod 32. v. 1. 2. 3. 4. & v. 28. Israelitæ, Iudic. 2. v. 11. 12. 19. 2. Reg. 17. v. 7. 8. 9 10. 11 12. Ezech. 2. 3. Michas, Iudic. 17. v. 5. 6. Salomon, 1. Reg. 11. v. 4. 5. 6. 9. Iehu, 2. Reg. 10. 31. Roboam & Israelitæ, 2. Paral. 12. 1. Principes Iuda, 24. v. 17. 18. Ozias, 26. v. 16. 17. Achaz, 28. 23. Sedechias & Principes Sacerdotum, 36. 13. 14. Hymenæus & Alexander, 1. Tim. 1. ver. 19. 20 (Vide Defectio.) Core Dathan & Abiram: Num. 16. 1. & v. 32.

Apostolus: Apostoli nomen interdum extenditur ad omnes verbi Dei Ministros, Rom. 16. 7. 2. Cor. 8. 23. Philipp. 2. 25. interdum ad duodecim restringitur, Matt. 10. 2. Luc. 6. 13. interdum etiam Christo tribuitur, Hebr 3. 1. Apostoli vocabantur duodecim, etiam tum cùm expuncto Iuda vndecim tantùm essent, 1. Corinth. 15 5. generaliùs pro tota Ecclesia Ierosolymitana, Act. 15 33. pro Sapientibus & Scribis, Luc. 11. 49. vt patet ex Matth. 23 34.

Apostolus dicitur missus à quopiam, Iohan. 13. 16. Apostolatus, Actor. 1. 25. Roman. 1. 5. 1. Corinth. 9. 2. 2. Corint. 12. 12. Gal. 2. 8.]

Apostoli Dei administri, 1. Cor. 3. 9. Dispensatores mysteriorum Dei, 4. 1. (Vide Ministrorum eloga.) Omnes pari erant dignitate, 2. Cor. 11. 5. mundum iudicare dicuntur, Matth. 19. 28. (Vide Sancti mundum iudicabunt.) Messores dicuntur, Ioh. 4. 38. Sal terræ & lux mundi sunt, Matt. 5. 13. 14. Ministri, non Domini, sunt, Matt. 20. v. 26. 27. Marc. 10. v. 43. 44. Luc. 22. v. 25. 26. 27. 1. Corinth. 3. 5. & 4. 1. 2. Corinth. 1. 24 & 4. 5. Coloss. 1. v. 23. 25. Apostoli à Christo dilecti, Iohan. 13. 1. electi, vers. 18. Apostolorum Christo magis familiares qui, Matth. 17. 1. Marc. 9. 2. & 26. 37. & 14. 33. Luc. 8. 51. & 9. 28. Iohann. 13. 24. linguis igneis Spiritum Sanctum recipiunt, Actor. 2. 3. populo sunt grati, 4. 33. pauperes sunt, 3. 6. testes Christi, Luc. 24. 48. Iohann. 15. 27. & 21. 24. Actor 1. ver. 8. 22. & 2. 32. & 3 15. & 4. 33. & 5. 32. & 10. v. 39. 42. & 13. 31. 1. Corinth. 15. 15. 1. Iohan. 4. 14. in vniuersum orbem Euangelij prædicandi causa mittuntur, Matth. 28. 19. Marc. 16. 15. Ioan. 17. 28. & 20. 21. Actor. 1. 8. 1. Cor. 12. 28. Eph. 4. 11. Spiritu Sancto donati, Luc. 24. 49. Iohan. 20. 22. Act. 1. 8. & 2. v. 2. 3 4. in carcerē cōiiciuntur, 4. 3. & 5. 18. hinc Angeli ministerio educūtur, v. 19. & 12. 7. docēt in

Templo,5.v.21.42.cæduntur ob Euangelium, v.40. ex Spiritu Sancto locuti sunt,Matt.10.20.Luc.12.12.2.Pet.1.21.

APOSTOLORVM conditio, Matt. 10.v.16.23.Luc.11.49.Ioan.15.8. & 16 20.dignitas ac præstantia,Matth.11.11. doctrina, Ioan.17.20. Epistola ad Gentes, Act.15 23.Euangelium, 2. Cor.4 3.Galat.1.8 9.fides,Matt.16.16.Marc.8.29.Luc.9.20. Ioan.6 66.69.& 16.27 30.& 17.v.7.8.munus, Matth.10.7.& 28.19.Marc.6.12.& 16.15.Luc.9,2.Ioan.15.16.nomina, Matt. 10.2.3.4.Marc.3.16.&c. Luc.6.14.&c. Act.1.13.oratio pro regni Christi successu, Actor. 4. 24. potestas à Christo data, Matt.10.1. & 16.19. Marc.3.15 & 6.v.7.13. Luc.9.1. Ioan.20. 23.Actor.3.12.& 4.v.10.30.& 5.v.5.9.& 9 34.& 13.11.& à Deo data,Act.19.11 2.Cor.10.4.instituta, Act.15.29.obseruanda præcipiuntur,16 4.1.Thess.4.2.prærogatiua,Matt.13 16.Apostoli & Prophetæ habuerunt Spiritum Dei: Exod.4.12. 2.Sam.23.2.Dan.9.10.Zach.7.7.Matt.10.20.Marc.13 11.Ioh. 14.17. Act.1.5 & 2.4 & 4.31.& 9.17.& 19 6.1. Cor.2.12.& 12. 3.2.Cor.13.3.1.Thess.4 8.2.Tim 3.16.1.Pet.1.11. 2.Petr.1.21. ab iis accepta tenenda,Apoc.2.25.

APPARITIONVM & reuelationum Dei peculiarium *exempla*: Adæ & Euæ,Gen.3.v.8.9. Cain, 4.9.Noacho,6.v.13 14. & 7.1.& 8.15.& 9.1.Abrahæ, 12.7.& 17.1.& 18.1. Lotho,19.1. Abimelecho,20.3.Rebeccæ,25.v.22.23. Isaaco,26.v.2.24.Iacobo,28.v.11.12.13.& 32.30.& 35.9.& 48 3. Moysi, Exod. 3.2. Balaamo,Num.22.20.Iosuæ,Ios.1.v.1.2.Israelitis, Iudic.1.2. Gedeoni,6.11.Samueli,1. Sam.3.20. Dauidi, 2. Samuel,2.1. Nathan,2 Sam.7.v.4.5.Salomoni, 1.Reg.3.5.& 9.v.1.2.3.Eliæ,1.Reg.19.v.9.10.11.Esaiæ,Esa.6.11.Ieremiæ, Ier.1.2.Ezechieli,Ezech.1.3.Danieli, Dan.7.vers.9.10.& 10.5. Christi baptizato,Matth.3 16.Petro.Iacobo,& Ioanni,Matt.17.v. 2.3.4.5.Stephano,Act.7.v.55.56.Paulo,Actor.16.v.8.9 10.& 23.v.10.11.Galat.1.12.& 2.2. 2.Cor.12.4. Ananiæ,Act.9.10. Ioanni Euangelistæ,Apoc.1.13.&c. (Vide VISIONES serui Dei olim frequentes)

APPETITVS ὄρεξις, est alicuius rei extra nos positæ persecutio,vel fuga,ex sensuum iudicio excitata , Rom.1.27.Exar serunt sua libidine , &c. compensationem quam oportu erroris sui,in sese recipientes.

APPONERE cor, Exod.7.23.pro adiicere animum,Iob 1. 8.Ezech.40.4.aduertere animum aut adhibere.

[AQVA hæc inferior , est substantia quædam corporea, qu sua natura fluida est , non stans , neque etiam viscosa a vnctuos

vnctuosa, sed liquida, & resolui facilis, omnis liquationis causa in rebus concretis, non solida, neque renitens, humida & humectans, non sicca aut arefaciens. Habet enim has omnes proprietates, Psal. 104.10.11.]

AQVA: Aqua è petra educitur, Exodi 17. 6. Num. 20. v. 10.11. Psalm. 105.41. Aquæ nihil nocumenti aut obstaculi afferunt populo Dei, Exodi 14.22. Psalm. 66.6. Esa. 43.2. Ion. 2.5. Aqua nominatur persecutio, Psalm. 144.7. Prou. 17.14. Matt. 7.25. Luc. 6. 48. Apoc. 12.15. Aquæ assimilantur cognitio Dei & dona Spiritus Sancti, Esaiæ 11.9. & 12.3. & 35. 6. & 43.20. & 44.3. Ezech. 47.1. &c. Zach. 14.8. Ioan. 4.10. & 7.38. Aquam emunt filij Israel à filiis Esau, Deut. 2.6. Aquæ verbo Dei in vnum locum congregatæ, Genes. 1.9.10. Psalm. 33.7. Aqua benedicta, (Vide BENEDICTIO.) Aquæ diluuij, Genes. 7. 17. operuerunt terram diebus centum quinquaginta, 24. pòst decrescere incipiunt, cap. 8.1. &c. Aquæ amaræ dulces redduntur, Exodi 15. 25. Aquæ contradictionis, 17.7. Numer. 20. v. 11.13. Aquæ Iordanis siccantur, Ios. 3.15. pallio Eliæ diuiduntur, 2. Reg. 2.8. Aquæ mortiferæ Elisæi ministerio sanantur, 2. Reg. 2. 21. Aquæ obediunt Deo, Psalm. 104. 10. Aquæ è Templo manantes, Ezech. 47. 1. (V. Amos 5.8.)

Aquæ viuæ allegoricè, pro immensa illa charitate Dei erga nos in Filio effusa in corda nostra per Spiritum Sanctum in vitam æternam, Ioan. 4. 10. cuius fit mentio Rom. 5.5. pro donis Spiritus Sancti instar aquæ effundendis, Esa. 44. 3. & 55.1. Ioel 2.28. Ioan. 7.38.39. Actor. 2.17. Similis est metaphora Hebræis familiaris, Ierem. 2.13. Ioel. 3.18. Zachar. 13. 1. Aqua, 1. Ioan. 5.6. secundùm nonnullos pro ablutione à peccato. Tribuitur etiam Spiritus Sancti gratiæ, vt iam dictum est, Hebræor. 10. 22. quoque ab effectu, vel ex antithesi externarum purificationum legis comparata.

Aquæ denotatio varia est. 1. *Aquarum moles* seu ingens vt mare, seu minor vt vis multarum aquarum simul collectarum, Aqua dicitur frequenter in Scripturis, præsertim Gen. à 1. c. ad 10. Iob 26.10. & 28. 25. Ps. 29.3. & 77.18. & 136. 6. Pr. 8.24.28.29 & 30.4. Esai. 40.12. & 54 9. 1. Petr. 3.20. & 2. Petr. 3.5.6. Apoc. 1.15. & 14.27. & 19.6. 2. Sumitur pro *aqua dulci fontium, fluminum, pluuiæ, puteorum*, Gen. 18.4. Exo. 2.10. & 4.9. Deut. 2.6. Ios. 3 8.13.15. Iud. 1.15. Ps. 1 3. & 78.16.20. Eccles. 2. 6. Dan. 1. 12. Ioann. 1. 26. & 2.7. 9. & 4.7. Act. 8.36.

1.Tim.5.23 &c. 3.Aquæ in genere,*dulces & salsæ*,Leuit.11.9. &c.4.Aquæ,*pro beneficiis Dei gratuitis & effectis Sp. S.* Esai. 12.3.& 55.1.Ierem.2.13.& 17.13.Ezech.16.4.9.& 47.12.Zach. 14.8.Ioann.3.5.& 4.10. 11.13.14.& 7.38.Hebr.10. 22.1. Ioan. 5.6. 8. Apoc. 7.17. & 21.6.& 22.1.17. 5 Aquæ i.*Calamitates*, Psalm. 18. 17. & 32. 6. & 66. 12. & 69. 2. 15. 16. & 124.4.5.& 144.7.Thren.3.54.Ezech.7.17.& 21.7.& 26.19. & 27. 26, 34. Ion.2.6 6. Aquæ *Exercitus populi*, Ierem.47.2. Apoc.17.1. 15. 7.Aquæ, *generationis humanæ fons*,Esai,48.1.8. Aquæ,*Lachrymæ*,Ps.119.136.Ierem.9.1.18.Thren.1.16.& 3.48.]

AQVILA Iudæus,hospes Pauli, Actor. 18.v.2.3.1.Corinth.16. 19.Pauli adiutor,Roman. 16.3.

AQVILA auis,eam non comedebant Iudæi, Leuit.11.13. Deut. 14.12.natura eius,Iob,39.v.30 31.32. 33. In senectute renouatur,Ps.103.5.Isa.40.31.Aquilę parabola,Ezech.17.3.Aquilæ illuc congregabuntur,vbi fuerit cadauer , Matth.24.28. Lucæ 17.37.Parœmia,Ezech.17.3. [*Aquilo* pars Septentrionalis , cuius mentio frequens in Scriptura. Aquilo *ventus* Iob.26,6.Prou.25.23.In Cant.c.4.v.16.etiam *mysticum* qui denotat, vt pleraque huius libelli fere omnia.]

[AR,ciuitas , & regio , Moabitarum Num.21.25.Deut.2.9.18. 29.Esai.15.1.]

ARA,Vide ALTARE.

ARABIA Petræa Iudææ Aegyptóq; confinis , eius excidium prædicitur,Esa.21.13.Arabes vastant terram Iuda, 2. Paral. 21.v.16.17.vincuntur ab OziaRege Iuda;2.Paral.26.7.Audiunt Apostolos:Act.2.11.26.

ARAD Rex Cananæorum , pugnat contra Israel, Num.21.1

ARADIVS,filius Chanaan,Gen.10.18. Leges Aruadæus.

ARAM,qui & Ram (filius Esron) genuit Aminadab, Ruth.4. 19.1.Paral.2.10.Matth. 1.4. Luc.3.33.

ARAN,filius Thare,Gē,11.26.genuit Loth.v.27.moritur,v.28.

ARBITRIVM,vide Liberum arbitrium.

ARBOR:Arbores creantur, Gen. 1.11. Arbor μετωνυμικῶς pro fructu,Gene.2.16.& 3.1.Arbor scientiæ, 2, 9.metonymice sic dicta ab effectu , quia gustaturi fructum illius , experturi erant quantum bonum amitterent , eius vsum interdicit Deus homini , v. 17. Arbores fructiferæ in vrbium euersione reseruandæ,Deut. 20. 19. nisi expresso & extraordinario Dei mandato quod fit succindi præcipiantur 2.Reg.3.v.19.25.Arbor vitæ,typus immortalitatis, Gene.2. 9.Apoc.2.7.de ea ne edat Adam,è Paradiso eiicitur.Ge

3.1

3.v.22 23.24.Vide Leuit.19.23.24.25.Arbori fructiferæ confertur vir bonus Ps.1.Mat.7.17.& malus putri,v.18.

ARCA:Arca construitur à Noë iubente Domino, Gen. 6. 14. Sap,10.4.& 14.6.Matth.24.38.Luc. 17. 27. ea fuit Baptismi figura,1.Pet.3 v. 20.21.

IN ARCA NOE fuit sacramentum extraordinarium , in qua Noë cum suis est à communi πανωλεθρία in aquis diluuij cõseruatus , vt ipsi significaretur & obsignaretur conseruatio ab æterna pernicie per Christum:1.Pet.3.20 21.

ARCA fœderis:ea vt construatur , iubet Dominus, Exodi 25. 10.fit à Beseleel,37.1.Rex gloriæ dicitur, sacramẽtali loquẽdi forma,quia signum erat , & ceu Sacramentum præsentiæ IEHOVAE,Psal.24.v.7.8. (solent enim Sacramenta nominibus earum rerum,quarum sunt Sacramenta, appellari,vt Circumcisio vocatur fœdus,Genes.17.10. Agnus Paschalis vocatur Pascha,id est transitus:Exo.12.11.pro,agnus ad significandum transitum adhibitus: metonymia. Vide similes locos,Gen.33.20.Exo.17.15. Iudic.6. 24. Ier.23.6. & 33.16.Ezech.48.35.)stat in medio Iordanis dum transit populus,Iosuæ 3.17.locus pedum Dei vocatur, Esaiæ 60. 13. à Silo adducitur in castra Israelitarum,1.Sam.4. 4. capitur à Philistæis,v.11.collocatur iuxta Dagon,5.2. eius præsentia Dagon corruit,vers.3. cum muneribus remittitur à Philistæis,6.v.8.10.11.in ædibus Abinadab quiescit in Gabaa,7. 1.adducitur à Dauide cum gaudio,2.Sam.6.v.3.4.5.1.Para. 13.v.7.8.apud Obededom ponitur,2.Sam.6.v.10.11,1.Para. 13. versic. 13.14 .hinc in Ierusalem perfertur , 2. Sam. 6. 12.1.Paral.15.1.à Leuitis tantùm ferebatur,1. Par.15.v 2.14. 15.reducitur in Ierusalem,2.Sam.15.v. 25. 29. in Templum infertur,1.Reg.8.v.4.6.2.Par.5 v.4.5.7. quid in ea continebatur,Exo.16.33.34.Deut.10.2.& 31.26. 1. Reg.8.9.2,Par.5. 10.Hebr.9 4.

ARCA regia 2,Par.24.8,10.11.Esdr.6,8.& 7,11.]

ARCARIVS , arcæ custos , thesaurarius,Esth. 3.9.Rom. 16.23.]

ARCANVM : Arcana reuelare malum,Prouerb.11,13.& 25.v.9. 10.*Exemplum*:Christus,Matth. 20.17. Vide MYSTERIVM. [Arcana iudicabuntur:Rom. 2.16. Arcana verba,2.Cor.12. 4.arcana secretorum, i. Thesauri , Esai. 45. 3.Arcanum , i. Sanctuarium Dei, Ezech.7.22.]

ARCHANGELVS:Archangelus Michael vocatur,Iudæ v.9.vox eius,1.Thess.4,16.

ARCHELAVS, loco Herodis patris Rex in Iudæa, Matthæi 2. 22.

ARCHIPPVS, verbi Minister, Col. 4, 17. Philem. v. 2.

[ARCHISYNAGOGVS, Marc. 5, 22. 35, 36, 38. Luc. 13. 14. Act. 18. 8. Synagogæ princeps.

ARCHITECTVS: Paulus architectus sapiens, 1. Cor. 3, 10.

[ARCHITRICLINVS, Ioann. 2. 8. 9.]

[ARCTVRVS, syderis nomen, Iob. 9, 9. & 38, 32. Amos, 5, 8.]

ARCVS Dei in nube, signum fœderis inter Deum & homines constituitur, Gen. 9. 13. ad v. 18. vsque. Ezech. 1, 28. *Arcus Dei*, i. potentia quam exerit in homines, Psal. 7. 13. Thren. 2, 4. & 3, 12. Hab. 3. 9. Apoc. 6, 2. Arcus hominis, arma bellica & vis armorum, Gen. 48. 22. Ios. 24. 12. 2. Reg. 6, 22. Psalm. 44, 7. & 46, 10. Esai. 41, 2. Ierem. 49, 35. & 51. 56. Ezech. 39, 3. Ose. 1, 5. Zach. 9, 10. Arcus, robur & artes impiorum, Psal. 11, 2. & 37. 14, 15. & 58, 8. & 64, 4.] Arcu iactis sagittis Ionathas patris sui voluntatem Dauidi significat, 1. Sam. 20, 20. &c. Arcu missis sagittis, Ioas ab Elisæo liberationem Israelis discit, 2. Reg. 13. v. 16. 17.

ARDOR: ardore percutiuntur præceptorum Dei transgressores, Deut. 28, 22. V. Esa. 33. 14. 2. Pet. 3. 12. Iac. 1. 11.

AREOPAGVS, vicus erat Athenis: vnde Paulus Atheniensem compellauit: Act. 17. 19. 22. Vnde Dionysius Areopagita ad fidem conuersus est, v. 34. Ac postea ibidem Episcopus factus, Teste Eusebio.

ARETAS rex, socer Herodis, cuius prefectus in Damasco paulum prehendere nitebatur: 2. Cor. 11. 32.

AREVNA, aliàs Ornan, aream Dauidi vẽdit, 2. Sam. 24. v. 16, 18. 20, 22, 23, 24. 1. Paral. 21. v. 24, 25. ad construendum altare.

ARGENTVM: [purum, conflatum, percussum. Vide *Siclus, talentum.*] Argentum, aurum, æs & ferrum in expugnatione Iericuntis Domino consecrantur, Ios. 6. v. 19, 24. Argento abundant Ierosolymitani Salomonis tempore, 1. Reg. 10. 2. 2. Paral. 9, 27.

[Argenteus, numi species, Gen. 20, 16. & 45, 22. Iudic. 16, 5. 17, 2, 4, 10. 2. Sam. 18, 12. 2. Reg. 6, 5. 2. Paral. 1, 17. Cantic. 8, 11. Esai. 7, 23. Ierem. 32. 9. Ose. 3, 2. Zach. 11, 12. 13. Matth. 26, 15. & 27, v. 3, 4, 6, 9. Argenteus, nomen adiect. vasa, idolum, candelabra, Argentea, &c.]

ARGVERE: Arguendus frater, non odio prosequendus, Leuit. 19, 17. (Vide Admonitio.)

ARGVMENTVM, Genes.39.16. Acto.1.3.Hebr.11.1. Argumenta carnis, Iob.4.7.

ARIDA: Arida vocatur terra, Gen.1, 10. Psalm. 95,5.Matth. 23.15. Aridus, arida, succo & vigore exhaustus. Esai. 35.7.& 44.3. & 56.3.

ARIDVS, gratia Dei vacuus, Luc.23. 31. Arida ossa mortuorum instar, Ezech. 37.4.

[ARIEL, Leo Dei, altare Hierosol. Esai.29.1. 2.7. Ezech.43. 15. 16.

[Ariel, proprium nomen, Num. 26. 17. Esdr.8. 16. 1. Chron. 11.22.

ARIMATHEA, vrbs in monte Ephraim, quæ fuit patria Samuelis, Prophetæ(1.Sam.1.1.)& Iosephi, qui corpus Christi sepultura mandauit, Luc. 23 30.&c.

ARIOCH, rex Ellasaris. Gen.14.1 9. Arioch, præfectus satellitum, Dan.2.14. 15. 24.25.

ARIOLI & Aruspices, Dan.2.v.2.27. & 4,6.& 5. v. 7, 11. Act. 19,13. Vide DIVINI, INCANTATORES, Astrologia.

ARISTARCHVS Pauli comes, Actor. 19, 29. & 20,4. & 27, 2. Col.4, 10. Philem.v.24. [Aristobulus, Rom 16 10.]

ARMA, Arma piorum quæ, & qualia, 2. Corinth.10,4. Ephe. 6,13 1.Ioan.3.9. Vide PII. Arma Pastorum, Vide PASTOR, [Arma bellica, & Venatoria, Deut.1 41.Gen.27.3.]

[ARMA Spiritualia, Rom.6,13. & 13,12.2.Cor.6.7.& 10,4.

ARMAGEDDON, Apoc,16,16. Hebræa vox, quæ idem est ac mons seu montana Megiddonis. Vide 2. Reg.23, 30, 2. Par. 35,22. Zach.12,11.]

ARMAMENTARIVM: Armamentaria clypeorum & hastarum per singulas ciuitates Iuda, 2. Paral.11.12.

ARMATVRAE militis Christiani perelegans descriptio Ephes.6.14.&c.

ARMATVS validus, Luc.11,21.

[Armenia, (Hebr. Ararat, Gen.8,4,2. Reg.19,37.]regio Asiæ.

ARMENTVM magnum pecus, minori (quale est ouis, agnus, oppositum, Gen.13 5.& 18,7. & 26,14. & sæpius apud Mosen & Prophetas.

ARMIGER Abimeleci, Iudic. 9.54. Ionathanis, 1. Sam. 14,1. &c. Ioabi, 2. Sam.23,37, 1. Chr.11.39. Goliath. 1. Sam. 17, 7. 41. Saulis, 1.Sam.31, v. 4. 5,6. 1.Par.10. 4 5.& 11.39. Armigeri decem Ioabi, 2.Sam.18,15.

ARMILLA, externum manus hominis ornamentum preciosum, Gen.24,22,30, 47. & 38, 18, 25. Exod. 35,22. Nu.31,

50. Esai.3,19. Ezech. 16.11.& 23.42. Armilla, ſpina,Iob,40, 21.

ARMVS pecudis offerebatur ſub lege & ſacerdoti dabatur, Leuitic.7.32.&c.& 8,25,26. & 9,21,& 10,14.Num.6 19. & 18.18. Deut.18. 3. Ezech. 24. 4. Armus Sauli reſeruatus, 1. Sam. 9. 24.

ARNON torrens celebris,Nu.21,13. &c. Deut.2.24.&c.Ioſ.12, 1.2.& 13,9.16. Iudic.11,13,18, 22. 2. Reg.10.33.Eſai.16,2.

[AROER, oppidum, cuius frequens mentio, Num..32. 34. Deut.,2.36. Ioſu.12. 12. Iudic. 11.26.2.Reg. 10.33.1. Chr. 5. 8. Eſai.17.2. Ierem.48.19.

AROMATA, ad cibum,ad corporis ornatum,ad ſacrificia, & ad funerum medicationem conducentia, Gen.37,25. & 50, 26.Exo.31,11. 2.Reg.20,13.2.Para.16,14.Eſter. 2. 12. Cant. 3,6, Marc.16,1. Ioan.19.40.

ARPHAD, nomen oppidi celebris,2.Reg.18 34.& 19,13. Eſai. 10.9.Ierem.49.23.

ARPHAXAD patriarcha,Gen.10.22,24.Luc.3.35.] filius Sem, i.ſanans vaſtationem.

ARRHABO,Vide PIGNVS, Arrhabo Spiritus,2. Cor. 1. 22. & 5.5.Vide PIGNVS,& SPIRITVS Sanctus.

ARROGANTIA ἀλαζονεία.eſt per quā temeritas atque impudentia vrnam ſibi comparat authoritatem Iacob.4.16. Gloriamini de arrogantia veſtra: omnis eiuſmodi gloriatio mala eſt, 1. Ioh. 2. 16.Fāſtus vitę, non eſt ex patre, ſed ex mundo&c.

ARROGANTIA vitanda,Rom.12.16.*Exempla*:Cain, Geneſ.4. 9.Simeon & Leui,34.30.Pharao,Exod.5 2.&15.9.Goliath, 1.Sam.17.v.4.8.Roboam,2.Paral.10.14. Nabuchodonoſor, Daniel,3.14.Iudæi, Ioan.18.30.Pilatus, 19.10. ſummus Sacerdos,Act.5.28.Herodes,12.23. Antichriſtus, 2.Theſſ.2.4. Vide Rom.1.30.2.Tim.3.2.

ARTAXERXES,Longimanus, Rex Perſarum, accipit literas plenas querelis aduerſus Iudæos, 1.Eſdr.4.v.7.17.reſpondet,iubens ædificationem Templi impediri, 4.21.[Artaxerxes Mnemō,Eſdr. 6.14.Nehem.2.1.& 5.4.& 13.6.]permittit, 7.1. &c.Eſdram ducem Iſraelis conſtituit, 7.21. ſe Regem Regum venditat,v.12.

ARS,τέχνη,eſt cuiuſque rei ſcientia, vſu,vel traditione,vel ratione percepta, tendens ad vſum aliquem vitæ neceſſarium.

Artemas, Pauli Discipulus, Tit.3.12.]

Artes mechanicæ à Deo sunt, Exodi 28.3. & 31.2. & 35.v.30. & seqq.

Articulus temporis spacium, Genes. 7. 13. Dan. 5.5. 24. & 10, 10.]

Articulus, iunctura, nodus in manu & in aliis partibus corporis.

Artifex Celestis, Hebr. 11. 10.]

Artifices Tabernaculi, Exod.31 2.3 &c, [Templi seliguntur, 1.Reg.5.13. eorum numerus, v. 15. Artificum idolorum vanitas, Iere.10,14. Artifices idolorum & Antichristi. Act. 19,24.38. Apoc. 18.22.

Arundo palustris, 1.Reg.14.15. Arundo, bacillus, Mat. 27.29, 30,48. Arundinis feræ, hostes Eccl. Psalm.68. 31. Arundo aurea, mensorium instrumentum, Apocal. 21 15,16. Arundinetum Ios.16,8. & 17,9. Aruspex, infamis magiæ professor, 2. Reg.21, 6. & 23,5. Dan.2,27. & 4, 4. & 5,7,11.

Arx Sionis 2. Sam. 5, 7, 9. 1.Paral.11,5,7. Arx Sapientiæ diuinæ, Ecclesiæ seu piorum veram Religionem profitentium cœtus, Prou.9 3.

Arza, idolum. Vide Idolorum catalogus.

Asa, Rex Iuda, regnum incipit, 1. Reg.15,9. 2.Paral. 14,1. init fœdus cum Rege Syriæ, 1.Reg.15.19. excelsa euertit, 2. Par. 14.3. Deo fretus vincit Æthiopes, ver. 13. populum totum iubet quærere Deum, sub pœna mortis, c.15. v.12. 13. pugnat cum Baasa Rege Israel, 1. Reg. 15,16, moritur, v.24 2.Paral. 16,13. succedit ei Iosaphat filius, 1 Reg. 15, 24. & 2. Paral. 17,1.

Asael, i. opus Dei, frater Ioabi, velocissimus cursor, 2. Sam. 2.18, occiditur ab Abner, v.23. eius mortis vltio, 3. v.27,30. Asael, Leuita, 1. Chron.31.13. 2. Chr. 17.8. Alius Asael, Esdr. 10.15.

Asaia Seruus regis, 2.Reg.22.12. 2.Chr.34.29. Iudę nepos, 1. Chr.9.5. Mecacita, 1. Chr. 6.30. & 15.6.11. Simeonita, 1. Chr. 4,36.]

Asan, vrbs in tribu Iuda, Ios.15.42. in tribu Simeon, Ios 19. 7. Vrbs Leuitarum, 1. Chr. 6,59.]

Asaph. i. congregans, frater Heman, Cantor Dauidis, 1. Paral.6,39. & 16. v.5,7. Scriba regius, 2.Reg.18.18.37. Esai.36.3. 22. Custos saltus regis, Nehem.2,8.

Asaph, videns, 2. Paral.29.30.

Asarhaddon, filius Sennacherib, in locum patris re-

gno Assyriorum sufficitur, 2. Regum 19.37. Esaiæ 37.38.

ASCALON.i.ignis infamiæ, vrbs à filiis Iuda capitur, Iudic.1, 18. [Philistæorum præfectura, 1. Sam. 6.17. Ier. 25. 20.]

ASCENDERE & descendere, Ioannis, 4. 47. ex Hebræorum idiotismo sæpe dicitur, pro venire, nulla locorum habita ratione. Ascendit super cor, phrasi Hebraica dicitur, pro subiit animum, Ieremiæ 7.31. & 19.5. Ascendere in cœlum, Ioannis 3,13. allegoricè, pro spiritualis intelligentiæ luce præditum esse.

[Ascendere, propriè, sursum scandere, de loco inferiore in superiorem ferri ac moueri, Gen. 13.1. Ps. 139.8. & alibi passim. Ad hanc significationem refertur articulus de ascensione Christi. *Secundò*, de Deo humanitus dicitur, Genes. 17.22. Exod. 33 3. Psa. 18.9. Es. 19.1. Ezech. 11.23. Habac. 3.8. *Tertiò*, de affectibus, tum Deo attributis, tum humanis dicitur, Exod. 2.23. Psal. 18.9. Ierem. 3.16. & 19.5. & 32.35. Luc. 24.38. *Quartò* ad Angelos accommodatur, Genes. 28.12. Ioan. 1.52. *Quintò*, de Christo, Iehouæ Angelo, dicitur, Iudic. 13.20. *Sextò*, de mentis ascensu, seu de intelligentia mysteriorum Dei, Ioann. 3.13.

ASDOD, idolum Philistinorum. Vide IDOLORVM catalogus.

ASENATH, vxor Iosephi, Gen. 41.45. parit ipsi Ephraim & Manassen, v. 50. & 46 20.

ASER (id est, beans) filius Iacob ex Zelpha, Genes. 30. 12. eius nominis expositio, v. 13. benedictio, 49.20. Aser pro posteris suis, Deut. 33.24.

ASIA regio, dicta minor, illic Euangelij doctrinam prædicare Paulus vetatur, Actor. 16.6. Euuagelium recipit, 19. 9. illic moratur Paulus, ver. 22. [*Asiani*, Act. 20. 4. Eius prouinciæ sunt Phrigia, Pamphilia, Cicilia, Licaonia, Galatia, &c. sed specialiter vbi Ephesus sita est, Asia vocatur: Act. 19.16. Asiâs Asia est tertia pars orbis terræ.

ASIMA, idolum Hematheorum. Vide IDOLORVM catalogus.

ASINA Balaam loquitur, Num. 22 28. Asina cum pullo ad Christum adducitur, Zach. 9. 9. Matth. 21. v. 5.7. Marc. 11.7. Lucæ 19.33. Asinæ Cis patris Saulis, 1. Sam. 9. 3. Asina Christi, Matth. 21. 2.5.7.

ASINVS: Asinis vtebantur antiqui. Gen. 43. 18. Iudic. 10. 4. & 12.14. Asini Israel à Madianitis subducuntur, Iudic. 6. 4. Asini caput magni venditur, 2. Regum 6. 25. Asinus & Leo cada-

adauer Prophetæ custodiunt,1 Reg,13.24,
INVS agnoscit præsepe domini sui,Esa.1.3.
INI sepultura, Ierem.22.19. Asinorũ carnes,Ezech.23.20.
SION-GABER portus maris Arabici, 1.Reg.9.26.& 22 49.
.Chron.8.17.& 20.36.
OR metropolis regni Iabini,capitur à Iosua,Ios.11.10.
PECTVS: *Aspectus incauti exempla*:Eua, Genesis 3.6. Filij
Dei,6.2.Cham,9.22.Principes Ægyptij, 12.14. Sichem,34.
Iuda,38.15. Hera Iosephi,39.7.Dauid, 2. Sam.11.2.Hero-
es,Matth.14,6.Marc.6.22.Vide Oculus.
IMILATIO imaginis hominis ex Hebræorum idiotis-
io,pro, imago ad formam hominis assimilata, vel efficta,
om.1.23.
VR,filius Sem,filii Noe, Niniuem extruit, Genesis 10, 11.
ius posteri,cap.4.v.5.&c..1.Paralip.1.17. Assur virga furo-
is Domini dicitur, Esai.10 5. Rex Assur expugnat Israeli-
as,& transfert eos in Assyriam, 2. Reg.15.29 & 16.7.&c.&
7.6.&c.expugnat ciuitates Iuda, 18.13.&c. 2.Paral.32.1.&c.
zech.36.1 &c.[Assur,regio ampla,& populus. Vide Assy-
ij.] Assur,beatus.
SVERVS Rex Persarum:Eius regni amplitudo,Esth.1.1.in-
truit splendidam cœnam,v.3.repudiat Vasthi, v.16 19.21.
ucit Esther in vxorem,2.v.8.9.17.Mardochæum honorari
ult,6.10.Haman cruci affigi iubet, 7.9. relinquit Darium
lium successorem,Dan.9.1.
SYRIA regio maioris Asiæ:2.Reg.15,29.
YRII, quales hostes, Esa.5.27. Ierem.5.15. apibus compa-
antur,Esai.7.18. virga furoris Dei, 10.5. Samariam expu-
nant,2.Reg.17.6.Angeli ministerio delentur, 19.35. 2.Pa-
alip.32.21.Esaiæ 37.36.Eorum ad Deum conuersio,Esa.19.
3. prophetia contra eos, Num. 24,24.Esai.10.5.& 14 25.&
7.2. & 30.v.28.31.& 31.8. & excidium eorum prædicitur,
7.14. & 30.31.& 31.8. Soph. 2.13.Zach.10.11. Assyriorum &
Egyptiorum collatio,Esa.52.4.
SOS,vrbs Æolidis seu Mysiæ,aliter Apollonia: Act.20.13.
TAROTH, Sidoniorum idolum, ab Israelitis colitur, Iu-
dic. 2.13.& 3 7.& 10.6. 1.Sam.7.3.& 12.10. & 31.10 2.Reg.23.
3.Vide IDOLORVM catalogus. [Astaroth. Locus, seu re-
io,Gen.14.5. Deut.1.4.Ios.9. cap.9.12.13 18. vrbis nomen,
Paral.6.71.Astarte,idolum,1.Reg.11 5.33]
TORGIA, est sancti & naturalis affectus, qui στοργὴ dici-
ur, contemptio,vel obliteratio propter odium, vel lucrũ

vel aliam quamlibet turpem causam, Esa.49.15. Exempla
Saulis in Dauidem generum, 1. Sam.19.14. Et in filium Io-
nathan:1.Samuel.20.33. Vide Roman.1.28.2. Tim 3.3. Vide
Storge.
ASTRA in hominum ministerium creata, Gen.1.14 [Esa.14
13.] Deut.4.19. [Iob 38.7. pro Angelis Deum laudant, Psal
148.3.]
ASTROLOGIA. Astrologi iudiciarij sunt ij, qui quę priuatim
vel publicè, vel ex hominum deliberatione, vel ex sola De
ipsius voluntate geruntur & fiunt, ex astris pendere cen
sent, eaque se posse denuntiare venditant. Vide Diuini, A
rioli. Damnatur Deut.18.10. Hier.10.2. vt blasphema & i
dololatriæ plena, cùm astris tribuat, quod Dei propriun
est: Pro.21.1. Dan.2. falsissima, vt rerum euentus semper cō
probauit. Quia homines à pietate ad impietatem trudit
dum eos ad astra remittit. Vnde Astrologi olim Dei ho
stes sunt habiti. Quia eorum iudicia irrita facit Deus: Esa
44.24.& 47.13. Et grauis pœna imminet iis, qui ab astro
logia pendent: Esa.2.6. Leuit.20.6.& astrologis ipsis.
ASTVTIA: pro fraudulenta calliditate, damnatur, Psal.15.3 1
Thess.4.6. 1. Pet.2.1. *Astutiæ & fraudulentæ calliditatis e
xempla*: Satan, Gen.3.1. 2. Corinth.11.3. Palæstini, Gen. 26
v.14.15. Rebecca, Genesis 27.15. Laban, 29.23. Rachel, 31.v
34.35. Filii Iacob, 34.v.13 14.15.18.24.25.& 37.31. Iuda, Gen
38.11. Thamar, v.14. vxor Putipharis, 39.14. Pharao, Exod
1.v.9.10.11.& 5.7. Gabaonitæ, Ios.9.4. Balach, Num.22.v.4
5.6. Balaam, 24.14. Filiæ Moabitarum, 25. v.1.2.& 31.6. Saul
1.Sam.18.v.17.21.25. Dauid, 2.Sam.11.vers.6.8.13.14.15. Iona
dab, 13 5. Absalom, 26.28.& 15.v.2.3. Siba, 16.v.1.2. Meretrix
1.Reg.3.v.19.20. Ieroboam, 1.Reg.12.vers.26.27.28. Mulie
Thecuitis, 2.Sam.14.v.4.6 Respha, 21.ver.8.9,10. Giezi, 2
Reg.5 20. Iehu, 10 19. Athalia, 11.1. Iezabel 1.Reg.21.v.7.8.9
Rabsaces 2. Reg. 18.28. Esa.36.13. Ieroboam, 2.Paral.13.13
Hostes Iuda, 1.Esdr.4.2. Sanaballat, & eius contubernio
nes, Nehe.4.8. Aman, Esth 3.v.8.9. Satrapæ Darij, Danie
6.v.5 6.7. Herodes, Matth.2.8. Scribæ & Pharisæi, 15.5
Discipuli Pharisæorum, & Herodiani, Matt.22.17. Mar. 12
14. Princeps Sacerdotū, Mat.26.5.& 28.v.11.12.13. Mar.14.2
Ananias & Saphira, Act.5.v.1.ad 11. vsque. Simon Magus, 8
v.9.10.11. Iudæi, 16.21 Festus, 25.9. Pseudo apostoli, Rom
16.18. Falsi doctores, 2.Cor.11.15. Gal.6.12. Ephe.6.12. Phi
lip.3.19.2.Pet.2.v.3.18. Vide Dolus.

[A]STVTIA, pro ſolertia & prudentia laudatur, Prouerb.1.4. & 8.5. & 13.16. & 14.15. & 22.3 & 27.12. Matth. 10. 16. Rom. 16.19. & 2. Cor.12.16. *Aſtutiæ prudentis & ſingularis exempla:* Iacob, Geneſ.30.v.32 37 38 39. Ioſeph, 44.2. Ioſue, Ioſ.8.4. Gabaonitæ. 9.v.3. 4.5.6. Gedeon, Iudic.7.v.16.17.18. Philiſthæi, 1. Sam.13.19. Ioab, 2. Sam.14.v.1 2. Mulier Thecuitis, 2.Sam.14.v.4.5. Salomon, 1. Reg.3.25. Ieroboam, 2.Paralip.13.13. Villicus, Lucæ 16 v.4.5.6. Paulus, Actor.23. verſ. 6.7.

[A]SYNCRITVS, Roman. 16.14. Diſcipulus quidam fidelis. R.]

[AT]AXIA, Ἀταξία, inordinatio (vt ita dicam) eſt externa vitæ diſſolutio, quæ vel in ſingulis, vel in toto Reip. ordine apparet manétque impunita: qualis fuit viuendi ratio Sodomitis, & eſt vbicunque externæ diſciplinæ honeſtas inter homines nulla viget. opponitur honeſtati. Vide 2. Theſſ.3. .11. & 1. Theſſ.5.14.

[AT]HALIA, mater Ochoſiæ Regis Iuda, 2. Reg. 8.26. 2. Paralip.22.2. ſemen regum interficit, 2. Reg.11.1. 2. Paral.22.10. [se]x annos tyrannidem exercet, 2. Reg.11.3. 2. Paral.22.12 [i]nterficitur, 2. Reg.11 16. 2. Paral.23.15.

[AT]HENAE, vrbs totius Græciæ celeberrima idolis dedita, Actor.17.16. Athenienſium curioſitas, v.21.22.

[AT]RIVM legale, Tabernaculi, & eius forma, Exod.27.9. Atrium Sacerdotum extruitur, 2. Paral.4.9. Atrium templi [d]uplex: Atrium Sacerdotum ſeu interius: & Atrium populi, quod Baſilica, ſiue Baſilica grandis dicitur, 2. Paral.4. .& 6.13. Alibi dicitur Porticus Salomonis, Act. 3.11. & 5. 1. Hoc Atrium Templi nomine ſæpe intelligitur in nouo Teſtamento, vt Matth. 21 12. Act.3.1. quoniam populus [v]ltrà non progrediebatur, ſed in illo adorabat. In hoc atrio concionabatur Chriſtus, & ex eo eiecit vendentes & [e]mentes, Matt.21.12. [Atrium hominis, Eſther.4.11. & 5.1. 6.4.5. Marc.14.54. & 15.16. Ioh.18.15. Atrium myſticum, [A]poc.11.2.]

[A]TTALIA, vrbs Pamphyliæ maritima. Act.14.25.]

[A]TTENTIO, Vide DOCILITAS.

[AV]ARITIA eſt nimium noſtrum, ſiue ex diffidentia quam de Dei promiſſionibus, ſiue ex ipſo pecuniæ in acquirenda ſiue conſeruanda, & non danda, ſtudium. [Al]ieni ab auaritia: Eliſæus, 2. Reg.5.16. Samuel, 1. Sam.12.3.

Daniel,Dan.5.17.Petrus, Act.8.20.Paulus,Act.20.33.Solo-
mo,Prou.30.8.Dauid:Psl.119.36.Moses,Num.16.15.]

AVARITIA damnatur,Exod.18.21. & 20.17.& 22.25. & 23.
Leuit.19.13.& 25.36. Deute.16.19. & 17.17.& 23.20.& 2
25.Iol.7.20.1.Sam.8.3.& 25.v.3.10.1.Reg.21.2. 2.Reg.5.ve
20.22.Neh.5.7.Iob.20.15.& 27.8. Psal.15.5.& 36.4 & 62 1
& 119.36.Prou.1.19 & 8.10.& 11.28. & 12.27.& 14.31.& 15.
6.16.27.& 17.8.& 22.16.& 23.4.& 28.16.& 29.4 & 30.v.8.
Eccle.2.26.& 4.8 & 5 9.& 6.1.2.Esai.1.23.& 3.v.13 14.& 5
8.23.& 10.1.2.& 30.12.& 32.5.& 33.v.15.16.& 56.11.& 57.17
61.8.Ier.6.13.& 8.10.& 22.17.& 48.7.Ezech.16.49.& 18.v.
8.9.& 22.v.12.13 27.& 33.31.& 46.18. Amos 2.7.& 4.1 & 5
11.12.& 8.4. &c.Micheæ 2.2.& 3.v.5.11.& 6.v.11.12. Nahu
3.1.Abac.2.v.9.12.Ecclesi.14.3.& 31.5.& 41.4 Zach.7.10.M
lach. 1.v.13.14.Matt.6.v.19.24.& 26.v.14.& 27.3.Marc.7
22.23.& 8.36.Luc.9.3.& 11.42.& 12.15.& 16.13 Ioh.12.4.A
5.1.& 8.19 & 20.33.& 24.26.Rom.1.29.1.Cor.6.19. 2.Cor
5.Eph.5.v.3.5.Philip.4.11 Col.3.5. 1.Thess.2.5.& 4.6.1.Ti
3.3.& 6.v.5.9.10.2.Tim 3.2.Tit.1.v.7.11.Hebr.13.5. Iac.2
1.Petr.5.2.2.Petr.2.3.Apocal.2.4.Auaritia idolorum ser-
tus,Ephes.5.5.Coloss.3.5.malorum omnium radix , 1.Ti
6.10. Auaritia Pharisæorum, Vide PHARISAEI. Auar
Pseudoprophetarum, Vide PSEVDOPROPHETAE. Aua
ria Sacerdotum, Vide SACERDOS.Auaritiæ mala, Prou
27.Ierem.6 13.Ezech.22.v.12.13.15.Micheæ 2.v.2.3. Matt
v.12.15.

AVARI,verbi Dei contemptores,Matth.6.24.& 13.22. Ma
4.v.18.19.Luc.8.14.& 26.14.crudeles,Prou. 12.10. Esai.
& 10.v.1.2.Ier.22.13. Ezech.22.v.12.27.29. Mich.2.2.&
2.3.9.10.Soph 3.3 Iac.2.v.15.16. *Auarorum crudelium ex-
pla* Pharisæi,Matt.15.v.5.6.Marc.7.v.11.12. Agricolæ,M
21.v.34.35.Marc.2 v.2.3.5. Luc.20.10. Pseudopastores,
20. 9 2.Pet.2 15.idololatræ sunt,Eph.5.5.& auaritia Ido
latria dicitur,Col.3.5,non tam affectus auarorum respe
qui Deum præ thesauro negligunt, & à suis opibus , q
à solo numine toti pendent (alioqui idem etiam de sc
tatoribus,& iis ferè omnibus,qui certę alicui rei sunt p
sus addicti, affirmari posset, vt ij quorum Deus venter
Rom.16.18. Philipp.3.19.) quàm quòd auari in suis op
vitam suam positam esse putant, quod de scortatoribus
&c.affirmari non licet. Ideoque auaritia apertè dicitur
idololatriæ species,Coloss.3.5. Miseri sunt,ac vani sunt,

5.& 15.34.& 20.v.19.20.& 27.v.8.13.16.17.18.Pſ.49.v.17.18. Prou.1.19.& 10.2.& 11.v.1.4.26.28. & 12.v.27.28. & 15.27. & 20.2.& 21.6.& 22.16.& 23.5. & 27.20.& 28.v 6.8. Eccl.4.8. 5.v.2.10.12.13. Eſa.10.v.2.3.& 14.4 & 30.1.Ierem.5.v.26 27. 8.10.& 48.7.Ezech.7.19. & 27.v.33.34. Amos 3.verſ.10.11. Mich.3.21. Abac.2.v.6.9. Soph.1.18. Matth. 6.19.& 13.22. Marc.4.18 19.Luc.7.14.Matth.19.v.22.23. Marc. 10.v.22.23. Luc.18.v.23 24.25.1.Corint.6.10. Eph.5.5.1.Tim.6 9.Iac.4. 13.14.& 5.v.1.2 3.Iudæ,v.11.Apo.18.15.vitandi ſunt,1.Corint.5.11.regnum Dei non poſſidebunt, 6.10,Eph.5.5.Vide Luc.16.20.&c.

AVARITIAE *& tenacitatis exempla*: Paſtores Abraham & Loth,Gen.13 7.Laban,31.41.fratres Ioſeph, 37.28.Balaam, Num.22.v. 7.8.2.Pet.2.15. Iudæ v.11. Achan filius Charmi, Ioſ.7.1.Dalila,Iudic.16 ver.5.6 filij Samuelis, 1.Samuel.8.3. Saul.15.19.Nabal,25.11.Semei,1.Reg.2.40.Achab,21.2.Giezi,2.Reg.5.20.Sennacherib,18 14. Benadad, 2.Par.16.v.3.4. Quidam Iudæorum diuites, Nehem.5.v.2.15. Principes Iſraelis,Eſai.1.23 Paſtores Iſraelis, 56.11. Iudæi, Ierem.6.13. Ioachim,Ierem.22.17.Principes Iſrael, Ezech.22.12.Populus Iudaicus,33.31.Ammonitæ, Amos,1.13. Scribæ & Pharisæi, Matth.15 5.& 23.v.16.23. Marci 7.11. Lucæ 11.42.& 16. 14.quidam adoleſcens,Marci 10.22. Luc.18.23. Sacerdotes, Matth.21. 12.Ioan.2.15.Iudas proditor Matth.26.15.Ioann. 12.6.Cuſtodes ſepulcri, Matt. 28.v.12.15. quidam de turba, Luc.12 13.diues quidam, 12.v.16.17. Diues nequam,16.v.21. 22.Ananias & Saphira,Actor.5.2. Simon Magus,8.v.19.20. Domini puellæ Pythoniſſæ,16.19.Demetrius, 19.27.Felix, 24,26.quæſtionarij, 1.Tim.6.5.falſi Doctores, 2.Petr.2.v.3. 14.Remedium 1.Tim.6,6.7 8.Heb.13 5.6.Pro.30 8.

AVDACIA eſt, quæ plura quàm decet pericula & alia ſuſcipit,propriæ penè vitæ contemptu,2.Pet.2.10 Audaces ſibi placentes,Eccleſiaſtic.8.18. Cum audace ne facias iter, vt non ſit grauis in te: hic enim pro voluntate ſua facturus eſt,& vnà peribis huius inſipientia,& cap.22 5. Patrê, virúmque pudore afficit audax filia: ſed apud vtroſque ignominioſa futura eſt.

AVDIO, propriè ſignificat,Auditus ſenſu percipio,& metaphoricè pro ſequentibus auditum affectibus aut motibus accipitur:nempe, credo,intelligo, approbo, ſequor. De Deo humanitus etiam ſæpe dicitur, & ſignificat ſæpius, penitus video, nonnunquam exaudio, ſicut ex contextus

circumstantiis facilè consta·.]Pro.1.5.Iacob.1.19.
AVDITOR: Auditores sunt gloria Doctorum suorum,2.Co 1.14.Auditores verbi Dei,(Vide VERBVM.)Noachus:Ge nei 6.22 .Abraham : Gen.15.Israelitæ: Exod.24.3.Iosuæ, 16.Nehem.2.1.Niniuitæ,Ionas,3.1.Luc.11.32.Antiochen Act.13.44.Thessal.Act.17.11.
[AVGVR,Augures damnati,Deu.18.10.Esa.47.13. Ier.27.9
AVGVRIA dânantur,Leu.19.26.reprehēdūtur Israelitæ,quò augures audierint,2.Reg.17.17.& 21.6.Esa.2.6. Vide Astro logia.
AVGVSTVS,nomen II.Romani Imperatoris proprium,rel quis autem deinceps eius posteris commune,Luc.2.1.Act 25.v.21.25.
AVES verbo Dei creantur,Gen.1.20.homini subiiciūtur,Ge 9.2.Psalm.8.v.7.8.9.ad opifices gloriam:ibid.Ps.148.10. I vsum hominis,Genes.9.2.3. 1.Timoth.4.3.4.Act.10.12.1 Eas Deus alit: Matth. 6.26. Aues matres cum pull non capiendæ, Deut.22.6. Auium offerendrum ritus, Le uit.1.14.Aues immundæ, & non offerendæ,quæ,Leu.11.1
AVRIS,A Deo datur: Pro.20 12. Etiam spiritualis:vt Dauid Aures perfodisti mihi:Psalm.40.7.Israeli:Nondum ded rat vobis Iehoua aures ad audiendum vsque in diē hun Deut.29.4. Sic tempore Messiæ prædicitur fore,vt Aur audientium auscultent: Isa.32.3.Et surdorum patefiant, dem,35.5.Aliâs sermo cor non penetrat.Audietis , & no intelligetis.Esa.6 9.Act.28.26. Officium & vsus. Qui h bet aures ad audiendum,audiat,Matth.13.Quod ad incr pationes, Prou.15.21.& 18.15.Auris verba probat, Iob.34. Abusus,quod ad legem: Pro.28.9. Quod ad pauperes,Pr 21.13.Sic Epulo clamans non exauditur,Iob.15.21.In aur bus improbi sonus pauorum est.
AVRIS seruo perforanda, & quomodo,Exodi 21.6.Deut.15.1 in perpetuæ seruitutis signum,Psal.40 7.auris insatiabili Ecclesi.1 8.Auris audiendi, Deuter.29.4.Matth.13.9.Mar 4.23.Luc.8.8. Apoc.2.v.7.11.17.29.& 3.v.6.13.22.in auribi aliquorum loqui,Ge.10.2.8 & 44.18.Exo.10.2.est audien tibus aliquibus loqui. [Auris , propriè homini , Deo a tem ἀνθρωποπαθῶς tribuitur,] cuius aures patent iustis: 34.16.& mansuetis, 10. 17.Iacob 5.4. Secus dij falsi.Ps.1 17.faciunt.
AVRVM vbi nascatur, Gen.2.11.abundat Ierosolymis temp re Salomonis, 2.Paral.1.15. ex Ophir Salomoni affertur,
18.qua

18. quantitas eius, 9 13.
αὐτάρκεια, est eius opum mensuræ, quam Dominus dedit, grata & cum gratiarũ actione cõiuncta acceptatio, & in ea quasi sufficienti sibi copia quies animi: quæ vt eas maiores accumulet, neque impium, neque iniustum, neque indecorum quicquam vult aut molitur, 1. Tim. 6. 6. vsque ad v. 11. Heb. 13. 5. 6. Paulus Philip. 4. 11. 12. Solomo, Pro. 30. 8. Iacob Patriarcha, Gen. 28. 20.]
AVSTER, ventus meridionalis, Exod. 26. Iob 37. 17. Ps. 78. 26. Cantic. 4. 16. Ezech. 27. 26. Luc. 12. 55. Act. 27. 13. & 28. 13. *Auster*, pro australi plaga, seu meridionali tractu, Exod. 26. 18. Dan. 11. 5. &c. Abac. 3. 1. Matt. 12. 42. *Auster* mysticus, seu plaga cælestis mystica. Apoc. 21. 13.
AVSTERITAS, est alterius auersatio, vel grauatim facta illius exceptio, quæ ipso vultu demonstrat tristitiam quandam, Luc. 19. 21. 22. Ezec. 34. 4. Matt. 6. 16.]
Auththor, Iudic. 6. 29. Esdr. 5. 4. Author, Dux, Hebr. 12. 2. Princeps, Act. 3. 15. & 24. 5. Hebr. 2. 10. Authoritas, 1. Reg. 21. 7.]
Autumnus, Esa. 28. 4. Mich. 7. 1. Autumnalis, Iudæ, v. 11.]
Auunculus, Gen. 28. 2. & 29. 10. Leuitic. 20. 20. Auus, Gen. 28. Exod. 10. 6.]
AVXILIATOR Deus, Deut. 33. 26. 2. Chr. 32. 8. Esai. 44. 2. & 50. 9. Auxiliatores homines, Esai. 31. 3. & 63. 5. Thren. 1. 7. Ezech. 30. 8. & 31. 21.
AVXILIVM commendatur, Gal. 5. 13. Pro. 24. 11. 12. Vide Similit. membrorum, 1. Cor. 12. 14. Exempla: Vriæ tempore belli ex commiseratione afflictorum ab vxore constanter, sibi temperantis, 2. Sam. 11. 11. Mardochæi Estheram ad populo in summas angustias redacto succurrendum hortantis: Esth. 4. 13 Merots, & habitatorum eius maledictio, quòd populo Dei laboranti non succurrissent. Iahelis verò, quę Siseram occiderat benedictio, Iudic. 5. 23. Vide 2. Chr. 19. 2. Auxilium nostrum, Ps. 124. 8. & 146. 5. Heb. 13. 9. Deus auxilium pauperum, qui ad ipsum recurrunt: Psal. 31. 20. & 62. 9. Orphanorum: Ps. 10 14. Dauidis. Ps. 27. 9. & 62. 8. Israelis à tyrannide Pharaonis miraculosè erepti: Exod. 14. 13. &c. Elisæi à copiis Syriacis, 2. Reg. 16. 16. Pauli, 2. Tim. 4. 16. 17. Regis Asæ, 2. Chr. 14. 11.
Axa, filia Caleb. 1. Par. 2. 49. Othonieli nubit, Ios. 15. 16. Iud. 1. 13.
AZAEL, Vide HAZAEL.
AZARIAS, qui & Ozias, filius Amasiæ, Rex Iuda constitutur, 2. Reg. 14. 21. 2. Par. 26. 1. vincit Philistæos & Ammoni-

tas,v.7.agriculturæ deditus, v.10.vſurpat Sacerdotum o ficium,& ob id lepra feritur,v.19.leproſus moritur,2.Re 15.7.2.Paral.26.23. reliquit filium Ioatham Regem, 2.Re 15.32.1.Paral.3.12. appellatur Ozias,2.Paral.26.19. Matt 9.Matthat,Luc.3.29.(i.auxilium Domini.)

AZARIAS Propheta, filius Obed, 2. Paral.15.1. eius proph tia,v.2.mittitur ad Regem Aſa.v.2.

AZARIAS Pontifex, 2. Paral.26.17.& 31.10. Azariæ aliæ d cem & ſeptem varii nominis & officij occurrunt in libr Chronicorum,& Nehemiæ.

AZARIAS,qui & Abdenago,Dan.1.7.De quo oratio c.3. 28

AZECA,oppidum,Ioſ.10.10.1.Chr.12.36.

AZOTVS oppidum Palæſtinæ:Act.8.40.

AZOR,filius Eliakim,Matt.1.13.Azor Vrbs in Tribu Aſer,Io 11.10.

AZYMVS,ſine fermento:Eſtis azymi, 1. Cor.5.7.Prima dies zymorum,Matt.26.17.V. Solennitas.

B.

BAAL, idolum Samaritanorum, 1.Reg.16. (Vide IDOLORVM catalogus,)eius a deſtruuntur à Gedeone, Iudic. 6.v.25.2 Sacerdotes à Iehu, 2.Reg.10.25.à popu 11. 2. Paralip. 23.v.17.à Ioſia, 2.Reg.23. 2. Paral. 34.4. ſtatua & templum, 2.Re 10.26.2.Paral.23.17.vaſa comburuntur, 2.Reg.23.4.Sace dotes occiduntur,1.Reg.18.40. 2.Reg.10.25.& 23.5.Baal dominus,patronus.

BAALIM pro tutelaribus & minimis diis. Iudic. 2. 11. & 3 & 8.33.& 10.6.1.Sam.7.4.& 12.10.1.Reg.16.31.& 18.18.2.P ral.33.3 & 34.4.Ier.2.23.i.domini patroni.

BAAL,nomen loci,Ioſu.15.60.1.Chr.4.33.& 5.23.nomen I uitæ,1.Chr.8.30.& 9.36.

BAALA, vrbs Ioſu.15.9. 10.11. 29. Baalath vrbs, Ioſu. 19 1.Reg.9 18.

BAAL-BERITH idolum.Vide IDOLORVM catalogus.

BAAL-GAD,oppidum,Ioſu.11.17.& 12.7.& 13.5.

BAAL-HASOR,villa,2.Sam.15.23.

BAAL HERMON,mons,Iudic.3.3.

BAALIS,rex,Ierem.40.14.

BAAL-PEOR vel BAALPHEGOR.Vide IDOLORVM catalog

AAL-PHARASIM, nomen loci, 2.Sam.5.20.1. Paral.14.11. hîc vicit Philisthæos Dauid, vnde & locus sic dictus est, ibid. V. Isa.28.21.i. Dominus diuisionum.

AAL-ZEBVB, Vide IDOLORVM catalogus.

AAL-ZEPHON, Vide ibidem.

AANA, alter Princeps exercitus Saulis, 2.Sam.4.2. hic & Rechab commilito Isboseth occidunt, vers.6.7. eius caput Dauidi afferunt, vers.8. ob id occidi iubentur à Dauide, v.12.

AASA, impius Rex Israel, 1.Reg.15.16. Rama vrbem ædificat, v.17. domum Ieroboam euertit, v.29. Cum omni progenie sua extirpatur, 16.v.4.11. iuxta verbum Iehu, ver.1.2.3.

ABEL, quæ & Babylon, à confusione linguarum sic dicta, Genes.11.9. principium regni Nimrod, 10.10. turris Babel ædificatur, 11.5. ratio appellationis, vers.9. [Chaldæorum metropolis & regnum, sæpissimè occurrit apud Phophetas.]

ABYLONICA captiuitas septuaginta annorum prædicitur, Leuit.26.31. Deut.4.26. & 28.36.2. Reg.20.17. & 23.27. Esa. 39.6. Ierem.9.21.& 16.13.& 20.4. eius executio, 2. Paralip. 36.18. Babylonicæ captiuitatis causa, 2. Reg.17.ver.7.13.18. finis prædicitur, Leuit.26.42. Deut. 4.29. & 30. 2. 1. Reg.8. 46.2. Paral.6.v.24.37. Esaiæ 14.1.& 40.1.& 48.20. Ierem.12. 15.& 31.9.& 32.37. Ezech.11.17. Dan.9.v.2. 25. liberatio fit, 1. Esdr.1.1.& 2.1. &c.

ABYLONII quales hostes, Ierem. 6. v.22.23.&c. Babylonis interitus prædicitur, Psalm.137, v.8.9. Esa.13.1.& 14.22.& 21. 1.& 47.1. Ierem.25.12.& 50.v.1.2. Apoc.14.8.& 16. 19.& 17.1. & 18.2. &c.

ABYLON altera in Ægypto, quæ & Cayrus & Babylis dicitur. Hinc priorem Epistolam scripsit Petrus, 1.Petr.5.13.

ABYLON pro sede Antichristi, Apoc. 14.8. eius turpitudinis nota, 17.5. eius ruina, 18.v.1 2.3.10 21.

ABYLONII, 2.Reg.17.30.& 20,12. Esdr.4.9.

ACCHVS idolum, Vide IDOLORVM catalogus.

BACVLVS varia significat, 1. propriè est scipio, fustis, Genes. 32.10.& 38.18.25. Exod.12.11.& 21.19. Num.21.18.1. Sam.17. 40.2.Reg.4,29.31. Esai.10.15.& 28,27. Zach. 8.4. *Secundò*, figurate significat auxilium diuinum, Psalm.23.4. *Tertiò*, arma noxia, robur, Esai.10.5 24.& 14.5. Ierem. 48. 17. Ezech. 29.6.& 39.9. *Quartò*, diuinæ indignationis instrumentum, Esai.10.5. *Quintò*, auxiliū humanum, 2.Reg.18.21. Esai.36.6.

Sextò, idolum, Ose.4.12. *Septimò*, vis arcana creaturis Creatore prout & quantumlibet concessa, Leui.26.26.Ez 4.16.& 5.16.& 14.16.]

BALA ciuitas, quæ & Segor, Gen.14.2.siue Thohar: quæ pr cibus Loth reseruata fuit: Gen.19.20. [nomé viri, 1.Par.5. & 7.13.]

BALA, ancilla Rachel, Gene.29.v.28.29. ea concubina à R chele Iacobo datur, 30.3.parit Dan, v.5. 6. & Nephtali, v. 8.Ruben incestu eam polluit, 35.22.eius filij, v.25.

BALAAM, filius Beor ariolus, Numer. 22. 5. vocatus vt mal diceret Israelitis, benedicit, Num.23. 11. Deut.23.v.4.5.I 24.v.9.10.Nehem.13.2. Christi aduentum prædicit, Nu 24.17.doctrina Balaami, Apoc.2.14.impietas, Mich.6.5.v iniquissima, 2 Pet.2.15.gladio occiditur, Nu.31.8. [*Balaa* ciuitas, 1.Par.6.70.(Bileam.i.confusus populus.)

BALAC, Rex Moab, timens Israelitas, Balaam vt eis maledic accersit, Numer. 22. v. 2.3.4.5.6.Iof.24.9 Vide Iudic.11. Mich.6.5.Apoc.2.14.(.i.exterminans.)

BALAENA, Cete, Iob.40.20.est à Deo, Gen.1.21. Ps.104.25. (Vide Leuiathan, & Cetus.)

BALDAD Suhites, amicus Iob, cum duobus aliis amicis I inuisit, Iob.2 11.eius contra Iob disputatio, 8.v.1.2.3.4.& v.1.2.3.pro quo Iob orauit, cap.42.8.

BALSASAR, Rex Babylonis, conuiuium celebrat, Danielis 5 videt visionem horrendam , v. 5. turbatur ea, v 6.9.visi nem exponit Daniel, v.17, &c.occiditur, & regnum eius c labitur ad Darium, v 30.

[BALTASSAR, nomen Danieli in Babylone impositum, Da 1.7.& 2.26.& 4.5.&c.& 5 12.& 10.1.]

[BALTEVS Sacer, Exo.28.4.39.& 29.5.9.& 39. 5.21. Leu.8.7. Militaris, Deut.13.13.1.Sam.18.4.2.Reg.3.21. Iob.12.18.Ez 23.15.]

BANAIAS, filius Ioiadæ, vir fortissimus, 2.Sam.23. 20. Daui satellitio præpositus , v.23. Dux Cerethi & Pelethi, 20. Ioabum iussu Salomonis occidit, 1. Regum 2. v. 29. 31. (.i.ædificator domini.)

BAPTISMVS, est sacramentum institutum à Christo in no Testamento, quo abluimur aqua, in nomine Patris, Filij Spiritus sancti, ad significandum nos recipi in gratian Patre, propter sanguinem Christi pro nobis effusum, & generari ipsius spiritu ad vitæ nouitatem.

BAPTISMA, pro cruce Christi, & afflictionibus , Matthæi

2

22. Marc. 10. v. 38.39. Luc 12.50. Pro donis Spiritus Sancti visibilibus, Act.1.5. Baptismus Ioannis pro toto Ioannis ministerio, & doctrina, Matth.21.25. Marc.11 30. Luc.20.4. & 7. 29. Actor.10.37. & 13.24. & 18.25, & 19 3. Baptismus Ioannis, & Baptismus Christi vnus & idem, Act.19 4. Baptismus est tessera, siue exemplar nostræ regenerationis, Roman.6. 3. est signum spiritualis resurrectionis, v. 4. 5. symbolum sanctificationis, Ephes.5.26. Baptisma, sacramentum vnum est, Ephes.4. 5. figuratum per arcam Noe, 1. Pet. 3. v.20.21. à Christo institutum & præceptum, Matth.28.19. Marc.16. 16. Ioann.3.22. pœnitentiæ symbolum est, Lucæ, 3 3. & lauacrum regenerationis, à fine, quia eò nos ducit, & hic eius finis est, Tit.3.5. fidei sigillum, Matth.28.19. Marc.16.16. Act,2.41. & 8. ver.37.38. & 10. ver.47.48. & 16. v.14 15. 30.31. 32.33.34. & 18.8.

[Baptismus adumbrat mortificationem & viuificationem nostram, Rom.6.3. peractam Christi morte & resurrectione, vers.7. Stipulatio bonæ conscientiæ dicitur, 1. Petr.3.21. id est, obligatio mutua Dei & hominis baptizati: Dei quidem, testantis se recipere personam baptizatam in gratiam: Personæ verò baptizatæ, dantis fidem Deo, quod ritè eum colere velit. Vnde illud quoque patet: Baptismi veritatem non in externa ablutione positam esse, sed in bono conscientiæ testimonio, 1. Petri 3.21. Baptisma Externum, cuius homo minister est, Matth.3.11. Luc.3.16. Internum, seu Spiritu Sancto & igne, cuius minister Christus, Matth.3.11. Marc.1.8. Luc.3 16. Ioan.1.33 Act.1.5. & 2.4. & 11.15.

[Ba]PTISMATIS fructus, seu finis duplex: Remissio peccatorum, Acto.2 38. Coloss.2.12.13. Et renouatio, seu Regeneratio, Act.2.38. Coloss.2.11. Eò pertinent hæ phrases: Baptizari in mortem Christi, pro percipere mortis Christi vim, extinguendo peccato, Roman. 6. 3. Baptizari in Christo, vel in Christum, pro, cum Christo coalescere, aut baptizari, vt cum Christo per baptismum coalescentes, vim ipsius percipiamus, extinguendo peccato, & creando nouo homine, Rom.6 3. Galat.3.27. Baptizari in nomine, vel in nomen IESV Christi, est Christo per baptismum nomen dare, Christóque nos consecrare, cuius mortis, sepulturæ, ac resurrectionis simus participes in baptismo, cum peccatorũ remissione, Actor.2.38. & 8.16. & 19.5.

Neque enim eo loci baptismi formula præscribitur, sed

finis & ſcopus baptiſmi declaratur. Baptizari in eius n
men (vtpote Patris, Filij & Spiritus Sancti, Matth.28.1
dicimur, cui nos per baptiſmum dicamus & conſecram
quamobrem recte negat Apoſtolus, 1. Corinth. 1. v. 13.
quéquam Corinthiorum in nomen ſuum fuiſſe baptiza
Baptizari in vnum corpus, 1. Corinth.12.v.13.27. eſt bap
zari vt omnes in Chriſto capite coaleſcant, & vnum c
eo corpus fiant, adeò vt Eccleſia tota nihil aliud ſit, qu
vnus Chriſtus, quoniam videlicet totum corpus myſticu
à capite denominatur, & Eccleſia tota dicitur Chriſtus
Corinth.12.v.12.13. Baptizari in remiſſionem peccator
hoc eſt, vt peccata Chriſti ſanguine abluantur, Act
38. Baptizari in mortem Chriſti, Rom. 6.3. ſeu pro m
tuis, 1. Corinth.15. 29. id eſt, vt mors extinguatur, &
Chriſti mortem peccatum in ipſis moriatur, & aboleat
vel baptizari in reſurrectionem à mortuis, cuius ſymb
eſt baptiſmus, Roman. 6.3. quamuis ibi de ſpirituali reſ
rectione, id eſt, regeneratione agatur. Baptizari in Mo
eſt Moſis auſpiciis ac ductu baptizari, 1. Corinth.10.2.
ptizari in baptiſma Ioannis, eſt doctrinam, quam Ioan
annunciabat, ac baptiſmi ſymbolo obſignabat, profiter
baptiſmo adhibito amplecti, Actor. 19.3. Baptizari aq
eſt aqua immergi, quæ eſt externa baptiſmi forma, Mat
3.11. Baptizari Spiritu Sancto & igni, ibid. ipſa Spiri
Sancti dona denotat, quibus fideles cœlitùs viſibili ſig
imbuebantur interdum ante baptiſmum aquæ, Act.10.
interdum poſt baptiſma, 19.5.

Ex quibus omnibus recto ſanæ mentis æquilib
penſitatis patet Baptiſmi vocabulum in triplici poti
mùm ſignificatione vſurpari: *Vna propria*, cùm imm
ſionem, ſeu tinctionem declarat, quæ ab effectu ablu
ſeu lauacrum dicitur, Tit. 3. 5. *Translatitiæ duæ*, quar
vna eſt, cùm pro donorum Spiritus Sancti quaſi effuſio
accipitur, Actor.1.5. & 2.2. & 10. 47. & 11,16. Altera, c
pro Ioannis doctrina & miniſterio accipitur, Matth.21.
Act.13.24. & 18.25. & 19.v.3.4. Quod autem de Baptiſma
nomine eſt dictum, baptizandi etiam verbo accomm
dandum eſt. Baptizare enim dicitur Miniſter, qui aqua t
git: Baptizari, qui aqua tingitur: Baptizare dicitur De
cùm Spiritus ſui dona impertitur. Baptizatur Spirit
Deo, qui Spiritus donum accipit. Baptizauit Ioannes b
ptiſmo pœnitentiæ, cùm reſipiſcentiam doceret, eiuſ
ſymbolo

ſymbolum baptiſmum adminiſtraret. Baptizati ſunt in baptiſma Ioannis, quicunque eo doctrinæ genere fuerunt inſtituti.

Baptiſma infantibus minimè negandum, Geneſ.17. 14. Exod.4.v.24.25.26.Matth.11.28. & 18.14. & 19.13. Marc. 10.14. Lucæ 18.15.Ioann.3.5.Actor.2.v.39.41.& 16.v.15.13.& 18.8. 1.Corint.1.26.& 7.14.& 10.2.& 15.22. 1.Tim.2.4.Heb. 6.2.Baptizata integra domus,1.Cor.1.16. Actor.16.v.15.33. & 18.8. ¶Pædobaptiſmum impugnāt Anabaptiſtę ex Mat. 28.19.Marc. 1.4. & 16. v.15.16. Baptiſmatis forma, Matth. 28.19.Baptiſma non iterandum,Epheſ.4.5.Heb.6.4.& 10. 26. idem Circumciſionis quoque ſacramentum declarat, cui Baptiſmus ſucceſſit,Gen.17.14. 1.Cor. 10.2. Baptiſmatis adminiſtratio ei commiſſa, cui & verbi prædicatio, Matth.28.19. Itaque, Aut concionatus Miniſter propria manu baptizat. *Exempla*:Ioannes Baptiſta, Matth. 3. v. 3. 5. Marc.1.4.Ioan.1.v.23.33. Philippus,Act.8.v.35.38.Paulus,1.Corinth.1.16.

Aut adminiſtri alicuius,qui concioni interfuiſſet, opera vtebatur. *Exempla*:Chriſtus, Ioann. 4.v.1.2. Petrus, Acto.10.48. *Baptiſmatis à Diſcipulis Chriſti adminiſtrati exempla*:à Ioanne Baptiſta, Matt.3 6 13.14.Marc.1.4. Ioan.1 33. & 3.23.& 10.40. Actor.19.4.à Diſcipulis Chriſti, Iohann. 3.22.& 4.v.1.2. à Petro, Actor.2.v,38.41. & 10.47. à Philippo,8.v.12.37.38. ab Anania,9.17. à Paulo & Sila, 16.v. 15.33. à Paulo,18.8.& 19.4. 1. Corinth.1.16.Baptizati accipiunt Spiritum Sanctũ,Actor.2.38.& 9.3.induunt Chriſtum,Galat.3.27. Baptizatur Simon Magus, Actor. 8. 13. Eunuchus,v.38. Cornel. 10.47. Baptiſma Ioannis vnde, Matth.21.25.Marci 11.30.Luc.20.4. Baptizare ſe miſſum eſſe quo ſenſu neget Paulus,1.Cor.1.17.Vide PAVLVS.

Chriſtus nullo pollutus peccato, nec baptiſmo egens, non pro ſe,ſed propter nos baptizatus eſt: Matt.3.13.ad finem vſque. 1.vt omnem iuſtitiã impleret. 2.vt Baptiſmũ Iohannis in propria perſona confirmaret.3. vt in ſeipſo noſtrum B. ſanctificaret.4.vt baptiſmo initiatum ſciremus in munus ſuum (Vide Circuncifio.)

¶Baptiſmum omnia peccata tollere, hiſce teſtimoniis probant Pontificij,Gen.17.14.Eſa. 44.3. Ezec.36.25.Zach. 13.1.Matt.18.14.& 28.19. Marc.1.4.& 16.16.Ioan.1.33 & 18.9.Roman.6.v.3.4.5.6.&c.1.Cor.6.11.Eph.5.26.Col.2. 11.&c.Tit.3.5.&c.Hebr.10.2.quod verum eſt, non de mor-

bo seu radice mali & materia ipsa : sed de forma, hoc e
condonātur peccata omnia in Baptismo,& originale,&
ctualia.Vide CONCVPISCENTIA.

¶Quod item Baptismus saluet, probant ex 1.Petr. 3.
Baptismum necessarium esse ad salutem,probant nonnu
ex Genes.17. 14. Ioan.3 5.quæ dicta non intelligenda su
quasi Circumcisionis & Baptismi sacramento simplicit
adstricta sit gratia Dei, & salus hominum, ac proinde
lud absolute,ac sine exceptione sit necessarium.

BAPTISMVS Nubis & maris,fuit sacramentum extraordin
rium in V. T. quo Israelitæ sub nube illa existentes, & p
mare transeuntes, omnes administro Mose baptizati su
nube & mari:quod κοινωνίαν cum Christo ipsis obsignab
Exod.14.13 19.22.Ps.78.13.14.15.1.Cor.10.1.2.

[*Baptismata*,i. Lotiones Iudaicæ & legales,Marc. 7.4.Heb
10.]

BARRABAS, homicida & seditiosus, Marc. 15. 7. Luc. 23.
Christo præfertur, Matt.27.21.Marc.15. 11.Luc.23. 18. Io
18.40. Act.3.14.

BARACH,filius Abinoam, creatur dux exercitus Israeliti
Iudic.4.6.in bellum ire non vult, nisi Debora comitat
v.8. ideò victoriæ honore priuandus,v.9.agit Deo grat
ob partam victoriam.c. 5.1.2.(i.fulgur.)

BARACHIAS,pater Zachariæ, Esa. 8.2.Matth.23.35.

BARBA,non tondenda Leuiticis sacerdotibus,Leuit.19.27
21 5.Barbæ dimidiam partem seruorum Dauidis rasit H
non,2.Sam.10.4. V.Psal.133.2.

BARBARI,pro rudibus & ineruditis, Rom.1.14. 1. Cor.14.
barbari humaniter Paulum excipiunt,Actor.28.2.

BAR-IESVS,qui & Elymas,Pseudopropheta Iudæus,Actor.
6.Paulo resistit,v.8. visu priuatur ab eo,v. 10.11.Vnde Pr
consul in fide confirmatur,v.12.

BAR IONA. Beatus es Simon Bar-iona:Mat.16.17.

BARNABAS ponit preciū agri ad pedes Apostolorum, Act.
37. (i.filius consolationis.)

BARNABAS ducit Paulum ad Apostolos, 9. 27. Antiochia
mittitur,11.22.illic docet.13.1. & 15.35. destinatur minis
rio Gentium vnà cum Paulo,13. 2.laudatur, 15.25. disce
à Paulo,& cur,v.39.

BARSABAS,qui & Ioseph Iustus:hic cū Matthia in Apostol
tum offertur Deo ab Ecclesia,Act.1.23.(i.filius reuertens.

RTIMAEVS cæcus mendicat, Marc. 10. 46. Christi opem
mplorat & visu donatur, v. 46. 47. 48. 51. 52.
RTHOLOMAEVS, creatur Apostolus, Matth. 10. 3. Mar. 3. 18.
Luc. 6. 14. Act. 1. 13. (filius suspendentis aquas)
RVCH, filius Neriæ, Ierem. 32. 12. scriba Ieremiæ, Ierem. 36.
iubetur Templum ingredi, volumen lecturus, v. 5. 6. id
præstat, v. 8. 10. pusillanimitatis à Ieremia reprehenditur, 45.
1. 3 4. (id est, benedictus.)
RZELLAI, Vide BERZELLAI.
SAN regnum, vocatur terra Gigantum, Deut. 3 13. dimidiæ
tribui Manasse sorte obtigit, ibid. (. i. pinguedo,)
SEMATH, filia Salomonis, vxor Achimaas, 1. Regum 4. 15.
asmath, vxor Esau, Gen. 26. 34.
THVEL filius Nachoris fratris Abrahæ, pater Rebeccæ, Genes. 22. 23. dat filiam Rebeccam Isaaco in vxorem, 24. v 50.
I (id est, virgo Dei.)
ATI qui, Psalm. 1. 1. & 32. v. 1. 2. & 106. 3. & 112. v. 1. 2. & 119. v.
1. 2. & 128. 1. & 144 15. & 146. 5. Prouer. 3. 13. & 8. v 32. 34. & 16.
20. & 28. 14. & 29. 18. Esaiæ 30. 18. & 56. v. 1. 2. Iere. 17. 7 Matt.
5 v. 3. 4. 5. 6. 7. 8 9. 10. 11. & 11. 6. Lucæ 6. v. 20. 21. 22. & 7. 23. &
11. 28. & 14. v. 13. 14. Ioann. 20. 29. Rom. 4. v, 7. 8. Iac. 1. v. 12. 25.
& 5. 11. 1. Petr. 4. 14. Apoc. 1 3. & 14. 13. & 16. 15. & 9 9. & 20.
6. & 22. v. 7. 14. Beati oculi, Lucæ 10. 23. Beatiùs dare, quàm
accipere, Act. 20. 35. Beati qui Domini causa moriuntur,
Apoc. 14 13. Beati, qui ad cœnam nuptiarum Agni vocati
sunt, 19 9.
EATITAS: Rom. 4. 9. Gal. 4. 15. Beatitudo hominis, est communicatio Dei, & fruitio bonorum cœlestium. Hæc est vita æterna, vt te esse illum solum verum Deum cognoscant, & quē misisti Iesum Christū: Ioh. 17. 3. V. 1. Ioh. 1. v. 1. 2. 3. 4.]
Beatus cui non imputat Deus peccata, qui audit verbum Dei & custodit illud, qui credit & sperat in Deum qui timet eum, & obseruat mandata eius, qui persecutionem patitur pro iustitia, qui suffert tentationem, qui moritur in Domino. Psal. 32. 2. Luc. 11 28. Ps. 32. 12. & 34. 9. & 128. 1. Mat. 5. 10. Iacob. 1. 12. Apoc. 14. 13.]
EL-PHEGOR, Moabitarum idolum, cui initiantur Israelitæ, Numer. 25. v. 2. 3. (Vide IDOLORVM catalogus)& ob id à Mose occidi iubentur, v. 5. Deut. 4. 3. Ios. 22. 17. (Baal-pehor. i. idolum hiatus.)
EL-ZEBVB, (id est, Dominus muscarum, vel, quòd propter victimarum copiam, muscarum examine templum

eius scateret: vel, quòd auxilium aduersus muscas, quæ lo-
co infestæ essent, petitum sit ab eo idolo, sic appellatum
idolum Accaronitarum, consulitur ab Ochozia ægrotan-
te, 2. Reg. 1. 2. V. quid inde consecutum sit.

BEELZEBVB Christum vocârunt Iudæi, Matt. 10. 25.

BEEL-ZEBVB (princeps Dæmoniorum) in eius nomine eiice-
re Dæmonia, dicitur Christus, Matth. 12. 24. Marc. 3. 22, Luc.
11. 15. Vide IDOLORVM catalogus.

BEERI, (.i. puteus meus) pater Oseæ prophetæ: 1. v. 1.

BEHOR, (seu BOSOR 2. Pet. 2. 15.) pater impij Balaam: Num.
22. 5.

BEL, idolum Babyloniorum. Vide IDOLORVM catalogus. eius
ruina, Esa. 46. 1. Ierem. 50. 2. & 51. 44.

[BELA, Beniamin filius Gen. 46. 21. 1. Chr. 8. 1. 3.
Bela, Idum. rex, Gen. 36. 32. 1. Chr. 1. 43. 44.]

BELIAL, Satan. cum Belial nulla est Christo concordia, 2. Co-
rinth. 6. 15.

[*Belial*, nequam, Deut. 13. 13. Iudic. 19. 22. 1. Sam. 1. 16. 2. Sam. 16.
7. & 22. 5. Nahum. 1. 15.

BELLARE: Bellandi dexteritas à Deo, Psalm. 18. 35. & 144. 1.
Bellator Deus, Exod. 15. 3. Ierem. 20. 11.

BELLVM à Deo mittitur propter peccata populi, ideóque
pœna peccati est, Leuit. 26. v. 24 25. Deut. 28. v. 36. 49. Iudic.
2. 13. & 3. v. 1. 8. & 4. 1. & 6. 1. & 10. 6. & 13. 1. 1. Reg. 8. 33. Esa. 5.
25. Ierem. 5. 15 Bellum quomodo gerendum, Deut. 20. v. 10.
11. 12. & 23. 9. Deo autore & consulto suscipiendum est. *E-
xempla*: Israelitæ, Iudic. 1. 2. & 20. 18. Saul, 1. Sam. 14. 37. & 28.
v. 5. 6. Dauid, 23. 2. & 30. 8. 2. Sam. 5 19. 1. Paral. 14. 10. Bella im-
probante Deo suscepta, non succedunt. *Exempla*: Israelitæ,
Num. 14. v. 43 44. 45. Deut. 1. v. 43. 44. Achab, 1. Reg. 22. v. 17.
35. *Bellorum à fidelibus susceptorum & diuina virtute confecto-
rum exempla*: Ab Abrahamo, Genes. 14. v. 14, 15, 16. Hebræis,
Exod. 17, v. 9. 10. 11. Num. 31. 7. Ios. 6. 20. & 7. 4. & 8. v. 4. 24. &
10. v. 11. 42. Iuda, Iudic. 1. 4. Iuda & Simeone fratre eius, v. 17.
Barac. 4. 14. Gedeone, 7. v. 7 16. Abimelech, 9. v. 42. 43 45. 52.
Iephthe, 11. 32. Samsone, 14. 19. & 15. 7. familia Dan. 18. 11.
Beniamitis, 20. v. 21. 25. Israelitis, v. 35. Philisthæis, 1. Sam. 4.
10. Israelitis, 7. 10. Saule, 1. Sam. 11. 11. & 15. v. 5. 6. Ionathan,
14. v. 11. 12. 13. 14. Dauide, 17. 48. 2. Sam. 5. v. 17. 25. iuuenibus
Beniamitis, 2. 15. famulis Dauidis, versic. 31. Ioabo, 10. ver. 9.
13. & 18. 14. Achabo, 1. Reg. 20. versic. 20. 29. Ioram, Iosa-
phat & Edom, 2. Reg. 3 versi. 6. 7. 9. 24. Samaria, 6. 24. & 7. 6.

&c.

&c, Ioas, 14.7. Ieroboam, v.16.28. Ezechia, 18.8. Abia, 2. Paral.13.17. Aſa, 14.12. Ioſaphat, 20.v.23.24.25. Phacee, 28.6. Iudith, Iudith 16. v.7.8.9.10. Bellum ſpirituale, quibus armis decertandum, Rom.13.12.2. Cor.10.4. Eph.6.11. Gal.5.17. [Bellum: Diſſidia, rixæ, Iac.4.1.]

BENHADAD Syriæ Rex ſuaſu Regis Aſa, vrbes Iſrael percutit, 1. Reg.15.20. bibit temulentus, cap.20.16. fugit ante exercitum Iſrael, v.20. dimidicat cum Iſraelitis, v.26.29. iterum fugit, v.30. amicè recipitur ab Achab, v.33. fœdere inito elabitur, v. 34. cuius rei reprehenſus Achab, mortis ſubeundæ pro eo minas audit à Deo, v.42. obſidet Samariam, 1.Reg.20.1 & 2. Reg.6.24. ægrotus conſulit Dominum, 8.9. moritur v.15. (Vide ante Tit. Beniamin) filius eiulatus.

BENEDICERE [Deo, Deo homini Chriſto, homini tribuitur. Deus enim variis modis benedicit creaturis, hominibus, electis in Chriſto. Et Chriſtus benedixit, Matt.14.19. Mar. 8.6. & 10.16. Luc.24 50. Act. 3.26. Homo benedicit Deo, ſibi, aliis hominibus, varie quidem, pro vocationis ratione. Creaturę etiam benedicunt Domino, Pſal.103.21 22.] pro, gratias agere, Geneſ.14.20.& 24.v.27.48. Exod.18.10. Deu. 8.10. Iudic. 5.v.2 9. Ruth.4.14. 1. Sam.9 13.& 25.v.32.39. 2. Sā.13.25.& 18.28.& 22.47. 1. Reg.1.48.& 5.7.& 8 15.& 10 9. 1. Paral.16.36.& 29.v.10.20, 2. Paral.2.12.& 6.4.& 9.8. & 20. 26.& 31.8. 1. Eſdr.7.27. Nehem.8.6.& 9.5. Iob.1.21. Pſal.16. 7.& 26.12. & 34.2.& 41.14.& 63.5.& 66.v.8.20. & 68.20. & 72.v.18.19 & 96.2.& 103.v.1.2.20.21.22.& 104 v.1 35.& 106. 48.& 113.2. & 115. 18.& 119.12.& 124.6 & 134.1. & 135.v.19. 20.21. & 144.1. Ezechiel, 3.12. Daniel. 2.v.19.20.& 3.28.& 4. 34. Zach.11.5. Matt.14.19.& 26.26. Marc. 6.41.& 8.7.& 14. 22. Luc.1.v.64.68.& 2.28. & 9.16. & 24.v.30.53. Rom.1.25. & 9.5. 1. Cor.14.16. 2. Cor.11.31. Epheſ.1.3. Iac.3 9. 1. Petr.1.3. Apocal. 4.9. & 5.12.& 7.12. pro benefacere indigentibus, Prou.11.25. Benedicere ſibi ipſi, pro ſibi applaudere & gratificari, Deut.29.19. Pſ.49.19. Eſa.65.16. Benedicere calici, pro ſanctificare & conſecrare, 1. Corint.10.16. Benedicere, pro bene precari, Ge.47.v.7.10. 1. Sam.25.14. 2. Sam.13.25. 1. Reg.1.47. 2. Reg 10.15. Mat.5.44. Rō.12.14. 1. Pet.3.9. Vide BENEDICTIONIS, qua homo homini benedicit, exempla. Pro execrari ſeu maledicere, per antiphraſin, 1. Reg.21.v. 10 13. Iob.1.v.5.11.& 2.v.5.9. pro creſcendi facultatem dare, Gen. 1.v.22.28.& 9.1.& 12.2.& 17.20.& 24.35.& 26 12.&

28.3.pro, laudare & extollere, Mat.21.9.Marc.11.9. Dicuntur enim homines Deo benedicere, cum eius laudes prædicāt: Cōtràverò, Deus benedicit hominibus, cùm illos beat.

BENEDICTIO, pro munere, oblatione, seu dono & beneficentia, (nam benedicendi verbum non solùm bene precari, sed etiam beneficium conferre significat) Gen.33.11. Iosu. 15.19.& 22.7. Iudic.1.15.1.Sam.25.27.& 30.26. 2.Reg.5.15. 2. Cor.9.5. pro felicitate, Deu.11.26.Ps.24.5.Prou.24.25.Esa. 19.24. pro bonis à Deo receptis, Deut.12.15.& 16.v.10.17. & 30.v.1.19. Ioel,2.14. Mal.2.2.& 3.10. pro adoptionis beneficio, Gal.3.14. Benedictionem iubere, pro benedicere, Leuit. 25.21. Deut.28.8.Ps.133.3. Benedictionem esse, pro laudare, Gen.12.2.Zach.8.13.Ps.37.26. Benedictionem facere cum aliquo, id est, conditiones quas proponit recipere, Esai.36.16.

Benedictio Deì, pro eius fauore, Ps.3.9.Prou.10.v.6.22.Esa. 44.3. Benedictio Dei semper necessaria, 1.Tim.6.17. 1. Pet.3.9. Benedictio Dei erga timentes se, Exod. 23.25. Leuit.25.21. Deut.7.13.& 11.27.& 15.v.5.6. & 28.v.1.2.3. 1. Paral.17.27. 2.Paral.31.10. 1.Esd.8.22.Ps.24.5. & 29.11.& 34.9. & 128.v.5.6. & 132.16.& 133.3. Pro.3.33.& 10.6. Esa.61.9.Ierem.31.12.Malach.3.10. Vide DEI benedictio. Benedictio Dei erga piorum amicos, Genes.12.3.& 30.27. erga beneficos, Prou.30.v.9.10.& 22.9. 2.Corinth.9.10.Galat.6.v.7.8. erga proprio labore victum sibi comparantes, Prouerb.6. 11. Benedictio Deì quàm efficax, 1.Paralip.17.27.Prouerb. 10.22.

Benedictionis diuinæ efficaciæ exempla: Erga mutas creaturas, Gen.1.22. virum & fœminam, v.28. diem septimum, 2. 3. Exod.20.11. genus humanum, Gen.5.2. Noe & familiam eius, 9.1. Abrahamum, 12.2.& 22.17.& 24.1.Esa.51.2.Hebr. 6.14. Saram, Gen.17.16. Ismaelem, v.20. Isaac, Gen.25.11.& 26.v.3.12.24. Iacobum, 28.v.13.14.& 32.29.& 35.9.& 48.3. Laban, Gen.30.v.27.30. domum Putiphari, 39.5. Iosephū, 49.25. Israelitas, Exod.20.24.& 23.25.Num.6.27. Deut.2.7. & 7.13.& 12.7. & 15. v.4.6.& 16.10.& 23.20. & 30.5. Iosue 24.10. Samsonem, Iudic.13.24. Obed-edom, 2.Sam.6.11. 1. Paral.13.14.& 26.5. Iabes, 2.Sam.2.v.5.6.1.Paral.4.10. Iob, Iob.1.10.& 42.12. Iudith, Iudith.13.v.23.24. Fideles, Psalm. 3.9.& 5.13.& 29.11.& 67.2.& 107.38.& 109.28.& 115.v.12.13. 16.& 128.5. Esa.19.25.& 61.9. Ierem.31.23.Matth.25.34. Lucæ 24.50.Eph.1.3.

Bene-

Benedictionis, qua homo homini benedicit exempla: Melchisedec Abrahamo, Gen.14.19. Heb.7. v.6.7. Iſaac Iacobo, Gen.27.v.4.25.& 28.1.Iſaac Eſauo,Geneſis 27.v.39.40.Laban filiis & filiabus, 31.55. Iacob Pharaoni, 47.v.7.10. Ephraim & Manaſſe filiis Ioſeph,48.v.9.15. Filiis ſuis omnibus peculiaribus benedictionibus, 49.v.1.2.&c. Moſes & Aaron Iſraelitis,Leuitici 9.23.Num.6.v.23.24. Balaam Iſraeli,Num.23.7.& 24 9.Moſes Iſraelitis, Deuter.33.v.1.2. Ioſue Iſraelitis, Ioſue 8.33.Calebo,14.13. Rubenitis, Gaditis,& dimidiæ Tribui Manaſſe, 22. v. 6.7. Debora & Barach Iaheli, Iudicum 5.24. Meſſores, & Nohemi Boozo, Ruth 2. v 4.20. Booz Ruth, 3. 10. Eli Elcanæ & Annæ, 1. Sam.2.20.Saul Ziphæis,23.21. Dauidis Abigail, 25.32.Galaaditis,2.Sam.2.5. Abſaloni,13.25 Berzellai, 19.39. populo, 1. Paral. 16.v.2.3. Ioab Dauidi, 2.Sam.14.22. Serui Regis Dauidi,1.Reg.1.47.Salomon Eccleſiæ Iſrael, 8.55.populus Salomoni, v.66. Iehu Ionadabo, 2.Reg.10.15.Leuitæ populo,2.Paral.30.27.Elizabeth Mariæ,Luc.1.42.Simeon Ioſepho & Mariæ,2.34.

Benedictionis qua homo Deo benedixit,exempla: Noe,Gen. 9.26.Melchiſedech, 14.20.Seruus Abrahæ,24.27. Iethro, Exod.18.10.Barach & Debora, Iudic.5.2. Mulieres, Ruth. 4.14. Dauid, 1. Sam.25.v.32.39.2.Sam.22.47. Achimaas, 2. Sam.18.28.Dauid,1.Reg.1.48.1 Paral.29.10. Hiram,1.Reg. 5.7.2.Paral.2.12.Salomon,1.Reg.8.15. Aſaph,1.Paralip.16. 36.Eſdras,1.Eſd.7.27.Nehem.8.6. Leuitæ,9.5.Iob,Iob 1.21. Dauid, Pſ.16.7.& 18.47.& 26.12.& 28.6.& 31.22. & 34.1. & 41.14.& 63.v.4.5.& 66.8. & 72.v.17.18.19.& 89.53.& 103 v. 1.2.& 104.v.1.2.& 113. v.1.2.& 119.12. & 124.6.& 135. v. 19. 20.21.& 144.1.& 145. 2.Daniel, Dan.2.20. Nebucadnetſar, 3.28.pueri, Matt.21.15. Turba, Luc.19.38. Zacharias,Lucæ,1.68.Simeon, 2.28.Apoſtoli 24 53.Paulus,Rom.9.5. 2. Cor.1.3.Eph.1.3.Petrus,1.Pet.1.3.Vide BENEDICERE,pro, bene precari.

BENEDICIT Deus homo Chriſtus Ieſus,Matth.14.19.& 26. 26. Marc.6.41.& 8.1.& 10.16.& 14.22.Luc.9.16.& 24.30. 50. 51.Act.3,26.]

¶ Benedictionem,qua creaturæ conſecrantur & ſanctificantur,vt Sacerdotum,veſtium,altarium, templorum,cereorum, aquæ luſtralis, campanæ,ſalis, &c.conſecrationé ſtabilire poſſint Põtificij,probãt ex Exo.28.2.& 29.v.6.27. Leu.21.10.&22.2.& 27.v.28.29.30.Nu.5.17.& 31 6.Ioſ.6.24.

Iudi.17.3.1.Sam.21.5.1.Paral.18.11.3.Esdr.1.41.1.Tim.4.5.Vide CONSECRATIO.

BENEDICTI Patris, Matt.25.34. Mar.11.10. pro beatis felicibus, plurimísque beneficiis à Deo cumulatis. Item Gal.3.8. pro gratuita ex fœdere adoptione, cui opponitur maledictio, Benedictus qui venit in nomine Domini, Matt.23.39. Marc.11 9. Luc.13.35. [Benedictus, vir fidelis, Gen.24 31. Populus Dei, Ps.33.12.& 65.5.& 144.15. Esa.65.23.]

BENEFACERE, pro beneficio afficere, vel bonum opus & charitatis officia proximo præstare, Matt.12.12. Luc.6.9.

BENEFICENTIA, est virtus quæ communicat facultates & operas, vbi & quando decet, & mediocritatem efficit inter profusionem & sordes.

BENEFICENTIA in pauperes commendatur, Exod.23.11. Leuit.19.10. Deut.15.8. Ps.112.v.5 6.7. Prou.1.v.9.27.& 11.v.11.25.& 14.v.21 31. Esa.58.v.7.10. Dan.4 27. Matth. 10.42.& 19.21.& 25.v.34.35. Marc.9.41.& 10.21. Luc.11.41.& 12.33.& 14.v 13.14.& 16 9.& 18.22. Galat.6.v.9 10. Phil.4.14. Eph.1.15.& 4.28.1. Tim.6.18. Tit.3.1. Heb.13.16. Iac.1.27.& 2.13.1. Iohan. 3. v.17.18. Vide DANDVM sine acceptione personarum & ELEEMOSYNA. Beneficentia erga inimicos coléda, Pro.25.21. Rom.12.20. Beneficentia erga omnes communis, Matt. 5.44. Rom.12.20. Galat.6.10.1. Thess.5.15. 2. Thess.3.13. Beneficentiæ bona, Prou.11.24.& 22.v.9.16..& 28.27. Matth. 6.4. Luc.11.41.2. Cor.9.8 9.10.

Beneficentiæ in pauperes exempla: Booz in Ruth, Ruth, 2. v.8.14.15.16.17. Tobias in pauperes, Tob.1.19. Iob in pauperes, Iob 29.15.16. Samaritanus in viatorem cæsum, Luc.10. v.34.35. Zachæus in pauperes, 19.8. Cornelius in pauperes, Act. 10.2. Antiocheni in fideles Iudææ, 11.29. Macedonica Ecclesia in eosdem, Rom.15.26.2. Corinth.8.2.3. Hebræi in pauperes, Heb.6 10. Gaius in fideles hospites, 3. Iohan.v.5. Vide ELEEMOSYNAE *exempla*.

BENEFICIVM: Beneficia facilè obliuioni traduntur. *Exempla*: Laban, Gen.31 5. Pincerna Pharaonis, 40.23. Pharao, Exod.1.8. Ioas rex Iuda, 2. Paral.24.v.21.22.

BENEVOLENTIA, εὔνοια, est animi nostri charitas siue affectus, quo etiam ignoto & absenti, i. quem nunquam vidimus, bona esse volumus & desideramus, tum propter communem nostram in omnes homines charitatem, tum propter ipsius absentis egregiam virtutem & Dei donum, quod nobis innotuit, & in eo honoratum esse cupimus,

1. Corinth.

1.Corinth.7.3. Eph.6.7.Serui facientes ex animo quæ vult Deus,cum beneuolentia ſeruientes Domino.

BENEVOLENTIA, Græcis εὐδοκία, pro Euangelio,Luc.2.14. pro gratuito & infinito Dei in electos amore,Eph.1.v.5.9. pro mutua hominum inter ſe amicitia, qua fit vt alij aliorum commodis ſtudeant,Rom.10.1.pro charitate, qua homines Deum diligunt,Philip.1.15.

BENHADAD filius Hazael Rex Syriæ, ſubiicit ſibi Iſraelem, 2.Reg.13.3.Vide poſt Tit.Bellum.

BENIAMIN (à matre Rachele Ben-oni,id eſt filius doloris vel luctus:à patre Iacobo Ben-iamin, id eſt,filius dexteræ,hoc eſt,charus & æquè dilectus,vt homini eſt dextera, appellatus)naſcitur, Gen.35.18. deſcendit cum fratribus in Ægyptum,43.15.eius benedictio,49.27.Deut.33.12.filij,Gen.46. 21.1.Paral.7.6.ſors,Ioſ.18.11.

BENIAMINITAE abutuntur vxore Leuitæ, Iud. 19. 25. vincuntur ad Iſraelitis,20.35.

BENIGNITAS, χρηστότης, vel beneficentia, eſt animi affectio, quæ propter Dei præceptum gratis ſua tribuit cuilibet egeno, & quicquid poteſt egenti, etiam non petenti lubenter largitur. Anſelmus. Gal.5.22. Fructus Spiritus eſt charitas,benignitas, 1. Cor.13.4. Charitas patiens eſt, benigna eſt. Prou.20 28. Benignitas & fides cuſtodiunt regem, & ſuſtentat benignitate ſolium ſuum. Exod. 24.7. Vide Dei benignitas.

BENIGNITAS,pro morum facilitate. Vide MANSVETVDO. pro liberalitate, Vide LIBERALITAS. *Benignitatis diuinæ erga homines exempla*: Erga Abrahamum,ad quem benignè reſpondet,Gen.18.v.23.26. &c. Loth,vxorem & filias eius, 19 16. Iacobum, quem ab Eſau, Laban & aliis benignè defendit, 28.15.& 31. 24.Iſraelitas, quos benignè protexit,Exod.13.v.21.22.& 14.verſ.21.22.&16.ver.13.14.& 17.6.Num. 24.9. Deuter.29.5. Iohan.3.verſ.15.16. Moſen, Exod.33.11. Num.12.8. Deut.34.7. Ioſuam, Ioſ.1.1.2. Gedeonem,Iudic. 6.37.Eliam,1.Reg.17.6.Ieremiam, Ierem.7.v.15.16.languidos & morbidos, Matth.4.23.Vide MIRACVLA. Petrum, Matth.14.31.Mariam Magdalenam,quam Chriſtus piè defendit contra Phariſæum malè de ea cogitantem, Luc.7. 39. contra ſororem de illa conquerentem, 10. 38. contra Diſcipulos, Marc.14.3.&c. erga filium prodigum, Luc.15. 20.cæcum natum è ſynagoga eiectum, & à Chriſto receptum,Iohan.9.v.35.36. Zachæum,Luc.19.5.&c.Latronem,

Luc. 23. 43. Petrum ter Christum negantem, Luc. 22. 61. Thomam antea incredulum, Iohan. 20. 28. Paulum in ipso persecutionis actu conuersum, Act. 9. 4. Ioannem Apostolum multiplici reuelatione ornatum, Apoc. 1. 17. &c.

BERNICE soror Agrippæ postremi regis Iudæorum: Act. 25. 13. 23. & 26. 30.

BEROEA ciuitas in Macedonia. illuc aufugit Paulus, Act. 17. 10. Iudæi illius loci verbum Dei alacriter excipiunt, v. 11. horum multi cum Græcis matronis Pauli prædicationi credunt, v. 12. Vbi Iudæi concitantes turbam, Paulum alio ire coegerunt, v. 13. 14.

BER-SABEE, finis seu terminus terræ Israel, austrum versus, 1. Sam. 3. 20. illic percutit fœdus Abraham cum Abimelech Rege Gerar, Gen. 21. v. 22. 27. illius nominis ratio, v. 31. & 26. 33. [Idololatria Israelitarum pollutus, Amos 5. 5. & 8. 14.] Beerschebah, puteus iuramenti, Gen. 21. 31.

BERZELLAI vir ditissimus, & beneficus in Dauidem, 2. Sam. 19. 32. eius ætas, v. 35. beneficium suum remetiri Dauidem non patitur, v. 36. benedicitur & exosculatur à Dauide, v. 39. (Barzillai, i. ferrum meum.)

[*Berzellai Sacerdos,*] Scripturam genealogiæ suæ proferre non valens, à sacerdotij dignitate reiicitur, 1. Esdr. 2. 61. Nehem. 7. 63.

BESELEEL, seu Betsaleel, i. vmbra Dei, filius Vri, insignis artifex Tabernaculi, repletur Spiritu Dei, Exod. 31. v. 2. 3. & 35. 30. & 36. 1.

BESTIA: Bestiæ & bruta animantia non crudeliter tractanda, Genes. 33. 13. Exod. 23. 12. Num. 22. v. 23. 28. Deut. 5. 14. & 22. 10. Prou. 12. 10. Eccl. 7. 22. Bestias quatuor vidit Daniel, Dan. 7. 3. primæ effigies, v. 4. secundæ, v. 5. tertię, v. 6. quartæ, v. 7. 8. 19. Vide Animal.

BESTIA abyssi, Apoc. 11. 7. Bestia laniat duos testes à Deo excitatos, ibid. Bestia multiceps, quæ maximā Mundi partem per idololatriam seduxerat, describitur: & ipsa ab alia bestia descendere confirmatur, 13. v. 11. 12. eius character, v. 16. numerus, v. 18. pœna eorum qui imaginem illius adorârint, 19. 20. eam vitare monemur, 14. 9. Victores bestiæ laudant Deum, 15. 3. Bestia meretricem magnam portans, 17. 7. mysterium & exitium, v. 11. apprehenditur, & in stagnum ardens coniicitur, 19. v. 20. 21. V. Leuit. 26. 22.

BESTIAE noxiæ in Ægyptū immissæ, Exo. 8. 17. [*Bestiæ* impij ob crudelitatem ita nominati, Ps. 73. 19. Tit. 1. 12. 1. Co. 15 32.]

BETHABARA,(id est,domus deserti,) Ioan.1.28.(aliàs Bethbara,id est domus prandij, Iudic.7.24)locus est ad Iordanem,vbi Iohan.baptizabat.

BETHANIA, hoc est, domus afflictionis, vel domus gratiæ Dei, vicus non procul ab vrbe Ierosolyma,Ioannis 11.18. nobilis resurrectione Lazari,12.2.& Christi ad cælos ascensione,Luc.24.50.

BETH-AVEN,i.dom⁹vanitatis,Ios.8.12.Os.4.15.&5.8.&10.5.

BETHEL (id est, Domus Dei,) quæ & Luza, quare, & à quo primùm sic dicta: est vrbs in tribu Beniamin distans tribus milliaribus à Hierosolymis: Gen.28.17.19. capitur à filiis Ioseph, Iudic.1.v. 22.25. illic colebatur & consulebatur Deus,20.18. 1.Sam.10 3. illic vitulum adorandum collocat Ieroboam, 1. Reg.12 29. [Ideo postea non Bethel, sed Bethauen,id est,Domus vanitatis & confusionis dicta est,Ose.4.15.& 5.8.& 10.5]Vide IEROBOAM.

BETH-LEHEM(id est domus panis)quę & Ephrata,id est,terra fructifera,seu pullulans, ædificatur à Roboamo,2. Paral. 11.6. Christi in terris ortu nobilitatur, Mich.5.2.Matth.2.v. 1.5 6.Luc.2.4.Ioh.7.42.

BETH-LEHEM duæ,altera in tribu Iuda,quæ & Ephrata cognomin.altera in tribu Zabulon,in Galilæa inferiore.]

BETHORON (domus iræ)vrbs in Tribu Ephraim, Ios.10. 10. Duplex superior & inferior 16.5.& 18.13.Leuitis concessa, 21.22.vtraque à Solomone munita 2.Chr.8.5.

BETHPHAGE (domus maxillarum)villula in monte Oliueti,ad quam venit Christus: Matt.21.1.Marc.11.1.Luc.19.29.

BETH-SABEA (seu Batschebah) filia Eliam, Vriæ vxor formosa, 2. Sam.11.v.2 3. adulterio à Dauide corrumpitur,v. 4.parit, v.27.ei nubit,v.27.parit Salomonem,12.24.ei supplicat pro Salomone filio, 1.Reg.1.v.15.16.17. (i.filia iuramenti.)

BETH-SAIDA, (id est, domus venationis,) ciuitas natalitiis Petri,Philippi,& Andreæ clara, Ioh.1.45.& 12.21 obiurgatur à Christo,Matt.11.21.Luc.10.13.

BETH-SAMITAE, conspecta Dei arca læti holocaustum offerunt,1.Sam.6.15.percutiuntur à Deo propter inspectũ arcæ sinum,v.19.percussi eum pro vero Deo agnoscunt, v.20.

BETSER,alias Bosor, vrbs fugitiuorum in tribu Ruben, Leuitis data,Deut.4.43.Ios.20 8.& 21.36.

BIBLIOTHECA,1.Esdr.5.17.& 6.1.2.Marc.2.13.

BIBERE propriè sumptum, verbum notæ significationis &

frequenter occurrens. Synecdochicè, pro conuiuari, Gen
43 34. sic & comedere nonnunquam, vt Esth. 3.15. & 7.1. Bi
bere vinum in cœna, quod sacramentaliter est sangui
Christi, Matt. 26.27. 1. Cor. 11 25 28. Bibere aquam à Chri
sto datam, Ioan. 4 14. Adiunctis subiectis verbum illud va-
rias habet significationes, quæ partim ad prauos affectus
& tristes effectus ac euentus referuntur: partim ad læto
salutares & beatos. De *prima* signific. vide Iob. 5.5. & 15.16
& 21.20. & 34 7. Ps. 75. 9. Prou. 4 17. & 26. 6. Esaj. 51. 17. 22. Ie
rem. 2.18. & 25. v. 16 26. 27. 28. & 49. 12. & 51. 7. Ezech. 23. 3
34. & 34 19. Abd. 1 16. Habac. 2. 16. Apoc. 14. 10. & 16. 6. & 1
3. De *altera*, vid. Prou. 9. 5. Cantic. 5. 1. Esa. 65. 13. Ier. 22. 15. E
zech. 34 18. Zach. 9 15. Luc. 22. 30. Ioan. 4 14. & 6. v. 53. 54. 5
& 7. 37. 1. Cor. 10 4.

BIBERE, afflictiones & mortem indicat, Ps. 110. 7. Matth 2
22. & 26. 42.]

[BIBLIOTHECA, Esdr. 5 17. & 6. 1. 21 23.]

BIGAMIA, Vide POLYGAMIA.

BITHINIA regio minoris Asiæ, proxima Troadi, Act. 16. 7.
Pet. 1. 2.

BINIS tunicis indui, qui dicantur. Vide INDVI binis, &c.

BINOMII: *Binomiorum exempla*: Rahuel, Iethro, Exo. 2. 18. & 3.
Gedeon, Ierobaal, Iudic. 6. 32. Achimelech, Abiathar,
Sam. 21. 2. Marc. 2. 26. Salomon, Iedidia, 2. Sam. 12. v. 24. 2
Sennacherib, Sargon, 2. Reg. 18. 13. Esa. 20. 1. Eliacim Io
cim, 2. Reg. 23 34. Ozias, Azarias, 2. Reg. 15. 1. 2. Par. 26.
Mathania, Sedecias, 2. Reg. 24. 17. Nehemias, Athersat
Nehem. 8. 9. Esther, Edessa, Esth. 2. 7. Daniel, Baltassa
Ananias, Sidrach: Misael, Mesach: Azarias, Abdenago, D
niel, 1. 7. Simon, Cephas, siue Petrus, Iohann. 1. 42. I
seph, Barsabas, Actor. 1. 23. Ioses, Barnabas, 4. 36. Tab
tha, Dorcas, 9. 36. Bar-iesu, Elymas, 13. v. 6. 8. Paulus, Sa
lus, v. 9.

BLASPHEMARE, pro impiè loqui, Matth. 9. 3. Marc. 2. 7. Lu
5. 21. [& 22. 65. Iac. 2. 7. 2. Petr. 2. 2. 10. Iud. v. 8. 10. Apoc.
6. &c.]

BLASPHEMIA, est maledicentiæ species, cùm quid Deo t
buitur, aut de eo negatur. per quod illius naturæ fit ini
ria: aut cùm bonorum existimationi, quos tamen pie
nobis commendat, derogamus (Blasphemia in Spiritu
S. Vide peccatorum remissio.)

BLASPHEMIA, pro obtrectatione, calumnia, & sermo

quo aliena fama læditur, Matth.15.19. Blaſphemia in Spiritum Sanctum non remittitur, Matthæi 12.32. Marc.3.29. Luc.12.10. Hebr.6.4.& 10.26.1. Ioan.5.16.2. Petr.2.20. Blaſphemia damnatur, Exodi 27.7. Deut.5.11.2. Tim.3.2.1. Cor. 12.3. Col.3.8.1. Pet.4.4. Blaſphemiæ nomina, Apocal.13.1. Vide PECCATVM in Spiritum Sanctum. *Blaſphemiæ in Deum exempla*: in Satana, Geneſis 3. verſ.4.5. Matth.4.9. Luc.4.7. Pharaone, Exodi.5.2. filio Salumith Iſraelitidis, Leuit.24.11. familiaribus Regis Syriæ, 1 Reg.20.23. Sedecia, 22.24.2. Paral.18.23. Rabſacé, 2. Reg.18.v.30.35.& 19.v.10.22.23.28. Sennacherib.2. Paral.32.10. Eſa.36.v.15.18.20. & 37. v.6.10.17. Rege Tyri, Ezech.28.2. Nabuchodonoſor, Dan.3.v.14.15. Eſa.1.4.& 5.24. Matth.9.34. Ioan.7.20.& 9.v.16.24.& 10.20. Scribis & Phariſæis, Matth.9.34.& 12.24. Marc.3.22. Luc. 11.15. Ioan.7.20.& 9.v.16.24. & 10.20. ſummis Sacerdotibus, Principibus populi, Scribis & Phariſæis, Matth.27.41. Marc.15.31. Luc.22.v.64.65.& 23.37. latrone, v.39. Pauli hoſtibus, Actor.13.45.& 18.6.& 19.8.9. Rom.3.8. Antichriſto, 2. Theſſal.2.4. Apocal.13.v.5.6. & 16.v.9.11.21. Paulo ante conuerſionem, 1. Corinth.15.9.1. Tim.1.13.

BLASPHEMIAE pœna, Leuit.24.v.16.23. Deuter.13.v.9.10. Dan.3.29.

BLASPHEMARI pro impium iudicari, 1. Cor.10.30.

BOANERGES (id eſt, filij tonitrui) Marc.3.17. ſic dicti Iacobus & Ioannes filii Zebedæi: quia Chriſtus eis daturus erat ſonoram vocem, quam tonarent in toto orbe.

BONITAS, [Dei. Eſdr.8.22. Nehem.9.25.35. Pſal.25.8.& 104.28. & 106.5.& 119.65.68. Rom.2.4.& 11.22. Epheſ.2.7.2. Theſſ. 1.11]

BONITAS hominis, Pſalm.37.3.& 38.21.& 119.66. Gal.5.22. Epheſ.5.9.

BONVM, varias habet acceptiones.

Primum enim, idem eſt ac *Benedictio Dei*, rerum terrenarum, Spiritualium, nec non cœleſtium reſpectu, pro vt contextuum circunſtantiæ demonſtrant. In eum ſenſum cadunt ſequentes loci, Gen.50.20. Deute.30.19.2. Sam.7.28.1. Reg.8.56.66. Nehe.5.19.& 13.31. Pſal.27.13.& 65.5.& 86.17. Prou.13.21.& 16.20.& 17.20.& 18.22.& 19.8. Eccleſ.8.12.13. Ierem.5.25.& 17.6.& 18.10.& 21.10.& 24.5.& 29.32.& 31.12.14. Thren.3.38. Ezech.36.11. Oſe.3.5.& 8.3. Amos.9.4. Zach.1.17. Luc.1.53. Rom.8.28.& 10.15.& 14.16. Hebr.9.11. & 10.1.

Secundò, significat *beneficium* aliquod à Deo vel homine homini præstitum: vt Genes. 44.4. Exod. 18.9. Num. 10. 29. Iosu. 24.20. Iudic. 8.35. 1. Sam. 24.18 19. & 25 21. 2. Sam. 16.12. 2. Paral. 6.41. & 7.10.24.16. Psalm. 13.6, & 35. 12. & 38. 21. & 84.12. & 103.5. & 107.9. & 109.5. Prouer. 17. 13. & 31.12. Eccl. 9.8. Esai. 63.7. Ier. 18.20. & 33 9. Matth. 7 10. Luc. 11 13. Gal. 6 18. Philem. 1.14.

Tertiò, id quod est *commodum, conueniens, expediens*: vt Gen. 2.18. & 34.22. Psalm. 119.71. Eccl. 5.17. & 8 15. Esa. 41.7. Mich. 1.12. Matth. 15.26. & 17.4. & 18. 8. 9. & 26 24. Marc. 7.42. & Roman. 14. 21. 1. Corinth. 7. vers. 1, 8. 26. & 9.15. Ephes. 4. 28.

Quartò, hac voce designantur *delitiæ, voluptates, lætitiæ*, Eccl. 2. v. 1.24. & 4.8 & 6 3. & 11 9. Luc. 16.25.

Quintò, omnis generis *diuitiæ, facultates, opes*, Gen. 24.10. & 45 10. Deu. 26.11 & 28.11. & 30.9. 1. Reg 8.9. Neh. 9.25. Esth. 8. 13. Iob. 20.21. & 22.18. Psal. 4.7. & 16.2. & 25.13. & 34.11. Pro. 28.10. Eccl. 6.6. Matt. 24.47. & 25.14. & Luc. 12. v. 18. 9. & 16. 1. & 19 8. Gal. 6.6. Hebr. 10.34.

Sextò, signif. dulce, Prou. 24.13.

Septimò, idem est ac *eximium*, laude dignum, Ioan. 1.14.

Octauò, signif. *fruges terræ*: Esdr. 9.12. Nehem. 9 36. Esai. 1.19. Ierem. 2.7.

Nonò, denotatur hac voce *gloria Dei*, Exod. 33.19. & *iustitia Messiæ*, Ose. 14 3.

Decimò Opponitur *malo* seu vitio theorico & practico, Genes 2 9.17. & 3.5.22. Nu. 24.13. Deut. 1.39. & 6.18. & 12.28. & 30.15. Ios. 9.15. 1. Sam. 1.23. & 3.18. & 14.36.40. & 25.30. & 26. 16 2. Sam. 10.12. & 15.26. & 19.37. 2. Reg. 18.3. 2. Para. 14.2. & 24.2. & 25.2. & 31.20. Esdr. 5.17. Nehem. 2.7.18. Iob. 10.3. Psal. 14.2.3 & 37.15. & 73.28. & 92.2. & 118 8.9. & 119.71. Prouerb. 11.23 27. & 14.22. & 17.26. & 18.5. & 19.2. & 24.23. Esai. 5.20. Esai. 7 15.16. & 38.3. Ierem. 8.6. & 26.14. Thren. 3.26.27. Amos. 5.14 15. Mich. 3.2. & 6.8. & 7.3. Zachar. 11.12. Matt. 12.34. 35. & 19 16 17.26.24. Luc. 6.45. Ioann. 5 29. Rom. 2. 10. & 8.12. & 7.13 & c. 9.11. & 12 ver. 17.19.21. & 13 3. & 15.2. & 16.19. 2. Cor. 5 10. Galat. 4 18. & 6.9. Ephes. 6.8. 1. Thess. 5. 15.21. 1. Tim. 2.3 Philem. 1.6. Hebr. 5.14. & 13.21. Iac. 4.17. 1. Petr. 3. 11.3. Ioan. 1.

Vndecimò, denotat id quod *pingue* est, Leuitic. 27.33. & *salubre*, Prouer. 25.27. Esai. 55.2. & *placidum sermonem*, 2. Sam. 1. 22. Ier. 32.32. & *prosperitatem*, Deu. 23.6. 1. Sam. 20.12. 1. Reg. 1.42

1.42. & 22.v.8.13.18.Eſt.10.3.Iob.2.10.& 7.7.& 9.15 & 21.13. 16.& 30.26.& 36.11.Pſ.122 9.& 128.5.Prou.11. 10.& 12.14.& 13.2 &14.15.Eccl.3 13.& 7.15.Eſai.52.7.Ier.8.15.& 12 6.& 14. 1 .& 8.20.& 22.16.& 30.10.&32.42.&39.16 &44.27.Thren. 3.17.Zach.9.17.Rom.13.4.

BONVS Deus, Bonæ Creaturæ, Bona vita, fama, mors, &cæt. hominis,Bonæ res,&c.Vide ſubiecta.nempe DEVS CREATVRA, HOMO. & quod dictum eſt præceden. ſectione de BONO.

BONVS vir, Boni interdum ob malos plectuntur, Ioſ.7. 12. Boni pro malis non puniendi, Deuter. 24.16 Ezech.18. 20.2.Reg.14.6.Bonus Deus ſolus,Matth. 19. 17.Marc10.18. Luc.18.19.

Bonorum inter malos latentium exempla: Noe cum domo ſua inter filios Dei à filiabus hominum corruptos, & diluuio abſorptos, Gen.6.9.&7.7.Loth inter Sodomitas peſſimos, 13.v.11.13.Abraham inter Chananæos, v. 12. Ioſeph inter Ægyptios,39.v.7.8.Samuel inter peruerſos & impios Heli filios,1.Sam.2.v.25. 26. Elias cum ſeptem millibus virorum inter Iſraelitas idololatras, 1. Reg. 19. ver.9 10.14.18. Roman.11.v.4.5.Mardochæus inter ſeruos Aſſueri, Eſth.3. 2.Iob qui gentilis fuiſſe, & de Eſau deſcendiſſe dicitur,inter reliquos gentiles.Iob 1. 1. Ieremias inter concaptiuos, Ierem.43 v.1.2.3.4. Ezechiel inter ſcorpiones, Ezec. 2. 6. Daniel,Sidrach,Miſach,Abdenago inter idololatras, Dan. 3.v.16.17. & 6.10.Centurio inter Iſraelitas,Matth. 8.10.Ioſeph Arimathæus inter Iudæos, Marc. 15.43. Nicodemus inter Phariſæos,Ioan.3. v.1.2.& 19.39. Cornelius Centurio inter gentes,Act.10.v.1.2.

Bonorum per malos oppreßionis exempla: Cain Abelem, Gen.4.8.Sodomitæ Loth,19.9.Iſmael Iſaacum, 21. 9. Galat.4.29.Eſau Iacobum, Geneſ.27.41.Ægyptij Iſraelitas, Exodi 1.ver.11.12.Abimelech ſeptuaginta fratres, Iudicum 9.5.Saul Dauidem,1.Sam.19.ver.19.70 Abſalom Dauidem, 2.Sam.15 14.Iezabel Eliam,1.Reg.19. verſic.1 2. Ioram Eliſæum,2.Regum 6.ver.30.31.32.Ioas Zachariam. 2. Paral. 24. 22. Aman Mardochæum, Eſther 3. verſi. 5. 6. Phaſſur Ieremiam,Ierem.20.verſic. 1. 2. Ierias & Principes Sedechiæ Ieremiam,Ier.37.v.14.15.Nabuchodonoſor tres adoleſcentes,Dan.3.verſic.19.20. Darius Danielem, eum in lacum leonum coniiciens,Dan.6.16. Herodes Ioannem Baptiſtam, Matth. 14.ver.6.7.8 9.10. Iudæi Chriſtum,27.34.

Marc.15 27.Lucæ 23.33.Ioan.19. 18. Principes Sacerdotum Apostolos, Actor.5.17.18.Iudæi Paulum & Barnabam,13. 45.46 50.Iudæi & Magistratus Paulum & Silam de ciuitate Philippis expellunt,16.v.18.23.24.39.

Bona opera, pietásque in Deum vera commendantur, Exodi 19.5.& 20.2 &c. & 23.v.19. 25. Deuter.5.ver.6.&c. 12. Iosu. 22.5. 1. Sam. 15.22. Psalm. 2.10. & 40.7. & 50. Prouerb. 3. 1. & 14.31. Esaiæ 1. 16. & 58. 6. Ierem. 22. Ezech. 18. 6. Oseæ 6.6. Micheæ 6. 8. Zachar. 7. 9.& 8. Eccles.35.12.Matth.5. v.24.29 39.Luc.1.75.& 3 11 Ioann. 26. Rom. 12. 1.&c & 13.1. &c.& 14.17. Philipp.3.3.Iac.1.2 Vide OPERA. Bona opera glorificant Patrem cœlestem Matth. 5. 16. Bonis operibus testanda est vitæ nouitas, Ioann. 5. 7. Bonis operibus mercedem deberi, quibus testimoniis probent Pontificij. Vide MERCES. Bonus malus thesaurus, Luc.6.45. Bonitas Dei commemoratur, Petr.1 3.

BOOS, vir diues & potens, Ruth.2.1.&c.ducit Ruth vxorem 4.13.[filius Rahab Hierichuntinæ, & abauus Dauidis, Matth. 1.5. Luc.3.32.Ruth 4.21.22.]

BOS animal brutum: Eius oblatio, Leuitici 3 1. Bos cornupeta, Exodi 21 .29. Bos alium Bouem occidens, v. 35. Boues duo in frusta concisi mittuntur per omnes Israel partes 1.Sam.11.7. Boum triturantium os non alligandum, Deut. 25.4.1.Cor.9.9.1 Tim. 5. 18. Boues fusiles in Templo Salomonis collocati,2.Paral. 4. 3. Agnoscit possessorem suum Isa.1.3.

BOTSRA Idumeæ metropolis, Gen.36.33. Esai. 34. 6. & 63. Ierem.49. 13. Amos 1.12.

BRACHIVM ; [pro corporis hum. parte notiss. Gene.49.2 Deut.33 20.2.Sam.1 10.& 22.35.Iob.31.22.Psalm.18.35.Pro 31.17.Esai.17.5.Ezech.4.7.& 13.20.Dan.2. 32.] pro potentia & fortitudine [Diuina & humana,] Genes.49. 24. Exod. 6.6.& 15.16.Deut.4.v.34.& 5 15.& 7.19. & 9 29. & 11. 2. 26.8 &33.v.20.27.1.Sam.2.31 1.Reg.8 42.2 Reg.17.36.2 Paralip.6.32.& 32 8.Iob.22.8. & 26.2.& 35 9.& 38.15.& 40. Psal.10 15.& 37 17.& 44.4.& 71 18.& 77.16.& 89. v. 11. 22.& 136.12.Prouerb.31.17.Esa.30.30.& 33.2.& 40.10.& 4 14.& 51.v.5 9.& 52.10.& 53.1.& 59. 16. & 62.8.& 63.ver.5. Ieremiæ 17.5.& 21.5 & 27.5.& 32.v.17. 21. & 48.25. Ezech. 17.9.& 20.ver.33.34.& 22 6.& 30.ver.21 22.24. 25. & 31. Dan. 11.ver.6.15.22.31.Ose.7.15.& 11.3.Zach.11.17.Luc.1.

Ioan.

Ioan.12.38.Act.13.17.pro Euangelio, Ioann.12. 38. quod est potentia Dei ad salutem cuiuis credenti, Rom. 1.16. [Brachium, ramus arboris, Ezech. 17. 9. Brauium, 1. Cor. 9. 24. Philip. 3.14.] βραβεῖον, præmium victoriæ, metonymice.

BREVITAS vitæ humanæ, Vide VITA humana.

BVCCINA, Tuba, Isa.58.1.Exo.19.13.& 20.18.Ios.6.16.Iud.3 27. 1.Sam.13.3.Ier. 6. 1.Ezech.33. 3.4 5.6.Ose.5. 8.

BYSSVS in tabernaculo Exod. 25. 4. &c. in domo diuitum, Prou.31.22. Luc.16.19.Byssus mysticus Israelitarum Ezech. 16.11. 13. &c. meretricis magnæ, Apocal.18.12. 16 Ecclesiæ Dei ornatus, seu fidelium puritas figuratè depicta, Apocalyps.19 8.14.]

C

CAATH, filius Leui Genes.46.11.eius filij, Exodi 6.18. Num.3.19.eorum sors & vrbes, Ios. 21. 5. leges Rehath:is fuit auus Mosis & Aaronis: Exod.6.20.(.i.obtusus.)

CADAVER suspensi è patibulo auferendũ, Deut. 21. v.22.23. (Cadauer interdum animæ nomine intelligẽdũ. Vide ANIMA.) Vbi cadauer, illuc aquilę &c. Mat.24 28.

CADERE humi, 2. Reg.10.10. Matth.10. 29. Actor.27.34.ex Hebræorum idiotismo dicitur quod perit & aboletur. [Per composita sua, Concido, Decido, &c. ab aliis exponitur. Item per similia verba, sed cum maiore emphasi, vt collabor in terrã, obcumbo, procido, corruo, deiicior, Supernè Decido, Irruo, Labor,] Collabor, &c.

CADES, locus in deserto Tsin, vbi Maria sepulta fuit: Num. 20. 1. Et Moses percussa rupe aquam populo murmuranti dedit, v.11. Vide Ezech.47.19.

CAECITAS tum corporis, tum animi, Genes. 19. 11. Deut. 28. 28. 2.Reg.6.18.& 25. 7.Psal.69.23. & 146. 8. Esa.6. 10.& 29.18.& 35.5.& 42.v.7.16.18.& 43.8.& 56.10 & 59. 10. Matt. 15.14.Mar.8.18.Luc.4.19. Ioan 9 v.1.4.& 12.40.Act. 9. v.8. 18.& 13 11.Rom.1.21.& 11 10.2.Cor.4.4. Ephes.4.18 2. Petr. 1.9.1.Ioan.2.11. Apocal.3 17. Cæcitas corporalis à Deo, Exodi,4.11. *Cæcitatis & excæcationis externæ exẽpla*: Sedechias, 2.Reg.25.7. Ierem.39. 7. duo cæci, Matth 9. 27. & 20. 30. Cæcus, Matth.12. 22. Bartimæus, Mar.10.46. Cæcus natus, Ioan.9. 1.Paulus Act.9.8.Elymas, Act.13.11. Cæcitas cordis, pœna peccati, Deut. 28.v.28.29. damnatur, Marc.3.5.Ioan.

3.19. & 9.39.& 12.46.Rom. 12.25.Ephe. 4.18. 2.Tim.3.8.2. Petr.1.9. *Cæcitatis internæ exempla*:Pharisæi,Mat.12.v.13.14. Mar. 3.v.5 6.Iudai Luc.23 18.Ioan.11.37. 2. Corinth. 4. v. 3.4. Cæcitas Iudæorum,Vide IVDAEI.Oculus eram cæco, Iob.29.15.

CAECO non nocendum,Leuit. 19. 14. Deut.27.18. Cæci cæcum ducentis conditio,Matth.15.14. Luc.6. 39. Cæci illuminantur,Vida MIRACVLA.

[CAELVM, varias habet significationes. 1. Intelligitur hoc nomine tota aeris & æthereæ regionis ab aquis & terra ad orbem Lunæ expansio. 2.Omnium cælestium Sphærarum, seu planetarum & stellarum fixarum, nec non primi mobilis ambitus amplissimus. 3. Beatorum habitatio, & diuinæ gloriæ lucidissima beatissimáque quies ac sedes. 4.Tota illa compages, mare & terram circumplectens, quæ aerem, æthercam regionem, & cœlos aspectabiles continet. 5. Lucida illa pars,à crassiori & terrea longissimo interuallo distincta. 6 Deum ipsum, vel eius vocationem, mandatum,& approbationem.7.Cælum nouum, Esai. 65, 17. & 66, 22. 2.Pet.3,13.Apoc. 21.1.Vide COELVM.

CAEREMONIA,Vide CEREMONIA.

CAESAR, primi Imperatoris Romani nomen proprium ad posteros deriuatum, Luc.3.1. Ioan.19.12. Act.25. v. 10. 11.12. 21. & 26 32. Cæsari principíve tributa soluenda, Matth. 22. 21. Marc. 12. 17. Luc.20.25.Rom.13. 7. Cæsarem appellat Paulus,Act.25.11. [Cæsaris domus, pro nonnullis Cæsaris domesticis,Philip.4 22.Quatuor Cęsares tempore Christi Pauli,Augustus,Tiberius,Claudius,Nero.] Vide Iohann. 19. 15.

CAESAREAE duæ vrbes eodem nomine Vna Cæsarea Philippi,dicta Matt.16 13. Sic dicta quòd Philippus, Herodis Tetrarchæ frater eam condidisset. Altera ab Herode Antipatri filio restaurata, olim Turris Stratonis dicta. [Act. 8. 40.& 9.30.& 10. 1.& 11.11. & 12. 19. & 18. 22.] Cæsareæ conuenit Paulus Philippum Euangelistam Act. 21,8. [Vide etiam c.23.& 25.]

CAIPHAS,princeps Sacerdotum, Matth.26. v. 3,57. Luc. 3, 2. Ioan.11, 49.Actor.4, 6. prophetat, Ioan.11.v. 49, 50. & 18, 14.Christum de Discipulis & doctrina interrogat, Ioann. 18,19.(.i.Inuestigator, sagax, vel vomens ore.

CAIN(id est,acquisitus)Genes.4,1. ratio appellationis, ibid. primogenitus Adam nascitur,versic.1. Agricola est, versic. 2.mu-

2. munus quod offert Deo reiicitur, versic. 5. occidit fratrem Abelem, & quare, versi. 8. 2. Ioan. 3. versi. 12. Hebr. 12.24. à Deo maledicitur, Genesis 4, 11. ciuitatem extruit, versic. 17. ex Diabolo est, 1. Ioann. 3 12. [Via Cain, Iud. versicul. 11.]
CAINAN vitæ tempus, Gen. 5, 14. [Genealogia, Luc. 3. 36. 37.]
CALAMITAS, Vide AFFLICTIO, OPERATIO, TRIBVLATIO.
CALAMVS, instrumentum quo pingimus literas, Psalm. 45. 2. 3. Iohan. 13. Instrumentum ad mensurandum, Ezech. 40. ver. 3. 5. 6 7. & 41. 8. & 42. 16. &c. & 48, 8. Aromatis species, Esa. 43 24. Ierem. 6. 20. Ezech. 27. 19. Ramus in candelabro tabernaculi, Exod. 25. v. 31 32. &c. & 30 23. & 37. 17. &c. pro arundine, Esa. 42. 3 Matt. 12. 20.
CALCANEVS, Genes. 3 15. Psal. 49. 6. & 56, 7. Ioan. 13, 18.]
CALCEAMENTVM: Calceamenta Israelitarum per desertum non attrita, Deut. 8, 4. & 29, 5. Calceamenta in pedibus comedentium Agnum Paschalem, Exodi 12, 11.
CALCEI detractio & traditio signum erat alienatæ possessionis & translatę: Deut. 25 9. Ruth. 4. 7. In ornamenta calceamentorũ. &c. Isa. 3. 18. In eos qui pro pari calceorũ iustum vẽdũt: Amos. 2. 6. Baptista se indignũ dicit qui calceamenta seu soleas Christi, oportet aut soluat (quibus verbis infimi serui conditio notatur) Matt. 3. 11.. Marc. 1. 7. Luc. 3. 16. Calceamenta ne sint Apostolis remoræ: Matt. 10. 10.
CALCVLVS, 2. Sam. 17. 13. Esai. 6. 6. Calculus albus, Apoc. 2, 17.
CALDARIA, 1. Sam. 2 14.]. i. lebes, siue ahenum.
CALEB, filius Iephone, Numer. 14, 6 filius Hesronis, 1. Par. 2, 18. vir pius terram Chanaan cum Iosua laudat, Num. 14. v. 7, 8. terra Chanaan illi promittitur, v. 24. Deut. 1. v. 35. 36. hanc sibi dari postulat, Iosue 14. v. 6, 12. & 21, 12. Iudic. 1, 20. 1 Paral. 6, 56. senectus eius florens & fortis, Iosue 14. v. 10. 11. tres filios Enac possessione sua expellit, Iosue 15. 14. (.. omni corde adhærens Deo.)
CALENDAE, prima dies mensis, Numer. 10, 10. & 28 11. Esai. 1. 14. Ezech. 45 17. & 46. 1, 3. 6.]
CALIGO metaphorice, pro longè miserrima viuendi conditione, 2. Petri 2 4. Caligo tenebrarum, pro densissimis tenebris, per Hebraismum, 2. Petr. 2. 17. Iudæ v. 13.] Caligo, i. aeris opacitas, aliquoties diuinæ maiestatis velum, Gen. 15. 17. Exo. 19. 9. & 20. 21. & 24. 16. Psal. 18. 10. & 97. 2. Caligo, i. miseria & grauis calamitas, vel externa, vel interna, Pro.

7.9.Esai,5 30.& 8.22.& 29.18.& 60.2.Ierem.13. 16.Thren.
2.1.Ioel.2 2.Amos.5.20.Ezech.12.v.6.7.12.& 34.12. Soph.1.
15.Act.13 11.Iudæ.6.] V.Tenebræ.

CALIX iræ,furoris,Esaiæ 51,17. Ierem.25,15.Psalm.60.5. & 75
9.Apocal.16.19.Vide POCVLVM. Calix pro morte & cruce
Matth.20. ver. 22.23.Marc.10.v.38.39.& 14.36.Luc.22 42
Ioan.18 11.pro pœna,Psalm.11.6.& 75.v.8.9.Thren.4. 21.E-
zech.23.v.31 32.33.Apocal.14.10.& 16.19. Calix mysticus &
benedictionis tum extra sacramenti considerationem
tum in Cœna Domini,Ps.16.5. & 23.5.1.Cor.10. & 11. cap.
Calicis nomen in S. Cœna,duplici metonymiâ vsurpatur.
Priore pro vino q continet:posteriore, pro sanguine,cui
symbolū est,ac tessera,Luc.22.20.1.Cor. 10.16.21.& 11.25.

CALVARIA,locus vbi crucifixus est Christus,Matt.27.33.Marc.
15.22.Luc.23 33.Ioan.19.17.

CALVITIVM : Caluitij pro mortuis accersiti vsus Iudæis
prohibitus,Deut.14.1.quare,v,2. Caluitium , signum tristi-
tiæ & doloris gentibus,Esaiæ 15 2. Caluus Elizæus:2, Reg.
2.23.

CALVMNIA, διαβολή, est culpæ & peccati alicuius attribu-
tio falsò à nobis facta proximo , qua tamen caret, vt ipsi
aliis puteat , illiusque existimatio apud bonos viros im-
minuatur.

CALVMNIA vitanda est,vt quæ à Deo damnetur , Exodi 20.
16.Leui.19.16.Deut.5.20.Psal.15.3.Luc.3.14.*Calumniæ exem-
pla.*Vide ACCVSATIO falsa.

CALVMNIATORES damnantur , 2. Tim.3.3. occasio illis am-
putanda,2.Cor.11.12.1.Petr.2.12. sancta conuersatione vin-
cendi,3.16.

CAMOS, Vide CHAMOS.

CAMELVS, Camelum non comedebant Iudæi, Leuit. 11.4.
Deut. 14.7. Camelus, Matth.19.24.Marci 10.25.Luc.18.25.
secundùm Theophylactum,pro fune Ancorario:secundùm
Caninium autem & alios quosdam , pro ipso animali, il-
lámque locutionem esse prouerbialem, qua sermonis ab-
surditate emphasis notetur.Iobo ter mille:Iob.1.3.

CANA, ciuitas Galilææ, Ioan. 2. 1. ibi Christus aquam in vi-
num mutat,v.7.9.Vnde oriundus erat Nathanael: Ioh. 21.
2. vbi cuiusdam regij filius à Christo absente sanatur,
Ioh. 4. 46. &c. Est etiam Cana maior ciuitas in tribu
Aser prope Sidon & Tyr:Ios.19.28. Vnde mulier chana-
næa,cuius fides à Christo magna prædicatur: Matth.15.22.
&c.

[...]c.V.Chanaan.

[...]NDACE,nomen commune omnibus reginis Æthiopum, [...]Act.8.27.

[...]ANDELABRA,Eximij doctores & serui Dei, Apoc.11.4.]

[...]NDELABRVM: Candelabri Mosaici situs & forma, Exod. 25.v.31 36.37 & 37.v.17.18.19, & 40.24. Num.8.4. Candelabra aurea decem fabricantur, 2.Paral.4.7. Candelabri aurei visio, Zach.4 2. Candelabrorum aureorum septem visio, Apoc.1.12. eorundem mysterij explicatio, v.20.

[...]NIS precium Domino non offerendum, Deut.23 18.[Canis pro persecutore, Ps.22.17.21 pro mercenario & impuro seipsum pascente, Esa.56.10.11.]Canes sanguinem Achabi linxerunt, 1. Reg.22 38. Comedunt corpus Iezabelis, 2. Reg.9.v.10.35.36. Canam se vocat Azael coram Elisæo, 2. Reg.8.13. Canem mortuum se vocat Dauid coram Saule, [...]Sam.24 15. Canes vocantur gentes à Christo, Matt.15.26. Canes vocantur contemptores verbi Dei, Matt.7.6.2.Pet. 22. Apoc.22 15. Canes Pseudoapostoli, Phil.3 2.

[...]NOPVS idolum. Vide IDOLORVM catalogus.

[...]NTANDVM spiritu & intelligentia, 1.Cor 14.15. laudes Dei [...]antandæ, Ps.30.5.& 33.v.1.2.3. & 34.4.& 47.7.& 66.1.& 68. [...]5.33.34. & 69.35.& 95.v.1.2. & 96.v.1.2.& 97.12. & 98.v. [...]4.& 99.v.5.9.& 100.v.1.4. & 105.v.1.2.& 106.1.& 107.1. & [...]13.1. & 117.1 & 118.v.1 29.& 134.1. & 135.v.13.19 & 136.v.1. [...]& 145.v.10.22.& 147.v.1.7. & 148.1.& 149 1.& 150.1. Es.12. [...]& 42.10. Ier.20.13,& 33.11. Apoc.19.v.4 5.(V. psallendum.

[...]NTICVM nouum, Apoc.5.9.& 14.3. Canticum Mosis, E[...]od.15.v.1.2.3. alterum eiusdem, Deut.32.v.1.2.3. Deboræ & [...]arac, Iudic.5.v.1.2. Dauidis pro liberatione ab hostibus, 2. [...]am.22.v.1.2 3.4. Esaiæ, Esa.5.2. Mariæ virginis, Luc.1.v.46. [...]7.48. Zachariæ, Luc.1.v.68. Angelorum, 2.13. Esa.6.3. Apo. [...]8. Simeonis, Luc. 2.v.28.29.30 31.32. Cantica spiritualia [...]piis canenda, Ps.119.v 54 171. Eph.5.19. Coloss.3.16. Annæ [...]atris Samuelis, 1.Sam.2.1.&c.

[...]NTOR: Dauid dulcis cantor, 2. Sam.23.1. Cantores à Daui[...] in certos ordines distributi, 1.Par.6.31.& 15.16.& 25.1.2. [...]r.29 25.& 35.15. Nehem.12.46.

[...]PERNAVM (1. villa amœna, vel vicus consolationis) ciui[...]s Galilææ, in qua cœpit IESVS prædicare, Matth.4.17. [...]uc.4.31. curat ibidem seruum Centurionis, Matt.8.13. ap[...]llatur ciuitas Christi, 9.1. quòd in ea domicilium quasi [...]beret: Ingrata à Christo objurgatur, Mat.11.23. Luc.10.15.

CAPILLI fidelium omnes à Deo seruantur, Matt.10.30. Luc. 21.18. capilli Absalom & eorum pondus, 2.Sam.14.26. capilli ex capite non cadent, 1.Sam.14.45. 1.Reg.1.52. Act.27. 34. Hebraicum est Prouerbium, quo significatur aliquos saluos & incolumes fore (V. CADERE humi, Dan.3.27.

CAPPADOCIA, regio in capite Syriæ, id est, ad Septentrionem. Act.2.9. 1.Pet.1.1.

CAPRAE oblatio & vsus Iudæis permissus, Leuit.3.12. Deut. 14.4.

CAPTIVITAS: iis denuntiata qui mandata Dei infringunt, Deut.28.v.41.45.64.68. Captiuitas pro captiuis, Hebraismus, Eph.4.8.

CAPTIVI in Babylonia iubentur orare pro pace ciuitatis, Ier.29.7. Captiua mulier quomodo ducenda in vxorem, Deut.21.v.11.12.13. [Captiuitas, i. captiuorum multitudo, præsertim Iudæorum, Ps.126 1.4. Esa.45.13 & 49.25. Ier.29. 14. Ezec.29.14. & 39.25. Captiuitas, i. captiui hostes Ecclesiæ per Christum in triumphum ducti, Ps.68.19. Eph.4.8.] Captiuos inuisere bonum & pium est, Gen.14.14. 1.Sam. 30.19. Ier.38 9. Matth.25.37. Act.12.5. 2.Tim.1.16. Heb.13 3. Captiuos non deserit Deus, Gen.39.21. Ps.105.v.17.18.19. Esa.42.7. Act.5.18 & 12.17. & 16.25.

Captiuorum hominum exempla: Loth, Gen.14.v.12.13.14. Madianitarum vxores & paruuli, Num.31.9. Israelitæ, Iudic.2.14. filia quædam, 2.Reg.5.2. Equites mille septingenti, & viginti millia militum, 2.Sam.8 4. Amasias, 2.Reg 14.13. Sacerdotes, 17.27. vxores Dauidis, filij & filiæ, 1.Sam.30.v.3 4 5. Beera, 1. Paral.5.6. Iesana, Ephron, 2. Paral.13.19. decem millia virorum, 2.Paral.25.v.11.12. Achas, 28.v.5. Iudæi eorúmque mulieres & paruuli, v.8. Manasses, 33 11. Sedechias Ier.39 5. reliquiæ populi & filiæ Regis, in Maspha, Ier.41 10. Vide COMPREHENSORVM, &c. exempla.

Captiuarum ciuitatum & regionum exempla: Villæ seu viculi Iazer, Numer.21.32 Iericho, Ios.6 20. Ai, Ios.8.19. Maceda Ios.10.28. Gazer, v.33. 1.Reg.9.16. Lachis, Ios.10.33. Dabir v.38.39. Gosen, v.41. cariat Sepher, Ios.15.17. Leiem, 19.47 Ierusalem, Iudic.1.8. Ier.38 28. Gaza, Iudicum 1,18. Ruma 9.45. Sion, 2.Sam.5.7. Syria, 8.13. Rabbah, 12 29. Geth, 2 Reg.12.17. Aion, &c.15.29. Samaria, 18 v.10.11. Ciuitates Iuda, 18.13. Gessur & Aram, 2.Paral.2.23. Bethel, 13.19. ciuitates Ephraim, 17.2. Bethsames, Aialom, &c.28.18. Azotum Esai.20.1. Carioth, Ier.48.41.

...TVRA pro re capta seu quæ capitur, Luc. 5. 9.
...PVT: caput terra inspersum in signum doloris, 1. Sam. 4.
...2. Sam. 1. 2. caput attollere, Psal. 3. 4. Luc. 21 28. Hebræo-
...um idiotismo est tristem, & præ dolore deiectum (Gen.
...6.) lætum reddere.
...PVT christi Deus, 1. Cor. 11. 3. Caput Ecclesiæ Christus.
...ide CHRISTVS. Caput humani corporis, Gen. 28. 11. &
...xcentis aliis locis. C put Iesu Christi capitis Ecclesiæ,
...antic. 5 2. 11. Dan. 7. 9. Apoc. 1. 14. & 10. 1. & 14. 14. Ecclesiæ
...anctę caput viuificum, Cantic. 2. 6. & 7. 5. & 8. 3. Apoc. 12. 1.
...aput mulieris, vir, 1. Cor. 11 3. Eph. 5. 23. Membrorum Ec-
...esiæ iam glorificatorum capita, Apoc. 4. 4. Animalium
...ysticorum caput, Ez. 1. v. 22. 25. 26 Bestiarum, seu Monar-
...iarum cap. Dan. 7. v. 6. 20. Mysticarum bestiarum capita
...picta, Apoc. 9. v. 7. 17. 19. & 12. 3. & 13. 1. & 17. v. 3. 7. 9. Ca-
...ut cuiusuis animalis sub lege mactati, Exod. 12. 9. Leuit.
...v. 4. 8. 12. 15. & 3. v. 2. 8. 13. &c. Animalia ipsa irrationabilia,
...um. 31. 30. & 2. Sam. 3. 8. Scaturigines aquarum, Gen. 2. 10.
...2. Par. 32. 3. Caput, pro toto homine, Gen. 49. 26. Exod.
... 16. Num. 3. 47. Amos, 2. 7. Caput, pro operibus & poten-
... Satanæ serpentis ant q ii, Gen 3. 15. Caput dicitur Vir
...imarius, Princeps, Dominus, Num. 1. 16. & 7. 2. & 10. 4.
...eut. 28. 13. 1. Sam. 15. 17. 2. Sam. 22. 44. 1. Par. 9 34. 2. Par. 5. 2.
...11, 21. Esai. 1 5. & 7. v. 8. 9. 20. & 9. v. 14. 15. & 19. 15. Ier. 31. 7.
...ren. 1. 5. Ose. 11. 6. Amos 6. 1. Habac. 3. 13. 1. Cor. 11. 3. Eph.
...3. Caput, pro summa pecuniæ, Num. 5. 7. pro Summita-
... nitio, summo loco, sustentaculo, tibicine & fulcro fir-
...issimo atque immoto, Prou. 1. 21. Thren. 2. 19. Ezech. 16.
... Ose. 4 13. Ioel, 2. 5. Matth 21. 42 C. put pro vnico sumi-
...r, Exod. 26. v. 32. 37. & 27. 10. &c.]
...BONES: carbones à Deo succensi, 2. Sam. 22. 9. Psal. 18. 9.
...rbones ignis congerendi super caput, Prou. 25. v. 21. 22.
...m. 12. 20.
...CER, captiuorum custodia, Gen. 39. 20. Matt. 5. 25. & ali-
...passim. Fœdus damnatorum, 1. Pet. 3. 19. Apoc. 20. 7.]
...CERARIVS Pauli & Silæ Deo c edit, baptizatur, Act. 16.
In carcerem coniectorum exempla: Ioseph, Gen. 39. 20. Psal.
.... 18. Pincerna & Pistor Pharaonis, Gen. 40. 1. Filius Sa-
...mith Israelitidis blasphemus, Leuitic. 24. 12. Quidam
...ligens ligna in sabbato, Numer. 15. 34. Samson, Iudic.
...21. Michæas, 1. Reg. 22 27. 2. Paralip. 18 26. Oseas, 2. Reg.
...4. Ioachim, 25, v. 27. 28. 29. Ieremias, Ierem. 32 2. & 37.
...edechias, 39. 7. & 52. 11. Ioachas, Ezech. 19. 9. Iohannes

Baptista, Matt. 14.3. Marc. 6.17. Luc. 3.20. conseruus, Mat 18. 30. Barrabas, Luc. 23.18. Apostoli, Act. 5 18. Petrus, 12.4 Paulus & Silas, 16.24. multi Sanctorum, 26.10. Paulus, 2 Cor. 11.23.

CARMEL, Vide Charmel.

[CARNALE dicitur, quod infirma & caduca præcipit, Hebr 7.16. Item, quod potens & validum est, mundi ferocienti respectu, 2. Cor. 10 4. Deinde, quod Spirituali opponitur & vitam hanc tantùm spectat, Rom. 15.27. 1. Cor. 9.11.]

CARNALIS homo, Rom. 7.14. 1. Cor. 3.1. [Carnalis, 1. mollis carneus, lapideo oppositus, 2. Corint. 3.3.] Carnalis tunica Iud. v. 23. [Carnales, i. Seculares & temporarij, Eph. 6.5. C loss. 3.21.] Carnales pro iis, qui in carne sunt, [1. non rege niti spiritualiter,] ac proinde Deo placere non possunt Rom. 8. v. 5.8. pro iis qui sunt quidem in Spiritu, sed tam adhuc νεόφυτοι, & quasi teneri infantes sunt, 1. Cor. 3.1. quo explicat ibidem Apostolus per infantium vocabulum, v. expont quid sit, Carnalem esse, nempe, humani iudic imbecillitati esse obnoxium, quod quidem aliquatenus i eos etiam cadit, qui alioqui sunt spirituales, cùm omnes e parte cognoscamus, 1. Cor. 13.12. Carnalia bona pro tem poralibus, 1. Cor. 9.11. [Carneus, i. imbecillis, 2. Paral. 38. flexilis item & docilis, Ezech. 11 19. & 36.26.

CARO, Hebræorum more, I. pro toto homine, Gen. 6 3 p synecdochen. II. pro omni & toto hominum genere, 12. Ps. 78.39. Esa. 40.6. Ioel, 2.28. Matt. 24.22. Luc. 3.6. Ioh 1.14. & 17.2. Act. 2 17. Rom 3.20. 1. Cor. 1.29. Gala. 2.16. q appellatione imbecillitas humana significatur, quam c causam carnis nomen equis quoque tribuitur, Esaiæ 31. III. pro humana natura, 1. Tim. 3 16. IV. pro humana Chri sti natura, Ioh. 6.51 Act. 2.30. Rom. 1.3 1. Pet. 3.18. & 4.1. cut Spiritus pro diuina, Rom. 1.3. V. pro crassa & impu hominis natura: hoc est, non pro carnea illa corporis m le, sed pro animi & corporis humani natura, peccato morti addicta, Ioh 1.13. & 3.6. Rom. 7.5. Eph. 2.3. quæ passi Spiritui opponitur in Scriptura, præsertim autem Ioha 3.6. Sic autem vsurpari carnis vocabulum, vt non corpo solùm, sed & animi humani naturam peccato & morti a dictam comprehendat, liquet vel ex eo, quòd carni h Paulus tribuit φρόνημα, Rom. 8.7. & νοῦν, Col. 2.18. Caro i tur pro carnali ponitur, Hebraica phrasi, non secus ac L tinis scelus dicitur, pro scelerato: & designat miseram t

rius hominis conditionem, Psal.56 5.& 78.39.vt suprà dictũ est, VI.Pro parte hominis non regenerata,[Ezech.11.19.& 36.26.Ioh.1.13.& 3.6.]Rom.7.18.& 8.3. Galat.5.v.17.19.24. Coloss.2. 11.2.Cor.12.7.1.Ioh.2.16.VII.Pro vitiositate, quæ in hominibus regnat, 1.Pet.4.6.IIX.Pro ingenio vel naturæ inclinatione, Eph.2.3. IX. Pro corruptis hominibus, Rom.7.14. X.Pro imbecillitate naturæ humanæ, [Gen.6. Psal.78.39.Esa.40.6.Ier.17.5.] 2. Cor.10.2. 1.Pet.1.24. XI. Pro huius vitæ præsentis statu, Phil.1.24. XII.Pro corpore mortali, 2.Cor.7.1.Galat.2.20.XIII. Pro vita præsenti, & omnibus iis, quæ ad vitam præsentem spectant, 1.Cor. 7.28.XIV.Pro externo aspectu,[seu specie externa, Ioh.8. 15.Rom.9.8.2.Cor.5.16.& 11.18.] Gal.4.13.XV.Pro via naturæ ordinaria, v.29. XVI. Pro vita corporali, Galat.2.20. Heb.5.7.1.Pet.4.2. XVII. Pro externis ceremoniis, 6.12. & externis operibus ceremonialibus, quibus opponitur spiritus, 3.3.XIIX.Pro omni eo quod est extra Christum, Philem.3.3.XIX.Pro sanguinis coniunctione, Roman.9 3. Caro in bonam partem sumta, 2.Cor.3.3 [pro membro genitali, Gen.17.v.11.13.14. Rom.2.18.Ephes.2.11.Coloss.2.13. XX. pro illa corporis animalis parte, quæ est simplex, mollis, rubicunda, fibras musculorum complectens, Gen. 15.& 9.4.Exod.4.7.Leuit.4.11.Num.8.7.Deut.12.v.15.20. 23.27.Iudic.6.v.19.20.21. Psalm.50.13.& 109.21.Luc.24.39. XXI. Pro proximitate, Esai.9.20.& 58.7 Zach. 11.9. Sumitur etiam pro cute, Psal.102.6.Iudæos designat, Rom.9.8. 1. Cor.10.18.typus est nostræ instaurationis, Ezech.39.6.8. Item designat pollutionem horrendam, 2.Pet.2.10. Iudæ, 7.8.]

Caro & sanguis, in Nouo Testamentó aliquoties totam humanam naturam συνεκδοχικῶς significant: eamque interdum ita vt est corrupta & infirma, Matthæi 16.17.1.Cor. 15.50. vel simpliciter qualis est in sese, vt à spirituali videlicet & excellentiore natura distinguatur, Gal.1.16.Eph.6. 12. Præterea nomine carnis (Rom.7.5. Eph.2.3.membrorum, Col.3.5.exterioris hominis, Rom.7.23.& alibi sæpe) intelligit Paulus, quicquid est in homine, vel intus vel foris, à capite ad calcem, quatenus quidem homo non est gratia Dei regeneratus: id quod vel ex eo liquet, quòd diserte Apostolus inter corruptissimas partes mentem numerat, Rom.1.28.1.Tim.6.5.2.Tim.3.8. Tit.1 15.Item Eph. 4.23.vult renouationem ad spiritum vsque mentis pertin-

tingere. Vnde illud quoque liquet, quid vocabulum ſpiri-
tus carni oppoſitum, ſeu interior ac nouus homo decla-
rent. Cum carne & ſanguine, Gal.1.16. pro, cum quoquam
mortalium: vt Eph.6.12. Huc pertinent illæ phraſes: Se-
cundùm carnem eſſe, Rom.8.8. de iis dicitur, qui cùm non
ſint Spiritu donati, ſeſe cupiditatibus carnis immergunt.
Viuere autem in carne, Phil.1.22. vel ambulare in carne, 2.
Cor.10.3. nihil aliud declarat, quàm in hoc caduco corpo-
re vitam degere, tantiſper dum cœleſti & æterna vita po-
tiamur, vt Gal.2.20.1.Pet.4.1. Carni ſerere, Gal.6.8. pro flu-
xis iſtis & caducis bonis accumulandis opes impendere.
In carne eſſe, Rom.7.5.& 8.8. ſignificat prioris coniugij con-
ditionem, quæ, 7.v.6. vetuſtas literæ. Carnem igitur appel-
lat hominem ψυχικὸν, id eſt, qualis ex Adamo procreatur,
natura peccato omni ex parte penitus obnoxia, cui oppo-
nitur eſſe in ſpiritu, 8.9 Secundùm carnem naſci, Gal.4.
23. 29. eſt conſueto hominum more naſci. Damnatum
carne, 1.Pet.4.6. dicitur is, in cuius carne damnatum eſt,
hoc eſt, abditum & extinctum eſt peccatum: quæ prima
pars eſt ſanctificationis, vt diſertè loquitur Paulus, Rom.8.
3. adeò vt locus ille Petri, non poſſit planiùs explicari,
quàm ex 1.Cor 5.5. vbi dicit Paulus: Ad interitum carnis.
Carnem ſuam crucifigere quomodo quiſque debeat, Ro-
man. 6.12.& 8.v.12.13.14. Gal.5.16. Epheſ.4.22.& 5.3. Tit.2.
12. 1.Pet.2.1.& 4.v.2.6. Heb.2.1. Vide SPIRITVS. caro &
ſanguis, pro naturali homine, Matt.16.17. Galat.1.16. Eph.
6.12. pro corpore hoc animali ita vt nunc eſt, 1. Corinth.
15.50.

CARO vna, vir & vxor, Gen.2.24. Matt.19.5. Mar.10.8.1.Cor.
6.16. Eph.5.31. Hebraiſmus, hoc eſt, vnum corpus. Caro non
prodeſt quicquam, Ioan.6.63. Caro ſpiritui contraria, Ro-
man.7.23. Galat.5.17. Caro cum ſanguine non edenda, Ge-
neſ.9.4. Leuit.19.26. Caro à beſtiis laniata non comeden-
da Iudæis, Exodi 22.31. Carnis cura quatenus habenda,
Rom.13.14. Carnis gloriatio vana, 1.Cor.1.29. Carnis in-
firmitas magna, Matth.26.41. Rom.8.7. Carnis & ſpiritus
lucta, Rom.7.21. Carnis opera, Galat.5.19.&c. Prudentia
carnis damnatur, Rom. 8.6. & 12.16. Carnis reſurrectio
(Vide RESVRRECTIO) Carnis ſapientia damnatur, Prou.
3.v.5.7.& 14.7.& 16.25, Rom.8.7. Iac.3.15. Carnis ſtimulus
Paulo datus, 2. Cor.12.7. Carnes affatim pluunt populo
murmuranti, Num.11.18.

CASLEV, mensis nomen, Nehem.1.1.

CASTITAS, est integritas tum animi, tum corporis nostri, & ab omni coitu illegitimo puritas: denique ab omni cōmixtione, quæ præter vel fidem à nobis datam, vel Dei præceptum fieret, integritas & conseruatio.

CASTITAS vera & Deo accepta commendatur, 1.Cor.7.34. 1.Cor.7.1.Galat.5.22.1.Thess.5.23. 1.Tim.5.22. Tit.2.2.Castitas spiritualis, 2.Cor.11.v.2.3.1.Pet.1.22. Castitas anuū, Tit.2.v.4.5. nuptarum, 1.Tim.2.v.9.15. Vide MVLIERVM castitas. *Castitatis exempla*: Abimelech, Gen.26.10, filij Iacob, Genes.34.v.7.25.26.27. Ioseph. 39.v.8.9.12. Iuda, qui etsi castus non esset, detestatus tamen est fornicationem Thamar, Genes.38.24. Moses, Num.31.v.17.18. Booz, Ruth 3.v.7.8. Achimelech Sacerdos, 1.Sam.21.4. Iob, Iob 31.1. Ioseph Mariæ Deiparæ vir, Matth. 1.19. Deipara virgo Maria, Lucæ, 1.34.

Castitatem cœlibum, vt perfectionem Euangelicam, consili, his Scripturæ testimoniis afferunt Pontificij, Matth. 19.12. 1. Corin.7.25. eamque præstare castitati coniugali, Psal.45 15. Matth.19.12.& 22.30.1.Cor.7.v.25.32.34.38.Apoc. 14.4. Castitatis laus, 1.Sam.21.5.Ps.45.15.Prou.22.11 Esai.7. 14.& 56.v.3.4.5. Zach.9.17.2.Machab.14.38.Matt.5.v.8.48. & 19 12.& 22.30.& 25.1.Luc.1.27.30.34. Act.24.25. Rom.2. 1.Cor.7.25. 2.Cor.6.5.& 11.2. 1.Tim.2.2.& 3.2.& 4.12.& 2.Tit.1.8.& 2 5.Apoc.14.4.

[CASTOR, Act.28.11.]

CASTRARE sese propter regnum Dei, Matt.19.12. est à coniugio abstinere & continentiam seruare, ex dono Dei videlicet, vt Deo liberius seruiant ac si partibus illis carerent, quibus sunt viri: Qualis est etiam amputatio manus, aut pedis, & exoculatio, Matt.5 29.& 18.v.8.9.

CATENA. Catenæ duæ intra vicinos, Exodi 28. 14. Catenæ pectorali impositæ, vers. 22. 24. Catenæ mittuntur à Ieremia ad varios Reges iussu Domini, Ier.27.v.3 4.

CATHEDRA, thronus [1. Sam. 20.25.2.Sam.23.8.Ezech.28. 2. Cathedra, sedes eminenti loco posita, Iob.29.7.Matth. 39.& 23.6. Cathedra, consessus, Ps.1.1.& 107.32. Cathedra, doctrina Mosis, Matth.23.2. Cathedra, scamnum, sedile, Matt.21.12.]

CATHOLICAE, id est, vniuersales Epistolæ dicuntur, 1.Pet.1. Iac.1.1. Ioan.1. quòd vni alicui vel homini, vel ciuitati, vel regioni non sint scriptæ.

[CAVDA, pars nota quadrupedum.2.metaphoricè sumitu pro ignobili,infirmo,vili,Deu.28.v.13. 44. Esai.7.4.& 9. 14.15.& 19.15.3. pro formidabili potentia satellitum Anti christi,quorum (vt scorpionum,&c.caudæ mysticæ descri buntur,Apoc.9.v.10.19. 4.pro cauda stellæ mysticæ,Apo 12.4.

CAVERNA in rupib.& in terra,1. Sam.14.11.Es.2.21.& 7.19. 11 8.Ier.16.16.& 49.16. Heb.11.38. Cauerna, i. Abraham Sara; allegoricè dictum, Es.51.1.Cauerna mystica, Cant 2.14.]

CAVSA, vt plurimum idem est ac controuersia,disceptati ius,Exod.22.9.Num.35 12. Deut.17.8.Esa.1.23.& 10. 2.Ier 28.Mich.7.9.Matt.19.10.2.Petitio,Num.27.5.3. Ratio, R partim & frequentissimè occurrit inScripturis.4.Sumit etiam pro culpa siue reatu,Luc.23.v.4.14.22.Ioh.18.v.38. 19.v 4.6.Act.13.28.18.&c.]Causa est quadruplex; Efficie à qua aliquid fit:Materialis,ex qua aliquid fit:Formalis,p quam aliquid tale fit:Finalis, cuius gratia aliquid fit. Vi Titul.Διά,& Electionis causæ.

CAVTIO,pro obligationis instrumento,Luc.16.6.

CEDAR:excidium eius prædicitur, Ier.49.28. Est autem A rabiæ regio,in eremo Sarracenorum,à Cedar filio secun Ismaelis ita cognominata,1.Chr.1.29. Gen.25.13. (Keda tenebræ,tristitia.)

CEDRI: eorum copia Ierosolymis, Salomonis seculo, 1.R 10.27.2.Par.9.27.

CEDRON,vallis & fluuius inter montem oliuarum &Hie solymam:Illac transiit Christus mortem petens: Ioh.1 & Dauid Absalonem fugiens, 2. Sam.15.23. Ibi Rex A combussit statuam Mahacæ: 1.Reg.15.13. Et Iosias vasa I halis,2.Reg.23.4.

CEILA,ciuitas in tribu Iuda, liberatur manu Dauidis à P listæis,1.Sam.23.5.Ceilanorum ingratitudo,v.11.12.

CENSVS annuus Salomonis.1.Reg.10.14. Census dandus C sari.Vide CAESAR,& TRIBVTVM.

[CENTVM,Numerus certus,Gen.5.v.3.6.18.& variis locis. liquoties pro indefinito numero sumitur, Leu.26.8. Pr 17.10.Eccl.6 3.Esai.65.20.Amos 5.3.]

CENTVRIO (qui centum peditibus præest)eius fides, M 8.8.Luc.7.v.6.7.9. eius puer sanatur à Christo, Matth.8. Luc.7.10. Centurionis & eius militum de Christo opin Matth. 27.54. Marc.15.39. centuriones Israelitis à M

pra

[..]præficiuntur, Exodi 18.25. Deut.1.15. V. Cornelius, & Iulius [..]centur.

[..]PHAS, nomen à Christo Simoni impositũ, Ioan.1.42. sonat [..]dem quod Petrus, id est, rupes, vel lapis. Ioan.1.42. 1. Cor.1. [..] & 3.22. & 9.5. & 15.5. Gal.2.9.14. Vide PETRVS.

[..]REMONIAE: Ceremoniæ citra Dei timorem obseruatæ re[..]iciuntur, Psalm.50.v.8.9. & 51.18. Esai. 1.11. & 66.3. Amos [..].v.21.26. Mich. 6.7. Ceremoniæ seu ritus certi in orando [..]bseruati, 1. Reg.8.v.22.54. & 17.21. & 18.42. 2. Para.5.v.12.13. [..]Matth.2.11. & 26.39. Marci 14.35. Luc.22.41. 1. Corinth.11.4. [..]6.1. Timoth.2. 8. Ceremoniæ vmbris similes, Col. 2.17: [..]Hebr.1 1. & 8.5. & 10.1. Vmbras autem intellige dici legales [..]eremonias, non vt res vacuas & inanes, qualis est corpo[..]um vmbra (erant enim vera & pro ratione ac modo Sa[..]ramẽtorum efficacia σημεῖα, id est signa, ac etiam σφραγῖδες [..]oc est sigilla, in recto ipsorum vsu spirituali per fidem in [..]Christum venturum) sed cum ipso Christo iam exhibito [..]omparatas, qui dicitur earum vmbrarum corpus, Coloss. [..]17. quòd illum, velut vmbra corpus, à quo efformatur sa[..]ramentaliter adumbrarent.

[..] *Ceremoniæ* legales, vocantur Mortis chirographum, Col. [..]14. eò quòd illis tanquam chirographo quodam ipsi no[..]ra manu reatum nostrum aduersum nos obsignabamus. [..]itus enim ceremoniales, quatenus erant non Euangelij [..]acramenta, sed Legis nos arguentis appendices, quid aliud [..]ant, quàm publica miseræ hominum conditionis pro[..]ssio, & solennis quædam obligatio? Circumcisio quidem [..] vsurpata, natiuam pollutionem: Ablutiones peccatorũ [..]rdes: Victimæ denique, capitalem reatum publicè testa[..]ntur. Lex ceremonialis vocatur ab Apostolo pędagogus, [..]alat.3.24. non quatenus opponitur ea Christo, vt Chiro[..]aphum mortis, sed quatenus Christum expectatum ad[..]mbrabat. Ceremoniæ per Christũ abolitæ, Galat.5. vers.1. [..]Eph.2.15. Colo.2.14. Hebr.8.13. Vide CHIROGRAPHVM.

[..]REORVM & lampadum in Templis vsum, vt eum hoc e[..]m tempore reuocare, & vsurpare possint, probant Ponti[..]j ex 2. Par.4.20.

[..]RTAMEN hominis, 1. Sã.17.8.10.20. Certamẽ Dei, Zac.14. [..]Certamen fidei, 1. Tim.6.11. Certamen fidelium, Philip.1. [..]Heb.10.32. & 13.1. Certamen Pauli, 2. Tim.4.7.]

[..]RTOS non esse nos de accepta peccatorum remissione, [..]vita æterna consequenda, sed dubitandum esse de ea, his

Scripturæ locis nituntur probare Papiſtæ, Eccl. 9.v.1.
Eccl.5.5. Roman.8.17.& 11.20.1.Corinth.4.v.3.4.5.& 9.2
& 10.12.Philipp.2.12.& 3.v.11.13.1.Timoth.1.19.2.Petr.3.1
Hebr.3.14.& 4.1.Vide DVBITARE,& FORTE:& Salus.
CERVVS,cerua. Ceruis veſci licuit Hebræis: Deut.12.22 & 1
4.5.Cerui erga ceruam amor:Pro.5.19.Quo tẽpore enitan
tur ceruæ:Iob,39.4.Ad tonitru pariunt,Pſal.29. 9. Cerui
ſiue ceruæ cõparatur Nephtali,Gen.49.21.& Dauid,2. S
22.34.15.Habac,Hab.3.19.propter celeritatẽ(Dauidis ite
anima Pſ.42.2.ob ſitim Domini) Et claudi in aduen
Chriſti:Iſa.35.6. Cerui in cibum ordinarium Solomon
1.Reg.4.23. V.Ier.14.5.
CESSIO & mos, Quo iure ſuo proximis cedebant Iſraeli
Ruth.4.7. Deut.25.7.
CETVS. Creauit Deus Cetos maximos:Gen.1.21. Ceto Iob
impar,Iob.7.12.Ceto hoſtes Eccleſiæ comparantur,Iſa.2
1.Ionas in ventre ceti:Mat.12.40. Ionas 2.1.2. Quem iuſ
Dei euomuit:v.11.
CETVRA vxor Abrahami poſt Saram defunctam, Geneſ.25
Eius liberi:v.2.1.Chron.1.32.
CHALDEA, regio Aſiæ maioris, cuius metropolis eſt Bab
lon:Ier.50.10.& 51.24.35.Ezech.11.24.& 23.15.
CHALDAEI, hoſtes à Deo ſuſcitati ad populi correctionem
Abac.1.6.quales aduerſarij.Ier.5.15.Abac.1.7.
CHAM,pater Chanaan, irridet patrem ebrium, Geneſ.9.2
maledicitur,v.25.
CHAMOS,idolum Amorrhæorum, Ammonitarum, & Mo
bitarum, Num.21 29.Iudi.11.24.huic templum ędificat S
lomon,1.Reg.11.7.deſtruitur, 2. Reg. 23.13.aliàs Baal-pe
dictum.Vide IDOLORVM catalogus.
CHANAAN,filius Cham,Gen.9.18.maledictus eſt,v.25.
CHANAAN terra,promittitur Abrahamo & ſemini eius, G
neſ.12.7.& 13.v 15.17.& 15.v.7.18.& 17.8.& 26.4.Exodi 3.v
17.Leui.20.24.Deut.9.6.Act.7.5. promiſſiones eius ter
Iacobo repetuntur,Gen.28.13.&35.12.gratis data eſt pop
lo Dei,Exo.3.8.Deu.9.v.4.5.6.Pſ.44.v. 4.5.admodũ fert
eſt,Exo.3.8.laus eius,Deut.11.10.ſorte diuiditur,Ioſue 14
Pſ.78.60.in quatuor portiones,Ezec.45.1.in habitation
ſempiternam Abrahæ data,Gen.13.12.& 17.8.Iſraeli,De
11.21.2.Paral.20.7.& 33 8.
¶CHANAAN,pro mercatore ſumitur,Prou.31.24. Oſe. 12.
CHANANAEI,à quibus oriundi, Gen.9.18.& 10.18.1.Para
8.1

8.tributarij reddũtur in medio Ephraim,Iof.16.v.10.Ifraelitis,17.13.Iudi.1.28. Salomoni, 1. Reg.9.21.occidi iubet eos Deus,Num.33 52.Deu.7.v.2.16.Chananæi & reliqui populi cur è terra eiecti,Deut.9.4 & 18 12.& 20 17 quare paulatim & non fimul profligati,Exo.23.29.Deut.7.22. Iudic.2.23.& 3.v.1.Chananęi cur non omnes à Deo deleti, Iudi.2.v.2.3.21. & 3. v. 1. 4. Chananæi ad aduentum Ifraelitarum perterrefacti,Iof.5.1.

CHANANAEA mulier,& eius fides, Matt 15. v.22.23 26.27.28. Mar.7.v.26.27 28.29.

CHARACTER perfonæ Patris Chriftus, Hebr.1.3. Character beftiæ, Apoc.13. v.16.17.

CHARADRII auis vfus Iudæis prohibetur, Leuitici 11. 19. Deut.14.18.

CHARITAS,amor,feu dilectio Chriftiana,eft fincerus cordis affectus. nobis à Spiritu Dei inditus, quo verè proximum diligimus:ita vt quoties noftra opera eget,ipfi pro viribus opem feramus,idque femper boni finis alicuius refpectu.

CHARITAS [Deus dicitur,1.Ioan.4.v.8 16.Deo patri tribuitur,Rom.5.v.5.8.& 8.38.2.Corinth.13 13.Ephef.2.4.1.Ioan.3.1.& 4. v. 9. 10,12. Charitas feu amor Chrifti erga Ecclefiam, Cantic.2.4.& 3.10.Rom. 8.34. Ephef.3.19. Chrifti & Ecclefiæ mutuus amor,Cantic.8.7.2,Corinth.5.14. Charitas hominis erga Deum,1.Ioan.2 5.15.& 3.17.& 5.3. Charitas,mutua coniunctio credentium,Spiritus S.opera, Rom. 15.30.]Leuit.19 18.Deut.22.1.Prou.10.12.& 15 17.& 24. 1.& 31.8.Efa.1.17& 58.6.Matt.5.42 & 19.19 & 22.39.Marc.12 31. Luc.11.42.Ioan.13.34.& 14.v.28 31 .&15.v.12.17.Rom.12.v.9. 10,& 13.8.1.Cor.13 1.& 14.1.& 16. 14 & 2. Corinth.2.8.& 6. 6.Gal.5.ver.6.13.14 22.& 6 2.Ephef.3.17.& 4. v.2.15.16.32. & 5.2.& 6 23.Philip. 1.9.16.& 2.1.2.Col.2.2. & 3. v. 13.14.1. Theff.3.v.12.& 4.9.&5.8.1.Timot.1.5.& 2 15.& 4.12. & 6.11. 2.Tim.1.13.& 2.22.& 3.10.Tit.2.2.Hebr.10 24.& 13.1.Iac.1. 27.1.Petr.1.22.& 2.17.& 3.8.& 4.8.& 5.14.2.Pet.1.7 1.Ioan. 2.10 &3.v.11.14.16.18.23.& 4.v.7.11.21 2. Ioann.v.5. Iudæ v. 21.Apo.2.v.4.19.Etiam inimici diligendi,Exo.23.4 1. Sam. 24.v.5.7.& 26.5.& 30.11.2. Sam.19.19.2.Reg.6.21.Iob.31.29. Prou.25. 21. Mar.5.44.Luc.6.v.27. 35. & 23. 34.Actor.7.60. Rom.12.20.Vide DILECTIO.Charitas vera quæ, Rom.12. 9.1.Tim.1.5.1.Petr.1.22.1. Ioan.3.18.& 5.v 1, 2. Charitas in mundo rara, Ma t.24.12.

Charitas ędificat,1.Cor.8.1.donumDei eft,Eph.1.v.15.16.

& 6.23.Phil.1.9.Col. 1.v.3.4.1.Theſſ.1.v.2. 3.& 3.12.2.Theſſ. 1.3.2.Timoth.1.7.1.Iohan.4.7.effectum fidei, 1.Ioan.3, v.18. 19.Neque enim fidem illam & πληροφορίαν gignit,de qua ibi agitur:ſed contrà, ex fide gignitur, per quam tamen illa magis ac magis confirmatur, propterea quòd ex effectis cauſam colligimus.(Vide 1.Ioan.4 17 2.Petr.1 10.) Quare apud Lucam etiam, iuſtificationis non cauſa, ſed effectum eſt,Luc.7.47. eo enim loci non oſtenditur cauſa efficiens, ſed potiùs ex conſequenti colligitur antecedens. Deus. n. prior nos dilexit, cũ adhuc inimici & peccatores eſſemus, Rom.5.v.6.8.Vide & Rom.11. 35. Exercitium eſt fidelium, 1.Cor.16.14.Gal.5.6.Ephel.5. 2. finis præcepti, Rom. 13. 8. Galat.5.14.1.Timot.1.5.impletio Legis,Rom.13.8.quo loco non agitur de perfecta vel imperfecta Legis obſeruatione, ſed charitas vt Legis ſumma commendatur, vt apparet ex ratione quæ ſubiicitur, & ex conclusione quæ attexitur. Index fidei, 2. Cor. 9. 13. Lex Chriſti, Ioann.13.v.15.34.35. Gal.6.2.Dicitur autem Charitas mutua, Chriſti Lex, eò quòd vno Chriſti Spiritu nos afflante intelligitur & præſtatur. Deinde quia in nemine mortalium perfecta eius idea elucet,præter Chriſtum,ideóque ſuo exemplo hortatur ad eam colendam,Ioan.13.34. &c.

Charitas fide & ſpe maior,1.Corint.13.13.quatenus ſcilicet fructus ipſius longiùs progreditur, quàm fructus fidei & ſpei,nempe ad proximum: cùm fides & ſpes non egrediantur credentis & ſperantis perſonam.Deinde maior dicitur,quòd nobis promiſſionum,quibus credimus, & quas ſperamus, plenam adeptis poſſeſſionem, certè neque fide iam,neque ſpe opus erit. Charitas in Deũ, quo tunc fruemur,& in ſalutis noſtræ ſocios, quibus arctiſſimè coniuncti fuerimus,tunc maxime vigebit. Quocunque autem modo intelligas charitatem dici maximam,non ſequetur, nos per eam iuſtificari coram Deo,ſicut nec fide ipſa iuſtificamur, niſi quatenus Chriſtum iuſtitiam apprehendimus. Hæc autem Chriſti apprehenſio ſoli fidei tribuitur, quoniam ſub hac conditione, ſi crediderimus, offertur Chriſtus,licet illam etiam conditionem Deus in nobis impleat. Charitas verò quomodo efficeret iuſtificationem in nobis,cùm ſit ipſius iuſtificationis conſequens? Charitas ſuſpicax non eſt, 1.Cor.13.5.peccata tegit, Prouerb. 10.12.1. Petr. 4. 8. Charitas perfecta timorem pellit, 1. Ioann.4.18. τεκμήριον vitæ æternæ,non cauſa,1.Ioann.3.14.nõ enim dicit

Apo-

Apoſtolus, Nos per id quòd fratres diligimus, tranſlatos eſſe ex morte in vitam (eſt enim vita æterna Donum Dei per Chriſtum, Rom. 6.23.) ſed nos ex eo, quòd fratres diligamus, ſcire nos eſſe ex morte tranſlatos in vitam. Teſtimonium electionis, Rom. 8.14. 2. Pet. 1.10. Heb. 6.11. Vinculum perfectionis, Coloſſ. 3 14. hoc eſt, vinculum, quo omnia hominum inter ſe officia continentur, & cohærent.

¶Eam fide præſtantiorem eſſe, ex his dictis colligunt Pontificij, vt charitate aliiſque bonis operibus homines iuſtificari conuincant, Prou. 10.12. Matt. 22. v. 38.39 & 25.1. &c. vbi à nuptiis excluduntur, oleum charitatis non habentes, Marci 12.33. 1. Cor. 12.31. & 13. v. 8.13. Coloſſ. 3. 14. 1. Tim. 1.5 1. Petr. 4.8. 1. Ioan. 4.16.

Charitas fidelium qualis, 1. Corinth. 13. 4. Charitas in ſenibus, Tit. 2.2. Charitas dicitur Deus, 1. Ioan. 4.8 hoc eſt, ſummoperè, atque adeò infinitè nos in Chriſto amare: ſed illud multò ἐμφατικώτερον eſt. Charitas Chriſti, Epheſ. 3.19 id eſt, quam exhibuit nobis Deus in Chriſto, Ioann. 3. 16. Roman. 5.6. vel, qua Chriſtus ipſe Filius Dei nos complexus eſt, Ioan. 15 13. Charitas Chriſti, 2. Cor. 5.14. hoc eſt, amor ille, quo Chriſtus nos proſecutus eſt: vel quo nos viciſſim redamamus illum. Charitas Dei, paſſiuè, Rom. 5. 5. qua diligimur, eſt fundamentum noſtræ electionis, Eph. 3.18. ad quod vbique nos reuocat Apoſtolus, vt Epheſ. 1.4. & alibi paſſim. Charitas Dei actiuè, 1. Ioan. 2. v. 5.15. qua Deum diligimus. Charitas Spiritus, Rom. 15 30. dicitur mutua illa coniunctio, qua Spiritus Sanctus animos deuinxit: quæ Philip. 2. 1. dicitur communio Spiritus: vnde Chriſtiana illa συμπάθεια, charitatis Chriſtianæ effectrix, cùm vno Spiritu omnia membra reguntur.

CHARITATIS fructus, 1. Pet. 4.8. 1. Ioan. 2.10. & 3.14. & 4.12. gradus, Rom. 12. v. 9.10. Gal. 6.10. Epheſ. 1.15. & 6 18. Col. 1. 4. Philem. v. 5. Heb. 6.19. 1. Pet. 1 22. & 2.17. 1. Ioan. 5.1. lorica, 1. Theſ. 5.8.

CHARITATIS *& dilectionis mutuæ exempla*: Abraham, Geneſ. 14.14. & 18. verſ. 2.24. & 22 2. Iſaac, Rebecca, 25.28. Iacob. 29.18. Iſrael. 37.3. & 44. 20. Ioſeph & fratres eius, 45. 15. Moſes, Exod. 32.32. Num. 14.19. Iſraelitæ, Iudic. 21. v. 2.3. Debora & Barac, 5.9. Elcana, 1. Sam. 1.5. Saul, 16.21. Ionathas 18. 1. & 19.1. & 20.17. Iſrael & Iuda, 18. 16. Michol, v. 20. Dauid, 2. Sam. 1. v. 24.2. & 18.33. Roboam, 2. Paral. 11. 21. Ioſeph vir Mariæ, Matth. 1.19. qui pro ſocru Petri orant, Lucę 4.38.

Samaritanus, Luc. 10.v.34.35. Stephanus, Act. 7.60. fideles Ephesij, Actor. 20.37. Ephes. 1.15. Paulus. Rom, 9.3 1. Cor. 4.v.14.21.& 13.ver.1.2 2. Corinth.11.29.& 12.15. Galat. 4.16. 1.Thess. 2.8. Philip.1.24.& 4.1. 1.Timot.1.2. Tit.1.4. Philem. v.1.19. Galatæ, Galat.4.v.14.15. Ministri Euangelij, Philip. 1.17. Colossenses, Coloss.1.v.3. 4. Thessalonicenses, 1. Thess. 1.3.& 4.10.v.2. Thess.1.3. Philemon, Philem.v.5.19. Hebræi, Hebr.5.10. Ioannes Euangelista, 1. Ioann. 3.18. & 4.v. 7.11. Pastores Thyatirenses, Apoc.2.19.

[CHARMEL seu *Carmel*, montis nomen, 1. Reg. vers. 18.19,20. 42. Amos 1.2. & 9.3. Nonnunquam pro loco amœno seu fertili sumitur, 2. Reg.19.23. Iesai.10, 18. Ierem. 2.7. Mich. 7.14. Est etiam nomen oppidi, Iosu.12.21. (i. spica tenera.)

CHERVB, Angelus Iehouæ, Ezech.9.3. & 10.v.4. 7. 9.14. Effigies pueri in sanctuario & templo, Exod. 25. 19. & 37.8. 1. Reg.6.v, 24.&c. Rex, quòd in morem Cherub alas suas (i. ditionem) proferat, Ezech.28.14.16.]

CHERVBIM: Cherubin collocantur ante terrestrem Paradisum, Gen.3.24. Cherubim propitiatorij, Exodi 25. 18. Cherubim in medio Templi, 1. Reg.6.27. Cherubim super Arcam 2. Paral.5.8.

CHIROGRAPHVM, quo obligabamur, deleuit Christus, Col. 2.14. dum nos sanguine suo redemit, & repurgauit, nostrúmque debitum totum in ara crucis ad extremum vsque quadrantem semel persoluit. Cur enim, persoluto ad vltimum vsque quadrantem ære nostro alieno, maneat chirographum? aut manente integro chirographo apud bonæ fidei creditorem, qualis Deus est, ídque ex debitoris consensu, imò vero ipso debitore ita postulante, quis persolutum æs alienum dixerit? Quid sit autem chirographi nomine eo loci intelligendum. Vide CEREMONIAE legales quatenus dicãtur mortis chirographum.

CHIVN idolum, Vide IDOLORVM catalogus.

CHOREAE, Vide SALTATIO.

CHORAZIM, oppidum è regione Capernaum: Matth. 11. 21. Luc.10 13.(. .hîc mysteria.)

CHORE, pronepos Leui, seditiosus in Mosen, è terra absorbetur: Num.16.31.(Korah. i. caluities) Ex hoc orti sunt Choritæ, 1. Par.9.19.

[CHORVS, chorea, Exo.15.20.& 32.19. pro tibia, instrumento musico sumitur, Psal.149.3.& 150.4. pro turma, Nehem. 12.v. 31.38.39. Cantic.6.13.]

CHRI-

CHRISTVS, est θεάνθρωπος, (vt breuissimè definiunt Scripturę) sermo caro factus, seu Deus in carne conspicuus factus .i. persona in cuius singularitate duæ Naturæ, saluis manentibus earum proprietatibus, vnitę sunt, ad humani generis redemptionem.

CHRISTVS, DEVS. *Quinque* sunt præcipui fontes demonstrationum, quibus vera & ęterna Christi Deitas aduersus blasphemos & impuros hæreticos asserenda est.

PRIMÒ à manifestis Scripturæ testimoniis, in quibus Christus DEVS & IEHOVA dicitur: non titularis autem Deus (vt hæretici blaspheme nugantur) sed verè & naturâ Deus. Deus ergo est Christus: *Primò*, quia aperte Deus dicitur, Genes.32.28. Psal.45 5. Hebr.1.8. Esa.7.14. & 9.8. & 25. 9. & 35. v 4.5. & 43. v.11.12. Matth.1. 23. & 11. v, 4.5. & 15.30. Esaiæ 40, 3. Matt.3.3. Marc.1 3. Luc.3.4. Ioann.1.23. Esai.45. v. 15.21.22.23.24. Rom, 14.11. Matt.1. v.21.23. Act 4.12. Ierem.33. v.15.16. Ose.1.7. Zach.2. v.8 9. Malac.3. v.1.5. Lucæ 1. v.16.17. Actor.20.28. Rom.9.5.1. Corinth.2.8. Gala.1 12. Philip.2.6. Coloss.1. v.15.19. & 2.9.1. Timot.3.16. Tit. 1. v.3.4. & 2.13.2. Pet.1.3.1. Ioh.5.20. Apo.21, v.7.22. quia IEHOVA est, & dicitur, Esaię 45. v 24.25. Oseæ 1.7. Zach.2. v.8 9. Malac.3.1. & alibi sæpe, vt ex diligenti horum veteris & noui Testaméti locorum, qui mutuò sese explicant, inter se collatione, & συζυγία liquido patet. *Exodi 3.2. & 13.4. & 14. 24. & 20. Actor.7. v.30, 32.1. Cor.10. v.4.9. &c. *Deu.30 20. Acto. 17 28. Ioan.14.6.1. Ioan.5.20. *Iosue 1.1. & 24.19. *Deut.6.16.1. Corinth.1.9. *Psalm.24.10.1. Corinth.2.8. *Psalm.89.21. Acto. 4 25. Matt.22.43. Marc.12. v.35.36.37. Luc.20, 44. Actor.2.34. *Psalm.102. v.1.26 27.28. Hebr.1. v.10.11. *Psal.130. v.7.8. Tit. 2.14. *Esaiæ 6. v.9.10. Ioan. 12. v.39.40.41. *Esaię 8. v. 13. 14. Matth.21.42. Lucæ 2.34. Rom.9 33.1. Petri 2.7. * Esai. 29.10. Ioann. 8. 39. * Esaiæ 40, v.3. 10. Matth.3 3. Marci 1.3. Lucæ 3, 4. Ioann.1.23. * Esa 41 4. & 44. 6. & 48. 12 Apocal. 1. v.5. 7.8.11.17. & 21.6. & 22.13. * Esaiæ 43.11. Ioann.4, 42. * Esaiæ 44 6. Apocal.1. v.7.8. & 22.13. *Esaiæ 45.21. Matth.1 21. Ioan. 4 42. Act.4.12. Tit.1.3 1. Ioann.4. 14.2. Petr.1, 1. * Esaiæ 45. v.1.23. Roman.14.11. Philip.2 10. *Esaię 45. v.5.12 18. Ioan.1. 2. Colos.1.16 Hebr.1. v.2.10. *Esaię 54.5. Matth.9.15. Marc. 2.19 Lucæ 5 34. Ioann.3.29.2. Corinth.11.2. Ephes.5.24. Apocal.19.7. & 21.2. *Ierem.9. v.23.24. Galat.6.14. *Iere.23 6. 1. Corint.1.30. * Ezech.16. v.60.62. Heb.9. v.15.16. * Apud Oseam, Oseæ 1.7. dicitur, Iehouam seruaturum domum

Iehuda in Iehoua Deo ſuo: Atqui nemo niſi in Chriſto,
per Chriſtum ſeruatur, Matth.1.21. Ioann.4.42. Actor.
12. Tit.1.3.1. Ioan.4.14.2. Petr.1.1.* Oſeæ 2.19. Ioann.3.
2 Corinth.11.2. Ephel.5.32. Apocal.19.7.& 21.v.29. Vide
Pſalm.43.v.11.12. Ezech.16.8. Matth.9.15. * Oſeæ 6. v.1.
Epheſ.2.6. Coloſſ.3.1. *Oſeæ 13.v.4.14. Ioan.5.21 1. Corint
15.v.55.56,57.1. Timot.2.6.2. Timot.1.10, Hebr.2.14. * Oſ
14.v.2.3, Ioann.1.29.*Ioel.2.v.27.28. Ioann.15.26. Actor.
33.*Abdiæ v.21. Pſalm.2.6. Apoc.2.27. Luc.1.v.32.33.*M
cheæ 2.12. Ioan.10,16.& 11.v.51.52. *Mich.2.13. Epheſ.5.
* Mich.4.7. Luc.1.33.*Mich.5.3. Matth.2.6. Rom.9.5.*M
7.18. Ioann.1.29. Eſaiæ 53.6.1. Petri 2.24.* Agg.2.7. Hebr.
v.25.26. *Tertiò*,* Zach.2.15. duo introducuntur ſub nomi
Iehouæ, mittens & miſſus, quorum vterque Iehoua dic
tur. Non ſunt autem duo Iehouæ, ſed vnus, Deuter.6.
Plures ergò ſunt in Deo perſonæ. Tale eſt & illud, Gene
19.24. Oſeæ 1.7.*Zachariæ 3.2. dicitur: Dixit Iehoua ad S
tanam: Increpet Iehoua te. Si quis autem alterutrum Ie
uæ nomen, abutens loco Iudę, verſi.9. Michaeli Archang
lo attribuat, apertam vim inferet & rei ipſi, & hiſtori
Nam de alia re loquitur ibi Iudas: nempe quum ipſe M
chael contenderet cum Sathana de corpore Moſis, Zach
rias autem loquitur de accuſatione Satanæ, quum in v
ſione accuſaret Satan Iehoſuam Sacerdotem. Quare I
das non eſt interpres huius loci. Facilè do, Michaelem A
changelum iiſdem verbis vſum eſſe, quibus & apud Zach
riam Iehoua: ſed non ſequitur eſſe eundem illum Micha
lem cum hoc Iehoua. Diuerſæ enim ſunt hiſtoriæ. * *Za*
chariæ 12.10. Ioan.19.v.36.37. Apocal.1.7. Ioann.15.26. A
ctor.2.2.3. * Malac.3.1. Matth.11.10. Marc.1.2. Lucæ 1.v.1
17.& 7.27.*Leuitici 26.12.2. Corint.6.16. Epheſ.3.17. *Quar*
Addantur ſuperioribus & hæc teſtimonia, Geneſ.32.v.2
&c. Eſaiæ 25.9 & 43.11. Ieremiæ 33.11. Oſeæ 1.7. & 12.v.3.
5. Zachariæ 2.v.8.9. Imò & in nouo Teſtamento Apoſt
ſeruierunt ipſi Chriſto, alioſque ipſi ſeruire docuerunt, ſ
que ſeruos, hoc eſt, cultores ipſius profeſſi ſunt, Roma.1.
Philip.1.1. Tit.1.1. Iac.1.1.2. Pet.1.1. Iudæ.v.1. Apoc.1.1. & 1
3.& 19.10. Quum itaque ex his veteris Teſtamenti teſti
moniis & dictis, quæ Chriſto in nouo Teſtamento aut a
pertè accommodantur, aut in eum competere non obſcu
rè demonſtrantur, Chriſtum verum & æternum Iehoua
eſſe, credendum eſt.

SECVN

SECVNDO à relatis: quia μονογενὴς, id est, vnigenitus Dei filius est, Ioh. 1. 18. & 3. v. 14. 16. 18. 1. Ioh. 4. 9. Idem fatemur & in Symbolo Apostolico. Vide & Rom. 1. v. 3. 4. quia imago Patris, Ioh. 14. v. 7. 8. 9. 2. Cor. 4. 4. Coloss. 1. 15. Heb. 1. 3. Atqui imago aut similitudo, non est diuersarum inter se rerum, sed similium & parium.

TERTIO, ab epithetis soli diuinæ naturæ congruentibus: Quia æqualis Deo Patri, Philip. 2. 6. Quia æternus, Prou. 8. 22. Mic. 5. 2. Ioh. 1. 1. & 8. 58. Col. 1. v. 17. 18. 1. Ioh. 1. 1. & 2. 13. Apoc. 1. v. 8. 17. & 21. 6. & 22. 13. Quia author electionis est, Iohan. 13. 18. Quia omnia, ipsaque cordis arcana nouit, Matth. 9. v. 4. 5. & 12. v. 15. 25. & 16. 8. & 17. 17. & 22. 18. Marc. 2. 8. & 14. 13. Lucæ 5. 22. & 6. 8. & 9. 47. & 11. v. 17. 39. & 22. 10. Iohannis 1. 48. & 2. v. 24. 25. & 5. 42. & 6. v. 15. 61. 64 & 11. 14. & 13. vers. 11. 19. & 14. 29. & 16. vers. 4. 19. 30. & 18. 4. Apocal. 2. v. 9. 13. 19. 23. & 3. v. 1. 15. quod solius Dei est, 1. Reg. 8. 39. 2. Paral. 6. 20. Quia credendum est in eum, vt in Deum, Iohann. 14. 1. Quia donat æterna præmia, Ioh. 5. 24. & 6. 40. Quia eductor populi Israelitici ex Ægypto, quem tentauerunt in deserto, 1. Cor. 10. v. 4. 9. (Vide Exod. 23. v. 20. 21. 22.) Atqui eductio populi, vero & æterno Deo tribuitur, Exod. 20. v. 1. 2. & alibi passim. Quia exaudit inuocantes se, Ioannis 14. 14. Quia in forma Dei est, Philipp. 2. 6. 7. est esse verum hominem: Ita in forma Dei esse, est Deũ verum esse. Quia gloria eius æterna, Ioh. 17. 5. Quia gloria illa, quam Esaias vidit, Esa. 6. 1. fuit Christi gloria, Ioannis 12. 41. Quia gratiæ & pacis largitor, id quod patet ex precibus Pauli, in quibus Filium cum patre coniungit, Rom. 1. 7. 1. Cor. 1. 3. & 16. 24. 2. Cor. 1. 2. & 13. 13. Galat. 1. 3. Eph. 1. 2. Philip. 1. 2. Coloss. 1. 2. 1 Thess. 1. 1. 2. Thess. 1. 2. 1. Tim. 1. 2. 2. Tim. 1. 2. Tit. 1. 4. Quia illuminat, Ioannis 1. 9. quod est solius Dei proprium, Exod. 4. 11 Quia iudicat viuos & mortuos, Ioh. 5. v. 22. 27. quod & in Symbolo Apostolico fateri tenemur. Quia est obiectũ fidei, Esai. 8. 14. Luc. 2. 34. Rom. 9. 33. 1. Pet. 2. 8. Esaiæ 28. 16. Psal. 2. 12. Matth. 28. 19. Marc. 16. 16. Ioan. 2. 11. & 3. 36. & 6. v. 29. 35. 40. 47. & 35. & 14. v. 1. 6. & 17. 3. Act. 16. 31. & 22. 19. & 24. 24. Galat. 2. 16. Eph. 1. 15. Col. 1. 4. & 2. 5. 1. Tim. 3. 13. 2. Tim. 3. 15. Quia Omnipotens, Ioh. 3. 31. & 10. 18. & 14. 14. Philip. 3. 21. Heb. 1. 3. Apoc. 1. 8. & 3. 7. & 4. 8. & 17. 14. & 19. v. 15. 16. Quia peccata remittendi authoritatem habet, Matth. 9. 6. Marc. 2. v. 5. 7. 9. Luc. 5. 20. & 7. 48. Atqui peccata remittere, est solius Dei, Esa. 43. 25.

Marc.2.7.Lucæ 5.21.Remittunt & Ministri peccata, sed tā-
quam testes, & Dei instrumenta, & hanc authoritatem a
Christo acceptam habent, Matt.16.19.Ioan.20.23. Quia
plures locos eodem tempore occupat, Matth.18.20.& 28.
20.Ioan.1.18.& 3.13.& 14.23. Atqui id solius Dei est, 1.Reg.
8.27.2.Paral.2.5.& 6.18. Iob.11.8. Ps.139.v.7.8.9.10. Esa.6.3.
& 66.1.Ier.23.24. Amos 9.2.Sap.1.7.Matt.5.35. Act.7.48.&
17.24.Quia potestate eadem qua Pater, pollet, Ioan.5.v.17.
19.& 16.15. Quia potestatem miracula edendi confert,
Matt.10.8.Mar.6.7.& 16.17. Lucæ 10.19. Ioan.14.12.Act.3.
v.6.12.16.& 14.3.Quia resurrectionis autor est, Ioan.5.v.21.
25.& 6.v.39.40.44.54.& 11.25. 1.Cor.15.21. Quia Rex Re-
gum, & Dominus dominantium, Apoc.19.16. quod Paulus
Patri tribuit, 1.Tim.6.15.Eiusdem ergo potentiæ Christus
cum Patre. Quia Seruator est, & dicitur, Matt.1.21.Actor.4.
12.1. Ioan.4.14. Tit.1.v.3.4.& 2.13.Atqui hoc non nisi vero
Iehouæ competit, Esa.44.11.& 45.22.Quòd autem hæc ap-
pellatio Ministris etiam verbi tribuitur, Abd.v.21. 1.Tim.
4.16. Iac.5.20.eò fit, quia illi sunt administri salutis per E-
uangelicam doctrinam, 1.Corin.3.9.& 4.11. Quia Euange-
lium, quod testimoniū Dei dicitur, 1.Cor.2.1.dicitur Chri-
sti testimonium, 1.Cor.1.6. Quia sperare dicuntur gentes
in eo, Esai.11.10. Paulo interprete, Rom.15.12.& beati di-
cuntur, qui sperant in eum, Ps.2.12. Atqui maledictus, qui
spem suam locat in homine, Ier.17.v.57.beatus contra, qui
fidit Deo, Ps.84.13.Quia suscitauit seipsum, Rom.1.4.Ioan.
10.18.Quia Spiritum S.mittit, Zach 12.10. Ioan.16.7.& 20.
22.Quia virtus eius diuinos effectus habet, Rom.15.v.18.19.
2. Cor.12.9. Hebr.1.3. Quia vita fuisse in Christo dicitur,
Ioan.1.4. Atqui in solo Deo viuunt, mouentur, & subsi-
stunt omnia, Actor.17.28.Rom.11.36. 1.Cor.8.6.Quia vnus
essentia cum Patre, Ioan.1.18.& 5.18. & 8.38.& 14.v.10.20.
Philip.2.6.

QVARTÒ, ab effectu vniuersali, videlicet ἀπὸ πίσεως κτί-
σεως καὶ δημιουργίας, à creatione & conseruatione rerum om-
nium: quia creator, Ioan.1.3.& 5.17. Col.1.16.Heb.1.v.2.
10.Apoc.3.14.

QVINTÒ, à cultu, quem omnes fideles inde vsque ab orbe
condito Filio Dei Christo, vt vero & natura Deo exhibue-
runt: Quia adorandus, Ps.97.7. Heb.1.6. Luc.24.52. Ioan.5.
23.Phil.2.10.Apoc.4.v.8.9.10.11. Atqui Deus solus est ado-
randus, Deut.6.13.& 10.20.Matt.4.10.Luc.4.8.Actor.14.14.

Apoc.

poc.14.7.Quia baptizandum in nomine Christi,Mat.28.
.Quia idem cultus & honor debetur Filio, qui & Patri,
oan.5.23.1.Ioan.2.v.22.23.Atqui clamat Deus, Esai.42.8.se
oriam suam alteri non daturum. Ergo Filius cum Patre
em in essentia Deus. Quia curuabitur ipsi omne genu,
om.14.11.Philip.2 10.Atqui id est solius veri Iehouæ, E-
.45.23. Quia inuocandus, Esa.11.10.Rom.15.12.Matth.18.
.Luc.24.54. Act.7.59.& 9.v.13.14.& 22.16.Rõ.1 7.1.Cor.
.2.Cor.1.2.Gal.1 3. Eph.1.2.Phil.1.2.Col.1.2.1.Thess.1.1.
3 11.2.Thess.2.16.1. Tim.1.2.2.Tim.1.2. Tit.1.4.Philem.v.
25. 1.Pet.5.14 Apoc.22.v.20.21. Quia iuratur in eius no-
ine,Esa.45.23.Rom.14.11.Philip 2.v.10.11.

RISTVS ratione substantiæ cum Patre idem, maiestatis
qualitate par, Filius Dei est,filiationisque respectu à Pa-
e reuera distinctus, 2.Sam.7.14.1. Paral.17.13 Psal.2.7.&
.v.27.28. Matth.3.17.& 14 33.& 16.16. & 17.5. &26.64.&
.54. Mar.1.v.1.11.& 3.11.& 14.62.& 15.39. Luc.1.v.32.35.&
.22.38.& 9.35. Ioh.1.v.14.18.34.49.& 3.v.16.17.18.& 8.18.
10.36.& 11.v.4.27.& 17.1.& 20.31.Act.3.13.&8.37.& 9.20.
13.33 Rom.1.v.3.4.9.& 8.v 3.29 32.2.Cor.1.19. Gala.4.4.
h.1.6.1 Thess.1.10.Heb.1.v.2.5 6.& 3 6.& 4,14.& 5.v.5.8.
6.6.& 7.28.& 10.29.2.Pet.1.17. 1.Ioan.1.v.3.7.& 3.8.& 4.
.10.14.15.& 5.v.5.9.10.11.12.13.20.2.Ioan.v.3.Apoc.1.6.&
.18.28.

Porrò, quemadmodum salus æterna nemini mortalium
ntingit,nisi firma fide credat Christum IESVM Dei Filiũ
rum illum Messiam, verum & natura Deum esse, vt iam
undè demonstratum est::ita certo statuat oportet quicũ-
e saluari cupit, eundem Dei Filium, statim post lapsum
Paradiso promissum, Sanctis Patriarchis idétidem pro-
lgatum & repetitum, promissionibus certis confirma-
m,sacrificiis Mosaicis præfiguratũ, & certissimo Prophe-
um præconio prænuntiatum & prædictum,tandem ve-
in temporis plenitudine verè exhibitum,esse verũ ho-
nem, carnem de carne nostra,os ex ossibus nostris, iisdẽ
rmitatibus,quibus nos,excepto peccato,obnoxium.

Sed antequam solida & aperta de vera & minimè phan-
tica humanitate Christi adducantur testimonia, vt fides
stra in Christo IESV, quem verum Messiam agnosci-
s,ac in ipso omnes Dei promissiones Etiam & Amen
,persuasum habemus,2.Cor.1.20.magis confirmetur,&
læi cæcitatis apertæque blasphemiæ rei teneantur,

duodecim quæſtiones ad hanc doctrinam, in qua ſalus n‑ ſtra fundata eſt, ſolidiùs & exactiùs intelligendam multu‑ momenti allaturas pertractabimus, ídque ex fontibus I‑ raelis.

I. Quæ ſint promiſſiones diuinæ de naſcituro & exh‑ bendo Meſſia, per totam ſacram Scripturam paſſim pro‑ tę & promulgatę? Geneſis 3.15.& 12.3.& 26.4.& 49.10 I‑ molatio Iſaaci, Geneſis 22.9. exaltatio æ nei Serpentis, N‑ mer.21.8.(Ioh.3 14.) omnia denique ſacrificia Moſaica, L‑ uit.1.2.3.&c. capitibus: Ionas item tribus diebus in ve‑ tre piſcis deliteſcens, Ionæ 2.1. (Matth.16.4. Lucæ 11.29 fuerunt typus ſacrificij, paſſionis mortis, & reſurrectio‑ Meſſiæ. Eodem ſpectant, Deu.18.18.2.Sam.7.12.Pſal.2.v. 12.& 19.6.& 72.11.& 110.v.1.2.4.& 118.22. (Matthæi.21.4 Marc.12.10.Luc.20.17. Act.4.11.Rom.9.33.1.Pet.2.7.) E‑ 2.v.2.3.& 7.14.& 9.v.6.7.& 11.v.1.10.& 25.v.6.7.8.9.& 35 4.5.6. & 40.v 9.10.& 53.v.1.2.3. &c. Ier.23.v.5.6.& 31. v.3 32.&c. & 33.v.14.15.16. Ezech.34.v.23.24.& 37.26. Dan.9. 24.26. Oſe.1.11.& 13.14.& Ioel,2.23.& 3.18. Amos 9.11. A‑ diæ, v.17. Mich.4.v.1.2.7.& 5.2. Nahum.1.15. Abac.2.3.& v.18.19. Sophon.3.v.14.15. Agg.2 v.7.8. Zach.9.v.9.10.11. 13.v.1.2. Malach.1.11.& 3.v.1.2.& 4.5. (Matth.11.14. Mar‑ 9.11. Luc.1.16. Vide infrà, CHRISTVS ante mundum co‑ ditum, &c. promiſſus.

II. Qualis Meſſias à Deo promiſſus? qui nimiru‑ pro peccatis noſtris ſufficiens λύτρον eſſe, & iram Dei P‑ tris nulli mortalium ferendam contra peccatum acce‑ ſam ſuſtinere poſſet, id quod ſolius Dei & naturæ Omn‑ potentis eſt, Pſ.2.6.& 72.11.& 89. v.27.28.& 110.1.&c. Eſai 7.14.& 25.9.& 35.v.4.5.6.& 40.v.5.9.10. Ier.23.6. Mich.5. Abac.3.18. Zach.14.16. Addantur his illa quoque teſtim‑ nia, quæ ad probandam Chriſti Deitatem ſuprà ſunt a‑ lata.

III. Ex qua gente oriundus Meſſias? nempe ex gen‑ Iudaica, quam hanc potiſſimùm ob cauſam, vt eſt cuſt‑ diuinarum promiſſionum, & quaſi bibliotheca, certis r‑ tuum & ceremoniarum generibus ab aliis gentibus ſegr‑ gari voluit, Deut.18 18. Pſ.2.6 & 132.v.13.14.17. Eſa.2.v.2. & 25.v.6.8.& 28.16.& 40.v.9 10. Oſeæ 1.11. Ioel,2.23. Ab‑ v.17. Mich. 4.7. Nahum.1.15. Sophon.3.14. Zachar.9.v.9.1‑ & 13.v.12.

IV. Ex qua familia Iudaici populi naſciturus Meſſia‑

nem‑

empe ex ſemine Abrahæ & Dauidis. Nam non certam
ntum gentem præſciri voluit Deus, ex qua naſciturus
ſſet Saluator mundi Chriſtus, ſed ob rei certitudinem &
dem confirmandam, certam etiam eius gentis ſtirpem
u familiam prædixit, Abrahæ nimirum & Dauidis, Ge-
eſis 12.3.& 26.4.& 28.14.2.Sam.7.12.Pſ.89.v.4.5.& 132.11.
ſa. 9.v.6.7. & 11.v.1.2.10.Ier.23.v.5.6.Ezec.34.v.23.24. A-
os 9.11.Zac.13.v.1.2.

V. Vbi, & quo in loco Iudææ naſci debuerit Meſſias?
empe in Bethlehem Iudææ ciuitate, quæ huic ſalutifero
rtui diuinitùs aſſignata & deſtinata fuit, Mich.5.2.Matt.
5.

VI. Qualis natiuitas Meſſiæ futura? miraculoſa vide-
cet, & prorſus ſtupenda, Eſai.7.14.non ex commixtione
rilis ſeminis & ex natura immunda, peccatíque labe in-
cta, qualis omnium hominum eſt, Pſ.51.7.Eph.2.3.ſed ex
nctificata ſuperuentu Spiritus Sancti, & obumbratione
ltiſſimi, ſanguinis Mariæ maſſa, Lucæ 1.35.

VII. Quo tempore Meſſias in mundum venturus?
eneſ.49.10.Eſai.2.2.& 11. 1.Dan.2.v.44.45. & 9.v.24.26.
ich.7.v.7.8. Agg.2.v.7.8.9.10. Ex quorum locorum cir-
mſtantiis probe expenſis, quòd nimirum Meſſias, ſtante
huc politia Moſaica, & nondum ſublato Tribus Iehudæ
aliis Tribubus diſcrimine, regnoque Dei nondum ab ea
alias gentes deriuato, quòd nouiſſimis diebus, hoc eſt,
n temporibus Patrum, aut Regum, aut Prophetarum,
l poſtrema mundi parte, qua Deus per Prophetas loqui
ſſaſſet: quòd ex radice Ieſſe, hoc eſt, ſtante quidem ad-
c Moſis politia, ſed regio trunco quaſi emortuo & de-
rato in terris: quòd poſt ſeptuaginta hebdomadas, hoc
, (computando ſingulos annos pro ſingulis hebdomadæ
ebus, non ſecus ac Num. 14.34. Ezech.4. 6.) poſt annos
adringentos nonaginta (490) à captiuitate Babylonica,
eſt, in quarta & poſtrema mundi Monarchia, quam Ro-
ni habituri ſint, quod tempus incidebat præciſè in gu-
rnationem Augusti Cæſaris II. Monarchæ in imperio
omanorum: quòd denique ante vaſtationem & euerſio-
m Iudaici populi & ſubuerſam politiam Moſaicam,
nte adhuc Templo ſecundo, glorioſiore quàm priùs, ob
ritualem videlicet ornatum, pacem nempe, æternám-
e proſperitatem (vt ibidem explicatur) futuro, Meſſias
mundum ſit venturus, & naſciturus: Ex his, inquam, cir-

cumſtantiis diligenter conſideratis, & ritè expenſis, cũ iam & Tribuum facta inter ſeſe ſit confuſio, & radix Ie nunc ignoretur, & ſeptuaginta hebdomadæ ante mille vltra annos expletæ ſint, & miſerabilis illa populi Iuda vaſtatio facta ſit, & denique Templum ſecundum dirutu & vaſtatũ penitus ſit, atque omnes quotquot ſunt fact Dei promiſſiones in Chriſto ſint Etiam & Amen, 2. Co 1.20. manifeſtè euincitur, Meſſiam iam veniſſe, nec a plius, vt faciunt cæci Iudæi expectandum eſſe, niſi ad i dicium illud terribile, Matt. 25.v.30 31. Luc.21.v.27.28. Theſſ.4.v.15.16.Heb.9.28.

IIX. Quod officium Meſſiæ futurum, contra blaſph mos Iudæos, qui eum mundano more regnaturum, & p ſteros Abrahæ ampliſſimis cumulaturum opibus & vol ptatibus ſomniant, qua in craſſa opinione Apoſtolos e olim fuiſſe, ex Act.1.6. aliiſque locis plurimis cõſtat. Co tra hunc, inquam, errorem, notentur hi loci, qui officiu Meſſiæ quale fuerit, ad viuum depingunt, Gen.3.15. & 3.& 4.9.Pſ.2.12.Eſai.6.v.6.7.& 25.8 & 35.10.& 40.v.10.11 53.v.4.5.Ier.23.6.& 31.v.31.32.& 33.8.& 50.20. Ezech.34 23.24.& 37.26. Dan.9.24. Oſeæ 13.14. Abd.v.17.Mich.5 Nah.1.15. Abac.3.v.18.19. Agg.2.8.Zach.9.v.9.10.11.& 13 1.2.Malac. 3. 1. Vide CHRISTVS ante mundum conditu præordinatus, &c. à Deo miſſus, & quorſum.

IX. Quibus promiſſus & exhibitus Meſſias? nem quòd ad participationem gratiæ, ſeu æternæ liberatio per Meſſiam conſequendæ, non vni aut familiæ aut gen ſed omnibus nationibus & gentibus, quæ ſub cœlo ſu tam Iudæis, quàm Gentibus, Geneſ.3.15.& 12.3.& 26. 4. & 28.14.& 49.10.Pſ.2.12.& 72.11. Eſai.11.v.1.10.Aggæi 2 Malach. 1.11. quamuis hanc Iudæi præ reliquis gentib habuerint prærogatiuam, quòd apud ipſos depoſitæ fu rint ſingulariter Dei promiſſiones de Semine benedic inter ipſos inſtituta ſit politia pulcherrima, promiſſio bus ſeruiens, & ex ipſorum familia ortus ſit Meſſias ſecu dùm carnem, vt explicat Apoſtolus, Rom.9.v.4.5.

X. Quo pacto Meſſias, antequam venit, promulgat nempe *primùm* ipſius Dei voce immediatè, Gen.3.15. *De de* per ſanctos Patriarchas, qui ante & poſt diluuium fu runt longo tempore & ordine cuſtodes & propagato promiſſionis diuinæ de venturo Meſſia. *Tertiò*, conſtitu iam regno in populo Dei, per Prophetas Spiritu Dei

flat

latos, 2.Pet.1.21. *Quartò*, postquam Deus nullos amplius mitteret Prophetas, ob maximam sui populi ingratitudinem, præconum suorum necem, idololatriam, &c.vt prædictum fuerat, Esaiæ.3.v.1.2. Amos 8.11.per pios quosdam viros, custodes ac Doctores Legis,ac veræ doctrinæ vsque ad Messię aduentum in carne, quales fuerunt Esdras, Nehemias,Iesus Syrach, Mathathias, Heli, Simeon, Zacharias,& alij multi.*Quintò*,& postremo,laus Deo,illuxit felicissimum illud Noui Testamenti seculum, in quo præmisso Ioanne Baptista præcursore, Elia in spiritu,Malachiæ 4.5. Matth.11.14. Lucę 1.17.non autem in persona, Ioannis 1.21 statim apparuit Filius Dei,Malachiæ 3.1.Dominus noster IESVS Christus, Concionator dulcissimus, Mediator,Redemtor,Iustificator, & Saluator generis humani.Ac peracto sacrificio propitiatorio, emisit Apostolos in vniuersum terrarum Orbem ad prædicandum pœnitentiam & remissionem peccatorum in nomine suo, Matth.28.v.19.20. Marc.16.15. Luc.24.47.ascendénsque in cœlos Luc.21.51.Eph.4.8.Ps.68.19.regnat in cœlestibus cõseruans ministerium in hac vita,dona dans hominibus,Euangelistas,Pastores, Doctores,Diaconos,ad instaurationem Sanctorum,donec veniat in nouissimo die Iudex viuorum & mortuorum,Eph.4.v.10.11.12.

XI. Quomodo à mundo & in mundo excipiendus & tractandus?Gen.3.15.Num.21.8.(Ioan.3.14. eòdem spectat & Isaaci immolatio,Gen.22.9.)Ps.22.17 & 89.39.& 118.22. Matt.21.42.Marc.12.10. Luc.20.17. Esai.28.16. Actor.4.11. Rom.9 33.1.Pet.2.7. Vide & Ioan.1.v.10.11.) Esai.53.v.4.8.10.Zach.11.12.Matt.26.15.Dan.9 26.

XII. An,& in quo impleta sit veritas promissionis?Impletam eam esse,& quidem in Domino nostro IESV Christo,nato & exhibito in carne,septem præcipua Noui Testamenti testimonia conuincunt. *Primum* testimonium de Saluatore mundi,Messia,est Angelorum,quorum ministerio placuit primùm Deo vti ad reuelandum & prædicandum hoc immensum reparationis generis humani opus,Ante conceptionem Messiæ, Luc.1.v.17.30.31.&c.Impregnata iam Maria matre Messiæ,Matth.1.v.20.21 Nato iam Messia,Luc. 2.v.10.11.λύτρῳ in Ara crucis peccatis nostris debito persoluto, & tertia die resuscitato à mortuis, Matth. 28.v.5.6.Marc.16.v,5.6. Luc.24.v.4.5.Ioan.20.12.& in cælos ad dexteram Patris eleuato, Actor. 1.vers.10.11.

Secundum,est multorum piorum & sanctorum hominum quales fuerunt Zacharias, Luc.1.v.67.68. Elizabeth,v.4 43.44. Maria virgo, v.46.47. & Ioseph vir eius: Pastore Luc.2.v.15.&c.Simeon, v.28.29.Anna prophetissa,v.36.3 38.Magi,Matth.2.v.1.2.Martha Lazari soror, Iohan.11.2 *Tertium*,Ioannis Baptistæ,Iohan.1.29. *Quartum*,grauissimum,& veneratione dignissimum, omnique exception maius est ipsiusmet Dei Patris testimonium, cœlitùs red ditum, Matth. 3.17.& 17.5. Marc.9.7. Lucæ 9.35. *Quintum* sunt inusitata & stupenda facta & miracula à Christo ed ta, quæ per Messiam venturum edenda Prophetæ præd xerant, ad quæ ipse quoque Christus remittit, Ioh.10.2 & 5.36.Matt.11.v.4.5.6. & alibi sæpe, iuxta vaticinium Es 35.v.5.6.Vide MIRACVLA. *Sextum* est Euangelistarum Apostolorum Christi:Petri,Matt.16.16.Act.2.36.& 3.v.1 18.& 4. v.11.12. & 10.43. 1.Pet.1.v.19.20. Stephani Proto martyris, Act.7.52.Philippi, Act.8.32.ex Esaia 53.7. Paul Act.9.22. & 13.v.23.32.Rom.15.8. 2.Cor.1.20.2.Timot.2. Ioannis Apostoli,1.Ioh.2.22.& 5.v.2.15.

Addantur his alij etiam infiniti loci,in quibus Euangelistæ & Apostoli omnes Prophetias earumque circumstantias in Christo verè impletas esse, nec desiderari iam quicquam,abundè explicant. *Primum* enim affirmant,hũ IESVM Christum non tantùm verum & naturalem hominem pro nobis factum,conceptum & natum,sicut alij homines excepta originali labe: sed etiam esse in vna persona Deum, & Dei Patris verum & æternum Filium, Luc.1 v.31.32.33.Matth.3.17.Ioan.1.v 1.18.30.& 3.16. Actor.3.13.1 Ioan.1.7.& 5.5.Rom. 1.3.& 8.3.Galat.4.4.Hebr.13.8. Vid CHRISTVS Deus.Deinde affirmant, hunc Christum Messiam Dei Filium, natum esse verum ac naturalem hominem ex gente Iudaica, & quidem ex familia Abrahæ & Dauidis,secundùm promissionem,Luc.1.v.32.33.68. Matt 1.v.1.16.& 2.2.Marc.10.47.Rom.1.3.Act.v.30.&c. 2. Tim.2 8.Faciunt *præterea* mentionem loci, in quo hic Messias IEsus Christus natus sit: in Bethlehem Iudææ scilicet, secundùm Scripturam,Mich.5.2.Matt 2.v.5.9.10.11. Luc.2.v 6.10.16.*Quartò*, Messiæ natiuitate non communi seu naturali,sed mirando modo factam esse describunt, Matt.1.20 de Spiritu Sancto, 1.18. priusquam conuenirent,ex Maria tantummodò desponsata natum esse, Luc.2.15. quam non cognouerit vir eius Ioseph, Matt.1.25.ideoque Ioseph pu

tatiuus

itiuus tantùm pater Christi dicitur, Lucæ 3.23. *Quintò*, ad-
unt & tempus natiuitatis Messiæ, Lucæ 2.v.1.2.4 6.7. quo
gnificatur Christum Messiam exactis sepuaginta hebdo-
nadibus, Dan. 9.24. in quarta Monarchia Romanorum,
ùm populus iam seruituti subiiceretur, natum esse. *Sextò*,
fficium etiam Messiæ adeò luculenter explicant, secun-
ùm omnia sacrarum literarum vaticinia: item quomodo
populo suo, & mundo peruersissimo exceptus fuerit, vt
on sit opus hîc pluribus repetere. Vide CHRISTVS ratio-
e triplicis officij, &c.

Septimum testimonium est pius veræ & catholicæ Eccle-
æ consensus inde ab Apostolorum & omnium sancto-
im Patrum & Doctorum temporibus, qui singulis ætati-
us à Messiæ natiuitate vixerunt. Item omnium orthodo-
orum Conciliorum, sicut tria Symbola Ecclesiæ, Apo-
olicum, Nicænum & Athanasianum istud probè testan-
ır. Et constat ex Historiis Ecclesiasticis, propter confes-
onem huius de Filio Dei Messia doctrinæ, multas myria-
s Martyrum cum lætissimo beatissimóque vitæ exitu
ortem pertulisse. Hæc testimonia breuiter cõmemorata
eò firma & certa sunt, vt eis portæ inferorum non præ-
leant. Conuincunt etiam indubiè cæcos & blasphemos
deos, alium Messiam, hoc Christo IESV reiecto, adhuc ex-
ctantes: pios verò, cùm euentum prophetiis planè con-
uere vident, corroborant, vt hunc Christum IESVM, ve-
m Messiam diuinitus missum agnoscant & amplectãtur,
eóque pro tanto beneficio Saluatoris exhibiti grati sint:
em in aduentu suo altero glorioso, secundùm Scriptu-
m iam instante, firma fide cum gaudio & lætitia Iudi-
m viuorum & mortuorum expectent.

Nunc sequitur, vt de altera Messiæ & Saluatoris nostri IE-
SV *Christi natura, nempe humana, dicatur.*

ISTVS verus homo dicitur, Lucæ 23.47. Ioan. 1.14. Rom.
. & 9.5. Colos. 1.22. 1. Timoth. 2.5. & 3.16. Hebr. 2.v.11.14. 1.
an. 4.2. Christus verus homo, quia filius Abrahæ, & se-
en eius, Matth. 1.1. Gal. 3.16. Heb. 2.16. Quia ex Tribu Iu-
, Genes. 49 10. Hebr. 7.14. Apoc. 5.5. Quia filius & fructus
ntris Dauidis, 2. Sam. 7.12. Psalm. 89. versic. 36 37. & 132. 11.
atth. 1.1. Luc. 1.32. & 20.41. Act. 13.23. Roman. 1.3. 2. Tim.
. Apoc. 5.5. & 22.16. Quia radix Iesse, Esaiæ 11. v.1.10. Ro-
an. 15.12. Quia ex Iudæis, 9.5. Quia semen mulieris, Ge-
s. 3.15. Quia Filius Virginis Mariæ, & ex ea genitus,

Esa.7.14.Matth.1.v.16 20.21 23.25.& 2.v.11.20.21.& 12.46.
Luc.1.31.& 2.48.& 8.20 Ioan.2.3 & 19.25. Act.1.14. Gal.4.4.
Quia anima rationali & vero corpore constat: Anima
Christi, Matth 26.38 & 27.50. Marc.14.34. Luc.23.v. 43.46.
Quia corpore vero & nostris, excepto peccato, per omnia
simili, Luc.24.39. Heb.2 v.14.17. Quia nostris infirmitati-
bus, secundùm carnem obnoxius, Esaiæ 53.4. Hebr. 4.1
Quia natus est, Matth.2 2. Luc.2.7. Quia creuit, v.52. Quia
parentibus subditus fuit, v.51. Quia esuriit, Matth.4.2.& 2
18. Marc.11. 12. Quia fatigatus est, Ioann.4.6. Quia fleuit
Lucæ 19.41. Ioan.11.35. Quia loco certo & definito contine-
tur, Matth.28.6. Luc.24.6. Act.3.21. Quia mortuus est, Mat
27.50. Luc.23.46. Quia à mortuis excitatus est, Matth 28.
5.6. Marc.16.6. Lucæ 24.6. Ioan.21.14. Actor.2. v.24.32. &
v.15.26.1. Corinth.15.v.4.20.1 Petr.3.21. Quia vt ad cœlo
ascenderet, eum locum mutare oportuit, Ioann. 12.8.& 1
28. vt re ipsa fecit, Luc.24.51. Act.1.9.

CHRISTI diuinitas & humanitas in vna Christi persona con-
stituenda vniuntur, & coalescunt, Esai.7.14.& 9.6. Matth
1.23. Ioann.1.14. Roman.9.5. Phil.2.v. 6.7.1. Tim.3.16. non
confunduntur, Ioan.1.18.& 2.19. Rom.1.v 3.4 5. Col.1.19.
2.9.1. Tim.3.16. Heb.9.14. ad vnionem earum demonstran-
dam, vni in persona, alterius proprietas, per idiomatum
communicationem tribuitur, Ioan.3.13. Act.20.28.1. Co.
2.8.1. Ioann.1.1.& 3.16. Christi persona vna est, à Patre di-
stincta, Ioan.8.v.16.18.1. Cor.8.6.1. Tim. 2. 6. Christus
Messias idem, Ioan.1.41.

CHRISTI personæ attributa, officia significant, Ioann. 4.2
Hoc titulo, tria filij Dei officia significantur.

Primò Regnum, cui inauguratur à Deo Psalm.2 6.& 4
v.7.8. Hebr.10.9. & ob id appellatur Rex, Iere, 23.5. Ezech
21.v.26.27. Zachar.9.9. Matth.21.5.& 25 34. Luc.1.32. Ioa
18.36.1. Cor.15.25. Rex æternus, 1. Paral.17.v.12.14. Psal.45.
& 89.v.5.35.36.37.38. Esa,9.7. Dan.2.44. Luc.1.33. Hebr.1.
Rex Israel & Iudæorum, Matth.2.2.& 27.37. Marc.15.v.
26. Lucę 23.3. Ioan.1.49.& 19.14. Rex iustitiæ, Heb.7.2. Ma-
gnus, Apoc.12,5. Pacificus, Esa.9.7.& 11.6.& 65.25. Ezech.4
25. & 37. 26. Hebr. 7. 2. Rex Regum, Apocal.1.5.& 17.14.
19.16.

Secundò, Filius Dei Christus dicitur, quia Propheta
Doctor vngitur, Esai.61.1. Lucæ 4.18, Actor.10.38. eius pro-
phetia describitur, Deut.18.15. Matt.21.v.11.46. Luc.7.16.

24.19. Ioan.4.19.& 6.14.& 7.40.& 9.17.Act.3.22.& 7.37. eò pertinet, quòd Ecclesiæ suæ Doctorem agit, Psalm.2.v. 6, 7.& 22.23.& 40.11.Esai.55.4.Matth.11.29.& 17.5.& 22.16.& 23.v 8.10. Marc.13.14. Luc.6.40.& 9 35.& 10.22. & 17.13. & 21.15.& 22.11.& 24.32.Ioann.v.18,38.39.& 3.2.& 4.25. & 11. 28.& 13.13.& 17 6.& 20.16.& Pastor dicitur Esai. 40. 11 Ezech.34.23.Mich.5.2.Zach.13.7.Matth.26.31.Ioan.10. v.11. 14.Heb.13.20.1,Pet.2.25.& Euangelij præco,Esa.60.1.& 61. 1.Matth.15.5.Luc.4.18.Ephes.2.17. Hebr.2. 3. pacis annunciator,Zach.9.10.Eph.2.17.& Dei fidelissimus testis, Ioann. 3.32.Apoc.1 5.& 3.14.

Tertiò. Filius Dei Christus dicitur, quia Sacerdos ordinatur,Psal.110.4 Zach.6.13.Heb.2.17,& 3.1.& 4.14.& 5.v.1, 5 6.& 6 20.& 7.v.17 21 26.& 8,1.& 9.v.24.26.& 10. v.1.14. 21.Christus vnicum pro nobis sacrificium, seipsum offert, Psalm.40.v.7.8.Matth.20.28.Roman.4.25.Galat.2.20.Eph. 5.2.1.Timot.2 6.Tit.2.14.Hebr.1 3.& 7.27.& 9.v.14 26. 28. & 10. versi.3.5 6.7.10.12.14.ob id Agnus dicitur. Vide infrà, SERVATOR, quia tulit peccata nostra.

CHRISTVS ratione triplicis officij,Regij,nempe,Prophetici & Sacerdotalis(vt exprimitur hoc triplex eius officium, Heb.2.10.adducendi quidem vocabulo, propheticum munus:Principis verò,Regium:consecrandi,Sacerdotale)Mediator,id est *Intercessor* est, Genes.28.12. Abac.3.3. Matth.1. 23.& 21.22.Marc 11.24.Lucæ 22 32.Ioan.1.52.& 14.v.2.6.13. 14.& 16.v.23.26.& 17.9 & 20.31. Acto.2 33. & 4 12.& 10.43. Rom.3.25.& 8.34.2.Corinth.5.v.18.19.Galat.3.20.Ephes.2. v.13.14.15 16.18.& 3.12.Coloss.1.v.20.22.1.Tim.2.5.Tit.3.6. Hebr.4.v.15.16.& 5.v.1.5.& 7.v.22.25.& 8.6. & 9. ver.14.15. 24.& 13.15.1.Petri 1.versi.3.21.& 2.5.& 4.11 1.Ioan.2.ver.1.2. & 4.10.***Redemptor***,Matthæi 20.28.1.Corinth.1, 30. Galat.3. 13.& 4.5 1.Timoth.2.6. Tit.2.14.1. Petr.1.19. Apoc.5 9. Eò pertinet,quòd ***Saluator*** dicitur,Esai.25.v.8.9,& 62.11.Zach. 9.9.Ioan.3.17.& 4.42 & 12.47.Actor.5.31.& 13.23. Philip.3. 20.1. Timot.1.15.2. Tim.1.10.Tit.1.v.versi.3.4.& 2.13.& 3.6. Hebr.2.10. & 5. 9. & 7. 25. Seruator,quia tulit peccata nostra,Esa.53.ver.4 5.6.1. Petr.2.24 & ob id Agnus dicitur Esa.53.7.Ioan.1.v.29.36.Actor. 8 32.1. Petr.1 19. Apoc.5.v.6. 12.& 6.1.& 7.versic.9 14.17.& 13. 8.& 14. 1. & 15.3.& 17 14, & 19.versic.7.9.& 21.versi.14 22. 23. & 22.versi.1.3 14. Vide AGNVS.

CHRISTVS non tentandus, Matth.22. 18. Marc. 12. 15. Lucæ

20.23. 1. Corinth. 10.9. Christus nostræ libertatis vindex, Ioan.8.36. Dei virtus, 1. Corint. 1.24. vita, Ioan.1.4. & 14.6. 1. Ioan.5. 20.

CHRISTVS ante mundum conditum præordinatus, 1. Pet.1. 20. occisus, Apocal.13.8. Ecclesiæ promissus, Gen.3.15. & 12. 3 & 18.18. & 22.v.18.19. & 26 4. & 28.14. & 49.10. Nume.24. 17. Deut.18.15. 2. Sam.7.v.12.14. Psalm.2.7. & 72.17. & 89. v. 4.5. & 132.11. Esai.4.2. & 7.14. & 9.6.11. 10. & 40.10. & 49.1. & 53.v.1.2. Ier.23.5. Daniel.9.24. Mich.5.2. Agg.2.8. Zachar. 3.8. & 6.12. & 9.9. Malach.3.1. & 4.2. Vide supra primam ex duodecim quæstionibus, Quæ sint promissiones diuinæ, &c. subiectam titulo, CHRISTVS ratione substantiæ, &c.

Officium Christi generatim definitur, Munus Mediatoris filio demandatum à Patre, à filio autem voluntariè receptum, & in vtraque natura perfectè adimpletum, vt nos Deo, Deum nobis vniret & reconciliaret in æternum.

Christus à Deo missus, & quorsum, Esai.42. ver.6.7. & 49. v. 8.9. & 61. ver.1.2. Matth.10.40. & 11. ver. 5.28. & 16 24. & 21. 37. Marc.1.38. & 2.17. & 9.37. & 12.6. Luc.4.v. 18.43. & 5. 32. & 9.v.48.56. & 10.16 & 19.10. & 20.13. Ioann.3.v.17.34. & 4. 34. & 5.v.23.24.30.36.37.38. & 6.v.29 38.39.40.44.57. & 7.v. 16.18.28.29. & 8.ver.16.18.26.29.42. & 9.4. & 10.36. & 11.42. & 12.v.44.45.46.47.49. & 13. 20. & 14. 24. & 15.21. & 16.5. & 17.v.3.4.8.18.21. & 17.ver. 23.25. & 18.37. & 20.21. Act.3.26. Roman.8.3. & 15.8. Galat.4.4. 1. Tim.1.15. 1. Ioan.3. ver.5.8. & 4.v.9.10.14. Vide CHRISTVS ratione substantiæ, &c. quæstionem octauam.

Christus ex Spiritu Sancto concipitur, Matth.1.v.18.20. Luc. 1.35. nascitur ex Virgine, Matth.1. v.16. 23.25. Luc.1.v.30 31. & 2.7. in Bethlehem, Mich.5.2. Matth.2.v.1.6. Luc.2.ver.4. 5.6. Vide suprà quæstiones, quintam, sextam & septimam. Circumciditur, Luc.2.21. Domino sistitur v. 22.23. à Magis adoratur, Matth. 2. 11. à Ioanne baptizatur, Matth.3. vers. 15.16. Marc. 1.9. Luc. 3. 21. ieiunat in deserto quadraginta diebus ac noctibus, illicque tentatur à Satana, Matt. 4. versic. 2. 3. Marci 1.13. Luc.4.2, Regnum Dei annuntiat, Matth.4.v.17.23. & 5.2. & 9.35. & 11.1. & 13 54. & 21.23. Marci 1.vers.14.21.39. & 2.v.2.13. & 4.1. & 6. v.2. 6. & 9 31 & 10. 1. & 12.35. Luc.4.v.15.31.44. & 5.v.3.17. & 13. ver.10.22. & 19. 47. & 20.1.21.37. Ioan.6.59. & 7.v.14.28. & 8. v.2. 20. bapti-

zat,

zat, Ioan.3.22. & 4.v.1.2. Filius Ioſeph habetur, Matth. 13. 55. Luc.3.23. & 4.22. Ioan.6. 42. fugit honores huius mundi, Ioan.6,15. iurat, Matt.5. v.18. 26. & 6. 2. Lauat pedes Diſcipulorum, Ioan.13.5. legit in ſynagoga, Lucæ 4.16. in prouerbiis loquitur, & quare, Matth.13.v.3.13.& 23.37. Marc.4. v.11.33.34. Ioan.16.25. maledicit ficui, Matth. 21. 19. Marc. 11.14. orat Patrem, Eſa.53. 12. Matth. 14. 23. & 26. 39. Marc. 1.35.& 6.46. & 14.35. Lucæ 3.21. & 5.16. & 6.12.& 9.18.& 11. 1. & 22.42. & 23.34 Ioan.11. 41. & 17. v. 1. 9. 20. tributum Cæſari pendit, Matt.17.27.

Afflictiones ſuis ab initio prædicit, & quare, Ioan.16. 4. mortem & reſurrectionem, Matth.12.40.& 16.21. & 17. v. 9.23. & 20.19.& 26.v. 2.32. Marci 8.31. & 9. verſ.9.12.31. & 10.v.33.34.& 14.28. Lucæ 9.v.22.44. & 17. 25.& 18. 33. Ioan. 2. 19.& 3. 14.& 8 28. & 12.v.24.32. pullo aſinæ inſidet, Zachar.9.9. Matth.21.7. Marc. 11.7. Lucæ 19.35. Ioann.12. 14. à populo liberaliter exceptus, Matth.21.ver. 8. 9. Marc. 11. v. 8.9. Lucæ 19.v.37.38. Ioann. 12. 13. coram tribus Diſcipulis transfiguratur, Matth.17.2. Marci 9.2. Lucæ 9. v. 28. 29. ſeipſum turbat, Ioann. 11.33. & 13. 21. verbo ſuo hoſtes vincit, Eſai. 11. 4. 2. Theſſal.2. 8. *Exempla*: Satanam Matth. 4.v. 4.7.10. Scribæ & Phariſæi, Matth. 22. v. 20. 21. 22. 23.29.30.31 32. Marci 12.12. Lucę 20.v.24.26. Sadducęi, Lucę 20. 37. Phariſæi, Ioann.10.34. Matt.22.v. 42. 43. 44. Marci 12.18. &c. Lucæ 20. 27. &c. Principes Sacerdotum, & Seniores populi, Matth. 21.42. Antichriſtum etiam ſpiritu oris ſui conficere dicitur, 2. Theſ.2.8. Vide SACRAE SCRIPTVRAE lectio, &c. Vitat hoſtium furorem, Matt. 12. 15. Marc. 3.7. Luc.4.30. & 6.12. Ioan.8.59. & 11.54.

Vltrò ad mortem ſe accingit, Eſaiæ 53.7. Matt.20.28.& 26 46. Marci 10.45.& 14.42. Lucæ 18. 32. Ioan. 10 v.12.18.& 12.27. & 13.27.& 18.4. venditur triginta argenteis æſtimatus, Zachar. 11. 12. Matth.27. 3. in hoſtium manus venit, Matth. 26.50. Marci 14.46. Lucæ 22. 54. Ioan.18.12. ad Annam adductus Caiaphæ remittitur, Ioan.18.13. de doctrina interrogatur, v.19. cæditur à miniſtro Pontificis, v.22. Filium Dei ſe eſſe fatetur, Matth. 26.64. Marci 14.62. Lucæ 22. 70. ob id conſpuitur & illuditur, Matth. 26. 67. Marci 14. 65. Luc.22.v. 63.64. à Caiapha ad Prætorium, Ioann. 18.28. Pilato ſiſtitur, Matth. 27.2. Marc. 15. 1. Luc.23. 1. coram eo tacet, Matth. 27.12. Ioann.19. 9. eius iuſſu flagellatur, ac morte damnatur, Matth.27.26. Marci 15. 15. Lucæ 23

v.24.25.Ioan.19.v.1.18. crucem ſuam fert,Ioan.19,17.Crucifigitur extra portam inter latrones, Matth.27.38. Marc. 15 27.Luc.23.33.Ioan.19 18.2. Cor.13 4.Hebr.13. 12. Eſa. 53 12.quare ſe à Deo derelictum queritur,Pſalm. 22.1. Matth 27.46.Marci 15.34.felle & aceto potatur, Pſal.69.12 Matt 27.v.34.48. Marc. 15.v. 23.36.Luc.23.36. Ioann.19.29.ſpiritum Patri commendat, Luc. 23. 46. clamans voce magna expirat,Matth.27.50.Marc.15.37.Lucæ 23.46,Ioan.19.30.

CHRIRTVS quorſum mortuus,Eſa.53.12.Matth.20.28. Marc. 10.45. Ioan.11. 52. & 12.v.24.32. Actor.20.28. Roman. 4.25 & 5 8. & 14. v.9.15. 1.Corinth.5.7. & 15.3.2. Corinth.5.v 14.15.Galat.1.4.& 2.20.& 3.13,Epheſ.2.16. & 2.5.v.25.Col 2.13.1. Theſſal.5.10. 1.Timoth.2.6.Tit.2.14. Hebr.2.v.9.14 & 5.8.& 9. v. 26.28. 1.Petri 2.24. 1.Ioann.1.7.& 2.2. & 3.16 Apoc. 1.5.& 5 9.& 7.14. peccato mortuus dicitur, Rom 6.10. non vt peccare deſineret, ſed vt peccatum deſtrueret.Dolus enim non eſt inuentus in ore eius, Eſa.53 9. ſemel oblatus, Rom. 6 10.Hebr.7.27. & 6.v.12. 26. 4. & 10 v.50.12.14.1. Petri 3,18.ſepelitur, Matt.27.v.59 60. Marci 15. 46.Lucæ 23.53.Ioan.19. v.41. 42.Act.13.29. 1.Cor. 15. 4. reſurrexit,Mat.28,v.5 6.Mar.16.6.Lucæ 24.v.6 34, 46. Ioan. 21 14.Act.2.v. 24,32.& 3.v.15,26.& 4,10.& 5,30.& 10,40.& 13.v.30,33 34. 37.& 17 31.Ro.1,4. & 4. v.24,25 & 6,4.& 8,11 & 10 9 1. Cor.16,14, & 5.v.20,2. Cor.4,14.& 5,15.Galat. 1 1.Eph.1,20.Phil. 2 9.Coloſſ.2, 12.& 3,1.1. Theſſ.10.& 4,14 Hebr.13,20,1.Petr.1,21. propria virtute,Ioan.2, 19.&10. v v 17,18.

Reſurrectionis eius finis & fructus,Roman.4,25,1. Petr.3,21 poſt reſurrectionem Diſcipulis apparet, Matth.28, verſ. 9 17,18.Marci 16. v. 9,12,14.Lucæ 24.v.15, 34, 36. Ioann. 20 v. 19,26. & 21. v.1,14. Actor.1, 2.& 10. v. 40, 41.& 13,31. 1. Corinth 15.verſ.5,6,7. Vide Aſcendere.cœlo receptus ſedet ad dexteram patris,Pſal.68,19. & 110 1.Matt. 22, 44. Marc. 12.v,36.& 16,19.Luc.20,42.& 22 69.& 24,51. Ioan.6,62.& 14,2.Act.1,9.& 2.v.33 34. & 3 21.& 5, 31. & 7,55.Rom.8, 34. Epheſ.1 20.& 2,6.& 4,10 Coloſſ.3,1.1.Tim.3,16.Heb. 1.v.3, 13.& 4,14.& 9,24.& 10, 12. & 12,2.1.Pet.3, 22. Chriſtus in cœlo quærendus,Coloſſ.3.1. Chriſtus corpore à nobis abeſt,Matt.29,11.Marc.14,7. Ioann. 12,8.&14. v.2 3, 28.& 19. verſ. 5,7,16. & 17. v. 11,12.2.Corinth.5.v.8,9. Philipp.1,23, 1.Pet.1,8.abſentia eius non inutilis, Ioan.16,7. Spiritus ſui præsētia,Eccleſiæ perpetuò affuturus, & corpori in vniuerſum,

sum,& priuatim singulis membris,Mat.18,20.& 28.20.Ioh. 6.65.& 14.ver.3.18.20.23.& 15.4.& 17.23.Roman.8.v.10.11. Gal.2.20.Ephes.3.17.& 4,10 Christus semper viués:Rom. 6.v.9.10.Hebr.7.25. Ecclesiam viuificat vt caput membra, Oleæ.1.11.Ephes.1.22.& 4.15.& 5.23. Coloss. 1. 18.& 2.v.10. 19. Hebr.3.6. Παράκλητος dicitur, sed alia prorsus ratione, quàm Spiritus Sanctus. Vide Παράκλητος.

CHRISTVS pro tota Ecclesia. Vide CHRISTI nomen. [Christus pro principe & liberatore populi sumitur, nempe Cyro,Esai.45.1.pro seruis Dei,1.Paral.16.22.Psalm. 105,15.Cyrus nominatur Christus Iehoua, i. consecratus à Deo in eum finem vt Iudæos liberaret. Serui Dei sunt Christi iuncti & ordinati vt Deo seruiant in sanctitate & iustitja.]

CHRISTI aduentus duplex : Prior in carnem,Esai.11.10. Ioann.1.14.Roman.1.3.& 9.5.& 15.12.Galat.3.16.Ephes.4. 10.Hebr.1.5.& 10.5 1. Petr.1.20. 2.Pet.1.16.1.Ioann.1.2.& 4.2.2.Ioan.v.7.Prior ipsius aduentus, abiectus & crucis ignominia humilis,Esa.53.v.2.3.7.& 62.11.Zach.9.9.Matth. 2.13.& 8,20.& 20.28.Marc.3.2.Luc.9.5.8.& 22.27. Ioann.6. 51.& 7.10.& 10.11.& 13.3.Act.8.32.Rom.5.6.Philip.2.v.7.8. Hebr.2.9.

Posterior aduentus Christi ad iudicium, magnificus & gloriosus,Matth.16.27.& 24.30.& 25.31. & 26.64. Marc.13. 26.& 14. 62. Luc. 9. 26.& 12.ver.36.40.& 17.24.& 21.27. & 22.69.Act.1.11.& 3.21.& 10.42.& 17.31. Rom.2.16.& 14.10. 1.Cor.1.v.7.8.& 11.26.2.Corinth.5.10.Gal.4.4. Philip.2.10, & 3.20.Col.3.4.1.Thess.1.10.& 2.19.& 4.16.& 5.23.2. Thes. 1.ver.7.8.10.& 2.1.1.Tim.6.14.2.Tim.4.v.1.8.Tit.2.13.Hebr. 9.28.& 10.v.25.37.Iac.5.v.7.8.9.1.Pet.1.7,& 4.v.5.7.& 5.4.2. Petr.3.v.4.10.12.1.Ioan.2.28.& 3.2.Iudæ v.24.Apoc.1.7.&2. 25.& 16.15.& 22.v.7.12.20.

Job.19.2 Dan.12 Eccl.1 14.

CHRISTI *amici* qui,Luc.12.4. Ioann.3.29.& 11.v.5.11.& 13.v.1. 23.& 14.v.21.23. & 15.v.9.12.14.15.& 21.ver. 7.15 amor erga suos,Matth.8.v.14.15.& 9.36.& 14. 14. & 15. 32. & 23.37. Marci 8.v.2.3.Lucæ 13.34.Ioann. 10.15. & 13.1. Roman.8.37. Galat. 2. 20. Ephes. 3. 19. & 5. v. 2.25. Apocal.1.5.*Baptisma*, Matth.3.11.Luc.3.16.Ioann. 1.33. benignitas,Tit.3.4. *Caro*, cibus spiritualis,Ioann.6.v.51.53.54.55.caro,velamen,Hebr. 10.20.cognitio,Matth.16.17.Ephes.1.17.quantopere necessaria,Ioan.17.3.Vide COGNITIO.Confessio, bona,1.Timo. 6.13.contemptus,Esai. 53.3. Matth. 13.ver.55.56.Marci 6.3.

Luc.4.22.& 23.11.Ioann.3.32.& 6, 42, Christi contempti quàm exitialis, Ioan.12,48.Hebr.6. ver.5, 6.& 10 29. & 12 25.1, Petr.2.ver.4,8. Vide Abnegatio Christi. Christi corpus, Templum dicitur, Ioan, 2, 21, corrumpi non poterat Psalm.16,10.Actor,2.27.& 13. v. 35, 37. Christi corpus pro tota Ecclesia, Ephes.4,12.

Christi *descriptio* in visione Ioanni ostensa, Apocal.1.13. Christi dies. Philipp. 2. 16. *dignitas* ac præstantia, Matth.3,11.& 4,11.& 12. versi.6 41.42.& 16,27.& 26, 53.Marc. 1.v.7.22. & 2,12.& 12.36.Lucæ 11.v.31 42.& 22.43.Ioan. 1,26. Col.1,18 Hebr.1,versi.4,9.& 3,3.& 7,27. dilectio, in quo sita, Ioann 14.v.15,21,23.& 15,10,& 21.v.15.16. 17. *Discipuli* qui, Luc.14 v.26,33.Ioan.6,45.& 8.31.& 13.35.& 15. 8. Ephes.4. v. 20.21 *diuina* potentia non est in eius persona inclusa, sed per totum Ecclesiæ corpus diffusa, Ioan.14 12.*diuitiæ*, in Euangelio comprehensæ, Ephes. 3. 8. & *doctrina* plane diuina ac cœlestis, Matth.7.28.Marc 1.22.& 11.18.Ioann.3.34.& 7.16 & 8.38.& 10.30.& 14.v.10. 24. & 17. 14. omnibus communis, Matth.10.27.& 13.37.irreprehensibilis, Ioann, 8.46. & 18.v.20,21.

Christi *facilitas*, Matth.8,7.& 9,19.Marc.5, 24. Luc.7 36.& 11. 37.& 19.6.*fides*, Roma. 3. 22. pro ea, quæ Christo habetur, vel quæ Christo nititur. *Fratres*, pro cognatis, Matth.12.46 Marc.6.3.Luc. 8, 19. Ioann. 2.12.& 7.3.Actor.1.14.Galat.1. 19.Fratres & sorores spirituales, Matth. 12. v. 49. 50. & 25. 40.& 28.10.Mar.3.33.Luc.8.21.Ioan.20.17. Rom.8.29.Heb. 2.11.Psalm.22.23.*gaudium*, Matt.11.25. Luc.10.21.Ioan.11.15. & 15.11.& 17.13.Hebr.12.2. *generatio* temporalis, Matth.1.1. Luc.3.v.23 24.*gloria* ac maiestas, Esa.53.8.Matt. 25.31.& 26. 64.Marc.12.36.Luc.1.32.& 3.16.& 4 32.& 9.26. Ioann.1.14. 1. Petr. 3.2. & 5. 1. 2. Petr. 1.11. *gratia*, Galat.1.6. pro salute gratis in Christo oblata. *Hora*, Matth.26.45. Marc. 14. v.35.41.Ioan.2.4.& 7.30.& 8.20.& 12.v.23.27. & 13, 1. & 17. 1. *Hostes*, perituri, Psal.110.1, Matth.21.v.40,41.& 22,13.Mar. 12.36.Luc.19.27.& 20.43, Actor.2.35. Hebr. 1.13. & 10,13 1. Cor.15,26, Apoc.17,14.

Christi *Ignoratio*, persecutionum causa est, Ioann. 16, 3. indulgentia, Matth.4.23.& 8.v. 3,7. & 9. 10. & 14.v.16.31.& 26.v. 10.49.50.Marc.2.v.19.20.& 14 6.Lucæ 5.v.29.34.& 7.44.& 10 42.& 19.5.Ioann.6.20.& 9.35.& 12.7.& 13. 26. & 16. 4. & 18.8.& 20.v.16.19.27.& 21.15.Apocal.1, 1. *Ira* Vide IRASCI dicitur Christus. *Iudicium*, verum est Ioann. 8. 16.*Iugum*,

leues

leue, Matt.11.30. *Laudes*, neceſſariò prædicandæ, Matth.21.
16.Luc.19.40. *Liuor*, piorum medicina, Eſa.53.5.1.Pet.2.24.
Mandatum, ſiue lex, Ioan.13.34.& 15.v.12.17.Gal.6.2 1.Ioan.
3.23. *Mandata*, ſeruanda, Ioan.14.v.15.21.& 15.10. Chriſti
miracula, Vide MIRACVLA. Mors, figurata, Gen.22.9.Exo.
12.5.Leuit. 6.30.& 16.11.& 17.6.Num.21.8.Ionæ 2.1.prædi-
cta, Dan.9.26.Luc.9 31.Act.3.18.1.Pet.1 11. Mors Chriſti eſt
tranſitus ad Patrem, Ioan.8 21.& 13.v.1.3.& 14.28.& 16.v 5.
16.28.& 17.11. fructus mortis eius, Vide CHRISTVS mor-
tuus, & quorſum. Chriſti mors totum noſtræ ſalutis com-
plementum, Ioan.19.30. Chriſti mortificatio, 2.Cor.4.10.
1. Pet.3.18. mortuus dicitur peccato, Rom.6.10. non vt
peccare deſineret, quo ſenſu fideles mortui peccato di-
cuntur, ſed vt peccatum deſtrueret.

CHRISTI *Nomen* pro tota Eccleſia collectiuè capiti ſuo ad-
iuncta, 1.Cor.12 12.Gal.3.16. Is enim eſt Chriſti in Eccle-
ſiam amor, vt cùm omnia omnibus ad plenum præſtet, ta-
men ſeſe veluti mancum & membris mutilum caput exi-
ſtimet, niſi Eccleſiam habeat ſibi inſtar corporis adiunct-
vt apparet ex Eph.1.v.22.23. vbi fit mentio complement.
Hinc eſt, quòd toties repetitur phraſis illa à Paulo, In
Chriſto. Hinc factum, vt diceret Apoſtolus, ſe in Chriſto,
& Chriſtum in ſe viuere, Gal.2.20. Hinc illa Chriſti vox,
Act.9.4. Saule, Saule, quid me perſequeris? quò etiam per-
tinet quod ſcriptum eſt Col.1.14. Hinc denique noſtra ſpes
omnis & conſolatio proficiſcitur. Chriſti nomen ſalutare,
Act.4.12.

CHRISTI *Obedientia*, Pſ.40.9. Eſai.50.5.Rom.5 19. Philip.2.
8.Heb.5.8.& 10.7. Vide OBEDIENTIAE *exempla*. *Officium*,
Vide CHRISTVS ad quid miſſus. *Opera* admiranda, Matt.
8.33.& 11.v.21.23. Mar.2.12.& 7.37.Luc.5.26.Ioh.2.23.& 3.2.
& 7.31.& 9.32.& 10.25.& 15.24.perfecta, Luc.4.39.& 7.15.&
55.& 11.19.Ioan.11.44.& 12 2. Dei opera ſunt, Matt.12.28.
Ioan.9.4.& 10.25.& 14.10. de ipſo teſtantur, Mat.11.21.Ioh.
36.& 10.v.25.38. *Opprobrium*. Heb.11.26.& 13.13.

CHRISTI oues *Paſtorem* ſuum agnoſcunt, Ioh.10 14. *Patien-
tia*, Eſa.53.7.Matt.26.63 1.Tim.1.36 *pax*, piis relicta, Ioan.14.
27.Col.3 15 *potentia* inuicta & admirabilis, Pſ.2.9.Eſa.9.7.&
.4.& 42.1.Ier.23.5.Dan.2.44.& 7.27.Zach.9.10. Matt.8.3.
9.v.6.22.25.& 11.27.& 12 29.& 28.18. Marc.1.27.& 2.v.10.
.& 11.6.Luc.4.36.& 5.13.& 8.25.& 10.22.Ioan.3.35.& 4.50.
5.21.& 6.v.11.12.& 9.7.& 11.v.44.& 12.1.& 13.3.& 15 24.&

iotismo, dicuntur fideles, eò quòd Ecclesiam Christo
nquam veste quadam operiri oporteat, & sub eo delite-
re, vt sancta sit prorsus & irreprehensibilis, Ephes.5.27.
deoque Apostolus, Gal.3.16. semen Abrahæ vno Christi
mine significauit, quod idem explicatur, v.28. Christum
rifacere, Philipp.3.8. est Christum loco omnium nan-
ci, eoque potiri. Christum mori oportuit, Vide CHRI-
I mors.
n Christo mori & resurgere, Rom.6 8. Col.3.1. est mor-
Christi participatione mortificari peccato, mundo, Le-
s denique elementis, atque adeò toti Legi: & resurrectio-
s Christi participatione viuificari Deo, vt pluribus ex-
icatur, Rom. 6. cap. Christum negare coram homini-
us, quàm exitiale, Matt.10 33. Marc.8.38. Luc.9.26. & 12.9.
Tim.2.12.1. Ioan.2.23. Vide ABNEGATIO Christi. Chri-
um nobis exẽplar proponere debemus, Mat.20.28. Marc.
.45. Ioan.13.v.14.15. Rom.15.v.3.7. 2.Cor.8.9. Eph.4.32.
5.2. Philipp.2.5. Col.3 13. Heb.12.2.1. Pet.2.21 & 4.v.1.2.
oan.2.6. & 3.16. Christum recipere honorificum, Ioan.
2. & 13.20. sequi, vtile, Matt.8.22. & 19.v.21.28. Marc.10.
Luc.9.v.59.60. & 18.22. Ioan.8.12. & 10.v.4.28. Heb.13.13.
xempla. Petrus & Andræas, Mat.4.v.19.20. Iudæi & Iero-
lymitani, Marc.1.5. Iacobus & Ioannes, Matth.4.v.21.22.
urbæ, v.25. Discipuli, 8.23. Matthæus, Matt.9.9. Marc.2.
. Petrus, Matt.19.27. Luc.18.28.
isto συμπάσχειν, & reliquias afflictionum eius replere in
rne nostra dicimur, Col.1.24. hoc est, Christum habere
os ærumnarum nostrarum socium, ac proinde vindicem,
ct.9.4. Reliquiæ autem afflictionum Christi non sic ac-
pi debent, quasi non plenè pro nobis satisfecisset, & pœ-
am peccatis nostris debitam non abundè luisset & ex-
asset, sed membrorum Christi respectu id dicitur, vt sit
nsus. Reliquias afflict. &c. hoc est, quod superest affli-
ionum Christi. Christo autem passo in sese (cuius vnius
ore sanati sumus, Esai.53.5.) superest vt in suis etiam
embris affligatur, non vt Ecclesiam redimat, quam san-
ine suo iam acquisiuit, Act.20.28. & semel vna oblatio-
in æternum sanctificauit, Heb.10.14. sed vt virtutem
am in quotidiana suorum infirmitate exerat; denique
o totius corporis consolatione ac salute, vt mox ibidem
ditur. Quod autem dicit Apostolus, Pro corpore, &c.
c quomodo sit accipiendum, ipsemet explicat, 2.Cor.1.

v.5.6.& 4.v.8 9 10.&c.

Christum tentare, 1.Cor.10.9.est Christum velut ad tamen prouocare, vt ibidem explicatur, v.22. In Chr esse, Rom.16.7.est Christo per fidem insitum esse, idem clarat phrasis, In Christo inueniri, Philipp.3.9.

à CHRISTO multa fiunt præter scopum eius ad nos aduē impiorum culpa, & eorum rebellionis occasione: sic ad titia dissidiorum causa dicitur, Matt.10.34.Luc.12.9. Sic casum & ruinam multorum positus dicitur, Luc.2.34. lapis offensionis, Esa.8.14.Rom.9.v.32.33.1.Pet.2.v.7.8.

à CHRISTO multa præter eius naturam suscepta, vnà c vadis generis humani persona sunt: Quale est illud, qu maledictio, Gal.3.13 & peccatum dicitur, Rom.8.3.2.Co 21.Sic vermis & opprobrium hominum, Ps.22.6.

à CHRISTO eadem ratione Deus Pater ipso maior agno tur, Ioan.14, 28.eò referendum est, quòd Christus dici Angelus Testamenti, Malach.3.1. & Apostolus, Hebr.3 quòd Deus Pater, Deus Christi vocatur, Ioh.20.17.1.C 3.23.Eph.1.17. Sic obedientiam didicisse dicitur Christ Heb 5.8. Sic minister Circumcisionis, Rom.15.8.& ser Patris, Esai.42.1.& 53.11.

[CHRISTVS. Quæcunque de Christo dicta occurrunt Scripturis Canonicis, ad hæc duo capita referri possu I. Aut enim dicuntur de Christi persona, II. aut de Of ciis eius.

In Christi *persona* sunt duæ *naturæ*, distinctæ, sed non separ tæ, neque confusæ: Diuina, scilicet & humana. Est igit *Christus, Verus* DEVS, quod sequentibus demonstrationib probatur,

I. Deus nominatur, Genes.32.28. Ps.45.7.Heb.1.8.Esai.7.1 Matt.1.23. Esai.9 6.& 25.9.& 43.v.11.12 & 45.v.23.24. Ier 33.v.15.16 Hos.1.7.Zach.2.8.9. Mal.3.1.Luc.1.16 17.Act.2 28.Rom.9 5.Gal.1.12.Philip.2.6.Col.1.v.15.19.&2.9.1.Ti 3.16.Tit.2.13.2.Pet.1.3.1.Ioan.5.20.Apoc.21.v.7.22.1.

II. Est Deus, quia cultu diuino *adorandus*, Ps.97.7.Heb.1 Ioan.5.23 Philip.2.10.Apoc.4.v.8 9.10.11.

III. Quia *æternus*, Pro.8.22.Mich.5.2.Ioan.1.1.& 8 58. C 1.17 18.1.Ioan.1.1 & 2.13. Apoc.1.8.17.& 21.6.& 22.17.

IV. Omnia ipsáque cordis *Arcana* nouit, Matt.9 v.4 26. 12.15. & 16.8.& 17.17.& 22.18. & 14.13. Luc.5.22. & 6.8.& 47.& 11.v.17.39. & 22.10. Ioan.1 47.& 2.v.24 25.& 5.42 6.v.15.61.64.& 11.14. & 13.v.11.19.& 14 29. & 16.v.4 19.3

...3.4. Apoc.2.v.2.9 13.19.23.& 3.v.1.15.
...t *Creator*, Ioan.1.2. Col.1.16. Heb.1.v.2.3. Apoc.3.14.
...*Imago patris*, Ioan.14.v.7.8.9. 2. Cor.4.4. Col.1.15. Heb.

...Est inuocandus, & à piis inuocatur, Esai.11. Matth.18.
... Act.7.59. & 9.v.13.14. & 22.26. Rom.1.7. & 15.12. 1 Co-
...r. 1.2. 2. Cor.1.v.2.3. Eph.1.2. Gal.1.3. Phil.1.2. Col.1.2. 1.
...essi.1.1. & 3.11.2. Thessi.2 16. 1. Tim.2.2.2. Tim.1.2. Tit.1.4.
...len.v.3.25. 1. Pet.5.14. Apoc.22.v.20.21.
... *Obiectam fidei*, Esai.8.14. & 28.16. Matt.28.19. Ioann.
... & 3.16.36. & 6.v.29.35.40 47. & 9.35. & 14.v.1.6. & 17.3.
...16.31 & 22 19 & 24 24. Rom.9.33. Gal.2 16. Eph.1.16.
...1.1.4. & 2.5. 1. Tim.23.2.2. Tim.3.15.
... *Omnipotens*, Ioan.3.31. & 18.18. Apoc.1.8. & 3.7. & 4.8.
...7.14. & 19.v.15.16.
...*Peccata remittendi authoritatem habet*, Matt.9.6. Marc.2.v.
...9. Luc.5.20. & 7.48.
...*ures locos eodem tempore occupat*, Matt.18.20. & 28.10. Ioh.
... & 3.13. & 14.23.
...*testate pollet eadem qua Pater*, Ioan.5.v.17.19. & 16 15.
...*Potestatem miracula edendi confert*, Matt.10.8. & Marc.6.7.
...6.17. Luc.10.19. Ioh.14.12. Act.3.v.6.12 16. & 14.3.
... *Resurrectionis est author*, Ioan. 6.v.39.44.54. & 11.25. 1.
...15.21. & *Suscitauit seipsum*, Rom.1.4.
... *Spiritum Sanctum mittit*, Ioan 16.7. & 20.20.
... *Virtus eius planè diuinos effectus habet*, Rom.15.v.18.19.
...Cor.12.9. Heb.1.3.
...*Vnus est essentia cum Patre*, Ioan.1.18. & 5.18. & 8.38. & 14.
...10 Philip.2.6.

...ristus verus Deus est, ita etiam *æterni Patris æternus Fi-*
...est agnoscendus, sicut ex sequentibus testimoniis col-
...mus. Ratione substantiæ cum Patre idem, maiestatis
...alitate par, filiationis respectu à Patre reipsâ distin-
...,2. Sam.7.14. 1. Par.17.13. Psal.2.7. & 89 v.27.28. Ex Nouo
...tamento, Matt.3.17. & 14.33. & 16.16. & 17.5. & 26 64. &
...4. Marc.1.v.1.11. & 3.11. & 14.62. & 15.39. Luc.1.v.32.35. &
... & 9.35. Ioan.1 v.14 18.34.49. & 3.v.16.17.18. & 8.18. &
...6. & 11.4.27. & 17 v.1.20 31. Actor.3.13. & 8 37. & 9.20. &
...3. Rom.1.v.3.4.9. Rom.8.v.3.29.32. 2. Cor.1.19. Gal.4.4.
...1.1.6. 1. Thess.1.10. Heb.1.v.2.5.6. & 3.6. & 4.14. & 5.v 5.8.
... 6. & 7.28. & 10.29. 2. Pet.1.17. 1. Ioh.1.v.3.7. & 3.8. & 4.v.
...14.15. & 5.v.5.9.10.11.12. Ioan.13.20. 2. Ioann.3. Apoc.

1.6.&2.v.18.28.

Est etiam Christus *verus* HOMO, *vero corpore, & vera a-ma rationali constans: conceptus de Spiritu Sancto, Natu- Maria virgine, sine labe peccati, tota vita iustus, sanctus, in-cens, obediens Patri vsque ad mortem crucis, quod ita dem-stratur.*

I. Nominatur & est verus *homo*, Luc.23.47. Ioann.1. Roman.1.3.& 9.5. Coloss.1,22. 1.Timo.2.5.& 3.16. Heb v.11.14. 1.Ioann.4.2. *Ratio* 1. est *Filius* & semen *Abra* Matthæi 1,1.Gal,3.16. Heb.2.16. *Ex tribu Iuda*, Gen.49. Heb.7.14. Apoc.5.5. Fructus ventris & *Filius Dauidis*, 2. S muel,7.12. Ps.89.v.36.37.& 132.11. Luc.1.32. & 20.41.A 3.23.Rom.1.3.2.Tim.2.8.Apoc.5.6.& 22.16.*radix Iesse*, E 11.10.Rom.15.12. *Ex Iudæis*, Rom.9.5. *semen mulieris*, Gen 15. *Filius mulieris virginis*, Esai.7.14. Matth.1.v.16. 20.21. & 2. ver.11.21.23.& 12.46. Lucæ 1.31. & 2. 48. Ioann. 3. & 19.25. Act.1.14. Galat.4.4. *Ratio* 2. Anima ratio li & vero corpore constat. *Anima*, Matthæi 26,38.& 50.Luc.23.43.46. *Corpore*, Luc.24.39. Hebr.2. versic.1 17. nostris infirmitatibus secundùm carnem obnoxi Esai.53.4.Hebr.4.15. Natus est, Matth. 2.2. Luc.2.7. C uit, Luc.2.52. parentibus fuit subditus, Luc. 2. 51. Esuri Matth. 4.2. & 21.18. Marc.11.12. fatigatus est, Ioan. 4 fleuit, Luc. 14.41. Ioan. 11.35. loco certo & definito con netur, Matth. 28.6 Luc. 24.6. Actor. 3.21. Mortuus e Matth 27.50, Luc.23.46. Resurrexit à mortuis, Matth. v.5.6. Marc. 16.6. Luc. 24.6. Ioann. 21.14. Actor. 2.v fic. 24. 32. & 3. vers. 15. 26. 1. Corinth. 15, versic. 4.1 1.Pet.3.21. Ascendit ad cœlos, Ioan.12. 8. & 16.28. Luc. 2 51. Act.1.9.

Hactenus de duabus Christi Naturis, de *Persona* verò naturis constante agendum. *Naturarum vnio & distinc* demonstratur in vna persona, Esai.7.14.& 9.6. Matth.1. Ioan.1.14.Roman.9.5. Philip.2. vers.6.7. 1. Timoth. 3.1 *Non confunduntur naturæ*, Ioann.1. 18. & 2, 19. Rom.1.ve 3.4.5. Coloss.1.19.& 2.9. 1. Timoth. 3. 16. Hebr. 9. 14. A vnionem illam demonstrandam *toti personæ alterius na-ræ proprietas*, per idiomatum communicationem tribu tur, Ioann. 3.13. Actor. 20.28. 1. Corint.2. 8.1. Ioann. 1 & 3.16.

Nunc agendum est *de Christi Officiis*, nempe Regio, Prophetico & Sacerdotali.

Proph

1. De regno Christi.

I. Inauguratur Rex à Deo Patre, Psal.2.6.& 45,v.5.9. Heb.1.9. Ob id Rex appellatur, Ier.23.25. Ezech. 21.v.26. Zach.9.9.Matt.21,5,& 25,34. Luc.1.32. Ioan.18.36.1.Cont.15.25.Rex æternus, 1. Paral.17.v.12.14.& 45.8.& 89. v. 35.36.37. Esai. 9. 7. Daniel, 2.44. Luc. 1. 33. Hebr. 1.8. Rex Israel & Iudæorum, Matth.2.2.& 27.37. Luc.23 3. Ioann. 1. 39. & 19.16. Rex iustitiæ, Heb. 7. 2. Magnus, Apocal.12 5. Pacificus,Esai. 9.7.& 11. 6. & 65.25.Ezech.34. & 37.26. Hebr.7.2.Rex regum, Apocal. 1.5,& 17.14..& 16.

2. De Prophetia Christi.

Propheta & Doctor vngitur, Esai.61.1.Luc.4.18. Act.10. Describitur eius prophetia, Deut.18.15. Matt.21.11.46. Luc.3.16. & 24.9.Ioan.4.19.& 6.14.& 7.4.& 9.17. Actor.3 2.& 7.37. Eò pertinet quod Ecclesiæ suæ Doctorem a-9,Ps.2 6.& 22.23.& 40.12.& 55.4.Matth.11.2.& 17.5.& 22. & 23. v.8.10. Marc.13.14. Luc. 10.22. & 17.13.& 21.15.& 11.& 24.32.Ioan.1.v.18.38.& 3.2.& 4.25.&11.28.& 13.13. 17.6.& 20.16.Pastor dicitur, Esai.40. 11. Ezech.34.23. ich.5.2. Matthæi, 2,7. Zachar. 13. 7. Matth. 26.31. Ioann. 10. vers.11. 14. Hebr. 13 20. 1. Petr. 2.25. & 5. Euangelij præco, Matthæi 11.5. Lucæ 4.18. Ephes. 2. Hebr. 2. 3. Pacis annunciator, Zachar. 9. 10. Ephes. 7. Dei fidelissimus testis, Ioann. 3 32. Apocalyp.1.5.& 4.

3. De Sacerdotio Christi.

Sacerdos æternus ordinatur,Psalm.110.5. Zachar. 6.13. Tit. 2.v.6. Heb.2.17. & 3.1.& 4.14 & 5.v.1.5.6.& 6.20. & 7.17.21.26.& 8.1 & 9.v.11 14.26.28.& 10 21. Vnicum pro obis sacrificium, nempe seipsum, offert. Psalm.40.10. atth. 20,24.Rom.4.25. Galat.2.20. Ephes.5.2.1.Timot. Tit.2.14.Heb.1.3. & 7.27.& 9. v.14.26.28.& 10.vers.3. 7. 10.14. Ob id Agnus (nempe Dei, mysticus) itur,Esai.53.7.Ioann.1.versic.29.36. Actor.8.32, 1.Petr. 9. Apocalyp. 5. v. 6. 12. & 6. 1. & 7. v. 9. 12. 17. & 14. 15.3.& 17. 14. & 19. vers. 7. 9. & 21. v. 14. 22. 23. & 22. 1.1.3.

Ratione autem triplicis huius Officij Christus est Dei & hominum MEDIATOR *Redemtionis & Intercessionis.*

Genes.3.15.& 28.12.Matth.1 23 & 20.28.& 21.22. Marc.1 24.Luc.22.36. Ioan.1.51.& 14.v.1.6,13 15.& 16.v.23.26.& 1 9.& 20.31.Act.2.33.& 4.12.& 10.43.Rom.3.25.& 8.34.1.Co rint.1.30. 2.Cor.5.v.18.19.Gal.3.v.13.20.& 4.5.Ephes.2.v.1 14.15.16.18.& 3.12.Col.1.20.22.1.Tim.2.v.5.6.Tit.2.14.& 6.Heb.4.v.15.16.& 5.v.1.5. & 7. v.22 25. & 8.6.& 9.v.14.1 24.& 13.15.1.Pet.1.v.3.19.21.& 2.5.& 4.11.1.Ioan.2.v.1.2.& 10. Apoc.5.9. Eò pertinet quòd Seruator noster dicitur & verè est,Esai.25.v.8.9.& 53.v.4.5 6.& 62.11. Zach.9.9.Mat 1 21.& 18.11. Luc.1.v.21.30.& 9 56.& 19.10. Ioan.3.17.& 1 47.Act.5.31.& 13.23.Philip.3.20.1.Tim.1.15. 2.Tim.1.10. Ti 1.v.3 4. & 2.13.& 3 6.Heb.2.10 & 5.9.& 7.25. Vide quæ i Sect.de Sacerdotio Christi de Agno dicta sunt.

De duplici Statu Christi, nempe *Humiliationis & Exaltationis.*

I. Christi *Officium Sacerdotale* in statu humiliationis fui tum satisfaciendo, tum intercedendo pro Ecclesia De Satisfaciendo, videlicet ab articulo conceptionis & nat uitatis vsque ad mortem crucis: Intercedendo, Ioan.17.5 Luc.22.32.&c.

II. Officium *Propheticum* in eodem humiliationis sta tu executus est, dum ipse voce sua docuit, quantum quid docere & scire fas erat,& præsenti statui conueniebat. I taque de die extremo secundùm humanam naturam ne sciuit,nec docuit, Marc.13.32.quia vt sciret & doceret no postulabat præsens status & officij executio.Docuit auten primùm extraordinariè,deinde ordinariè.Extraordinari in adolescentia ante solemnem inaugurationem,anno æ tatis 12. vt futuri ministerij quoddam esset quasi prælu dium,Luc. 2.17. Ordinariè, postquam cælitùs à Patre in auguratus est,Matt.3.17.anno ætatis tricesimo,Luc.3.23.A sic docuit annis quatuor,cùm authoritate,non vt scribæ Matt.7.29.& Luc.4.32. docuit legem,ita vt eam interpre taretur,& à corruptelis purgaret,Mat.5.v.21.22.&c. Euan gelium docuit ita, nempe vt de opere redemtionis,de be nefici

neficiis Meſſiæ in genus humanum, & omnibus rebus ad ſalutem neceſſariis explicaret, ac non ſolùm promiſcuè auditorum ſenſus feriret, ſed etiam animos electorum peculiariter illuminaret. Ita docuit Euangelium in miniſterio verbi & Sacramentorum. In miniſterio verbi, ſicut paſſim in hiſtoria Euangelica commemoratur. In miniſterio ſacramentorum, vt quod corpus ſuum panem vitæ, & panem myſticum corpus ſuum appellauit, Ioann. 6. v. 48. 50. 51. &c. Math. 26. 26.

III. Officium *Regium* in ſtatu humiliationis executus eſt modicè, dum gloriam ſuam, quantum temporis illius & muneris ſacerdotalis humiliter obeũdi ratio ferebat, patefecit. Nam officium regium hîc cedere officio ſacerdotali debuit: quia officium ſacerdotale plenè in his terris exequendum erat. Hanc obedientiam & ſatisfactionem Chriſti officium eius Regium minimè impedire debuit: impediuiſſet autem ſi plenè perfectéque, vt nunc officium illud adminiſtratum fuiſſet. Nam ſi Dominum gloriæ cognouiſſent, nunquam crucifixiſſent, 1. Corinth. 2. 8. Itaque ſic vtrunque officium, Sacerdotale & Regium Chriſtus adminiſtrauit, & ſic veluti temperauit, vt & Sacerdotis partes perfectè impleret in his terris, & ſe non hominem tantùm, ſed ſimul verum Deum, & dominum omnium, ac regem eſſe, ſatis pro iſto tempore oſtenderet, præſertim in miraculis, atque adeò id faceret, quod tum electis ad cognoſcendum Meſſiam ſatis eſſet, tum reprobos inexcuſabiles redderet. Atque hæc cauſa fuit, cur publicari interdum miracula à ſe edita vetuerit, ne ſi ante iſtum tempus innoteſceret, officij ſacerdotalis executio hoc modo impediretur. Hinc etiam eſt, quòd Chriſtus formam ſerui accepiſſe dicitur, Philip. 2. 7. quia cùm gloriam & maieſtatem ſuam diuinam exerere à momento natiuitatis plenè perfectéque potuiſſet, tamen non exeruit vſque ad tempus exaltationis, ſed magis vt ſeruum ſe geſſit.

Porrò Officij regij opera, quæ fecit Chriſtus in hoc ſtatu, fecit ſecundùm diuinam quidem naturam, vt ſuam gloriam ac maieſtatem diuinam in humana natura quamuis infirmitatibus adhuc obnoxia, patefaceret: ſecundùm humanam verò naturam, vt ſicut à Deitate illuminabatur & ducebatur, & ſicut ſtatui iſti conueniebat, ageret. Etſi enim ſecundùm diuinam naturam ſemper ope-

ratus est vnà cum Patre in rerum omnium conseruatior & gubernatione, sicut ipse de se testatur, Ioann.5.17. tame in humana assumta natura non semper nec plenè exeru maiestatem suam diuinam, sed modicè, prout statui il conueniebat. Itaque multa supernaturaliter sciebat, quan do volebat, & officij ratio postulabat, Ioann. 2.25. & 6.6. At rursus vt non semper, nec plenè, sed modice faciebat opera huius officij regij, ita non omnia sciebat, sed qua dam naturaliter ignorabat, secundùm humanam naturam quæ, si voluisset, vi Deitatis suæ scire sanè potuisset, Mar. 11.13. Ioan.11.34.

Opera autem officij regij fecit, alia externa, alia inter na. Externa, nempe miracula, ea quæ tum in vita, tum in morte sua. In vita, vt quod aquam in vinum conuerti quòd ambulauit super aquis, quòd subitò transfigura tus est in monte, quòd sanauit ægrotos, excitauit mor tuos, &c. In morte sua, vt quod velum templi à sum mo ad imum disrupit, terram concussit, eclipsin sol & tenebras super vniuersam terram induxit, non in con iunctione Solis & Lunæ, seu in nouilunio, quod natural est: sed in oppositione Solis & Lunæ, id est, in plenilunio quod est contra omnem naturam, denique mortuos è se pulcris excitauit. Quæ omnia prolixè ab Euangelistis de scribuntur.

Interna opera officij regij fecit, vt quod Apostolos & a lios efficaciter vocauit, vt relictis omnibus vocantem st tim sequerentur, Ioan.1.41. Matt.4.17. quòd in ministeri verbi magis ac magis in eis efficax fuit, & sibi ceu viti pa mites vniuit, Ioan.15.5 quòd generatim omnes qui crede rent iustificauit voce sua: qui non crederent damnauit Ioann.3. 18.36. quòd latronem conuersum in paradisum transtulit, & salute æterna donauit, Luc.23. 43. quòd Ph risæos, Scribas, & alios, propter antecedentem ingratitu dinem, incredulitatem, & contumaciam, vt iustus iude iusto suo iudicio excæcauit & indurauit, Ioann. 12. 40. 4 quòd Iudam proditorem, vt iustus iudex grauiter puniui & à se desertum Satanæ tradidit, Ioann.13.2. & 17.12. Mat 27.5. Act.1.16.

Gradus humiliationis Christi sunt 1. Obedientia à con ceptione doloribus grauissimis ad mortem crucis vsque comitata. 2. Sepultura. 3. Descensus ad inferos. De his supra item in voc. OBEDIENTIA, SEPVLTVRA, DESCENSV

Nun

Nunc de altero ſtatu, nempe *Exaltationis*, agendum. Hic autem tres gradus oppoſitos continet.

1. Primus gradus exaltationis Chriſti eſt *Reſurrectio* à mortuis & manſio 40. dierum in his terris. Hoc gradu, ſecundum humanam naturam, virtute Deitatis ipſe reuiuiſcens, tertia die, victor mortisglorioſè exiit è ſepulchro teſtibus Euangeliſtis, Matt. 28. Marc. 6. Luc. 24. Ioan. 20. Rom. 1. 4. 1 Cor. 15. v. 1. 2. &c. 1. Pet 3 18. Tribus perſonis tribuitur hæc reſuſcitatio, Rom. 6. 4 Col. 2. 12. Epheſ. 20. Filio nempe vt intelligatur eum propria virtute non aliena reſurrexiſſe, Ioan. 2. 19 & 10. 18. Nam illud mortuum & etiam ab anima ſeparatum corpus, filio Dei vnitum manebat, & filij Dei corpus erat. Patri & Spiritui Sancto etiam tribuitur, quia potentia illa & virtus, qua reſuſcitatus eſt Chriſtus, tribus perſonis eſſentialiter eſt communis. Vide Act. 2. v. 24. 36. & 3. v. 13. 15. 26. & 5. v 30. 31. & 13. v. 30. 33. 37.

In reſurrectione igitur vtriuſque naturæ actiones vnitè quidem, ſed tamen diſtinctè, concurrebant ad vnum effectum commune producendum. Nam ſecundùm diuinam naturam Chriſtus effecit reſurrectionem, id eſt reſuſcitauit: ſecundùm humanam naturam propriè reſurrexit, Deitati corpus reſuſcitanti obſequens, & pro eius voluntate & virtute ſeſe mouens: vnde effectum commune extitit, nempe victoria, 1. Cor. 15, 54.

Tempus reſurrectionis paſſim in Scriptura notatur, nempe tertius à morte & ſepultura dies, Matth. 27. 57. & 28. 1. Marc. 16. 9. 1. Cor. 5. 1. &c. Partes duæ ſunt: viuificatio & exitus è ſepulchro: illa morti, hæc ſepulturæ opponitur & reſpondet. *Viuificatio* eſt, qua Chriſtus, anima ad corpus redeunte, reuiuiſcit: vel eſt animæ & corporis quæ antea per mortem diſiuncta fuerant, à deitate iterum facta coniunctio. Atque hic Chriſtus non tantùm ſecundum diuinam naturam ſciens & volens effecit hanc animæ & corporis coniunctionem, ſed etiam anima ipſa ad corpus, à quo aliquandiu ſeiuncta fuerat, ſciens & volens rediit, imò cum corpore iterum coniungi geſtiuit, Ioan. 2. 19. & 10, 18 *Exitus* e ſepulcro, eſt, quo Chriſtus iam rediuiuus lapide & obſtaculis omnibus ad nutum & imperium ipſius cedentibus, ſecundùm humanam naturam glorioſè è ſepulcro prodiit, Matt. 28. 1. &c.

Hæc de reſurrectione. *Manſio* illa 40. *dierũ* eſt, qua Chriſtus à reſurrectione ſua 40. diebus in his terris, repreſſis

adhuc radiis claritatis & fulgoris sui, cum fidelib
conuersatus est. Conuersatio illa fuit tum in apparit
nibus, quibus se rediuiuum discipulis suis & aliis fide
bus ostendit, tum in repressione radiorum maiestatis
gloriæ suæ. Ipso die resurrectionis quinquies apparu
1. Mariæ Magdalenæ, Marc. 16. 9. 2. Eidem & alteri Mar
in via, Ioann. 20. 14. Matth. 28. 9. 3. Duobus discipulis, Lu
24. v. 13. 31. 4. Simoni Petro soli, Luc. 24. 34. 5. Apost
lis omnibus collectis in Ierusalem, Marc. 16. 14. Luc. 2
26. Ioann. 20. 19. &c. Octauo die à resurrectione appar
1. Discipulis, Thoma præsente, Ioann. 20. 26. 2. Septe
discipulis piscantibus. Ioann. 21. 1. 2. 3. Vndecim sim
discipulis in monte quodam Galileæ, Matth. 28. 1
Plusquam quingentis fratribus simul, 1. Corint. 15. 64. 5. I
cobo seorsim, ibid. ver. 7. 46. Ipso ascensionis die, in mon
Oliueti, Luc. 24. 50. Act. 1. v. 6. 12. Variis modis autem resu
rectionem suam illis testatam fecit, Luc. 24. v. 40. 41. &
Ioan. 20. 27. & 21. 12. Act. 10. 41.

Repressio radiorum talis fuit, vt non plenè manifestar
gloriam suam, sed radios fulgoris sui, quo iam splende
poterat, ad tempus quasi cohiberet, vt discipulorum infir
mitati inseruiret. Nam si statim omnem fulgorem glori
corporis sui in his terris exhibuisset, cuius in monte a
quem gustum præbuit, Mat. 17. Discipuli nec ferre hanc lu
cem & claritatem, nec per eam videre veritatem corpo
& certitudinem resurrectionis potuissent. Itaque hîc qu
medius status inter mortalis vitæ cursum & cælestis vi
metam fuit, quod Christus significat, Ioh. 20. 17.

2. *Ascensio in cœlum* est qua Christus secundùm h
manam naturam 40. die è terris sursum in tertium ill
cœlum virtute diuinitatis suæ verè euectus, vt vict
mortis & inferni triumphum egit, & cælestis regni po
sessionem adiit, Marc. 16. 24. Actor. 1. 9. &c. Ephes. 4. 9. Lo
è quo ascendit, in Iudæa, prope Bethaniam, in monte O
liueti, Luc. 24. 50. Act. 1. 12. *Locus in quem*, est supremum cœ
lum, variis nominibus designatum, nempe tertium cœl
2. Cor. 12. 2. Cœlum cœlorum, & excelsum cœlorum hab
taculum, quia est supra alios omnes cœlos, 1. Reg. 8. 27. Psal.
148. 1. & 68. 5. 19. Luc. 2. 14. Ephes. 4. 8. Paradisus, Luc. 23. 43.
Cor. 12. 2. Domus Dei Patris, Ioh. 14. 2. Habitaculũ Dei, I
68. 6. 20. Apo. 13. 6. Sedes Dei, Esa. 66. 1. Ps. 11. 4. & 115. 16.
123. 1. Mat. 5. 34. & 23. 22. Act. 7. 47. Domiciliũ & sedes beat
ru

rum Angelorum & hominũ, & cœleſtis patria ſanctorum, item ſinus Abrahæ, Luc.16.23. Phil.3.20. Heb.11.v.10 14.16. & 13 14. Ioann.14.2.& 17.24. 2.Cor.5.1 2.1.Theſ.4. v. 14. 17. Ioan.12.32 Apoc. 14.4.

Porrò, ita Chriſtus aſcendit è terra in cœlum, vt ſecundùm diuinam quidem naturam ſeu omnipotentem ſua virtute efficeret hanc aſcenſionem ſeu migrationem humanæ naturæ in cœlum, i. humanam naturam eueheret & cœlo inferret. Quæ cauſa eſt, cur euectio illa & tranſlatio Chriſti in cœlum Patri tribuitur: quia videlicet vna diuina potentia eſt Patris & Filij, qua hæc tranſlatio Chriſti in cœlum, vt & reſuſcitatio à mortuis, facta eſt, Act. 2. v.32. 33. & 5.31. Secundùm humanam verò naturam, ad Deitatis nutum ſeſe mouẽs ſurſum proficiſceretur, ac propriè veréq; aſcenderet, idque tum localiter, tum viſibiliter, Luc.24.51. Mar.16,19. Act.1.v.9.11. Eph.4.8. Heb.4.14. E cœlis dein ſuo tempore deſcendet & apparebit, 1. Theſſ 4 16.&c.

3. *Seßio Chriſti* ad dexteram Patris eſt ſupremus exaltationis gradus. Dextra, vt & ſiniſtra, propriè eſt hominum: non Dei, qui eſt incorporeus. Vide SESSIO & DEXTRA. Ad dextram Dei Patris, & ad dextram throni Dei Chriſtus eſſe, ſedere, ſtare dicitur. Pſ.110.1. Marc.16.19. Act. 7. 55. Rom.8.34. Col.3.1. Heb.1.3.& 2.7. Matth. 28.18. Act.2.34.36. Eph.1 22. Phil.2.9. Tempus ſeſſionis, poſt reſurrectionem & aſcenſionem, Mar.16.19. Luc.24.26 Eph.1.v.20.22. Hebr. 1.3 & 12.22. Apo.3.21. Manebit in tertio illo cœlo in quo liberè verſatur, vſque ad extremum iudiciũ, Act. 3. 21. Eph. 1.20.1. Pet.3.22. Heb.1.3 & 7. 26. & 8.1. &c. Col. 3.1. Veniet è cœlo ad iudicandum viuos & mortuos, viſibiliter in nubibus, Matth 24 30.& 26.64. Act.1. 11. Phil.3 20.1 Theſſ. 1. 4.10.16.2. Theſſ.1.7. Poſt vniuerſale iudicium iterum in cœlo redibit, 1. Theſ.4.17. Ioan. 17. 24. vbi ipſum ſedentem ad dextram Patris in omnem æternitatem videbimus, quia cum ipſo ſemper erimus, Ioan.14.3. & 17 24. 1 Theſſal.4.17.

Sedere igitur ad dextram Patris ſignificat diuina & humana gloria refulgere perfecte, vt regem & dominum ius & poteſtatem in res omnes habentem, Actor. 7. v. 55.56. Matt.26.64. Pſ.110.1. Matt.28 18.1. Cor.15 25 Act.2.34. Eph. 1.20. Heb.1.13.1. Petr.3.22. Talis ſeſſio Chriſti ad dexteram Patris ſolius Chriſti θεανθρώπου ſic eſt propria, vt nulli meræ creaturæ ſit propria. Nulli enim prærerquam Chriſto Do-

mino nostro dictum est à Patre, sede à dextris meis.

1. Officium *Propheticum* in statu *Exaltationis* exe[cu]tus est Christus, primùm in illa 4. dierum schola, quam post resurrectionem suam habuit, priusquàm cœlum a[]scenderet, vt quod de veritate resurrectionis suæ, & de [re]bus ad regnum Dei pertinentibus voce sua docuit, Mat. 28 18. Marc. 16. Luc. 24. v. 44 45. &c. Act. 1. 3. Et quod instit[uit] ministerium verbi, id est ablegauit discipulos ad docendu[m] Euangelium in toto orbe terrarum, Matth. 28. 19. Marc. 15. Ioan. 20. v. 22 23. Deinde, post ascensionem in cœlum, m[is]so Spiritu S. vt necessariis donis Apostolos ornaret ad [E]cclesiæ ædificationem, Act. 2. 3. &c. tum quòd mentes elect[o]rum illustrauit & adhuc illustrat per ministerium verbi, [vt] ea quæ docentur intelligant, Act. 16. 14.

2. Officium *Sacerdotale* exequitur nunc in cœlo, non q[ui]dem se ipsum offerens amplius: id enim fecit semel, Heb. 7. 27. & 10 4. sed apparens pro nobis in conspectu Dei cu[m] perfecta sua obedientia vsque ad mortem crucis & suiips[ius] oblatione, pro nobis apud Patrem interpellans, vt aduoc[a]tus noster & obedientia illa sua, quæ viget, valetque perp[e]tuò, nos gratos & acceptos Deo Patri faciens, Rom. 8. [3]4 Hebr. 7. v. 25. 26. & 9. 24. 1. Ioan. 2. v 1. Tim. 2. 5.

3. Officium *Regium* executus est primùm in resurrectio[ne] à mortuis, dum obstaculis omnibus ad nutum ipsius c[e]dentibus, propria virtute resurrexit, 1. Petr. 3. 18. Deinde [in] conuersatione illa 40. dierum cum discipulis, cùm ad e[os] ianuis clausis ingressus est, Luc. 24. 26. Ioann. 20, 19. Terti[ò] in ascensione, dum propria virtute sursùm in cœlum pr[o]fectus, locum nobis parauit. Ioann. 14. 2. & 16, 10. Actor. 1. Denique in sessione ad dextram, officium regium execut[us] est, & etiamnum exequitur, dum summè gloriosus, seu d[i]uina & humana gloria perfectè refulgens, implet omni[a] Ephes. 4. 10. id est, in toto mundo, atque in primis in E[c]clesia regnat & potenter omnia administrat. Quæ offic[ij] regij executio etiam sessio ad dextram Patris quandoq[ue] nominatur.

Rursus officium regium hîc exequitur & omnia pote[n]ter administrat, tùm in hoc, tùm in futuro seculo. In h[oc] seculo, tum in collectione, tum in gubernatione Eccl[e]siæ. Colligit Ecclesiam per ministerium verbi & Sacr[a]mentorum, operans in electis & efficaciter eos vocãs, id e[st] voluntates eorum mouens, vt iis, quæ ipso docente dic[i]

cerunt & intelligunt, assentiantur & obtēperent, vt specia-
tim in Paulo & Lydia purpuraria apparet, Act. 9. & 16. cap.

In *gubernatione Ecclesiæ*, tum interna & spirituali, tum externa & corporali. In gubernatione spirituali & interna, quòd fideles sibi magis ac magis vnit, secundùm vtranque naturam, sciens & volens: secundum diuinam autem naturam, vt est immensus, ad omnes fideles vbiuis locorum existentes in toto terrarum orbe pertingens, & in eis per gratiam suam specialiter inhabitans, & efficaciter agēs atque operans, & per hanc Deitatem suam in humana natura personaliter, & in eis ἐνεργητικῶς effectiue inhabitantem, eos humanæ suæ naturæ, seu corpori suo, membra capiti & palmites viti coniungens, inserens atque conformans: vt cum ipso communionem habeant, id est, vt eo ad vitam & æternam salutem perfruantur, Ioann. 15. 1. & Ioan. 6. 34. quia videlicet Deitatis propria est omnipræsentia & omnipotentia, qua Pater, Filius, Spiritus sanctus, vbique sunt & agunt. Ac similiter in baptismo & mensa domini præsens est Christus, videlicet iis qui sacramentis legitimè vtuntur, & corpus ac sanguinem ipsius in verbo promissionis oblatum fide apprehendunt, vt benignus Rex per gratiam suam clementer operans, eósque operante & mediante Deitate sua corpori suo, iam olim in mortem tradito, & nunc in cœlo visibiliter existenti, tanquam membra vniens, sicut dicitur, Gal. 3. 27. & 1. Cor. 10. 16. In iis autem, qui sacramentis abutuntur, vt rex & iudex iratus, abusum grauiter puniens, vt in Simone Mago, Act. 8. cap. 20. 21. & in Corinthiis, 1. Cor. 11. v. 29. 30. &c.

In gubernatione Ecclesiæ externa, tum quòd conseruat ministerium verbi & Ecclesiam, dans ei hospitia, atque eam in periculis conseruans & consolans. Apertis cœlis Stephanum martyrem erigit, Act. 7. v. 55. 56. In visione Paulo apparuit, & cum eo locutus est, Act. 22. 17. ei adsistit in castris, Act. 23. 11. tum etiam quòd hostes Ecclesiæ debellat, & conatus eorum infringens, Psal. 2. 9. & 110. v. 1. 5. 6. Apoc. 2. 2. & 12. 5. & 17. 14.

In futuro seculo officium regium exequetur, in extremo illo die, & postea in ęternitatem, dum videlicet è cœlo visibiliter & localiter rediturus, sicut antea ascenderat, iudicium vniuersale secundum vtramque naturam sciens & volens exercebit, id est, homines vniuersos veut ad tribunal citauit, de omnibus cognoscet, & senten-

tiam simul feret, latámque statim exequetur, ac fide[les]
quidem in cœlum traductos glorificabit, infideles aut[em]
in infernum detrusos ignominia & pœnis afficiet in æter-
num, Act.17.v.24.25.31.Luc.21.27.& 22.69.Mat.24.30. &
v.31 41 46.

CHRISTIANI appellantur fideles Antiocheni, Actor.11.26.
26.28.2.Corint.10.7.Sancti dicuntur, quia sanctitati stu[dent]
& profitentur, professionemque suam vitę sanctimonia
nare contendunt, & sanctificati à Deo sunt, Actor.9.41.
man.1.7.& 12.13.& 15 26.& 16.ver.2.15 1.Corinth.1.2.&
& 14.33.2.Corinth.1.1.& 9.v.1.12.& 13 12. Ephes.1. v.1.
3.v.8.18.& 4.12.& 6.18.Phili.1.1 & 4.21.Col.1.v.2.4.1.Th
5.27.1.Tim.5.10.Hebr.6.10.& 13.14. Christianis viuend[um]
sicut Christus vixit, Galat.2.20.1.Ioann.1.7. & 2.6.& 3.
runt cum Christo, Ioan.12.26.& 14.3. & 17.10. Christi[ani]
per contemptum Nazareni dicti, Act.24.5. pro Christia[nismo]
affligi bonum, 1.Petr.4.16.

CHRYSOLITHVS, lapis pr.Exod.26.26.& 39.13.Ezech.10.9.
28 13.Dan.10.6.Apoc.21.20. CHRYSOPRASVS, Apoc.21.
CHRYSTALLVM, Apoc.4.6. & 22.1.

CHVS, filius Cham, Genes.10.6.1.Paral.1. 8. à quo Æthiop[es]

CHVSAI, amicus Dauidis, 2.Sam.15 37.& 18.32. 1. Paral. 27.

CHVSCI, pater Sophoniæ Prophetæ.c.1.v.1,(.i.Æthiops.)

[CHVSSI.2.Sam.18.v.21.&c.

CHVSAN Rasathaim, Rex Syriæ, regnat super Israel octo a[n-]
nos, Iudic.3.8.10.(.i.nigredo iniquitatum)

[ÇHVZA procurator Herodis, vxorem piam & Christi as[se-]
clam habuit Iohannam. Luc.8.3. Vide v.2.)

[C]IBVS est alimentum à Deo, homini ordinatum (a) cum g[ra-]
tiarũ actione(b)ad vitæ eius cõseruationẽ (c)a.Gen.1.29.
Deut.8.10.Hos.2.8.1. Corinth.10.25.c.Act.14.17. Ps.104
&c. V.Act.27.35.

CIBVS à Deo datur omnibus animantibus tempore opport[u-]
no, Psalm.145.15.Cibus immundus, Leuit.11.31.Cibus qu[o-]
modo sanctificatur, 1.Timot. 4. 4. Ciborum delectus, a[d-]
uentu Christi sublatus, Coloss.2.v. 16.17.1. Timoth.4.3.
cibis versati, Hebr.13. 9. dicuntur qui eorum discrimen [su-]
perstitiosè retinuerunt. Cibus Iudæis vetitus, Exodi 21.2[8.]
& 22.31.Leui.3.17.& 7.23.& 11.4.& 17.v.10.13.& 19.26. De[ut.]
12.v.16 23.& 14. versi.7. 10 .1. Sam.14.32. Ciborum & p[o-]
tus in conuiuiis luxus, Esaiæ 5.12.Ezech.16.49. Lucæ 16.1[9.]
& 21 34.Roman.13.13. Vide EBRIETAS. Cibus an[i-]
mi qua

mi quærendus, Ioann. 6. 27. Cibus Christi quis, Ioann. 4.32. Fide parandus, Ioh. 6 27. & 35. A Christo petendus, Ioh.6.34.& 4.15. Quibus detur, Matt.5.6.Esa.55.1.Luc.1.53. Iohan.6.37. Hinc satietas & vita æterna. Ioh.4.14.& 6.35. Regeneratio, Ioh. 7.37.38.de Ciborum abstinentia, Coloss.2.16. ¶Ciborum delectum habendum etiamnum esse, quibus testimoniis probent Pötificij.V. ABSTINENTIA.
ICONIA, auis piissima, quæ parentes senio confectos alit, quos in viridaria & prata propriis alis deuehit, vt illic p cantur: deinde pastos in nidum reuehit.Est nobis pietatis exemplum.Hinc ἀντιπελαργεῖν, beneficium rependere. Tempora sua nouit, Hier.8.7. Nidulatur in proceris abietibus, Psal.104.17.ea vesci Iudæis non licuit, Leuit.11 9. Deut.14 18.
LICIA, regio minoris Asiæ: Act.15.23. Gal.1 21.
INIS, homo ex cinere & puluere, figuratè dictus, Genes.18. 7. Iob.34 15]
IRCVLVS pro annulo, Exod.25.12.&c. pro circuitu temporis seu anni reuolutione & complemento, Leuit.25.30. udic.11 34.1.Sam.1.20.&c.pro hamo, 2.Reg.19.28. pro muri, Prou.11.22.Ezech.16.12. pro iunco, Iob.40.21. Esai.58. .pro rotatione.1.Sam.25.29.]
RCVNCISIO, est sacramentum V. T. à Deo institutum, (A) n masculis tantum præputiũ carnis amputans, (B) ad significandam hominis regenerationem, (C) & confirmadas promissiones de fœdere Dei, (D) ad certum tempus duraturum, (E) A.Gen.17.10.Ios.5.2. B. Gen.17.12 Exod. 12.48. C. Deut. 30.8. Rom.2.28 29. Coloss.2.11.Ier.44. D. Gen.17.7.& 22.18. E. Gal.5.2.& 6.15.Cui Christus Baptismum subrogauit: Matt.28. Christus circuncisus fuit, Luc. 2.21.non quasi egens, cùm iustus esset, Luc.1.35.Sed vt contaret eum verè semen esse Abrahæ, in quo nationes omnes benedicerentur, Gen.12.3. Vt confirmaret circuncis. quam Patribus dederat, iuste hactenus inseruisse, quam anctificare voluit, vt & Bapt.nostrum, Matt.3 16 vt Legi ubiectus nos ab eius maledictione redimeret: Gal.4.4.vt piritualem cordium nostrorum circuncis. in se sanctificaret: Col.2.11.
RCVNCISIO συνεκδοχικῶς pro tota Lege, Gal.5.2 μετωνυμικῶς pro Iudæis circumcisis, Tit.1.10. Circũcisio sacramentum Ecclesiæ Iudaicæ præcipitur, Gen.17.v.10.11.pactum, u fœdus appellatur, v.7.10.signum, v.11. iteratur Iosuæ inisterio, iubente Domino, Ios.5.2. ex Patribus est, Ioan.

7.22.fidei ſigillum eſt,Roman. 4. 11. ea ſigno,id eſt cor-
ris,& re ſignificata,id eſt cordis circumciſione conſtat : ſi-
gnum citra rem ſignatam nihil prodeſt , Rom. 2. v.28.
Res verò citra ſignum vtilis eſt,Coloſſ.2. 11. ideò ſumm
perè commendatur, Deuter. 10. 16. & 30.6 Ierem.4.4
9. 25.

Hinc circumciſio duplex eſt:*Carnalis*,ſeu externa præp
tij carnis,Geneſis 17.v.10.25 & 21.4.& 34.24. Exodi 4.25
12.44.Leuit.12.3.Ioſ.5.v. 2. 7.Ierem.9 25.Luc.1 59.& 2.
Ioann.7.22.Act.7.8 & 15.v.1,24.& 16. 3. Rom. 2.v.25.& 3
& 4.10.1 Corinth,7.19.Galat.2.3.& 5.2. & 6.12. Epheſ. 2
Phil.3.2. Coloſſ. 3. 11. & erat inſtar ſolennis obligatio
qua Iudæi ad integram moralis legis præſtationem a
ſtringebantur,Rom.2.25.Galat.5.3. propoſita ipſis ob oc
los Circumciſionis ritu exciſionis pœna,ſi vel minimu
in legem peccaſſent,quo reſpectu Apoſtolus Col.2.14.
gem ceremonialem vocat damnationis chirographu
Spiritualis, ſeu, interior, præputij cordis, cuius illa exte
ſymbolum erat, Deut.10.16.& 30 6.Ier.4.4.& 6.10. Ro
2 29.Col.2.11. Inde factum eſt,vt Paulus duas Iudæoru
ſpecies conſtitueret,Rom.2.v.28 29.Eph.2 11.Col.2.11.

Circũciſionis pactum Abrahæ datum,Act.7.8.Circu
ciſionis Doctores, 15.v.1 5.Circumciſionis miniſter Ch
ſtus,Rom.15.8. hoc eſt, Iudæorum , intra quorum fines
continuit,quamdiu inter homines verſatus eſt,vt teſtat
de ſe,Mat.15.24. Vide Act.13.46. Alioquin dici non pote
Circumciſionis Miniſter,i.Legis,quam ſuo aduentu abr
gauit,aut potius compleuit. Sic autem fuit miniſter I
dæorum Chriſtus,vt Euangelium quoque voluerit gent
bus annuntiari,vt diſertè teſtatur,Ioan.10.16.Circumci
Chriſti, Col.2.11.dicitur qua Chriſtus ipſe nos intus ſu
Spiritu circuncidit.

Circumciſio per literam ſiue carnis,Rom.2.27.eſt pe
liculæ abſciſſio.Circumciſio autem per Spiritum,ſiue co
dis,v.28.eſt ſpiritualis finis illius ceremoniæ : vera nemp
pietas , iuſtitia , cæterçque virtutes, quibus verè demu
populus Dei à profanis gentibus diſcernitur:vel , quod
dem eſt , Circumciſio per Spiritum ſiue cordis eſt , cui
vis interior eſt,& in animo , ſiue qua circumciſi ſunt aff
ctus.Literam enim eo loco vocat Paulus,externum ſign
ab ipſius ſigni fine, ſiue à virtute ſeiunctum , quam voc
Spiritum: quoniam externa ceremonia eſt res per ſe mo

tu

ua,& inutilis,nisi coniungatur veritas quasi illius vita.
Hoc etiam respectu dicitur, Circumcisionem nihil esse, .Cor.7.19.seiunctam videlicet ab ipsa Circumcisionis re, ut (quod conuenientius illi loco est) habita temporis ratione,quo Circumcisio iam desierat esse fidei Sacramentum:tum etiam personarum respectu , id est , eorum, qui mysterium Christi intelligebant, hoc est, neque Circumcisione, neque præputio fieri nos sanctiores. Circumcisionis signum, Roman.4.11. pro ipsa Circumcisione,quæ signum est. Sic Sacramentum Baptismi dicitur,pro, Baptismus,qui est Sacramentum.

[*Circumcisio*, pro Christianis, Philipp. 3.3. pro Iudæis, Act.11.2. Rom.3 30.& 4.12 & 15 8. Gal.2.v.8.12. Col.4.11. Tit.1.10.] CIRENE.V.Cyrenæ.

CIS, Pater Saulis e Tribu Beniamin , 1.Sam.9.1.(Act.13 21.) mittit Saul filium asinas perditas quæsitum,v.3.

[Cis Mardochæi auus , Esth.2.5. Merarita, 1.Par.23 v.21.]Cis.i.durus.

CISON,torrens,Iudic.4.7.13.& 5.21.1.Reg.18.40.Ps.83.10.]

CITHARA, instrumentum musicum:Eo laudandus Deus:Ps. .2.& 81.3.& 147.7.& 149 3.& 150.3.

Exemplum:Dauid, Psal.43.4.autor & inuentor eius Iubal ius Lamech,filii Cain,Gen.4.21.

CIVES Regni cœlestis quales, Ps. 15 v.2.3.4.& 34.v.13.14.15. fideles conciues Sanctorum in cœlestibus, Eph. 2.19.Phil.3.20.

CIVIS.i.ciuitate donatus, Act.22.26.29.Conciuis,Ephes.2. .Eiusdem loci & regionis incola, Iudic.14.11.1.Reg.21.1. ...ic.15.15.& 19.14.Popularis, Leu.19.18.& 21.1 &c.]

CIVITAS prima à quo condita, Gen.4.17.Ciuitas à Deo abdicta,delenda, Deut.13.v.15 16. Ciuitas Dauidis dicta arx ...onis, 2.Sam.5.v.7.9.1.Paral.11.7.Bethlehem,Luc.2.4. Ciuitas cœlestis à Deo fundata,Heb.11 10.16.& 12.22.& 13.14. Apoc.3 12.& 21.2.Huius fundamentum:Eph.2 19.&c.Quales eius ciues esse deceat,Phil.3.20.Ps.15.1.&c.Benedictione ...ctorum effertur vrbs : ore autem improborum destruitur,Pro.11.11 [Ciuitas refugii,Num.35.6.Deu.4.42.& 19.v. ..3.Iosue 20.9. Ciuitas à Deo seruatur,Psal.46.v.5 6.7.& ..7.1.Esai.37.35.Ciuitatem hîc sitam non habemus,Heb.13. ..Vide 2.Cor.5.6 Heb.11.v.13.14.

[*Ciuitas* pro ciuitatis incolis,1.Sam.4.13.1.Reg.1.v.41.45. ..Par.15.15 Esth.8.15.Esai.1.21. Ier 4.29.Nahum.3.1.Matt.8. ..Act.13.44.& 20.30.]

[*Ciuitas*, Ecclesia militans, Apoc.11.2. Ecclesia triumphans, Heb.11.v.11.16. & 12.22. Apoc.3 12.& 20.9.& 21.2.10.14.15.16.&c.]

[*Ciuitas*, Sodoma & Ægyptus spiritualis, Apoc.11.v.8. Babylon mystica, Apoc.14.20. & 16.19.& 17.18.& 18.v. 16.18.19.20.]

CLAMOR, κραυγὴ, ex contentione nascitur : & est vocis humanæ præter modum & decorum tumultuosa eleuatio: E 4.31. Clamantes pij ad Deum, exaudiuntur: vt Dauid, P 5. Israelitæ, Exod.2.23. Moses, 14.15. Orphani & viduæ, 22.23. Samson, Iudic.15.18. Samuel, 1.Sam.12.17. Ionas, I 2.3. Christus, Heb.5.7. V. Apoc.21.4. Impij, NON, vt Ægyptij, Ex.11.6.& 12.30. Hostes Dauidis, 2.Sam.22.42. V. E Heb.12.16.17.

CLAMOR damnatur, Ephes. 4. 31. Clamor Sodomitarum Gen.18.20.& 19.13. Philistinorum, 1.Sam.5.12. Israelis, 9. Mercenariorum, Deut.24.15. Iac.5.4. Sanguinis Abel, G 4.10. Heb.12.24. Vide PECCATVM clamans.

CLAVDA, Insula vicina Cretæ, Act.27.16.

CLAVDIA, pia mulier, 2.Tim.4.21.

[CLAVDICANS, imbecillis in fide, Mich.4.6.7. Sophon.3. Hebr.12.13. Inconstans animo, 1.Reg.18.21. Vacillans p metu, Psal.18.46.]

CLAVDIVS Cæsar omnes Iudæos Roma exire iubet, A 18.2. eius tempore magna erat in orbe annonæ carit 11.28.

CLAVDIVS Lysias mittit Paulum ad Felicem Præfect Cæsareæ, Act.23.v.23.30.

CLAVDVS sanatur, Vide MIRACVLA. Iacob claudica Gen.32.31. Claudicantes vtrinque damnantur, 1. Reg.18. Heb.12.13. V. 2.Cor.6.15. Apoc.3.15.

CLAVIS Dauid, Esai.22.22. Claues Regni cælorum, Matt. 19.& 18.18. Ioan.20.23. Clauium nomine metaphorice p testas œconomi significatur (vt apparet ex Esaiæ 22. 2 qua funguntur omnes Ministri in Ecclesia Dei, Matth. 19. vt apparet ex Matth. 18.18. Ministerium enim Euan licum rectè dici potest Clauis Regni cœlorum, Matth. 19.& 18.18. Ioan.20.23. Cùm Euangelium sit virtus Dei salutem cuiuis credenti, Rom.1 16.& rursus, Odor mo ad mortem cuiuis non credenti, 2.Cor.2.16. Vide EXCOMMVNICATIO. Clauis scientiæ, Luc.11.52. [Clauis mysti Apoc.1.18.& 3.7. Clauis abyssi, Apoc.9.1.& 20.1.]

CLAVSVS, i.captiuus, Esai.61.1.Ierem.32.vers.2.3.& 36.5.& 9 15.]

CLEMENTIA, est virtus animi,quę magistratum aut etiam hominem priuatum ita mouet, vt leuiorem in peccato puniendo pœnam,iusta tamen dę causa, sequatur,non autem seueriorem,Pro.20.28. Clementia & fides custodiunt regem, & sustentat clementia solium suum, 2.Paral.30.9. Clemens & misericors est Iehoua Deus vester: neque auertet faciem à vobis, si conuertamini, Vide Deus Clemens.

CLEMENS,Pauli commilito,Philip.4.3.

CLEOPAS (Gr.i. omnimoda gloria) & alter Discipulus euntes in Emaus, Luc.24.v.13.18.ex fractione panis agnoscunt Christum, v.30. Vir Mariæ sororis matris Christi, Ioh.19.25.

CLERVS,sors & hæreditas Domini, nempe Ecclesia, 1.Pet. 5.3.Cleri,i.tripodes,Ps.68.23.]

CLYPEVS, belli instrumentum notissimum, Ios.5.18.&c. Miles armatus qui clypeum gestat: 2.Reg.19.32.Esai.37.33. Protectio inuicta,2.Sam.22 35.Ps.18.3.Pro.30.5.]

COCCINVM, Gen.38.28.30.2.Sam.1.24.Esai.1.18.Apoc.17.4. Vnde Coccineus color.]

COCCVS,bis tinctus, Exod.25.& seq.capp. Apoc.18.12.16.

COECVS,COECITAS,Vide CAECVS,CAECITAS.

COELIBATVS. Vide CASTITAS. Ad cœlibatum inclinat Paulus, 1.Cor.7. non simpliciter, nec quòd in eo collocet Dei cultum magis quàm in matrimonio, sed propter ea incommoda,quibus,si fieri posset, cuperet omnes eximi, vt vni Deo vacarent, vt patet ex v.26.28.&c. 1.Cor.7.34. Virgo quæ est innupta, &c. sit sancta cum corpore, tum spiritu.Vide Ier.5.8.Eccl.36.27.28.

COELVM, à Deo creatur, Gen.1.1.6.Ps.33.6.& 102.26.& 136. 5.Act.4.24.sedes Dei est,Esai.66.1.Matt.5 34. & 23.22.Act. 7.49.instar pellis extensum, Ps.104.2. Cœlum pro quauis maxima altitudine, hyperbole, Gen.14.4. Deut.1.28. pro Deo ex Syrorum idiotismo,Matt.21.25. quod & antithesis ipsa declarat.Pro cœlitibus,Iob.15.15.Metonymia.Pro aere,Matth. 6.26. Cœlum æreum & ferreum peccatoribus, Leu.26 19. Deut.28.23. Cœlum nouum, 2.Pet.3.13. Apoc. 21.1. Cœli militiam adorantes lapidandi, Deut. 17.3.5.per cœlum non iurandum, Iac.5.12. Matth. 5.34. Cœli coram Deo immundi, Iob.15.15. Cœli aperti Christo baptizato,

Matth.3.16.Marc.1.10. Lucæ 3.21.Ioan.1.51.Stephano m
turo,Act.7.56.

Cœli gloriam Dei prædicant, Pſ.8.4.& 19.1.& 89.6. m
tationi obnoxij ſint, Pſ.102.27.Matt.24.35.Marc.13.31.
cæ 21.33.Rom.8.20.Heb.1.11 1.Pet.1.25.2.Pet.3.v.7.12.1
poc.6.14.& 21.1. Cœlum & terra donec tranſeant, Ma
5.18.periphraſis eſt perpetuitatis, non diſſimilis illi,
habetur Gen. 49.26.Pſal.72.v.5.7.17.& 87.v.37.38. Cœ
terrámque Moſes teſtatur, Deut. 30.19. & 31.28. Eſaia
Cœli tertij nomine, 2.Cor.12.2. intelligendum eſt ſu
miſſimum cœlum,quaſi dicat,in cœlum ſublimiſſimũ.
autem in ſacris literis mentio trium cœlorum, aeris,
leſtium orbium, & beatarum ſedium, in quas Chri
aſcendit,inde etiam venturus, vt cum ipſo ibi ſimus in
ternum.Cœli exercitus, Vide EXERCITVS cœli. Cœ
rum poteſtates,Matth.24.29.pro potentes cœli, Hebr
mus.Vide cælum.

COELESTIA quærenda,Col.3.1.

COENA Domini, Eſt noui fœderis ſacramentum, à Chr
inſtitutum, ex analogis ſigno & ſignato,& analogica r
tione ipſorum inter ſe, & actione conſtans, quo ad
Chriſti & Eccleſiæ ipſius membra, in legitimo viſibil
ſignorum vſu inſtituuntur, de vera & ſpirituali comm
nicatione corporis & ſanguinis Chriſti, ad vitam æte

COENA Domini inſtituitur,Matt.26.v.26.27.28.29.Marc
v.22.23.24.Luc.22.19.1.Cor.11.v.23.24.25.eius vſus trip
primus, 1.Cor.10.16.ſecundus,v.17.tertius,1.Corint.11
commẽdatur, Luc.22.19.1.Cor.11,v.24.25.celebratur,
2.42.& 20.7. Signis (quibus fractio & benedictio adiu
ſunt)id eſt,pane & vino & rebus quæ communicantur
eſt,corpore & ſanguine Chriſti,conſtat, 1.Cor.10.16.a
ſus eius,11.v.20.21.27.præparatio ad eam neceſſaria, V

COENAE magnæ parabola,Luc.14.16.(Vide PARABOLA)
dicant meritò excludi regno Dei qui cœleſtibus terr
præferunt.

COENA Agni ad quam vocati beati prædicantur, Apoc
9.V.Matt.22.2.&c.Cœna,i.vindicta Dei,Apoc.19.19.

COGITATIO, pro ratione, Epheſ.2.3. Cogitationes bon
Deo,2.Cor.3.5.Pro.16.3.& 29.11.Phil.4.8.malæ homin
inficiunt,Matt.15.v.19.20.damnantur,Zach.8.v.10.17.I
6.14.Matt.15.19. Marc.7.21.à malo ſunt:Ioh.13.2. Act.5.
Tim.4.1.Ab ipſo homine: Gen.8.21.Matt.15.19. Reme
Ma

Matth.22.37. Act.8.22. Pro.30.32. Ab omni ſpecie mali abſtinendũ, 1. Theſſ.5.22. Pro.15.22.26. Cogitationes cordis nouit Deus, 1. Reg.8.39. 2. Paral.6.30. Ioan.2.25. & nulla eũ latet, Iob 42.2. Eſai.29.15. Matt.9.4. Hebr.4.12. Vide DEVS ſcrutator cordium. Cogitationes impiorum peruerſæ, Iob 5.35. Pſal.10.v.7.13.15. & 14.1. & 36.4. & 53. & 74.8. & 83.4. & 140.2. Prou.15.3. & 24 9. Eſai.59.7. Ier.6.19. & 18.18. Mich.2. . Zach.1.4. *Cogitationum peruerſarum exempla*: Fratres Ioſeph, Gen.50.20. Scribæ & Pharitæi, Matth.9.3 & 12.14. Marc.2.6. Luc.5.21. & 7.30. Phariſæus quidam, Luc.11.38. Coloni, 20.14. Principes Sacerdotum, Ioan.12.10. Sacerdotes Iudaici, Act.5 33. Simon Magus, 8.22.

GNATIO [i. familia, generatio, Gen.10.v.20.30. Exod.1.6. tc. *Cognatio*] ſpiritualis, Matt.12.50. Marc.3.35. Luc.8 21. 1. Cor.4.15. Gal 4.19. Eph.3.15. 1. Tim.1.2. 2. Tim.1.2. Tit.1.4. Philem.v.10. 1. Pet.1.23. 1. Ioan.2.1.

GNATVS, pro conſanguineo, Num.35.v.12.21. Luc.1.v.36. 3. & 2.44. Act.10.24. Rom.9.3. pro fratre, Numer.27. v. 4. pro ſocero, Exod.18.v.1.5.6. &c. Num.10.29. Iudic.1. 6. & 11.]

GNITIO Dei. Cognoſcitur Deus à nobis vt Creator, Act. 15.16.17. & 17.24. ad 32. Rom.1.19. Vt Redemptor, Ioh. 3. & 3.16.

Idque per conſiderationem rerum creatarum, Pſ.19.1. m.1. per Verbum: Pſ.19.8. Heb.1.1. Per Spiritum S. Matt. 25. Ier.31.31. Heb.8.10. Hæc cognitio in electis efficit vt um quærant, & ritè colant, Matth.7.7.1. Ioh.2 3. Ioh. 4. Vt voluntatem eius de ſe ſeruandis norint, Ioh.3.16. vt vita æterna certi ſint, Ioh.17.3. Rom.8.38. Vt Deum in rem inuocent, Gal.4.6. Pſ.50.15. vt ſanctè viuãt, Deumq; celebrent, 1. Pet.2.9. Col.1 9.

In hac cognitione in dies proficiendum.

Cor.13.11.12. Eph.4.18. Col.1.9. Non deſinimus pro vobis re, vt impleamini omni agnitione voluntatis eius, n omni ſapientia & intelligentia ſpirituali: vt incedatis t Domino dignum eſt.

NITIO: Cognitio dilectionis Chriſti quàm neceſſaria, 1.3.19. Cognitio Chriſti quàm neceſſaria, Ioan.17.3. non ſecundùm carnem, 2. Cor.5 16. donum cœleſte eſt, Matt. 7. Eph.1.17. Col.1 v.26.27. in quo ſita, Ioan.7.17. & 14.7. eſ. 4.21. 1. Ioan.2.3 & 3.6. quibus conceſſa, Matth.11. ſuos progreſſus habet, Actor. 8.35. Epheſ.4.v.11.12.13.

Cognitio Dei & dona Spiritus Sancti aquis assimilant
Vide Aqvae. Cognitio Dei mentibus hominum insc
pta est, Rom.1.21.quàm necessaria, Ierem.9.v.23.24.1.C
1.31.2.Cor.10.17.Oleæ 6.6.Ioan.17.3.Eph.4.18.in quo f
1.Ioan.2.3. ea sub regno Christi amplissima, Esa.11.9. Ie
31.34.Cognitio Dei per Christum, sola vera est, & val
Matt.11.27.Ioan.14.v.7.9.2.Cor.4.6.Heb.1.3. quibus c
cessa, Matt. 11.27.& 13.11. Ioan.5.20. humilitatem pari
Cor.8.1.3 & 14.25.fructus eius, 2.Pet.1.3.

Cognosci Deus humana sapientia non potest, nisi ipse
uelet paruulis & humilibus, Matt.11.27.& 16.17.Luc.10.
Ioan. 7. 28.& 8.v.19.27.& 10.14.& 14.4.& 15.1.& 17.6.
17.23.1.Cor.1.v.17.18 & 2.v.6 10.& 3.19.Col.2.16.

Cognoscere licet subinde homines ex verbis & fac
Eccl.19 27.& 27.7. Matth.7.16.& 12.33.Luc.6.44.

Cognoscere, Hebræis honestè significat congressum
ri cum muliere, Gen.4.v.1.17.25.& 38.26 1.Reg.1.4.Lu
34. dicitur & de masculorum concubitoribus, Genes.1
Vide Ingredi.

Coitvs illiciti, Leu.18.v.6.7.8.& seqq. Coitus illiciti sup
cium, Leu.20.v.10.11.& seqq.Vide Immundicia.

Collectae, inscio Magistratu pro pauperibus fa
in Ecclesia licitæ & commendatæ, 1. Corint.16.1.2.Co
v.1.2.5. *Exempla*: Antiochenses, Actor.11.29.Macedo
Rom.15.26.

Colloqvia praua fugienda, 1.Cor.15.33. V.Matt.12.36.

Collybistae, Ioan.2.15.Latinis Argentarij, vel Numu
dict: vocantur ij, qui collybo quæstum faciunt.

Colossae oppidum Phrygiæ vicinum Laodiceæ: Col.1.

Colonia, gens ad habitandam terram missa, Vide Ac
16.12.

Colvmba, emittitur ex Arca, Gen.8.8.Columba sacram
tale Spiritus Dei symbolum, Matth.3.16.Marc.1.10.L
22 Columbinum stercus comeditur in Samaria vrgēt
me, 2. Reg. 6. 25. Estote innocentes vt columbæ: M
10.16.

[Colvmba mystica, i. Ecclesia, Cantic.2.v.14.& 5.2.& 6.

Colvmna, pro præsentiæ Dei signo: nam Deus in colu
nubis interdiu, ignis verò noctu, Israelitis itineris
fuit, Exod.13.21. [Figuratè pro doctoribus Ecclesiæ, Ie
1.18. Prou.9.1. Galat.2.9. Apoc.3.12. pro fundamentis
gæ, Iob, 9.6; pro montibus qui cœlum fulcire videt

Iob

b.26.11. pro potentia Christi, Cant. 5 15. pro legibus & gni statu, Psal.75 4.]

CLVMNA veritatis, Ecclesia dicitur 1.Tim.3.15. id est custos, testis verbi illius, in quo salutis nostrę veritas perfectè ntinetur, siue columna, ad quam verbum Dei scriptum lut adfixum, piis omnibus prostat palam propositum, od perlegant & meditentur. Vide ECCLESIA.]

IA viri & mulieris quomodo ornanda, 1.Cor.11.ver.14.15. Tim.2.9.1.Petr.3.3.in rotundum non attondenda, Leuit. .27.

MBVSTORVM & igne deuoratorum exempla: Sodomitę & omorritæ, Genes.19.v.24.25. Nadab & Abihu, Leui.10. 1.2. ducenti quinquaginta viri, Numer.16.v.35. Thamnaæus, & vxor Samsonis Iudic.15.6. Saul mortuus & filij es, 1.Sam. 31. 12. Quinquagenarij duo cum quinquaginta ris, 2.Reg.1.v.10.11.12. filij & filiæ Israelitarum, 2.Reg.17. filij Sepharuaim, v.31.

EDERE verba, μεταφορικῶς, pro admittere, Ieremiæ 15.16. zech.3.1. Comedere panem, vide PANIS, & BIBERE.

ESSATIO, (κῶμος, 1.Pet.4.3.) est assidua cibi cuiusl bet etiã lissimi, & sæpius quàm necesse sit & expetant vires natu-, sumptio: quę vel in cœtu aliorum fit, vel seorsim à nobis lis, ob immoderatam voluptatem, quam ex cibo capius. Vide Sobrietas.

ESSATIONES damnantur, Prouer. 21.17.& 23. v.20.21.& 7. Lucæ 21.34. Rom.13.13. Galat.5 21. Quot mala pariant: ro.21.17.& 23.21 & 28.7. Esa.5.11. Pœna: Phil.3.19. Gal.5 21. ide Amos 6.3.&c. V. EBRIETAS dãnatur. Comessationis & rietatis exempla: Noë, Gen.9.21. Loth 19.33. Esau, 25. 33. Iaelitæ, Exodi 16.3. & 17.3 & 32. 6. Numer.11.4. Iudic.7.6. hilisthæi, 16.23 filij Heli, 1. Sam.2.15. Amnon, 2.Sam.13.v. 3.28. Ela, 1 Reg.16. v.8.9. Israelitæ, Nehem. 9.25. Aman, ith.5.9. Iudæi, Esa.22.13. Sacerdotes & Prophetę, 28.7. Heodes, Matth.14.6. Marc.6.21. Diues, Luc.16.19. Vide CONIVIORVM, à malis celebratorum exempla.

MITAS, Est blanda alterius ad nos inuitatio ex communi uadam nostra erga omnes homines charitate: & illius qui d nos accedit plena suauitatis retentio & tractatio, (Huic itium contrarium est Inhumanitas, per quam abigimus os, qui nos adeunt, vel exceptos durè habemus. De qua nfrà) Act.16.15.

MITAS, Vide MANSVETVDO.

COMMINATIO Dei, est denunciatio futurorum malorum, quibus Deus vel suos castigare, vel impios punire se velle ostendit. Estque vel conditionalis, quæ differtur aut au... tur, si resipiscentia consequatur: vt quæ Nineuitis per ... nam denunciata fuit. Vel absoluta, vt quæ Dauidi per ... than facta fuit: 2. Sam. 12. 14. Filius iste qui natus est ... omnino morietur.

COMMINATIO: Comminationes Dei non inanes, 2. Reg. 9. ... & 17, 23. Non contemnendæ: Deu. 29 19. &c. Psalm. 139. 7. ...

COMMOTIO: *Commotionis exempla*: Herodes & omnis Hie... solyma, Matth. 2. 3. & 21. 10. Vendentes & ementes, Marc... 15. Iudæi, Actor. 13. 50. & 14. 2. & 17. v. 5. 8. 13. & 21 27. Iudæ... gentes, Actor. 14. v 2. 5. Domini Pythonissæ, 16. 19. Pleb... Magistratus Philippensis, v. 22. Ciuitas, Ephesus: 19. v. 29 ... Thessalonica: 17. 5.

COMMVNE (κοινὸν) pro profano, Deu. 20. 6. Ezechiel 48. 15. M... thæi 15. 11. Marc. 7 2. Actor. 10. 14. Hebr. 10 29. vnde verb... κοινοῦν pro polluere, Matth. 15. 11.

COMMVNIO Sanctorum, (1. Ioh. 1. 3.) significat omnes sanc... Christo capiti vniri, (A) per spiritum ipsius, & ex capit... eos ceu membra transfundi dona (B.) tum quæ eadem ... gulis ad salutem necessaria sunt (C.) tum quæ varia ac... uersa singulis data requirũtur ad ędificationē Ecclesię. (...

(A) Christo vniri, Ioh. 15. 4. 5. 6 7. Manete in me, ... Rom. 8. 9. Siquis Spiritum Christi non habet, is non e... ius, 1. Ioh. 4. 13. 1. Cor. 6. 17. Qui agglutinatur Domino, v... Spiritus est, 1. Cor. 12. 21. Multa membra sunt, vnum v... corpus. (B). per Spiritum, 1. Cor. 12 13. Per vnum spirit... nos omnes in vnum corpus baptizati sumus, Eph. 3 16. ... vobis vt corroboremini per Spiritum suum in interio... homine, vt inhabitet Christus per fidem in cordibus ... stris. (C). 1. Cor. 12. 11. &c. Eph. 4. 4. ad 17. Roman. 8. 32. ad ... nem vsque, 1. Cor. 1. 30. (D) Phil. 4 6 2. 4. Ne sua quisque ... ctetis, &c. Eph. 4. 11. &c.

Instrumenta externa, ministri mysteriorum Dei ... pensatores, 1. Cor. 4. 1. Euangelium potentia Dei ad salut... cuiuis credenti, Roman. 1. 16. Sacramenta, Baptis. Tit. ... Rom. 6. 5. Gal. 3 27. Quicunque in Christo baptizati e... Christum induistis. Cœna D. 1. Cor. 10. 16. Panis & po... lum communio corporis & sanguinis Christi sunt. B... huius commun. participes, Rom. 8. 32. ad finem vsque. N... tandē glorificabũtur, 1. Cor. 15. 42. &c. Phil. 3. 20. 21. Cæ...

mise...

...iserrimi, vt palmites à vite excisi, & in ignem coniiciendi ...h.1.51.6.

...MVNICATIO idiomatum, Vide CHRISTVS.

...MMVNICATIO Spiritus Sancti, 2.Cor.13.13. V. SPIRITVS.

...PASSIO, sympathia seu commiseratio: est virtus per quã ...nmouemur ad condolendũ aliis, etiam hostibus, ob ipso... calamitates, eosq; consolãdo, & aliis modis lenire vel tol...e studemus, quantũ iustitia permittit. Christus cum fletu ...mmiseratus est miserabilem Iudæorum interitum, ...om.12.15.

...PASSIO, siue commiseratio fidelibus communis, 1. Corin. ...v.26 27. Hebr.13 3. 1. Petr.3 8. 1. Ioann.3.17. Iudæ v. 23. Psal. ...3.13. *Compaßionis, siue commiserationis exempla:* Abraham, ...en.14.14. Melchisedech v.18 Ruben, 37. 21. Ioseph, 43.30. ...45. 1. Obstetrices, Exodi 1. 17. filia Pharaonis, Exodi 2 6. ...oses, v.12 13. & 32.32. Numer.12.13. Gedeon, Iudic. 8. 5. I...aelitæ, 21.15. Booz, Ruth.2.v.8 9. Samuel, 1. Sam. 6.1. Da...d, 30 v.23.24 Sobi & Machir, 2. Sam.17.v.27.28.29. Pueri ...ater, 1. Reg.3.26. Abdias, 18.4. Elias, 17.19. Elisæus, 2. Reg.4. ...& 6 23. & 8.12. Iosabeth, 2. Paralipom.22.11. Azarias, Bara...ias, &c. 2 Paral.28.15. Nehemias, Nehem.1.4. & 2.3. Ami... Iobi, Iob.2.11. Iob, Iob.29.v.11.12 13.14.15.16. & 30.25. E...ner, Esth. 7.3. Esaias, Esa.21.3. & 22 4. Ieremias, Ierem. 4. v. ...31. & 9.1. Thren.2.11. Abdemelech, Ierem. 38. v.7. 9. Ba...ch, 45 3. Dominus, 48.32. Amos 7.3. Ezechiel, Ezech.3.14. ...9.4. Darius, Dan.6.18. Discipuli, Matth.15.23. IESVS Chri...us, Matth.8.3 & 9.v.2.36 & 14.14. & 15. 32. & 20. 34. & 23. ...Marc. 1.41. & 6 37. & 8.2. Lucæ 7.13. & 19.41. Ioann.5.v.6. ...& 11.v.33.35. & 19.26. Paterfamiliãs, Matth. 18.27. Sama...ranus, Luc.10 33. Viduæ, Act.9.39. Paulus, 17.16. Rom.9.v. ...3 2. Cor.2.v.7.8. & 12.21. Galat.4.19. Philip.3 18. Philem.v. ...Custos carceris, Act.16.33. Fideles Thessalonicenses, 20. ...Fideles Cæsaræenses, 21.12. Barbari, 28.2. Hebræi, Hebr. ...33.

...PLERE peccata sua qui dicantur Hebræi, Vide MENSV...M Patrum, &c.

...PREHENSORVM, siue manucaptorum *exempla:* Adonibe...ch, Iudic.1.6. Zebee & Salmuna, 8.12. Fratres Ochosiæ, 2. ...egum 10.v.13 14. Ochosias, 2. Para.22 9. Sedechias Ier.39. ...& 52.8. Christus Lucę 22.54. Paulus, Actor.23.27. & 26.21. ...ide CAPTIVORVM hominum exempla.

...CIONATORES mittuntur à Iosaphat Rege per vniuer-

sum Iudam,2. Paral. 17. 7. Concionatorum, Pastorum Prophetarum officium,1.Sam.12.23.Esai.58.1.& 61.1. Iere. 1.5.Ezech.3.v.19 12.& 33.v.2.7.Actor.3. 18. Vide PASTOR, PROPHETA,& MINISTER.

CONCORDIA συμφωνία, est animi sensus, & orationis ipsi multorũ inter se consensio, nihil Dei præceptis contrar. & ab iis alienũ fouens. Aliâs cõiuratio esset(Isa.8.12.)Qua fuit Pilati & Herodis in Christum consensus. A Deo tur:Rom.15. 56. Deus det vobis vt eodem animo inter mutuò affecti sitis,secundùm Christum Iesum: vt conc diter vno ore glorificetis Deum,&c.

CONCORDIA fratrum commendatur, Psalmo 133 1.Prou. 19.Eccl.25.2.Matt.5.9 Rom.12.16.& 15 6.1.Cor.1.10.2.C rint.13.11. Ephes. 4.3 Philip.1.27.& 2.2.& 4.2.2.Thess.3. Tit.3.2.Hebr.10.24.& 12 14,1.Petr. 3.8. *Concordiæ exemp* Abraham & Loth,Gen.13.8.Apostoli,Act.1.14.Fideles,2. 44.46.& 4.32.(Vide CHARITAS.)

CONCVBINA:Concubinæ Dauidis, custodia perpetua inc sæ,2.Sam.20.3.Concubinę Salomonis trecentæ,1.Reg.11. Concubina Leuitæ:Iud.19.1.&c.

CONCVPISCENTIA.I.Spiritualis,quæ in nouo homine est (qui sunt Christi,carnem crucifixerunt cum affectibus concupiscentiis,Gal.5.24.)bona est.Spiritu incedite,(G 5.16.)&quod concupiscit caro,ne perficite.Nam caro co cupiscit aduersus spiritum: Spiritus autem aduersus car Hæc autem inter se opposita sunt.

II. Naturalis,in omni homine à Deo indita, est nec saria & inculpabilis:vt sitire, esurire, sanitatem expete &c. Quum verò ob naturæ prauitatem omnes animę cultates ita vitiatę sint, vt in omnibus actionibus emin perpetua quædam ataxia & intemperies, ideo vitiosas e contendimus,non quatenus naturales,sed quia inordina sunt,Genes.8.21.Sensus & cogitatio humani cordis in m lum prona sunt ab adolescentia sua.

III.Carnalis,qua secundùm carnis corruptionem (Iac 14.quicquid ad delitias,voluptates, luxum,superbiam,& spectat, rebus necessariis & sufficientibus non conten concupiscimus,siue illud licitum sit,siue non.Concupisc tia igitur à Dei volũtate vel minimum aberrans,etsi illi assentiamur (nec enim omnia peccata sunt paria) à D damnatur,Rom.7.7. Qui ex tota cogitatione &c.dilige dus est: Matt.22. 37. Intelligentia carnis inimicitia est a uersus Deum:Rom.8.7.

CO

CONCVPISCENTIA pro fonte omnium malorum appetituum, Iacob.1.15. damnatur Exodi 20.27. Deut. 5 21. Iof. 7. 1. Pfalm.62.11. Prou 23 5. Matth.5.28. Rom.7.7. & 13.9. Corinth.10 6. Galat.5.17. Colof. 3.5. eius partes, 1. Ioann. . 16. mala, Matt.5.28. Marci 4.19. Iacob.1.15. Concupifcẽtię peccatum per Legem cognofcitur, Rom.7.v.7. 8. pœna, Corinth.10.v.5.6. Concupifcentiam crucifigere, frænare & mortificare iubemur, Rom.6.v 12. & 8.v.8.12 & 13.14. Galat.5.16, Ephef.4 22. & 5.3. Coloff. 3.5. Tit. 2. 12 1. Petr. . 11. & 4. v.3. 6. Hebr. 12. 1. 1. Theffalon. 5. 23. eam in fanctis etiam & baptizatis, atque adeò in vere renatis hominibus, quatenus adhuc funt caro, peccati rationem habere, fuo exemplo docet Apoftolus, Rom. .7.

Concupifcere, i. cupere puro mentis affectu, & in bonum finem, Pfalm.45.12.& 84.3.& 119.v.20.40.174.]

CONDONATIO Iniuriarum eft animi lenitas, quæ non modò non reuocat iniuriam fibi factam, fed eam lubenter etiam ei, qui veniam non deprecatur, ignofcit, propter Dei præceptum. Vide Iniuria.

CONFESSIO, pro fidei doctrina, Hebr. 3. 1. & 4. 14. Confeffio fidei & externa fpei noftræ profeffio, neceffaria, Pfal. 19 10. &c. Roman.10.v.9.10. 2. Corinth. 4.13. 1. Tim.6.12. Tim.2.v.12.13. Hebr.3.10. 23. 1. Pet.3.15. 1. Ioan.4. 15. *Confeffionis fidei exempla*: Iethro, Exodi 18. 11. Danielis focij, Dan.3.17. Petrus, Matth. 16. 16. Apoftoli, Ioan. 6.69. Martha, Ioan.21. 27. Eunuchus Candaces reginæ Aethiopum, Act. 8.37.

CONFESSIO veritatis eft cultus Dei, quũ veritatem cœleftem, ex Scriptura fancta cognitam, apertè & intrepidè profitemur, pro ratione noftri officij, ad illuftrandam Dei gloriã, & promouendam aliorum falutem, Rom.10. v.10. 2. Tim.18. Pet.3. 15.

CONFITERI Chriftum, neceffarium, vtile, honorificum, Matth 10.32 Marc.8.38. Luc.9 26. non omnibus credentibus datum, Ioan.12.42. *Confeßionis Chrifti exempla*: Zacharias, Lucæ 1.68. Simeon, 2.v.27.28. Magi, Matth. 2. 11. Ioannes Baptifta, Ioan.1.29 Andreas, v. 41. Philippus, v.45. Nathanael, v.49. Petrus, Matt.16.16. Samaritana, Ioan.4.v.19. Samaritani, v.42. Nicodemus, Ioan.3. 2. Petrus & cæteri Apoftoli, Actor.2. v.22.23.& 10.42. Petrus & Ioannes, 3.v. 13. 14.15.& 4.v.8. 9.10.12.& 5.verf.29.30. Stephanus Actor.7.v.

51. 52. Paulus, Actor. 13. v. 22. 23. & 12. v. 3. & 24. 25. & 2[...] 22. 23. Author Epistolæ ad Hebræos, Hebr. 4. v. 14. 15[...] pollos, Actor. 18. 28. Ioannes Apostolus, 1. Ioan. 2. 1.

CONFITERI peccata sua, Hebræis dicuntur, qui se modis o[...] mnibus peccatores esse profitentur, & veniam à Dei mi[...] ricordia petunt, Matth. 3. 6. vt apparet ex Psalm. 32. v. 5[...] Dan. 9 v. 3. &c.

CONFESSIO peccati, totius Ecclesiæ nomine concepta, co[...] mendatur, Leuit. 16. 21. 1. Reg. 8. v. 46 47 2. Paral. 6. v. 36[...] non qualem inuexit postea Satan in Ecclesiam, sed qu[...] mnes & singuli tanquam reos sese coram Deo sistebant[...] patet ex Leuit. 16. 21. Fit mentio huius confessionis et[...] Heb. 10. 3. quæ erat anniuersaria & publica professio, de[...] de quantumuis antiqua & vetusta repetebantur pecca[...] id est, reum sese, ac maiores suos omnes, populus agno[...] bat: Aaron, Num. 12. 11. Israelitæ, 21. 7. Iudic. 2. 4. & 10.[...] Sam. 7. 6. & 12. v. 18. 19. 2. Par. 12. 6. Esdr. 9. v. 6. 7. Nehem.[...] & 9. vers. 2. 33. Psalm. 106. 6. Daniel. 9. 5. Confessio pec[...] à singulari aliquo commissi præcipitur, Num. 5, 7. ¶C[...] fessio priuata Deo facta commendatur, Iob. 13. 15 Ps[...] 32. vers. 3. &c. Prouerb. 28. 13. 1. Ioann. 1. ver. 8. 9. 10. 1. R[...] 8. 46. &c.

[*Confeßio*, pro decore, gloria, laude, Psalm. 96. 6 & 100. 1 4[...] 104. 1. 2. & 147, 7. & 148. 13.]

[*Confeßio*, pro fidei professione. Hebr. 3. 1. & 4. 14.]

[*Confeßionis priuatæ exempla*: Adam & Eua, Genes. 3. v. 12. 13.[...] das, 38. 26. Filij Iacob, 42. 21. Pharao, Exodi 9. 27. & 10[...] Balaam, Num. 22. 34. Achan Ios. 7. 20. Saul, 1. Sam. 15. v. 24.[...] & 26 21. Dauid 2. Sam. 12. 13. 1. Paral. 21. v. 8. 17. Psalm. 32. 5[...] 41. 5. & 51 6. Esaias, Esa. 6. 5. Ieremias, Ier. 14. 20. Nehem[...] Nehem. 1 6. Achab, 1. Reg. 21 27. Iob, Iob. 7. 20. Azarias, D[...] 3. v. 16 17. 18. Daniel Dan. 9 5. Ionas, Ion. 1. 22. Ieroso[...] mitani, Matth. 3. 6. Marc. 1 5. Iudas, Matth. 27. 4. Pr[...] digus filius, Luc. 15. v. 17. 21. Publicanus, 18. 13. Zachæus, 19[...] Latro, 23 41. Credentes, Actor. 2 37. & 19 18. Paulus, 22. 4[...] 26. 10. 1. Corint. 15. 9. Galat. 1 13. 1. Timoth. 1. ver. 13. 15.

¶ Ad confessionem auricularem detorti loci, Prouerb. 28.[...] Eccles. 5. 5. Matth. 3. 6. & 8. 4. & 16. 19. Luc. 17. 14. Ioan. 11. 4[...] Actor. 19. 17. Iac. 5. 16. 1 Ioan. 1. 9. Euertitur, Ps. 19 13 & 32[...] &c. Confessio mutua, Iac. 5. 16. Confessio peccati fratri o[...] fenso, Genes. 41. 9. 2. Sam. 19. 19. Matt. 5. 23. 24. & 6. 14. 15. V[...] Iob. 42. 8.

[CO]NFITERI, pro gratias agere, laudare, & sanctificare, Gen. 29 35 1. Paral. 16. v. 8. 34. 35. & 29. 13 2. Paral. 5. 13. Psal. 6. 5. & 7. [1]8. & 9. 2. & 33. 2. & 35 18. & 42. 6. & 43. 5. & 49. 19. & 52. 11. & [5]7. 6. & 71. 22. & 86. 12. & 89 6. & 92. 1. & 100. 4. 106. 46. 47. [E]sa. 12. v. 1. 4. & 25. 1. Daniel. 3. 89. Luc. 2 38. & 10, 21.

[C]ONFIRMATIONIS sacramentum his Scripturæ locis fucatum à Pontificiis, Act. 8. 17. Hebr. 6. 2.

[C]ONGRATVLATIONIS *exempla* : Vicinæ Noemi, [R]uth, 4 17. Adoram, 1. Paralip. 18. 10. Baladan, Esa. 39. 1. Vicini Zachariæ cognati, Luc. 1. 58. Amicæ & vicinæ mulieris [p]erdentis & inuenientis drachmam suam, 15. 9. Paulus, Phi[li]pp. 2. 17.

[C]ONGREGATIO, Cœtus Sacer, Ecclesia, Psalm. 74. 3. 8. Communio sanctorum cum Christo, 2. Thess. 2. 1. Cœtus poli[t]icus, Exod. 16. 2. 9. Numer. 1. 2. & 16. 16. 21. 40. Exercitus [a]d bellum comparatus, Deuter. 2. 14. Cœtus impiorum, Iob [1]5. 34. Psalm. 68. 31. Aquarum moles & confluges, Leuitic. [1]1. 36.]

[CO]NIVGIVM, Est legitima viri vnius & vnius fœminę secun[d]ùm Dei institutũ coniunctio, cum vtriusq; consensu in eũ [f]inem suscepta, vt in perferendis huius vitæ molestiis sese [m]utuò iuuent, honestè casteq; viuant, & sobolem gignant, [a]d legitimam humani generis propagationem.

[C]ONIVGIVM instituitur, Gen. 2. 24. confirmatur & san[c]itur, 9. 1. omnibus honorabile est, Hebr. 13 4. continere se [n]on valentibus, necessarium, 1. Corinth. 7. ver. 2 9. itaque [n]on spernendum, Matth. 19. 12. Vide MATRIMONIVM. Coniugij arctissimum & indissolubile vinculum, Genes. [2]. 24. Matth. 5. 32. & 19. 5 Marc. 10. 11. Luc. 16 18. 1. Corinth. 7. 10. quod nemo præter Deum soluere potest, Matth. 19. 6. Relinquere dicitur homo propter coniugem suam, patrem & matrem, Genes. 2. 24. Matth. 19. 5. non simpliciter, sed κατά τι, comparatiuè intelligendo, id est, illud potiùs faciat, quàm vt vxoré deserat. Coniugatorum mutua obligatio, 1. Corinth. v. 3. 4. solicitudo, v. 33. Coniuges primo anno à belli exercitio immunes, Deuter. 24. 5. Cum infidelibus non contrahendum. Deuter. 7. 3. Exod. 34. 16. Aliâs id infelix erit: vt expertus est Solomo: 1. Reg. 11. 3. 4. Coniugij prohibitio diabolica, 1. Timoth. 4. 3. Coniugum officia, Ephes. 5. 22. & 1. Petr. 3. v. 6. 7. 8. Coniugium spirituale inter Deum & Ecclesiam suam, Cantic. 1. 2. 3. &c. cap. Esa. 50. Ier. 31. 22. Ezech. 16. v. 7. 8. Oseæ 2. versic.

1.2.20 Matth.9.15.& 22.2.& 25.5.Mar.2.19. 2.Cor.11.2. Apocal.19.7.& 21 v.9 iuramento sancitum, Ezech.16.8.Vide Ephes.5.v 26.27.Vide SPONSVS spiritualis Christus.

¶ Coniugium esse sacramentum asserunt (sed falsò Pontificij ex Ephes. 5. 32. item conferre gratiam & sanctificationem, 1.Thessal.4.4. cuius denique rei sit sacramentu, Vide Ephes.5.32.& Matrimonium.

CONIVRATIO mala prohibetur, Esa.8.12.pœna, 2.Reg.21. *Coniurationis exempla*: Absalom, 2.Sam.15.10. Adonias, 1.R. 1.5. Zambri, 16.9. Iehu 2.Reg.9.14. Osee filius Ela, 15 30, rosolymitani, 14 19. Sellum. 15.10. Phace, v.25. Amonis ui, 21.23. Iudæi, Ierem. 11 19. & 18.18. Actor.23.12. Vide DITIO. Coniuratio pro adiuratione, Vide ADIVRARE, EXORCISTAE.

CONSCIENTIA, συνείδησις, est cogitatio seu iudicium men damnans, aut excusans nos: prout facta nostra bona su aut mala. Vnde fit vt alia dicatur bona, alia mala. Ro. 2.

Bona, est integrum mentis nostræ ex vera charitate dicantis, & factum nostrum examinantis iudicium, de f cero tum scopo, tum modo in nostris cum proximo co merciis spectato & adhibito (mala est huic cōtraria,) He 9 14. Sanguis Christi purgabit conscientiam vestram mortuis operibus, ad seruiendum Deo viuo.

CONSCIENTIA quanti æstimanda. 2. Cor. 1. 12. & 12. 19. Tim.1.19. Heb.10.22.& 13.18.1.Pet, 30, v.13 16.17, 21.1.Ioan 1.7.& 3.v.19.20. *Conscientiæ bonæ exempla*: Dauid & Haman 1.Chron.12.17.&c. Virgo Maria, Luc. 1. 46. Zachæus, 19 Paulus, Act 18.6.& 23.1.& 24.16. Rom 9.1.1.Cor.4.4.2.C 1.12.& 2.17.& 4 2.& 7.2.1 Thes.2.v.3.4 Heb. 13. 18. Fructu Prou.12.1 28.& 11.3.& 20.7.& 28.1. Conscientię solius D imperio subiectæ, Rom. 6 17. & 14. v.8.9.10. sua illis cōse uanda libertas, 1.Cor.7.35.& 14.40.2.Cor.1.24.Gal.5.13.C los.2.v 16 20.2.Thess.3.4.1.Tim.4.1, Tit.1 15. Iac, 4.12. qu modo stabilienda, Heb.13 9. Conscientia cauteriata, 1. Ti 4.2. Conscientia dubia nihil aggrediendum, Roman.14.2 Conscientia idoli, suo quodam dicendi genere dicitur Paulo, 1.Cor.8.7. tacitum eorum iudicium, qui immun esse putabant, quæ idolis fuerant oblata, ideóq; bona co scientia illis vesci non poterant. Hæc enim vis est consci tiæ, vt opus natura sua medium, si bona fuerit, bonu reddat: sin mala, malum. Propter conscientiam Dei su ferre molestias, 1. Petr. 2. 19. nihil aliud est Petro, quàm quò

quòd iniustè afflicto sit religio Deum offendere, cuius voluntate intelligit hoc onus sibi impositum.

Conscientia mala, hæreseôn mater, 1. Tim. 4.2. semper pauida est, Prou. 28.1. tanquam carnifex impios excruciat, Gen. 4. v. 6. 7. Esa. 66 24. Rom. 2. 15. & 6. 21. Ephh. 4. 19. 1. Timoth. 4. 2. & 6. 10. Tit. 3. 11. Heb. 10 27. Iac. 2. 4. 1. Pet. 1. 14 1. Ioann. 1. 6. & 4. 18. Conscientia infidelium impura, Tit. 1. 15. Conscientiæ malæ merces, 1 Tim. 1. 19. 1. Ioh. 3. 20. *Conscientiæ malæ, eiusque perturbationum exempla*: Adam, Genes. 3. 10. Cain, 4. 14. fratres Ioseph, 42. 21. & 50. 15. filij Sennacherib, 2. Reg. 19. 37. Herodes, Matth. 2 3. Scribæ & Pharisæi, Ioann. 8. 9. Felix, Act. 24. 26. Hymenæus & Alexander, 1. Tim. 1. 20.

CONSECRATIO Aaronis & filiorum eius, Leuit. 8. 2. Leuitarum, Num. 8. 13. Nazaræorum, 6. 18. Sacerdotum, Exod. 29. 1. ¶ Pro consecratione Sacerdotum, altarium, vestium, cæterarúmque rerum, quarum vsus est in sacris peragendis, hæc à Papistis detorquentur testimonia, Exod. 28. 41. & 29. 1. 7. 21 29. 35. & 32. 29. & 40. 11. Leuit. 7. v. 30. 37. & 8. v. 9 22. 1. 33. & 18. 21. & 21. v. 7. 10. & 22. v. 1. 3. & 23. 12. & 27. v. 10. 16. 1. 28. Num. 3. 3. & 6. v. 5. 9. 13. & 7. 1. & 8. 12. & 18. 10. Ios. 6. 24. Iudic. 16. 17. & 17. 3. 1. Reg. 15 13. 1. Paral. 10 10. & 18 11. & 22. 9. 2. Paral. 2. 4. & 17. 16. & 23. 9. & 26. 18 1. Esdr. 3 5. & 8. 25. Eccl. 49. 9. Vide BENEDICTIO.

CONSILIVM bonum sectandum, Prou. 12. 15. & 13. v. 10. 16. & 15. 22. & 19. 20. & 24. 6. & 27. 6. *Consilij boni exempla*: Abraham, Gen. 13. 9. Loth. 19. 14. Rebecca, 27. 43. Ruben, 37. 21. Ioseph 41. 33. & 46, v. 33 34. Serui Pharaonis, Exod. 10. 7. Iethro, 18. 19. Moses, Num. 14. v. 41. 42. Rahab. Ios. 2. 16. Israelitæ, Iudic. 20. 13. Ruth, Ruth 2 2. & 3. 1. Heli, 1. Sam. 3. 9. Samuel, 12 v. 14. 20. Saul, 15. 6. Ioab, 2. Sam. 19. 7. Mulier prudens, 2. Sam. 20. 22. Ioab, 24. 3 1. Paral. 21. 3. Nathan, 1. Reg. 1. v. 12 13. Seniores, 12. 7. Puella captiua, 2. Reg. 5. 3. Naaman serui, v. 13. Elisæus, 6. 9. Seruus Regis Israel, 7. 13. Godolias, 25. 24. Ierem. 40. 9. Iosaphat, 2. Paral. 20 20. Ioiada, 23. 4. Homo Dei, 25. 7. Oded, 28. 9. Ezechias, 30. 6. Nechao Rex Ægypti, 2. Paralip. 35. 21. Esdras, 1. Esdr. 10. 11. Nehemias, Nehem. 2. 17. & 5. v. 10. 11. Mardochæus, Esth. 4. 14. Elnathan, Dalaias, & Gamarias, Ier. 36. 25. Ieremias, 38. v. 17. 20 & 42. 10. Principes exercitus, 40. v. 14. Daniel, Dan. 4. 27. Micheas, Mich. 6. 8. Pilati vxor, Matth. 27. 19. Christus, Lucæ 3. 11. & 12. 58. Christi mater, Ioan. 2. 5. Petrus, Actor. 2. 38. & 3. 19.

Apoſtoli,6.v.3.Diſcipuli,21.v.22. Paulus & Silas,16.verſ.3
Paulus,20.3.& 27.v.10.22.31. Rom.13.3. 1.Cor.7.5.2.Cor.
10.Vide ENHORTATIONIS bonæ exempla.

CONSILIVM malum:*Conſilij mali exempla*:Eua,Gen.3.6.Sar
16.2.Filia maior Loth,19.31.Fratres Ioſeph,37.20.vxor P
tiphar,39 7.Pharao,Exod.1.10.Iſraelitæ,32.1.Act.7.40. B
laam,Num.24 14.& 31 16 Serui Dauidis,1.Sam.24 25.Pri
cipes filiorum Ammon, 2. Sam.10.3. 1.Paral.19.3.Ionada
2.Sam.13.5.Achitophel,16.21 Iuuenes conſiliarij Roboa
1.Reg.12.10. 2.Paral.10.10. Ieroboam,1. Reg. 12.v.27.28.
14.2.Regis Syrię ſerui,20.24.Iezabel 21.v.7.10.Nuncius
chab,22.13.2.Paral.18.12.Rabſaces,2.Reg.18.v.31.32.Dau
1.Paral.21. 2. Athalia, 2.Par.22.v.3.4.Semaia,Nehem.6.
Zares vxor Aman,Eſth.5.14. Vxor Iob, Iob.2.9. Princip
Regis Sedechiæ, Ier.38.4. Principes Darij, Dan.6.7. Fi
Herodiadis,Matt.14.8.Marc.6.25.Petrus,Matt.16.22. Pri
cipes Sacerdotum,& Seniores populi,26.4.& 27.1.Ioan.
47.& 12.v.10.Pontifices,Marc.15.12. Diabolus, Luc.4.3.C
Ioni,20.14. Caiaphas,Ioan.11.v.49.50.51.Iudæi,Act.13.50
23.15.Milites,27 42.

CONSILIVM aſtutum:*Conſilij aſtuti exempla*: Rebecca, Ge
27.v.9.10.Gabaonitæ,Ioſ.9.v.3.4.Maiores natu inter Iſr
litas,Iudic.21.20. Manucham,Eſth.1.19.Phariſæi,Luc.13.
Diſcipuli,Act.21.4.Fideles,v.12.

CONSILIVM carnale,*Conſilij carnalis exempla*: Petrus, Mat
16.22.& 17.4. Marc.9.5.Luc.9 33. Mater filiorum Zebed
Matt.20 21. Iacobus & Ioannes, Luc.9.54.Fratres Chri
Ioan.7.3. Diſcipuli, 11.8. Caiphas,v.50. & 18.14. Gamali
Act.5 35.

CONSILII mutatio.*Exempla*,Iudas,Gen.37.26.Nathan,1.
ral.17.v.2.4.

CONSILIA impiorum Deus diſſipat, Vide IMPIORVM co
ſilia diſſipantur. Conſilia inferiorum non ſunt conte
nenda,Vide INFERIORVM conſilia,&c.

CONSOLATIO,παραμυθία,Eſt duplex. Nam vel nimio afflict
nis mœrore deiectum propoſitis Dei promiſſionibus e
gimus: Vel infirmum & imbecillum adhuc in cognitio
ac præſtatione ſui officij ſuſtentamus, & benignis ver
corroboramus.

CONSOLATIO,pars prophetiæ, 1.Cor.14.3.Conſolatio ve
in Eccleſia quærenda, Eſa.66.11. Conſolatio æterna à D
fidelibus data,2.Theſſ.2.16.Conſolatio mutua piis nece
ri

a,1.Theſſ.4.18.& 5.11. Heb.10.25. Conſolatio in rebus adverſis, Matt.5.v.3.10.24. 2.Cor.4.v.8.9. ex ſolo Dei verbo petenda,Eſai.51.12.Rom.15.4. 1.Theſſ.4.18. Heb.6.18.Conſolatio vera per Chriſtum,2.Cor.1.5.Philipp.2.1.Conſolatio erga puſillanimes, 1.Theſſ.5.14. Conſolatio omnibus ſperantibus in Deum,Pſ.31.25.Conſolatio fidelibus propoſita,1.Ioan.3.1.13.14.

Conſolatio communis in omni cruce,Quia crux à diuina prouidentia Patris clementiſſimi proficiſcitur. Heb. 12.5.&c. cõfert ad Electorum bonũ & ſalutem: Ro.8.28. Pſ. 119.71. 94.12.Parit patientiam,Rom.5 3.Iacob,1.2.3.Momentanea eſt,2.Cor.4.17.1.Pet.1 6.Deus cruci modum imponit: Cor.10.13.Nos à charitate Dei ſeparare non poteſt: Ro. 39. Cruce probatis vitæ corona parata eſt,Iacob, 1.12. 2. im.2.11.Matt.5.12.Non poteſt electos euertere, 2.Cor.4. 1.Cor.10.13. Spiritus Dei ſuper crucem ferentibus quieſt, 1.Pet,4.14. Per hanc oportet nos conformes fieri imagini Filij Dei: Rom.8.28. 1.Pet.4.13. Cruci ſancti ſemper erunt ſubiecti,Iacob.5.11. Matt.5.12.Hanc perferentes nõ mnantur in hoc mundo,1.Cor.11.32.In cruce conſolatio eſcit,2.Cor.1.5. Crucis læta cataſtrophe,Luc.6.21.Matt. 4.Per quam nos in Regnum Dei intrare oportet,Act.14. . Gaudiũ cœlorũ multis partibus dolores huius vitæ ſuperat,Ioh.16 22.Tandem Deus ab omni malo liberabit Electos:Pſ.34.20.(V.Afflictiones non metuendæ.)

onſolatio, eſt beneficium Dei,quo nos adu.perturbationẽ triſtitiam, quam miſeria,cui in hac vita ſubiicimur, adrt, potenter corroborat, malo cuique quod vel ferimus l formidamus bonum aliquod opponendo,vt nos illius ni conſideratione dolorem vel metum mitigantes,ani as noſtras per patientiam in ſpe & ſilentio poſſideamus, . 86.17 & 94.19.& 119.76.77.Eſai.51.12.& 52.9.& 66.13.2. or.1 3.1.Cor.10.13.

Conſolationis argumenta communiter in omni miſeria ſuppeditant tum *Attributa Dei*,,tum *Opera* eius,Eſai.40.c.

Conſolatione diſtincta nobis opus eſt. 1. Aduerſus peccam,pauores ingentes pariens. 2. Aduerſus quamuis afflionem aliam.

Cõſolationẽ aduerſus peccatũ, ac proinde & Satanæ potetẽ præbet efficaciſſimã.1.Miſericordia,gratia dilectio Dei tris.2.Filiꝰ Dei,I. Chr.Seruator,Dominꝰ & Mediator no .3.Sp.S.& eiuſdẽ donatio.4.Fœdus gratiæ.5.Obſignatio

eiusdem fœderis per Sacramenta Baptismi, & Cœnæ Domini. 6. Donum perseuerantiæ in Christo. 7. Exempla magnorum peccatorum qui gratiam & remissionem iniquitatum suarum obtinuerunt à Deo: vt Dauid. Manasses, Mulier peccatrix, filius perditus, Publicanus in templo, Zachæus, Afflictus per 38. annos, Mulieres quædam grauibus calamitatibus oppressæ, Adultera mulier, Latro in cruce, Petrus Christi discipulus, Iudæi qui Christum crucifixerunt, Paulus ante apostolatum.

Consolatio aduersus afflictiones peccatum consecutas, quæ communis est, vel peculiaris. Afflictio quæcunque nobis est patienter ferenda. 1. A manu Patris nostri cælestis proficiscitur. 2. Eam promeriti sumus peccatis nostris. 3. Ad gloriam Dei facit. 4. Confert ad electorum bonum & salutem. 5. Parit patientiam. 6. Est momentanea.

Consolatione peculiari sanat Scriptura peculiariter urgentes afflictiones. 1. Heræses & Schismata. 2. Scandala & peccata in mundo passim grassantia. 3. Antichristi v... machinationes. 4. Contemptus pietatis. 5. Calamitates patriæ. 6. Prosperitas impiorum. 7. Dolores in morte. 8. Morbi diuturni. 9. Odia mundi. 10. Bella adu. Ecclesi... 11. Tyrannis multiplex. 12. Paupertas & solitudo. 13. In... manitas multorum & malignitas. 14. Pericula ingruentia, 15. Exilia. 16. Persecutiones variæ pro nomine Christi. 17. Mors. 18. Iudicium nouissimum.]

Consolationis exempla: Dei erga primos parentes, Gen. 3. 15. Abrahamum, 12. v. 2. 7. & 15. v. 1. 16. & 18. 17. Iacobum ... 13. erga populum Israeliticum, Exod. 3. 3. 8. & 16. 12. & 1... 5. 6. erga Iosuam, Ios. 1. 5. 6. Erga Eliam, 1. Reg. 17. 4. erga Sidrach, Misach, & Abdenago, Dan. 3. 22. erga Danielem ... 22. Iosephi erga fratres suos, Gen. 45. v. 4 5. & 50. 21. Io... thæ erga Dauidem, 1. Sam. 25. v. 16. 17. Dauidis erga Hanonem, 2. Sam. 10. 2. 1. Paral. 19. 2. erga Bethsabee, 2. Sam. 12. Ioab erga Dauidem, 19. 7. Elisæi erga ministrum suum ... Reg. 6. 16. Esaiæ erga Ezechiã, 19. v. 6. 32. Esa. 37. 6. Bala... erga Ezechiam, 2. Reg. 20. 12. Nehemiæ erga Israelitas, Nehem. 8. 10. Cognatorum Iob, erga Iobum, Iob 42. 11.

Angeli erga Eliam, 1. Reg. 19. 5. erga mulieres, Matth. ... 5. Marc. 16. 6. erga Zachariam, Luc. 1. 13. erga Mariam, v... erga Pastores, 2. 10. erga IESVM, 22. 43. erga Petrum, ... 12. 7.

Christi Domini erga Apostolos, Matt. 14. 27. Marc. 6...

...uc. 24.36. Ioan.2.19 & 14.v.1.18.& 15. v.18.21. & 16. v.3.4. ...ga Petrum, Luc.5.10. erga Petrum, Iacobum, & Ioanne, ...att. 17.7. erga viduam, Luc.7.13. erga Synagogæ Princi... ...m, 8.v.50.52. erga Ecclesiam, 12.v.4.7.32. & 21.28. erga La...onem fidelem, 23.43. erga Paulum, Acto. 18.9. & 23. 11.2. ...or.1.5. & 7.6. erga Ioannem, Apoc.1.17. Iudæorum erga ...artham & Mariam, Ioann.11.19. Petri erga pœnitentes, ...ct.2 38. & 3.17. Ananiæ ad Paulum, 9.17. Spiritus Sancti ...ga Ecclesiam, v.31. Pauli & Barnabæ erga Ecclesiam, 16. ...). Fidelium Romanorum erga Paulum, 28.15. Pauli erga ...clesiam, 20.v.10.12. erga eos qui cum nauigabat, 27.v.9. ...23.24.33.34. erga Thessalonicenses, 1. Thess.2.11. erga ...um, 3 7. Philem.v.7. Apostoli erga Hebræos, Heb.12.3.

...SORTIVM bonorum & malorum, Vide SOCIETA...

...STANTIA, Est perpetua voluntas ac studium continuũ ...bediendi verbo Dei: seu, est in verbi diuini obedientia ...rmansio stabilis, etiam in persecutionibus, Dan.1.8. Psal. ...17.33.44.45.51.61.83.87.95.97.109.110. Vide Inconstan... & Perseuerantia.

...STANTIA in verbis & factis commendatur, Matt.5 37.2. ...r.1.17. Eph.4.14. Iacob.1.4 & 5.12. 1.Pet.3.15. 2.Petr.1.12. ...oan.2.24. Iudæ v.3. Donum Dei est, Act.4.29. 1.Cor.8.6. ...h. 6.11. Philipp.1.v.29.30. itaque à Deo petenda, Act.4. ...Eph 6.18. *Constantiæ & perseuerantiæ exempla*: Noe, Ge...is 6.9. Abraham, 19.27. Ioseph, 39.8. Moses, Exodi, 8.26. & ...v.9.24.25. Dauid 1.Sam.17.v.33.34. Ionathas, 19.4. Ioab, ...um.19.5. Michæas, 2. Paral.18.27. Daniel, Dan.1.v.11.12. & ...o. Sidrach, Misach, Abdenago, 3.v.16.17. Mardochæus, ...h.5.9. Discipuli Ioannis, Matt.4.12. Marc. 6.29. Ioannes ...ptista, Matt.14.12. Mar.6.18. Ioseph Arimathæensis, Ma...5.43. Lucæ 23.52. Iohann.19.38. Pilatus, 19.22. Petrus & ...annes, Act.4.v.13.19.31. Apostoli, 5.v.21.41. & 8.1. Antio...enses, 11.20. Paulus & Barnabas, 13.46. & 14.21. Paulus, 18. ...& 20.24. & 21.13. & 23.1. & 24.v.10.24. & 28.31 2.Cor.1.17. ...v.1.16. & 10.11. Gal.2.5.1. Thess.2.1. Apollos, Act.18.v.26. ...Epaphroditus, Philip.2.30. Petrus, 2.Pet.1.12. Ephesinus ...tor, Apoc.2.v.3. Pergamensis Pastor, v.13. Philadelphen... Pastor, 3.8. Martyres, 12.11.

...STELLATIO syderum non metuenda, Ier.10 2. (Vide ...trologia.)

...STITVTIONES superiorum, legitimam sacris literis ...stituendi potestatem habentium & vsurpantium, ser-

uandæ ſunt,vt Dei ipſius, Exod. 16.8. Lucæ 10. 16. Acto 16.4. 1.Theſſal.4.v.2.8.Roman.13.1.Tit.3.1 (Vide.Traditi nes,)

CONSVETVDO mala etiam Eccleſiam Dei inuadit, Matt.2 15.Ioan.18.39.1.Cor.11.21.(V.Antiquas vias.)

CONTEMTVS aliorum damnatur, Prou. 11.12. Matt.5.22. 18.10. & 20.26.Luc.18.v.11.13.14.Rom. 11.18. & 14. v.3.10 Cor.4.7.& 12.21.Galat.6 1.contemtus magiſtratus,2.Pet 10.Iudæ v.8.9.10.*Contemtus & deriſionis exempla*: Vide D riſionis exempla.Contemtus beneficiorum Dei,& eius p nitionis *exemplum*:Eſau,Gen.25.v.32.34.Heb.12.v.16.17.V de DEI donorum abuſus.Et, DONORVM Dei abuſus. Co temtus Dei, aut verbi Dei,& eius punitio,2.Paralip.30.1 Prou.1.v.25.26. *Exempla*: Pharao, Exod. 5.2. & 7. v.3.4. Saul,1.Sam.15. v. 10.11. 26. & 31.4. Salomon, 1.Reg.11. v. 5. 6. Achaz, 2. Paral. 28. v.21.22. Iſraelitæ, Pſalm 106. 21. 22. Eſa.1. 2. & 65.2. Ierem. 15.6. Oſeæ 6. 7. & 15.ver 6.Ephraim, Oſeæ 11.3. Impij, Iob.21.v.14.15. V.Dei co temtus.

CONTENDENDVM non eſſe cum Deo,2.Sam.16.10. Eſa.45 Rom.9.20.V.Ier.18.6.&c.

CONTENTIO, Eſt duorum vel plurium inter ſe de re aliq diſputatio temeraria & rixoſa, quia vterque vincere & ſ perior eſſe certat.

CONTENTIONES ex pugnis verborum, & quæſtionibus, Tim.6.4.vitandæ ſunt, Prou.3.30.& 17.1.& 20.3.& 22.10 24.19.& 29.9.Rom.1.29.& 13.13.& 14 1. 1.Cor.1.10.& 6.1 11.16.& 14.33.2.Cor.12.20.Gal.5.v.15.20. Philip.2.v.1.3.1 1.Tim.2.8.& 6.4.2.Tim.2.v.14.16.23.24.Tit.3 9. Iac.1.19 3.v.14.17.& 4.1 1.Pet.3.16 Contentionis mala, Iac.1.20 3.16. *Contention exempla*: Paſtores Abraham & Loth, Ge 13.7.Apoſtoli,Luc.22.24.Iudæi,Ioan.6.52.Corinthij,1.Co 1.11.Pſeudoapoſtoli,Philip.1.15.

CONTENTIOSI meritò ſpernendi,1.Cor.14.38. Contenti non ſunt fideles & Eccleſiæ Dei,1.Cor.11.16.

CONTENTVS,Luc.3.14.1.Tim.6.6.7.8.V.αὐτάρκεια.

CONTINENTIA,Eſt appetitus omnium rerum malarum r frenatio:Hieron.

CONTINENTIA ſpeciale donum, Matt.19.11.1.Cor.7.v.5 commendatur, Gal.5. v.22.23.Tit.1.8. *Continentiæ exemp* Ioſeph, Gen.39.8.Thamar, 2.Sam.13.v.12.13.Iob,Iob.3 Vide CASTITAS.

[C]ONTRITIO, Vide POENITENTIA.
[CON]TRISTARE Spiritum Sanctum prohibemur, Eph.4.30.
[C]ontristari ad pœnitentiam, bonum, 2. Cor.7.9.10 11.V. [T]ristitia.

[CON]TVMACIA, Vide REBELLIO.

[CON]TVMELIA, Est, dictum, vel factum ad alicuius dignitatem & honestam famam prægrauandam & imminuendam [sci]enter admissum.

[CON]TVMELIA prohibetur, Matt.5 22. Rom.1.30. *Contumeliæ [ex]empla:* Principes Hanonis, 2.Sam.10.3. Turba, Ioan.7.20. [Iu]dæi, 8.v.48.52. Pharisæi, 9.24. (Vide DETRACTIONIS [ex]empla.) Iacob 2.6.2. Tim.3.2.1. Cor.6.10.

[CO]NVENTVS Ecclesiastici necessarij, Exod.29.42. Num.10. [1]0. Ioel, 1.14. Heb.10.25. Conuentus Corinthiorum, 1. Cor. [1]17 &c. Conuentus pij: *Conuentuum piorum exempla:* Israe[lit]æ, 1.Sam.7.v.5.6. Apostoli, Maria & mulieres, Act.1.13.& v.23.&c. Christiani & Apostoli, Act.2.14.& 4.24.& 5.4[2]. 6.2.& 9.21.& 10.24.& 12.12.v.1.44.& 14.27. & 15.v.4.6. [3]0.& 17.v.2.23.& 18.1.&c.20.7.

Conuentuum impiorum fugienda cōsilia, Ps.1.1. *Con[uen]tuum impiorum exempla:* Reges Amorrhæorum, Iosue 10. 5.6. multi Reges Israelitarum hostes, 11. 5. Philisthæi, [Iu]dic. 16. 23. Samuel 4.1. Reges terræ, & Principes, [P]salm. 2. 2. Actor. 4. v. 26.27. Pharisæi, Matth. 12. 14. & 22. ver. 15. 34. Sacerdotes, Scribæ, Pharisæi & Senio[re]s, Matthæi 26. v. 3.57.& 28.12. Marci 14.53.& 15.1. Luc. [2]2.1.& 22 66. Iudæi, Ioh.9.22. Pontifices & Pharisæi, Ioan. [11].47. Principes & Seniores. Act. 4.5. Herodes & Pilatus, [Ve]rs. 27. Principes Sacerdotum, 5.21. Seniores & Scribæ, [6.1]2. Seniores, 21.18. Iudæi, 9.23. Sacerdotes, 22.30. Ananias, [23.]2. (Vide SYNODORVM à malis conuocatarum exem[pl]a.)

[CON]VERSATIO sanctorum, Est conformitas vitæ nostræ cum [le]ge Dei, qualem Deus ipse requirit: qua malum fugere, [i]psque in sanctitate exercere studemus, (A) vt Deus glo[rif]icetur, (B) proximus ædificetur, (C) ac in vocatione no[str]a confirmemur (D.) Nam Dei opus sumus conditi in [Ie]su Christo ad bona opera: Eph 2.10. A.1.Thess.4.3 1.Pet. [1]6.1. Iohan.2.4. Col.1.9. B.1.Pet.2.12.1. Cor.10.31. Rom.2. [2]. C. Phil.2.14.15. D. 2. Pet.1.10. Iniusti regno Dei exclu[d]untur: 1. Cor.6.9. Sācti verò in id introducūtur, 2 Pet.11 Et [pi]etas vitę pręsētis & futurę promissiones habet: 1. Ti.4 8.

CONVERSATIO Sanctorum imitanda, Heb.13.7. qualis ea f
Matth. 5.v.3. vsque ad 17. Philip. 2.v.14.15.16.& 3. 20.&
8 1. Pet.2.12.2.Pet.3.11.(Vide SOCIETAS.)

CONVERSIO vera, Est mutatio mentis & voluntatis prau
in bonam, à Spiritu sancto per prædicationem legis & E
uangelii in electis excitata,& vitæ conformatio ad omn
Dei mandata, Act.26.18.1.Ioh.2.4.

Iesus cœlitus alloquens Paulum, ait, Mitto te vt aper
oculos eorum, vt se conuertant à tenebris ad lucem, &
potestate satanæ ad Deum, vt remissionem peccatoru
& sortem inter sanctificatos accipiant per fidem quæ
in me. Et v.20. Annuntiaui vt resipiscerent & conu
terent se ad Deum, opera facientes digna iis qui resipu
sent.

Efficiens, Lament. Ier.5.20.Ios.6.44.1.Cor.6.11.A m
ad Deum: Ps.34.14. Zach.1.13.Ier.4.1.Ioel.2.12.Per verbu
Act.2.41.Act.26.20.Finis gloria & cultus Dei,1.Pet.2.9
Thess.1.9.Vita & salus conuersi,Ezec.33.1.& 55.7.

CONVERSIO vera quæ, 1.Cor.6.11.in manu Dei est.Ier.31.
Thren.5.21.Esai.23,17. 2.Tim.2.25. resurrectionis quæd
species est, Lucæ 15.32.Ioan.5.25. *Conuersionis exempla*: T
millia, Act.2.41. Israel,1.Sam.7.3.Paulus, Act.9.6.The
lonicenses, 1.Thess.1.9. (Vide POENITENTIAE exe
pla.)

CONVITIUM, Est exprobratio peccati admissi, vel defec
alicuius inhærentis, veluti cœcitatis, &c. animo iniuri
di facta atque obiecta.(V.Contumelia.) Matt.15.32. E
8.22. & 22.24.27. Luc.23.39.

CONVIVIA impiorum qualia, Esaiæ 5.12. Oseæ 4.18. 12.2.
tri 2.13. damnantur. Prou.23.20. Ierem.16.8. Conuiuia t
boni tum mali celebrant: *Exempla*: Abraham, Gen.18.
19.v.2.3.& 21.8. Isaac, 26.30. Laban, 29.22. Pharao, 40.
Ioseph, 43.16. Pater Samsonis, Iudic.14.10. Principes P
listæorum, 16.v.22.23.24. Senex apud Gabaonitas, 19
Saul, 1.Sam.20.5. Nabal, 25.36. Dauid, 2.Sam.3.20. A
lom, 13.v.27.28. Adonias, 1.Reg.1.9 Salomon, 3.15. Ass
rus, Esth.1.3.& 2.18. Vasthi, v.9. Esther, 5.4.& 7.1. Iuda
17. Esa.5.11. Filij Iob, Iob 1.4. Balthasar, Dan.5.1. Matth
Leui, Matt.9.10. Marc.2.15. Luc.5.29. Homo quidam, 14
Zachæus, 19.6. Coniugium nuptiarum, Ioan.2.1. Laza
12.2. Vide COMESSATIO.

¶COOPERARI nos gratiæ Dei, quibus testimoniis nitar
prob

obare Pontificij. V. Libervm arbitrium.

am Iehova: Hac phrasi Hebræis aliâs singularis quæm præstantia significatur, Gen.10.9. Lucæ 1.15. aliâs verò ꝯplorata malitia & turpitudo, Genesis 13.13.

am te est terra, id est, exposita est tibi ad vtendum, fruendum ea. Genes.13.9.& 20.15.& 24.51.& 34.10.& 47.v.6.18. aral.19 11.

ram re, Hebræis interdum idem significat, quod ad te, vel, tibi, Matth.11.26. quod aliâs dicitur, In oculis tuis.

, pro serio & syncero affectu, Rom.10.10. pro anima, seu mente, 1 Petr.3.4: pro conscientia, 1.Sam.24 6 1.Thess.3 13. Ioan.3.20.21. pro intellectu, Roman.2.15. pro media & interna parte rei alicuius, Exodi 15 8. Psalm. 46.3. Prouer.23: .Ezechiel 27.4.& 18.v.2.8. Ion.2.4. Matth.12.40. Sic accipitur secundum quosdam & 2. Sam.18. 14. bis in eodem versiculo. Cor intelligens à Deo, Deut.29.4.1.Regum 3. & 8 58. Cor nouum à Deo, Ezech.11.19.& 36.26 2.Thess. Prou.21.1.& 16.9.1.Chron.29 19. Cor pauidum non custodientibus Dei præcepta, Deut.28.65.1.Paral.29.19 2 Paral.30.12. Cor hominis prauum, Genesis 6.5.12.& 8.21. Iere. 19 Matt.15.19 Eccles.9.3. Cor hominis, thesaurus ipsius, Matth.12 35. Cordis cæcitas, Ioannis 9.39. (Vide Caecitas). Cordis simplicitas Deo grata, 1. paral. 29. 17. psalm. .2. Ephes.6.5. Coloss. 3. 22. Corda hominum in manu .1. Vide Homo. pœna cordis praui: Pro.11.20.& 17.20, Ezech.11.21. Cor excolendum: pro.4 23. Ierem. 4. 14. Eccles. 2. Matt.12.35. ps.101 3 Matt.5 8. Iere.4.4.

Cor vnum & anima vna, pro summa tum in doctrina, tum in voluntate consensione, Actor. 4.32. Cordi inscriptum habere opus Legis Roman.2. 15. est habere turpis honesti, iusti & iniusti discrimen, quod est æquitatis omnis, rectarum legum norma, hominis menti insculpta. In corde psallere Domino, Ephes. 5. 19. pro, animo vel serio cordis affectu. Cordis lapidei nomine, Ezech. 11. 19. & 36.26, summa ingenij & cordis humani durities denotatur, quam adumbrabant Tabulæ lapideæ, ad quas alludit Paulus 2. Corinth. 3.3. Cor autem lapideo opponitur cor carneum, non quod in carne versatur (vt accipi solet hoc epitheton, quando carni spiritui opponitur) sed è contrario, quod vi spiritus Dei factum est mollius; vt in eo tanquam nouis Tabu-

L

lis possit Euangelij gratia insculpi, sicut prædictum est Ie-
rem. 31.31.

COR & cor habere, dicitur Hebræis (sicut Græcis δίψυχο
Iac.1.8) vir duplici animo, vel simulator, vt qui aliud o-
re loquatur, aliud intus sentiat: Vel is potiùs, (præserti-
autem apud Iacobum) qui animi incertus, modo in hanc
modò in illam partem inclinat, neque dat operam, vt i
vera religione stabiliatur. Corde creditur ad iustitian
Rom.10.10.

[COR Deo humanitus tribuitur variis locis, vt Gen.6.6. &
21.& 1.Sam.2 35.& 13 14.2.Sam.7.21.1.Reg.9.3.Iob.7 17.&
4 & 10.13.& 34 14 Ps.33 1.Esai.63 4.Ierem.3.15.& 7 31.& 1
5.& 32.35.Thren.3.33 Ose.11.8.Act.13.22.]

CORBANAN, Matth.27 6. vocabulum Syriacum, Templi æra-
rium significans, Corban, id est donum: Marc.7.11.

CORE, filius Isaar: hic cum sociis in Mosen insurgit, Num.1
1. absorbetur à terra, v.32.33. V. CHORE.

CORINTHVS vrbs Achaiæ maritima: Act.18 1.1.Cor.1.2. vb
Paulus sesquiannum docuit sermonem Dei, Act.18.11.

CORINTHII recipiunt Euangelium, Actor.18. v.8.9.10.11.
factiones sunt diuisi, 1.Corinth.1.v.11.12 sunt epistola Pau
2.Corinth.3.2.& Christi, ver.3. gloria Pauli, 2. Corinth.1.1
Apostolatus Pauli sigillum, 1.Cor.9.2.

CORNELIVS Centurio, & eius pietas, Act 10.v.1.2. videt visi-
nem: v 3 4. Petro obuiam venit, v.25. accidens ad pedes ei
& adorans eum erigitur, v.26. 27. baptizatur cum tota s
domo, v.48. Eius attentio. v.33.

CORONA Christi, Vide CHRISTVS. Corona Pauli, Vide PA
LVS. Corona vitæ, Iacob.1 12. Corona fidelibus promiss
ibid. reposita 2.Timoth.4.8. reportabitur, 1.Petri 5.4. Apo
cal.2. 10.

CORONA Arcæ, Exod.25.v.11.25 27.& 30.v 3.4 & 37.v.2.1
14.27. Corona cœlestis, Apoc.4.v.4.10 & 6 2. & 12.1 & 1
14 Corona mystica, Apoc.9.7. Corona regia, 1.Paral.20.
Psalm.21.4.Ierem.13.18.Ezech.21.26.Zach.6.v.11 14. Cor
na spinea, Matth.27.29 Ioan.19.v.2.5 Corona, pro epist
lio, Ierem.52.22.Ezech 43.v.17 20. pro anni Circulo, Psa
65.12. pro hominum circulo, 1.Sam 23.26 1.Paral.5. 54. p
Corolla, seu serto ex floribus, Act.14 13. 1. Corint.9.25 p
multitudine, Esai.28.v.1.3. pro ornatu glorioso, Iob.19.9.
31.36. Prou.4.9.& 12.4.& 14 24. & 16.30.& 17. 6. & 27. 2
Apoc.3.11.Esai.28.5.& 61.v.3.10.& 62.3.Thren.5. 16. Ezec
16.1

6 12.& 23 42.& & 24.v.13.23.Phil.4.1.1. Theſſ.2.10.
ORNV,myſticum,pro gloria, potentia & robore Chriſti, 1. Sam.2.10 Luc.1.69. pro robore Eccleſiæ, quæ eſt corpus & membra Chriſti,Deu.33.17 1.Sam.2 10.Pſal.99.25.Thré. 2.3. pro potentia impiorum extra & intra Eccleſiam, Pſal. 22.22.Dan.7.v.7.&c.Apoc.5.6 & 12.3. & 13.1.11. & 17.v.3.7. 12.16.]V.1.Reg.22.11.
ORPVS. Corpus pro hominis parte non regenerata, Roman.8.10. 1. Corinthh.9.27.hoc eſt,pro veteri homine Spiritui repugnante.Pro toto homine συνεκδοχικῶς, Rom. 12.1.vbi alludit Apoſtolus ad veterem ritum, vt ex epithetis ſequentibus apparet,& ex 1 Theſſ.5.23. Corpus animale,1.Corint.15.44.dicitur,cui anima vitales facultates præbet: imbecillas tamen illas & temporarias, vnde fit vt ſit corruptioni obnoxium & ſordidum, præſertim quum ab anima deſtitutum ſeritur, id eſt, conditur humo quod ψυχικὸν erat:Sicut contrà, Corpus ſpirituale dicitur, quod diuinæ illius virtutis particeps, tantò excellentiorem vitam viuit,quantò Deus anima præſtat:vnde fit,vt eiuſmodi corpus ſit æternum, gloria & ſplendore inſigne,ab omni denique imbecillitate liberum. Corpus carnis, pro humana natura,Col.1.22.pro maſſa ex omnibus vitiis conflata,2.11.
Corpus Chriſti,[myſticum,Rom.12.5.1. Cor.6 15.& 10.17.& 12.v.13.27.Epheſ.1.23.& 4.v.4.12.16. & 5.v.23 30. Coloſſ.1. v.18.24.& 2.19.& 3 15.Corpus, pro veritate vmbris legalibus figurata,Coloſſ.2,17.] Corporis Domini reus teneri dicitur,1.Corinth.11.27.qui illud eſt aſpernatus,vt Apoſtolus ipſe explicat, ver.29, Corpus Domini diſcernere dicitur,1.Corint.11.29.qui dignitatis illius habet rationem, vt à cæteris rebus diſtinguat: ac proinde cum ſumma reuerentia ad ſacram Cœnam, non tanquam ad profanos cibos, ſed tanquam ad myſteria rei omnium precioſiſſimæ tremens accedat.Corpus mortis, Roman.7.24. Hebraiſmus,pro,morti obnoxium.Corpus peccati, 6.6.pro,caro, in qua peccatum ipſum hæret, vt eleganter explicatur 1. Petr.4 ver.1.2.Corpus lucidum,Matt.6.v.22.23.in Scripturis dicitur luce oculorum,id eſt, recto cernentis iudicio illuſtratum: Corpus tenebricoſum contrà dicitur, quod in tenebris poſitum eſt,vitioſis ſcilicet affectibus, luminibus mentis officientibus. Corpus non minùs quàm anima Deo ſubiectum,1.Cor.6.20.

CORPORIS creatio, Gen. 2.7. quatenus habenda cura sit, Coloss. 2.23. 1. Cor. 16.15.19 & 9.26. Rom. 6.12. & 12.6. mortale Gen. 3.29. Heb. 9 27. Resurrecturum, Phil. 3. 21. 1. Cor. 15.53. Corpora nostra, membra Christi, 1. Corint. 6.15. Corporalis exercitatio commendatur, 1 Tim. 4.8. Sic vocat Paulus, non illam immodicam, ac multò etiam minùs superstitiosam illam, aut impiam potiùs: sed rigidam tamen, & domandæ carni vtilem victus rationem.

CORPVS Christi dicitur cœleste, 1. Corinth. 15.47. aut è cœlo: vbi duo notanda veniunt: *Vnum*, considerari eo loco Corpus Christi in gloria, non in humilitate: siquidem antea, si ex sua natura, seorsim à diuinitate æstimetur, ψυχικὸν & χεϊκὸν erat, sicut & cæterorum hominum, excepto peccato. *Alterum*, quòd dicitur è cœlo, id per communicationem idiomatum esse intelligendum, vt Ioan. 3.13. Idcircò verè sic loquitur Apostolus, vt ipsam Christi carnem sciamus Dei inhabitantis virtute hanc gloriam esse assecutam, quam cum suis membris tandem aliquando communicabit. Corpori honor habendus, & in sanctificatione possidendum, 1. Thess. 4.4.

CORREPTIO fraterna commendatur, Leuit. 19. v. 17.18. Prou. 1.20. & 9.7. & 10.17. & 12.1. & 13.1. & 15.31. & 17.10. & 24.25. & 25.12. & 27.5. & 28.23. & 29.1. Eccles. 7.6. Oseæ 4. Matth. 18.15. Luc. 17.3. Galat. 2.11. & 6.1.1. Thessal. 5.14 2. Timoth. 2. 25. & 4.2.1. Tim. 5.1.20 in tempore adhibenda, Prou. 29.1. suscipienda est, Prou. 13.18. & 15. v. 5.12.31 32. & 17.10. Eius vtilitas, 19.25. & 21.11. & 27.5. & 28.23. & 29.1. Eccles. 7.6. Quibus vtilis, Prou. 9.8. Dauidi, Ps. 141 5. contemptus eius quàm noxius, Prou. 10.17. & 13.18. & 12.1. & 15. v. 5.12.32. & 29.1. Vide Admonitio.

Correptionis exẽpla, Loth, Gẽ. 19.7. Rubẽ, 37.22. Moses, Exo. 2.13. Act. 7.26. Iethro, 18. v. 13 14. Phinees, Ios. 22.16. Israelitæ, Iud. 20 12. Ionathas, 1. Sam. 19. v. 4.5.6. & 20.32. Dauid, 24. v. 15.16. Abigail, 25.37. Abner, 2. Sam. 2. v. 21.22. Nathã 12. v. 1.7. Propheta quidam, 1. Reg. 20.42. Elias, 1. Reg. 18.21. Elisæus, 2. Reg. 3. ver. 13.14. Hanani Propheta, 2. Paral. 16 9. Azarias & reliqui sacerdotes, 26 18. Esdras, 1. Esdr. 10.10. Nehemias, Nehem. 5.7. Daniel, Dan. 5 22. Ioannes Baptista, Matth. 3.7. & 14.4. Marc. 6 18. Christus, Matth. 16 22. & 17. 18. Luc. 9 55. alter Latronum, 23.40. Cæcus natus, Ioann. 9. 30. Petrus, Act. 3.12. & 5. v. 3.4 9. Stephanus, 7.51. Paulus, Actor. 13. 10. 1. Corinth. 3.4. & 11. v. 18.19.20 & 15. v. 12. &c. Gal. 3.1.2.

Theſſ. 3. 15. Corripiens alterum qualis eſſe debeat, Matth. 7.3. Luc. 6.41. Ioan. 8.7. 1. Tim. 3.2. Tit. 1.6. Correptio à domo Dei incipit, 1. Pet. 4.17.

ORTINAE in Tabernaculo Moſis, Exodi 36.10.

ORVVS ex arca Noe emittitur, Gen. 8.7. eo non veſcebantur Iudæi, Leuit. 11.15. Deut. 14.14. Corui paſcunt Eliam, 1. Reg. 17.6. Coruis eſca à Deo paratur, Iob. 39.3. Pſal. 147.9.

OTVRNICES cœlitus pluunt, Exod. 16 12 Num. 11.31. &c.

OZBI ſcortum interficitur, Nu 25. v. 8. 15.

RAPVLA damnatur, Vide COMESSATIO, & EBRIETAS.

RAS, pars temporis proxima, pro toto, ſynecdoche, id eſt, poſthac, vel in poſterum, Ge. 30.33. Exodi 13.14. Deut. 6. 20. Ioſ. 4.6. & 22 24. Vide Prou. 3 28. Eccleſ. 10.11.

REATIO, eſt opus Dei Patris Filij & Spiritus. S. A quo ex nihilo, B. tantùm verbi ſui omnipotētis virtute, C. ſex dierum ſpatio, D. res vniuerſas creauit, E. quas etiam ſuſtentat & regit potentiſſimè, F. ad nominis ſui gloriam, G. & mundi Incolarum vſum, ac ſalutem Electorum, H.

A, Gen. cap. 1. integrum. Pſ. 33. 6. Ioh. 1.1. Col. 1.16. B, Gen. 1 1. C. Pſal. 33 6. D, Gen. 2.1. 2. E, ibid. F, Matth. 6. 25. &c. Iohann. 5.17. Actor. 17.26. &c. Hebr. 1.3. G, Prou. 16.4. Pſalm. 148. integer. Rom. 1.20. Actor. 14.17. Apoc. 4.11. H, Gen. 1.28. Act. 17.26. Pſal. 8.7. Heb. 2.7.8. Ex perpetuitate creaturarum intelligitur Creator æternus, ex magnitudine omnipotēs, ex ordine & diſpoſitione ſapiens, ex gubernatione bonus: Aug. in Ioh.

REATIO: Creatio cœli & terræ, Gen. 1.1. Creatio noua, Eſa. 43 19. 2. Cor. 5.17. Gal. 6.15 Eph. 2 10. Iac. 1.18. 1. Pet. 1. 23. Apoc. 21.5. Vide REGENERATIO.

REATVRA, eſt res omnis, quæ neque à ſeipſa eſt, neque ſemper fuit, ſed & aliquando, & à Deo producta eſt.

REATVRA, κτίσις, interdum ſignificat creationem mundi, Marc. 10.6. interdum res creatas, 13 19. Rom. 8.21. interdum omnes conditos homines, ſeu, quod idem eſt, totum genus humanū, Marc. 16 15. aut omnes gentes, vt habetur Matth. 28.19 Lucæ 24. 47. Noua creatura, 2. Cor 5.17.

Creaturæ omnes à Deo conditæ, Geneſis 1.1. Deo ſubditæ, 14. 22. Iob. 38, 8. Prou. 20. 12. Creaturæ mutæ, teſtes à Deo citātur, Geneſis 31 verſ. 48.51. Deut. 4. 26. & 30.19. Ioſu. 24.27. Eſai. 1 2. Mich. 6. 2. ad audiendum Dei verbum excitantur, Ieremiæ 22. 29. ad exultationem & gratam beneficiorum Dei agnitionem inuitantur, Pſal. 96.11. & 98. 8. Eſa. 44. 23. &

49.13. Apoc.12.12. Vanitati subiectæ: Rom.8. 20.
CREDERE in Christum, vide FIDES. Credere toto corde, Actor. 8.27. non est perfectè omni ex parte Christo credere, sed ex pio animo & syncera mente Christum amplecti. Hic enim est Scripturæ mos, vt toto corde fieri dicat quod syncerè & ex animo significat, vt Psalmo 12. 3. & 111. 1. & 119 10. & 138.1. [Credere Deo, Deum, in Deum, Christo, in Christum, in Filium Dei, Euangelio, Dei & Christi seruis: locutiones obseruatu dignæ. Credere homini phrasis variæ significationis. Credo, i. certus sum de re quapiam, Deuteron. 28. 66. Iob. 24. 22. Credo, i. committo rem quampiam fidei alicuius amici vel serui, Gen.39. v. 4. 23. Leu. 6. 2. 1. Par. 9. v. 26. 29. Nehe.13.13. Ioan.2.24. Rom.3. 2. 1. Tim.1.11. Credo, i. existimo, Gen.21 7. Deut.2.21. Iob.15. 22. Act.9.26]
CREDVLITAS nimia damnatur, Pro.14.15. Ecc.7.22. 2. Tim 3.14. 1. Ioh.4.1. *Credulitatis exempla*: Laban, Gen.31. v.1.2. Putiphar, 39.19. Iosua, Iosf.9 14.15. Dauid, 1. Sam.25.12. Hanon 2. Sam.10.4. Dauid 16.4. Rex Israelitarum, 2. Reg.7.14. Rex Persarum, 1. Esdr.4 21. Assuerus, Esth. 3. 10. Principes Sedechiæ, Ieremiæ 37.15. Darius, Dan.6.9. Magistratus, Act.16. 38. Ephes.19.28.
CRESCERE in scientia iubemur, Ephes.4.v.14 15. Coloss. 1.10. 1. Petr.2.2. V. Luc.1.88. & 2.40. Gen.1.22. & 8.17.
CRESCENS Discipulus Pauli in Galatiam proficiscitur, 2. Tim.4.10.
CRETENSIS, eorum Ecclesiæ fundatæ à Paulo, Tito superstruendæ commendantur, Tit.1 v.5. eorum mores perstringuntur, v.12. CRETA, Græciæ insula, Tit. 1.5.
CRISPVS, Archisynagogus Corinthi, cum tota familia Deo Christo credit, Act 18.8. baptizatur à Paulo, 1. Cor.1.14.
CRVDELITAS, Est sæuitia animi, per quam pœna maior quàm delicti ratio postulat, ab eo qui punit, exigitur eo ipso, quòd puniens ipso hominis cruciatu & acerbitate per se delectetur.
CRVDELITAS damnatur, Deuter.25. v. 2.3. Prouer.11.17. & 12. 10. Esa. 47.6. & 52. 4. Zachar.1. 15. 2. Timoth. 3. v. 3. Iac. 2 6. & 5.6. auaritiæ comes est, 5 4. pœna eius, Iudic.9. vers. 56 57. 2 Paral.23.15. Matt.25 v.41.42. 2. Thes.1.6. Iacob. 2. v. 13.14. & 5.5. Crudeles crudeliter tractantur. *Exemplum*: Adonibezech, Iudic.1.7. *Crudelitatis exempla*: Cain, Genes. 4. 8. Lamech, v.23 24. fratres Ioseph, 37. v. 20. 28. Rex Ægypti, Exo-

Exodi 1.v.16.22. Naas,1.Sam.11.2.Saul,19.v.9.10.& 22.v.18.19 Athalia,2.Par.22.10.Manahem,2 Reg.15.v.14.15.16. Ioram.2.Par.21.4.Israelitę,28.9.Psa 106.v.38.39. Aman,Esth.3.6.Hostes Babylonij,Esa.13.v.11 18 Iere.50.23. Damasceni, Amos 1.3.Filij Ammon,1.v.13,14.Gentes,Zach.1.15.Herodes,Math 2.16. Inuitati ad nuptias,22.6.Maledicti,25.v.41.42.Herodes,Marci 6.27.Scribæ & Pharisæi,7.12.Agricolę,12.8.Lucæ 20.v.11.12.15.Pharisæi,v.47.Pharao, Acto .7.19. Paulus ante conuersionem,9.1.& 22.4.Diotrephes,3. Ioan. v.10. Adonibezech, Iudic.1.6 7.

CRVX Ecclesiæ, sunt omnis generis afflictiones, quæ piis inferuntur, Deo disponente, præcipue propter nomen Christi: vt probentur, & innotescant veri Christiani, ac Deus in ipsis celebretur.

CRVX pro doctrina Euangelij,Gal.5.11. pro prædicatione Euangelij,aut Christi crucifixi,6.12 pro Euangelicæ prędicationis argumento,1.Cor.1.17.per synecdochen,pro ludibrio,Hebr.6.6.pro afflictione Christi nomine lata.μεταφορικῶς,Matt.10 38.& 16 24.Marc.8 34.Luc.9.23.Philipp.3 18. libenter ferenda est.V de AFFLICTIO,pro pro crucis Dominicæ ligno,Matth.27 32.Marci 15 21.Lucæ 23 26.Philip.2.8.Hebr.12.2.[pro mortis à Christo perpessæ efficacia & dignitate,1.Corin.1.v.17.18. Gal.2.19.20.& 5.24.& 6.12.14. Philip.3.18.] Consolatio crucis suo loco.

CRVCIFIGERE Christum, Hebr.6.6.metaphoricè, est Christum quasi rursus crucifixum, omnium ludibrio exponere. Crucifigi vetus homo dicitur, Roman.6 6. qua loquendi formula idem declaratur, atque si peccatum diceretur mortuum,aut nos peccato mortuos esse cum Christo, nisi quod illud ἐμφατικώτερον est, & mortis genus explicat, cuius participatione mortificamur peccato. Crucifixus mundo dicitur,Gal.6.14.quem mundus despicit:Et mundus eidem crucifixus,ibid.qui mundum vicissim nihili facit.

CVLPA remissa,pœna remittitur, Psalm.32.1 Esai.1.18.& 44.22.& 53.5.Ierem.31.v.31.34.& 50.20.Ezec.18.v.24 27. Oseæ 14.3.Mich.7.19.Roman.3.24.1.Cor.1.30.Eph.1.7.1. Timot.2.6 1.Petr.2 24 ¶ At Pontificij,remissa culpa,pœnam non remitti contendunt,& nituntur hisce testimoniis, sed falsò,Numer.20 v.12.24.& 27.v.12.13.14 2. Samu.12.ver.9.10. Respondendum est per distinctionem:Pœna,aut est pœna supplicij,id est, pœna peccati, de qua loquitur Apostolus

Roman.6.23. aut pœna caſtigationis, vel probationis,
qua intelligantur dicta, Pſalmo 94.2. & 118.18. & 119.
Prou.3.v.11.12.Hebr.12.v.5 6.7.8.1.Corinth.11.32.Iac.1.12
Petr.1 7.Apoc.3.19.De hac poſteriore intelligendi ſunt l
ci illi oppoſiti:nempe de pœna caſtigationis & probati
nis,quæ tantùm abeſt vt pœnæ peccati rationem & non
mereatur,vt contrà ſummi erga pios amoris certiſſimu
ſit documentum : non autem intelligendi ſunt de pœn
ſupplicij,ſiue pro peccatis admiſſis, quæ Deus pro ſua m
ſericordia remiſit.

CVLICEM excolare,Matth.23 24.

[CVLTOR,concinnator,faber,Iob.13.4.Sacrificans, Hebr.1
2.Seruus Dei,Ioan.9.31.Seruus idolorum, 1. Corinth.10.
Cultor terræ,vt agricola,vinitor,Gene. 47.19. 1.Par.27.2
Luc.13.7.&20.10.Cultrix,idololatra,Act.19.35.Cultura,cu
tus,2.Par.31.21 & 35.16.1.Cor.10.14. Heb.9.1.]

CVLTVS voluntarius quanti ſit pretij, Coloſſ.2.23. Cultu
Dei verus,[Exod.10.26.Numer.3.7.Ioſu.22.16.1. Par.23.2
& 29.35.] 2.Paralip.13.11. prçter externum opus,internu
etiam hominis affectum requirit,Deut.5.19. & 6 5.& 10.1
& 11.13.& 26 16.& 28.47.& 30 2.Ioſ.22.5.1.Reg.12.20.Eccl
7.31.Eſai.29.13 & 64.11.Matt.15.8.& 22.36.Ioann.4 23.Vid
DEVS adorandus.

[*Cultus* idolorum,2.Par.14.3.1.Pet.4.3.vide Cultor,Cul
trix,Cultura,Cultus,Opus,Eſai.32.17. Cultus, i. Ornatu
externus,2.Sam.1.24.1.Reg.22.10.Eſther,2.v.12.15. 1.Petr.3
3.1.Tim.2,9.Iſa.3 16,&c.]V.Ornatus.

[CVNEVS militum, Numer.1.52 Deut.20.9 Iudic. 4. 13. & 9
37 44.1.Sam.13 17.& 30.15.2.Sam.2.25.Prophetarum,1.Sam
10.10. &c.]

CVPIDITATES immodicæ dãnantur,1.Theſ.4.v.4.5. [1.Tim
3.3.2.Tim.3.2.Tit.1 7.1.Tim.6.10.] V.CONCVPISCENTIA.

CVRA, Vide ſolicitudo.

CVRIOSITAS,περιεργία,Eſt vel nimia & ſolicita rerum aliena-
rum percontatio, & in iis ſcrutandis narrandiſve occupa-
tio, quæ non alterius iuuandi gratia fit. Bernard. ſuper
Cantica,Doctrina Spiritus non curioſitatem acuit,ſed cha-
ritatem accendit.

CVRIOSITAS vitanda Exod.19.v.12.21.Ioann.21.v.21.22. Acto.
1.7.& 19.19.Rom.12.3.Deut.29.29.Prou.25. 27. Eccleſ.3.22.
1.Corinth.2.2.2.Cor.12.2.Epheſ.6 14. Coloſſ.2.18. 1. Theſſ.
5.1.2. Theſſal. 2. 2. & 3.11.1.Timoth.1.4.& 5.v.13 & 6. verſ.3.
16.20.

…io. Tit.2.12.Heb.9.5. & 10.27.& 11.5. *Curiositatis exempla:* …, Gen.3 v.5.6.Dina,34.v.1.2.Beth-samitæ, 1.Sam.6.19. …ias,2.Paral.26.16.Scribæ & Pharisæi,Mat.12.v.38.39.Pha… & Saducæi,16.1.Herodes,Luc.9 9.& 23.8. Pharisæi, 11. …Petrus, Ioan.21.20. Apostoli,Act. 1.7.Epicuræi & Stoici …losophi,17.20.21 Ephesij, 19.19. Agrippa, 25. v. 22.23. …essalonicéses,2.Thess.3 11.iuniores viduæ,1.Ti.5.v.11.12.13.

…RRERE,de cursu & progressu interno & spirituali dictum …19.32.Prou.18.10.Can.1.4.Rom.9.16 1.Cor.9.24.26.Ga…2.2.& 5.7.Philip. 2.16.Heb.12.1. De progressu & efficacia …bi Dei,potentis & gratiosi,Ps.147.15.& 2.Thess.3.1.]

…RVS,pro duce,2.Reg.2.11.Curru igneo & equis igneis ve…n in cœlum rapitur Elias,ibid.videt illum Elisæus, vers.12. …rrus quatuor videt Zacharias, Zach. 6.1. Currus bellici, …ic.1.19.& 4.3 2.Sam.8 4.& 10.18. 1.Reg.10.26.Esai. 21.7.& …. Currus ignei à seruo Elisæi in aere videntur,2.Reg.6.v. …7.Currus Phar.Exod.14.7.

…vs:eo non vescebantur Iudæi, Leuitic.11.18.Deut.14.16.

…vs,insula Ciliciæ ac Syriæ obiecta,in qua Paulus & Bar…as primi euangelizarunt,Act.13.4. Cyprij quidam euan…zantes,cap.11.20.

…NE,insigne Libyæ oppidum,Actor.2.10. Cyrenæi alter…es cum Stephano, Act. 6.9. Euangelizantes, Act.11.20. …enæus quidam Christi crucem tollens,Matt.27.32.

…NIVS,Syriæ Præses:eo Prouinciam administrante, pri… descriptio facta est,Luc.2.2.

…s Rex Persarum,Dei Spiritus impulsu captiuum popu… Babylone Ierosolymam dimittit, 2.Paral.36.v.22.23.24. …emplum instaurent iubet, 1.Esdr.1.3. suis, vt populo re…nti faueant, præcipit,1.Esdr.1.4.ob id Minister liberatio… populi, & Pastor Dei appellatur,Esa.44.28.prosperitas e… Deo est, 45.v.1.3. vere Deum non cognouit, v.4.5. re…uit vasa quondam à Nabuchodonosor ablata, 1. Esd.1.7. …14.Dan.1.2.

D.

ABIR,(quę & Cariath-sepher)vrbs in Tribu Iuda, Iosu.11.21. capitur à Iosua, 10.38.filiis Aaron datur,13.15.(Debir,i.oraculum.)

DAEMON;DAEMONIVM: Dæmoniorum nomine ex Scripturæ consuetudine Diaboli intelligun-

tur,1.Cor.10.20.1.Tim.4.1.Dæmones in porcos abeunt. Vide MIRACVLA. Dæmoniorum doctrinæ exemplum ... lentum,1.Tim.4.3.Heb.13.4.Vide DIABOLVS.[Dęmon, ... peregrini,Act.17.18.](quasi δαήμων,sciens.)

DAEMONIACI sunt, quorum mentes & sensus omnes ... gnus spiritus ita occupauit, vt neque ratione, neque ... communi vtantur,& in proprium exitium indomiti r... Matt.4.24.Marc.5.1.&c.

DAGON,Deus Philistæorum,Iudic.16.23.ante arcam Dei ... ruit,1.Sam.5.3.&c.Vide IDOLORVM catalogum, vbi d... bitur eius forma.

DALILA, Samsonis amasia, Iudic. 16.4. eum prodit, v.... (Delilah.i.situla vel paupertas.)

DALMATIA,regio,pars Illyrici:vbi Titus prædicauit Euangelium,2.Tim.4.10.

DAMARIS,Atheniensis mulier,Christo credit,Act.17.34.

DAMASCVS Syriæ ciuitas:eius ruina prædicitur, Esai.7. 17.1.Ier.49.23.Amos 1.5.vastatur ab Assyriis, 2.Reg.16.... Paulus deducitur,& ab Anania docetur:Act.9.

DAMNATIO æterna, quæ præparata est Diabolo, & omn... impiis, Iob.10.22.& 36.12.Esa.24.21 & 30 33.& 66 24. D... 11.Matt.3.12.& 5.29.& 8.v.12.29.& 13.50 & 18.8.& 22.13 ... 33.& 25.v.30.41. Marc. 9 47. Luc. 3 17.& 16.v.23.25.I... 10 27.2.Thess.1 8.2.Pet.2.4.Iudæ v.6. Apoc.19.20. & 20... 21 8.Damnatio Meretricis, Hebraismus, pro damnanda ... retrix,Apoc.17.8.

DAMNARI quis dicitur, Scripturæ Sacræ consuetudine,a... cuius honesto exemplo possit improbitatis,aut vitij ali... coargui,Matt.12 v.41.42.Rom.2.27.

DAMNVM illatum proximo,quomodo resarciendum, Ex... v.5.6.Leuit.6.5.V.Pro.22.3.Act.27.10.

DAN (id est, causam agens, vel iudicans) filius Iacob ex ... Ge.30 6.eius benedictio,49.16 Tribus Dā quærit sibi p... sionē,Iud.18.1. pugnat cōtra Lesem,& expugnat,Iosu.1...

DAN vrbs,quæ & Lais,Iudic.18.29.

DANIEL (i.Iudex Dei) vnus de quatuor adolescentibus ... Dan.1 6. Balthasar nominatur , v.7. cibis regiis vesci ... vult,v.8.somnium Regis interpretatur, 2.v.29.30.31.(ei ... gnificatio.Vide BESTIA) à Rege adoratur,v.46.ad sum... honorem euehitur,v.48.& 5.29.& 6.2. Scripturam arc... interpretatur,5.17. edicti Regij minis neglectis,in cult... Dei perseuerat, 6.10.ob id in lacum leonum mittitur...

ic illæsus seruatur, v.22.educitur,v.23.somnium eius,7.1. tegritas, 6.v.4.22.5.oratio.9.v. 4. sapientia, 4.8. & 5.12. lec.28.3.[Daniel,filius Dauidis,1.Par.3.1.]

RE melius,quàm accipere, Eccl.4.35.Act.20. 35. Dandum e personarum acceptione,maxime autem domesticis fi-, Eccl.7.34.& 12.8 Matth.5.42.Luc.6.v.30.38.Rom.12.13. al.6.10.Vide BENEFICENTIA.

IVS Medus, Rex Babylonis efficitur, Dan.5.31 publico creto Deum Danielis prædicat, 6.v.25.56.Templum Ie-solymitanum instaurari iubet,1.Esd.6.7.in hanc rem Iu-ais sumtus conferri imperat,v.8.Ecclesiæ precibus com-endatur,& filii eius,v.10.(i.domitor.)

THAN, filius Eliab, cum tribus sociis in Mosen rebellan-ius Num.16.v.1.2.à terra absorbetur,v.32.Deut.11.6.Psa. 6.17.(i.donum eorum,siue sufficiens donum.)

ID (i. dilectus) ex quibus ortus, Ruth.4.17.Rex Israel à eo eligitur, 1. Sam.13. 14. rufus & pulcher aspectu,16.12. gitur Rex,& spiritus Iehouæ irruit in eum, v.13. mitti- r à patre ad Saulem cum muneribus, v. 20. Saulis armi- r efficitur,v.21.citharam pulsat coram Saule, v. 23.& 19. uuenis & inermis fortissimum gigantem Goliath pro- rnit,& occidit,17.49.cum Ionatha fœdus init,18.3.& 20. & 23.18. militiæ Saulis præficitur. 18.5. Michol vxorem cit,v.27.percutit Philisthæos,v.27.& 19.8.& 23.5.2.Sam. 0.& 21.22.1.Paral.14.15.& 18.1. per fenestram demissus, riculum vitat, 1. Sam. 19. 12. in Nobe ad Achimelech se cipit,21.1.panibus propositionum vescitur, v.6.Matt.12. Marc.2 26. Lucæ 6.v.3.4.fugit ad Achis, 1. Sam.21.10.& 2. coram eo insaniam simulat, 1. Sam.21.13. in spelunca dollam latitat,22.1.ad Regem Moab confugit,v.3.ei pro rentibus supplicat, ibidem. Gad prophetæ monitu in areth aufugit, v.5.à Doeg proditur, v.9. incertis sedibus rat, 23.13.proditur à Ziphæis,v.19.latitat in deserto Maō, 24.in spelunca latitans, chlamydis Saulis oram præscin- t,24.5. à vindicta alienus est,v.12.2.Sam.19.22.in desertū aran se recipit, 1. Sam. 25.1. per seruos à Nabal cibaria tit, v.5.8.Abigail vxorem ducit, v.42.Sauli iterum par- t, 26.12. Achis Regis satelles constituitur, 28 2. Dauidis nocentia, 29.v.3.6. cadit Amalechitas, 30.17. Saulem & natham occisos deflet, 2. Sam. 1. 12. *Dauid*,rex Iuda vn- tur, v.4. Ioabo maledicit ob occisum Abner, 3. 29. Rex ael vngitur, 5, 3. capit arcem Sion, versic.7. idola exuri

iubet 1.Paral.14.12.arcam reducit,2 Sam.6.3.quietum re-
gno,7.1. prohibetur Templum ædificare,v.5. 1.Paral.
populi,quos sibi tributarios reddit, 2.Sam.8.v.1.2.1.
18.2.& 19.19.2.Sam.8.v.6.14.vasa,quæ à Gentibus ae
rat,Deo consecrat, 2. Sam.8 11.populo benedicit, 1
16.2.adulterium cum Bethsabee committit,2.Sam.1
riam morti exponit,v.15,Bethsabee,eius defuncti vx
sibi matrimonio,iungit,v.27.homicidii & adulterii
pheta arguitur,12 9.admonitus resipiscit,v.13 Absal
lium reuocari iubet , 14.21. fugit eius faciem ,.15.
Deum aduersus Achitophel, v.31 à Semei conuiciis
titur, 16.7. Sibæ dat bona Miphiboseth, v.4. flet Ab
mortuum, 18.33.regno restitutus Ierosolymam redu
19.15.ossa Saulis & Ionathæ sepelit, 21.12.populum nu
rari iubet , 2. Sam.24.2.1.Paral.21.2.in huius facti p
nem , ex tribus pœnis vna eligenda illi proponitur,
culpam agnoscit, v.17. Altare extruit,v.26. Templo
cando necessaria præparat, 22.2. eius ædificationem
Salomoni commendat,v.6.& 28.2.Leuitis numerati
nera assignat , 23 4. Sacerdotes Aharonis filios in
ordines distribuit.24.19.Cantores instruit, 2. Paral.
Salomonem Regem vngi iubet, 1.Reg.1.34. eius no
verba,2.v.1.2 3.4.moritur,v.10.1.Paral.29.28.anni re
ius,1.Reg.2.11 1.Paral.29.27.

Electus à Deo, Ps.78.70.Gratus Deo fuit,Act.7.46
22.Homo Dei appellatur,2.Paral.8.14 Nehem 12.2
pheta, Act. 2.30. Seruus Dei,Ps.89.21.Act.4.25.& C
Matt 22.43.Marc.12.37.Luc.20.44.Act.2.34. Spirit
cti afflatu locutus est, 2.Sam.23.2. Matt.22.43. Act.
4.25.Heb.3.7.typus Christi fuit,Act.2.25.Vxores fim
res habuit,2.Sam.5.13.eius filii,v.14.zelus,Ps.69.10.

Dauid spiritualis,qui est Christus,promittitur,Ier.
Ezech.34.24. & 37.24. Dauidis filius appellatur Ch
Matt.1.1. & 15.22.& 22.45.Marc.12.35. Luc.20.41. Ac
& 13.22 2.Tim.2.8.Apoc.5.5.

[DAVID, Christus Dauidis F.proprium nomen loco p
nymici,Ps.132.10.Esai.37.35.& 55.3.Ier.30 9.& 33.22. E
34. v.23.24. & 37.24.25. Ose. 3.5. Amos,9.11.Actor.1
15.16.

DE albari præ niue:Ps.50.9.Isai.1.18.sanguine Agni ,
7.14. V. Dan.11.35.& 12.10.Paries dealbatus, Act.23.
Mat.23.25.26.

...A, ex Syri sermonis idiotismo, pro peccatis, Matth.

...A, nutrix Rebeccæ, alumnam ad virum eius Isaacum ...ucit, Gen.24 59. moritur.35.8.(i.apis.)

...RA Prophetissa iudicat Israelem, Iudic.4.4. Barachum ...atriæ liberationem hortatur, v.6 cum eo ad prælium ...ficiscitur, v.9. eorum ob partam victoriam Canticum, ...1.&c.

...POLIS, regio decem vrbium, Iudææ propinqua: Matt. ...Marc.5.20.

...EM, aliquoties pro numero indefinito sumitur, vt Gen. ...5.& 31.41. Ps.68.18.& 91.7. Matt.18.24.1.Cor.4.15.& 14. ...Apoc.2.10.]

...MARE, pro decimas exigere, Heb.7.5. pro decimas sol... ...e, Matt.23.23. Luc.18.12.

...MAE præcipiuntur, Exod.22.29. Decimæ pro Leuitis ...egrinis, pupillis & viduis, tertio anno separandæ, Deu. ...28.29.2. Paral.31.v.4.5. offeruntur. *Exempla*: Abraham, ...1.14.20. Heb.7.4. Iacob, Gen.28.20. Israelitæ, 2. Paral.31. ...5. Iuda, Nehem.13.12. Pharisæus, Luc.18.12. Decimæ, Le... ...rum hæreditas, Num. 18.v.21.24. Deut.10.9.& 14.29. ...cimæ à populo vt à Leuitis edendæ, Deut. 12.v.17.18.& ...12.

...ORVM in Ecclesia seruetur oportet, 1 Cor 14.40.

...RIONES super populum à Mose constituuntur, Deut.

...CATIO Templi vel Altaris, Num. 7.v.10.11. 84. 88. 1. ...3.8.v.26.63 65. 2. Paral.7.v.5 9.& 15.8.1.Esd.6.v.16.17.2. ...r.12.27.3.Esd.7.7.Ps.30 1.1.Mach.4.v.56.57.59.2.Mach.2. ...12.20. Vide ALTARE, MVRVS, TEMPLVM.

...LERE, Eph.4.19 pro, omnem doloris sensum abiicere: ...est, omne συνεκτηρήσεως iudicium amittere, & mentem ...di ἀδόκιμον, Rom. 1.28. vt veluti scirrho cancrum gi...nte, aut quasi cauterio amputata conscientia, 1.Tim.4. ...d turpissima quæuis & aliena prorsus à natura hominis ...one aliqua præditi præcipitem ruere.

...CTIO à verbo Dei, Marc.4.17. Defectio Israelitarum à ...no Dauid, Dei voluntate aliquatenus contigit, 2. Para. ...15.& 11.14. Defectionis à Deo pœna, Ose.7.v.13.14. *De...ionis exempla*: [Filii Dei, i. pietatem profitentes, ante di...ium, Gen.6 2.] Sodomitæ & alii, Gen.14.4. Absalon .2. ...n.15.19. Edom, 2. Paral.21.8. Oseah Rex, 2. Reg.17.4. E-

zechias,18.7.Ioacim,24.1 Sedechias,v.20.Iſraelitæ,2.
10.16.Edom & Lobna,2.Paral.21.16.Sedechias, 36.13.
37.2.& 52.3.populus, 15.6.multi Diſcipuli,Ioan.6.66
menæus,& Alexander, 1. Tim.1.20.Nicolaitæ, Apoc.
6.Vide APOSTASIAE exempla.

DEFENSIONIS humanæ *exempla*: Moſes, Exod.2.v.17.
Othoniel, Iudic. 3.9. Ehud, v.15. Samgar, v.31. Hero
fortes Dauidis,1.Paral.11.14.

DELICIAE Iobi Deus Omnipotens,Iob.22.26.Delici
cum hominibus:Pro.8.31.Deliciæ piorum Lex Dei:
Deliciæ ex filio caſtigato:Pro.29 17.V dua in deliciis
mortua:1.Tim.5 6.Falſi doctores deliciis immerſi: 2.
13. Deliciæ ſcortantium cum magna Babylone exiat
Apoc.18.3.7.9.V.Ezech.28.12.&c.Luc.7.25.2.Sam.2.2

DEMAS Pauli adiutor, Col.4.14.Philem.v.24.præſenti
lo addictus,2.Tim 4.10.Paulum deſeruit:ibid.(i.pleb

DEMETRIVS ſignator argenti, Act.19.24. ſuæ artis ru
veritus à Pauli doctrina, ſeditionem excitat Epheſi,
26.27.28.(Gr.i.Cerealis)

DEMETRIVS vir pius,3.Ioan.v.12.

DEPOSITVM:eius lex,Exod.22.7.Depoſitum Pauli,1.Ti
20. ſunt dona quæcunque ad Eccleſiæ ædificationem
ti depoſitum Deus commiſerat ſeruo ſuo.

DERBE,ciuitas Lycaoniæ, Act.14.6.Illic Paulus & Bar
angelizarunt,v.21.Gaius Derbæus,c.20.v.4.

DERISIONIS *exempla*: Magiſtri operum derident & co
nunt Iſraelitas. Exod.1.12. Viri Succoth Gedeonem,
8.6.Goliath Dauidem,1.Sam.17.42.Nabal Dauidem,
Michol Dauidem, 2.Sam.6.16. Elias Baalitas, 1.Reg.
Pueri Bethel Eliſæum, 2.Reg.2.v.23.24. Iſraelitæ cu
& nuntios regis, 1.Par.30.v.6.10. Nuntios Propheta
36.v.15.16.3. Eſd.1.v.1. 50. Sanaballath & Tobias Amn
tes Iſraelitas,Neh.4.1.2.3. Iuniores Iobum, Iob.30 1.
Ieremiam, Ier.20.v.7.8.Thren.3.v.14.:5.Tibicines &
ba Chriſtum,Mat.9.24. Principes Sacerdotum,Scrib
niores,& Milites, 27.v.41.42. Marc.15.20. Luc.22.v.6
Herodes,23.11.quidã Iudęi Apoſtolos,Act.v.12.13.Ath
ſes Paulum, 17.32. V.ILLVSIONIS & IRRISIONIS *exe*

DESCENDERE & Aſcendere, Vide ASCENDERE.Deſce
ad inferos, propriè quidem ſepulchro condi signi
tranſlatiuè verò de iis dicitur, qui ſummis vel anim
corporis doloribus ita opprimuntur,vt ſint vltimo e
pr

...pximi, vt Gen.37.35 & 42.38. 1. Sam. 2.9. Ps.30 4.& 49. ...Vide Ps.16.7.[& 88. Descendere de Deo humanitus di-...tur, Gen.11.7 & 18.21. Exod 3.8. Act.7.15. Spiritus S. des-...ndit, Ioann.1.v.32.33. filius Dei descendit, Ioan.6.33.&c. ...h.4.9.

...CRIPTIO orbis vniuersi. Luc.2.1.

...RTVM, ex vulgi consuetudine pro regione saltuosa, ...att.3.1. in qua habitabat Zacharias, Lucæ 1.40.& in qua ...sse domum Ioab legitur, 1. Reg.2.34. cuius deserti sex ...pida numerantur, Ios.15 61.62.

...ERATIO est, peccata sua maiora æstimare, quàm meri-...m Filij Dei, & misericordiam Dei in Filio Mediatore ...latam repudiare, ideoque non expectare beneficia cre-...ntibus promissa, sed horribili sensu iræ Dei,& metu fu-...ræ abiectionis in pœnas æternas cruciari, & Deum tan-...i crudelem & tyrãnũ exhorrescere atq. odisse, Gen.4.13.

...ERATIO cauenda, 2.Cor.2.7.1. Thess.4.13. Iob.7.16. Eph. ...7.18.19 *Desperationis exempla*: Cain, Gen.4.v.13 14. Israe-...æ, Exod.14.11. Achitophel, 2.Sam.17.23. quatuor leprosi, ...Reg.7 4. Saul, 1.Par.10.4. Saulis Armiger, v.5. Iudas, Mat. ...5. V.2.Sam.2.26.

...RACTIO, Vide OBTRECTATIO.

...OTIO pia, Ex.35 21.29. N... 6.21. 1.Reg.8 38 2.Chr.29.31. ...ia, turpis, crudelis, 2.Reg.23.10. Pr.7.14. Act 23.12.14.21.]

... est A spiritus B simplicissimus, C infinitus, D æternus, ...mmutabilis, F omnipotens, summe G sapiens, H bonus, ...lemens, K misericors, L iustus, M sanctus, N verax, O li-...rrimæque potestatis: Et est P Pater, Filius & Sp. sanctus, ...conditor cœli ac terræ, & omnium quæ in illis conti-...ntur: R Redemtor, & S sanctificator electorum suorum. ...oh.4.24. b Deu.6 4. Exo.3.14. c Ps.139.7. d Isa.44.6. 1 Ti. ...7. e Ps.102.27. Rom.11.29. f Gen.17.1. Iob.38. Ps.91.1. g Ro. ...33. Ps.104.24. 1.Tim.1.17. h Exod.34 6. i Psal.34.9. 1 k Io. ... l Deu.32.4. Iob toto 36. Ps.11.7. m Leu.19.2. Ps.99.5. n ...36. 6. o Rom.9 15. Matt.20 15. p Matt.28.19. q Gen.1.1. ...uc.1.68. s Eph.2.10. Ioh.15.26.

...: Deo soli attributa subinde in Scripturis, aliis etiam ...r communicationem & figuratè tribuuntur. Vt voca-...lũ Deus, soli Deo tribuitur, qui essentia vnus, ac solus esse ...eritur, Deu.4.v.35.39.& 6.4.& 32 39. 1.Sam.2.2. 2. Sam. ...2.& 22.32. 1.Reg.8.60.& 18.39. 2.Reg.5.15.& 19.v.15.19 1. ...17.20. 2.Par.6.14. Ps.86.10. 2.Mach.7.38. Esa.37.20.& 43.

10.& 44. v.8.24.& 45.21.& 46.9.& 64.4.Dan.3.96.Oſ.
4.Ioel.2.27.Marc.12.29.Ioan.17.3.1.Cor.8.v.4.6.Eph.4.
6.1.Tim.2.5.Dei nomen aliis etiam tribuitur, Exod.7.
22.8. 1.Sam.28.13.Pſ.47. 10. & 82.6. Vide Dei nomen
HOMINIBVS interdum tribuitur quod Dei eſt. Trin
perſonis, Vide IN DEO perſonæ tres.

2. DEVS *acceptor perſonarum* nõ eſt, Deut.10.17.2.Par.1
Iob.34.19.Eſa.11.3.Matth.22.16.Marc.12.14.Luc.20.21.
10.34. Rom.2.11.Gal.2.6. Eph.6.9.Col.3.24. Pet.1.17
eſt, non metitur Deus homines ex genere vel patri
eos amplectatur, vel repudiet. προσωπον eius non dec
ipſos homines, ſed externas qualitates in ipſis hærent
genus, dignitatem, opes, patriam denique, ſiue gen
Adiutor ſuorum eſt, Gen.15.v.1.14.& 28.15.& 31.v.24.2
35.5.& 39.21.& 45.5.Exo.2.25.& 14.16. Deu.32.v.36.43
15.19.Pſ.19.15.& 25.15.& 28.8.& 30.1.& 33.20.& 37.39.&
18.& 46.1.Eſa.41.13.& 50.7.Zach.2.5.& 9.15.*æternus* eſt,
principiũ habet, nec finem: ſed eſt ipſe principium & f
Gen.21.33.Exod.15.18.Iob.19.25.& 36.26.Pſ.90.2.& 92
93.2.& 102.13.Eſai.41.4.& 43.10.& 44.6.& 48.12.& 57.
63.16.Thre.5.19.Dan.6.26.& 7.9.Rom.16.26.Heb.1.v.
Apo.1.v.8.17.& 1.4.8.& 11.17.& 16.5.ſolus *Altiſſimus*, P
19.*Autor* & Fons bonorum omnium, Ioan.3.27.1.Pe
10.Iac.1.17.miraculorum autor, Pſ.72.18.& 136.4.Eccl.
Act.19.10.faciunt & alii miracula, Deut.34.12.Eccl.31.
48. v. 4.15. patientiæ autor, Rom.15.5. pacis, 16.20.1.
14.33. 2.Corint.13.11. Philip.4.9.1. Theſſal. 5.23.2.Th
3.16.

3. Deus ſolus, *Beatus*, 1.Tim.1.11.& 6.15.alii beati, Ge
13.Pſ.1.1.& 32.v.1.2. & 41.1.& 119.1.& 127.1. Matt.5.v.1
&c.16.17.& 24.46.Lucæ 1.45.& 14.14.Iacobi 1.1.*Bened*
Marc.14.61.Rom.1.25. 2. Cor.11.31. *Beneficus*, Matt.5.v
45.Act.14.17. ſolus *Bonus*, & quibus, Pſ.18.27.& 73.1.&
68.Thren.3.25. Nahum.1.7. Matt.19.17.Luc.18.19. aliis
buitur bonitas, Gen.1.31.& 3.6.& 49.15. Num.14.7. 1.S
29.9. 2. Sam.18.27. 1.Par.28.8. Pſ.111.10.& 147. 1.Prou
18.22.& 22.1.Eccleſ.7.2. Ierem.7.3. Matth.7.17.Marc.
Lucæ 6.45.

4. Deus *Charitas* eſt, 1.Ioan.4.v.8.16.quòd multò ἐμ
πικώτερον eſt, quàm ſi Deum diceret Apoſtolus, ſumm
re, atque adeò infinitè nos amare, cùm dicit, Deum
nos ipſam charitatem eſſe, cuius certiſſimum τεκμ

pro

rofert Dei charitas,1.Ioann.2. 5. qua Deus diligitur. *Clemens & longanimis*,Genes.15.16. & 18. 21. Exodi 34.v.6.7.2. aral.30,9.& 36.15.Nehem.9,31.Psalm.7.12.& 86. v.5.13. & 03.8.& 111,4.& 116,5.& 136,1.&c.145,8.Esa.30. 18. & 55.7.& 5,2.Ieremiæ 31.20.Ioël.2.13.Ionæ 4.2.Malac.3,17.Lucæ 6. 5.& 12 45.& 13.8.& 15.28.Actor.13.18. & 14.16. Roman.2. .Iacob.5.11.2.Petr.3.9. Vide DEI benignitas.Caput Christi dicitur,1.Corinth.11 3. quatenus Christus est Deus manifestatus in carne,ac proinde Mediator.Caput autem vo- it Apostolus eum, ad cuius gloriam referenda sunt, quæ li subiecta sunt.*Creator*,Gen.1.1.& 14.19.Exod.20.11.& 31. .Nehemiæ 9 6 Iob.12.9.Psalm.89 12.& 100.3.& 102.26. 115.16.& 135.6.& 136.5.Esaiæ 37.16.& 40.26.& 42.5.& 45. .6.12.& 48 13 & 66.2.Ierem.10 v.12.16.& 27.5.& 32. 17. & 15.Amos 4 13.Zach.12 1.Acto.4.24.& 7.50. & 14.15. & 17. 4.Eph.5.9 1.Pet.4.19. Apoc. 4.11.& 10.6.& 14.7. Creator nimarum est,Gen.2.7.Num.16.22.Ps.33.15 Zach.12.1.Eccl. .7.Heb.12.9.propter se omnia condidit,Prou.6.4. suorũ *onsolator* est,Psal.71.23.& 81.17.& 94.19.Esaię 12 1.& 49.14. 51.v.3 12.& 52 9.& 57.18.& 66 13.Ieremiæ 31.v.13. 16. Mi- neæ 4.6.Nahum.1.7.Zachariæ 1.17.suorum *Custos* est,Vide DEVS adiutor suorum.

Deus *Dominus* , Psalmo 68.5.& 83.19.& 95.7. Esa. 42.8.& 5,5.Ierem 33.2.Amos 5.8.& 9.6.Ephes.6.9.Col.4.1. 1.Tim. 15.& aliis tribuitur,1.Cor.8.5. *Deus Deorum* est, & *Dominus* Regum,Daniel 2.47.vniuersorum Dominus, Deut.10, 1.1.Paral.29 v.11 12.13.2.Paral.20.6.& 36 23.1. Esdr.1. 2. & 11.Iob.1.21.Ps.24.1.Ierem.32.27.Zachar. 6. 5. *Doctor* suo- rum,Psalm.71.8.& 94.12.& 119.v.12.26.33.34.64 66.68. 108. 24.135.171.& 143.10.Esaiæ 2.3.& 45.19.& 48 17.& 54.13. Ie- rem.31.34.Mich.4 2.Matthæi 16.17.Ioan.6. 45. *Dux* populi i,Exo.13.21.& 23.20.Num.9.18.Deu.32 12.Psal.80,10.Esa. 8.17.1.Thess.3.11.

Deus *Fidelis* est & verax: hoc est, de cuius fide nefas sit dubitare,Exodi 34.6.Numer.23.19. Deuter.7. 9. & 9, 5.& 2.4.Iosu.21.45.& 23.14.1.Sam.15.29. 2. Paral.6 14. Psal.86. 5.& 119 65.& 145.17.Esa.40,7. Ieremiæ 10, 10. Daniel 9.4. Ioan.3.33.& 8.26.Rom.3.4.& 9,28.1.Corinth.1.9. & 10,13. .Corinth.1.18 1.Thess.1.9.& 5.24.2.Thess.1.v 1.2. & 2.16.& .3.2.Timot.2.13.Tit.1 2.1.Ioann.1.9.& 5.20. Hebr. 10.23.1. Petri 4.19.Apo.3.v.7.14.& 6.10.*Fons vitæ*,Psal 36. 10 .& 42. ..solus *Fortis*,1.Sam.2.2.2.Sam.23.3.Nehem.1.5.& 9,32.Iob.

9.v.4.19.& 12.13.Psalm.7.12.Esa.28.2.& 49.26. Ierem.
34.Apocal.18.8.aliis fortitudo attributa, Genesis 32.2
49.14. Psalm. 54. 5. Cantic. 3. 7. Esai. 19. 14.Ierem.9.
Matth.12.29.Marc.3.27.Luc.11.21. Hebr.11. 34. 1. Petr.
suorum *fortitudo* est, Psalmo 43.2. & 118.14.Esaiæ 4
Ioël.3.16.Abac.3.19. Zach.9.13.*Gladius* gloriæ populi
Deut. 33.29. gloria virtutis piorum, Psalm. 89.18. *Gl*
ipsi soli tribuenda, Psalm.115. 1.Esai.42.8. 1.Tim.1 17.a
quoque tribuitur, 2.Reg.14.10.2.Paral.17.5 Psal.150,9.L
14.10.Ioan.5.44.
7. Deus *Ignis* consumens est, Deut.4.24.& 9.3. Hebr.12.
solus *immortalis*, 1.Timoth.1.17.& 6.16.nullo loco *inclu*
vbique præsens adest, immensus, incircumscriptus, &
comprehensibilis, 1.Reg.8.27.2.Paral.2.6.& 6 18.Iob.1
Psalm.139.vers.7.10.Esai.6.3.& 66.1.Iere.23.24. Amos
Matt.5.35.Act.7.48.& 17.29.*Inuisibilis*, Exodi 33.20. Deu
v.12.15.Ioan.1.18.& 5.37.& 6.46.Col.1.15 1.Tim. 1. 17. &
16.1.Ioan.4.12.Visus est tamen, & apparuit Sanctis hom
nibus: Abrahæ, Genes.16.10.& 18.1.Iacobo, 32.30.Moysi,
xodi 2.2.& 33,11.Deut.34.10, Numer.12.8.Esaiæ, Esa.6.
aliis nonnullis, non secundum essentiam sane, quæ inco
prehensibilis est, & inuisibilis, sed secudùm imagines q
dam, aut (vt Athanasius loquitur) maiestatem, longè qu
in se & per se est, infirmiorem, captui illorum accomm
datam. Vide APPARITIONVM exempla: *Iudex* totius m
di, reddens vnicuique mercedem pro merito, Genesis
25.& 31.49. Deut.10,17.Iudic.11,27. 1. Sam.2.10. 1. Paral
17.2.Paral.6.23.Iob.34.11.& 36.31.Psalm.7. v.9.12. & 9.
50.v.1.6.& 62.13.& 75.8.& 82.8.& 96.v.10 13.& 98.9.&
13.Prou.24.12.Esa.3.11 & 11.3.& 24.1 & 45.23.& 63 4, Ie
miæ 11.20,& 17.10,& 25 14.& 29 23.& 32.19. Ezech.7.2
22.30,& 33.20,Ioël.3.12.Matt.16.27.& 25.31.Act.17.31. 1
man.2.v.5.6.& 3.6. .Corinth.4.4.& 5.13 Ephes.6.8.Co
3.24.2.Thess.1 6.& 2.12.2.Timoth.4.8.Hebr.12.23.Iac.4
1.Petr.1.17.& 2 23.& 4 17.2.Petr.2.4.Apoc.18.8.& 22.1
quissimus Iudex, Leuit.18.28.Deut.8.20,& 10,v.17 18.&
4.Ios.23.15.1.Sam.12.25.2.Paral.12.6.& 19.7.& 26 19. 1. E
9.15.Nehem.9,33.Iob.9,19.& 34.ver.17.19.& 36 22.Psa
11.7.& 62.12.& 116.3.& 119.v.156.& 145 17.Prou.16. 11. E
24.2.& 45.21.Ierem.12.1.Thren.1.18. Daniel.9.14.Soph.
Act.10.34.Hebr.6.10.Apoc.16.5.& 19.2. solus Iustus &
rax, Psal.116.11.Roman.3.4.alij quoque iusti, Gen.7.2.&
23.Psal.

.Pſalm.34.16.& 37.v.29.30.prou.8.8.Matth.1.19.& 10,41.
25.46.Luc.1.6.Rom.1.17.
Deus *Legiſlator*, Eſa.33 22 vnicus Legiſlator, Iac.4 12. *locu-
ꝰs* dicitur in prophetis, Hebr. 1.1. quia prophetæ diuino
piritu acti, locuti ſunt, 2. petr. 1.21. n Filio autem ſecus:
uit enim Filius, & eſt vere, & σωματικῶς ſiue οὐσιωδῶς Deus,
ux eſt, 1. Ioan.1.5.
Deus *Magnus*, Deut. 7. 21 & 10.17. 2. paral. 2.5. Nehem.
5 & 4.14 & 9.32. Iob,36 26. Pſalm.48, 1 & 77.14. & 89, 8.
95,3. & 96 4. & 99,2. & 135,5 & 147 5. Eſaiæ 12.6. Dan.9,
.toto mundo maior, 1. Ioan.4,4 *fœderis ſui memor*, Leuit.
5,45.2.Reg.13.23.& 19 34.& 20,6.2.Paral.21,7.Pſal.89,36.
98,3 & 105.v.8,42.& 106.45.& 111 5, Ezec.16,60. Lucæ 1.
54.55.72. *Miſericors*, Vide DEVS clemens. Deus nihil odit
orum quæ fecit.
Deus Solus *Omnipotens*. & nihil apud eum impoſſibile,
Gen.17.1 & 18.14.& 28.3.& 35.11.& 43 14.& 48.3. Exodi 15.
Num.11 23. Deut.32 39. Ruth.1.v.20,21. 1. Samuel.14,6.2.
am.2.6.2.Reg.20 11.2.Paral.14,11.Iob.8. v.3 5. & 9.4.& 11,
& 12,14.& 13,3 & 15,25.& 21.v.15.20,& 22.v.17,23,25,26.&
3.v.13.16.& 27.v.2.10,11,13,& 29 5.& 32,8 & 33,4 & 34,12.&
.13.& 42,2.Pſalm.33 9 & 35.10.& 68 12.& 71.19.& 115,3 &
5,6 Eſa.40.10.&c.46 9.& 50,2.& 59, 1.& 60, 22. Ierem.
v.17,27.Zach.8, 6.Matth.3,9. & 19.26. Marc 9.23.& 10,
7.& 14,36, Luc.1 37.& 18,27.Ioan.10 29.Rom.4.v.17 21 &
23.& 14 4 2. Cor.6.18.& 9,8.Ephel 3 20 1.Timoth.6 15.
Petri 5 6. Apoc.4.8.& 11,17 & 15.3.& 16.v.7,14.& 19,6. &
1,22 Dei omnipotentia deſcribitur, Exodi 15, 11. Iob. 9.5.
26 4.& 28 25.& 37 6.& 38,5.Pſal.66,5.& 74,14. & 77,16.
89,10 & 104,32.& 136,4.& 147,4.Eccl.3.15.Eſa. 14,27. &
0,v.12.22.& 43.ver.6 13.& 44,27.& 51,15.Ierem.5.22.& 10,
.& 51,15, Daniel.3,17.& 4,32. Amos 5 8.& 9 6.Ioan.1 14.&
11. Nahum.1 4.Matth.3 9.& 10,28.Rom.4.v.17,21.2.Cor.
9.Iac.4,12. Dei omnipotentia omnibus annuncianda, Pſ.
45.12. imminui non poteſt, Eſaiæ 50,2.
Deus *Pars* ſuorum eſt, Thren.3.24. *Paſtor* Eccleſiæ, ſeu
orum, pſal.23.1.& 77.21.& 78 52.& 79 13.& 80 1.& 95,7 &
0,3. Eſaiæ 40,11. Ezech.34.v.13,15. Ierem.31, 10. Zachar.9.
5. Deus *Pater*, Matthæi 23 9. Epheſ.5 20, Coloſſ.1,12.& 2,2.
3 17. Hebr.12,9.1.Ioann.3,1. Deus ſolus verus *Pater*, Eſai.
3.16 Matth.23.9. videlicet non quod ad ordinem ac ratio-
em naturæ & ortus noſtri, ſed quod ad fiduciæ noſtræ,

ac vitæ fontem & fundamentum attinet: quo ſenſu pr[illegible]
bemur, ne quempiam vocemus Patrem noſtrum in t[illegible]
Matth.23.9.eò quòd ſic ſolus Deus eſt Pater, homine[illegible]
tem minime: alioqui ratione procreationis, à quibus g[illegible]
ti ſumus, patres appellantur paſſim, Exodi 20. 12. Heb[illegible]
9.&c.Deus *Pater agricola eſt*, Ioan.15.1. Pater *luminum*, [illegible]
eſt, fons & autor lucis, ſiue notitiæ, Iacob.1.17. & 3.15. [illegible]
omnium, Eph.4. 6. Pater *omnium fidelium* ipſi obtempe[illegible]
tium, Deut.32.6. Pſalm.103.13. Prou.1.7. Ier.3.v.4.14.19[illegible]
lach.1.6. Matt.6.9.& 18.14.& 23 9. Luc.11.2. Ioan.20.17.[illegible]
8.15.1.Cor.8.6.2.Cor.1.3.& 6.18. Eph.3.14.& 4.6 1.Th[illegible]
3.2.Theſſ.1.v.1.2.& 2.16. Pater *noſter* eſt, Eſaiæ 63. 16.8[illegible]
8. Matth.6. 9. & 23. 9. Luc.11 2. Galat. 1.4 1. Theſſ. 3.[illegible]
Theſſ.2.16. Pater *Spirituum*, Hebr.12.9. vetus *Paterfam*[illegible]
Pſalm.104.28. Deus Spirituum vniuerſæ carnis, Nume[illegible]
22. Deus *patiens*, Vide DEVS clemens & PATIENS D[illegible]
Deus *perfectus*, Matth.5.48. ſolus *peccata remittit*, Luc.5.2[illegible]
mittunt & alij, ſed tanquam adminiſtri Dei, Matth. 1[illegible]
Ioann.20.23. ſolus pius, Apoc.15.4 alij etiam pij, 1.Petr[illegible]
in Deo *perſonæ tres* figurantur, & declarantur, Geneſ.1[illegible]
& 18 2.& 19.24. Exodi 3.v.6.15.16. & 4.5. Pſalm.33.6. E[illegible]
3.& 34.16.& 48.16.& 61.1. Zachar.2.8 & 3.2. Matth.3. [illegible]
10.20.& 17.5.& 28.19. Luc. 4.18. Ioan.3 35. & 14. v.16.2[illegible]
15.26.& 16.3.1.Ioan.5.7. Deus *placabilis*, Exod. 32. 14. [illegible]
potens, 1.Tim.6.15. alij potentes, Exodi 18.21. Pſal.112.2.[illegible]
1.52. Act.8.27.& 18.24. *primus & nouiſſimus*, Eſai.41.4.& [illegible]
& 48.12.

12. Deus *Rectus*, Pſalm. 25.8. & 92. 16. *Redemtor* popul[illegible]
Pſal.106. 11. Eſaiæ 54 5.& 59 20.& 63.16. Ier.50.34. Mic[illegible]
10 *Rex*, Pſal.93.1.& 97.1.& 99.1. Eſa.33.22. Rex æternus, [illegible]
10.16.& 29.10.& 74 12.& 145.13.& 146.10. Ier.10 10. T[illegible]
5.19. Dan.3.v.100.& 4.31.& 6.26. 1. Tim.1 17. Rex Iſr[illegible]
Eſa.43 15. Rex magnus, Pſal.47. v.2.3. & 95 3.& 103.19[illegible]
lach.1.14. Matth.5.35. Rex Regum, 1.Par.29.11. Eſaiæ 3[illegible]
Dan.2.47.1.Tim.6.15.

13. Deus *Sanctificator* populi ſui, Leuiti.20.7.& 21. ver.[illegible]
23.& 22.32. Eze.36.25.& 37.28. *Sanctus*, Leu. 11.v.44.45 [illegible]
2.& 20.v.7.26.& 21 8. Ioſ.24 19. Pſal.145.17. Eſa.5.16. 8.[illegible]
& 40.25 & 41.v.14.16. Ier.3.12. Abac.3.3.1. Pet.1 16. Apo[illegible]
8.& 6.10.& 15.4. ſolus *Sanctus*, 1.Sam.2. 2. Apoc.15.4. alii[illegible]
buitur ſanctitas, Exo.3.5.& 12 16.& 22.31.& 28.2.& 29.[illegible]
31.& 30.29.& 35.2. Leu.11.44. Num.16.5. Deu.6.7. Ioſ.5.[illegible]

m.22.26.2.Reg.4.9.Iudith 8.29.Psal.5.8.Matt.7.6.Rom,
2.&c. *Sanctus Israelis*,Esa.10.17.& 12.6.& 17.7. & 29.vers.
23.& 30.v.11 12.& 31.1.& 37.23.& 43.v.3.14.15 & 45.11.&
4.& 48.17. & 49.7.& 54.5. & 55.5.& 60 9. Ier.51.5. *Sa-
piens*,Iob.9.4 & 12.13. & 21.22.solus *Sapiens*,Rom. 16. 27. 1.
m.1.17. aliis etiam tribuitur sapientia, Luc.11.49. Act. 7.
Dei sapientia pro mundi opificio,1. Cor.1.21.Dei sapien
descibitur,Ier,51.15.Dan.2.v.20.21.æterna est,Pro.8.22.
inita,Psal.47.5.Esa.40.28. multiformis,Eph. 3. 10. solus i-
Seruator,Esai.43.11. *Seruator* suorum,Esa.49. 26. Dan.6.
.Ose.13.v.4.14.Zach.8.7.1.Tim.1.1.& 2.3.& 4.10.Tit.1.3.
2.11.Iudæ v.25. propter se seruat,ac liberat, Psalm.106 8.
us *Scrutator* cordium,1.Sam. 16. 17. 1. Regum 8.39.1.Pa-
1.28.9.2.Paral.6.30.Iob.16.19.& 42.2.2.Ps.7. 10 & 44.22.
rem.11. 20. & 17. 10.& 20. 12.Luc.16 15. Act. 1.24. & 15.8.
Cor.4.5.2. Thess.2.4. Hebr.4.13.1.Ioann. 3.20. Nouerunt
alij arcanas cordis cogitationes,quib.& quando ipsi ape-
e libuit,1.Sam.9.19.2.Reg.5.26.*Nouit,audit*,& *videt* om-
a,Exod.3.19.Num.12.2. Deut.31.21.1.Sam.2.3. & 16.7. 2.
ral.16 9. Iob.14.6.& 22.11.& 28.24.& 31.4. & 42.2. Psal.
10.& 33.13.& 38.10.& 90.8.& 131.8.Prou,5.21 & 15.v.3.11 &
.22. Esai.29.15.& 40,27,& 48.4. Ierem.1.5. & 7.11. & 17.
.& 23.24.& 32.19.Ezech.11.5.Matt.6.4.& 21.2.Marci 2.8.
14.13. Luc,2.10.Ioan.1.47.& 13.21.& 16.30.& 21.17.Actor.
8.Rom.8.27.1.Thess.2.4.1.Ioan.3.20 Heb.4 23. Apoc,2.
. Vide COGITATIONES cordis nouit Deus.
Deo soli *seruiendum*, Deut.6.13.& 10. 20. 1.Sam.7.3. Matt.4.
.Luc.4.8. aliis etiam post Deum seruiendum, Gen.25.23.
29.20.& 47.25.1.Tim.6.2.Deus semper sui *similis*, Num.
.19.Deut.8.20,Ps.110.4.& 102.v. 27.28.Oseæ 13. 4.Malac,
5.Luc.17.26.Heb. 1.12. Deus nobis incomprehensibilis,
as in nos actiones similitudinibus exprimit: Itaque di-
tur similis aquilæ,Exodi 19 4,Ebrio homini & dormien-
,Ps.78.65.Leoni rugienti, Esaiæ 31. 4.Matri, 46.3. & 49.15.
66. 13. natanti,25. 11. Deus *Spiritus* est, Ioann. 4.24. &
Deus spirituum,Num.16.22. & 27.16. Hebr. 12. 9. *Sponsus*
Ecclesiæ:Esa.54. 5. Ierem. 3. vers. 1. 14. Ose.2. v.16.19.20.
Matth. 9.15. quam iuramento sibi copulauit, Ezech. 16.8.
Hebr.6.17,Deus piis suauis, Psalm.25.8. & 31.20.& 34. 9 &
6.5.& 100.5.& 145.9.1.Petr.2.3.
Deus neminem, vt malum operetur, *tentat*: hoc est ne-
minem ad malum solicitat, Iacob. 1.13. Vide TENTA-

TIO. Suos, vt eorum fidem probet, tentat. Gen.22.1. Exo.
8. Deut.8.2. & 13.3. Iudic.2.22 2. Paral. 32.31. Iob.23.10.
66.10. Matth.14.v.30.31. Ioan.6.6. 1. Petri 4.12. Heb.
Deus *terribilis*, Deut.7.21. Nehem.1.5 & 4.14. & 9.32.
76.v.8.12.13 & 89.8 Dan.9.4 Deus Iustus scelerum *Vin*
Gen.15.14. Deut 32.41. Esa.59.v.17.18. Ierem.51 56. Nah.
1.2. Luc.18. v.7 8. Hebr.10.30. & 13 4. Apoc.19.2. Vide
VERITATIS Dei erga delinquentes exempla: &, IMP
RVM pœna & interitus. Deus *vita*, Deut.30.20. Ioã.14 6
cto.17.28. Vita æterna, 1. Ioan.5.20 Viuus, Ier.10. 10. Da
26. 1. Thess. 1.9.1. Tim.3 15. & 4.10 Heb.9.14. & 10.31. A
10.6. viuentium Deus, Mat.22.32, Dei vita Ephes.4, 18.
vita illa, qua Deus viuit in suis, 2.1. quámque præcip
approbat Deus zelotes, Exodi 20.7. Deut.6.15. Psal. 7
Nahum.1.2.

16. DEVS solus *Adorandus*, siue colendus, Exodi 20.5. &
Leuit.26.1. Deut.5.9 & 6.13. Iudic.13.16. Esa.45.23. M
4.10. Lucæ 4.8. Apo .19. 10. & 22. 9. aliis etiam trib
adoratio, sed non nisi ciuilis illa, Genesis 18.2. & 19.1.
12. & 27.29. & 33.3. & 42.6 & 43.26. Exodi 18.7. Num.
1. Sam.20 41. & 25. 23. & 28. 14.2. Sam.9.6. & 14.3.1 R
vers. 12. 15. Esther. 3. 2. Daniel. 2. 46. Actor.10.25. Ac
tio, seu legitimus eius cultus qualis, Ios.24. 14. Psalm. 2
Esa 1.16. & 28.12. Mich.6.8. Act.17.25. Ioann.4. 23. 24. R
12.1. & 14.18. Heb.13.15. 1. Petr.2 5. Vide CVLTVS.

Adorationis seu cultus Dei exempla: Cain, Genes.4.
bel, v.4. Seth.v.26. Noe.8.20. Abraham, 12.7, & 21. 33
13. Isaac, 26.25. Iacob, 35. v.17. Israelitæ, Exo. 4.31. & 1
Moses, 17. 15. Iethro, 18.12. Moses, Aaron, & Seniores I
24.v.1.5. Iosuah, Ios.8.30. Ruben, Gad & dimidia Trib.
nasse, 22.10, Manue. Iudic.13.19. Elcana, 1. Sam.1. 3. Ann
xor, v. 10. Sam.7.v.9.10. Salomon, 1. Reg. 3. 4, & 8.v.5. 2
Dauid, 2. Sam.12.16.1. Paral.16.2. Psal.5.8. & 138.2. Popu
captiuitate redux, Nehem.9 3. Ezechias & turba, 2. P
29.27. Ezechias, 30.1. Iosaphat & Ierosolymitani, 20.
18. 19. Iob. Iob.1.20 Daniel, Dan.6 10. Magi, Matth.2.11
prosus, 8.2. Cæcus natus, Ioan. 9.v.35. 36.37. 38. Mul
piæ, Matth. 28. 9. Apostoli, v. 16.17. Paulus & Barn
Actor.14. 13. Angelus, Apocal.19.10. Vide INVOCAT
NIS, & ORATIONVM exempla. Deus in Filio honoran
Ioan.5.23.

17. Deus *indurare* dicitur, Exod.4.21. Rom. 19.18. excæca
sui

ırdos facere, Eſa.29.10. Matt.13.14. Ioan.12.40. Act. 28.26.
ſal.69.12. Rom.11. 8. Non nouam in eis malitiam ingene-
ındo, vt in electis nouas vires efficit, cùm eos immutat:
ec cogendo, cùm nemo, nisi volens peccet: ſed primùm
uidem iam corruptos magis ac magis deſerendo, & cu-
iditatibus cordium ſuorum, & Satanæ quoque induran-
os & excæcandos, tanquam iuſtiſſimus Iudex efficaciter
adendo. Vide INDVRATIO. Deus *inuocandus*. Pſal.50.15.
uro corde inuocandus, 2. Tim.2.22. inuocatio Dei ſaluta-
s, Ioel, 2.32. Act.2.21. Rom.10.13.

Deus *laudandus*, Deut.26.19. Pſalm.9.15.& 21.14. & 22.24.
29.2.& 30.13.& 34.1.& 35 28.& 45.18. & 61 9. & 73.28. &
. v. 2. 10. & 79. 13. & 86. 12. & 92. verſ.2 16.& 97.12. &
4.33. & 107,31.& 108.4.& 109.30.& 111.1 & 115. 18. & 119.v.
62.154. & 138.1. & 145.v.1.2.3.21.& 146.1. Eſai.38.20. & 43.
7.21. Marci 5.19. Epheſ.5.19.1. Petri 2.9. *Exempla laudum
ei celebratarum*: A Paſtoribus, Lucæ 2.20. Angelis, Eſaiæ 6.
Luc.2.v.13.14. Ciuibus ciuitatis Naim, 7.16. Dæmoniaco,
39. Leproſo, 17.15. Ieroſolymitanis, 19. 38. Diſcipulis, 24.
. Actor.2.47.& 3 8. Eccleſia Iudæa, Galat.1.24. Chriſto,
Hebr. 2.12. turba magna, Apocal.7. 10. Senioribus, 19.4.
audandus Deus in medio Sanctorum, Pſal.109.30. *Exem-
lum*: Dauid Pſal.111.1. Deus vbique laudandus, 103 22. om-
es Dei laudes annuntiari nequeunt, 106 2. Laudum Dei
egitimi præcones, 22.24. & 33. 1.50. 16. & 65. 2.& 101.v. 1.
. Amos, 5.23.

Deus *Patiens*. Vide DEVS clemens, &, PATIENS Deus.
eus non fruſtrà *Quæritur*, Eſaiæ 45. 19. quærendus eſt &
uomodo, 1. Par.16. 11.& 22.19. & 28.8. Par.1. 16. & 14. 4. &
. v.4 12.& 30.19.& 31.21.1. Eſdr.8.22. Pſal.105. v.3. 4. & 119.
. Eſaiæ 55.6 Ier.29 13. Amos, 5.4. Act.17.27.

Deus *non tentandus*, Exod.17.7. Numer.14.22. Deut. 6.16. 1.
am.22. 5.& 24.v.1. 21. Pſal. 78.v.18.41. Matth.4.7.& 22.18.
uc.4.12.& 11.15. Act.5.9. & 9.25.& 15.10. & 27.31.1. Cor. 10.
. Deus *timendus*, Geneſ.20.12. Leuit.19.v.14 32. & 25. v. 17.
43. Deut. 4.10.& 5.29. & 6.v.2.13. 24. & 8. 6. & 10. v. 12.
0. & 13. v.4.11. & 14. 23. & 17. 13. & 28. 10. & 31. v. 12. 13.
oſ.4.24.14.1. Sam.12. 14.24. 1. Reg.8. v. 40.43 2. Reg. 17. v.
5.36. 39. Paralip.6. v.31.33.& 19. verſ.7 9. Pſalm.2. 11. 22.24.
25.v.12.14. & 33. 8. & 34. 10.& 86.11. & 112. 1. & 119. v.38.
20.& 128. 1. Prou.3.7.& 7.2. & 15.33. & 22.4. &.23.17.& 24.
1.& 31.30. Eccle.3.14.& 5.6.& 8.12.& 12.13. Eſai.8 13.& 50.10.

Ieremiæ 2.19.& 5 24.& 10.7.Sophon.3.7.Malach.10.28.Lu-
cæ 12 5.2.Cor.5.11.& 7.1.Colof.3.22.1.Petri 2.17.Apoc.14.
Vide TIMENDVS Deus.
21. Dei *timor*, pro Dei cultu, Ionæ 1. 9. donum cœleste
psalm.86.11. Ieremiæ 32 v.39.40.Malach.2 5.eius præst-
tia,Iob.28.28.psalm.33.18.& 111.10.& 112.1.Prou. 8. 13.&
v.26.27.& 15.v.16.27.33.& 16.6.& 19.23.& 22.4. & 31.30.
saiæ 33.6.*Timoris Dei exempla*: Abraham, Genesis 22.12.
seph,39.v.9.12.Obstetrices,Exodi 1.17.Ægyptij,9.20.He-
bræi.14.31.Israelitæ,1.Sam.12 18.Dauid,24.7. Abdias, 1.Re-
gum 18.3.quidã propheta,2.Reg.4 1. Babylonij & Cuth
17.v 34.41.Dauid,1 paral.1.12.Hananias,Nehem.7 2.
Iob.1.v.1.8.& 2.3.& 31.23.Dauid,psalm.5.8. Ionas, Ion.
Simeon,Lucæ 2.25.Fideles,Actor.8.2.Ecclesiæ,9 31. C
nelius Centurio,10.v.2.22 Miles,v.7. Ananias,22.12, V
TIMOR : &, TIMORIS Dei exempla : &, METVS De
xempla.
22. Deus *vegetat* omnia,Esai.42 5. (vide Actor.17.28.) v
omnia,Iob.11.11.Psalm. 139. ver. 2. 3. 4. Prou.5.21.& 15.
24,12.Esai.37.28.Ierem.16.17.& 18.23.& 29.23. & 32. 19.
mos 5.12.Matth 6.4 6 18.1.Ioann.3.10.*vsque* adhuc ope
tur,Ioann.5.17. *vtitur* impiorum etiam opera in punit
nem impiorum,Iudic.3 12.2.paral 21.16.& 36. 17. Nehe
9 27.Esai.13 3.Ierem.1.15.Thren.2.22. Ezech.7. 24.& 2
Ose.8.4.
23. Dei *Amor*, omnium quæ ab eo manant, beneficioru
causa est,Exodi 19.4.Deut.4.37.& 7.8.& 10.15 & 23.5.&
6.2.para.2.11.psal.44.4.amor Dei erga suos describitur,
66.13.Ierem.31.3.Ose.14.5 Zachar.1.14.& 2.8. Matth.7.11
18.14.Luc.1.78 & 11.13.& 15 20.Ioan.3.16.Rom.5. v. 8.10
8.35.2.Corint.5.21.& 13.13.Ephes.2.4, 2.Thess.2.16. 1.Io
3.1.& 4 9. *Dei apparitionum & reuelationum peculiarium exem-
pla*:Vide APPARITIONVM & reuelationum,&c.Dei *arma-
tura*,Ephes 6.v.11 13.
24. Dei *Benedictio* erga timentes se, Exodi 23.25.Leuitic.
21 & 26.v.3.4.Deut.7.v.13 14.& 11.v.26 27.& 15.v.5.6. &
v.1.2.3.1 paral.17.27.2.paral.31.10.1.Esdr.8.22. psal. 24.5
29.11.& 34.10.& 128.vers.4.5.& 132.13.& 133 3. Prou. 3.33
10 6.Esa.61.9.Ierem.31.12. Mala.3. 10. Vide BENEDICT
Dei *beneficia* obliuione minime sepelienda, Exod.
vers.8.9.16.Iosu.4.v.21 22.psalm.103.2.& 105.5. Dei bene
cia erga enus humanum, Ierem.5.24. Actor. 14.17. er
popu

populum suum, Exo.20.2. Neh.9.12. Ps.78.15. & 81.11. & 105. 8. & 114.1. Esa.63.12. Ier.32.21. Ezech.16.6. Oseæ 11.9. Amos .9. Mich.6.4. Act.13.17. Dei beneficiorum commemoratio utilis, Deut.8.v.5.6. & 29.5. Ios.24.v.6.11.18. 2. Sam.7.10. Esa. 3.7. illa facile obliuioni traduntur, Iud.2.10. Marc.8.v.17. 18.19. non abutendum illis, Luc.16,2. 2. Cor.6.1. Dei *benignitas* incomprehensibilis, Psal.108.5. Dei benignitas erga peccatores, Ezech.18.30. erga genus humanum, Matt.5.45. Luc.6.35. non abutendum ea, Rom.2.4. *Bonorum* Dei abusus, Oseæ 2.8. & 8.4. Dei *brachium*, pro potentia & robore, Vide BRACHIVM.

Dei *Charitas* cordibus piorum infusa, Roman. 5.5. Dei *cogitationes* profundæ, Psalm.92.6. Esa.55.v.8.9. Dei *cognitio*, Vide COGNITIO. Propter Dei *conscientiam* sufferre molestias, quid sit Petro, Vide CONSCIENTIA. Dei *consilium*, pro Euangelio, Lucæ 7.30. Actor.20.27. Dei consilium perpetuò manet, Psalm.33.11. Esai.14.27. & 46.10. Thren. .17. Actor.2.23. & 4.28. & 5.39. Hebr.6.17. *Dei contemtus exempla*: Dauid, 2. Sam.12.9. Manasses & populus, 2. Paralip.33.10. impij, Psalm.12. v.5.9. pœna, 1. Sam.2.v.29.30. . Paral.28.19. Vide CONTEMTVS Dei. Dei *cultus*, pro ceremoniis & ritibus, Roman. 9.4. Dei cultus purus seruandus, Ios.22.29. Dei cultus legitimus, Vide DEVS adorandus.

Dei *Decretum*, Vide CONSILIVM. Dei *dextera*, pro ipsius virtute, Act.5.35. Dei *digitus*, pro virtute ac potestate diuina, Exod.8.19. Luc.11.20. quia autem Spiritus Sanctus est Patris ac Filij virtus, apud Matthæum pro digito Dei legimus Spiritum Dei, Matthæi 12.28. Dei *dilectio* commendatur, Deut.10.12. & 11.1. & 30.v.16.20. Ios.23.11. Psalm. 1.24. Matt.22.37. qualis esse debeat, Deut. 6.5. dilectionis Dei bona, Exod.20.6. ¶Dei *donum*, pro ipso Christo, Ioan. 4.10. *dona* Dei irreuocanda, Rom.11.29. diuersa sunt, ac variè distributa, 12.6.1. Cor.12.v.4.5.6.7. Ephes.4.7. idque ideò, vt per illa mutuò coalescamus ea symmetria in vnum Christi corpus, quemadmodum membra corporis humani in vnum hominem coalescunt, 1. Cor.1.v.7.12.20. Dei dona gratuita, Matt.10.8. Apoc 22.17. Dei dona in Ecclesiam collata incomprehensibilia sunt, 1. Cor.2.9. Esa.64.4. ¶ Dei donorum abusus vituperatur, Matth.13.12. Luc.8.18. Heb.2.1.1. Pet.4.10. *Donorum Dei abusus, & eius pœnæ exempla*: Agar, Gen.16.v.4.5.6. Esau, 25.v.33.34. Heb.12.v.16.17.

Vide CONTEMTVS beneficiorum Dei, &c. &, DONORV Dei contemtus.

27. Dei *Facies*, seu vultus, pro eius gratia & fauore, Num.6. 25.26. Psal.4.7.& 31 17.& 67.1.& 80.v.8. 20. Dei *fides*, pro eius in promissis præstandis constantia, Rom.3 3. Vide FIDES. Dei *fœdus* cum suo populo, Apoc.21.v.3.7. inuiolabile est, Esa.54.10. Ierem.33.v.20.21. nunquam obliuioni tradendum, Deut.4 23. Vide FOEDVS.

28. Dei *gaudium* in Ecclesia sua iuuanda, Ierem.32.41. Soph. 3.17. Dei *gloria*, pro eius misericordia, Rom.9.23. Dei gloria quanta, Psal.8.2.& 108.5. Ezech.10.18.& 11.23. quanti facienda, 1.Sam.2.30. alio non transferenda, Esaiæ 42.8.& 48. Act. 10.26.& 14.15. Apocal.19.10 & 22.9. electionis nostræ finis est, Eph.1.v.6.12. bonorum operum finis est, Matth. 16, 1. Cor.10.31. Eph.1.v. 6.14. 1.Pet.2.12.& 4.10. *Deo gloriam tribuere*, Rom.4.20. est Deum agnoscere & collaudare, vt qui sit summe bonus, & verax, Ioann.3.33. sic accipitur hoc dicendi genus, Lucæ 17.18. sed paulò aliter, Ioan. 9.24. Ios.7.19. quibus in locis est solennis formula, qua ... lim quis adigebatur ad culpam coram Deo agnoscendam: velut si dictũ fuisset: Cogita te coram Deo esse, qui rem totam nouit: reuerere igitur ipsius maiestatem & hunc illi honorem habe, vt palàm fateri rem totam malis, quam coram eo mentiri. Deum, vt Deum glorificare, Rom.1. dicitur, qui Deum eo cultu colit, qui ipsius æternæ potentiæ ac diuinitati conueniat. Dei gloriam mutare, Rom.1. est pro glorioso Dei aliud amplecti. Dei *gratia*, Act.15.40. omnibus salutaris, Tit.2.11. rebus omnibus præstat, Psalm. 4.v.7.8. libera est, Exod.33.19. Esaiæ 53.1. Ioan.15.16.& ... 9. Actor.16.6. Roman.9.v.15.18.23. homines præuenit, I... 41.2. Esaiæ 65. 1. Matthæi 9 13. Actor.9 3. & 10.5.& 12.v.6. Rom.4.17 & 5.v.6.8.10.& 10.20. & 11.v.6.35. Galat.2 20. 4.9. Ephes. 2. vers.1.4.5. Coloss.1.13. 1.Timoth.1.16. 2.Timoth. 1.9. Tit.3.v.4.5. Hebr.6.18.& 11.6. 1.Petr.1.13.& 2.v... sic.9.10. 1.Iohann.4. vers.10.19. Iudæ, vers. 1.24. Dei gratia lapsu Adæ efficacior, Roman.5.15. Dei gratiæ omnia tribuenda, Actor.21.19. 1.Corinth.4.4.& 15 10. Eph.2.vers. 5.8.

29. Dei *Hæreditas*, Vide ISRAEL: &, HAEREDITAS D... Dei *hostes*, Vide IMPII. ¶ Dei *Ignoratio* quàm noxia, I... 18.21. Matth.15.14. 1.Corint.14.38.& 15.34. Ephes.4.18. Dei ignoratio, quamdiu in mundo, Act.14.6. persecutionis causa ...

est,Ioan.16.3.pœna eius, 2.Thessal.1.8. Dei *imago* in piis staurandа, Ephes. 4. 24. Dei *imperio* omnia subiecta, Psal. 9 91. Dei *indulgentia* erga suos, Genes. 18. 16.& 28.13. & v.3 42. Exod.33.11.Num.12.8.Deut.32.10.Ios.10.12.& 24. Iudic.6.v.39.40.2.Samuel 7.v. 14.15.1.Reg.3 5.& 17.v.4. & 19.5.2.Par.30.v.18.19. Malach.3.17. Luc.15.28.& 22.35. ctor.9.15.& 10. 5.Rom. 8.v.15.16.Hebr.6.17. Vide DEVS emens.&,PATIENS Deus. Dei *inimici*, Vide IMPII. Dei *uocatio*, Vide DEVS adorandus: &, DEVS inuocandus: & NVOCATIO:& ORATIO. Dei *ira* metuenda, Psal. 6.1.& .1 & 90.9. Esa.63.6.& 64.9.Ierem.10.24. Soph 1.15. Col. 6.Heb.10.v.30 31.Vide IRA.Dei *iudicia* vera, Vide DEVS ustus.Dei iudiciorum finis, Esai.26.9. Sophon.3.8. Dei *iustitia*, Psalmo 89.15. Dei iustitia, pro imputatione iustitiæ hristi, qua fideles pro iustis habet Deus,Roman.1.17. & 3. 21. 22. & 10. 4. vt sancti & inculpati coram eo sint, Coloss.1. 22. Dei iustitia hominum peccatis commendatur, om. 3. 5. sed per accidens, ex Dei bonitate videlicet, idue in iis, qui & ipsi sanctificantur,& quibus remittuntur. eccata ergo per se & propriè non illustrant Dei gloriam, ed(vt loquuntur) per accidens, ex Dei videlicet bonitate, n iis nimirum, quibus remittuntur, & qui & ipsi sanctificantur.Dei iustitia,æterna, Psalm.111 3.& 119.147. præstantissima est, Psalm.36.7. ideò ante omnia quærenda, Matthæi 6.33. Lucæ 12. 31. Dei iustitia hominum iustitiæ contraria est,Rom.10 3.

Dei *Lex* semper meditanda,Deut.6.v.6.7.8.Ps.1.2.& 119. 16. 33. 61. 93. hominum moribus corrigendis aptissima st,Ps.119.9. ex Sione exit, Esaiæ 2 3. Dei legis præstantia, Ps.19 8.& 119 72.Vide Lex. *Dei locutionis cum hominibus, & hominum cum Deo exempla*, Vide LOCVTIONIS Dei cum hominibus,&c.

Dei *Maiestas* quanta, Exodi 40.35.Iob 11.8.Ps.9.3.v.1.2 3. Esa.40.17.& 45.7.Ephes.4.6. incomprehensibilis est, 1.Reg. 27. Esai. 6.2. & 66. 1. altiùs etiam scrutari periculosum, Prou.25.27.Dei *manus*,Vide DEVS potens: &, POTENTIA: &,MANVS. Dei *maledictio* in creaturas, Genesis 3.v.14.17. & 4.11. Thren. 2.7. Daniel.9.11.Malach.2.2. Matth. 11.21. & 5.41. omnia absumit, Deuter. 28. 18. Leuit.26.16.Iac.5.2. Dei *mandata*, Vide MANDATA. Dei *misericordia*, Deut. 31.Nehem.9 31.æterna est, Psalm.103.17.& 106.1.& 136.1.

& 138.8. Ier.33.11,immensa, Exod.20.6. Deut.5.10.2.Sam.
15.& 24.14.2.Reg.20.5.1.Paral.16.34.& 21.13. 2.Paral.5 13.
21 7.Nehem.9.v.17.19.Ps.17.7.& 25.6.& 33.5.& 36.v.6.8.
51.3.& 57.11.& 78.38.& 86.v.5.13.& 89.34.& 100.5.& 103.v.
11.& 106.v.1.45.& 108.5. & 119, 156. & 130.v.1.7. & 136.1.
138.8.& 145.8. Esa.1.9.& 54 10 & 55.7.& 63.7.Ier.24.6.& 3
18.& 33.11.Thren.3.v.22.32. Ose.14.5.Ioel,2.13.Ioan.3.10.
4 11.Amos 7.v.3.6. Mich.7.18.Abac.3.2.Malach,3.17.Luc
v.50.78.& 15.20.Rom.9 29. Eph.2.4.1.Pet.1.3.libera ac gr
tuita est, Exod.33.19.(Vide DEVS misericors: &, DEI gr
tia)Dei misericordia præ omnibus rebus optanda, Ps.63.
semper prædicanda,Ps.89.1.& 92.3.& 101.1.quibus sit pr
stò,Deut.6.25.& 7.9. Iudic.2.18.Nehem.1.5.Ps.103.17. Pr
uerb.28.13.Ierem.3.v.1.12.& 18.8. Ezech.18.32 & 33.v.11.1
15.Dan.4.24.& 9.4.Amos 5.15.Galat.6,16. suauis est, Psaln
109.21.

32. Dei *Natura* describitur, Exod.34.v.6.7. Ex Deo na
dicitur, 1.Ioann,5.1. qui per fidem coniunctus est Chris
vero Dei Filio, in quo etiam gratis habentur pro filiis
iusdem Regni cohæredibus.Dei *nomen*, Exod. 3.14. adm
rabile est,Psalm.8.v.1.10.æternum, Ps.135.13. bonum, 54.
Iac.2.7.excelsum, Ios.7.9.Esa.12.4.horribile gentibus, M
lach.1.14.sanctum,Psalm.33.21.& 99.3.& 106 47.& 111 9.
138 2.Esaiæ 57.Ezech.36 21.& 39.7.Amos 2.7.Luc.1.49.te
ribile,Ps.99.3.& 111.9.turris fortissima, Prou.18.10. frust
non assumendum, Exod.20.7.Deut.5.11.metuendum, Ps.
86. 10. Dei nomen in Ierusalem, 2.Reg.21.v.4.7.& 23.27.
Paral. 6.6. & 12.13. & 33.v.4.7. Dei nomen ciuitati Ierus
lem tribuitur, Ezech.48.35.Vide DEVS ab initio. Dei n
minis gloria quanti facienda, Ios.7.9. per illud iurandum
Deut. 6.13. & 10. 20. Vide IVRISIVRANDVM, Dei nom
verbo plurali additum, ad indicandum Sacrosanctæ Tri
dos mysterium, Gene.1.26. & 20 13.2.Sam.7.23.Iob.25.1
Interdum pro adiectiuo sumitur, & significat idem qu
maximus, vehemens, vel ingens, vt Genes.30.8. Psalm.3
7.& 68.16. & 80.11. 1.Sam. 14.15. Additur etiam nom
pluralis numeri: vt Ios.24.19. dicitur Sancti in plurali n
mero,pro singulari: Sanctissimus,in superlatiuo gradu.
tem Psalm. 58. 12. dicitur Iudices in plurali forma, p
Iudex. ¶ Dei *opera* admiranda, Psalm.139,14. Marci 12.
Apocal. 15.3. bona, Gene. 1.31. 1,Timoth.4.4. imperue
gabilia, Eccles.8,17.& 11. 5. magnifica, Psalm.92.6. & 11

perfe

perfecta, Deuter.32.4.Eccle.3.14.terribilia,Psalm.66.3.Dei operibus nihil addendum neque detrahendum, Eccles. 3.14.

Dei *patientia*, 1.Petr. 3. 20. pro patiente Deo, per Hebraismum. Dei visibilis *præsentia* quàm terribilis, Genesis 3.v.8.10.& 28.17 Iudic.6.22.& 13.22.Ps.97.5.Esa.6.5.Ezech. 1.2. Matth.17.6. Marc.6.9. Luc.5.8. Apoc.1.17. auxiliatrix Dei præsentia omnem metum tollit, Num.14.9. Deut.7. 21.& 20.1.& 31.8.Ios.1.9.Psal.23 4.& 27.1.Esai.43.5.Ieremiæ 1.8.& 42.11.& 46.28.Abac.1.12.Soph.3.16.Agg.2.5.Act.18.v. 9.10.locum sanctificat,Gen.28.17.Exo.3.v.25.Dei *plenitudo*, Eph.3.19.non qua Deus ipse plenus est, id est, plena diuinitas (quis enim capiat?) sed ingens illa Dei beneficentia in Christo, cuius nos facit participes & cohæredes. Dei *promissio*,pro Spiritu Sancto, Act.1.4. Dei promissiones vniuersales, Matth. 7. 7. Lucæ 11. 10. in Christo sunt etiam & Amen:hoc est, in Christo solo fulciuntur,& adimplentur,2.Cor.1.20.certissimæ sunt 2.Reg.15.12. 1.Esdr.1.1.Nehem.9 8. Esai.37.v.33.37. & 55.v.10.11. Luc.1.70. Rom 3.4. Heb. 6.17. fidendum est illis, 2. Par.20.20. omnia illis tribuenda, 2.Sam.7.21.sunt fundamentum orationis piorum Gen. 28.v.3.4. & 32.v.9.10. Exod.32.13. Deut.9.v.27.28. 2. Sam.7.29. promissiones Dei conditionales, Deut. 19.8.& 28.1.&c.& 33. 4. Leu.26.1.&c. 1.Sam.2.30.Ezech.18 1.&c.33. 7.15.19.Mar.16.16.Ioan.3.v.16.36.& 6.47.& 8.31. & 13.17.& 15.v.7.14.Rom.8.17. Col.1.23. Heb.3.14 2.Pet.1.4.Apoc.2.1. &c.& 3.1. &c.21.7. Dei proprium futura annuntiare, Esaiæ 44.7.

Dei *Prouidentia* asseritur, Eccles. 5.5.Esai.10.15.Matth.6. v.30.31.32. & 10. v.19.20.Luc.12.v.1.12. *Generalis*, seu vniuersalis,Gen.6.19.Psal.104.27.& 145.15.& 149.9.Prou.15.3. Esa.45.6.Ier.23.24.Ioan.5.17. Act.15.v.25.28. Eph.1.11. Coloss.1.17.Heb.1 3.*Specialis*,seu particularis, 1.Reg.17. 4.Iob 9.5.& 39.3.16.Psalm.37.23.& 147.4. & 148.8.& 104.21. Prouerb.20.24.Ierem.10.23.Ionæ 4.7. Amos 4.7.Matthæi 5.4. & 10.29.1.Cor.15.38. *Peculiaris*, seu singularis, qua Ecclesię suæ prouidet, Deut.32.10. 1 Reg.17.4.Psalm.23.1.& 32.7.& 34.v.8.16 17.& 91.11. Esaiæ 43. 1.Zachar.2.8. Matth.6.33. & 10.30.& 16.18. & 18.v.10.20. Actor. 9.4. Heb.1.4. 1.Pet.5. 7. adeò vt omnia secundùm definitum ipsius consilium, voluntatem ac decretum fiant, & fieri dicantur, Genesis 45.v.5.8.& 50.19. Exod. 4.21.& 21.13. Deuter.8.18.& 19.5.&

29.4. 1.Samuel.2.25 & 9 1.&c. Iob 9.5.& 12.13. Pſ.103.19.
113 3.& 126.1.Prou.10.22 & 16.v.4.9.& 19.21 & 20.24.&
20.Eccl 3.15. Eſa.26.16 & 45 7.& 63 17.Iere.10.23. & 27
Dan.2 21.& 5 18.Matt.6.33.& 11.26.& 20.14. Luc.12.31.Io
5.17.& 12.40.Act.4 28.Rom.9.v.15.18.22.2.Cor.3.5. Phil
2.13.Heb.13.21.Apoc.4.11.

Dei *prouidentia* reuerenter expendenda, Geneſ. 22.8. I
11 20. 2.Par.10.15.& 16 9. Eſth.6 1.2.Iob 28.24.& 34.21.P
31.16.& 33.13.14. & 34.16.17.& 55.23.& 75. 8. &.94. 9.& 1
13.27.28.29 30. & 105.24.& 107.6.7 9.10.24. & 113.5.& 1
25.& 138.6 & 145.16.& 146.7.& 147.8.9. Prou.5.21.& 16
33 & 20.24.Eccleſ.11,5, Eſai.45.7.& 49.15 & 54.16. Ierem
10.23. Thren.3 v.37.38.Ezech.4.19. Daniel, 2. 21.Amos 3
Abac.1.3. Matt.10 v.29.30. Ioan.5.17. Actor.4.28.& 13.27
17.28. 1.Pet.3 12.& 5.v.7.9. etiam ad res minimas extend
tur, Pſal.36.6.Matth.10.29.1.Timoth.4.13. Vide Prouide
tia.

Exempla prouidentiæ diuinæ: in Ioſepho, Gen. 45.v.5.8.
50.29.Moſe,Exod.2 5.Actor.7.21. Pharaone, Exodi 7.22.
ſraelitis,Deut.2.7.& 8.v.2.3.4.7.Dauide, 1.Sam.16.10.& 2
8. 2.Sam.12.v.11.12.& 16.10.Salomone,1.Reg.11.v.14.31. R
boamo,12.v.15.22.23.24.Elia & Sareptana,17.v.8.9.&c.M
liere de vxoribus Prophetarum,2.Reg.4.v.1.2.3.&c. Ach
bo,1.Regum 20,13,Naamano,2.Reg.5,1, Ezechia, 20.1,I
roboamo, 2. Paral.10,15, Ochozia,22,7, Amaſia, 25,20,I
ſia,2.Paral.35,v.21,22,23,Iobo,Iob 1,12, & 2,v,3.4.5. Leo
bus, 39, 1, Cornis, ver.3, Pſalm.147,9,Vento,Ion.1.4,Io
Ion.2 4, Magis, Matthæi 2,12,Ioſepho,2,verſ.14,15, Paſ
ribus,10,29,piis,v.30, Paulo & Timotheo, Actor. 16.v.6,
Rom.1,13.

35. Dei *Regnum*, pro Euangelij doctrina, eiúſque prædicati
ne.Matt.21,43, Marc.4,26,Lucæ 8,v.1,10, & 9,v.2,11,60,
& 13,v.18,20,& 16 16. Actor.28,31, 1.Cor.4,20, Coloſſ.4.
pro tempore quo cœpit Euangelium pateſieri, Marci 9
pro Eccleſiæ per Meſſiam inſtauratione,Matth 12,28,Ma
ci 1,14,& 13,43. Luc,10,v.9,11, & 11,20, & 21,31,& 23,51,
ctor.1,3,& 8,12, pro Eccleſia , Ioan.3,v.3,5, Non autem p
ipſo Chriſto,vt nonnulli veterum explicant , nec pro vi
æterna, ad quam contendimus , ſed pro Eccleſia , in q
Deus regnat. Differit enim eo loci Chriſtus , qua ratio
ius ciuitatis Dei nanciſcamur : gratuita videlicet adopti
ne per Spiritum Sanctum,quo regeneramur in ipſo Ch
ſto p

quo per fidem apprehenso. Pro Ecclesia in qua regnat, Matth.13,52, per metonymiam. Pro Ecclesiæ statu sub exhibito Messia, in quo vera Dei gloria elucet, Matth,11.11. Pro manifestatione gloriæ Christi post eius resurrectionem, Matth.16,28, Marc.14,25, Lucæ 22, v.16,18. Pro eo omni, quod ad Dei gloriam pertinet, Matt.6 33. Pro vita æterna, Marc.10.14, Lucæ 6, 20, & 14,15, & 18, v.16,17,24, Actor,14,22 1.Cor.6,10, & 15,50, Eph 5 5. Pro vita spirituali seu regenerationis fructu, Rom.14.17.

Regnum Dei æternum, internum & spirituale, Gen.49, 10, Exod.15,18, Num.24,17, 1.Sam.2,10, & 7.v.9.10, 1.Paral. 11. 11. & 29, verf.2.4. Psalm. 2.6.& 9. 8.& 22.28.& 45.7.& 93.1.& 110.1.&c.145.1. Esai.9.7.& 11.1. &c.32.16.& 40 9.& 52.1. Ier.23.5.6 & 33.1.&c. Ezech.34.23.& 37.24. Daniel, 2. 44.& 4.3.& 7, 14.27.& 9,24,25. Osee.3.5. Mich.4,1.4.&5, 1. Zachar.9.9. Matth.13.1 &c. Luc.1.33.& 12.31 32, & 22.29, & 30. Ioan.6,14,&12 14,34,& 18,33 36, 1.Timot.1.17. Hebr.1, 8.& 2.9, Regni Dei fructus ferre dicuntur, Matth.21 43 qui vita sua vita se Regni cœlestis ciues esse comprobant, & fructus illos edunt, non carnis, sed spiritus, de quibus Gal.5 22. Dei regnum videre, Iohann.3,3, est introire in regnum Dei, vt explicatur ibid. v.5. Regnum Dei in primis quærendum, Matth. 6 33. Luc. 12,31, intra nos est, 17. 21. Dei regno vis affertur, & violenti rapiunt illud, Matth.11, 12, hoc est, quasi impetu quodam in illud perrumpitur, & diripitur: Metaphora sumta à castris, aut ab arce quadam, quæ ab irrumpentibus hostibus diripitur, Vide Regnum.

Dei *sapientia*, 1.Corinth.1 21, pro hac mundi fabrica, in qua singularis Dei sapientia insculpta est, & omnium oculis exposita. Vide DEVS sapiens. Dei *Spiritus* vis & efficacia, Psalm.33.6. Dei *Templa*, Vide FIDELES:&, TEMPLVM. Dei *testimonium*, pro ipsius doctrina, 1.Corinth.2.1. Dei *timor*, pro eius cultu, Ionæ 1.9. Vide DEVS timendus:&, TIMOR.

Dei *Verbum* æternum est, Numer.23.19. Psal.33,11, & 117,2, & 119.89, Esai.40,8, & 51 6.& 54.10, 1.Petr.1.25. Matt.5,18, & 24.35. Marc.13.31. Luc.21.33. alligatum non est, 2. Tim. 2.9. Pro eius propagatione, & vberiore prædicatione orandum, Rom.10,30. Ephes.6,18, Coloss.4,3.1. Thess.3,1. certissimum est, Ios.6,26, 1.Reg.16, v.12,34, & 22 38 2.Reg.10,17, Esai.55,10, & 58,14. Ieremiæ 1.12.& 20,6, & 31 36. Thren.1.12,

Ezech.5.13.17.& 6 10.& 12.v.25.28.& 20.12.& 21.32.& 22.
& 26.5.& 28. 10.& 33.33. Dan.4.30. Abd.18.21. Zachar.
Matth. 5.18.& 24.v.34.35. Luc.1.v.45.70. & 2.19. & 16.1
21 v.22.32.33.& 22.37.& 24 v.7.44. Act.27.25.1.Cor.15.1.
lat.1 8.& 6.16. Eph.4.14.1.Ioan.1.v.1.3. Apoc.10.7. Vnd
gressum,Psal.10.2. Esai.2 3.Mich.4.2.comparatur cibo,
est animæ cibus, Deut 8.2.Ier.15.16.Ezech.3 3. Matth.4
Luc.4.4.gladio,Esai.49.2.Eph.6.17.Apoc.19 15.igni, Ie
miæ 5.14.& 23.29. malleo, 29.39, melli, Ezech.3.3. niu
imbri,Esa.1.55.10. pluuiæ,Deut.32.2.Hebr.6 7.semini, M
thæi 13.19. Marc.4.14.Luc.8.11. purum est & pretiosum
Sam.22.31.Psal.12.7.& 18 31.& 19.8.Prou.30 5.piorum re
est,Ps.119.v.102.105. Esa.8.v.19 20.& 30.2.& 31 1.semen
mortale est,1.Pet.1 23. perquam suaue,Psal.119.103.Ier.15
Ezech.3.3. veritas est,Ioan.17.17. sola Dei prouidentia
vel illic prædicatur, Rom.10.15. Vide Rom. 1.13.Act.1
6.7.

Dei *verbum* in Ecclesia annuntiandum,1.Thess.2.13.1
tri 4.11.cum fiducia annuntiandum,Act.4.13.Eph.6.19
lip.1,14. Coloss.4.4. integrè annuntiandum, Exod. 10
& 25,40. Deut.4.2. Prou.30,6.Ierem.23,28.& 26.2.Act
27.2.Cor.4.2.2.Tim.2.15. Apoc. 22.v.18.19. opportun
importunè inculcandum, 2.Tim.4.2. reuerenter aud
dum, 2.Reg.22.19. Psal.95.8.Esa.50.10 & 66.v.2.5, Agg.
Luc.10.39. in ore Pastorum est, Ierem.1.9. impios dam
bit, Ioan. 12. 48. omnia quantumuis abscondita,patef
Hebr. 4. 13. purificat ac sanctificat, Ioan. 15 3.& 17.17.
modò auditum, sed fide exceptum prodest, Gen.3.v
11.& 4.v.4.5. & 19.v.17.26. Psalm.95.8. Esa.50.10.& 55.
Ier.6.8.& 7.22.Ezech.33.31.Matth.7.24.& 13.v.9.20. M
4.v.9.23.& 6.20.Lucæ 6.47.& 8.v.8.12.13.14.21.& 9.4
11.28.& 14.35.Ioann.12.48.& 13.17.& 17.6.Actor.4.4.
3.v.7.8. & 4.2. Iac.1.v.21.22.23. Apoc.1.3.& 2.v.7.11.1
& 13 9.non audiendum solùm & loquendum, sed & c
credendum,& factis præstandum, Deut.5.v.17.27. & 6
31.12. Esai.29.13.Ezech.33.31. Matth.5.19.& 7.24.& 15
28.20. Luc.6.47.& 11.28.& 12.47.Ioann.13.17. Heb.4.2
1,22.

Dei verbi contemtus & punitio, 1. Reg.13.4. 2.Re
14.19.2.Paral.30.v.6.10.& 36.15.Prou.1.v.24.28.& 28.9
28.14. & 30.v.9.14.& 65.10.& 66.4. Ieremiæ 2.5. & 7
8,v.12,20.& 16.v.9.19,& 25.4.Ezech.33,30. Matth.10.

11.20. Luc. 10. 10. Actor.13. 45. & 18 6. Roman.1.v.21,30,2. Thessal.2, 10. Hebræ.2 3. Dei verbum semper ob oculos ponendum, Deut.4,1,& 6,v.6.17.& 11,18, Numer.15,39, Psal. 1.2. Prou.3.1.& 4.ver.1.20.& 6. 20. & 7. 1. à Dei verbo non recedendũ, Deu.4.2.& 5.33.& 28.14. Iosuæ 1.7.& 23 6. Pro. 4,27. Esaiæ 30.21. ¶ Dei verbi audiendi auiditas. *Exempla:* Turbæ Matthæi 15.30. Marci 8 1. Lucæ 5.1.& 12. 1. Publicani,15.1. Populus 21.38. Ioan. 8.2. duo discipuli,24.32. Eunuchus Æthiops, Actor.8.31. Cornelius cum domesticis, 10. 33. Sergius Proconsul.13 7. Antiocheni,v.44. Claudus ab vtero,14.9. Lydia,16.14. Thessalonicenses, 17. 11. Athenienses,v.32.

Contemtus verbi Dei exitialis,2. Paral.24.19. Nehem.9. 30. Psalm.50.17. Esaiæ 42.24. Ierem.3.v.13.25.& 5.28.& 44 5. Ezech.33.v.32.33. Amos 2.12. Sophon 2.3. Luc.10.16. Ioan.3. 32.& 8.45.& 12.38. Actor.2.13.& 13.41.1. Thessal.4.8.2. Thessal.1.v.8 9.& 3.14. Hebr.6.8. Dei verbi contemtus causa afflictionum, Ierem.16.11. Ioann.8 37. Dei verbi contemtus, seuerè puniendus, Deut.18.19.2. Reg.18.12. Iob.36.12. Ier.6. 19.& 9.13.& 11.22.& 13.10.& 18.10.& 22,6. & 25.9. & 26.v. 4.5.6 & 29.19.& 32.v.23.33. Ezec 5.v.8. 9. & 11.12. Daniel,9. v.10.11. Amos 2.4. Matt.21.43. Ioan.4.15. Act.3. 22. Hebr.12. 25. Dei verbi fames valde metuenda, Amos 8.11. Dei verbi libertas, Matth.26.55. Marci 14.49. Lucæ 22.53. Ioan. 18.20. Philip.1.14.2. Timoth.2 9.& 4.2.

Dei prædicatio perquàm necessaria, Roman. 10.14. Dei verbi vis & efficacia, Iob 38.11. Psalm.33.9.& 119. versic.140. Esai.21.17. & 22.25. & 24.4. & 34.16. & 40.8. & 43.6.& 44. 26. & 45.23. & 46.10. & 49 2. & 55. v.10.11. Ierem. 1.12. & 23.29. Zach 1.6. Matth.8.v.13. 26. Marc.1.27. Luc.5. v.13.24. & 8. 24. & 18. 42. & 24. 32. Ioann.15.3. Actor.6.10. & 9.22. & 24 24.& 28.28. Roman.1,16.1. Corinth.14.v.24.25.2. Cor. 10.4.2. Thessal.2.8. Hebr.4.12. Iacob.1.21.1. Petri 1 25. Vide CHRISTI verbi vis & efficacia. Dei verbi vsus, Hebr. 4.12. Dei verbo viuunt homines, Deut.8.3. Matth.4.4. Lucæ 4.4.

¶ Dei verbum vniuersum non esse scriptis traditum, contendunt Pontificij ex Ioann.14,26. & 20. 21. & 21.25. 1. Corinth.11,34.2. Thessal.2.15.2. Ioan. ver.12.3. Ioan. v.18. vt traditiones suas partim inutiles, partim absurdas & blasphemas, ac cum norma sacrarum literarum apertè & ex diametro pugnantes stabilire possint. Vide TRA-

DITIONES. Citant etiam libros quosdam, qui interci-
derunt, quorum tamen fit mentio in veteri Testamento
de quibus vide Librorum quorundam sacrorum nom-
na,&c.
38. Dei *veritas* æterna est,Psalm.100.5.& 117.2. & 119. 90. i
iniustitia non detinenda,Roman.1.18. semper annuntian-
da,Psalmo 89.1.& 92.3.inuicta est,36,6.& 57.11. præstanti-
sima,108.5.Dei veritas,Roman.3.7.pro,fides ac constanti
atque adeò,vt ita dicam,Dei veracitas. Dei *viæ* inscrutab-
les,Iob.36.23.Roman.11 33. Dei virtus in infirmitate per-
citur,2.Corinth.12.9.vide Psalm.8.3. Matthæi 21.16 qu-
modo conspicua,Roman.1.20.Dei *vita*,Ephes.4.18.pro i-
la vita qua Deus viuit in suis,Ephes.2.1.quámque præcip-
& approbat.

Dei *voluntas*,Ioan.6.40.1.Thessal.4.3.& 5. 18. Hebr.13.
1.Petri 2.15.1.Ioann.5.14.Dei voluntas intelligenda, Eph
5.vers.10.17.probanda,Roman.12.2. & 14,7. Dei volunt-
obsequendum. *Exempla*: Dauid,2.Sam.12.ver.20. 23.&
26.Christus,Matth.11.26 & 26.39.Marc.14.36.Luc.10.21
22.42.Ioannis 4 34.& 8.29.& 17.4. & 18.11. Petrus, Act
11.17.Paulus,18.21.Pauli comites,21. 14. Dei voluntati v
subiicienda sunt,Rom.1.10.1.Cor.4.19.& 16.6.Eph.6.6.I
cobi 4.15.1.Petri 3.17.& 4.19. 1.Ioannis 5.14. Dei volun-
ti obsequi, Dei donum est, Hebr. 13. 21. Dei volunt
nemo resistere potest, Genes. 50.19. Numer.23.12. 2.
ral.20.6.Iob.9.4.Esai.46.10.Daniel.4.32.Roman.9.19. h
est, nemo impedire vnquam potest, aut potuit, quom
nus fieret quod semel Deus decreuit. Dei *vox* tremen-
Exodi 19.18 & 20.19.Iob 37.v.4.5.Psalm.29. v.3.4.5. He
12.26.
39. DEI & *hominum discrimen*,2.Paral.32.8.Iob 9.2.& 10.4
22.2.Psalm.20.8.& 50.21.& 99.2.& 118. v.8.9. Esa. 40.15
55.8.Malach.3 6.Luc.11.13.& 16.15.2.Petr.3.8.Dei & *idolo-*
discrimen,Deut.32.31.1.Sam.5 3.1.Paral.16.26. 2.Paral.2.5
25 15.& 39.19.Psalm.96.5.& 115.3. Esai.19.3 & 37. v.17.19
43.10. & 44.6.& 45. v.18.21.& 48,5.Ierem.10, v. 9.10.11
14.22.& 16.20. Ose. 8. 6. Dei & Patrum carnalium dis-
men,Hebr.12.v,9.10.
40. Deo *adherere* optimum,Psalm.73.27. Deo fructificand
Roman. 7. 4. Deo mentiri quàm noxium, Actor. 5. v.4
Deo soli seruiendum,Deut.6.13.& 10.20.1.Sam.7.3.Esai
3.Matth.4.10.& 6.24.Act.14.15.Deo quomodo seruiend
Deut.

Deut.28.47.2.Reg.18,18.1.Paral.28,9. 2. Para. 6.14 & 25 2. Lucæ 1.74. Rom.11 4.& 14.18. Deo nullus similis, Psalm.35. 10.& 40.6.& 71,19.& 83 2.& 86.8.& 89.v.7.9.& 97 9.&113. 5.& 135.5. Esai.40.v.18.25 & 44.7.& 46.v.5.9. Ier.10.6.& 49. 19 & 50 44. Mich.7.18. Act.17.29. Deo subiecta sunt omnia, Psalm.89 12. Zachar.10.8.

¶ *Deo interdum tribuitur, quod creaturæ, aut homini proprium est:* ut cùm Deo tribuuntur *Alæ*, (hoc est, protectio, seu defensio) Deut.32.10. Psal.17.8.& 57.1. *Aures* (id est, affabilitas, vel facilitas in exaudiendo) Ps.31.3.& 34.16. *Brachium* (hoc est, robur, potentia & fortitudo) Genesis 29.24. Exod.6.6. Deut.4.34.1 Sam.2.31 1.Regum 8.42.2.Reg.17.36.2.Para.6. 32.Luc.1 51.&c. Vide BRACHIVM.

Caput, 1.Cor.11.3. Vide DEVS Caput Christi. *Digitus* (id est, virtus) Exodi 8.19. (& artificium) Exod. 31. 18. *Facies* (quæ nunc præsentiam, nunc fauorem & benignitatem Dei significat) Psalm.27.v.8.9.& 31.17.& 89.15. *Furor* (hoc est horrendum Dei iudicium, & pœna ab irato Deo inflicta) Psalm.6.1.& 59.14. *Manus* (id est, potentia, protectio, liberta s, artificium, & quæ his confinia sunt) Iob 19. 21. & 28.8. Psal.31.6.& 8.7.& 91.12.& 145.16. Hebr.2.6. *Nares*, quibus odoratus dicitur (id est, acceptatio, qua sacrificia grata & accepta habet) Gen.8.21. *Nasus* (id est, furor accensus,) Ier.39.37.

[*Oculi*, i. beneuolentia & fauor in electos: Deut.32. 10.1. Reg.8.v.29.52.2 Par.6.v.20.40.& 7.15. Nehem.1.6. Iob 10. 4. Psal.17.2.& 33.18,& 34.16. Prou.15.3. Esai.49.16. Zach.12. 4.1.Petr.3.12. Indignatio & ira in impios, 2.Sam.22.28. Esa. 3.8.& 65.12.& 66.4. Ezech.4.v.7.9.& 5.11.& 8.13.& 9.10. Amos 9.v.4.8. Prouidentia Diuina, 2.Par.16 9. Psalm.14.2. & 14.2.& 66 7.& 90.4.& 139 16. Ier.5 3. Zach.4.10. Heb.4.13. Iustitia. Habac.1.13.]

Pedes, hoc est, robur vel potestas, Psal 18.7. & 110.1. Matt. 22.44. Actor.2.v.34.35.1. Corinth.15.v.25.27. Hebr.1.13.& 10. 13. vide Esai.66.1 Matth.5.35. Actor.7.48. *Pupilla* id quod est charissimum Deut.32.10. Psalm.17.8. Zach.2 8. *Vultus*, hoc est, ira, Psal.34.17.

Hanc figurã Scripturæ familiarem, qua membra humana & humanę passiones ac effectus DEO tribuuntur, vocant *Antropopathian*: de quo dicendi genere notetur regula: Membra corporea & humanæ passiones, seu affectus DEO attributa semper incorporaliter significãt, & vt plurimùm

ſecundum effectum ſui generis intelligi debent: quæ fi-
gura, vt dictum eſt, vulgò ἀνθρωποπάθεια vocatur. Poteſt e-
tiam vel ad metaphoram, vel ad metonymiam referri, vt
cauſa pro effectu quaſi ponatur. Huc pertinent & illæ re-
gulæ: Scriptura ſæpe de Deo loquitur ſecundùm captum
hominis. Parabolis adhuc ſecundùm fidei tempus de Deo
Prophetæ tunc loquebantur, non quomodo Deus erat
ſed quomodò populus capere poterat. Nam & cùm ocul
deſcribuntur, quòd omnia videat, exprimitur: & quand
auris, quòd omnes audiat, proponitur: &c. Item, Scriptur
per corporalia, ſpiritualia docet: & inuiſibilia per viſibili
demonſtrat.

Huc pertinent etiam illæ paſſiones humanæ, ſeu *affe-
ctus*, quos Deo tribuit Scriptura: vt ſunt *Ira* (vide DE
ira: &, IRA) *Odium*, Malach.1.2. Roman. 9.13. *Pœnitenti*
Gen.6.6. 1. Sam.15.11. Ier.18. 8. & reliqui his ſimiles affe
ctus, qui μετωνυμικῶς de effectu ſunt intelligendi. Dei enim
ira, ipſum iræ effectum, videlicet, pœnas: odium, reiectio
nem, abominationem & abiectionem: pœnitentia, diſpen
ſationis mutationem ſubitam denotat. Quò pertinet illu
dictum, Pœnitentia Dei eſt οἰκονομίας, id eſt diſpenſation
mutatio. Item Pœnitentia Dei non eſt poſt errorem, ſ
pœnitentia Dei dicitur, rerum ſub eius poteſtate conſtit
tarum hominibus inopinata mutatio: alioqui certè Deu
pœnitere poſſe negatur, 1.Sam.15.29. Ideóque notanda
hoc loco aurea illa regula, Ταῦτα ἀνθρωποπαθῶς μὲν λέγοντ
θεοπρεπῶς δὲ νοοῦνται.

42. DEO omnis gloria tribuenda. Roman.11.36. Ephe.3.21
Timoth.1.17. 1. Petr.4.11. Apocal.1.6. & 4.11. & 5 13. &
1. Deo omnia tribuenda, Act.17. 28. Rom.11.36. 1. Cor.8
Ex Hebræorum idiotiſſimo, Deus cum illis dicitur eſſe,
quibus diuina quædam præſtantia elucet, Ioan.3.2. At
(vt hæc ad locum citatum addantur) ſi Nicodemus be
Chriſtũ noſſet, non modò dixiſſet Deum eſſe cum Chri
ſto, quaſi ipſius συνεργόν, ſed Deum eſſe in ipſo, vt loqui
Apoſtolus, 2. Cor.5 19.

43. [DEVS eſt (vt paucis ſuperius dicta repetamus) Iehou
Elohim, vnus eſſentia, tribus perſonis: Pater, Filius, Spiri
Sanctus. A Deo Patre & Filio procedit Spiritus Sanct
donorum omnium ad ædificationem Eccleſiæ pertin
tium author.

44. ¶ *Deus*, Arca tabernaculi, Signum pro re ſignata, 1. Sam
7.8

7.& 6.20.1.Par.13.v.8.10.Pſ.42.3. *Deus*, de homine, & de omni re excellenti,copioſa,ſublimi, excelſa & illuſtri dicitur. Gen.23.6 1.Par.12.2.Pſal.36.7.& 68.16.& 80.11.Ezech. 18.v.2.13.14.16.Dan.6.3. *Deus*, princeps & iudex alicuius, Exo.7.1. *Dij*,Potentes,principes,Pſ.89 7. Dij, idola mente & manu facta,veróque Deo eiuſdémque ſincero cultui oppoſita,Gen.31 30.Exo. 20.3. Leuitic.19.4. Vide IDOLA. Dij,Magiſtratus,Exo.21.6.& 22. v. 8. 28.Pſ.8. v.1.6.Ioan.10. 7.34. 35.Dij Angeli aut Principes,Pſ. 50.1. & 68. 8. & 84. 8. 95.3.& 96.4 & 135.3.& 136.2.

Deus huius ſeculi,2.Cor.4.4.*Deus* impiorum & Pſeudoprophetarum,Rom.16.18.Phil.3 19.*Dij* multi 1.Cor.8.5. Vide ANGELI,& MAGISTRATVS. Dij falſi. Vide IDOLA & Idolorum Catalogus.]

DEVTERONOMIVM legendum præcipitur Regi priuatim & ſemper.Deut.17.v.18.19. 20.vniuerſo populo, ſolenni conuentu ſeptimo quoque anno congregato,Deut.31. v. 10. 11. 2.13.v.2. Reg.11.12.

DEXTERA,dextra,Animalis latus,Leu. 7. v. 32. 33. hominis manus vel latus,vel pars corporis ſiniſtræ oppoſita, Iudic. 3.21 .& 1 26.1. Reg.2 19.Ion.4.11.Marc.19.37.& 15. 27. Ioan. 18.10.& 21.6.Locusvel plaga,Gen.13.9.& 24.49.Exo.14.22. 2.Par.23.10.Ioan.21.6,Dextera,pro circũcirca, & Dei protectionem deſignat,Pſ.16.8.& 91.7. Significat etiam animũ prudentem & ad officium paratũ.Eccl.10.2.Dextera ſeu fauor Chriſti erga Eccleſiam, Cantic. 2. 6. & 8.3. Dextera Chriſti Regis & ſacerdotis noſtri,Pſ. 105.Zac.3. 1.Matt.25. v.33.34. Dextera myſtica varia, népe Chriſti & Angelica, Apoc.1.v.16.17 20.& 2.1.& 5.v.1.7.& 10.2.& 13.16.

Dextera Dei,pro eius gloria,Pſal.16.11.& 48 10. pro maieſtate ſumma,in quam Chriſtus euectus eſt, Pſal. 110. 1. Matth.22.44.& 27.64. Marc. 16.19.Act.2 34.& 7.ver.55.56. Rom.8.33. Eph.1 20 Coloſſ.3 1.Heb.1.v.3. 13. & 8.1.& 10.12. & 12. 2. *Dextera Dei*,,pro eius potentia ſumma, Exod. 15 6. Deut.33.2.Iob.14.15.Pſ.28.36.& 44 4. & 45. 5. & 48 12. & 80.v.16 18.Eſai.48.13.& 62 8. Act.2.33. & 5 31.]

Διὰ præpoſitio, cum genitiuo caſu conſtructa, non tantùm inſtrumentalem cauſam denotat,vt 1.Cor.11.12.Gal.5. 6.& multis aliis in locis: ſed etiam efficientem, vt ex teſtimoniis ſequentibus patebit,in quibus διὰ genitiuo caſui iunctum,vero Deo accommodatur,(niſi velimus Patrem etiam inſtrumentum conſtituere)Rom.11 36.Patri, Hebr.

2.10. Filio, Ioan.1.3.1. Cor.8.6. Col.1.16. in posteriori versus parte Spiritui Sancto, Rom.5.5. quod eò dicitur, vt sciamus Filium & Spiritum Sanctum non instrumentalem sed efficientem causam esse cum Patre, tum in creādo, tum in conseruando: quod & ipsum rursum ita accipiendum est, vt nec duas, aut tres causas, id est, Deitates constituamus, cùm Filius & Spiritus Sanctus sit οὐσία vnus cum Patre: nec rursus in personarum distinctione inæqualitatem aut separationem aliquam imaginemur. Vanum est igitur cauillum Arianorum, imò impium, qui locum illum Ioann.1 3. ita accipiunt, quasi præpositio διὰ non causam efficientem, sed instrumentalem duntaxat declaret: quod falsum esse ex authoritate sacræ Scripturæ conuincitur, quæ διὰ tum Patri, tum Filio, tum Spiritui Sancto tribuit, vt iam visum est.

Similiter etiam phrasin, ἐξ οὗ, nunc Patri, 1. Corint.8.6. nunc Filio, Eph.4.16. Coloss.2.19. nunc Spiritui Sancto Ioan.3.v.5.6. accommodat. Ac ne quem constructio cum diuersis casibus moueat, & δι' ὃν & δι' οὗ, de Patre scriptum habemus, Hebr.2.10. Quòd verò locum Ioannis attinet Ioann.1.3. nemo illum sapientiùs explicare potest, quàm Paulus, qui pro δι' αὐτοῦ, Ioan.1.3. ponit ἐν αὐτῷ, Coloss.1.16. quod vni vero Deo tribuitur, Act.17.28. Quin etiam διὰ diuersa constructione eodem prorsus sensu vsurpatum legimus, διὰ τὸ πάθημα, & διὰ τῶν παθημάτων propter perpessionem, & per perpessiones. Adde etiam quod peccata, nunc διὰ τοῦ ὀνόματος, Act.10.43. nunc διὰ τὸ ὄνομα, 1. Ioan.2.12. nunc ἐν ὀνόματι χριστοῦ, Act.4.12. remitti dicantur, διὰ causam finalem interdum significat, & ponitur pro εἰς, ad, vel ἐν, in Roman.6.4.2. Corinth.9 12.2. Petr.1.3 in fine versus, Roma 4.11.& 7.4.1. Timoth.2.15.& 4.14.1. Thessal. 4.14. Hebr. 9.V. Causa.

DIABOLVS, qui & Satan, statim ab orbe condito *Apostata mendacij homicidij author*, Ioann.8.44.2. Petr. 2.4.1. Ioan. 38. Iudæ v.6. vide ANGELORVM lapsus, &c. Dicitur autem homicida à principio, Ioann.8.44. non ipsius Satanæ, sed conditi hominis respectu, siue à primo homine condito, antequam humanum genus propagaretur. *Accusator* est fidelium, Apocal.12.v.9.10. *Caput* impiorum, mundi huius Princeps, Ioan.12 31.& 14.30. & 16.11. Eph. 2.& 6.12.2. Tim.2 26. Heb.2.14.1. Ioā.4.4. *Deus* seculi huius 2. Cor.4.4. colitur ab impiis, Apoc.13. 4. confertur armat

homini

homini, Matth. 12. 29. Luc. 11. 21. Balenæ, Esaiæ 27. 1. Leoni rugienti, 1. Petr. 5. 8. vt fulgur è cœlo cadit, Luc. 10. 18. vocatur Draco magnus, & *Serpens* antiquus, Apocal. 12. 9. generis humani hostis est, Genes. 3. 1. Matth. 13. 39. 1. Petr. 5. 8. imperium mortis habere dicitur, Hebr. 2. 14. quia ab ipso exortum est peccatum, quod mors est consecuta, & ipse nos quotidie ad peccandum solicitat, vt nos in æternæ mortis exitium secum trahat. Iudam ingreditur, Luc. 22. 3. Ioann. 13. 27. in malis efficaciter operatur, Ephes. 2. 2. 2. Thess. 2. 9. *Tentator* est, Marc. 1. 13. Luc. 4. 2. Actor. 5. 3. 1. Cor. 7. 5. 1. Thess. 3. 5. Matt. 4. 3.

Diabolus cum suis angelis in terram deiectus, Apocal. 12. 9. Deo subiectus, 1. Sam. 16. 14. & 18. 10. 1. Reg. 22, ver. 20. 23. Iob. 1. v. 6. 7. 12 & 2. v. 1. 6. Matth. 8. v. 31. 32. Marc. 5. v. 12. 13. Luc. 8. v. 31. 32. & 22. 31. 2. Thess. 2. v. 9. 11. non plus potest, quàm Deus illi permittat, 1. Regum 22. 22. 2. Paral. 18. 20. Iob. 1. 12. & 2. 6. Matth. 8. 31. Marc. 5. 12. Ephes. 2. 2. 2. Timoth. 2. 26. Apoc. 20, 7. tribuitur illi potestatum ac principum appellatio, Eph. 6. 12. ab effectu Diabolorum, ex quibus intelligitur, quæ sit illorum vis ac potestas, minimè id quidem quasi vel sit infinita illorum *potentia*, vel quod possunt suapte vi possint, vel quod ita illis laxet habenas Deus, vt eorum audacia ad amplificandam suam gloriam vtatur. Diabolus *superatur* à Christo, Matth. 12. 29. Luc. 11. 22. Coloss. 2. 15. Hebr. 2. 14. 1. Ioann. 3. 8. à Deo, Roman. 16. 20. a fidelibus, Iacob. 4. 7. 1. Petr. 5. 9. 1. Ioann. 2. v. 13. 14. transformatur in Angelum lucis, 2. Corinth. 11. 14. colaphis cædit Paulum, 2 Cor. 12. 7

[DI]ABOLI, siue Satanæ Angelus, pro ipso Satana, 2. Corinth. 12. 7. astutia eius, Genes. 3. v. 4. 5. 1. Paralip. 21. 1. Iob. 1. 11. & 2. 4. Matth. 4. 3. & 13. 19. Marc. 4. 15. Luc. 8. 12. Act. 16. 17. 2. Cor. 2. 11. & 11. ver. 3. 14. Ephes. 6. 11. 1. Petr. 5. 8. Apoc. 12. 12. casus horrendus, Lucæ 10. 18. Apocal. 12 9. Filij eius, Matth. 13. 38. Ioann. 8. v. 41 44. Act. 13. 10. 1. Ioan. 3. ver. 8. 10. quos gignere dicitur, non substantiæ, sed qualitatis corruptæ & imitationis respectu, alioquin & viperæ homines gignerent, Matth. 3. 7. eius iudicium. Matth. 25. 41. 1. Tim. 3. 6. 2. Pet. 2. 4. Iudæ v. 6. nequitia, Matt. 13. 19. Marc. 4. 15. Luc. 4. 35. & 8. 12. & 22. 31. Ioan. 13. 2. 1. Thess. 2. 18. Apo. 12. v. 13. 15. potestas ac tyrannica dominatio, Matt. 12. 29. Marc. 3. 27. Luc. 12. 21. resistendum ei est, Ephe. 4. 27. Iac. 4. 7. 1. Petri 5. 9. Diabolis non permittitur suam de Christo proferre sententiam, Marci

1.34.Luc. 4. 41. eò quòd non Diaboli munus sit prædicare Euangelium. Quamobrem Paulus quoque ægrè fert Pythonis testimonium, [eique silentium indicit:] Act.16.18. Diabolicus spiritus, pro Diabolico, per Hebraismum, Lucæ 4.33 Diabolis seu Dæmonibus immolare nefas, Leuitici 17, 7. Deut.32.17.2.Paral.11.15.Psalm.106.37.1. Cor.10, 20. Diabolo seu Satanæ tradi,1.Cor.5,5. 1. Tim.1 20. Vide SATANAE tradi.

Diabolos esse Spiritus essentiales, sensu & intelligentia præditos, non autem affectus, aut perturbationes malas, probatur, Iob.1.6.& 2.1.Matth.8.29.& 12.45.& 25.41. Ioan. 8.44.2.Petr.2.4.1.Ioann.3. v. 8.10. Iudæ v. 6. 9. vnum esse Deum credunt, Iac.2.19. [Christum agnoscunt & formidant,] Matth.8.29 Marc.1.24.& 3.11.& 5.7, Lucæ 4. v.34.41. & 8.28. Actor.19.15. Diaboli eiiciuntur, Vide MIRACVLA, ¶ Diabolos & impios damnatos aliquando seruatum iri, colligunt nonnulli ex Coloss.1.20. sed perperam. Vide INFERI. Eo enim loci agitur de vniuersa Ecclesia, quæ per Christum reconciliari dicitur, quam alibi mundum, simili dicendi genere appellat Apostolus, 2. Corinth.5.19. vide & Ephes.1.10. vbi etiam τῶν πάντων, id est, omnium nomine intelligendum est totum Ecclesiæ corpus, quod postea in duas veluti partes diuiditur: nempe in ea quæ sunt in cœlis, & in ea quæ sunt in terris: per illa simpliciter intelligūtur fideles ante Christi aduentum mortui: per hæc verò quos Christus viuos deprehendit, vel qui sunt eius aduentum consecuti, quorum rursus duas species facit Apostolus, quæ tamen in vnum corpus coaluerint, Iudæos nimirum & Gentes. Nihil ergo eo loci de Diabolis & damnatis aliquando saluandis.

Diabolus, vir nefarius, & aliorum aduersarius. 1. Reg.21 13. Ps.109.10. Diabolus, pestis, Lues formidanda, Haba.3.5.

DIACONI, 1. Tim.3. 8. Philip. 1. 1. propriè sunt qui pauperum curam habebant, & ærario Ecclesiastico præerant: sicut διακονεῖν, Rom.15.25. pro, pecuniam in vsus pauperum collectā distribuere capitur. Diaconi quales esse debeant, Act.6.3.1. Timot.3.v.8.10.12. Diaconorum duæ species, Roman.12.8.1 Cor.12.28. Diaconi septem eliguntur, Act.6 5. Diaconi episcopis adiunguntur, Philip.1.1.

DIACONIA (ἡ διακονία) interdum non illi modò conuenit, qui collatam pecuniam administrat & distribuit, sed in genere omnibus qui in pauperum vsus aliquid submini-

strant

rant:qua in significatione postrema accipitur, 2. Cor.9.
,interdum pro officiis erga Sanctos collatis accipitur, vt
poc.2.19. Preterea ἡ διακονία altera species est functio-
i Ecclesiasticarum, Rom.12.7. qua se abdicarũt Apostoli,
ct.6.v.2.3.4, vbi prophetiæ, i. alterius, & quidem potioris
nctionum Ecclesiasticarum speciei nomine comprehen-
ntur, quæ ad docendi munus pertinent. Interdum ta-
en Diaconia, multò ampliore & latiore significatione
pitur, ita vt omnia munera Ecclesiastica comprehendat,
samque adeò Apostolicam functionem, quia nimirum
blice ac priuatim nos oportet Deo ministrare, vt Act.6.
& 12.25. Rom.11.13.

Similem in hæc duo Ecclesiasticarum functionum ge-
ra distributionem adhibet Apostolus, Phil.1.1. 1.Tim.3.
.8. nominans Episcopos, quos Rom. 12.6. Prophetas ap-
llat, quibus nimirum sermonis ministerium commissum
: cæteras autem nomine diaconorum imtelligens. Sic
quitur & Petrus, 1. Petr. 4.11. Deinde Apostolus Paulus
c duo perpetua in Ecclesia functionum genera, ad quæ
ostolorum exemplo, Actor.6.v.2.3.4. Ecclesiasticas fun-
ones reuocauit idem Paulus, Rom.12.v.6.7.&c.(nam a-
temporaria meritò omittit) singula rursus in suas spe-
s distribuit: nempe Prophetas in Doctores & Pastores,
aconos in eos qui eleemosynas distribuunt, in Guber-
tores, & in eos qui curandis ipsis pauperibus Ecclesiæ
uiebant, quales erant ferè viduæ, de quibus seorsim agi-
, 1.Tim.5.9. Postremò ἡ διακονία dupliciter accipitur vno
eodem in loco apud Paulum, Rom.12.7. Priore quidem
o munus ipsum declarat: Posteriore verò ipsam mune-
functionem.

[Diadema, insigne regium, 2.Sam.1.10.& 12.30. 2.Reg.11.
1.Par.20.2.& 2.Par.23.11. Esther, 1.11.& 2.17.& 6.8. Dia-
ma, nobilitatis nota, Iob 29.14. Diadema diuinum Esai.
3. mysticum, Cant.3.11. Diademata apocalyptica, Apoc.
3.& 13.v.1 & 19.12.]

NA dea magna Ephesiorum, Act.19.v.26.27.33.34. Vide
LORVM catalog.

CITAS damnatur, Eph.5.4.

RE, Hebræorum more, pro iubere, Matth.8.8.& 16.12.
rc.10.49. Luc.7.7.& 9.54. 2.Corint.4.6. Dicere in cor-
apud se, aut intra se, pro cogitare, Psal.14.1. Matth.9.21.
le LOQVI.

[Dicere, quando ad Deum refertur, significat, Compell Denuntio, Notum facio, Significo, vel conceptis & disert verbis, vel hoc sensu, summa, aut sententia. *Dicit*, nẽpe De Pater, Ps. 2.7. & 110.1. Vide DEVS Pater, *Dicit* Dei Filius, ai te aduentum in carne, & tunc vocatur Iehouæ Angelus Iehoua. Quum enim de Iehouæ disertis verbis in V.T. se mo occurrit, id ita plærique interpretantur, iuxta Apost lum, Hebr. 1.1. vt Patrem per Filium loquutum esse affi ment, Gen. 31.11. Iudic. 13.3. &c. Pro. 8.3. Zach. 1.9. &c.

Aliquoties *dicere* significat Præcipere ac potenter vel vt aliquid fiat, quod de Deo essentialiter considerato i telligitur, Gen. 1. v, 3.6. &c. Psal. 33.9. & 105.31. & 148.5. Iob 11. Dicit Spiritus S. vel interno motu, vel per Sanctos D homines, qui eius impulsu loquuntur, teste Petro. *Dici* Angeli boni, i. variis modis olim reuelarunt hominib Dei voluntatem. *Dicunt*, i. colloquuntur Spiritus beati cœlis, Apoc. 4.8. & 5. v. 5.9. &c.

Quando verò tribuitur hominibus, quòd *dicant* aut l quantur, idem est ac si dicas, quòd voce efferunt. Præter *dicere*, non raro significat, hominum respectu, Affirma Cogitare, Deliberare apud se, Præcipere, Renuntiare, R spondere, Significare: quæ quum ex contextu, facilè dign scantur, ad duo referri commodè possunt: nempe, dicere pud se, tum dicere alij, vel homini, vel Deo. *Dicere*, morti mortuis figuratè tribuitur, Iob. 28.22. Esai. 38.18. *Dicere*, cre turis ratione carentibus, & inanimatis, tribuitur, Num. 30. Iudic. 9. v. 8.10 14. Iob 28.14. & 38.35. & 39.28. Esai. 28.15 45.9. Rom. 9.20. 1. Cor. 12. v. 15.16.21.]

DICTIONVM Latinarum Græce declinatarum catalogus. V de VOCABVLA.

DIDRACHMVM, (hoc est, sicli Sanctuarii dimidium, qu pendebant olim Israelitæ ex Lege scripta, Exo. 30.13. Qu tuplex autem sit, & quantum valeat siclus, Vide SICLV soluunt Iudæi Romanis, Matt. 17.24.

DIES, pro cœlestis vitæ claritate, Rom, 13.12. pro veritatis l ce, 1. Cor. 3.13. in genere pro tempore, Matt. 3.1. Luc. 1.5. A 5.36 2. Pet. 3.18. Dies carnis, pro præsenti vita, Heb. 5.7. D Christi & Domini: quum dies alicuius Hebræorum id tismo nihil aliud declaret, quàm spacium quo vixerit quis, aut insigne quippiam ipsi vel facere, vel ferre co gerit: dies Christi & Domini nihil aliud significat, qu aduentum ipsius in carnem, Luc. 17.22. Ioan. 8.56. Signif

: ſecundum ipſius aduentum ad iudicium cum gloria & maieſtate, Luc.17.24.26. Rom.2.16. 1.Cor.5.5.2.Corint.1.14. Philip.1.v.6.10 2.Theſſ.2.2.Pet.3.10. Dies Domini incertus, Matth.24.44.1.Theſſal.5.2.2.Pet.3.10. Apoc.3.3.&16 15. Dies Domini qualis impiis futurus, Soph.1.14.15.

[*Dies artificialis*, eſt ſpatium illud horarum à recedente nocte ad accedentem. *Naturalis*, ſpatium 24.horarum, quo ſol prorſus fertur circa terram. Dies nonnunquam *tempo-* breue ſeu longum *curriculum* ſignificat. *Dies Domini*, ſeu vindicta quam in præſenti vita frequenter exercet, impios puniens, pios probans. Aliquando dies extremi iudicij. Dies hominis, vitæ ſpatium, ſeu moleſtum, ſeu commodum, Dies, pro anni ſpatio, 1.Sam. 1.3 & 2.19. Pſalm.61 7. pro tempore ſeu duratione regni, 1.Reg.14.15.16.20.22.cap. 2.Reg.1.8.10.12.13.14.15.20.21.24.25.cap.

Dies Chriſti & Hominis. Vide Chriſtus, Homo.

Dies Dominicus, 1. Cor. 16 2. Apocal.1.10. pro eo die, qui à Paulo dicitur vna Sabbathorum, 1.Cor.16.2. vt Act.20.7. Aſſumtus eſt autem hic dies pro prioris ſeculi Sabbatho: *Primò*, quia cùm Dominica reſurrectio ſit alterius ſpiritualis mundi velut altera creatio (vt loquuntur Prophetæ, Eſai.65.17. & 66.22. Apocal.21.1,&c.) Spiritu Sancto proculdubiò dictante, placuit Apoſtolis, pro prioris ſeculi Sabbatho, ſiue die ſeptimo, aſſumere noui huius mundi primum diem, in quo non illa corporalis & corruptibilis primo veteris mundi die creata, ſed cœleſtis illa & æterna lux nobis illuxit. Ille autem veteris Sabbathi dies à creatione mundi ad Domini reſurrectionem vſque ſtetit, qui poſtea in diem Dominicum mutatus ab Apoſtolis eſt. Ac quòd, euaneſcente paulatim Iudaici Sabbathi ceremonia, eo die ſoliti ſint Chriſtiani ſolennes conuentus agere, non ineptè colligitur ex Act.20.7 1.Cor.16.2. *Secundò*, vt dies ille, quem Dominicum à reſurrectione Dominica vocamus, reuocaret in memoriam Dominicæ reſurrectionis myſterium, & beneficium, *Tertiò*, vt credentes ſentirent, ſe ex Legis iugo liberatos & exemptos. *Quartò*, vt eſſet diſcrimen inter nos fideles & Iudæos, Legi etiamnum, ſed his re, addictos.

Dies *iræ*, Soph.1.15. Rom.2.5. Dies iudicii ſoli Patri cognitus, Mat.24.36. Mar.13.32. Luc.17.v.24 30. Act.1.7.1.Theſ. 5.2.Pet.3.10. Apoc.3.3.& 16.15. Dies *iudicij* indies expectandus, Matth.24.44.& 25.13. Marc.13.33. Rom.2.16.1.Theſſ.5.2.

Iac.5.8. 2.Pet.2.9. Dies iudicii à Deo præscriptus, Act.1
31.Dies mali, Gen.47.9. Eph.5.16. ex Hebræorum idiot
mo dicuntur tempora difficultatum & asperitatis ple
vita denique aspera & calamitosa: sicut contra dies bo
Ps.34.13.1.Pet.3.10.dicuntur beata ac felix vita. Dies *na*
lis olim solennis habitus, Matt.14.6.Marc.6.21.Dies *noui*
mus, pro die iudicii, Ioann. 6.v.39.40.44.54.& 12.48. D
Pentecostes, Act.2.1.& 20.16.1.Cor.16.8.Dies *salutis*, pro te
pore Euangelij, 2.Cor.6.2. Dies *septimus* à Deo sanctifi
tus, Gen.2.3.Exod.20.11.Dies *visitationis*, 1.Pet.2.12.Dies
tionis, Luc. 21.22.Dies *vrbis* Ierusalem, Hebræorum m
dicitur tempus illud, quo Dominus singulari beneficio
Iam dignatus erat, nisi ipsum non eminus vocantem,
iam præsentem contempsisset, Luc.19. 42. Dies pro ann
Num.14.34.Ezech.4.6.Dies ex Cilicum idiotismo pro
dicio, 1.Cor.4.3.

Dies nonnunquam significat commodum quoddam t
pus, aut occasionem: quandoquidem dies actionibus de
nata est, & nox quieti: omniáque interdiu rectius agunt
Ioann 9.4.& 11.9.Rom.13.13. *Metaphoricè* pro Dei cog
tione ac tempore gratiæ accipitur, Rom.13 12.1.Thess
2.Pet.1.19.Significat etiam *tempus continuum* & æternum
61.7.*Dies*, pro iudicio aliquoties ponitur, præsertim ab
postolo, quam etiam humanam vocat, 1.Cor.4.3 quoni
in iudiciis agendis certa dies vtrique parti constitui
Dies Christi, seu extrema totius mundi, & aduentus il
gloriosi, Philipp. 1.v.6.10.& 2.16.*Dies* item Christi est
pus illud quod Euangelistæ indicant præfixum fuisse
riculo vocationis & passionis Christi.

DIES distincti, Gen.1.14.Dies nouissimi, pro extrema m
di senecta 2.Pet.3.3.

DIERVM discrimen per Christum sublatum, Rom.14.5.
4.10.Col.2.v.16 17.Dierum longitudo quibus promissa
xod.20.12.Deut.5.v.16 33 & 6.v.2.3.& 11.v.9.21.

DIFFIDENTIA, Contumacia, Eph.2.2.& 5 6.Infidelitas.
man.4.20.Vide INCREDVLITAS.

DIGITVS pars manus & pedis hom. Digitus Dei, Vide
digitus, Digiti seni in Gigantis cuiusdam manibus & p
bus, 2.Sam.21.20.probro afficiens Israelem, à Ionathan
cutitur, v.21.Digiti contra parietem scribentes, Dan.5.5
giti mystici, Cant.5.5.

DILECTA, Ecclesia Christi sponsa, Cant.2.7.& 3 5.8

...ſe.2.23.Rom.9.25.Apoc.20.9]

[*Dilectus*, Chriſtus Filius Dei, ſponſus Eccleſiæ, ſæpius ...a appellatur. 1. Ab Eccleſia in Cant. 2. A Prophetis & ...poſtolis, Pſ.45.1.Eſai.5.1.Matth.12.18.Eph.1.6.2.Pet.1.17. A Deo Patre, Matth.3.17.& 17.5. Luc.20 13. *Dilectus* Dei ...opulus in Chriſto adoptatus, ex Iudæis, deinde ex Iudæis ...Gentibus ſimul collectus, Pſal.60.7. Ier.11.15.Rom.1.7. ...ol.3.12. 1.Theſſal.1.4.Iud.3. Dilectus filius matris chariſſ. ...rou.31.1.Dilectus,i.Chariſſimus in Chriſto, Rom.16.v.5. 1.Cor.15 58.1.Tim.1.2.Tit.1 4.Philem.3.]

...CTIO Dei. Vide DEI dilectio.Dilectio proximi præci...tur.Vide AMOR,& CHARITAS.

...MMA, ſyllogiſmus vtrinque vinciens: Dilemmatum vſus ...cripturæ familiaris, Matt.21.25.Mar 11.30.Luc.6.9 & 20.4. ...oan.8.5.& 18.23.Act.5.v.38.39.& 25 11.

...GENTIA commendatur, Prou. 22.29. *Exempla*: Serui I...ac, Gen. 24.56. Ioſeph, Gene.39.2.21 & 41.40.Dan.1.19. ...onathan & Achimaas 2. Sam. 17. 18. Vide contrarium ...hic vitium ACEDIAM, & NEGLIGENTIAM.] 1.Tim.3.5. ...att.25.21.

...GERE & non diligere animam ſuam, id eſt vitam, He...æis qui dicantur, Vide ANIMAM diligere.

...VVIVM à Deo immittitur, Gen.7.17. Diluuium deinceps ...on metuendum, 9.11. in eius rei fidem ſigni loco datur à ...eo Arcus cœleſtis, v. 12. 13. Nobis exemplo eſſe debet: ...att.24.37.c.2.Pet.3.6.

...VVIVM, pro afflictione & clade grauiſſ. Pſa.32.6.Nahum. ...8.

...a, filia Iacob ex Lea, naſcitur, Gen.30.21. à Sichem rapi...r,24.2.ſeſe domi non continens [1.Tim.5.13.Tit.2.5.] (i. ...dicium iſtud.)

...NYSIVS Areopagita Chriſto credit, Act.17.34.

...TREPHES ambitioſus, 3. Ioan.v.9. Iohannem non reci...ebat (i.à Ioue nutritus.)

...ALCEATI domus, Deut.25.10.V.Calceamentum.

...ESSIO à fide, Vide APOSTASIA:& DEFECTIO.

...IPLINA Eccleſiæ, Vide ECCLESIA: &, EXCOMMVNICATIO. Diſciplina familiæ.V.parens.

...IPVLA, Act.9.36.

...IPVLI Chriſti qui, Vide CHRISTI Diſcipuli. Diſcipuli *Chriſti* baptizant, Ioann.4 2. Diſcipuli *ſeptuagintaduo* mit...ntur, Luc. 10. 1. Diſcipuli Chriſti paulatim proficiunt,

Matt.13.36. Marc.7.17. Luc.9.45. Ioan.2.v.19.22.& 12.16.
13.v.7.33.36.& 16.v.12.17.Act.10.v.34.35.& 11.16. Discipu-
rum dispersio, Act.8 1. Discipulorum Christi prærogati-
Matth.11.11. & 13.v.11.16.17. Discipulorum Christi stup-
Matt.17.17. Vide APOSTOLI.

DISCORDIA, Est animorum sententiæ & orationis in re
qua consentire plures debuerunt, dissensus à charit-
Christiana dissidens.

DISCORDIA vitanda, Prou.6.19.& 15.18.& 16.28 & 17.1
18.6.& 30.10.Matth.12.24.Luc.11.17.1.Cor.14.33. 2.Cor
20.Gal.5.v.15 20.2.Tim.2.23. *Discordiæ, dissensionis, & ri-
rum exempla*: Cain & Abel, Gene.4.8. Pastores Abrahan
Loth, 13.7. Reges Chanaan, 14.4 Sodomitani contra Lo
19.9. Pastores Geraræ & Isaac, 26.20. Esau aduersus Ia
bum, 27.41. Iacobus aduersus Labanem, 31.36. Simeon
Leui aduersus Hemor & Sichem, Gen.34.25. duo Hebr
Exod.2.13. Congregatio aduersus Mosen & Aaronem, 16
Mosen, 17.3. Num.21.v.4.5. Abimelech & fratres, Iudic.
Tribus Ephraim aduersus Iephthe, 12. v. 1.3. Israelitæ
Beniamitæ, 20.13. Saul in Dauid, 1. Sam.18.8.9. 2.Sam.
Absalom in Dauidem patrem suum, 2. Sam.15.10. Israel
in Dauidem Regem, 19 41. duæ Mulieres, 1.Reg.3.22.
boam & Israelitæ, 12.16. Discipuli Christi, Luc.22.24.
dæi, Iohan.6.52.& 10.19. Turba, Ioh.7.43. inter Pharisæ
& populum, 9.16. Ierusalem ciuitas, Act.11.2. multitudo,
4. quidam ex Iudæis, 15.2. inter Paulum & Barnabam, v.
Ephesij, 19.28. Asiatici Iudæi & Ierusalem, 21.30. Phari
& Sadducæi, 23.7. inter Corinthios, 1.Cor.1.v.11.12. &
3.4. & 11.18. Discordiæ & contentiones Euangelij occa-
ne excitandæ prædicuntur, Matth.10.35. Marc.3.12. Luc
v.49.51.

DISCRETIO, Est examen & disquisitio diligens inter d
quorum alterum reipsa tale est, quale nobis apparet: a
rum falsam tantùm illius, quod esse creditur imaginem
speciem externam præ se fert & gerit. Esa.5.20. Deuter
15.&c.

DISCRETIO Christianis omnibus necessaria, Hebr.5.1
Ioan.2.20.V.1.Cor.12.10.1.Thess.5.22.Iob.34.3.

DISPENSATORIS iniqui factum iniquum non laudauit
terfamilias, Luc.16.8. sed prudentiam eius duntaxat app
bauit, qui sibi voluerit in futurum prospicere. V.Luc.12
&c.1.Cor.4.1.2.Tit.1.7.1.Pet.4.10. Gen.43.16.1.Reg.18.

DISP

DISPERSIO fidelium & eius vtilitas, Act.8.1.4.& 11.v.19.20. Dispersis Israeliticis scribunt Apostoli, Iac.1.1.1.Pet.1.1.sic capitur hoc vocabulum,Ioan.7.35.

DISCRIMEN rerum temporalium & spiritualium, 2. Cor.4. 18.Discrimen electorum. Vide ELECTI. Discrimen Gentium & Iudæorum,Vide IVDAEI.

DISPVTATIONES quæ vitandæ, 1.Tim.6.v.4.5. 2.Tim.2.23. Tit.3.9. *Disputationum imitandarum exempla*: Quidam de Synagogis,Act.6.9.Paulus,9.22.& 17.17.& 18. v.4.19.& 19.v.8. 9.& 20.7.& 24.25. Iudæi, 28.29. Disputatio, disceptatio in corde,Iob 21.4.Eccl.3.11.

DISSIDIVM,Est apertum ab eo, à quo nos læsos putamus,diuortium, ne iam cum eo simus,& vllo modo communicemus & versemur.Iohan.7.45.V.Schisma.

DISSIDIVM inter cognatos Euangelii causa, Vide DIVISIO.

DISSIMVLANDVM nonnunquam, Prouerb. 12. 16. & 17.9. & 29.11.*Dissimulationum exempla*:Loth, Genes.19.16.Ioseph 42. 9.Saul, 1.Sam.10.27.& 28.8. Dauid,21.v.10.11.12.13. Psal.38. v.14.Ioab,2.Sam.18.16.vxor Ieroboam, 1.Reg.14.4.Aman, Esth. 5.v.9.10.Iob,Iob.3.26. Ezechias, Esa.36.21.Ieremias, Ier.38.27.

DIVINITAS Christi.Vide CHRISTVS Deus.

DIVES: non in Deo, id est, qui non apud Deum,vel Dei respectu est diues, Luc.12.21. vbi iubemur thesaurizare, v.33. (Matth.6.20.)in cœlis,ac proinde ab vnica Dei prouidentia pendere, qua de re 1.Tim.6. v.17.18. Diues non honorandus ob rerum caducarum opulentiam, Iac.2.v.2.3. Diuitis luxuriantis historia, Luc.16.19. Diuitis persona non consideranda,Leuit.19.15.Diuitis & pauperis collatio,Prouer.28.6.eorum discrimen, 18.23. Diuites quomodo se gerere debeant,Iac.1.10.vanis tentationibus obnoxij, 1.Tim. 6.9.difficulter seruabuntur, Matt.19.v.23.24.Marc.10.v.24. 25.Luc.18.24.25.Diuites pij à Regno Dei non excludendi, 1.Cor.1.26.1.Tim.2.v.1.2.3.4.& 6.17.Diuites huius mundi, infelices ac vani,Iob.27.v.16.19.Ps.49.v.11.18.Eccl.5.v.9 10. Luc.6.24. Iac.1.10.& 5.1.Diuites *mali* reprehēdendi, Mich. 6 12.Diuitibus in hoc seculo:hoc est,rerum ad hanc vitam pertinentium, copia locupletatis quid faciendum, 1. Timoth. 6.17. &c. Diuitum crudelitas, Iac.2.6. præsumtio, Prouerb. 21. 7. & 28. 11. Diuitibus cauendum maximè ne Dei obliuiscantur,Deut.6.12.Prouerb.30.8,9.Diues

IVCV[...]

[R]VGIVM, Deut. 24. 1. &c. V. Libellus repudij.
[D]OCERE: Docendi dexteritas à Deo, Esa. 50. 4. Docendum Dei verbum, Matth. 28. 19. Vide Dei verbum.
[D]OCILITAS, Est superbiæ frenatio, per quam ita animum regimus, ne admiratione propriæ sapientiæ aliorum iudicia contemnamus, sed vt alios placide audiamus, & veris argumentis conuicti cedamus. Huic aduersatur pertinacia in erroribus, abundantia in proprio sensu, & temeraria præsumptio scientiæ.
[D]OCILITAS, & omnis in religionis negocio præiudiciorum eiectio necessaria est, Ioann. 1. 47. Docilitas Dei donum est, Deut. 29 4. 1. Reg. 3. 9. Esa. 50. 4. Ier. 24. 7. Ezech. 11. 19. & 36. 26. Lucæ 21. 15. 1. Thess. 2. 13. Docilitas in Pastoribus necessaria, 2. Tim. 2. 24. 25.
Docilitatis exempla: Populus Israeliticus, Nehem. 8. v. 4. 5. multitudo, Luc. 8. 4. & 21. 38. Act. 2. v. 6. 8. 16. 17. Thessalonicenses, 1. Thess. 2. 13.
[D]OCTORES in Ecclesia à Deo constituti, Roman. 12. v. 6. 7. 1. Corin. 12. 28. Ephes. 4. 11. 1. Petr. 4. 11. Doctores qui admittendi, Matth. 5. 19. Doctores in Antiochia insignes, Act. 13. 1. Doctores falsi ambitiosi, 2. Petr. 2. 10. cauendi, Luc. 6. 39. Doctores falsi in Ecclesiam irrupturi, 1. Timoth. 4. 1. 2. Petr. 2. 1. 2. 3.
[D]OCTRINA, pro actu docendi, Marci 4. 2. & 12. 38. Doctrina *sana* semper in Ecclesia vigere debet, Genesis 48. 21. Exodi 12. 24. Deut. 11. 19. Eccles. 12. 11. Esa. 59. 21. Zachar. 1. 5. &c. 1. Tim. 4. 13. 2. Timot. 4. 2. Tit. 2. 1. 2. Petr. 1. 15. Doctrina *generalis* ex particulari, 1. Cor. 5. 7. & 6. 7. 1. Tim. 2. 8. & 5. 8. Hebr. 5. 4. & 10. v. 24. 30. 1. Petr. 2. 19. & 3. v. 7. 15. 1. Ioann. 4. 4. *Particularis* ex generali, Col. 1. 21. 1. Thess. 4. 3. 2. Petr. 2. 10. 1. Ioan. 2. 13. Doctrina Apostolorum & Prophetarum Ecclesiæ fundamentum, Ephes. 2. 20. Doctrina Christi, Vide CHRISTVS.
Doctrina *Dei* perspicua, Esaiæ 45. 19. & 48. 16. Doctrina & veritas in Rationali iudicio, Exodi 28. 30. Doctrinæ *Euangelicæ* certitudo, Ioannis 19 35. Galat. 1. 8. Ephes. 4. vers. 13. 14. 2. Timoth. 3. 14. Hebr. 13. 9. 1. Ioann. 4. 14. Doctrina *mala* cauenda, Matthæi 16 6. Ioan. 10. 8. Gal. 5. 8. Philip. 3. 2. Hebr. 13. 9. Doctrinæ *sanæ* contemptus noxius, Prou. 1. 7. & 17. 16. & 23. 9. 2. Timoth. 4. 3. Doctrinæ rectum iudicium manat ex timore Dei, Ioann. 7. 17. Doctrinæ *puritas* in Ecclesia necessaria, Esaiæ 30. v. 20. 21. Doctrinæ *Euangelicæ* sum-

Actor.40.21. Doctrinæ quæ homines à Christo abdu[...] pestiferæ, Ioannis 10. 8. Doctrinæ *impiæ* quàm effica[...] Thessa.2.9.2.Tim.2.13.Tit.1.11.Heb.13 9.

¶ Doctrinam Apostolorum scriptam & non scri[...] firmiter tenendam esse, vt traditionés, quas vocant, o[...] dere nobis possint Pontificij probare conantur, sed f[...] ex Rom.16.17.Gal.1.v.8.11.2.Thess.2.15. 1.Corint.11.[...] atqui sciendum est, non scriptæ, quam ipsi iactitan[...] ctrinæ Lydium lapidem esse scriptam doctrinam. [...] Traditiones.

Doeg (.i.sollicitus) Idumæus Dauidem prodit. 1.Sam[...] Sacerdotes Saulis mandato occidit, v.18. Iudicium [...] eum: Psal.52.

Dolor: *Doloris exempla*: Eua, Gen 3.16. Isaac, 24 67. Si[...] tæ, 34.25. Israelitæ, Exodi 3. v.7.8. Anna Elcanæ [...] Sam.1.v.15.16. Vxor Phinees, 4 19. Dauid, 2.Sam.1.26[...] 1.2. Mater Iabes, 1.Paral.4.9. Asa, 2.Paral.16.12. Filius[...] mitidis, 2.Reg.4.20. Iob, Iob 2 13.& 7.5.& 10.20.& [...] 30, v.16.17. Dauid, Psal.13.3. & 18.5. & 31.v.10.11. & 3[...] 56.&94.19. Esaias, Esa.21.3. Messias, 53 3. Baruch, Ier.4[...] 3. Damascus, 49 24. Ieremias, Thren.5.v.15 16.17. Io[...] Maria, Luc.2.48. Paulus, Roman.9.2. Dolores morti[...] pro mors dolorum corporis & cruciatus animi plen[...] 2.24. Psal.18.5.

Dolvs, Fraus: Dolus malus (est enim etiam bonus do[...] vt Iuriscõsulti aiunt, cùm aliud agitur, aliud simula[...] dissimulatur in damnum & perniciem alterius, [...] sua priuetur.

Prohibetur, Leu.25. 14. Sophon.3,13. Quàm sit e[...] fraudulentus Deum nosse recusat: Ier.9 6. malè pa[...] fruitur: Pro.12.27. Non dimidiat dies suos: Ps.55.23[...] animũ: Marc.7 22. Deo abominationi est: Ps.5.6. E[...] alius fruetur: Pro.28.10. V. technas fraudulentorun[...] tionis diuinæ minas: Ier.9 6 1. Thess.4.6. Remedi[...] 32.2.& Ps.15. Ioh.1.48. Luc.19 8. Eph.4 28.

Dolvs, Ierem.9 6. Ps.35.20 Pro.1.17. Marci 7.22. Act.[...] natur, Rom.1.29.1.Thess.4 6.1.Pet.2.1. *Doli exempla*[...] cob, Gen.34.14. Abner, 2 Sam.3.27. impij & hostes [...] Ps.27.3.& 35.20 & 36.3.& 38.13 & 57.5 Doeg Iduma[...] 52.v.3.4. populus Iudaicus, Ier.9.8. Principes Sac[...] & Seniores, Matt.26.4. Insidiatores Christi, Luc.2[...] lymas Magus, Act.13.10. (Vide Fravs, & Astutia.)

OMESTICI Dei, fideles, Ephes.2 19. Domestici hominis, inimici eius, Matth. 10.36. Domesticorum habenda ratio, 1. Timoth.5.8. *Exemplum*: Dauid, Psalm.101. v 2.6. Domestici fidei Gal.6 10. vocantur, qui per fidem sunt in eadem atque nos familia Domini. Vide Prouerb. 31.15.21. & 1. Cor.16 19.

OMINATVS, pro Senatorum aut aliorum quorumuis Magistratuum, & in eminentia quapiam constitutorum, collegio, 2. Pet.2.10. Iudæ.8.

OMINVS reipsa vnus est, 1. Cor.8.6. Ephes.4.5. Domini per similitudinem multi sunt, 1. Cor.8.5. Dominis duobus, id est, inter se repugnantibus, seruire nemo potest, Mat.6.24. Dominorum & Dominarum erga seruos & ancillas officium & potestas, Exo.21. v.2 20.26. Leuit.19.13. & 25.39. Deut.5. v.14.21. & 15 v.12.16 & 24.15. Iob.31 13. Prou.29 19. Eccl.7. 20 & 33.31. & 42.5. Eph.6.9. Col.4.1.

OMINVS Iehoua, Iehoua Elohim, Adonai: Iehoua essentiã, Elohim personas, Adonai dominationem respicit.]

[*Dominus*, Pater, Filius, Spiritus Sanctus, frequentissimè nomine Iehouæ, nonnunquam Elohim apud vulgatum interpretem, rarius Adonaï, sæpissimè dominus Deus, i. Iehoua Elohim, exprimitur. *Dominus* in N. T. κύριος appellatur.

De personis in Deo, *Dominus* etiam dicitur. *Dominus* Pater, Psalm.2. v.2.7. & 110. v.1.4. Prou.8.22. Matth.11.25. & 21.40. Luc.1.32. & 4.18. Act. 3.22. & 4.26. Hebr.7.21. Apoc. 11.15. *Dominus*, Pater & Filius, Gen.1.2. Iudic.3 10. Esai.40. 13. Ezech.11.5. Act.5.9. 2. Cor.3.17. *Dominus*, Filius Dei Patris, Gen.16.13. & 18.1, &c. Ios.5.14. Iudic.6.24, Psalm.2.12, & 102.26. & 110.1. Esai.6.1. & 40.3. Ier.23 6. Malac.4.5. In N. T. sexcenta testimonia occurrunt, quæ Filium Dei Dominum appellant.

Dominus, Spiritus S. 1. Cor.12.4.5. 2. Cor.3.18. 2. Thess. 3.5. Vide Exo.17.2. Deut.32. 12. Cum quibus confer Esai. 63. v. 10.14. Item confer Psal.95.7. & Heb.3 7. &c. Deinde Esai.9. & Act.28.25. Tertiò, Esai.54.13 & Ioann.14.40. & 16.13. Denique Ier.31,31. Hebr.10.15. & Deut.9.24. Act.7.52. & Ezec. 3.16. Item Apoc.20.28.

Dominus, qui iure summo re quapiam potitur & qua frui liberè potest, Matth.12.6. Marc.2.28. Luc.6.5. *Dominus*, *Domini*, Angelus, Angeli, Gen.19. v.2 8. Act.10.4. Apocal.7. 14. Dominus, de homine, hero, marito, primis &cæt. dici-

tur:& frequenter occurrit.

DOMVS discalceati, Deut.25 10. Domus *leprosa* mundanda quomodo,Leu.14.36. Domus *Regia* in Ierusalem incer tur,Ier.52 13.Domus pro iis qui in eadem domo versan synecdoche,Matt.10.12.pro hospitio,9.28.Domus appe tio interdum eos etiam comprehendit, qui vel cogna ne attingebāt eiusdem familiæ ciues,vel ex illorum fr bus oriundi,vt apparet ex Luc.1.27. Domus Israel, id gens Israelitica,Matth.15.24. Super domos proclamare bentur Apostoli Euangelium, Matt.10.27.id est,in ipsi dium tectis,populo circonstanti, ac prætereunti : ita e erant fabricata ædium summa, vt in illis ambulare & sari possent, vt liquet ex Deut.22.8.2. Sam.11.2. Act. Domus *super petram* ædificata firma manebit, Psalm. Matt.7.24.& 16.18.Luc.6.48.Rom.8.35. Domus *terrestr* *cœlestis*,2.Cor.5.1.2.Pet.1.14.Domus *vendita*,& eius le uit.25.25.Domus custos, mulier,1. Tim.5.13. Tit.2.5.i mo docenda mulier,1.Cor.14.35.

[*Domus* significat 1. Aedes pauperum, diuitum, pr pum 2.familiam & quæcunque sunt in domo. 3. Popu vt domus Israel populum Israeliticum indicat.4. Tr & partem populi, vt Domus Aaron, pro tribu L ca.5.Varia loca. *Secundò* Domus nomine mortale c intelligitur,Iob 14.19.Ecclesi.12.3. 2. Corinth.5.1.& chrum,Ecclesi.12.7. *Tertiò*, Scriptura domum Dei fre ter profert in medium : quo nomine significatur 1. cus gratiosam & peculiarem Dei præsentiam indica Tabernaculum.3.Templum Hierosolymitanum. 4.I siam, primùm ex Iudæis, deinde ex Iudæis & Ge constitutam.5.Cœlum beatorum,Ioann.14.2.2.Cori *Quartò*, domus mysticæ meminit Salomon, Cant.1.1 4.& 8.v.2.16.]

Domus spiritualis ædificatio:1. Petr.2.5. Hebr.3.v. 5.6. Terrestris, Psalm.127. 1. Prou.24.27.iniuste corruit, Hier.22. 13. Prouerb. 14. 11. Ecclesi.21. 9. modo domus sit regenda : Prou.15.6. & 27.23. Ec 34.V.Pro.31.10.

DONA Dei.Vide Dei dona.*Donorum Dei abusus, eiúsq exempla*:Agar,Gen.16.v.3.4.5.6.Esau,25.v.31.32.Hebr Vide CONTEMTVS,& ABVSVS.

DONORVM *oblatorum exempla*:Seruus Abraham, Gen. 2 53. Populus Israeliticus ad fabricationem Taber

Exo.36.v.5.6.Dauid,1.Sam.30.26.Assuerus, Esth.2.18. Cognati Iob,Iob.42.11. Christus,Luc.7.21.Pilatus Marc.15.45. Vide MVNERVM oblatorum exempla.

DONEC particula,interdum ita refertur ad tempus præcedens,vt de sequenti non affirmetur contrarium: quod satis indicant vel postrema Euangelij Matthæi verba, Matth. 28.20. Ex quibus verbis non potes colligere Christum nobiscum non futurum post consummationem seculi. Talia sunt & illa,Gen.28.15.Psal.57.1.& 110.1.2.Sam.6.23.Matt.1.25. & 5.26.Donec reddideris,&c.Matt.5.26.prouerbialiter dicitur de eo,qui cum summo iure agitur.

DORCAS,Act.9.36.à mortuis excitata,Act.11. v.40. Vide Tabita, Ioppensis discipula.

DORMIRE & exurgere, apud Hebræos prouerbium , pro securum esse,Psal.3.6.Marc.4.26. Dormire & obdormiscere, pro mori & reponi in sepulchro,quasi in lecto,Gen.47.30. Deut.31.16.2.Sam.7.12.1.Reg.2.10. &c.Esa.14.v.8.18.Matth. 27.52.Luc.8.52.Ioann.11. 11.Actor.13. 36.1.Cor. 11.30. & 15. 18.1.Thess.4.v.13.14. 2.Petr.3.4.vnde dormientes, pro mortuis,Daniel 12.2.]

DORMIRE,est peccati caligine premi,Rom.13 11.12.13. Eph. 5.14.1.Thess.5.v.6 7.]

DRACHMA, Numus est valens solidos Turonenses tres cum semisse.Didrachmum,Vide suo loco.Drachmæ perditæ similitudo,Luc.15.8.

DRACO,idolum Babyloniorum.Vide IDOLORVM catalogus. Draco vincitur à Michaele,Apoc.12.7.

DRACO, tyrannus,Psalm.74.v.13.14.Esai.51 9.Ezech.29.3. & 32.2.Draco,Balæna,Psal.104.26. Draco,Satã,Apoc.12.v.3. &c. & 13.v.1.4.11.& 16.13. & 20. 2]Draco fera auis,& ex serpentum genere,vento pascitur,Ier. 14.6.

DRVSILLA, Felicis Præfecti vxor, audit doctrinam Euangelij à Paulo,Act.24.24.25. (Gr.i.rore conspersa.)

DVBITARE debere nos de remissione peccatorum, gratia Dei & vita æterna,probare nituntur Pontificij ex Exo. 32. 30.Ios.14.12.1.Sam.14.36.Ioel.2.14.Ioan.3.9.Soph.2.1. Dan. 4.24. Amos 5.15 Act.8.22.2.Tim.2. 25. Vide CERTOS non esse,&c.&,FORTE.& DESPERATIO.

DVBITATIO, De gratia Dei,est neque assentiri firmiter verbo Dei,ac in hoc promissioni gratiæ, neque omnino repugnare, sed fluctuare nunc in vnam, nunc in alteram partem languidè inclinare,Eph.4.14, lege locum. Iacob. 1. 6.

Iudæ.v.12.Heb 2.

DVBITATIO tollenda,Hebr.12.v.12.13.Vide Perseuerantia.

DVLIAE & latriæ, quam Pontificij constituunt, differentia ex Scripturæ sacræ autoritate tollitur, in qua frequenter hæc inter se commutātur,& vnum alteri substituitur simili dicendi genere,Matt. 4.10.Act.20.19.Rom.1.9.& & 12.11.& 14.18.& 16.18.Eph.6.7. Phil.2.22.Col.3.24. Latria.

DVPLICITAS Deo exosa,Ezec.20.39.Iac.1.8. Apocal.3 v 16.Purificate corda vos duplices animo:Iac.4.8.

DVRITIES, Est sensus naturalis prorsus hebes,& nullum rum humanæ carni acerbarum gustum retinens : vel q iam callum propter assiduas afflictiones obduxerit, quòd naturâ sensûs iudicio priuatus sit.Hic certe anim que sensus nostri status minimè est probandus: sed p est ferus & inhumanus:vt Iob 6 12. apparet. Et qui pat ter afflictiones ferunt, quâ eas non sentiunt : n n pat tes,sed stipites potiùs sunt & dicendi & censendi.

DVRITIES: *Duritiei siue obstinationis in malo exempla*: C Gen.4.13.Pharao Exo.5.2.Israelitæ, 32.v.7.8.9. 10. Deu 27.1. Sam.8.v.19.20.2.Pa . 30.v.8.9. Filij Heli, 1. Sam. 23.24.25. Saul,15.v.29 30. Nabal,1.Sam.25 3. filij Saruiæ Sam.3 39.Viri Iudæ, 2.Par.24.v.17.18.19. 20. 21. Iudæi ctor.7.v.51.52. Vide OBSTINATIONIS exempla.

DVx noster Deus, Vide DEVS Dux noster.

DVCIBVS & Præsidibus parendum, 1. Petr. 2. 14. Rom. &c.

[*Dux*,caput familiæ,vel tribus.Num.7.v.30.10.Belli fectus,Gen.26.26. Comes,sodalis,Psalm.55.14.Magni Esai. 13. 2. & 32.8. Maritus, Prouer. 2. 17. Messias, 8 Dan.9 15.Orator.Act. 14.12. Præfectus aulæ,2.Paral. Legislator, Gubernator,Iudex,Genes.49.10.1. Petr. 2 Præfectus multis familiis, prouinciæ,vel regioni, Ge 20.& 36.15.&c.Primarius inter Ecclesiæ seruos,1. Par 20. Ierem.29 26. Qui alios in via salutis ducere & i tuere velle videtur,Matth. 15 14. & 23.ver.16 24.Ro 2.19.Prímarius inter regni regísque consiliarios & se Esth.1.14. & 9. 3.Princeps Populi,Rex 1.Sam.9.16. 2. 5.2. 2. Reg.20.5. Ezech.21. 30. Summus Dux, 2. Par 13.2.]

DYSENTERIA, est intestinorum exulceratio cū inflāmat &

t excretione sanguinolenta, ventrem magnis doloribus orminibusque exercens, Act.28.8.

E

BRIETAS, μέθη, est effectus vinolentiæ & crapulæ, quia est tum Ligamen ipsum rationis (vt aiunt) ex nimia & immoderata vini sumptione & bibitione contingens: tum nimia ipsa vini cuiuslibet assumptio. Vide Inebriari.

RIETAS damnatur, Deut.21.20. Prouerb.20.1.& 31.4. Eccles.10.16. Esaiæ 5. vers.11.22.& 28.1.Luc.21 34. Roman. 3.13. 1.Corinth.6.10. Galat.5. 21. Ephes. 5.18. 1 Thessal.5. 7.8.1.Tim.3 3.Tit.1.7.& 2.3 1.Pet. 4. 3. Ebrietatis *incommo-da*, Genes. 19. 32. 1.Reg.16. 9. Prouerb.21.17.& 23.31.& 31. 4.1.Cor 6 10.iramDei prouocat,Esa 5 v.11 13.& 28.1.Dan. 5.2.Ioël.1.v.4.5.mentem alienat,Pro.23.31.Eccles.19.2.Esa. 28.17. Ose.4. 11. ad libidinem incendit,Prou.20.1.& 23.31. &c.Ephe.5.18 facultates dissipat, Pro.21.17.& 23.20,21.Eccles.19 1.secreta detegit,Pro.31 4. Abac.2.15. ad furorem & rixas excitat, Prou.20.1 & 23.29.Eccles.31.40.Ose.7.5.Nocet vt serpens: Prou.23.31.32. Regno Dei excludit, 1.Cor. 6.10.Gal.5.21

Ebrietatis exempla, Noë, Genes.9.21.Nabal,1.Sam.25.36. Benadad,20.16. (Vide COMESSATIONIS exempla.) *In ebrietate extinctorum exempla*: Philisthæi, Iudic. 16. v.25.30. Amnon,2.Sam.13.28.Ela,1.Reg.16.9. Balsasar, Dan.5.v.1 2. 3.4.30.

[*Ebrietas* Spiritualis,Ier.13.13.Ezech 23 33.& 39 19.Esai. 28.v.1.3.]

RIOSI fugiendi,Prou.23 20. 1.Cor.5 11.

[*Ebrius*, ebria, ærumnis & afflictionibus oppress. Esai. 51.21.Ier.23.9.ebria sanguine,meretrix mystica, Apo.17.6.]

RON, Vide HEBRON.

CLESIA Latinis, Græcis ἐκκλησία. *Primò*, pro templo materiali, (vt vocant)Deu.23.1.Iudic.20.2.Psal.68.27.Thren. 1.10.Ioel 2.16.1.Cor.11.18.& 14.34. *Secundò*, pro familiæ alicuius domestici fidei,Rom.16 5 1.Cor.16.19.Coloss.4.15. *Tertiò*,pro cœtu vnius prouinciæ, 1. Reg.8.14. Act.9.31.& 11.26.& 12.1.& 13.1.& 15.3. & 19 32.& 20. 17. Roman.16.1 1. Cor.1.2.&16.1.2.Cor.8.1.Gal.1.2.2.Thess.1.1 &c.1.Pet.5.13.

Apoc.2.1. &c.3.1. *Quartò*, pro insigni aliquo credenti-
verbóque ac Sacramentis simul communicantium c-
tu,Act.20.28.1.Corinth.11.22.& 14.4.Gal.1.13. *Quintò*,
cœtu fidelium,Numer.19.20.& 20.4.1.Sam.17.47.1.R
8.v.14.55.2.Paral.29.1.&c.2.Paral.1.5.Psalm.22.26.& 26
& 35.18.& 107.32.& 150.1.Matth.16.18.Act.5.11.& 8.1.&
4.Rom.16.v.16.23.1.Cor.6.5.& 11.16.& 12.28.& 14.5.2.
rinth.8.v.18.23.24 & 11.8.& 12.13.Ephes.5.23.Phil.4.15.
loss.1.15.1.Tim.3.v.5.15.Apoc.1.11. & 22.16. *Sextò*, pro
uersa fidelium per totum terrarum orbem diffuso
multitudine,& tunc confertur candelabro,Apocal.1.20.
uitati,Ephes.2.19. Apoc.21.2. (vide Matth.5.14.) colum
rio,Esa.60.8. columnæ, 1.Timoth.3.15. Vide, Eccle
est columna & stabilimentum veritatis. *Septimò*, pr
natu Ecclesiastico,Matth.18.17.quia nimirum cognitur
mine totius Ecclesiæ. Alibi vocatur à Paulo Presb
rium,seu collegium Seniorum, 1. Timoth.4.14. Ob
uandum autem est,Ecclesiæ vocabulum vnico hoc sal
noui Testamenti loco (Matth.18.17.) de Iudæis dici, c
rum alioquin generales cœtus peculiari nomine so
Synagogæ appellari:quamuis Græci interpretes idem
cabulum attribuant eorum congregationi,etiam in v
ri Testamento,1.Paral.13. vers.2.9. Euangelista itaque
Seniorum collegio, dixit Ecclesiam. Lucas autem Pre
terium populi,Luc.22.66. vide Mar.5.22. *Octauò*, pr
uium conuentu,seu multitudine in Theatrum concurr
te,Act.19.v.32.39.

Ecclesia est vna & Catholica, præfigurata per vnam
visibilem arcam Noë, Genesis 6.14. 1.Petri 3.20.per c
tatem sanctam Ierusalem, Apoc. 21.2. per hortum c
clusum,& fontem signatum, Cant.4.12.per vnam colo
bam,6.9.per vineam,Psalm.80.9.Cantic.2.15.Esa,5.1.
Ierem.2.21. & 12.10. Matth.20.1. &c. Marc.12.1.Luc.2
Apocal.14.18.per agrum,Matth.13.24. per nauem, Luc
per Regnum cœlorum, Matth.13.24. &c. 25.1.&c. pe
genam comprehendentem bonos & malos pisces, Ma
13.47.

Ecclesia dicitur mysticum corpus Christi, Roman.1
1.Corinth.10.17.& 12.27.Ephes.1.v.22.23.& 4.v.4.12.1
5.23.Coloss.1.v.18.24.contentiosa non est.1.Cor.11.16.
mus Dei,1.Timo.3.15.Hebr.3.v.3.6.1.Petri 2.5.& 4.17.V
& Ephes.2.21.1.Petr.2.ver.4.5. vbi alluditur ad veteris
pli s

oli structuram. Sic singuli fideles dicuntur Templum Domini, 1. Cor. 3. 16. & 6. 19. 2. Cor. 6. 16. Euangelij ministra est, Esa. 41 27. immaculata, Cantic. 4 7. Eph 5. 27. à Christo mūdata, 5. 26. Tit. 2. 14. piorum mater, Esa. 54. 13. & 66. 10. Gal. 4. 26. difficulter parit filios, Apoc. 12 2. Christo pretiosa, Act. 20. 28. 1. Pet. 1. 18. plenitudo Christi, Eph. 1. 23. Sponsa Dei, Psal. 45. v. 11. 12. Ezech. 16. 8. Ose. 2 19. 20. Matth. 6. 15. 24. 2. Cor. 12. Eph. 5. 32. Apoc. 19. 7. & 21. v. 2. 9 Deo dilecta: Psal. 87. 2. 3. Vide & Cantic. 2. v. 2. &c. Christo subiecta, Eph. 5 24. super Christum fundata, Esa. 28 16. Psal. 118 22. Matt. 16. 18. & 21. 42. Luc. 20. 17. Act. 4. 11. 1. Cor. 3. 11. Spiritu Sancto prædita, Ioh. 14. 16. variis afflictionibus obnoxia, Dan. 12. 1. Zachar. 14. 5. vinci potest nunquam, V, Gen. 22. 17. Matth. 16. 18. Rom. 8. 37. vniuersalis est, Matt. 8. 11. Ioh. 10. 16. Gal. 4. 26.

ECCLESIA, Columna & stabilimentum veritatis dicitur, 1. Tim. 3. 15. non simpliciter, sed hominum respectu: nam alioquin ipsum hoc firmamentum lapide illo angulari nititur, Eph. 2. 20. Vide ECCLESIAE fundamentum Christus. Si quærat quis, quare hæc epitheta tribuantur Ecclesiæ? Quia videlicet non alibi habitat Dei veritas in mundo, nec alibi quàm penes Ecclesiam quęrenda hominibus, eam inuenire cupientibus. Ecclesia enim est, quæ filios Dei gignit, & educat per verbi Dei prędicationem, & verè bonorum operum exempla. Alibi meræ tenebræ, mendacia, errores, imposturæ, superstitiones, vertiginis & stuporis spiritus, omnes denique corruptelæ omnia latè possident: ex quorum collatione intelligi demum potest, quid veritatis nomine significetur. Sunt autem multis modis inepti & impudentes, qui ex hoc loco ita amplificant Ecclesiæ autoritatem, quasi veritatem ipsam gignat, ac instar primi fundamenti sustineat, cùm Ecclesia ipsa alio fundamento, id est, Christo nitatur, Ephes. 2. 20. nec procreatrix, sed testis sit duntaxat, altrix & conseruatrix veritatis inter homines: vt ipsa à Verbo, non autem Verbum ab ipsa pendeat.

ECCLESIAE *Accretio* paulatim progressa, Act. 2. v. 41. 47. & 4. 4. & 5. 14. & 6. v. 1. 7. & 8. v. 4. 12. & 9. 31. & 11. v. 21. 24. & 12. 24. & 13. 49. & 14. 1. & 16 5. & 17. v. 4 12. 34. & 18. v. 4. 8. & 19. v. 19. 20. *amplitudo* quanta, Psal. 2. 8. Zach. 2. 4. & 10 10. *autoritas* eius, Matt. 16. 19. & 18. v. 17. 18. eius *Bonorum* dispensandorum ratio, 1. Tim. 5. 16. Ecclesiæ *Ciues*, fœlices ac beati, Psalm. 84. 5. *Conditio*, Esaiæ 54. 11. *concordia*, 11. 6. *conuentus* eius expeten-

di,Psal.27.4.& 84.2.&c.

Ecclesiæ *corpus* in duas partes quasi distribuit Apostol, Col.1 20. Ephes.1.10,quibus in locis τῶν πάντων, id est, omnium nomine intelligendum est totum Ecclesiæ corp (quod alibi 2. Cor.5.19.simili dicendi genere Mundus appellatur)quod postea in duas veluti partes diuiditur:in quæ in cœlis, & ea quæ in terris sunt:per illa simplici intelliguntur fideles, ante Christi aduentum mortui: hæc verò, quos Christus viuos deprehendit, vel qui si eius aduentum consecuti: quorum rursus duas species cit Paulus,quæ tamen in vnum corpus coaluerint,Iudæ nimirum & Gentes.

Ecclesiæ *Decus*,Ps.45.v.14.15.Eph.5.27. Apoc.21.2.*dig tas* & præstantia, Esa.45.14.& 49.18.& 60.v.10 14. Sop 20.Apoc.12.1. *disciplina*, Matt. 18.18.2.Cor.2.6. (Vide E CLESIASTICA iurisdictio:&,EXCOMMVNICATIO) *d patio* prædicta,Mat.24.14.2.Thess.2.3. 1.Pet.1.1.1. Ioan.2 *Dona* in duas partes,in λόγον & γνῶσιν distributa ab Apo lo,1.Cor.1.5.*Filij* beati,Ps.88.16.& 116.6.Esai.54.13.*Fun mentum*,Christus,Eph.2.20.

Ecclesiæ *Hostis* à primis vsque temporibus, Ps.129.1. lænæ similes,Esai.27.1.Ecclesiæ hostes domestici,66.5. 12.6.Matth 10.36.Ecclesiæ hostes Deo inimici,Deu.32 Psal.17.8.Zac.2.8.miseri,12.v.2.3.& 14 12.perdēdi, Ger 14.Exod.23.22. Deut.33 29.Iudic.5.31 2.Reg.19.22.Esai 7.& 41 11.& 49 25.& 60.12.Ier.12.14.Ioel.3.2. Zachar.1 Act.7.7.Philipp.1.28.Apoc.11.5.11.& 16.6 Vide IMPIO interitus.

Ecclesiæ *Nomen* nouum,Esa.62.2.*nota* Ecclesiæ, Deu re est,Esai.45.14.Ecclesiæ notæ veræ tres,Act 2.42.Ecc *Pax*,Act.9 31.&.12.24.*perpetuitas*,Ps.102.29 Esai.66.22. 8.33. *Securitas*, Esai.33 20. *Thesaurus*, timor Domini, E 33.6.

ECCLESIA fidelium nascitur & propagatur per sanam ctrinam,Ioh.1.12.& 3 3.Rom.8.13.& 9 8.Galat.3.26.&c. 19.Eph.1.5.Tit.1.1.1.Cor.4.15. Philem.v.10.1.Pet.1.23.1. 3.9.& 5.v.1.18.Iacob.1.18.Ecclesia,seu Fidelium cœtus,t tur Pastoribus & Doctoribus suis ad vitam tuendam cessaria suppeditare, Deut.12 19.& 14.27.& 16.11.& 25. Esd.7.24.Matt.10,10. Luc.10.7.Rom.15.27. 1.Cor.9.7. 11.Gal.6 6. Philipp.2.29.& 4.1.16. 1.Thess.5.12. Heb.13 orare pro præfectis suis,Act.4.29.& 12.5.Rom.15.30.E

18.Philipp.1.19.Coloſſ.4 3. 2.Theſſ.3 1 Heb.13.18.

ECCLESIAE *Caput* eſt Chriſtus, Oſeæ 2.2.1. Corin.12.27.Ephe.1.22. & 4.15.& 5.23.Coloſſ.1.18.& 2.10.Eccleſiæ *membra* ſunt veri Fideles, eidem capiti Chriſto ſubiecti, cuiuſcunque nationis fuerint, ſiue Iudæi, ſiue Gentiles, Eſai. 43.9. Ioh. 10.16. 1.Cor.12. v. 12. Eph.3.6 Eccleſiæ *claues* promittuntur, & poteſtas, Matth.16 19. traduntur, Ioan.20.23. exercentur, Matt.18.17.(Vide EXCOMMVNICATIO & Clauis.)

ECCLESIAM ſibi Chriſtus comparauit, & emit ſanguine ſuo, Act.20 28.1.Cor.6.20.& 9.23.Eph.2.13.Col.1.14. 1.Pet. 1.18,Hebr.9.12. 1.Ioan.1.7. Apocal. 1.5 6.& 5.9.& 14.4. Cui Chriſto gloria & robur in ſecula ſecul.c.1.v.6.

ECCLESIAM ſuam Deus protegit & cuſtodit, Exod. 13. 21 & 19.45 Leu.26.12. Deut.7.21.& 23 14. & 31.3.1.Reg.6.13 Pſal. 46.v.1.11.& 132.13.&c.Eſa.43 2 3.Ier.46.28.Matt.18.20.& 28. 20.Ioan.14.23.2.Cor.6.16.

[Summa eorum quæ de Eccleſia dicta ſunt.

ECCLESIA cœtus ſacer, omnium Electorum Dei à condito mundo, vſque ad diem nouiſſimum :quorum quamplurimi viuunt iam in cœlis, alij in terris, alii naſcituri ſunt, qui è terris ſuo ordine in cœlis recipientur. 2. Eccleſia ſignificat cœtum eorum, qui primùm ante Chriſti in carne manifeſtationem, deinde ſub Euangelio veram religionem profeſſi ſunt, profitentur & profitebuntur in præſenti vita. 3. Significat cœtum aliquem numeroſum, vel exiguum, hominum in aliqua regione, ciuitate, oppido, vico, familia, eandem veram religionem profitentium. 4. Eccleſiaſticum Senatum, ſeu presbyterium: quia nimirum cogitur potius cuiuſdam Eccleſiæ particularis nomine, in qua presbyteri ſeu ſeniores conueniunt certo numero : Matthæi 18. 17. 5. Cœtus profanus ſeu conuentus ciuium, voce præconis è reliqua turba, quaſi nominatim ad comitia vocatus, &c.Pſal.26.5.& 107.32. Actor.19.verſ.32. 40.]

ECCLESIAM errare non poſſe, vt quæ ſit veritatis firmamentum, 1.Tim.3.15.his locis probare conantur Pontificij, Eſai.29.21. Matt.16.18.& 28.20.Luc.22.32. Ioan.14.16 & 16. 13.& 17.v.11.20. 1.Tim.3.v.15.&c.1.Ioan.2.27.eamque Chriſto, tanquam capiti, eiúſque Vicario Pontifici Romano ſubijci debere, hiſce teſtimoniis, Eſai. 43.9. Iohann. 10.16.

1. Cor.12.12. Eph.3.6. At quemadmodum lubenter & ex animo damus, Ecclesiam capiti suo Christo subiectam esse debere, vtpote à quo illa viuificum hauriat succum, Eph. 23. ita constanter negamus, Pontificem Romanum Christi Vicarium esse, eique Ecclesiam subiici debere: vtpote qui pestilentissimum à Diabolo, omnis mendacij patre, haustum succum in membra sibi subiecta latè diffundat & disseminet. V. Ioh.8.12.& 10.4.5.& 11.9.10.

ECCLESIASTICAE functiones, & earum genera ac ordines. Vide DIACONIA.

ECCLESIASTICA iurisdictio paucissimis verbis explicatur à Paulo, 1. Cor.5.4.&c. nempe quis sit huius ordinis autor & vindex, quibus sit hæc autoritas commissa, quæ sint obnoxij, de quibus causis ibi sit agendum, quomodo exercendum hoc iudicium, quanta vis illius, & quis eius finis, nempe Ecclesiæ sordium purgatio, & ipsius peccantis salus: quæ omnia in tyrannidem tum Episcopalem, tum Papisticam, sunt commutata. Vide EXCOMMVNICATIO.

EDICTVM: *Edictorum tam bonorum quàm malorum exempla:* Pharaonis, Gen.12.20. Exod.1.v.15.16. Ieroboami, 1. Reg.12. 26.27.28. Achabi, 22.26. Asæ, 2. Par.15.13. Cyri, 1. Esd.1.2. 13. Ezechiæ, 2. Paral.30.v.1.&c. Artaxerxis, 1. Esdr.4.21. 13. Darij, 6.12. Assueri, Esth.1.19.& 3.v.13.15.& 8.13. Nabuchodonosoris, Dan.2 12.& 3.5. Darii, 6.v.9.26. Augusti Cæsaris, Luc.2.1.

EDOM, cognomen Esau, & ratio eius impositionis, Gen.25. 30. eius generationes, 36.1. Edom, pro eius nepotibus Idumæis, qui commeatum Israelitis negant, Num.20.18. à Iuda deficiunt, 2. Reg.8.v.20.22. 2. Par.21.8. ab Amasia percutiuntur, 2. Reg.14.7. eorum excidium, Abd.v.1. Prophetiæ contra Idumæos, Num.24.18. Psalm.137.7. Esa.21.11.& 34. Ier.49.7. Thren.4.22. Ezech.25.13.& 32.29.& 35.1.&c. Ioel 3. 5. Amos 1.11. in Edom pugnare prohibetur Israel, Deut.2. 5. (i. Rufus.)

EDVCATIO bona: *Educationis & eruditionis liberorum exempla:* Noë, Gen.9.23. Loth & eius familia honestè educata, & bonis moribus prædita, ideoque liberata, Gene.19.16. Iacob, 37.10.& 42.v.1.2. Heli, 1. Sam.2.v.22.23. Dauid, 1. Reg.2. 1. Par.28.9. Iob, Iob.1.v.4.5. Parentes IESV, Luc.2.v.41. Huc pertinet & educatio Mosis, Act. 7.22. Timothei, 2. Tim.1.5.& 3.v.14.15. Fœmina illa electa, cui Ioannes secundam suam Epistolam inscripsit, 2. Ioan.v.4.

EI

FOEMINATI,1.Reg.14.24.& 15.12.& 22.47.2.Reg.23.7.Iob 6.14.Prou.18. .Esa.3.4. Ose.4.14.1.Cor.6.9.

ENIS succurrendum,Prou.28 27.(Vide BENEFICENTIA: &,ELEEMOSYNA.)Iacob 2 15.

ESTAS mandatorum Dei transgressores consumit, Deut. 6.v.20.21.22. Egestas, merces pigri. Vide ACEDIA, NEGLIGENTIA,PIGRITIA.Egestatis incommoda,Prouerb. 10.9.

LON vrbs in tribu Iudæ, cuius rex fuit Dabir,Iosf.10.3.à Iosua obsidetur,Iosf.10.34.expugnatur,v.35.

LON, Rex Moab, Israelem subigit,Iudic.3.14.ab Ahod interficitur,v.21.

REDI,Vide INGREDI.

RESSIO filiorum Israel ex Ægypto,Exod.12.41.

VD,Vide AHOD.

A, Rex Israel, 1.Reg.16.v.6 7.8.à Zambri seruo occiditur, v.9.dum ad ebrietatem biberet,ibid.

ATIO Corinthiorum reprehensa à Paulo,1.Cor.4.7.

A siue Helam,filius Sem,Gen.10.22.A quo orti sunt Persæ. Est & Elam Persarum prouincia , qui etiam Elamitæ dicuntur,Gen.14.1.Dan.8.2.Isa.11.11.Act.2.9.

CANA,i. Dei possessio, Leuita Ephratæus pater Samuelis, bigamus,1.Sam.1.v.1 2.Alii sex,hoc nomine.

DAD,& Medad prophetant , Num.11.26. nec inuidet Moses,29.

EAZAR, i. Deus adiutor,filius Aaron , Exod.6.23.& 28.in patris locum sufficitur, Num.20.28. Deut.10.6.partitur cũ Iosue terram Chanaan, Iosf.14.1. iuxta præceptum Domini,Num.34.17.Consecratur Sacerdos,Leu.8.24.&c. moritur & sepelitur,Iosf.24.33. filium habet,cui nomen Phinees erat,Exod. 6.25. qui demortuo Patri succedit in summo Sacerdotio,Num.25.v.7.11.12.13.

EAZAR filius Eliud , Matth.1.15. filius Phinees, Esdr.8.33. Phinees Pater,Iudic.20.25.

EAZAR,vnus ex fortibus Dauidis,2.Sam.23.9.

ECTIO: *Electionis ad diuersa munia obeunda,exempla :* Iudices à Mose electi,Exod.18.v.24.25. Duodecim millia ex Tribubus,Num.31.v.3.4. Iosue, 27.18.Iosf.1.v.1.2. Iuda, Iudic. 1 1. Gedeon, 8.22. Iephthe , 11.v.8.11. Saul,1.Sam.9.2.& 10.21. Dauid,16.v.1.2.12. 2.Sam.2.v.1.2.3.4. Psf.78.70 Salomon, 1. Reg.1.v.38.39. 1.Par.29.1.Ieroboam,1.Reg.12.20.duodecim Apostoli,Luc.6.v.13.14.15.16.Ioan.6.70.Matthias, Act.1.v.

23.24.25.26. septem Diaconi, 6.5. Paulus & Barnabas,
Vide ELECTI pro iis qui ad, &c.

ELECTIO hominum ad salutem æternam, Luc.10.20.Ro
29.& 9.11.Eph.1.4.2.Tim.2 19.1.Pet.1.v.2.&c. *Firma* est,
ta,& inuariabilis, Rom.8 38 & 11.v.2.5 29 Eph. 4.1.1.T
5.24.1.Ioan.2.19.& 3.9. dicuntur tamen excidere à gr
Galat.5.4. qui illius adipiscendi iter erant tantum ingr
quod etiam reprobis contingit, cùm aliqui sint etia
veram fidem gradus. dicitur item electio confirmari,2.
1 10.non in sese, quæ alioquin in sese firma est, nec vnq
labascere potest, cùm nitatur Dei proposito inuiolabil
in nobis nihilominus confirmanda est. Confirmatur au
ex effectis fidei, id est, Spiritus fructibus in nobis. Nam
stus est, qui facit iustitiam,& qui iustificatus est, idem v
tus est, cùm iustificatio fit per fidem, fides ex auditu.
porrò vocatus est, electus est ex Dei proposito. Vnd
tet, vocatio & vocationis basis quomodo magis ac
gis confirmetur: quamuis vno Dei proposito, certo
& æterno fulciatur. Sed electio, quæ temporarias
ctiones spectat, non est inuariabilis, vt Sauli & Iudæ
tigit.

Electionis causæ omnes à Petro enumerantur, 1.Pet.
Efficiens summa causa, Dei Patris præscitum. *Formalis*
catio efficax: nam tum demum re ipsa eligimur, cùm
æternum suum decretum in nobis per vocationem
quitur. *Finis* duplex, subalternus, sanctificatio electo
vltimus, gloria Dei, Eph.1.6. *Materia*, Christi obedie
Vide has causas & Eph.1.v.3.4. vbi expressè legitur: Q
legerit? nempe Deus. Quos elegerit? Nos. In quo? In C
sto. Quando? Ante mundi constitutionem. Ad quid? V
mus sancti, &c. vers.4. & ad laudem gloriosæ Dei gr
vers.6. Quomodo, seu quo respectu elegerit? Grat
mirum.

Electio in beneplacito Dei fundata est, Rom.9.11.E
1.9. Finis, Deut.26.19.Eph.1.v.4.5.6. 1.Pet.1.2. gratui
non ex operibus, Deut.7.8. Rom.2.11.& 9.11.& 11.5. C
4 9.Eph.1.4.2.Tim.1.9. Iac.1.18 & 2.5.2.Pet.1.10.1.Ioa
10. vnde electio gratiæ per Hebraismum dicitur à P
pro, electio gratuita, Rom.11.5.

ELECTIO, μετωνυμικῶς, pro ipsis electis, Roman.11.7. El
est causa bonorum operum, Ephes.1.4. ¶ Ad electi
particularem negandam temerè detorti loci, Rom
11.1

1 Timoth.2.4.

ELECTVS Dei, pro ipso duntaxat Messia interdum poni solet, Lucæ 23.35. [vtpote à Deo ordinatus qui Dei populum redimat & seruet.] alioqui solent electi Dei vocari, quos Dominus ad vitam æternam ab æterno selegit.

ELECTI, pro iis, qui ad functionem aliquam obeundam seliguntur: quales & quomodo oporteat eos eligi, Exo.18.v.21. 25.& 24.14. Num.7.v.5.6.& 11.28 & 17.v.2.8. & 27.v.16.18. & 31.4. Iudic.1.v.1.2.& 8.22.& 11.6.1.Sam.9.2.& 12.13.& 16. v.1.13.2.Sam.2.4 &5 v.2.3.1.Reg.11 31.&20.14.2. Reg.10. 3. 1. Paral.28.4. 2.Par.9 8 & 19. v.5.6.&30.5.1 Esdr.1.8.& 7. 24. Luc. 6.15. Actor.1.24.& 6.5.& 9.15.& 13.v.2.3. Rom.1.1. 1.Tim.2.7.2.Tim.1.6. Tit.1 5.Heb.5 4. Vide ELECTIONIS exempla.

ELECTI Angeli 1.Tim 5 21.

ELECTI soli sapientiæ diuinæ capaces, Matth. 11.25. & 13.11. Deo chari sunt, Malachiæ 1.2.Zachariæ 2.8. Matth.24.22. Ioan.3.16.Rom.5.8 & 8.37.Christo à Patre dati, Esaiæ 8 18. Ioann.6.37. & 10.29. & 17.6 & 18.9. à potestate Satanæ exemti, Eph.2 2. &c.pauci sunt, Matth.20 16. Vide FIDELES. Electi soli Spiritu S. præditi, Ioan. 14 17. à mundo selecti, Ioan.15.19.& 17.6.Galat.1 4. vasa honoris sunt, Rom. 9.21.2. Tim.2.21.misericordiæ, Rom.9.23. ipsi soli Deo credunt, Esa.53 1.& 54.13. Ioan.6.45.& 10.26 Act.13.48 Rom. 10.16. 2.Tim 3.v.16 17. Tit.1.1. & 3.6. Hebr.8.11.2.Petr.1.3. perire nequeunt, Matth.24.24.Marc.13.22. Luc.19 9.Ioan. 6.vers.37.39.& 10.28.& 17.12.& 18.9 2.Thessal.2.13 1.Ioan. 2.19. Apoc.13.8. soli ipsi vere Deum norunt, Ioann.17.6. soli perseuerant, 1.Iohan.2.19. soli saluandi, Apocal.21.27. à Patre trahuntur, Iohan.6.44. nomina eorum scripta sunt in cœlis, Luc.10.20.Philipp.4.3.Apoc.3.5.& 20.15.& 21.27. Vide LIBER vitæ. Electorum numerus soli Deo cognitus, 1. Reg.19 18. Rom.11.v.3.4. 2.Tim.2.19. prerogatiua eorum, Matth.13.11.

ELECTOS posse excidere à Dei gratia, & excutere Spiritum Sanctum, vt probent nonnulli, abutuntur locis, 1.Sam.16. 14.Psal.51.13.Luc.11.24.&c.Rom.11.v.20.21.22. 1.Cor.9.27.& 10.12.Philip.2.12. Gal.5.4.1.Tim.1.19.& 4.1.Heb.6.v.4.5.6. & 10.26.2.Thess.5.19. Eph.4 30.2.Pet.1.10. Vide ELECTIO. Electi, ne Spiritum extinguant, monentur, 1.Thessal. 5.19. quòd, etsi electio firma & certa est, minimè tamen frustrà præcipitur, etiamsi id fieri nequaquam possit: quia

ideò non extinguitur in electis, quia eum fouent: vt
tem foueant, huiusmodi exhortationibus adducun
Nam qui constituit Spiritum in electis suis nunquã ext
guere prorsus, simul patefecit quibus rationibus illum
lit fouere, suo videlicet in pietate progressu. Nihil ita
facit hic locus ad euertendam electionis nostræ certi
dinem, & inuiolabilem firmitudinem. Vide Perseuer
tia.

ELECTVS in præsenti vito dicitur, qui à Deo vel imme
tè vel mediatè, ad functiones publicas, politicas aut
clesiasticas, vocatur. 2. *Electus* ad participationem, fœd
gratuiti, nempe populus Israelis. 3. *Electus* ad vitam æ
nam, quicunque est membrum Christi. 4. *Electus* dic
Christus mediator, nempe quatenus à Patre constitu
est Ecclesiæ rex, doctor, sacerdos, & seruator Ecclesia
Par.23.5. Esai.42 1.& 43.10. Agg.2.24. Matt.12.18. Luc.2
1.Pet.2.v.4.6. 5 Electus homo ab homine, variis de c
& ad multiplices rerum vsus vel abusus. 6. *Electus*, ad
Præstans, eximius, fortis, lectiss. Gen.23.6. 7. Electus l
à Deo, vt tabernaculi sedes, ciuitas Ierosol. templum.
lectus ad Dei iudicia exequenda, Ier.49.19 & 50.44.

ELIGERE in Christo, nihil aliud est, quàm gratis destina
doptioni per Christum, vt patet ex Eph.1.5.

ELEEMOSYNA, est misericordiæ actus exterior, qui se ali
opis vel corporalis vel spiritualis præstatione erga
ctum profert & patefacit. Est enim vel corporalis vel
tualis eleemosyna, quia vtrique nostri parti confer
test.

ELEEMOSYNA, speciatim stipem quæ pauperibus erogat
gnificat: Generaliter verò omne genus beneficii, qu
miseros confertur, atque adeò omnia charitatis offici
plectitur, Matth.6.2. alias dicitur Miseratio, 9 13.

ELEEMOSYNA in pauperes eroganda commendatur,
22.25.& 23.11. Leu.19.10.& 23.22.& 25.39. Deu.15.v.7.10
19. 1.Reg.17.10.&c. Ps.41.1.& 82.4.& 112.9. Prou.2.14.
9.28.& 11.v.18.25. & 14.v.21.31. & 18.23. & 21.v.13.21.&
& 28.27.& 31.20. Eccles.11.1. Esai.58.7. Ezech.16.49.
Daniel, 4.27. Matth. 6.v.3. & 10.42. & 19. 21.& 25.v.
Luc.3.11.& 6.35.& 11.41. & 12 33.& 14.13.& 16.v.9.21.
& 21.1. Act.2.42.& 6.2.& 9 36.& 10.2.& 11.29.& 20 35.
12.v.8.& 15.26. 1.Cor.16.1.&c. 2.Cor.8.v.4.15. & 9.1.
phes.4.28. Heb.13.16. Iac.2.5.1. Ioan.3.17. Vide MISER

BENEFICENTIA. Eleemosyna quomodo eroganda, Matt. 6.v.2.3.ſementi confertur, 2. Corinth.9.6.Gal.6.7.eſt ſacrificium Deo gratum,Philipp.4.18.Hebr.13.16. *Eleemosynæ exempla:* Abdias,1.Reg.18.13. Tabitha,Actor.9.36. Cornelius Centurio. 10. v. 1.2.3. 4. (Vide BENEFICENTIAE exempla.) Iob.31.16. Zachæus,Luc.19.8.

[illegible]GANS, i.pulcher, ſpecioſus,bona forma:Exod.2.2.2.Sam. 14.27. Ier.46. 20. Hebr.11.23.

[illegible]MENTA Phyſica, ex quibus res ſub cœlo componuntur, [illegible]lore ſoluenda,2.Petr. 3.v.10.12.Ignis,aer,aqua,& terra.

[illegible]MENTA mundi Paulo ſunt rudimenta, ſeu ceremoniæ [l]egales, poſt Chriſti plenam manifeſtationem: quibus Dominus Eccleſiam ſuam Iudaicam quaſi ſub pædagogo erudiit, Coloſſenſ.2.8. vt explicatur copiosè Gal.4.v.3.9. vbi etiam pro rudimentis capiuntur. Infirma [s]unt & egena,Galat.4.9. Catecheſeos religionis Chriſtianæ prima fundamenta.Heb.5.12.

[illegible]HANAN, vnus ex fortiſſimis ducibus in exercitu Dauidis, 2.Sam.23.24.1.Chron.11.26.

[illegible]phas,1.Reg.10.22.

[illegible] (i.Deus meus) Sacerdos in Silo, 1.Sam.2. 11.immorigeros filios habet,v.12.17. vnde increpatur ob indulgentiam 27.&c. Audita pœna ſubeunda,Deo acquieſcit,3. 18. nuncio captæ arcæ accepto concidit, & fractis ceruicibus moritur,4.18.Iudicauerat Iſraelem 40.annis:ibid.

[illegible]AB, i.Deus meus pater, filius primogenitus Iſai, frater Dauidis,1.Sam.16.6.

[illegible]AB,nepos Ruben,pater Dathâ & Abiron:Num.16.1. Heros ſub Dauide,1.Chro.12.9.Leuita,1.Chro.15.20.& 16.5.

[illegible]IACIM, filius Ioſiæ, qui & Ioacim, 2. Reg.23. 34.& 24.1.2.Paral.36.4. Nepos Zorobabel in geneal. Chriſti: Matt.1.13.

[illegible]IACIM,Præfectus domus Ezechiæ, 2.Regum 18.18. Eſaiæ 22. 20. & 36. 3.22. Chron. 36. 4. Eliacim filius Abiud Matth.1.13.& Luc.3.30. Sacerdos,Nehem.12. 49. Nomen ſignif.Dei reſurrectio.

[illegible]IAS,(1.Deus meus,)Thesbites Propheta,vir piloſus,& zona pellicea cinctus renibus, 2.Reg.1.8.ſiccitatem futuram ob Achab Regis peccata,illi denuntiat,1.Reg. 17. 1.paſcitur à coruis,v.6.Vide CORVVS, à Vidua,v. 15. precibus à Deo hoſpitis filij reſurrectionem impetrat, v. 22. conſtantem & verum ſe præbet,18.18. 2.Reg.1. 16. eius ſacrificium

igni cœlesti absumitur,1.Reg.18.38. fugit Iezabelem, 19.
pascitur ab Angelo,v.7. se à Deo solum relictum queri
v.10. Rom.11.3. Achabum ob occisum Naboth argu
Reg.21.19. ad Ioram regem Iuda scribit, 2. Paral.21.
cum Elisæo aquam siccis pedibus transit,2.Reg.2.8.in
lum rapitur,v.11.cum Christo loquitur, Mat.17.3.Eliæ
lus,1.Reg.19.10. Elias dicitur à Christo Ioannes Bapt
Matth. 11.14. non persona, Ioann.1.21. (quo modo n
Ioannes se esse Eliam,ibid.) sed spiritu ac virtute Elia
Lucas explicat,Lucæ 1.17.

[ELIASAPH, vnus ex ducibus Israelitarum in deserto, N
1.& 2.7.& 10.cap.]

ELIASIB, i. Deus conuersionis, Sacerdos magnus, muro
Ierusalem instaurationi manum admouet, Neh
3.1.

[ELIEL, bellator strenuus, 1.Chr.11.46. miles fortiss.1.Ch
11. Dux belli, 1.Chr.5.24. Trium Leuitarum insignium
men, 1.Chr. 6. 34.& 15.9.15.& 2. Chron.31.31. signif. I
meus Deus.

ELIEZER, filius Dodani, Propheta, Iosaphat Regem ar
2.Paral.20.37.(i. Deus adiutor meus) Aliorum no
nempe filij Mosis Oeconomi patr. Abraham,&c.

ELIMELECH Bethlehemita, cum vxore & Noemi pere
natur in regione Moabitide: & ibidem moritur, Ruth
1.2.3. Socer Ruth.1.(i. Deus meus rex.)

ELIPHAZ,(Dei obrizum) de tribus amicis Iob pri
Iob.2.11. eius cum Iobo disceptatio, 4.2.& 5.1.&c. 15. 1
reprehenditur à Deo, 42.7.&c.

ELISABETH. Vide ELIZABETH,

ELISAEVS, (i. Dei Salus, vel Deus saluans,) Minister
eum Prophetam vngi iubet Deus, 1. Reg.19. 16. patre
Eliam sequatur, relinquit, v.20.21. consulitur à Iosaph
Israel, atque Idumeorum Regibus, 2. Reg.3.v. 11.12. t
Iordanem.2.14. sanat aquas lethales, sale in eas imn
2. Reg.2.20. Psalte canente prophetat, 3. v.15.16. exe
Israelis aquas à Deo impetrat, v.17. pauperculæ vid
leum multiplicat, 4.v.3.4.5.6. Hospitæ sterili filium
petrat, v.16. cuius mortui resurrectionem precibus
impetrat, v.34. pulmentum amarum dulce reddit,
panes famis tempore multiplicat, ver.43. Naaman le
sum sanat, 5. vers.9.10. eius munera recusat, ver. 16
rum natare fecit, 6. 6. eius in Regem Israelis sepe

;.v. 13.14. Hazaeli præſenti quæ facturus erat mala prædicit, 2. Reg.8.12. victoriam Ioas Regi contra Syros promittit, 13.17.moritur,v. 20. oſſium eius contactu mortuus excitatur,v.21.

HV Buzites ad Iobum reprehendendum tribus eius amicis ſe adiungit, Iob.32.v.2.eius in Seniores reuerentia,v. .6.7. eius de afflictione & agendi ratione Iobi ſententia, .10. 11. &c. & 34. 1.&c. 36. 1. &c. 37. v.1. 2.&c.[Elihu, dux elli,1. Paral. 12. 20.frater Dauidis,1. Par. 27. 18. Eliud F. ichin,Matt.1. 14.](Deus meus iſte.)

IZABETH filia Aminadab : vxor Aaronis : Exod,6.23.

IZABETH vxor Zachariæ,Luc. 1. 5. Spiritu Sancto repleta eſt,v. 41. eius de Chriſto & matre eius Maria iudicium, .42.concipit,v. 24.parit Ioannem Baptiſtam, v.57. (pro liſcheba.1. Dei mei iuſiurandum.)

ON Zabulonites, Iudex Iſraelis, Iudic.12.11. decem annos ſraelem iudicat,ibidem. moritur, ver.12. (i. quercus aut fortis.)

OQVENTIA, Exodi 4.10. Dei donum & opus eſt, v.11.*Eloquentiæ exempla*: Aaron, v. 14. Apollos,Act.18.24. Tertullus,24.1.[Omnium autem eloquentiam longe ſuperauit Chriſtus,vt Euangeliſtæ teſtantur. Vide Pſal. 45. 3. Eſai .50. 4.Matt.7.28.Luc.2 47.& 4.22.Paulus hominũ aliorum eloquentiam ſuperauit.Act. 14. 12.& 24.26. & 26. v. 24.28 31.32.]

LOQVIA & eloquium Dei,id eſt, Sermo voluntatem eius n lege & Euangelio patefactam continens.]

VL,menſis Auguſto noſtro reſpondens, Nehem.6.15.

YMAS,(Vide BAR-IESV.) Act. 13.8 (1. Magus.)

AEI (i. formidabiles) Gigantes erant, quos Moabitæ à erra ipſorum expulerunt : Deut. 2.9. Gen.14.5.

MATH, ciuitas & regiuncula in terra Chanaan. 2. Syriæ pars ad Chananeæ terræ limites.3.turris in ciuit.Ieruſal.]

MMANVEL, vel Immanu-EL,1. nobiſcum Deus: Chriſti Dei-hominis primarium nomen, Eſai. 7. 14.& 8. 8. Matt. 23.]

ERE & vendere quomodo oporteat, Geneſ. 23.v.9. 13. & 25.31.& 33. 19.& 41. 57,& 42 1.&c. Leuitici 19.v.13 35.& 25. v.14.47.Deut. 15.1.& 25.13.2.Sam.24 21. Prou. 11. v.1. 26. & & 16.11.& 20.v.10.23.Eccleſ.27.2.& 42.25.Eſa. 23.18.Ierem. 32.6. Ezechiel.45. 10. Mich. 6.16. Matth. 7.2. Luc.14 18. 1. Cor.7 30.1.Theſſ.4.6.

EMTIONIS *exempla* : Abraham emit seruos, Gen. 17.27. sp-
luncam duplicem, 23.16. Iacob partẽ agri, 33.16. Putiphar
sephũ, 37.36. Iacob & filij eius frumentum, 42. v. 1.2. Iosep
terram Aegypti, 47.20. Dauid areã, 2. Sam. 24.24. Amri m
tem Samariæ, 1. Reg. 16. v. 23.24. Negociatores Regis, 2.
ral. 1. v. 16.17. Ieremias agrũ, Iere. 32. 7. Principes Sacerd
tum agrum Figuli. Matth. 27.7. Ioseph sindonem, Marc.
46. Maria Magdalena, &c. aromata, 16. v. 1.2. Filius Dei E
clesiam suam, Act. 20.28 1. Corint. 6.20. & 7.23. 1. Pet. 1.
2. Pet. 2.1.

EMAVS, (i. Aurora.) [vicus in quem] proficiscuntur duo D
scipuli, Luc. 14.13. quibus Christus patefecit se resurrex
se, &c.

EMOR, Dinam vxorem filio suo Sichem petit, Gen. 34.8. cu
filio occiditur, v. 26. (Hamor. i. Asinus.)

ENACIM (gigantes) Deut. 2.10.11. interficiuntur à Iosua, I
11. v. 21.22. eorum possessio datur Calebo, Iudic. 21.12.

ENCAENIA (id est, instauratio, siue renouatio) festum à M
chabæis institutum, 1. Mach. 4. 59. Ierosolymis celebrat
Ioh. 10. 22. vnde Ἐγκαινίζεσθαι dicuntur, quæ sacro vsui ve
initiantur, Heb. 9.18. & 10.20.

ENOCH, Vide HENOCH. ENON, V. Aenon.

ENOS, filius Seth, Gen. 5.6. quãdiu vixerit, v. 11. (i. vir hom

EPAENETVS, in Achaia primus credidit, Rom. 16 5. (Ἐπαινε
laudabilis.)

Ἐντολή, Luc. 1. 6. ea Legis pars est, quæ Moralis dicitur,
qua præcipitur quid Deo, quid proximo debeamus.
Δικαιώματα sunt sacri ritus, atque adeò tota Lex cerem
nialis. Κρίματα verò ea Legis pars, quæ ad ciuilem politi
& forenses cõtrouersias pertinet, quę Iudicialis appella

EPAPHRAS Colossensium Minister, Coloss. 1.7. vocatur Ch
sti seruus, 4.12. Pauli in captiuitate socius, Philem. v. 23.
spumans G.)

EPAPHRODITVS, (.i. venustus) Philippensium Apostol
Philipp. 2.25. & 4 18. Paulo captiuo fideliter ministrans:

EPHA vetus mensura Hebræorum, cuius homer est decim
Exod. 16.37.

Eph , filius Madian, nepos Abrahæ: Gen. 25 4.

EPHESVS, vrbs celeberrima in Asia minore : vbi Paulus bi
nium euangelizauit: Act. 19.9. ac Timotheum Episcopu
constituit. 1. Tim. 1.3.

EPHESIORVM ciuitas, magnæ Dianæ cultrix, Act. 19. v.
35. Eph

5. Ephesij duodecim, primariæ eorum Ecclesiæ sunt, Act. 19.v.1.6.negant se audiuisse an sit Spiritus Sanctus, id est, an vigeant Spiritus Sancti dona in Ecclesia, 19. 2. Ephesij credentes curiosarum artium libros comburunt, v. 19. Ephesiorum gloria.

EPHOD, vestis Sacerdotalis, Exodi 25.7.Ephod Gedeonis, fuit idololatria à Gedeone instituta, contra Dei verbum, in patria sua Ophra,bona quidem intentione, sed quæ toti populo Israel offendiculum præbuit, Iudic. 8. 27. Vide IDOLORVM catalogus. Ephod lineo indutus Samuel, seruit Domino, 1.Sam.2.18.Ephod lineo indutus Dauid, 2.Sam. 6.14. Ephod ex auro, hyacintho, purpura, cocco bis tincto, & bysso contexta, quæ propria erat Sacerdotum,Exo.28.6.

EPHRAIM (id est, fructuosus effectus,filius Ioseph secundus, Genes.41.52.Manasse fratri præfertur,48.16. eius sors, Ios. Ios.16.4.Vide Iudic.8.1. &c.[Ab eo tribus & eiusdem regio denominata est. Frequenter apud Prophetas significat Ephraimitas & Israelitas,seu decem tribus quæ à regno Iuda seu Dauidis domo defecerunt.]

EPHRAIM oppidum prope Iericho, vbi Christus septimo & octauo die ante Pascha cum Discipulis commoratus est, Ioan.11.54.fit eius mentio 2. Sam.13.23.

EPHRATA,quæ & Bethlehem dicta est, vrbs fuit Dauidis in tribu Iuda:vbi natus est Christus, Gen.35.16.Mich. 5. 2.(i. terra fructifera).V.Bethlehem.

EPHRON,ciuis Hebron,à quo Abrahamus emit agrum ad sepulturam vxoris suæ:Gen.23.8.&c.

EPIMENIDES,poeta Cretensis, citatus à Paulo,Tit.1.12.

EPICVREI, secta philosophorum orta ab Epicuro,affirmante voluptatem esse summum bonum, cum Stoicis aduersus Paulum disputant,Actor.17.18. voces eorum, Esa.22.13. & 28. 15,1.Corinth.15 32.Esa.56.11.12.

EPISCOPATVS,Psalm.109.8.Actor.1.20.1.Tim.3 1.]

EPISCOPVS noster Christus. Vide CHRISTVS. Episcopus ἀπὸ τοῦ ἐπισκοπεῖν dictus, quòd illum oporteat quasi speculatorem in doctrinam & mores gregis sibi cōmissi inquirere,Act.20.28. Episcopi interdum generali nomine Presbyteri vocantur,Act.20.17.28. 1. Tim.5.17. Episcopi quales esse debeant,Vide PASTORES.V.Esa.56.10.

Episcopus, commune nomen eorum, qui verbo & gubernationi Ecclesiæ præsunt: puta Pastorum, Doctorum

& Presbyterorum, Phil.1.1. Episcopus vnius vxoris vir e debet, 1. Tim.3.2. Ergo qui coniugatos excludit ab Episco patu, quia coniugati sunt, Antichristum se prodit, 4. 3. piscopi & Diaconi, vnà cum vxoribus, liberis & fami eleganter depinguntur, 3. v. 2. 8. Tit. 1. vers. 7. &c. pr bandi sunt primùm, deinde ministrent, 1. Timo 3.10.

EPISTOLA Apostolorum ad Antiochenos missa, Act. 23. Epistolæ ad Romanos scriptæ ratio explicatur, Ro 15.15. Epistola ad diuersas Ecclesias scripta, Apoc.2.1.&c.

EPISTOLA Pauli Corinthij vocantur, 2. Cor.3.2. Christi, 3. Vide LITERAE.

EPVLAE in sacrificiis, Deut. 12. v. 12. 18. & 14 26. & 15.10 16. v.11.14. & 26.11. & 27,7. 1. Sam.9 13. *Exempla*: [Iethro, cer Mosis, Exod.18.12.] Israelitæ, 1. Paral.29.22.

EPVLARI & lætari, coram Domino, Deut. 16.11. & 26.11. ep landum & exultandum nobis ob Pascha nostrum immo tum, 1. Cor.5. v.7.8.

EQVI fortitudo à Deo est, Iob.39. 22. &c. Equi albi visio, poc. 6. v. 2. rufi, v.4. nigri, v.5. pallidi, v. 8. Equorum Sal monis numerus, 1. Regum 4.26. Equites eius, 10.26. Equ ne multiplicet sibi Rex, Deut.17.16. Qui fidunt equis: 20.8. ruunt, v.9. Ne sitis vt equi, Ps. 32. 9. Equitatus Ph raonis, & Chananæorum, Equitatus regius Iosaphati, 2. Chr.18. 30. Equitatus mysticus: Cantic.1 4.

ER, filius Iudæ primogenitus, Genes. 38. 3. nequam est, & id à Domino occiditur, v.7. 1. Par.2.3. (Er, i. vigilans.)

ERASTVS, procurator vrbis Corinthi, Rom. 16. 23. conue sus à Paulo aliquandiu comes fuit profectionum eius: cu Timotheo missus fuit in Macedoniam: Act.19.21. Sed Pa lo Romę captiuo Corinthi mansit: 2. Tim.4.20.

[ERROR, pro deceptione, Ephes.4.14.22. 1. Thessal. 2. 3 Thess. 2.11. 1. Timoth.4.1. Iud.11. pro illusione, Esai. 3 10. pro imagine, Esai. 45. 16. pro incogitantia, Gen 42.12. Eccles.10.8. pro stoliditate, Eccles.1. 17. & 2. ve 2. 12. & 7. 25. & 10. 13. pro vanitate, Iob. 15. 31. Es 30.28.]

ERRORES difficilè corriguntur, Act.10.45. erroris efficacia Thes.2.11.

ERVBESCENTIAE *exempla*: Serui Eglon, Iudic.3 v.24. 25. El sæus, 2. Reg.3.14. Esdras, 1. Esdr. 8. 22. aduersarij Chris Luc.13,17.

BESCERE nemo debet Euangelium, Psalm. 40. 11. Marc. 38. Luc. 9. 26. Rom. 1, 16. 2. Tim. 1. 8. erubescendum propter peccata, Ezech. 16. 52.

AIAS filius Amos, Esa. 1. 1. tempus prophetiæ eius, ibid. [vocatur & mittitur, 6. 8. & 49. 1. nudus est & discalceatus, 20. 3. zechiam animat, 2. Regum 19. 6. Esai. 37. 6. increpat eum, .3. videt gloriam Christi, 6. 1. Ioan. 12. 41. orat contra Sencherib 2. Par. 32. 20. (Iesaiahu. i. salus Domini.)

AIAS, Athaliæ F. Esdr. 8. 7. Merari nepos, Esdr. 8. 19. Renab. F 1. Par. 26. 25.]

V, (id est, perfectus, nam perfectior quàm pueri solent, videlicet pilis instructus, prodiit) primogenitus Isaac nascitur, Gen. 25. 25. diligitur à patre, v. 28. Edom dicitur & ur, v. 30. & 36. 1. primogenituræ ius fratri Iacob vendit, 25. 3. Hebr. 12. 16. seruus fratris constituitur, 27. 37. vxorem ducit Ismaelitidē, 28. 9. fratri obuiam proficiscitur, 32. 6. platur. 33. 4. reuertitur in Seir, v. 16. ditissimus est, 36. v. 6. 7. Vide EDOM.

H, idolum in πυρείῳ. Vide IDOLORVM catalogus.

RAS Scriba, Babylone Ierusalem conscendit, 1. Esdr. 7. 6. diuinæ Legis interpres, ieiunium publicum edicit, 8. v. 21, 3. orat pro peccatis populi, 9. v. 5. 6. Separat mulieres gentiles ex Israel, 9. v. 1. & c. 10. 1. &c. prælegit librum Legis, . Esd. 8. v. 23. appellatur Iosedec, 1. Paral. 6. 15. (Esra. i. auxiliator.

OM, filius Phares, nepos Iudæ: in Genealogia Christi, Mat. 1. 3. 1. Chron. 2. 5. Ruth. 4. 18. (Hezron. i. atrium, sagitta.

SE pro fieri, Hebræorum more: Iudic. 11. 8. Psalm. 31. 3. & 1. 3. Mat. 19. 5. Luc. 3. 5. pro agnosci & apertè conspici, 1. Cor. 5. 28. pro significat, Mat. 15. 38. 1. Cor. 10. 4. μετονυμικῶς & sacramentaliter, pro repræsentare & adumbrare, Gal. 4. 24. In priore versus parte, pro in pretio haberi: & contrà, non esse, pro nullo loco censeri, 1. Cor. 1. 28. [De signo Sacram. dicitur quod sit res significata, cuius est signum Symbolum, & quam certissime repræsentet, Matt. 26. 26. & 1. Cor. 11. 24.]

SE in carne, quid significet. Vide In carne esse. Esse in felle amaritudinis, Act. 8. 23. Hebræis ἐμφατικώτερον est, quàm si diceretur, Fel esse in aliquo. Esse sub peccato, Rom. 3. 9. est reos peccati siue fontes esse. Esse in luce, pro regeneratum esse, 1. Ioan. 2. 9.

STHER regina efficitur, Esther. 2. 17. Regem & Aman

conuiuio excipit,5.4.pro sua & populi vita Regem orat, 3. (.i.abscondita,vel demoliens.)

Est & Non in sermonibus Pauli non fuit, neque in promissionibus Dei, 2.Corin.1.v.17.18.19.20.

Est,est,Non,non,loco iuramenti dicendum,Matth.5.37. 5.12.

Esvrire iustitiam,Psalm.107.9.Esa.55,1.Matth.5.6.Luc. & 6.21. Apocal.21.6.&22. 17. Esurientes cibandi, R 12.20,

Esvrit Christus,Matt.4.2. Vide Christvs verus hom. Esurienti Eliæ ministrat Angelus, 1.Regum 19.5.

Et,pro quia,1.Corint.8.4. 2. Corinth 5.6.Coloss.1.24.& Hebr.4.13.1.Ioan.3.20.pro, vt:Marci 9. 49. interdum n est copulatiua, sed illatiua potiùs: verùm cum interro tione semper,Matth.5.14.Marc.10.26.pro,id est:2.Cor. Galat.1.4.Ephes.1.3.Coloss.1.3.Apocal. 21.22.

Ethai in Dauidem fidelitas, 2.Sam.15.v.19.20.21.(Hora tempus siue paratus.)

Eva ,Vide, Heva.

Evangelivm pro historia per Euangelistas conscripta cùm dicitur, Euangelium secundum Matthæum, M cum,&c.vt interpretatur Lucas, Act. 1. 1. pro Euangel doctrina,seu salutis doctrina, non ab hominibus exco tata,sed è cœlo,(Ioan.1.18.)ad nos allata,Marci 16. 15. (lat.1.6.sicut prædictum fuit Esai.,52.7.vt mutua sit inter dem & verbum prædicatum relatio, Rom. 10. 17. pro ctrinæ illius salutiferæ annuntiatione, Rom.1.vers.1.9 15.19.1.Corint.4.15.& 9. 14. 2.Cor. 8.18. Phil.2.22. & 4. Coloss.1.5.1. Thess.3.2.2.Thess.2.14.2.Tim. 1. 1. & 2.8.

Evangelivm Crux interdum dicitur, Galat.5. 11.& à l tro λόγος, id est sermo,per excellentiam dicitur,Actor. 36 37.

Evangelivm *Christi*, Marci 1.1.Roman.1 9.& 15. 19. Cor.2.12.& 10.14.Gal.1.7.1.Thess.3.2.2. Thess.1.8.*Dei*, R man.1.1.2.Cor.11.7.1.Thess.2.v.8.9.1. Petr.4.18. *Regni* D Marc.1.14. *Ministri* Euangelij aliquando suum illud v cant,Rom. 2.16.& 16.25.2.Cor.4.3.2.Thess.2.14.2. Tim 2.8.Euangelium *gloriæ* Dei nomine significatum,1. Tim 1.11. & potentia Dei,Rom.1,16.Euãgeliũ lacti cõparatur, Petri 2,2.(vide 1.Cor.3.2.)Euãgeliũ vocatur lex fidei,Ro 3.26.quod quomodo intelligendum sit, Vide Lex.Euang lium luciferi vocabulo significatum, 2. Petr.1. 19.mortu

præd

rædicatum dicitur, 1.Petr.4.6. vbi per mortuos intelligi
ebent ij, qui tum quidem cùm prædicaretur illis Euan-
elium, viui erant, nunc verò cùm illud dicitur, ſunt mor-
ui. Euangelium dicitur odor mortis ad mortem, 2. Cor.
.16. ex quorundam ſententia in eorum videlicet exi-
ium, qui mortem Chriſti tantùm vt mortem conſide-
abant, quibus ipſa crucis prædicatio erat vel ſtultitia, vel
ffendiculum, 1.Corinth.1.23. aliis verò odor vitæ ad vi-
am, qui vitam in hac morte propoſitam amplectebar-
ur. Euangelium præputij μετωνυμικῶς vocatur, Galat.2.7.
uangelium inter gentes annuntiandum: ſicut Euange-
ium Circumciſionis, ibid. quod inter circumciſos annun-
iandum eſt: neque tamen duplex eſt Euangelium in ſe, ſ-
ed populorum genera erant duo, quibus annuntiabatur:
num circumciſorum, alterum incircumciſorum. Euan-
elium Regni, pro felici de Regno cœlorum nuntiatione,
Matthæi 24.14.

Euangelium vocatur *ſpiritus*, 2.Cor.3.6. ſicut Lex litera.
Primò, propter veteres ceremonias temporarias, & in re-
bus craſſis ac corporeis poſitas. *Secundò*, & quidem potiſſi-
mùm, quia materia, argumentum, Miniſter denique Euan-
gelij eſt IESVS Chriſtus, non iam docens quid facere, quid
fugere oporteat (quod Legis officium eſt) ſed ſeipſum in
æternam vitam gratis offerens credentibus, nec offerens
modò, ſed etiam re ipſa inſinuans. Euangelium *ſtulta præ-
dicatio* vocatur à Paulo, 1. Corint.1.21. per conceſſionem
ex hominum hypotheſi, vt in ſequenti verſu ſtultitiam &
infirmitatem Dei vocat. Vide quiddam in IOSEPH Ma-
riæ, &c.

EVANGELIVM eſt æternum, Apoc.14.6. arcanum, Epheſ.1.
9.& 3.3.& 6.19. Col.1.26. & 4.3. 1.Tim.3.9.

EVANGELII effecta: Fides, 1.Tim.4.6. illuſtratio vitæ, 2.Co-
rinth.4.6. 2.Timot.1.10. pax, Epheſ.6.15. reconciliationis
miniſterium, 2.Corint.5.18 Regnum Dei ſtabilire, Matt.3.
2.& 4.23.& 9.35.& 24.14. Mar.1.14. Luc.16.16. Col.4.11. re-
gimen vitæ, Galat.6.16 ſalutis collatio, Act.13.26.& 28.28.
Rom.1.16. Spiritus adminiſtratio, 2.Cor.3.8. vitæ collatio,
Act.5.20. Philip.2.15.

EVANGELII ſubiectum Chriſtus, & eius gloriæ illuſtratio,
Rom.1.3. 2.Corin.4.4. hinc fit, vt teſtimonium Chriſti no-
minetur, 1. Cor.1.6.& 2.1. 2.Tim.1.8. Dicitur virtus Dei,
Rom.1.16. 1.Cor.1.v.18.24.

EVANGELIVM quibus manifestum, Matth. 11.25. & 13 11. ... cæ 10.21. omnibus & palam in toto orbe annuntiand... Matt. 10.27. & 24 14 & 28.19. Marci 13.10 & 16.15. Luc. ... 2 3. & 24.47. Tit. 2. 11. vbiq; annuntiatum, Col. 1. 23. ... lumniis obnoxium, Rom .3.8. quibus opertum, 2. Cor. ... per Prophetas promissum, Rom. 1.2. afflictionibus pro... uetur, Philip. 1. v. 12. 13. à paucis recipitur, Esaiæ 53.1. M... 14. Rom. 10.16. & 11. v. 3 5. Euangelij certitudo, 1. Corin... 1. Gal. 1.8. 1. Pet. 1.12. 2. Pet. 1.16.

Euangelij confirmatio ex donis Spiritus Sancti, 1. Co... v. 5. 9 ex Pauli constantia, Philip. 1.7. (vide suprà, EV... GELIVM afflictionibus promouetur) ex multitudine, ... 1. 6. ex Prophetarum orationibus, 2. Petr. 1.19. Euang... doctrina, lac & cibus, 1. Cor. 3 2. Hebr. 5. 12. 1. Pet. 2. 2. Eu... gelij doctrina noua videtur, Marci 1. 27. Act. 17. v. 19. ... noua tamen non est, Ioan. 8 25. Actor. 2. 16. & 3. 18. & 10 ... & 13.32. Roman. 1. 2. & 16.25. Ephes. 1.9. & 3. vers. 8.9. 2. T... 1 9. 1. Ioann. 1 2. & 2 7. Euangelij afflictiones Paulo dic... tur, 2. Tim. 1 8. quia Euangelium dicitur quodammodo ... fligi in iis à quibus annuntiatur, nisi (quod simplicius ... Euangelium accipiamus pro ipsius annuntiatione, ... qua sit crux coniuncta. Euangelij encomia, Vide EV... GELII effecta.

Euangelij *definitio* ab effectis sumta habetur, Rom. 1... cuius sensus est: Euangelium est organum Dei verè po... & efficax ad seruandum, quamobrem etiam vocatur ... chium Dei, Esa. 53 1. Euangelij *finis*, Rom. 1. 16. & 15. 1... Corint. 1. 9. & 2. 7. 2. Corin. 3. 18. & 10. v. 4. 5 6. 1. Thess. 1. ... 4. 3. Tit. 2. v. 11. 12. 2. Petri 1. 4. *scopus*, est Filius Dei, Roma... 3 Actor. 4. 12. 1. Ioan. 2. 12. Vide EVANGELII subiectum ... uangelij *hostes* duplices, Matth. 7. 6. Euangelij *patrocin*... ab omnibus suscipiendum, 2. Tim. 4. 16. Philem. v. 13. 14. ... 19. 20. 22. Hebr. 13 3.

Euangelij *prædicatio* quanti æstimanda, Rom. 10. 1... Cor. 4. 4. Gal. 3. v. 2. 5. Apoc. 1. 20. Euangelij prędicatio co... fertur messi, Matt. 9 37. Luc. 10 2. Ioan. 4. 35. fermento, ... 13. 21. Euangelij prædicatio, cultus Deo gratus, Ioan. 4... Roma. 1. 9. & 15. 16. Euangelij admiranda *propagatio*, Ac... 41. & 4. v. 4. 31 32. & 5. v. 14. 25. 28. 42. & 6. v. 1. 2. & 10. 44 ... 11. v. 19. 20. 21. 24. & 11. 26. & 13. v. 42. 43. 44. Euangelij *pr*... *stantia*, 2. Cor. 3. ver. 6. 7. Ephes. 3. 8. Coloss. 1. 27. & 4. v. ... Heb. 6. 18. Euangelium Lege pręstantius. Esa. 54. 1. Ro...

3. 2. C...

.Cor.3.v.7.8 Galat.4.v.24.26.27.Heb.2 1 & 7.19.& 12. 8.22.23.Euangelij *puritas* retinenda, Rom. 6. 7. Gal. 2. & 5.v.8.9. Iudæ v. 3. Euangelij *thesaurus* in vasis fictilibus conditus, 2.Cor.4.7. Euangelij *veritas*, pro eius genuina ritate, Gal.2.5. Euangelij *vis*, quanta in arcanis patefa- ndis, Luc.2.35.

NGELII & Legis discrimen, Ioann. 1.17. Rom.6.14.& 7. 2.Cor.3.ver.7.8.9.10.11.Gal.4.v.24 26.Hebr.8.13.& 9.v. 1.Euangelij pro toto noui Testamenti ministerio acce- i munus proprium esse prædicare pœnitentiam saluta- m seu μετάνοιαν, atque adeò totam ad Deum conuersio- m per fidem, non autem Legis, his rationibus & testi- oniis confirmatur, contra eos qui non rectè perpen- ntes discrimen Legis & Euangelij, vim Legis & virtu- m mortis & resurrectionis Christi (vt interim taceam agnam eos Christo iniuriam facere, in cuius solius no- ine pœnitentia est prædicanda) falsò illud Legi adscri- nt.

Primò, quia eius est inuitare ad pœnitentiam, cuius est em veniæ facere. Atqui id nō Legis (quæ perpetuò sine la summi rigoris ἐπιεικεία clamat damnatoriam illam ntentiam, Maledictus quisquis, &c. Deu.27.26. Gal.3.10.) d Euangelij est, vtpotè quod manu quasi ducit ad Medi- m animarum nostrarum Christum, qui perfectè Legem impleuit, & nostram in se transferens culpam, verè pœ- tentes à reatu absoluit, ideóq; in nomine suo vult præ- cari pœnitentiam, Lucæ 24.v.46.47.

Secundò à fine: Finis prædicationis pœnitentiæ est, vt sit quis gratiæ locus. Atqui gratiam & remissionem pecca- rum annuntiare, Euangelij: damnationem verò, Legis t: ideóque ministerium mortis vocatur ab Apostolo ip- Lex, 2.Cor.3.7. hoc est, Lex facit, vt ex agnitione peccati telligamus nos morte dignos esse.

Hæc peccati agnitio ex Lege petita & excitata dupli- m pro diuersis subiectis operatur dolorem. Nam inter- um ita vulnerat conscientiam, vt tamen illa peccatum rè non oderit, sed solo pœnę metu excrucietur, sicut in ain, Esau, Saule, Iuda apparet. Interdū verò sic afficitur nimus, iudicij diuini terroribus, vt tamen seipsum eri- t & fulciat spe misericordiæ & remissionis peccatorum opter Christum, fide apprehensum: & quoniam verè o- t peccatum, resipiscat etiam & in viam iustitiæ ingre-

diatur. In illis, id eſt, impiis, terrores illi & compun[ctio]nes cordis ex agnitione peccati, & ſenſu iræ diuinæ [na]ſunt veluti inferorum atrium, & certiſſimum ad deſp[era]tionem iter: In electis verò (vt iam dictum eſt) illi [con]ſcientiæ pauores, quos vulgò Contritionem cordi[s vo]cant, occaſionem prębent verę conuerſionis & reſipi[ſcen]tiæ. Sic enim agnito peccato, incipiunt de remedio [co]tare & quærere, ac oblatum Chriſtum per fidem amp[lexi] Spiritu ipſius aguntur, vt iuſtitiæ viuant. Atq; hęc de[nique] eſt Chriſtiana illa & ſalutaris pœnitentia, quæ μετάνοι[α] eſt, reſipiſcentia dicitur. Vnde liquet manifeſtè reſipi[ſcen]tiam hanc, μετάνοιαν, ad Euangelium propriiſſimè, no[n ve]rò ad Legem pertinere.

Tertiò, à Baptiſmi natura: quia cùm Baptiſmus ſit a[d]ſtabilis quædam pœnitentiæ concio, docente id P[aulo] Roman. 6. v. 3. 4. Gal. 3. 27. cuiuſcunque Baptiſmus f[uerit] ſacramentum, eiuſdem etiam erit officij, pœniten[tiam] prædicare, cuius eſt ſymbolum, Luc. 3. 3. Actor. 2. 38. & [...] Atqui Baptiſmum non Legis, ſed Euangelij ſacramen[tum] eſſe, vel ex ipſa Baptiſmi inſtitutione patet, Matth. 2[8] Mar. 16. 16. Deinde ſigillum, & id cuius illud ſigillum [est, ad] eôdem pertinere nemo ſanus, vt opinor, diffitebitur. [...] qui fidei ſigillum, quæ per Euangelij prædicationem [no]bis infunditur & ingeneratur, eſt & dicitur Baptiſ[mus] Matt. 28 19. Marci 16 16. Actor. 2. 41. & 8. v. 37. 38. & 10. v. [47.] 48. & 16. v. 14 15 30. 32. 33. 34. & 18. 8. quod ipſum & de [cir]cumciſione, cui ſucceſſit Baptiſmus, affirmare Paulus [non] dubitat, Roman. 4. 11. Quare cùm fides & Baptiſmus, [qui] eſt pœnitentiæ ſymbolum, Luc. 3. 3. Actor. 2. 38. & 19. 4. [sint] res coniunctiſſimæ, Euangelijq; propriæ, liquere arbit[ror] pœnitentiam non ad Legem, ſed ad Euangelium [per]tinere.

Quartò, quia nemo ſeriò reſipiſcit, niſi qui ſeipſum ab[ne]gans, peccatum odit ex animo, & iuſtitiam ex præſcri[pto] verbi Dei volens amplectitur. Hoc nemo vlla ex p[arte] præſtare vult, aut poteſt, niſi qui eſt regeneratus: N[emo] regeneratur à Deo, niſi in Chriſto: Chriſtum nemo [am]plectitur, cuius iuſtitia gratis imputata iuſtificetur, & [e]ius participatione ſanctificetur, niſi qui fide eum am[ple]ctitur: Fides vera & ſalutaris in neminem cadit, n[iſi in] eum qui promiſſionibus Euangelicis de gratuita Dei [mi]ſericordia & remiſſione peccatorum, abſque vllis ope[ri]

me

spiritis innititur, illisque acquiescit. Quemadmodum igitur fides est Euangelij propria, ita pœnitentiæ etiam prædicatio ad Euangelium, & non ad Legem pertineat necesse est.

Quintò, quia vera pœnitentia, seu resipiscentia absque regeneratione esse nequit. Atqui nemo nisi per Euangelium, Spiritu Sancto intus per fidem agente & operante, regeneratur, quam regenerationem externo quasi signo obsignat Baptismus, Tit. 3.5. Ergo neque pœnitentiæ prædicatio alterius quàm Euangelij est propria.

Sextò, quia fides & pœnitentia salutaris indissolubili nexu cohærent: quomodo. n. quis verè resipiscat, nisi idem fidem etiam de venia, quam nobis offert Euangelium, concipiat? Atqui fides per Euangelium annunciatur, & per illud tanquam medium infunditur & ingeneratur à Spiritu Sancto, vtpote quæ in Euangelicas promissiones solùm incumbit, & animos sensu iræ & iudicij diuini perculsos non terret, sed potius Euangelicis promissionib. solatur, & spe misericordiæ ac veniæ peccatorum, ne succumbant (vt Caino, Iudæ, &c. contigit) erigit. Lex autem ex fide non est, Gal. 3. 12. hoc est, non pronunciat iustum eum qui credit, sed qui fecerit, quod ipsa præcipit. Quare liquet, eiusdem esse prædicare pœnitentiam & remissionem peccatorum, cuius est annunciare fidem, vnicum illud salutis nostræ ac Christi apprehendendi instrumentum.

Septimò, quia Legis prædicatio, nisi Euangelio tanquam dulcissima Legis ἐπιείκεια temperetur & mitigetur, perpetuò talem efficit timorem, qui certum sit ad desperationem & mortem iter, 2. Cor. 7. 10. ac proinde Lex salutarem illam pœnitentiam, quæ ex dolore secundùm Deum nascitur, & salutem sibi adiunctam habet, 2. Cor. 7. 10. prædicare non potest.

Octauò, quia impossibile est Legem se præstantiorem producere effectum. Atqui si Legis munus esset prædicare pœnitentiam salutarem, & Lex eam in nobis operaretur, produceret effectum se præstantiorem: Lex enim ipsa neminem vnquam iustificauit, nec iustificabit, sed perpetuò & sine vlla intermissione & remissione suum illum rigorem vrsit: pœnitentia autem salutaris, seu μετάνοια, quam resipiscentiam vocamus, salutem efficit, teste Paulo, 2. Cor. 7. 10.

Nonò, quia Ioannes Baptista prædicabat pœnitentiam,

Matt.3.v.2.8.atqui Ioannes Baptista erat ἔξαρχος noui te-
stamenti, & Euangelij potissimùm præco.

Decimò, quia ipse etiam Christus, qui est Euangelij
subiectum & scopus, Act.4.12. Roman.1.3.1.Ioan.2.12.p
dicauit pœnitentiam, Matthæi 4.17.eamque Discipuli
in toto terrarum Orbe prædicarent, in mandatis de
Lucæ 24.47. cùm alioqui Euangelij prædicationem
singulariter & seriò demandârit, Marci 16.15. quod A
stolos fecisse liquet ex Mat.6.11. Luc.9.6.Act.17.30. &
21.& 26 20.2.Petri 3.9.

Vndecimò, quia inseparabili vinculo coniuncta est pœ
tentia salutaris,& promissio gratiæ ac remissionis pec
torum. At promissio gratiæ ac remissionis peccator
per Christum Mediatorem Fide apprehensum, est Eu
gelij proprium.

Duodecimò, idem manifestè euincitur ex collatione c
rum locorum, vbi hæ phrases & verborum formæ, Eu
gelizare, & prædicare pœnitentiam, inter se permu
tur, Marci 6.12. Lucæ 9. 6.Nam quod Lucas dixit Euan
lizare, Marcus illud ipsum explicans dixit, prædicare
resipiscerent homines: quasi dicat, Euangelium esse p
dicationem pœnitentiæ & remissionis peccatorum in
mine Christi, Luc.24.47.

Decimotertiò, quia tutissimum est in docendo & trac
dis dogmatibus doctrinæ cœlestis sequi phrasin Scrip
sacræ. At Scriptura sacra pœnitentiæ salutaris prędica
nem adeò non excludit à doctrina ministerij Euang
propria, vt expresse illam ad Euangelium referat, vt p
ex Esaiæ 61.1. Ezech.33.11. Matt.3.2.& 9.13. Mar.16 16.L
4.18.& 24.v.46.47. Act.5.3. & 11.18.& 14 15. & 17.30. &
21.& 26.20.2. Petri.3.9.

Decimoquartò & postremò, quia Spiritus Sanctus pe
uangelium arguere dicitur incredulitatis peccatum, I
16.9. Atqui quemadmodum non in Lege, sed in Eua
lio patefit, incredulitatem in Filium Mediatorem (q
audire iubemur, Matth.17.5.) esse peccatum; ita etiam
per Legem arguitur incredulitas in Filium, quã Lex ig
rat esse peccatum, sed per Euangelium, quod illum au
dum & honorem illi deferendum præcipit, Psalm.2.
6 11.12. Esaiæ 53.11. Quare quum incredulitas in Filium
gi ignota sit, vel maximè eam, vt peccatum, arguere
proinde pœnitentiam etiam de ea prædicare non po

…æque tamen interim, dum pœnitentię salutaris prędica-…nem Euangelij ministerio adscribimus, Legem penitus …llimus, & sic Antinomis fauemus. Nam fatemur Legem …onstrare peccata ipsi nota, Roman. 3. 20. ad quorum …enitentiam nos inuitet Euangelium. Et agnoscimus Le-…m Dei, quam vsitatè Decalogum appellamus, normam …e vitę Christianæ. Sed hæc duo præcipua doctrinarum …nera distincta esse volumus, ne quo modo confundan-…r, ac quadruplicem hanc inter illa differentiam consti-…imus. Differunt enim Lex & Euangelium. *Primò*, notitia, …oman. 2. 15. Ioannis 1. 18. *Secundò* forma promissionum, …euteron. 27. 26. Matthæi 19. 17. Luc. 10. 28. & Roman. 4. 16. …*tiò*, effectibus, qui Legi & Euangelio attribuuntur di-…rsi, 2. Corinth 3. ver. 6. 7. 8. 9. *Quartò*, appellatione ad ob-…cta diuersa, seu ad diuersos hominum gradus, 2. Timot. 2. …Esaię 61. 1. Lucæ 4. 18. Gal. 5. v. 22. 23. 1. Tim. 1. 9. V. EVAN-…ELII & Legis discrimen.

…NGELIO omnia posthabenda, Matth. 13. 46.

…NGELISTAE dantur Ecclesię à Christo, Ephes. 4. 11.

…NGELIZARE absolutè positum, pro pręedicare, 1. Corint. …2.

…NGELIZARI passiuè, pro Euangelium annuntiari, aut …uangelij prædicatione dignari, Esa. 61. 1. Matth. 11. 5. Luc. …18.

…ANGELIZANTI debetur necessaria vitę sustentatio, …atth. 10. 9. Marc. 6. 8. Luc. 9. 3. & 10. 7. Roman. 15. 26. 1. Co-…nt. 9. v. 7. 11. 13. Galat. 6. 6. 1. Tim. 5. 17. 2. Tim. 2. 6. Vide EC-…LESIA.

…VLVS, Romæ sancto Paulo familiaris fuit. 2. Tim. 4. 21.

…HARISTIA: ¶ Eucharistiam sub vna tantum, panis ni-…mirum, specie, Ioannis 6. 58. datam esse à Christo, Luc. 24. …30. 31. ab Apostolis, Act. 2. 42. & 20. 7. vociferantur Pon-…ficij, quorum in vtroque loco aiunt ἄρτον panem Syrios …ertisse, Eucharistię nomine. ¶ Item in Eucharistia sub-…antiam panis non remanere post consecrationem, sed es-…verum Christi corpus & sanguinem, probare nituntur …x verbis institutionis, Matt. 26. 26. Mar. 14. 22. Luc. 22. 19. …em Ioannis 6. 51. ¶ Eucharistiam præterea in publicis sup-…licationibus circumferendam esse, eò quòd id præfigu-…atum sit, Iosu. 6. v. 6. 7. 11. &c. 1. Sam 4. 3. 2. Sam. 6. v. 4. 5. 6. …amq; demum adorandam esse. Ps. 22. v. 28. 30. & 99. 5. Ioh. …38. quę quid sunt aliud, quàm merę blasphemiæ in Filiū

Dei, & manifestæ profanationes sacrosanctæ Cœnæ D[o]minicæ?

Εὐδοκία, Latinis beneuolentia, pro Euangelio, Lucæ 2.14. p[ro] gratuito & infinito illo Dei in electos amore, quos i[lle] prior ante tempora æterna in Filio dilexit, Ephes. 1.v. [...] sic.5.9. pro mutua hominum inter se amicitia, qua fi[t ut] alij aliorum commodis studeant, Roman. 10. 1. pr[o] charitate, qua homines ipsum Deum diligunt, Phi[l.] 1.15.

EVILA, Regio ad Orientem vergens, quam circuit Phi[son] Fluuius de Paradiso egrediens: in ea aurum preciosum n[as]citur &c. Gen. 2.11.

EVILMERODAC, i. stultus amarè contritus, Rex Babyloni[æ,] Reg 25 27.

EVNICE, bona seu læta victoria, mater Timothei, Iudæa f[ide]lis, Acto.16.1.2. Tim.1:5.

EVNVCHVS, Aulicus, vel (vt nonnulli putant gynecæi cus[tos,] ab εὐνῇ i. cubile, & ἔχω, custodio. Eunuchi nomen p[ro]priè muneris & actionis est: eorum videlicet, qui in [gy]necæo adhibebantur, quasi fæminarum cubilis custo[des] [Gen.37.36. vel etiam rerum præfecti ita nominaban[tur,] Actor.8.27. In prima significatione,] cùm plerunque [e]ligerentur castrati, hinc factum vt de castratis quibu[s] diceretur promiscue, [& de castratis fit sermo, Deut.2[3.] qui ab Ecclesia Iudaica, vel potius ab administratione [re]rum politicarum & Ecclesiasticarum arcebantur,] Eu[nu]chus Candaces Reginę, Scripturam sacram legit, Acto[r.8.] 28. baptizatur à Philippo, v.38 Eunuchorum diuersa ge[ne]ra, vt sunt spadones, thlibiæ, & castrati, Matth.19. 12. [Re]gum serui Eunuchi vocati, Gene.39.1.1.Sam.8.15.Dan.[1.] [Eunuchus spiritu, Matt. 19.12. [V.Esa.56..3.4.

EVPHRATES fluuius è Paradiso terrestri manat, Gen. 2.[14.] terræ Chananææ terminus est, Deut.1.7.Ios.1.4. (.i. fru[cti]fer siue fructificans).

EVTYCHVS adolescens, præceps è fenestra ruens, m[ori]tur, Actor. 20. 9. excitatur à Paulo, v. 12. (.i. bene fo[r]natus).

EXACTIO, Vide TRIBVTVM.

EXALTANTES se humiliabuntur, Luc. 14.11.& 18. 14. Ma[tth.] 23.12. Iob.22.29. Pro.29.23. Iacob.4.6.1. Pet.5.5.

EXASPERANDVS Deus non est, 1, Sam. 12.14,

EXAVDIRE quando dicatur Deus per ignem, 1. Reg. 18.[...]

xaudit Deus afflictos clamantes, Exodi 22. 27. Exau-
: Mosen pro Israel orantem, 32.14. Num. 14. 20. Deuter.
19.
AECATIONIS nostræ causa, peccatum, Esai. 59. 9. Vide
AECITAS.
ANDESCENTIA, θυμός, est prima sanguinis ebullitio, quæ
iuriæ nobis illatæ vindictam iam cogitat, Gal. 5. 20. Eph.
31. Col. 3.8. Exempla, in Nazarethanis contra Christū,
uc. 4.28. &c. In Ephesiis contra Paulum, Act. 19.27.
CELSA, erecta & ædificata à Salomone, 1. Reg. 11.7. Ie-
boamo, 12.31. vniuersa Iudæa, 14. 23. Israelitis, 2. Reg. 17.
Ierem. 7.31. & 19. 5. Manasse, 2. Reg. 21.3. Ioram, 2. Paral.
v. 10.11. sublata ab Ezechia, 2. Reg. 18.4. Esa. 36. 7. Iosia, 2.
eg. 23. 13. 2. Paral. 34. 3. Asa, 14. 3. Iosaphat, 17.6. Israelitis,
. 1. à populo, contra suorum fidelium Regum exemplū,
tenta: ab Asa. 1. Reg. 15. 14. Iosaphat, 22.44. 2. Paral. 20.
. à Regibus non omninò malis pessimè tolerata: à Ioas,
Reg. 12. 3. Amasia, 14. 4. Azaria, 15. 4. Ioathan, v. 35. in
xcelsis, ante ædificationem Templi, immolat populus, 1.
eg. 3. 2. Excelsorum Sacerdotes occiduntur à Iosia, 2.
eg. 23.20.
XCESSVS, exitus è vita mortali, Lucæ 9. 31. Ecsta-
, Actor. 10.10. & 11. 5. festinatio præceps, Psal. 31. 23. &
16.11.]
COMMVNICARE idem est apud Christianos, quod Iu-
æis Synagoga moueri, Ioann. 9.22. & 12.42. & 16.2. nem-
e nomen expungi è populo Dei, vt explicatur Luc. 6 22.
sicut Latinis dicebantur, Capitis diminutionem pati, qui
x albo à Censorib. expungebantur.) Quæ pœna omnium
naximè formidabilis est in Dei Ecclesia, sed ita demum
i Censores Dei fuerint instrumenta: id est, ex Dei verbo
quispiam legitimo veræ Ecclesiæ iudicio damnetur: alio-
quin præstat ex impiorum consortio eiici, quàm inter eos
numerari, Psal. 1. v. 1. 2.
COMMVNICATIO in Ecclesia necessaria est, Matthæi
8. 17. 1. Cor. 5. v. 3. 4. 5. 6. 2. Thess. 3. 14. 1. Tim. 1. 20. Tit. 3. 10.
Excommunicatio legitima quanti sit apud Deum momen-
i, Matt. 18. 18. abusus, 3. Ioan. 10. Excommunicationis finis
& scopus: *primus*, vt excommunicatus pudore victus, ad pœ-
nitentiam excitetur, & deflectat à malo, 1. Corin. 5. 5. 2. Cor.
. 7. 2. Thess. 3. 14. 1. Tim. 1. 20. *Secundus*, ne contagio ad re-
liquos serpat, 1. Cor. 5. v. 6. 7. Excommunicationis ius

erat olim non penes vnum quempiam (vt patet 1. Corint,5.4.)siue Episcopum, siue ab Episcopo delegatum, sed penes Pastorem & eorum cœtum, quos peculiari appellatione Gubernatores vocat Apostolus, 1. Corint. 12.28.& Presbyterium,1.Tim.4.14.(vide ECCLESIAE significata, &, SENIORES: &, PRESBYTERI.) quibus Ecclesiasticæ disciplinę cura committebatur,quamuis conscia tota Ecclesia:alioquin quomodo excommunicatorum familiarem consuetudinem vitasset?

Excommunicationis & separationis exempla: Adam & Eua Genes.3.24.Leprosi vtriusque sexus, Num.5.v.1.2.3. Maria,12.15. Core,Dathan,&Abirō,16.v.24.25.26.27. Achan Iosu. 7.vers. 24.25. Ananias etiam & Saphira sunt species quædam & tristissimum excommunicationis exemplum Act.5.1.&c.Iudæi,13.46. Corinthius incestuosus,1.Corint. 5.5. Pseudoapostoli, Galat.1.vers.8. 9. Hymenæus & Alexander, 1. Timoth. 1. 20. Phigellus & Hermogenes, 2. Tim.1.15.

EXCVSATIO, *Excusationis legitimæ exempla*: Dauid 1. Sam. 20. 29. Achimelech,22.15.Christus, Matth. 12. 3. *Excusationis modestæ exempla*: Fratres Ioseph, Genesis 42. 10. Ruben, Gad, & dimidia Tribus Manasse, Iosue 22.vers. 22. 23.2 Gedeon,Iudic.8. vers. 1. 2. 3. Anna, 1.Sam. 1. 15. Daniel, Dan. 6. 22. *Excusationis peccati exempla*: Adam & Eua Genes.3.v.12. 13. Iuda, 44. 16. Iudæi, Ierem.2. 35. *Excusationis ineptæ exempla*: Sara, Genesis 18. 15. Saul, 1. Sam. 13.v.11.12. 13.& 15.v. 15. 20.vocati ad cœnam magnam,Lucæ 14. 16. *Excusationis ironicæ exemplum*: Paulus, Act.23.

EXEMPLVM est narratio rei gestæ aut tanquam gestæ, similitudine quadam instituto nostro conueniens. Vt Chamus patrem ignominia affecit, ideoque maledictus est. Igitur qui parentes ignominiose tractant maledicentur.

Quatenus exempla V. T. in N. T. locum habeant.

1. Quæ articulos fidei confirmant, aptè in suo genere applicanda sunt, vt Diluuium nouissimi iudicij ideam habet 2. Pet.3.6.

2. Quæ bonos mores informant, in N. T. vim habent probationis, Heb.13.2.

3. Exempla pœnarum valent ad deterrendos peccat. 1. Cor.10. 10.11.

4. Quæ typo aliquo Christum respexerunt, non debent longiùs euagari quàm deceat. Vt hostię hominibus Deum

lacabant: Ergo multò magis hostia Christi: rectè. Sed mpiissimè dixerit, Ergo in N. T. Sacerdotes Deo hostias fferre debent. Nam Christus typis finem imposuit. Gal. 1.2.3.4.

5. Quæ confirmant res N.T. in genere, singula etiam in io genere valent. Vt Arca Noachi, Ecclesiā in hoc mundo fluctuantem notat. Serpens æneus, Christi mortē, &c. Vnde scrutatio Scripturarū à Christo cōmēdatur. Ioh.5.39.

Quæ verò moribus obsunt, nihil concludunt: nec in exemplum trahenda sunt, vt Dauidis adulterij, & similia.

2. Specialia facta, etiam honesta, non sunt imitanda: quia destituimur mandato Dei, quod illic extat.

3. Specialia facta, quibus inest aliqua crudelitatis species, ut turpitudo, non imitamur, vt Israelitæ ex Ægypto leferunt vasa aurea mutuata: Israelitæ in Madian ne infantibus quidem parcere debuerunt. Hoc mandato D. excusantur.

4. Quæ iam cōpleta sunt, non sunt in pristinū vsum reuocanda. Sic tota lex ceremonialis cōpleta est in Christo, Qui finis est Legis, ad iustitiā cuiuis credenti: Rom.10.4.

EMPLA: Exempla mala cauenda, Psalm.18.27. & 32.9. & 141. 4. Matt.6.2. & 23.3. Rom.12. 2. Hebr. 3.8. *Exemplorum* vsus, Deut.3.21. & 24.9. & 29.22. Iof.22. v.17.20. Iudic.11.25. Ruth. 4.11.1. Sam.6.6.2. Sam.11.21.2. Reg.9.30.31 1. Paral.15.13.2. Paral.16.8. Nehem.13. v.18.26. Iob.6.19. Pf.34 5. & 83.10. Esaię 1.2. Ier.7.12. & 26. v.6.18. & 44.21. & 49.18. & 50. 40. Ezec. 20.36. Dan.5. v.21.22 Ofe.4.15. & 12. v.3.4. Amos 4.11. Mat.5. 12. & 6. v.26.28. & 12,3. & 24. 37. Marci 2.26. Lucæ 1. 36. & 4.25. & 6.23. & 17. v.26. 28. 32. Act.5.36. Rom.4. v.23. & 11.2. 1. & 15.3.1. Cor.10 v.6.11.2. Corint.8.9. Galat.3.6.4.22. Iac.5. 10.17.1. Petr.3. v.5.6. Heb.13.2. V. Imitatio.

EMPLAR nostrum Christus, Ioann. 13.15. Philip.2. 5. &c. 1. Petri 2.21. Exemplar vitæ & doctrinæ Paulus. Philip.3. 17. V. Matt.11.29. Deus: Leuitic.11.44. Matt.5.44. &c.

EQVIAE Saræ celebrātur, Genes. 23. 2. Iacobi 50. 10. Mosis Deut.34. 8. Abneri, 2. Sam.3.31.

ERCITVS cœli, pro Angelis, Luc.2. 13. pro Sole & Luna cū reliquis syderibus, Act.7.42. vt apparet ex Deut.17.3. [Exercituum Deus, exercitus hominum. Vocatur autem Deus, exercituum Dominus & Deus, quòd creaturæ omnes imperio eius pareant, quomodo, quoties, quibus locis, & quā- rum vult, ad nominis eius gloriam & electorum salutem.]

EXHORTARI posse, Dei donum est. Rom. 12. 8. Exhortandi inuicem sumus per singulos dies ad fidem in Christum, Heb. 3. 13. Col. 3. 16.

EXHORTATIO pars Prophetiæ, 1. Corinth. 14. 3. Exhortationes doctrinam sequi debent, Rom. 6. v. 11. 12. & 8. v. 11. 12. 1. Corinth. 9. 24. piis sunt necessariæ, 2. Corint. 6. 1. & 13. 10. Ephes. 4. 25. Philip. 4. 1. 1. Thess. 2. 12. & 3. 2. 1. Tim. 4. 12. & 6. 2. 2. Tim. 3. 16. & 4. 2. Tit. 1. 9. & 2. v. 1. 15. Heb. 3. 12. & 13. v. 16. 22. 1. Petr. 1. 13. 2. Petr. 3. 1. 1. Ioan. 2. 12. & 4. 7. & 5. 19. *Exhortationum bonarum exempla*: Dominus Deus omnipotens, Genes. 4. v. 6. 7. Loth. 19. 7. Rebecca, 27. v. 9. 43. Ruben, 37. 22. soror Mosis, Exodi 2. v. 7. 8. Iethro, 18. 21. Abigail, 1. Sam. 25. v. 24. 25. 26. 32. Abner, 2. Sam. 2. 21. Aggæus & Zacharias, 1. Esd. 5. 1. Abdemelech. Iere. 38. v. 9. 10. Vide CONSILII boni exempla: &, PRAEDICATIO. *Exhortationis pij regis ad populum exempla*: Iosaphat, 2. Paral. 20. v. 20. 21. Ezechias, 32. 7.

EXIRE & introire, Vide INGREDI & EGREDI. Exitus pro morte, Luc. 9. 31.

EXORCISTAE vocabantur, qui Dæmones eiiciebant, addita per Dei nomen obtestatione, quam vulgò Coniurationem vocant. Vide ADIVRARE. Exorcistæ tempore Pauli, Act. 19. 13. quos fidei expertes diabolus vulnerat.

EXPIATIONIS aqua, dicitur aqua peccati, Num. 8. 7. eò quòd adhiberetur ad expiandum peccatum, quę quomodo confici deberet, præscribitur, 19. 1. &c. [Expiationis hostia, Exod. 29. 36. Leuit. 1. 4. & 16. 30.] Expiatio iuramenti & aliorum peccatorũ, Leuit. 5. 1. &c. Num. 5. 6. Sanctuarij, Tabernaculi, Altaris, Leui. 16. v. 14. 16. 18. Expiationum dies 23. 27. Expiationum festum, 16. v. 29. 30.

EXPLORATORES terræ Chanaan, Numer. 13. 3. Deuter. 1. 22. Exploratores mittuntur Ierichunta, Ios. 2. 1. &c. Rahab meretricis hospitio excipiuntur, v. 4. ab ea occultantur, v. 6. per fenestram fune salui demittuntur, vers. 15. [Heb. 11. 31.] Rahab hospitam ex incendio vrbis Ierichuntinæ liberant, 6. v. 23. Exploratores terræ promissionis moriuntur omnes, præter Caleb & Iosue, Num. 14. v. 36. 37. V. horum constantiam v. 6. &c. Exploratur Hai, Ios. 7. 2.

EXPOSTVLATIO: *Expostulationis exempla*: Pharao, Genesis 12. 18. Abimelech, 20. 9. Iacob, 29. 25. & 31. 36. Dauid, 1. Sam. 20. 1. Psalm. 82. 2. Ioab, 2. Sam 14. 31. Nehemias, Nehe. 13. 11. Dominus Deus omnipotens, Iere. 2. 5. quidam ex Circumcisione,

cumcisione, Actor. 11.3. *Expostulationis futilis exemplum*, Laban, Genes.31.v.26.27. *malignæ exemplum*, Israelitæ, Exod. 14.11.

EXPROBRATIO maligna damnatur & prohibetur, Leuitic. 19.33. Iudic.8.15. Prou. 14.31. & 17.5. Luc.6. 22. Exprobratio laudata, vtilis, necessaria, Matt.11.20. Marc.16.14.]

EXPROBRATIONIS *malignæ & impiæ exempla*: Hebræus, Exo. 2.14. [Succothani, Iud.8 15.] Phenenna, 1. Sam. 1. 6. Goliath, 1. Sam. 17. v.10.25.26 45. Sennacherib, 2. Reg. 19. v. 4 16. 22. 23. Dauidis & Christi, à Dauide præfigurati, hostes. Psal.35.7 & 42. 11. & 69.10. & 89. 52. Dei & Ecclesiæ inimici, Psal.44.17. & 79.12. & 102. 9. Soph 2.8. Luc.6. 22.] Principes Sacerdotum, Matt.27.42. Marc. 15. 31. populus, Luc.23.35. Pharisæi, Ioann.9.34. *Exprobrationis beneficiorum exempla*: Dominus Deus, Iudic.6. 9. & 10. v. 11. 12. 13. Vir Dei, 1. Sam.2.27. Samuel 10. v. 17.18. & 12. v 7.8.9. & 15.17. Nathan, 2. Sam.12.7. Ahia, 1. Reg.14.7. Iehu Propheta, 16. 2. *Exprobrationis vitiorum exempla*: Iehu, 2. Reg. 9.22. Prophetæ, Esaiæ 3.13. & 57.4. Ezech. 16. 14. Dominus Deus Israel, 34.3. Abd. v. 11. Mich.6.4. Christus, Matth. 8. 26. & 11. 20. & 14.31. & 15.16. & 16. 8. & 17. 17. Marc.14.48. & 16.14. Lucæ 24.25. Ioan.3.10. & 4. 48. & 5. 40. & 6. v.26.36. & 7. 19. Petrus, Actor. 3. v. 13. 14. & 4. v.10. 11. & 5. 30. Ioannes Baptista, Matth.14. 4. Stephanus, Actor. 7. 51. Paulus & Barnabas, 13.46. Paulus, 2. Cor.12.11. & 13.3. Gal.1.9. & 3.1. Apostolus: Heb.5.12.

EXTERIOREM hominem quid vocet Paulus, Vide HOMO.

EXTERORVM nomine, Marci 4.11. 1. Corinth.5.12. intelliguntur, quicunque non accensentur fidelium cœtui.

EXTERIORES tenebræ, Vide TENEBRAE.

EXVLVM & profugorum reditus tempus, Num.35.32. *Exulum exempla*: Adam & Eua, Genes. 3.24. Cain, 4 16. Abraham, 12. 1. Dauid, 2. Sam. 15. v.13.14.16. Elias, 1. Regum 19. 3. Israelitæ, 2. Reg.17. v.5.6. Ose. 9. v.3.4. Ioseph, Maria & Christus, Matth.2.14.

Paulus & Barnabas: Act.13. v.50.51. Aquila, Priscilla, & fideles Iudæi, Act.18. v.2. Pij in hoc mundo peregrinantes, 2. Cor.5.6. Heb.11. v.13.14. Gen.47.9.

EZECHIAS filius impij Achaz, pius Rex Iuda, 2. Regum 18.1. 2. Paral. 28.27. vir admodum pius est, 2. Reg. 18. 5. instaurat Templum, 2. Paralip.29 3. Phase celebrari iubet, 30.1. Populum vt Deo fidat hortatur, 2. Paral. 32. 7. pro Vrbis li-

beratione Dominum deprecatur, 2.Reg.19,15.2.Paral. 3
20.Esai.37.16. liberationis signum illi datur, v. 30. ægroti
Deum orat, 2.Reg.20.3.Esa.38. 2. vitæ integræ fuit, v.3.
Reg.20. 3. reprehenditur, v. 13.14. Esa. 39. v. 1. 5.&c. sign
recuperandæ sanitatis & prorogatæ vitæ accipit, Esa. 38.
eius conualescentis scriptum, v. 9.10. &c. moritur, 2.Re
20.21.2.Par.32.33. gloria eius quanta, 2.Par.32.27.
EZECHIEL Propheta: tempus Prophetiæ eius Ezech. 1.
cum aliis captiuus vehitur in Babylonem, ibidem. vocat
& mittitur, 2.1. iubetur volumen comedere, 3.1. adducit
in spiritu in Ierusalem, 8. 3. Reditus captiuorum aperit
ei: 11.17. &c. Vxoris mors ipsi non deflenda: 24. 18. D
gloriam in templum redeuntem vidit: 43. 2. (Iehezkel.
fortitudo Domini.)

F

FABER ferrarius & ærarius primus, Tuba
cain, Gen.4.22. Faber ferrarius deficit
Israel, 1.Sam.13.19. Faber lignarius erat I
seph putatiuus Christi pater, (Luc. 3. 2
Mariæ Virginis sponsus, Matth. 13.55. Ma
6.3.
FABVLAE pro falsis & inutilibus doctrinis, 2. Tim. 4.4. e
passim amplectuntur homines, ibid. Fabulæ, seu Mythol
giæ, reconditam doctrinam continentes à nonnullis in
liorum institutionem propositæ: Iudic. 9.7.2. Reg. 14.9.
Sam.14.6. *Fabula*: Fabula de Diana Ephesina, Acto.19
Vide DIANA, fabulæ Iudaicæ, 1.Tim.1. 4. Fabulæ vitand
ibid. Tit.1.14.2.Pet.1.16. in Fabulam fuerunt aliis, Iudæi
nobedientes, Deut.28.37.1. Reg.9.7.
FACERE nomen, pro acquirere, Gen.11. 4.& 12.2. Deut. 8. 1
Facere, pro ponere, aut statuere, Matth.12. 33. pro eliger
rut designare, Mar.13.24. ¶Facere, pro sacrificare Pontif
cij [detorquent ad missaticum sacrificium, sed impiè,
contra mentem Spiritus S.] Leuit.15.v.15. 30.Num.6. v.1
16.& 8.12.& 9.v.2.4.10.14. Iudic.13.16. Luc.22.9.
FACIENDA aliis, quæ nobis fieri volumus, Matth.7. 12. Lu
6.31. Verba fœderis facietis, vt secundetis quicquid factu
eltis, Deut.29.9. Matth.7. 24. Rom. 2. 13. Iacob. 1.22.
factor.

[F]ACIAT tibi Deus, hæc & hæc addat, modus adiurandi apud [H]ebræos, 1.Sam.3.17. Fecit nos Deus pater noster: Deut. [3]2.6.

[FA]CIES, Hebræorum more, pro, externa, species, & quasi vul[tus] rerum quarumlibet, Math.16.3. Facies Dei præcedebat Israelitas, Exodi, 33. v. 14.17. iuxta faciem non iudicat [D]eus, 2.Sam.16.7. vt faciem suam ostendat nobis Deus, o[r]andum, Numer. 6. 25. Facie ad faciem locutus est Mosi [D]eus, Exod.33.23. Deut.5.4. & 34.10. Facie ad faciem quan[d]o Deum simus cognituri, 1. Cor. 13.12. Vide 1. Ioan.3.2. [I]n Faciem cadere Hebræis, est pronos adorare, Matt. 17.6. [F]acierum panes qui vocentur. Vide PANES facierum.

[FA]CIES *Dei*, id est, diuinæ maiestatis, gloriæ, præsentiæ, po[t]entiæ, indignationis, beneuolentiæ, designatio peculiaris, quæ ex contextus consideratione facilè discernitur, Gen. [3].8. Exod.33.11. Num.6.25. Iudic.5.5.3.Sam.13. 12.1.Paral.16. v.11.30. Nehem.1.4. Psal.10.11.1.Cor. 13.12. Apocal. 22. 4. facies *Dei Patris*, Matt. 18. 10. Apocal.6.16. facies *Christi*, filij Dei in carne manifestandi & manifestati, Esai.50.vers.6.7. Dan.10.6. Malac.c. 3. Matth.17.2. & 26. v.39.67.2. Corint. 4.6.2. Thess.1.9. Apoc.1.16. & 10.1. facies Iehouæ, arca testimonij, 1.Sam.2.18 & 21.6 Psalm.24 6.& 42.3. & 95.2. & 114.7.]

Facies, Os, vultus, conspectus, præsentia, status externus, sermo, actio, conditio *hominis*, Gen.2.7. & 16.8. Esa.3. 15. & 50.6. & 37. 6. Marc.12.14. Ioan.7.24.2. Cor.5.12. & 10. v. 1.7. facies *mystica*, Cant.2.14. facies, i. *superficies* orbis, cœli, terræ, maris, &c. Gen.1.2. & 4.6. Iob. 37.22. Esai. 19. 8. Ezech. 37.2. Matt.16.3. Act.17.26.

Facies *animalium* variorum, Ezech. 11.19. Dan.7.8. Ioel 2. 3.&c. Apoc.9.7. facies Serpentis, *Draconis*, Satanæ, Apoc. 12.14. facies *Afflictionis* variæ, Esai.19.16. Ier. 42.17. & 48.44. Thren.5.10. facies *arcus*, gladij, prælij, Iob. 19.29. Psal.60.6. Esai.21.15. facies rerum artificialium, Exod.28.27.1.Reg.6. 3. Ezech.40 15. &c. facies venti, ignis, frigoris, Psal.18.45. & 88.3.& 14.7.17. Mich.1.4.]

[F]ACILITAS nimia, Vide CREDVLITAS.

[F]ACTIO, i. vociferatio, Amos.6.7.[

[F]ACTOR, *Creator*, Iob.4.17. & 32.22. Prou.14.31.& 17.5. Esai. 17.7.& 29.16.& 45. 9.& 51.13. Ose.8. 14. *Benefactor*, *Redemptor*, Deut.32.6.15. *factor*, obseruator, homo reipsa præstans

quod ei præſcriptum & præceptum eſt, Rom.2.13. Iaco 1.v.22.23.25.& 4.11.]

[FACTVM facta, Iudic.6.29. 2. Sam.24.10.Eccleſ.2.3.Marc. 14. Luc.23.41.Rom.15.18. 2.Cor.8.11.Tit.1.16.Apoc.2.6.] *cta*, Actiones, Rom.8.13. Opera, Ier.25.14. Roman.3.27. Tim.5.25.Iacob.1.25. facta, Dei opera, Pſal. 64.10. &143.5

[*Factura*, Opus, Num.8.4 Pſal.92.5.Oſe.13.2.Eph.2.10.]

FALLACIA diuitiarũ ſermoné ſuffocat Mat.13.22.Elymas p nus dolo proconſulé à fide auertere quęrens, cęcus redditu Act.13.8.Pſeudodoctorum cauenda, Col.2.8.& peccati, He 3.13. Adulatoris: Pro.26.28.Formæ & vanæ pulchritud nis,31.30.V.Dolus.

FALLACIAE *exempla*: Serpens, Gen.3.4.duæ filiæ Loth,19.3 Rebecca,27.v.6.7. Rachel,31.35.Thamar, 38.v.13.14. V xor Putiphatis,39.v.17.18. Rahab.Ioſ.2.v.4.5.6. Iahel,Iu dic.4 v.16.17.18.Dalila,16.v.15.16.Michol,1.Sam.19.v.12.1 13.14.15.16.17. Ionathas,20.21.22.Dauid,26. verſ. 10.11.1 Mulier Thecuitius, 2.Sam. 14.6. Mulier quædam, 17.1 (Vide MVLIERVM aſtutiæ: &, ASTVTIAE mulierui exempla.)

FALSITAS, ψεῦδος. Eſt in verbis & ſermone affirmatio, aut n gatio, vel narratio de re, aliter quàm res eſt, à nobis, ſi ſcientibus, ſiue ignorantibus,& rem ita ſe habere exiſtim tibus facta. Vnde diſtinguitur ſæpe qui falſum dicit, ab e qui mentitur, Pſal.58.4.Ioh.8.44.Rom.1.25. 2. Epheſ. 4.2 Theſ.2.11.12.1.Ioh.2.21.27.Apo.21.27.& 22.15.

FALSVS Propheta, Vide PSEVDOPROPHETAE.

FALSVM Teſtimoniũ non dicendum, Exo.20.16. Deut. 5.2

FALX,[Deut.16.9.& 23.25.Ioel.3.13.Marc.4.29. Figurate ſu mitur, Eſai.2.4 & 18.5.Ierem.50.16.falx *myſtica*, Apoc.14.1 14.ad finem vſque.)

FAMA bona præſtantior diuitiis, eóque expetenda, Prouer 22.1.Eccle.7.v.1.2.Eccl.41.v.15.16. quatenus illius habend ratio, Rom.12.17.2. Cor.5.12.&,6. 4.& 8.2.& 13.7.1.Tim 7.1. Pet.2.12.& 3.16.Philip.4.8.*Famæ bonæ exempla*: Salomó 1.Reg.10.v.1.2.2.Paral.9. v.1. 2.Matt.12. 42.Luc.11 31.Mar dochæus, Eſth.9.4. Ioannes Baptiſta, Matt.11. 11. Chriſtus 9.31.& 14.1.2.Luc.4.14.Zacharias & Eliſabeth, Luc. 1. 6.Si meon,2.25.Paulus,2.Cor.6.v.4.8.*Famæ malæ exempla*: Fili Heli, Ophni & Phinees,1.Sam.2.v.23.24.

FAMES à Deo eſt, Gen.41.v 30.32.Leu.26.v.20.26.Deut.28 18.2.Reg.8.1.Pſalm.105.16.Eſa.3.1.Ezech.4.16.& 5.17.8

14.13

.13. Vide AFFLICTIONES à Deo. Famis causa peccatum, mos 4.6. Fames quantum malum, Thr.4.9. Fames & annonæ caritas, Ge.12 10.& 26.1.& 42.1.& 43 1. &c.44 1. &c. .1.&c.47.1.&c. Exodi 16.3. Deut.28.53.& 32.24. Ruth.1.1. Sa.21.1.& 24.13.1.Re.8.37.& 18.2.2.Re.4.38.& 6.25. & 8.1. 25.3 2.Paral.6.28.& 20.9.2.Esdr.5 1.&c. Psal.37.19. Esaiæ 13.&c. Ierem.14.1 12.15.& 15.2.& 29.17.& 34.17. Ezech.5. 12.16.& 6 11 Ioel.1.1 &c. Amos 4.6. Agg.1.v.6 10.& 2 17. atth.24.7. Luc.4.25.& 15 14. Act.7.11.& 11 28. Rom.8.34. Corinth.8.14 & 11.27. Apoc.6 8.& 18. 8. Fames duplex, erbi Dei scilicet, & panis caduci, Amos 8.11. V. de 1. Sam. 1.2. Par.15.3. Ose.3.4.& 4.1. Fames prædicitur, Ezech. 4. Act.11.28. Fames ob violatam Gabaonitis fidem, 2.Sam. .1. Ad preces, & conuersionem excitat, 1.Reg.8.35. Amos 6. Psal.107.

Tempore Famis Deus suos fouet: Psalm.33.18.& 37 19.& 7.5. Pro.10.3.1 Reg.17.1. Gen.50.19. Ps.107.5.6.8.9. Luc.4. 26. V. Rom.8.34.

Famis in diuersis locis & temporibus exempla: Tempore Abrahæ, Gen.12.10. Isaaci 26.1. Iacob & Iosephi, 41.v.53.54. 42.5.& 43.v.1.2.& 45.v.5.6.& 47.v.13.20. Iud. Ruth.1. 1. uidis. 2.Sam.21.1. Eliæ in Samaria, 1.Reg.18. 2. Luc.4.25. lisæi, 2. Reg.4.38.& 8.1. Ioram Regis Israel, in Samaria, 6. r.25.26.27. in Ierusalem tempore Sedechiæ, 25. 3. Ierem. .v.4.5.6. Thren.4 4.1. Nehemiæ tempore, Nehem.5.v.1. 3. in prodigo Filio, Luc.15. 14. Claudij Cæsaris temporibus, Actor.11.28. Miserandam etiam & stupendam famem inatur Moses populo Israelitico, si diuinæ Legis custoam abiicientes, Deo rebelles esse perrexerint, Deut.28. 51.52.53 57. &c. ita vt liberos etiam proprios comedere gantur: quod ante Christum natum factum esse legius, 2.Regum 6. v. 28. 29. Idem factum esse in obsidione erosolymorum Titi Vespasiani tempore testatur Iosehus. Lib. 7. de bello Iudaico. c. 8. Vide GRAVISSIMAM ei comminationem, Leuitici 26.26. Ierem.19. 9. Ezech. 16.

ELICIS succurrendum: Mat.25 35.42. Vide Eleemosyna, Beneficentia.

ILIAE cura habenda, Prou.27.23. 1. Tim.5. 8. Familiam cebat Abraham, Gen.18.19. V. Pro.31.15.&c.

ILIARITAS nimia interdum periculosa, Prou.25.17. Vi AMICVS: &, AMICITIA. Et Pro.23.1 2.3.

FAMVLI: Famulorum & famularum officium, Vide SERV-
RVM & ancillarum officium.

FASTVS, Vide AMBITIO, &, SVPERBIA.

FATVVS, pro insipido, vel saporis experte, Matt. 5. 13. pro stu-
to, & quasi cerebro vacuo, v. 22. Fatue, qui dixerit frat-
quid commereatur, ibid. Vide HOMICIDARVM, qui con-
hominum opinionem homicidij rei apud Deum cense-
tur, gradus. V. Stultus.

FEBRIS: Febri percutiuntur Præceptorum Dei violator-
Deut. 28. 22. Febribus quidam leuantur, Vide MIRACVL-

Febris est calor non naturalis, qui in corde accensus p-
venas & arterias in totum corpus deriuatur, sitim acce-
dit non nisi noxia appetentem, vires debilitat, facultat-
siue actiones naturales impedit.

FEL draconum, vinum Iudæorum, Deut. 32. 33. Fel germ-
nans radix in corde infidelis, 29. 18. Fel amaritudinis P-
tro, Actor. 8. 23. est interior cordis malitia, & virus ill-
Diabolicæ impietatis, quo Magus ille totus erat opplet-
alludere autem videtur Petrus ad locum Deut. 29. 18. R-
dix fel, & absinthium germinans, euellenda, ibid. V. Heb-
12. 15.

FELIX, Iudææ Præses, Act. 23. 24. Paulum vinctum human-
ter tractat, 24 24. auaritiæ studio liberationem Pauli d-
fert, v. 27. ad Pauli de iudicio diuino concionem expau-
cit, v. 25. 26. Iudæis gratificatus Paulum vinctum relinqu-
v. 28.

FEMINALIA Aaronis & filiorum eius, Exodi 28. versic-
42. 43.

FEMVR, femori manum admouendi mos, Genes. 24. 2. & 4-
29. qui ritus olim vsitatus fuit in iis iuramentis, quæ sup-
riores à domesticis exigebant.

FERIAE. Vide SOLENNITAS.

FEROCES vrsæ conferuntur, 2. Sam. 17. 8.

FERMENTVM: Fermento in Pasche celebratione non vtend-
Exodi 12. 15. & 13. v. 6. 7. qui fermentum comedisset in Ph-
se celebratione, moriebatur, v. 15. Fermentum in oblati-
nibus non permiscendum, Leuitic 2. 11. Fermentum in b-
nam partem, Matt. 13. 33. vbi Ecclesia comparatur fermen-
to reposito in farina. In malam, pro pestilenti doctrin-
Matth. 16. 6. Luc. 12. 1. Galat. 5. 9. Allegoricωs pro eade-
accipi potest & Leuit. 2. 11. & 6. 16. Deut. 16. 3. Fermentu-
veteris malitiæ expurgandum, 1. Corint. 5. 6. 7. 8. Fermen-
parabola. V. PARABOLA.

FE-

RVM è puluere ſumitur:Iob.38.2.
VM natare facit Eliſæus,2.Reg.6.6.
REVM cœlum peccatoribus, Leuitic.26.19. Deuter.
23. Ferreum iugum inobedientibus v.48. minatur
us.
ILITAS magna in terra Ægypti,Geneſis 41.47.à Deo
Eſa.55.10.Leuit.26.3.&c.Act.14.17.
VOR ſpiritus,piis neceſſarius,Romano.12.11.Apocal 3.
6.
NATIO bona commendatur, Hebr.4.11 2. Petr.3.12.
inationis bonæ exempla: Abraham, Geneſ.10.6. Loth 19.
Rachel.31 34.Vxor Manue,Iudic.13 10. Dauid, 1 Samu.
48.2.Sam.15.14.Abigail,1.Sam.25.18. Semei,2.Sam.19.
Mulieres, Matth. 28 8. Bartimæus cæcus, Marci 10.
Maria,Lucæ 1.31.1.Paſtores, 2.19.Zachæus, 19.6. duo
ſcipuli,24.33.Samaritana,Ioan.4.29 Paulus, Act.20.16.
ilipp.2.28.1.Theſſal.2.17. Timotheus, 2. Timoth. 4 9.
tus,Tit.3.12.
Feſtinatio vitioſa cauenda, Prouerb.18.13.& 19 2.& 28.v.
22.Eſaiæ 59.7.Rom.3.15 1.Timot.5.22.Iac.1.19 Feſtina-
nimia corrigenda,2.Petr.3. v.8,9 10. *Feſtinationis malæ*
empla:Nutrix Miphiboſepth: 2. Sam.4.4. Eunuchus A-
abi,1.Reg.22.v.9.11.Curſores Aſſueri, Eſth.3 15. Samſai
riba,1.Eſdr.4 23.Peccatores,Prouer.1.16.Eſa.59.7.Rom.
5.Nabuchodonoſor,Daniel.2.13.Iudęi,Agg 1.9.quidam
Militibus.Matt.27.48.Herodias filia,Marci 6.25. ſummi
cerdotes,15.1.
VCAM in oculo fratris aſpicere, Matth.7.3.quo in loco
mnatur,non qui vel fratris, vel ſuos errores videt & in-
ligit,ſed qui in alienos intuetur, ſtudio reprehendendi,
os autem diſſimulat.
TVM: Feſtum pro toto azymorum ſpatio, Matth.26.
eſtorum inſtitutio,Exodi 23.verſic.13.14.15.16. Vide So-
NNITATES. Et Amos,5.21. Matth.26.5. Ioh.2.
15.
vs,Iudææ Præfectus,Act.14.27.& 25.4.9.12.14.
vs à Chriſto maledicitur: Matt.21.19. Ficuum ſiccarum
aſſa apponitur vlceri Ezechiæ Regis,qua etiam ſanatur,
Reg.20.7.Ficus parabola,Matt.24.32. Marc.13.28. Luc.13.
(V,PARABOLA.)V.Gen.3.7.
IVSSIO cauenda,Pro.6.1.&c.& 17.18.& 26.16.Ec.8.16.&
9.19,&c.Nõ tamẽ planè pro illo ſpõdere prohibet Solo-

lomo: quum hoc bonorum exemplis confirmetur (G
42. 37: & 43.8.9. & doceatur Eccle.29.19): sed temerit
uenda, aut si fideiusseris, mox fides liberanda. (Vide S
dere.)

FIDELIS *Deus* dicitur, id est, verax, benignissimè & fir
me stans prom ssis gratuitis erga suos, Deu .7.9. & 32.
145.13. Esai. 49 7. 1. Corinth. 1.9. & 10.13. 2. Corinth. 1
Thessal.5.24. 2.Thess.3.3. Hebr.10.23. & 11.11. 1. Petr. 4
Ioan. 1 9]

[Fidelis *Iesus Christus*, Deus-homo, 2. Tim. 2.13. Heb
& 3.2. Apo. 1.5. & 3.14. & 19.11. Fidele, *Dei verbum*, id est
tum, immotum, verum dicitur, Psal. 19.8. & 89.29. & 1
Esai. 25 1. 1. Tim. 1.15. & 3.15. & 4.9. 2. Tim. 2.11. Tit. 1.9. &
Apoc. 21.5 & 22.6]

FIDELIS pro constanti, quique præstat reuera quod pr
sit, 1. Thess. 5.24. Fidelem seu fidum sermonem vocat
lus, Tit. 1.9. cui meritò fides adhiberi possit, siue qui
quam fallat, quamobrem etiam veritatis nominè sig
catur, Ioann. 17.17. Nomen fidelis nunc iis tribuitur
nibus, qui fidem & religionem Christianam profite
1. Corinth. 7. v. 12. 13 14. nunc solis electis conuenit, 1.
4.10.

FIDELES: Fideles à fide dicti, in Sacris literis, non tam q
dem datam seruent, denominantur, quàm qui credan
promissis. Fideles omnes per fidem Aequales, 1. Pet
5. Christo conformes, Roman. 8. 29. 2. Corinth. 3
Christo dati, Psalm. 101, 6. Esa. 8. 18. Ioann. 6. v. 37. 39. &
29 & 17.24. & 18.9. Domestici Dei & conciues Sancto
Ephes. 2.19. Hebr. 3 6. 1. Petr. 2.5. Electi ante mundum c
ditum, Ephes. 1.4. expositi calumniis, 1. Petr. 4. 16. Filij
cis, Eph. 5.8. tum quia vera luce illustrantur in sese, & i
ce ambulant, tum quòd aliis etiam prelucent, Matth. 5
adeò vt sceleratorum vitam etiam coarguant & damn
Roman. 2. 27. Fratres Christi, Psalm. 22.23. Vide CH
STVS. Gens sancta, 1. Petri 2.9. gloria Dei, 2. Corinth. 8
mundi Domini, 1. Corinth. 3.22. mundi & Angelorum
dices futuri, 1. Cor. 6. v. 2. 3. Vide SANCTI mundum i
cabunt.

FIDELES, Lapides viui, 1. Pet. 2 5. Luminaria in mundo, P
2.15. Obnoxij cruci, 2. Tim. 3.12. 1. Thess. 3.3. 1. Pet. 2.21.
19. & 5 9. (Vide PII: &, AFFLICTIO in mundo.) Pauci,
59.16. Rom. 10.16. 1. Corinth. 1.21. 2. Thess. 2. 10. 1. Ioan.
pr

Spiritus habent, Roman. 8. 22. Iac. 1. 18. Sancti sunt, ...an. 17.& 8.v.26.28.1.Cor.1.2.2.Corint.1.1.Ephes.1.1. ...2.2.Thess.1.10.Hebr.13 24.1.Pet.1.ver.2.15.Sacerdo- ...nt & Reges,Roman. 12.1.1. Petr.2.v.5 9. Apocal.1.6. ...13.15 Templa Dei, Leuitic.26.12 1.Corint.3.16. & 6. ...Cor.6.16.Ephes.2.v.20.21.22. & 4.30. 1. Petr. 2. 5. in ...us Deus per Spiritum Sanctum residet Rom. 8. 11.& ... Fidelium cœtus ingenti alicui ciuitati, id est, nouæ ...salem comparatur, ex ipsis fidelibus, quasi lapidibus ...ructæ, vt scribitur Esai. 54. Apoc.21. Inde est etiam ...is illa, Aedificare,& ædificatio, Rom. 14.19. Vide E... ...2.21.

...ES quò magis affliguntur, eò magis crescunt. Exodi ...ndies proficere debent, Rom.1.17.Ephes 1.ver.16.17.& ...& 3.16.& 5.27.Phil.3.12.Col.1.3.& 2.2.1. Thessal.3 10. ...& 5.23.2.Thess.1.3 Philem.v.4.5.6.Heb.3 15.& 6.7.& ...0.11.& 10.36.&13.v.20 21.Iac.1.5.2. Petr.1. v.5.8.9. & 3. ...oan.2.v.8.27.& 5.13.Iudæ v.20.

...s dicuntur *Dei serui*, id est, fidi atque constantes in ve... ...s & pietatis professione, Num. 12.7. 1.Sam.2.35.& 3. ...atth.24.45.& 25.v.21.22.23. Ephes.6.21. Coloss. 1 7.& ...9.1.Timoth.1.12.2.Tim.2.2.Hebr.3.6.1.Petr.5.12.A- ...2.vers.10.13.Fideles *mulieres*, 1. Timoth.3.11. Fideles ...*es* erga proximos, 1 Sam.22.14. Psalm.101.2. 3. Prou. ...Dan.6.4.Luc.16.v.11,12.Fideles, *variæ res* dicuntur, i. ...æ, certæ, Deo addictæ, eiusdem singulari quadam be... ...lentia, 1. Sam.2.35 & 20.28.2.Sam.7.16.1.Reg.11.38. Ps. ...9.Prou.6.18.Esai 1.v.21.26 & 7.10 & 22.v.23 25. & 33. ...deles, *Dei promissiones*, i. ratæ, immutabiles, Esai.55.3. ...r. 13. 34. Fidelis *interpretatio*, i.vera certissima, Dan.

...VM *Arma*, 2.Corin.10.4. Ephes.6.v.11.13.16,17.18.1 ...5.8.1.Ioan.3.9.*Communicatio*, Ioan.17.11 Rom.12.vers. ...2.Cor.4 15.Ephes.4.16.Philip.1.5.& 2 1.1. Thess.5.11.2. ...1.3.Philem.v.6.Hebr.10.33. & 13.v.3.16.1. Petr.4.10. ...n.1.7.in hac vita *conditio*, Rom.8.v.22.35 1. Corint.15. ...Cor.4.10.& 5.7.1.Thess.3.3.1. Tim.4. 10.2. Tim.3 12.1. ...1.8.17.& 2.v.11.15.1.Ioan.3 v.1.2.fausta *conditio*, Psalm. ...& 85.13.Philip.3.8.Coloss.3 4.1.Pet.4.14. 1. Ioan.2.17. ...*Consolatio*, Roman.4 13 & 5.3 & 6.14.& 8.1.& 9.33.& ...Corinth.4.10.& 5.18.& 7.6.Galat.3 22. Ephes. 1.14. ...Philip.1.28.& 3.v.10.20.& 4.5.Col.1.6.& 3.4.1.Thes.

4.17.2.Theſſ.1.v.5.10.& 2.7.1.Timoth.4.v.8.10.& 5.25.8
14.2.Tim.2.v.9.11.19.Tit.2.13.Heb.1.14.& 2.v.10.11.14.&
7.&6.18.& 10.v.36.37.38.Iac.1.v.2.3.9.& 5.v.4.7.8.10.1.P
1.v.6.11.& 2.21 & 3.17.& 4.v.6.12.13.16.& 5.v.9.10.2. Pet
9 & 3.15 1.Ioan.4.v.6.12.Apoc.12.12. *Contemtus*, Pſalm.
& 22.7. & 38.v.12 13.& 41.8.& 79. 4. & 102. 9.Prou.14.
Cor.4.v.12.14. V.Conſolatio.

Fidelium *Dignitas*,Pſal.105.v.5.6.Luc.10.23. 1.Cor.6.
Epheſ.2.10.Hebr.2.12.& 8.10.Iac.1.18.Fidelium *diuitiæ*,
ficientia,1.Tim.6.6.*Filij* ſancti,1 Corinth.7.v.14.*Gaudi*
Rom.12.12.Philip.1.4.& 2.2.& 3.1.& 4.4.Coloſſ.1.11.He
10 34.& 12.2.Iac.1.2.& 5.13.1.Petr.1.6.& 4.12.13.1.Ioann.
Gloria,2.Timoth.4.8.1. Ioann. 3.2. afflictionibus illa p
moueetur,Rom.5.3.*gloriatio* vera,v.2.3.11.& 8.31.1. Cor.1
& 4.7.2.Corint.1.12.Gal.5 26.Philip.1.26.& 3.v.8.15. C
loſſ.1.24.Iac.1.3.*Hereditas* præclara , Geneſ.15.18. Rom
17.1. Petr. 1.4. *Libertas* qualis,Lucæ 1.74.Ioann.8.v.32
Rom.6.18.& 7.14.Gal.4.31.*Meditatio*,Pſalm.1.2.& 119.
6.Philipp.4.8.Hebr.6.v.1.& 12.13.& 13.15. 1. Petr.1.v.9
2.Petr.3.2.*militia*,Rom.6.13.& 12.12.& 16.20. 1.Corinth
24.2.Cor.2.14.Eph.6.v.11.12.1.Theſſ.2.18.& 5. 8. 1. Tim
12.Hebr.10.32,& 12,1.& 13.13.Iac.1.2.& 4,7.1 Petri 2,1
4,15.& 5.8.1 Ioan.2,13,& 4,4,& 5,v.4.5,18.Iudæ v. 3. *m*
Deo pretioſa, Pſalm.116,15,Heb.11,4. feliciſſima,Num
10.Apoc.14.13.Num.23.10. *multitudo*, Geneſ.18.18.Num
10 Pſal.2.8.& 72.8.Hebr.12.1.

Fidelium *Nomen* libro vitæ inſcriptum, Exod.32.32.L
10.20.Philip.4.3.Apoc.3.5.& 20.12.& 21.27.Vide ELEC
Nota:(Vide PIORVM nota)*Officium*,1.Theſſ.5.6.Hebr
24.*Patientia*, Vide PATIENTIA. *Perfectio* qualis,Rom
25.& 8.5 1.Corinth.1.7.& 13.ver.10.11.Epheſ.1. 4.& 3.17
4.13.Col.1.22.& 4.12.Hebr.4.10.& 6.v.11.Iac.3.2. 2.Pet
18.1.Ioann.1 9.& 2.verſ.3.5.8.17.24.& 5.18.Iudæ,ver.20
preces non vanæ , Eſa. 49. 8. (Vide ORATIO)*Pruden*
Matth.10.16.Rom. 16.19. Col. 1. 9. *Salus* quibus gradi
promoueatur,Rom.8.79.*Sermones* quales,Epheſ.4. v. 2
5.3.4.Coloſſ.4.6.1.Petr.4.11 *ſimplicitas*,Matth.10.16.& 1
Roman.16 19.1.Corinth.4.verſi.20.21.Philipp.2.3.1.P
2.2.*Victoria* certa,Ioann.16.33.Rom.8.37.& 12.21. & 16
1.Theſſ.5.v.8.9.Hebr.11.30.Iac.4.7.1.Petr.5.v.9.10.1.Io
2.13 & 4.4.& 5.4. *vita* qualis,Luc.1. v.74.75. Roman.
11.12.13. Epheſ. 5. 15.Philipp.2.15.1.Theſſal.3.13.1.Petr.

& 5.

3,16.& 4.v.2.3.2.Petr.3,11 1.Ioann.3.10. &5. 19. Iudæ,v.
stadio similis est,1.Corinth.9.24.&c. Philipp.3.v.13.14.
n ea periculis sit exposita extra aleam tamen est, Ioan.
9.& 10.28.& 17.12.Collos.3.3. *virtutes*, 2. Petr.1. v.5.6.7.

tas vide post Titul.Fides.
in sacris literis variè capitur:

rimò, significat veritatem & constantiam in seruandis
mmissis, Psal.25.10.& 86.15,Rom.3 3.

ecundò,accipitur pro ipsa doctrina fidei, seu pro Euan-
io,cui creditur;ídque per Metonymiam subiecti,Rom.
Ephes.4.5.1.Tim.1.19.Hoc sensu dicitur fides Apostoli-
ro doctrina.

ertiò,sumitur pro complementn, seu impletione pro-
sionum diuinarum in Veteri Testamento factarum,seu
rebus ipsis promissis olim, & suo tempore exhibitis,
3.23.

uartò, capitur pro obligatione illa, facta in Baptismo,
rofitendi veram religionem,&ad credendum in hunc
um,in cuius nomen baptizamur, 1.Tim.5 11.12.

uintò, denotat externam religionis & fidei professio-
:Iac.2.24.

xtò,significat notitiam, assensionem & persuasionem,
ratia Dei,temporariam, vt quæ in Christo radices
agat:sicut dicitur Luc.8.13. Quæ species dicitur fides
orica.

ptimò,declarat notitiam beneficij Christi,qualis est in
,Rom.11.20.

Octauò,sumitur pro fidelitate in faciendo officio, & a-
o à fraude & furandi cupiditate alieno, studiosóque
seruandi atque tuendi aliorum facultates & bona,
2.10.

Nonò,idem est quod iustitia,Psal.119.75.

ecimò, denotat quandoque certam persuasionem, de
ro aliquo effectu miraculoso, conceptam ex reuela-
e aut promissione singulari,1.Corin.12 9.& 13.2.Mat.
o.Luc.17.6. Hanc appellant fidem miraculorum.

ndecimò,indicat fiduciam consequendi bonum aliquod
renum & corporale,Act.14.9.

uodecimò, vsurpatur pro certa notitia & securitate li-
atis Christianę,in reb.adiophoris seu indifferentibus,
nan.14.v.1.22. Tu fidem habes,hoc est, tu certus es ac

ſecurus libertatis Chriſtianæ, in rebus adiaphoris.

Decimotertiò, accipitur etiam pro ſpe, per metonymia cauſę efficientis, 1. Pet. 1. 5. vbi dicitur, nos virtute Dei c ſtodiri per fidem ad ſalutem: cùm tamen per ſpem prop hoc fiat. Eſt enim illa ſalutis plenè occupandæ patiens e pectatio.

Decimoquartò, tanquam μέτον vocabulum ſumitur, pro conſtantia in officio, aut inſtabilitate, 1. Samuel. 23.

Decimoquintò, ſignificat ſtudium & zelum in obſeru da religione Chriſtiana, Rom. 1. 8.

Decimoſextò, denotat ſpecialiter fidem ſaluificam & iu ſicantem: Rom. 3. 27. Eph. 2. 8. Et huius, quæ ſalutaris & ſtificans dicitur, fidei talis datur *definitio*: Fides eſt firma la & conſtans animi perſuaſio, qua certus eſt apud ſe vn quiſque fidelium, non modò verum ac firmum eſſe in nere verbum Dei, ac præſertim promiſſiones Dei de g tuita per Chriſtum reconciliatione: ſed etiam iſtas (vt à Spiritu Sancto edoctus) credit ad ſe propriè & pecu riter pertinere: qua, inquam, vniuerſalem illam prop tionem vitæ æternæ per ſanguinem Chriſti omnib. c dentibus acquiſitæ ſinguli amplectuntur, ac ſibi ipſis plicant. Aliter: Fides eſt, firma noſtræ in Chriſto elec nis perſuaſio. à Paulo ſic definita: Fides, eſt hypoſtaſis rum rerum quæ ſperantur, & ἔλεγχος eorum, quæ videntur, Hebr. 11. 1. Debet enim fides de reb. ſperat non viſis, nec apparentibus, perinde certò ſtatuere, eæ iam ſubſiſterent præſentes, & in conſpectu habe tur. Fides ad res medias, ſeu indifferentes reſtring Rom. 14. 22.

Fides ex auditu verbi naſcitur. Zach 8. 23. Ioan. 17. v 20. Rom. 10. v. 14. 17. 1. Cor. 3. 6. Epheſ. 2. 20. Col. 1. v. Tim. 3. 15. Hebr. 11. 11. 1. Petr. 1. 25. Fide & ſpe maior char 1. Corin. 13 12. (Vide CHARITAS) Fides ex ſolis mira concepta, Luc. 16. 31. Ioann. 2. v. 23. 24. & 6. 26. Aduerſus qui fidem præuiſam electionis cauſam ſtatuunt, locu tabilis, Rom. 9. 11. & 11. 35. Fides Dei donum eſt, Ioan 29. 65. & 10 26. & 12. v. 39. 40. Act. 11. 23. & 16. 14. Rom & 9. 16. & 10. 16. 2. Cor. 4. 13. Eph. 1. 18. & 2. 8. & 6. 23. Ph 1. 29 & 3. 9. Col. 1. 2. 1. Theſſ. 1. 2. 2. 1. Theſſ. 1 3. & 2. 13. & Heb. 10. 32. & 12. 2. Petr. 1. 1.

[Homonymæ voces de FIDE, aliis verbis expreſ gra

[gr]atiam studiosi lectoris, vt de tota fidei doctrina diligen[ti]us cogitet, subiicimus.

I. *Fides*, Dei constantiam & veritatem in dictis & fa[ct]is significat, Psalm. 33. 4. Esai. 11. 5. & 33. 6. Thren. 3. 23. O[se.] 12. 20.

II. Iudiciorum est diuinorum certitudo, Ose. 5. 9.

III. Certitudo potentiæ Dei, Marc. 11. 22.

IV. Certa & immota Dei de suorum salute, voluntas constitutio, Rom. 3. 3.

V. *Fides* Christianæ religionis axiomata & prima Ca[pi]ta significat, Rom. 12. 6. Heb. 6. 1.

VI. Euangelij doctrinam, Act. 6. 7. & 14. 27. Rom. 1. 5. 3. v. 27. 31. & 4. 14. & 10. 8. & 14. 1. & 16. 26. Galat. 1. 23. & v. 2. 5. Philip. 1. 27. Ephe. 4. 5. & 6. 16. Coloss. 1. 23. 1. Thess. 3. 1. Tim. 1. v. 4. 19. & 2. 7. & 3. 9. & 4. v. 1. 6. & 5. 8. & 6. 12. 2. Timot. 3. 8. Tit. 1. 23. & 2. 2. 1. Petr. 5. 9. Iud. 3. Apoc. 2. 13. 14. 2.

VII. Sumitur pro Euangelij & iustitiæ per Euange[li]um annuntiatæ patefactione, Galat. 3. 23.

VIII. Pro Dei in Christo, seu pro mysteriorum fidei [co]gnitione, Rom. 12. 3. 1. Cor. 2. 5. & 13. 13. 2. Cor. 4. 13. & 8. Iacob. 2. v. 2. 5. 17. 18. & 20. 26.

IX. Pro plena manifestatione eorum quæ olim sub ce[re]moniarum obscuritate latebant, Galat. 3. v. 23. 25.

X. Pro sincera constantique professione doctrinæ E[ua]ngelij, Actor. 14. 22. & 16. 5. Rom. 1. 8. 1. Corint. 16. 13. Galat. 6. 10. Ephes. 1. 15. Philipp. 2. 17. Coloss. 1. 4. 1. Thess. 3. & 3. v. 5. 6. 7. 10. 2. Thess. 1. v. 3. 4. 1. Timoth. 1. v. 2. 5. & 2. & 6. 21. Tit. 3. 15. Heb. 13. 7. Apoc. 13. 10.

XI. Fides Christum Seruatorem amplectens, saluta[ri]s & iustificans. Abac. 2. 4. Luc. 17. 5. & 22. 32. Actor. 3. 16. 13. 8. & 8. 15. 9. & 20. 21. & 24. 24. & 26. 18. Rom. 1. v. 12. 17. & v. 22. 25. & c. 4. v. 5. 9. & c. 5. v. 1. 2. & 9. v. 30. 32. & 10. v. 6. 17. 11. 20. 1. Cor. 15. v. 14. 27. 2. Corinth. 1. 14. & 5. 7. & 13. 5. Galat. 2. v. 16. 20. & 3. v. 7. 8. ad 27. & 5. v. 6. Ephes. 2. 8. & 3. 12. 17. & 4. v. 13. 19. & 6. 23. Philipp. 1. 24. & 3. 9. Coloss. 2. 5. 7. 12. 1. Thess. 1. 3. & 3. 2. 2. Thess. 1. 11. & 2. 13. & 3. 2. 1. Timoth. 1. 14. & 3. 13. 2. Timoth. 1. 13. Tit. 1. v. 1. 4. Philem. 5. 6. Heb. 4. 2. & 6. 12. & 10. v. 22. 38. 39. & 11. 1. Iacob. 1. 3. & 2. v. 1. 4. 22. 24. 1. Petr. 1. v. 5. 9. 21. 2. Petr. 1. v. 1. 5. 9. 21. 2. Pet. 1. v. Ioan. 5. 4. Iud. 20.

XII. Fides est promissionis gratiosæ & diuinæ virtutis

in Christo, ante & post manifestationem in carne pate... ctæ apprehensio, Matt. 6.30. & 8.10.26. & 9. v. 2. 22. 29. & ... 31. & 15. 29. & 16. 8. Marc. 2. 5. & 40. 40. & 5. 34. & 10. 52. L... 8. 25. & 12. 28. Hebr. 11. v. 1. 3. 4. &c. ad finem capitis, & 12... Iacob. 1. 6. & 5. 15.

XIII. Declaratio omnibus facta de Christo, Act. 17...

XIV. Fides historica, Iacob. 2. 14.

XV. Fides miraculorum, Matth. 17. 20. & 21. 21. Luc... 8. Act. 14. 9. 1. Cor. 12. 9. & 13. 2.

XVI. Pietatis studium, Luc. 18. 8. 2. Corint. 10. 15...

XVII. Sapientiæ veræ, seu doctrinæ Euangelicæ ce... & exacta cognitio, Act. 6. 5. & 11. 24.

XVIII. Christianæ libertatis cognitio, Roman. 14... 22. 23.

XIX. Fides, i. Conscientia per Euangelij doctrin... confirmata, 2. Cor. 1. 24.

XX. Professio officij peculiaris circa pauperes &... grotos, 1. Tim. 5. 12.

XXI. Constantia & veritas in dictis & factis: probi... fidelitas, vitæ integritas. Leuitic. 6. 2. 1. Sam. 26. 23. 2. S... 15. 20. 2. Reg. 12. 15. & 22. 7. 1. Par. 9. 22. Prouer. 11. 15. Ier. ... 1. 3. & 7. 28. Matt. 23. 23. Gala. 5. 23. 1. Tim. 4. 12. & 6. 11. 2. T... 2. 22. & 3. 10. Tit. 2. 10. Apoc. 2. 19.]

Fides IESV Christi, Roman. 3. 22. dicitur, quæ habe... Christo, vel quæ Christo nititur: pro fide in IESVM Ch... stum vel cuius obiectum Christus est, Gal. 2. 16. bis in ... dem versu, & v. 20. Ex fide IESV esse, dicitur is, qui e... eorum numero, qui Christum fide sunt amplexi, qui... opponuntur, qui ex Circumcisione (id est, ex Lege) sa... tem expectabant, Rom. 3. 26. Fides Dei, 3. 3. Col. 2. 12. ... fide à Deo data, hoc est, pro constantia & veritate di... rum conuentorumque, vt suprà dictum est: Passiuè, ... Deo habetur, Marc. 11. 22. vt apparet ex v. 23. Fides non... mnium est, 2. Thess. 3. 2. electorum est, Ioan. 8. 47. & 12. v... 40. Act. 13. 48. Tit. 1. 1. 2. Pet. 1. 1.

Fides non debet esse ficta, 1. Tim. 1. 5. piorum fulcim... tum est, 2. Corin. 1. 24. fructus labiorum dicitur, Esa. 57... quia est ex auditu, Rom. 10. 17. Inuocationis mater, R... 10. 14. mortua, sine operibus, Iac. 2. v. 17. 26. Vide IVS... FICARE. Fides mutua appellatur à Paulo, Rom. 1. 12. ... & ipse eos & illi vicissim ipsum iuuare possint. Fides qu... sit necessaria, Matth. 9. v. 2. 22. & 21. 21. Ioann. 8. 24. & 1...

Act. 8.37. & 16.31. & 20.21. Galat. 5.22, 1. Tim. 1.19. & 6. 11. 2. Tim. 2.22. Heb. 11.6. Iac. 1.6. 1. Petr. 5. 9. 1. Ioan. 3. 23. per charitatem operatur, Gal. 5.6. Fides propria requiritur vnicuique, Abac. 2. 4. Ioan. 3.36. Rom. 1. 17. Gal. 3.11. Heb. 10.38. Fides quadantenus dicitur opus, Ioann. 6. 29. Sensus est: Hoc demũ opus est, quod Deus à vobis flagitat, vt in me credatis. Fides ergo impropriè vocatur opus, vt lex fidei à Paulo, Rom. 3.27. vide & 2. Thess. 1.11. Philip. 1.6. rara est in terra, Luc. 18.8. hominibus minimè subiecta, 2. Cor. 1.24.

FIDEI *Causa* ordinaria est Dei verbum, Ioann. 17. 21. Rom. 10.17. vnde & fructus labiorum dicitur, Esaiæ 57. 19. Fidei *communicatio* Paulo, Philem. v. 6. sunt officia benignitatis in Sanctos promanantia ex fide efficaci. Fidei *Domestici* qui dicantur à Paulo, Vide DOMESTICI fidei. Fidei *Effecta*: Filios Dei facit, Galat. 3.26. iustificat, Gen. 15.6. Abac. 2. 4. Actor. 13.39. Roman. 1.17. & 3. v. 22.25.30. & 4. v. 5. 24. & 5.1. & 10. v. 4.6.10. Galat. 2.16. & 3. 6. Eph. 2.8. facit vt non pudefiamus, Rom. 9.33. & 10. 11. 1. Petr. 2.6. purificat corda, Act. 15.9. seruat, Luc. 7.50. & 8.12. Eph. 2. 8. 1. Pet. 1. 9. Fidei *fructus* reliqui, Dan. 6.23. Matth. 8. 13. & 9.29. & 15.28. & 17.20. & 21. 21. Marc. 2.5. & 5.34. & 7.29. & 9.23. & 10.52. & 11. 23. Lucæ 1.45. & 5.12. & 6. v. 18. 19. & 7. 50. & 8. v. 12. 44. 48. & 17.19. & 18. 42. Ioan. 3. v. 15.17.18.36. & 4.50. & 5.24. & 6. v. 35.40. 47. & 7. v. 38. 39. & 11. v. 25. 26. & 12. 46. & 20. 31. Actor. 3.16. & 10.43. & 14.9. Rom. 6.22. Eph. 3. 12. Heb. 4.3. & 11. 33. 1. Ioann. 5. v. 4.13. Fidei *Gaudium* dicitur illud quod ex fide promanat, aut quo fides magnoperè confirmatur, Philip. 1.25.

¶Fidei Implicitæ patroni, satis esse statuunt, si in genere credant homines, quod credit Ecclesia, nec de singulis intelligendis laborant. Et hæc fides dicitur vulgò Fides implicita. Ad eam euertendam locus accommodatus, Abac. 2. 4. Rom. 1.17. & 16.19. 1. Cor. 11.28. 2. Pet. 1.5.

¶Ad fidei informis & formatæ ineptam distinctionem arripuerunt sibi occasionem aduersarij ex Galat. 5.6. Iac. 2. 14. in quo produnt, quàm sint acuti Dialectici, qui qualitatem faciant alterius qualitatis formam.

Fidei *Merces* salus animarum, 1. Pet. 1.9. Fidei *mysterium* dicitur Euangelica doctrina, 1. Tim. 3.9. quæ verè sané dicitur μυστήριον, quod caro & sanguis non reuelet, Matth. 16. 17. Fidei *Nota* est charitas. Gal. 5.6. Fidei *Obedientia*, pro, vt homines fide obediunt Deo, Rom. 1. 5. & 16.26. Fidei

culi, 2. Cor. 4.18. Fidei *Probatio*, 1. Petr. 1. 7. Fidei *Rat*
quibus suis reddenda. 3.15. Fidei *Subiectum*, Deus est, 1. Pet.
21. Fidei *Vmbra* & falsum simulacrum, Iac. 2. 19. Fides *vn*
est, Ephes. 4. 5. Fidei *vnitas* dicitur ibidem à Paulo, v. 13.
summa coniunctio, cuius vinculum est fides. Vide & Iud
v. 3.

FIDEI duæ species: *Prior* certa ac perpetua, Rom. 8. 37. 2. C
rint. 13. 5. 2, Timoth. 1. 12. 1. Ioann. 3. 24. *Fidei certæ exemp*
in Abele, Genes. 4. 4. Heb. 11. 4. Henoch, Genesis 5. 22. E
cles. 44. 16. Heb. 11. 5. Noe, Gen. 6. 22. Eccles. 44. 17. Heb.
7. Abraham & Sara, Gen. 11. 8. & 15. 6. & 17. & 22. 10. Ro
4. v. 3. 20. Heb. 11. v. 11. 17. Isaaco, Genes. 27. 28. Hebr. 11.
Iacobo, Gen. 48. 15. Hebr. 11. 21. Iosepho, Genes. 50. 2
Heb. 11. 22. Parentibus Mosis, Exodi 2. 2. Heb. 11. 23. Mo
Exodi 2. 12. Heb. 11. 24. Israelitis, Exod. 14. v. 30. 31. Heb.
29. Rahab, Ios. 6. 22. Heb. 11. 31. Baraco, Iudic. 4. 6. G
deone, Iudic. 6. 14. Iephte, 11. 1. Heb. 11. 32. Ruth 1. 16. S
muele, 1. Sam. 15. v. 32. 33. Ionatha, 1. Sam. 14. 6. Dauide, 17.
37. 45. 47. 49. Heb. 11. 32. Psalm. 116. 10. & 119. 66. Asa, 2. Par.
14. 11. Iosaphat, 20. 20. Ezechia, 2. Reg. 19. v. 15. 16. 17. E
dra, 1. Esd. 8. v. 21. 22. Nehemia, Nehem. 4. 21. Iob, Iob.
25. 26. & 31. v. 14. 15. Sidrach, Misach, Abdenagone, Dan.
17. Daniele, Dan. 6. 22. Niniuitis, Ionæ 3. 5. Centurion
Matth. 8. v. 8. 10. Lucæ 7. 8. Paralytico, Matth. 9. 2. Matt.
Discipulo. 8. v. 21. 22. fluxu sanguinis laborante, Matth.
20. Marci 5. 28. Lucæ 8. vers. 44. 48, Cæcis, Matth.
28. Petro, Matth. 14. 29. & 16. 16. Chananæa, 15. 28. Pa
Dæmoniaci, Marci 7. 29. & 9. 24. Iosepho Arimatha
Marci 15, 43, Maria Virgine, Lucæ 1. v. 38. 45. & 2. v. 19.
Leproso, Luc. 5. 12. Paralytico, v. 20. Turba, 6. 19. Mulie
peccatrice, 7. 50. Cæco quodam, 18. v. 38. 42. Latrone,
v. 42. 43. Nathaneele, Ioann. 1. 49. 50. Discipulis, 2. 22. &
8. Nicodemo, 3. 2. & 19. 39. Samaritana, 4. v. 19. 25. 29. San
ritanis, v. 39. 40. 41. 42. Actor. 8. 12. Regulo & tota eius
mo, Ioann. 4. 46. quibusdam Iudæis, 7. 31. & 8. 30. & 1
42. Actor. 2. 41. & 4. 4. & 14, 1. & 28. 24. Cæco, Ioann. 9.
Matth. 11. v. 25. 26. 27. quibusdam Principibus, sed
huc languidis in fide, 12. 42. Discipulo quodam, 20. 8. Th
ma. v. 29, 30. Claudio, Actor. 3, 16, & 14, v. 9, 10, multitu
ne virorum & mulierum, 5, 14, Eunucho, 8, 37, Paulo, 9,
& 24, 14, & 27, 25, multis Ioppensibus, 9, 42, Cornelio &
micis, 10, v. 47, 48. Atheniensibus, 17, 20, & 19, 23, Procon
le,

Ie,13,12, Præordinatis ad vitam æternam, v. 48, Ecclesiis, 16, 5, Lydia purpuraria, v. 14,15. Custode carceris, vers. vers. 31, 32. Dionysio Areopagita cum aliis, 17.34. multitudine credentium, & Nobilioribus Thessalonicæ viris ac mulieribus gentilibus, Acto. 17, v. 11, 12, Crispo, 18,8, multitudine credentium, 19,17, & 21, v. 20,25, Romanis, Rom. 1,8, Corinthiis, 1. Corint. 3,5, & 15, v. 1, 2, Philippensibus, Philip. 2,17, Ephesiis, Eph. 1,15. Colossensibus, Coloss. 1, v. 3,4. Thessalonicensibus, 1. Thess. 1. v. 3,8, & 3,6, 2. Thess. 1.3. Philemone, Philem. v. 4.5. Thyatirense, Apocal. 2, 19. Fidem vocari opus ex Ioan 6.29. Philipp. 1.6. 2. Thessal. 1. 11. vide suprà, FIDES dicitur opus: &, FIDEM sine operibus non iustificare, id est, iustum non reddere coram Deo, ex 1. Cor. 13.2. Gal. 5.6. Iac. 2.24. ¶ Item, FIDEM non facere nos certos de gratuita peccatorum remissione, contendunt Pontificij. Vide CERTI.

FIDES temporaria, *altera fidei species*, Matt. 13. v. 5. 6. 7. Matt. 4. v. 4.5.6.7. Hebr. 6.4.5. Fidei temporariæ exempla, Vide APOSTASIA.

FIDELITAS Est dictorum, promissorúmque constantia. Infidelitas est inconstantia: cui adiunctæ sunt Vanitas, & leuitas animi, per quam facilè & sine vlla vel sine probabili ratione à pactione discedimus. Vanitas vide suo loco.

FIDELITAS seruanda est, Prouerb. 25.14. & 28.20. Luc. 16,10. 1. Cor. 4 2. Eph. v. 5.6, Col. 3.22. 1. Tim. 6. v. 1. 2. Tit. 2. v. 9. 10. 1. Petr. 2. 18. *Fidelitatis exempla*: Eliezer seruus Abraham, Gen. 15. 2. & 24 33. Iacob, 31. 40. Ioseph. 39.8. & 41. v. 47. 8. Moses, Num. 12.7. Heb. 3.2. Rahab, Ios. 2. 4. Iosue, Ios. 6. 17. Nuntij, v. 23. Principes Israel, 9. 18. Iosue & fortissimi bellatores. 10.7. Samuel, 1. Sam. 3. v. 19.20. Ionathas, 19. 1, & 20. v. 32.35. Dauid, 22. v. 14.23. & 24.8. & 26. v. 9. 10. Viri Iabes Galaad, 31. 12. Vrias, 2. Sam. 11, 11. Ioab. 12. 27. 26. Ethai Gethæus. 15 22. Populus, 18.3. Iuda, 20.2, Abisai, 21. 17. Elias, 1. Reg. 18. v. 15.16. Iosaba filia Ioram, 2. Reg. 12. 2. Ioiada, v. 4. tres Viri, 1. Paral. 11. 18. 19. Aedificatores Templi, 2. Paral. 34 12. Deus, 1. Corinth. 10. 13. 1. Timot. 15. & 4. 9. Paulus, Gal. 6. 17. Syluanus: 1. Petr. 5. 12. Antipas, Apoc. 2. 13.

FIDVCIA in solo Deo collocanda, Esai 2. 22. Ier. 17.5.7. Zach. 4.6. Psalm. 20. v. 8.9. Fiducia in Pastoribus requiritur, Eph. 6.19. *Fiduciæ exempla*: Fratres. Philip. 1.14. [Fiducialiter, 1.

Confidenter, libere, Psal.12.6.Prou.3.5.26.& 14.26.Esai. 12.
& 14.30.Ose.2.18.Act.9.v.28.29.& 14.3.& 18.26.]
FIGMENTVM [Psalm. 103.14 Habac.2.18.] de fictor
nullo iure conqueri potest, Roman.9.20.Esa.45.9.Ierem
18.6
FIGVLVS ex terra quæcunque vult pro arbitrio fingit, Ie
18.6.Rom.9.21.V.Psal.29. Apoc.2.27.Mat.27.7.
FIGVRA [character. Hebr.1.3. forma, Ezech.43.11.Spe
cies vultus & oris.2Reg.1. 7.Mens.Dan.4.33.Mundi spe
cies, splendor, facies,1. Cor.7.31.Typus,1. Cor.10.vers.6.
vestigium, Ioan.20.25.

Figuræ, Imagines, 2. Reg.23,24. Amos, 5.26. Act.7.43.Si
militudines Num.12 8, Stigmata, notæ, Leu.19.28.]

FILIA non prostituenda, Leuit.19.29. Filia pro nept
Exodi 2.21.vt liquet ex Exodi 3.1.Filiarum appellatio
tota posteritas includitur, Luc.1.5. Filiæ nomen etia
vrbibus tribuitur, Matt. 21.5.cuius rei exempla plura e
tant in Threnis Filiæ Ierusalem, pro, mulieres Ierol
lymitanæ, Luc.23.28.

[FILIA, *filiæ*, partim de sponsa Christi Ecclesia, partim
piis animabus dicitur. Sæpius autem nomine filiæ & fi
liarum, vrbes, oppida, prouinciæ, villæ, pagi intelligu
tur, ex Hebræorum idiotismo.

Filiæ, pro *ramis* arborum, Genes.49,22. filiæ *phareth*,
1.sagittæ. Thren.3.13.filiæ sanguisugæ,1.hirudines, Pro
30.15.filiæ *carminis*,1. voces canoræ, symphoniæ musi
les, filiæ *Belial*, & *hominũ*,1. mulieres impiæ, Gen.6.v.1
4.1. Sam.1.16. *Confidentes* filiæ,1, vrbes luxu diffluentes
omnia tuta sibi somniantes, Esa.32.9.filiæ delicatę, vrb
opulentissimæ, Ierem.49.4.filiæ multitudinis, vrbes f
quentissimæ, Cant.7.4.filiæ vrbis, mulieres Ierosolym
tanæ, Thren.3,51.

Filia vaga, *Iudæa*, Ierem.31.22.filia populi, *Ierusal*
sæpe apud Ieremiam. vnum quodque Iudeæ *oppid*
Esai.22.24.]

FILIVS eum significat, humano more, qui ex viro & m
liere ortus & natus est.filius hominis, homo. filius, a
ptiuus, seu adoptatus ab homine, Actor.7.21.Hebr.11.
Subditus & obsequens 2.Reg.8,9.& 16.7.filius annor
triginta,1. annos 30.natus, & sic de cæteris. (Vide 1. Sa
13.1.& 2. Sam.5.4.Ierem.52 1.& sa piss.in hist.Regum)

lius Olei, clivus vberrimus & pinguis, Esai.5.1.]pro nepote, 2. Sam.19.24. Prouerb.13.22.& 17.6. Ierem .27.7. Ezech.37.25. pro posteris ex aliqua familia oriundis, Matthæi 22.42. Filij nomen pullo asini attributum legitur, 21 5. Filius sapiens extra periculum est, Prouerb.29.28. Filij pro parentibus non puniendi Deut.24.16.2.Reg.14.6. Ierem.31.29.30.Ezech.18. versi,4.19.20.Filij erudiendi,& corripiendi, Prouerb,13.24,& 19,18 & 29.v.15.17.Hebr.12. ver.8.9.

LII Belial, pro hominibus nequam,1. Reg. 21.10.Filij Carnis, pro naturali modo procreatis, Roman.9.8.seu, quorum non alia ratione pater est Abraham, quàm ea ipsa, qua solent, consueto naturæ ordine, homines ex hominibus gigni, qui alias filii secundum carnem dicuntur, Gal.4,v.23.29.Filii contumaciæ Hebræis dicũtur Ephes.2.2. homines præfracti & contumaciæ dediti. Filius Dei Iesus Christus. Hebr.1.5. dicitur vnctus esse, Esa. 61,1. Hebr.1.9. quod eatenus intelligatur, quatenus Verbum caro factum est, effuso in eum Spiritu sine mensura Ioan.3.34. si quidem omnis in eo Deitas corporaliter sibi domum fixit, Col.2.9.In Filio locutus fuisse dicitur Deus, Hebr.1.1. sed secus quàm in Prophetis .Fuit enim Filius, & est veré & σωματικῶς siue οὐσιωδῶς Deus, Coloss.2.9.Prophetæ veró duntaxat diuino Spiritu acti,1.Pet.1.21.

Filii Dei, propiis ex Sethi posteris oriundis, Gen.6.2. sicut filiæ hominum, pro impiis filiabus ex Caini familia. vers.2 pro piis Deo charis,& Christi cohæredibus, Matt.5.v.9.45.Ioan.1.12.Roman.8.9.1.Ioan.3.9.vt explicat Paulus, Rom.8.v. 16.17.Filii Dei dicuntur etiam Angeli. Iob.1.6. Psal.89.7. Vide ANGELVS. Item Principes, Ps.82. 6.Ephraim primogenitus dicitur, Ier.31.9.sed longè secus quam Christus, qui est vnigenitus Dei Filius, Ioan.1.18. & 3.v.16.18.1. Ioan.4.9.vt illud Hebr.1,5. omittam,è cuius dicti consideratione diligenti id ipsum manifestè euincitur.

Filii Diaboli qui dicantur, Ioan.8.44. Vide DIABOLVS.Filii Ecclesiæ, Vide ECCLESIA:Filii Filiorum, pro nepotibus, atque adeò tota interdum posteritate, Ierem. 27.7. Ezech.37.25.Filii Hebræis generaliter dicuntur, qui sunt alicui rei peculiariter destinati & addicti:vt, Filij Gehennæ, dicuntur, qui exitio & interitui sunt addicti, Matt. 23.15.

Filius Hominis, pro humana Christi natura, Ioan. 5. 27. vbi notandum est, quòd Filij hominis nomen non nisi vni Christo, de se loquenti tribuatur in Euangelica historia. Filius hominis, seu homo Christus dicitur e cœlo descendisse, Ioan. 3. 13. primò incarnationis diuinæ naturæ: secundò modi conceptionis respectu. Idem in cœlo esse dicitur Ioan. 6. 62. per communicationem idiomatum, qua proprietas diuinæ naturæ ttibuitur humanæ naturæ in concreto, vt summa illa duarum in Christo naturarum coniunctio significetur. Filij hominum pro ipsis hominibus, 1. Sam. 1. 19. Marc. 3. 28. Apocal. 1. 13 Filij Illi... res damnantur, Prou. 13. 1. Filij iniquitatis pro hominibus iniquissimis, 2 Sam. 3. 34. & 7. 10. Filij iræ pro iræ destinatis, & damnatis coram Deo, Ephes. 2. 3. Filii lucis, pro hominibus lucis participibus, seu quos Deus Spiritus sui luce illustrauit, Lucę 16. 8. Ioann. 12. 36. Eph. 5. 8. quos alibi Paulus πνευματικοὺς, hoc est, spirituales vocat, 1 Corinth. 2. 15.

Filij mortis, pro morti addictis, seu qui capitalis criminis rei sunt. 1. Sam. 20. 3. & 26. 16. 2 Sam. 12, 5. pro iam morti tradendis, Ps. 79. 11, & 102. 21. Filij promissionis Hebræis dicuntur, quibus Deus promissiones destinauit, Rom. 9. 8. Gal. 4. 28. & quos Deus dat Abrahæ, quia sic illi visum est, vt eos in Abrahæ illo semine adoptet, per quod ... ipse Abraham, & eius germana posteritas cœlestis hæreditatis fit particeps. Aliâs dicuntur Filij per promissionem: Gal. 4. 23 Item Filij secundum Spirirum, hoc est diuinitus & spirituali ratione procreati, Gal. 4. 29. Filius pacis, Hebraico more vocatur, qui doctrinæ pacis, siue Euangelij fauet, Luc. 10. 6. Filius perditionis, pro exitio deuoto, Ioan. 17. 12. Sic autem dicitur Iudas proditor, non modò quia periit, sed etiam quia huic exitio erat destinatus ac deuotus, vt patet ex Act. 1. 16. & 4. v. 27. 28. Filij prophetarum, Vide Propheta.

Filij Rebelles parentibus quomodo tractandi, Deut. 21. v. 18. 19. 20. 21. Filij regni, pro omnibus in genere indigenis, & regni incolis, Matth. 8. 12. pro iis qui sunt in regno, id est, in Ecclesia, vt etiam sint ex Ecclesia, 13. 38. Filij resurrectionis, pro resurrectionis participibus, Luc. 20. 36. Filij roboris, pro strenuis, 2 Sam. 13. 28. & 17. 10. 1 Reg. 15. 2 Filij seculi huius pro hominibus præsenti vitæ addictis, Luc. 16. 8. quos Paulus ψυχικοὺς vocat, hoc est, animales...

& σαρκικοὺς, hoc eſt carnales, 1. Cor. 2. 14. Alias tamen interdum, Filij ſeculi huius dicuntur, quicunque adhuc in viuis ſunt, ſiue boni ſint, ſiue mali, Luc. 20 34. Filij ſtulti, patres triſtitia afficiunt, Prou. 17. 25. & 19. 13. Filij ſubductionis dicuntur, qui quodam impetu in partem aliquam feruntur. Hebr. 10. 39. Hebraiſmus. Eo enim loci ſubintelligi videtur filiorum nomen. Filij thalami dicuntur Matt. 9. 15. qui cum ſponſo verſantur, & quos ſponſus in ſuum vſq; thalamum admittit.

[*Filij* captiuitatis, interemptorum, pauperum, ſtultorũ, tumultus, per auxeſin, & abſtractè, dicuntur captiui, interempti, pauperes, ſtulti, ſeditioſi, ex Hebręorum idiotiſmo. *Filij* Ægypti, Æthiopum, Ammon, Aſſur, Babylonis, Edom pro Ægyptiis, Æthiopibus, Ammonitis, Babyloniis, Idumæis, &c. Filij Enacim, Gigantes, ex Enaco gigante Chananæo orti.

Filij Aquilæ, *pulli* Aquilæ, Prou. 30. 17. filij Baſan, *arietes*, Deut. 32. 14. Filij rupicabrarum, *capri* ſylueſtres, Iob. 39. 7. Filij ſuperbiæ, *feræ*, quæ non facilè cicurantur, Iob. 41. 25. Filij Arcturi Iob. 38. 32. Filius vnicornium, *pullus monocerotis*, Iob. 39. 6. 7. Pſ. 29. 6.

Filij Olei, arbores miſticæ (nempe Zorobabel dux populi, & Ieſua Sacerdos) dona Spiritus S. repræſentantes, Zach. 4. 14.

Filii boni laudantur, Prouer. 20. 1. & 13 1. & 15. 20. & 23. 24. Filiorum erga parentes officium, Gen. 9. 23. & 22. v. 2. 7. & 27. 1. & 28. 7. & 37. v. 14. 15. Exod. 20 12. & 21. 17. Leuit. 19. v. 3. 32. & 20. 9. Deut. 5. 16. & 21. v. 15. 18. & 27. 16. Iudic. 4. 1. 1. Sam. 2. v. 11. 18. & 3. v. 1. 7. & 8. 1. & 18. 5. 1. Reg. 2. 10. 2. Reg. 2. 23. & 12. 2. & 22. 1. 2. Paral. 34. 3. Eccl. 3. v 1. 8. & 6. 18. & 7. 29. & 8. v. 7. 11. & 22. 3. & 23. 18. & 25. 10. & 32. 24. Iob. 1. 4. & 8. 4. & 32. v. 4. 6. Pro. 1. 8. & 4. 1. & 6. 20. & 10. 1. & 13. 1. & 15. 20. & 19. 26. & 20. v. 11. 20. & 22. 15. & 23. v. 19. 25. & 28. 24. & 30. 17. Ierem. 35. 16. Ezech. 22. 7. Matt. 4. 22. & 10. 35. & 15. 4. & 19. 19. Marc. 10. 19. Luc. 2. 48. & 18. 20. Act. 7. 14. & 22. 3. Epheſ. 6. 1. Col. 3. 20. 1. Tim. 5. 1. 1. Petr. 5. 5.

Filij boni ex malis parentibus orti: Ezechias Achazi filius, 2 Paralip. 28. 27. Ioſias Ammonis filius, 33. 25. & 34. 2. Filij mali ex bonis parentibus orti: Cain Adæ filius, Gen. 4. 1. Cham filius Noë, 9. 22. Iſmael Abrahæ filius, 21. verſ. 20, 21. Eſau Iſaaci filius, 25. 25. Filij Heli Sacerdotis, 1. Sam. 2. v. 12. 25. Filij Samuelis, 8. 3. Ammon filius Dauidis, 2. Sam.

13.v.1.2. Absalom filius Dauidis,15.v.1.2.Roboam Salo-
nis filius,1.Reg.11.43.qui consilium iuuenum secutus,su-
duas tantum Tribus regnat,2.Paral.10.6. Vide Eccles.4
26.27.28.29.Ioram filius Iosaphat,2.Paralip.21. 4. Mana
Ezechiæ filius,33.2. Filij inobedientis pœna,Deuteron.
18. Prouer.20.20. Filij Abrahæ fideles.Rom.9.v.7. 8.V
ABRAHAE filij.

Filij castigandi,Prou. 13.24. & 19. 18. & 22.15.& 23.
15.26.Eccles.30.1.&c. docendi mysterium Paschæ, Ex
12.27,& 13.8. nempe nos esse liberatos ex captiuitate Æ
ptiaca, hoc est,Diabolica,Deuteron.4.9.& 6.20. ad fi
vsque.quare primogenita Deo offerenda,Exodi 13.v.12
filiorum primogenitorum redemptio.Exod.34.20.Nu
15.16.Filios consecrant idolis per ignem Israelitæ, 2.
17.17.in Filios Dei adoptati sumus per Christum
phes.1.5.

[Sequitur alia *filiorum* Nomenclatura, faciliori dis
ctione descripta,ne quid iuniores à nobis desiderent.]

Filiorum Gratiæ caput Iesus Christus, *Filius Dei*, æ
nus æterni Patris Filius,patri consubstantialis, & æqu
in carne manifestandus.& tandem manifestatus,Psal.
Prouerb.30.4.Matth.3.17.& 16. 16.& 17.5.&c.In N.T.p
quam ducenta de Filio Dei testimonia occurrunt. V
CHRISTVS.

Filius Dauid,& filius hominis, Iesus Christus Dei Fil
conceptus de Spiritu Sancto,natus ex Maria Virgine.E
51.1.4.& 9.5.6.Dan.7.13. Matth. 1. 1.Vide centum alia t
monia in N.T.Filius Dei & Ecclesiæ mysticus,nẽpe C
stus,Apoc.12.v.4.5.Ps.2.9.

Filij Dei, *Angeli* electi.Iob.1.6.& 38.7. *Pij* veram re
gionem profitentes,Gen.6.4. *Electi*, fideles filij Dei m
bra, & vera Ecclesia catholica,Ps.73.15.Ose.1.10. Ioan
12.Rom.5.2.Galat. 3.26.1.Ioann.3.1.&c. *Filij Abrahæ*,c
dentes in Christum,Matt.3. 9.Luc.3.8.& 19.9.Ioan.8.
Filij Dei & *Israelis*,Israelitæ veri & spirituales, ex Iac
oriundi,fide Christo adhęrentes:Gentiles item,per fid
Israelitis adiuncti,Esai.43.5.6.& 45 11.&54.13.Ose.1.Ap
7. 4.&c.& 21.12.Act.3.25.

Filij *Lucis*,Luc.16.8. Ioan.12.36.Eph.5.8.1. Thess.5. 5
lij *Sponsi*,Amici & discipuli Christi,Mat. 9. 15.Marc. 2
Luc.5.34. Filij *gratiæ*, nempe quibus fœdus suum D
obtulit:qui ante Christi aduentũ filij Israelis, post Ch
as

i aſcenſionem Chriſtiani dicti ſunt: Actor.11.26.

Filij *Iſraelis*, Iſraelitæ, Iacobi patriarchæ, qui Iſrael cognominatus eſt, proles & poſteri, Geneſ.32.32. Exod. 1. 7. Vide ſexcenta alia eiuſmodi dicta in Bibliis. Filij Iſrael & Ephraim, Iſraelitæ, qui à domo Dauidis, Ieroboami impulſu, defecerunt, & regnum decem tribuum, quod Iſraeliticum appellatur, erexerunt, tandémque ab Aſſyriorum rege deportati ſunt, 1.Reg. 12. v. 24.33. & 2.Reg.8.12. Pſal.78.9. Ierem.31.20. Oſe.1.10. &c.

Filij *Iuda*, i. Iacobi ſiue Iſraelis poſteri, qui ſucceſſoribus Dauidis, poſt defectionem decem tribuum, adhæſerunt, 1. Reg.12.17.2.Reg.18.4.2.Par.10.17.& 13.18.& 28.10.Ezec.18.9.&c. Filij *Iſrael, & Iuda*, i. Iudæi, poſt reditum ex captiuitate Babylonica, Eſdr.6.16. Nehem.1. 1.Ezec.1.3. Dan.1.3. Oſe.1.11. Ioel.3.6. Abd.12. Luc.1.16. Act.5.21.& 9.15.&c.

Filij Dei, generoſiſſimi & potentiſſimi quiſque, Pſ. 82. 6. & 89.7. Filij *Prophetarum*, ſeu diſcipuli, 1. Reg. 20. 35.2 Reg. 2.v.3.5.7.15.& 4.38.& 5.22.& 6. 1. & 9. 1.

[FIL]IVS, qui blande interpellatur, vel cuipiam gratus eſt, 1. [S]am.3.v.5.6.16.& 4.16.& 26.v.17.21.25. Matt.9.2. Marc.2.5. [1]. Cor.4.v.14.17.2. Cor.6.13. Galat. 4.19. Epheſ.1.5. Filius, *[A]micus*, qui eſt loco filij, Ioan.19.26. Filius, *Domeſticus Eccleſiæ*, & ſeruorum Dei in Eccleſia diſcipulus ac auditor, Pſal.34.12. Prouer.c. prioribus ſeptem ſæpiſſ. item c. 19.22. 2.23.24.27. 29. Eccl.12.12.1. Tim.1.v.1.18.2.Tim. 1. 2. & 2. 1. Tit.1.4. Philem.10. Heb.12.5.1. Per.5.13.3. Ioann.4.

Filius Dei, homo Deo acceptus, & quem ſingulari quodam fauore proſequitur, 2.Sam.6.14.1. Par.17. 13. & 22.10. & 28.6. Pſalm.2.7. Eſai.1.2. Filius *primogenitus* Dei populus inter omnes alios adoptatus & ſelectus in populum, Exo.4. v.22.23. Filius ſapiens, vir prudens, Prou.10 5.& 13. 1.& 15.20.& 28.7.]

[FI]MBRIAE in angulis veſtimentorum præcipiuntur, Num. 15.38. Deut.22.12. Matth. 23. 5. Vide φυλακτήριον in litera Phyl. Fimbriæ Chriſti contractu fluxio ſanguinis ſiſtitur, Luc.8.44.

[FI]NGIT Dauid aliud narrans, 1.Sam.21.2. V. Prou. 29.5.

[FI]NIS pro mercede vel pœna, quæ opus ſequitur, Philipp.3. 19. Finem ſuum neſcit homo, Eccleſ. 9.12. Finis rerum omnium inſtat, 1. Petr.4.7. in Finem ſeculorum incidimus, 1. Cor. 10.11. Finis Legis Chriſtus, Rom.10.4. [Complementum, Luc,22.37. Rom.10.4, Conſilium & ſcopus, Iob,

otius, quam Christi mortem, Luc. 23,28. Flentes beati, & quare, 6.21. Apoc. 7.17. & 21. 4. Esa. 25. 8. Flet Christus, r Luc. 19.41. Ioann. 11.35. Hebr. 5.7. Vide Esa. 22.12. Ioel. 17.

s: vt herbæ transeunt tam bona, quàm mala huius undi, Iac. 1. v. 10. 11. V. Psalm. 102. 12. & 103. 15. Esa. 40. 6. tr. 1. 24.

VMINA, Donorum Spiritus sancti copia, Ioan. 7.38.]

VIVS irrigans Paradisum, Genes. 2.10. Eccles. 1.7. Psalm. .10.

CVNDAE vt essent, sicut Rachel & Lia, precabatur populus virginibus nubentibus, Ruth. 4.11. (Vide Sterilis, & ulier).

VS in genere, est mutua pactio duarum partium, qua alra alteri se certis conditionibus obligat ad aliquid faendum, dandum vel accipiendum, adhibitis signis & mbolis externis, ad solennem testificationem, confirmaonis causa, vt promissio sit inuiolabilis. Hinc Fœderis ei definitio colligitur, nempe quod sit Mutua pactio inr Deum & homines, qua Deus confirmat hominibus se turum eis propitium, remissurum peccata, donaturum stitiam nouam, spiritum sanctum, & vitam æternam, er & propter Filium mediatorem: Vicissim homines sese bligant Deo ad fidem & pœnitentiam, hoc est, ad acciiendum vera fide hoc tantum beneficium, & ad præstanam Deo veram obedientiam, Sacramenta sunt huius fœeris seu Testamenti signa.

[Fœdus *gratiæ*, Esai. 55.3.4. Act. 3.25.26. Hebr. 13 20. fœdus *acis*, Ezech. 34.25. *Testamentum*, Hebr. 9.16. 17. fœdus *Arahami*, Act. 3.25. *Euangelij*. Quod ad eius externam œcoomiam & administrationem attinet, dicitur vetus vel ouum. *Vetus*, quatenns erat reconciliatio veteris populi um Deo per Christum exhibendum. *Nouum*, quatenus t reconciliatio noui populi cum Deo per Christum in arne iam exhibitum. *Conueniunt* Vetus & Nouum fœdus n multis. 1. In *Causa efficiente* & principali. Nam idem est. ederis autor. Deus: Esai. 54.5.6. Coniunx tuus erit opifex uus, est. 2. In *Causa* προηγουμένη: nam vtrunpue fœdus nullis ominum meritis, sed solâ, eaq; mirandâ Dei vocantis συγκαταβάσει & misericordiâ, factum est. Luc. 1. cap. 54. 55. 78. vers. 3. In *causa meritoria*, προηγουμένη ...: nam vtriusq; ederis funddamentum vnum idemq; est Christus: Hebr.

13. 8. Apoc.13.8.propter cuius intercessionem fideiu-
nem & satisfactionē, omnes fideles ab initio mundi v
ad finem Deo reconciliantur. Vide præterea Genes. 3
Ps.40.8.Heb.9.10.9.10.Non tantū pro filiis adoptatis
manifestationē suā in carne, sed etiam pro iis qui ab in
mundi fuerunt, sponsor fuit. 4. In *materia*: nam vtriu
fœderis eadem est res promissa: nempe filius Dei D
homo. Rom.1.1.2. & passim alibi. 5. In *forma* essentiali
in vtroque est mutua obligatio Dei & electorum: i
quidem planè gratuita, illorum verò debita. 6. In
quoniam sicut nouum, ita etiam vetus spectauit tu
excitandum desiderium beatæ immortalitatis, tum ad
firmādum eandem spem. 7. In *effecta*: quia vtrunque fc
fidelibus vtrinque iustificationem & regenerationem
tulit. Ioann.8. 58. Abraham vidit diem Domini, &c.
Subiecto ω̃; nam vtrunque fœdus percussit Deus cu
lis electis 9. In adiuncta *obsignatione* interna: nam vt
que fœdus eodem Spiritu S. fidelibus veteribus & n
obsignatum est. *Differunt* etiam in nonnullis. 1. *Vetus*
num tantum populum pertinuit: *Nouum* ad omnes p
los spectat. 2. *Vetus* Christum exhibendum variis cer
niis adumbrabat: *Nouum* (teste Apostolo, Hebr.7.11.)
stum iam verè exhibitum clarè prædicat. 3. In *veter*
dere Dominus cœlestem hæreditatem sub terrenis b
ficiis contemplandam & quodammodo degustandam
hibuit: sub *Nouo* recta ad vitæ æternæ meditationē n
tes nostras dirigit, istiusmodi terrenis subsidiis, qual
pud Israelitas adhibebat, omissis. 4. *Vetus* fuit obscu
Hebr.9.8. *Nouum* autem est illustrius, Ioan.1.v.vlt.5.
pecudum sanguine sancitum fuit: *Nouum* nouo mod
sancitum, nempe reali morte Christi. 6. *Vetus* ordi
circumcisione & Agno Paschali obsignabatur: *Nouum*
uis & facilioribus Sacramentis obsignatur, nempe Ba
mo & Cœna Domini. Vnde cōsequitur fideles post C
sti aduentum meliore frui cōditione, quod ad fœder
ministrationem, quàm fideles ante Christi aduentu
runt: Matt.13.16.17.1.Petr.1.10.&c.]

FOEDVS humanum, fœdus cum impiis inire p
bemur. Ose.12.2.Vide IMPIORVM fœdera fugienda.
eorū qui fœdus cum impiis percusserant, 2. Paral. 2
Fœdus cū infidelibus contra Dei volūtatem initū pu

..udi.1.v.24.27.& 3.5.1.Reg.20.v.34.42.2.Paralip. 19.2. Fœ-
..s cum quibus non sit ineundum, Exodi 23.32.& 34.15.
..eut.7.2.3.& 20.13.1.Reg.20.v.34.42. Fœdus à Deo percus-
..m cum Noah, Genes.6.18.& 9.12. Abrahamo, 15.18.& 17.2
..ædus circumcisionis cum Abraham à Deo initum, Ge-
..s.17.v.10.11. Act.7.8. cum Abrahamo, Isaaco, & Iacobo,
..o.2.24. Fœdus à Deo percussum cum populo suo, Genes.
..7. Exodi 6.4. & 19.5.& 24.v.7.8.& 34.27. Leuit.26.45.
..eut. 4.23.& 5.2. Esa.59.2.61.8. Ierem 11.v.3.4.&24.7.& 30.
..& 31.v.1.31.32.33.& 32.v.38.40. Ezech.11.20.& 14.11.& 34
..& 36.28.&,37.ver.26.27, Oseæ 2.v.18.19.20. Zach.8.8. &
..9. Rom.11.27.2.Cor.6.v.16.18. Heb.8.v.8.10& 10.v.6.16.
..pocal.21. v. 3.7. à populo cum Deo, Ios.24.25.2.Reg.23.
..Paral.15.12.& 23.16. Nehem.10.29. [Fœdus, conuentus.
..ide TABERNACVLVM.] Vide Deuteronom.31.16.17. 18.
..c.
..DVS, antiquum sanguine consecrabatur, Exodi 24.8.
..ebr.9.20. Fœdus nouum æternum, 13.20. per Christum
..citum est, 8.6.
..ERIS, *quod inter se percutiunt homines, exempla:* Eschol &
..ner cum Abrahamo, Genes.14.13. Abraham cum Abime-
..ch, 21.27. Isaac cum Abimelech, 26.31. Iacob cum Laban
..44. Iosua cum Gabaonitis, Ios.9.15. Dauid cum Ionatha,
..am.18.1.3.& 20.16.& 23.18. Dauid cum Senioribus Israel
..Sam.5.3.2.Paral.11.3. Abner cum Dauide, 2.Sam.3.v.12.21.
..lomon cum Hiram, 1.Reg.5.12. Asa cum Benada, 15.19.2.
..ralip.16.3. Achab cum Benadad, 1. Reg.20.34. Iosaphat
..m Ochosia, 2. Paral.20.v.35.37. Iosaphat cum Achab, 1.
..eg.22. 2.4. Ioiada cum Præfectis militū, 2.Reg.11.4.2.Par.
..1. Ephraim cum Assyriis, Ose. 12. 2. Fœdera seruanda
..nt, [Vide PACTA seruanda sunt Fœdera pro tabulis fœ-
..ris, Rom. 9.4 μετωνυμικῶς) V. Ezech.17.12.&c.
..LICITAS fidelium, Vide FIDELES.
..LICITATE stultus vti non potest, Prouer.26.1.
..MINA. Mulier, vira, Genes.1. 27. fœmina, fœminei se-
..s imago, Deut.4.16.]. V. Mulier.
..VS, Vide VSVRA Non fœnerandum, Deuteronom.
..3.19.20.
..NVM dat Deus iumentis timentium ipsum, Deut.11.15.
..num & herba est omnis homo, Psal.90.6.& 129.6. Eccl.
..18. Iere.5.7. Ose.4.14.1. Corin.6.v.13.15. Col.3.5. Hebr.

13.4 1.Pet.1.24,Iac.1.10.V.Flos.
FOLIVM: Folio volante terret Deus inobedientes, Leu. 36.36.
FONS irrigans terram, Genesis 2.6. Fons gratiæ & veritatis Christus,Zach.13.1.Fontium autor Deus,Psa.104.10.De... in fontes mutat rupes, 114. 8. & Num. 20. 8. Fontes aq... expertes sunt Pseudoprophetæ,2.Pet.2.17.Iudæ v.11. Fo... saliens in vitam æternam, Ioann. 4. 14. Fons vitæ pe... Deum,Ps.36.10.Fontes salutis Ecclesię promittuntur,I... 41.18.& 49.10.Ioel,1.20.E domo Iehouæ, Ioél, 3. 18. V... salus haurienda,Isa.12.3,Gratis,Isa,55.1.Sic Dauid Ps.4... A quibus Israël in sui perniciem recessit:Ier.2.13.
Fons vitę timor Domini,Pro.14.27.& 16.22.Fons A... ris,Gen.16.7.Nacoris,24.13. Samsonis, Iudic. 15.19.20... cob,Ioh.4.6.Dulcis Ramarus,Iacob.3. 11. Adorate Deu... qui fecit fontes aquarum,&c.Apoc.14,7.
FORMA, in forma Dei fuit Christus, Phil.2.6. hoc est,in ... gusta,illa Deitatis maiestate,ac gloria, quæ est ipsamet ... uina natura, ideòque Christus verus Deus. Forma ... significat abiectam illam & imbecillam hominis natu... ac conditionem,Phil.2.7.tum in sese,si cum Dei excell... tia comparetur, tum verò propter peccatum: quod ... non assumsit Dominus, sed aboleuit, tamen imbecill... tem ex eo fonte permanentem,vno excepto peccato,... sámque adeò peccatorum nostrorum pœnam horren... assumpsit,vt ibidem explicat Apostolus.
FORMICA:Formicæ industria,Prou.6.6.& 30.25.
FORMIDOLOSI non procedant ad bellum,Deut.20.8.
FORNIX ferrea Ægyptus, Deut.4.20.
FORNICATIO iram Dei prouocat,Deut.2.21.Prou.23.27.... clesi.19.3.Ierem.5.7. Ose.4.14.1. Cor. 6. v.9.13.15.Col... Hebr.13.4. corpus eneruat, & facultates absumit, Io... 11.12.Pro.23.27.& 29.3.& 31.3.Eccles.9.6. infamiam ad... 9.10.& 41.20, Vide ADVLTERIVM:&,SCORTATIO. ... nicationis occasiones vitandæ, Eccles.9. v.4.12. & 4... Fornicatio non solùm in opere externo, sed & in aff... prohibetur,Exo.20.17.Marci 5.28. Formicatio spiritu... Deut.31 16.Iudic.2.17.& 8.v.27.33.Esai.1.21.& 57 3. Ie... &c.Ezech.6.9.& 16.15.&c.Oseæ 1.2.& 2.4.& 4.15, Ap... 3.Vide SCORTATIO spiritualis.
FORTIS Deus noster,Ios.22.22.2. Sam.22.3.
FORTES Dauidis,2.Sam.23.8.1. Paral.11.10. *Fortium &* ...
ci...

corporis pollentium exempla. Vide ROBVSTORVM exempla.

FORTITVDO, ἀνδρεία, Est ea animi firmitas, quæ omnia pericula, maximè præmeditata, & quæ oportet & vbi oportet, lubens subit propter officium faciendum. Greg. l. 8. Moral. Fortitudo iustorum est, carnem vincere, propriis voluptatibus contraire, delectationem vitæ præsentis extinguere, huius mundi aspera pro æternis præmiis amare, prosperitatis blandimenta contemnere, aduersitatis metum in corde superare.

FORTITVDO quæ, Prouerb. 24. 5. Fortitudo à Deo est, Psalm. 28. v. 8. 9. Dan. 2. 20. Fortitudo nostra Deus, Exodi 15. 2. Pro. 18. 10. Esa. 25. 4. & 43. 1. c. Rom. 8. 31. Eph. 6. 10. 1. Ioh. 12. 14. Impiorum qualis, Esa. 1. 31. Iob. 15. 25. 26. Fortitudo Dei ostensa in Pharaone, Exod. 9. 16. Fortitudinem aufert Deus inobedientibus, Deut. 28. 32. *Fortitudinis & magnitudinis exempla*: Abraham, Gen. 14. 14. Iacob. 31. 36. & 32. 28. Moses & Aaron, Exo. 5. 1. Num. 14. 9. Moyses, Exod. 8. 29. & 9. 30. Israelitæ, 13. 18. Caleb, Num. 13. 31. Ios. 14. 11. Eccl. 46. 10. Exercitus Israelitarum, Num. 31. 7. Deut. 31. 23. Iosue, Ios. 8. 10. & 10. 24. Aod, siue Ehud Iudic. 3. 28. Gedeon, 6. v. 12. 16. & 7. 3. Iephte Galaadites, 11. 1. Samson, 14. 6. & 15. v. 8. 15. & 16. 3. 30. quinque viri fortissimi, 18. 17. trecenti Viri, 7. 16. septingenti Viri, 20, 16. Saul, 1. Sam. 9. v. 1. 2. & 11. v. 6. 7. Dauid, 17. v. 36. 50. & 24. 6. & 26. 5. duodecim Adolescentes, 2. Sam. 2. 15. Nathan. 12. 1. Viri Dauidis, 17. 8. tres Dauidis Principes, 23. 16. Ieroboam, 1. Reg. 11. 2. 8. Elias, 1. Reg. 18. 18. & 21. 20. 2. Reg. 1. 2. 4. 16. Naaman, 5. 1. Elisæus, 3. 15. Iehu, 9. 24. & 10. v. 8. 14. 25. Ioiada, 11. 4. Iudas, 1. Paral. 5. 3. Ioab filius Saruiæ, 11. 6. fortissimi Viri, 12. v. 1. 2. Filij Seme, 26. v. 7. Banaias, 27. 6. exercitus Asa, 2. Paral. 14. 18. Iosaphat. 17. v. 5. 6. Zacharias, 24. 20. Azarias, & octogina Viri, 26. 17. Ezechias, 32. 7. Nehemias, Nehem. 2. 18. Reduces ex captiuitate Babylonica, 4. v. 2. 17. Sidrach, Misach, Abdenago, Dan. 3. v. 16. 17. Dan. 6. 10. Ioseph Arimathæus, Mat. 27. 58. Cæcus natus, Ioan. 9. v. 17. 31. Thomas, 11. 16. Petrus, Act. 2. 14. & 3. 14. & 4. v. 8. 9. Petr. & Ioan. v. 19. Apostoli, v. 33. Petrus cum Collegis, 5. 29. Stephanus, 6. 8. & 7. 51. Paulus, Act. 13. 10. & 16. 37. & 17. 17. & 19. 30. & 20. v. 23. 24. & 21. 13. & 22. 1. & 24. v. 9. 10. & 25. 11. & 27. v. 22. 33. & 28. 30. 2. Cor. 1. 21.

Fortitudinis iniuriosæ exempla: Cain, Genes. 4. 8. Reges Elam & alij, 14. 11. Abimelech, Iudic. 9. 5. Saul, 1. Sam. 18. 11.

Absalom,2.Sam.15.ver.10.11.Ieroboam,1.Reg.12.26.Iud
proditor,Mat.26.15.Sacerdotes, Magistratus,& Sadduc
Act.4.v.3.18.Iudæi,23.12.

FORTE:Fortè interdum non dubitantis est particula,sed à
difficultate ad fiduciam gratiæ & promissionum Dei an
mum erigentis, Ioel.2.14. Additur autem hæc partic
tum ad notandum humanitùs rei difficultatem, tum
comparandum & confirmandum in eadem spe animu
audientium,Ios.14.12.vide & Ex.32.30.1. Sam.14. 6.Ier.
2.Soph.2.3.Dan.66.Amos 5.15.Act.8.22.2.Tim.2.25.

FORTVITÒ nihil accidit, Ex.21.13.Deut.19.5.1.Sam.6.v.9.
& 9.19.20. Pro.16.33. Ezec.21.21. Vide Dei prouidentia
1.Reg.13.24.

FORTVNA,idolum,Vide GAD. Fortunæ quod tribuitur,v
gò,Scriptura ad Deum refert.vt videre est Ex.21.13.

[FOVEA , pro periculo & exitio, Ios.23.13.Ps.7.16,& 57.7.
94.13.Pro.23.v.27.& 26.27.Ecc.10.8.Es.24.v.17.18.Ier.18.
20.22.& 48.v.43.44.]v.Ester,7.9.10.Ex.21.33.

FRACTIO panis:Fractio panis,pro corporis nutritione,A
20.11. pro sacræ Cœnæ communicatione , 2.42.& 20.7
Cor.10.16.v.cœna.

FRATER pro patruo,2.Par.36.10.Vide 1.Par.3.15.

FRATRES,pro fratrum filiis,id est,pro agnatis, 2.Reg.10.
vt apparet ex 2.Par.22.8.Sic Ge. 13.8.vt patet ex Gen.11
26.27.Fratres & sorores pro cognatis, Matt.12.47.& 13
Mar.3.31 & 6.3.Ioan.2.12. Fratres , qui eandem religion
profitentur, etiamsi hic rex, illi subditi sint: hic Dux,
socij:hic doctor,illi discipuli,Deu.17.20.1.Sam.30.23. M
28.10. Sic omnes Christiani Fratres dicuntur , Matt. 2
Fratres à Paulo vocati etiã malitiosi Doctores, 1.Cor.4
tum vt personæ mutatio intelligeretur, tum vt seque
grauissimæ reprehensionis asperitas mitigaretur. Fra
Christianus ob cibũ non perdẽdus Rõ.14.15.Frater ab
cẽs à fide occidendus, Deut. 13.v.6.9. pro Fratribus Ch
stianis animas ponere debemus, 1.Ioa.3.16.Fratris absq
beris mortui vxor ab altero fratre ducẽda,Ge.38.8.Deu
5.Fratri peccanti quoties ignoscendũ, Mat.18.v.21.22.L
17.4.inter Fratres primogenitus Christus. Rõ.8.29.Fra
in negotio nõ opprimẽdus,nec circũueniendus, 1.Thes
6.Fratrem qui odit in tenebris est, 1.Ioã.2.9.homicida
3.15.mendax est,4.20.Fratrũ cõcordia,Vide CONCORDI
Fratres Christi spirituales. Vide CHRISTI fratres. Frat
spi

ſpirituales,vide CHRISTVS Fratres Ioſeph deſcendunt in Ægyptum, Gen. 42.3. agnoſcuntur ab eo, v. 8. Vide IOSEPH. Falſi fratres,2.Cor.11.26.Gal.2.4.2. Tim.4.v.14.15. 1.Ioan.2.19.

[Diſtinctiùs ita loquimur.

1.*Frater*, natus iiſdem parentibus: vel etiam patris aut matris eiuſdem filius,Gen.4.2.& 37. 2. 2.Sam.7.20.

2. Conſanguineus,Gen.13.v.8.11.& 14.v.14. 29.Iudic.9. 1.Matt.12.46.Act.1.14.1.Cor.9.5.Gal.1.19.

3. Homo Iſraelita, ſtirpis & gentis ex Iacobo patr. oriundæ,nempe Iſraeliticæ, in 12.tribus diſtinctæ:vel eiuſdem , vel variꝫ tribus,Ex.2.v.11.18, & 32,27,Deut.15,v.2.7. 9.11,12,Eſter.10,3,Mat.10,11,Act.7,2.

4. Frater, iure religionis, ſeu eiuſdem cæleſtis benedictionis conſors atq;particeps in Chriſto Mediatore,Rom. 1,13.1.Cor.1,26,2.Pet.1,10,& 3,17,1.Io.2,11,Ap.1,9,& 12,10

5. Frater,iure naturæ,humanitatis, patriæ,vicinitatis. &c. Amicus,conterraneus,contribulis,popularis,proximus,&c.Gen. 19.7.& 24.4.1.Sam.30.23.1.Reg.13.30.Matth. 18.v.15.21.

6. Frater, diſcipulus , 1.Par.25.v.7,9,10, Socius,Similis, Iob.30,23,Pro.18,9,Ioel,2,8.]

FRATERNITAS pro fratrum cœtu & coniunctione , Zach. 11.14,1 Pet.2,17,&5,9,Fraternitas diligenda, Rom.12,10,1, Theſſ.4,9, Heb.13,1,1.Pet.1.22, & 2,17,& 3,8.2, Pet.1,7.pſ. 133.1.c.v.pro.18.19.

FRAVS prohibetur,Pſ.101,5,Ier.5,26,27.& 6,13,& 9.5.6.Marc. 10,19,Leu.19,13,1.Cor.6.8.1.Pet.2.1.*Fraudis exempla*: Cain, Gen.4,8,Iacob.27,v.18,19,20,& 30,v.31,32,33,Thamar,38, v.13,14,Obſtetrix,v.27,28,Gabaonitæ,Ioſ.9.v.4,22.23,Ananias & Saphira,Act.5,2. (Vide ASTVTIA, CALLIDITAS, DOLVS). Fraus ferenda,non inferenda,1.Cor.6.7.8.

FRAVDVLENTORVM merces,Pro.28,10.& 12.27.Fraudulenti non ſaluabuntur,1.Cor.6.8.9.

FRVCTVS, Opus ipſum hominis, ſiue malum,ſiue Deo acceptum,Eſai.10.12,Ezech.17.8,Oſe.14.8.Amos 6,12. Matt. 3.8.Ioan. 4.36.Heb.12.11. Iaco.3.v.17.18. II. Benedictio multiplex,piis collata,Prou.11.30.Ro.1.13.Phil. 1.21.2.Pet. 1.8. III. Quicquid eſt eximium in homine , vel loco, Amos.2.9. IV. Merces,præmiū,Pſ.58.12.Eſa.3.10.Ier.6.19. & 17,10.Mich.7.13. V.Profectus , 1. Cor.14.14.VI. Fructus *Labiorum* , verba & voces , Eſa.57.19. Hebr.13.15. Fructus

ventris,proles,Gen.30,2,Deut.7.13.Pſ.132.11. Thren. 2.20. Luc.1.42.Actor.2.30. VII. fructus, terrenæ benedictiones impiis collatæ,Ier.12.2.fœtus & pulli quadrupedum, Deut. 28.4.& 30.9.

Fructus myſticus, i. guſtus vitæ æternæ,tum in præſenti vita imperfectè,tum perfectè in futura,Cantic.2. 3. & 4. v.13. 16. & 7. 8.& 8.v.11.12. Apoc.22.2.]

FRVCTVS & arbor,Matt.7.18.Fructus iuſtitiæ & peccati, Rō. 6.v.21.23. à fructibus cognoſcitur arbor, Matth. 7. 17. Lucæ 6.44. Fructus ſpiritus qui ſint,Gal.5.22.

FRVGALITAS, Eſt virtus media inter prodigalitatē & auaritiā, quum nec nimis parcè rebus vtimur,nec nimis luxuriosè. (Sunt enim frugi homines, quos Græci χρησίμους dicunt,qui in omni re motus animi moderantur.) Eſt igitur moderata & qualis oportet,pecuniæ, rerúmque aliarū ad hanc vitam neceſſariarum conſeruatio , & earundem & quantum oportet & quando oportet inſumptio.

FRVGALITAS commendatur, Pro.27.23.&c.Fruges conſumuntur inobedientibus, Deut. 28.42.49.50.51.v.pro.3.9. Deut.26.2.

FRVMENTVM dat Deus diligentibus ſe, Deut.11.14.pſ.147.14.

FVCVS Ieſabelis,2.Reg.9.30.filiarum Sionis,Eſai.3.16.&c.fucus Ieſabelis myſticæ,nempe falſa doctrina, Apocal. 2.20. fucus item impiorum Iudæorum,Ier.4.30.

FVGERE perſecutionem aliquatenus licitum eſt, & neceſſarium,Matt.10.23. *Fugæ exempla*:Rex Sodomorum,Gen.14. 10. Agar,16.6.Iacob,27.43.&31.21.Moſes,Ex.2.15.Act.7.29. Iſraelitæ,Ex.14.5.Ioſ.7.4.1.Sam.4.10.& 17.24.& 31.1.Moſe & Aarō,Num.16.42.quinq.Reges Ioſ.10.16.Adonibeſech Iudic.1.6.Siſara,4.v.15.16.17.Madianitæ,7.21.Zebee & Salmana,8.12.Iothā,9.21.Iephthe,11.v.2.3.Iſraelitæ &Bēiamitæ,20.v.32.47.Vir quidā,1.Sā.4.16.Philiſthæi,19.8. Dauid v.10.& 20.1.& 21.10.& 22.1.2. Sam.15.14.Abiathar, 1.Sā.22. 20.quadringenti Viri,1.Sam.30.17.Abner,2. Sam.2.24.Berothitæ & Nutrix Miphiboſeth, 4.4. Filij Dauidis, 13.29. Abſalō,v.34.Ioab,1.Reg.2.28.Serui Semei,v.39.Adad & viri Idumæi, 11.17. Syri & Benadad,20.v.20.30.Elias.1.Reg. 17.v.5.9.& 19.3.Moabitæ,2.Re.3.24. Ochoſias.9.27.Adramelech,Saraſar.filij Sennacherib,19.37.Tobias, Tob.1.24. Sedechias, & viri bellatores,2.Reg.25.4.Iere. 39.4. & 52.7. Iſmahel Nathaniæ filius,&c.Ier.41.15.Ionas,Iō.1.3.Ioſeph cum Maria matre IESV,Mat.2 13.Chriſtus,12.15.Mar.14.50.

Ioan

Ioan.6.15.& 7.1.& 8.59. Discipuli Mat.26.56. Paulus, Act.9.25.& 17.14. Paulus & Barnabas, 14.6. Mulier, Ap.12, v. 6.14.

FVLMEN, est exhalatio calida & sicca, quæ in hac expansione ita refrigerata est, vt quanquam calida manet, lucem tamen emittere & ignem concipere non possit: sed propter tum molem ipsam suã, & propter vim magnã frigoris sese opponentis, & illam exhalationem ac molẽ repercutientis celerrimè delabitur: & à Deo in terrã tanquam telũ certissimum contorquetur. Efficies causa Deut. Iob.38.35.& 28.26 psal.104.4.& 144.6.& 97.3.&78.47. (Contra Priscillianistas Hæreticos aliter sentientes.) Ad potentiam & iustitiam Dei patefaciendam: psal.29.3.c.& 78.47. Eccl.39.34. Olympus Episcopus Arrianus triplici ictu fulminis attritus, quòd in Christum & Trinitatẽ multa blasphema eructasset. Sabellicus.

FVLGVR, est mirè calida, siccaque exhalatio, quæ postquam in sublimi euecta est, vndiq. vi frigoris à Deo cõstringitur, comprimitúrq; ex quo ignis dissilit & emicat, & tonitru siue sonus vehemens fracta nube tandem auditur. Exod. 19.16.2. Reg.22.15. Iob.38.35. psal.144.6.

FVNCTIONES Ecclesiasticæ, & earum genera, Vide DIACONIA.

FVNDA, funditor. Iud.20.16. Dauid, 1. Sam.17.40.49.50. (v.25. 29.) 1. par.12.2.2. par.26.14. Iob.41.19. Zach.9.15. v. Sagitta,

FVNDAMENTVM Ecclesiæ Christus, 1. Cor.3.11. Eph.2.20.1. Pet.2.6. Vide CHRISTVS. ¶ Apostolos etiam esse, Eph.2.20. Apo c.21.24.& peculiariter Petrum, Mat.16.18.& 21. v.15.17. cuius fides nũquam deficiet, Luc.22.31. docent cacolycæ religionis propugnatores. Vide CHRISTVS. Fundamentum pro doctrina, Eph.2.20. Fundamentum aliud poni non potest, præterquam quod positum est, quod est Christus, 1. Cor.3.11.

FVNICVLVS, pro parte hæreditaria, Ios.17. v.5.14. quia funiculis hæreditas in partes diuidebatur: Metonymia.

FVROR impiorum, Vide IMPIVS. Furore percutit Deus inobedientes, Deut.28.28. v. Pro 6.34.& 15.1.& 27.4.

FVR nocturnus impunè occidi potest, Ex.22.2.&c. Parabola furis Mat.24.43. Ap.3.3.2. Pet.3. v.9.10.11. v. plagiũ

FVRTVM, Est rei alienę inuito domino, nullóq; magistratu iubẽte, vel iure permittẽte, cõtractio facta. Quæ si in re sacra fit, est sacrilegiũ: si in re & pecunia publica, est peculatus: si in re priuata, est furtum, vel quod est manifestum, vel non

manifestum.

Furti igitur reus est, non solùm qui rem ipsam alienam vel surripit, vel mala fide possidet, vel ad se recipit: verum etiam qui vetus pro nouo supponit, qui falso pondere ac mensura vtitur, qui tempore & loco constitutis rem alienam, cui debet, mala fide, non restituit.

FVRTVM prohibetur, committitur & punitur, Exo. 20.15. & 21.16. & 22.1. Leu. 19.11. Deu. 5.19. & 24.7. Ios. 7. v. 1. 19. Prou. 6.30. Ose. 4.2. Ier. 7.9. Zac. 5.3. Mat. 19.18. Ioan. 12.6. 1. Cor. 6.10. Eph. 4.28, Tit. 2.10. 1. Pet. 4.15. Apoc. 9.21. pœna furti. Exo. 22. v. 1. 4. Pro. 6.31. 1. Cor. 6.10. 1. Thess. 4.6. Furti & scortationis collatio. Pro. 6. v. 30. 31. 32. 33. *Furti & furũ exempla* Rachel, Gen. 31.19. Achan, Ios. 7. v. 10. 20. Soror Ochosiæ, 2 Reg. 11. 2. Principes Iudæorum, Esa. 1.23. Iudas Iscariotes Ioan. 12.6. cum fure non versandum, Prou. 29.24. & 28.24 Fures dicũtur, verbũ Dei & doctrinã veram adulterantes Ier. 23.30. Ioan. 10.1. Fures laborent: & ad quid, Eph. 4.28

φυλακή, pro carcere, Mat. 5.25. pro vigilia, 14.25.

φυλακτήριον, filum erat, vel vitta hyacinthina in fimbria anguli, quo conspecto, memoria edictorum legitimorum conseruaretur: vnde & φυλακτήριον, quasi conseruatorium dictum, Num. 15.38. Vel erant laminę aut membranulę quędam ex Dei instituto fronti alligatæ, Ex. 13.16. Deut. 6. quo ritu abusi sunt postea Iudæi ad superstitionem: quibus similes sunt, qui hodie amuleta de collo suspendunt quibus initium Euangelij secundùm Ioannem inscriptum habent. Vide Mat. 23.5. v. Fimbriæ.

G

GAAL filius Obed, pugnat aduersus Abimelech, Iud. 9.39. in fugam conuertitur, v. 4 vrbe expellitur, v. 41 (1. Abiectio siue abominatio.)

GABAON, metropolis Heuæorum Ios. 10 obsidetur à quinq. Regib. v. 5. eius obsidio soluitur à Ios. v. 9. 10. Leu. adscribitur, 21.17. (Gib. 1. collis

GABAONITAE: eorum calliditas, Iosue 9. v. 3. 4. 5. 6. eos in fœdus recipit Iosua, v. 15. eorum calliditas reprehenditur v. 22. fœdus cum eis confirmatur, sed ea lege, vt ligna cædant, & aquas portent in vsum Israelitarum, v. 23. 24. propter occisos à Saule Gabaonitas, fames ingens in Israel

Sam.

am.21.v.12.crucifigunt ſeptem filios Saulis v.9.10.
BRIEL Angelus, Danielis doctor, Dan.8.16. & 9.v.21.22.
à Deo ad Zachariam miſſus, Lucæ 1. v.11.19. ad Deiparam Virginem, v.26.(i.fortitudo Dei.)
D (id eſt, turma) filius Iacob ex Lea naſcitur, Gen.30.9.e-ius benedictio, 49.19. Deut.33.20. Filij, Gen.46.16.
DITAE recipiunt ſuam hæreditatem, Num.32.1.&c. Deu. 3.12. Ioſ.13.4.
AD, idolum. Vide IDOLORVM catalogus.
D, Propheta Domini, admonet Dauidem, ne maneat, in terra Moabitarum, 1.Sam.22.5. 1.Paral.21.9. nuntiat eidem iram Dei, 2.Sam.24.v.11.18. 1.Par.21.11.
IVS Macedo, qui & Caius, Pauli comes, Act.19.26.&20. Rom.16.23. 1.Cor.1.14.
LAAD ſiue Gilead nomen loci, (id eſt, cumulus teſtimo-nij) Gen.31.47. cur ſic nominatur, v.48.
LAAD, regio Galilææ vltra Iordanem, Orientem verſus, Rubenitis & Gaditis habitanda cedit, Num.32.39. Deut.3. v.10.12. Ioſ.13.8. [Galaad, Pater Gedeonis, Iud.11.1.]
Galatia regio minoris Aſiæ. Act.16.6. 1. Cor.16. 1. Gal.1.2. 1.Pet.11.
LATAE laudantur à Paulo, Galat.4.14. ab eodem obiur-gantur, v.16.& 3.1. eorum erga Paulum amor, 4.15. incon-ſtantia.1.6.& 33.& 4.9.
LGAL, ſiue Galgala, loci nomen, Ioſ.4.19. ratio eius nomi-nis, 5.9. ibi circunciditur populus, & celebrat Paſcha, 5.v. 7.10. egreditur inde ad liberandos Gabaonitas, 10.7. re-uertitur, v.43.(i.rota ſeu ſphæra.)
LLILAEA regio duplex, Superior, quæ Gentium cogno-minata eſt, ſita in tribu. Nephthali & Aſer: inferior in trib. Zabulon & Iſſachar, circa Tiberiadem & lacum Geneza-rethanum poſita, vtramq. Chriſtus præſentia & prædica-tione ſua beauit, totámq. bis circumiuit, Ioſ.13.2.& 20.7. 1. Reg.9.11. Eſai.9.1. Matth.2.22.& 4.v.23.& 17.22. & frequens mentio harum occurrit apud Euangeliſtas, Act.9.31.& 10. 37.& 13 31.]
LLILAEA Gentium à Chriſto illuminatur, Matt.4.v.15.16 Galilæi Chriſtum excipiunt, Ioan. 4, 45. in Galilæa inci-pit Chriſtus prædicare. Matt.4.12. Actor.10.37.
Galliæ, proconſul Achaiæ, qui Iudæos Corinthi accuſan-tes Paulũ hæreſeos depulit à Tribunali: Act.18.14.
AMALIEL Dux Manaſſitarum, Num.1.10. Phariſæus, vir

peritus Legis, Act.5.v.34.eius de Apostolis dimittẽdis cõ liũ.5.v.38.39.Pauli præceptor, Act.22.3.1.Retributio Dei)

GAMARIAS.pius & fidelis consiliarius,contradicens Ioachim regi Iudæ comburenti conciones,& insidianti vitæ Hieremiæ.Hier.36.10.

GARIZIM,mons benedictionis, Deut.27.12.(12.Scissores)

GATH,ciuitas Palæstinæ, in qua Gigantes erant,vt Goliath 1.Sa.17.23.Ad Achis regẽ Gath Dauid aufugit.2.Sam.21.1

GAVDENDVM cum gaudentibus, Rom.12.15.

GAVDERE & lætari honestè licet, 1. Par.29 9.2.Esdr.12.4 Ps.68.4.Luc.1.14.1.Thess.1.6.& 5.16.

GAVDENDVM non est Gentilium more, Eccles.2.2.& 7.3.O seæ 9.1.Amos,6.3.4.5.8.Pro.2.14.Iacobi 4.9.

GAVDIVM piorum, Est lætitia fidelium, quæ ex cognition Dei,ac bonitatis eius erga nos per Iesum Christum sen & gustu nascitur.ps.34.9.Gustate & videte bonum esse Ie houam.phil.4.4.Gaudete in Domino semper.

Gaudium impiorũ est, vana & momentanea & phrene ticorũ gaudio similis(quia non in Domino,sed plerunq.i malis & fallacibus rebus situm est) oblectatio. Isa. 22. 1 &c.pro.2.14. Lętantur qui malefaciũt,&exultant in rebu pessimis,quorũ viæ peruersæ sunt. Gaudij impiorũ mis exitus Iob.20.5.pro.14.13.& 17.5.Luc.6.25.Isa.22.13.&c.E xẽpla:Baltazar,Dan.5.4.Israelitæ,Act.7.41.Philistini, Iu 16.25.30.Hamã,Est.7.10.Achab,1.Reg.21.16.19.v.Ier. 7.3

GAVDIVM pro rebus secundis & prosperis, 1.Corinth. 7.3 Hebraismus: Gaudiũ quàm bonum,Pro. 17.22.Gaudiu verum à Deo Esd.6.22.Neh.12.42.43. Gaudiũ verũ qual Deu.12.18.& 16.11.& 26.11. Ps.9.v.2.15.& 13.5.& 14.7.& 1 9.& 31.8.& 32.11.& 33.21.& 35.9.& 40.17.& 48.12.& 51.10. 53.7.& 58.11.& 63.v.6.8.& 64.11.& 66.2.& 68.5. & 69.33. 70.5. & 71.23.& 86. 10. & 89.17.&90.v.14.15.& 92.5.& 9 1.& 97.v.8.12.& 100.1.& 104.34.&105.3.& 107.42.& 119.7 & 122 1.& 149.v.2.5.Pr.13.9.& 21.15.& 29.v.2.6. Cant. 1. Esa.9.2.Gal.5.22.(Vide PIORVM gaudium)Gaudium ve quod,Luc.10.20. Gaudiũ in afflictionibus, Matth.5.v.11.1 Act.5.41.& 20.24.Rõ.5.3.Co.1.24.He.10.34.&11.25. Gaud ob piorũ liberationem, Ps.35.27.Ph.1.v.25.26.[Gaudiũ ve rum à Spiritu Sancto proficiscitur,Rom.12.12.& 14.17.Ga 5.22.Philip. 4.4.1.Thess.5.16.Gaudium salutis æternæ, Sa 1.v.1.7.Esa.25.18.& 26.1.& 32.20.& 63.13.[Vide BEATITV DO.Gaudium Christi, Vide CHRISTVS.)

Gaudij veri exempla: Anna.1.Sam.2.1. Saul & viri Israe

15.2. Mulieres Israeliticæ, 18.7. Dauid & Israelitæ, 2. Sam. .vers 5.14.15. Populus, 1. Reg. 1. v. 39.40.45. & 8.66. 2. Reg. 1.20. Dauid cum toto Israel, 1. Par. 13.8. & 29.22. Hiram, 1. Reg. 5.7. Leuit. 2 Par. 5. 12. Populus Israeliticus, 7.10. Habitatores Ierusalem, 20.27. Populus terræ, 23. vers. 13.21. Populus à captiuitate redux, 1. Esdr. 6.16. Neh. 8. vers. 12.18. 12. 42. Ciuitas Susan, Esth. 8.15. Iudæi, ver. 16.17. Magi, Matth. 2.10. Magdalena & altera Maria, 28. 8. septuaginta duo Discipuli, Luc. 10.17. Discipuli, 24.41. Act. 5. 41. & 13.52. & 15.3. Ioan. 20.20. Samaria, Act. 8.8. Rhode puella, 12.14. Custos carceris, 16 34. Paulus, 2. Corinth. 7. v. 4.7.13. Philem. v. 7.

GAZA ciuitas Palæstinæ à filiis Iuda capta, Iudic. 1. 18. eius excidium prædicitur, Amos. 1.6. Act. 8.26.

GAZER, vrbs obsessa à Iosua, Ios. 10 33. Nec tamen inde expulsus fuit Chananatus, Ios. 16 10. In sorte tribus Ephraim Leuitis separata: c. 21. v. 21. A Pharaone (occiso Chananæo) succensa est, & Solomoni in dotem suæ filiæ data: 1. Reg. 9. 16. Et ab hoc postea ædificata: v. 17.

GAZOPHYLACIVM grande, Nehemiæ tempore, Nehem. 13. à Ioiada constitutum, 2. Reg. 12.9 &c. sic vocatur aliqua Templi regio seu arca conferendis oblationibus destinata, Ioan. 8.20. Marc. 12.41. ad finem vsque Luc. 21.1. (Vox ex Persico & Græco composita).

GEDEON, præter spem Israelitis liberator à Deo excitatur, Iudic. 6.14. signo se confirmari petit, vers. 17. signum obtinet v. 18 19.20. Arã Bahalis destruere iubetur, v. 25 id præstat, v. 27. ob id Ierobaal dicitur, v. 32. partem exercitus dimittere iubetur, 7. v. 2. 4 5. Zebali & Salmana occidit, 8.21. Ephod confecto, Israeli idololatriæ occasionem præbuit, v. 27. (Vide EPHOD) Polygamus erat, v. 30. filios septuaginta habebat, v. 30. Moritur. 27. (GIDEON. i. exterminator, demoliens.)

GEHENNA: Gehennæ vox Hebræa est, ex duabus גי Ge, & הנם Hinnom, Ios. 15.8. composita, & vallem Hinnom declarat (qui locus Hierosolymæ vicinus, erat.) quæ etiã Tophet dicitur, in qua olim Israelitæ superstitionibus vicinarum gẽtiũ addicti, filios suos Diis alienis adolebãt, inaudita quadã immanitate. Tophet dicebatur à sono tympanorũ, quibus interea omnia resonabant, ne miserè ardẽtium iulatus exaudiretur. v. Esa. 30.33. Inde factum, vt acciperetur pro reproborum supplicio, & loco cruciatus in æter-

num reprobis destinato, vbi perpetuò torquebitur S
than cum Angelis suis, Mat.5.22. Mar.9.43. Vide & Le.
18.21.& 20.2. Ios. 1,8.2. Reg. 23.10. Iere. 7. v.31.32.33.
19.5. Gehennæ filius quis dicatur, Vide FILIVS gehenn
GEHON siue Gichon, fluuius, in paradiso oriens: Gen. 2.
GEMITVS, quis probandus, quis improbandus, Exod. 2 2
Ezech.9.4.2.Mach.6.30.Rom.8.22.Iac.5.9. Act.7.34.
GENEALOGIA γενεαλογία: Genealogiæ non magnopere cu
dæ, 1 Tim.1 4.Tit.3.9. Genealogia Adam, Israel, Chri
Vide in suis propriis nominibus V. Hebr.7.3
GENERATIO, Græcis γένησις & γενεὰ pro historica reru
narratione, Genes.6.9.& 25.19.& 37.2.& sic accipi debe
hoc vocabulum, manifestum est: quia hic titulus gene
tim ad totam historiā accommodatur, quæ postea subi
gitur, vt sit sensus: Hæc sunt quæ acciderunt Noe, Isaa
&c. pro primo ortu & origine, Genes.2.4. pro generis s
putatione & genealogia, 10.1.& 25.12.& 36,1. Ruth. 4.
pro vnius seculi, seu ætatis hominibus, Gen.15.16.He
3.10. id est, pro progenie vnius ætatis, Matt.11.16.& 23.
pro ætate 24.34. pro certo hominum genere, & spec
Luc.16.8. pro natiuitate, Matt.1.18. Generatio spiritua
Ioan.1.13.1.Cor.4.15 1.Ioh.5.18.

[*Generatio*, pro duratione perpetua, Esai.53.8. Act.8.
pro cogitatione, Gen.31.3. pro genitura, Ezec.16.3.1.Ti
2.15. pro gente & natione Matth.12.39.41.42. &c. Act
40. Hebr. 3.10. pro genere, Luc.16.8. Hebr.7.6, pro na
uitate, Matth.1,18. pro origine Genes.2.1. pro proge
Matth.1.17. Generatio Dei, seu qui genitus est ex De
Ioan.5.18.]

GENERANDI vim indidit Deus omnibus quę super t
ram sunt, Gen.1 11.& 9.v.1,7.
Tophet dicebatur à sono tympanorū, quibus inte
omnia resonabant, ne miserè ardentium eiulatus exau
retur. V. Esa.30.33.

GENS, nempe *Israelitica*, in 12 tribus distincta, sub Rob
mo in regnum Iudaicum & Israeliticum diuisa, tandē I
dæorum gens & natio dicta, Gen.12,2. Exo.19.6, Deu.4
Ezech .35.10. Luc.7.5.& 23.2. Ioan.11.v.48.50.52 & 18.
Act.10.22.& 24.v.10.17.& 26.4.& 28.19.

Gens, *electi* Dei, Psal.33.12. Esa.26.2.1 Pet.29. Ap.21.

Gens, *natio* populus, turba numerosissima in quapi
reg

gione viuens, Gen.15.14. Psal.105.13. Prou.14.34. Esa.2.4. r.2.11. Ioel.3.8. Aba.1.17. Luc.21.10. Act.8.9.2. Cor.11.32.

Gens, *hypocritæ*, impij nebulones in populo Iudaico, sal.43. 1. Esa.1.4. & 10.6. & 49.7.

Gens figuratè sumitur pro *locustarum* numerosissimis mininibus quę fruges terrę vorarunt & consumpserunt, oel.1.6.

Gentes synecdochicè pro primis parentibus & stirpius duarum gentium, Gen.25.23.

Gentes, *populi*, vel multi, vel omnes, præter Iudæos: exa fœdus, incircuncisi, *Gentiles*: quorum magna pars ad hristi cognitionem adducta per Euangeliũ, familia ei per fidem in Mediatores insita est. Gen. 10. 5. & 22. . & 49. 10. Exo.30.10. Leu.1. 8.24. Iud.2.21. Sam.8.20.2. eg.16.3.2. Par.9.14. Esdr.4.10. Psal.2.v.1.8. Esa.2.2. Ioel.2. .Malach.1.11. Act.13.v.47.48. Rom.1.5. & 3.29. & 11.v.12. .25.1. Cor.1.23. Eph.2.11. Apoc.11.2. & 22.2.

Gentes, *Incolæ orbis*, Esa. 40.v.15.17. Matth.20.25. & 24. .& 25.33. & 28.19. Apoc.12.15.

Gentes, mancipia Antichristi, Apoc.13.7. & 14.8. & 16. .& 17.15. & 18.v.3.23. & 20.v.3.8.]

NTES: Gentes omnes in gloriam Dei creatæ, Deut.26.19. ur paulatim eiectæ è terra Chanaan, 7.22. cur ibidem reictæ, Iud.3.1. Gentes ignorantiæ prętextu non excusandę om.2. 14. Gentes pro nationibus à Dei cultu & fœdere rorsus alienis, 1. Cor.12.2. vt explicatur Ephes. 2. v.11.12. entes Legem non habentes (quod tamen non simplicier, sed κατά τι est intelligendum, id est, habita Iudæorum atione, quibus Deus singula Legis capita tradidit, Exo. 0.1.) quæ legis sunt, faciunt, Roman.2.14. hoc est, honesta ubent, turpia prohibent, & puniunt.

NTIVM abominationes fugiendæ, Deu.12.30. & 18.9. Ios. 3.12. gentiũ cõuersatio ante Christum cognitum, Eph.2. .3.1. Pet. 4. 3. Act.14.16.2. gentium conuersio & vocatio rędicitur, Gen.9.27. & 17.v.5.19. & 49.10. Deut. 32.21.2. am.22.44. Psa.2.8. & 18.44. & 22.v.29.30.31. & 72.11. & 86. & 87.4. & 96.7. & 98.2. & 117.1. Esa.9.v.1.2. & 11.10. & 14. & 42.4. & 44.5. & 49.v.20.22. & 50.10. & 52.15. & 54.1.5. & 5.v.4.5. & 56.v.3.7. & 57.19. & 60.3. & 65.1. & 66.1.8. Ier.3. 7. & 16.19. Ose.1.10. & 2.23. Ioel.2.28. Zac.2.11. & 8.11. Mat. 2.v.18.21. & 21.43. & 22.9. & 28.19. Mar.11.17. & 16.15. Luc. .v.31.32. & 13.29. & 14.v.21.23. & 24.47. Ioh.10.16. & 11.52.

Act.1.8.& 2.39.& 9.15.& 10.v.15.35.& 11.20.& 13.46.&
27.& 15.v.14.17.& 17.30.& 28.28.Rom.1.v.5.14.16.&
& 9.v.24.25.& 10.v.19.20.& 11.11.& 15.v.9.10.11.21.G
8.& 4.27.1. Timoth.2.v.6.7.2.Tim.1.11 &.4.17.1 Petr.
Apoc.7.9.& 10.11.& 14.6.& 15.4.& 21.24. Gentium v
tio arcanum quoddam fuit,Rom.16.25.Eph.3.v.5.6.
1.26.1. Tim.3.16. allegoricè significata: Matt.22.9. Ge
& Iudæorum coniunctio, Zach.8.23.Act.15.3. Gent
expectatio Christus. Gen.49.10.Esa.11.10. Gentium
becillitas,40.17.V.Dan.4.32.

GENTILES,siue Gentes,siue Græci,pro Iudæis inter G
cos dispersis,Ioan.7,35.& 12.20.Gentiū mores non im
di,Leu.20 23.Ier.10.2.Gens non gens dicūtur Mosi,D
32.21.Rom.10.19. omnes profani populi:sicut viuere
dicuntur,qui æternis suppliciis sunt addicti,sed mori

GENV omne flectendum Domino, Psal.22.30. Esai.4
Rom.14.1 .Phil.2.10.non idolis .1.Reg.19.18. Genu fl
in precibus vsitata.*Exempla*:Salomon,1 Reg.8.54 2 Pa
13.Elias,1 Reg.18.42. quinquagenarius miles,Re.1.13.L
te,2.Par.29.30.Esdras,1 Esd.9.5.Serui.Regis Assueri,
3.2.Daniel, Dan.6.10. Michæas, Mich.6 6.Pater Luna
Matt. 17.14.Leprosus,Marc.1.40.Luc.5.12.Petrus,5.8.
9.40. Christus, Luc.22.41. Stephanus, Act.7.60. Pa
cum suis,20.36.& 21.5.Paulus cum Ecclesia,21.5.Sunt
colligant Israelitas stantes precari solitos,ex Mar.1
cùm potius verisimile sit, si non semper,at certè plera
que solenni ritu flexis genibus orasse,vt apparet ex Da
10.adeò quidem,vt flectere genua pro toto Dei cult
terdum accipiatur,vt 1 Reg.19.18 Mich.6.6.Est ergo
sus dicti apud Marcum: Cùm apparueritis coram a
Domini preces vestras fundentes,&c.Inobedientium
nua vlcerātur: Deut.28.35. GERAR,metropolis terræ
lestinæ in qua habitauit Abraham: Ge.20.1.Et Isaac,2
(2.6.17..1.peregrinatio

GERGESENI vel GERASENI, Christum vt à se discedat
gant,Matth.8.34.Mar.5.17.Luc.8.37.

GERSON (id est,peregrinus pulsus, composita voce ex
regrinatione & peregrinationis causa)filius Mosis è
phora nascitur, Exodi 2.22.ratio eius nominis, ibid.
18 3. circumciditur, 4.25. [Filius Manass. Iosu.18.30.
Phinees,Edr.8.2.]

GERSON,filius Leui,Num.3.17 Gersonitarum mini
rium,3.25.& 4.22.sors,Iosu.21.6.1.Par.6.1.

..VR,regio Syricæ.Ren.3.3.1.par 2.23.& 3.2.
..H, Iol .11.22. expugnatur ab Hazael, Syriæ Rege,2
..g 12.17. Gessen, vide Goschen.
..HSEMANE, vallis ad radices montis Olineti, vbi Chri-
..ante passionem orauit: mat 26.36. More.14. Ge, vallis,
..en.1.pinguedo).
..ZI minister Elisæi, 2 Regum 4.v.12.25. missus vt pue
..m suscitet, operam ludit, v.31. mentitus munera à Naa
..n Syro sanato petit, 5.23. ob id lepra percutitur & poste
..eius. v.26.27. Regi Israelis, quę fecerat Elisęus, narrat, 8.5.
..NTES viri potentes, & Dei contemtores, Genesis 6.4.
..m.13.23. Deut.2.11. Gigantes quatuor à Dauide diuer-
..prælijs percussi, 2.Sam.21.22. V.1.Sam.17.49.
..Gigno, I. de Deo Patre dicitur, Psalm.2.7. Actor.13.33.
..br.1.5.& 5.5. II. De generatione spirituali, hominum
..esertim respectu, Esai.51.18.1.Cor.4.15. Philem.10.1. Pet.
..III. De homine, & humana generatione, frequenter
..itur, Gen.4.18.&c. IV. De terra, & animantibus ratio-
..carentibus, Leu.11.9. Num.18.13. Iudic.18.10. V. De re-
.. inanimatis quas colunt idololatræ, dictum Ier.2.27.]
..lboe mons in tribu Manassis 1.Sam. 28.4. &c.31.1.1.
..ron.10.1.&c.
..CIES, est aquarũ in ima huius aeris siue expãsionis par-
..sistẽtiã cõglobatio siue cõcretio, à Deo vi frigoris facta
..cõpacta. Io.38.29.& 37.10. ps.147.17. Sa.16.22.29. Ec.3.16.
..DIVS & eius ius, Ge.9.6. Exodi 21.12. Leuit.24.17. Deut.
..v.11.12. Rom.13.4.1. Petr.2.14. non cuiuis permittendus,
..tth.26.52. Marc.14.47. Luc.22.49. Ioann.18.10. Gladiũ
..pere dicuntur, Matth.26.52. qui gladium à Domino
.. traditum sibi ipsis vendicant & vsurpant: hoc est,
.. præter vocationem gladio vtuntur. Apoc.13.10. Gla-
..s Christi & spiritus est verbum Dei, Esa.11:4.& 27.1.
..1.8.& 49.2.& 66.16. Eph.6.17. Hebr.4.12.2. Thess.2.8.
..c.1.16.& 2.16.& 19.15.
..*adius*, Dei iudicis, Gen.3.24. Iudic.7.20. Esai.27.1.& 34.
..5. Ierem.12. Ezec.12.21.v.8.9.10.& 30.v.24.25.
..*ladius* Angeli Dei, Num.22.v.31.1. Chron.21.v.12.16.
..o. Apoc.6.4. Gen.3.24.
..*ladius* magni Principis exercitus Dei, 1. Christi Iosue 5.
..p.19.14.15.] GLORIA pro maiestate & splẽdore illo, qui
..es illustriores reddit, Mat.6.29. pro misericordia, Eph.
..pro arca fœderis per metonymiam, 1.Sam.4.v.21.22.
.. & Templum dicebatur habitatio gloriæ Dei, Psal.

26.8.pro honore eaque reddenda est Deo,29.2.&
1.Matth.5.16.1.Cor.10.31.Vide infrà III.

Gloriæ Deo redditæ exempla: Abraham, Roman.4.v.20.21.Achan,Ios.7.v.19.20.Dauid, 1.Sam.17.v.45.46.P 115.1.1.Paral.29.v.10.11.Daniel.9.7.Bene operantes,Ma 5.16.Angeli,Luc.2.v.13.14.Samaritanus à lepra munda 17.15.Paulus,Rom.11.36.& 16.27. Galat.1.5. Eph.3.21. trus,1 Pet.4.11.2.Petr.3.18.Iudas,Iudæ v.25.Ioannes Ap 1.6.Gloriam Deo tribue: solennis formula apud Iud extorquendæ veritatis, Ioann.9.24.vt apparet ex Io 7.19.1 Sam.6.5. Gloria Dei,pro Deo glorioso,Exod 10. Actor.7.55.1 Corinth.2.8.Ephes.1.v.12.14.pro vit terna,Roman.3.2. Gloria Patris,pro gloriosi Patris tute & potestate, 6.4. Gloriam Dei mutare, est Deo glorioso aliud amplecti,1.23.

GLORIA solida quærenda, Ioann.5.44. Gloria vana quærenda, Matth.6.2. Gal.5.26.& 6.3. Philip.2.3. Gl *vanæ exempla:* Benadad, 1 Reg.20.v.2.3.10. Sennache 2.Reg.18.v.33.34. Arphaxad, Iudith 1.13. Doeg,Ps 52.v.3.4.5. Chaldæi, Esa.43.14. Nabucodonosor, I 4.25. Herodes Agrippa, Act.12.v.21.22.23. Gloria fugienda, *Exempla:* Christus, Ioann.5.41.& 8. vers.50 Herodes, Actor.12.23. Petrus, 10.25. Paulus & Barna 4.v.14.15.Paulus, Gal.1.10.& 5.26.Philipp.2.3. Ange Apoc.19.10.

[Variæ,Acceptiones huius vocis accuratius paulò ponimus.

I. Gloria Dei est Maiestas immensa & incom hensibilis gloriosi Dei, quæ omnipotenti & sapient mo modo sese hominibus & Angelis patefacit,& r latione, varia visione, conuenientique quadam rati percipitur. Genes.19.19. Exod.16. v.7.10. & 33.v.1 & 40.34. Leuit.9.v.6.23. Num.14.10.& 16.19.42. & 1.Reg.8.11.Psal.17.15.&.102.v.16.17.Esai. 6.3.& 66.18. ch.cap.1.2.3.8.9.10.11.43.&44.Abac.3.3.2.Petr.1.17.R 1.23.1.Cor.11.7.

II. Gloria *Filij Dei,* Ioann.1.14.& 2.11. & 11.40 7.55.Rom.6.4.2.Cor.3.18.& 4.4.Ephes.1.12.1.Petr.1 Petr.1.17.Iud.24.Apoc.4.11.& 5.12.& 18.1.

III. Gloria *Deo attribuenda,* vel attributa, qu quando Deus agnoscitur,& celebratur,vt decet:Ios.

Sam. 6.v.5. Psalm. 96.v.3.7.8. Esai,42.12. Ierem. 13.
. Malac.2.2. Luc.2.14.& 17.18 & 19.38. Rom.4.20.& 11.
.& 16.27, Gal.1.5. Ephes.3.21. Philipp.4.20.1. Timoth.1.
.2.Timot.4.18.Hebr.13.21.1.Petr.4.11.& 5.11.2 Petr.3.18.
d.25. Apocal.1.6.& 4.9.& 5.13.& 11.13.& 16.9.& 19.ver.
7.

IV. Gloria, subiectum pro adiecto, quum *de* Deo
citur, quicquid in Dei maiestate vel testimonio præ-
ntiæ eius considerari potest, nempe gloriosum & su-
a cogitationem omnem celebratione dignum deno-
t.Nehem .9.5.Psalm.24.9.& 79.9. & 14.5.v.5.11.12.Esai.
.23. & 63.v.14.15.Act.7.2.1. Corinth.2.8. Ephes.1.6.17.
3.16.1.Tim.1.11.Tit.2.13.Hebr.1.7.& 9.5.Iac.2.1.

V. Gloria,quam sibi *Deus* tribuit, Psalm.115.1.Ierem.
11.Ioan.5.44.& 7.18.& 11.4.& 12.43.Rom.3.7.1. Corin.
31.2.Cor.4.15.& 8.v.19.23. Philip.1.v.10.11.2.Thess.1.9.
Petr.1.v.7.11.2.Petr.1.3.

VI. Gloria, *Misericordia* Dei omnipotentis erga suos,
ai.58.8.& 60.v.1.2.

VII. Gloria *cælestis* Matth.16, 27, Marc.8,38. & 10.37.
13,26, Luc.24,26, Rom.5,2, & 8.v.18,21, & 9.23,2.Co-
nth.4,17.Ephes.1,18. Philipp.2,11.& 4.19. Coloss.1.27.&
.1. Thess.2.12.2. Thess.2.14. 1.Timoth.3.16.2.Timoth.
.0.Hebr.2.10.& 3.6.1.Petr.5.v.1.4 10.2.Petr.1.17.

VIII. Gloria *Ecclesiæ*, & membrorum eius. Psalm.
.& 8.6.& 45.14.& 62.8.& 84.12. & 149.v.5.9,Esai.52.
62.3. & 66. ver .11.12. Rom .9.4.2 Cor .1.v.12.14.20.
7.24.Philip.2.16.1.Thess.2.v.19.20.

X. *Præstantia* hominum coram Deo, Rom. 3.23. &
7.

X.Gloria,quam Deus *verbo* suo efficaciter operanti per
.S.tribuit.2.Cor.v.10.11.13.

XI. Gloria, subiectum pro adiecto, 1. *res magnifica*
mia laude & honore cumulata,1. Sam.2.18.1.Corinth.
3.2. Corinth .3.v.7.8.9. Ephes .1.18.2. Thessal .1.9.
br.3.6.

II. Gloria, *Arca* fœderis, *templum*, 1. Sam.4.14.1.
2. Psal.26.8. Esai.64. 11. Ierem.14.21.& 17.12.Templi
ria,Agg.2.v.3.9.

III. Gloria, *magnificentia* legalis & mystica, Exod.
.2.40.

IV. Gloria hominis, i. varia *dona eximia*, Dei O-

ptimi Maximi liberalitate hominibus collata, vel præ-
tis tantùm, vel etiam futuræ vitæ respectu, Genes.45.
Num.27.20. Deut.26.19.& 33.29.1. Reg.3.13.2. Reg.14.
1.Par.29.v.12 25.28.2. Par.1.11.& 9.22.& 17.5.Esther.1.4.
5.11.Iob.19.9.& 22.29.& 29.20.& 36.11.Psal.21.6.& 4
13.17.18.& 112.v.3.9. Prou .3.v.16.35.& 8.18.& 21.21.& 2
& 25.2.& 29.23. Dan.2.37. Ose.14.7.Matth.6.29.Rom.
7.10.2 Cor.6.7.8.Hebr.2.7.1 Petr.1.24 Apoc.21.v.24.

XV. Gloria, *lingua anima*, Genes.49 6.Psalm.30.13.&
9.& 108.2.& 16.9.

XVI. Gloria *vana*, quã homines frustrà vsurpant & a
tribuunt, Ioann.5.44.& 7.18.& 8.v.50.54.& 12.43. Rom
4.2.Galat.5.26.Philipp.2.3.& 3.19.1.Thessal.2.6.

XVII. Gloria *creaturarum* rationis expertium, Esai.3
& 60.13.Ezech.7.7.]

GLORIARI in Domino, est Deo totam gloriam vendic
ne in sese superbiat quispiam, 2 Cor.10.17. deinde
Dei gloriam, non ad sua commoda referre quicquid
tiæ à Domino accepit.

GLORIARI secundum carnem, est gloriari de rebus ex
nis, veluti de generis nobilitate, &c.2. Corint.11.18.
riari in, vel ex corde, pro vera pietate, quæ in corde se
habet, 2. Corinth.5.12. Gloriari in, vel ex facie, pro ex
nis sapientiæ & eloquentia humanę laruis, ibid.

GLORIATIO vera quæ, Psal.5.12.& 32.11.& 106.47.Esaia
16.Ierem.9.23.Luc.10.20.Roman.5.v.2.3.1.Cor.1.13.8
& 9.15.& 15.31.2. Corinth.10.17.& 12.5. Iac.1.9. *Gloriat*
veræ exemplum: Paulus, 2 Corin.7.4.Galat.6.14.Philip
2.Thess.1.4. Gloriatio fidelium, Vide FIDELES Glori
vana, Vide IACTANTIA

GLORIFICARE Deum iubemur in corpore nostro, 1.
6.20.id est, ita ab omni scortatione abhorrere pro
ita, inquam, nos tum animo, tum corpore ad om
puritatem comparare, vt nostræ omnes & co
tiones & actiones ad Dei gloriam referantur, à quo
corpus, tum animum idcirco accepimus, vt vtroq
ipsius gloriam vteremur. Huc pertinent & loci i
quibus Dei gloriam in omnibus quærendam esse
mur, Ios.7.19.Psalm.12.7.Mat.6.9.Ioan.9.24.& 17.4.
12.& 12.23.1.Cor.6.20.& 10.31.Philip.1.20.Coloss.3.1
32.10.

GODOLIAS, filius Ahicam, reliquiis Iudæ præficitur, 2.

5.22. Ierem. 40.5. gladio interimitur, 2. Reg. 25.25. Ierem. 1.2.
& Magog, gentes populo Dei inimicæ, Ezech. 38. v. 2. 3. ductæ à Satana, Apoc. 20.8. ruina Gog, Ezech. 39. v. 1. 4. ina Magog, vers. 6. Sepulchrum Gog, v. 11. (Gag. 1. ctum.)
LGOTHA, Caluariæ locus, vbi Christus crucifixus est, att. 27.33. Marc. 15.22. Ioan. 19.17.
IATH Gethæus, Gigas, 1. Sam. 17. 23. à Dauide interfici- r, v. 49. 50 51. (.i. transmigrans, exul.)
IATH Gethæus alter, ab Ethanam occiditur, 2. Samu. 1. 19. frater illius erat, qui à Dauide erat interfectus, 1. aral. 20. 5. Cuius hastile erat vt iugum textorum, id.
MER filius Iaphet, Genes. 10. v. 2. 5 1. Par. 1 v. 5. 6. Gomer, opulus Seprentrionalis, Ezech. 38. 6. Gomer. filia De- aim, Ose. 1.3.]
MER, quæ mensura, Vide OMER.
MORRHA à Regibus gentium expilatur, Genes. 14. 11. in- endio diuino perit, 19. v. 24. 2. Petr. 2. 6. Iudæ. v. 7. Matth. 15.
SEN, portio Ægypti, quam Iacob inhabitauit cum li- eris suis G. 45. 10. Gen. 46. 34. portio terræ Chanaan, Ios. .41. & 11. 16. & 15. 51. Gossem, Arabs, Iudæorum hostis, sdr. 2. 19. & 6. v, 1. 2. 6. Gozan, nomen proprium fluminis vrbis 1. Par. 5. 26. Esai. 37. 12.]
ADVS affinitatis in lege prohibiti, Leuit. 18. 6. &c.
AECVS pro dignitate, Hebraismus.
AECI pro iis Iudæis, qui è Grecia Ierosolymam mi- rantes religionem Christi amplexi erant, Act. 6. 1. Græ- pro omnibus nationibus, exceptis Iudæis, 14. 1. & 17. 4. om. 1. 16. & 2. v. 9. 10. 1. Corinth. 1. 22. Gal. 3. 28. Sic capi idetur & Marc. 7. 26. alioqui mulier, quæ ex Syrophœ- ice erat (vt ibidem additur) quomodo græca dici pos- t? vbi generis vocabulum (sicut & familiæ nomen, Le- it. 20. 5. Ierem. 8. 3. Act. 3. 25. Mich. 3. 3.) synecdochicè pro opulo terræ Syrophenicia accipitur. græci pro politis sapientia excultis hominibus, Roman. 1. 14. græci sa- ientiam quærunt, 1. Corint. 1. 22. Vocatio eorum: R. 1. 14. al. 3. 28.
ANDO, est dissolutio nubis in guttas aquæ, quæ singulæ m in terram decidunt, constringuntur à Deo vi frigoris

& citissimè, spicissiméque condensantur.

Causa efficiens, Deus: Iob.38.22. Psa.148.8. (Ecclesiasti 43.16.) Duplex, Naturalis, qualis est superior descripti Miraculosa, qualis fuit in Ægypto: Exod.9 23. cuiusmo non fuerat in tota terra.

Effecta: Iudiciorum Dei manifestatio, Iob.38.22. In Ægyptios, intacto Dei populo: Exod.9.19.23.27. (Vide Sa 16.16.) In quinque Reges: Iosu.10.11. (Vide Ecclesiasti 46.6.) In Gog. Eze.38.22.

Vsus: Laus Dei: Psal.148.7.c. Conuersio hominum: A ge.2.18. Amos.4.9. precibus Mosis grando cessauit: Exo 9.33. vt precibus eiusdem deciderat v.2. V. Apoc.16.21.

GRATIA in genere, pro beneficio, 2. Cor.1.15. Ruth 2.20. Sam.2.6. & 15.20. Prou.4.9. Eccles.7.34. & 29. 20. pro b neficio diuino & dono Dei μετωνυμικῶς, 2. Corint.1.12. 8.1. pro cōsolatione, Ephes.4.29. pro spirituali, id est, Eu gelico Dei cultu, Hebr.13.9. pro conditione illa, in qua gratuitò sumus asciti: vel etiam pro gratuita Dei ben uolentia, Rom.5.2. cui hæc laus tribuenda est, vt in so dum omnia in nobis inchoet & perficiat. pro gratui Spiritus Sancti Donis pleno cornu per Christum è cœ in suos effusis, Ioan.1.16. pro gratuitis Dei donis, 1. Petr 10. & 5, 10. 2. Petr.3.18. pro Eleemosyna. 2. Corinth.8.4. p Fauore, Genes.6.8. & 18.3. & 19.19. & 39.21. Exodi 12. Tob.1.3. Esth.2.17. Prou.13.15. Eccles.4.25. Dan.1.9. Act 47. & 24.27.28. & 25.9. pro gratuito & æterno Dei fau ac beneuolentia, qua nos in Christo reconciliandos e git, quæ est fons quasi ex quo omnia Dei beneficia in promanant, Rom.1.7. & 4.16. & 11.6. 1. Corinth.1.3.2. C 1.2. Galat.1.3. & 2.21. Ephes.1.6. & 2.5. & 6.24. Philipp. Coloss.1,2. & 4.18. 1. Thessal.1.1.2 Thessal.1.2. 1. Tim.1 6.21. 2. Timoth.1.2. & 4.22. Tit.1.4. & 2.11. & 3.7. Philem 3. Hebr.13.25. 1. Petr.1.2.2. Petri 1.2.2 Ioan. vers.3. Ap 1.4. pro fide & eius salutiferis effectibus, Hebr.12.15. 1. P 5.12. pro gratuita per fidem in Christo Iustificatione, A 13.43. pro gratuita iustitiæ Christi imputatione, Rom 5. v.17.20. pro Dei in homines Munificentia, 2. Corin 9.8. pro grato Obsequio, 1. Petri 2,19. pro efficaci Spiri Sancti Præsentia, Act.14.26.

Gratiæ nomen tribuitur à Paulo etiam captiuitati Philipp.1.7. vbi gratiam, id est, peculiare & gratuit beneficium appellat, quòd captiuus teneretur pro Chri-
sti

i nomine : qua in re certatim etiam Philippenses sese
ɔsi socios addiderant , vt explicatur ibidem , versic.29.
ro Vi diuina, quæ in Christi verbis totóque habitu in-
rat, Ioann.4.19.&c.vt qui illum audiebant (nisi qui om-
is sensus erant expertes) non possent non illum amare,
uspicere, complecti: vt apparuit Ioan.7.46. & prædictum
rat, Psalm.45.3

ATIA per Christum præstita, Ioã.1.17. Gratia hominum
agno animo contemnenda, Gal.1.10. Gratia Dei, Vide
EI gratia.

ATIAE per Christum Agendę. *Exemplum*: Paulus, Rom.
8. Gratiarum actio cùm piis viritim, tum Ecclesiæ toti
n vniuersum necessaria, Exodi 13.9. Psalm.50.15. & 106.v.
7.48. Esa.42.10.& 51.3. Ose.14.2. Rom.1.21.& 14.6. Ephes.
4. Phil.4.6. Coloss.1.12.& 2.7.& 3.17.& 4.2.1. Thess.3.9.&
18.2. Thessal.1.3.& 2.13.1. Tim.2.1.& 4.v.3.4. Hebr.13.15.
Gratiarum actionis pro Dei beneficiis exempla: Melchisedech,
enes.14.20. seruus Abrahæ, 24. v.26. 27. Iacob, 3.2.9.10.
ebræi, Exodi 4.31. Moses & Hebræi, 15. v.1. &c. Maria, v.
o.21. Israelitæ, Num.21. v.17.18. & 31.50. Iosuah, Ios.8.30.
ebora & Barac, Iudic.5. v.1.2. Gedeon, 7.15. Anna, 1. Sam.
1. Dauid, 2. Sam.7.18.1. Paral.29. v.10.11. Psalm.7.18. & 51.
.& 103.1.& 104.1. Achimaas, 2. Sam.18.28. Salomon, 1.
eg.3.15.& 8.56. Hiram, 5.7. Iosaphat, 2. Para.20.18. Esdras,
Esd.7.26. Tobias Tob.2.14. Esaias, Esa, 25. 1. Ezechias, 38.
). Daniel, Dan.2. v.19.20. Nautæ & comites Ionæ, Ion.
16. Ionas, 2.10. Turbæ, Matth.9.8. Christus, 11.25. Ioann.
.41. Maria, Luc.1.46. Zacharias v.68. Pastores, 2.20. Para-
ticus, 5.25. Populus, 7.16. Mulier, 13.13. Leprosus Samari-
nus, 17.15.16. Cæcus & plebs, 18.43. Centurio, 23.47. Cę-
us natus, Ioann.9.38. Credentes, Actor.2.47. Claudus, 3.
Christiani, 11 18. Paulus, Actor.28.15. Roman.1.8.& 6.17.
7.25.& 16.25.1. Cor.1. v.4 14.& 14.18.& 15.57. 2. Corint.
3.& 2.14.& 8.16.& 9.15. Galat.1.3. Ephes.1. ver, 3.16. Phi-
pp.1.3. Col.1.3.1. Thessal.1.2.& 2.13.1. Timoth.1.12. 2. Ti-
oth.1.3.& 4.18. Philem. v.4. Hebr.11.21. Petrus, 1. Petr.5.
.quatuor animalia, & vigintiquatuor Seniores, Apocal.
8.10. Angeli, animalia, & Seniores, 5. 9. Turba multa, v.
o.11. vigintiquatuor Seniores, 11. v.17. Sancti, 19.7. Omnis
reatura cap.5. v.13.
Gratiarum actio in Bonorum amissione. *Exemplum*: Iob,
ob, 1.21. Gratiarum actio pro beneficentia in pauperes,

2. Corinth. 9. ver. 11. 12. 15. gratiarum actio ante Cibu
commendatur, 1. Tim. 4. verſ. 4. 5. *Exempla*: Christus: Ma
14. 19. & 15. 36. Marc. 6. 41. & 8, 6. Luc. 9. 16. & 24. 30. 1. C
rinth. 11. 24. Ioan. 6. v. 11. 23. Paulus, Actor. 27. 35. Gratiæ
gendæ ante & poſt cibum ſumptum, Deut. 8. 10. 1. Sam.
13. Eſaiæ 62. 9. Matth. 14. 19. & 15. 36. & 26. 26. Marc. 6. 41.
8, 6. & 14. 22. Luc. 9. 16. Ioan. 6. v. 11. 23. Act. 27. 35. Rom. 14
1. Corinth. 10. 30. 31. 1. Tim. 4. 3. poſt cibum commendat
Deu. 8. 10. Eſaiæ 62. 9. Ioel. 2. 26. gratiarum actio pro co
ſecratione Cœnæ Dominicæ, Matth. 26. 26. Marc. 14. 2
Luc. 22. 19. 1. Corinth. 11. 24. gratiarum actio poſt Cœ
Dominicæ celebrationem, Matth. 26. 30. pro regni Ch
ſti amplificatione, Apoca. 11. 17. pro regenerationis Do
Coloſſ. 1. 12. 1. Petr. 1. 3. pro liberatione à periculis, Pſal.
9. v. 12. 13. & 22. 27. & 28. 6. & 30. 2. & 31. 20. 22. & 35. v. 18.
& 40. v. 2. 4. & 106. 48. & 107. v. 1. 15. 21. 31. & 124. 6. & 144
Ierem. 20. 13. gratiarum actio pro libetatione a ſeruitu
Exempla: Moſes & populus Exodi 15. v. 1. &c. Iethro, 18.
Dauid, Pſalm. 136. v. 1. 2. 3. pro oratione exaudita. *Exem*
Dauid, Pſalm. 6. 9. & 20. v. 6. 7. & 66. 20. & 118. 21. Vxor T
biæ, Tob. 11. ver. 18. 19. 20. Daniel, Dan. 2. v. 18. 20. Azarias
ſocij eius, v. 16. 18. 19. & 3. 26. Nabucadnetſar, v. 28. Syra
des, Eccleſ. 15. v. 1. 2. 3, &c. pro bono Principe. *Exempla*: I
ram, 1. Regum 5. 7. Regina Saba, 10. 9. pro prole ſuſcep
Exempla: Lea, Gen. 29. 35. mulieres Bethlehemiticæ, Ru
4. 14. Anna, 1. Sam. 2. 1. Zacharias, Luc. 1. 68. pro promiſſ
ne Dei præſtita. *Exempla*: Salomon, 2. Paral. 6. v. 4. 15. Z
charias, Lucæ 1. v. 68. 70. Maria virgo, v. 46. 55. pro ma
feſtato Saluatore. *Exempla*: Paſtores, Luc. 2. 20. Eccle
Act. 21. v. 19. 20. Paulus, 2. Cor. 2. 14. Epheſ. 1. v. 15. 16. Phil
1. v. 3. 5. Col. 1. v. 3. 4. 1. Theſſ. 1. v. 2. 3. & 2. 13. & 3. 9. 2. Theſ
3. & 2. 13. pro Templi ædificatione. *Exempla*: Salomo
Reg. 8. verſ. 15. 16. 2. Paral. 6. 15. pro eiuſdem inſtauratio
populus redux è captiuitate, 1. Eſdr. 3. 11. pro Victoria t
ſpirituali quàm corporali. *Exempla*: Principes exe
tus: &c. Num. 31. 49. Ioſue, Ioſ. 8. verſ. 25. 30: Debora &
rac, Iudic. 5. 1: Dauid, 2. Sam. 22. v. 1. 2. Pſalm. 18. v. 50.
144. 1. Ioſaphat & populus, 2. Paral. 20. v. 27. 28: Popu
Ieroſolymitanus, 30. v. 13. 14. 15, &c. Paulus, Roman. 7.
25. 1. Cor. 15. 57.

GRATIARVM varietas fideles ad mutuam concordiam i
pe

ellit,vt per illas mutuò collatas coalescant ea symmetria
n vnum Christi corpus, quemadmodum membra cor-
poris in vnum hominem coalescunt, 1. Cor. 12.v.4.7.11.
o.eæque quantumuis eximiæ sint,vitiantur,si destituun-
ur charitate, 1.Cor.13.1. gratiæ in nobis non sunt negli-
endæ, 1.Tim. 4.14.

ATIAE effecta duo commemorantur, 1. Timoth.1.13.14.
empe fides,à qua sit absorpta ignorantia:& charitas quæ
ndomitæ illi credulitati successit, ídque ex gratia in
Christo IESV.Gratiæ redundantia, pro gratia redundan-
e,Hebraismus,Roman.5.17.Gratia excidere, (cùm aliâs
lectio sit firma & immutabilis) dicuntur, Galat.5.4. qui
llius adipiscendę iter erant ingressi,quod etiam reprobis
ontingit, cùm aliqui sint etiam ad veram fidem gradus.
Vide ELECTIO. gratia excludit omnia opera in vniuer-
um,Tit.3.5.eò quòd gratia & opera sint contraria, Ro-
man.11.6.gratiæ Dei συνεργοί sumus, 2. Petri. 1.5.quia non
umus trunci aut stipites, sed oportet nos vicissim om-
nem diligentiam adferre:nos, inquam, qui liberum (hoc
st à seruitute peccati per gratiam manumissum) arbi-
rium habemus.Nam alioquin ad malum præcipites feri-
mur,ad bonum verò non modò tardi & imbecilli, sed o-
mni etiam bonę voluntatis sensu prorsus destituti sumus.
Quid enim habes(inquit Apostolus,de gratia, & non de
natura loquens,1.Corinth.4.7.)quod non acceperis? Mo-
net ergo eo loco Petrus,ne Dei gratiæ desimus,sed omnē
n ea promouenda diligentiam adhibeamus. Sic 1.Ioan.
5.18 ex Deo genitus obseruare seipsum dicitur:Agit enim
s,quia Filius est,agit,inquam,non naturali arbitrio quod
diuuet gratia: sed arbitrio quod ex peccati corruptione,
cui totum (liberum arbitrium) seruiebat, manumissum,
cœpit ex malo bonum facere,ac quotidie magis ac magis
proficit. Simpliciter exponunt nonnulli Ioannis locum:
Conseruat seipsum, id est, cauet sibimetipsi. Sub gratia
esse,Rom.6.14.dicuntur ij,qui sunt spiritu Christi dona-
ti,cuius freti virtute, reliquias etiam peccati iam inermis
protinus profligent:ídque ita esse explicandum,liquet ex
Gal.5.v.23.24.

ATIA qua *quis hominibus est gratus*,à Deo,est, Exodi 3.21.&
11.3. & 12.36. 2. Reg.25.27.3. Esdr.2. 5.Tobiæ 1.13.Psalm.
106.46.Ierem.40.v.2.3.4.Daniel.1.9. Act.24.23.& 27.3.&
28 16.

[GRATIA, i. *fauor coram* Deo, Gen. 6. 8. Exo. 33. 12. Ierem. 31.
Luc. 1. 30. Act. 7. 46. 1. Pet. 5. 5. *Coram hominibus*, Genes. 30.
Exo. 3. 21. Ruth. 2. 10. 1. Reg. 11. 19. Dan. 1. 9. Actor. 2. 47. C*o*-
ram Deo & hominibus, Luc. 2. 52. Iacob. 4. 6. &c.

Gratia *Dei Patris* in Christo ad solos electos pertinet,
Psalm. 84. 12. Zach. 12. 10. Rom. 11. ver. 5. 6. Ephes. 3. 7. 1. Ti-
mot. 1. 14. Hebr. 4. 16. 1. Pet. 3. 7. Gratia *Iesu Christi*, i. gra[tia]
quam Iesus Christus Deus-homo sua originali purit[ate]
sanctissima, vitæ obedientia perfectissima, mortisque p[er]-
petua & inenarrabili efficacia apud Deum Patrem ele[ctis]
suis acquisiuit, Rom. 16. 20. 24. 1. Cor. 16. 23. 2. Cor. 13.
Galat. 6. 18. Phil. 4. 23. Coloss. 4. 18. 1. Thess. 5. 25. 2. Thess. 3.
Apoc. 22. 21.

Gratia *vnionis*, Ioann. 1. 14. Gratia, *misericordiæ Dei &* [vi]-
tæ beatæ per Christum in Euangelico propositæ e[ffi]-
cax præconium, Psalm. 45. 3. Luc. 4. 22. Gratia, *Doni*
Spiritus, Luc. 2. 40. Ioann. 1. 16. Actor. 10. 45. Roman. 1
2. Corinth. 1. 12. Ephes. 4. 7. 1. Timoth. 4. 14. 2. Timoth. 1.
Pett. 4. 10.

Gratia, multa & efficax *Euangelij* cognitio & *profe*[ssio]
Act. 6. 8. Galat. 1. 6. 2. Petr. 3. 18. Iud. 4. Gratia *Apostola*[tus]
Roman. 1. 5. & 12. 3. & 15. 15. 1. Corinth. 3. 10. Ephes. 3. v.
Gratia, *gratiarum actio*, Coloss. 3. 16. Gratia, *Sermo, a*[d æ]-
dificationem, Prouer. 16. 23. & 22. v. 1. 11. Eccles. 10. 12. C[o]-
loss. 4. 6.

Gratia plena. i. *gratis dilecta*, Luc. 1. 28. Gratia, *accepta*
præmium, Luc. 6. v. 32. &c. Gratia, *Beneficentia*, elcem[osy]-
na, 2. Cor. 8. vers. 4. 6. 7. 19. & 9. 8. Gratia, *gratitudo & p*[ietas]
erga proximum, 2. Sam. 2. v. 6. & 15. 20. & 16. 17. 1. Reg. 2.
1. Paral. 19. 2. Act. 24. 28. & 25. 3. 9. Gratia, *venustas corp.* P[rou.]
31. 30.]

GRATIS communicandum Euangelium, Matth. 1[0. 8.]
Gratuitam operam cur impenderit Paulus, 2. Corint[h.]
9. &c.

GRATVS animus erga Deum & homines commenda[tur]
Genes. 4. 3. & 8. 20. & 14. 21. & 23. 1. &c. & 24. 48. & 26. 25.
xodi 15. 1. Numer. 15. 17. & 31. 48. Deut. 4. 9. & 6. 5. Iudic.
1. Sam. 2. v. 5. 14. 35. & 31. 11. 2. Sam. 10. 2 & 19. 33. 1. Reg. 2.
Parali. 29. v. 10. 20. 2. Paral. 15. 11. & 20. 26. Iob. 9. 1. &
vers. 1. 7. Esth. 6. v. 1. &c. Eccles. 7. vers. 22. 28. 32. & 35.
Mach. 4. 24. & 5. 54. 2. Mach. 5. 33. Matth. 11. 25. Marci 5.
Lucæ 18. 43. Ioann. 11. 41. Actor. 4. versic. 21. 24. 35. Rom.

6.17.2.Corinth.6.1.Ephes.5.19.Phil. 4. 6. Coloss.2.7.& 3. 15.1.Thess.5.18.2.Thess.1.3.1.Timoth.4.3.

GRATITVDO, Est officij & auxilij, quod iis omnibus debemus, qui beneficium aliquod siue corporale siue spirituale in nos, contulerunt, agnitio ingenua, & quantum vires facultatésq; suppetunt, lubens prę statio. Erga Deum, Isa. 1.2.3. Erga parentes: Eccl.3.13.&c.1.Tim.5.4. Erga magistratum, Nehem.5.15. Erga pastores 1.Cor.9.9.c.v.

GRATITVDO commendatur, Coloss.3.15. *Gratitudinis exempla*: in Rege Sodomorum, Gen.14.v.21.24. Laban, 24. v.29.30.31.& 29.15. Pharaone, 41.v.39.40. Iethrone, Exodi 2.20. Iosuah. Ios.6.v.17.23. Israelitis, Iudic. 8.22. Noemi, Ruth.2.20. Saule, 1.Sam.15.6. Dauide, 22.23.2.Sam. 2.v.4.5. 6.& 9.v.1.3.7.& 10.2.1.Reg.2.7. Thou. Rege Emathæo, 2. Sam.8.9.10. Salomone. 1.Reg.2.v.7.26.& 10.13. Elia, 1.Reg. 17.20.2.Reg.2.9. Elisæo, 4.v.2.13.16.36. Naamane Syro, 5. v.15.23 accusatoribus Iudæorum, 1. Esdr.4.v.14.15. Assuero, Esth.2.v.2.3.& 6.v.3.10. Esth.7.2. Nabuchodonosore, Dan.2.48. Balsasare.5.29. duobus Cæcis, Matth.20.34. à Dęmonio liberato, Marci 5.20. Iudæis, Lucæ 7.v.4.5. Paulo, Act.27.v.34.35. Rom.16.4. Galatis, Gal.4.15. Philippensibus, Philip.4.v.15.18.2. Timot.1.16.

GREGEM pascens, de lacte gregis manducat, 1.Cor.9.7. Greges ouium multiplicantur seruantibus Dei præcepta, Deut.28.4.& contrà, v.16.18.V. Iud.6.4. Gen.30.29.

GREX, i. turba vel numerus hominum, populus, exercitus, 1.Par.21.17. Ezech.36.38. Ierem. 6.3. Grex Dei, Ecclesia, Cantic.1.v.7.8. Esai.40.11. Ierem.13.17.& 23.1.& 50.v.6. 7.8.10.&c. Mich.7.14. Matth.26.32. Actor.20.28. 1.Petr.5. vs2.3.

GVLA & *ingluuies*, Est in cibo, somnóve immoderata, & naturæ atque valetudinis fines excedens, delectatio, sed in cibo maximè. Qua in re tripliciter peccari docent: in cibi nimirum substantia ipsa, si nimium exquisitus est cibus & delicatus: Quantitate, si minus est, & non ex legibus sumptuariis: Qualitate, si nimiùm delitiosè condîtus sit cibus, qui tunc non cibus sed cupedię dicuntur.

GVIBBA, vrbs vicina Gabaon, in tribu Beniamin Iudic. 19.12. Eius ciues stuprarunt vxorem Leuitæ: v.22.&c. V. Osee 9.9.

GVLA, opus tenebrārum, Rom.13.12.13. Vide EBRIETAS, &, CIBORVM luxus.

GVSTARE mortem, pro mori, Matth. 16. 28. Hebr. 2. 9.

Γυνὴ, pro sponsa, Matth. 1. 20. pro γαμήσασα, id est, nupta, 1 Corinth. 7. 1.

H

ABACVC Propheta (.i. amplexans) Abac. 1. 1 eius oratio, 3. 1.

HABEL, filius Adam secundus, Genes. 4. 2. ouium pastor est, ibid. iustus, Matth. 23. 35 Heb. 11. 4. fides eius, v. 4. sacrificium, Deo acceptum, Genes. 4. 4. per fidem maioris pretij sacrificium obtulit Deo, quàm Cain, Hebr. 11. 4. trucidatur à fratre. Genes. 4. 8. sanguinis eius vox, v. 10. Hebr. 12. 24. [Habel .i. vanitas.]

HABITACVLVM Dei terra Chanaan, Exod. 15. [v. 13. 17 Cœlum habitac. Dei, Deut. 26. 15. 1. Reg. 8. v. 30. 43. 2. Paral. 6. 21. &c. Psal. 33. 14. Esai. 63. 15. Ierem. 25. 30. Zach. 2. 13. Ecclesia hab. Dei, Ephes. 2. 20. &c. Templum 1. Reg. 8. 13. habitaculum Dei. 2. Parali. 36. 14. Habitaculum hominis tabernaculum, domus, &c. Exod. 12. 20. & 35. 3. Psalm 55. 16. Tugurium, Ierem. 33. 12. Ezech. 25. 5. Antra & latibula ferarum, Ier. 10. 22. & 49. 33. Nahum. 2. 11. Habitaculum Dei facti Christiani per Spiritum S. Eph. 2. 22. Habitant confidenter fideles, Deut. 33. 28.

[HABITARE, de Deo dictum, quatenus suam gratiosam & gloriosam præsentiam in terris variè testatur, Exod. 24 16. Num. 35. 34. Deut. 2. 7. 2. Sam. 7. v. 5. 6. 1. Reg. 6. 13. & 8. v. 12 27. Psalm. 9. 12. & 132. 14. & 135. 21. Habitat Christus in suis Ephes. 3. 17. & Spiritus S. in electis Dei, Rom. 8. v. 9. 11. 1 Cor. 3. 16. 2. Tim. 1. 14. Iac. 4. 5.

Habitare, de Deo dictum, quatenus sedem gloriosam in cœlis sibi deligere voluit, Psa. 2. 4. & 113. 5. & 123. 1. Esa. 33. 5 & 57. 15. Apoc. 7. 15. & 21. 3. Habitare iustitia in cœlis dicitur, 2. Petr. 3. 13. Habitare negatur Deus in templis manu factis, Act. 7. 48. & 17. 24. 1. Reg. 8. 27.

Habitare, i. Commorari, de Christo in carne manifestato, & inter Iudæos visibili præsentia versante, dictum, Io. 1. 14. Habitare, ad Ecclesiæ militantis membra accommodatum, Psal. 15. 1. & 84. 5. & 91. 1. & 133. 1. & 140. 14. Esai. 23. 18 & 33. 16. & 49. 20. & 62. 5. Zach. 13. 1. Habitare, de Ecclesia triumphante dictum, Apoc. 12. 12. & 13. 6.

Habita-

Habitare, de peccato in regeneratis reliquo dictum, Rom.7.v.17.18.20.& de malis Angelis, Matt.12.45. Apoc. 13.

Habito, dictum de volucribus quæ in ramis arborum vel confident, vel nidificant, Psalm.104.12.Matth. 13.32.Marc.4.32. De variis animalibus dictum, Esai.11.6. 13.21.& 34.11.& 35.7. Ierem.50.39. Dan.4.v.21.25.]

ADRIEL, maritus Michol filiæ Saulis, cuius quinque filios Gabaonitæ cruci affixerunt, & cur. 2. Sam.21.vers.1. 9.

HÆREDITAS Dei, populus Israël, Exod.15.16. Deut.4.20. 9.26.& 32.9 1.Reg.8 51. Vide ISRAEL. Hereditas Leuitarum Deus. Num.18.20. Deut.4.20.& 10.9.& 18.7. Iof.1. Ier.14.33. Ezech. 44.28. Hæreditatem diuidere non vult Christus inter fratres, Luc.12.v.13 14. de Hæreditate mori absque masculo, Num.27.1.2.3.c.

HÆRES vniuersorum Christus, Luc.20.14. Heb.1 2. [Hæres Dei Patris. Matth.21.38. Marc. 12.7. Luc.20.14. Heb. 1.2.]

HÆREDIS, & hæreditatis nomen Græcis & Latinis proprie accipitur, cùm alicuius hæredem esse dicunt: pro in alicuius bona post mortem succedere. Item cùm ipsam possessionem hæreditariam ad hæredem legitimum deuoluendam declarant. Sed ex Hebræorum idiotismo, hæreditas dicitur, quicquid alicui gratis cedit in possessionem: ac nominatim quidem filij dicuntur hæreditas, quæ patri à Deo datur Psal.127.3. Vnde patet, hæredem esse mundi, apud Paulum, Rom.4.13. declarare idem quod totum mundum habere pro filiis, & hac ratione quasi vniuerso mundo potiri. Sic dicitur Christus totius mundi hæres constitutus, Hebr.1.2. in quo videlicet ipsemet pater Abraham cum toto mundo adoptatus benedicitur. Ibid. Sic dicimur Dei hæredes correlatiuè, Rom.8.17. quia Dei sumus hæreditas cū Christo: cùm alioqui (vt dictum est) Græcis & Latinis alicuius hæredem esse, idem declarat, quod in alicuius bona post mortem succedere. Ex qua propria significatione consequitur, heredis vocabulum, Rom.8.17. accipi pro bonorū patris participe, vt sit sensus: Nos esse hæredes, id est, bonorum patris participes, atque gratis, quia filij adoptiui. Alioquin enim viuo patre filius heres dici non potest. At nunquam moritur pater, cuius cohæredes dicimur cum Christo. Ex quo efficitur,

hæredem ex Hebræorum idiotiſmo dici, qui bonis ſi
conceſsis fruitur.

HAEREDITAS *hominis*, Geneſ.31.14. Iſraelis Leuit.20.2
Deut.3.18. Pſalm.135.12. Hæreditas *Dei*, ſeu quam De
dedit populo ſuo, nempe terrã Chanaan, Ex.15.17 1.Sa
26.19. Pſal.79.1. Eſa.63.17. Ier.2.7.& 12.14. & 16.18. & 50.
Ioel.2.17.

Hæreditas Dei *Eccleſia*. Deut.9.v.26.29.& 32.9.1. Re
8.v.51.53.2.Reg.21.14. Pſa.28.9.& 33.12.& 74.2. & 78.v.6
71 & 94.v.5 14.& 106.v.5.40. Eſa.19.25.& 47.6. Ier.10.16
12.v.7.8.9.

Hæreditas Eccleſiæ, & ſingulorum piorum *Deus*, Nu
18.20. Deut.18.2. Ioſ.18.7. Pſal.16.v.5.6.& 37 18. Iere. 51.
Ezech.44 28. Hæreditas *Chriſti*, Ioel.3.2. Mich. 7.v.14.
Pſal.2.8. Eſa.49.8. Hæreditas *piorum*, Pſal.119.111.

Hęreditas, *æterna vita*, Gal.3.18. Eph.1.v.14.18.& 5.5. C
3.24. Heb.1.14.& 9.15.1.Petr.1 4.& 3 9.

Hæreditas, varia *retributio*, tum impiis, tum piis, à D
collata, Iob.20.29.& 27.13.& 31.2. Pſal.61.6.& 127.3. Eſa.
17. Res hęreditaria, Deut.33.4. Poſſeſſio, 2.Sam.20.1.1.R
12.16.]

HAERESIS, pro ſecta. Act.5.17.& 15.5.& 24.14. Hæreſes op
tet eſſe, & quare, 1.Cor.11.19. Vide Iudic.3.1.

Hæreſeon duplex eſt cauſa: Efficiens & Finis. Effici
duplex. *Prima*, & remotior, eſt Dei iuſtiſſima volunt
qui ſic verbi ſui contemtum vlciſcitur, & ſuos proba
Cor.11.19.2.Theſſ.2.11. *Secunda*, & propinquior, hor
num ipſorum naturalis tum rebellio, tum cæcitas & a
bitio, &c.1 Tim.2.8.2.Tim.3.2.Tit.2.16.Eph.4.14.1.The
v.3.4.5. Finis duplex: Piorum probatio, 1.Cor.11.19. I
piorum iuſta punitio, qui veritati Dei placidè obedir
adquieſcere noluerunt, 2.Theſſ.2.11. (Vide 1 ad Corint
11.19.) Forma eſt ipſe error: Materia eſt articulus ille
quo peccatur.

HAERETICVS, Eſt is, qui fidei Chriſtianæ primitiis & e
mentis inſtitutus & imbutus, in aliquo verę fidei artic
& capite non ſolùm erat, verum-etiam pertinaciter
ſuo errori inſiſtit. Rom.16.17.18.

HAERETICI cauendi, & fugiendi, Deut.13.1.&c.18.20.1.R
18.20.&c.2.Reg.10.25. Matt.7.15. Rom.16.17.2.Theſſ.3
2.Tim.2.17.& 3 5.Tit.3.10.11.2.Ioan.v.10. Hæretici iam
de à tẽporibus Apoſtolorum extiterũt, 1.Tim.20.2. T
2.V

.v.17.1.Ioan.2.18.2.Ioan.v.7. Apoc.2.15.Hæreticos futuros etiam nostris temporibus,prædictum est, Matth.24. .5.24. Ioan.5.43.1.Tim.4.1.2.Tim.3. 1.2.Petr.2.1.& 3.3.Iudæ v.18.19.Hæreticorum mores & doctrina, ibid.Hæretici malè tolerantur à Præfectis,Apoc.2.14.Hæretici à Magistratu puniendi, 1.Tim.2.2.Deut.18.20.& 13.5.Ier.14. 14.15.

HÆSITATIO,seu disceptatio damnatur,Phil.2.14.1.Tim.2. .Iac.1.6.Mat.21.21.Rom.4.20.Luc.17.5.

AGAR, ancilla Saræ,ab hera hero vxor datur,Genes.16.3. grauida ex hero heram despicit,v.4.fugit iram heræ,v.6. reducitur ab Angelo, v.9.filium Ismaelem parit,v.15.eiicitur vnà cum filio suo Ismaele ex ædibus Abrahami,21. 14.Legis pactionem repræsentat,Gal.4.24.Sina mons est, v.25.non illa in sese mulier, sed allegoricè considerata, hoc est, vetus illa pactio legalis in illo Arabiæ celebri monte sancita, ex aduerso respondens præsenti Ierusalem, & seruiens cum filiis suis. Sicut enim ancillæ filij sunt serui, ita vetus pactio legalis per illam ancillam adumbrata, non alios quàm maledictionis seruos gignit.

Quemadmodum autem Agar ancilla legalem pactionem adumbrabat, & non nisi seruos gignebat hoc est, eos, qui volunt ex Lege iustificari: Ita Sara ingenua nouam pactionem repręsentabat, & filios gignebat ingenuos,liberos, & hæredes ex promissione,hoc est,qui sola fide absque vllis operum meritis iustificantur.(Hagareni per Rubenitas profligantur, 1.Par.5.v.19.20.

AGGAEVS Propheta :Prophetiæ eius tempus,Aggæi.1.1. Iudæos ad Templi instaurationem hortatur,1.Esdræ.5.1. Aggæi 1.8.gloriam secundi Templi augustiorem &excellentiorem futuram prioris gloria prædicit.Aggei 2.ver.3. 4.5.9.(1.festiuus,solemnis.)

HAI,Regia ciuitas in tribu Beniamin, exploratur, Ios.7.2. expugnatur.& inceditur, 8,28.eius Rex laqueo vitam finit,v.29. (Haai,1.aceruus)

HALIAEETVM auem non comedebant Iudæi, Leuit.11.13. Deut.14.12.

HALLEL-uja Apoc.19.1.3.4.6.

HAMAN, filius Amadathi, honoratur ab Assuero, Esth.3.1. ab omnibus adoratur,solo Mardochæo excepto,v.2 Mardochæo infensus,v.5.impetrat Iudæorum excidium,v.11.

suasu vxoris patibulū Mardochæo erigit, 5.14.cui mirab li Dei prouidentia affligitur, 7.10. post eius mortem, fil suspenduntur, 9.14.(.i.tumultuans)

HANANI Propheta Regem Asa arguit, 2.Par. 16.7.mitt tur in neruum, v.10.(.i.gratiosus, aut donans, vel pius.)

HANANIAS Pseudopropheta: (V.Ananias, Hananiah.i.gra tia Dei.

HANNA, Elcanæ vxor, à Deo filium petit, & exorat, 1.Sam. v.11.19.20.24.25.eundem Deo consecrat, v.27. Alios libe ros habuit.2.21.(.i.gratiosa.)

HANON, Rex Ammonitarum, 2.Sam.10.1. Dauid eum p seruos solatur, vers. 2. nomine explorationis suspecti sun v.3.quare ignominia Hanon eos affecit, vers.4.hinc be lum inter eos acerbum oritur, v.7. &c.(Hanun.i.mise tus.)

HARAN, quę & Charan vrbs in Mesopotamia: Act.7.2.in moritur Thare, Genesis 11.32. Fuit etiam HARAN fili Thare: G.11.27.

HAZAEL, famulus Benadad, Syrię Regis, 2.Reg.8.8. eo suff cato regnum occupat in Syria, ver. 15, vrbem Geth, exp gnat, 12.17. Israelitas affligit, 13 3.moritur, v.24.(.i.specul tor Dei.

HEBAL maledictionis mons, Deut.27.v.4.13.

HEBDOMADARVM solennitas, Exo.34.22. hebdomadaru septuaginta visio, Dan.9.24.

HEBER è Sçelah nascitur, Gen.11.14.ætas eius 16.17.(Eber peregrinator.)

[Hebręi, & Dominus Deus Hebræorum, Gen.14.13. & 43.3 Exod.3 18.& 5.3.&7.16. & 9.v.1.13.& 10.3. Io. 1.9. Act.6.1

HEBRAEVM se iactat Paulus, 2.Cor.11.22. Phil.3 5. cum H bræis edere AEgyptiis illicitum, Gen.43.32.

HEBRON (quæ & Mambre, Gen.23.19.& Arbee, 35.27.) Ch naan ciuitas, capitur à Iosuah, Ios.10.36.Calebo possiden datur, 14.13.Iudic.1.10.(.i.societas.)

HEBRON confugij ciuitas, Ios.21. 11. quam Abraham inh bitauit G.13.18.

HEDEN, sacer paradisi locus ad orientem (.i.voluptas si deliciæ) Gen.2.8.& 3 23.24.

Helam: vitæ Elam.

HELCIAS Sacerdos magni nominis Iosię ętate, 2.Reg.22. 2.Paral.34.6. Librum Legis in Templo reperit, v. 14.(portio aut lenitas Domini.)

[H]ELI Sacerdos in Silo, Vide ELI. (1. opprobrium).
[H]ELIAS. Vide ELIAS.
[H]ELIOPOLIS (id est, ciuitas Solis, Hebraicé ON i. dolor [...]os est in Aegypto, Gē.41.45.& 46.20. Ezech.30.16.
[H]ELISAEVS, Vide ELISAEVS. (Elisâ.1. salus Domini).
[H]EMAN Nepos Samuelis.1. par.6.33. præerat Cantoribus à [D]auide constitutis: cap.25.5.(id est dextera).
[H]EMOR occiditur à Simeone, Gen.34.26.
[H]ENOCH filius Cain, Gen.4.17. ciuitas ab eo ædificata, ibid. [H]anoch.1. consecratus Deo.)
[H]ENOCH filius Iared, vir pius & Propheta, Genes.5.20. e[iu]s pietas, v. 22. eius contra reprobos prophetia, Iudæ, [v]er .14. fides, Hebr.11.5. in cœlum rapitur, Genes.5.24 [H]ebr.11.5.[Eius genealogia, Lucæ 3.37.]
[HE]R occiditur à Deo, Gen.38.7.& 46.12 [HER ex posteris [D]auid, Luc.3.28.] (Vigil, æmulus, vel effundens).
[HE]RBA: Herbæ verbo Dei creantur cum seminibus suis, [G]en. 1.11. earum visus hominibus post lapsum designatus, [3].18. Psal.104.14. V. Marc.4.28. Isa. & 45.8. ps.65.10. omnis [c]aro est vt gramen, & omnis gloria hominis vt flos gra[m]inis Exaruit gramen, & flos eius decidit. Sed verbum [D]omini manet in æternum: 1. Pet.1 24. V. Iac.1.9.10. Isa. [4]0.6. ps.103.15.
[HE]RI & nudiustertius, pars temporis proxima, pro toto [p]ræterito tempore, synecdoche, hoc est, antea, Gen.31.2. Exod.4.10, & 5.7. &c. Vide CRAS. [Christus heri & ho[d]ie Hebr.]
[HE]RMOGENES Apostata, 2 Tim.1.15. (1. mercurio genitus)
[HE]RMON mons (qui & Sarion, & Sanir, & Sion, &c.) Deut. [3].v.8.9 & 4.48. Psal.133.3. (1. Destructio).
[HE]RODES: Herodes tres ab Euangelistis commemoran[t]ur: *Primus* Herodes, cognomento Magnus, Ascalonita [d]ictus, sub quo natus est Christus, Matt.2.1. *Secundus* He[r]odes Tetrarcha, Antipas dictus, Matth.14.1, qui etsi Te[t]rarcha duntaxat erat, tamen ab Euangelista Marco Re[g]is nomine ornatur, ex vulgi, ac præsertim Aulicorum [h]onore Marc 6.14 *Tertius.* Herodes Agrippa, Herodis ma[g]ni nepos ex Aristobulo filio, cuius fit mentio Act.12.v. [1].22.23. nam alteri Agrippæ filio istius, non additur aui[t]um Herodis prænomen, Act.25.13.
[HE]RODES Ascalonita Rex Iudææ, ob nati Christi rumo[r]em turbatur, Matth. 2.3. Concilium Sacerdotum super

ZERI, filius Chelubi, vnus ex præfectis Dauidis, is præerat exercentibus opus rusticum in agris: 1. Chron. 27. 26.
HIERIEL, (adiutus à Deo) pater Saraiæ: Hier. 36. 26
HIDDO V. Addo.
HIEL (i. vita Dei) Bethlehemita, Hierichunta instaurat, 1. Reg. 16. 34. ob id imprecationem Iosuæ incurrit, Ios. 6. 26. 1. Reg. 16. 34.
HIEREMIAS, Vide IEREMIAS.
HIERVSALEM, Vide IERVSALEM.
HILARITAS, Est benigna, aperta, & candida animi nostri, dũ alios vel videmus, vel excipimus lætitia, quę ipso vultu & oculis à nobis significatur. 2. Cor. 9. 7. Quisq. sicut prẹoptat corde, ita agat: non ex tristitia aut ex necessitate: Nam hilarem datorem diligit Deus.
HILARITAS [quibus & cur commendata,] Rom. 12. 8:
HIN, mensura liquidorum, Exod. 30. 24. Num. 28. 7. Ezech. 4. 11. & 46. 14.]
HIRAM Odollamites (i. viuens excelsè) ad quem Iuda diuertens filiam viri Schuach duxit in vxorem: Gen. 38. 1. 2.
HIRAM Rex Tyri, amicus Dauidis, 2. Sam. 5. 11. 1. Paral. 14. 1. Reg. 5. 1. per seruos Salomoni regno recens inaugurato gratulatur, v. 1. 10. Cui pro lignis & auro dato Solomo dedit vrbes viginti: 9. V. 11.
HIRAM, ęrarius, artifex eximius, 1. Reg. 7. v. 13. 14. 2. Para. 13.
HIRCVS peccatis populi onustus, figura Christi: eius oblatio, Leuit. 16. v. 20 21 22. Heb. 9 12. 13 14. & 10. 4. 5. &c.
HISPANIA regio latissima Europæ. Rom. 15. v. 24. 28.]
HOBAB, qui & Raguel, socer Mosis, renuit cum Mose proficisci in terram promissionis, Num. 10. 29. (i. dilectus.)
HODIE, pro, hoc tempore, Iudic. 9. 18. synecdoche, pro toto illo tempore, quo nos Dominus compellat, & quo nobis offertur Euangelium, Psalmo 95 7. Hebr. 3. 15. Hodie & cras prouerbialiter dici videtur pro exiguo temporis spatio, Luc. 13. 32.
Hodie (inquit Pater de Filio) genui te, Psal. 2. 7. Heb. 1. 5. & 5. 5. Non est igitur Filius vel adoptione, vel amoris respectu, vel simili vlla ratione, sed quia verè ex Patre genitus est ante res vllas conditas, Prouer. 8 22. Coloss. 1. 15. Sed si ita est, dices, cur additur aduerbium Hodie? nempe quia æterna quidem est illa generatio, sed suo tempore repræsentata, cùm æternus ille Filius conspicuus factus est in carne. Nam ista quidem adducitur ab Apostolo pro bandæ Christi non humanitati, sed Deitati, verùm ita, vt

ſpectetur quatenus ſeſe in carne aſſumta quaſi conſpici... dam præbet, quomodo etiam conſpecta fuit eius glor... quaſi vnigeniti, Ioan.1.14. Poteſt autem hic dies acc... vel in genere de tempore vtriuſque naturæ in vnam pe... ſonam coalitionis, vt Luc.1.31.& deinceps: vel ad reſurr... ctionem & aſcenſionem referri. Nam tum demum ſ... hic homo verum & æternum Dei Filium eſſe reipſa pl... ne oſtendit, cùm antea ipſius Deitas veluti delitеſceret... carnis infirmitate, non niſi per vices & certis gradib... ſeſe prodens, adeò vt noſtri quidem reſpectu tum c... mũ quodammodo gentius à Patre videatur, Act.13.23... 17.31. Roman.1.4. IESVS Chriſtus heri & hodie ipſe &... ſecula, Hebr.13.8.

HOEDVS quandiu lac ſugit, non coquendus, Exodi 23.1... & 34 26. Deut.14.21. ſeptem autem dies erat cum ma... ſua: Ex.22.30. Hœdi à Chriſto vocantur maledicti, Mat... 25.33 [Hœdi myſtici, nempe electi, Cantic.1 8.] pro... gus de non ſibi dato hœdo queritur: Luc.15.29.

HOLDA Prophetiſſa, eius prophetia, 2 Reg. 22.15.2.Par... 34.v.23.24.(1.orbis, aut muſtela, aut rubigo.)

HOLOCAVSTVM & eius lex, Leuit. 6.9. Holocauſtum i... cœleſti conſumtum, 9.24.1. Reg.18.38. Holocauſtoma... vel holocauſta Græci id ſacrificiorum genus interp... tati ſunt, in quo tota victima Deo adolebatur, vt vel i... verbi notatio declarat: θυσίας autem, aut ſacrificia, app... lant ea ſacrificia, in quibus pars aliqua Sacerdotibu... conuiuio decidebatur, Marci 12.33. vbi his duobus ſa... ficiorum generibus vniuerſus ille ceremonialis cul... comprehenditur, in qua nonnulli hypocritæ ſumm... pietatis collocabant, [Vide Heb.10.v.6.8.]

HOMO Homo ad imaginem Dei formatur, Geneſ.1.27... 5.1.& 9.6. à Deo rectus creatus, Eccleſ.7.29. è limo terra... ctus, Geneſis 2.7.1. Cor.15.45. collocatur in Paradiſo vo... ptatis, Geneſ.2.v.8.15. illic corrumpitur, 3 v.6 7. Rom.5... Vide ADAM. Eius natura corrupta nihil niſi corrupt... profert, Geneſ.6.5.& 8.21. Iob 15.16. Ierem.17 9. Matt... Ioan.3.19. Rom.3.4.& 8.7. Eph.2.3. Tit.3.3. Corruptio... eius pœne: *Prima*, labor & mors, Genes.3.17. *Secunda*, ... ctio è Paradiſo voluptatis, v.23. *Tertia* generatio poſt... tatis obnoxiæ iræ Dei & peccato. Pſalm. 51.6.7. Eph.2,... ſcuntur ad labores, Iob 5.7. Peccatores, Geneſ.6.5.& 8.... R.[illegible]8.46. Iob.14.4. Pſalm.14.3.& 143.2. Prouer.20.9.&...
16, Ec...

5. Ecclef.7.20.Efa.53.4.Matt.19.25. Ioann.3.6. Rom.3.v.9.
12.20.22.& 5.12.& 11.32. Galat. 2.17. & 3.22.Ephef.2.3.1.
oan.1.v.8.10.sortis miseræ & infelicis,2.Sam.14.14.1. Pa-
l.29.15.Iob.7.1.& 14.1.Psal.39.6.Vani,Iob.1.21. & 8.9.&
.6.Psal.8.5.& 39.v.6.9.& 49.18. & 62. 10. & 82. 7. & 94.
o.& 103.14.& 144.4.& 146.3.4.Eccle.4.3 & 5.14.Esa.31.3.
40.7.& 51.v.8.12.Ierem.17.5.1.Corint.3.20.1.Timoth.6.
.Hebr.2.6.1.Petr.1.24.Morti obnoxij,Psalm.89.49.1.Sa-
muel.6.9.Ecclef.3.v.2.10.& 9.v.3.10.11.Roman.5.12.Hebr.
27.V.1.Cor.15.5.1.Thess.4.15.

TIO : Hominis vocabulum *Primò* interdum indefinitè & vniuersaliter quemuis hominem significat, & pro quidam ponitur, Hebræorum more, Mat.16.26.& 20. 1. Mar. 36. Luc.18.2. *Secundò*, interdum de singulari quodam dicitur, Matth.12.45. Mar.14.21. *Tertiò*, interdum per quandam similitudinem & parabolam effertur, Matth.7.9 & .23. *Quartò*, interdum non tam naturam, quàm eius corruptionem & errores designat, Matth. 15. 9. Roman.3.4. *Quintò*, collectiuè significat Ecclesiam ex Iudæis & gentibus in vnum quasi corpus collectam & compactam, Eph. 15. Hunc hominem Paulus à capite, omnium præstantissima videlicet parte, vocat Christum, 1. Corinth.12.12. *Sextò*, qualitatum in eo respectu, homo aliás internus & nouus, aliàs externus & vetus dicitur, Ephes. 4. 24. Vide HOMO duplex. *Septimò* συνεκδοχικῶς homo alteram sui partem, quæ mortalis est, & spiritui opponitur, significat, 2. Corinth.4.16. *Octauò*, relationem & ordinem si spectes, quæ aliis celebratur in sanctis Scripturis, Homo primus & secundus, 1. Cor.15.47. *Nonò*, relationis autem (quæ inter summum Dominum & Patrem, ac adoptionis filios est) ratione, homo Dei nuncupatur is, qui fidei obedientiam eidem præstare satagit, 1. Timoth.6.11.2. Timoth.3. .*Decimò* κατ' ἐξοχὴν Christus IESVS, Redemptor mundi homo dicitur, Marci 15.39. *Vndecimò*, cum epitheto peccati Antichristum significat 2. Thess.2.3. *Duodecimò*, à gubernatoribus dicitur, alius quidem animalis, alius verò spiritualis, 1 Cor.2.14.15. V. homo duplex. *Decimotertiò*, capitur & pro Filio, Matth.10.35.

HOMO duplex: *Primus*, Animalis, id est, non alia quàm sola naturali animæ luce præditus, 1. Corin.2.14. vt explicatur ibidæ v.19. (Animatus homo, id est, anima viuens dicitur, 1. Corinth.15.45. per sinecdochen, quod videtur animalis

vocabulo optimè exprimi. Nam hoc quoque ab anima,
præstantiore hominis parte, deducitur.) *Secundus*, Spi
tualis, qui Spiritu Dei regenitus ab eo ducitur & regit
1.Cor.2.15.

Homo spiritualis in seipso diuisus, Rom.7. v.15, 19. R
tione regenitæ partis, Lex mentis, 7.23. interior homo,
22.2.Corinth.4.16.Ephes.3 16.1.Petr.3,4. nouus homo,
phes.4.24.Coloss.3.10.& Spiritus dicitur, Rom.7.6.Io
3.6. in postrema versiculi parte, Vide SPIRITVS. Ratio
partis non regenitæ, Lex membrorum, Rom. 7.23. ext
nus homo, 2.Corint.4.16. vetus homo, Ephes.4.22.Ro
6.6.& caro dicitur, Ioan.3.6. Item σαρκικὸς, seu carnalis,
secundùm carnem, Roman.8.5, vocatur à Paulo, qui cu
non sit regeneratus ex Spiritu, mera est caro. Porrò I
membrorum, seu membra, exterior homo, vetus ho
& caro (vt hoc plenioris explicationis gratia addat
vocatur vniuersa hominis natura, ita vt cum iniquit
conceptus est, & in hanc lucem editus: hoc est, quicq
est in homine, vel intus, vel foris à capite ad calcem, q
tenus quidem homo non est gratia regeneratus: ídque
esse vel ex eo liquet, quòd disertè Apostolus inter cor
ptissimas partes mẽtem numerat, Rom.1.28, 1.Timoth
5.Tit.1.15. item Ephes. 4.23. vult renouationem ad sp
tum vsque mentis pertingere. Denique res ipsa osten
nihil æquè reluctari spiritui, atque humanæ prudenti
rationis tenebras. Ex his vicissim illud quoque intell
tur, quid vocabulum Spiritus carni oppositum, seu in
rior ac nouus homo declarent, quæ pro eodem accip
pud Paulum, liquet ex testimoniis suprà allatis.

Hominis partes: Anima & corpus, Matthæi 10.2
Thess.5.23. Homo non frustrà creatus, Psalmo 89.48. I
minum corda in manu Dei, ita vt ea vel emolliat, ve
duret, prout ipsi visum fuerit, Genesis 31.24.& 43.14.E
di 4.21.& 7.3.Leuit.26.36.Deu.2.30.& 28.65.Iol.11.20
nic.9.23.1.Sam.10, 26.& 11.16. 2.Sam.17,14.1.Reg.8,5
18.37.2.Paral.36.32.1.Esd.1.v.1.5.& 6.22.& 7.26. Nehe
5.Iob.12.v.20.24.Psal.33.15.& 105.25.& 106.v.44.46.&
40.& 119.36.Prou.15.11.& 16.7.& 21.1. Esai.5.26.& 7.1
10.15.& 63.17.Iere.24.7. Ezech.7.26.& 11.19. & 12,13.
niel.1.9.Agg.1.14.Marci 11.v.3.6.Acto.2.v.17.47. & 7.1
Cor.8.16.2.Thess.2.10.11.Apocal.17.17. V. DEVS indu
dicitur. Hominum corda à Deo probantur, Pro.17.3.&

: fide illa purificat, Act.15.9. Homo Dei, pro eo quem piritus Dei regit, vt Prophetam & Dei interpretem, ebraismus, 1 Tim.6.11.2. Timot.3.17. hominis præ reliuis Dei creaturis excellentia, Psal.8.6.Matth.6.26.&.12., Heb.2.7.

Hominũ mandata, Esa.29.13.Mat.8.9.Col.2.22.Tit.1.14. omines sine Deo quid possint, Deut.8.17.& 9.4.Ierem.).20.Mat.5.36.&6.27.& 10 28.Ioh.6.44.& 15 5.Rom.7.18. Cor.3.5.Eph.2.8.Phil.2.13.Heb.13.21. Hominibus interum tribuitur quod Dei est, Malach.4.6.Matt.18.15. Mar-9.12.Luc.1.v.16.17.Ioann.15.16.& 20 23.Actor.7.35.& 13. 7.& 26.18.Rom.11.14.1. Corint.2.4.& 4.15.2. Cor. 2.10. 7.1.Ephes.3 9.1.Thess.3.v.9.10.1.Timoth.4.16.Iac.4.8.& v.19.20.1. Ioan.3.3. Iud.v.21. Vide DEVS, statim in inio. Homo maledicitur, Genes.3.17. benedicitur in Chrio, 12 3.& 22.18. Galat.3.8. Homo puluis & lutum, Gen.2. & 3.19.& 18.27. Iob.4.19.& 10.9.& 34.15. Psalm.78.39.& 03 14,& 146.4, Esa,40,6, Eccles. 12.7, Hominis regenerao, Matth.18.3. Ioan.1.13. & 3. v.3.6.& 4,14,& 7.38.2. Conth.4,18, Ephes.4.22.Coloss.3.8.Tit.3.5.Iac.1.18.1. Petr.1. .& 2.2. Hominis vita in quo sita, Matth. 4.4. Luc.12.15. omines propriis vitiis pereunt. Psalm.38.5.& 52.9.& 81. 12.13.Oseæ 13.9. Matth.23.37, Ioan.15, v.22,24. Rom.1.21. 2.15.Iac.1.14. Homines propriorum vitiorum culpam epe in alios transferunt. *Exempla:* Adam, Gen.3.12. Eua, 13. Aaron, Exodi 32, 22. Homines volentes decipiuntur, eremiæ 5.31.

homine dicta ad sequentes sectiones referri possunt.

In genere sumitur hæc vox & communiter pro mare fœmina.

Pro mare tantùm, seu viro.

Pro viro vel vita, i. mare aut fœmina.

Homo, i. primus Adam.

Homo, i. secundus Adam, Christus.

Exterior & interior homo.

Nouus & vetus homo.

Homo Dei. i. eximius Dei seruus, Propheta, Ecclesiæ is seruus & minister.

Hominis filius, verus homo. De Christo frequenter um in N.T.

Homo, i. Aliquis, Quidam, Quispiam, Quisquis, Quique, Quisque.

Homo inimicus, Satan.

12. Num.plur.Homines, filij & filiæ Adami.
13. Viri,homines dotibus variis ornati.
14. Electi Dei,1.Tim.2.v.4.5.Tit.2.11.Apoc.21.27.
15. Homines,Mortales,Imbecilles,miseri, Psal.9.21,
16. Fœminæ,Exod.13.2.Num.18.15. & 31.35.
17. Homines domus,loci,regionis, &c. i. accolæ, domestici,populares,habitatores,Gen.3.v.21. 22. Exod.34. Iudic.6.27.& 19 16.
18. hominum filij,i.variæ conditionis homines.
19. homines,impij,Gen.6.v.1.2.4.Iudic. 20. versi.5.

Hę significaciones,cùm facilè distingui possint,prolixiorem testimoniorum descriptionem,ante propositam non requirunt.]

HOMICIDA, Homicidæ voluntarij censentur quicunque occidendi animũ siue multò antè,siue repentino animi impetu habuerunt.Imò etiam,qui de cæde expressè non cogitantes, iræ tamen vehementia impulsi proximum lædunt,vt mors inde consequatur,homicidæ sunt: nec ebrietas etiam homicidium excusat.

Mere fortuitum homicidium, in quo vid. appar nullam lædendi cogitationem interuenisse, hac lege non comprehenditur:purgatione tamen eget, & aliqua lib rationis formula:tum vt homicidæ ipsi consulatur aduersus interfecti cognatos, tum vt homicidium homin discant omnibus modis execrari.

HOMICIDA:Homicidæ fugientis lex,Deuter. 19. 4. Homicidarum mos,Iob.24.14. Eorum qui contra hominum op nionem pro homicidis apud Deum censentur, tres gradus constituuntur,Matthæi 5.22. *Vnus* gradus est eorum qui intus duntaxat aduersus proximum commouentur *Alter* eorum,qui eò vsq; efferuescunt, vt iracundum aliquid euomant.*Tertius* denique eorum,qui in apertum a quod conuiciũ erumpunt.Homicida Diabolus,Ioan.8.4 V.DIABOLVS.Homicida est,qui fratrem suum odit,1.Io 3.15.homicida voluntarius occidendus,Deu.19.11.&c.

HOMICIDIVM quàm execrandum,Gen.4.11.Exod.21.28.& 1.Reg.2. 5. & 21. 19.damnatur,Gen.9.6.Exodi 20. 12.De 27.24.Psal.5.7.Prou.6.17.Ezech.33.25 Matth.5.21. & 26. Rom 1.29.Gal.5 21.1.Petr.4.15. homicidium voluntariu Exodi 21.v.12.14.Deut.19.11.fortuitum,Exodi 21.13. Nu 35.v.22.23.24.25.Deut.4.v.41,42.& 19. v. 4.5. homicidiu cuius autor ignoratur,quomodo expiandum,Deut.21.v

1.2.

2.3.6.7.Homicidij variæ species,Prouer.28.24. Esa.1.21. erem.7.11.Ezech.9.9.Mich.3.10.Matt.5. 22. Ioan.8.v.37. 4.

Homicidij & occisionis exempla : Cain, Genes.4.8.Sihem,Leui,& alij,34.25.Moses,Exodi 2.v.11.12. Phinees, Num.25.v.7 8.Iosua & Israelitę, Ios.6.v.20.21.& 8.v.22. 5.& 10 20 &c. & 11.11. Gedeon,Iudic.7.25.& 8.21.Abimelech.9.5.Mulier quædam,v.53.Iahel.4.21,Samson,15.15. sraelitæ,20.v.44.45 46.Ionathas,& Armiger, 1. Sam.14. 4.Saul.15.v.7.8. Dauid,17.50.2. Sam.11.15. & 12.9. Doeg dumæus.1.Sam.22.v.18.19.Puer Dauidis,2.Sam.1.v.14.15. oab.3.27.Pueri Dauidis,4.12.Baana,Rechab, &c.v.7. Vi. Rabba,11.15. Pueri Absalonis,13.v.28. 29. Ioab & eius Armigeri,18.v.14.15.Ioab,20.v.9.10.Gabannitæ,21.9. Baaias,23.20.1.Re.2.34.Pharao Salomonis socer,9.16.Leo, 3.24. Baasa,15.28.Zimbri,16.10.Elias,18.40.Filij Israel, 0.20. Vir quidam,22.34.Rex Moab,2.Reg.3 27. Turba, 17. Iehu eiúsque Duces & milites,10.7. Athalia,11.1. Centuriones,v.16.20.Serui Ioas,12.21.Rex Syriæ, 13.7.Amasias,14.7.Sellum,15.10.Manahen,v.14.Phacee,v.25.Oæ v.30.Rex Assyriorum,16.v.1.2.9.Serui Amon. 21.23.2. aral.33.24 Iosias,2.Reg.23.20. Nabuchodonosor,25.7. aul,1.Paral.10.4.Ioas,2.Paral. 24.22.Amasias, 25.v.11.12. 7.Rex Babylonis,Iere.39.6.Ismael.41.1.Herodes Ascalonita,Matth.2.16.Herodes Antipas,14.10.Herodes Agrippa,Act.12.1.Agricolæ,Matthæi 21.38.Theudas, Iudas Galæus, Actor.5 36.Iudęi,7.52.1 Thess.2.15.

Homicidij pœna,Leuit.24.17.Nu.35.v.16. 31.1. Regum 33.34.2.Reg.5.Esaiæ 26.21.Thren.4.v.13.14. Ezech. 22.4. 36.17.18 Matth.5.21.& 26.52.Lucæ 11 50. Apocal.9.21.& 10.& 16.6.& 21.8.& 22.15. *Punitionis homicidarum exempla*: Cain,Genes.4.11.&c.Simeon & Leui,49. 5. Zebah & almuna,Iudic.8 19.Amalecita Saulis interfector, 2.Sam. v.15.16.Baana & Rechab 4.v.10.11.Fames propter Saulis omicidium,21.1.Ioab,1.Reg.2.31.Achab.21.v.18.19.Iorã, Reg.9.v.24.25.26.Achab & Iezabel,9.v.7.10.35.Filij Achabi homicidæ,10.7.Athalia,11.v.16.20. Serui Amasiæ, 4.5.6.Phacee,15,30.Ioahim,24.v.2.3. 4. Sennacherib,2. aral.32.21.Herodes Agrippa, Act.12.23. Homicidij lex, xod.21.12.Num.35 16.Homicidij vltor,Deus,Genes.9.6.

NESTAS publica σεμνότης,1.Tim.2.2.Est morum castitas,1. nctitas & disciplina verbo Dei consentiens , quæ in

rebus externis & publicis legibus sancita est, & in omni ordinum genere apparet. 1.Cor.14.40.Huic contraria est ἀταξία,2.Thess.3,6, 1.Thess.5,14.

HONESTAE res coram hominibus procurandæ, Rom.12,17 Philip.4.8.

HONESTAS externa pars Ecclesiastici ordinis, 1. Cor. 11.4.8 14.40.1,Tim.3,4,8,11.

HONOR & eius diuersæ significationes:pro pretio & æstimatione, Coloss.2, 23. pro subsidio & quouis officij genere Matth.15.v.4,5. Rom.12.10, Ephes.6.2.1. Timoth. 5.ver.3 17.1.Petr.2,17,pro reuerentia Magistratui debita,Roman 13,7.pro honesta cura ac solicitudine, 1. Petr.3.7. Honor habendus est corpori,1.Thessal.4 4, Honos Deo debitus Malach.1,6,Regi,1.Petr.2, 17. Parentibus, Deuteron.5.16 Matth.15.4,Luc.18,20,Ephes.6.v.1, 2, proximis, Rom.12 10,Philip.2.3,1.Petri 2.17, Vxori impertiendus cap. 3.v.7 *Honoris Parentibus exhibiti exempla*:In Sem & Iaphet, Genesis 9.23,Iuda,43,v.8,9,Iosepho,46.29,& 50.v.1,2,Dauide,1.Sam.22.3,Salomone,1.Reg.2,19. Christo,Lucæ 2,5 Ioann.8,49,& 19,versi.26,27,Vide REVERENTIA exempla.

HONOR credentibus in Christum,1.Pet.2.7.honor tribuendus cui debetur, Roman. 13. 7, honor qui ab hominibus proficiscitur, non magnifaciendus, Num.16.1, Iudic.9 1,Sam.10.27,2,Sam.15,1.1. Regum 1. 5, Esth.3,v.1,&c.6, Eccles.9 16,& 10,v.29,30,Ierem.9,23,Matth.6.1,& 8,4, 9,30,& 17.9.& 20,21,26,Marci 1.44,& 5,43.& 7.36,& 8 2 & 9.9.& 10.v. 5,43.Lucæ 22,24,Ioan.6 15, Rom. 8, 50, 12,43.Actor.10,16,& 14,14.Galat,6.2.Philipp.2,3,1,The tal.2,6,1.Petr.5,3,3,Ioan.v.9, Apocal.19,10,& 22. 9, Vi GLORIA.honor Dei,V. GLORIA. honorat Patrem Christus,Ioann.8.49. Honorans Deum, fidens ei,honoratur 1.Sam.2.30.Non honorans filium, non honorat Patrem Ioan.5. 23. HONORARE, pro quibuslibet charitatis officijs prosequi : 1.Pet.2.17.

HORA,pro opportunitate, Ioan.11.9.pro tempore, Marc. 11.pro momento temporis,Mat.8.13.Horæ diei duodecim Ioan.11.9.Hora Christi,2.4.& 7.30.

HORA, diei ciuilis 24. particula, naturalis autem duodecima : sunt enim (inquit Christus) diei duodecim horæ Ioann.11.9.Porrò horarum diei & noctis meminerunt plus Euangelistæ,Matt.20.3.&c. Marc.15.v.25. 33. Ioann

& 4,v.6,52.Act.16.33.& 22.13.

. Hora,breue temporis monumentum, sed indefini-
n,Iob.10,14. Dan.3.v.5.6.15, Matth.26,55, Gal.2, 5,1,
hess.2,17.Philem.v.15.

. Tempus cum quadam occasione agendi vel patien-
aliquid,Matth.10,19,&26,45, Ioann.2.4.& 12.23. & 17.
Rom,13.11.

4. Periculum quo aliquo temporis interuallo accidit,
Marc.14.35. Ioann.12.27.

5. Hora,seculum,1.Ioan.2.18.

6. Mortis momentum & tempus, Marc.13.32. Ioan.5.
& 7.30.& 8.20.& 13.1.

7. Hora plane mystica & cuius consideratio mentem
nostram superat,Act.8.1.& 11.13.]

AM Rex Gazer occiditur à Iosua; Ios.10.33.

EB(id est siccus)mons Dei,qui propriè Sinai(id est ru-
)dicitur à visione Mosi ibi oblata,Exod.3.1.& 19.2.Deu.
.Vnde Deus Israelem allocutus est.4.15. Quò fugit E-
s,1.Reg.19.8.

REA seu corbes benedicuntur obedientibus Deo,Deu.
5.& contrà v.17. Tempore famis aperit Iosephus hor-
a:Gen.41.56.Matt.3.12.& Luc.12.16.&c.

RHAEI incolæ Idumææ expulsi à filiis Esau, Deut.2.12.

RTVS mysticus,Cantic.4.v.12.15.16.& 5.1.& 6.2.10.&8.
.]Hortus Heden:Gen.2.8.Hortus sepulchri Christi,Io.
.41.

ANNA, solennis erat formula acclamationis,qua vte-
antur Iudæi in festo Tabernaculorum,cùm ramos gesta-
nt ex Domini mandato, Leuit.23.40.& significat i-
em quod Salua,vel potius, Opitulare quæso. Hosanna
ecantur turbæ Christo Ierusalem ingredienti, Matt.21.
Ioh.12.13.Ps.118.25.

EAS Propheta quo tempore prophetàrit,Oseæ 1.1.Ho-
a filius Nun exploratur Chanaan:Num.13.17.

PES esse in aliqua ciuitate translatitiè dicitur,qui igno-
t quod cæteri isthic norint,Luc.24.18.[Hospites,extra-
ei à Deo,Ephes.2.v.12.19.]

SPITALITAS,φιλοξενία,Est non tantùm eius peregrini, cū
uo amicitia nobis contracta est, vel vinculum necessitu-
inis intercedit, sed etiam cuiuslibet ignoti,humana &
omis in nostrum tectum exceptio,conuictus,&dimissio:
Qualis fuit Abrahami,Gen.18.3.& Loth.G.19.1.Heb.13.2.

HOSPITALITAS commendatur, Deuter.10.19. Esa.58.7. Matt.25.v.35.36.37.Luc.14.13. Rom.12.13 1.Tim.3.2.Tit.1.8.Hebr.13.2.1.Petr.4.9.Iac.1.27. *Hospitalitatis exempla*: Abraham Genes.18.v.3.4.5.Loth,19.2.Laban,24.31.Raguel, Exodi 2.20.Rahab.Ios.2.1. Iacob.2.25. Senex Ephratæus in Gabaa,Iudic.19.20. Vidua Sareptana,1.Reg.17.v.10.15. Vidua Sunamitis.2,Reg.4.8.Iob,Iob.31.32.Martha,Lucæ 10.38.Zachæus,19.6.Simon Coriarius,Acto.10.6.Lydia.16 15.Aquila & Priscilla 18 3. Philippus Euangelista,21.8.Mnason,v.16.Publius 28.7.Gaius,Rom.16 23.Gaius,3. Ioan.v.6.Hospitalitatis fructus,Mat.10.v.40.41.Heb.13.2.*Exempla*:in Abrahamo.Genes.18.v.2.3.5.8.10. Vidua paupercula,1. Reg.17.20. Sunamitidis filio,2.Reg.4.v.13.16.Inhospitalitas,V.suo loco

HOSTIA, Vide SACRIFICIVM. Hostia laudis per Christum offerenda,Hebr.13.15. *H*ostia munda gentium,Malac.1.11.Hostiam seipsam obtulit Christus, *H*ebr.7.27. *H*ostiæ & munera Christum significabant, 9 9. &c. *H*ostias reiicit Deus,vnicaChristi hostia contentus,10.5.

[*H*ostia propitiatoria, Christus:*H*ostia typica,sub lege,hostia Spiritualis, Rom.12.1.Philip.4.18.*H*ebr.13.v.15.16.1.Petr.2.5.]

HOSTIS: Hostes hominis, domestici eius, Matth.10.36. Hostes Præconum verbi Dei punientur,Ierem 20.11.*H*ostes veritatis nihil proficiunt,Ioan.12.19.*H*ostium furori interdum cedendum.*Exempla*: Ioseph, Matt.2.14.IESVS, 12.15.& 14.13. Marc.3.7.Ioann.8.59.& 11.54.Paulus,Actor.9.v.24.25. & 17.10. *H*ostibus suis vindictam retribuit Deus, Deut. 32.43. *H*ostibus tradit Deus inobedientes, 28 25.

HVBERA,Gen.49.25.Psal.22.10.Luc.11.27.&23.29. hubera mystica, Cant.1.v.13.& 4.v.5.10. & 7.v.3.7.8.12. & 8.v.1.8.10.]

[*H*ubertas temporalis & terrestris, Gen.41.v.26.31. Deu.12.5.& 30.9.Psa.65.12.Spiritualis & cælestis,Psal.36.9.10.]

HVMANARVM actionum tria genera constituuntur: aliæ ἠθικαὶ, de quibus agitur Roman. 12.aliæ πολιτικαὶ,de quibus Rom.13.aliæ ἱερατικαὶ, de quibus Rom.14.& ex parte c.15.

HVMANITAS,Est virtus,cùm quis sinceram animi beneuolentiam erga homines gestu, verbis, & officiis couenientibus declarat φιλανθρωπία.

HVMANITAS commendatur, Deuter .25.3. Prouerb. 12.10. Galat 6.2. Iac.2.13 *Humanitatis exempla*: Hethæi, Genes. 23.v.4.6. Rebecca, 24.19. Obstetrices, Exo.1.17. Booz, Rut. 2.8. Dauid, 1. Sam.30.v.11.12. Sobi, Machir, & Berzellai, 2 Sam.17.29. Abdias, 1. Reg.18.4. Ioiabeth, 2. Paralip.22.11. Principes Ephraim, 28.15. Abdemelech, Ier.38.9. Eunuchus Reginæ Candaces, Act.8.31. Custos carceris, 16.v.33.34. Felix, 24.23. Iulius, 27.3. Melitenses Barbari, 28.2 Rahab, *Heb.* 11.31. [*Humanitas* Dei, i. amor erga homines, Tit.3 4.]

HVMI cadere, quid significet ex Hebræorum idiotismo, Vide CADERE humi.

HVMILIS, abiectus coram Deo, pauper spiritu, 2 Sam.6.22. Psal.10.18.& 18.28. & 34.19. & 74.21.& 102.18.& 113.7.& 138.6. Prou.29.23. Esai.57.15. Luc.1.51. Rom.12.16.2. Cor. 7.6. Iacob.4.9.10.1. Petr.3.8. & 5 5. *Humilis*, tenuis, miser, afflictus & patienter ferens abiectam suam sortem coram hominibus, Iob.5.11. Psa.82.3. Esai.10.2. Amos, 2.7. Malac.2.9 2. Corinth.10,1 Humilis, profundus, Leuitic.13. v.34.20.&c.& 14.37. *Humilis* locus, i. campestris, in planitie situs, Deuter.1.7.

Humilio, de Deo, & de homine, vario respectu dicitur. 1. Humiliat Deus homines, pios affligens, probans, & tandem exaltans: impios deiiciens & perdens. 2. Homo seipsum humiliat, pius corde contrito & fideli, coram Deo, modesto coram proximis, impius, simulata mente, 3. Homo hominem humiliat, vi, dolis, variis artibus. Vir mulierem humiliat eam comprimens, Deuter.21. vers.14. & 22.24.29. Thren.5.11. Christus humiliauit seu exinaniuit semetipsum, Phil.2.7.]

HVMILITAS, ταπεινοφροσύνη, est ea virtus, quæ animum nostrum ex serio tum priuatæ inopiæ, tum totius humanæ imbecilli tatis & οὐδενείας sensu deiicit, vt nihil magnum & eminens ipse appetat: sed etiam in delato honore & munere suam incapacitaten apud se agnoscat, & ingenuè fateatur & deploret. Humilis est, qui neque quicquam sibi arrogat, neque alios despicit, sed eos sibi præfert: itaque minimè superior esse affectat.

HVMILITAS Deo grata est. Genes. 18.27.& 29.31. &41 40. Iudic.6.15.1 Sam.1.1. &c.& 2.v.1.8.& 7.v.9.10.2. Sam.6.v. 16.21.2. Par.12.v 6.8.& 32.26.& 33.12.& 34.26. Iudith.4.v. 7.11.& 9.16. Psal.33.19. Prou.11.2.& 16,19.& 18.12.& 22.22. & 25.7.& 29.23. Eccle.3.19.& 7.19. Esa.37.1.& 57.15.& 66.

2. Ier.

2.Ier.1.6.Ionæ 3.5.Matt.3.11.&.5.3.& 8.8. & 11.29.& 15.27
& 18.4. & 20.26. & 21.5. & 23.v.7.11. Marc.9.34.& 10,43
Luc.1.48.&.9.47.& 14.v.9.11.& 15.19.& 18.13.& 22.26.Io-
an 13.4.Actor.10.26.Rom.11.20.& 12.16.1.Cor.4.6.& 15.8.
Ephes.4.2.Philip.2.3.Col.3.12.Hebr.11.24.Iac.1 9.& 4.10.
1.Petr.5.5.Apoc.4.10.&19.10. Humilitas commendatur,
2 Sam.22.28.Prou.11 2.& 16.19.& 25 7.Esa.66.2.Soph.2.3.
Matt.11 v.25.29. & 18.v.3.4.& 19 14. & 20.26.& 23.v.8.11.
Marci 9.35.& 10.14.& 14.8.& 18.17.Lucę 9.48. Roman.12.
16.1 Cor.14.20.Ephes.4.2.Phil.4.5. Col.3.12.1.Tim.6.11.
Iac.1.v.9 10.& 4.v.6.7.10.1. Pet.3.8.& 5.v.5.6.

Humilitatis exempla: Agar, Genes.16 v.8.9. Abraham 18.27.& 23.7.Iacob.32.10.& 33.8.Rachel,Lea,&c.v.7.Fratres Ioseph.50 18.Moses,Exodi 3.11.& 4.10.Num.12.3.Gibaonitæ,Ios.9 11. Rubenitæ,22.v.21.22.Israelitæ,Iudic.6.6.Gedeon.v.15. & 8 2.Ruth,Ruth 2.13. Anna,1 Sam.1.16. Saul.9 3.& 10 v.22.23 27.Dauid in Regem alioqui vnctus 18.v.18.25.& 24.15.Abigail.25.41.Dauid 26.20.2 Sam.7.18.& 15.30.& 16 v.9.10.1. Paral 17 16 & 29.v.14.Psal.131.v.1. Mphiboseth,2 Sam.9.v.10 11.13 & 19.v.27,28. Salomon 1 Reg.3 7. Achab,21.27. Quinquagenarius tertius,2 Reg. 1.13. Naaman 5 9. Hazael,8,13. Ezechias:20.19 2 Paral 32 26. Iosias,2 Regum 22 19. Roboam & eius Principes,2 Paral.12.v,7.12, Iosaphat,20,9. Manasses,33 12.Iob,Iob. 20.& 9. 15. Esaias, Esa.20 2.Ieremias, Ierem.1 6.&,11.19 Ezechiel, Ezech,2,1, Nabuchodonosor, Dan.4,v,31,3 Daniel 9,7,18.Magi, Matthæi 2,11,Ioannes Baptista,3, 11.14,Marci 1,7, Luc,3,16,Ioan,1.27.Act,13,25. Christus Esa,53.7, Matt.3.13. & 8.20.& 11.29.& 20.28. Marc.10.2 Luc.2.51. & 22.27. Ioan.6,15.& 13.5. Centurio, Matth. 8,Luc,7.6. Chananæa, Matth.15 25. Mar.7.28. Apostol Matt.21.7.Deipara Virgo,Luc.1.38.Elizabeth.v 42.43.P trus,5.8.Act,3 12.& 10,26,Publicanus, Luc,18.13.Paulu Act,9.6, &.14,14.& 22,10, Rom,15,30,1,Cor,15,v.8,9, Cor,1.11,&11,7,&,12,11, Eph,3,8. Phil,4,12,1,Theff,2,7, Theff,3,1,1,Tim,1,15,16,

Humilitas sæuitiam mitigat. *Exempla:* Iacob,Gen.33 Fratres Ioseph,50.v,17,18,19,Tribus quæ Altare extru rant,Ios.22,v,21,22 Gedeon,Iudic 8,2.Abigail,1,Sam,2 24,Dauid 26,v,18.19. 21, Mulier sapiens ex Abela,2,Sa 20,18, Quinquagenarius tertius,2, Reg.1.v,13,14, Esth Esth,7.2, Humiles tandem exaltabantur,Deut.26,7,10 5.11.& 22.29. Psal.18.28.& 19.8.& 25.9.&34.19.& 147.6.

149.4. Prou,15,25, & 18,12.29,23. Esa,57,15, Matth, 23 12, Luc,14,11, & 18,14. *Exempla*: Moses pastor ouium soceri, Exod.3 1, Dauid,1,Sa.16,11,Psal,78.70,Esther,Esth,2.15,publicanus,Luc. 18,14,Christus,Phil,2.9,Humilium & afflictorũ consolator Deus,2. Cor.1.3.7. Humilitas ancillæ, Hebræorũ more,pro,Ancilla humilis,abiectæ sortis,Luc. 1.48 [Humilitatis variæ acceptiones,I. Cõditio abiecta, cõtẽptibilis,vilis,Gen 29 32.Deu,26,7.Ester.5.2.Psl. 9,14. & 25 18.& 31.8, Luc.1,48. Phil.3.21.II. Contritio. Psl.90 3, III,Deiectio,ruina,Prou.29,23, Esa,32,19.IV Simulata demissio animi,Col.2,v.18.23,v.I Animidemissio,& superbiæ opposita virtus,Prou.11,2 & 5 33 Act.20,19,Eph 4,2,Philip.2,3,&.3,12,Iacob 5,10,1,Pet.5,5,VI. vita variis ærumnis vexata,Psal.22,22.]

HVR,filius Caleb,nascitur, 1,Paral.2,19,cum Aarone Mosis precantis manus sustentat, Exo.17,12,cum eodem in disceptandis & componendis populi controuersiis Mosis absentis vice fungitur,24,14, (.i,albus,candidus).

HVTZ filius Nachor,nepos Abrahæ: G 22,21,Alius fuit filius Aram, nepos Sem: G.10,23, Terra Hutz fuit patria Iobi: Iob.1,1, Lætare filia Edomi, quæ habitas in terra, Hutz: Thren.4 21,

[HYACINTHVS lapis preciosus Cant,5,14,Apoc.21,20,pannº preciosus,materiæ&coloris respectu. Exo.25 44.&aliis sequẽtibº capitibus. HYADES,stellæ,Iob.9,9.siue Pleiades.

HYDRIA vas aquariũ :Ge.24.14,Ioh.2.6.

HYDROPICI sanantur (Vide MIRACVLA) Luc.14.2.Est autem hydrops, seu hydropisis aqua intercus, qua corpus turgescit.

HYEMS,pars anni frigidissima,media inter Autumnũ & Ver: Gen.8 22. Zachar.14.8.Mat.24.20.2. Tim.4.21. Aestatem & hyemem tu formasti,psl.74.17.

HYMENAEVS Pseudoapostolus & seductor excõmunicatur à Paulo,1,Tim.1,20, erronea eius doctrina,2 Tim 2.17.(i, carmen nuptiale,vel Deus nuptiarum) HYMNI piis canẽdi sunt, Eph.5 19. Col.3 16. *Exempla*, Vide CANTICA.

HYPOCRISIS,Est in factis fictio &alia rei demonstratio, quã fit in sese.vel(vt alii volũt) simulatio eorũ quæ nõ insunt, & dissimulatio eorũ quæ insunt. Propriè tamẽ dicitur de nobis ipsi maiorẽ sanctitatem vel religionẽ quã habeamus,externo gestu & actionibus,fingẽtibus ac simulãtibº.

HYPOCRISIS fugienda est, Iob.15.34. Psalm, 32 2,&,34,14, Prou.11.9.&16.v.29.30.& 23.7.& 26.22.& 27.6.Eccl,1.36.

Esai.29.13.& 32.6.& 48.1.& 58.v.2 5.Ier.5.2,& 9.vers.4.8.& 12.6.Abac.2.15.Matth.6.v.2.16.& 7.v.3.5.21. & 15.v.7.8.& 16.3.& 22.18.& 23.5.Marc.7.6.Luc.6.v.41.46.& 11. vers.39. 40. & 12. vers. 1.56.& 13.15.& 16.15.Ioan.9.41.Rom.2.1.& 12.9.2.Cor.4.2.& 11.13.Gal.5.25.Col.2.18.1. Timoth.1.5.& 4.2.2.Tim.3.5.Iac.1.21.& 3.v.13.17.& 4.8.1.Pet.1.21.1. Ioan. 3.18.Apocal.3.1.Hypocrisis omnibus fere communis,Psal. 12.3.

Hypocrisis & simulationis exempla : Ioseph, Genes.42.7. Iosuah & omnis Israel,Ios.8.v.15.16. Israelitæ, Iudic.20. 32.Saul,1.Sam.9.21.Ammon,2.Sam.13. Mulier Thecuitis, 14.6.&c.Absalom,15.v.6.8. Vxor Ieroboam, 1.Reg.14.4. Iezabel,21.9.Giezi,2.Reg.5.22. Hostes Ecclesiæ Israelitarum,1.Esd.4.2. Sennaballat & Gossem Arabs, Nehem.6. 2.Patres Israel,Psal.78.36.Achaz,Esa.7.12.Amasias,Amos 7.12.Herodes Ascalonita, Matth.2.8.& 14.9.Scriba,8.19. Luc.9.57.Scribæ & Pharisæi,Matth.12.38.& 15.2. & 23.24. Pharisæi & Sadducæi,16 1.Marc.8.11.Pharisæi,Matt.12.10 & 22.16.Princeps Sacerdotum, 26.65. Marci.14.63.Iudas Iscariotes, vers. 45. Principes Sacerdotum & Pharisæi Matth.27.6.Marc.7 3.Luc.6.2.Legisperitus,10.25. Archisynagogus,13.v.14.15.Scribæ,20.47.Iudæi,Ioan.5.16. Iudas proditor,12 v.5.6.Iudas cum militibus, Ioan.18.3.28. Ananias,Actor.5.2.Simon Magus,8.v.13.21.24. Elymas,13. 10.Demetrius, 19.27.Ananias Pontifex, 23.v.2.3.qui in Paulum conspirant, v.15. Felix, 24.26.Synagoga Iudaica Apoc.3.9.

HYPOCRITA: Vox hæc propriè de Histrionibus personam aliquam in fabula sustinentibus dicitur; postea cœpta est vsurpari etiam in Theologia, pro simulatoribus, qui aliud haberi volunt,quàm sint, Matth.6.v.1.2. Hypocrita certo Dei consilio regnat,Iob.34.30. Hypocritæ Deo detestabiles,13.16.Matt.7.v.22.23.Luc.9.26. Hypoctitæ quibus similes,Matth.23.v.27.33.Luc.11.44.bonis permixti,1 Ioan.2.19.quomodo tractandi,Matt.3.7.& 12.v.34.39.&15. v.7.8,& 16.4.& 22.18.& 23.13.Luc.3.7. non exaudiuntur à Deo Ioan.9.31.clàm nocere student,Psal. 12.3. iram Dei prouocant,Iob.36.13.Hypocritæ vocantur adulteri, Matth. 12.39.vbi alluditur ad locum Esaiæ 57.3. Vsitatum enim est Scripturæ,adulteros vocare omnes eos,qui à vero Dei cultu deficiunt, inter quos præcipui numerandi sunt hypocritæ.

HYPO

Hypocritarum conditio misera, Iob.15.34.& 27.8.eorum fiducia inanis, Ier.7.4.ieiunium quale,& quàm abominabile Deo,Esa.58.3.Zach.7.5.Matt.6.16. interitus, 24.51.mos,suis impiis factis pietatem prætexere, & leuiculas obseru ationes rebus seriis preferre, Gen.37.35.1.Reg.21.12.Matth.15.v.2.8.& 16.3.& 21.27.& 23.v. 4.23.25 & 27.6. Marc.3.4.& 6.26 & 7.3.& 14. 63. Luc. 6.2.& 7.v.39.42.& 12.56.& 13.v.15.16.& 14.v.3.4.& 18.12.& 20.7.Ioan.5.10. & 12.5.& 18.28.eorum natura describitur,Psalm.5.10.orationes eorum,Esa.1.15.Matt.6.5.& 23.14.Marc.12.40. Luc.20.47.Ioan.9.31.tremor,Esa.33.14.voces, 66.5.Ier.8.8. Ezech.33.30.Luc.13.v.26.27.

HYPOSTASIS, Est cuiusque indiuidui propria ratio & consistentia,id est,essentia proprietatibus & accidentibus, id est,οὐσία & φύσει constans.Hæc vox legitur Heb.1.3. & 11.1. Sed vide quo sensu.

HYPOSTATICA vnio,est ea assumétis & assumptæ naturæ vnio,quâ duę naturę inuicem perfectè distinctæ, vna sunt hypostasis:1.Tim.3.16.Col.2.9.Gal.4.4. hebr.2.16.

HYSSOPI fasciculus, Exodi 12.22.[Psalm.51.9.Ioan.19.29. heb.9.19.]

I

IABAL filius Lemech ex Ada, primus Tabernaculorum inuentor, Gen.4.19.20.

IABES, per tsade glorificus 1. Paralip. 4.9.

IABES Galaad ciuitas: eius ciues cum reliquis Israel,contra Beniamin non pugnant, Iudic. 21.8.ob id decernitur exercitus, qui ad internecionem vsque eos feriat,v.10.reseruantur eorum virgines,ver.12. mittuntur filiis Beniamin,vt eas vxores ducant,v.13.14.(iabes.i. siccitas.)

IABES Galaad ciues pij in Saulem, & eius filios, eorum ossa sepeliunt,1.Sam.31.v.12.13. benedicuntur à Dauide 2. Sam. 2.v.5.6.

IABES,vir inclitus,1.Par.v.9.10.pater Scallum, 2.Reg.15.v.6.10.14.]

IABIN Rex Chanaan,vincit Israelitas,Iudic. 4.2. humiliatur,v.23.deletur funditus,v.24.Psal.83.10.(.i.sapiens.)

IACHIN filius Simeonis, Gen. 46.10. Num.26. 12.nomen

dexteræ columnæ à Salomone in porticu Templi consti-
tutæ, 1 Reg. 7. 21. nomé Sacerdotis, 1. Par. 9. 10. (1. præparās

IACHIM, filius Semei, 1 Par. 8. 19. & 24. 12.

IACOB (id est, manu tenens calcaneum: nam ex manu & cal-
caneo compositum nomen est, Gen. 25. 26. sed Esau con-
tumeliosè detorquet nomen à vera significatione, vt si-
gnificet idem quod supplantator, 27. 36. filius Isaac nal-
citur, Gen. 25. 26. primogenita à fratre Esau emit, vers. 3
præripit benedictionem fratris Esau. 27. v. 22. 27. proficis-
citur ad Laban, 28. 5. scalam in somnis videt. v. 12. vt Ra-
chelem habeat, septem annos seruit 29. 20. Diues est, 30.
43. & 36. 7. Electus Dei vocatur, Psal. 105. 6. electionis eu-
causa, solus in eum gratuitus Dei amor, Malach. 1. 2. Rom.
9. 13. iubetur repetere patriam, Gen. 31. v. 3. 13. occurrunt il-
Angeli, 32. 1. luctatur cum Angelo, v. 24. Oseæ 12. 4. nomi-
natur Israel, & quare, Gen. 22. 28. & 35. 10. 1. Reg. 18. 31. Alta-
re extruit, Gen 33. 20. & 35. 7. 1. Reg. 18. v. 31. 32. placare mu-
neribus fratrem conatur, Gen. 33. 11. terram Chanaan in-
habitat, 37. 1. venditum filium luget, v. 34. viuere eum ce-
tior factus recreatur, 45. v. 26. 27. in Ægyptum descendi-
46. 3. Psal. 105. 23. Act. 7. 15. Peregrinum se agnoscit, Gen
47. 9. Sepulchrum eligit, atque iureiurando postero-
vt eum illic sepeliendum curent, obstringit, ver. 31. Ephra-
mum & Manassen adoptat, 48. 5. benedicit illis, v. 2
Dexteram Ephraimo, Manassi sinistram applicat, & qua-
re, v. 13, 19, de iis quæ filiis euentura erant, eos propheti-
monet, 49, v, 1, 2, moritur, v. 33, plangitur, 50, 3, in Spelun-
duplici sepelitur, v. 13, cum Patribus suis in terra Chana-
an, v. 4, 7, secundùm promissionem, 47, 29, & secundù-
mandatum, 49, 29. [Iacob, frequenter apud Propheta-
patriarchæ posteros, & populum Dei in Iudæa, atqu-
adeò totam Ecclesiam significat, Esa. 49, 5, Ier. 30, 10, Mic-
3, 8. Rom. 11, 26, Vide ISRAEL.

IACOBVS Zebedæi filius frater Ioannis à Christo vocatu-
Matth. 4, 21, Mar, 1, 19, Luc, 5 10, occiditur, Act. 12, 2,
Herode.

IACOBVS Alphæi filius vocatur frater Domini, Gal. 1, 1
Ierosolymitanæ Ecclesiæ preest, Act. 12. 17. & 15. 13, & 21, 1

IACOBVS seruus Domini duodecim Tribubus dispersis scr-
ac. 1. 1.

IACTANTIA, ἀλαζονεία, est eorũ Dei donorũ, quæ non hab-
mus, simulatio & nobis à nobis-ipsis facta attributio pr-
pr-

priæ gloriæ cauſa vel etiam eorum quæ habemus bonorum inſolens & maior, quàm illa ſint in nobis, ob eundem finem, prædicatio & venditatio. Hos Paulus 2. Tim. 3. 4. vocat τετυφωμένυς, i. inflatos.

IACTANTIA fugienda, Prouerb. 25. 6. & 27. 1. & 28. 25. Ier. 9. 23. 1. Cor. 3. 21. & 4. 7. & 5. 6. & 8. 2. Iac. 3 14. & 4. 16. *Iactantiæ exempla*: Pharao, Exodi 5, 2, Gaal filius Obed, Iudic. 9, 28. Goliat. 1, Sam. 17. 8. Abſalom, 2. Sam. 15. 4, Adonias, 1. Reg. 1, 5, Roboã, 12, v. 10, 14, Iezabel, 19, 2 Ben adad, 20, 10 Rabſaces, 2, Reg. 18, 33, 2, Paralip. 32, 13, Eſai. 36, 18, Aman, Eſth. 5, 11, Rex Aſſyriorum, Eſa. 10, 13, Babylon, 14, 13 15, & 47, v. 7, 8, Moab, Ierem. 48, v. 29, 30, Tyrus & Rex Tyri, Ezech. 27, 3, & 28, 2, Pharao Rex Ægypti 29, v. 3, 9, Chaldæi, Dan. 2, 4, Nabuchodonoſor, 3, 15, & 4 30, Iſraelitæ, Amos 6, 13, Edom, Abd. v. 3. Niniuitæ, Sophon. 2, 15. Phariſæi & Sadducæi, Matt. 3. 9, Luc. 3, 8, Ioan. 8, 39, Diabolus, Matt. 4, 9, Luc. 4. 6, 7, Pſeudoprophetę, Matth. 7, 22, diues Adoleſcens, 19, 20, Marci 10, 20, Filij Zebedæi, 20, 22, Marci 10, 39, Petrus & reliqui Diſcipuli, Matt. 26, v. 33, 35, Marc. 14, v. 29, 31, Luc. 22 33, Ioan. 13 37, Legiſperitus, Luc. 10, 29, Phariſæus, 18, v. 10. 12, Princeps, v. 21. Iudęi, Ioan. 7, 27, & 8, v. 33, 39, 41, & 9, 28. Act. 23, 12, Pilatus, Ioan. 19, 10, Simon Magus, Act. 8. 9. Pſeudoapoſtoli, Galat. 6, 13, Iactantiæ pœna, 2, Sam. 1, v. 10, 14 15, Iactantia bona, Ierem. 9 24.

IAHAZIEL, i. viſio Dei, Propheta, filius zacharię, Spirtu Domini afflatur, 2, Paral. 20, v. 14, 15. eius prophetia, v. 16, 17.

IAHEL, vxor Heber: ad eius tentorium peruenit Siſara fugiens, iudic. 4, 7, quem ipſa occidit, v. 21, factúmque ſuum Baraco oſtendit, v. 22, eius laus, 5, 24.

IAIR, iudex iſraal, iudic. 10, 3, eius filij, verſ. 4, viginti ciuitates ab eodem nominatæ, ibid. eius mors & ſepultura, verſ. 5.

IAIRVS: princeps Synagogæ, Chriſtũ pro filia iã iam moritura precatur. Marci 5, v. 22, 23. Luc. 8 v. 41, 42, eius ędes adit Chriſtus, filiámque mortuam excitat, Matt. 9, 25, Marc, 5, 41, Luc. 8. v. 51, &c.

IANITORES Templi ieroſolymitani conſtituuntur, 1. paral. 16 v. 38, 42, & 26, 1, 2, paral. 35 36.

IANNES & iambres impoſtores, Moſi reſiſtunt, 2. Timoth. 3. 8. Exod. 7. 11.

IAPHETH filius Noe, Geneſ. 9. 18. benedicitur à patre, v. 27. eius filij, c. 10. 2. 1. Chron. 1 5.

IASON Thessalonicus : eius domus hospitium Ecclesiæ, à circumforaneis obsidetur, Act.17.5. falsò lęsę maiestatis accusatur, v.7. eo nomine mulctam solui, v.9.

IAVAN filius Iapheth, Gen.10.2. ab eo oriundi Iones seu Gręci, eius nomine appellantur, Ezech.27.13.

IBIS: ea vesci Iudæis non licebat, Leuitici 11. v.3.17. Deut.14. 16. [Partus ibicum incognitus, Iob.39 4.]

ICHABOD, Phinees posthumus nascitur, 1. Sam.4.20. eius nominis ratio, v.21.22. sig. vbi gloriæ? aut væ gloriæ.

ICONIVM ciuitas Pisidiæ, in qua Paulus prędicat Euangelium, Act.14.1. (v.c.13.14.51.

IDIOMATVM communicatio. Vide CHRISTVS.

IDIOTAE: Hoc Gręco epitheto proprie significantur homines plebeij, viles, & ex medio vulgo homines, quos alij τοὺς τυχόντας vocant. Iam verò, quia eiusmodi homines ferè indocti sunt, & rerum imperiti, nec ita liberaliter educati, idcircò factum est, vt idiotæ dicantur qui rudes sunt, & minimè ingeniosi, aut intelligentes, Act.4.13. vide 2 Cor.11.6. Vocantur autem idiotę in Ecclesia Dei, 1. Cor 14.16. ipsi priuati homines, vt iis opponantur, qui ministrabant: Laicos postea illos vocârunt, quibus oppositi sunt Ecclesiastici; vnde, tyrannide Ecclesiam inuadente exortus est tandem maximus abusus.

IDOLVM: Idolum non faciendum, Leuit. 26.1. Idola fugienda, 19.4. Deuteron.18.9. vnde traxerint originem Sap.14.15. Idola quàm noxia, Ierem.10.8. abiicenda sunt & conterenda, Genes.35.2. Exod.23.24. & 34.13. Numer.33 52. Deut.7.5. & 12.3. Ios.24.23. 1. Sam.7.3. Esaiæ 2.18. & 27 9. & 30.22. & 31.7. Mich.1.7. & 5.13. Zachar.13.2. *Idolorum abolitionis exempla*: A Iacobo, Genes.35.4. Mose, Exod 32.20. Gedeone, Iudic.6. v.25.26. Israelitis, 10.16. 1. Sam 7.4. Asa, 1. Reg.15. v.12. 13. Iosaphat. 2. Paral.17.6. Elia, 1 Reg. 18. 40. Ioram, 2. Reg.3. v.1.2. Iehu, 10. v.26.27 28. Populo, 11. 18. Ezechia, 18.4. Iosia, 23. v.14.15. 2. Paralip.24. v.4.5. Dauide, 1. Paral.14.12. Asa, 2. Paral.15. v.8.16 populo Iudaico sub Ioa, 23.17. populo sub Ezechia, 30.14 & 31.1. Manasse, 33.15. Iosia 34. v.4.33. Ieremia. Ierem 51.52.

IDOLORVM fabricatio ridicula, Esa.40.19 & 44.12. & 46 7. Ierem.10.3. Idolum mendacij magister, v.8. Abac.2.18. Idolorum nomina abominabilia, Psal.16 4. Idolorum vanitas, 2. Reg.19.18. Psalm.115.4. & 135.15. Esa.37.19. & 41. v.2[illegible]

23.29.& 44.v.9.10.& 46.v.1.7.Ierem.2,28. & 10. v. 5.11.15. &11.12.&51.v.17.18.47.Daniel.5.23.Ose.14.Abac.2.v.18.19. Zach.10.2.1.Cor.8.4.& 10.19.Apocal.9.20.Idolum nihil, hoc est,inane & vanum somnium dicitur,1.Cor.8.4. Neque enim idola ex materia æstimantur,sed tum ex forma, quę res veras mentitur,tum ex inani eorum imaginatione, qui de idolo sibi aliquid non modò reale, sed etiam diuinum propter effictam formam animo concipiunt: Vnde & à vanitate denominantur Hebręis idola,eò quòd nihil sunt,1.Cor.8.4. Idoli conscientiam quid vocet Paulus,V.CONSCIENTIAM idoli, &c.

IDOLORVM catalogus,quorum mentio fit in sacris literis: I. *Adonis*,Vide *Thammuz*. II. *Adramelech* idolum Sepharuaim,speciem habens Pauonis,aut Muli, 2. Regum 17.31. III. *Asdod*, idolum Philistinorum, Vide *Dagon*. IV. *Anamelech*, equus aut phasianus, idolum incolarum Sepharuaim,2.Reg.17.31. V. *Arza*, idolum, quod coluit Rex Ela domi suæ, 1.Reg.16.9. VI. *Asima*,hircus syluestris, idolum Hemathæorum, 2. Reg.17. 30. VII. *Astaroth*, idolum, seu Dea Sidoniorum, effigiem habens ouis,1.Sam.31.10.1,Reg.11.5. IIX. *Baal*, idolum commune,Iudic.6.25.1.Reg.16.v.31. 32. & 18. 21. &c. IX. *Baalberith*,idolum Sichimitarum,Iudic.9.4. X. *Baalpeor*,vel*Baalphegor*,idolum Moabitarum,in quo præuaricati sunt Israelitæ,Num.25 v.3. 5. Hieronymus ait Priapũ fuisse. XI. *Baalzebub*, idolum Accaronitarum vel Ecronitarum,2.Reg.1.2. XII. *Baalzephon*, idolum Aegyptiorum: cui hanc vim attribuebant, quòd seruos fugitiuos obseruaret,& retineret, XIII. *Bacchus*,seu *Liber*. idolum, 2.Machab.6.7. XIV. *Bel*, idolum Babyloniæ, Esai. 46. 1. XIV.*Chamos* vel*Chemolch* idolum Amorrhęorum,Ammonitarum,& Moabitarum,aliâs*Baalpeor* dictum,Nume.21. 29.Iudic.11.24.1.Reg.11.v.5.7.33.2.Reg.23.13. Ierem.48.v. 7.13. XV. *Canopus*,idolum Aegyptiorum. Vide Historiam Ecclesiasticam,libro 11.capite 26. XVI.*Chiun*,idolum Israelitarum, quod alij Sydus, alij Saturnum interpretantur, Amos 5.26. XVII.*Dagon*,idolum Philistinorum,piscis formam inferne,superne autem formosæ mulieris referens, Iudic.16.23.1.Samuel.5.3.XVIII.*Dianæ*, Templi & cultus mentio fit 2.Machab.1. v.13.15. & vocatur ibidem *Nanæa*, [vide Act.19.v.34.35.] XIX. *Draco*,idolum Babyloniorum. XX. *Ephod* Gedeonis, fuit idololatria à Ge-

deone instituta, contra Dei verbum, in patria sua Ophra, bona quidem intentione, sed quæ toti populo Israel offendiculum præbuit, Iudicum 8.27. XXI. *Esch*, idolum in πυρείῳ, id est, Templo ignis, quod à Persis colebatur. Vide Tripartitam Historiam, libro 10. cap. 30. XXII. *Fortuna*, vide *Gad*.

XXIII. *Gad*, idolum fuit militare, quod alij Martem, alij Iouem, alij Fortunam, alij exercitum cœli, aut numeros interpretabantur, Esai. 65.11, XXIV. Herculi sacrificatum est à Tyriis, 2. Mach. 4.19. XXV. *Iupiter Olympius*, 6. 2. Vide *Gad*. XXVI. *Iupiter Xenius*, Deus gentilium, 2. Mach. 6.2. XXVII.

Mulchom, Amos 5.26. qui & *Molech*, Leuit. 18.21. & 20. v. 2.3. 2. Reg. 23.10. & *Milchom*, 1. Reg. 11. v. 5.33. 2 Reg. 23.13. idolum Ammonitarum. XXIIX. *Meni*, idolum fuit Mercatorum, quod alij Mercurium, alij Fatum, alij Planetas, aut numerum stellarum interpretantur, Esa. 65. 11. XXIX. *Micha* idolum in domo Micha, in monte Ephraim, in quo etiam multi ex Israel impegerunt, Iudic. 17. 5. XXX. *Miphlezeth* (quod alij in genere idolum, alij terriculamentum, alij Priapum, alij horrendam statuam interpretantur) erat idolum Maacha, matris Asa, 1. Reg. 15. 13. XXXI. *Nabaam*, idem quod Nibchaz, idolum Heuçorum, 2. Reg. 17.31. XXXII. *Nanaæ* Templi & cultus mentio fit 2. Machab. 1. v. 13.15. quæ putatur esse Diana. XXXIII. *Nebo*, idolum Babylonicum, Esai. 46.1. XXVIV. *Nehustan* (id est, nihilum in diminutiua forma) idolum serpentis ænei, comminutum ab Ezechia, 2. Reg. 18.4. XXXV. *Nergal*, gallina syluestris, idolum Cuthæorum, 2. Reg. 17.30. XXXVI. *Orimasda*, idem quod infrà *Vr chasdim*, id est, ignis sacer. XXXVII. * *Rimmon*, idolum Siriacum, 2. Reg. 5.18. XXXIX. *Rempham* idolum sideris cuiusdam, de quo Stephanus mentionem facit, Actor. 7.43. XXXIX. *Suchot-Benoth*, idolum Babylonicum, 2. Reg. 17.30. XL. *Sichuth*, idolum Israelitarum, Amos 5.26. XLI. *Thartak*, idolum Heuæorum, 2. Reg. 17.31. XLII. *Thammutz*, idolum populi Israelitici, quod alij Adoniden, alij Bacchum interpretantur, Ezech. 8. 14. XLIII. *Theraphim*, idola quæ solebant sciscitantibus responsa dare, Gen. 31.34. Ose. 3. 4. XLIV. *Vitulus aureus* in deserto idolum Israelitarum, Exodi 32. 4. XLV. *Vitulus aureus* in Dan, idolum Israelitarum à Ieroboamo institutum, 1. Reg. 12. v. 28.29. XLVI. *Vitulus aureus* in Bethel, idolum

Israeli-

eos expugnare Iſrael non potuit, Iudic. 1. 21. cum Beniamitis habitant, ibid. Iebuſęum occidenti pręmium proponit Dauid, 2. Sam. 5. 8. Iebuſæus. i. conculcatio.

IECHONIAS filius Ioachim, 1. Para. 3. 16. Matth. 1. 11. Rex Iuda fuit, Eſth. 2. 6. eius ruina prædicitur, Ier. 22. v. 24. 25. (i. præparatio Domini.)

IEHV, filius Ioſaphat, filij Namſi, Rex Iſrael inauguratur, 1. Reg. 19. 16. 2. Reg. 9. 6. 2. Paral. 22. 7. vt deleat domum Achab, 2. Reg. 9. 7. iuxta præſcriptum, 1. Reg 19. 16. 2. Paral. 22. 9. Iezabel interficit, 2. Reg. 9. ver. 30. 33. Ioram Regem Iſrael interficit, 2. Reg. 9 24. Ochoſiam Regem Iuda interficit, v. 27. 2. Paral. 22. 9. LXX. filios Achab interfici iubet, 2. Reg. 10. 6. XLII. filios fratres Ochoſię trucidat, ver. 13 2. Paral. 22 8. omnes Sacerdotes Baal interficit, 2. Reg. 10. 25. cloacas è templo Baal efficit, v. 27. Baal funditus euertit, ver. 28. non reliquit peccata Ieroboam, ver. 29. moritur, v. 35.

IEHV filius Hanani Prophetæ, arguit Regem Ioſaphat, 2. Para. 19. 2. & Baaſam Regem Iſrael 1. Reg. 16. 1. 7. 12.

IEIVNIVM corporale, eſt abſtinere à ciborum ordinaria paſtione & comeſtione, in eum finem, vt ardentiùs Deum precemur & pœniteamus faciliùs. Quid prodeſt (inquit Hierony.) tenuari abſtinentia corpus, ſi animus intumeſcit ſuperbia? quid virtutis habet vinum non bibere, & ira atque iracundia inebriari? Tunc inquam præclara eſt abſtinẽtia, tunc pulchra corporis caſtigatio, cùm eſt animus ieiunus à vitiis. cuiuſmodi ieiunium perpetuũ eſſe debet. Fines. I. vt laſciuiens caro fame veluti dometur: 1. Cor. 9. 25 26. 27. II. vt ad preces ſerio cordis affectu cõcipiendas nos ipſos præparemus: Luc. 2. 37. Act. 13. 2. & 14. 23. 1. Cor. 7. 5. III. vt nos totos cum vero animi dolore coram Deo abiiciamus & humiliemus. IIII. Dt teſtimoniis etiam externis tum nos ipſos, tum alios ad reſipiſcentiam acuamus. Ioel, 2. 14. 15. 1. Sam. 7. 5. 6.

Ieiuniũ miraculoſũ eſt, quo prorſus ieiunatur ab omni victu, vltra naturæ curſum & humanarũ viriũ potentiam: quale fuit Moſis, Elię, & Chriſti. Ex quo perperã põtificij ſuũ Quadrageſimale ieiuniũ deſumũt: Quia actiones miraculoſæ nõ proponũtur nobis imitandæ. Quia nemo ſanus per ſe (teſtibus medicis) ad nouẽ dies vitam ſine cibo protrahere poteſt. Quia nihil illi comederunt, hi verò à quibuſdam cibis vulgaribus abſtinent, & delicatioribus ſeſę farciũt. Quia quod illi ſemel, Spiritu Dei ducę, in bo-

nũ finem fecerunt;Isti quotannis,sine Dei præcepto,ac vt vitam æternã mereantur.Lomb.l.4.Scot.Dist.15.Quia isti non mediocrem quæstum faciunt ex sua ciborũ dispensatione.Quia libertatem Christianam nouis dæmoniorum doctrinis circunscribunt.1.Tim.4.1.c.Vide Gen, 9.3. Mat. 15.11.Rom.14.3.1.Cor.8.8.& 10.25.Col.2.16.&c.Tit.1.15.

IEIVNI,pro impastis & famelicis,Matth.15.32.

IEIVNIVM:*Ieiunij miraculosi exempla*:Moses,Exod.24.18. & 34, 28,Deut.9.v.9.18.Elias,1 Reg.19.8.Christus,Matt.4.2.Mar. 1. v.12.13.Luc.4,1.2.

IEIVNIVM verum publicum quale,Esaiæ 58,5,solenne in autumno,Leuit.16.29.Act.27. 9. *Ieiunij veri publici exempla*, Israelitæ,Iudic.20.26.Ioel.2.12.15.Niniuitæ,Ion.3.v.5.7.8, Israelitę,1.Sam.7.6.Dauid cum suo exercitu,2.Sam.1.v.11. 12.1,Par.10.12.Iosaphat cum suis,2.Para.20.20.2.3. Populus redux è captiuitate Babylonica,1.Esdr.8.23. Nehem.9. 1.Iudæi,Esth.4.3.Iudæi in Susan.v.16.sub Ioacim , Ierem. 36.9.Ecclesia Antiochena,Act.13.v.2.3. Ecclesia gentium, 14.23.

Ieiunium priuatum. Matt. 6. 17. *Ieiunij priuati exempla*: Moses,Exodi 34.28.Dauid.2.Sam.3.35.& 12.16.Psal.35.13.& 69.11.& 109.24.Elias,1.Reg.19.8.Achab,21.27. Nehemias, Neh.1.4,Esth.Esth.4,16,Daniel,Dan.9,3,Christus ,Matt. 4,2,Luc.4,2.Discipuli Ioã.Mat.9.14.Mar.2,18,AnnaProphetissa,Luc.2,37. Paulus, Act.14.23,2,Cor.6,v.4,5,& 11. 27.Vide SOBRIETATIS exempla.

Ieiunium orationi coniunctum,Matt.17,21,Marc. 9,29, Luc.2,37.Act.13.3,& 14.23. Ps.35.13,Ieiunium hypocritarũ quale,Esaiæ 58.4.Matt.6.16.Deo minimè gratum est, Ier. 14,12.Zach.7.5.*Ieiunij hypocritici exempla*:Iezabel,1.Reg.21, 9.12.Achab.v.27.

IEIVNIA nulla absq. operibus misericordiæ,Zach.7.5, quòd non ieiunẽt,reprehenduntur Apostoli,Matt.9.14.Ieiuniũ quomodo faciendũ,6.17.Ieiunium suum non obiiciendũ Deo,Esa.58.3.quale ieiunium optet DEVS, v. 6. Ieiunio humiliat se Dauid,Ps.35.13. Ieiunio & oratione eiicitur Dæmonium,Matt.17.21.

Ieiuniorum indictorum exempla:à Saule,1.Sam.14.24.à Iosaphat.2.Paral.20,3,à Niniuitis & eorum Rege, Ionæ 3, v.5,7,ab Esdra,1.Esdr.8.21.ab Esther & Mardochæo , Esth. 4.16.ABSTINENTIA.

¶IEIV-

IEIVNANDVM esse his dictis probant νηφάλιοι ἀνηφάλιοι Pontificij, Ioel, 2.12. Matt.6,16, Mar.2.20. Luc.2,36,&5.35, Rom. 13.13.1. Cor.7,5.2. Cor.6.5.& 11.27. Act.13.v.2,3'14.22. Eph.5. 18.1. Thess.5.6. Tit.2.2.1. Pet.1.13.& 5.8.

IEPHTE Galaadita ex adulterio natus, Iudic.11.1.à fratribus eiicitur, v.2. latronum,& inopum dux, miseram vitam sequitur, v.3. vocatur ad exercitus Israelitici imperatoris munus, v.5,6, temerarium eius votum, v.30, vincit Ammonitas, v.33. vlciscitur Ephraimitarum iniuriam, 12.4. moritur, v.7, (.i. Aperiens.)

IEREMIAS i. exaltatus à Domino, fidus Dei Propheta, 2. Paral.36 12. ex Anahoth, Ier 29.27. tempus prophetiæ eius, 1.2. vocatur ad propheticum munus, v.5. orare pro populo prohibetur, 11.14.& 14.11. eius mãsuetudo, 11.19. pugna cum rebelli populo. 15.v.20. sinceritas, 17.16. ob annuntiatum Dei verbum indigna multa sustinet, 18.19.& 20.2. & 26.8. & 27.2.& 33.1.& 37.12.& 38.v.4 7. idque animo constantissimo. 27.v.3 4. 7. 8. nec tamen à prædicando verbo abstinet, 37.v.9. diei natiuitatis suæ maledicit, 20.14. Epistolam ad Israelitas in Babyloniam deportatos scribit, 29.1. iterũ indignè tractatur in carcerem detrusus, 32.2.& 37.v. 12.14. & 38.6. capta ciuitate, Regis Babylonij iussu conseruatur, 39.v.11.12. optio eundi cum ciuib. suis in exilium, vel domi manendi, illi conceditur, 40.4. mendacij falsò accusatur, 43.2.

Ieremias Sacerdos, Nehem.12.1. Ieremias, pro Zacharia, per abbreuiationem literarum, Matt.27.9.

IERICHO (.i. luna, vel mensis, vel decor eius,) ciuitas in Tribu Beniamin, Num.22.1. dicta est & ciuitas palmarũ, Deu. 34.3,2. Par.28.15. capitur, Iosue 6.20. eam instauraturo maledicit, Iosua, v,26. ab Hiele instauratur, 1, Reg.16.34.

IEROBAAL quare vocatus Gedeon, Iudic.6.32. V. Gedeon.

IEROBOAM, (.i. diiudicans populum) filius Nabat, in Salomonem insurgit, 1. Reg.11.26.2. Paral.13.6. in AEgyptum fugit, 1. Reg.11.40. hinc reuertitur, 12.2.3.2. Paral.10.2. à populo super Israel, seu decem Tribus Rex constituitur, 1. Reg.12,20. iuxta verbum Ahiæ, 11,29. &c. Vitulos aureos conflat, 12.28. Aaronitas Sacerdotes eiicit, 2. Paral.11.14.& & 13.9. pro arbitrio alios constituit, 11.15. eius manus exarescit,& quare, 1. Reg.13.4. percussus à Deo moritur, 14.20. 2, Paral.13.20. eius domus maledicta, 1. Reg.14.10. omnino deletur, 15,29.

IEROBOAM secundus filius Ioas, regis Israel regnat, 2. Reg. 13.13. moritur, 14.29.

IERVSA mater Iotham, regis Iuda, 2 Reg.15.33.2. Paral.27.1.

IERVSALEM, metropolis Iudææ, quæ & Iebus, Iosf.18.28. Iudic.19 10.1. Paral.11.4. & Salem, Genes.14.18 V.Sion. Psalm.76.3. à filiis Iuda capitur, Iudic.1.8. quæ Tribus Iacob eam inhabitauerint, 1 Paral.9.3. Nehem 11.1. eligitur à Deo in habitaculum. 1 Reg.8.1.&c. 2 Paral 6.2.& 7.16. Ciuitas sancta dicitur, Matth.4.5.& 27.53. Ciuitas Regis magni, 5.35. Vallis visionis, Esa.22.1. Ciuitas sanguinis, Ezech.22.v.2.3. & 24.v.6.9. Seruorum Dei interfectrix, Matth.23.37. Luc.13.v.33.34. idolis dedita est, Ezech.23.11. ob id Meretrix dicitur, Esa.1.21. obsidetur à Rasin & Phacee, 7.1. à Nabuchodonosore, 2. Reg.24.10.&c Ierem.32.2. & 39.v.1.3. & 52.4. eius excidium prædicitur, Esaiæ.22. 1.& 29.1. Ierem.6.1. & 9.11. & 19.3.& 21 6.& 32.29.& 34. v.2.22.& 35.17.& 37.7.& 38.3. Ezech.15.6. Mich.3.12. eius excidij causa, Ezech.15 8. capitur, & ciues eius in Babyloniam deportantur, 2 Regum 24.14.& 25.ver.8.11. vastatur ab hostibus, Psalmo 79.1. eius instauratio prędicitur, Ierem.31.38. zach.1.16. reędificatur, Nehem.4.17. iterum destruenda prædicitur, Daniel.9 26. zachar.14.1. Matth. 24.vers.1.2. Lucæ.13.35. & 19.v.43.44. & 20.19, & 21.6. & 23.28. Ioann.11.48. quod impletum fuit. V. Iosephum.

Ierusalem, typus Ecclesię militantis, frequenter apud Prophetas, Ierusalem, pro ciuibus vrbis & Ecclesiæ, etiam sæpius occurrit.

IERVSALEM cœlestis Ecclesia sancta, psal. 122 3. Esa .33 20. & 54.11.& 60.1 &c.62.6.& 65.vers.16 18. Galat 4.26. Hebr. 11,10.& 12.22. Apoc.3.12. Ierusalem noua, 21.v.2.10.

IESSE. Vide ISAI.

IESVS filius Iosedech, vocatur Sacerdos magnus, Aggęi 1. 12. imago & figura Christi est, Zach 3.1. Templi instaurationi cum zorobabele Principe seriò nauat operam, Aggæi 1.14. ad id excitatur ab Aggæo Propheta, 2.5.

IESVS, qui & Christus dicitur, Matt.1.16. idque reuera est, Ioan .1.17.& 4. ver.25.26. Act.17.3.& 18.ver.5.28. 1. Ioan.2. 22. & 5.1. eum se esse fatetur, Lucæ 22.70. Ioann.4.25. nominis IESVS ratio, Matth.1.21. Act.4.12. à Deo vngitur, Psal.45.8. Esa 61.1. Luc.4.18. Act.4.26, & 10.38. Hebr. 1.9. ad IESV nomen omne genu flectendum, Philip.2. 10.329. Iesus, Iosue F. Num. Actor. 7.45. Hebr. 4.8.

IESVS filius Syrach, Ecclesiastici libri autor, Eccles. 50.28.
IETHER i.explorãs primogenitus Gedeonis,cũ adhuc puer esset,zebee & Salmana occidere iubetur,Iud.8.20.
IETHRO,(i.abundans dignitate)filiam qui &Raguel,Exod. 2.18.& 18,1,4,18.eius natu maximam vxorem ducit Moses 22.2. oues eius pascit,3.1osen in deserto inuisit,18.v.1.2. 5.Deo sacrificat, v.12. Mosi dat consilium de eligendis Senioribus,v.19 21,22.
IEZABEL vxor Achab impia est,1 Reg.16,31,& 21,25 Eliæ mortem minatur,19 2.virum suum ad malum inflammat 21.25 supposititiis literis Naboth occidi iubet,21.8.præcipitata moritur,2 Reg 9 33 à canibus comeditur,v.36.[Iezabel mystica,Apoc.2.20.]
IGNAVIA δειλία 2. Tim 1.7.est quæ fugit honesta pericula, quæ sunt subeunda pro faciendo officio, quòd nimio metu percellatur is, cui illa se offerunt. Ille verò tam timidus,qui maris strepitum timet,est ignauus:cuiusmodi mors secunda manet:Apoc.21 8.
IGNAVIA damnata.Ios.18 3] 2 Sam.3 33.
IGNIS pro spiritu Domini, Luc 3 16.1.Corint.3.13 Ignis in Altari perpetuus, Leuit 6.12.primò cœlitus demissus: 9. 24 Ignis in sabbatho non accendendus, Exodi 35.3 Ignis insatiabilis, Prouerb.30. 6. cœlitus miraculo demissus,1. Reg.18 38.2Reg.1.14 2. Paral.7.1.exit è petra, Iudic.6 21. ęternus, Matt.25 41. Esa.66 24. Ignis consumens Deus, Deut.4 24 & 9 3 Hebr.12 29 columna deducens Israelem, Exodi 40.38. Numer.9.15. ignem, prædicationem Euangelij optat Christus accendi, Luc.12.49. Igne tribulationum probamur,1 Corinth.3 13. Igne salietur victima, Marc. 9 49. Ignea lex, Deuter 33 2. Igneo curru tollitur Elias.2 Reg 2 11.Ignei serpentibus percussi Israëlitæ,Numer.21 6.*Igne combustorum exempla.* Vide COMBVSTORVM & igne deuoratorum exempla:&,MORTIS violentæ species diuersæ.
[Varias huius vocis acceptiones ordine proponimus.
1. Ignis cęlestis & sacer, Gen.15.17.Leuit.9 24.& 10.2, Num 11.1.Iudic.6 21. Act.2 3 Apoc.8 5 2 Chron 7 1
2 Ignis elementaris & artificialis, Genes. 11 3 Exod. 22,6.& sæpiss.in Scripturis.
3. Spiritualis,Iudic.9.v.15.20. Rom.12.20 Iacob,3,5,& 5,3,1,Petr,1.7.

4. Ignis, Deus, Deut.4.24.& 9.3.Heb.12.29.

5 Christi oculi, seu iusta prouidentia, Apoc.1.14.& 2. 18.& 19.12.eiusd.potentia summa, Apoc.10.1.

6. Spiritus S.efficacia, Matt.3.11. Marc.9.49. Luc.3.16.

7. Verbum Dei & eiusdem probatio exactiss.2.Sam. 22.31.Psal.12.7.& 18.31.Ierem.5.14, Apoc.11.5.

8. Beneuolentiæ diuinæ signum, 1 Par.21.26.2 Paral. 7.1.Diuinæ protectionis symbolum, Zach.2.5. præsentiæ item diuinæ signum, 1 Reg.8.ver.24.38.Charitas Christi erga Ecclesiam, Cantic.8.6.

9. Ignis probationis doctrinæ in Ecclesia propositæ, 1 Cor.3.v.13.15.Ecclesiæ potestas, Abd.18.

10. Afflictio, persecutio, tentatio, Psalm.17.3.& 66.10. Dan.12.10.zach.13.9.Malac.3.2.Luc.12.40.

11. Fulmen, & extraordinarium ex aëre incendium, Iob.1.16. Psalm.29.7. & 78.48. & 104.6. & 148.8. Hebr.1.7.

12. Ira Dei, eiusdémque in hac vita varius sensus atque effectus, Iob.15.34. Psalm.21.10. & 140,11. Esai.26.11. & 30.30.Ierem.15.14.& 17.4.Thren.1.13, Ezech.15.7.Ioel. 1.19.& 2.3.30.Amos.7.4.Sophon.1.18. & 3.8.Act.2.19.Iud. 23.Apoc.8.8.

13. Irati Dei, excidium comminantis, & inferentis signum, Genes.19.24.Leuitic.10.1.2.

Num.26.10.Deut.32.22.2.Reg.1.10.Psal.11.6.& 18.9.&c & 78.21.63.& 106.18.Luc.9.54. & 17.29.2.Thess.1.8.Apoc 8.7.& 13.13.& 20.9.

14. Nouissimum & vniuersale incendium, 2 Petr.3 12. Ignis æternus, Esai.66.24. Matth.3.12, & 5.22.& 13 vers.42,50. & 18.v.8.9. & 25.41. Hebr.10.27.2. Petr.3.7 Iud.v.7. Apocalyp. 14.10.& 19.20. & 20. vers.10. 14.15 & 21.8.

15. Ignis cordis, Psalm.39.4.Sapientia hypocritarum Esai.50.11. Sermo. impij, Prouerb.16.27.Iacob.3.6.falsa doctrina, Apocalyp.9. vers.17.18. Splendor transitoriu impiorum, Iob.18.5. Mich 6.10. Clades bellica, Num 21.28, Ierem.48.45.Excidium horrendum, Apoc.17.16.& 18.8.Labor irritus, Abac.2.13.pericula grauiss.Psal.66,12 Esai.43.2. zachar.3.2. Apoc.16.8. Vr Chaldæorum, Nehem.9.7.]

IGNOBILES, qui Deum contemnunt, 1.Sam.2.30,

IGNOBILIA mundi elegit Deus 1 Cor.1.28.

IGNORANTIA, pro quouis peccato, Hebr. 9.7. Ignorantia piis fugienda, 1. Corinth. 14. 20. & 15.34. Ephes. 4.18 2. Thess. 1.8. Hebr. 5.14. & 8.11. & 13.9. Ignorantia mors Eph. 4.18 Quomodo compescenda 1. Pet. 2.15. Ignorantia captiuitatis Israeliticæ causa, Esa. 5.13. Ignorantia, quæ venia digna censeatur, Luc. 23.34. Actor. 3.17. 1. Tim. 1.13. & quæ non Rõ. 1.20. Luc. 12.48. in fratribus infirmis tolerẽda est, Philipp 3.15. V. Leuit 4.2. Ignorantiæ vocabulo significata cæcitas illa Iudæorum, 1. Petri 1.14. cuius fit mentio, Ioann. 9.39. Ignorantia voluntaria 2. Petri 3.5. Ignorantia contentiosorum meritò spernenda, 1. Corinth. 14.38. Ignorantia Dei, Vide DEI ignoratio. *Ignorantiæ exempla*: in Abimelech, Genesis 20. v. 4.5. Patre & matre Samsonis Iudic, 14.4. ionatha, 1 Sam. 14 27. Saule, 26.21. ducentis Viris sequentibus Absalonem in seditione, 2 Sam. 15.12. Israelitis, Baruch 3. v. 20.21, Pharisæi, Matth. 12. v. 6 7. & 15.14. Luc. 6.39. Discipulis, Luc. 9.45. & 18.34. Ioan. 16.17. & 20.9. Iudæis, Ioan. 8.27. Rom. 10. ver. 2.3. Nicodemo, Ioan. 3. v. 9.10. Sadducæis, Matt. 22.29 Ciuibus & Principibus Ierosolymitanis, Act. 3.17. & 13.27. Athenienfibus 17.23. Gentibus, Rom. 1.21. Eph. 4.18. Principibus huius seculi, 1. Corint. 2.8. mundi sapientibus, 15.34. Apostatis, 1. Timoth. 1.7. Paulo, v. 13. falsis Doctoribus, 2. Tim. 3.7.

ILLVDI est res grauis, & valde molesta, Psal, 22. v. 7.8. & 25. 2 & 35.19. & 38.17. & 40.16. 41,12. & 70. v. 4.5. illuditur Christus, Matt, 27.29.

ILLVSORES Deo abominabiles, Prou. 3.32. seuerè arguuntur, Esa. 57.4. frustrà erudiuntur, Prou. 9.7. & 13.1. nunquam sapiunt, 14.6, illusores verbi Dei, Act. 2,13, 2, Petr. 3, 3, iud. v, 18, Vide VERBVM Dei, & DEI verbum, illusores illudendi, Prou, 3,34, perdendi, Esaiæ, 28, 14, Ezech, 25, v. 3, 4. pro, 9;12, & 3,34, *illusionis exempla*: Noe, Gen, 9.22, isaac, 21.9. israelitæ, Exod. 1: v. 12.13.14: Balaam, Num. 22. v. 28: 29. Gedeon, iudic. 8.6. Abimelech. 9.54. Saul. 1. Sam. 10 27. & 31.4 1. Paral. 10.4. Dauid, 1. Sam. 25.10. 2. Sam. 5.6. & 6.20. & 16.7, 1. Paral, 15.28. Vide DERISIONIS, & IRRISIONIS exempla.

Illusionis toleratu difficilis exempla: Achab, 1. Reg, 21, 7. Elisæus, 2 Reg, 2, v: 23.24, Ezechiæ cursores. 2 Paralip. 30, 10, Sanaballat, Nehem, 4, 1, Iob. Iob 2.9 Ieremias, Ier. 20.7 Sedechias 38.19 Christus, Matt. 26. 68. & 27. 29.

Marci 15.versic. 29.30.31. 35. Apostoli, Actor. 2.13. Paulus 17:32.

ILLVMINATIO mentis à Deo est, Psal. 119.18. ps. 27.1. Illuminatio per Christum, Luc. 1.79. Ioan. 1.9. 2. Cor. 4.6. Eph. 1. 17.18. & 5.14. Apoc. 18.1. & 21.23. & 22 5. 2. Ti. 1. 10. Heb. 6.4. & 10.32. v. Rom. 13 12 Eph. 5.9.

ILLYRICVM, regio Europæ inclusa mari Adriatico: &c. ad quam vsque scribit Paulus se Euangelium propagasse: Rom. 15.19.

IMAGO, Vide DEI imago: &, HOMO: &, IDOLVM.

¶ Imagines fieri ipsummet Deum iussisse, Exo. 25. v. 18.19. Num. 21. v. 8. &c. Salomonem fecisse, 1. Re. 6.35. & 7. v. 25 36. & 16 19. 2. Par. 3. v. 10 14. & 4.3. probare se posse putant Pontificij idololatræ: Imaginum item vsum eruũt ex Numer. 21.8. Ios. 2. v. 26. &c. Sap. 16.6. [*Imago Dei Patris*, Christus, 2. Cor. 4.4. Col. 1.15. *Imago Dei*, homo, Gen. 1.26. 1. Cor. 11.7. *Imago*, 1. Similitudo, exemplar, nempe Christus cui conformia mẽbra corporis mystici fieri debẽt, Rõ. 8.28. 1. Cor. 15.49 2. Cor. 3.18. Col. 3.10 *Imago hominis*, viuens, Gen. 5.3.

[*Imago* pro sculptura & effigie monetæ, Matth. 22. 20. pro opere manuum hominis, aliquid visibile, vel inuisibile, repræsentare tentantis, Deut. 4.16. Esai. 40.18. & 44. 13. Abac. 2.18. Rom. 1.23. pro vmbra & apparentia subitò euanescente, Iob. 4.16. Psal. 39.7. & 73. 20. pro forma expressa, Hebr. 10.1. V. Idolum.

Imago bestiæ, Apoc. 13 14.15.16. & 19.20.]

IMITATIO: *Imitationis bonæ exempla*: Iosaphat, 1. Reg. 22.43. Ezechias, 2. Reg. 18. v. 5. 6. Iosias, 22. v. 1. 2. Dauid, Psalm. 119. v. 14. 15. 29. 30 31. 32. 33. 34. Niniuitæ, Ionæ. 3.10. Thess. 1. Th. 1. 6. & 2.14. Commendatur imitatio Dei: Eph. 5.1. 1. Ioh. 2.6. 2. Ioh. 4.11.17. Christi, Heb. 12.2. 1. Pet. 2 21. &c. & 3.18. 2. Ioh. 3.16. Christi exemplo Pauli, 1. Cor. 11.1. 1. Thes. 16. Pauli, 1. Cor. 4.16. 2. Thes. 3.7. 2. Tim. 3.10. Ecclesiarum, 1. Thes. 2.14. Hæredum cœli, Heb. 6.12. & 12.1. Pastorum, Heb. 13.7. Prophetarum, Iac. 5.10.17. Martyrum, Heb. 12.1. Iac. 5.11. Sanctarum mulierum, 1. Pet. 3.5 Boni non mali, 3. Ioh. v. 11. Parens impius non imitandus: Ezech. 18.14. &c.

Imitatio *præpostera damnatur*, Deut. 12.30. Psal. 32.9. & 78. 8. Zach. 1.4. Matth. 23.3 Exod. 23.2. *Imitationis præposteræ exempla*: Iuda, 1. Reg. 14. v. 22.23. Abia, 15.3. Nadab. v. 25.26 Baasa, v. 33.34. Zimri, 16. v. 18.19. Achab. v. 30. Ioram. 2. Reg 8. v. 16.17.18. Ochozias, v. 27. Iehu, 10.31. Ioachaz, 13. v. 10.

11. Zacharias, 15.9. Amon, 21.v.20.21. Achaz, 2. Paral. 28.v.1. 2. Infideles, Psal. 49.14.15. & 78.57. Iudæi, Matth. 23.v.32.33. Lucæ 3.7. Actor. 7.51. & 19.13. Iudæ v.11. & 2. Pet. 2.15. Vide EXEMPLA.

MMANVEL, Vide CHRISTVS & EMMANVEL.

MMISERICORDIA, Roman. 1.31 Immisericordiæ pœna, Deut. 23.v.6.15. 1. Sam. 25.15. Iob. 20.19. Prou. 21.10. Ezech. 12.13. Amos 1.6. Matt. 18.v.30.34.35. & 25.41. Luc. 16.v.21.22. Iac. 2.13. Immisericordes, timore Dei vacant, Iob. 6.14. Ier. 50.41.42.

MMACVLATA Dei via, 2. Sam. 22.31. [lex Dei, Ps. 19.8. Ecclesia, Cant. 5.2. Ephes. 5.27. Religio, Iacob. 1.27. Via hominis pij, Iob. 22.3. Psal. 18.33. & 101.v.2.6.]

MMORTALITAS animarum, Vide ANIMA.

MMORTALIS Deus, 1. Tim. 6.16. Vide DEVS.

MMVNDITIA, Ἀκαθαρσία, est omnis pollutio corporis nostri per coitum illegitimum admissa. Estque multiplex, vt bestialitas, cum bruto animanti coitus; Sodomia, Adulterium, Raptus, Stuprum. Coitus cum dæmone.

MMVNDITIA damnatur, Galat. 5.19. Colossen. 3.5. Ephes. 5.3. Iac. 1.21. ne nominanda quidem est, Ephes. 5.3. V. Matth. 23.25. &c. Rom. 6.19. Ephes. 4.19. 2. Pet. 2.12. Apoc. 17.4.

MMVNDI à regno Dei exclusi, Ephes. 5.5. Immundum non tangendum lex, Num. 19.16. Immunda animalia, Leuit. 11. 4. Deut. 14.7.

[Immundi natura Iob. 14.4. Ps. 51.7. Ecclesi. 9.2. Esai. 52.1. 1. Cor. 7.14. 2. Corin. 6.17. Eph. 5.5. Immundus Spiritus, Zach. 13.2. Matth. 12.43. & sæpe in Euangelio, Immunditia legalis, Ethnica, corporea.]

MPATIENTIA, Est tanta animi timiditas & teneritudo, vt nihil omnino duri & acerbi sensus pati possit: ac ne ea quidem, quæ vulgò cæteri homines facilè patiuntur & ferunt.

MPATIENTIA arguitur. Exod. 14.11.13. & 15.24. & 16.v.2.7. & 17.2. punitur, pro. 19.19. Numer. 11.v.1.10. & 14.v.1.26. & 21. 5.6. Iob. 3.1. Prou. 12.16. Eccl. 2.16. damnatur, Prouer. 14.29. & 19.19. frænanda est, Rom. 12.19. 1. Corint. 10.10. Philip. 4. 5. 1. Thess. 5.14. 2. Thess. 2.2. 1. Timoth. 2.8. 2. Timoth. 4.2. Hebr. 10.36. & 12.11. Iac. 1.4. & 5.8. 1. Petr. 1.5. & 3.14. & 5.6. 2. Petr. 2.9. & 3.v.9.10. *Impatientiæ & murmuris exempla:* Sara Gen. 16.5. Israelitæ, Exo. 5.21. & 14.11. & 16.3. & 17.v.2.3. &

32.1.Num.11.1.& 13.31.& 14.v.1.2.& 16.41.& 20. 3.Iof.9.18. 1.Cor.10.10.Iudæ v.16.Achitophel,2.Sam.17.23. Seba, 20. v.1.2. Aman,Esth.3 6.Eliphaz,Iob.22.2. Nabuchodonosor,Dan.3.13.Herodes,Matth.2.3.Operarij,20.11. Principes Sacerdotum & Scribæ,21,15.Pharisæi & Scribæ, Luc. 5.30.& 15.2.&19.7.Ioan.6.41.& 7.32.& 9.28.Prodigi frater, Luc.15.28.Græci,Act.6.1.V.Murmur & Patientia.

IMPEDIMENTA quæ nos à salute abducunt, remouenda, Matth. 5. v.29.30, Gal.5.7.8.Heb.12.1.1. Pet. 3.7.v.1.Thess. 2.18.

IMPERIVM datum Christo,1.Sam.2.10.Imperium Dei contemnentes puniuntur,Deut.9.23.

[*Imperium*,i.Auctoritas cum præcepto & Dei iussu coniuncta,1.Cor.7.6.Tit.2.15.

2. Dominatus,1.Reg 12.4.1.Paralip.29.12.Esther.8.12. Esai.9.6.

3. Dominium,possessio,Gen.36 43.

4. Dignitas,Gen.49 3.Esther. 102.

5. Fortitudo,robur,1.Sam.2.10.1.Par.16.28. Psal.86.16. Esa.45.14.Dan.2.37.1.Petr.5.11.Iud.v.25.Apoc.1.6.

6.Mandatum, Genes.41 14.&c.Exod.18.23. Leuit.20.4. Num.4.45.Deut.1.43.Iof.17.4.Esther.1.12.1.Tim.1.1.

7. Regnum seu regio in qua quis regnat, 2. Paral.28.5. Dan.6.26.Regni duratio & tempus,Esther, 1.3. regni limites,1.Par.18.3.]

IMPETVS heroici *exempla*,in Samsone,Iudic.15.v.15.16. Saule,1.Sam.11.v.6.7.&c.Ionatha & Armigero eius,14.v.13.14 15.Dauide,17.50 Amasai,1.Paral.12.18.Zacharia, 2.Paralip. 24.20.Vide ZELI boni exempla.

IMPIETAS: Impietas abneganda est, Tit.2.12.omnes homines in se & sua natura sunt impij & filij iræ, Ephes.2.v 3.13.tunc impium iustificare dicitur Deus, cùm homine Christi sui cognitione regenerat,Roman.4.5.& Christu pro impiis mortuus ,5.6.

IMPII: Impij in manu Dei sunt,2.Reg.19 28.Impij malorum causa,Prou.29.8. Impij Satanæ instrumenta, 2.Cor 11.15.Eph.2.2.1.Thess.2.18. quo pane vescantur,Prou.4,17 scandala dicuntur,Matt.13.41.

Impij *conferuntur* Adulterino argento, Ierem. 6. 30 Canibus. Psal.22.v.13.17.Esa.56.10.11.Mat.7.6. ceræ fluenti,Psal.68.3. fumo 37.20.& 68.3.Esa. 14.31.& 65.5.fœno,2 Reg.19.26.Psal.37.2. & 92.8.Esa.37.27. Leonibus & Leænis

nis,Iob.4.v.10.11.Pſalm.10.v.8.9.& 17.12.& 58.7.2 Tim.4.
17.Lupis,6.Ierem.5.6.Ezech.22.27.Matt.7.15.& 10.16.Mari ferventi,Eſa.57.20.myricæ ſterili, Ierem.17.6. Paleis, Matt.3.12.Luc.3.17.Pſalm.1.4.& 35 5.Porcis,Matt.7.6.pulueri & luto,Pſalm.1,4.& 18.43.ſtipulæ,Eſa.47.14.Ierem.13.
24.Abd.v.18.Nah.1.10.Rotæ Pſal.83.14. & Stipulæ, ibid. Terræ malæ,Hebr.6.8.Tauris,Pſal.22.13.Eſa.34.7. Ierem. 50.11.Zizaniis.Matt.13.38.Spinis,2.Sam.23.6.

IMPII Deo Abominabiles, Exod.23.7.Pſal.1.6.& 5.v.5.6.& 31.7.& 34.17.& 94.20.& 119.v.118.Prou.17.15. à ſalute alieni,Iob.8.20. Pſal.119.155. Eſa.3.10.11.admonendi & ſerio arguendi,Prouerb.24.25.& 28.4.Ier.20.4. Ezech. 3.17. & 33.v.9.&c.Oleæ 8.1.Tit.1.10.11.Exitio deſtinati,Iob.21. 30.2.Sam.23.6 7.Prou.16.4.& 24.20. Zachar.11.6. Roman.9.22.à Satana excæcati,2.Cor.4.4.piis exoſi, Pſalm. 101.4.& 139.v.21.22.Prou.29 27. appellantur Filij Diaboli,Ioan.8.44.1.Ioan.3.8. filij diffididentiæ & contumaces, Epheſ.2.2.& 5.6.Coloſ.3.6.in ſpeciem felices &beati,Pſal. 73.3. Hoſtes Dei,Iob 15.25. Pſalm.74.10.& 83.3.& 89.52. Chriſto Ignoti, Matt. 7.23.& 25.12.à Satana illaqueati, 2.Tim.2.26.non imitandi,Prouerb.23.17.& 24.1.Eſai.8.11. immiſericordes ſunt,Prouerb.21.10.Roman.1.31. inexcuſabiles ſunt, 2.Paral.24.19. & 36.16. Pſalm.36.4.& 78.17. Ezech.2.5.Oſe.8.4.Matt.10.18.& 21 39.& 24.14.& 25.45.& 27.25.Luc.9.5.& 10.v.6.11.Ioan.9.41.& 15.verſ.22.24. Act. 4.v.14.14.16.Rom.1.20.& 10.18.1.Theſſ.2.10.2. Tim.2.25. Heb.11 7.1.Petri 2.8.2.Petr.3.5. inſatiabiles ſunt. Prou.13. 25.inutiles & infructuoſi,Eſa,59.5.Ioan.15.4.Heb.6.8.Impij non iuſtificandi ſunt, Prou.17.15.& 24.24.28.4.Eſai.5. 23.non Metuendi, Ezech.2.6.& 3.v. 8.9.1.Per.3.14. miſeri ſunt,Prou.3.33 & 12.21. Eccleſ.8.13.Ioan.12.19.mortui omnes,Coloſſ.2.13.

Impij rerum diuinarum Neſcij,Pſalm.92.7. Ioan.15.21. & 17 25.1.Ioan.4.8.meritò Ridendi,Pſal.52.v.7.8. Prou.1. 26.ſemper rixoſi,16.28,& 17.11.nunquam Securi,Iob.15.v. 20.21.& 18.11.Pſal.6.11.& 14.5.& 140.4 Prou.28.3 Matt.2.3. ſecuritate torpent,Prou.21.29 ſtulti ſunt.Prou.24.8.9.

Impij & peccatores *quomodo Tractandi. Exempla* : Dominus Deus, Geneſ. 3.11.& 4.6 & 19 11.24. Moſes, Exodi 32.20.28.Numer.14 45.& 32.v.13.Vir Dei,1. Sam. 2.27.&c.1.Reg.13.v.1.2 &c. Samuel, 1.Sam.12. verſ. 12.13. Nathan,2.Sam.12.9.Gad.24.v.12.13.&c.DominusSebaoth,

1.Reg.11.v.9.11.Ahias Silon tes,14.v.7.8. Iehu,16.v.1.2.2. Paral.19.v.2.3,Elias,1.Reg.18 21.& 21,19,20,2 Reg.1.16,Elisæus,3.13.Prophetæ,21.v.10.11. Hanani,2.Par.16 v.7.8. Eliezer,20.37.Zacharias,24.20.Azarias,26,18. Dauid, Psal.75.5.Esaias,Esa.1.4.&c.Ieremias,Ierem.1 18.& 2 6.& 23,11. Oseas.Ose.5.1.& 6.5.(Vide PROPHETAE omnium, non solùm subditorum, sed & Regum peccata magno zelo, &c.)Ioan.Baptista,Matt.3.7.Christus.12.v.34.39.&15.7.& 16.4.& 17.17.& 21.v.23.24.31 & 23.13.Mar.11.29.Luc.11.29. & 20,15,Stephanus,Act.7.v.51.52.Petr.8,20.1.Pet.4.5.Paulus,Actor.13.10.& 16 37.& 23.3. Impij *in reprobum sensum traditi*,Roman.1.v.24 28 Impij *timore Dei vacant*,Psal.10. 4.& 36 v.2.3.& 55.20.& 74 23.& 86 14 Rom.3 18. *peccatis semper vacant*, Prouerb. 4. 16 Esa 26. 10.& 30 1.& 57.10. Matt.23 32 Rom.2.5.Ephes.4.18.1.Thess.2 16 2. Tim. 3 13.2. Petr.2.14.

Impij Verbum Dei ferre non possunt. *Exempla*: Achab,1.Reg.22.v.26.27.2.Paral.18.v.25.26. Princeps Iuda, 24.v.20.21.Iudæi,36 15 16.Ioann.8.43.Phassur,Ierem.20.2. Principes Sedechiæ,38 4.Amasias, Amos 7.v.10.11.12. Sacerdotes,Magistratus Templi, & Sadducæi, Act.4 v.2.17. 18.& 5.v.17 33.Sacerdotes,7.54. Elymas,13 v 8.Iudæi,v 45. 50.& 17.13 Felix,24,26 Pseudoprophetæ, 2.Tim 4.3.Impij verbo Dei & miraculis indurantur.*Exempla*:Pharao,Exo. 8.v.15.19 32.Saul,1.Sam.19 11.Populus Iudaicus, Esa.6 v.9. 10. Iudæi,Ioann.8.v.48 52 *pro virili, non pro libidine nocent*,Genes.27 41,& 31.27.29.& 35.5.& 37.22 1. Sam.19.v.19. 20 1.Reg.19.2.Nehem.6.16.psalm 35.15.& 124.v.1.2.& 129. 2.Esau 37,v.7,29,& 54,v.16,17 Dan.8,13, Matt.26,53 Marc. 6 v.19 20.& 14 49 Luc.13.32 & 19 48.&20.19.& 22 53 Ioan. 7.30 & 8 20 & 10 39.Actor.4 21.& 5.v.18 19.26 & 9.25,& 12. v.6.7.& 14.v.19,20,& 17,9, & 18.10.& 19,30.& 20,3,& 21. 31,& 23.12.& 24.26.& 27 v.42.43 2. Cor.11 33. Apocal.7.3. Impij *vitiis propriis pereunt*,Iob.12.17.psal.7,16. & 9.v.16.17. & 10,2.& 57,7.prou.5 22,& 11,v.6 27,& 12.26,& 22,8,&26 27,& 29,6.Eccles.10 8.Esa.33 11.*Vitium vitio tegere conantur*. *Exempla*:Fratres Ioseph,Genes.37 32. Herodes, Actor 12. 3. Felix, 24.28.Impij. *Deum vltorem sentient*, Ierem.12,3 & 48 44 Ezech.6.12.& 7.15.Amos 5.19. & 9.v.1.2. Mich.6.14 15.*Voluntatem Dei nescij implent*,Act.4.28.&.13.v 27.29.

IMPIORVM *Cæcitas*, Esa.5.20. *calamitates variæ*, Ierem.15.3 *certa-*

certamen cum Christo, Apocal. 17. 14. *conatus* irriti & inanes, Esaiæ 8.10. & 14.27. *Impiorum in perpetrando scelere concordiæ exempla*: Filij Noe, Genesis 11.2. Sedechias & Pseudoprophetæ Achab, 1. Reg. 22. v. 11. 12. 13. Iudæi, Matth. 27. v. 21. 22. Ioh. 8. 59. Act. 7. 57 & 18. v. 12. 13. Impiorum *conditio* misera, Iob. 6. v. 16. 17. & 8. v. 11. 12. & 11. 20. & 15. v. 21. 22. & 18. 5. & 20. 5. Psal. 1. v. 5. 6. & 32. 10. Esaiæ 65. 14. Ier. 22. 30. Oseæ 10. 8. Amos 5 9. Mich. 6. 14. Soph. 1. 13. Agg. 1. 6. Malach. 1. 4. Eph. 2. v. 2. 3. 2. Timot. 2. 26. 1. Petr. 3. 12. Apo. 9. 6. Impiorum *consilia* fraudulenta, Prou. 22. 5.

Impiorum consilia euertuntur, Iob 5. 12. & 18. 7. Ps. 2. 1. 4. & 21. 12. 13. Esa. 8. 10. & 29. 7. & 33. 11. Ierem. 19. 7. 2. Cor. 10 4. *Exempla*: Saulis, 1. Sam. 19. v. 1. 2. 11. 12. Achitophel, 2. Sam. 17. v. 14. 23. Adoniæ, 1. Reg. 1. 49. Osorum populi reducis, Nehem. 4. 15. Aman. Esth. 5. 14. & 7. 10. Iuda & Ierusalem, Ier. 19. 7. Ioachim, 36. v. 26. 27. 32. Gentium malignātium, Iob. 5. 12. Psalm. 21. 12. & 33. 10. hostium Ecclesiæ, Esa. 8. 10. & 33. 11. Herodis, Matth. 2. 16. Iudæorum, Act. 9. v. 23. 24. 25. & 23. 14. impiorum *consortia* fugienda, Exodi 23. 33. Deut. 7. 2. Psal. 1. 1. & 26. 4. 5. & 119 115. & 141. 4. Prouerb. 1. v. 10. 15. & 3. 31. & 13. 20. & 16. 19. & 22. 24 25. Ier. 15 17. Act. 2. 40. 1. Cor. 5. v. 6. 9 11. 13. 2. Cor. 6. v. 14. 17. Eph. 5. v. 7. 11. 2. Thess. 3. v. 6. 14. Apo. 18. 4.

Impiorum *Dolor* parturienti similis, Iere. 13. 21. & 22. 23. & 49. 24. & 50. 43. Ezec. 30. 16. Ose. 13. 13. 1. Thess. 5. 3. Impiorum *domus* maledicta, iob 8. 22. & 15. 34. & 18. 15. Prou. 14. 11 & 15. 25. impiorum *Feruor* ad malum perpetrādum *Exempla*: Esau, Gen. 27. 41. Pharao, Exodi 1. v. 15. 16. & 14. v. 5. 6. Saul, 1. Sam. 9. v. 9. 10. & 20. v, 32. 33. Ioab 1 Reg. 2. 33. Baasa, 15. 29. Zimri, 16. 12. Achab, 2 Reg. 9. 8, Samsai Scriba & Consiliarij, 1 Esdr, 4. 23. Principes Sacerdotum & Scribæ, Matth. 27. v. 1. 62. Marc. 15. 1. Ioann. 11. 47. aduersarij Pauli, Actor. 23. 10 impiorum *fœdera* fugienda, Exodi, 34. 12. iudic. 2. 2. 2 Paralip. 16. 7. & 18. 31. & 20. 37. Nehem. 13. v. 23. 25. (Vide FOEDVS. impiorum) *Gaudium* quale, Prouerb. 2. 14. & 14. 13. & 17. 5. & 24. 17. Esaiæ 16. 10. & 22. 13. Ier. 7 3. 2. & 16. 9. & 25. 10. Ezec. 25. 6. & 26. 13. Dan. 5. v. 4. 5. 6. Ose. 2. 11. Amos 6. 13. & 8. 10. Luc. 6. 25: Væ vobis qui ridetis nunc: nam &c.

Impiorum scelerati gaudij exempla: Israelitæ, Exodi 32 6. Act. 7. 41. Edom, Psal. 137. 7. Filij Ammon, Ezech. 25. v. 1. 2. 3. 4. Tyrus, 26. v. 1. 2. 3. summi Sacerdotes, Marci 14. 11. Sa-

cerdotes & Magistratus Templi, Luc.22. 5. Herodes 23
8.peccatores,Iac.4.16.Habitatores terræ,Apo.11.10.Impio
rum *gloria* vana,Ps.49.15.Esaiæ 19.11.Ier.50. 38. Rom.1.21.
Iacob 4.16.Impiorum *ignominia* quanta, Iere.13 26. & 23
40.Impiorum *iniquitas* detegenda,Iob 20. 27. per speciem
enumeratur,24.v.2.3.vsque ad 18.v.

Impiorum *interitus*,Deuter.32.35.Iob 18.14.& 21.30. Psa
1.6.& 11.6.& 21.9.& 28.5.& 34.17.& 36.13.& 37.v.9 28.38.&
49.15.& 55.24.& 58.8.& 63.10.& 73.v.18.19. 27. & 80.17.&
83.v.16 18 & 91.8.& 92.v.8.9.10.& 94.23 & 104. 35. & 132
18.& 140.11.& 141.10.& 145.20. Prouer.1.v.27.32.& 2.22.&
5.23.& 6.15.& 10.25.& 11.v.10.13.& 22.8.& 29. 1. Esaiæ 1.v
28.31.& 3.10.& 5.v.14.24 & 10.v.12.26.& 11.9.& 13 9.& 16
7.& 17.v.5.6 & 22.14.& 24.18.& 26.19.& 27.1. & 30.32. &
34.v.6.8.& 35.4.&41.11.& 47.v.9.11.& 50.9.& 51.8.& 63.6
& 65.11.& 66.24.Iere.5.14.& 12.14 & 17.18.& 19 11.& 24.
9.10.& 25.12.& 51.v.8.39.40.Ezech.22.20.& 23. 34. Ose.
14. & 13 8. Ioel. 3. 4. Amos 8.14. Abd.v.10.Soph.1.v.3.18
Zach.1.21.Matth.3.10.Lucæ 3 v.9 17.Mat.7.19 & 13. v. 40
50.& 21 44.& 22.7.& 23.v.33 35.& 24.51. Marc.12. 36. Luc
13.v.9.27.& 17.v.29.30.& 18.8.& 19.27.& 20. v.15. 18. 19.&
21.35.Ioh.3.18.& 15 6.Act.2 35.& 7.7.Rom.12.19 1.Cor.1
25.Philip.1.28.1.Thess.5.3 2.Thess.1.v.6.8.9.Heb.1.13.& 10
v.13 27 1.Petr.3.12.& 4.v.5.17.2.Pet.2.v.1.3.12.17. & 3.7. A
poc.2.27.& 11.v.5.18.& 14.v.11.19.& 18.18.& 20.15.& 21.8
Impiorum interitus confertur conuiuio,Apo.19.v.17.18.21.sacri
ficio,Esaię 34.6.Ier.12.3.& 51.40.Spinarum amputationi
& messi.2.Sam.23.6.7. & Apo.14.16.1.Thess.5.3.

Impiorum interitus & pœnæ exempla: Cain,Gen.4.11. An
tiquior mundus diluuio deletus, 7. v. 17. 21. Cham,9.25
Pharao,Gen.12.17.Gomorrhitæ & Sodomitæ,19.24.cum
Adama,& Tseboim,Deut.29.23.Esau,25 33.Heb.12.16.He
mor & Sichem,34.25.Her,Gen.38.7.Onam, v.10.Phara
& Ægyptij,Exodi 14.v 27.28.Nadab & Abihu, Leui.10.
1.2.Core,Dathan,& Abiron,Num.16.v.31.32. Achan, Io
sue 7.24.quinque Reges.10.26.Adonibezech, Iudi.1.6.S
sara,4.21.Abimelech,9.53.Beniamitę,20.46.Ophni & Ph
nees,1.Sam.4.17.Agag.15.v.32.33. Goliath, 17.50. Naba
25.38.Saul,31.4,Oza, 2.Sam.6.7.Amnũ,13.28.Achitophel
17.23.Absalom,18.14.Seba,20.22.Ioab,1.Reg.2.34. Seme
v.46.Aduram,12.18.Ieroboam,13.4.Achab,22. 34. Ocho
sias,2.Reg.1.v.2.3.4.quadraginta duo Pueri,2.24 Giezi,

27. Ioran

27.Ioram,9.24.Iezabel,v 33.MathanBaalita,11.18.Azarias, 15.5.Sennacherib.19.37.Sedechias,25.7.Aman,Esther.7.10. Iudas Iſcariotes,Matth 27.5.Act 1 18.Iudas Galilęus,Pſeudopropheta,ſeditionis autor,Act.5.37.Herodes,12.23. Vide HOMICIDII & occiſionis exempla.

Impiorum de Deo *iudicium*,Pſalm.50.21.Impiorum iudicium nihil æſtimandum,1. Petri 4.4. Impiorum Laus breuis,Iob 20.5. Impiorum aduerſus pios *licentia* exempla: Ægyptij,Exodi 1.13.Sedechias,1.Reg 22.24. Achab,v. 27.Ioas,2.Para.24.ver.21.22.Principes Sedechiæ & Ierias, Ierem.37.v.14 15.& 38.v.4.5.Pontificis ſeruulus,Ioann. 18. 22.Pontifices & Phariſæi,Actor.5 40.Ananias,23. 2.Impiorum *lingua* comparatur gladio,Pſalm.52, 4. & 57. 5. ſagittis & carbonibus,64.4.&120.4.ſerpentum linguis,140. 4.Impiorum *Maledictiones*,benedictiones ſunt. *Exempla:* Balach & Balaam,Numer.23.11. Ioſ.24. 10. inimici Dauidis,pſalm.109 28.hoſtes Apoſtolorum,Matth.5 11.Impiorum *memoria* abolenda, Deut. 29.20.& 32.26.Iob 18.17. & 24.20.Pſalm.9 6. & 34 17. & 109. 15. prouerb.10.7.& 12.7. Eſai.26.14.& 41.12. Apocal. 18. 21. Impiorum *merces*,Eſaiæ 45.24.Oſe.10 13.2.petr.2.13. Apocal 16 6. Impiorum *mors* peſſima,pſalm 34.22. Impiorum *mos* clamore vincere,Matth.27.v.23.24.Marci 15 14.Lucę 23.5.Ioh. 7.52. Act. 21.v.27 34 36.& 22.22 Impiorum mores,pro.6.12. Impiorum *multitudo*,Gen.6.17.& 18.32.& 37. v.21.26. Num. 13.v. 29 31.32.& 14.v.29,30. 2. Sam. 15.12.1. Reg.12 30 & 20.10. Ier.44.15.Mich.7.2.Matt.7 13.& 25.41.Ioan.18.40. Act.28. 22.phil.3 18.2. Theſſ.2.12.

Impiorum *Nomen* execrabile,Eſa.65 15.Impiorum nota,Ioan.47. Impiorum *Opera* vtitur nonnunquam Deus ad perdendos impios.*Exempla*:Vide DEVS. Impiorum opera coram Deo ſunt abominabilia, Agg. 2 15.corrupta, Eſaiæ 59.5.infructuoſa,v.6.prouerb.11,18.peruerſa,Ioan.7, v.7,tenebroſa, Eſa.29,15, Impiorum *peccata* coram Deo aſcendunt,Gen.6,13,& 4,10,& 18,20,Ionæ 1,2, Impiorum *preces* Deo abominabiles,1,Sam.8,18,Iob 27,9. pſal.18. 42, & 109,7,prou.1,28,& 15,29,& 28,9,Eſai.1, 15, Ierem. 11.11. Ezech.8.18.Mich 3.4.Zach.7,13.Matt.6.5.& 23. 14. Luc.18. 11.14.Ioan.9.31. Iac.4.v.2.3.

Impiorum *proſperitas*, 4,Eſd.3.v.28,31.Iob 10 3,& 21,v. 7.20.Pſal.73.v.2.8.& 92.8.Ier.12.1.Aba.1.13.2,Mach.6 v.1. &c.Bonis admirationem parit,Iob.21.v.7.13.Pſa.73 2.Ec-

clef.7.16.Iere.12.1.Abac.1.13.Malachię 3.15 flũxa eſt,1.Sam. 30.v.16.17.Iob.15.v.27.28.& 21.7.& 24.24.Pſal.37.2.& 49. 7.& 73.v.17.18. 20.

Impiorum fluxæ proſperitatis exempla: Ciues Lais,Iudic.18. 7.Amalechitæ,1.Sam.30.16.Aman,Eſth.5.11. & 7.10. Nabuchodonoſor, Dan.4. v.28. Optimates Iſraelis, Amos 6.v.1.2.&c.Diues ille impius,Lucæ 16.22.Impiorum proſperitas pios tentat,Pſalm.73.v.2 3. 11. 12. 13. Impiorum proſperitati non inuidendum,Pſalm.37.1.Impiorum *prudentia*,Lucæ 16.8.

Impiorum ſubita & improuiſa *punitio*, diſperſio,& euerſio,Geneſ.7.21.22 & 14.15 & 19.24.& 34.25. Exo.14.24 &c.Leuit.10.2.Num.11 33.& 16.31.Ioſue 10 9.& 11.7.Iudic 4.20.& 7.12.& 8.11 & 15 15.& 16.28.1.Sam.30.16 2.Sam.13 28.1.Reg.16 2.3.&18 40.& 20.v.13 19.Iob.4.8.& 5.3.& 8.13 & 15.20.& 18.1.&c.20.1.&c.27.14.& 36.12.Pſalm.1.5.& 37.1 &c.Prou.1.27.& 6.15.& 10.25.& 12.7.Eſa.5.24. & 47.9.Ierem.15.8.Daniel.5.30.1.Mach.2.62.& 4.3. Matt.24.38.Luc 12.v.20.46.& 16.v.23.25.&17.v.27.29.1.Theſ.5.3.Impiorum punitio bonis eſt ad timorem & cautionem, Deut.13.11.& 17.18 & 19.20.& 21.21.Prou.19.25.& 21.11.Eccl.23.37. Act.5 11. 1.Timot.5.20. Impiorum *Sacrificia* Deo abominabilia Geneſ.4.5.Num.16.15.1.Sam.15.22. Pſalmo 40.7.& 50.9.& & 51.18.Prou.15.8.& 21.27.Eccleſ.35.15.Eſa. 1.11. & 43.23.& 61.8.& 66.3.Iere.6.20.& 7.20.& 14.12.Oſe.5.6.& 8.13.& 9. 4.Amos 5.v.21.22.Mich.6.7.Malach.1. v.7 8. 10. 13.& 2.13 Matt.5.23.& 9.13 & 12.7.Marc.12.33.Hebr.10 5.Impiorum *ſecuritas* vana,Ier.5.12.& 21.13. Mich 3.11. Matt.24.38.& 28 14.Lucæ 12. 19. & 17. v.27. 28. Epheſ.4.19.1.Theſſ.5.v.3.4 Hebr.12.v.16.17.1.Petr 4.18.Apoc.18.7.

Impiorum *ſemen* maledictum,2.Reg 5 27. Iob.5.4. & 18 19.& 20.10 & 27.14.Pſalm.37.28.& 109.v.8. 9.10. *Exempla* Ieroboam, 1.Regum 15. 29. Giezi, 2.Regum 5. 27.Aman Eſth.9.v.7.8.9.10.Achab & eius domus,1.Reg.22. v.35.40 2.Paral.18.v.34.1.Reg.21.22.2.Reg.10 v.11.17.Nabuchodonoſor,Eſoi.14. v.19.20.21. Iehoiakim, Ierem.22. 28. Semaia, 29 32. Accuſatores Danielis, Dan.6.24. Iſraelitæ Oſe.2.v.4.5.6.Impiorum *ſpecies* variæ,Eſaiæ 66.17.Impiorum *ſpes* fallax & vana, Iob. 8. v.13.14. & 11. 20. & 18. 14 Pſalm.112.10. Prouerb. 10. 28. Eſaiæ 28.18.& 30.5.Ierem 2.37.& 7. v.4.8. Oſeæ 12.1. Amos 6. 1. Zachar. 9.5.Iac.4 2,Impiorum ſuperbia, Pſalm. 73. 6. & 74.22.23.& 83.18

Impio-

Impiorum *supplicium* æternum, Matth.3.12.& 25.41.Marci 9.v.44.46.48.Luc.3.17.2.Thessal.1.9.Iudæ vers.7. Impiorum supplicij descriptio, Matth.8.12.& 13.42. & 24.51.& 25.30.Lucæ 13.28.Apocal.14.10. impiorum *Thesaurus* inutilis, Prouer.10.2.Matth.16.26.Mar.8.36.Luc.9.25.Rom.2.5.Iac.5.3.

Impiorum *Vanitas*, Esa.37.27.& 50.9.Impiorum *viæ* fugiendæ, Prouer.3.31.& 4.14.tenebrosæ v.19. Impiorum vis & violentia, Psalm.94.5 &c. Impiorum *vita* breuis, Iob.15.32.Psalm.55.24.& 109.8.Eccles.8.13.Impiorum *voces*, Iob 21.14.& 22.13.Psalm.2.3.& 12.5.& 22. v.8.9. & 42.v.4.11.& 64.6.& 73.11.& 78.19.& 79.10.& 83.5.& 94.7.& 115.2.Prouerb.30.20.Esai.5.19.& 10.v.8.13.& 14.13.& 22.13. & 28.15.& 29.15.& 30.v.10.16.& 36.7.& 37.24.& 42.17.& 47. vers.7.8.10.& 51.27.& 56.12.& 66.5.Ierem.2.v.20.23.27.31.35.36.& 5.12.& 6.v.16.17.& 8.8. & 11.v.19.21. & 12.4. & 14.13.& 17.15.& 18.12.& 20.10.& 21.13. & 22.v.14.21.& 23.17. & 44.16.& 48.14.& 50.7.Thren.2.16. Ezech.8.12. & 9.9.& 11.v.2.3.& 12.22.& 18.v.2.25.29.& 25.v.3.8. & 28.2.& 29.3. & 35.12.& 36.v.2.13. Ose.12.8.Ioel 2.17. Amos 2.12. & 4.1.& 6.13.& 7.16.& 8.14.& 9.10.Abd.v.3.Mich.2.v.11.& 4.11. & 7.10.Soph.1.12.& 2.15.Malach.2.17. & 3.14. Matth.3.9.& 15.5.1.Cor.15.32. [Apoc.13.17.]

IMPIIS *in ruinam* & damnum sunt mala, quæ piis parârunt, 1.Sam.17.42.& 31.4.Esth.7.10.Psal.7.16.& 9.16 & 34.8.& 36.13.Prou.26.27.Eccl.10.8.Esa.13.1.Iere.48.v.1.&c. Dan.3.22.& 6.24.Apoc.18.6.

IMPIIS, *quæ timent*, accidunt, Iob.6.16. Prou.1.26.& 10.24.Esa.66.4.Ierem.42.16.Ezech.11.8.Ioann.11.48. Impiis *auxilium ferre, quàm noxium. Exempla*: Beniamin, Iudi.20.48.Syri, 2.Sam.10.19.Iosaphat, 1.Reg.22.32.2.Paral.18.31.& 19.2.Serui Adar-ezer, 1.Paral.19.19. Impiis *sæpe propter pios bene est*. Ier.5.1.*Exempla*: Sodomitæ, Genes.18. v.26.28.29.30.31.32.Tsohar.19.22.Iosaphat Rex Iuda, 2.Reg.3.v.14.17.18.Sapientes, Daniel.2.24. qui cum Paulo nauigabant, Act.27.24.Impiis *licet quidlibet, dum mali præsunt*, 2.Paral.18.23.pax nulla, Esaiæ 48.22. & 57.21. Impiis *etiam pij prosunt. Exemplum*: Daniel, Dan.2.24. Impiis *eadem mensura* metiendum, qua & ipsi aliis metiuntur, Iudic.1.7. Esther.7.10.Psalm.137.8.Esa.22.20.& 33.1.Ierem.50.15. & 51.v.24.49.Thren.1.22.& 3.64. Ezech.35.15. Daniel.6.24.Ioel.3.v.6.8.Abd.v.15.Abac.2.8.Soph.3.19.Zach.2.9. Matth.7.2.

Marc.4.24.& 11.25.Luc.6.38.Apoc.13.10.& 18.6.Impiis *regnantibus*, nihil præter ruinam expectandum, Prouerb. 28.12. Impiis non ſemper reſpondetur,2.Reg.18.36. Impiis etiam ſigna facere conceſſum eſt, Vide MIRACVLA.Impios *deridebit Deus*,Pſal.2.4.& 37.12.13.& 59.9.Prouerb.1.26.

IMPLERE, pro donis & beneficiis cumulare, Eſa.23.2 Ierem.31.25. Epheſ.4 10.Impleri pro perfici & præſtari,Mat. 1.22.

[IMPLERE, de exæquatione mandati,tum Dei, tum hominis intell.ſæpius enim hæ phraſes,vt impleretur Scriptura verbum Domini,quod dictum eſt per Prophetam,&c. Luc.4.10.Ioan.13.18.Act.1.16. & multis aliis locis.2. De lege dicitur,Rom.8 4.& 13.8. Gal.5.14.3. De omnipotenti,gratioſa,glorioſa Dei præſentia, eiuſdem Spiritu,& variis donis dictum,Exod.31 3.Num. 14.21.Pſal.104.v.24.28. & 145 16.Eſai.33.5.& 58.11.Ier.23.24.Ag.2.8.Luc.1 53.& 3.5 Act.9 17.Eph.3.19.& 4.10 & 5.18 Col.1.9. 4.De Dei iudiciis in impios,Ierem.13.13.Ezech.5 13.& 20.v.8.21.& 21.17. Aliquoties Impleo ſignif.Satio,vitam finio,Repleo ſobole terram,Officium commiſſum plenè exequor, &c.quæ ex locorum occurrentium circunſtantiis dignoſcuntur.]

IMPOENITENTES perituri,Iob.36 12.Rom.2.4 &c. *Impœnitentiæ exempla.* Antiquior mundus,Ge.6.v.11.12.Sodoma & Gomorrha, 19.v.12.13.14.Filij Heli,1.Sa 2.v.24.25.Saul, 15. v.19.26.& 19.9 1.Par.10.v.13.14. Ieroboam. 1.Reg.13.v. 31.34.Principes Iuda,2.Par.24.v.17.18.Amaſias,25.v.14.15. 16.Principes Sacerdotum & populi,36.verſ.15.16.Balſaſar Dan.5.v.22.23.30 Populus Iudaicus, Ierem.8 6.Ephraim, Oſe.7.10.& 11.6.Ieruſalem,Matth.23.37.

IMPORTVNITAS ſæpe obtinet quod amicitia extorquere non poteſt,Luc.11.8.*Importunitatis exempla* filij Prophetarum,2.Reg.2.v.16.17.vicinus Lucæ 11.8.Vidua,18.5.

Impoſitio nominum,vide in Tit. Nomen.

IMPOSITIO manuum.Vide MANVVM impoſitio.

IMPOSTORES deſcribuntur,2.Pet.2.2.Iudæ v.8.

IMPRECATIO vſitata ſpiritui ſancto in ore ſeruorum Dei aduerſus peccatores:ſed timenda potiùs quàm imitanda, *Exempla*: in Adulatores, pſalm.12.4.& 28.4.calumniatores, 79.6.12. deriſores, Nehem. 5. 13. hoſtes Chriſti, pſalm. 7.7.& 69.24. hoſtes regni Dauidis 70.3.& 71. 13.in hoſtes Eccleſiæ, Iudic.5.31.Pſalm.74.3. & 83.v.10.12 & 137.

c 137.7. Ierem. 17.18. hypocritas, Pſalm.5.11.& 28.4.& 31.
2. Idololatras, 135.18. Ierem.10.11. Oſeæ 9.15. impios &
Dei ignaros, Pſalm. 9.18.& 31.19.& 59.14.& 68.2. & 69.
3.& 79.6.& 83.16. Nehem. 4.4. Ierem.10.25. ingratos,
Pſalm.69.23. Rom. 11.v.9. Ierem.18.v.21.22. perſecutores,
Pſalm.35.26.& 37.15.& 69.23.& 79.10.& 119.78. Ierem.20.
2.& 50. verſ.41.45. proditores, Pſalm. 55.16.& 109.6. Nehem.6.14. Gal.5.12. Sic *imprecantur* mala: Noe, Geneſ.9.v.
4.25. Sacerdotes, Numer.5.v.20.21.22. Moſes, 16.15. Angelus, Iudic.5.23. Debora & Barac. v.31. Samſon, 16.28. Dauid,
. Sam. 24.v.12.13.14. Nehemias, Nehem.4.v.4.5.5.& 5.v.
12.13. Ieremias, Ierem. 10.v.11.25. & 17.v.17.18.& 18.v.19.
20. 21. & 20.12.& 50.v. 20.45. Chriſtus etiam imprecatur mala Iudæ proditori & ſynagogæ Iudaicæ, Pſalm.
109.v.6.7.8.9.10.11.&c. Paulus, Galat.5. 12.2. Timot. 4.v.
14.15. Petrus, Actor.8.20. Angelus, Apocal.18.6. Quinetiam *ſibi ipſis imprecati* ſunt mala Prophetæ, & nonnulli alij, ſed cum conditione. *Exempla*: Moſes, Exodi 32.v.31.
32. Num. 11.v.13.14.15. Elias, 1. Reg.19.4. Dauid, 1. Paral.
21.17. Pſalm. 7. v. 4.5.6. Iob, Iob.6.v.8.9.10. Ieremias, Ier.
20.v.14.15.16.17.18. Ionas, Ion.4.8. Paulus, Rom.9.3. Imprecationes piis vitandæ, Rom.12.14. Iacob.3.9.10.

IPRECATIO, κατάρα, Eſt oratio, per quam malum pœnę, id eſt, afflictionem aliquã optamus proximo, nõ in ipſius emendationẽ, nec propter Dei gloriam, ſed vt ſatisfaciamus animi noſtri impotẽtiæ. Antichriſtus κακοζηλία in die Cœnæ Dominicæ ignes ex alto eiaculatus, diris deuouet omnes illos, qui papalem ſedem impugnant. martyr. in 7. Iud. Sed impiorum contra pios execrationes Deus irritas facit: Gen.12.3. Pſal.109.28. Pro.26.2.

IMPVDENTIA cauenda, Eph.5.17.

IMPRVDENTIA, Eſt contemptio indolentiaque earum rerum, quas verecundi reformident. Ariſt. 3. Rhet. damnatur, Rom.13.13.2. Cor.12.21. Eph.5.12. *Exempla*: Rachel, Ge.
30.1. Nabal, 1. Sam.25.10. Iuda, Eſaiæ 3.8. Pſeudoprophetæ, Ier.8.12. Antichriſti, Dan.8.23. Iudas, Mat.26.49. Ioan.18.5.

IMPVDICITIA, Eſt quæ inhoneſtæ libidinis intus ardentis ſigna aliqua profert externè, vel dictis vel factis. Vnde omnes geſtus inhoneſti, & nictus oculorum Veneris conciliandæ gratia coniecti affectationes mulierũ, ſtultiloquia, & ſermo putris & obſcœnus (quẽ Paul. σαπρὸν Eph.4.29.&
5.4. vocat) ſunt huius impudicitię ſpecies, & partes, & effecta turpiſſima.

IMPVDICITIAE pœna, Apocal.22.15. Impudicitia contra naturam, Genes.19.5.& 38.7. Leuit.18.22.& 20.13. Iudic. 19.v.22.30. Rom.1.27.1. Cor.6.10. Ephes.5.12.1 Tim.1.10.2. Petr,2.v.7.8.

IMPVNITAS multis noxia. Eccles.8.11.

INCANTATIONES & maleficia, Exodi 7.11. & 8.18. & 22. 18. Leuit.19.31, & 20.v.6.27. Numer.23,23. Deut. 18.10.1. Sam.28.7. &c.2 Reg.17.17. & 21.6. Esa.2.6. & 44.25.& 47. 13. Ierem.10.2. Dan,2.v.10. Mich.5.1. Actor. 8. 9.& 13.6. & 19.19. Galat 5.20. Apoc 18.23.& 21.8. Vide DIVINI. *Incantationis eiusque pœnæ exempla*: Malefici & incantatores Pharaonis, Exodi.7.v.12.13.22. & 8 7. Pythonissa in Endor, 1 Samuel.28.v.11.12.13.14.15. Magi & Arioli à Saule interfecti, v.9. Iosias 2 Reg.23.24. Vide de POENA, Leuit. 20.27. Elymas Magus, cæcitate percussus, Act.13. 11. Vide. MAGIA.

INCEDERE pro viuere, Vide AMBVLARE:& VIA.[*Incedere*, de Deo irato, peccatoribus stupidis occurrenti dictum, Leuiti,26.v.24.28.]

INCENDIVM materiale & naturale, Ios.11.11 Iudic.1.8.& 18. 27. Amos.4 11. Apoc.18. ver.9 18. Supernaturale, & à Deo noua quadam ratione immissum, Leuitic.10.6. Num.16.v. 35 39.47.]

INCENSA, orationes Sanctorum, Apoc.8.4.

INCESTVS, Est coniunctio consanguineorum vel affinium, quæ in gradu seu generationum serie tum lege ipsius honestatis (quæ vulgo publica) tum lege diuinitus promulgata prohibetur. De quibus gradibus nemini mortalium remittere licet.

INCESTVS quàm execrandus, Leuitici 18.v.6.7.& 20.v.11. 14. Deut 22.30.& 27.20.1.Cor.5.v.1.2.

Incestus exempla: Loth cum filiabus, Genes.19 36. Ruben cum concubina patris, 35.22. Iudas cum nuru sua Thamar, 38,18, Amnon cum Thamar sorore Absalonis, 2 Samu.13.14. Absalom cum concubinis patris sui, 16.v.21.22. Populus Israel, Ezech.22.v.9.10.11. Amos 2 7. Herodes cum Herodiade, Matth.14.4. Marc.6 18. Luc 3.19. Corinthius cum nouerca, 1 Cor.5.v.1 2.3. *Incestuum pœnæ exempla*: Ruben, Gen.49.v.3.4. Amnon, 2. Sam.13.32. Absalon, 18 14. Vide Leuit. 20.v.11.12.13.14.&c.

INCIRCVMCISVS [præputiatus, qui extra fœdus Dei est, Genes.34.14.1. Sam.17.v.26 36.&c. Sumitur etiam [pro im-

puro

puro, & naturę vitio adhuc immerso, Leuitici 26.41. Ieremiæ 6.10. & 9.25. Actor. 7.51. Incircumcisus labiis, pro infanti & indiserto, Exodi 6.12.30. Incircumcisus præputio, Phase comedere non poterat, 12.48. Incircumcisi corde, qui in naturæ corruptæ vitiis adhuc hærent demersi, Act. 7.51. Incircumcisi auribus, qui vocem Dei ne audire quidem sustinent, ibid. quales quidem omnes sumus natura. Incircumcisa mens, Leuit. 26.41. [Incircumcisus carne, ex circumcisionis neglectu, Iosu. 5.6.7.] Vide CIRCVMCISIO.

INCLINANDA corda ad Deum, Iosue 24.23.

INCONSTANTIA, Est temeraria voluntatis mutatio à bono ad malum, per quam cœptum opus interrumpitur & deseritur: 2. Paral. 24.21. Ierem. 26.8.16. Contrarium Constantia.

INCONSTANTIA damnatur, 1. Corinth. 15. v. 1. 2. 11. 2 Corinth. 1.17. Galat. 1.6. & 3.3. Ephes. 4.14. Hebr. 13.9. Iacobi 1.8. & 3.10. 1. Petri 5.12. *Inconstantiæ exempla:* Laban, Genesis 31.2. Populus Israeliticus, Exodi 5.21. & 14. v. 11. 31. & 15.24. & 16.2. & 19.8. & 24.3. & 32. v. 1. 8. Numer. 11.1. & 13.32. & 14. v. 4. 40. Core, Dathan, & Abiron, Numer. 16.1. Israelitæ, v. 41. & 17.12. & 25.2. Iudic. 2.17. & 4.1. & 8.22. 1. Sam. 8.5. 2 Sam. 15.13. 1 Reg. 12.16. Moses & Aaron, Numer. 20.12. Sichimitæ, Iudic. 9.23. Viri Dauidis, 2 Samuel. 20.2. Ioab & Abiathar, 1. Regum 1.7. Principes Iuda, 2 Paral. 24.21. Iudæi, Ierem. 26, v. 8. 16 & 42.5. Azarias cum reliquis superbis viris, 43.2. multitudo, Ioan. 6. v. 15. 30. & 12.17. Pharisæi & Herodiani, Matth. 22. v. 15. 16. Nazareni, Luc. 4. v. 22. 28. 29. Iudæi, Actor. 2. v. 6. 7. 12. 13. & 6.12. & 13. ver 43. 44. 45. 50. Lycaonij, 14. v. 18. 19. Vulgus & Magistratus Philippis, 16. v. 22. 39. Demetrius, 19. v. 24. 32. Populus Ephesinus, v. 34. 35. ciues Ierosolymitani, 21.30. Pharisæi & Sadducæi, 23.7. Melitenses barbari, 28. v. 4. 6. Galatæ, Gal. 3. v. 1. 2. 3. & 4. v. 14. 15. inconstantia vbi contentio, Iac. 3.16.

[INCONTINENS, intemperans, 2 Tim. 3.3. incontinentia, 1 Cor. 7.5.]

INCREDVLITAS, est propriè, cùm quis audito & cognito Dei verbo, ac præcipuè Euangelio de Christo, & promissione gratiæ, non assentitur. Increduli proinde non sunt propriè, nisi habitu. Idcirco infantes negationem quidem fidei habent, sed non habitum incrudelitatis: non igitur propriè increduli sunt.

INCREDVTITAS damnatur, Abac. 2.4. Matth. 8. v.11.12. & 14.31. Marc. 9.19 &. 16 14. Lucæ 9.41 & 24.25. Ioannis. 16. 9. & 20.27. Roman. 2.8. Hebr. 3. v. 12. 19. & 4. 11. & 10.38, Iudæ v.5. Incredulitas cæca eſt, 2, Theſſ. 1.8 1. Timoth. 1.13. &c. Incredulitas ſummum in Iudæis crimen, Rom. 10. 21. & 11.31. Incredulitatis mala, Matthæi. 13.58. Marci 16. 16 Ioannis 3. v. 18.36 & 5.38. & 8.24. Roman. 2.8. & 11.20. 2. Theſſ. 2. v. 12. Heb. 3.18.19. 1 Petri. 4, 17. Iudæ. v. 5. Apocal. 21.8. Incredulitatem Diſcipulorum increpat Chriſtus, Matth. 17.20. Marci 9.19. Lucæ 9 41. Incredulitati ſuæ vt ſuccurrat orat Chriſtum pater Dæmoniaci, Marc. 9.24. Incredulitate abiecti Iudæi, Rom. 11.20.

INCREDVLI ſtulti, Tit. 3.3. 1 Petri 2.15 Increduli non ingredientur in requiem, Hebr. 3.18. *Incredulitatis exempla:* Dux quidam, 2 Reg 7, 2. Iſraelitæ, Exodi 6 9 Numer. 14. v. 11.12. & 20 10. Deut. 1 32. & 9. v. 23.24. Pſalm. 106.24 Iudæi, Eſai. 65.2. Roman. 10.21. Ierem. 7.23. Ezech. 2.6. Nazarethani, Matth. 13.58. Marci 6.6. Petrus, Matth. 14.31. Diſcipuli Chriſti, 17.17. Marc. 9.19. Luc. 9.40. Diſcipuli quidam, Matth 28.17. Marc. 16. ver. 11.14. zacharias, Lucæ 1.20. Apoſtoli 24.11. Cleophas cum ſocio, v. 25. Nathanael, Ioann. 1. v. 46.47. Fratres Chriſti, 7.5. Iudæi, 10. v. 25.26. Actor. 13 45. & 28.24. 1 Theſſal. 2.15. Turba. Ioann. 12.37. Thomas, 20.25. quidam Epheſij, Actor. 19.9. Paulus ante conuerſionem, 1. Timoth, 1 13. Hebræa gens, Hebr. 3. v. 18.19. *Incredulitatis pœna*, in Moſe, & Aarone, Numer. 20. verſ. 12. 24.25. Deuter. 32, ver. 49.50.51. Iſraelitis, 1. ver. 34.35. Duce Samariæ, 2 Reg. 7. verſ. 1.2.17.18. habitatoribus Ierichuntis, Hebr. 11.31. incredulis, Apoc. 21.8.

INCREPATIO, Vide OBIVRGATIO.

INDIA, ampliſſima regio Aſiæ: Eſther. 1.1. & 8.9.

INDIGNATIO tollenda à nobis, Epheſ. 4.31. Col. 3.8. Indignatio pro excandeſcentia, Vide IRA. *Indignationis ſanctæ exempla:* Iacob. Gen. 30.2. filij Iſrael, 34. v. 7.29. Ioſue & Caleb. Num. 14. v. 6.7. Chriſtus, Matth. 16.23. & 17.17. V. IRASCI dicitur Chriſtus. Paulus, Act. 16.18.

INDIGNITAS, Eſt gratiæ particuliaris à Deo in nos collatæ quam agnoſcimus externa, vel otioſa & infruſtuoſa poſſeſſio. Pugnat hoc vitium cum dicto Chriſti de Talentis, Matt. 25. Et qui ita ſe ſordidè gerunt, vt dotes animi ſibi à Domino conceſſas de induſtria obſcurent, ſunt βάναυσοι & ſordidi dicendi

DOLENTIA, reiectionis signum, Ierem.5.3.Ephes.4.18.V. Rom.1.28.

DVI binis tunicis dicuntur, qui vna non contenti alteram etiam habent, vt modò hac, modò illa vtantur, Mar. 6.9. quod interdicit Christus Apostolis suis, eo nimirum sensu, & scopo, vt nullo prorsus impedimento retardentur, quos ipse vult omnino ad obeundam hanc peregrinationem, velut ad cursum paratos & expeditos esse. Induere Christum per baptismum, Gal.3.27. qui declaret, Vide CHRISTVM induere, &c. vt induamus Christum exhortatio, Rom.13.14.

NDVLGENTIA nimia, veræ στοργῆ contraria est, quæ cũ, vel plus quàm oportet, vel alio quàm decet modo diliguntur ij, quos ipsa natura nobis cõciliauit. Qualis fuit Heli amor in liberos suos Ophnin & Phineen.

NDVLGENTIA Dei, Vide DEI indulgentia. Indulgentia parentum corrumpit liberos, Prouer.13 24.1.Sam.2.29. pro.19.18.& 23.13.14.V.2.Sam.18.33.

NDVRATIO Dei opus est, quatenus ea vtitur ad puniendam in reprobis voluntariam corruptionem, in qua indurantur. Exodi 7.v.3.22. & 8.v 19.32.& 9.12.Deut.2.30 Iosue 11.20.Rom.9.18.(Vide DEVS indurare dicitur.) Induratio reprobis spontanea est, quia eorum corruptione infensus Dominus, eos sic indurat, vt eorũ voluntate ad exercendum suum iudicium vtatur, Exodi 8.15.& 9.34.2 Paral.36.13. Act.13.46. *Indurationis exempla*: in Pharaone, Exo.7.v.22.23.& 8.15. Pharaone & seruis eius, 9.v.34.& 14 5. Sehon rege, Deut.2.30. Regibus Canaham, Ios.11.v.19. 20. Israelitis, Deut 10.16.2. Reg. 17.v.14.15.16.2. Paral. 30 v.7 8 Filij Heli, 1 Sam.2.25. Sedechia & vniuersis Principibus Sacerdotum, &c.2 Paral.36.v.12 13 14. Iudæis, Nehem.9.v.16.17.29 30 Iere 5.3.& 7.25.& 16 12.& 17.23 & 19. 15. Ezech 12 2. Act 13.46. in quibusdam Ephesiis, Actor. 19.8. Indurat Deus quem vult, Rom. 9.18. ne induremus ceruices nostras, Deut.10.16 corda nostra, Psal.95.8. Hebr. 3 15.

INEBRIARI quid significet Hebræis, Vide EBRIETAS & SATYRARI.

[Inebriari vino, Gen.9 21 &19.32.2 Sam.11.13. Luc.12.45. Ioann.2.10. Ephes 5 18. Inebriari, significat, affatim bibere, hilariter conuiuari, Genes. 43 34. Grauissimis afflictionibus opprimi, Esai.49,26, Thren.3 15. Aspergere abundè, Esa.16.9, tempestiuè irrigare, Ps.65.v.10.11. Esa.55 10. Sagit-

tæ sanguine inebriatæ, Deut. 32. 42. Gladius in cœlo inebriatus, Esai. 34.5. De effectis gratiæ Dei erga electos dictum, Psal. 36.9. Cantic. 5.1. Ierem. 31.14.25. Zach. 9.15. Item de benedictionibus variis in hac vita dictum, Prou. 5.19. & 11.25. Agg. 1.6. Contrà de voluptatibus illicitis vsurpatur, Prou. 7.18. Item, de stupore, sopore, vertigine mentis, Esai. 29.9.10. & 63. 6, Iere. 25.27. & 48, 26. & 51.v.7.39.57, Thren. 4.21. Nahum. 3.11. Abac. 2.15. Apoc. 17.2. Calix inebrians, i. exuberans, Ps. 23.5.]

INFAMIA, nota turpitudinis 2. Cor. 6.8. Vide FAMA.

INFANTES, in vrbium expugnatione reseruandi, Deut. 20. 14. Christo oblati, Matth. 19.13. (vide & Marc. 10.13.14. Luc. 18.15. Infantibus similes nos esse oportet, Matt. 19 14. & 18.3. sicut infantes modò geniti simus, 1. Pet. 2.2. Ab Herode occisi: Matt. 2.16.

INFANTIA quæ laudanda, Matth. 18.v.3.4. Luc. 18 16. 1. Cor. 14.20. Eph. 4 14. 1. Petr. 2.2. Infantia spiritualis, 1. Cor. 3.1. Vbi infantiam opponit Paulus adultæ ætati, ideóque lactis nomine prima Christianæ religionis tyrocinia significat. Petrus verò, 1. Pet. 2.2. infantiam priori illi corruptissimæ vitæ opponit, & perpetuum lactis (.i. veræ & synceræ doctrinæ Euangelicæ) vsum commendat: vnde patet, infantiæ nomen diuerso respectu & sensu tam à Paulo, quàm à Petro, vsurpari.

INFATVARI, est omni acrimonia deperdita, qua res à putredine arcentur, insipidum euadere, Matth. 5.13. vbi Apostoli sal terræ appellantur.

INFERIORES: Inferiorum consilia non sunt contemnenda. *Exempla*: Vxoris Naaman pedissequa, 2. Regum 5 3. Serui Naaman, vers. 13. Abigail, 1. Sam. 25.25. Ioab, 1. Par. 21.3.

INFERI, vel INFERNVS, pro sepulchro, Genes. 42.38. & 44. 29. Iob. 14 13. & 17.13. Psa. 6 6. & 16 10. & 18.6. & 30.4. & 49. 15. & 94 17. & 115.17. & 141 9. Esai. 38 18. Ezech. 31 16. Act. 2. 31. & 13.35. Inferi vel infernus, pro loco, eóque horribili, puniendis reprobis destinato, Num. 16. v. 30. 33. Deut. 32. 22, Prou. 2.18. & 7.27. Ps. (11.6. & 21.11. & 40.15.) & 55,16, & 139.8. Esai. 14.9, & 28.v.15.18. Esa. 30.33. & 33.11. & 34.9. Amos 9.2. Abac. 2 5. Matt. 8 12. & 11.23. & 16.18. Luc. 10.15. Apoc. 1.18. & 6.8. & 20.v.13.14. Pœna in eo nunquam terminanda, Esai. 66. 24. Matth. 25.v.41.46. Marc. 9.47.48. 2. Thess. 1. 9. (Vide DESCENDERE ad inferos.) Quare falsa est

est eorum opinio, qui Diabolos & damnatos aliquando saluatum iri contendunt. (Vide DIABOLI.) Infernus describitur Esai.30.33. Infernus cum morte à Christo deuictus, Ose.13.14. [*Infernus* quinque significare videtur.

1. Ita nominatur Abyssus, locus in terram profundissimus, Vorago, Num.16.v.33. Deut.32.22. Psal.139.8. Esai.7.11. Amos.9 2. Phil.2.10.

2. Mors, Summorum dolorum corporis & animæ cruciatus ineffabilis plena, seu infimus humiliationis humanæ gradus & status: atque irę diuinæ sensus. Psal.88.4. Act.2.24.

3. Periculum grauissimum & lethale, Psal.30.4.& 86.13.& 116.3 Prou.23.14. Esai.28.v.15.18.

4. Sepulchrum, Gen.37.35. Iob.17.13. vt suprà.

5. Tartarus, locus cruciandis in æternum reprobis Angelis & hominibus destinatus, Luc.16.23. Matt.11.23.2.Pet.2.4. Apoc.1.18.& 6.8,& 20.v.13.14.]

INFIDELITAS, seu incredulitas punitur, Gen.19.v.11.17.26. Num.11.21.& 14.v.2.11.& 20.12. Deut.9.20.2. Reg.7.v.2.17. 4.Esdr.15.4. Psal.78.32. Eccles.2.15. Matt.8.28.34.& 14.30.& 17.17. Marc.16.16. Luc.1.19.20.& 24.24. Ioan. 3.v.18.36.& 7.v.8.24.& 12.48.& 20.27. Rom. 11.20. Heb.3 18. Apoc.21.8. Infidelitas, pro de Dei promissis dubitatione, Vide INCREDVLITAS. Infidelitas, pro non præstita promissione, damnatur, Pro.25.19. Eccles.5.3. Vide FALLACIA. Infidelitas & incredulitas coniunctæ sunt, Esa.21.2. Infidelium mentes à Deo excæcatæ, 2.Corinth.4.4. cum infidelibus nullum commercium habendum, 6.14. V. Fidelitas.

INFIRMA ex consequenti, pro contemtis & vilibus, 1.Corinth.1.27.& 12.22.2. Corinth.13 9. Sic infirmitates vocat Paulus, 12.10. ea, propter quæ abiectus & vilis habebatur. Infirma in mundo eliguntur à Deo, & cur, 1.Corinth.1.28.

INFIRMITAS, pro humiliatorum abiectione, Gallat.4.13. pro imbecillitate, quæ in hominibus maxima est, Matt.26.41. Infirmitas corporalis, Vide AEGRITVDO.

INFIRMI, pro absolutè & omnino ad opus bonum ineptis Rom.5.6. pro imbecillis in fide; & horum babenda est ratio, Luc.22.32. Act.20.35. Rom.14.1.& 15.1. 1. Cor. 8.v.9.& 10.v.28.29.1. Thes.5.14. eorúmque ignorantia toleranda,

non fouenda, Rom.14.1. *Infirmitatis in fide exempla* : Moses, Numer.11,v.21.22. Gedeon, Iudic.6 v.13.14.15. Petrus, Matt.14.v.30.31. Discipuli, 8.26.& 26.56. Mar.14.50. Ioan. 11.8. Nicodemus, Ioan.3.2. Pater Dæmoniaci, Marc 9.24. multi Principes, Ioan.12.42. Ioseph. Arimathæus, 19.38. Infirmi pro ægrotis. Vide AEGROTVS : &, ÆGRITVDO.

[Infirmus, Æger, morbo affectus, Psal.6.3. Debilis corpore, Leuit.25.35. Animo debili, seu in fide nutans, nec satis adhuc confirmatus, Act.20.35. Rom 14.v.1.2.1. Cor.1.7.&c. Despectus, abiectus, vilis 2. Cor.4.10.& 11.21.& 13.v.4.9.1. Thes.5.14. Impotens, nullius vsus extra Christum, post eius manifestationem, Gal.4.9. Nudus, non munitus, caducus, Gen.42.9.2. Par.34.10.]

INFOECVNDA nulla obedienti Deo, Exo.23.26. Deut.7.14. V. sterilis.

INFELIX. (V. miser.) Rom.7.24. suo loco.

INGRATITVDO, Ἀχαριστία, Est nostri officij aduersus nostros benefactores prudens prætermissio, aut impudens denegatio. Natura enim ipsa nos obligat ad ἀντίδωρα. Hoc autem vitium semper apud omnes Gentes grauissimum habitum est, & homine indignum. Ingratus est qui dissimulat: ingratior qui non reddit: ingratissimus omnium qui oblitus est. Bernardus. Luc.6.35.

INGRATITVDO & eius punitio, Genes.31.1.& 40.23. Exod. 1.8. Deut.13.3.&c. Iudic.2.1.& 6.8.& 8.33.& 12.1.1. Sam.10.18.& 12.8.& 25.v.3.10.2. Sam.14.30.2. Paral.24.21. Prouerb. 17.13. Esai.1.2.& 5.4. Ierem.2.v.5.6. Ezech.16.1.&c. Oseæ 10.1.& 13.v.2.6. Mich.6.3. Matth.11.20. Lucæ 17.18. Ioan. 11.46. Roman.1.21.2. Timoth.3.2. Deut.32.18. Ierem.8.7.

Ingratitudo damnatur, Eccl.9.15. Rom.1.18. Col.2.7.& 3.15.1. Tim.5.4.2. Tim.3.2.2. Pet.1.9.& 2.20. Ingratitudinis pœna, Iudic.8.16.2. Par.24.25. Prou.17.13. Ezech.16.43. Luc. 9.5.& 13.35.& 14.24. Isa.5.5.

Ingratitudinis exempla: Laban, Genes.31.1. Præfectus pincernarum, 40.23. Pharao nouus, Exo.1.8. Actor.7.18. Israelitæ, Exo.17.3.& 32.1. Num.11.v.1.4. Iudic.2.2.& 8.35.1. Sam. 30.6. Ierem.2.5.& 18.20. Ezech.16.22.& 20.8. Ose.2.8.& 8.14.& 11.3.& 13.6. Ammonitæ & Moabitæ, Deut.23.3.4. Saul, 1. Sam.18.8.& 19.10. Viri Ceilæ, 23.11. Nabal, 25.10. Hanon, 2. Sam.10.4. Dauid, 11.5. Absalom, 14.30.& 15.13.

Iero-

Ieroboam,1.Reg.12.28.Rex Iſraël,2.Reg 6.v.13.31.Ammonitæ,Moabitæ,& Idumæi,2.Par.20.10.Ioas Rex Iuda,24,v.21.22.Amaſias Rex Syriæ,25.14.Ozias, 26.16. Ezechias, 32.25.Iſrael,Nehem.9.17.inimici Dauidis,Pſ.35.12.& 109.4.Hebræa,gens,38.21.& 78.11.& 106.7.Iudæi,Eſai. 1. v.2.3. & 5,4.Ioann.1. 11. & 5 43. Tyrij,Amos 1.9.Corozaim,& Bethſaida,Matt.11.21.Luc.10.13.Capernaum v.15. Inuitati ad nuptias,Matth.22.3 Nazareni,Luc.4.29.Samaritani,9.53.nouem Leproſi,Luc.17.18. Cultores vineæ,20.v.11.14. Domini Pythoniſſæ,Act.16.v.19 20. Milites,27 42. patres in deſerto,Hebr.3 10.

INGREDI ad Patres,Gen.15.15. aggregari ad populos ſuós, 25.8.Numer.27. 13. & 31. 2. Ingredi viam vniuerſæ terræ, Ioſ.25.14.1.Reg.2.2.periphraſis eſt mortis, & ſignificat idem quod mori.

INGREDI & egredi Hebræis, cùm de iis agitur qui publicùm munus gerunt,eſt domi & foris, pace & bello Rempubl.adminiſtrare,Num.27.v.17.21.Deut.31 2.1.Reg.3 7.& verſari in loco aliquo,officiúmque ſuum facere, Ier.37.4. Act.1.21 Hebraiſmus.

Hoc itaque dicendi genus vt plurimùm declarat apud Hebræos functionis publicæ, eiúſque laborioſæ adminiſtrationem :potiſſimùm autem cùm de iis agitur,qui publicum munus gerunt,vt ex Deut. 31. 2. apparet: vbi Moſes dicit,ſe propter ſenectutem non poſſe ampliùs ingredi & egredi,id eſt,muneris ſui laboribus ſatisfacere : cùm alioquin vegeta eſſet ꝗ ſius ſenectus,Deut.34 7.Item ex 2. Par.1.10. vbi Salomon prudentiam & intelligentiam petit à Domino, vt poſſit ingredi & egredi cum populo:id eſt,non vt cum populo ſimpliciter verſari , ſed vt ſuum officium facere poſſit.Item ex 1.Par.27.1. Interim tamen non nego,ad priuatæ etiam vitæ officia hanc parœmiam pertinere,vt Deut.28.6.pſal.121.3.Ioan.10.9.

INGREDI ad puellam,vel virginem , vel mulierem,eſt rem cum ea habere, Geneſ.29.21.2.Sam.11.4. & 16.22. Amos 2.7.

INGREDI in gaudium Domini:Hebræorum more ſignificat percipere fructum benignitatis Domini, & reipſa ſentire quàm gratum fuerit ſerui officium domino ſuo, Mat.25. 21.Simile dicendi genus habetur Pſa.69.28.cuius dicti ſenſus eſt:ne accenſeantur iuſtis.

INGREDI in Regnum cœlorum, Matth.5 20.eſt,dignos eſſe

qui in Ecclesia doceant, vt ex antecedentibus liquet. Neque enim de quorumuis piorum officio, sed de solis Doctoribus, eo loci agitur, & nomine regni cœlorum, vt alibi sæpe, non triumphantem, vt vulgò loquuntur, sed militantem adhuc & ministerio Pastorum egentem Ecclesiam intelligit Christus.

INHOSPITALITAS, Iudic. 8.5. & 19.18. 1. Sam. 25. 9. 14. Sap. 19. 13. Matth. 25. 43. V. Hospitalitas.

INHVMANITAS damnatur. Prou. 21. 13. & 28. 27. Abd. v. 10. Rom. 1. 31. *Inhumanitatis exempla* : Ciues Gabaa, Iudic. 19. 15. Saul, 1. Sam. 19, 15. Edom, Amos 1. 11. Principes Sion, 6. 6. Samaritani, Luc. 9. 53. Sacerdos quidam, 10. 31. Leuita quidam v. 32. Filius senior, 15. 25. Vide Comitas, Humanitas.

INIMICITIA, ἔχθρα, Est ex odio conceptum desiderium nocendi illi, quem iam odimus. Quod si apertis signis sese declarat, apertæ inimicitiæ dicuntur: sin autem occultum adhuc est, & latens in animo, simultas appellatur.

INIMICITIAE damnantur, Gal. 5. v. 19. 20. Inimicitiæ æternę inter serpentem & mulieris semen, Gen. 3. 15.

INIMICI hominis, domestici eius, Matt. 10. 36. Inimici non passim contemnendi, 1. Sam. 14. 14. & 17. 43. 2. Sam. 21. 20. 1. Reg. 20. 1. &c. 2. Reg. 14. 8. sed diligendi, & beneficiis superandi, ac deuinciendi, Exo. 23. 4. 5. Matt. 5. 44. Luc. 6. 27. *Dilectionis inimicorum exempla*: Ioseph, Gen. 45. 3. Dauid, 1. Sa. 26. 9. 2. Sa. 16. v. 7. 8. 9. 10. Elisęus, 2 Reg. 6. 22. Christus, Luc. 23. 34. Rom. 5. 8. Stephanus, Act. 7. 60. Paulus, 2. Tim. 4. 16. Inimicis beneficia conferenda, Prou. 25. 21. Rom. 12. 20. Inimico reconciliato non temerè credendum, 1. Sam. 24. 17. & 26. 21. 2. Sam. 3. 26. [*Inimicus* perpetuus Christi & Ecclesiæ, Satan, Matt. 13. v. 25. 28. 39. Luc 10. 19. *Inimica*, Ecclesiæ Mich. 7. v. 8. 10. 1. Cor. 15. 26. Iac. 4, 4. *Inimici* inuisibiles & formidabiliores, Luc. 1. v. 71. 74. *Inimici* filiorum Dei in genere, & in specie, Gen. 22. 17. Psal. 5 9. & passim. Apoc. 11. v. 8. 12. *Inimicus* homo hominis, Exod. 23. 4. & frequenter in Script.]

INIQVITAS : Iniquitas pro ipsa pœna, vel punitione pro iniquitate inflicta, Genes. 19. 15. Sic accipiunt nonnulli, & Gen. 4. 13. 1. Sam. 28. 10. Psal. 32 5, & 69. 28. Iniquitas abundabit, Matt. 24. 12. 1. Ioan. 5. 19. Iniquitas omnis peccatum, v. 17. Iniquitas in Deo nulla, Psal. 92. 16. Rom. 3. 5. & 9, 14.

Iniqui-

Iniquitas impiorum (Vide IMPII) Iniquitatem suam portabit quisque Deut.24.16.2.Reg.14.6.2.Par.25.4.Ezech.18.20. (Reliqua vide in vocibus OPVS & ONVS) Ierem.31.29.30.

INIVRIA nemini facienda, Leuit.19.13.& 25.17.Psal.15.3.Mat.7.12.1.Thess.4.12.Iniuria propria non vlciscenda, sed Deo committenda, Deut.32.35.Matt.5.39.Rom.12.19. Hebr.10.30.Prou.20.22.Iniurias acceptas obliuisci iubemur, Leuit.19.18.Iniuria dissimulanda, Pro.12.16. Iniuriæ condonandæ, (Vide Condonatio) Col.3.13.Matt.18.21. &c. Ex animo: Matt.6.12.& 18.35. Quoties: Matt.18.21. Maturè: Eph.4.26.Etiam inimicis: Mat.5.44.c. Sic Deus nobis in Christo propitius est: Col.3.13.Mat.6.14. Et contrà: Mat.18.15. Iacob.2.13.Mat.7.2.Exempla, Abrahę, Gen.20 17.Iobi, 42.8.Christi: Col 3.13.*Iniuriæ illatæ & passæ exempla*: Ioseph à fratribus, Gen.50.15.duo Hebræi, Exodi 2.14. Dauid ab Ammonitis, Syris & Semei, 2.Sam.10.6. & 19.19. 1.Paral.19 6.Hebræus ab Ægyptio, Act.7,24. à Corinthiis fratribus quibusdam, 1.Cor.6.8.2. Cor.7.12.

INIVSTITIA, pro falsa doctrina, 2.Thessal.2.12. Omnis iniustitia Deo abominabilis, Deuter.25.16. Merces eius, 2.Pet.2.13.

INNOCENTIA, contraria malitiæ, est talis affectio animi, quæ nemini noceat, ac ne nocere quidem velit. Rom.16.18..

INNOCENS nullus apud Deum, Exodi 34.7. (Vide IVSTVS) Innocentia Samuelis, 1. Sam.12.3.Dauidis, 24.v 10.11 12.&c.Innocentia sua cuique tuenda, & malæ suspiciones amouendæ, Ios.22.22.1.Sam.1 14.1.Reg.18.17. Ierem.37.12. Act.2 14 & 6.4 & 7.2.& 28.17.V.Insons.

INNVERE pro, signis & nutibus petere, Luc.1.62.

INOBEDIENTIA est, quæ vel omnino negligit: vel ex parte tantum, vel perfunctoriè, non autem ex animo, legitimũ superioris iussum exequitur.

INOBEDIENTIA, eiúsque punitio, Genes. 2.v.16 17.& 19.v.17.26 Leuit.10.1.& 26.14.&c.Num.14 v.28.41.& 16 31.& 20 24.Deut.11.ver.16.28.& 17.12 & 18.v.19.20 & 27 16.&c.28.15, &c 1.Sam.12.15.& 13.11 & 15 24.& 28.16 2.Samu.6.6.1.Reg.11 9.& 13.15 & 14.17.& 20 35.&c. 2.Par.7 19.& 6 v.16 19 Esa.24 5.Ierem.11.v.3.8.& 13.8 & 17 27.& 26 4.& 35.1.&c.Ion.1.3.Matth.17.17.Actor.7.39.Rom.2.8. Galat.3.10.2.Thess.1.8.Inobedientia quàm grande scelus 1 Sam.15.23.

Inobedientia infidelitatis comes, Ephes. 2.2. eius pœna Deut.30.v.17.18.2.Theſſ.3.14.Heb.2.v.2.3.

Inobedientiæ & eius pœnæ exempla: Adam & Eua, Geneſ. 3.v.6.16.17.Roman.5.19.Pharao,Exodi 7.14. & 8.32.& 9. 33.& 10.20.& 14.v.27.28. Iſraelitæ, 17.4. Numer.14.v.41. 44.Deut.9.verſ.23.24.(Quidam Iſraelita,1.Reg.20.36.)2. Reg.17.14.Achan,Ioſ.7.1.&c. Saul,1.Sam.13.13.& 15.19.Vir Dei,1.Reg.13.v.21.26 Rex Iſrael,20.42. Naaman, 2. Reg. 5.13. Ioas Rex, 13.19. Ioſias, 2. Paralip.35.22.Ionas,Ion. 1.3.& 2.1. Cæci illuminati, Matth. 9.31. quidam Iudæi, Tit.1.10. Inobedientia,erga parentes damnatur, 2.Tim. 3.2.

INSANIA,morbus animi,veris Dei ſeruis à mundo obiicitur. *Exempla*: Dauidi, 2.Sam.6.20. Prophetæ Iehu vngenti.2. Reg.9.11.Chriſto,Marc.3.21.Ioan.10. v.19.20. Paulo, Act. 26.24.V. Act.12.15. 1.Cor.14.23.

INSATIABILIA tria,Prou.30.15.additur quartum,ibid.

INSIDIAE: *Inſidiarum ſtructarum exempla*: Eſau Iacobo,Geneſ. 27.42.Ioſua Hai,&c. Ioſ.8.12. Abimelech Sichimitis & Baalitis,Iudic.9.v.25.34.42.43.Dalila Samſoni,16.12.Iſraelitæ Beniamitis,20.v.29.36.37.38.39.Saul Amalech,1.Sam. 15.6.Dauidi,18. v.15.16.17. & 24. v.12.13. Baaſa Nadab,1. Reg.15.27. Iezabel Eliæ, 19.2.14. Benadad Regi Iſrael,2. Reg.6.8.Ozias Pekach, 15.30.Serui Amon, 21. ver.22.23. Ieroboam Abiæ, 2. Paral. 13.13. Ammonitis & Moabitis Deus,20.22.Zadab, Ioas,24.26. Ieruſalem Amaſiæ, 25. 27. Bagathan & Thares Aſſuero, Eſth.6.2. Impius pio, Pſalm. 10.v.8.9.Iudæi Chriſto,Matt.26.4.Marc.14.1.Luc. 6.7.& 11.v.53.54.& 19.47.Herodias Ioanni, Marc.6.19. Iudæi Paulo,Act.9.v.24.25.29.& 20.v.3.19. & 23.15. & 25.3.2. Cor.11.26.

INSIPIENTIA,V.STVLTITIA.

INSONS non occidendus,Exodi 23.7.(V.Innocens.)Pro.1.11.

INSTAVRATIO omnium per Chriſtum,Eph.1.10.

INTEGRITAS corporis,pro valetudine,ſicut & integrũ corpus pro ſano & incolumi,Eſai.1.6.Act.3.16. (Vide Simplicitas) Animi.1.Theſſ.5.23.Iac.1.4.

INTELLECTVS à Deo eſt,Pſal.119.v.18.34.73.125.144.169. 2. Tim.2.7.Qualem habeamus: Eph.4.18.

INTELLIGERE Iudæos Deus optat, Deut.32.29. intelligens cor,29,4.

INTELLIGENTIA noſtra eſt verbum Dei, Deut.4.6.Intelligentia

gentia vera quæ, ibid. Iob. 28. 28. Ose. 14. 9. intelligentia replentur artifices tabernaculi, Exodi 31.3.&35.31.Iob. 32. 8.

INTEMPERANTIA, ἀκρασία, est immoderatus voluptatũ corporis cùm adsunt, vel cùm haberi possunt, vsus & appetitus: Vel, Nimius, quòd eæ absint iisque minimè fruamur, dolor & tristitia. V. Sirach. 37.32.1. Cor. 7.5.

INTEMPERANTIA pro dapibus ex alienis interuersis facultatibus ad luxum comparatis, Matth. 23. 25. Vide GVLA.

INTENTIO: Intentio nostra in Dei cultu constituendo sequenda non est, Deuter. 12.8. Prou. 14.12. & 16.25. Esa. 3.8. & 65.11. & 66. v.3.4. Ioan. 16.2. 1. Tim. 4. v. 1.3. Coloss. 2. v. 8 23. *Eorum qui suam intentionem secuti, lapsi sunt, exempla*: Ioseph, Genes. 48. v. 18.19. Iosua, Num. 11. v. 28.29. mater Michæ, Iudic. 17.3. Saul, 1. Sam. 15.15. ducenti Viri, seu populus Absalonem secutus, 2. Samu. 15.11. Rex Israel. 1. Reg. 20.42. Giezi, 2. Reg. 4.27. Ozias, 2. Paral. 26.16. Petrus, Matth. 16. 22. Ioann. 13 8. Discipuli, Marc. 10. 13. Lucæ 18.16. Ioannes, Marc. 9. v. 38.39. Iacobus & Ioannes, Luc. 9. v. 49.50.54.55. Iudæi, Rom. 10.2. Paulus, Gal. 1.13. (Vide ZELVS) Intentiones, quas vocant, vel ex eo satis euertuntur, quod τὸ ὑπακούειν, id est, obedire, Roman. 1.5. 1. Petr. 1.22. & κηρύσσειν, id est, prædicare (vt ex locis citatis, & ipsa verbi notatione apparet) se mutuò respiciunt. Intentiones damnantur, Deut. 12.8. Rom. 14. 7. Col. 2. v. 8.23 1. Tim. 4. v. 1 3. (Vide Opinio.)

INTERIOR homo, V. HOMO.

INTERCEDIT Abraham pro Sodomitis, Gen. 18.23.

INTERCESSOR noster Christus, Rom. 8.34. V. suo loco.

INTERPRETATIO somniorum à Deo est, Genes. 40. 8. Dan. 2.28. Scripturæ, iuxta analogiã, proportionem fidei Rom. 12.6. Interpretatio à Spiritu Dei est, 1. Corinth. 12.10. Interpretatio Ecclesiæ necessaria est, 14. v. 27.28. Dei donum est, Gen. 40.8. Dan. 2. 28. 1. Corinth. 12. 10. & 14.13. 2. Petr. 1. 20. Eius vsus 1. Cor. 14.13.19. Abusus. v. 17.

INTERROGANDVS Deus in infirmitatibus, 2. Reg. 1.16.

INTROIRE & exire, Vide INGREDI & egredi.

INVENIRI in Christo, est Christo per fidem insitos comperiri, Philip. 3.9.

[Inuenire gratiam in oculis Dei, Genes. 6.8. & 19.19. Exod. 33. ver. 12.13.16. & 34.9. 2. Sam. 15.25. Luc. 1.30. Act. 7.46

Inuenire gratiam coram hominibus, Gen.18,3 & 30.27. *Exempla*, Ioſeph. Gen.39.4. Ruth, Ruth.2.v.10.13. Anna, 1. Sam.1.18. Dauid, 1. Sam.16.22.&.20.3. & 27.5. Adad, 1. Reg. 11.19. Eſther. Eſther, 2.v.9.]

INVIDIA, φθόνος, Eſt ægritudo animi, ſi eo, quod concupieris, alius potiatur, ipſe careas. Vel, eſt animi triſtitia de alieno bono, quod illi vel lucrũ, vel gloriam affert. Duas eius partes conſtituit, (Nimirum ſiue quis, quod ipſe eſt, alium eſſe nolit: ſiue alium videns ſe præſtantiorem id ægre fert.) Anſelmus Rom.1.

INVIDIA & odium, Geneſ.4.5 V. plura in exemplis. Exodi 1. 8.& 20.13. Leuit.19.17. Num.35.v.20.23. Deut.19.11. Prou. 10.v.12.18. Ezech.25.15. Luc.15.28. Ioann.12.4 1. Ioan.3.13.& 4.20. Inuidia *damnatur*, Iob.5.2. Pſalm.37.1.& 37.3. Prou.14. 30. Rom.1 29 & 13.13.1. Cor.13.4.2. Corint.12.20. Gal.5.21. Tit.3.3. Iac.3.14.& 4.v.2.5.1. Petr.2.v.1.2. Inuidia, communis omnium morbus, Eccleſ. 4.4. ex quæſtionibus & pugnis naſcitur, 1. Timoth.6.4. Inuidiæ merces, Prouerb. 28.22.

Inuidiæ exempla: Satan, Geneſ.3.1. Sap.2.24. Cain, Gen.4. 4. Palæſtini, 26.14. Eſau, 27.41. Rachel, 30.1. Fratres Ioſeph 37.v.4.8.11. Act.7.9. AEgyptij, Exod.1.13. Ioſue, Num.11.v. 28.29. Aaron & Maria, 12.v.1.2. Ephraimitæ, Iudic.8. v.1.2. Eliab frater Dauidis, 1. Sam.17.28. Saul, 18.8. Philiſthæi, 29. 9. Achitophel, 2. Sam.17.23. Sanaballat & Tobias, Nehem. 2.10. Aman, Eſth.5.13. Principes & Satrapæ Darij, Dan.6. 4. Phariſæi, Matth. 9.11. Ioann. 12 19. Diſcipuli Ioannis, Matth.9.14. Ioann.3.26. Principes Sacerdotum & Scribæ, Matth.21.15. Iudæi, 27.18. Actor.13.45.& 17.5. Frater prodigi Filij, Luc.15.28. quidam Phariſæi, 19.39. Pontifices & Phariſæi, Ioan.11.47. Sacerdotes, Magiſtratus Templi, & Sadducæi, Actor.4.v.1.2.& 5.17. Auditores Stephani, 7.54. Corinthij, 1. Corinth.1.11. Pſeudoapoſtoli, Philipp.1 15.

INVOCATIO DEI, Eſt ardens affectus in Deum tendens, quo tum petimus & expectamus à ſolo Deo, propter Chriſtum, dona ſpiritualia & corporalia, ſecundùm ipſius mandatum & promiſſiones: tum pro donis acceptis gratias ipſi agimus.

INVOCARI nomen alicuius ſuper aliquem, eſt de nomine illius vocari, Geneſ.48.16. Deu.28.10.4. Eſdr.4.25. Dan. 9.v.18.19. Eſa.4.1. Ierem.7.10. Inuocare nomen Dei ſuper aliquem

ab amicis

ab amicis arguitur,15.5.& 19. 6. & 34. 37. peccatum suum agnoscit,42.6.orans pro amicis,exauditur,v.10.duplo ditior,quàm fuerat antè,redditur,v.10.moritur,v.17.eius patientia celebratur, Iac.5 11 (.i.dolens,gemens.)

IOCHEBED, vxor Amram, Exod.6.20.Num.26.59.nata ex Leui in AEgypto,ibid. Mater Aaronis, Mosis & Mariæ. Exodi 6.20.Numer.26 59.(i. Domini gloria vel grauitas.)

IOEL, Phatuelis filius aduersus Iudam vaticinatur, Ioel.1. 1.visibilem Spiritus Sancti gratiam prædicit,2.v.28.29.adimpletur,Act.2 17.(i.Incipiens.)

IOHANNAN filius Carea Godoliam,vt sibi ab Israele caueat, in tempore mouens reiicitur, tanquam falsus accusator, Iere.40 v.13. 14. occiso Godolia ad eum reliquiæ Iudæorum confugiunt,41.14.ad Ieremiam eas adducere, vt pro illis Deum oret & consulat, rogat, 42,v.1.2.3.Ieremiam falsum loqui ait,43.2.,Ieremiam cum toto populo in AEgyptum abducit,v.5.6.7.

IOHANNA,Vide IOANNA.

IOHANNES Baptista, promissus, Malach.3.1.& 4. 5.in vtero matris Spiritu S. repletus, Lucæ 1. 15. in vtero matris exultat,v.41.44.nascitur,v.57.circumciditur,v.59. à Deo missus,Ioann.1.6.vocatur Angelus,Matth.11.10.Marc.1.2. Luc. 7. 27. Elias, Matth. 11.14.& 17. vers.13. Mar. 9. 13. non propheta, Ioann.1.21.ideóque negat se esse Eliam. ibid.Iudæi enim expectabant παλιγγενεσίαν Eliæ Thesbitæ,ex loco Malach. 4. 5. sed spiritu & virtute Eliæ, vt explicatur Lucæ 1.17.vocatur item lucerna,Ioann.5.35. Propheta Christi, Luc.1.76. plusquam Propheta dicitur, Matth.11.9.Lucæ 7.26.negat se esse Christum, Ioan.1.20. & 3. 28. (Iohanan. i. gratiosus apud Deum Græcè ἰωάννης.

Initium prædicationis Iohannis Baptistæ, Matth. 3.1. loci in quibus ministerium suum exercuit, v. 6. Marc.1. 4.Lucæ 1. 80. Ioann.3.23.in deserto habitasse,quo sensu dicatur, Vide DESERTVM. eius in cultu & victu austeritas,Matth. 3 4.Marc.1.9.nec edisse, nec bibisse dicitur, figurata κατ' ὑπερβολὴν oratione, communi videlicet cæterorum hominum more, Matth.11.18.eius in arguendo Herode magnanimitas,14.4.Marc.6.18.Luc.3.19.officium, Esa.40.3.Matth.3.3.Marc.1.3.Luc.1.v.16. 76. & 3.4.& 7.27. Ioan.1.v.7.22.31.& 3.28.& 5.75. Iohannis & Christi colla-

tio, Marc.1.7. Luc.3.16. Act.13,25. & 19.4. mors, Matth.14. 10. Marc.6.27. sepultura, Matt.14.12. Marc.6.29. in Baptisma Iohannis baptizari quid sit Vide BAPTIZARE.

IOHANNES Zebedæi filius, vocatur à Christo, Matt.4.21. Mar.1.19. Luc.5.9 Christo dilectus est, Ioan.13.23. & 19.26. & 20.2. & 21.20. in Samariam mittitur, Act.8.14. se Christi seruum vocat, Apoc.1.1.

IOHANNES, qui & Marcus, Actor.12.12. à Paulo & Barnaba cooptatur, v.25. & 13.5. ab iis dimissus Ierosolymam redit, vers.13. Barnabam solum comitatur, 15.v.37.39.

IOIDA Sacerdos cum Centurionibus & Decurionibus de liberandis religione & rege, sanctè conspirat, 2.Reg. 11.4. 2. Paral.23.1. illis Dauidis arma distribuit, 2 Reg.11. 10. 2. Paral.23.9. Regem in medium prolatum inungit, & imposita corona consecrat, 2. Reg.11.12. 2. Paral.22.11. Athaliam è templo detrusam occidi iubet, 2. Reg. 11.15. 2. Paral.23.14. de vero Dei cultu restituendo cum Rege & Populo paciscitur, 2 Reg.11.17. 2 Paral.23.16. eo docente & viuente Rex pietatem colit, 2 Reg.12.2. 2. Paral.24.2. Vxorem ex stirpe regia duxerat, 2 Paral. 22.11. moritur, 24.15. regio sepulchro propter vitæ sanctimoniam honoratur, 24.16. eo mortuo Principes adulatores Regis mores corrumpũt, v.17.18. (Iehoiad a. i. scientia Domini.)

IONADAB prudens, carnalis, & nequam, Ammonis amicus, 2 Sam.13.3. mali consilij Amnoni autor est, v.5. (i. Domini munificentia.)

IONADAB, filius Rechab, Iehu partes in delenda idololatria sequitur, 2 Reg. 10 v.15.16.17.

IONAS (Ionah. i. columba) Propheta, 2 Reg.14.25. vocatio Ionæ, Ion.1.1. eam vt fugiat, in Tharsim se recipit, v. 3. in mare deiicitur, v.15. à pisce absorbetur, 2.1. eius ventre tribus naturalibus diebus continetur, v.2. illinc Deum orans exauditur, v.3. & liberatur, v.11. Niniuitis suam prædicit ruinam, 3.4. Ionas typus Christi, Matt.12.39.40. & 16.4. Luc.11.30. Ionæ ira, & eius oratio ob Niniuen seruatam, 4.v.1.2. à Deo damnatur, v.4.

IONATHAN, Mosis ex Gersone nepos, idoli Sacerdos, Iudic.18.30. (i, à Deo datus, vel Domini donum.]

IONATHAN Dauidis patruus, gigantem vigintiquatuor digitos in manibus, & pedibus habentem occidit, 1. Paral.20.v.6.7. eius prudentia laudatur, 27.32.

IONA-

[IO]NATHAS Sauli filius amabilis, 2. Sam. 1. 26. cum Armigero Philisthæos profligat, 1. Sam. 14. 13. propter mel gustatum à patre morte damnatur, v. 44. à populo liberatur, v. 45. Dauidem excusat, 20. 28. Dauidem profugum solatur, 23. 16. in prælio occumbit, 31. 2. 2. Sam. 1. 4. plangitur à Dauide, v. 17. 26.

[IO]PPE, i. pulchritudo: Oppidum Palestinæ maritimum, in tribu Dan. Act. 9. 36.

[IO]RAM, filius Iosaphat, regnum auspicatur, super Iehuda 2. Reg. 8. 16. 2. Paral. 21. 1. occidit fratres suos, v. 4. impietatem Achabi sequitur. v. 6. Ob quam grauissime punitur v. 12. ad finem vsque miserrimè moritur, v. 19. ignominiosè sepelitur: v. 19. 20.

[I]ORAM Rex Israel, in locum demortui fratris vngitur, 2. Regum 1. 17. impius est 3. v. 2. 3. à Iehu occiditur, 9. 24. (Iehoram. i. Domini excelsus).

[I]ORDANIS fluuius, filiorum Ruben terminus, Iosue 13. 23. irrigua est eius regio, Genesis 13. 10. ad Leuitarum ingressum diuiditur, Ios. 3. v. 15. 16. eum siccis pedibus transeunt Israelitæ, v. 17. in eo baptizat Ioannes Baptista populum, Matthæi 3. 6. Marc. 1. 5. Christum, Matth. 3. 13. Mar. 1. 9. Lucæ 3. 21. Ioann. 1. 32. in Iordane lauatur Naaman, & sanatur, 2 Regum 5. 14. (iarden. i. riuus iudicij.)

[I]OSAPHAT, filius Asæ, regnum iuda sortitur, 1 Regum 15. 24. 2. Paral. 17. 1. initium regni eius, 1 Regum 22. 41. eius cum Achabo affinitas, 2 Paral 18. 1. pietas, 2 Regum 3. 11. 2. Paral 17. 7. & 20. v. 3. 5. 6. 31. 32. quòd Achabo affini impio opem tulerit, reprehenditur, 2 Paral. 19. 2. quòd cum Ochosia amicitiam inierit, reprehenditur, 20. 37. moritur, 1 Reg. 22. 51. 2. Paral. 21. 1. (i. Domini iudicium).

[I]OSEPH (hoc est, addat, vel addet auferenti probrum, nimirum Iosepho nato, alterum) iacobi filius ex Rachele, Gene. 30. v. 23. 24. Fratres accusat, 37. 2. præ fratribus à patre diligitur, v. 3. 4. somnia sua fratribus indicat, v. 6. 7. hinc eorum sibi inuidiam conflat, v. 8. ab illis venditur ismaelitis, v. 28. Dei timore præditus, flagitium cum hera committere recusat, 39. 9. ab ea falsò accusatus, v. 17. carceri includitur, v. 20. formosus erat 39. 6. & 49. 22. somnia interpretatur, 40. 12. è carcere eductus, Regis somnia exponit, 41. v. 25. 26. Saphenath Paneah appellatur, hoc est, occulta reuelans aut (vt veteri interpreti placet) Saluator mundi, v. 45.

vniuersæ Aegypto administrandæ præficitur, v.41.(Psal. 105.21.) Vxorem in Aegypto ducit, v.45. Fratribus se agnoscendum præbet, 45.3. Actor.7.13. patrem accersit, Genes.45.9. ei obuiam proficiscitur, 46.29. benedicitur à patre, 49.22. Deut.33.13. primogenituræ ius assequitur, 1.Paral.5.2. sepelit patrem in terra Chanaan, Genesis 50.13.14. benignus est erga fratres, v.21. vt ossa sua ex suo arbitrio sepeliant, fratres adiurat, ver. 25. moritur, ver. 26. eius ossa Chanaan delatae, in Sichem sepeliuntur, Exodi 13.19. Iosue 24.32. Ioseph, pro Tribu Ephrain, Apocal.7.8. [pro omnibus tribubus Psal.78.67. & 80.2. & 81.6. Abd.2.18. Zach,12.6. Pro decem tribubus, Ezech 37.16.19. Amos,5.v.6.15. & 6 6.] Iosephi fides: Heb 11.22.

Ioseph, Mariæ Deiparæ Virginis maritus, vir iustus, Matth. 1.19. in somniis ab Angelo, ne repudiet vxorem Mariam, monetur, v.20. ei obtemperat, v.24. in Ægyptum fugit, eóque Filium Dei transfert, Matthæi 2.14. hinc ab Angelo reuocatur, v.19.20. dicitur Pater Christi, Luc.2.v.27.33.41.48. ex vulgi potiùs opinione, quàm quòd res erat: expressè enim additur; Eum putatiuum fuisse Christi Patrem, Lucæ 3.23. (Vbi obseruetur regula illa vsitata: Sacræ scripturæ sæpe magis loquūtur de rebus ipsis secundùm vulgi opinionem, & hominum iudicium, quàm secūdùm rei existentiam. Sic spectrum Diabolicum Sauli excitatum vocatur Samuel, 1. Sam.28.15. Herodes Antipas, qui Tetrarcha tantùm erat, Rex appellatur, Marci 6.14. Euangelium stultitia dicitur, 1 Corinth.1.18. Sic & Christus Ioseph filius dicitur, Lucæ 4.22, &c.) Ioseph faber erat, Matth.13.55. Marc.6.3.

Ioseph Arimathæus, Senator prudens & honestus, Luc. 23.50. is à Pilato corpus Christi petit, Matth.27.ver.57.58. Marc.15.43. Luc.23.v.51.52. Ion.19.38.

Ioseph, qui & Barsabas, vnà cum Matthia eligitur Apostolus, Act.1.23. Idem cognominatus est Iustus, ver.23.

Ioses, Barnabas ab Apostolis cognominatur, & quare, Act.4.36. precium agri venditi Apostolis tradit, ver.37.

Iosias filius Amon, Rex Iuda constituitur, 2 Reg. 21.24. 2. Paral.33.25. vir pius est, 34.3. coram populo Deuteronomium legit, 2 Regum. 23.2. idola euertit, v.4. 2. Paral.34. 4. Sacerdotes Baal occidit, 2. Reg.23.20. verum Dei cultum restituit, 2 Paral.34.33. Phase celebrat, 2. Reg.23.21. 2 Paral 35.1. aduersus Regem Ægypti, contra Dei verbum

bum dimicare attentat, v. 22. in prælio vulnus accipit, v. 23. moritur, 2 Reg. 23. 29. 2 Paral. 35. 24. ſepelitur à populo, & lugetur, ibid. (Ioſiahu. I. incenſum ſeu thymiama Domini.)

IOSVA, qui & Ioſue, filius Num. Exod. 33. 11. Miniſter Moſis, Exodi 24. 13. Ioſue 1. 1. cum Caleb fideliter terram explorat, Numer. 14 6. Dux populi loco Moſis conſtituitur, 27. 18. Deuter. 3. 28. & 31, 7. terram Iſraelitis diuidere iubetur, Ioſ. 13. 7. moritur, Iudic. 2 8. Ioſue à Græcis Ieſus dictus, Heb. 4 8.

IOSVE, qui & Ieſus, filius Ioſedech, cum fratribus Altare inſtaurat, 1 Eſdr. 3 2. monitu Aggæi Prophetæ, Templo inſtaurando manum admouet, Agg. 1. v. 2. 14. typus Chriſti eſt, Zach. 3. v. 1. 2. 3.

IPSE, pronomen, pro ipſe Dominus, Hebr. 13. 3.

[Ipſe de Meſſia expreſſè dictum, Geneſ. 3 15. & 49 10. Deut. 18. 15. 2. Sam. 7. 14. Pſal. 22. v. 29. 31. & 45. 12. & 72. v. 15. 17. & 89. 27. Eſai. 11. 10. & 53. v 4. 5. &c. In N. T. ſæpiſſimè de Chriſto pronomen hoc δεικτικῶς poſitum legitur. Et de Spiritu S. Rom. 8. v. 16. 26.]

IRA, pro irati Dei iudicio, & iræ diuinæ effectis: hoc eſt, pœnis & calamitatibus, quæ ab irato Deo peccatoribus irrogantur, ſeu pro iis effectis, ex quibus iratus eſſe Deus intelligitur: vt ſolet Scriptura ἀνθρωποπαθῶς de Deo loqui, Matth. 3. 7. Lucæ 21 23. Rom. 2. 5 & 4. 15. & 5. 9. Epheſ. 5. 6 1 Theſſ. 1. 10. & 5. 9. pro vltione, ſeu vindicatione, qua Dominus terribiliter iratus, tandem mundum vlciſcetur, Coloſſ. 3. 6.

Latiori ſignificatione iræ nomen poteſt referri: ad omnes animi offenſiones, 1 Timoth. 2. 8. quæ prohibeant, quò minùs bona conſcientia Deum poſſimus inuocare, vt Matth. 5. 23. ſub qua ſpecie comprehendi etiam poſſunt reliquæ iniuriæ, quibus affici poteſt proximus, de quibus Eſaiæ 1. v. 15 10.

Iræ Dei exempla: Contra antiquiorem mundum, diluuium, Geneſ. 7 17. contra ædificatores turris Babylonicæ linguarum cófuſio, 11. 7. Sodoman, &c. ſulphureus ignis & ſubuerſio, 19. 24. Vxorem Loth non obedientem voci Dei, mira in ſtatuam ſalis metamorphoſis, ver. 26. tot & tanta prodigia in Ægypto facta, ſunt manifeſtiſſima iræ diuinæ teſtimonia, vt latè deſcribuntur Exodi 7. 8. 9. cap. contra Moſen, Exod. 4. 14. Deut. 3. 26. & 4 21. Iſraelitas, Exodi 32.

xodi 32.v.9.10.Num.11.1.& 25.3.& 32.13.Iudic.2.v.14.20.& 3.8.& 10.7.2.Sam.24.1.2. Reg.13.3 & 17.18. & 23.26. Esai. 5.25. & 47.6. Ose. 8.5. Zach.1.v.12.& 10.3. Aaronem & Mariam.Num.12.9.Aaronem.Deut.9.20.Balaam, Numer.22.22. Ozam, 2.Sam.6.v 7.8. Dauidem & Israelitas, 24.1.1.Par.27.24.Salomonem,1.Reg.11.9. Ierusalem & Iudam.2.Reg.24.20.1.Paral.27.24 Iosaphat.2.Par.19 2.Ierusalem, &c.propter Ioas,2.Par.24.18.Amasiam,25.15. Ezechiam,32.25.Pastores,Zach.10.3.interfectores & illusores seruorum suorum,Matt.22.7.Vide DEI ira.

IRA,IRACVNDIA.Ira ὀργὴ,est accensa & feruens animi ebullitio, quæ iniuriæ nobis factæ vindictam nostra æstimatione expetit & desiderat.

Iracundia ὀργιλότης, est animi propensio naturalis ad facilè & temere, ex quauis causa, irascendum.

Ira duplex est, illicita, qualis est superior descriptio, quę inter opera carnis recensetur,Gal 5,20.

Licita, qua quis ex amore iustitiæ,& odio peccati, cum moderatione vitiis irascitur. Nec enim Christiana religio constituit homines ἀπαθεῖς & ἀναισθήτους Bernard. Non irasci, vbi irascendum est, est peccatum emendare nolle.

IRA, seu iracundia in homine damnatur, Iob.36.13.Pro.18. 14. Eccles. 7.10.Matt.5.22. Eph.4.vers.26.31. Coloss.3.8.1. Tim.2.8.Tit.1.7.Iac.1.19. non omnis tamen ira, vtpotè quæ zeli nomine commendatur. (Vide ZELVS bonus) & quam Peripatetici fortitudinis cotem non temere vocarunt,sed quæ vel iniusta est, vel immoderata, Eph.4. 26.Ita stulti quàm noxia,Pro.27.3.Ira seu iracundia quantum mali pariat,Gen.4.5.Iob.5.2.Pro.12.16.& 14.29.& 15. 18.& 17.19.& 19.19 & 27.3.& 29.22. Eccl.7.10. Eccl.25,22. & 28.v.6.14.& 30 26.Mat.5.22.Luc.4.28. Gal.5.20. Ephes. 4.26.27.Col.3 8.Tit.1.7.Iac.1.19. Iræ alterius cedendum potiùs,quàm resistendum & repugnandum, Gen.27.42. Prou.22.24.& 29.22.Eccl.8,19,Matt.2.13.Iræ mala,Pro.15, 18.& 26.21.& 29.22.Iac.1,20.

Iræ iniustæ, seu vituperandæ exempla:Cain,Genes.4.5,Balach,Numer.24.10.Eliab, 1, Sam.17.28.Saul,18.8.& 20 30. principes Philistiim,29.4.Abner,2.Sam 3.8. Asa,2.Par.16. 10.Achab,1.Reg,21,4,Naaman, 2.Reg 5.11. Exercitus Ephraim, 2.Par.25.10. Ozias.26,19.Sanaballat, &c.Neh.4. 1.Nabuchodonosor, Dan.2.12.& 3.v.13 19.Elihu, Iob.32. 2.Aman

2. Aman, Esth.3.5. Principes Sedechiæ, Ierem. 37.14 15. Ionas, Ion.4. v.8.9. Gentes, Ap.11.18. Herodes, Matt.2.16. Iudęi, Luc.4.28. Frater prodigi filij, 15 28. Demetrius cum suis, Act.19.28. Cum iracundo amicitia non ineunda, Pro. 22.24. Iræ locum dare, Rom.12.19. est non irasci, cedere occasionibus litigandi, subterfugere materiam irascendi. Irasci dicitur Christus, Marci 3.5. sed non hominum iratorum more, in quibus ira nihil aliud est, quàm summa vindicandæ iniuriæ appetitio, ideóq. cum maleuolentia semper coniuncta est, & cum dolore quidem sed quem ex iniuria ipsis facta concipiunt, non autem ex eius vel improbitate, vel imprudentia à quo læduntur. At Christus contrà ita iratus dicitur Pharisæis, vt nihil prætermitteret, quo illos reuocaret ad officium, tantùm aberat, vt vlciscendi rabie ferretur. Irascendum, sed non peccandum, Eph.4.26. quo in loco agit Paulus de compescendis vitiosis affectibus. Ac proinde puto iram ibi minimè pręcipi, sed nos admoneri, vt si irascamur, sic saltem irascamur, vt quod ira, pessimus sanè consultor, suaserit, ne exequamur, atque adeò illi non indormiamus. Qui hoc dictum de ira laudabili accipiunt, non satis attendere videntur ad Pauli mentem, & loci circumstantiam. Cur enim, si hoc ita esset, moneret Paulus de ira ante Solis occasum semel domanda, eodem versu, cùm illam potiùs semper in nobis vigere oporteat?

Ira, pro zelo, seu studio rei sanctæ & iustæ. *Exempla:* Moses, Exo.16.20.& 32.19. Leu.10.16. Num.16.15. Deut.9. 20.&c. Ionathas, 1 Sam.20.34. Phinees, Num.25.v.7.8.2. Mach.2.54. Dauid, 2 Sa.12.5 & 13.21. Elias.1.Re.19 14. Ro. 11.3. Nehemias, Neh.5 6. Assuerus, Est.7.7. Eliacim, Sobna, & Ioahe, Esa.36 22. Ezechias, 37.1, Ieremias, Ier.6.11. Rex quidam, Matth.22.7. Christus, Mar.3.5. Paterfamiliâs, Luc. 14.21. Vide ZELVS bonus. Iræ filij, Vide FILII iræ, Iræ vasa, Vide VASA iræ.

[Ira Satanæ & meretricis mysticæ, Apoc.12.12.& 14.8.]

IRE ad Patres, periphrasis, pro mori, Genes.15.15, Vide INGREDI.

IRE ad Christum, pro credere ei, Ioan.6.35.

IRIS in nubibus, Gen.9.13. (Vide ARCVS) Est tanquam dimidia quædam pars alicuius arcus variegati sublimis, & in aëre suspensi. Eccl.43.12.13.

IRONIA, tropus quo vox vnius dissentanei, ad oppositum

dissentaneum significandum vsurpatur, in Scripturis frequens est, Deut.32.v.37.38. Iudic.10.14.2. Sam.5.6.1. Reg. 18.27.& 22,15.2.Par.18.14.2.2.Reg.1.9.Esa. 47.13. Ier.2.28. Ose.13.10.Matt.26.45.Mar.14.41.& 15.9.Ioan.19 14.1. Corint.4.8.2.Cor.4 12.& 11.19.& 12.v.1.3.

IRRISIO, Est de malo culpæ vel pœnæ, id est, alienæ vel culpę vel afflictionis recitatio cum risu & cachimo, ad fratris contemtum, à nobis facta. Gal.6.7. Deus non irridetur: Ne fallimini.

IRRIDETUR Christus, Ioann.19.2. *Irrisionis eiúsque pœnæ exempla*: Michol, 2.Sam.6.16. quadraginta duo pueri de Bethel. irridentes Elizæum, à duabus vrsis discinduntur 2.Re.2.v.23.24. Simei, 1.Re.2.44. Milites, Ioan.19.2.

IRRITATIO, (Ἐρίθεια καρδίας, Iacob.3 14.) Est facilis propter reuocatam in animum factam nobis iniuriam, in eum qui fecit, impetus & iræ propensio.

IRRITATIO abest à charitate 1.Cor.13.5.

ISAAC, Izchak (id est, risus, ex risu Abrahami sic dictus, Gen.17.v.17.19.) Abrahamo promittitur, 15 4. & 17. v.16. 19. & 18.10. Isaac ex sterili matre, Gen.16.1.& vulua iam emortua, 18.12. (Rom.4.19.) nascitur. 21.2. nomen illi imponitur, v.3. octauo die circumciditur, v.4. Act.7.8. Isaac promissionis filius, Gen.21.v.12. Gal.4.v.23.28. hæres Abrahæ, Genes. 15.4.& 21.10.& 24.36.& 25.5. Gal.4.30. Rebeccam vxorem ducit, Genes.24.67. peregrinatur in Gerar, 26.1. dicissimus est, v.13. cum Abimelech fœdus iniit, v.31. Iac. & Esau, benedicit, v.27.28.29.39.40. mortuus sepelitur, 35.29. vnigenitus Abrahami filius dicitur, quia Ismael, non censetur in familia, Heb.11.17.

ISAI, qui & Iesse, Dauidis pater, Ruth.4.17.1.Sam.16.3.1. Par. 2.v.13.15. Matt.1.6. vnà cum filiis ad sacrificium sanctificatur, 1.Sam.16.5. Samueli septem filios adducit, v.10. ad summam & honorabilem senectutem peruenit, 17.12. (.i. munus.)

ISAIAS Propheta. (Vide ESAIAS) Isaiam legit populo. Ioannes, Luc.3.4. Christus, 4.17. eum & Eunuchus Aethiops legebat, Act.8.30.

ISBOSETH, filius Saulis, Rex ab Abner constituitur, 2.Sam.2. 8.9. Abnerem, quòd concubina patris defuncti abusus esset, reprehendit, 3.7. occiditur, 4.7. Dauidis iussu eius caput sepelitur, v.12. (Ischboscheth.i. vir confusus, ignominiosus.

ISCHARIOTH , gentile nomen , Vide IVDAS Iscarioth.

ISMAEL Abrahami ex Agar ancilla filius , concipitur, Gen. 16.4. eius futura conditio, mores & nomen describuntur, v.11.12. nascitur , v.15. nomen illi ab Abrahamo imponitur, ibidem circumciditur , 17.23. persequitur Isaacum, 21.9. Gal.4.29. moritur, Gen.25.17. eius posteritas, v.12.&c. 1.Paral.1.29. Ismael, pro iis , qui ab Ismaele longo ordine & serie ortum duxerant, Genes.28 9. Familiare enim est Scripturæ sacræ, vt nomina propria pro gentilibus vsurpet.

ISMAHEL Nathaniæ filius, Godoliam dolo occidit, Ier.41. 2. & Iudæos qui cum eo erant, v.3. lacum cadaueribus eorum, quos occiderat, implet, v.9. Iohanam populi sui vindicem fugiens, ad Ammonem se recipit, v.15.

ISRAEL (id est, Princeps seu victor Dei) nuncupatur Iacob [Gen.35 10. Ab eo tempore sæpius patriarcha Iacob appellatur Israel Gen 37.3. & sequentib.c. Exo.5.1. Exo.32.13. 1.Reg.18.36. 1.Par.34. 2.Par. 30.6. Esai.8.14. Ose.12.13.]

ISRAEL, seu Israelitæ , omnium Iacobi posterorum patronymicum: ij hæreditas Domini nuncupantur. Deut.4.20. & 9.v.26.29. & 14.2. & 32.9. 2.Sam.21.3 1. Reg.8.ver.31.53. Psalm.47.5. & 78.71. & 106.v.5.40. & 135. 4. Esaiæ 19.25 & 47.6. Zach.2.12. Vide DEI hæreditas, &, HAEREDITAS Dei. Israel populus Dei, 2.Sam.7.24. 1. Paral.17.22. Esa.51. 19 Sceptrum hæreditatis Dei, Ier.51 19. Vinea Domininì, Psalm.80 9 Esa.5.1. Ier.2.21. Matth.21.33. Marc.12.1. Luc. 20 9. in Ægypto multiplicantur , Exo.1 7. Psalm.105.24. ob id affliguntur, Exod.1.13. Act.7.v.18.19. cæduntur à Philistæis, 1.Sam.31. 1.1. Paral.10.1. Pascha celebrant, Iosu.5.10. Exo.12.2. ex AEgypto cum opibus egressi , v.36, Psal.105. 37. à Deo electi, Deut.7.6. & 14.2. & 10.15 fœdifragi, Psal. 78.56. omnibus formidabiles, Iof.5.1. optime instituti, Deu. 18.14. &c. aduersus Mosen murmurant, Num.14.2. & 16.41. Dei obliti opprimuntur , Iudic.3.v.7.8 & 10.7. & 13.1. optant carnes, Num.11 4. Regem importune postulant, 1. Sam.8.5. rebelles sunt, Deut.9.24 Ægyptum repetere constituunt, Num.14.4. id facere prohibentur , Deut.17.16. à Deo reiecti sunt, Psalm.106.40. siccis pedibus Iordanem transeunt, Ios.3.17.

ISRAELITARVM contumacia , Exod.32 9. & 33 3. Deut 9.v.

13.Num.14.11.dignitas ac præstantia,Exo.19 6.Deut.4.7.& 7.6.& 26.19.& 33 29.2.Sam.7 23.1.Par.17.21.Psalm.147.20.idololatria eorum prędicta,Deut.31.16.&c.damnatur,& describitur, 32.16.&c.Iudic.2.11. & 8.33.& 10.6.Neh.9.18.Psal.78.58.& 106.v.19.28.37.38.Ezech.23 3. ingratitudo eorum,Neh.9.26.Psal.106.7.pedes non attriti, Deuter.8.4.nec vestimenta consumta,ibid.votum eorum, Numer.21.2.

ISRAEL, pro tota Ecclesia, Psalm. 125. 5. Galat. 6. 16. pro Iacobo Isaaci filio, Roman. 9 6. in priore parte versus:in posteriore metonymicè, pro gente ipsa Israelitarum.

ISRAELITIS semen perpetuum,Ierem.31.v.37.38.&c.

ISRAELITAE veri quinam censendi, Roman.9.8.Galat.6.16.

ISRAEL seu Israelitæ,pro decem Tribubus apostatis,1.Reg.12.16.1.Paral.10.1.7.quæ separant se à domo Dauid, 1.Reg.12.v.3.9.16.secundum verba Ahiæ Prophetæ,11.29. Vitulum à Ieroboamo nouo suo Rege conflatum adorant, 1.Reg.12.30.non tamen omnes, 2. Paral.11.16.vincunt Iudam,28.8.eorum captiuitas prædicitur,1.Reg.14.15. Ose.11.5.Amos,6.8.& 7.17.Israelitarum ab Assyriis oppressio, 2.Reg.13.22.eorum deportatio, 18.11. iuxta illud Deut.4.26,idololatria 1.Reg.12.28.& 14.15.2 Reg. 17.7 Ierem.3.v.6.20.& 11.v.10.13.Ezech.20.v.30 31. Ose.1.2.& 3.1.& 6.10.& 8.4.& 9.1.& 10.1.& 11.2.& 13.1. Amos 5.26. Iniquitas,Esa.28.1.Ier.5.11.& 7.1.& 13.12. Amos 2.6.& 5.12. conuersio,Ierem.31.9.liberatio,Ose 11.11.Israelitæ secundùm carnem vocantur, 1. Cor. 10.18.qui externis sacrificiis & ceremoniis adhuc vacabant, quæ seorsim à Christo & per se æstimata,dicuntur sanctificationes & iustificationes carnis,Heb.10.v.10.11.eò quòd ad animum vsque non pertingant.

[Quæ de Israele in scripturis S. dicta ocurrunt ad sequentes sectiones referri posse videntur.

1. Voce illa denotatur persona Iacobi Patriarchæ, cuius vt & posterorum Deus frequenter appellatur Deus.

2. Israelis nomine, Iacobi patriarchæ posteri omnes intelliguntur: duplici nomine considerati, nempe secundùm carnem & secundum spiritum, tum ante, tum post exhibitum in carne Messiam:qui Israel, domus Israel, filij

lij Israel, populus Israel, Israelitæ appellantur.

3. Israel, Iudæi seu Israelis posteri in tota tribu Iudæ, in parte tribus Beniamin & Simeonis, qui sub Roboamo & sequentibus Dauidis successoribus in veræ religionis professione permanserunt, distinctæ à decem tribubus, quæ sub Ieroboamo regnum constituerunt quod Israelis dictum est. At nomen Iudæorum, post reditum ex Babylone tributum est Israelitis, qui apud Prophetas ita designatur. Quæ autem in Nouo Testamento de Israele dicta occurrunt, quamuis ad Iudæos potius, quàm ad Israelitas decem tribuum referri videantur, tamen sectione secunda includuntur: quum Iudæis è Babylone redeuntibus multi Israelitæ decem tribuum admixti sunt, & duodecim tribuum Israel, ad quas Christus missus est, mentio fiat ab Euangelistis & Apostolis, totúsque Dei populus ex Israelis seu Iacobi Patriarchæ posteris, & Gentibus, in Messiam exhibitum credentibus & crediturís, compositus sit.

4. Tribus omnes populi Israelitici, hoc nomine sæpius à tribu Iuda distinguuntur.

5 Israel, Tribus Iuda, 2. Samuel. 15. 17. & 1. Reg. 12. 17. Speciatim verò ciues Ierosolymitani, 2. Paral. 31. 15.

6. Israel, decem tribus quæ regnum constituerunt à domo Dauidis separatum, & sub Ezechia funditus ab Assyriis euersum.

7. Israel, terra, regio, termini, fines Israel, Chanaan in qua Israelis posteri habitarunt.

8. Locus in terra Chanaan, Ios. 11. 16. & 2. Sam. 17. 25.

Israelita, quidam ex posteris Iacobi patriarchæ, Leuitic. 24. 10. Numer. 25, v. 8. 14. Iudic. 7. 11 1. Sam. 14. 22. & 17. 11. & 31. 7. In nouo Testamento Israelitæ nomine Iudæus intelligitur, tum Christi discipulus, tum eiusdem quoquo modo aduersarius, Ioann. 1. 47. Act. 2. 22. & 3. 12. & 5. 35. & 13. 16. & 21 28. Rom. 9. v. 4. 6. & 11. 1. 2. Cor. 11. 22. Israelitis mulier, Leuiti. 24. 10.]

ISSACHAR (id est, viri merces) Iacobi ex Lea filius, Genes. 30. v. 17. 18. benedicitur. 49. 14. Deuter. 33. 18. eius genealogia, Genes. 46. 13. 1. Paral. 7. 1. sors, Iosue 19. 17. [Hoc nomine etiam Issacharis tribus designatur, Genes. 49. 14. Deut. 27. 12. & 33. 18. Iudic. 5. 15. & 10. 1. 1. Paral. 12. 40. & 27. 18. 1. Paralip. 30. 18. Ezech. 40. versi. 25. 26. 33. Significat etiam sortem seu regionem Issacharitarum in terra Cha-

naan, Iof.17.11.1.Reg.4.17.]

ITALIA, regio & patria Romanorum, ab Italo rege fic dicta. Act.18.2.& 27.1.6.Heb.13.24.

ITER fabbathi, pro itinere duorum milliarium, Actor. 1.12. Itineris filiorum Ifrael dux Deus fuit, interdiu & noctu, Exodi 13.21. itineris Iacob comes Deus, Genef. 28.15.

IVBAL, Lameth & Ada alter filius, citharæ & organorum muficorum inuentor, Gen.4.21.

IVBILAEVS annus, & eius lex, Leuit.25.v.10.11.&c. Vide Solemnitas.

IVDA (ex Iehouæ & celebrandi verbo, Iehuda dictus) Iacobi ex Lea filius nafcitur, Gen.29.35. ducit vxorem, 38.2. nurũ fuam inceftu contaminat, v.10. benedicitur, 49.8. Deut.33.7. eius genealogia, Gen.46 12.1.Paral.2 3.

IVDA Tribus fola Dauidem fequitur, 2.Sam.2.10.& 20.1.1.Reg.12.20. eius idololatria, 14.22. Amos 2.4. Mich.1.9. V. IVDAEI. Ne fornicetur cum idolis, monetur, Ofe.4.15. eius captiuitas prædicitur, Ier.4.7.

[IVDA, Heb. Iehuda, patriarchæ Iacobi filius, cuius varia hiftoria à 29.cap.Gen. ad 50. defcribitur multis locis, ficut & in fequentibus libris. V. Teftamenti, & Matth.1.v.2.3. Luc.3.33.Heb.7.14.

2. Hoc nomine defignantur pofteri Iudæ patriarchę, qui tribum inter duodecim tribus conftituerunt, Num.2.3.Deut.27.12.Iudic.1.2.1.Sam.15.4.

3. Regnum Iudæ, quod ex tribu Iehudæ, parte item trib.Beniaminis & Simeonis cõftitutum eft. Huius etiam regni fubditi. Vide libros Regum, Paralip. Prophetarum maiorum & minorum: in quibus regni Iudæ frequens mentio.

4. Iudæi, feu populus ex captiuitate in Iudæam reuerfus, & quorum patres regibus Iudæ, feu Dauidis fucceforibus fubditi fuerant. V. Efdram, Nehem. Agg. Zachariam & Malachiam.

5. Tribus Iudę fors feu regio, 1.Reg 13.v.1.12.21.2.Reg.23.17.Luc.1 65.

6. Iudas, nomen difcipuli Chriftiani, Actor.9.11. Iuda Iohannæ filius, Luc.3.26. Iofephi F. Luc.3.30.]

IVDAEA, (quæ & Chananęa & Palęftina) aliâs eft tota terra duodecim tribuum: aliâs duæ tantùm tribus Iuda & Beniamin hoc nomine defignãtur. (V. Iudæi paulò inferiùs.)

IVDAE-

IVDAISMVS opponitur Christianismo: Gal. 1.13.14.&c. vtriusque Paulus fuit obseruantissimus: illius quidem vt hostis Christi, huius verò vt fidelis eiusdem præco.

IVDAS Iacobi frater, Marc.6.3. Iudæ v.1. Ioh.14.22.

IVDAS Iscariotes (id est, vt nonnulli coniectant, Hebræis *Isch-Keriyot*, hoc est, vir Keriot, seu Keriothites, ab vrbe in Tribu Iuda sic vocata oriundus, cuius fit mentio Iosu.15.25.) Apostolus eligitur, Matth.10.4. Marc.3.v.14.19. Lucæ 22.3. Ioan.12.4. fur erat & latro, v.6. marsupium eleemosynarũ habebat, 12.6.& 13.29. Christi proditor appellatur, Mat.10.4 & 26.48. Mar.14.44. à Satana possidetur, Luc.22.3. Christum osculo prodit, Matt.26.v.48.49. Mar.14.v.44.45. Luc.22.v.47.48. Ioan.18.3. peccatum agnoscit, Matt.27.3. pretium turpissimæ negotiationis abiiciens, laqueo sibi mortem consciscit, v.5. suspensus crepuit medius, Act.1.18. Iudæ horrenda conditio, Matth.26.24. Marc.14.21. Lucæ 22.22. eius perfidia multò antè cognita & prædicta, Psal.41.10 Ioan.13.18.

IVDAS Galilæus Pseudopropheta, seditionis autor, Act.5.37. hic & eius asseclæ pereunt, ibid.

IVDAS, qui & Barsabas: Hic & Silas ab Apostolis cum multa commendatione Antiochiam missi, Actor.15.vers. 22.25.

IVDAEVS verus quis, Rom.2. v.28.29. Iudæi vnde oriundi, Ezech.16 ver.3.4. Apostatæ sunt, Ezec.2.3. Filij Prophetarum & pacti, Act.3.25 hoc est, ij quibus peculiariter destinati fuerunt prophetæ, & quibus fœdus est sancitum. Quò pertinet illud Rom.9.4. vel, posteritas Prophetarum, Abraham, &c. ac filij fœderis, id est, semen illud Abrahæ fœdere comprehensum, Hebraismus. Hypocritę, Roman. 2.v.17.23. increduli, & cognitionis Dei expertes, Ioan.7.v.28.& 8.55. inexcusabiles, Ezech.2.v.5.& 3.7. Ioan.15. v.22.24. interfectores Prophetarum, Matth.23.34. Luc.11.49. Act.7.52. 1.Thess.2.15. persecutores Euangelij, Act.13.46.1. Thess.2.14. primi in Ecclesia, Act.11.19.& 13. v.26.46. proditores Christi, 3.v.13.& 7.52. non omnes reiecti, Rom.11.2. Legis transgressores, Ioan.7.19. (.i. confessor veræ de Deo doctrinæ.)

Christum crucifixerunt, Luc.24.20. Act.2.v.23.36.& 3.15.& 4.10.& 5.30.& 10.39. 1. Thess.2.15. hostes suos interficiunt, Esth.9.5. signum petunt, Matth.12.38. & 16. 1. Marc. 8.11. Ioann.2.18. 1.Cor.1.22.

IVDAEORVM adoptio, Rom.9.4. apostasia, Ezech.9.9. cœcitas, Esa,42.19. ceremoniæ, vmbra erant futurorum, Exo. 13.v.9.14. Num.15 38. Deut.6.8. Ezech.20.20 1. Corint.10. 1.2. Corint.3.13. Heb.7.17.& 8.5.& 9.v.1.10.23. & 10.1. consuetudines quædam certæ, Genes.32.32. Iudic.11.40. Ruth. 4.7.2. Paral.35.25. excidium prædicitur, Matt.23.38. Luc.13. 35. generatio, cui similis, Matt.11.17. Luc.7.32. gloriatio inanis, Ezech.33.24. Matth.3.9. Ioan.8 39. Rom.2.17. idololatria, V. IDOLOLATRIA. ignorantia remissibilis, Luc.23. 34. Act.3.17. incredulitas, Roman.10.21. inuidia in gentes. Vid. INVIDIA: &, ZELVS malus. obstinatio, Esa.48 4.& 65. 2. Ierem.5.7.& 6.10.& 7.27.& 17.1.& 25.v.3.4. & 44.17. Ezech 3.7. Actor.7.51.

Peccatum duplex, Iere.2.13. præstantia & prærogatiua, Psal.76.v.1.2. Matt.10.6.& 15.24. Luc.24.47. Ioan.4.22. Act. 3.v.25.26.& 11.19.& 13.v.26.46. Rom.3. v.1.2.& 9.4. Eph.1. 12.& 2.12. purificationes, Ioan.2.6. reiectio, Esa.50.1. Matt. 8.12. Luc.13.v.28.30. religioni eorũ multi adhærent, Esth. 8.17. sæuitia in Paulum, 2. Corin.11.24. superstitiones, Gen. 32.32. Matt.15.2. Marc.7.v.2.3.4. Zelus, Vide ZELVS præposterus.

IVDAEORVM & Gentium æqualitas, Roman.3. 28.& 11. 32. Gal.3.14. Ephes.2.14. Col.3.11. Iudæorum & aliarum gentium collatio, Ierem.2.v.10.11. Iudæorum & Gentium cõiunctio, Zach.8.23. Ioan.10.16. Iudæorum & Gentium discrimen, Rom.3.1.1. Cor.1.22. Ephes.2.11.

[IVDEX, Exo.2.14.2. Sam.15.4. Esai.3.2. Matt.5.25. Luc.12.14.& 18.2. Act.7.27. Iudex, Dux, Præfectus, Esther, 3.12. Esa.36.9. Iudex, vindex, liberator, protector, Iudic.2.16. &c. Iudex, Deus, 1. Sam.24.16 Iob.9.15. Ps.7.12. & 50.6.& 68. 6. & 75. 8. Esai.33.22. Heb.12.23. Iacob.4.12.

Iudex, Christus, Act.10.42.2. Tim.4.8. Iac.5.9.]

IVDICES quales esse oportet, Exodi 18.21. & 23.v.2.3. Leuit. 19.15. Deut.1.16. Dij appellantur, Exod.21.6. Psalm.82.v.1. 6. Ioan.10.v.34.35. honorandi sunt, Exodi 22.28. Actor.23. 5. Iudices & Magistratus in singulis vrbibus constituendi, Deut.16.18.

IVDICVM *bonorum exempla*: Moses, Exodi 18.13. Othoniel, Iudic.3.v.9.10. Thola, 10.1. Iephthe, 12.7. Samuel, 2. Sam.12.v. 3.4.5. Salomon, 1. Reg.3.28. V. MAGISTRATVS.

Iudicum iniquorum exempla: Pilatus, Matth.27.26. Marc. 15.15. Luc.23.24. Ioann.19.16. Ananias Pontifex, Actor.23. 2. Iudi-

2. Iudicum rapacitas damnatur, Amos 2.6. Iudices pro gubernatoribus, Iudic.2.v.16. 18. 19. Iudices rexerunt & gubernârunt Israelem circiter annos trecentos quinquaginta, Act.13.20.

IVDICARE, pro gubernare, Iudic.3.10. & 4.4.& 10.2.& 12.v.7.8.11.13.& 15.20. Hebr.10 30. pro damnare, Genes.15. 14. Matth.7.1. Roman. 2. 3. & 14.13. in priore parte versus, in posteriore verò parte, pro, iudicium adhibere in re quapiam constituenda. Sic & 2. Thess.2.12. Heb.11.7. Familiari item loquendi formula, pro, virtutis suæ exemplo aliena vitia coarguere, Matth.12.v.27 41. 42. Iudicari pro damnari, 1. Corint.10.29. 1. Pet.4.6. pro iudicio experiri, 1. Cor. 6.1.

IVDICABVNT Sancti mundum, Matth. 19.28. Luc.22.30. 1. Corinth.6.2. Iudæ v.14. I. Christus quidem iudex erit viuorum & mortuorum, sed quo est erga suos amore præditus, eos sibi adiunget. Hinc dixit Matth. 19. 28. Luc.22. 30. Sedebitis, &c. & Apostolus de electis, Obuiam ituros Christo in aerem, 1. Thess.4.17. Mundi autem nomine cœtus malorum intelligendus est, quem electi Christo præside in nouissimo iudicio damnabunt: Angelorum verò nomine, Spiritus mali significantur. II. Alij sic explicant: Norma iudicij externi non tam Lex, quàm Euangelium erit, iuxta illud, Ioan.12.48. Rom. 2. 16. quam ob causam Christus Apostolos, duodecim Tribus Israel iudicaturos, Matth.19 28, Luc.22.30. Paulus verò electos, qui Christum fide amplexi erant, & Euangelio crediderant, mundum iudicaturos, 1. Cor.6.2. asseuerat.

Nam etsi Legis quoque voce damnantur impij, tamen non ex lege, sed tantùm ex Euangelio ostenditur, quæ res discrimen faciat inter damnandos & saluandos, cùm omnes homines naturâ sint filij iræ, & nemo in hac vita cõformis Legi fuerit, Ephes.2.3. Ps.14.1.& 53.3. Rom.3.12. hęc verò solius Euangelij, quod Apostoli prædicârunt, & electi crediderunt, non autem Legis vox est, quæ quidem norma futura est extremi iudicij, iuxta illud Ioannis 3. 36.& 12.48. Rom.2.16. III. Alij breuiter sic: Apostoli duodecim Tribus Israel iudicaturi sunt, hoc est, Apostolorũ fides Israelitis omnem ademptura est in extremo iudicio excusationem. Vt iudicandi verbum perinde ac Matt. 12.v.41.42. accipiatur.

IV. Alij sic: Sancti mundum iudicare dicuntur, eò quòd

Deus omnes ſuos aduerſarios in extremo iudicio ſtiturus eſt coram ſe, & coram cœtu Eccleſiæ, quod ſe facturum pollicetur Deus, Ioel.3.2. vbi per conuallem Ioſaphati (quæ nomen habuit ab inſigni victoria, de qua 2. Paral.20.) intelligendum cenſent totius Eccleſiæ conſpectum.

[IVDICIA Dei, Exod.6.6.& 7.4. Pſalm,105 7. Eſai. 26. v.8 9. Ezech.5.v.8.10.15,& 16 41 & 25.11.& 30,19. *Iudicia* in veteri Teſtamento ſæpiſſimè dicuntur conſtitutiones, iura, leges, mandata, præcepta ſtatuta Dei, populo per Moſis manum tradita, ad cultum externum & varia officia vitæ pertinentia, Exod.15.25. Leuitic.18.4.&c. Num.36.13. Deut.4.1.&c. Ioſu.24.24.25. Ezec.5.6.&c. Dan.9.5. iudicia, Mirabilia, potentiæ ſigna conſpicua, 1. Par.16.14.]

IVDICIVM pro æquitate, Luc. 11, 42. pro reformatione & emendatione, Ioann.12.31.1. Petr.4.17. pro ratione rerum adminiſtrandarum, Rom.11. 33. vnde & iudicare pro gubernare non rarò accipitur (Vide IVDICARE) pro autoritate quam obtinet Chriſtus in cœlo & in terra, Ioan 16 11. vt ipſemet videtur explicare, Maatth.28.18. ſupra omnes cœlos videlicet ſublatus, Philip.2.9. pro eo ſupplicio, quo affectus eſt Chriſtus, Actor.8 33. pro ipſis iudicij pœnis, Matt.5.22. pro Dei vindicta, & in peccatores animaduerſione, 1. Petri 4.17. pro ſummo imperio & autoritate, qua quod iuſtum & æquum eſt ſtatuatur, & iuſto eiuſdem vſu, Ioan.5.v.27.30.& 9. 39. pro eo quod æquum & iuſtum eſt, Luc.11.42. pro ſtatu compoſito, Matth.12.18. quia videlicet à Chriſto vera religio inter Gentes erat promulganda, eiectis ſuperſtitionibus, quod vbicunque fit, ibi regnare dicitur Dominus, & iudicare: hoc eſt, rebus præeſſe & & moderari.

Iudicium æquum eſſe debet, Leuit.19.35. Deuter.25.1.& 27.19. Amos 5.15. Mic.6.8. Zach.7.9.& 8.16. Ioan.7.24.& 8. 15. iudicium debet præcedere deliberatio & cauſæ cognitio, Geneſ.3.11.& 11.5 & 18.2. Exod.3,7,8,& 23,1, Deut.13, 6. 8.& 17 9.& 19.18. Ioſ.7.18.& 22.13.&c. iudic.20.v.3.12, Pro. 18.13. Eccleſ.11 7. iudicia præcocia & temeraria fugienda, pſalm.41.1. Matth.7.1. Luc.6.37.& 12.57.& 13 2. ioann.7.51. Rom.2.1.& 11, v.2,3.4.& 14.v.3.4,10.13.1. Cor.4. v.3.5. Iac.4. v.11,12.

Iudicij temerarij exempla : Heli, 1. Sam.1.13. Rex Iſraël 2. Reg.

2.Reg.5.7.quidam ex iudæis,Matt.27,47,ioan.11.37. Pharisæi,9.16.Petrus,Actor.10.v.15.16.Barbari.28.4. ¶ Iudicium peruersum,Eccles.11.9.Matt.12.7.Luc.7.33. ioann.7.24.& 9,16 Actor.28 4.Rom.2.1.& 14.v.4.13 1. Corin.4.5.1. Tim.5.21.iac.4.11.¶iudicium extremum, Matth.25.v.30.31. Luc.21.v.27.28.1.Thess.4.v.15.16. Heb.9.28.

IVGVM Dei ab adolescentia ferendum, Thren.3.27.iugum Christi facile,hoc est,quod ferri facilè potest, ob idque ferendum,Matt.11.v.29.30.quomodo autem dicatur facile,explicatur.1.Ioann.5.v.2.3. Iugum ferreum imponit Deus contumacibus,Deut.28.48.

[IVGVM, Cacumen,fastigium,vertex montis, 2.Sam.16.13. Esai.37.24.Ezech.36.6.

2. Instrumentum ligneum quo boues iunguntur & arctantur, Num.19.2.Deuter.21.3.1.Sam.6.7.2.Sam. 24.22.

3. Par boum arantium,1.Reg.19.19.Iob.1.3. & 42. 12. Luc.14 19.

4. Iugum figuratè dicitur dominium,Num.21.30.Ps. 2.3.Esai.9 4.& 10.27.& 14.25.& 47.6.Iere.27.v.8.11. & 28.v. 2.4.11.& 30.8.1.Tim 6.1.

5. Correctio paterna Dei,Thren 3.27.

6. Christi doctrina & disciplina,Matth.11.v.29 30.

7. Disciplina sancta,Ier.5.5.

8. Seruitus corporalis & dura, Genes.27.40.Deut.28. 48.Ierem.2.20.Ose.11.v.4.7.

9. Seruitus spiritualis, Act.15.10.Gal.5.1.

10. Societas arcta,2 Cor.6.14.]

[IVLIA,Rom.16.15.]

IVLIVS Centurio humanitate in Paulum non mediocri vtitur,Actor,27.3.Pauli salutis studiosus est,v.43.eum conductitia domo sub militis custodia habitare permittit,Romæ:28.16.

[IVMENTVM,pro asino,Gen.42.27.& 45.17.2. Chr.28.15.pro camelo,equo,mulo,homines & sarcinas gestante, Es.30. 6.Luc.10.34.pro quouis quadrupede domestico, ad varios vsus aptato ion.37.8.& sæpius alibi.]

[IVPITER,Act.14.12.13 & 19.35.]

IVPITER idolum,Vide IDOLORVM catologus.

IVRARE quatenus liceat, vel non liceat, & quàm variis modis contingat,Genesis 14.22.& 21.24.& 22. 16. & 24.3.

& 25.33.& 26.v.3.31.33.& 42.15.& 47.31.& 50.5.Exodi 13.19
& 20.7.& 22.11.& 23.13. Leuit.5.4.& 19.12.Num.14.21.&
30.1.&c.Deut.6.13.& 7.8.& 10.20.Iosue 1.6.& 6.22 & 9.15.
& 23.7.Iudic.21.vers.17.18.1 Sam.14.24.& 19 6.& 24 22.&
25.34.& 28.10.& 30.15.2Sam.3.35.& 19.7.& 21.v.2.17.1.Reg.
1.v.13.29.& 2.8.& 8.31.& 19 2.2.Para.6.22.& 15.14.& 36.1.1
Esdr.10.5.2 Esdr.10.29. Iob.27.2.Psalm.15.4.& 24.4.& 63.
12.& 89.4. & .95.11. & 102.9. & 110.4. Eccles.23. v.9.17. E-
sai.14.24.& 19.18.& 45.23.& 49.18.&54 9.& 65.15.Ierem.4
2.&5.v.2 7.&12.16.& 22.5.&44.6.& 51.14. Ose.4.15.Amos,
6.8.& 8.7.Sophon.1.5. zachar.8.17. Matthæi 5.33.& 23.v.
16.20.21.22.Hebr.6.v.13.16. Apoc.10.6.Iurandum non est
temerè,Matt.5 34.

IVRAMENTVM Legitimum, est species inuocationis Dei, qua petitur, vt Deus sit testis animi iurantis, quòd non velit in ea re de qua iurat, fallere, & puniat iurantem si fallat,sancita à Deo vt sit vinculum veritatis inter homines, & testimonium quòd Deus sit author & defensor veritatis. Heb.6.16.Exod.23.13.2.Cor.1.23.

Huic contraria sunt Iuramentum temerarium,ex leuitate,hoc est,nulla necessitate, aut nulla graui de causa datum:de quo, Mat.5.34. Iacob 5.12. Et periurium, de quo suo loco.

[IVRAMENTVM Dei,Gen.22.16. Exod.13.5.11.& 23.13 & 33.1.Iosu.1 6.Iudic.2.1. Ps.89.4.50 & 95.11.&110.4.& 95.11. & 132.2.11.Esai.14.24. & 45.23.& 54.9.& 62.8.Ierem.11.5.& 32.22.Amos.4.2. &.6 8.& 8.7.Mich.7.20. Luc.1.73.Heb.3. 11.18.& 4.3.& 6.13.&.7.21.

Iuramentum est cultus diuini species,Esaię 45.23 & 48. 1.ideò synecdochicω̃s pro toto Dei cultu sumitur,Psal.63. 12.Ier.4.2.Vide Esa.45.23 Rom.14.11.Philip.2 v.10.11.per Dei nomen iurandum, Deut 6.13.& 10.20. Iosu.23.7.Esai. 65 16 Ier.5 7.& 12.16.non per idolorum nomina, Exo.23. 13.Iurare,pro iuramento dare, Gen 50.24 25.

Iuramenti tam boni quàm mali, violati & inuiolati exempla: Abraham, Genes.14.22. Abraham & Abimelech,21. 23.ServusAbrahæ,24 9 Esau,25 33. Abimelech,Ochozath, Phicol & Isaac,26 31. Iacob,31.53.Ioseph,42.v.15.16.& 47. 31. fratres Ioseph So. 24.25. Deus, Num.14,v.28.29.& 32. 10. Deuter.1.v.8 35.& 26 3.& 29 13.& 30.20. Exploratores Ierichuntis, Iosu.2 12. Iosue cum Principibus Israel, 9 15. Moses,14 9.Israelitæ, Iudic.21.1.Amos 8.14. Soph.1 v.4.5.

Ruth.

Ruth, Ruth.1.17. Anna, 1.Sam.1 26. Eli, 3.17, Dauid & Ionathas, 20.v.3.13 17 Saul 14.39 & 19 6. & 28.10 Populus Israel, 14.45. Abner, 17.55. Dauid, 24 3. & 25.v.22.34 & 30.15. 2 Sa. 3 35. & 4.9. & 12.5 & 19.v.13.23 1 Regum.1 v.17 29 Achis 1.Sam.29.6 Ioab 2.Sam.2.27. & 19.7. mulier Thecuitis, 14. 19. Viri Dauidis, 21.17. Salomon, 1 Reg.2.v.23.24. Elias, 17 1 & 18.15. Mulier vidua, 17 12. Abdias, 18 10. Iezabel, 19.2. Elisæus 2 Reg.2 v.2 6. & 3.14. & 5.16. Vidua paupercula 1.Reg.17 12. Giezi 2.Reg.5 20 Rex Syriæ, 6 31. Godolias, 2.Reg.25 24. Ieremi.40.9. Iuda, 2.Paral.15.14. Sacerdotes & omnis Israel, 1 Esd.10 5. Deus omnipotens, Esai.14.24. & 45.23. & 54 9. & 62.8. Ierem.51 14. Amos.6.8 & 8 7. Ezech. 16.8. Acto.2.30. Iudæi, Ierem 5.7. Sedechias, 38.16. Vir indutus lineis, Dan.12.7. Herodes, Matth 14.7. Marc.6 23. Petrus, Matth.26.v.72.74 Marci 14 71. Paulus Romanor.1.9 & 9.1 1.Cor.15 31 2 Cor.1.23 & 11 31. Galat 1.20. Philip.1.8 1.Thess.2.v.5.10 2 Thess.2.1. Angelus, Apocal.10.6.

Ivsivrandvm seruandum, Iosue 6 22. & 9.18. non falsò nec temerè iurandum, Exod.20.7. Leui.19.12. Deut.5.11. Zachar.5.v.3.4. Matth.5.34. & 23.v 16.18 20.21. Iac.5 12. Iurisiurandi falsi expiatio, Leuit.5.v.4.5.6. Iurisiurandi finis, Hebr.6.16. Iurisiurandi in nomine Dei indirectè concepti formulæ. Ruth.1.17.1. Sam.1.26. & 3.17. & 14.v.39.44. 45. & 17.56. & 19.6. & 20 v.12.13 & 24.7 & 25. v.22.26.34. & 26 16. & 28.10. & 29.6. 2. Sam.2.27. & 3.v.9 35. & 4.9 & 11.11. & 12 5. & 14.v.11.19. & 19.13 1. Reg 1.29. & 2.v.23.24. & 17.v 1.12. & 18 v.10,15. & 22 14. 2. Paral.18.13. 2. Reg.2.v. 2.4.6. & 3.14. & 4 v.30. & 5.v.16.20. & 6.31. Ierem.12.16. Matth.5.34 Iurisiurandi Deo peculiaris formula, Esai.49 18. & 62.8. Ieremiæ 51.14 & 22 24. & 46.18. Ezech.5.11. & 14. v.6.18.20. & 17.v.16.19. & 18.3. & 20 v.3.31 33. & 33.v.11.27. & 35.v.6.11. Soph.2.9. Iurisiurandi religio, Iudi.21.18. 2. Paral.36.16. Ezech.17.v.16.18.19. *Iurisiurandi exempla*, Vide Ivramenti exempla

Ivs gladii, Genes.9.6. Exodi 21 12. Leuit.24,17 Num.35.ver. 20.21. Deut. 19.v.11.12. & 19 13 Matth.26.52 53. Rom.13. 4. 1.Petri.2.14 Apoc.13.10. Ius belli inexpugnãdis vrbibus, Deut.20 v.10.11.12. Ius publicũ, Dei opus, Prou.16.11. ideóque non violandũ, 20 10. Ius regiũ, Deut.17 v.14. &c. Ius iniqui, & effrænis regis, siue tyranni, 1. Sam.8.v.11. &c.

Ivstificare, pro iustum se approbare, Luc.10.29.

Ivstificare, pro iustum declarari, Matt.12.37.

IVSTIFICANDI verbum multipliciter vſurpatur in ſacra Scriptura, quæ multiplex acceptio & ſignificatio hoc loco explicanda venit.

Primo, cùm iuſtificatio non ſemper conſideretur abſolutè in eo cui ineſt iuſtitia, ſed etiam comparatè alterius alicuius ratione, quando tum demum incipit iuſtus eſſe aliquis, cùm ipſius iuſtitia patefit: inde factum eſt, vt iuſtificare accipiatur etiam, pro, iuſtitiam vel ſuam, vel alienam declarare, & ſeſe aut alium quempiam iuſtum cenſere ac agnoſcere, vt Matthæi 11.19. Lucæ 7.v.29 35.& 10.29.& 18.&c.

Secundò: Iam verò quia in iudiciis, qui inſons declaratur, is etiam liberatur, & iudicio eximitur: hinc quoque factum eſt, vt iuſtificare & condemnare opponantur, id eſt, vt iuſtificare nihil aliud declaret, quàm abſolui, vt Matt. 12.37. Act. 13. ver 38.39. Ro.5.16.& 8.30,&c. & aliis in locis, in quibus fideles dicuntur non condẽnari.

Tertiò: Neque id verò duntaxat in re forenſi dicitur, ſed in genere iuſtificari à re aliqua, ſignificat, ab ea re prorſus liberũ & immunem fieri, ac declarari, Rom. 6.7.

Quartò: Deniq; quia iuſtitiæ nomine interdum vniuerſalis quidam virtutum omnium concentus declaratur interdum verò virtus illa, qua ſuum cuique reddimus: denique nonnunquam Dei bonitas in eo præcipuè apparens, quòd nobis quantumuis indignis præſtet quicquid vltrò pollicitus eſt: pro varia iuſtitiæ ſignificatione, variè quoque dicitur iuſtus aliquis vel fieri, vèl declarari. Sic dicitur Chriſtus iuſtificatus Spiritu, 1 Timoth. 3.16. id eſt, diuinam illam naturam, quæ in ſeſe eſt integerrima, & perfectiſſima, ipſámque adeò integritatem & perfectionem hominibus eſſe patefactam per diuinam illam virtutem in Chriſto corporaliter habitantem, Coloſ. 2.9. quæ toties, ac præſertim in carnis ipſius reſurrectione ſeſe exeruit: Sic Iacobo dicimur ex operibus iuſtificari, Iac. 2.21. id eſt iuſti declarari, (vnde Abraham ex operibus iuſtificatus dicitur) quia is demum iuſtus eſt, qui iuſtitiam facit: & contrà, Operibus neminem iuſtificari teſtatur Apoſtolus, Roman. 3.20. hoc eſt, iuſtum cenſeri & abſolui, vt integrum & ἀνέγκλητον coram Deo, vt ipſe explicat, Coloſſ. 1.22. Item qui iuſtus eſt, debet laborare, vt adhuc iuſtificetur, id eſt, cui datum eſt velle ac facere, is quotidie debet donum Dei in ſemetipſo excitare,

rare, vt magis ac magis in ſtudio pietatis ac innocentiæ proficiat, Iuſtificari, pro, iuſtum pronuntiari apud tribunal Dei, Roman.2 13. Iuſtificamur fide in Chriſtum, Actor.13 39. Rom.4.6.& 5.1. Gal.2.16. non ex operibus Legis, 3.10.

IVSTIFICATIO propriè, eſt actio Dei iudicialis gratuita, qua electos accuſationi & maledictioni Legis in ſeipſis obnoxios, per fidem, propter Chriſtum, imputatione iuſtitiæ illius, iuſtos iudicat, ad laudem gloriæ gratiæ ſuæ, & ipſorum ſalutem.

IVSTIFICATIO, pro peccatorum remiſſione, & iuſtitiæ imputatione, Roman.5.18. ex Chriſti gratia proficiſcitur, 3.24 & 4.6. Iuſtificatio vera, Eſa.53.11. Iuſtificationis nomen large acceptum, Tit.3.7. ita vt complectatur quicquid à Chriſto conſequimur, tum per imputationem, tum per Spiritus nos ſanctificantis efficaciam, vt ſimus perfecti & integri. Sic capitur & Rom.8.30. Iuſtificationis finis quis, 7.4. cauſa efficiens quæ, nempe Chriſtus. Gal.2.20.

¶ Iuſtificationem, qua quis ex iuſto fit iuſtior, adſcribi bonis operibus contendunt Pontificij, ex Eccleſ. 18.22. Rom.2.13. Iac.2.v.21.24. Apoc.22.11.& hanc ſecundam vocant iuſtitiam. ¶ Docent præterea iuſtificationem impij non fidei ſolùm, ſed aliis etiam virtutibus adſcribi paſſim in ſacris literis, vtpote ſpei, Rom.8.24. charitati, Exo. 20.6. Prou.10.12. Luc.7.47.1 Cor.13.4. Galat.5.6.1. Pet.4.8. 1. Ioan.4.v.7.8.9. timori, Eccleſ.1.v.27.28. pœnitentiæ operibus, Sapien.11.24. Ezech.18.v.21.22. Mat.3 v.2.8. Luc.7. in exemplo Magdalenæ: & 15. in exemplo filij prodigi: & 18. in exemplo publicani. Bonis operibus, Matth.5.12.& 10. 42.& 16.27.& 25 34. Rom.2.6.1. Cor.15.28.2 Corr.5.10.2. Timot.4 8. Hebr.6.16.& 10.35.& 11 26. Iac.2.24. Apoc.20.v.7 8.& 22 12.

IVSTITIA, pro ea iuſtitia, quæ nobis per Chriſti gratiam communicatur, Rom.3.v.21.22. ex fide comparatur, Heb. 11 7. nulla eam præcedunt merita, Ge.15 6. Eſa.45 25.& 53. v.8.11. Ierem.23 6.& 33.16. Dan.10 7.&c. Abac.2 4. zachar. 9 11. Act.10 43 & 13 39. Rom.1.17.& 3.v.21.22.& 5.v.1.18.& 10.v.4.10.1. Corint.1.30. Gala.2 16.& 3.11.& 5.5. Philip.3.9. Tit.3.7.1. Petri.3,18. Hæc iuſtitia Chriſto in ſolidum tribuenda eſt, vt ſtent dicta illa, Ro.3.v.10.20.& 4.2.1. Cor. 4.4. Gal.2.21.

Quomodo autem iustitia ipsis etiam hominibus tri-buitur, de fructibus tantùm & testimoniis iustitię ex gra-tia in nobis creatæ, (non autem de causa efficiente, mult[o] minus de illa Christi iustitia, gratis nobis imputata, cuiu[s] vnius merito coronamur) accipiendum est, vt Lucæ 1.6[.] Iustitia pro beneficentia, 2. Corin.9.10.¶ Iustitiæ nomin[e] interdum Hebræi speciatim eleemosynam intelligunt[,] vt verterunt etiam Græci, Deut.24.13. Dan.4.27. pro leg[e] & regula rectè viuendi, Romanor.6.19. pro perfectione[,] Hebr.5.13. Iustitia vera quæ, Philipp.3.9. commendatur[,] Prouerb.21.3. Ephes.5.9. 1. Tim.6.11. 2. Tim.2.22. Tit.1.8.& 2.12.

Iustitiæ & æquitatis exempla: Abraham, Gene.13.9. Mo-ses, Num.27. vers.5.6.7. Samuel, 1. Sam.15.33. Dauid, 26. 23. & 30.24. 2. Sam.24.24. Harbona Eunuchus, Esther 7.9. Deus, Ierem.51.49. Rex Darius, Dan.6.24. quidam Rex, Matt.18.34. (Vide AEQVITATIS & iustitiæ exem-pla.) Iustitia Pharisaica damnatur, Matt.5.20. Lucæ 16. 15. & 18. 14. *Iustitiæ Pharisaicæ exempla*: Legisperitus, Luc.10.29. Princeps quidam, 18.22. ¶ Iustitia in Christo triplex consideranda: *Vna* essentialis, quatenus Dei est, quæ cùm sit ipsamet Deitas, distinguenda est omni-no etiam in Christi persona ab ea iustitia, quæ est qualitas assumtæ humanitati, vt subiecto inhærens. *Al-tera* est perfectissimæ sanctitatis & integritatis habi-tus, quo plenissimè perfudit illam à se assumtam hu-manitatem ab ipso conceptionis ex Spiritu Sancto mo-mento. *Tertia* est huius habitus effectum, quo factum est, vt Legem perfectissimè pro nobis, pro quibus etiam & natus est, & Legi sese subiecit, præstaret, obediens fa-ctus Patri pro nobis vsq; ad mortem, & quidem mortem crucis.

Ex his autem illa, cùm sit essentialis, per se maneat o-portet: de alterius imputatione, quæ corruptioni nostræ opponitur, agitur Rom.8. in initio capitis. De tertia verò, partim quatenus in ea versatur nostrorum peccatorum expiatio, agit Apostolus Rom.5. vsque ad versum 11. cuius imputatione per gratiam, aboleri reatum naturali propa-gatione contractum, idem Apostolus docet, v.17. ¶ Iustitia Dei passiuè, vt Augustinus interpretatur, pro illa iustitia, qua Deus iustos facit, Psal.32.1. & 71.2. Rom.1.17. & 3.21. A-ctiua enim Dei iustitia dicitur, qua iudicat & punit no-centes.

centes. Iustitia Dei, pro eo quod præscribit Deus, Iac.1. 20. Iustitiam facere, Hebræis est iuste & recte viuere Psal. 15.2. Mat.6.1. ¶Iustitiæ lex Paulo, Rom.9.31. est ea iustitiæ norma, quæ in Lege Dei præscribitur, & est vera, si quis Legẽ præstando, possit eam adipisci. Iustitiæ liberum esse, Paulo, Roman.6.20. est, nullo iustitiæ imperio teneri, sed peccati iugo prorsus mancipatum esse.

¶IVSTITIA, Dei lex & timor, pietatis, æquitatis, temperantiæ regula: omnis denique cogitatio & actio cum illa lege conueniens, Gen.18.19. Deut.4.5. & 9.v.4.5.6. Iob.29. 14. Psal.7.9. Prou.11.v.4.5.6.18. Eccles.7.16. Esai.1.21. Ierem. 22.v.3.15. Ezech.18.v.19.20.&c.& 33. v.12.&c. Dan.6.22. Ose.10.12. Matt.5.20. Luc.1.75. Rom.10.5. Eph.5.9.1. Tim. 6.11. Iustitia, Eleemosyna, Matth.6.1. Ius, Nehem.2.20. Esai.54.17. Ius gentium, à Deo ipsi hominum naturæ insitum: lex naturæ, Rom.1.32. Religionis Christianæ professio, Matt.5.10.1. Petr.3.14. Salutaris cognitio Dei, Dan.12. 3. Malac.3.3. Vitæ ratio, Esai.57.12.

3. Iustitiâ, Dei attributa varia significantur. 1. Administratio felix & gubernatio recta, Psal.85.14.& 94.15. Esai. 32.v.1.16.17.11. AEquitas, Psal.85.v.11.12. & 89.15. & 97.2.& 48.11.& 99.4. Idque sub regno Messiæ, & vt sequentia demonstrant testimonia, Esai.11.4.& 33.5. & 40.14.111. Iudicium, Iudi.5.11. Iob.37.23. Psalm.36.7.& 50.6. Esai.5.16. & 28.17. Amos,5.24. Mich.6.5.2. Pet.2.5.1v. Omnipotentia, Psal.97.6. Esai.28.29.v. Promissionum veritas summa cùm clementia & benignitate coniuncta, Psal.5.9.& 31.2.&40. v.10.11.& 48.11.& 51.16.& 71.v.2.15.16.19.24.& 88.12.&89. 17.& 98.2.& 103.17.& 143.1.& 145.7. Esai.45.23. Iere.9.24. Ose.2.19. Mich.7.9. Rom.3.5. Ephes.6.14.

4. Iustitia, nempe illa qua subsistimus coram Dei iudicio ad vitam æternam, Gen.15.6. Rom.1.17.& 3.v.21.22.25. 26.& 4.v.3.5.6.9.11.13.22.& 5.17.& 9.30.& 10.v.3.4.10.& 14. 17.1. Cor.1.30. Gal.2.21. & 3.v.6.21.& 54. Philip.3.9. Heb.11. 7. Iac.2.23.2. Petr.1.11 & 3.13.

5. Iustitia Christi, Ioann.16.v.8.10. Rom.5.vers.18.21 & 8.10.

IVSTVS Deus, Deut.32.4.2. Par.12.v.5.8. Neh.9.v.15.33. Ps.11.7. & 116.5 & 119.137 & 129.4.& 145.7. Esai.45.21. Ierem.12.1. Thren.1.18. Dan.9.14. Sophon.3.5. Apoc.16.5. Iustus, Deus Pater, Ioan.17.25.1. Ioan.1.9. Iustus Christus Messias, Dei Filius, θεάνθρωπος, &c. Esai.53.11. Ier.23.5. Zachar.9.9. Act.3.

14.& 7.52.& 22.14.2.Tim.4,8.1.Pet.3.18.1.Ioan.2.v.1.29.&
3.7.1.Pet.2.22.

Iustus, homo dicitur, qui gratiam à Deo Patre propter Mediatorem Christum consequutus, vitam suam ad prescriptu legis diuinæ instituit, Ge.6.9.& 7.1.Nu 23 10.Iob. 36.7.Ps.32 11.& 33.1 & 34 v.16.18.20.22.Esa.3.10.& 26.v. 2.7.Habac.2.4.Matth.25.v.37.46.Luc.15.7.Rom.1.17.Gal. 3.11 *Iustus*, Innocens, probus, æquitatis & rectitudinis amans, Improbo & reo oppositus, Gen.18.23.Exo.23.v.7.8. Deut.25.1.1.Re.2.32.Iob.32.v.1.2.Prou.17.15, Eccl.3 17.& 7.16.Esa.5,23.Ezec.3 v.20.21.& 18.v.5.9 &c.& 33.v.12.13.18. Amos 2.6.Abac.1.4.Matt.27.v.4.19.24.Rom.5 7.1.Tim.1. 9.Iaco.5.6.Iustus, naturâ Deo gratus, perfectus, sine macula, Eccl.7.20.Rom.3.10. Iustus nomen proprium viri, Act.1.23.& 18.7.Col.4.11.Iusti, hypocritæ, qui se iustos esse somniant, & tales haberi cupiunt, Matt.9.13.& 23.28.Mar 2.17.Luc.5.32.& 18.9.& 20.20.]

Iustus, pro apud homines innocente, non occidendus, Exo.23 7.(Vide P11.)Iusti apud Deum qui, Rom.2.13.1. Ioan.3.7.Iustus accusator sui, Prou.18.17. Iustus coram Deo nemo, Iob 4.17.& 9.2.& 25.4.Psalm.143.2. Eccl.7.15. Iustus fide sua viuit, Abac.2.4.Rom.1.17.Gal.3.11.Heb.10. 38.Iustus pronunciatur Publicanus, Luc.18.14. Iustus vix effugit tribulationes, 1.Pet.4.18. Iusto auertenti se à via, mors, Ezec.18.24.& 33.12.Iusto non est lex posita, Gal.5. 23.1.Tim.1.9.Iusti & beati, Ps.32.1.Iusti iudicabunt impios, Prou.14.19.(Vide IVDICARE.) Iustorum finis incognitus, Esai.57.1.Iustorum resurrectio, pro extremo iudicio, Luc.14.14.Iustorum securitas, Prou.28.1. Iustus pro summè veraci, & fideli, Roman.3.4,

Iustorum exempla. Noe, Gen.6 9.& 7.1.2.Pet.2.5.Thamar Gen.38.26.Samuel, 1 Sam.12.3.4. Eccles.45.v 16.17.&c. Dauid, 1 Sam.24.18.Abner & Amasa, 1 Reg.2.32. Iob, Iob.1.1. Ioseph Mariæ vir, Matt.1.19. Abel & Zacharias, 23 35. Christus.27.v.4.19.Luc.23.47.Actor.3.14. & 7.52. zacharias & Elisabeth, Luc.1.6, Simeon, 2.25. Cornelius, Act.10. v.1.22.Loth, 2.Petr.2.7. Paulus, 1 Corinth.4.v.3 4.

IVVENES quales esse debeant, Tit.2.6.1.Pet.5.5.Iuuenum consilium secutus Roboam punitur, 1 Reg.12.10. &c. Iuuentus in timore Dei erudienda, Eccles.12.1.3. Iuuentutis cupiditates fugiendæ, 2.Tim.2.22.à iuuentute benefaciendum, Eccl.11.9.& 12.1.(Vide Adolescens) Leuit.19.32.

Ixos: eo non vescebantur Iudæi, Deut. 14. 13.

L.

ABAN filius Bathuelis, Rebeccæ frater, lętus seruum Abrahę hospitio excipit, Genesis 24. v. 31. 32. Iacobo obuius proficiscitur, 29. 13. tenax est & astutus, 31. 15. Iacobum fugientem insequitur, v. 23. fœdus cum Iacobo init, v. 44. (candidus, aut later.)

[LABIA Dei: Iob. 11. 5. & 23. 12. Psalm. 17. 4. Esai. 30. 27. Labia Christi, Psal. 45. 3. Cant. 5. 13. Esai. 11. 4. *Ecclesiæ*, Cant. 4. v. 3. 11. & 7. 9.

Labium, Labrum, pars nota oris, 1. Sam. 1. 13. Iob. 19. 20. Esai. 6. 7. & 37. 29. Dan. 10. 16. Abac. 3. 16. Labium, idioma, sermo, Gen. 11. v. 1. 6. 9. Labium, Labia, signif. non modò os & linguam, sed etiam loquendi facultatem & actum, Exod. 6. v. 12. 30. Deut. 23. 23. Iob. 1. 22. Hebr. 13, 15. 1. Petr. 3. 10. Labium, Limbus, Ora extrema alicuius rei, Exod. 25. v. 24. 25. 1. Reg. 7. v. 23. 24. 26. 2. Par. 4. v. 2. 3. 5.] sapiens cohibet labia sua, Pro. 10. 19.

LABII ænei forma, Exo. 30. 18.

LABIORVM fructus, laus Deo facta per Christum, Heb. 13. 15.

LABOR, πόνος vel χολή, siue diligentia, est seria corporis animiue nostri ad honestum & concessum aliquod opus aut studium applicatio, atque in eo strenua occupatio: vt & Deo seruiamus, & proximo vtiles simus, ex quo etiam nobis victum quærere, si ita necesse est, possimus.

LABOR manuum præcipitur, Psal. 128. 2. Prouerb. 10. 4. & 12. 11. & 13. 4. & 20. 4. & 28. 19. & 31. 27. Eccl. 5. 11. Ephes. 4. 28. 1. Thess. 4. 11. 2. Thess. 3. v. 10. 12. Labor & dolor omnibus communis, Gen. 2. 15. & 3. v. 17. 19. Exo. 20. 9. & 34, 21. Deut. 5. 13. Par. 128. 2. Prou. 6. 6. & 10. 4. & 14. 4. & 20. 4. Eccles. 5. 11. Iob. 5, 7. Eccl. 29. 29. Ioan. 21. 3. Act. 18. 3. & 20. 34. 1. Cor. 4. 12. Eph. 4. 28. 1. Thess. 2. 9. & 4. 1. 2. Thes. 3. v. 8. 12. Labor non ditat sine Dei benedictione, Gen. 3. 17. & 26. v. 3. 12. & 30. 27. Deut. 8. 18. Iob. 42. 12. Ps. 127. 2. Prou. 10. 22. Eccl. 11. 6. Ad laborem nascitur homo, Iob 5. 7. Pastoribus laborandum, 2. Tim. 4. 5.

LABORIS manuum & agriculturæ laus & vtilitas, Prou. 12.

11.& 13.4.&.14.23.& 24.27.& 28 19.

LABORANTI merces debetur, Leuit.19.13. Deut.24 15. & 25. 4.Ier.22.13 Malach 3 5.Matth.10.10. Luc. 10.7.1.Cor.9.v.9. 14.1.Tim.5.18.Iac.5.4.

[LABOR, pro afflictione & animi cruciatu, Psal.25 18.& 88. 16.Ier.20 18.Thren.3.5.Aba.1.3 pro molestia quam quis aliis molitur. Ps.10.v.7.14.& 94 20.Esai.59.4. Peruersitas, Ps.55.11.]

LAC pro Dei sermone, vero vitæ spiritualis alimento, 1. Per.2.2.Pro primis fidei rudimentis, 1. Cor.3.2. Heb.5.12. Lac & butyrum peregrinis appon tur, Ge 18.8. Lacte fluit terra Chanaan, Exodi 3. 8 Lac pro victu sufficienti, Ex. 3.8.17. Deut.6.3.Ios.5.6.Ier.32.22.

[Lac, i. doctrina veritatis 1.Pet.2.2. Lac mysticum, Cant.4.11. & 5.v.1.12.]

LACHIS vrbs in Tribu Iuda, Ios.10 3.à Iosua capitur, v.32.à Roboamo muris cingitur, 2. Par.11.v.9.11

LACRYMAE, Vide FLETVS. *Lacrymantium exempla*: ibid. cum lacrymis monet Paulus fratres. Act.20. 18.orat cum lacrymis pater Dæmoniaci suam à Christo incredulitatem iuuari, Marc.9 24. Lacrymis rigat peccatrix Christi pedes, Luc.7.38.

[LACVS Aquarum congregatio, Exod.7.19 Esai.22. 11.fouea, Psalm.7. 16. Dan 6.v.7.12 16.&c. Labrum vinarium, seu amplum vas in quod mustum fluit & retinetur, Apoc.14. vers.19.20.Cisterna,2.Sam.23.15.Esa.51.1. Sepulchrum, Psalm.28.1.Esa.38.18.Ezec.26.v.10.20. Hoc nomine designatur Babylon, quæ fuit ad tempus velut sepulchrum Ecclesiæ, Zach. 9. 11. Miseria summa. Psal.88.7. Thren.3.v.53 55.]

LAETITIA, de alieno bono, Est sincerum animi nostri gaudium cum gratiarum actione, quæ Deo fit à nobis, propter alterius vel nouum commodum & fœlicitatem, vel recepti iam boni incrementum & accessionem.

LAETITIA. *Lætitiæ post victoriam exempla*: Moses & populus Israeliticus, Exo.15.v.1.2. Maria cum aliis, v.20.21. Debora & Barac, Iudic.5.v.1.2. Mulieres Israelitiçę, 1.Sam.18 v.6.7. Iosaphat & omnis vir Iuda, &c. 2. Paral.20.v.27.28.vide GAVDIVM.

LAGANA: eorum oblatio, Leuit.2.4.

[LAGENA, Amphora, Marc.14.13. Hydria, & Iudic.6.16.19. Vter, vtris, 1.Sa.10 3.& 16.20.Esai.30.14. Modius, Agg.2.17.

Lagun-

Laguuncula, Bathus: Esai. 5.10. Lagona, Ierem.19.1.10. Ramus, Esa.10,33. Vter, vtris, Iob.32.19. Ierem.13.12. & 48.12.]

[LAICOS, vt vocant, non debere se immiscere rebus Ecclesiasticis probare se posse putant Pontificij testimoniis detortis ex Leu.10.1. Num.1.51 & 3.10. nec vasa sacrata temerè contingere, 1.51. & 4.v.15. 19.20. & 18.7. 2. Samu.6.6. 2. Par.26.18. Laici panes, 1. Sam.21.4.

LAIS ciuitas in Tribu Aser pacatissima, Iudi.18.7. à filiis Dan capta succenditur, v.27. & appellatur Dan. v.29. & Lesen. Ios.19.47. (Lais, leo.)

LAMEC, Methusaelis filius polygamus, Gen.4.18. eius de sua & Caini morte ad vxores oratio, v.23.24. (.i. humiliatus.)

LAMEC, Methusela filius, Genes. 5.25. ætate iam prouecta, Noah filium gignit, v.28. eius de filio vaticinium, v.29. Vixit 777. annos, v.31.

LAMENTATIONE sua Ioannes Baptista non pellexit Iudæos ad pœnitentiam, Matth.11.18. Vide Lamentationes Ierem. c.1. &c.

LAMINAE seu bracteæ sacræ forma, Exo.28.36. & 39.30. & vsus, 28.38.

LAMPAS. Lampades virginum prudentum & fatuarum: Mat. 25.1. &c. V. Act.20.8. Lampades ardentes ante thronum: Apoc.4.5. V. Lucerna.

LANGVORES inobedientibus proponuntur, Deut. 28. 61. Languoribus medetur Christus, (Vide MIRACVLA.) Mat. 4.23. & 8.17.

[Languores spirituales, Esai.53.4. Matt.8.17.]

LAODICAEA, vrbs Lydiæ in Asia minore, prope Colossas: Col.4.13.15. Apoc.1.11. & 3.14.

LAPIS: Lapides in monumentum erecti, Gen. 28.18. Ios.24. 26. 1 Sam.7.12. duodecim lapides è medio Iordanis sublati, Ios.4.3. eorum significatio, v.5 6.7. alteri duodecim lapides in aceruum in medio Iordane à Iosua erecti, v.9. Lapidibus pluit, 10. 11. Lapis viuus Christus, Matth, 21. 42. 1. Pet.2.6. offensionis, Psal.118.22. Matt.21.42. Act.4 11. 1. Pet. 21.7. Lapides viui Christiani, v.5. lapides quibus insculpta erant nomina Israelis Exo.28.9. &c.

[Lapis communis, Gen.28.v.11. 18. 22. preciosus à communi dist. Exo.24.10. & 39.14. 1. Reg.5.17. & 7. v.9. 10. 11. nomen Loci, ob insigne aliquod facinus, Iosu.15.6. 1. Sam. 4.1. 1. Re.1.9. Pondus, Prou.16.11. Rupes, perfugium, protectio,

Gen.49.24.*Lapis*, Christus, fundamentum Ecclesiæ, *psal.* 118.22. Esa.8.14.& 28.16.Dan.2.v.34.35.45.Zach.3.9.Matth. 21.v.42.44.Act.4.11.Rom.9.v.32.33.Eph.2.20. 1.Pet.2.v.4. 6.7.8 Lapis onerosus & mysticus, Zach.12.3. Lapides mystici, Ecclesiæ militantis ædificium spirituale, Esai.54.v. 11.12.1.Pet.2.5.Lapides cælestes, summam Ecclesiæ triumphantis felicitatem adumbrantes, Apoc.21.v.11.18.19.]

LAPIDARE, pro lapides in aliquem coniicere, Marc.12 4. Lapidatio, genus supplicij Hebræis solenne, Leuit.20.v.2. 27.& 24.14.Ioan.8.5.Lapidandus est abducens à fiducia in Deum, Deuter.13 6.blasphemus, Leuit.24.10.&c Diuinus, 20.27.*Eorum qui lapidati sunt exempla*: Blasphamus, Leuiti. 24.23. Colligens ligna in sabbatho, Numer.15. ver.35.36. Achan, Iosu.7.25. Aduram, 1.Regum 12.18. Naboth, 21.v. 13.14.Seruus, Matth.21.35.Stephanus, Act.7.ver.58.59.Paulus, 14.19. 2. Corinth. 11.25. (Vide MORTIS violentæ exempla.) Lapidare volunt Christum Iudæi, Ioann.8.59.& 10.31.

LAPSVS à fide, V. APOSTASIA.

LAQVEI mortis, 2.Sam.22.6. *Laqueo vitam finientium, exempla*: Achitophel, 2.Sam.17.23. Aman, Est.7.10. Iudas proditor, Matth.27.5. Act.1.18. V. MORTIS violentæ exempla. Laqueus conscientiis non iniiciendus, 1.Cor.7.35.

[Vide CONSCIENTIA. Laqueus aucupis, Prou.7.23. Eccles.9.12. Amos 3.5. Laqueus strangulans hom. desperabundum, Matt.27.4. Laqueus Dei, seu iudiciorum Dei in homines descriptio, ad captum nostrum accommodata, Psalm. 11. 6. & 69.23. Esai.8.14.Rom.11.9. 1.Timoth.6.9. Laqueus Diaboli, 1.Tim.3.7.2. Tim.2.26. Laqueus hominis, i. varia pericula, in quæ homines aliorum hominum pessimis artibus, non sine Dei permissione, incidunt vel incidere possunt, Iosu.23 13. Iob 18.9. & 22.10. Psalm. 9.16.& 10.9.& 18.6.& 25.15.& 31.5.& 124.7. & 141.9.& 142. 4. Esai. 24. vers. 17. 18. Thren.3.47.Ose.5.1.& 9.8.Luc.21. 34.35.]

LARVM non comedebant Iudæi, Leuit.11.16. Deut.14.15.

LASCIVIA ἀσέλγεια damnatur, Pro.7.22. Ose.4.16.Amos, 6. 4.7.Marc.7.22.Rom.13.13.2.Cor.12.21.Gal.5.19. Eph.4.19. 1.Petr.4.3.2.Pet.2.18. Iudæ.v.4.

[LASSVS, defessus, ab itinere, labore vario defatigatus, Gen. 25.29.Num.21.30.Deut.25.18.Iudic.8.15. 1.Sam.30.9.10.21. 2. Samu. 16. 14. & 17. 2. Lassus, afflictus, inopia, variaque ægri-

ægritudine pressus, Iob. 4. 5. & 22. 7. Esai.28.12.& 29.8. lament. 5.5. lassus, infirmus in Dei cognitione & timore, peccator resipiscens, Esai.40. 29. & 50. 4. Ierem. 31.25.

LATINORVM quorundam vocabulorum Græcè declinatorum catalogus, V. VOCABVLA, &c.

LATITVDO cordis data Salomoni, 1.Reg.4.29. [latitudo, locus spatiosus, 2.Sam.22.20.Ps.118.5.& 119.45. Ose.4.16. latitudo mystica, Ephes.3.18.]

λατρεύω & δουλεύω pro eodem, Rom.1.9.& 16.18. cùm duo ista verba in illis locis inter se commutentur. λατρεὺς quoque ergo & δοῦλος idem sunt. ¶ Vana itaque, imò & falsa est illa duleiæ, latreiæ, & hyperduleiæ distinctio à Papistis excogitata. V. DVLEIA.

LATRINAE ex æde Baal factæ, 2.Reg.10.27. (Mat.15.17.Dan. 3.29.

LATRONIS cum Christo pendentis fides, Luc.23.42. Latrones. (Vide FVRES.) Vide Luc.10.30.2. Cor.11.26.Matth. 21.13.

LATVS Christi aperitur, Ioan.19 34.V.1.Ioh.5.6.

LAVACRVM mysticum, Ephes.5 26.Tit.3.5. V.Ioh.5.2.

LAVABANT Iudæi mortuos, Actor. 9. 37. pedes peregrinorum, Iudic. 19.21.Genes.43.24.Vide Ioh.13. 8. &c. Apocal.1.5.

LAVS in ore proprio sordescit, Prou.27.2.

LAVDIS sacrificium Deo gratissimum, Psalm. 50.14.& 107. 22. Hebr.13.15. Laus nostra Deus, Exodi 15 2. Deut.10.21. Ps.22.4.& 109 1.& 118. 14.Esa.12.2.Ier.17.14 Laudis hostia offerenda per Christum, Heb.13.15. in laudem suam elegit nos Deus, Deut.26.19. Eph.1. 6. Laudes immodicæ suspectæ, Prou.27.21. Laudes Deo canendæ, Ps.47.2.& 147.7. & 150.1.Esa.12.4.Eph.5 19. Col.3 16.Heb.13.15. Iac.5.13. Laudandus Deus ante & post sumptum cibum, Deuter. 8.10. Laudare Deum pro merito non possumus, Ps.96.4.&106. 2.& 119.16.& 145.3.[Laus hominũ, Gen.49 8.Ps.10.3. Luc. 16.8. 1.Cor.11.2. Laus Ecclesiæ, Cant.6. 8. Laus idolorum, Iudic.16.24. Dan.5.v.4.23.]

Laudantium Deum exempla: Moses & Israelitæ, Exodi 15.1. Turbæ, Leuit. 9. vers.23.24. Israelitæ, Iosue 22.23. Dauid, 1.Paral.29. vers.10.11. Psalm.18.4. & 22.23. & 35 18. & 51.v.16.17.& 56.5.& 59.17.& 71.23.& 116.17. & 119.v.171.

& 145.2.& 146.2.Leuitæ & Cantores Asaph, 2.Paralip.5. v.11.12.13.Populus Israel,7.3.Sacerdotes,Leuitæ, v.6.5 20. 19.multitudo,29.v.27.28. Sacerdotes & omnis populus, 1. Esdr.3.v.10.11.Nehemias & pars Magistratus, Nehem.12. 40.Daniel,Dan.6,10.Sidrach, Misach,& Abdenago, 3.v. 24.25.26.(vide in Apocryphis.) Nabuchodonosor.4.v.34. &c, Pueri, Matth.21.15.Angeli, Luc. 2.13. Pastores,v.20. Plebs.18 43.Turba,19.v 37.38.Discipuli,24 v.53 54. Claudus sanatus à Petro,Actor.3.versi.7.8. Paulus & Silas, 16. 25.(Vide GLORIFICANTIVM exempla.) Homines ita laudandi, vt eorum vitia non probentur. *Exempla*: in Asa, 1,Reg.15.14. Amasia, 2.Paralipom.25 2.Ioatham, 27.2.

LAZARVS .i.à Deo adiutus, mendicus pice, ante ostium diuitis epulonis iacet, Lucæ 16 20.

LAZARVS, Christi amicus, Ioan.11.5. propter Dei gloriam morbo correptus,v.4.à mortuis excitatur, v.43. excitatus persecutionem sustinet à Iudæis.12.10.

LEA,filia Laban,natu maior, Gen.29.16,pro sorore Rachele supponitur, v.23. præ sorore à viro contemnitur, v.29. 30. Deus eam fœcundam reddit, ver. 31. (Leah .i. laboriosa.)

LEBBAEVS, cognominatus Thadæus, discipulus Christi, Matt.10.3. appellatur Iudas Iacobi frater, Luc.6.16.

LEBNA,seu Lebadana,locus in deserto,vbi castrametati sunt Israelitæ,Num.33.20.(.i.luna,siue albedo.)

LEBNA,ciuitas Sacerdotum in Tribu Iuda, à Iosua capitur, Ios.10. v.29 30. & 15.42.

LECTIO Legis præcipitur, Iosu. 1. 8. Deuter.31.11.Lectio Legis & Prophetarum vsitata, Actor.13.v.15. 27. & 15.21. Lectio Scripturarum quàm vtilis,2.Petr.1.19. Apocal.1.3. Vide 2.Tim. 1.6.& 3.vers.15.16.& 4.13. 1, Cor.10. 11.Rom. 15.4.Lectio Scripturæ sacræ Pastoribus necessaria, 1.Timoth.4.13. Vide Actor. 17. 11. Psalm.1.2.Col.3.16.Deuter. 6.6.

[LEGATIO sacra,2.Cor.5.20.Ephes.6. 20.] Legatus Prou.13. 17.& 25.13.

[LEGIO Angelorum Sanct. Matth.26.53. Cacodæmonum, Marc.5.7. Luc. 8. v.30.36. turmæ cursorum vel satellitum principis,2.Sam.15.18.2.Reg.11.19. 1.Paral. 18. 17. Legio dicitur quibusdam cohors trium millium peditum &trecentorum equitum. Alij numerum maiorem,alij minoré constituunt.

LEGISLATIO, constitutio, Rom. 9. 4.]

LEGISLATOR, vnus, Iac. 4. 12. Esai. 33. 22.

LEGISPERITI, i. Legis interpretes, obiurgantur, Luc. 11. v. 46. 51. 52. 53.

LEMVEL [. i. is qui Dei fortis est) Solomonis nomen à matre inditum, Prou. 31. v. 1.

LENITAS vitiosa, (qualis fuit in Saule parcente Regi Aggago contra Dei præceptum, 1. Sam. 15.) Est iustæ & debitæ pœnæ vel remissio in totum, vel perfunctoria inflictio, vt impunè vel leuiter castigatum maneat peccatum, quod seuerè castigandum fuit. Alia est animi lenitas, quæ non modò non reuocat iniuriam acceptam, sed eam lubenter etiam ei, qui veniam non deprecatur, ignoscit, propter Dei præceptum.

LENITAS in corrigendis fratribus commendatur, (Vide MANSVETVDO.) Gal. 5. 22. Coloss. 3. 13. 1. Thessal. 5. 13.

LEO de Tribu Iuda, Apoc. 5. 5. Leo occidit Prophetam inobedientem, 1. Reg. 13. 25. & 20. 36. Leones in Samariam à Deo immissi, & quare, 2. Reg. 17. 25. Eius natura Iob 39. 1. Psal. 104. 21. Amos, 3. 8.

[LEO Deus figuratè dictus à iudiciorum effectu, Thren. 3. 10. Leo, impius ad Christum adducendus & adductus, Esa. 11. v. 6. 7. & 65. 25 Leones, fortiss. duo Moabitæ, 2. Sam. 23, 20. Leones, Ecclesiæ hostes, tyranni, Psal. 22. 22. & 35. 17. & 57. 5. & 58. 7. & 91. 13. Ierem. 2. 15. & 4. 7. & 5. 6. & 50. 17. 2. Timot. 4. 17. Leo rugiens, Diabolus, 1. Petr. 5. 8. Leones ærei & aurei, 1. Reg. 7. v. 29 36. & 10. 19.]

LEPRA, Galeno cæterisq; Græcis medicis, scabiei genus est, cutem deformi obducens crusta, ab atra nascens bile, corpusque vehementer pruritu infestans.

LEPRA à lepra distinguenda, Leuit. 13, 2. Lepræ plaga metuenda, Deuter. 24. 8. Leprosus quomodo mundandus, Leuit. 14. 2. Leprâ peccatores Deus affligit. V. Deut. 24. 9. *Leprosorum exempla:* Maria, Numer. 12. 10. Naaman, 2. Reg. 5. 1. Giezi, cum posteris, v. 27. quatuor leprosi, 7. 3. Rex Ozias, 2. paral. 26. 19. quidam leprosus, Matth. 8, 2. Marc. 1. 40. Luc. 5. 12. Simon leprosus, Matth. 26. 6. Leprosi sub Eliseo, Luc. 4. 27. decem leprosi, 17. 12, à Christo sanati, ingrati, præter vnum: ibid.

Leprosi mundantur, Vide MIRACVLA. Leprosæ domus consideratio, Leuit. 14, 34. Leprosorum segregatio,

15. 40. Num. 5. 2. 2.Reg.15.5. A Deo lepra mittitur: Leuit. 14.34.

LEPVS: eo non veſcebantur Iudæi, Leuit. 11. 6. Deut.14.7.

LEVI (ab audiendi verbo ſic dictus) Iacobi ex Lea filius naſcitur, Gen.29.34. eius benedictio, Deut.33.8. occidit cum fratre Simeone Sichimitas, Gen.34.25. punitio iſtius facti, 49.5. Leui in Abrahami lumbis decimatus, Heb.7.9. [Leui, qui & Matthæus, Marc.2.14. Luc.5.v.27.29. Alij duo ita nominati, Luc.3.v.24.29.]

LEVITAE Tabernaculo deſtinati, Numer.1.50. & 3.6. Deut. 10.8. & 18.5. & 33.10. 1. Paral.15.2. 2. paral. 26. 18. & 29.11. & 35.3. Leuitæ hæreditatem propriam nullam habuerunt, ſed illis pro hæreditate erat Deus, Numer. 18.20. Deut. 18.1. Ioſu. 13.14. Leuitæ numerantur, Numer. 3. verſic. 15 16. Leuitæ zelo Dei prędıti, Exodi 32.26. quomodo purificandi, Numer. 8. verſi. 6.7. 21. Leuitarum ætas, qua ad miniſterium admittebantur, verſi. 24. in claſſes diſtribuuntur à Dauide, 2. Paralip. 35. 4. Leuitarum officia, Numer.1.50. & 3.1. &c. & 4.4. & 18.2 Paralip.6.31. & 9. 14. 2. paralip. 8.14. & 19.8. Ezech. 44. 1. pro primogenitis Iſrael aſſumit eos ſibi Deus, Numer. 3. v.12,41 & 8.16. puniunt peccatum erecti vituli, Exodi 32. 26. expelluntur ex Iſrael, 2. paralip. 13.14. Leuitarum habenda ratio, Deuter.12.19. & 14.27. Leuitarum vrbes, Numer.35.v. 2.3.

LEVIATHAN, à varia & valida ſquamarũ inter ſe connexione dicitur, eſtq; ex cęterorũ genere Balęna vaſtiſsima, quę tãtæ eſt amplitudinis, vt latiſſima quædam rupes aut inſula potiùs, quàm animal quoddã in mari natãs appareat. Totas naues vel maximas etiam oneratas facillimè cum oneribus euertit. Tantam aquarum copiam per fiſtulam capitis eructat, & vnà tantum fumum exhalat, vt naues impleat, tenebras circum inducat, ac litora ipſa & viciniã continentem natans quatiat. pſ.104.26. Vide eius deſcriptionem, Iob.40.20. ad finem vſq.: & 41. 4. ad finem vſq. Alij Crocodilum nomine Leuiathan intelligunt, animal ἀμφίβιον, aliquoties incredibilis magnitudinis & roboris, vt naturalis hiſtoriæ Scriptores teſtantur.

LEVIATHAN: eius fortitudo, Iob.40.verſ.20.24. [figuratè intelligitur hac voce ſublimitas omnis ſpiritualis & corporalis, quæ vi vel fraude ſe aduerſus Deum effert, Eſai. 27. 1.] V. Balæna.

LEVITAS, Vide INCONSTANTIA, & Fidelitas.

LEX: Lex *primò* pro vniuersali doctrina, Iac.1.25. *Secundo*, in genere, pro doctrina omni, quæ aliquid aut præscribit, aut interdicit, Rom.3.v.20.27. qua ratione Euangelium vocatur Lex fidei, ibid. hoc ést, doctrina, quæ salutem proponit sub conditione, Si credideris, quam & ipsam conditionem gratis dat Dominus, vt implere possimus. *Tertio*, synecdochicωs pro ceremoniis legalibus, 1 Cor.9.20. *Quarto*, pro secunda Legis Tabula, Rom.13.8. *Quinto*, pro præceptis secundæ Tabulæ, Gal.5.14. *Sexto*, pro toto veteri Testamento, Ioan.10.34. & 15.25. Ps.1.2. & 19.8. Rom.3.19. Gal.4.21. pro doctrinæ sacræ libris, 1 Cor. 14.21. *Septimo*, pro quinque libris Mosis, Gal.3.21. *Octauo*, pro Mosis & reliquorum Prophetarũ scriptis, Rom.3.21. in posteriore versus parte. *Nono*, pro ordinatione Aaronica Heb.7.v.12.

Lex appellatur *L*iber Domini, Esa.34.16. Litera, 2 Corinth.3.7. quia lapideis Tabulis insculpta fuit, & audientium respectu non maiorem vim habet, quàm scriptum aliquod per se omnis virtutis expers, nisi apud eos à quibus præstari possit. Eiusmodi verò facultatem cùm Lex in nobis non inueniat, sed contrarias potius tenebras, & animum prorsus ei repugnãtem, ideò nihil aliud, quàm externa prædicatione docet, quid flagitet, quid prohibeat Deus: nostrum autem illud vitium non modò non emendat, sed etiam irritat, vnde præceps est ad mortem saltus, nisi aliunde remedium petatur. At Euangeliũ, seu nouum fœdus, quatenus Legi opponitur, per se & in se consideratum, dicitur Spiritus: *primo* propter veteres ceremonias, temporarias, & in rebus, crassis & corporeis positas: *secundo*, quia materia, argumentum, Minister denique Euangelij est IESVS Christus, non iam docens quid fugere, quid facere oporteat (quod Legis officium est) sed seipsum in æternam vitam gratis offerens credentibus, nec offerens modò, sed etiam reipsa insinuans. (Vide LITERAM vocare solet Paulus.) Neque enim sicut Lex benedictionem, addita operum conditione, ita Euangelium iustitiam sub fidei conditione offert: (ita enim & Lex & Euangelium non vitam, sed mortem offerrent: cùm nec facere, nec credere per nos possimus) sed diuerso prorsus modo. Lex quippe opera & quidem perfecta exigit, nec facultatem

operandi præbere poteſt, ideóque in morte iacentes damnat. Euangelium verò per Spiritum Chriſti, quem ſecum habet adiunctum, fidem quam à nobis exigit, etiam donat electis, vt in Chriſto per eam apprehenſo iuſtificati ac ſanctificati vitam æternam adipiſcantur. Itaque Euangelium viuificum, iuſtitiæ, vitæ, ſalutis, pacis, ęternum denique dicitur. Vnde illud quoque liquet, literæ appellatione expoſitionem, quam vocant literalem; ſpiritus autem nomine allegorias intelligi non debere, vt nonnulli autumant. Vide LITERA: &, EVANGELIVM ſpiritus dicitur.

Appellatur item Lex Miniſterium mortis, 2 Cor. 3. 7. extra Chriſtũ ſcilicet conſiderata: vel, quatenus facit, vt ex agnitione peccati intelligamus non eſſe morte dignos. Vide LITERA. Pactũ Domini, 2. Par. 6. 11. Pædagog⁹ noſter, Gal. 3. 24. Vocatur autem Lex ceremonialis pædagogus, non quatenus opponitur Chriſto, vt chirographum mortis, Coloſſ. 2. 14. ſed quatenus Chriſtum expectatum adumbrabat: Aut, ſi de toto Decalogo interpretari malimus, Decalogus dicetur Pædagogus ad Chriſtum: quia poſtquam nos ad agnitionem peccatorum noſtrorum adduxit, ſimul etiam ſtimulum addit, vt de remedio ſeriò cogitemus, & ad medicum IESVM Chriſtum plena fide & fiducia confugiamus. Dicitur item Verbum vitæ, Actor. 7. 38. virtus peccati, 1. Corinth. 15. 56. extra Chriſtum ſcilicet conſiderata: vel quia illius aduentu peccatum, quod antè ſopitum & penè mortuum iacebat, in nobis reuiuiſcit, vt explicat idem Apoſtolus, Rom. 7. 9.

LEx quomodo per Chriſtum Abrogata, Epheſ. 2. 15. Coloſſ. 2. 14. nempe implendo illam, Matth. 5. 18. delendo chirographum, quod aduerſus nos erat, Coloſſ. 2. 14. ac à damnatoria Legis ſententia & maledictione ſuos liberando, Rom. 6. 14. &c. Lex quibus Bona, 1 Tim. 1. 8. Lex. * Ceremonialis quo ſenſu vocetur ab Apoſtolo mortis chirographum, Coloſſ. 2. 14. Vide CEREMONIA. Lex ceremonialis ſynecdochicè, per Circumciſionem, vt. illius inſitionem, intellecta, Rom. 2. 15. Lex quorſum Data, 3. 20. & 5. 20. & 7. 7. Galat. 3. 19. 1. Tim. 1. 9. Lex quorſum, & quem in finem propoſita ſit, explicat Apoſtolus, Galat. 3. 19. Senſus eſt: Legem poſitam eſſe hominibus arguendis, vt ad promiſſionem tantò cupidiùs reſpicerent, & intel-

ligerent,

ligerent, patefactis transgressionibus, se sola Dei gratia quam Abrahamo patefecerat & promiserat, seruari, ac proinde omnes in Christum respicerent

Lex iusto posita non est, 1. Timot. 1.9. hoc est, Lex non lata est aduersus eum, qui ad ipsius normã mores suos sponte componat, quales sunt ij soli, quos Dominus vera doctrina & Spiritu Sancto imbuit. Alij sic explicant, vt sit sensus (quæ tamen explicatio cum priore pene coincidit) Iusti non egent Lege, quia Spiritus in ipsis inhabitans eos gubernat, & ipsi sua sponte ad bonum opus efficiendum se inclinant. Nonnulli dicunt, verbum κεῖται in Græco textu positum esse pro ἐπικεῖται, vt sit sensus: Lex non premit, non vrget iustos, quum ij, qui sunt in Christo, sint extra condemnationem, Rom. 8.1. Sunt qui locum hunc à consideratione duorum Legis terminorum, obligationis scilicet, vel ad obedientiam, vel ad pœnam, explicandum censeant, vt sit sensus: Iusto Lex posita non est, scilicet ad condemnationem, intelligendo locum de altero Legis termino, quo obligat ad condemnationem & pœnas æternas inobedientes.

Præter has pias & veras explicationes, simplicissima huius loci sententia petenda videtur ex Galat. 5.23. vt sit sententia: Iusto non est Lex posita, hoc est aduersus iustum, id est aduersus eum, qui fructus illos Spiritus in se habet, quos ibidem ponit Apostolus, non est Lex posita. Lex iram efficit, Rom. 4.15. non sua, sed nostra culpa: quia cùm iam inde à nostro exortu simus iræ Dei obnoxij, superuenit postea Lex, quæ nostra culpa, non sua, damnationem cumulet, ac veluti cœptum opus absoluat. Lex per Mosen data, Ioan. 1.17. Act. 7.38. per dispositionem Angelorum accepta, Exodi. 19.1. Act. 7.53. Gal. 2.19. ex Sione Egressa, Mich. 4.2. Internũtij opera lata est, Galat. 3.20. quia Deum vt terribilem ac formidabilem Legislatorem ferre non poterat Israel.

Leuis dicitur, 1. Ioan. 5.3. illis scilicet, qui nouas vires cœlitùs acceperunt, adeò quidem, vt nulla re æquè, ac Lege Dei delectentur, nedum vt illis sit grauis & onerosa, quamuis supersit adhuc grauissimum & asperrimũ spiritus cum carne certamen, id quod suo exemplo docet Apostolus, Rom. 7.21. Sed grauis est eorum respectu, qui in carne sunt: sunt autem omnes homines in carne, qui non sunt renati ex Spiritu, adeò quidem, vt eos non

modò nihil alleuet, ſed etiam opprimat Legis pondus, non ſuo tamen, ſed illorum vitio. Lex ergo per ſe conſiderata, nec grauis nec leuis dici poteſt, ſed comparatè duntaxat, pro varia eorum conditione, quorum reſpectus habetur, vt explicatum eſt.

Lex iugiter Meditanda eſt, Pſalm.1.2. Vide DEI Lex. perquam Pura eſt, 12.7.& 19.v.8.9. & 119. verſ.72.127. Lex Regia eſt, Iac.2.8. hoc eſt, ſine vllis diuerticulis, & quaſi viæ regiæ inſtar omnibus patens: Spiritualis, Rom.7.14. hoc eſt, non tantùm ipſas exteriores actiones, ſed inprimis intimas etiā cogitationes arguens, vt explicat Chriſtus, Matt.5.v.21.22. Lex dicitur non eſſe ex fide, Gal.3.2. hoc eſt, non pronuntiare iuſtum eum, qui credit, ſed qui fecerit quod ipſa præcipit. Lex Viua, ac viuifica eſt, ſi à Chriſto inſpiretur, 2.Cor.3.17.

LEX Chriſti, pro præcepto Charitatis, Ioann.13.v.15.34.35. & 15.12. Galat.6.2. vbi mutua charitas vocatur Chriſti Lex, quæ etiam noua dicitur, & conſiſtit in charitate, Matth.5.44 & 7.12.& 22.36. Ioan.13.34. Roman.13.10. Galat.5.14. & 6.2. 1. Timoth.1.5. Lex Dei, Lex veritatis, Nehem.9.13. piorum oblectamentum, Pſal.1 2. Vide VERBVM Dei. Lex Fidei, Rom.3.27. Vide LEX & eius ſignificata. Lex Hominis ſomnio polluti, Deut.23.10. Lex Iuſtitiæ, Rom.9 31. Lex Libertatis, Iac.1.25.& 2.12. ſic dicta, non quòd nos liberet Lex à maledictione, ſed quia non niſi per Filium liberatis conuenit, quibus iam non eſt onus ſeu iugum impoſitum ceremonialis illius Legis, Actor.15.10. imò quos ne moralis quidem Lex, vt ſeruos ſub metu retinet, ſed Spiritus Dei ad voluntariam obedientiam formar. Lex Mandatorum in decretis ſita, Epheſ.2.15. hoc eſt, in ritibus ceremoniarum. Lex Operum, Roman. 3.27. ſic dicta à Paulo, omnis doctrina, quæ ſalutem promittit cum conditione hac, Si omnia feceris: quam vnus Chriſtus pro nobis impleuit. Lex Peccati & mortis Roman.8.2. Lex Spiritus, pro Spiritu Dei, ibid.

LEx Dei animas conuertit, & corda exhilarat, Pſal.19.v.8. 9. Lex iugum intolerabile neminem iuſtificat, quemadmodum nec præſtatur ab vllo mortalium, Act.13.38.& 15. 10. Gal.2 16.& 3.10. Lex omnibus legenda, Deut.31,12. Lex legitur, 15. & 31.v.9.11. Ioſ.8.33.2 Reg.23.2. Nehem.8.8.& 9.3. Iram operatur, Rom.4.15. Vide ſuprà. Per fidem ſtabilitur,

litur,3 31.in Sacerdotũ ore versetur oportet, Deut.33.v. 9.10.Malach.2.7.Lex & Prophetæ ad Ioannem vsque durant,Matth.11.13. Luc.16.16.

Legis Absolutio in proximi dilectione sita, Rom.13.v. 8.10. (Galat.5.14.) cuius dicti sensus est: Qui diligit alterum, non vnicum aliquod præceptum obiit, sed in genere præstitit quod Lex iubet. Itaque non agit eo loco Apostolus de perfecta vel imperfecta Legis obseruatione, vt nugantur Sophistæ, sed charitatem vt Legis summam commendat, sicut apparet ex ratione, quæ subiicitur, & conclusione, quæ attexitur, nec est aliter intelligenda. Legis Ceremoniæ abrogantur per Christum, Mat.11.13.Marc.15.38.Act.13.38.39.& 15.11.Rom.6.14.& 7.4 & 8.3.Galat.3 13.& 4.5.Eph.2.13.Col.2 14.1 Petr.1.v.11.18. Legis contemtus valde noxius,Prou.28.9.Ierem.11.3.Vide VERBI Dei contemtus.

Legis Finis Christus, Roman.10.4.hoc est, quicunque credit in Christum, habet quod Lex requirit: videlicet perfectam erga Legem obedientiam & iustitiam,quam Christus credenti imputat.Finis enim Legis, est iustificare illos, qui perfectè eam implent & obseruant:quem finem quò minús assequamur, non vlla Legis ipsius qualitas, sed carnis nostræ vitiositas impedit, cui demum ita medetur Christus,vt in eo vno gratis per fidem imputato,finem Legis consequamur,per illum scilicet iustificati, qui pro nobis Legem impleuit, factus pro nobis iustitia, sanctificatio,&c.1.Cor.1.30.

Legis Impletio sine Spiritu Dei fieri & præstari à nobis non potest,Deut.5.29.Psal.118.24.Luc.18.22.Actor.15.10. Rom.8.2.Legis infirmitas, Rom.8.3. Hebr.7.19. & 10.1. Legis iustitia, Rom.10.5. Legis liber in templo repertus,2 Reg.22.8.2. Par.34.14. Legis natura,officium & operatio, Rom.3.20. & 4.15 & 5.20,& 7.v.1.7.Galat.3.19.1. Tim.1.8. Heb.7.v.18 27. Legis obseruatio commendatur, Prouerb.28 7. Eccles.12.15.Malach.4.4.Matth.19.17. Legis obseruatores vltroneos esse oportet, Psal.112.1. Legis obseruatio vitã adfert, Leuit.18.5.Ezech.20.11.Rom.10.5. Legis partes: Lex in tres partes ab Apostolo distribuitur Rom.9 4.in διαθήκας,seu Legem,quam vocant, moralem νομοθεσίαν,seu Legem iudicialem:& λατρείαν, seu Legem ceremonialem: vbi διαθηκῶν nomine intelligendæ sunt Tabulæ fœderis, vt vocantur Deut. 9.v.11.15. Heb.9.4.

vtitur autem plurali numero, quòd duæ essent Tabulæ: quæ interpretatio commodior esse videtur, quàm si ad fœdus cum Abrahamo & eius posteris initium referas: *Primùm*, quia non nisi vnum fuit hoc fœdus, quamuis sæpius renouatum: *secundò*, quia paulò pòst meminit ibidem promissionum, quæ ab illo fœdere vix possunt secerni: *postremò*, quia sic videtur distinxisse Legem Paulus commodissimè in suas illas partes, Moralem, Iudicialem, & Ceremonialem, de qua antè. Vide & ἐντολή. Legis summa, Matth.7.12 & 22.40. Luc.10.27. Legis transgressores maledicti, Deu.27.26. Gal.3.10. (Vide OBEDIENDVM LegiDei.) Legis in vno capite transgressor efficitur omnium reus, Iac.2.10. Quia vnus & idem est Legislator, & corpus Legis indiuiduum: v.11. Legis Tabulæ dantur scriptæ digito Dei, Exodi 31. 18. Deut. 5.22. franguntur, Exodi 32.19. Deut.9.17. dantur aliæ Tabulæ, Exod.34.27. Deut. 10.1.

LEGIS & Euangelij discrimē, 2.Cor.3.v.7.8. (Vide EVANGELII & Legi discrimen.) Legis & fidei repugnantia qualis Gal.3.12.

LEGVM iniquarum conditores reprehenduntur, Esai. 10.1. LIA, Vide LEA.

[LIBANVS in Syria mons nobilis, arboribus, cedris, &c. abundans, Iudic.3.3. 1.Reg.5. 6.&c. Libanus mysticus, Cant. 4. 8. &c. Esai.2.13.& 60.13.] (.i.candidus, aut thus.)

LIBELLVS repudij, & eius lex, Deut. 24. v. 1,2.3.4. Esai.50. 1. Ierem.3.3. Malach.2.16. Matth.5.31. cur à Mose permissus, 19.8. Mar.10.5. post repudium qui secundo matrimonio nullum esse locum contendunt, abutuntur dicto Luc. 16 18.

LIBER pro recensione, Matth.1.1. pro lege, Psal.40.8. Heb. 10.7. Liber videntium, 2.Paral.9.29.& 12.15.& 13 22. Vide LIBRORVM quorundam, &c. catalogus. Liber ἀνθρωποπαθῶς Deo tribuitur, qui vocatur Liber vitæ, & viuentium, Exod.32.32. Psal.69.29. Dan.12. 1. Phil.4.3. Apoc.3,5. & 20.12.27. Vide & Lucæ 10.20. vbi piorum nomina scripta esse dicuntur in cælis. Liber inuolutus ad Ezechielem missus, Ezeh.2.9, voratus ab Ezechiele, 3.3. à Ioanne, Apoc.10.10. Liber volans Zachariæ ostensus, Zachar. 5.2. Libri curiosi combusti, Actor. 19.19. Librorum lectio vtilissima, Dan.9.2. [Liber mysticus, Apoc.5.v.1.2.&c.

Liber Dei, ſeu Gratiæ, Sapientiæ & Gubernationis diuinæ Exod.32.33.34.Pſ.139.16.Eſai.34.16.Dan.7.10. Malac. 3.16. Apoc. 20.12.]

[Liber, contractus, Syngrapha, Tabellæ emptionis, Ierem.32.10.&c.Epiſtola, literæ, Eſai.37.14.& 39.1. Ierem.29. 25.29.Artes & ſcientiæ liberales, Dan.1.17.

LIBRORVM quorundam ſacrorum catalogus, qui interciderunt. Liber bellorum Domini, Numer.21 14. Liber Iuſti, Ioſ.10.13.alij librum recti interpretantur, hoc eſt, librum forenſium annalium, ſiue actorum publicorum, qui intercidit, vt alij multi forenſes, quorum Scriptura meminit. Liber Nathan, 2. Paral. 9 29.1.Par.29.29.liber Gad, ibid. liber Semeiæ. 2. Par. 12. 15. liber Haddo, 9. 29. & 12. 15. liber Ahiæ, 9. 29. liber Iehu filij Hanani, 20.34.

LIBERI rectè, & ex Dei verbo inſtituendi, Exod.12.24. & 13. 14.Daniel 4.9.& 6.3.10.& 9.3.&c. Liberi caſtigandi, Prou. 22.15.& 23.v.13.14.Epheſ.6.4.humaniter fouendi, ibidem. Idolis non ſacrificâdi, Leuit.20.2.& 18.21. Deu.18.10.in vtero ſanctificati, 1.Co.7.14. Liberi non ex æquo à parentibus dilecti. *Exempla*: Eſau & Iacob, Gen.25.28. Ioſeph & alij fratres, 37.3.

LIBERORVM erga parentes officium. Epheſ. 6.1.2.3.*Primùm* debent amorem. *Exempla*: Ioſeph, Geneſis 46 29 Eliſæus, 1.Regum 19.20. Diſcipulus quidam, Matth.8.21.*Secundò* honorem.Exod.20.12.*Exempla*: Sem & Iapheth, Geneſ. 9 23.Ioſeph, 46.29.& 48.12.Salomon, 1.Regum 2.19.Paulus & Hebræi, Hebr.12.9. *Tertiò*, obedientiam.Col.3.20. Pro.23.22.*Exempla*: Iſaac, Geneſ.22.v.6.&c.Iacob. 28.v.1.2. Ioſeph, 37.v.13.14.Filia Iephte, Iudic.11.v.36.37. Samuel. 1. Sam.1.24.& 2.26.Salomon, 1.Reg.2.20.Rechabitę, Ierem. 35.v.18.19.Chriſtus, Luc.2.51.Idem pręcipit & Paulus fieri, Epheſ.6. 1. Coloſſ.3.20. *Quartò*, nutritionem.1.Tim.5.4. Pro.28.24.*Exemplum*: Ioſeph. Geneſ.45.v.9.10.11.Chriſtus, Ioh.19.26.27.Minæ in contumaces, Deut.21.18. Exod. 21. 15.& 17.Matth.15.4.Prou.19 26.& 30.17.

Liberorum contumaciæ & inobedientiæ erga parentes exempla: Cham, Gen.9.22. Eſau, 26.v.34.35.& 28.v.8.9 Simeon & Leui, 34.30.Heli filij, Ophni & Phinees, 1. Sam. 2.v.22.23.24.Filij Samuelis, 8.3.Abſalom, 2.Sam.16.v.1.2.3. 4.Filius prodigus, Luc.15.v.11 12.¶ Liberorum procreatio donum Dei eſt, Gen.1.28.& 4.v.1.25 & 16. 2. & 20.v.17.18.

& 25 21. & 29.v.30.31. & 30.22, & 48.9 Ruth.4.13.1.Sam.1.v. 19.27. & 2.21.Psal.113 9. & 127.4.Esa.66.9.

LIBERATIONEM, seu libertatem per Christum, Græcis ἀπολύτρωσιν duplicem constituit Paulus, Eph.1.cap. Vnam qua redimimur, persoluto pretio, Christi videlicet sanguine, vt à seruitute peccati & mortis manumittamur, v.7. vt fusiùs explicatur Rom.7.capite. Alteram, qua in iustam libertatem prorsus vindicemur, Ephes.1.14. Nos enim quamuis liberos, retinet tamen aliquatenus per vim peccatum in aliqua seruitutis specie, vt quod volumus, non faciamus, Galat.5.17. & mors etiam nexos in vinculis tenet, in diem illum iudicio extremo destinatum, quo nos Christus, vt à se redemptos, liberali sua manu assereret. Non pugnant igitur inter se duæ istæ liberationes: sed illa quidem peracta est, hanc verò, quæ illius est complementum, speramus, vt Lucæ 21.28. Roman.8.23. Eph.4 30. cuius est arrhabo Spiritus Sanctus, ex quo nos manumissos esse didicimus per fidem, vt nos tandem in iustam libertatem ex malæ fidei possessoris potestate asserendos esse non dubitemus. Illam igitur docendi causa ἀπολύτρωσιν ἐλευθερώσεως vocare licebit, cuius passim meminit Apostolus, vt Rom.6.22. & 8.2. Hæc verò dicitur ἀπολύτρωσις τῆς περιποιήσεως, i. ad verbum, Liberatio vindicationis, siue assertionis.

LIBERTAS pro liberatione à Legis ceremoniis, 1. Corint. 9.v.1.19. pro primo gradu ad viuificationem, 2. Cor.3.17. id est, pro conditione illa Filiorum Dei, quibus exemtum est velamen cordis, seruitutis nimirum illa misera cæcitatis, & iugum illud tenebrarum, quod vnius hominis peccato nobis impositum, Lex non modò grauabat, sed etiam altero iugo adgrauabat. Denique hoc ipsum est, quod Propheta ait, Cor lapideum tollere, & carneum dare, cor illuminare, cor conuertere, lucem videre, & similia omnia, quibus illa gratiæ Dei per Christum vis significatur, illa inquam nos reddens liberos, & ad tantam aspiciendam lucem Euangelii idoneos.

Libertas vera per Christum, Ioan.8.v.32 36 Gal.4.31 & 5.13. Rom.6.18 & 8.2.20.1. Petr.1.18 & 2.16.2. Petr.2.19. ex cognitione veritatis, Ioan.8.32. & conscientia bona, 1. Timoth.3.13 per fidem, Gal.3.25. Libertas Christiana charitati subiecta est, 1. Cor.8.v.1 9. inter ædificationis & charitatis

titatis terminos consistere debet, Roman. 14. v.19.20.21. 1.Corinth. 6. 12. in rebus mediis ad infirmorum fratrum coscientiam attemperanda est,1.Cor.11 29. Libertas spiritualis, 7.22. cum seruitute carnali non pugnat, Ephes. 6.5.1.Petr.2.16. Libertare Christiana non abutendum, Rom. n.14.v 15 16.1.Corinth.6.12 & 10 23.& 8.v.8.9. Galat.5 13.1.Pet.2.16.abusus eius coercetur,1.Corin.8.8. quomodo ea vsus sit Paulus,9.v.15. 18.21. nempe vt non offenderet quenquam, ibid.& 2.Cor.11.12. Libertas praua & improbanda,Iob.11.12.Ierem.34.15. Ose.7.16.2. Pet.2. 18.19.Libertatis lex quæ dicatur,Iac.1 25.Vide Lex libertatis.

LIBERTAS Loquendi,(παῤῥησία,subseruit veritati.) Est animi nostri,atque conscientiæ integritas, quæ neque nobis ipsis , neque aliis quicquam eorum , quæ significanda sunt , simulare aut dissimulare propter Dei præceptum vult,neque etiam potest,Act.4.13.2.Cor.3.12.Eph.6 19.

LIBERVM esse iustitiæ, est non subesse imperio iustitiæ, Roman.6.20. nec iustitiam vllum ius in quempiam habere.

LIBERVM ARBITRIVM hominis, est voluntas eius eligens aut repudians, id,quod intellectus eligendum aut repudiandum esse dictat.

Arbitrium ante lapsum erat liberum omnibus modis, scilicet, à seruitute cùm peccati, tum miseriæ peccatum comitantis:à coactione: quia ad bonum vel ad malum inclinare,aut alterutrum eligere, & stare aut labi suis viribus,poterat Adamus.

Post lapsum,Arbittium in non renatis , Est tum liberum,scilicet ab omni coactione,sed tantùm ad malum in omnibus rebus tam spiritualibus quàm ciuilibus &externis. Nihil enim nisi peccare possunt:Rom.7.18. Libertas enim ad bonum per peccatum amissa est: Et quicquid ex fide non est,peccatum est:Rom.14.23. Tum seruum & captiuum in bonis & sanctis rebus,atque in primis ad salutem & vitam æt.spectantibus.Vide Gen.6.5. Psal. 14.1.2 3. 4.Matth.7.18.Rom.7.18.

In Renatis liberum partim ad bonum, partim ad malum.Ad bonũ singulariSpiritus S.beneficio, qui incohat, continuat & perficit in iis conuersionem ad Deũ & bona opera.Nec Renati sunt otiosi , sed acti à Spiritu S.agunt. Deut.30.6.Rom.6.18.Phil.2.13. Ad malũ:quia regeneratio

in hac vita incohatur tantum: vnde semper manent peccati reliquiæ quæ agnitionem in mente non nihil obscurant, & voluntatem inclinant, vt non illico faciamus quæ volumus: Rom.7.18.19.

Post hanc vitam Arbitrium, Beatorum liberum erit tantùm ad bonum: ita vt nihil nisi bonum velle possint. Cùm enim Deus erit omnia in omnibus, 1. Cor.15.28. Regeneratio perfecta erit. Matth.22.30.1.Ioh.3.2.

Damnatorum seruum ad malum erit tantum: quia semper in regno satanæ manebunt. Matth.25.46.

LIBERVM arbitrium Adamo initio collatum: quia ad Dei imaginem (quæ diuinæ sapientiæ, iustitiæ, integritatis, veritatis & innocentiæ participatio est) creatus fuit, Gen. 1.27.& 5.1.& 9 6. Eph.4.24. Col.3.9. illud sibi & posteritati perdidit, Eccl.7.29. Ioan.8 34. Rom. 5.12. hinc liberi arbitrij expertes omnes homines asseruntur, Genes. 6.v.3. 5. & 8.21. Deut.12 8.& 29.4.& 30 6.1. Reg. 8.58. Ps.51.12.& 62.10 & 94.11.& 119.v.18.34.36. Prou.16 9. Esaiæ 26.19.& 55.1.& 60.2. Ier.13.23.& 17.9.& 24.7.& 30.21.& 31,v.18.33.& 32.29.30. Heb.8.10. Ezechiel.11.19.& 36.26. Ose.13.9. Matt. 16.17. Ioan.1.v.5 13.& 3.v.6.27.& 6.44.& 8.34.& 15.4.v.5. Roman. 6.v. 18.20.& 7.v.15.19.& 8.v.6.7.& 9.16.& 12.2.& 14.4 1. Cor.1.31.& 2.14.& 4.7.& 12.v.3.6.& 15.10.2. Cor. 3.5.& 6.17. Eph.1.18.& 2.v.3.5 18.10.& 4.v. 17.18.22.& 6.13. Galat.5.22. Philip.1.6.& 2.13. Coloss.1.21 1. Thessal. 5.23.2. Tim.2.1. Tit.3.5. Heb 12 15.& 13.21. Iac.1.v.17.18.1. Petr.2.9. 10.2. Pet.1.3.& 2.19. (Vide MERITA euertuntur.) ¶ Sed contrà Pontificij mansisse liberum arbitrium etiam post lapsum contendunt ex Gen.4.7. Deut.30.19. Ios.24.15. Ps. 27.9 Sap.9.10. Matth.24.37 1. Cor.3.9.& 7.37.&c. ¶ Illud cooperari gratiæ Dei, 1. Sam.7.3.1. Par. 12.14. Psal.10.17.& 73.13. Prou.16.v.1.5.9. Eccles.2.26. Esai.1.v.6.17. 18.& 40.3.& 46 8.& 56.v.6.7. Ierem.3 v.1.12.22.& 4.v.3.4.14.& 7.3.& 18.v.8.11.& 25 5.& 26.13.& 31.15. Ezech.18. v. 21. 22. & 27. 28.30.31.& 33.v.14.15.16.19. Zach.1.3. Malach.3.7. Matt. 3.v. 2.3.& 11.33.& 12.28. Marc.1.3. Luc.3.4. Ioan.1.v.12. 23. & 7. 37. Act.3.19.& 8.22 & 9.6.& 10.35. Rom.10.13.1. Cor. 3.9 & 15.10.2. Cor.7.1. Eph 5.14 Phil.2.v.12.13.& 4.13. Col.1,29.& 1.v.9 10.1. Tim.4.16.2. Tim.2.21. Heb.4.16.& 12.12.v. 12. 13. Iacob 4.8.1. Pet.1.22.1. Ioan.3 3. Apoc.3.20.

LIBERALITAS, Est ea animi virtus, per quam pecunias nostras damus quibus oportet, & quo modo oportet

non

non ſpe recipiendi totidē aut alterius mercedis:ſed ſolius præcepti & gloriæ Dei reſpectu,& affectu proximi ſubleuandi.Huic opponuntur Prodigalitas & Auaritia.

LIBERALITAS commendatur, Prouerb, 11.26. & 28.16. Tit.3 13. Liberalitatis bona, Prou.28.27. *Liberalitatis exempla*:RexSodomorum,Gen.14.21.Rebecca,24.18.Iacob,33. 10.Moſes,Exo.2.17.Iſraelitæ,36.5. Dauid, 1 Sam.30.26.2. Sam.9.7.Sobi & Naas,17.28.Berzellai,19.32.Regina Saba, 1 Reg.10.10. quidam Princeps ex Tribu Ephraim, 2 Paral.28.15.Cyrus,1 Eſdr.1.7.& 6.v.3 4 5. Principes Patrum, 2.68. Artaxerxes, 7. v.11. 12. Nehemias & diuites Iudæi, Neh.5.10.&7.70.Aſſuerus,Eſt.2.18.& 6.10.& 7.2.Filij Iob Iob 1.4.Iob 29.v.15.16.& 31.v.17.18. Magiſter militiæ Regis Babylonis,Ier.40.v.4.5.Magi,Mat.2.11.Matthæus Mat. 9.10.Luc.5.29.Dominus ſerui,Matth.18 27.Chriſtus,19.v. 28.29.&.24.46.Ioan.2.v.9.10.11.Pater prodigi, Luc.15.22. Zachæus, 19. v.6.8. Vidua paupercula,21.v.3.4.Barſabas, Act.4.v.36.37.AntiochenaEccleſia,11.29.Lydia,16.15.Barbari,28.2.Publius,v.7.Paulus 2 Cor.12.15.Philem.v.19. V. BENIGNITAS.

LIBERATIONIS *miraculoſa exempla*:In Noe cum ſuis, Geneſ.7.7. Loth cum filiabus,19.29. Ioſepho,41.verſicu. 9.10 &c. Acto.7.v.9.10. Iſraelitis, Exodi 14. v.27.28.& 18. v.7.8.9.Iudic.2.16.& 3.9.& 6.34.&c.10.v.1.3.& 11.23.1.Eſd. 8.31.Eſth.9.16.19.Gedeone & populo Dei,Iud.7.7.&c.Dauide,1.Sam.17.37.2.Sam.22.v.1.2.Pſ.18.3.& 57. 4. & 91.3.& 116.v.5.6.in Samaria & Iſraelitis, 2.Reg.7. v.1.2. Ezechia populo Iudaico 19.35. Eſdra & Iſraelitis, 1 Eſdr.8 31.& 9. 13.Sidrach,Miſach,Abdenagone, Dan. 3.v.23.24.Daniele, Dan.6.v.20.21.Petro,Act.12.v.6.7. Paulo & cū ipſo nauigantibus,ac naufragium facientibus, 27.v.22.23.24.

LIBERTINI Latinè dicūtur,qui ex ſeruitute liberi facti ſunt. Libertinorum ſynagoga conſtabat ex Iudæis habitantibus in Libya vicina Cyrenaicæ: Act.6.9.

LIBIDO damnatur,Coloſſ.3.5.Libido tenebrarum, Rom.13. v.12.13.ob libidinem diluuium,Geneſ.6.2.&c. Vide Concupiſcentia.

LIBYA,duæ ſunt Libyæ,vna Cyrenaica:Act.2.10. Partes Libyę quæ eſt ſecundùm Cyrenen.Poſt hanc Libya Aethiopum vſque ad meridianum pertingens Oceanum.

LICENT omnia, ſed non expediunt, 1 Corinth.6.ver.12.& 10.23.

LIGARE & soluere Ministris Verbi Dei, cœlesti autoritate datum, Matt.16.19. & 18.18.Ioan.20.23.

LIGNVM vitę, Genes.2.9.& 3.22.Prou.3.18. & 11.30. & 13.12.& 15.4. Apocal.2.7.& 22.versi.2.14. Ligno immisso aquæ dulcescunt, Exodi 15.25. Lignorum cæsores inter Israelitas, Deut.29.11.Iosu.9.23. Lignorum parabola, Iudic.9.8.&c. Ligna colligere die sabbathi vetitum, Numer.15.versic. 32.35. Lignum pro arbore, Hebraismus, Apocalip.2.7.& 22.2. Lignum vitæ, 2.7. vocat Ioannes diuinam illam vim quæ nos in beata illa & perpetua immortalitate fouebit, vt & Paradisum, locum illum beatitati nostræ destinatum: quarum rerum typus fuerat arbor illa vitæ in horto illo amœnissimo plantata, à qua in Adamo animali vita prędito excidimus, qua etiam anagoges specie Paulus duos constituit Adamos inter se oppositos, 1 Cor.15.45.&c.

LILIA Dei prouidentia crescunt, Matt.6.28.Luc.12.27.

¶ LIMBVM extruunt Pontificij ex 2. Mac. 12. v. 43.44.45.46. Matt.5.26, 1.Petr.2,19.& 4.6.Eph.4 9.

LIMITES non transferendi, Prou.22.28. & 23.10. Deut.19.14. & 27.17.

LINGVA pro idiomate, Gen. 11.7. pro idiomate peregrino, 1 Cor. 14. v.2.14. pro dono linguarum per se considerato, v.19. Lingua vna erat initio, Gen. 11. v.1.6. Lingua bona laudatur, Prou.15.4.& 18.21. Lingua à Deo gubernatur, 16. 1. Lingua moderanda & cohibenda, Leuit.19.16. Iob. 21, Psalm.34.13.14.& 52.4.& 141.3. Prou. 4.24. & 10. v.1. 19.& 11.9.& 12, v.13.14.19.& 13.v.2.3.& 15.2.& 16.v.27.2. & 17.20.27.& 18.21.& 21.23.& 25.28.& 26.20.& 30.11. Eccl. 5.2. Matth.12.36. Luc. 6. 45.1 Corinth.15.33. 1 Petr.2.1.& 3. 10. Iac.1. v.19.20. & 3. v.5.8.& 4.11. (Vide DETRACTIO.) Lingua non nisi cum difficultate frænatur, Iac. 3. Lingua Angelorum pro singulari & eximia, 1 Corinth. 13.1. (Vide ANGELORVM linguæ.) Lingua mala quàm noxia, Prou.18.21. Iacob.1.26.& 3.v.5. &c. Linguarum diuisio ex superbia orta, Gen.11.8. Linguarum donum credentibus collatum, Act.10. 46.1 Cor.12.v.7.10.28. Vide loquacitas.

LIS, ἔρις, Est, vel in iudicio vel extra iudicium, duorum vel plurium inter se de re eadem animosa, & vindictæ nec iuris quærendi gratiâ facta, disceptatio & quæstio.

LITES & contentiones fugiendæ, Prouer.20.3. Matth.5.40. Rom.13.13.1 Corinth.6.1.&c. Tit.3.1.&c.2 Timot.2.23. Lites Pastoribus vitandæ,1 Timot.3.3.2 Timoth.2.24.(Vide CONTENTIONES.)

LITERA, pro externa ceremonia, & à spirituali suo fine separata, Roman. 2. versi. 27.29. Vetustas literæ, pro lege, 7.6. pro verbi Dei prædicatione ad animum vsque non penetrante, 2 Corinth.3.6. literam vocare solet Paulus non rarò Legem ipsam nudam, & à Christo separatam, hoc est tanquam mortuum quoddam scriptum in sese, quod ad salutem nihil prosit carnis nostræ vitio, quia videlicet morbum duntaxat indicare potest in visceribus nostris labentem, sanare verò non item. Quin etiam quia Lex illa extra Christi Spiritum considerata, peccatum in nobis irritat, vt fiat supra modum peccans & morti nos dedat, Roman.7.13. idcircò dicit Paulus, litteram occidere, 2 Corinth.3.6. & Mosis ministerium vocat ministerium mortis & condemnationis, ibid. versic.7.& Legem quoque peccati virtutem, 1 Corinth. 15.56. quæ quidem de vniuersa Lege Mosis accipienda sunt, quatenus extra Christum consideratur. Huic autem litteræ idem Paulus opponit Spiritum, id est, Sancti Spiritus efficaciam, 2 Corinth.3.6. quæ tum Christi iustitiam, tum etiam Legem ipsam in cordibus nostris insculpsit: qua ratione dicitur Spiritus viuificare quos Lex occidit: Et Euangelium ministerium, ministerio Mosis ex illa hypothesi oppositum, dicitur non esse literæ, sed Spiritus, 2 Cor.3.v.6.&c. Interdum autem hæc Literæ & Spiritus antithesis peculiariter spectatur in ceremoniis, vt Rom. 2.v.27.29.& sæpe alibi. Tunc igitur γράμμα, hoc est, litteram vocat Paulus externum signum, ab ipsius signi fine, siue à virtute seiunctum, quam vocat Spiritum: quoniam externa ceremonia est res per se mortua, & inutilis, nisi coniungatur veritas, quasi illius vita. Itaque Circumcisio per literam (vt & hoc addatur) seu carnis (de qua agitur Rom.2.v.27.29.) est pelliculæ abscissio. Circumcisio autem per Spiritum, siue cordis, est spiritualis finis illius ceremoniæ: vera nempe pietas, iustitia, cæteræque virtutes, quibus verè demum populus Dei à profanis gentibus discernitur.

LITERAE pro epistola: Literę Dauidis ad Ioab per Vriam de ipso interficiendo perlatæ, 2 Sam.11.14. Eliæ ad Ioram 2

Par.21.12. Ezechiæ ad Iſraelem & Iudam 30.v.1. Hoſtium Iudæorum ad Artaxerxem, 1 Eſdr.4.7. ad Nehemiam, Nehem.6.5.Thathanai ad Darium,1 Eſdr.5 6.Darij ad eũdem,6 6 Artaxerxis ad Aſaph,Neh.2.8. Optimatum Iudæorum ad Tobijam, 6.17. Aſſueri ad prouincias Regni ſui,Eſth.1,22.& 3,12 & 8.10. Mardochæi ad Iudæos, 9.20. Eſther &Mardochæi ad eoſdem,v.29.Nabuchodonoſoris ad prouincias ſuas,Dan.4.v.1.&c.Darij ad prouncias ſuas 6.25,Apoſtolorum ad Eccleſiam Gentium,Act.15.23.Fratrum ad Achaienſes,18.27.Lyſiæ ad Felicem, 23.26.

LOBNA ciuitas in tribu Iuda,occupatur, Ioſ.10.29. filiis Aaron datur,21 13.contra Dauidem rebellat, 2. Reg.8.22.oppugnatur ab Aſſyriis,19.8.

LOCVS,in genere eſt ſuus cuiuſque rei eſſentiæ & hypoſtaſis terminus & finitio.

[LOCVS,de regione,ciuitate,domo,tabernaculo,&c. dicitur variis locis.Locus Dei,cœlum.1 Re.8.v.30 39.1.Par.16.27 Eſa.26.21.Mich.1.3.Locus,beatorũ ſedes in cælo, Ioan.14 v.2.3 Locus, Modus & ratio patefaciendæ Dei gratiæ ſub nouo fœdere,Heb.8.7.Locus,Ordo, Num,2.v.16.17. Locus pars in corporis humani membro, Leuit.1.15.& 13.v. 19.20.23 25.30.34.Iudic.5.26.2.Reg.5.11.Ioan.20.25.Locus Scripturæ S. textus & ver.certus, Luc.4.17. Hebr.2,6.8 4.4.& 5.6. Locus, Sors, Actor.1.25.Locus tempus,temporis momentum,opportunitas,ſpatium,Iob.24. 23. Act.25 16.Hebr.12.17.]

LOCVSTAE in Ægypto propter Pharaonis duritiem,Exod 10.4. Locuſtæ propter peccata populi, 1 Reg.8.37.Deuter 28 38.2.para.7.13. Locuſtæ induſtria, Prou.30.27. Locuſtæ viſio,Amos 7.1 Locuſtæ è fumo aſcendentes, Apoc.9.v.3 7.Locuſtis veſcebatur Ioh.B.M 3.4. Incolæ terræ locuſtis ſimiles:Iſa.40.22.Num.13 34. Locuſtis veſci licuit: Leu.11 12.V.etiam apud Plin.l.19.c.29.Nat.hiſtor.

Λόγος,pro ſermone Euangelij, Marc.2.2. pro Euangelij prædicatione,2.Cor. 1,18.κατ' ἐξοχὴν pro doctrina Euangelica,Gal.6.6.Philip.1.14. pro ratione,Matt.5.32.pro ſyngraphe,Luc.1.1.pro eo ipſo,de quo quis dicturus eſt,in plurali numero,v.4.pro re quapiam,ſeu particula indefinita Matt.21.24.& 22.46.(Vide VERBVM,)pro exiſtimatione Col.2.23.pro promiſſione,Tit.1.3 pro ſancto facundię dono,1.Cor.1.5.& 2.1,& 4.20.2.Cor.11.6.pro ſecunda in Deitate perſona,Ioan.1.1.&c,

γίζεσθαι, pro συλλογίζεσθαι, quod eſt, ſubductis rationibus certi quippiam ſtatuere, Rom.3.27.& 6.11.& 8.18.

ois, auia Timothæi, matrona fidelis, 2.Tim.1.5.

ONGAEVITAS. *Longæuitatis exempla*: Adam vixit annos 930. Gene.5, v.5. Seth annos 912. ibid. v.8. Enos 905. v.11. Cainan 910. v.14. Mahalaleel 895. v. 17. Iared 962. v. 20. Henoch 365. v.23. Mathuſalem 969. v 27. Lamech 777, v.31. Noe 950. Geneſ.9. v. 29. Sem. 600 Geneſ.11. v.10.11. Arphaxad 438. v.12.13. Sale 433. v 14.15. Heber 464. v.16.17. Phaleg. 239. v.18.19. Rehu 239 20.21. Sarug 230. v.22.23. Nachor 148. v.24.25. Thare 205. v.31.32. Sara 127. Geneſ.23. 1. Abraham 175. Geneſ.25.7. Iſmael 137. v.17. Iſaac 180. Geneſ.35.28. Iacob 147. Geneſ.47.28. Ioſeph 110. Gen.50.26. Leui, 137. Exod.6.16. Caath 133. v.18. Amrâ 137. v.20. Aaron. 123. Num.33 38. Moſes 120. Deut.31.2.& 34.7. Ioſue 110. Ioſ. 24.29. Iudic.2.8 Eli 98.1.Sam.4. v.15. 18. Ioiada 130.2.Par; 24.15. Iob.1 40. Iob.42.16.

LONGANIMITAS, ſiue lenitas, μακροθυμία, Eſt cùm duriſſima quæque & toleratu difficillima, nobis iniuſte illata, non tantùm patienter, ſed etiam cum gaudio ad extremum vſque ſpiritum, totáque vita propter Dei voluntatem perferimus. Cuius effecta ſunt perſeuerantia in bono, & conſtantia ad finem vſque.

LONGANIMITAS commendatur, Gal.5.22. Col.1 11. *Longanimitatis exempla*: Abraham diu expectauit prolem ex Sara, tandem centennarius ſuſcepit, Gen.21.5. Deus, Exo.34.6. fideles 1.Per.3.15. Iob, Iob 13.15. Abacuc. Abac.2, 3. Paulus, 2.Cor 6 v.4.5.6. Simeon, Luc.2.25.

[LONGITVDO Geometrica, Gen.6.15. & 13.17. Exo.c.25.10. & 26.2.27.1. Ezec.à c, 40. ad finem Zach.2.2.& 5.2. Longitudo myſtica, Eph.3.18. Longitudo, ſpatium dierum, Deut. 30.20. Pſ.91.16. Prou.3.v.2.16.]

LOQVACITAS, Eſt linguæ garrulitas ambulatoria de nugis non congruenti tempore philoſophans. Ratio verò ipſa, ſiuè natura docet frenandam eſſe linguam, quia binas aures dedit, vnam tantùm linguam, eámque duplici vallo, nimirum dentium & labiorum coercitam ne temerè exiret. Itaque vectes & frenũ eſt illi iniiciendum, Eccle.28.28.

LOQVACITAS damnatur, Prou.29.20, Coloſ.4.6. (Vide MVLTILOQVIVM vitioſum.) *Loquacitatis exempla*: Eua, Geneſ.3. 2. Dalila Samſonis vxor, Iudi.14 v.16.17, & 16. v.16.17. Vxor Iob, Iob 2. v.9.10.

LOQVI in tempore prudentia est, Prou.25.11. Loquendum non statim, nec temerè, 13.3.& 17.v.27.28.Iac.1.19.Loquenda sunt vera, honesta, & quæ auditoribus prodesse queãt, Exo.22.28.Psalm.14.1.&c.Prou.13.2.& 24.26. Eccles.5.2.& 7.17.Mar.5.37.& 12.36.Eph.4.29.& 5.3. Col.3.8.1.Pet.3.10. loquendi tempus & opportunitas, Prou.15.23.& 25.11. Eccles.8.6.quomodo loquendum, Iob.6.29.Prou.15.4.& 16.v.20.22.& 29.11. Eccles.4.14.& 5.16. & 6.5. Coloss.4.6. loquendi formulæ ex comparatione, Ose.6.6. Matth.9.13. & 12.7.Luc.14.26.1.Petri 2.19. loqui coram insipientibus intempestiuum, Prou.23.9.loqui ad cor, est blandè & suauiter alloqui ac consolari, Genesis 34.3.& 50.21. Iudic.19.3.Ruth.2.13.2.Sam.19.7.Esa.40.2. Ose.2.14.hoc est, loqui quæ sint ei cordi.loqui in corde, est cogitare, Psalm.4.5.& 14.1.& 35.15.& 53.2.loqui, pro polliceri, Lucæ 1.v.55.70. Hebraismus.

LOQVVTIONIS Dei cum homine, & hominis cum Deo *exempla*: Cum Adam & Eua, Genes.3.v.9.10.11. Cain, 4. versi, 6.7.Noe, 6.13.& 7.1.& 8.15.& 9.1. Abrahamo, 12.1.& 13.14, & 15.1.& 17.1.& 18.13.Abimelech, 20.3.Isaac, 26.v.2.24. Iacobo 28.13.& 35.1.& 46.2.Laban, 31.24.29. Mose, Exod. 3.4.& 4.ver.11.12. Mose & Aarone, 6.13. Aarone & Maria, Numer.12.4.Iosua, Ios.1.1.& 4.1.& 7.10.Gedeone, Iudi, 6.39.& 7.2.Israelitis, 10.v.10.11.& 20.23. Samuele, 1 Sam.3.v. 10.17.& 8.7.& 15.10.& 16.1.Dauide, 23.4.2.Sam.2.1.Nathã, 7.4.Salomone, 1 Reg.3.5.& 9.v.2.3. & 11.11. Semeia, 12.22. Ahija, 14.5.Elia, 1 Reg.17.2.8.9.& 18.1.& 19.9.& 21.18. Manasse, 2 Paral.33.10.Esaia, Esa.7.3.& 38.4.Ieremia, Ierem.1.4.Ezechiele, Ezech.2.1.

[LOQVITVR Deus, Gen.18.33. & passim hæc formula occurrit.loquitur Pater, Hebr.1.& 5.5. loquitur Filius ante & post incarnationem.loquitur Spiritus S.Matt.10.20.Ioh.16.13.Act.6.10. & 28.25. loquitur S.Angelus, 2 Reg.1.3.15. Dan.8.9.10.cap.Luc.1.19.Act.8.26.& 10.7.Apoc.17.1.& 21.v.9.15.loquitur Angelus malus, Ioan.8.44. loquitur bestia mystica, Apoc.13.v.5.11.15.]

LOQVVTIONIS Angelorum cum hominibus & hominum cum Angelis *exempla*: Cum Agar, Gen.16.ver.8.9.Loth 19.12.Agar, 21.17.Abraham, 21.11. Balaam, Num.22.ver.32. &c.Israelitis, Iudic.2.4.Gedeone, 6.20.Manue, 13.13.cum Propheta Dei, 1 Reg.13.18.Elia, 19.7.Gad, 1 Par.21.18.[Cum Zacharia, Luc.1.13.&c. cum Maria eodem, c.v.30.&c.cum Iose-

Iosepho Matt.1.20.& 2.20.cum pastoribus Bethlehemiticis, Luc.2.10.cum Christo, Luc.22.43. cum mulieribus, Matt.28.5.cum Maria Magdal.Ioann.20.13.cum Apostolis, Actor.1.11.& 5.20.cum Philippo, Actor.8.26.cum Cornelio, Actor.10.3.cū Petro, Act.12.8.cum Paulo, Act.27.24. cum Ioanne, multis vicibus, in Apocalypsi.

Loquitur creatura ratione carens Num.22.28.Iudic. 9.12.Iob.28.14.&40.22.Dan.7.v.8.11.20.2 Petr.2.16.Apoc. 10.v.3.4.]Gen.3.1.4.

LORICA hominis, 1 Sam. 17.v.5. 38.2 Par.26 14. Nehem. 4.16.Ierem.46.4. Ezech.23.24.& 38.4.Lorica Dei, Esai.59. 17.Lorica filiorum Dei, Ephes.6 14.1 Thess.5.8.Lorica satellitum Antichristi, Apoc.9.v.9 17.]

LOTH filius Aran, Genes.11.27.vir diues, 13.5. captiuus abducitur, 14.12.ab Abrahamo liberatur, v. 16. ab Angelis eripitur ex incendio Sodomorum, 19.vers.15.17. vxor eius in statuam commutatur, v.26. Luc.17 32. cum filiabus incestum committit, Gene.19.v.33.34.iustus dicitur, 2 Pet. 2.7.(Lot.i.absconditus).Crucians animā ob impios: ibid.

LOTIO pedum, Genes.18,4.&19.2. Ioan.13.v.4.14.1.Timot. 5,10.

LVCAS Medicus Antiochenus, scripsit Euangelium, & acta Apostolorum. Colos.4.14. Lucas Pauli adiutor, 2 Tim.4. 11.Philem.v.24.

LVCEO metaphoricè de vitæ sanctimonia cum sincerę veritatis professione coniuncta, dictum, Matt.5.16.Ioann.5. 35. Philip.2.15. Item, de illustri illa cognitione Filij Dei, mundo potenter & gratiosè sese patefacientis, Ioan.1.15.& 1 Ioan.2.8.

LVCERNA, Lux æterna Ecclesiæ, 2 Sam.22,29. Apocal.21.23. Lux piorum, verbum Dei Psalm.119.10.5. Prou.6.23.2. Pet.1.19.Lux Ecclesiæ in ministerio & vitę puritate, Ioan. 5.35.Lux populi, seu laudatus princeps, subditis meritò charus: quo sublato malorum tenebræ suboriuntur, 2. Sam.21.17. Psalm. 18.29. Dei benignitas & veritas Domui Dauidis seu regno Iudę clementer affulgens, 1 Reg. 11.36.& 15.4.2.Reg.8,19.2.Par.21.7, gratiosa Dei præsentia, hominem fouens, Iob.29.3.gloria Ecclesiæ sub Euangelio, Psal.132.17, Anima hominis, Prou.20.27. Oculus, Matt.6. 22.Iudicij diuini designatio, Sophon.1.12. Opus, studium, Prou.21.4. Prosperitas Iob.18.6. & 21.17.& 29.3. Lucernæ tabernaculi septem, Exod.25.37, quando,& cur accensæ,

Ex.27.208. Leuitic 24.3.1. Sam.3 3. Earum dispositio,fo ma,oleum,Exod.25.37, & 27.20.Num.8.2.3.

LVCIFER, aurora, matutinum tempus, Iob. 11.17. Asteri mos poli antarctici,Iob.38.32 Rex Babylonis,in summa dignitatem euectus, & inter alios principes, sicut stell matutina in cœlo fulgens, Esai.14.12. Aurora mystica & multitudo filiorum Dei, Psalm. 110.3. Illustris doctrin Euangelij,2 Petr.1.19.

LVCIVS, Christi discipulus & doctor in Ecclesia Antioche na, Act.13.1.Rom.16.21.

LVCRVM eximium, Matt. 18.15 1. Cor.9.20. Philip.1.21. & 3.7.8. Lucrum damnosum,1 Tim.3.8.Tit.1.v.7.11.1.Pet.5.2.

LVCVS: Luci plantatio, Deut.16.21. Luci Gentium excin di iubentur, Exod.34.13. id quod Iosias præstitit,2 Reg 23.6.

LVDERE: Ludunt coram vitulo Israëlitæ,Ehod.32.6. Ludi Dauid coram arca,2 Sam.6.12.&c. Ludere pro ludentium modo gestire,6.5.

LVGERE. *Luctus, siue lugentium exempla:* Abraham luget Sa ram,Gen.23.2.Iacob Iosephum,37.v.33.34.Filij Iacob Pa trem,50.10.Israelitæ transgressionem,Exod.33 4.Nume 14.39.Mosis obitum,Deut.34.8 Filię Israel filiam Iephte Iudic. 11. v.39.40. populus Bethsamiticus cæsos,1 Sam 6.19. Samuel Saulem, 15.35 ,Israelitæ Samuelem, 28 3 Dauid Saulem & Ionatham, 2 Sam.1.17. Israel Abiam 1 Reg.14.v.17.18. Ephraim filios suos,1 Paral.7.22. Iuda & Ierusalem Iosiam,2 Paral.35.24. Aman,Esth.6.12.Rache (id est, tota illa vicinia Bethlehemitica, in qua Rache Iacobi coniux in partu mortua sepultáque fuit) suos filio Ierem 31 15. Matt.2.18 Sacerdotes calamitatem, Ioel 1.8 (Vide FLETVS & mortuus.)

Luctus mortuorum qualis tempore Christi,Matt.9.2 Lugentes beati,5.4.Luget Dauid Amnomem filium,2.Sa 13.37. Lugendi non sunt mortui,1 Thess.4 13. Lugentibu consolatio promittitur,Lucæ.6 21.V.Esa.6.3.Apoc.21.4 Eccl.7.2.

LVMBI mentis succingendi,Luc.12 35.1.Pet.1.13.

LVMEN, *proprie* LVX à Deo creata, vel artificio humano accensa, tenebras exteriores illustrans, naturale & artifi ciale lumen frequenter dictum occurrit. Vide 1.cap.Gen Esai.13.10.Ier.31.35.Ezech.32.7.Matth.10.27.& 24.29. LVC 8.16.Act.16.29.Eph.5.13.Apoc.21.11. *Figurate*, lumen est ocu-

oculus & videndi facultas, Iudic.16.28. Psal.38.11. Lux cæle stis, Act.12.7.& 22.v.9.11.&26.13. Apoca.21.11. Christus redemptor, electis via ad felicitatem, veritas ad salutem, vita ad gloriam æternam, Esai.60.v.1.3. Luc.2.32. Ioann 1 8. &12.35. Apoc.21.23. Deus Israelitas illuminans & sanctificans. Esai.10 6.17. Doctor veritatis, Rom.2.19. Lętus rerũ successus, ex Dei benegnitate fluens: pax & prosperitas gloriosa, Iob.22.28.& 25.3.& 29 3. Psalm.4 7.& 36 10.& 89 16.& 112.4. Esai.58.8. Lux spiritualis, seu cognitio veritatis in verbo Dei patefactæ, Psal 119.105. Esai.2.5.& 50. 10. Ioann.8.12 Act.26.13 1 Petr 2.9.1. Ioan 2 v.8.10. Lux naturalis in conscientia, Iob.24 13. Intelligentia seu sapientia carnis quam animalis homo veritati diuinæ opponit, Esai.50.11. Mentis iudicium, Ratio, Matth.6.23. Luc.11.35. Regnum cæleste, in quo lux gratiæ, gloriæ, & vitæ ęternæ, Coloss.1.12. Spes liberationis, Amos.8 9. Vita humana pace quadam externa fruens, Pro.20 21. Ierc.25.10. Dona spiritualia nobis in Christo communicata, Iacob 1.17.

LVMINARIA in cœlo, Genes.1 v.14 16. Psalm.136.7. Ezech. 32.8. fideles Phil.2.15. Lāpas in tabernaculo, Exod.25.v.6.

LVNA creatur, Genes.1.16. Lunam adorantes occidebantur, Deuter.17.v.3 5.V.c.4.v.19. Luna coram Deo splendida non est, Iob.25.5. Luna cursum intermisit: Ios.10.12.13.

LVNAE officium, Gen.1.16 18. Psal.104.19.&c.&148.3. Lunæ & aliis stellis sacrificat populus, Ier.44.17. &c. Lunæ gloria alia quàm Solis, 1 Cor.15.41.

LVNATICI, sunt qui ad lunę crescentis aut decrescentis motum, habent peiùs aut meliùs: quales sunt qui morbo comitiali, aut cerebri naturali defectione laborant, Mat.4. 24.& 17.15.

LVNATICI à Deo sanantur, Vide MIRACVLA.

LVPANARIA quæ erant in domo Iehouæ destruxit Iosias, 2.Reg.22.7

LVPVS animal carniuorum, Ierem.5 6. Abac.1 8. Ezec.22. 27. Mat.10.16 homo crudelis, prædæ inhians, auarus, Gen. 49 27. Soph.3 3. homo moribus efferis, profanus, sed Euãgelij voce ad Christum tandem conuertendus, Esai 11.6. & 65.25. Seductor, mendacij doctor, sinceræ doctrinæ & disciplinæ aduersarius, Ioann.10 12. Act.20.29.]

LVTERES ænei in Templo Salomonis, 1 Reg.7.38.

LVX, Gen.1.3. Est qualitas cœlestis primo die creata, quæ rebus externè adueniens vi sua eas calefacit, adiuuatq; vt oriantur & viuant, & illustrat vt dignoscãtur

Lvx pro doctrina Euangelij, Actor.26.23. pro Filio Dei, Ioan.1.8. pro lucis ipsius creatore, v.5. pro vi illa rationis & intelligentiæ in hominum animis accensa,v.4.pro cognitione gloriæ Dei,2 Corinth.4.6.pro cælesti gloria & spirituali Angelorum intelligentia,2. Corint.6.14.pro vitæ sanctimonia,Matth.5.16. Lux est Christus,Esa.9.1.& 42.6.& 49.6.& 60.v.1 19. Ioan.1.5. & 8.12.& 9.5.& 12.vers. 35 46,1 Ioan.1.5. & 2.8.Lux sunt & Christiani, Prou.4. 18.Matth.5.14.15.16.Rom.2.19.Ephes.5.8.Philip.2.15,idque quibus de causis, Vide Fideles. Lux sunt Gentes post Christum cognitum, Ephes.5.8.in luce incedere,1 Ioan. 1.7. dicuntur fideles, quatenus ipsis radij illius lucis, quæ ibidem esse, & in qua esse dicitur Deus, ad æternam beatitudem contendentibus prælucent. Lucis opera,omnis bonitas, Ephes.5.9. societatem cum illa habere, 1.Ioann.1.7.

Lvxvs siue Luxuria, ἀσωτία, Est nimia cultus restitusque corporis nostri cura, vel etiam sumptus in eo nimius. Hęc autem varijs ex causis oriri potest, vel ex ambitione,vel ex turpi libidine atque placendj studio. Est etiam luxus, cùm quis corpus alimentis onerat vltra necessitatem: Eph.5.18.

Lvxvria dãnatur, Galat.5.19. *Luxuriæ exempla*: Antiquior mundus,Gen.6.1 Sodoma & aliæ ciuitates circumiacẽtes 19.13.Sichem,34.2. Stupratores vxoris Leuitæ peregrini, Iudic.19.25. & 20.46. Abner,2. Sam.3.8. Herodiadis filia, Matt.14.7. Mar.6.22. Prodigus filius, Luc.15.13.Luxuria & superfluitas in vino; Eph.5.18.

Lvza, quæ Bethel, ciuitas Chananææ in tribu Beniamin, Gen. 28.19.& 35.6 Iof.18.13.(.1.amygdala)

Lycaonia prouincia,Asiæ minoris:Act.14.6.

Lydia purpuraria credit in Christum,Act.16.14.

Lysanias Abytenes tetrarcha: Luc.3.1.

Lysias Tribunus, ciuis Romanus pretio pretiato factus, Act 22.28. Paulum è manibus Iudæorũ liberat,23.10.Puerũ de insidiis Paulo structis admonentem benignè audit, v.19. ad Felicem Præsidem de Paulo scribit, versi.26.27.

Lystra oppidum Lycaoniæ. Eò confugiunt Paulus & Barnabas, Act.14.v.6.&c. Lystrenses Paulo & Barnabæ sacrificare volunt,v.13.18. V.2.Tim.3.11. Ibi Apostoli, sanato Claudo,dij vocantur &c. Act.14.10,&c.

M

MAACHA, filia Tholmai Regis Gessur vxor Dauidis mater Absalonis, 1. Par. 3.2. (.i. attrita.)

MAACHA filia Absalom, mater Abiam Regis Iuda, 1 Regum 15.2. appellatur Machæa, vel Michæa, 2 Paral. v. 20.21. 22. & 15.16. [Aliarum multarum huius nominis mulierum fit mentio, in lib. Sam. Reg. & Paral. virorum item. Sed ista omnia non sunt tanti momenti, vt describi necesse sit.]

MACEDA, vrbs in tribu Iuda à Iosua capitur, Ios. 10. 28. eius eo modo, quo Rex Ierichuntis, à Iosua tractatur, ibid. (Makiedah. i. fœtor verticis.)

MACEDONIA prouincia Græcorum: in eam vt euangelizet adducitur Paulus, Act. 16. v. 9.10. mittit eleemosynas pauperibus Ierosolymitanis, Rom. 15 26. 2. Corinth. 8.2. Macedonum laus, 2. Cor. 8. v. 1.2.3. zelus, 11 9.

MACERIAM inter Gentes & Iudæos diruit Christus, Ephe. 2.14.

MACHIRITARVM possessio. Deut. 3.15. Ios. 17. v. 1.3.

MACVLA, peccatum, vitium, latens in corde, vnde erumpunt peccata externa, Iohn. 22 17. Iob. 31, 7, Ps. 15. 2. Cant, 4.7. Eph. 5.27. 1. Tim. 1, 14. 2 Pet. 2.13 Apoc. 14. 15. Vulnus alicui inflictum, Leuitic. 24. 19.22. Vitium in animali offerendo, Exod. 12.5. Leui. 1.10 & 9 3. & 14.10, Vitium in corpore hominis, lepra, Leui. 13.31 &c. Vitium seu defectus corporis, Dan. 1.4. Conuicium, Prou 9 7.

MADIAN, filius Abraham ex Cetura, Gen. 25 2. ab eo orti Madianitæ, qui ab Israelitis Dei iudicio cæduntur vnà cum Regibus eorum, Num. 31. 7. opprimunt Israelem, Iudic. 6. 1. irruit in eos Gedeon, 7. 1. &c. mutuis sese vulneribus interficiunt, v. 22. (.i. Iudicium, seu contradictio.)

MAGDALVS, vrbs Ægypti, ad quam Israelitæ, cùm exiissent de AEgypto, peruenerunt, priùs quàm mare transirent: Exod. 14.2. Vbi Iudæi quidam, Babyloniorum impetum declinantes, habitarunt. Hier. 44.1. Est alia Magdalus siue Magdala in tribu Iuda: vnde Magdalena (de qua V. Maria.) Matth. 15. 39,

MAGIA, Eſt pactio cum diabolo, vt illius ope cognoſcantur vel efficiantur res non neceſſariæ, vel ad explendas malas cupiditates, vel ad oſtentationem, vel ad vitæ commoditatem ſpectantes: vel vt ab ipſo accipiantur, quæ à ſolo Deo petenda & expectanda ſunt. Deut. 18. 11. Vide INCANTATIO.

MAGI, id eſt, diuini, non conſulendi, (V. Diuini.)

MAGI Pharaonis virgas ſuas in colubros mutant, Exodi 7. 12. ranas ſuper terram educunt, 8. 7. educere ciniphes ſeu pediculos non poſſunt, v 18. Digitum Dei, id eſt, virtutem Dei in Moſe & Aarone operari agnoſcunt, v. 19. duo eorum à Paulo commemorãtur Iannes & Iambres, 2. Timot. 3. 8. Magi & Arioli à Saule ſublati, 1. Sam. 28. 3.

MAGI Perſæ, i. Sapientes, Chriſtum adoraturi veniunt, Matt. 2. 1. V. Magus.

MAGISTRI, pro iis, qui ius rigidæ cenſuræ in alios vſurpant, damnantur, Iacob. 3. 1. magiſtri mendaces quales, 2. Pet. 2. 1.

MAGISTER noſter Chriſtus ſolus, Matthæi 23. 10. Ioan. 13. 13.

MAGISTRATVS * Bonus à Deo eſt, 2. Paral. 2. 11. Eſa. 22. 20. 21. *Magiſtratum bonorum exempla*: Ioſeph. Geneſ. 50. v. 19. 20. ſeptuaginta Seniores, Numer. 11. 16. Ioſua, 27. v. 18. 19. Deut. 31. 7. Iudices, Iudic. 2. v. 16. 18. Othoniel, 3. 9. Aod. ſiue Ehud, v. 15. Gedeon, 6. v. 14. 15. 34. Saul, 1. Sam. 9. v. 15. 16. Dauid, 2. Sam. 5. 12. 1. Paral. 28. 4. Salomon, 1. Reg. 3. 7. & 10. 9. Iehu, 2. Reg. 9. verſ. 1. 2. 3. &c. Ioachaz, 13. v. 4. 5. Cyrus, 2. Paral. 36. 22. Nabuchodoſor, Dan. 2. v. 37. 38. & 3. 29.

Magiſtratus, Dei miniſtri, Rom. 13. v. 4. 6. Dij vocantur, Pſalm. 82. 1. Cur ſic vocentur, Vide REX. Non ſunt aſpernandi, Ioan. 10. v. 34. 35. 2. Pet. 2. 10. Iudæ v. 8. Vide REX. Magiſtratus boni quàm neceſſarij, Iudic. 2. 19. & 8. 33. 1. Sam. 7. 13. 1. Reg. 3. 28. 2. Paral. 29. 20. Prou. 11. 14. Eccleſ. 10. 17.

Magiſtratus Officia, 2. Paral. 9. 8. & 19. 6. Pſal. 82. 2. Rom, 13. v. 3. 4. ſunt,

I. Amplecti veram religionem, illi hoſpitiũ præbere, & Dei gloriã ac hominũ ſalutem, quantum in ſe eſt, prouocare & promouere. *Exempla*: Ioſua, Num. 27. 18. 19. Ioſ. 3. v. 5. 6. 7. Saul, 1. Sa. 10. 10. Samuel, 12. v. 20. 21. Dauid, 2. Sam. 6. v. 20. 21. Pſal.

20.21.Psal.2.v.10.11.& 24 v.6.7.& 148.11.1.Reg.2.v.1.2.3.1.
Paral.16.v.1.2.Salomon,1.Reg.8.v.22 23.24.& 9.25. Ezechias,2.Reg.18.v.3.4.5.2.Par.19.v.25.26.&c.Iosaphat 17. v. 3.4.5.Iosias,2.Reg.23.v.2.3.4.2.Par.34.33.& 35.v.1.&c. Cyrus,36.22.1.Esdr.1.v.1.&c.

II. Abolere idololatriam Gentilium, & ritus honestati aduersantes. *Exempla*:Asa,1.Reg.15.v.12.13.Iehu, 2.Reg.10.v.25.26.&c. Ezechias, 18.v. 4.5. Iosias,23.vers. 4.5.6.

III. Illis sublatis & abolitis, curare vt pura & syncera doctrina tradatur,ac propagetur, verique cultus & ceremoniæ diuinitus institutæ obseruentur & exerceantur. *Exempla*:Rex Assyriorum, 2.Reg.17.v.26.27. Iosaphat.2. Paral.17.v.7.8.Darius,Dan.6.v.25.26.Iosias, 2.Reg.23.21. Exechias,2.Paral.30.1.

IV. In pietate vera & religione sana maiorum exempla imitari,*Exempla*:Asa,1.Reg.15.v.11 12.Iosaphat,2. Paral.17,v.3.4.Ezechias,2.Reg.18.v.3.4 &c. 2. Paral.29.2.Iosias,2.Reg.22.2.

V. Esse nutritium Ecclesiarum & Scholarum, *Exempla*: Pharao hospitium præbet, & alimentum subministrat patri & fratribus Ioseph,Genes.47. v.5.6. Duces populi Israelitici, Numer.7. v.1.2.&c. Principes Israelitarum, 31.v.49.50. Dauid,1.Paral.29.2. Principes familiarum, v.6.7.Hiram,1.Reg.5.10. Salomon, 8.64. Asa,15,v.11.15. Ezechias & subditi eius,2. Paralip.31.v.4. 5. Cyrus,1.Esd.1.v.6.7. Darius, Dan.6.v.3.4. Abdias domus Regis Achab dispensator,1.Reg.18.13. Abdemelech,Ierem.38.v.7.8.9.10.Magi,Matth.2.11.iuxta illud Esaiæ 49.23.

VI. Exemplo pietatis, honestatis & iustitiæ subditis præire,& iisdem de victu prospicere, præsertim famis tépore.*Exempla*:Ioseph,Gen.47.v.23.24. Dauid non curat irrisionem vxoris suæ, sed lætatur, & ludit coram arca Domini, 2.Sam.6.14.1.Paralip.18.14. Saul, 2.Sam. 1.24. Samuel, 1. Sam.12.v.2.3. Salomon, 1. Reg.10.v.6 7. 8.Iosaphat,2.Paralip.19.v.6.7.Rex Niniuitarum, Ion.3. v.6.7.

VII. Ceremonias diuinitùs institutas vnà cum subditis sanctè obseruare, & idoneos Ecclesiæ Pastores legitimè à Deo & Ecclesia electos ac vocatos præficere

Exempla:Salomon.1.Reg.2.v.26.27.35. Salomon & omnis Iſrael, 8. v.62.63 64.Rex Aſſyriorum, 2.Reg.17.v.27.28. Ezechias & populus Iudaicus,2.Paral.30.v.1.2. Ezechias, 31.2.

IIX. De rebus agendis & adminiſtrandis, os Domini conſulere, hoc eſt, miniſterium verbi, eique obtemperare, *Exempla*:Ioſua conſulit Eleazarum, Num.27.v. 20.21 22.Saul obtemperat Samueli, 1.Sam.10.v.8.9. Dauid conſulit Dominum.23.10. monitis Gad obtemperat, 2. Sam. 24.18.Ioſaphat & Achab conſulunt Michæam,1. Reg.22.v.5.7.Rex Iuda,Iſrael & Edom, Eliſęum,2.Reg. 3.11.Ezechias Eſaiam,19.2.Sedechias Ieremiam, Ierem. 38.14.

IX. In publicis calamitatibus ſubditos ad ſeriam pœnitentiam & orationem edictis cohortari, *Exempla*: Ioſaphat,2.Paral.20.v.3.4.18.19.20.Ezechias,32.v.6.7. Rex Niniuitarum,Iob.3.v.6.7.

X. Extruere & reſarcire ędificia, in quibus verus Dei cultus exercetur, *Exempla*: Dauid inſtituit ędificare domum Domino,ſed prohibetur,2.Sam.7.v.2.5.Salomon,1. Reg.5.v.4.5.& 6.2.Ioſias,2.Reg.22.v.3.4.5.Cyrus,2.Paral. 36.22.Darius,1.Eſdr.6.v.1.2.3.

XI. Viros pios ac bonos ad gubernationem idoneos præfectos ordinare & conſtituere,*Exempla*:Moſes, Exod 18.v.21.22.Dauid.2 Sam.8.v.14.15.16.17.18.& 10.v.13.Salomon,1.Reg.2.v.34.35.& 4.v.2.3.& 11.28.Ioſaphat, 2. Paral 19.v.4.5.11.Dauid prolixè deſcribit,quos & quales in aula ſua ferret, Pſ.101. v.4.5.6.7.

XII. Priùs cognoſcere cauſam,quàm ſententiam ferre, & in rebus ambiguis propter aliquot probabiles cauſas decidere,*Exempla*:Iſraelitæ,Iudi.20.v.3.&c. Ioſua,Ioſ 9.v.19 20 Salomon,1.Reg.3.v.23.24.

XIII. Inire fœdus, & colere amicitiam & pacem cū vicinis gubernatoribus. *Exempla*: Abimelech cum Abraham,Gen.21.27.Dauid cum Hanon,1.Para.19.2. Salomon cum Hiram,1.Reg.5.v.4.5.cum Pharaone,3.v.1.2. cum vicinis Regibus,2.Paral.9.v.23 24.

XIV. Dimicare pro libertate,vel defendenda, vel recuperanda,& tueri authoritatem ac regnum aduerſus ſeditioſos ac hoſtes publicos. *Exempla* : Quinque Reges Sodomorum,Gen.14.8.Adod.ſiue Ehud,Iudic.3.28.Samgar, v.31.Debora & Barach, 4.14. Gedeon,7.v.22.23

Iephthe,

Iephthe, 11. v.32. 33.Ioab,2.Sam.10.12.Dauid,20.6.Ezechias,2.Reg.18.v.7.8.

XV. Supplicia de hostibus sumere, & innocentibus parcere: *Exempla*: Iosua, Ios.8.26.Samuel, 1.Sam.15.v.33.34. Saul parcit Cinæo,v.6.Salomon,1.Reg.1.52.

Magistratus boni præmia à Deo promissa & præstita. *Exempla*: Iosuæ,Ios.3.7.Dauidi,1.Reg.2.v.44.45.Salomoni, 9.4.Ieroboamo, 11.v.30.31.38.Ezechiæ, 2.Reg.18.7.Iosaphato,2.Paral.17.v.3.5.

MAGISTRATVS impij mala opera.

I. Rapere sibi ius dominandi, sine Dei, & eorum penes quos est potestas, voluntate. *Exempla*: Abimelech, Iudic. 9.v.5.6.Absalom,2.Sam.15.v.10.11.Adonias,1.Reg.1.v.5.6. Zambri,16.v.9.10.Phacee, seu Pekach,2.Reg. 15.25. Oseæ, v.30.Vide Eccles.7.v.6.7.

II. Idololatricos cultus instituere, Idolis templa ædificare, & sanctificare. *Exempla*: Salomon, 1. Regum 11.7.Ieroboam,12.v.26.27.Ochosias,1.Reg,22.54. Vide IDOLOLATRIA.

III. Ob veritatis confessionem, & pœnitentiæ concionem, odisse & persequi Dei Ministros. *Exempla*: Ieroboam, virum Dei, 1.Reg.13.4.Baasa Iehu & Prophetam, 16.7.Achab Eliam,18.10.&c. Michæam.22.v.8.27.Asa videntem,2.Paral.16.v.7.10.Amasias Prophetam, 2.Paral. 25.v.15.16.17.Sedechias Principes, & Phassur Ieremiam, Ierem.20.2.& 37.15. & 38.6. Nabuchodonosor Sidrach, Misach, & Abdenagonem,Dan.3.19. (Plura exempla vide in, CONFESSIO fidei: CONSTANTIA: IMPIOS verbum Dei ferre non posse: INCARCERATIO: VERITAS odium parit: &, PROPHETARVM & Ministrorum verbi Dei in hoc mundo præmia.)

IV. Imitari, vel etiam superare maiorum & antecessorum suorum idololatriam. *Exempla*: Nadab,1.Regum 15.26.Homri,16.v.25.26. Ochosias,22.v.53.54.Ioram,2. Reg.3.2.Ioachaz,13.2.& 23.v.30.&c. Zacharias,15.9,Manahen,v.18.Achaz,16.2.Manasses,21.2.Amon,v.20.Ioachim, 24.9 Sedechias,v.19.

V. Verbo Dei & legi naturæ, aliisque scriptis legibus contraria promulgare, & innocentes interficere. *Exempla*: Pharao,Exodi 1.v.15.16.Ieroboam,1.Regum 12.v.27.28.Achab,22.v.26.27.Nabuchodonosor,Dan.3.5.Dari⁹,6.v.7.8.

(Vide EDICTORVM tam bonorum quàm malorum exempla.)

Magistratus peccata puniuntur in subditis, *Exempla:* Saulis homicidium, 2. Sam. 21 1. Dauidis superbia, 12. 10. & 24. v. 15 17. Salomonis idololatria, 1. Re. 11. v. 30 31 32. 33. peccata Ioram, 2. Paral. 21. v. 12. 13. impius Achaz, 28. 19 Achab, 1. Reg. 20. 42. (Vide MVLTITVDO ob vnius peccatum, &c.) *Magistratus impij & iniqui exempla:* Magistratus [Philippensium,] Actor. 16. 22. Gallion Tribunus, 18. 17. Tribunus, 22. 24. Magistratus potestas à Deo, Ioann. 19. 11. Magistratuum timor à Deo, Ios. 4. 14. Magistratus malus malo populo iustâ Dei irâ cedit, 1. Reg. 12. 26. &c. Iob. 34. 30. Prou. 28. 2. Esa. 3. 4. & 29. 10. Ezech. 14. 9. 10. Oseæ 13. 11. 2. Thess. 2 11. Magistratus mali arguuntur, Psalm. 82. 2. Esa. 1. 23. Ierem. 5 v. 5. 28. Ezech. 22. 27. Mich. 3 11. Soph. 3. 3. Magistratus auari quàm noxij, Prou. 29. 4. Magistratui etiam profano parendum, Ierem. 27. 8. Matth. 17. 27. & 22. 21. & 23. 3. Luc. 20. 25. Rom. 13. 1. Tit. 3 1, 1. Pet. 2. 13. suo tamen omnipotenti Deo seruato illibato honore, Dan. 3. v. 14. 15. 16. 17 18. & 6. v. 9 10. Actor. 4 9. & 5. 29. (Vide MANDATIS impiis & inhonestis non esse parendum.) Magistratus Deum timentes, Exodi 18. 25. Deut. 1. 15. impij, Prou. 29. v. 8. 10. 12. Magistratibus non detrahendum, Exod. 22. 28. parendum, Rom. 13. 1 &c. Tit. 3. 1. 1. Pet. 2. 13 Magistratui tributũ soluit Christus Mat. 17, 24.

MAGNANIMITAS, Est fortitudo excelsi animi, per quam res arduas, difficiles, & periculo plenas aggredimur. Exercetur tũ in suscipiendis rebus arduis, tum in contemnẽdis periculis, difficultatibus, etiam morte ipsâ: item in defensione suæ innocentiæ aduersus iniustas calumnias. Cum hac pugnant Præsumptio, & Pusillanimitas.

MAGNANIMITAS suadetur *exemplis:* Elisæi ad Regem Israëlis 2. Reg 3 v. 13. 14. Azariæ Sacerdotis, & cum eo octoginta virorum fortissimorum ad Oziam Regem, 2. Paralip. 26. 18. Nehemiæ, Neh. 2. 20. & 6. 11. Esther, Esth. 4. 16. Ioannis Baptistæ, Matth. 3. 7. & 14. 4. Mar. 6. 18. Luc. 3. 7. Discipulorum Ioannis, Mar. 6. 29. Iosephi Arimathæi, Mar. 15. 43. Luc. 23 52. Cœci nati, Ioan. 9. 3. Petri & Ioannis, Actor, 5. 29. Stephani, 7. 51. Pauli, 13, v. 1. 46. & 21. 13.

MAGNIFICA Dei erga Israelem, 1. Sam. 12. 24. Erga Christum 2. Pet. 1. 17.

[M]AGNIFICORVM hominum *exempla*: Abraham, Genes. 12.v.1.2.& 24.35. Iosua, Ios.4.14. Samuel, 1. Sam. 2, 21. Salomon, 1. Reg. 10.23. 1 Paral. 29.25. 2 Paral. 1.1. & 9.22. Iosaphat, 17.12. Nabuchodonosor, Dan. 4.19. &c. Christus, Act. 5.31.

[M]AGNIFICENTIA, est quæ magnos, & non vulgares vel mediocres, sumptus, quando, & in quibus rebus oportet, lubenter ad Dei gloriam facit: quemadmodum Dauid & Solomo in exornando Hierosolymitano Dei templo. Hæc verè regia est virtus, non priuatorum hominum. Vti frugalitas in priuatis laudatur potiùs, quàm in Regibus.

[M]AGNIFICENTIA Deo danda, Deut. 32.39. *Magnificantium Deum exempla*: Dauid, 2. Sam. 7.22. Psalm. 34.4. & 68.35. Esaias. Esa. 33.5. Nabuchodonosor, Dan. 4.34. Turba, Matth. 15.31. Maria virgo, Luc. 1.46. Populus 4.15. Paralyticus & turba: 5.25.26. Naimitæ 7.16. Samaritanus leprosus, Luc. 17, 15. Cœtus illuminatus, 18.43. Fideles Act. 10.46. Iudæi & Gentiles, 19.16.17. Discipuli & Seniores, 21.20. (V. LAVDANTIVM Deum exempla.)

MAGNVS Deus propriè dicitur, frequenter apud Prophetas, nominatim in Psalmis, Magnus, magna, magnum, quicquid de nominib. & attributis diuinis profertur. Magnus Deus Pater, Ioan. 10.29. & 14.28. Magnus Filius Dei in carne manifestandus & manifestatus, Dan. 12.1. Matth. 12.6. Luc. 1.32. & 7.16. Heb. 4.14. & 10.21. & 13.20. De homine dicitur magnus, maior, maximus, ætate, dierum numero, tempore, dignitate, efficacia, magnus, magna, magnum, De expansione, mensura, mole, proceritate, statura. Magnus numero, ordine, potentia varia. Sexcenta in has significationes dicta occurrunt. Maiores natu, 1. Seniores, non tam ætatis quàm dignitatis respectu, Genes. 50.7. Exod. 19.7. Leuitic. 9. Deut. 5.23. Iosu. 24. 1 Iudic. 11.5.

MAGOG filius Iaphet, Gen. 10.2. 1 Par. 1.5. Magog & Gog, tecti & derecti hostes Ecclesiæ, Ezec. 38.2. & 39.6. Apoc. 20.8.

MAGVS, Leuit. 19.31. & 20.6. 1. Sam. 28.v.3.9. 2. Par. 33.6. Act. 8.9. & 13.v.6.8. Magi Chaldæorum Dan. 1.20. & 2,2. &c. Magi apud Persas nomen est honestum, ac significat homines tum sapientia tum religione claros: cùm verò significat deditos artibus magicis, sumitur in malam partem. Matth. 2.v.1.7.16.]. V. Magia, & magi.

MAIESTAS & gloria Dei, Exo. 40, 35. propria nō ſcrutāda, Pr 25.27. [Eſa.2.10. Maieſtas Chriſti, Matth.25.31. Maieſtas Magiſtratuum, Iud. v.8. Maieſtas idoli ex hypotheſi idololatrarum, Act.19 27.]

MAIOR in Eccleſia quis, Matth.5.19. & 18.1. &c.

MALACHIAS (angelus ſiue nuntius meus) Propheta vltimus concludens vetus Teſtamentum: Malach.1.1. Rom.9 13. Matt.11.14. & 17.11 Luc.1.16.

MALALEEL filius Cainā gignitur, Geneſ. 5. 12. anno ætati ſuę LXXV. Iared primogenitum gignit, v. 15. quot anno vixerit, v. 17. (.i. laudans Deum.)

MALCHON idolum, V. IDOLORVM catalogus.

MALCHVS Pontificis ſeruus à Petro auricula truncatur, Mat 26.51. Marc.14.47. Luc.22.50. Ioann.18. 10. à Chriſto vincto ſanatur, Luc.22. 51. (.i. rex aut regnum, aut conſiliarius.)

MALEDICENTIA infidelium vitæ noſtræ ſanctimonia co hibenda, 1. Petr.2. v.12.15. Maledici fugiendi: (Vide OB TRECTATORES.)

MALEDICENS nomini Dei lapidatur, Leuit.24.10. &c. no maledicendum perſecutoribus, Rom.12.14.

Maledicit Deus hominibus peccatoribus, & propte eos reliquis creaturis, vel gratiam ſuam iuſtè ſubtrahens vel etiam pœnas temporales aut æternas peccatoribus infligens. 2. Maledicit impius Deo, vel piis. 3 Aliquoties pius in impios maledictiones Dei pronuntiat. 4. Maledicit homo, ſeu maledictionem effert & opta creaturis.

Maledictio duplex conſideratur. 1. Dei gratiam iuſt ſubtrahit, & pœnis temporariis vel æternis punit peccatores. 2. Hominis iuſti vel iniuſti, maledictionem in alio efferentis.

MALEDICTIONIS, quà Deus homini & rebus creatis maledicit, *exempla*: Serpenti, Gen.3.14: terræ, v.17: Cain, 4.11: Populo ſuo, Thren.2.7: impiis & reprobis, Matth.25.41. Maledictiones in monte Hebal. Deut. 27.13. Maledictiones & benedictiones, Geneſ.3. v.14.17. & 8.21. & 9.25. & 24.41. & 27.28. & 48. v.15 20. & 49.7. Numer.5.21. Deuter. 11. 26. & 27.15. Ioſ.8.34. Iudic.9.20. 1 Sam.17.43. 2 Sam, 2.5. & 16.7. 2 Reg.2.24. Nehem.5.13. Prouerb.26.2. Ierem. 29.2. & 49.13. Zach.8, 13.

MALEDICTIONES hominum, quæ Chriſti cauſa fiunt. Vide

HOMO

HOMO. *Maledictionis hominis in hominem, ex vocatione tamen conceptæ, exempla:* Noë in Cham, Genes.9.25. Isaac in osores Iacobi, 27, 29. Iacob Simeoni & Leui, 49.7. Moses transgressoribus Legis, Deuter. 27.13. &c. Iosue in Ierichuntis instauratores, Ios.6.26. Sichimitæ in Abimelech, Iudic.9.27. Vir Dei in habitatores Meroz, 5.23. Dauid in Ioab, 2 Sam.3.29. Semei in Dauidem, 16.5. & 19.21. 1 Reg. 2.8. Dauid in hostes suos, 1 Samuel 26.19. Elisæus in pueros, 2. Reg.2, 24. Christus in ficum. Matth.21.19. in Iudam, 26.24. in diuites, Luc.6.24. in Chorazin & Bethsaida, 10.13. in Pharisæos, 11.42. Pharisæi in Christum & in cœcum natum, Ioan.9.28. &c. Paulus in pseudoprophetas, Gal.5.12. Impij in Paulum, 1 Cor.4.12. 1. Tim.4.10. Maledicenti non maledicit Christus, 1 Pet.2.23. maledicentibus non maledicendum, 1. Pet.3.9. Paulus benedicit, 1 Cor.4.12.

MALEDICTVM pro maledicto non reddendum, 1 Petr.3.9. Maledictus qui pendet è ligno, Deuter.21.23. Christus pro nobis maledictum, Galat.3.13. & peccatum, id est, oblatio propitiatoria pro peccato, 2. Cor 5.21. Maledictus qui Legem non implet, Deuter.27.26. Gal.3.10. Maledicti hœdi, Matth. 25.41. Maledicti non possidebunt Regnum, 1 Corinth.6.10. non maledicendum surdo, Leuitic.19.14.

MALEFACTA beneficiis vincenda, Rom.12.20.

MALEFICI à Deo exterminandi, Malach.3,5. Malefici morte digni (Vide INCANTATORES.) Exod. 22.18. 1 Petr. 2.14. Luc.23.33.39.

Maleficium, Incantatio, Esai. 47.9.12. Mich.5.12. Nahum.3.4. Maleficus, Incantator, Magus, præstigiator, Exod. 7.11. 22. 8.7. &c. 9.11. Deuter.18.10. Iere.27.9. Mal.3.5. Exo. 22.18.

MALIGNITAS, est ipsius malitiæ & cogitationis nostræ in proximum noxiæ effectum, quòd vel opere, vel voto fit & demonstratur. Neque enim intra solius cogitationis fines se continet is, qui malignus est vel nequam vel improbus. Anselm.in Rom.c.1.

[MALIGNVS homo Iob. 5.12. Psal.5.5. & 15 4. & 119.115. Malignus Satan 1. Ioan.2.v.13.14, & 3.12. & 5.v.18.19. Maligni Spiritus Luc.8.2.

MALITIA, κακία, est mens & cogitatio nostra, machinans alterum quocunque modo lædere. Huic contraria est Innocentia: de qua suo loco.

MALITIA damnatur, Rom.1.29. Ephes.4.31. Col.3,8. Iac.1. 21.1.Petr.2.1.malitia hominis multa, Gen.6.5. malitia omnis auferenda, Ephes.4.31. Col.3.8. malitiæ veteris fermentum,1. Corint.5.8. In malitia perseuerantes pereunt, 1 Sam.12.25.malitia vt pueri efficiamur,studere debemus, 1.Cor.14.20.

MALVM omne fugiendum, Psal.34.15.& 37.27. & 119.v.101. 128.Prouerb.3 29.Esa.1.16.Ezech.18.21.Amos.5.15.Rom.12 9.1.Ioan.3 v.4.3 Ioan.3.v.11.Malum dicens bonum punietur. Esa.5.20. Malach.2.17. Prou.24.24. Malum pro malo non reddendum, Prouerb. 17.13. & 20.22. & 24.29. Rom.12.v.14.17.1.Corint.4.12.1.Theff.5.15.1.Petr.3.9 (Vide VINDICTA) Malum bono vincendum, Rom.12.21.Á malo ita abstinendum, vt quod bonum est facias,Psal.34. 15. & 37.27. Esa.1.v.16.17, & 55.7. Ephes.4.28.1. Petr.3.11.

Malum pœnæ à Deo est,Deut.32.23 1.Reg.9.6 & 21.29. Esa.45.7.Ier.11.11.& 32.42.Amos,3 6. Ionæ.3.10,Mich,1 12 & 2.3. malum culpæ summè auersatur Deus, tantum abest, vt eum autorem habeat, Exod.23, 7.2.Paral. 19.7. Iob.34.10. Psalm.5.v.5.7, & 45,8, Prou.15. v.8.9, Oseę. 13, 9: Roman. 9,14,2, Cor.6.15, Iac.1.13, Malos Rectores & Præpositos permittit Deus ob peccata populi.2. Reg,12, 20,Iob 34,30,Esa.29.10,Ezech,14.6,Oseæ 13.11,2,Theff.2. 11.(Vide MAGISTRATAS:malus) Iubetque obedientiam illis præstare,Matt,23,3, malorum etiã ministrorum opera vtitur Deus,Matt.7.22. Marc.9,9,38. Luc.49.[Malorũ consortiũ vitandum, vide SOCIETAS Mali species fugienda.1, Theff,5.22, Malo consentire quàm noxium,Rom.1. 32, Malorum inuentores miseri, Prou,11,27.

MAMBRE Locus, siue vrbs, quæ etiam dicitur Hebron, Genes.13,18.& 23.19.

MAMMONA iniquo parandi amici, Luc.16.9. estque vox Syra,idem significans quod Græcis πλοῦτος,diuitię,& quæcunque ad rem pecuniariam pertinent, Matth,6,24,dicitur autẽ sic,quasi dicat,diuitiæ fraudulentę,fallaces, fraudatrices,quòd (experientia teste)nihil iis incertius.

MANNAE & aquæ ex petra profluentis cœna,fuit sacramentum V.T. quo Israelitæ cibo cœlitus demisso alebantur, ad significandam spiritualem alimoniam carnis Christi, & aquâ ex rupe profluente potabantur, ad significandum spiritualem potum sanguinis Christi:1 Cor.10.3.4.Exod. 16.14.15.Ioh.7.37.c.

MAN cibus quadraginta annis è cœlo Israelitis datus, Exodi 16.15.Deut.8.3.Ps.105.40.Man quale,Exodi 16.31. Numer. 11.7.Man referuatur,& quare , Exodi 16.32. Man spernunt Israelitæ,Numer.11.6. Mannæ & Christi collatio Ioan.6. v.31.32.49.58. Man figura & symbolum Christi, 1 Cor.10. v,3.6.panis cœlestis & esca spiritualis dicitur Ioan.6.31. 1 Cor.10.3. hoc est,spirituale aliquid significans. Man dicitur panis Angelorum seu robustissimorum , quia illi ipsum administrabant.Ps.78.25.

MANAHEN,Rex Israel,2 Reg.15.v.14.17.impius est.v.18.tributa potentibus & diuitibus Israelitis imperat,v.20.moritur, v.22.(.i.consolans.)

MANAHEN,Christianus Propheta,Act.13.1.

MANASSES Iosephi primogenitus: eius nominis ratio. Gen. 41.51.à Iacobo benedicitur 48.v.14.15. 16. postponitur fratri natu minori,v.19.20.(.i.obliuiosus.)

MANASSES filius Ezechiæ,Rex Iuda constituitur, 2 Reg.20. 21.2.Paral.32.33.eius idololatria 2 Reg.21.v.3.6.2 Par.33.v. 3.6.cruore innocenti Ierusalem implet, 2.Reg.21.v. 16. & 24.4:vinctus in Babylonem ducitur,2 Par.33.11 : ad Deum orans conuertitur, v.12.in regnum reducitur , v.13.moritur,2 Reg.21.18. 2 Paral. 33. 20. eius impietas Iudæorum excidij causa,Ierem.15 4.

MANDATVM magnum seu primum quod , matthæi 22.v. 37.38.marc.12.ver.29.30.mandatum nouum, Ioann. 13. 34. 1.Ioann.2.8.mandatum vetus,v.7.2.Ioann. v.5. mandatum carnale,pro externis ceremoniis,Hebr.7. 16. Mandata Legis,Exodi 20,1.&c.Deuteron.5.6.matth.19.18.marc 10.19. Luc.18.28. obseruanda sunt,Exodi 24.3. Deut 6.1.& 8.1.& 11.1.1,Sam.15.22. Matth.19.17. Luc 10.28.1 Corinth.7.19. 1.Ioann.2.4.& 3 23.& 5,3. Mandata Dei citra eius gratiam præstari non possunt, Ezechiel.36.27. Mandata Dei ob traditiones humanas transgredi non licet, Matthæi 15.v 3.Mandatum Dei irritumfecisse dicuntur impij,v.6.quod ad ipsorum conatus attinet. Nam quod ad rem ipsam spectat, inuito Satana & ipsius organis frustra laborantibus stant Dei præcepta. Mandata seruat, qui diligit,Ioan. 14.v.15.23. Mandata seruantibus benedictio, Leuit.26.3. Deut.28.1. &c. mandatis hominum aduersantium Deo, non attendum,Act.4.19.& 5.29.Tit.1.14.

mandatis impiis & inhonestis non esse parendum Exem-

pla: Ostetrices AEgyptiacæ, Exodi 1.17. Serui Saul, 1. Sam. 22.17. Socij Danielis, Dan.3.18. Daniel, 6.v.10.11. Petrus & Ioannes, Act.4.v.18.19.33. Apostoli, 5.v.28.29.40.41. *Mandatis impiis & inhonestis parentium exempla*: Satellites & nuncij Saulis. 1. Sam.19.11.15.16. Doeg Idumæus, 22.18. Subditi Nabuchodonosor, Daniel 3.4. (Vide PRAECEPTIONIS iniquissimæ, &; SERVORVM in re mala facilè obtemperantium, exempla.)

MANDRAGORAS Leæ matri affert Ruben, Gen.30.14. earum partem ab ea emit Rachel, v.15.

[MANDVCARE spirituali modo, & ore fidei, Ioann.6.v.50.51.53 &c. 1. Cor.10.3.]

MANENDVM est nobis in Christo, Ioan.15.4. Rom.8.1.1. Corinth.4.15. & 13. Coloss. 2.6.1. Ioann.2.v.6.28.& 3.24.& 4.13.

[MANEO, I. De summo mysterio dicitur, Ioan.14.10.& 15.10.11. II. De diuina, gratiosa, beata, vel Dei inter suos & cum suis, vel electorum cum Capite suo Christo, præsentia, habitatione, & coniunctione mystica dictum, Exo. 29.46. Num.9.19.1. Sam.7.2.1. Par.17.v.5.6. Ioan.5.38.& 6.56.& 8.31.& 14.v.16.17.25.& 15.v.4.6.7.9.10.1. Ioan. 1.8.& 2.v.6.10.14.24.27.& 3.v.6.9.15.17.24.& 4.v.12.13.15.16.

III. De Spiritu S. sub columbæ specie viso dictũ, Marc. 1.10. Ioan.1,v.32.33. IV. Dicitur etiam de immota certitudine consiliorum & verbi Dei, piorum item benedictione, Ps.33.11.& 89.37.& 111.v.3.10.& 112.v.3.9.& 117.2. Esa. 40.8. Ro.9.11.2. Cor.3.11.&9.9.1. Pet.1.25.1. Ioan.2.17. V. De affectibus prauis aut laudatis, item de consequentibus dictum: Iob.11.14. Ioan.3.36.& 9.41.& 12.46.1. Cor.13.13. He. 13.1.1. Ioan.3.14. Alias minoris momenti significationes prætermittimus.]

MANSIONES filiorum Israel, Num.33.1.&c. mansiones paratę fidelibus, Ioan.14.2. i. diuersæ in vita ær. dignitates.

MANSVETVDO, πρᾳότης, est ea animi virtus, quæ iram concitationémque animi nostri temperat & moderatur, ne sit nimia. Ἀοργησίαν quidem non inducit. (Nam Paulus ait: Irascimini, & nolite peccare: Ephes.4.26. Nec Spiritus S. ἀπάθειαν in homine Christiano requirit. Vnde Christus ipse omnis virtutis exemplar perfectissimum interdum iratus est: Mat.21.12.) sed peccatum cauet.

MANSVETVDO commendatur, Ios.7.19. 1. sam.25.1.&c. 2. Sam

Sam.16, 10. Prou.5.1.Eccleſ.1.29. Matt.5.5.& 11.29. Gal.5. 23.& 6.1.Epheſ.4.2.Col.3.12.1.Tim.6.11.2.Timoth. 2.25. Tit.3.2. *Manſuetudinis exempla*: Moſes, Numer.12.3.3. Aſſuerus Eſth.19.11.Chriſtus,Ierem.11.19.Matth.11.29.& 21. 6.Zach.9.9.Ioan.12.15.1.Cor.4.21.2.Cor.10.1. (Vide HVMILITATIS,& PATIENTIAE exempla.]

MANSVETI, terræ hæredes, Pſalm .37. 11. Matth.5.5. (V. Mitis.)

MANVE pater Samſonis, eius genus.Iudic.13.2. ei deprecanti apparet Angelus, v.9.ſacrificaturus Angelo reprehenditur,& Deo ſacrificare iubetur,v.16.(1.requies, aut munus.)

MANVS abſcindenda falſo teſti,Deut.19.21. manus arida ſanatur,Matth.12.10.(Vide MIRACVLA.)

MANVS, commune multarum actionum inſtrumentum, ſæpe adhibetur ad inſtrumentum ſignificandum, etiam vbi nihil opus eſt adminiſtratione manus.& ſignificat idem quod miniſterium,aut ductus,per ſynecdochen,aut metonymiam,vt Exodi 4.11.& 9.35. Num.4.37. & 7.8. & 33.1. Leuit.8.36.& 10.11.Ioſ.22.9.1.Sam.11.7. 2.Sam.11.14.& 12.25.& 14.19 1.Reg.14.18. & 16.12.2.Paralip.12.7. & 33.8. & 34.14.& 35.6.Eſth.1.v.11.15. Pſalm.77.21.& 95.7. Eſa.20. 2.Ierem.39.17.& 50.1 Ezech.38.17.Agg.1.1.& 2. 1.Zach.7. 12.Malach.1.1. Actor.7.35. Imò per catachreſin tribuitur etiam beſtiis,Gen.9 5.Pſalm.22 21.Dan.6.27. ſepulchro, Pſal.49.16.Oſeæ 13.14.gladio,Pſalm.63.11.Ierem.18.21.laqueo ,Pſalm. 141. 9.malo. Abac. 2. 9. vſurpatur præterea pro opere,Exodi 14.31.pro adiumento , 2.Reg.15.19.pro plaga μετωνυμικῶς,Iudic.2.15. Iob 23.2.& 27.11. pro opera & virtute, Marc 6.1. Actor.13.11. Hebraiſmus, pro ſingulari fauore & virtute Dei, Luc.1. 66. pro ſpiritu prophetiæ, Ezec.1.3. manus Dei eſſe dicitur ſuper aliquem,cùm percutit, Iudic.2.15. facta eſſe dicitur ſuper aliquem, qui ſpiritu Dei & fortitudine ſit accenſus, 1. Reg. 18.46. manus Ieroboam areſcit , 13. 4. manus non contrahenda pauperi , Deut. 15, 7, manus nos ſcandalizans abſcindenda,Matth.5.30.manum Dei nemo euadit,Deut.32.39. Pſal.139. 7. &c. Amos 9.2. Manum ſub femore ponere, Geneſ.24.v.2.9. qui ritus vſitatus olim erat in iuramentis,quæ ſuperiores à domeſticis exigebant.Idem & Ioſephum feciſſe legimus,Geneſ.47.29.

MANVVM expanſio in precibus vſitata Exod. 17. 11. 1. Reg.

8.22.2, Paralip.6.13.1 Esdr.9.8. manuum impositio vari in veteri & nouo Testamento, Genes.48.14. Exod.29. 10. Leuit.1.4.& 3.2. Num.27.23, Marci 10.16. Actor.6.6 & 8.17.& 13.3.& 19.6.1.Tim.4.14,& 5.22.2. Timot.1.6.manuum impositio,pro ad ministerium Ecclesiasticum ordinatione,1 Tim,5.22. manuum impositionis vsus, 4,14.2 Tim.1.6,formula, (Act.6.6.) sicut & ritus ipse qui per eam significatur, ab Hebræis fluxit, qui hac ceremonia solebant vti, partim in precibus & benedictionibus priuatis, Genesis 48,14. partim etiam in publicis & solennibus victimarum consecrationibus, Leuit.1.4.&c. Quem ritum deinde seruauit Ecclesia Christiana,tum in Ministris ordinandis & constituendis, Act.6.6.1.Tim.5.22.tum in conferendis Spiritus S.donis Actor.8.16.1 Tim.4.14. tum etiam in faustis precationibus, Matth.19,13.sed null prorsus fit in hislocis mentio chrismatis Papistici,rasuræ crucis,vestis lineæ,cereorum, & aliorum huiusmodi portentorum.

Manuum impositionis exempla. Iacob super caput Ephraim & Manasse, Genes.48.14. Moses Iosuæ, Deut.34. 9.Christus infantibus, Matth.19.15. ægrotis, Mar.10.16.8. 6.5.& 8,23.Luc.4,40. Apostoli septem Diaconis & fidelibus, Actor.6.6. & 8.17.& 13.3.Saulo & Barnabæ 13.3.Paulus duodecim viris, 19.5.&c. Publij patri,28.8. Anania Saulo,9.v.12.17.¶ pro Impositione manuum in sacramēto (vt vocant)Ordinis,& Confirmationis, Papistæ hos torquēt locos, Act.6,6.& 8.17.& 13.3.& 19.6.1.Tim.4.14.& 5. 22.2.Tim.1.6.

MANVS super ægrotos imponendæ, Mar.16.18. *Exempla* Christus,6.5.Paulus,Act.28.8. Manuum impositio,pro visibilibus Spiritus S. gratiis communicandis. *Exempla* Apostoli, Actor.8 17.& 19 6. manuum lotio Pharisæis frequens, (Vide IVDAEORVM superstitiones) manuum ablutio olim expiationis causa in vsu fuit, Deut. 21. 6. Matth.27.24.Vnde & Pilatus lauat manus Christū damnaturus, ibid.manus lauare ante cibum, 15.2.non lauat Christus, Luc.11 38.manus tendere ad cœlum, agnoscendo peccatum, & orando, Exod.9.29. & 17.11.1.Reg.8.38. manuum opera fructificare facit Deus obedientibus sibi, Deut.30.9. manuum inpositione replentur Spiritu Sancto Christiani, Act.19.6.1. Tim,4,14, repletur Spiritu

Iosue

Iosue, Deut.34.9. sanat Christus ægros, Luc.4.40.

ANVS paulò apertius consideratur, sequentibus distinctionibus, proprias & figuratas significationes ostendentibus.

1. Propriè igitur indicat membrum illud notissimum corporis humani, siue dextram siue manum sinistram intelligas, prout contextus fert.

2. Est cogitatio, actio, siue opus hominis, Genes.20.5, Exod.23.1 I.Sam.26.18. Iob.16 17.& 31.7. Psal.7.4.& 18.21. & 24.4. Esai. 1.15. Ezech. 18.8. Mich. 2.1. & 5.12. Iacob.4.8.

3. Administratio, Cura, Gubernatio, Inspectio, &c. Gen.30,39. Exod.38.28. Iudic,9.29 1,Sam,28,17, Ester.2.3, 14. Esai,3.6. Ierem 6.3.

4. Animus, metaphora à vigore externo, qui in manibus apparet, ad internum ducta: 1, Sam.23.16, Nehem.2, 18, & 6.9. Iob.4.3. Esai 35.3. Ierem.38.4. & 50 43. zach. 8 v 9.13.

5. Consilia, conatus fauor.2. Sam.3.12.& 14 19, Esdr.9. 2, Prou.11.21.& 16.5.

6. Manus, Exercitus, 2. Reg.18.17. Esai.36.2.

7. Facultas, Leuitic.5.11. & 12.8.& 14.21. & 25.v.28.35. 47, Num.6.21. Ezech.46.v.5.7.11.

8. Fides stans promissis, fidelitas, Gen.42,37,& 43.9.1. Par.29.24.

9. Fortitudo bellica & politica, Deut.33.7 2.Sam.3, 18.1.Par.14.11.2.Par.15 7, Esdr.4.4. & 6.22. Exod.15 9.

10. Fulcra manuaria, 1. Reg.10.19

11. Ministerium Ecclesiasticum, Exod,28.41. & 29 9. 32,29, Iudic,3,4,1, Sam.28,v,15.17,1, Reg,v,16,v.7,12 34, 2,Reg.10,10,& 17.v.13.23. Psal,77,21, Esai,20,2. Ierem,37.2, & 50,1, Ezech,38,12, Ose,12,11, Zach.7,7, Act,7,25, & 11, 30 Gal.3,19.

12. Ministerium politicum,2, Reg,19,23.1,Par,6,15,2, Par,12,7,&,17,19.

13. Obedientia, Palsm,68,32, Opus, Ezech.23.versic. 24.45.

14. Manus nomine indicatur potestas à Deo hominibus in res creatas, vel in alios homines, variis de causis modis certis & rationibus apertis aut arcanis concessa.

Genes.9.2.& 14.20. & 16.v.6.9. Num.21.v.2.34 Deut.2.v. 24.30. Iosl.1.14. Iudic.1.v.2.4.1. Sam.14.v.10.12.37.2. Sam. 5.v.19 1. Reg.20. 13. Ierem 26.14. & 38. v. 5. 16. Dan.2. 38.&.3 15.17.

15. Manus, potestas formidabilis & violenta, quam quis (non sine Dei permissione) in alios vsurpat, Genes. 16. 12. & 32. 11. & 37.21. Exod. 2.12. & 18. vers. 9. 10. Leuit.26.25. Deut.1.27.& 3.8.& 7.8. Iud.3.8.& 42.24.& 6.13. 14.&c.& 1 Sam.7.v.3 8.14. & 12.v.9.10.15.2.Sam.12.7.Esd. 5.12, & 8.31.& 9.7. Neh.9.v.27.28.Iob.5.v.15.& 9.24.Psal. 18.1 & 78.42. & 106.v.10.41.42. & 107.2. & 140.5.& 144.v. 7.11. Frequens loquutio apud Prophetas, Marc.9.31.& 14. 41. Luc.1.v.71.74.& 9.44. Act.12.v.1.11 & 19.11.

16. Manus, vis prophetica à Deo: 2 Reg.3.15.2. Par.30. 12. Esai. 8. 11. Ezech.1.3. & 3.v. 14.22. & 8.1. & 33.22. & 37. 1.& 40.1.

17. Manus καταχρηστικῶς bestiis & creaturis inanimatis tribuitur, Genes.9.5.1.Sam.17.37.Psal.22.21. & 98.8.Esai.55.12.Dan.8.7.Abac.3.10.

18. Manus nomine designatur Ramus Iob.15.32. Subsidium, Ezech.16.49. ingenij facultas, Esdr.7. 25. miseria, Iob.15.23. plaga grauiss. Iob.23.2, & 27.11.

19. Munus flammæ, Esai 47.14. gladij, Iob.5.20.Psal. 63.11. Ierem.18.21 Ezech.35.5. Idoli, 1 Sam.5.4. Psal.115. 7. Inferi, Psalm. 49.16. & 89. 40. Iniquitatis, Esai. 64. 7. Linguæ, Prouerb. 18. 21. Mali, Abac. 2.9. Mortis, Ose.13.14.

1. MANVS Dei, quatenus erga suos benignus & clemens consideratur, Exod. 33.23. Deut.33.3 2.Sam.24.v.14. 17. Esdr.7.v.6.9.28. Nehem.2.v.8.18. Iob.2.10.& 5.18.Psal. 31.6. & 37.24. & 78.42. & 80.18.& 95.7. & 119.73. & 138.v. 7.8. Esai.59.1. Ierem.22.24. zach.13.7. Rom.10.21. Hebr. 2.7.1.Petr.5.6.

2. Manus Dei, quatenus fortis iudex & vindex apparet, Genes.49.24, Exod.3, v.19,20, Num.20,21, Deut.3,24. Ios,4.24, 1, Sam.5.v,6.7.9, 1 Reg,8,42, 1, Par.29,12,2, Par.6. 32,& 20,6, Nehem,1,10, Iob,10,7,& 13,21, Psal.10,12,& 44. 3, & 75,9, & 81,15,& 144,7, Esai,5.25, Ierem,32,21,& 51,v. 7,25, Ezech.6,14, Dan.4,35,& 9,15, Soph.1,4,& 2,13, Act.1. 11, Hebr.10,31,

3. Manus Dei, iurantis, Exod.6,8, Num.14,30, Deut. 32.40

.40.Nehem.9.15.psal.106.26.Ezech.20.5.v.6.15.23.28,42
47.14.zach.2 9.
4. Manus Dei Patris, psal.89.22. Luc.23. 46 Ioann.10.
9. Act.4.v.28.30.
5. Manus Filij Dei, Christi. psal.89.26. Esai.52.10. Ezec.
0. vers 3.5. Ioann. 3.35. & 10. 28. & 13.3. Act.7.35. Apoc.
9. vers.2.5.8.10. & 20 1.
6. Manus Spiritus Sancti, Act.11.21.
7. Manus mysticæ Sponsi & Sponsæ, Cantic. 5.vers.
5 14.
8. Manus Sanct. Angelorum, 2 sam. 24. 16.1. Par.21,
.15.16 Psal.91,12. Esai.6 6. Ezech.2.9.& 9.vers.1.2.& 10.
. 2.7. 12. zach. 2. 1. Matth. 4 6. Luc. 4.11. Apoc.6 5. &
.4.& 14.14.
9. Manus Satanæ, Iob.1.12 & 2.6.
10. Manus, pro mandato Dei expresso. 1. Paral.
8 19.]
RA (id est, amarum) quinta Israelitarum mansio, Exo-
di 15.24. illic miraculo dulcescunt aquæ, v.25.
RCVS Barnabæ consobrinus, Coloss. 4.10. Petri spiri-
tualis filius, 1 Petr.5,13. pauli adiutor. (Vide IOHANNES
Marcus.)
ARANATHA, 1 Cor.16.22.[1. Dominus noster venit]est
species extremi anathematis.
ARDOCHAEVS, tutor & defensor Esther, captiuus in Ba-
bylonem abductus, Esth.2,5. iussu Regis honoratur, 6.11. à
proceribus regni metuitur, 9.3. Vide HAMAN.] Amara
contritio.]
MARE creatur, Genes.1.9. concluditur suis terminis, i-
bid. Iob,26 10. & 38.8. prouerb.8.29. Ierem.5.22. cedit Is-
raëlitis, Exodi 14.14. &c. sedatur verbis Christi. Matth.8.
26. mare pro lacu Hebraismus.4.18. mare Galilææ, Ioan.6
1. mare æneum fabricatur. 2 paral.4.2 mare Dei imperio
paret. Iob 38.8. psalm.89.10. mare vitreum. Apocal.
15.2. mare vltra fines à Deo positos non transilit,
psalm.104.9. V. ps.33.7.
De Mari sequentes distinctiones obseruent Theologiæ
studiosi. 1. *Mare* est ingens illa collectio & congre-
gatio seu moles aquæ, cuius fons & receptaculum pro-
fundissimum, in quod innumera flumina decurrunt, &
cuius brachia & sinus etiam maximo sunt numero, O-
ceanus dicitur. 2. Mare magnum Iudæis dicebatur,

mare mediterraneum, quod & AEgyptium, Phenicium Syriacum cognominatur. 3. Mare Cenereth, seu Cinnereth, apud Euangelistas, *mare Galilea*, mare Tiberiadis, & *lacus* Genesarethanus, præsentia Christi decoratus.

4. Mare *mortuum*, dictum & mare Salsum siue Salis, mare item deserti seu solitudinis.

5. Mare rubrum, vel algosum, seu sinus Arabicus, Mare, Occidens, Orienti appositus, seu pars Occidentalis, & mare magnum respiciens. 7. Paludum & aquarum ingens collectio, vt Esai.21.1. & Ierem.51.36. Figuratè significat, æstuarium fluctuans huius seculi, Esai.27.1. Gentium colluuiem, Esai.60.5.9. & 66.19. Mare æneum fusile, multæ aquæ capax, in vsum sacerdotum &c. 1. Reg.7.vers.23.24.25.&c. Ierem.52.17.20.] V. Baptismus Nubis.

MRRIA, aquæ Dei verbo in vnum collectæ appellantur, Genes.1.10.

MARGARITAE parabola, Matth.13.v.45.46. Vide PARABOLA. Dicitur autem margarites Græcis, à nitore splendente, Latinis Vnio, quod in conchis nulli duo reperiantur indiscreti.

MARIA soror Mosis Prophetissa, Exodi 15. 21. in Mosen murmurat, Numer.12. vers. 1. 2. lepra fer tur, vers.10. precibus Mosis sanitatem recuperat, vers. 13.14 15. moritur 20.1. (Miriam, i. gutta maris, doctrix populi.)

MARIA Virgo Deipara, Iosepho desponsa, Luc. 1.27. ancilla Domini, v 38. Elizabethā cognatam inuisit, v.40. cu beata v.45.48, præ reliquis mulieribus benedicta, v.28.4 verbi Dei custos 2.19. præ gaudio Deo canit, 1.v.46. & Christum Filium ad mortem vsque sequitur, Ioann.1 25. cum Apostolis orat, Actor,1.14. eius fides variis tentationibus agitatur, Luc 2.35. Iohanni commendatur 19.27.

MARIA soror Marthæ, Christo dilecta, Ioan.11.5. eius sermonem auidissimè auscultat, Lucæ 10. 39. Christum vnxit Matt 26.7. Ioan.11.2. & 12.3.

MARIA Magdalene à possessione Dæmoniorum liberatur Christo, Marc 16 9. Luc 8.2. Christo crucifixo adest, Matt 27.56. Marc 15.40. Luc 23.49. Ioan.19.25. Christi monumentum inuisit, Matth.28.1. Marc 16.1. Ioan. 20.1. Chr stu

esurrexisse Discipulis annunciat, matt.28.9.mar.16.10.Luc 4.10.Ioan.20.18
ia Cleophæ, aut, (vt alij legunt) Cleopæ vxor, Christo rucifixo adest, Luc 24.10.Ioan.19.25.
RIA, Iacobi minoris mater Christo crucifixo adest, atth.27.56.marc 15.40. Christi sepulchrum inuisit, Marc 6.v.1.2.
RIA, Ioannis marci mater, Act. 12.12. sacri conuentus noctu ad eam conueniunt, Petro in carcere detento: ibid.
RITI, maritorum erga vxores officium & authoritas, Ge.3.16.Num.5.v.12.18. & 30.v.7.13. Deut.2.1.v.11.13.& 24. .Prou.5.18.& 18.22. & 31.10.Eccles.9.9.Malac.2.v.14.16 1. Cor.7.3.&c.11.v.3.10. Ephes.5.22.&c. Colos.3.18.Tit.2.4.1. Tim.2.11.1 Petri.3.1. *Exempla*: Abraham Dominus vocatur à Sara vxore sua, Genes.18.12.1 Petr.3.6. Isaac Rebeccam vnicè amat. Genes.24.67.orat pro ea 25.v.20.21.Iacob amat Rachelem, 29.18, Dauid captiuas duas vxores suas liberat, 1 Sam.30. v.17.18. Bethsabeam consolatur, 2. Sam.12.24 Iob errantem vxorem moderatè corrigit, ac reprehēdit, Iob 2.10. de maritorum in vxores dominatione Assueri edictum. Esth.1.19. eò pertinet & Ge.3.16.
ARTHA Lazari soror, Ioann.11.1. diligitur à Christo, v.5. Christum hospitio excipit, Luc.10.38.& parat cœnā, Ioan. 12.2. ostendit suam fidem, 11.27.(1. prouocans, domina) Taxatur à Christo: Luc.10.41.Matth.5.11.2.Tim.2.13.Phil. 1.29.30.Act.5.41.
ATYRES (1.testes) eorum felicitas, 1. Pet. 4.14. Apocal. 14,15.
ASSA & Meriba, hoc est, tentatio & contentio, locus castrorum, in deserto: Exod.17.7.
ASCVLVS & fœmina, homo creatus, Gen.5.2. Matt.19.4. qui cum masculis concumbunt, 1. Reg.14.24. à regno Dei excludendi, 1.Cor.6.9. Vide COITVS illiciti.]
ASPHA: ibi congregantur Israelitæ, Iudic.20.1. Misphah.1. specula]
ATER: eius in filios intimus & vehemens affectus, Esai. 49.15. *Exempla*: Respha, 2. Sam.21.10. Mulierum meretricum altera, 1.Reg.3.26. Matrem qui non honorat, maledictus. Deut.27.16. matrem suam commendat Christus Ioanni, Ioan.19.27.
MATERNVM officium non solo partu, sed & lactatione ac pia educatione definitur, Luc.11.27. quod sanctarum

matrum exemplis confirmatur: Saræ, Gen.21.7. Annæ, 1 Sam.1.23.v.2. Tim.1.5.

MATER ſpiritualis Chriſti quæ, Matt.12.50. Marc.3.35. Luc 8.21. Vide Luc 2.19.

MATERIA Tabernaculi, Exodi 25.v.3.4.5 6.

MATHAN, Sacerdos Baal, interficitur, 2.Reg.11.18.2. Paralip. 23.17. (i.donum.)

MATHATHIAS, patruus Ioachim Regis Iudæ, regno præficitur, 2.Reg.24.17. Sedechias nuncupatur, ibidem, 1.Paral.3.15 (i.donum Dei.)

MATRIMONIVM à Deo inſtitutum, Geneſ.2.24. Prouer.2.1 Malachiæ 2.15. matrimonium marem & fœminam de eadem Tribu oriundos apud Iudæos iungebat, Num.36. 7. (¶ Ad matrimonium damnandum impudenter & inſcitè detortus locus à Syricio Papa Rom. 8.8. vbi Eſſe in carne, quid ſignificet Paulo, Vide in CARNE eſſe.) Vide de CONIVGIVM.

MATRIMONIVM conſenſu parentum & cognatorum contrahendum eſt, Col.3.20. Mat.15.4. 1.ad Cor.7.38. *Exempla*: Agar ex conſenſu Saræ fit vxor Abrahæ, Geneſis 16.v.1. Iſmael ex conſenſu matris ducit vxorem, 21.21. Iſaac cum Rebecca ex conſenſu parentum contrahit matrimonium, 24.v.2.3.50.51. Iacob cum Rachel, 28.v.1.2.& 29. 18.19.20. Sichem cum Dina, 34.4. Her cum Thamar, 38. Samſon cum Dalila, Iudicium 14.3. Dauid cum Michol, 1.Sam.18.v.20.21.27. Adonias, petit à Salomone Abiſag, Reg.2.17.

MATRIMONIVM requirit conſenſum Sponſi & Sponſæ. *Exempla*: Iſaac & Rebecca, Gen.24.v.56. 57.58. 67. Dauid & Abigail, 1.Sam.25.v.40.41.42.

MATRIMONIORVM inter Iudæos & Gentiles contra edictum Dei contractorum *exempla*: Eſau , Geneſis 2 verſ.34.35. & 28.9. Iudas, 38 verſ.1 2. Ioſeph, 41.45. Moſes Exodi 2.21. Samſon, Iudic.14.3, Salomon, 1.Reg.3.1.& 1 v.1 2.

in MATRIMONIO contrahendo externorum quorundam rituum in veteri Teſtamento annotatorum & obſeruatorum *exempla*: In connubio Iſaac & Rebeccæ ſeruus Abrahæ ablegatus ad Bathuelem, Rebeccam petit vxorem, parentes explorata filiæ voluntate conſentiunt, ſeruus loco arrhæ tradit Rebeccæ vaſa aurea & argentea & veſtes, & fratribus eius ac matri dona offert, & celebra-

tu

tur conuiuium: Ac tandem Rebecca cum nutrice, seruo Abrahæ & comitibus eius ad Sponsum abit: qui eam introducit ad tabernaculum Saræ matris, & accipit vxorem, Genes. 24. 2. &c. Iacob septem annis seruit pro Rachel, &c. 29. 18. &c. Sichem quum compressisset Dinam, Patrem ablegat ad Iacobum, vt petat nuptias, &c. 34. 4. &c. Samson ambiens nuptias Dalilæ, re cum parentibus communicata, matrimonium cum ea contrahit, & conuiuium nuptiale agitat, &c. Iudic. 14. v. 1. &c. Saul per consiliarios agit cum Dauide de nuptiis Filiæ, & dotis loco postulat centum præputia Philisthæorum, 1. Sam. 18. 25. Dauid ablegat nuncios ad Abigail petitum nuptias eius, 25. v. 39. 40. 41.

MATRIMONIVM inter Sacramenta numeratur à Pontificiis, idque probare nituntur ex epistola ad Ephesios 5. 32. Sed refutantur vel ex epistola ad Coloss. 1. 27. vbi Gentium vocatio dicitur mysterium, vel, vt vetus Interpres vertit, Sacramentum. Vide & Ephes. 1. 9. & coniugium.

MATTHAEVS, qui & Leui, Publicanus, à Christo vocatur, Matthæi 9. 9. Marci 2. 14. Lucæ 5. 27. conuiuio amplissimo Christum excipit, Matth. 9. 10. Marci 2. 15. Lucæ 5. 28. (.i. Donatus) fuit Apostolus & Euangelista.

MATTHIAS Discipulus, in loco Iudæ Apostatæ sufficiendus designatur, Actor. 1. 23. sorte eligitur, versi. 26. (.i. donum Dei.)

MATHVSALA filius Henoch, Genesis 5. 21. nongentos sexaginta nouem annos vixit. v. 27. (Methuselah. i. mortis missio.)

MAXILLAM percutienti, altera obuertenda, Matth. 5. 39. Luc. 6. 29. maxilla asini occiduntur mille Philisthæi, Iudic. 15. 15.

MEDAD in castris Mosis prophetat, Num. 11. 26. (mensurans.)

MEDIATOR, inter Deum & populum Moses, Deut. 5. 5. (qui internuntius dicitur Gal. 3. 19. & seruus in domo Dei, & typus Christi.)

MEDIATOR vnus Christus, (Vide CHRISTVS.) 1. Tim. 2. 5. Heb. 11. 24. per quem & in quo nos D. elegit ab æterno, Eph. 1. 4.

MEDICINA à Deo creata, Ecclesi. 38. 1. ad 16. vsque V. Prou. 68. 15. & Esa. 38. 21.

MEDICVS quibus necessarius, Matt.9 11. Marc.2. 17. Luc.5.31. medico honos tribuendus, Eccel.38.1. Locus dandus v.12. medicinæ magis quàm Deo fidere perniciosum. *Exemplum* Asa, 2. Paral.16.12. medice cura teipsum, Luc.4.13. Verus medicus Christus: Mat.11 28. V. Col.4.14. Lucas medicus Col.4,14.

MEDIA inconcessa quærentium *exempla*: Saul, 1. Sam.28. v.6. 7.8. Ochosias, 2. Reg.1. v.2.3.4. Rex Moabitarũ, 3.27. Zambri, 1. Reg.16.18. Asa plus fidit medicis, quàm Deo, 2. Para. 16.13. Achaz, 28. v.3.4. Ephraim, Oseæ 5.13 mediis (quæ vocant) legitimis vtentes iuuat Deus, 2. Sam.10.12, 2. Para. 32. v.6.8. Nehem.4.9.21.

MEDITANDVM verbum Dei, Deut. 11. vers. 18. 19. Iosue 1.8. Psalm. 1.2. Psalm. 18.15. sit meditatio animi mei coram te.

MEDI ad vastandam Babyloniam à Deo excitati, Esai.13.v. 17.18. Dan.5 28. occupant eam. v.31. V. Act.2.9. Media autem regio est Asiæ maioris.

MEL in corpore leonis, Iudic.14. 8. sit mel de petra sur gerent, constituit Deus Israelitas super excelsam terram, Deut.32.13. mel gustat Ionathas, edicti paterni ignarus, 1. Sam. 14.27. Mel agreste alimentum I.B. Matt.3.4.

MELCHISEDECH Rex & Sacerdos, Gen.14.18. Ps.110.4. Heb. 7.1. Christus typus: *Primùm* in coniunctione Regni & Sacerdotij, Heb.7.1. *Secundò*, in adiunctis Regni, pace, & iustitia, v.2. *Tertiò*, quia principio & fine careat, v.3 *Quartò*, quia Abrahamo superior, v.4.5.6.7. Melchisedechi sacerdotium præstantius est quàm Leuiticum, 7. v.6.7. (i. Rex iustus siue iustitiæ.)

MELLO ambitus montis Sion interior, in quem populus conuenire solebat, ædificatur à Salomone, 1. Reg 9.24. V. Iud.9 6.

MEMBRA, pro omnibus hominis partibus, Iac.4. 1. ea sunt mortificanda, Coloss.3.5. Membrorum vocabulo Paulus eleganter vocat prauos illos motus, & cupitates spiritui repugnantes, atque adeò totam hominis non regeneratam partem, Coloss.3.5. (Vide CARO: & HOMO. Membra nostra Templum Spiritus Sancti, 1. Corinth. 6.19. V. Eph.4.16. Sumus alij aliorum membra, v. 25. V. 1. Cor.12.25.

MEMBRANAS adferri sibi cupit Paulus, 2. Tim.4.13.

MEMORIA beneficiorũ acceptorum necessaria est, Deut.24.v.18.22.& 26.5. Psal. 71.6.& 78.6.memoria præteritarum miseriarum vtilis est,Exodi 22.21.& 23.9.Leu.19.34.Deu.10.19.& 15.15.& 16.12.(memoria impiorum, Vide IMPII. memoria piorum,V.PII.)

MEMPHIS, vrbs Ægypti regia, quam Prophetæ NO vocant, vbi Iudæi cum Ieremia de Hierosolymis profugi habitarunt.Isa.19.13.Ierem.44.1.& 46.14.19. Ezech.30.13.16 Ose.9.6.

MENANDRI Poetæ testimonium,1.Cor.15.33.

MENDACIVM fugiendum, Gen.38.23:Exodi 20 16. & 23.v.1.7.Leuit.19.11:Psalm.4.3.& 15 2.Prou.6.17.& 12.22.& 19.v.5.22 & 30.v.6.8:Ier.5.31.Zach.8.17. Ephes.4.25. Coloss.3 9. Apocal.21.27.mendacium à Principe alienum esse debet, Prouer.17 7.ab impiis facilè arripitur, 2 Thess. 2.11.mendacij pœna, Apo.21.& 22.15.mendacium passim regnat,Ps. 12.2.3.4 5.

Mendacij vulgò duas constituunt species: *Honestum*, seu officiosum, quod cum proximi commodo est coniunctum: *& perniciosum*, quæ distinctio sumta videtur ex Augustini Enchiridio ad Laurentium,cap.22: Sed refellitur.

Primò, quia etiam mendacium honestum seu officiosum,peccat:(sed venialis)rationem habere,quod beneuolentia excuset,asserit ibidem Augustinus, nec vllo modo à culpa eximit. *Secundò*, quia ab omni mali specie, qua mendacium officiosum non caret, abstinendum est, 1 Thessal.5.22. *Tertiò*,quia ne in Dei quidem gloriam & fauorem mentiendum est,Iob,13. v.7.10. Prou. 13.17:multò minùs ergo in hominis vllius gratiam & salutem. Nec obstat quod mendacij huius patroni obiiciunt, homines sæpe ea ratione iuuari, ídque vt faciamus, charitatem à nobis postulare: charitas enim non gaudet iniustitia, 1 Corin.13.6.à veritate autem discedere,iniustitiæ pars est, Deinde homines non iuuantur propriè mendacio, imò potiùs læduntur,quia ira Dei prouocatur:sed quod mendacium nonnunquam cedit in proximi emolumentum & commodum, fit summa Dei misericordia, qui factum hominis malum ipse pro mira sua sapientia in bonum conuertere nouit:*Quartò*,quia Prophetę grauissimè inuehebãtur in mendaces, & mendacia inter maxima scelera ab iis sunt numerata,non adhibita perniciosi aut officiosi

distinctione, Psalm. 5.7. Oseæ 4.2: Zachar. 8.16. *Quintò*, qui pugnat etiam manifestè cum Decalogi præcepto, Exod. 20.16. Non dices falsum testimonium: quod omnis generis mendacia vetat, & prohibet. *Sextò*, quia verum fateri, mendacio autem abstinere iubemur, Matt. 5.37. 1 Cor. 1. 18.19. Ephes. 4.25. 1 Iohan. 2.21. Quare hæc distinctio ita re non potest, nisi velimus illi locum dare, vt neutram illius speciem culpa eximamus, sed dissimiliter: Hoc enim illo grauius longè est peccatum, vnde & Augustinus illud Veniale vocat, hominum scilicet respectu, quod excusat beneuolentia.

MENDACII honesti, seu officiosi hęc dantur *exempla*: Iosephi Gene. 43.18. & 44. v. 1.2. & . Obstetrices piæ, Exodi 1 v. 19. Rahab Iosuę 2. v. 4.5.6. Michol. 1 Sam. 19. v. 16.17. Dauid 20. v. 1.2.3.4.5.6.7. & 21. v. 9.10.11.13. Chusai, 2 Sam. 16.17. Elisæus, 2 Reg. 6. v. 18.19.20.

MENDACII, (vt vocant) perniciosi & vitiosi *exempla*: Serpens, Gene. 3.4. Sara, 18.15. Huc referunt etiam Abraham exemplum, Gen. 12.13. & 20.2. Vbi petit ab vxore sua Sara vt se sororem ipsi esse fateatur: quum illis locis non petat ab vxore Abraham, vt mentiatur, falsum aiens, aut negans verum: sed tantùm vt veri partem reticens (auum enim communem habuerunt, Genesis 20.12.) ipsum à periculo liberet. Quod autem Sara filia patris Abrahami dicitur, Genesis 20.12. Ex Hebræorum idiotismo fit, qui nepotes & neptes, auorum filios & filias vocare solent, & Exodi 2. v. 18.20. Idem & de Isaaco, Genesis 26.7, di potest. Iacob, 27. v. 19.24. Rachel 31.35. Patriarchæ, 37. v. 32. Vxor Putiphari 39.14. Gibaonitę, Iosu. 9. v. 8.9. Samson, Iudic. 16. v. 13.14.15. Fama de Absalone, 2 Sam. 13.3. mulier quædam, 17.20. altera meretricum, 1 Reg 3. v. 22. falsi testes. 21.13. Propheta quidam. 13.18. Gezi, 2 Regum 5.22. Hazael, 8. v. 14.15. Aman, Esth. 3.8. Principes & residui pars populi, à captiuitate. Ieremiæ 42. v. 5.21. Iudę, Scribæ & Pharisæi, Matt. 11.19. Petrus, 26. v. 70.71. Iudæi seniores & milites custodes sepulchri, 28. v. 11.12.13. Parentes cœci nati, Ioan. 9. v. 20.21.22. Ananias & Sapphira, Act 5. v. 2. Falsi testes, 6.14. Quæstuarij, 16. v. 19.20. Athenienses, 17. 18. Demetrius, 19.27. Iudæi quidam, 21.28. Tertullus Orator, 24.5. Cretenses, Tit. 1.12. Pseudoapostoli, Ap. 2.2. Pseudo Iudæi, v. 9. & 3.9.

Mendacium non suscipiendum à Iudice, Exodi 23 v. 1.

Menda-

Mendax omnis homo, Psal.116.11. Esa.9.16. Rom.3.4. mendax est, qui negat Christum, 1.Ioan.2.22. mendax spiritus in Prophetis, 1 Reg.22.22. mendax Spiritui Sancto Ananias & Sapphira moritur, Act.5.v.3.5.&c.

MENDICI nulli in Ecclesia esse debent, Deut.15.4. Dauid etiam asserit, se non vidisse iustum derelictum, & semen eius quęrens panem, Psalm.37.25. multi tamen erant Christi tempore, quod illius temporis corruptelam arguit, Lucæ 16.20.& 18.35. Ioan.9.8. Act.3.2.

MENI idolum. V. IDOLORVM catalogus.

MENSA Tabernaculi, & eius forma, Exod.25. v.23.24.25.26.27.28.& 37.v.10.11.12.13.14.15. mensæ decem in Templo fabricantur, 2 Paral.4.8. Mensa Domini, 1 Cor.10.21. dæmoniorum: ibid.

MENS, pro intelligentia, θεωρητικῆ, duntaxat, Tit.1.15. mens siue ratio in non renatis, caput est natiuæ corruptionis, Col.1.21: ideòque carnis etiam nomine sępe comprehenditur, Rom.8.7. Eph.4.v.17.18.& 2.3. Colos.2.18. mentis renouatio necessaria, Rom.12.2. Eph.4.22.23. Vide REGENERATIO. (V. Anima.)

MENSIS primus, Exodi 12.2. mensis nouorum fructuum, 13.4. mensium obseruatio ceremonialis & Iudaica damnatur: Gal.4.10. V. Col.2.16. 1. Mensis Nisan, Hebraicè, Ester, 3.7. id est, Martius. 2. Iiaz, Aprilis. 3. Sivan, maius. 4. Tamuz, Iunius. 5, Abib Iulius. 6, Elul, Augustus. 7, Tisri, September. 8, Mar, hes, van, October, 9. Casleu, Nouember. 10. Tebeth, December. 11. Sebath, Ianuarius. 12, Adar, Februarius. (Beroaldus in suis Chronic.

MENSTRVOSA mulier, & eius lex, Leu.15.v.19.20.21.&c. Vide Isa.64.6.

MENSVRA iusta esse debet, Leui.19.35.36. Deut.25. v.13.14.15.16. Ezech.45.10. Mich.6.11. Amos 8.5.&c. Prou.16.11.& 20.10. mensura iniqua Deo abominabilis, Prou.20.10. Mich.6.11 mensura qua mensi fuerimus remetietur nobis, Exo.21.23. Iudic.1.7. 1 Sam.15.33. 2 Sam.2.25. Psal.18.21. Prou.22.23. Esa.33.1.& 65.6.& 66.4. Ier.50.v.15.29.& 51.49. Ezec.16.59. Ioel.3.7. Matth.7.2. Marc.4.24. Luc.6.38. Mensura pro mensura Hebræis idem est quod Latini dicunt, Par pari referre, Matt.7.2.

Mensuram Patrum complere Hebræis dicuntur, qui maiores suos imitari pergunt, vt tandem ipsorum impro-

bitas ad summum gradum perueniat,Mat.23.32.Huc pertinent illa dicendi genera Hebręis vsitata: Complere iniquitates suas,Gen.15.16. Complere sua peccata, 1 Thess. 16. quibus significatur hæreditaria improbitas : quia n mirum Dominus non statim ad iram prorumpit, sed ex pleto demum iniquitatis cumulo,vt reprobi suo ipsoru iudicio millies conuicti teneantur.

MENTIRI non potest Deus,Tit.1.2.Hebr.6.18.

MERARI filius Leui,Numer.3.17.Meraritarum officium ve 33.& 4.42.(i.amarus.)

MERCES mercenarij statim reddenda,Leuit.19.13. Deut.2 v.14.15.Tob.4.15.Eccles.34.Iac.5.4.Malac.3.5.&c.Merced nomen passim in Scripturis accipitur pro constituto qu dem præmio,sed eo tamen gratuito:vt Scholastici mut meriti & mercedis relationem somnient, Matth.6.1. & quod ita esse patet: quod enim à Luca, Luc.6.32. χάρις i est,gratia dicitur,id à Matthæo dicitur μισθὸς, id est, me ces,Matth.6.1.

¶ Hoc non animaduertentes Pontificij, suorum operu fiducia turgentes,aut saltem animaduertere nolentes,pı operum meritis tanquam pro aris & focis dimicant, mercedem deberi operibus probare se posse somniant e Gen.4.7.& 15.1.Ps.119.112.Prou.11.18.Sap.5.16.& 10.17.E cles.2.8.& 11.24.& 18.22.& 36.18.&51.v.30.38. Esa.3.10.Ie 31.16.Mat.5.12.& 6.1.& 10.v.32.41.& 20.8. Marc.9.41.Lu 6.35.& 10.7.Ioann.4.36.Rom.4.4.1 Cor.3.8.1 Timo. 5.1 Ap.22.12.V.MERITA Operum:& OPERVM merita.

Sed notandum est contra istos hypocritas, Legis obse uationem,vel perfectissimam,vllius mercedis meritoria non esse,Luc.17.10. & tamen ad subleuandam solatio al quo carnis nostræ infirmitatem & debilitatem, non a inflandos gloria animos mercedem bonis operibus pro mitti à Deo,Psalm.19.2.Matth.10.42. Marc 9.41 1.Co 3 8.2 Cor.5.10.Gal.6.8.Merces piorum amplissima,Mat 5.11.12.& 10.41.Luc.6.23.35. 2 Tim.1.v.16.18.Hebr.6.10. 10.35.& 11.26. Merces scorti non offerenda Deuter.23.1 Merces Abrahę & omnium nostrûm,Deus,Gen.15 1.me ces persecutionem passis, Matt.5.12. Merces secundùm c pus,1 Corint. 3.v.8.14.merces vinitoribus ex æquo dat Matth.20.8.(V.Merita) merces retenta vindicatur: Mal 3.5.&c.

MERCENARIVS Pastor, Ioan.10.12. mercenarij & Pastori

ver

ceri ac boni diſcrimen,ibid.v.10.11.&c.Mercenarij notantur,Phil.2.21.

MERCVRIVS, Nuntius & interpres deorum poeticorum: sic Lyſtrenſes Paulum nominarunt : Actor.14.12. G. μῆς.

MERETRIX & ſcortator in populo Dei non tolerandi,Deu. 23.17.meretrix fugienda,Prou.23.27.28.

MERETRICIS mores deſcribuntur, Prou.2.v.16.17.& 5. v.3.4. & 7.v.5.ad finem vſq; & 9.v.13.14.15.& 22.14.Ecc.7.27.meretricis præmium quale,Prou.6.26.&c. Meretrix magna, Apocal.17.1.eius deſcriptio, ver.3.4.5.ſanguine Martyrum ebria eſt, v.6. meretrici adhærens vnum cum ea eſt corpus,1.Cor.6.16. meretrices & Publicani Euangelio credentes,Regnum Dei ingrediuntur,Matth.21.v.31.32. *Meretricum exempla:* Thamar,Gen.38 24. Madianitis, Numer. 25.6 Rahab,Ioſ.2.v 1.2.& 6 23.Hebr.11.31, mater Iephthe, Iudic.11.1,meretrix Gazæ, Iudic. 16. 1.duæ meretrices,1. Reg.3.16.Peccatrix, Luc.7.37. mulier in adulterio deprehenſa, Ioan.8.3.

MERIBA (.i.iurgium,contentio)nomen loci, qui etiam tentatio dicitur,& cur,Exod,17.7.Pſ.95 8.

MERITA operum euertuntur, Pſalm.51,12.Eſa.55.1. & 64.6, Thren.5.21.Ezech.36.v.22.32.Agg.2.14.Matt.7.11. Luc.17. 10.Roman.3.v.12.22.23.28.& 4 6.& 8.18.& 9 31.& 11.v.6.32. Eph.2.v.8.9.10.Phil.1 29 & 2.13 & 3.9.2.Theſſ.1.11. 2 Tim. 1.v.9.18 Tit.1.9.Heb.6.12.Iac.1.18,1.Petr.1.v.3. 9. & 5.10.2. Petr.1.1.1 Ioan.3.v.1.9. (Vide MERCES:&,LIBERVM arbitrium euertitur.)

BONA OPERA noſtra non eſſe meritoria probatur : 1.Quia ſunt imperfectè bona.2. Quia ſunt debita.3. Quia quatenus ſunt bona, non ſunt propriè noſtra, ſed ſunt gratuita Dei dona. 4. Quia nulla quicquam ſua natura de Deo mereri poſſunt, & eum obligare ad præmium dandum. 5. Quia inter bona opera noſtra & vitam æternam nulla eſt proportio.6. Quia ſi meritoria eſſent, ſequerentur multa abſurda. 1°. Eſſet de quo gloriari iure poſſemus apud Deum.2. Turbaretur certitudo Chriſtiana de iuſtificatione & ſalute noſtra per Chriſtum. 3. Chriſtus fruſtra eſſet mortuus.4.Irrita eſſet promiſſio. 5. Chriſtus non eſſet perfectusSeruator.6.Diuerſi modi iuſtificandi,& ſalutem conſequendi introducerentur: Aliter enim iuſtificatus & ſeruatus eſſet Abraham, aliter nos iuſtificare-

mur & seruaremur.
¶ Merita operum adstruuntur à Pontificiis, Eccl.10.31. & 61
15.& 38.18 V. OPERA.
¶ Ad meritum congrui & condigni probandum detortu
locus, Rom.8.18.
MERAB filia Saulis primogenita, 1 Sam.14.49. Dauidi pro
missa, Hadrieli datur, 18.19. (pugnans multiplicans.)
MERODAC Baladan, rex Babyloniæ, misit literas & muner
ad Ezechiam regem. Isa.39.1. V. Ier.5.2.2. Reg.20.12.
MESSA, Rex Moab, diues pecore, 2 Reg.3.4. tributarius fit er
ga Israel, ibid. mesca.i. saluator.
MESOPOTAMIA Syriæ regio, Actor.2.9. V. SYRIA. Græcis
duobus fluuiis nomen habet, quia inter Tygrim & Eu
phratem sita est, Gen.24.10. Accipitur etiam generaliùs &
latiùs, vt complectatur sub se non eam modò regionem
quæ duobus annibus, Euphrate & Tygri includitur, sed e
tiam Babyloniam, cuius pars est Chaldæa, Act.7.2. Inde e
gressum fuisse legimus Abrahamum, Gen.11.31. Hebræi
Aram Naharaim.i. Syria fluuiorum.
MESSIAS (id est, Christus, & verè vnctus,) est Dominus no
ster IESVS Christus, Ioann.1.41. & 4.25.& 7.41.& 11.27
Matth.26.63. Mar.14.61. Luc.22.67. Actor.17.3. & 18.28 &
19.4.1 Ioann.5.1. eius nominis interpretatio, Ioannis 1.41
(Vide CHRISTVS) Messiæ tempus desiderat fidelis, Esai
45.8.
MESSIS & eius lex, Leuit.19.9.& 23 22. messis abundans obe
dientibus, 26.5. messis multa populi prædicatione Euan
gelij colligenda, Matt.9.v.37.38. V. Iorn.4.38. messem Ioal
succendit Absalom, & quare, 2 Sam.14.30.
METENS segetes quid pauperibus relinquere debeat, Leu.19
9.& 23.22, Deut.24.19. V. Ruth.2.15.16.
METVENDVM fideli in afflictionibus non est, Deu.7.v.17.18
Matt.10.28 (V. Timor. Exod, 14.13.14.
Cum METV & tremore operemur nostram salutem, Philip
2.12. *Metus & timoris Dei & hominum exempla*: Adam
Gen.3.10 Sara, 18.15. Loth.19.30. Serui Abimelech, 20.v.7
8.9. Isaac, 27.12. Iacob, 31.31. & 32.v.7.11. Ioseph, 42.18. Fra
tres Ioseph.50.v.15.19. Obstetrices, Exod.1.17. Moses, 2.14
Israelitæ, 14. v.10. 31.& 19.16.2. Reg.10.4.& 25.26. Rege
Amorrhæorum & Chanaan, Iosf.2.24.& 5.1. Gabaonitæ
9.24. Adonibezek, 10.v.1.2. Philistim, 1 Sam.4. v.7.8. Filii
Israel 7.7.& 12.18.& 17.11. Saul, 1 Sam.18. versicul.12.20. &
28.5. Re-

8.5.Reges Syriorum 2. Sam 10 19.serui Dauid,2. Sam.12.
3.Adonias,1.Reg.1.51.Israel,3 28.Abdias,18.v 3 12.Vir mu
neris pauperculæ,2 Reg 4.1.Armiger Saulis,1.Paral 10.4.
Dauid,21 30.Iosaphat,2.Par.20.3 Nehemias Neh.2.2.Ha-
nan as,7.2.Iob,Iob 1.1 Vrias propheta,Ier 26.21 Eunu-
chorum Princeps,Dan.1 10,Ionas,Ion.1 9.Nautæ,v.10 16.
Ioseph vir Mariæ,Matth.2 2.22.Turba,9.8. Discipuli,14.
26.Marc.4.v.40.41.& 6.50 Matt.17 6.Pharisæi,21 46.Scri-
bæ &c.Luc.20 19 Custodes sepulchri,Matth. 8 4 Mulier
sanguinis profluuio laborans.Mar 5 33 Petrus, Iacobus &
Ioannes,9.6 Sacerdotes & Pharisæi,11 18 mulieres ad mo-
numentum progressæ,16.8 Zacharias,Luc.1.12.Maria vir-
go,v.29,Pastores,2.6.Simon Petrus,&c 5 9 Pilatus,Ioan.
19.8.Populus,Act.2.43 Ecclesia,5,5.Discipuli,9.26. Cor-
nelius,10 2 magistratus philippensis,16.38. Iudæi & Gen-
tiles 19 17 Vide TIMORIS Dei exempla.
MICHAEAS,filius Iemla,propter veritatem Achabo odiosus,
2.Par.18.7.fidelis Dei nuncius est,vers.13.16.18.à Sedechia
Pseudopropheta percutitur,v.23. in carcerem coniici iu-
betur,v.25.26 (i.pauper vel humilis.)
MICHAEAS Morasthites,quo tempore prophetârit, Ierem.
26.18. Mich.1.1.
MICHAEL Christus,Filius Dei,Angelorum rex, Dan.10.21.
& 12.1.Apoc.12.7.](i.Quis sicut Deus?)
MICHAEL Angelus pro Ecclesia decertat, Dan.10.v 13 20.
cum Diabolo de corpore Mosis contendit. Michael ar-
changelus:Iudæ,v.9.
MICHAS Ephraimita,Iudic.17 1. argentum idolo faciendo
destinatum matri restituit, v.4. ædiculam & Sacrificulum
sibi consecrat,v.5 Leuitam sibi conducit,v.10.
MICHA idolum.Vide IDOLORVM catologus.
MICHA miphiboseth filius,2.Sam 9.12.
MICHOL Saulis filia natu minor,1.Sam.14.49 Dauidi nu-
bit,18.27. Dei prouidentia Dauidem seruat, 19 12.Daui-
di restituitur,2.Sam.3 14.15.Dauidem saltantem despicit,
6 16.1.Paral.15.29.Dauid nullos filios reperit 2 Sam.6.23.
Adrieli verò quinque sc. aluerat,21 8.(Michol.i. Quis o-
mnia,siue aqua tota.)
[MILES,milites,sub ducibus & præfectis armorum , Genes.
26.26.2 Sam.24 4.1.Reg 20 25.Ier 52.25.Mat .8.9.& 27.27.
& 28.12.Act.10.7.& 12.v.4.6.18,item c.21.32. Miles in bello
Spirituali,2.Tim.2.3.

MILITES, satellites & apparitores tempore belli & pacis, Genes. 37. 36. & 40.3.1. Reg. 25.v. 10.20. Ierem. 39. v. 9.10 11. Milites Dei, Creaturę omnes cælestes & terrestres Iob. 25 3.

MILITIA nõ reiicitur à Ioãne, sed suis vitiis repurgatur, Luc. 3.14. nemo militat suis stipendiis, 1 Cor. 9.7. militare secundum carnem, 2. Corinth. 10.3. militia spiritualis, vers. 4. Ephes. 6. v. 11.12. Hebr. 10.32. & 13.13. 1 Petr. 2.11. Vide BELLVM. Militare bonam militiam, 1. Tim. 1.18. Paulo est, strenuè se gerere in illa militia, ad quam oportet esse comparatos, quicunque sub Christi nomine bellum administrant.

[Militia *cælestis*, Luc. 2.13. Militia *cæli*, Astra, Deut. 17.3. 2 Reg. 17.16. & 21. v. 3 5. & 23. ver. 4.5. Esai. 34 4. & 40.26. & 45. 12. Ierem. 19.13. Soph. 1.5. Act. 7.42. Militia *Spiritualis*, Iob. 7.1.2. Cor. 10.4.1. Tim. 1.18. Militare armis materialibus, Esai. 29.7.1. Corinth. 9.7.2. Timoth. 2.4. Militare spirituali modo & ratione, Iob. 6. 4. & 10. 17. & 14. 14. zachar. 9 8 2. Corinth. 10. 3.1 Timoth. 1. 18. Iacob. 4. 2.1. Pet. 2.11.]

MILETVS oppidum Cariæ: illuc ad se Ephesiorum Presbyteros euocat Paulus, Act. 20.17: quos ad officiũ hortatur.

[MILLE, nõnunquam pro numero definito, aliquoties pro numero indefinito ponitur, vt ex locorum occurrentium circunstantiis facile colligi potest. Millies, Dan. 7. 10. Apoc. 9.16.]

MILVVS: eo non vescuntur Iudæi, Leuit. 11. 14. Deuteron. 14.13.

MINARVM parabola, Luc. 19 13. Minæ, V. Comminatio.

MINGENS ad parietem. 1 Samuel. 25. 22. 1 Reg. 14.10. & 16. 11. & 21.21.2. Reg. 9, 8. ẽstque prouerbialis loquendi formula, quando quis ad internecionem vsque cum tota familia nullo prorsus superstite relicto delendus aut deletus significatur.

MINIMA quatuor in terra sapientibus sapientiora, Prouerb. 30.24. enumerantur, v. 25.26.27.28. minimus in Regno Dei, Matth. 5.19.

[MINISTER, Christus, Roman. 15.8. Galat. 2.17. Hebr. 8.2. Minister, Dei seruus in cælis, vt Angelus; vel in aere, vt ignis, ventus, &c. vel in politia terrena, vt magistratus, Psal. 103. 21, & 104.4. Rom. 13. v. 4.6. Heb. 7.14.

Minister, Dei seruus in Ecclesia militante, Numer. 8. 26.1.

6.1. Sam.2.11. Esdr.7.24 & 8.17. Nehem.10.29. Esai.61.6. Ierem. 33. vers. 21. 22. Ezech. 44. 11. & 45. 4. & 46. 24 Ioel.1. vers. 9.13. & 2.17. Luc.1, 2. & 4. 20. Ioann. 12. 26. Actor.26.16, Roman.15 16.1 Corinth.3.5 & 4.1 2.Corin.3. 5.& 6 4.& 11.v.15 23, Ephe 3,7,& 6,21, Coloss.1,v,7,23,25. 4,7,1, Thess.3,2,1, Tim.4,6.

Minister, hominis in politia, vel in oeconomia constituti, seruus publicus vel priuatus, Genes.41.37 & 42,25. Exod 24,13,& 33,11, Iosu.7 22, & 10,23,2.Sam.13, 8,1 Reg. 9.22.2 Reg 4. 3.&6.15 2 Par.9.4.Nehem.5.15. Esther.2.2. & 4.5 & 6.3.Prou.14.35 & 29.12. Matth.5.25.& 20.26.& 22 13.& 23.11.& 26 58. Marc.14 65. Ioann.2.vers.5.9.& 7.vers. 32.45.46. & 18. vers 3 12.18.22.36. Actor.5.vers. 22.26 Philipp.2.25.

Ministri Satanæ, Pseudoapostoli, 1. Thess.2.15.& 2.Thes. 2.9 1.Tim.4.1.&c.

MINISTERIVM sacrum, seu Ecclesiasticum, ante & post Christum in carne manifestatum, Exod. 28.35. Leuitic. 21 18. Numer. 1.50. Deuter. 10.8.1. Paralip. 6.vers. 32.48. 2.Paralip.5.11.Esdr.7.19.Nehem.13.30.Ierem.52.18.Ezech. 45 4 Actor.1.vers.17 25.&.6.vers.1.4 & 11,29,& 12.25.&13. 5.& 20.24 & 21.1.9.Rom.11.13.& 12.7.& 16.1.1.Cor.16.15, 2 Cor.3.9.& 5.18.& 6.3.& 8.4.& 9.vers.1.12.13.& 11.8.Eph. 4.12.Col.4 17.1Tim.1.12.2. Timoth.4.vers.5 11.Hebr.9.21 Apoc.2.19. Ministerium Leuitico subordinatum, & prorsus seruile, Iosu 9,27. Ministerium seculare, priuatum vel publicum, Gen.40 13,& 44,33,1.par.26.v.30,32.Esther,7,9 Esai,22,19, Luc,10,40, ministerium stellarum homini inseruientium, Deut.4,19.

MINISTERIVM verbi commendatur, Esai. 40, 8. & 44 26, & 52,7, Rom.10,15, Ezech,3,v,7,17, & 33,7, zachar,1,v.4, 5, Malach.2.7.psal,119.89, Matth.5,v.13,14,& 10,40,& 24,35. marc.13,31, Luc.10,16.& 16,v.29.31.& 21,33, Ioan.17,v.8.20, Act.24,26,& 28,v.28,31, Rom.1, 16,& 10,8 1,Cor.1,18,& 2, v,4,13,& 3,5,& 9 1,&14,v,1,5,2 Cor,3,9,& 4,6,& 5,20,&13. 3, Gal.4, vers.14,19 Ephes.4 12,1, Thess.5 30,1, Timoth.4, 16, Tit.1,3, Hebr.4,12,& 8,v.10,11,& 13,22, Iac.1,v.18,21,22. 1.petr.1,23,& 4,11.

ministeri opera in veteri & nouo Testamento. *Primò*, Docere verbum Dei, & administrare Sacramenta. *Exempla*: Leuitæ & Sacerdotes, 2 paralip. 17. 9, Ezech, 44,23, petrus & Apostoli concionantur pœnitentiam & remis-

ſionem peccatorum, Actor. 2. 38. baptizant credentes, ver. 41. perſeuerant in fractione panis, v. 46 Paulus ſummam ſui officij recitat, Actor. 20. v. 20. 21 & 26. v. 19, 20. *Secundò*, Refutare impia Pſeudoprophetarum & falſorum Doctorum dogmata. *Exempla*: Elias, 1 Reg. 18. v. 21. 22. Ieremias iuſſu Dei refutat Pſeudoprophetarum vaticinia, qui aſſerebant Deum non puniturum gladio & fame Ieroſolymam, Ierem. 14 v. 1. 2 &c. Hananiam grauiter refutat, 28 v. 15 16. Ezechiel ſimiliter refutat Pſeudoprophetas, & Pſeudoprophetiſſas, Ezechiel. 13. v. 3. 18. Stephanus Scholaſticos Libertinorum, Cyreneuſiū, Cilicum, &c. refutat, Actor. 6 9 &c. Paulus confundit Iudæos, & refutat Græcos & demonſtrat Chriſtum eſſe Filium Dei, 9. 22. Idem cum Barnaba & aliis Antiochiæ refutat Pſeudoapoſtolos, 15 2 quod ipſum in Epiſtolis etiam ſuis ſtrenuè & ſeriò agit. Apollos vehementer reuincebat Iudæos, oſtendens per Scripturas, quòd IESVS eſſet Chriſtus, Act. 18. 28 Petrus refutat Pſeudodoctores, 2. Petri 2. v. 1. 12. &c. & 3. 3. &c. 4. v. 2. 3. Ioannes refutat Antichriſti doctrinā 1 Ioan. 4. 2. 3 & 2. Ioh. v. 7. *Tertiò* Hortari ad conuerſionem & pœnitentiam. *Exempla*: Prophetæ, Ierem. 35. 15. Oſeas, Oſe. 5 1. & 6. 1. & 14. 2. Baruch, 2. v. 13. 14 15. Ioel, Ioel 2. 12. Ioannes Baptiſta, Matt. 3. v. 1. 7. Vide POENITENTIA. Miniſterium Euangelicum à ciuili iuriſdictione diſtinguitur, & miniſtrorum poteſtas quouſq; extendatur, oſtenditur, Matt. 20. v. 25. 26,

MINISTRI quales in mundo habentur, Act. 26. 24. (Vide INSANIA). Patrifamiliàs comparantur, Matth. 13. 52. Filios Dei gignere dicuntur, quatenus Dei ſunt inſtrumenta, 1 Cor. 4. 15. Gal. 4. 19. Philem. v. 10. Miniſter noſter Chriſtus, Matth. 20. 28. Marci 10. 45. Hebr. 8. 2. miniſter ſit, qui primatum quærit, Matth 20 26. miniſtri Dei ſunt Paulus, Apollos, & huiuſmodi Prædicatores, 1 Cor. 35. &c. 4. 1. miniſtri Dei quales, Leuit. 21 17. miniſtri verbi à Deo petendi, Matt. 9 38. diligendi ſunt, 1 Theſſ. 5. v. 12. 13.

MINISTRORVM elogia: In veteri Teſtamento appellati ſunt Prophetæ, Gen. 20. 7. Deut. 18. 18. & paſſim alibi. Dij, Exodi 4. 16. & 7. 1. Videntes, 1 Sam. 9. 9. Viri Dei, 1 Sam. 9. 6. 1. Reg. 13. 1. 2. Petr. 1. 20 21. Speculatores, Eſa. 56. 10 Ezec. 3. 17. & 33. 7. In nouo Teſtamento: Angeli. Apoc. 3. 1. Diſpenſatores myſteriorum Dei, 1 Cor. 4. 1. Tit. 1 7. Docto-

res, Epheſ.

res, Ephes.4.11. Episcopi,1 Tim.3.2. Tit.1.7. Euangelistæ, Ephes.4.11, Fermentum, Matth.13.33. Luc.13.21. Lux mundi, Matth.5.14. Ministri Dei, Tit.1.1. Pastores, Ephes.4.11. Plantores,1 Cor.3.6. Rigatores, ibid. Sal terræ, Matt.5.13. συνεργοι, i. cooperarij Dei, 1 Cor.3.v.5.9. Serui Dei, Tit.1.1, Dei & Christi, Iacob.1.1, Apostoli, Eph.1,1, & 4,11,2, Cor.1,1, Coloss.1,1, Gal.1.1. Christi, serui: Rom.1,1: Phil.1,1

Ministri quo loco habendi, 1 Corint.3 4.&c. & 4.1,1, Thess.5,12,1, Tim.5 17, Hebr.13,17, Ministrorum officium, seu munus, est vera ædificandi ratio,1 Corinth.3. ver.6.9, 10, Ministrorum sermo qualis esse debeat, 1.17. & 2 13.1, Petr.4 11, 2 Petr.1,16, Ephes.4.29,2, Tim.2, v,15,25,& 1,13, Colos.4.6, Tit.1,9, Duces sunt & pastores animarum, Hebr.13,17, Vide APOSTOLI. ideóque illis parendum, v. 17. supremus eorum & aliarum ouium Pastor Christus, v.20,

Licet eis ex Euangelio viuere, Deut.24, v.14.15, & 25, 4. Matth.10,10, Luc.10,7, Rom.15,27,1 Cor.9 7.&c. Galat. 6,6,1 Tim. 5,17,18, ex quibus locis patet ministris Verbi deberi victum: præstiterunt eum Paulo Philippenses, Philipp.4, v.14,15, 16, Ministri chari habendi, & honore, obseruantia, ac obsequio præueniendi,1 Thess.5,12.1, Timoth. 5.17, Hebr. 13.17, quales eligendi,1 Timoth.3,13. Tit.1. ver.5,6 7,8, absolutum Ministrorum exemplar proponitur,1 Timoth.3. ver.1,2, &c. Tit.1, v.5.6.7,8, officium & prudentia in increpandis diuersæ ætatis & sexus hominibus,1. Timoth.5, v 1.2.3,20. probandi sunt priùs, quàm ministrent,1, Tim.3,10.

Ministrorum etiam malorum operâ dignatur vti Dei bonitas, Matth.7,22, Marci 9,38, Lucæ 9,49, quos & audiri iubet, Matt.23 3, Ministri Verbi dicuntur in Scriptura alios saluare, Abdiæ 1,21, seruare,1 Timoth.4,16, quia sunt Ministri salutis per Euangelij doctrinam. Sic dicuntur peccata remittere, Ioannis 20.23. quod alioqui solius Dei est, Marc.2.7, Minister Circumcisionis quo sensu dicatur Christus, Rom.15,8, quum eam suo aduentu abrogârit. Vide CIRCVMCISIO. Contra Ministros Dei murmurans, murmurat contra Deum, Exodi 16.7, ministerium reconciliationis accepit Paulus Euangelium nuncians,2 Corinth.5.18. ministerium Verbi, prædicatio Euangelij, Actor.20,24. ministeria varia Christianis data, Ephes.4.7.&c. ministrationes Spiritus diuersæ,1 Corinth.12.5.

Columnæ ignis & nubis,13.21. Mare rubrum diuisum,14. v.21.22 26. Aquæ dulcescentes,15.v.25. Coturnices, 16 13. Num.11.31.Man.Exod.16.14 15.Aqua è Petra manans, 17.6. promulgatio Legis,19 & 20 c. in qua multa concurrunt mirabilia Dei opera, vt sunt, tonitrua, fulgura, nubes, ignis,insolitus tubarum clangor,voxDei,montis tremor, &c.19.v.16.18.

Vim miraculi etiam habent, Mosis apud Dominum in monte commoratio ad dies 40.Exodi 19.19.&c.Tabulæ lapideæ digito Dei Legem scriptam referentes, 31.18. fractio & reparatio earundem,32.19.& 34 1. Gloriæ Domini apparitio,& Tabernaculi obnubilatio, 40 34.Ignis à Domino egressus, & deuorans holocaustum, Leuitici 9.24.Nubes operiens Tabernaculum,Num. 9.15. Eldadi & Medadi prophetatio,11.26.Mariæ murmurantis contra Mosen lepra,12.10. Mors exploratorum terræ Chanaam, 14.v.27.28.29.30.Core, Dathan, & Abiron interitus,& à terra absorptio,16.v.32.33.Serpentes igniti, quorum antidotum erat aspectus Serpentis ęnei,21.v.6,7.8 Asina Balaam loquens,22.30.Vestes Israelitarum intra quadraginta annos non attritæ, Deut.8.4. Vegeta Mosis senectus, 34.7.Iordanis refluxus,Iosu.3.16.Ruina muri Ierichuntis, 6 20.Lapides pluentes,10.11.Sol in medio cœli subsistens ad spatium vnius diei, ver.12.13. Samson & eius natiuitas miraculosa, Iudic.13.3. Leonis per eum interfectio,14.6. Strages mille virorum vnica asini maxilla ab eo edita,15. 15.Fluxus aquæ ex maxilla asini, v.19 Portarum Gaza ad montem deportatio.16.3. Aedium deiectio & mors,v.30. Dagon ante arcam corruens,1 Sam.5.v.2.3.Percussio Philisthæorum in posterioribus5.v.9.Reductio arcæ,6.7.Vocatio Saulis ad regnũ 10.1.&c. Ionathæ cum armigero stratagema, & Philisthæoruum profligatio, 14.14.Cædes Goliath per Dauidem,17.49. Liberatio Dauidis à Saule, & aliis hostibus insęnsissimis, 1 Samuel. 18 19.24.25.&c. capit. Fames trium annorũ ob violatam fidem Gabaonitarum, 2 Samuel.21.1 quæ septem viris de familia Saulis suspensis auertitur, vers. 6.7. &c. Pestis,24.15.Nebula in domo Dei, 1. Reg. 8. 10. Ignis cœlestis deuorans sacrificia, 2.Paralip. 7. 1. Scissio altaris Bethel ad vocem Viri Dei, 1. Reg.13.1. &c. arefacta manus Ieroboam, & eiusdem restitutio, v.4. 6. Propheta à leone occisus, v.24. Elias à coruis pastus, 1. Reg. 17. 6. ab

Angelo,19.5.&c.Farina viduę,17.v.15.16.Resuscitatio Filij viduæ,v.22. Holocausti incensio & conflagratio cœlitus, 18.38.Fortitudo cibi Eliœ dati,19.ver.7.8.Aquæ Eliæ pallio diuisæ,2.Reg,2.8,Eliæ in cœlum raptus, ver. 11. Miracula per Elisæum facta: Aquarum diuisio, 2. Reg.2.14. Aquæ exercitui impetratæ, 3.20. Oleum viduæ, 4. v. 3. 5.Purgatio Naaman Szri à lepra 5. 14. Giezi ad vocem Elisæi percussus,v.27. Ferrum natans,6.6. Hostium excæcatio, v.18. Hospitæ sterili filius impetratus, 4. 17. eiusdem resuscitatio, ver.34. Aquę lethales salubres redditæ,2.v.20.21. Pulmentum amarum dulce redditum, 4.41. Panes famis tempore multiplicati, v. 43. Hazaeli præsenti', eorum quæ facturus erat, prædictio,8.12. Cadauer mortui Elisæi,13.21.Samarię obsidio soluta,& Syri profligati, 7. v. 6. 7. Ab Angelo centum & octoginta quinque hominum millia interfecta,19.35.(Esai 37.36.2. Paral. 31.21.) Horologium Achaz 2.Reg.20.v.10.11. Æthiopum profligatio,1.Paral.14.12.Moabitę,Ammonitæ, &c.mutuis vulneribus cōcidentes, 20.v.15.16.17.18.19.20. 23.Oziæ lepra.26.19.

Tempore captiuitatis Babylonicæ multa etiam acciderunt admiratione digna: vt sunt, Somnium Nabuchodonosor de statua,Dan.2.1. &c.eius per Danielem repetitio & interpretatio, v. 16. 29. Sidrach, Misach, & Abdenagonis liberatio, 3.v.25.26.27.28. Nabuchodonosor ex hominibus & humana societate expulsio,4.v.21.22.25. Danielis ex lacu leonum liberatio,6.22. Visiones miraculosæ Danieli factæ de futuris euentibus, Danielis 7. 8.9.10.11.capitibus.Ionas à pisce absorptus, & iterum liberatus, Ionæ 2. vers. 1. 11. Miraculosæ etiam res sunt, quòd Mardochæus ab Assuero honoratur, Esther 6. 10. Aman Iudæorum hostis suspenditur, 7.10. mandatum crudele in Iudæos abrogatur, 7. 10. & 8. 8. Miracula item sunt. Populi Iudaici ex captiuitate dimissio, & Templi ac ciuitatis reædificatio,1.Esdræ 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7.capitibus:& Nehemiæ 2.3.4 6.capitib. Catalogum miraculorū Dei, Dauid etiam passim in Psalmis suis texit, vt Psalm.44.1.& 76.1. & 78.1.& 89.1.& 105.1.106.1.& 114. 1.& 115.1.& 135.1.& 136.1.& 145.4 Et Nehemias.9Nehem. v.5.6 &c.

MIRACALORVM aliorum variis temporibus à variis editorum, ex scriptis tam veteris quàm noui Testamenti deprom-

depromptorum in certas classes per alphabeti ordinem digestio & distributio. *Aqua* è petra fluens, Exodi 17. 6. Aquæ amaræ dulcescentes, 15.25. Salubres redditę, 2. Reg. 2. v. 20. 21. Pallio Eliæ diuisę, vers. 14. Aqua in vinum conuersa, Ioan. 2. 9. *Auricula* Malcho restituta, Lucæ 22.51. *Cæcitate* percutiuntur Sodomitæ, Genes. 19. 11. Syri, 2. Reg. 6. 18. Saulus, Actor. 9. 9. Elymas, 13. 11. *Cæci* illuminantur, Matth. 9. 30. & 12. 22. & 15. 30. & 20 34. Marc. 8. 25. Lucæ 7. 21. Ioan. 9. 7. *Claudi* ambulant, Matt. 15. 30. & 21. 14. Actor. 3 7. & 14 10. *Curuata* mulier erigitur, Luc. 13. v. 12. 13. *Dæmones* eiiciuntur, Matth 8. 16. & 9. 33. & 12. 22. & 15. 28 & 17 18. Marci 1 v 26 34. 39. & 3. 11 & 5. 8. & 7. 29. & 9. 25. & 16. 9 Lucæ 4. v. 35. 41. & 6. 18. & 8. 2. & 9. 42. & 11. 14. & 13 32. Act 16. 18. etiam per malos, Matth. 7. 22. Marc. 9. 39. Luc. 9. 49 Actor. 19 13. *Febres* curantur, Matt. 8, 15, Mar. 1 31. Luc. 4. 39. Ioan. 4 52. Act. 28. 8. *Ficus* arefit. Matth. 21. 18. Mar. 11. 13. *Hydropici* curantur, Luc. 14. 4. *Iordanis* fluuius diuiditur, Ios. 3. 16. 2. Reg. 2 14. *Leprosi* mundantur: Maria soror Mosis. Numer. 12. 15. Naaman Syrus, 2. Regum 5. 14. Leprosi, Matth. 8. 3 Marc. 1. 42. Luc. 5 13. & 17. 14. *Languoribus* affecti reficiuntur. Matth. 4. ver. 23. 24. & 9. 25. & 12. 15. & 19. 2. Marc. 1 34. & 3. v 10. 56. Lucæ 4. 40. & 6. 18. & 7 21 & 9 1. Ioan 5 8 Actor. 5. 16. *Manus* arida sanatur, Matth. 12. 13. Marc. 3. 1. &c Luc. 6 10. *Mare* diuiditur, Exod. 14 21. Mare vt solidum calcatur à Christo, Matth. 14. 25. Marc. 6 48. Ioan. 6. 19. *Mortui* ad vitam reuocantur, 1. Reg. 17. 22. 2. Reg. 4. vers. 34. 35. & 13. 21. Matth. 9. 25. & 27. 52. Marc. 5. vers. 41 42. Luc. 7 14. & 8. vers. 54. 55. Ioann. 11 44 Actor. 9 40. & 20. 10. *Panes* multiplicantur, Matthæi 14. v 19. 20. & 15. v 36 37. Marc. 6. 43. & 8. vers. 6. 7. Lucæ 9. 16 Ioan 6 11. *Paralytici* sanantur, Matth. 8. 13. & 9 6. Marc. 2. 11. Luc. 5. 24. Ioan. 5. 8. Actor. 9. 33. *Pisces* innumeri capiuntur, Lucæ 5. 6. Ioan. 21. 6. *Portæ* carceris aperiuntur, Actor. 5 19. & 12. 10. & 16. 26. *Profluuium* sistitur, Matth. 9. 20. Marc. 5 29. Luc. 8. 48. *Surdi* audiunt, Marci 7. 32. *Stater* repertus in ore piscis, Matt 17. 27.

MIRACVLA per se fieri orant Apostoli, Act. 4 30. miraculis Christi glorificatur Deus, Matth. 15. 31. miraculis mentientes se Christum, Matth. 24 24. miraculis nostram fidem tentat Deus, Deut. 13. 3. miraculis potuit cognosci Christus, Ioan. 10 25. miraculis probatus est Christus à Deo esse missus, Act. 2. 22.

MIRACVLORVM Diabolicorum catalogus: Malefici & incantatores apud Pharaonem virgas in draconem commutant, Exodi 7.12.aquas in cruorem,v.20.&c.Pythonissa mulier Samuelem producit,1.Sam.28.11.&c. ¶ Miracula operari Deum per Sanctos & eorum reliquias, quas magno cumuculo ostentant, quibus testimoniis probent idololatriæ Pontificij, Vide SANCTI: &,RELIQVIAE.

MISACH,(Vide SIDRACH.)Mesach.1.preciosus,vel tendens arcum.

[MISER,Ærumnosus,æger,afflictus,probrosus, pudore suffusus,Ietem.45.3.Iob.3.20.Psal.38.7.& 137.8.Esai.16.4. Iacob.4.8.

MISERATIO,benignitas,nempe Dei, Exod.34.5.6.Nehem. 9.17.& 13.v.14.22.Esai.63.7.Ion.4.2.Miseratio beneficium quod Deus benignè confert homini,Genes.32.10.Miserationes Dei, 1.Paralip.21.13 Nehem.9.27.31.Psalm.25.6.& 40.12.& 51.3.& 69.17.& 103.8.& 119.77.& 145.9.Esai.54.7. & 63.15.Ierem.16.5. Thren.3.22.Daniel.9.18.Ose.2.18.(V. Compassio.)

Miseratio, misericordia hominis erga hominem,Iob.31. 18.Zach.7.9.Philip.2.1.Heb.10.28.

Miserator Deus, Psalm.86.15.& 103.8.& 111.4.& 112.4.& 145.8.Iacob.5.11.

Miserabilis homo,Iudic.5.27.Eccl.5.15.1.Cor.15.19. Apoc. 3.17.

Miseretur Deus, i. propitius est hominibus, Genes.39. 21.Deut.8.16.2.Sam.24.16.2.Reg.13.23.Psalm. 30.11.& 60. 3.& 103.13.Esai.54.8.& 60.10.Amos 7.v.3.6. Ion.3.10. Roman.9.v.15.16.18.& 11.32.Philipp.2.27. *Miseretur* Christus Deus-homo, inter homines versans, Matth.9.36.& 14.14.& 20.34.Marc.1.41.& 5.19.& 6.34. *Miseretur* homo hominis,Exod.2.6.Ruth.2.19.&c.Psalm.37.v.21.26.&103. 13.& 112.5.Prou.14.v.21.31.& 19.17.Matth.18.33.Rom.12.8. Iud.v.22.]

MISERETVR Deus cuius vult,Exodi 33.19.Roman.9.15. miseretur Deus propter promissiones suas, 2.Reg. 13.23.vt misereatur nostri Deus orandum,Numer.6.25.misereatur tui Deus,benedictionis formula,Gen.43.29.

MISERI sumus,vt felices efficiamur,Iac.4.9.

MISERICORDIA, est alienæ miseriæ in corde nostro,ex serio charitatis sensu,compassio,cui vtique si possumus,subuenire

uenire cupimus. Misericors igitur succurrit, si potest, omni petenti atque afflicto, siue noto nobis, siue ignoto: ex præcepto Christi, Luc. 6.30.36.

MISERICORDIA: misericordia, pro officiis humanitatis, Matt. 9.13. & 12.7. per synecdochen: pro gratia, Iudæ v.2. misericordia resipiscentibus promissa, Deu. 30. v. 2.3. Esa. 55.7. Ierem. 12.15. & 36.3. Ezech. 16. v. 63. & 18.30. misericordia misericordi promittitur, Matth. 5.7. misericordia commendatur, Prou. 11.17. Mich. 6.8 Zachar. 7.9. Luc. 6.36 Ephes. 4. 32. Iac. 2.13. 1 Petr. 3. 8. misericordia sacrificiis anteferenda, Ose. 6.6. Matt. 9.13. & 12.7.

MISERICORDIAE bona, Prou. 21.21. misericordiæ opera proximo exibenda, 1 Sam. 15.6. 2 Paral. 28. v. 9.15. Psal. 112. v. 5. 9. Prou. 11.17. & 14.21. & c. 15.27. & 24. v. 21.31. & 19. 7. & 25. 21. Eccl. 4. v. 2.29. & 35.18. Esa. 59.7. Ose. 6.11 Mich. 6.8. Zac. 7.9. Matth. 5.7. & 9.13 & 10.41. & 18 33. & 25.41. Marc. 9 41. Luc. 6 35. & 10.33. Rom. 12.13. Galat. 6.11. Col 3.12. 1 Timot. 5.10. Vide ELEEMOSYNA. misericordiæ viscera, id est, tenerrimi affectus & summa misericordia, induenda, Coloss. 3.12.

[*Misericordia* Dei erga homines, Exod. 2c. 6. & 34. 7. Deut. 7. v. 9.12. 2 Sam. 7.15. & 24.14 2 Paral. 1.8 Nehem. 9. v. 19. 28. 32. Psalm. 5,8. & 6.5. & 25. versi. 6. 7.10. & 51.3. & 86. vers. 5.13 15. & 89. ver. 2.3.25 29.34.50. & 103. vers. 4.6.11.17. Denique liber Psalmorum totus est in amplificanda Dei erga homines misericordia. Esai. 54. vers. 8.10 & 63. 7. Ierem. 33.11. Thren. 3. ver. 22.32. Ose. 2. ver. 19 23 Ioel. 2. v. 13. Abac. 3.2 Zach. 1.16. Luc. 1. v. 50.54. 58. 70.78. Roman. 9. v. 23. & 11.30 & 12.1 2 Corinth. 1.3. & 4.1 Galat. 6.16. Ephes. 2 4.1 Timoth. 1. versic. 13.16. Tit. 3.5. Iacob. 2.13. 1 Petr. 1.3. & 2.10.

Misericordia Christi mediatoris, cum hominibus in terra versantis, Luc. 7.13. Samaritani, 10. v. 33.

[*Misericordia*, benignitas hominis erga proximos, Gen. 20.13. & 21.23, & 40.14. & 47.29. Ios. 2.12. Iudi. 1.24. 1 Sam. 15 6 2 Sam. 2 5.6. & 9. v. 1.3.7. Ps. 109 16. Prou. 22.9. Ose. 6. 7. Matt. 9.13. & 23.23. Iacob. 3.17.]

[*Misericors* Deus, Exod. 22.27. & 34.6. Nehem. 9.17. Ps. 78. 38. & 86.5 & 103.8. Vide Miserator Deus. Ioel. 2.13. Ion. 4.2. Luc. 6.36. Iacob. 5 11. *Misericors* Christus, Heb. 2 17. *Misericors* homo, Prou. 11.17. & 13 13 Matt. 5.7. Luc. 6.36. Ephes. 4. 32. 1 Petr. 3 8.]

Misericordiæ exempla: Dei erga Iosephum, Gen. 39.21. Israelitas, Exodi 15.13. erga populum suum, 2 Reg. 13.23. Vide DEI misericordia. Filię Pharaonis erga Mosen, Exodi 2.6. Rahab erga exploratores, Ios. 2.12. Cinæi erga Israelitas, 1 Sam. 15.6. Galaaditarum erga Saulem, 2. Samu. 2.5. Dauidis erga Miphiboseth, 2 Samu. 9.7. Christi erga turbas & languidos, Matth. 9. 36. & 14. 14. & 15.32. & 20.34. Marc. 1 41. Samaritani erga saucium, Luc. 10.33 Misericordiæ vasa quinam ab Hebræis dicantur, Vide VASA misericordiæ.

¶ MISSAE sacrificium olim prædictum & prænunciatum esse, his testimoniis nituntur probare Pontificij Sacrificuli, Leuit. 26. vers. 9 10.11.12. Psalm. 23 5 & 110 4. Esaiæ 2. vers. 2.3. & 19 vers. 19.20. & 56.7. & 61.6 & 66 vers. 15 20.21. Ierem 31 31. & 33. vers. 16 17.18. Daniel. 12. 11. Amos. 9 11. Malach. 1. ver. 10.11. ¶ Per varias veteris Testamenti figuras significatum esse nugantur, Genes. 14 18 & 16.6. & 22.13. Exodi 12. v. 5.24. & 25.30. & 29 v. 2.15. Leuit. 2. vers. 1. 13. & 3.12 & 4.23. & 5. ver. 7.11 & 6.15. & 9 8. & 14.4. & 16 3 & 19.21. Numer. 15.24. & 18.17. 1 Sam. 21 4. 1 Regum 19.6 2. Reg. 4 41. Dan. 8. 12. appellari illud iuge Sacrificium 11.31. & 12 11. eiúsque offerentem non interire, Ierem. 33 vers. 18.21. à Christo esse institutum, Luc. 22. 19. & Discipulis eius institutum, Actor. 13. 2. vbi λειτουργούντων meminit Lucas. Fieri eius mentionem apud Paulum etiam 1 Cor. 10.16. & 11.23. celebrari illud donec veniat Dominus, v. 26.

MITES, (V. mansuetudo) beati, Matt. 5.5. Diriguntur à Deo Psal. 25.9. & clementer tractatantur, 86. 5. & 147.6. & euehuntur, Eccles. 10 17. Vero gaudio recreantur, Esa. 29.19 Præstant diuite superbo, Prou. 16 19. sedant litem, 15. v. 18. Hæreditatis iure terram possident: Matth 5.5. Psal. 37. 11. exempl. Moses, Num. 12 3. Christus, Matt. 11.29.

MNA, vel Mina Hebræorum, & eius æstimatio, Ezech. 45.12 Mina Grecorum, cuius pretium aureorum circiter decem fuit, Luc. 19.13. Est genus ponderis continens certum numerum vnciarum.

MNASON Cyprius, Pauli hospes, Act. 21 16. (Consolatio.)

MOAB ex incestu Lothi & eius filiæ natu maioris commercio nascitur, Genes. 19.37. hinc Moabitæ originem ducunt, ibid. Ab Ecclesia Iudaica arcebantur, Deut. 23.3. Nehem. 13.1 Moabitæ tributarij fiunt Dauidi, 2 Sam. 8.2. 1 Pa-

ral. 1

ral.18.2.2 Reg.3 4.(.i.De patre.)

MOABITARVM excidium prædicitur, Esa.15.1 & 25. 10. Iere. 48.v.2.4.Amos 2.v.1.2.Soph.2.v.8.9.Moabitarum idolum, Chamos, 1 Reg.11.7.contra Moabitas pugnare prohibetur Israel, Deut.2.8.9.

MODERATIO in rebus omnibus tenenda, 1 Cor.7.35.& 14. 40.1 Tim.5.1.Iac.5.13. *Moderationis exemplum*: Paulus, 1 Cor. 3.2.& 9.22.

MODESTIA, vt piis necessaria, commendatur, Rom. 12. v.3. 16.Galat.5.23.Philipp.4.5.Coloss.3.12.Tit.3.2.1 Petr.3.8.v. Prou.22.4.modestia pastoribus in primis necessaria. Vide PASTORES. *Modestiæ exempla*: Abraham, Genes. 23. 7. Fratres Ierosolymitani, Actor. 11. 18. & 15. 12. Paulus, 26. 25.1 Cor.7.35.2 Corint.12.2.&c.1 Thess.4.1 Tit.1.5.Philem. v.14.

MODIVS (mensura quædam) iustus & æqualis sit, Leuit.19.36. Deut.25 14. Candela non ponenda subter modium: Matt. 5.15.

MOECHANDVM non est, Exodi 20.14. Deut.5.18.

MOECHVS moriatur, Leuit.20.10.

MOERORE consumitur inobediens, Deut.28 65.

MOLA, nec superior, nec inferior, pignori accipienda, Deut. 24. 6. mola appensa collo paruos offendentis, Matth. 18.6.

MOLLITIES animi est, cùm quid ingratum & insuaue sensibus ferimus quidem, sed molliùs, quàm viros graues & patientes deceat. Itaque eiulamus, conquerimur, imprecamur iis, qui nos affligunt, & fœminarum more ploramus. 1 Thess.4. 13.

MOLLES à regno Dei excludendi, 1 Cor.6.v.10.11.

MOLOCH siue Milcom, idolum Ammonitarum, 1 Reg.11.5.2. Reg 23. 10. illi suos liberos immolare prohibentur Iudæi, Leuit.20,2.&c.2.Reg.23.10.Ierem.32.35 Amos 5.26. Soph. 1.5.(Vide IDOLORVM catalogus.) Act.7 34.

MOMENTANEA leuitas oppressionum, 2 Cor.4.17.

MONITIONES in Ecclesia necessariæ, Coloss.3.16.1 Thess.5.14. 1 Timoth.5.7.2 Timoth. 4.2. Hebr. 10.24. *Monitionis exempla*: Paulus, Act.20.28. Petrus, 2 Petr.1.13.& 3.1. Iudas Iacobi frater, Iud.v.5.monitiones temperandæ, 1 Tim 5.v.1.2. Iac. 3 1.Vide Admonitio.

[MONS, montes communiter dicti frequenter, in Scriptu-

ris Sacris. *Mons Sina*, vel Sinai, cuius partes Horeb & Pharan, mons Dei dictus, Exod. 3.1. & 4.27. & 18.5 propter apparitiones illustres, & colloquia diuinæ maiestatis cum Mose, cui lex ibi data est. *Mons Sion*, qui & olim mons moria ab Abrahamo appellatus, mons Domini, mons Sanctus, mons domus Domini, cognominatur, quod in eo Ierosolymæ & templum extructum fuerit. Genes. 22. v. 2. 14. 2 Reg. 19. 31. 2 Par 33. 15. Psalm. 2. 6. & 68. 16. Esai. 2. v. 2. 3. Dan. 9. 20. Zacha. 8. 3 *Mons Sion*, typus Ecclesiæ militantis & triumphantis, Heb. 12 22. Apoc. 14. 1. mons Babylon, typus colluuiei Satanicæ quæ Ecclesiam Dei persequitur Ierem. 51. 25. Zach. 4. 7.

MONTES mystici, Cant. 2. 8. & 4. 8. & 8. 14. Daniel. 2. ver. 34. 35. 45.]

MONTES à Deo erecti, Psal. 104. 8. Dei contactu fumant, v. 32. & 144 5.

MORBI, ex peccato vt plurimùm proficiscuntur, Matth. 9. 2. Mar. 2 5. Luc. 5. 20. Ioan. 5. 14. 1 Cor. 11. 30. (V. AFFLICTIONES, &, ÆGRITVDO.)

MORI, interdum quàm viuere, beatius: *Exempla*: Iosia, 2 Paral. 34. 28. Israelitæ, Oseæ 10. 8. Iudæi, Luc. 23 30. mori Paulo lucrum, Phil. 1. 21. mori pro liberari, Col. 2. 20. pro affligi & crucem ferre, Roman. 8. 35. 2 Tim. 2. 11. morte mori, phrasi Hebraica est, absque vlla spe veniæ impetrandæ morte mulctari, Mar. 7. 10. & alibi passim in Veteri & Nouo Testamento. Mori in peccato dicuntur, quos vndique peccato constrictos mors absorbet, Ioan. 8. 21.

Mori peccato, tertio casu is dicitur, Roman. 6. 2. in quo vis illa peccati extincta est per Christi virtutem, qui cum per fidem coaluit, adeò vt mutuò inter se respondeant, Mori peccato, &, Viuere Deo, seu iustitiæ, seu Christo. Inde mortuus peccato, ibid. dicitur is, qui virtutis Christi particeps ita factus est, vt natiua illa corruptio sit in eo emortua, id est, vigore illo suo (qui transl. titiè vita peccati dicitur) extincto, fructus illos amarissimos non edat: contrà verò, Viuere peccato & iniustitiæ, dicitur quisquis est in carne, id est, quemcunque Spiritus Dei à naturæ corruptionis seruitute non asseruit. Contraria verò illi priori significatione, mortuus peccatis, sexto casu, Ephes. 2. 5. aut mortuus in peccatis, Col. 2. 13. phrasi Paulina is dicitur, qui peccatis magis immortuus tenetur, qui & mortuus absolutè dicitur, Roman. 6. 13. & 7. 10. Eph. 5. 14. 1

Tim. 5.

Tim.5.6.qui etiam dicitur in vmbra mortis habitare,Esa. 9.1.&qui non est renatus:quia sicut immortalitas damnatorum non est vita,sed mors quædam perennis, sic etiam hæc animi & corporis coniunctio, vita propriè non est, sed mors,in iis qui Christi Spiritu non aguntur, vt Esa. 9.1.Ioan.5.28.Ro.6.v.2.13.& 7.10.1 Tim.5.6. Mori in peccatis suis,Num.27.3.dicitur, qui propter peccata sua moritur. Mortuum peccatum, Paulo Rom.7.9.est,quod in nobis quidem est,sed non agnoscitur pro peccato, neque ita furit, vt solet post Legis cognitionem,vt apparet ex antithesi superioris versiculi, & ex iis quæ sequuntur. Mortua opera dicuntur, Heb.9.14.peccata, quæ à morte proficiscuntur,& nihil aliud quàm mortem generant.

MORS pro naturali animæ & corporis solutione, ex peccato est,Gen.2,17 & 3.19.Rom.5.12.& 6.23. Cor.15.21. Col. 2.13.1 Tim.5.6.Eph,2 1.Iac.1.15.pro peste, Apocal.6.8. per auxesin,pro ingentibus periculis,2.Cor.1.10.& pro præsentibus mortis periculis, 1 Cor.15.31.2.Corin.1.9. & 11. 23.mors,peccati finis,Rom.6.21. mors peccati stipendia, v.23.mors certa & mortis dies omnibus hominibus cōstitutus, Deut.31.14.1.Sam.26.10.Iob.14.5.Psalm.89.49. Eccles.3.2.& 8.8.& 9.5.Eccles.17.3.& 41.1.Ioann.7.30.& 8. 20. Rom.5.12.& 6.23. Hebr.9 27.mortis hora incertissima, Eccles.9.12.Matth.24.43.Luc.12.40.1.Thess.5.2.2. Thess.2.2. Iac.4.13.14. mors per Christum destructa,2. Tim.1.10.1.Pet,3.22.mors prorsus delenda est,1. Cor.15.v. 26.54.Apoc.20,14.mors æterna impiis apparata, 2.Thess. 1.9.Mors duplex:*prima* corporum, *secunda* animorum, Apo.20.14.mors secunda,2.11. & 21.8. mors omnibus communis,Rom.5 12.Heb.9.27.¶ mors piis non timenda,Mat. 10 28.Ioan.12 25.2.Ro.14.8.& 8.28.Cor.5.v.12. Phil.1.23.& 2.17.Heb.2.15.2. Pet.1.14. mors piis est quasi somnus & dormitio quædam,Deut.31.16,2. Sam.7.12 1.Reg.2.10. & 11.v.21,43.& 14.20.Matt.9.24.Ioan.11.11.25.Act.7.60.& 13. 36.1 Cor.11.29 1.Thess.4.13.¶mors quorundam olim prędicta.*Exempla*:Filij Dauidis,2.Sam.12.14. Filij Ieroboam, 1.Reg 14.12.domus Baasæ,16,3 Ochosiæ,2.Reg.1.16. Hananiæ Pseudoprophetæ,Ier.28.16. Amasiæ & eius familiæ,Amos 7.17.Petri,Ioan.21.18.2.Pet.1,14.

MORS ÆTERNA, est ineffabilis & miserrima reproborum conditio diuinitus destinata, qua tum anima tum corpus æternis pœnis iustissimè addicuntur.

Mortis violentæ ſpecies diuerſæ. ¶ Aquis ſubmerſorum *exempla:* Antiquior mundus, Gen.7.21.Matth.24.37. Luc.17.27.2.Petr.2 5.Pharao cum exercitu, Exo.14.28. Interfectorum ab animantibus : Leonibus. *Exempla*: Propheta inobediens,1 Reg.13.24. Socius Prophetæ, 20.36. Viri de Babylone 2 Reg.17.25.Serpentibus. *Exempla*: Iſraelitæ,Num.21.6.1 Cor.10.9. Vermibus. *Exempla*: Herodes Agrippa, Actor.12.23. Vrſis.*Exempla*.Quadraginta duo pueri.2 Reg.2.24. Dolo ac proditione occiſorum *exempla*:Sichemitæ, Geneſ.34.25.Abner.2.Samu.3.27.Isboſeth 4.6. Amaſa, 20.10. Ela, 1 Reg.16.10. Sennacherib.2 Reg. 19.37.2.Paral.32.21.Eſa.37.38.Amon. 2.Reg. 21.23.2. Paralip.33.24.Ioas,24.25. Godolias, Ier.41,2. Hæmorrhoidibus interemptorum *exempla*: Azotij, 1 Samu.5.6.Igne conſumtorum *exempla*: Sodomitæ, Geneſ.19.verſ.24.25. Nadab & Abihu,Leuit.10 2.murmurans populus,Nume. 11.1.mille hominum, Iudic. 9. 45. 49: mulier Samſonis, 15.6.Zambri,1 Reg.16 18 quinquagenarij duo,2 Regum 1. v.10.12.filius Achaz,16.3.2.Paral.28.3. Filij Iſrael, 2.Reg. 17.17.filius Manaſſis,21.6.Ier.29.22. filij de Sepharuaim, 2 Reg.17.31.Lapidibus obrutorum:Blaſphemator,Leuit.24. 23. Colligens ligna in Sabbatho, Numer. 15. 35. Acham tollens de anathemate, Ioſ.7.25. Aduram, qui erat ſuper tributa Regis,1 Regum.12.18.2. Paralip. 10. 18, Naboth,1 Regum 21.13.2 Paralip. 24. 21. Diuus Stephanus Protomartyr, Act.7 58.Vide LAPIDATORVM exempla. Multitudine populi oppreſſorum *exemplum*:Dux incredulus, 2 Reg.7.17.

A mulieribus interfectorum *exempla*,Siſara, Iudic.4.21. Abimelech, 9. 53. Muri aut alicuius alius ædificij cauſa oppreſſorum *exempla*: Samſon & Principes Philiſtiim, Iudic. 16.30. Ciuium Aphec vrbis viginti ſeptem millia, 1 Reg.20. 30. Filij Iob, Iob 1. 19. à turri Siloe interfecti, Luc.13.4.Peſte extinctorum *exempla*: Iſraeliitæ, 2 Samu. 24.15.Præcipitatorum *exempla*: Eli, 1 Samuel, 4.18. Iezabel,2 Reg.9 33 decem millia virorum,2 Para.25.12. Iudas Act. 1. 18.* Spinis & tribulis confractorum *exempla*: Viri Sochoth,Iud.8.16.Suffocatorum *exempla*:Meretricis filiꝰ, 1 Reg.3.19.Benadad,2 Reg.8.15.Suſpenſorum *exempla*: Piſtor Pharaonis,Gen.41.13.Principes populi,Numer.25.4. RexHai,Ioſ.8 29.quinque Reges,10.26.Baana & Rechab, 2 Samu. 4. 12. Aman,Eſther.7.10.decem Filij Aman,9.14.

Prin-

Principes,Thren.5.12.duo latrones,Matth.27.38. Absalom 2.Sam.18.9.à Terra absorptorum *exempla*: Core, Dathan, &c.Numer.16.v.32 33.Deut.11.6.Psalm.106.18. * Vim sibi inferentium *exempla*: Abimelech, Iudic.9 54. Samson,16. 29. Saul,1 Sam.31.4. Achitophel 2 Sam.17.23. Zambri,1. Reg.16.18. Iudas proditor, Matt. 27.5. Act.1.18. Vi occulta diuinitùs extinctorum *exempla*: Her & Onan, Gen.38. v.7.10. Ægyptij, Exod.12.29. Israelitæ, Numer.11.33. Exploratores, qui terræ detraxerant, 14.37. Bethlamitæ,1. Sam.6.19. Oza,2. Sam,6,7. Ananias & Sapphira, Actor.5. v.5 10. Violento partu exanimatarum *exempla*: Rachel, Genes.35.18. Vxor Phinees,1 Sam.4 19.

MORTIS *preciosæ* iustorum *exempla*: Abel, Gen.4.8.10.Hebr. 11.4. Henoch, Genes. 5. 24. Abraham,25 8 Isaac.35.29. Iacob,49.33.Ioseph,50 26. Aaron, Numer.20 28. Moses, Deut.34 5. Samuel,1 Sam,25.1,Dauid,1 Reg.2.10.1 Par.29. 28. Elias,2 Reg.2.11.Zacharias,2 Par.24.21 Matt.23 35.Iob, Iob.42.17. Ioannes Baptista propter veritatem decollatus, Marc,6.28, Lazarus, Luc.16.22. Latro à dextris Christi pendens,23.43.Stephanus, Actor.7.60 [mors Christi. Vide CHRISTVS.]

MORTIS *horrendæ* malorum *exempla*: Cain, vulgò à Lamech occisus,Gen.4.v.23.24.quinque ciuitates,Sodoma, Gomorrha,&c.19 24.Sichem,34 25.Pharao cum exercitu,Exo.14,28.Nadab,&c.Leuit.10.2. Num.3 4.& 26.61.1. Par.24.2.Blasphemus,Leuit.24.23.Core,Dathan,Abiron, cũ suis complicibus, Nu.16 23. Adonibesech.Iudic,1.6.Sisara.1.21.Eli,1 Sam.4.18. Goliath,17.50.Saul,31.4. Amalechitæ filius, 2 Sam.1 16. Ammon, 13.v.28.29. Achitophel,17.23.Absalom 18 9.14.Seba,20.22.Ioab,1 Reg.2.34. Achab,22.34.Dux incredulus, 2. Reg.7.17.Benadad,8.15. Athalia,11.6.Sedechias,25.6.Balsasar Rex Chaldæus,Dan. 5 30.Danielis accusatores,6.24.Diues cuius agri exuberabant,Luc.12.20.Diues epulo,16.22. Vide HOMICIDII exempla, *Mortis vindicatæ exempla*: Mors Asael 2.Sam 3.27. mors Abner.1 Reg 2 34.mors Naboth, 22 38. mors Ioas, 2 Reg.14 5 2 Par 25 3

Mortis *exitus* in Dei potestate siti sunt,Psal.68.21. mortis dolores Hebræorum more, pro morte dolorum corporis & cruciatus animi plena, Act.2.24 mortis hora omnibus incerta,Eccl. 9. 12. mortis imperium habere quo sensu dicatur Diabolus,Hebr. 2.14. (Vide DIABOLVS.)

Mortis vmbra pro morte vmbrosa, vel tenebricosa, Hebraismus. Matth. 4.16. Luc. 1.79. Mortem nostram morte deuicit Christus, Esa. 25.8. Ose. 13.14. Rom. 6.9. 1 Corint. 15. 54. 2 Tim. 1.10. Hebr. 2.14. Actor. 2.24. mortem gustare, pro mori, Matth. 16.28. Ioann. 8.52. Hebr. 2.9. sicut mortem videre, Psalm. 89.49. Luc. 2.26. Ioan. 8.51. cui contraria phrasis est, Vitam videre, pro, vita frui. Vitam contrà non videre, est vita non frui, Ioan. 3.36. Morte mori, Vide MORI. morte interficere, Hebraicus pleonasmus, pro, internecione delere, Apoc. 2.23. Mortis corpus, (Vide CORPVS mortis.)

MORTVVS, pro breui & iam iam morituro, Genes. 20.3. 2. Reg. 20.1. Esa. 38.1. Mortui, pro hominibus ψυχικοῖς, vt vocat Paulus, 1 Corinth. 2.14. seu animalibus, nondúmque regeneratis, qui veræ vitæ expertes, de Euangelij & vitæ æternæ doctrina minimè sunt solliciti, imò illi contumaciter reluctantur, Matth. 8.22. Luc. 9.6. 2. Corinth. 5.15. Ephes. 2.1. mortuis quo sensu dicatur Euangelium prædicatum fuisse, 1 Petr. 4.6. (Vide EVANGELIVM mortuis, &c.) Mortui non consulendi, Deut. 18.11. Esaiæ. 8.19. mortui in fide, in Christo obdormiunt, Actor. 7.60. mortui non lugendi, Philip. 2.27. 1 Thess. 4.13. &c. Mortui quatenus lugendi, aut non lugendi, Leuit. 19.28. Deut. 14.1. & 34.8. 2. Sam. 1.11. & 3.32. & 10.2. & 12.16. & 14.2. & 18.33. & 21.10. Matth. 9.23. Luc. 7.13. Ioan. 11.13. &c. Actor. 8.2. & 9. 39. 1. Thess. 4.13. mortui Deum more viuentium non laudant, Psalm. 6.6. & 30.10. & 88. v. 11.12. & 115.17. Esa. 38.18. mortui resurgunt, Matth. 27.53. (Vide MIRACVLA: Et, RESVRRECTIO. Mortui ad vitam reuocari, Vide MIRACVLA. & Lugere.)

MORTVORVM Dominus dicitur Deus, Roma. 14.9 quod negat Christus, Matt. 22.32. Sed non pugnant hi duo loci inter se: Christus enim ex Sadducæorum hypothesi negat Dominum esse Deum mortuorum, qui (Sadducæi) mortuos nunquam resurrecturos, nec vnquam exituros dicebant. Paulus autem ex alia hypothesi idem affirmat, quæ nimirum hypothesis Christi resurrectione nititur, & hoc modo Deus est & dicitur Deus mortuorum: quoniam corpora ne mortua quidem sunt in nihilum redacta, & suo tempore tandem sunt resurrectura. Mortuorum sepultura. V. SEPVLTVRA. Mortuorum suffragia. Vide PVRGATORIVM & Iob. 14.21. Eccles. 9.5. Esa. 63.16. 2 Reg. 22.20.

MORTICINA caro non comedenda, Deut.14.21.

MORTIFICATIO, pro misera fidelium in hac vita conditione, 2 Corinth.4.10. mortificatio in Baptismo præfigurata, 1 Petr.3.21. mortificatio piis necessaria, Vide ABNEGATIO, Col.3.5.

MOYSES (id est extractus) nascitur, Exod.2.2. Acto.7.20. eius nominis ratio, Exo.2.10. Moyses liberaliter eruditus, Actor.7.22. Ægyptium occidit, Exod.2.2. Acto.7.24. Sephoram vxorem ducit, Exod.2.21. ad Pharaonem mittitur, 3.10. Act.7.34. Deum in rubo videt, Exo.3.2. Populum iudicat, 18.13. Altare ædificat, 24.4. iusta ira percitus Tabulas frangit, 32.19. pro populo idololatra supplicat, v.32. Dei amicus ac familiaris, 33.11. Deum in Tabernaculo loquentem audit, Numer.7.89. de populi contumacia apud Deum queritur, 11.11. omnes prophetare exoptat, v.29. omnium hominum mitissimus, & facilimus, 12.3. & in domo Dei fidelissimus seruus, v.7. Hebr.3.5. orat pro Maria leprosa, Num.12.13. pro populo rebelli & seditioso, 14.19. & 16.46. pro Aarone, Deut.9.20. Terram videre, non autem ingredi permittitur, 32.52. moritur, 34.5. sepelitur, v.6. Propheta, qualis, versic.10. de Christo loquutus, Lucæ.24.44. Ioan.5.46. Actor.26.22. cum Christo sermonem habet, Matth.17.3. Marc.9.4. Luc.9.30. vocatur Iudæorum accusator, Ioan.5.45. Euangelij præco, Deut.30.12. Rom.10.v.5.6. Legis internuntius, Ioan.1.17. Galat.3.19. Legis literæ, carnis minister, ex aliorum tamen hypothesi, & habita corruptionis hominum ratione, non autem lege in seipsa, vel ex recto vsu considerata, quatenus nimirum ad Christum ducit, & quatenus Pædagogus vocatur ad Christum, Galat.3.24. vocatur item Princeps & Liberator Israel, Actor.7.35.

MOYSIS æquitas & innocentia, Numer.16.15. benedictio, Deut.33.1. de corpore altercatio, Iud.v.9. facies qualis Exodi.34.29. fides, Hebr.11. ver.24.28. oratio quàm efficax, Psalm.106.23. peccatum, Nume.20.12. & 27.14. Deuter.3.26. & 4.21. & 32.51. Psal.106.32. præstantia, 99.6. senectus vegeta, Deuter.34.7. sepulchrum hominibus ignotum, 34.6. Iud.v.9. (Mosis & Christi collatio, Vide CHRISTVS. In Mosen baptizari quid sit, Vide BAPTIZARI in Mosen.)

[MOYSES in N.T. nonnunquam Mosis libros, legem, doctrinam, ministerium, &c. metonymicè significat, Matt.

8.4.&23.2.Marc.7 10.Luc.16.v.21.31.Ioan.1.v.17.45.& 5.46 Act.13 38.39.& 15.21.Rom.5.14.1 Cor.10.2.2.Cor.3.15.

MVLIER, ſexus ratione, viro iuncta, extra coniugium conſiderata, Glos, fratrisvxor, Deut.25 v.7.9.meretrix, Geneſ. 38.21.Obſtetrix, Gen.38.28.

Mulier, Maria virgo, Ioan.2.4.& 19 26.Gal.4.4.

mulier myſtica, Eccleſiæ V.& N.T.Zach.5.9.Apoc.12, v.1.4.6.13.14.15.16 17.

Mulier, meretrix myſtica, Apoc.17.v.3 4.6.7.9 18.]

MVLIER: Mulier Græcis γυνὴ, pro ſponſa, Matthæi.1.20, mulier, viri adiutrix, & propter virum effecta, Geneſis 2.18. (1 Corinth.11.9.) ex coſta viri efficta, verſ.22.gloria eſt, 1. Cor.11.7. quatenus ſcilicet viro ſubiecta eſt, (ſicut rex quiſpiam ex eo intelligitur rex eſſe, quòd ſubiectos habet, quibus imperet) A Serpente ſeducta, Gen.3.v.6.13, 1 Tim.2.14.

MVLIER adultera fugienda, Prouerb. 2.16. (Vide MERETRIX) mulier apprehendens virilia truncanda manu, Deut.25.v.11.12. mulier bona laudatur, Prouerb.11.16.& 12.4. & 14.1.& 18 22. & 31.v.10.30. mulier captiua, Deut. 21.11.mulier familiam curet, Prouerb 31.15. Tit.2.5.mulier pulchra fatua damnatur, Prouerb.11.22. & 14 1. mulier rixoſa damnatur, 19.13. & 21 9. & 25.24. & 21.19.& 27.15. mulier, vas infirmum cui honor tribuendus, 1 Petri, 3.7. virilem veſtem induere non debet, Deuter.22.5. Mulier Chriſtum palàm laudat, Lucæ.11.27. mulier Samaritana Chriſtum agnoſcit, & agnitum prædicat, Ioan.4.29.mulier in adulterio deprehenſa Chriſto adducitur, 8.3. mulier pulchra & prudens Abigail, 1 Sam.25.3. mulier ſanguinis fluxum patiens ſanatur, Matth. 9.20. mulier ſedens ſuper beſtiam coccineam, Apocal. 17. 3. mulier vouens, Numer.30.4.

MVLIERIS pœna ob peccatum. Geneſis. 3.16. mulieris prudentis conſilium, 2 Samuel.20 16.mulieri Chriſtus euangelizat, Ioan. 4. 7. &c. mulieri non dandus primatus, 1. Timoth.2.12, mulierem non tangere, bonum.1. Corint. 7.1. Sed propter fornicationes ſuam quiſque vxorem habeat.v.2.

MVLIERES in vrbium expugnatione non necandæ, Deut. 20.14. mulieres iure belli captæ, quibus conditionibus vxores ducendæ, Deuter.21.v.11,13.mulieres præ fame filios comedunt, 2 Reg.6. ver.28.29. mulieres cantant canticum Ma-

cum Maria, Exodi.15.20. cohæredes sunt gratiæ, 1 Petr.3.7. Christo ministrant. (Vide MARIA.) plangunt Adonidem in Templo, Ezec.8.14. Christum, Luc.23.27. Christum sur rexisse prædicant, Matth.28.v.8.11. mulieres Pseudoprophetissæ damnãtur, Ezec.13.17. mulieres saluantur per liberorum generationem si maneant in fide &c.1. Tim.2.15.

[Mulieres, ciuitates, Esai.32.9. Effæminati & molles homines, Esai.3,12. Puellæ, Gen.34.1. Ester.2.17.]

Mulieres steriles fœcundæ redditæ. *Exempla*: Sara vxor Abrahami, Gen.16.1. & 21.1. Rebecca, 25.21. Rachel, 30 v.1 22.23. Vxor Manue, Iudic.13.v.24. Anna, 1 Sam.1.v.5. 20. Elizabeth, Luc.1.v.7.57. (Vide STERILITATIS exempla) Mulieres viris subiectæ. Gen.3.16. Ephes.5.22. Colos.3 18.1 Petr.3.1. mulieres publicam docendi functionem exercere non possunt, 1 Cor.14 34, 1 Timot.2.11.12. mulieres velato capite orare debent, 1 Cor.11.5. mulieres Christi resurrectionem primæ vel ipsis Apostolis annunciant, Mat. 28.7. Marc.16.7. Ioan.20.v.17.18.

MVLIERVM castitas exigitur, 1 Tim.2,19. & 3.11. mulierum consolatio, 1 Timoth.2.15.1. Petri.3.7. mulierum curiosus ornatus damnatur, Eccles.9.8. Esai.3.16.17.18. &c, 1. Timoth 2.9. ad finem vsque, & 3.v.11. Ephes.5.22. Col.3.18.1. Petr 3.3. *Exempla*: Thamar, Genes.38 14. Iezabel, 2. Reg. 9.30. V. ornatus. Mulierum modestia commendatur, 1. Cor.11.13. mulierum probarum numerus rarus, Eccles. 7.29. mulierum officium, 1. Tim.5.14. Tit.2.3. &c. quo vestitu & modestia in sacro cœtu se gerere debeant, 1. Timoth.2.v 9 11. & quis earum verus ornatus, ibid. & 1. Petr.3 3. mulierum grandæuarum increpandarum ratio, 1. Timoth.5 2. *mulierum sanctarum exemplum*: Sara, 1. Pet.3.6. Cuius filiæ sunt imitatrices eius, ibid.

MVLIERVM astutiæ & fallaciæ *exempla*: Filiæ Loth, Genes.19.32. Rebecca, 27.16. Rachel.31.35. Vxor Putipharis, 39. v.13.14 15.16. Obstetrices, Exodi 1.19. Filiæ Moabitarum, Numer.25.2. Rahab. Ios.2.4. Iahel, Iudic.4.18. Vxor Samsonis, 14.16. Dalila, 16.15. Michol, 1 Sam.19.11. mulier Thecuitis, 2 Sam.14.4. mulier quędam, 17.19. mulier meretrix, 1 Reg.3.20. Iezabel, 21 8. Horodias, Marc.6. vers.19.21.22. 24. (Vide ASTVTIAE: &, FALLACIAE mulierum exempla.)

MVLIERVM fides ac pietas. *Exempla*: Obstetrices, Exod. 1.17. Rahab, Ios.2. vers.1.4. Heb.11.31. Ruth, Ruth.1.16. Noë-

mi,2.11. Pueri viui mater,1.Reg.3.7. Sareptana, 17.9.Sunamitis,2.Reg.4.v.9.10.&c.Iosaba,11,2.Esther,Esth.4.16.& 5.1. Mulier sanguinis profluuio laborans, Matt. 9.21. Chananæa,15.22.v.25.27.28. Maria Magdalene , & Maria Iacobi,& Salome,Marc.16.1.Ioan.20.1.Elizabeth,Luc.1.v.41.45.Deipara Virgo,versic.38. Anna , 2.vers.36,38. Peccatrix , 7.50. Martha, 10.38.Ioann.11.27.Vidua paupercula Luc.21.2.Christi Discipulæ,23.v.27.49. Samaritana,Ioan.4.v.25.29. Deipara Virgo. & eius comites,19.25. Tabitha , Actor. 9. 36. Maria Marci mater.12.12.Lydia, 16.14.

MVLIERVM fortitudo.*Exempla*:Debora,Iudic.4.9.Michol, 1.Sam.19.12.Esther Regina periculo se exposuit pro gente sua , Esth.5.v.1.2.&c.Deipara Virgo & eius comites, Ioan.19.25.Maria Magdalene,20.11.

MVLIERVM pietatis & compassionis *exempla*:Rebecca,Gen. 24.v.17.18.Obstetrices,Exodi 1.17.Filia Phaaraonis 2.6. Rahab.Ios.2.v.4.12.Ruth,Ruth.1.16.Noëmi, 2.11. Pueri viui mater,1.Reg.3.26.Sareptana,17.9.Sunamitis,2.Reg. 4.v.9,10.Iosaba,11.2.Esther non vocata accedit ad Assuerum,vt pro gente sua apud eum intercederet, Esther 5.v. 2.&c.Maria Magdalena,Iacobi,&Salome,Marc.16.1.Ioanna,Susanna,&c.Luc.8.3.Martha,10.38. Paupercula vidua, 21.1.Discipulæ Christi,23.27.Vxor Pilati,Matt.27.19.Mater Christi,Ioan.2.3.& eius comites,19.25.Tabitha,Act.9. 36.Maria Marci mater,ad quam Petrus liberatus diuertit, 12.12.Lydia,16,v.14.15.

MVLIERVM sapientum *exempla* : Sara , Genes.21.v.9.10. Rahab,Ios.2.v.9.12.13,Debora,Iudic.4.4.Ruth , Ruth.2.1 Anna,1.Sam.1.15.Abigail,25.v. 18.32.33. mulier Thecuitis 2.Sam.14.19.mulier sapiens,20.16. Bethsabee , 1.Reg. 1.v. 16.17.Meretrix,3.26.Regina Saba,10.1.2.Paral.9.1. Vidua Sunamitis,2.Reg.4.28.Hulda Prophetissa,22.v.15.19.Esth. Esther.7.v.1.2.3.Vxor Pilati,Matt. 27.19. vtraque Maria, 28.9.Deipara Virgo , Luc. 1. v.34. 38. 46. & 2.51.Elizabeth.1.v.41.43.Maria soror Marthæ , Luc,10.39.Martha, Ioan.11.32.

MVLIERVM stultiloquij *exempla*:Sara ,Genesis 18.v.10.11.12. Rachel,30.1.Dalila,propositionis obscuræ enodationem in damnum mariti sui indicat ciuibus suis , Iudic.14.17.& 16.18.Michol,2.Sam.6.20.meretrix altera,1.Reg.3.26.Vxor Aman,

Aman,Esth.5.14.Vxor Iob,Iob 2.9.mater Zebedæi, Matt. 20.v.20.21.

MVLIERVM auiditatis & concupiscentiæ *exempla* : Eua, Genes. 3.6.Sarai,16.v.1.2.Filiæ Loth.19.v.31.&c.Rebecca, 24.58.Rachel,30.1.Dina,34.1.Vxor Putipharis,39.11. Axa, Ios.15.v.17.18.19.Anna,1.Sam.1.v.7.8.Sunamitis,2.Reg.4. v.22.23.24.Athalia,11.13.&c.Esther,Esth.9.v.12.13. Rhode, Actor.12.13.14.

MVLIERVM officia : *Primò* Maritum amore complecti. *Exempla* : Michol,1.Sam.18.28.*Secundò*,Monere de pietate *Exempla*:Sunamitis,2.Reg 4.v.9.10. Esther,Esth.7.v.1.2. &c.*Tertiò*,illi parere & honorem deferre. *Exempla* : Sara, iuxta mandatum Abrahæ mariti subticet se esse vxorem Abrahæ,Genes.12.14 &c.& dominum eum vocat, 1 Petri 3.6.Sunamitis veniam petit à marito eundi ad Elisæum, 2.Reg.4.22.*Quartò*,Mariti miserias , patientia & consolatione subleuare.*Exempla*:Sephora,Exodi 4.25. Michol,1. Sam.19.v.11.12.Vxor Ieroboam consulit Ahiam,1.Reg.14. 4.Iezabel,21.7.*Quintò*,Sequi maritum quò iuerit. *Exempla*:Sara,Genes.12.v.5.6.& 20.v.1.2. Rebecca ex Mesopotamia venit ad Isaacum in Chanaan , 24 61. Lia & Rachel Iacobum profugum spontè sequũtur,31.14. Sephora similiter sequitur Mosen,Exodi 4.20. Dauidem exulem in terraGeth,vxores,1.Sam.27.3.Mulieribus etiam legendum Deuteronomium,Deut.31.11.12.13. mulieribus prædicat Paulus,Act.16.13.

MVLTILOQVIVM vitiosum,Prou.10.19.Matt.6.7.(Vide LOQVACITAS damnatur.)

MVLTITVDO Dei auxilio non anteponenda,Psalm.3.7.&27. v.1 5.6.Deo non semper melior,& Deo probatior,1 Reg. 22.6.Matth.7.13 2.Tim.4.3 2.Petr.2. v. 2.5. Multitudo ob vnius peccatũ interdum plectitur.*Exempla*: Propter peccatum Achan Israelitæ puniuntur, Ios.7.v.1.4. ob peccatum Dauidis septuaginta millia peste pereunt,2 Sam.24. v.15.17.Baasa,1 Reg 16.v.11.12 (Vide MAGISTRATVS peccata puniuntur in subditis.)

Multitudo non semper vincit.*Exempla*.Iabin cum confœderatis regibus à Iosua vincitur , Ios.11.8.Gedeonis exercitus paucus numero,Iudic.7.2.Asæ exercitus,2 Paral. 14.v.9.10.11.12.Iosaphat oratione ieiunio iuncta , & soli Deo fidens,vincit Moabitas & Ammonitas,2 Paral. 20.v. 21.&c.Syri,24.24.Ezechias,32.v.7.8

MVLTITVDINIS malorum *exempla* : Antiquior mundus, Gen.7.21. Sodoma, Gomorrha, &c.19 14. Fratres Ioseph, inter quos duo tantùm inuenti sunt, Ruben & Iuda, qui laborarent pro liberando Iosepho, sed præualuerunt mali, Genes.37.ver.22.26. Ismaël filij plures fuerũt, quam filij Isaaci, Genes.25.13. &c. Israëlitarum ingens fuit numerus, sed ex illis tantùm, (qui quidem ex Ægypto egressi erant) Iosue & Caleb, in promissam terram Chanaan sunt ingressi, Num.1.46.& 14.30. Plures fuerunt cum Absalone regnum patris inuadente, quàm cum Dauide, 2 Sam.15.21. Multitudini non semper fidendum, Exo.23.2. 2 Paralip.14.11.& 20.15.& 24 24.& 32.7. Matth. 24.v.5.10.11.2 Pet.2.2.

MVLTI, pro omnibus, Psal.97.1.Dan.12.2.

MVNDVS, pro toto humano genere, 1. Ioann.5.19. pro eo omni quod spirituali Christi Regno aduersatur, Ioann.14.17.& 15.19.& 16.20.& 17 9. Galat 6.14.& à Lege Dei nos abducit, 1.Ioan.5 4. *Secundò*, pro vitæ terrenæ conditione, 1.Cor.7.33. *Tertiò*, pro fidelibus, qui mundum incolunt, 2. Cor.5.19.1.Ioan.2.2. *Quartò*, pro hominibus metonymicè, 2 Pet.1.4. *Quinto*, pro quibusuis indefinitè, Ioann.18 20. Sic potest accipi & Ioan.3.17. in posteriori versus parte, vt habet versus precedens: hoc est, pro quibusuis credituris, siue ij sint Iudæi, siue Gentiles. *Sexto*, pro hominibus quales sunt in sese, in malo veluti sepulti, 1 Ioann.2.15. *Septimo*, pro gentibus per vniuersum mundum dispersis, Roman.11.12. pro vniuersa Ecclesia, 2.Corinth.5.19 *Octauo*, pro omnibus omnium ætatum, ordinum, locorum, electis, 1 Ioan.2.2. pro omni hominum, cæterarúmque rerum splendore, Galat.6.14. *Nono*, pro iis omnibus, quæ nobis hîc viuentibus vtenda conceduntur, 1 Cor.7.31. pro iis quæ ad vitam in coniugio transigendam necessariò requiruntur, 1.Cor.7.34.

Breuiùs, precipua mundi significata sic concipi possunt: Mundus tripliciter potissimùm vsurpatur: *Primo*, pro rebus ipsis creatis, quibus tota hæc machina visibilis constat, Ioan.1.10.2.Pet.3 6. *Secundo*, pro vitiosa ea & misera conditione, quæ ex peccato hominis contracta, omnibus hisce rebus communiter nunc inhæret, in qua manifestissima ἀταξία inest, summáque rerum perturbatio, 1 Ioan.2.16.& 5 19. *Tertio*, pro vna quadam parte, eáque nobilissima & prestantissima: nimirum pro hominibus tantùm, iisque

primò

primò vel omnibus, Ioan.3.16. Rom.5.12. Secundò, vel ſolis renatis, 1 Ioan.2.2. Tertiò, vel reprobis & infidelibus, Ioan.14.v.17.22 1 Ioan.3.13.

Deinde mundi nomine primò nunc intelligitur ipſe locus: ſecundò, nunc ipſa rerum ſubſtantia : tertiò, nunc homines, vt præcipua mundi pars: quartò, nunc eiuſdem partis, id eſt, hominum deprauatio & corruptio, Mundus ex nulla præexiſtente materia conditus eſt, Hebr. 11.3.

Mundus ex aquis emerſit, 2 Petri 3.5. agro ſimilis eſt, Matthæi 13.38. Diuinitatis Dei ſpeculum eſt, Rom.1.20. à Spiritu Sancto arguendus, Ioan. 16.8. Spiritus Sancti minimè capax, Ioann.14.17. Piis contemnendus, 15.18. & 16. 33. Roman.12.2. Galat.6.14. Coloſſ.3 v 1.2. Iac.1.10. & 4.4. 1 Ioann.2.15. (Mundus per Chriſtum factus, Vide CHRISTVS Deus.) Mundus piorum præſentia indignus, Heb. 11.38. nequam & malignus, Galat.1.4. 1 Ioann.5.19. mundus priſcus diluuio à Deo punitus, 2 Petr.2 5. mundus Deo reconciliatus, 2 Corinth.5.19. à Chriſto ſuperatus, Ioann. 16.33. Dei cognitione vacuus, v.3. & 17.25. Chriſtum non agnoſcit. 1 10, & 8.19. Chriſtum odit, & quare, 7.7.

MVNDVS iniquitatis, pro congerie & cumulo quodam omnium ſcelerum, Iac.3.6.

MVNDI amor quàm noxius, 2 Timot.4.10. Iac.4.4. 1 Ioannis 2.15. quatenus ſcilicet cum Dei voluntate non conſentit, & eum amorem damnat, qui nos à Deo abducit. Alioquin dicitur Deus ipſe mundum infinito quodam amore dilexiſſe, Ion.3.16. id eſt, eos, quos ex mundo elegit. Mundi finis, meſſi confertur, Matth.3.12. & 13.39. mundi opera mala, Ioan.7.7. mundi ſapientia, 1 Cor.3.19. mundi ſtatus corruptioni obnoxius, 2 Pet.3.v.7.10. mundi vanitas quanta, Rom.8.20. 1 Cor.7.31. mundi ætas vltima, 1 Cor.10.11.

MVNDO crucifigi dicitur, qui mundum deſpicit : & mundus crucifixus dicitur ei, qui mundum viciſſim nihili facit, Galat.6.14. mundo renunciandum eſt, vt Deo ſeruiamus, Rom.12 2. 2. Pet.1.4. 1 Ioan.2.15. Vide VITAE ſanctitati ſtudendum. Mundum iudicabunt fideles, Vide IVDICARE. Pro mundo non orat Chriſtus, Ioan.17.9.

MVNDVS nemo coram Deo, Iob.25.4. mundi corde, Pſal. 24 4. & 51.12. & 73.1. Matth.5.8. 1. Pet.1.22.

[MVNDVS substantiuè, seu in subiecto consideratus, sequentes acceptiones & significationes habere videtur, quas ad classes captu faciles reuocauimus in gratiam iuuenum studiosorum.

1. Est igitur Mundus, ingens illa machina, cælum & terram, & omnia quæ in eis continentur, comprehendens.

2. Orbis & ambitus terrarum: Terra in qua filij Adæ viuunt ad tempus.

3. Quicquid extra veri Dei in Christo notitiam & reuerentiam homines in mundo, vt pretiosum & sibi conducibile, ambiunt, cupide retinent, & deflent amissum.

4. Electi Dei, ex genere humano & mundo collecti.

5. Homines omnes, tum Iudæi, tum Gentiles, non regenerati.

6. Impij qui ante diluuium vixerunt, vt Apostolus Heb. 11.7. & Petrus, c.2. ep.2. v.5. testantur.

7. Iudęorum gens, sæpe apud Ioan.7.4. & 8.26. & 12 19. & 14. v.19.22. & 18.20.

8. Mundi elementa dicuntur Ceremoniæ legales Iudęis traditæ, Gal.4.3. Coloss.2. v.8 20.

9. Mundus muliebris, Esther. 2. v. 3. 9. Ezec. 16 7. & 23.40.

MVNDVS adiectiuè, seu in adiecto consideratus, habet sequentes notationes.

Mundus Deus, Abac.1.13.

Mundus, munda, mundum, artificialiter, & in superlatiuo mundiss. Exo.25. v 11 17 31. & 37.29. Leuitic.24.4.2. Par. 13.11. Dan.7.9 Matth.23 26. & 27.59.

Mundus, legaliter & typice, Leuitic. 4.12. & 10 10. & 11. 36. & 13.6. & . Num.18. v 11.13 & 19. v.9.18. 19. Deut.14. v.11 20. 1. Sam.21.4. Esai.1.16. & 66. v 17 20.

Mundus, spiritualiter, Iosu.2.20.2. Sam.3.28. Iob.10 14. & 14.4. Psalm.24.4. & 51 12. Prou.6.29. & 20. v. 9.11. & 21.8. & 30.12. Eccles.9.2. Ezech.36 25. Malac.1.11. Mat.5 8. Luc.11.41. Ioan.13. v.10.11. & 15 3. Rom.14 20. Tit.1.15. Hebr.10.22. Iacob.1.27.

Mundus, supernaturaliter, Iob.15.15. & 25.5. Mundus cælesti quadam & plane mystica ratione, Apoc.15.6. & 19. 14. & 21. v.18.21.]

MVNDITIES interior & exterior commendatur, Matthæ 23.25

23.25.Luc.11.39.2 Cor.7.1.(V.Gen.17.1. Exod.20.17.Leuit. 19.2.Deut.30.6.Ier.4.4.Isa.1.16.1 Thess.4.3.Heb.12.14.Ioh. 13.9 10.A Deo est,Ps.51 12. per Spiritum S.in Filio,Act.15. 9. 1 Cor.6.11. nos semine sui Verbi per S. S. regenerante, Ioh.15 3.Gal.6.15.1 Pet.1 23.)

MVNVS: Munera accipiunt filij Israel Iudices, & malè iudicant,1 Samu.8.3. munera accipiens Giezi,leprosus fit, 2 Reg 5.versic.21.27. munera accipiens vt occidat innocentem,maledictus,Deuter.27.25. munera non accipit Deus, Deut.10 7.munera non accepit Elisæus à Naaman gentili,quem sanauerat,2 Regum 5.16. munera non accipienda,Exodi 23.8.Deut.16.19.& 27.25.1 Sam.8.3 & 12.3.1 Reg. 13.7.2.Reg.5 16.Psalm.15.5.Prou.15.27. & 17.23. Eccles.8.3. & 20 10.Esaiæ 1.23.& 5.23.Ezech.13.19.& 22.12.Amos 5.12. Mich.3.11.

MVNERVM acceptio periculosa,Gen.14.23.Exodi 23 8.Num. 22.v.7.8 17.Deut.16.19.& 27.25.Iudic.16 5. 1.Sam.8.3 & 12. v.3 4. 2 Sam.16. 1 Iob.15.34.& 36.18. Psalm.15.5.& 26 10. Prou. 15. 27. & 17.23. & 22.9. Esaiæ 1 23.& 33.15.Mich.3.11. Eccl.4 36.& 7.6.& 20.31. Matt.28.v.12 15. Act.24.v.26 27. Iudæ v.16 *Munerum oblationis & exhibitionis exempla:* Rex Sodomorum Abrahæ, Gene.14.v.21.22.Iacob Esau fratri, 33.v.9.10.Iosepho,43.11.Israelitæ ad Tabernaculum,Exodi 35.v.20.21 22.Ahud Regi Eglon,Iudic.3.17. Regina Saba Salomoni,1 Reg.10.10.Salomon Reginę Saba,v.13.Tohi rex Hemath Dauidi, 2 Samu.8 9. Asa Regi Benadad, 1 Reg.15.18.Rex Babyloniorum Ezechię Regi,2 Reg.20.12. Achaz Regi Assyriorum, 2 Paral.28.21. Magister militiæ Ieremiæ, Ierem.40.5. Nabuchodonosor Danieli,Dan.2. 48.Magi Christo,Matt.2.11.

Munerum recusationis in tempore à piis factæ exempla: Abraham, Genes.14.22.Vir Dei,1 Reg.13.8. Elisæus, 2.Reg.5. v.15.16. Dauid, 2 Sam.22.24. Daniel, Dan.5.17.Petrus,Actor.8 20. Muneribus multa obtineri. *Muneribus inhiantium exẽpla:* Filij Samuelis,1 Sam.8.3.Giezi,7.2.Reg.5.v.20. 21.Custodes sepulcri Christi,Matth.28.12.Felix,Actor.24. 26 27.

MVRES aurei Philistinorum, 1 Sam.6.5.

MVRMVRATIO cauenda, 1 Corint.10.10 Philipp.2.14.1 Petr. 4.9. *Murmurationis exempla:* Cain, Genes.4.14.Israelitæ, Exod.5.21.& 15.24.& 16.2.& 17.3.Num.11.1. & 13.31.& 14.2. & 16.41.& 20.3,& 21.5.Deut. 1.26.Pharisæi, Matth.9.11.&

12.2.& 15.2.Mar.2.6.Luc.5.30 Mercenarij, Mat.20.11.Discipuli Christi,26.v.8.9.Scribæ & Pharisæi, Mar.2.24.& 7.5. Lucæ 6.2.& 15 2.& 19.7. Iudæi, Ioan 6. v.41.52. Discipuli quidam,v.60.Turba 7.32.Iudas Iscariotes,12.v 4.5.Græci aduersus Hebræos,Act.6.1.Vide IMPATIENTIAE & murmuris exempla.

Murmurationis pœnæ exempla: Israelitæ, Num.11.1.& 14.36 37.& 16 49.Maria soror Mosis,12.10. Vide IMPATIENTIA.

MVRVS pro mœniis.Muri Ierichuntis corruunt. V. MIRACVLA.Muri Ierusalem instaurantur, Nehem.3.1.&c.& 12.27.murus pro præsidio,1 Sam.25 16.Ier.1.18. Murus æneus Ieremias ipse.15.20.

MVSICA instrumenta, vt Ecclesiæ ruditati & pueritiæ conuenientia, diuinis olim celebrandis laudibus adhibita, 2 Sam.6.5.1 Paral.15.16.& 25.1.2.Paral.5.12.& 29.25.Psalmo 33.2.& 43 4.& 57.9.& 71.22.& 81.3.& 92.4, & 98.5. & 108.3.& 144.9.& 147.7.& 149.3. & 150. versic.3 4. Musicorum instrumentorum sumta comparatione docetur vsus interpretandi Scripturas,1 Cor.14.7.abusus tollitur, versic.10.&c.

MVTARE gloriam Dei quid sit,V.DEI gloriam mutare,Mutatur homo in alium virum à SpirituDei,1 Sam.10.6.Mutatio status in Israel prædicitur, Amos 8.10.

MVTVS Deum authorem habet, Exodi 4.11. *Muti extraordinarij exemplum* Zacharias,Lucæ 1.22.sanatur v.64.&c. Mutus surdus sanatur,Marci 7.32.&c. Mutus Dæmoniacus sanatur,Matt.9.32.V.MIRACVLA.Mutus Spiritus, pro Spiritu qui mutum reddit eum, quem tenet ab effectu sic dictus:metonymia,Marc.9.v.17.sanatur 25.

MVTVVM dandum proximo,Deut.15.8.Mat.5.42. Lucæ 6.35. mutui lex, Exodi 22.14.

MVTVA dilectio commendatur à Christo, Ioan. 15. v.12.17. adhortatio ad eam, 1 Thess.4.9. (Vide CHARITAS, DILECTIO. Mutua fides quid vocetur à Paulo, Vide FIDES mutua.)

Μύαγρος,idolum Græcorum, V.BEELZEBVB.

MYRRHA,arbuscula est in Arabia nascens, cuius cortice inciso defluit lacryma etiam myrrha dicta: Eius præcipua virtus est vt mortuorum cadauera incorrupta conseruet. Magi Christo recens nato myrrham offerunt. Matt. 2.11. V.Ioh.19.39.

MYSTE-

MYSTERIVM: *Primò*, hoc vocabulo arcana non quæuis, sed sacra & profanis hominibus minimè committenda significabantur, Matth.13.11. Quamobrem etiam Græcis ita sunt vocati sacri symbolici & figurati Christianorum ritus, quos Latini Sacramenta, à solenni (vt docti autumant) iureiurando vocârunt. *Secundò*, Mysterium fidei, pro Euangelico munere, 1 Timoth.3.9. *Tertiò*, Mysterium pro Euangelio, Vide EVANGELIVM. *Quartò*, non tam pro Euangelica doctrina, quàm Gentium vocatione, Roman.16.25. vt explicatur Ephes.3. vers.4.5. *Quintò*, Mysterium iniquitatis pro Antichristianismo, 2 Thessalon.2.7. mysterij nomen in fronte Meretricis magnæ inscriptum Apoc.17.5. *Sextò*, mysterium pro arcano. Vide ARCANVM. Mysteria releuat Deus. Vide DEVS. *Septimò*, Ecclesiæ & Christi coniunctio, mysterium, Eph.5.32. Magnum est pietatis mysterium, Deus conspicuus factus in carne, 1 Timoth.3.16. *Octauò*, mysterium in malam partem, 1. Cor.14.2.

N

NAAMA vxor Solomonis, mater Roboam, 1 Reg.14.21.2 Paral.12.13. (.i.decor.)

NAAMAN princeps militiæ leprosus, 2 Reg.5.1. curatur, v.14. eius in Deum & ministrum Dei Elisæum gratitudo, v.15.17: (.i. iucundus pulcher.)

NAAS pater Abigail, 2 Sam.17.25. (.i. Augur, vel serpens.)

NAAS rex Ammonitarum, Iabes Galaad obsidet, 1 Sam.11.1. eius ferocitas, & in Israel odium, v.2. vincitur, v.11. moritur, 2 Sam.10.1. Amicus Dauidis. v.2.

NAASSON V. Nahasson.

NABAL (id est stultus, 1 Sam.25 26.) vir ditissimus, ibid.v.2. ferox & inhumanus, v.3. Dauidis seruis victum denegat, v.10 à Deo percussus moritur, v.38.

NABAAM idolum. V. IDOLORVM catalogus.

NABO, Babyloniorum idolum, Esaiæ 46.1. Vide IDOLORVM catalogus.

NABOTH, vineam suam Regi Achab dare recusat, 1 Reg 21.3. Leuit. 25.23.&c. ob id supposito crimine lapidatur, v.13. mors eius vindicata 1 Reg, 22.38. (.i. Prophetia.) V. cap.21. 19.2. Reg.9.36.

NABVCHODONOZOR potentissimus Rex Babylonis, Ierem.

27.6. inuadit Ægyptum, 2 Reg. 24.7. Ieremiæ 46. 2. contra Iudam ascendit, 2 Paralip. 36.6. Ierusalem obsidione cingit, 2 Reg. 25.1. Ierem. 39.1. Dan. 1.1. iuxta prophetiam, Ierem. 25.8. & 32. 28. seruus Dei appellatur, 27.6. & 43.10. Ezech. 29. v. 18. 20. erigit auream statuam, Daniel. 3. 1 Regno pulsus bestiarum more viuit, 4. 30. &c. ingens eius superbia dominij amplitudo & crudelitas explicatur, Esaiæ 14. vers. 28. Nabucadnezar. i. prophetans eiusmodi angustiam.

NABVZARDAN, Dux militiæ Regis Babylonis, destruit domum Dei, muros Ierusalem, & populum qui remanserat, transportat cum omnibus vasis Templi in Babylonem, 2. Reg. 25. 8. Ier. 39. v. 9. 11. & 52. 12. liberat Ieremiam ex carcere 39. 11. (.i. prophetans gladium iudicij.)

NACHOR, auus Abrahæ, Gen. 11. v, 24. 25. (requies lucis.)

NACHOR, Abrahæ frater nascitur, Gen. 11. 26. Melcha vxorem ducit, v. 29.

NADAB, Aaronis filius, nascitur, Exo. 6. 23. hic cum fratre Abihu alienum ignem Deo offert, Leuit. 10. 1. igne cœlitùs immisso vorantur, vers. 2. Num. 3. 4. & 26. 61. 1 Paral. 24. 2. (.i. spontaneus.)

NADAB Ieroboami filius, Rex Israel constituitur, 1 Reg. 14. 20. quo tempore regnauit, 15. 25. patris impij impia vestigia sequitur, v. 26. à Baasa occiditur, v. 27. 28.

NAHASSON filius Aminadab, Princeps & Dux Tribus Iuda Numer. 1. 7. & 2. 3. & 7. 12. Matth. 1. 4. Luc. 3. 32. (.i. augurium.)

NAHVM Propheta: eius contra Assyrios vaticinium, Nah. 1. 1 prædicat in Niniuem, 1. 2. 3. capitibus. (Consolator.)

NAIN vrbs Galileæ, vbi suscitatur filius viduæ, Luc. 7. 11.

NANAEA idolum. V. IDOLORVM catalogus.

NARCISSVS Claudij Libertus, insigne Ecclesiæ Romanæ membrum, Rom. 16. 11.

NARDVS pro vnguento nardino, Marc. 14. 3.

NATALIS sui conuiuium celebrat Herodes, Marc. 6. 21.

NATHAN filius Dauidis, 2 Sam. 5. 14. (Donatus.)

NATHAN Propheta, Dauid, ne Templum ædificet, Deo authore suadet, 2 Sam. 7. 5. ad Dauidem, vt eum de adulterio & homicidio coarguat, mittitur, 12. v. 1. 9. Dauidi peccatum agnoscenti veniam à Deo denunciat, v. 13, &c.

NATHANAEL Suar filius, Numer. 1. 8. Tribus Issachar Princeps fuit, 2. 5. & 10. 15. (.i. Donum Dei, vel à Deo datus.)

NATHA-

NATHANAEL Galilæus, verus Iſraelita, in quo dolus non eſt, Ioan.1.47. Chriſtum pro Meſſia agnoſcit, & illi credit v.49.50. videtur à Chriſto, v.48. manifeſtat ſe illi Chriſtus. cap.21.2.

NATIVITAS Chriſti, qua ex virgine Maria Bethlemi in lucem eſt editus: Luc.2,4 Mat.2.1.2. Eius fines & vſus Heb.2.14.& 8 3 & 2.17.& 4.15.& 1 Ioh.3.5.Rom.8.3.

[NATIVITAS Chriſti hominis ſpiritualis ſeu regenerati Natiuitas hominis naturalis. natiuitas, ſeu potius ortus animantium & rerum variarum. De his multa occurrunt dicta in ſcripturis S.]

NATVRA: *Primò*, pro re ipſa, ſeu verè, Gal. 4.8. *Secundò*, pro ſenſualitate, vt vocant, 2 Petr.2.12. *Tertiò*, pro ea quæ naſcendo nobis comparatur, prærogatiua, Gala.2.15. *Quartò*, pro qualitate naturaliter eſſentię inhęrenti, 2 Pet.1.4 Vocat enim eo loci Petrus naturam, non ipſam οὐσίαν, ſed certas (vt ita loquar) qualitates: quas Dei virtus in nobis efficit, vt hactenus Dei imago ſimus, veluti cùm nos cœleſti ſapientia, boni amore, vitij odio, & veris virtutibus imbuit: vt etiam accipi ferè conſueuit naturæ nomen pro naturæ rerum diſpoſitione & efficacitate.

Sic imago illa fuit hominis, ante lapſum naturæ: & poſt lapſum contrà, vitioſa omnis illa totius hominis qualitas, quæ Vetus homo dicitur, & caro, cui opponitur, quod Spiritus Dei in nobis efficit, ideóque tum Nouus homo, tum Spiritus vocatur. Pro corruptione per peccatum in naturam inuecta, ſeu pro natuta non qualis eſt ab initio creata, ſed vt eſt in Adamo corrupta & ab eo in poſteros deriuata, Rom.11.24. Epheſ.2.3. Naturæ impuritas, Iob.25.4.

NATVS ex Deo, Ioan.1.13.1. Ioan.5.4. peccatum non facit, 3 9.

NAVFRAGIVM Pauli, Act.27.59.2. Cor.11.25. Quorumdam circa fidem. 1 Tim.1.19.

NAVIGIVM cathedra Chriſti docentis Luc.5.1.&c.

NAZARETH viculus Galileæ Chriſtum aliquantiſper alit, Mat.2.23. Luc.4 16.& ob id Nazarenus vocatur, Mat.2.23. Nazareni Chriſtum ſpernentes, 13. 54. Marc. 6. 2. Luc. 4. 22. præcipitare eum conantur è ſupercilio montis, 4 29.

NAZARAEORVM ſecta, Act.24.5. Nazaræorum lex, Numer. 6. 2. &c. Samſon Nazaræus, Iudic. 13.5. & Samuel. 1. Sam.

11. & Christus , qui ex toto genere humano segregatus est, & consecratus Deo, vt nos propter eum consecremur: Ioh. 17. 19. Ego pro eis sanctifico meipsum, vt sint & ipsi sanctificati per veritatem. Nazaræi autem dicebantur, qui votum ad tempus habebant in Lege: August.

NEBO mons, quem Moses conscendere iubetur, ibidem moriturus, post aspectam terram promissam. Deut. 32. 49. & 34. 1.

NEBVLA impletur Templum, 1 Reg. 8. 10. V. Nubes.

NECESSITATES Pauli 2 Cor. 6. 4. Dauidis, 1 Sam. 21. 1. &c. Sanctorum, Rom. 12. 13.

NECHAO Rex Ægypti, 2 Reg. 23. 29. 2 Par. 35. 20. & 36. 3.

NEGARE Christum, Vide ABNEGATIO. Negaturus est & Christus illum, qui ipsum negauerit, Matt. 10. 33. Marc. 8. 38. Luc. 9. 26. & 12. 9. 2 Tim. 2. 12.

NEGLIGENTIA: *Negligentiæ & acediæ exempla*: Filij Iacob, Gen. 42. v. 1. 2. Israelitæ, Num. 21. v. 4. 5. Abner, 1 Sam. 26. v. 13. 14. 15. 16. Isboseth, 2 Sam. 4. v. 5. 6. Pontifex & Sacerdotes, 2 Reg. 12. 7. Ionas, Ion. 1. 5. Operarij, Matth. 20. v. 3. 6. Fatuæ Virgines, 25. 5. (V. Pigritia & Acedia.)

NEGOTIATIO, Vide EMERE & vendere. *Negotiantium exempla*: Patriarchæ, Gen. 34. 21. Madianitæ, 37. 28. Negotiatores Regis Solomonis, 2 Paral. 1. v. 16. 17. alij Negotiatores, Nehem. 13. 20. Principes Tyri, Esa. 23. 8. Negotiatores Tarscinenses, &c. Ezech. 27. v. 12. 13. Profanantes. Templum Dei, Matth. 21. 12. Mar. 11. 15. Luc. 19. 45. Ioan. 2. 14. 15. Negotiatores Babylonis, Apoc. 18. 11.

NEHEMIAS (i. consolatio Domini) Hecheliæ filius, Neh. 1. 1. orat pro suo populo, v. 5. 6. Pincerna est Artaxerxis, v. 11. mittitur in Iudæam ad ędificandum quæ erant destructa, 2. 9. coram populo verba Legis recitat, 8. 4. appellatur Athersata, v. 9.

[NEHVSTAN, idolum. Vide Idolorum Cathalogus.]

NEMROD, (Vide NIMROD, i. Auarus dominator.)

NEMESIS inhumana, siue ἀστοργία (quam intellexisse videtur Paulus, 2 Tim. 3. 3.) est quæ de alieno commodo & felicitate cruciatur, aliena autem calamitate & damno delectatur.

NEMO, pro perpaucis, qui penè nulli videri possunt cum cæteris collati, Ioan. 3. 32.

NEMVS plantat Abraham in Bersabee, Gen. 21. 33.

NEPHTHALI

NINIVE ab Assur extructa, Gen.10.11. nuncupatur ciuitas magna, ver.12.&ciuitas sanguinum, Nah.3.1. malitia vrbis Niniue, Ion. 1.2. pœnitentia, 3.5. Matth. 12.41. quantitas, Ionæ.3.3. ruina prædicitur v.4. Nah.1.1. & 2.1. & 3.1. &c. Soph,2.13. Niniue stabit in iudicio, & condemnabit obcæcatos Iudæos, Mat.12.41.(1. pulchra, seu habitata.)

NISAN mensis nomen, Esth.3.7.(V.Mensis.

NIX, est nubis dissolutio, quæ in guttas quidem propter nimium frigus eam cõstringens eliquari non potest, sed in floccos & densiores quasdam partes à figure compactas, & albicantes, à Deo rumpitur, & in terram decidit Iob.38.22. Pro.26.1. Ignis, grando, nix, ventus turbineus, efficiens verbum eius: Psal.148.8. Fœcundat terram: Isa.55.10. Psal.147.16.

NO vide Heliopolis

NOADIA Pseudoprophetissa, Neh.6.14.

NOBE ciuitas, Sacerdotum in terra Beniamin, vnde sic dicta, Num,32. 42. à Saule deletur, 1 Sam. 22. 19. Neboh, 1. Propheta).

NOBILES pauci in Ecclesia Corinthiorum, 1 Cor. 1.26.

NOBILITATIS ratio vtcunque habenda. *Exemplum*: Iehu, 2. Reg.9.34. V. Iacob.2.1 2.3.4.

NOCTVA: eam non comedunt Iudæi, Deut.14.15.

NOE (id est quietus, vel quietè recreans & consolationem adferens, Gen.5.29.) filius Lamech, nascitur, v.28. nominis ratio, v.29. Deo gratus est, 6.8. iustus & pius, v.9. arcam construere iubetur, v.14. eam fide ædificat, Hebr 11 7. ingreditur illuc, Genes. 7. 7. egredi ex ea iubetur, 8. 16. integrum annum commoratus est in arca, vt patet ex collatione horum duorum locorum, 7.11. & 8.14. Altare Deo erigit, 8.20. benedicitur à Deo, 9 1. accipit signum fœderis, arcum cœlestem in nubibus, v.8.14. terram colit, vitémque serit, v.20. ebrius à filio deridetur, v.21.22. iustitiæ præco fuit, 2 Petr. 2 5. eius vitæ tempus, Gen.9.28. commendatur, 2. Pet 2.5. Noë tempora, Matt.24.37.

NOEMI vxor Elimelech, Ruth.1.2. nuribus suis piè consulit, v.8.& 2.22.& 3.1 (Naami.1 pulchra, suauis).

NOLIM vos ignorare, Rom.1.13.1.Cor.10.1.1.Thess.4.13. Hebraica μείωσις pro, velim vos hoc in primis expendere.

NOMEN, sequentibus distinctionibus explicatur.

1. Nomen Dei, Iehouæ, seu Domini, i. quicquid de Dei maiestate cogitari vel enuntiari potest, quingenties occurrit in Scripturis.

2. No-

2. Nomen Dei Patris, Exo.23 21. Deut.18.19. Prou.30.4. Matth. 28.19 Ioan 5.43. & 10 25. & 12.28. & 17.v. 6.11.12.26. Heb.2.12.& 13 15. Apoc.14.1.

3. Nomen Filij Dei, qui patribus olim apparuit & tandem in carne manifestatus est, Gen.32.29. Iudic.13 v. 6.17 18. Psal.72.17. Prou.30.4. Cantic 1.3. Esai.7 14. & 95. & 49.1. Ierem.23 6. Zach.6 12. Matt. 1.v.21.23 25. & 7.22. & 10.22. & 12.21. & 28.19. Ioan.1.12. & 14 13. & 16.23. Act.2. 38, &c. sæpiss. in N.T.

4. Nomen Spiritus S. Matth.28 19.

5. Nomen Angeli, Ephes.1.21. Philip.2.9.

6. Nomen Diaboli, Marc.5.9. Apoc.9.11. V. Abaddon.

7. Nomem hominum, vel proprium, vel indefinitum, aut correlatum & vocationes respiciens.

8. Nomen Ecclesiæ, Psal.45.18. Esa.43.1. & 44 5. & 48. v.1 19. Ierem.11.16. & 33 16.

9. Nomen idolorum, Exod.23.13. Deut.18.20. Ios.23.7. 1 Reg.18.v.24.26. Psal.16.4: Ose.2 17. zach.13 2. V. Idololorum Catalog.

10. Nomen variorum locorum.

11. Nomen Mortis, Apoc 6 8.

12. Nomen mysticum, Apoc.2.17. & 13.v.1,17. & 14.11. & 15.2. & 17.v.3.5.

13. Nomen rei vel creatæ & naturalis, vel artificio factæ, Gen.2.11. &c.20. Exod.16 31 & 17 15. & 33.7 1 Reg. 7.21.52. Reg.18 4.

14. Nomen stellæ, Psal.147.4. Esai.40.26. Apoc.8.11.]

NOMEN: Nomen pro amplitudine, vel excellentia, sed cum re ipsa coniuncta, Ephes.1.21. Philip. 2 9. Pro dignitate ac præstantia, Hebr. 1.4. pro notitia, Rom. 1. 5. Nomen nouum electis datum, Apoc.2.17. Nomen Domini, (Vide DEI nomen.) Nomen Domini IESV, ex Hebræorum idiotismo idem declarat quod Dominus IESVS, 1 Corin. 1.10. Nomem Christi nominare dicitur, qui colit Christum, & tanquam fidelis ab eo cognominatur, 2 Tim.2.19. Nomine Christi aliquem recipere, est Christi causa excipere, quòd ipsi hunc honorem habeat receptor, Mar.9.37. Nomen pro celebri illa virtute Dei, quam testatur quisquis Deum appellat, Mat.7.22. Nomen Dei auditũ vbique, 1 Reg.8.42. non assumendum frustra, Exod.20 7. polluitur periurio, Leuit. 19. 12. Nomen Dei, Sum qui sum, Exodi 3. 14. Nomen Dei inuocare su-

per aliquem, Numer.6.27. in nomine Domini benedicit Dauid populo, 2. Sam.6.18. sic maledicit Elisæus liberis peruersis, 2. Reg.2.24.

Nomen patris inuocatum super Ephraim & Manassem, Genes. 48. 16. vbi, nomen patris & maiorum vocari super Ephraim & Manassen, est nominari vel vocari nomine patris & maiorum, vt & reliqui Filij Iocob. ¶ Frustrà ergò, imò impiè ex hoc loco Sanctorum inuocatio à Papistis stabilitur. Similes Phrases extant, Genes.48.16. Deut.28.10. Esajæ.4.1.4. Esdr.4.25. Dan.9 v.18.19. In nomine Domini venire quid sit, Vide VENIRE. Nomen facere, Vide FACERE nomen. In nomen alicuius baptizari quid sit, Vide BAPTIZARI.

Nominum impositionis exempla: Eua, Gen.3.20. Seth, 4. 25. Noe, 5.29. Ismael, 16 11. Sara.17.15. Isaac.v.19. Moab.19. 37. Ammon. v.38. Esau.25.25. Iacob.v.26. Ruben.29.32, Simeon.v.33. Leui.ver.34. Iuda.35. Ioseph.30.24. Beniamin, 35.18. Manasses.41.51. Ephraim. v.52. Moses, Exodi. 2.10. Gerson & Eliezer, v 22. & 18.ver.3.4. Samuel, 1 Sam.1.20. Loruhama, Ose.1.6. Loammi, v.9. Ioannes, Luc.1.v.60.61. 62. IESVS. 2.21.

NOMINA Filiorum Israel in Sacerdotis pectore insculpta, Exodi. 28.29. nomina blasphemiæ, Apocalypsis 13.1.

NON posse, pro nolle, Marc. 6.5. hoc enim est Dei velle, quod posse, teste Tertuliano. Vide POSSE.

NOSSE, pro agnoscere, approbare, gratum & sibi coniunctissimum habere, Hebraismus, Psal.1.6. & 37.18. Ioan.10. 14. 2. Timot. 2.19. Apocal. 2.24. Non nosse, contrà, pro displicere, non approbare, gratum non habere, repellere, Psal.1.6.& 37.18.&c. Matth.7.23.& 25.12.

NOTA vniuersalis, pro signo (vt vocant) indifferentiæ & indefinitæ, 2 Reg.8 9. Rom.12 3. 1. Corinth.12.6 Col.1.23. 1 Timoth.2.v.1 4.6. Hebr.13 4. Iac.1 5.1. Ioan.2.2. Nota vniuersalis restringenda ad filios Ecclesiæ, Ioann.6.45. vt disertè additur Esa.54.13. id est, ad eos, qui ordinati sunt ad vitam æternam, Act.13.48. Sic restringenda est, Matt. 23.3. vt patet ex Matt 16.6. Sic particula *Omnis* non complectitur singulos homines, sed omnia Christi membra in vnum corpus coniungit, vt restringitur illa ad solos fideles, Heb.2.9. solam Ecclesiam etiam complectitur, Col.1.20. quam alibi Apostolus Mundum simili dicēdi genere

genere appellat, 2 Cor. 5.19 Restringenda item est ad id de quo agitur, vt 1 Cor. 8.1. & 10 v. 23.33. & 11 2. & 15.28.

Tollit præterea eadem nota vniuersalis discrimen ordinum & ætatum, 1 Cor. 11.4. personarum, Gal. 3.26. &c. gentium, Rom. 11.32. Col. 1.28. (V. omnis).

NOVACVLA non raduntur pili Nazaræorum, Num. 6.5.

NOVISSIMA præuidenda, Deuter. 32.29. nouissima tempora, 1. Timoth. 4.1. 2. Timoth. 3.1. 2. Petr. 3.3. Nouissimi primi, Matth. 19.30. & 20 16. Marc. 10 31. Lucæ. 13.30.

NOVITAS vitæ ex Hebræorum idiotismo, pro noua vita, Roman. 6.4. in ea ambulandum est. ibid. Vide REGENERATIO.

NOVAE linguæ pro peregrinis, & quibus nunquam antea vsi essent, qui singulari Spiritus munere repentè euadebant earum periti, non autem pro recenter fabricatis, alioquin nullus earum inter homines vsus esset, nisi & intelligerentur ab eis, Marc. 16.17. alibi dicuntur aliæ & diuersæ linguæ, Act. 2.4. noua creatura in Christo, Gal. 6.15. nouus homo, Ephes. 4. 24. nouum cœlum & noua terra post mundi inuocationem, Esai. 65.17. & 66.22. 2. Petr. 3.13. Apocal. 21.1. nouum Testamentum, Ierem. 31.31. Matth. 26.28. Mar. 14.24. Luc. 22.20. 1. Corinth. 11.24. Heb. 8.8. & 9.15. & 10.16. & 13.20. nouum nihil sub cœlo, Eccles. 1.10.

NOX Dei verbo creata, Genes. 1.5. Psalm. 104.20. sint tenebræ diei vicissim succedentes: Gen. 8.22. Finis Psalm. 104. 20. nox pro Dei ignoratione, Rom 13.12. 1. Thess. 5.5. Nox pro afflictione grauissima, Mich. 3.6. (Ioan. 9 4. pro tenebris.)

NVBES, est corpus quoddam vel ex vapore in sublime exhalato & sublato concretum, vel ex aquis illis cœlestibus in expansione constitutis condensatum & compactum. Nubium autem aliæ steriles sunt & pluuia carent, aliæ fœcũdæ, quæ pluuiam effundunt Iob. 36 29.30. Iud. v. 12. pro. 25.14. Iob. 38 27. & 37.11.

NVBES Tabernaculum operit, Exodi. 40. vers. 34.35. Num. 9 15. Deus in nube apparet Mosi, Exodi. 19. v. 9. 16. & 24. v. 15.16. Deus in nube super oraculo appariturus, Leuit. 16.2. nubes rore concrescunt, Prouerb. 3.20. nubes in occasu orta, pluuiæ signum, Lucæ. 12.54. in nubis columna apparet Deus Mosi, Deuter. 31.15. in nube loquitur Deus Mosi, Exod. 33.9. Numer. 11.25. & 12.10. nubes discurrunt

magnificentia Dei, Deut.33.26.nubis candidæ visio, Apoc. 14.14.

NVBVNT priores, quæ maiores sunt ætate sorores, Genes. 29.26.prohibere ne quis nubat, doctrina est Dæmoniorum, 1. Tim. 4. 3. nubant qui se continere non possunt, 1 Cor. 7.9.in resurectione neque vxores ducunt, neque nuptum dantur, Matth.22.30.

NVDITAS inobedientibus, Deut. 28. 48.nudus Israel inter hostes, Exodi 32 25. nudi Adam & Eua, Genes.2.25. nudi vestiendi, Esa. 58. 7. Ezech. 18. 7.Matth.25.v.36.43. (Nuditas spiritualis, Ierem. 2.25.Nahum.3.5.Apocalip. 3.18.2.Cor.5.3.) Nudus vt in terram veni, sic nudus abibo: Iob.1.21.

NVDIVS tertius, Vide HERI.

[NVDVS spirituali quadam ratione, Ezech.16.v.7.22.39.& 23.29.Ose.2.3.Apoc.3.17.& 16.15.]

NVMERVS septenarius, pro multo, Psalm. 119.164.numerus finitus, pro infinito, Genes.31.7. Numer.14.22.numerus ternarius, pro extremo, 2 Corinth.12.8.numerus singularis pro plurali, 1 Timoth.2.15.numerus bestiæ, Apoc. 13.18.

NVNC interdum est particula συλλογιστικὴ, id est, illatiua, Ioan.8.40.& 18.36.1.Cor.7.14.& 12.v.18.20.interdum συναπτικὴ, qua in assumptionibus argumentorum vtimur, & significat idem quod Atqui, Heb.11.16.

NVNTIVS fidelis laudatur, Prouerb.25.v.13 26.Nuntio stulto vti ridiculum, 26.6.Nuntij Saulis prophetant, 1 Sam. 19.21.*Nuntij boni exempla.* Rebecca, Gen.24.28 Rachel, 29. 12.Filij Iacob.45 26.Iuda, 46.28. Vxor Manue, Iudic.13.10. Ionatha & Achimaas, 2 Sam.17.21.Nuntius Elisæi, 2 Reg. 5.10.Leprosi, 7.10.Nuntius Ezechiæ, 2 Paral.30.6.Mulieres resurrectionem Christi nuntiantes, Matth.28.8.Angelus, Lucæ 2.10.Septuaginta Discipuli, 10.17.Rhode, Act.12. 14.Petrus, v.16.&c.

Nuntij mali, tristis, & infelicis exempla: Cham, Genes. 9.22.Rebeccæ, 27.42.Iudæ 38.24.Iacobo, 37.32. Iosepho, 48.1.Pharaoni, Exodi 14.5.Regi Ierichuntis, Ios.2.2. Sisaræ, Iudic.4.12.Ioathan, 9.7.Viri de Beniamin, 1 Sam.4. 12.Vxori Phinees, v.19.Samueli, 15.12.Item Ionathas, Dauid, 19.2.Sauli, 24.2. vnus de pueris Nabal, 25.14.Amalechita, 2 Sam.1.16.Ioab, 3.23.Filij Remnonis, 4.8.Dauidi, 10. 5.& 12.18.& 24.13.Chusi, 18.32.Gad, 24.13.Salomoni, 1 Reg. 2.v.29.

2.v.29.41.Achab,19.1.Ministri viri Dei, 2 Reg.6.15.Regi Assyriorum,17.26.Eliacim,&c. 18. 37. Nuntij Iosaphat,2. Paralip.20.2.relictis captiuis, Nehem.1.3.Eunuchi,Esth. 4.4.Nuncij Iobi.Iob.1.v.14.15.&c. Esaias, Esa.38.8. Discipuli Ioannis,Matth.14.12. Principi Synagogæ, Lucæ 8.49.

NVPTIAE,pro conuiuio nuptiali,Matth.22.8. pro loco nuptiis celebrandis destinato,25.10.allegoricè,pro vita beata & immortali,ibid.Apoc.19.9.Nuptię celebrantur,Gen. 29.22.Iudic.14.10.Ioan.2.v.1.2.

Nuptiarum Secundarum exempla: Abraham, Gen.25.1.Abigail,1 Sam.25.42.Assuerus,Esth.2.17. Nuptiis interfuit Christus, Ioann.2.2. Nuptiarum parabola,Matth.22.11. Nuptialis vestis fides,ibid.ad nuptias Agni vocati, beati,Apoc.19.9.Nuptias benedicendi formula, Gen.24.60, Ruth.4.11.

NVTRIX vt fouet suos liberos, sic Paulus Thessalonicenses, nihil ab eis exigens,1 Thess.2.7. [Nux mystica, Cantic. 6.7.]

NYCTICORAX: eo non vescuntur Iudæi, Deuter. 14.7.

O

OBED,filius Booz ex Ruth,nascitur, Ruth. 4.13.suscipitur à Noemi, ver.16. nomen illi imponunt vicinæ,vers.17.Obed Dauidis auus,v.17.18.(i.seruiens.)

OBED-EDOM Gethæus,Arcam domo excipit, 2 Samu. 6.11.ob id à Deo benedicitur, ibid. & vers. 12. (id est seruiens terræ.)

OBEDIENDVM Deo,eiúsque Præceptis:& quæ merces constituta sit obedientibus, Genes.12.4.& 17.v.9 23.& 22.1. &c.26.5. Exod. 1. 17. & 15.26.& 19.5.& 20.6.& 23.v.22.25. Leuit.20.22.& 26.v.3.11.Deut.4.40.& 13.4.& 17.15.&c. & 24.8.& 27.10.& 28.v.1 12.Iosue 22.1.1 Sam.12 14. & 15.22.2 Reg.10.30.2 Paral.7 17.Prou.1.v.8 33.& 15.31.Esa.1.19.&48. 18.& 55.2 Ierem.7.23.& 11.4.& 17 24.Dan. 3. 16. Matth.4. 19.& 7.24.& 8.21.& 15.3.& 17.5.& 25.3. Luc. 5 4.& 10.16. Ioan.2.7.Actor.4.19.& 5.29.Roman.16.19. Phil.2.v.8.12.1 Thess.4 3.& 5.18.1 Pet.1,22.Iac.1.22.

OBEDIENTIA ὑπακοὴ, est fidelis & prompta iussus & mandati à magistratu, & ab eo qui præest, facti executio & præstatio à nobis exhibita, quantum in nobis situm est. Eph. 6.1.

OBEDIENTIA pro nouitate, 1 Pet. 1.2. Obedientia ex fide nascitur, Rom. 1.5. & 16.26. Heb. 11.7. Iudæ v.5. obedientia electionis effectus, 1 Petri 1.2. sacrificiis præstantior est, 1 Sam. 15.23. Eccl. 4.17. obedientia commendatur, Ierem. 35. v.18.19. Rom. 16.26. 2. Cor. 9.13. & 10.6. Eph. 5. v.8.10. Heb. 3.8. & 10.7. Iac. 4.7. 1 Petri 1.22. 1 Ioan. 2.3. & 4.6. (obedientia potior Deo quàm hominibus debetur. Vide MAGISTRATVS.) Obedientia parentibus debetur, Exod. 20.12. Deut. 5.16. Leuit. 19.3. Ephes. 6.1. Col. 3.20. obedientia erga Pastores & reliquos Ecclesiæ Ministros commendatur, Heb. 13.17. obedientia dominis carnalib. debita, Eph. 6.5. Col. 3.22. 1 Pet. 2.18. Obedientiæ bona, Gen. 26. v.4.5. 1 Reg. 9. v.4.5. 2 Paral. 7.18.

Obedientiæ exempla: Noe, Genes. 6.22. & 7.5. Heb. 11.7. Abraham, Gen. 17.23. & 22. v.3.10. & 26.5. Actor. 7.4. Heb. 11. v.8.17. Iacob, Gen. 28. v.5.7. Iacobi familia, 35.4. Ioseph, 37.13. Moyses, Exod. 3.13. & 4.3. & 7.6. & 40.16. Israelitæ, 24.3. & 39. v.31.42. Num. 1.54. & 2.34. & 9.18. Deut. 34.9. Iosu. 1. v.16.17. 2 Paral. 11.4. & 24.21. Moyses & Aaron, Exodi 3.13. & 4.3. & 7.6. & 24. versic. 3. Aaron & eius filij, Leuit. 8.36. Dauid, 1 Sam. 17.20. Iosaphat, 2 Reg. 6. v.21.23. Multitudo, 1 Esdr. 10.12. Nehem. 5.12. Esther. Esth. 2. v.10.20. Esaias, Esa. 6.8. Ezechiæ Regis legati, 36.21. Rechabitæ, Ieremiæ 35.6. Ioseph Mariæ Virginis sponsus, Matth. 1.24. & 2. v.14.21. Petrus & Andreas, 4.20. Marc. 1.18. Iacobus & Ioannes, Matth. 4.22. Marc. 1.20. Matthæus, Matth. 9.9. Marc. 2.14. Luc. 5. v.27.28. Discipuli Christi, Matth. 26.19. Luc. 22.13. Apostoli, Mar. 16.20. Luc. 9.6. Ioan. 9.10. Deipara Virgo cum viro suo Ioseph, Luc. 2. v.21.22.39.41. Christus, Esai. 50.5. Luc. 2.51. Ioa. 10.18. & 12.49. & 14.31. & 15.10. & 17.4. Phil. 2.8. Heb. 5.8. & 10.7. Petrus, Luc. 5.5. Actor. 10.33. Cæcus natus, Ioan. 9.7. Petrus & Ioannes, Act. 4.19. & 5.29. Paulus, 9.6. Ananias, v.17. Cornelius Centurio, 10.33. Romana Ecclesia, Rom. 16.19. Corinthiaca Ecclesia, 2 Cor. 7.13. Philippenses, Philip. 2.12. Timotheus, vers. 22. Thessalonicenses, 1 Thess. 1.6. Sara, 1 Petr. 3.6.

OBEDIENTIAE fictæ *exempla*; Aduersarij Dauidis, Psalm. 18. v.45

18.v.45.46. *Obedientiæ sceleratæ exempla*: Iudæi, 2 Par. 24.21. Vide MANDATIS impiis & inhonestis parentium exempla.

OBIRE, pro peragere & circuire, Matth. 10. 23. pro mori, 2.19.

OBIVRGATIONES in Ecclesia necessariæ sunt, 1 Corinth. 4.21. 2 Corinth. 2. 4. Ephes. 5. v. 11. 13. 2 Timot. 3. 16. & 4. 2. Vide CORREPTIO, &, MONITIO. *Obiurgationis exempla*: Dei ad Adam & Euam, Genesis 3 11. Dei ad Cain, 4 6. Dei ad Abimelech, 20. 3. Abimelech ad Baacum, 26. 9: Laban ad Iacobum, 31. 26. Ruben ad fratres, 42. 22. Mosis ad Aaronem, Exod. 32. 21. Angeli Domini ad Israelitas, Iudicum 2. v. 1. 2. Dauidis ad Saulem, 1 Sam. 24. 10. Dauidis ad Abner, 26. 15. Nathan ad Dauidem, 2 Sam. 12. 9. Ioab ad Dauidem, 19. 5. Eliæ ad Achabum, 1 Regum 18. 18. Eliæ ad Israelitas, v. 21. Eliæ ad Ochosiam, 2 Regum 1. 16. Elisæi ad Ioram Regem Israelis, 3. 13. Abiæ ad Ieroboamum, 2. Paral. 13 5. Iosaphat ad Achabum, 18. 7. Iehu ad Iosaphat, 19. 2 Zachariæ ad populum Israeliticum, 24 20. Prophetę cuiusdam ad Amasiam 25. 15 Sacerdotis ad Oziam, 26. 18. Nehemiæ ad Optimates Israelitarum, Nehemiæ 5. 7. Iobi ad vxorem, Iob 2. 10. Ieremiæ ad populum, Ierem 34. 17. Ioannis ad Herodem, Matth 14. 4. Marci 6. 18. Christi ad Discipulos, Matthæi 15. 13. & 16. 8. & 19. 14. & 26. 10. Marci 8. 17. & 7. 18. & 14. 6. Lucæ 8. 25. & 22 v. 46. 51. Ioan. 6. v. 43. 61. & 12. 7. ad Petrũ, Matt. 16. 23. & 26. v. 40. 52. Ioa. 18. 11. ad Iudæos, Marci. 9. 19. Luc. 9. 41. Ioan. 7. 19 ad Mercenarium, Matth. 20. 13. ad Turbam, Ioan. 6. 36. ad Herodem, Luc. 13. 32. ad Discipulos & ad Petrum Marc 14. 37. ad Scribas & Pharisæos, Lucæ, 5. 21. 22. & 6. 2. ad hypocritas, v. 41. ad Pharisæos, 11. 39. ad quendam hominem, Luc 12. 14. ad duos de Discipulis, 24. 25. ad Nicodemum, Ioan. 3 10. ad quendam Regium, 4. 48. ad Iudęos, 7. 19. ad Seruum Pontificis, 18. 23. Latronis ad socium suum, Lud 23. 40. Petri ad populum, Actor. 3 12. ad Sacerdotes, Principes & Seniores, 4 10. ad Ananiam & Saphiram, 5. v. 3 9. Stephani ad Iudęos, 7 51. Petri ad Simonem Magum, 8. 20. Pauli ad Elymam Magum 13. 10 Pauli & Barnabæ ad Iudæos, 13. v. 46 ad Lycaones 14. 15. Pauli ad Ananiam Sacerdotem, 23. 3. ad Nautas, 27. 21. ad Corinthios, 1 Cor. 1. 11. & 3. 3. & 6. 1. 2 Cor. 12. 11. ad Galatas, Gal. 3. 1. & 5. 7. ad Hebræos, Heb. 5. 12.

OBLATIO, Vide SACRIFICIVM. [Oblato Christi Ephes. 5.2. Heb. 10. v. 10. 14. 18. Oblatio legalis, seu ceremonialis sæpius repetita, in lib. Mosis, apud Prophetas: Act. 21. 26. & 24. 17. Heb. 10 v 5. 8. Malac. 1. 11. Rom. 15. 16. Ministerium Rom. 15. 31.] Oblationes propriorum filiorum, Leu. 18. 21. & 20. 2. Deu. 12. 31. & 18. 10. Iud. 11 39. 2 Reg. 3. 27. & 16. 3. & 17. 17. & 21. 6. 2 Par. 28. 3 Ps. 106. 37. Es. 57. 5. Ier. 5 31. & 15. 5. Ezec. 16. v. 20. 36. & 20 31. & 23 37. Oblatio debet esse sine vitio aut macula. Leu. 1 3 & 31. & 22. 19. Num. 28. v. 3. 31. Deut. 15. 21. Ecclef. 35. 14. Ezech. 43. Malach. 1. v. 8. 14. Oblationes Deo gratæ pleræque cœlitùs accenduntur, Genes. 4 4. & 8. 20. & 15. 17. Leuit. 9. 24. Iudic. 6. 21 & 13. 19. 1 Regnum 18 38. 1 Paral. 21. 26. 2 Paral. 7. 1. 2. Mach. 1. 22. & 2. 10. Oblationes quotidianæ, Exodi 29. 39. Num. 28 3. 1. Esd. 3. 2. Oblationum conuiuia cum gaudio celebrabantur, Genes. 31. 46. Exodi 18. 12. & 32. 6. Numer. 25 2. Deut. 12 5. &c. & 27. 7. 1. Sam. 1. 4. & 9. 12 &c. 16. 5. 2 Sam. 15 12. 1 Regum 1. 9. & 3 15. 1 Paral. 29. 21. Oblationes impiorum, Gen. 4. 3. 5. 1 Sam. 15. 21. Psalm. 40, 7. & 50. 7. &c. & 51 18. Prouerb. 15. 8. & 21. 17. Ecclef. 35. 15. Esaiæ 1. 10. &c. & 43. 23. & 61 8 & 66 3. Ier. 6 20. & 7. 20. 21. & 14. 12. Oseę 5. 6. & 8 13 & 9. 4 Amos 5. 22. Mich. 6. 7. Malach. 1. v 7. 13. Matth. 9. 13 & 12. 7. Marci 12. 33. Hebr. 10 5. ¶ Oblationem pro mortuis colligunt Pontificij ex 2. Machab. 12. v. 13. &c. Vide PVRGATORIVM.

OBLIVIO beneficiorum, Vide BENEFICIA. V. Esa. 1. 1. &c.

OBLIVISCENDVM non est Dei in diuitiis, Deut. 6. 21. &c. & 8. 11. V. Prou. 30. 8. 9. Nec Legis. 3. v. 1 Iacob. 1. 25.

[Obliuiscor, de Deo humanitus dictum, 1 Sam. 1 11. Psa. 9. 13 & 10, v. 11. 12. & 13. 2. & 42. 10. & 44. 24. 25. & 74. v. 19. 23 & 77. 10. Esai. 44. 21. & 49. v. 14. 15. Thren. 5. 20. Ose. 1. 6. & 4 6. Amos, 8. 14.]

OBLITVS Dei Israel affligitur, Deut. 32. 18. Iudic. 3. 7. obliti Dei peribunt, Deut. 9. v. 19. 20.

[OBSCVRITAS, Cęcitas spiritualis, Ps. 69. 24. Rom. 1. 21. & 11. 10. Eph. 4. 18.]

OBSECRAT Ephesios Paulus, Ephes. 4 1.

[Obsecratio, i. deprecatio, 2. Par. 6. v. 19. 35. Ps. 143. 1. Luc. 2. 37 & 5. 33. Rom. 10. 1. 1 Tim. 2. 1. Oratio, Deut. 4 7. 2 Par. 33 13. Petitio, Dan. 6. 13. 2. Cor 9. 14. Supplicatio, Prou. 18. 23. Eph. 6. 18. Phil. 4. 6. 1 Tim. 5. 5.]

[OBSEQVIVM

OBSEQVIVM, 2 Reg. 5. 2. & c. 2 Par. 24. 17. 2 Corint. 10. 5. Obsequium, cultus, Ioh. 16. 2 Rom. 9. 4. & 1: Ministerium, Rom. 15. 31. Opus fidei, Phil. 2. 17.]

OBSTETRICVM vsus longe antiquissimus, Genesis 35. 17. & 38. 28. Exodi 1, 15. Obstetricum in Ægypto pietas, ver. 17.

OBSTINATIO, cauenda, Deut. 10. 16. Psalm. 95. 8. Prou. 21. 29. Rom. 2. 5. 2 Tim. 3. 13. Hebr. 3. v. 8. 13 15 Obstinationis pœna, Esaiæ, 1. 20. Ierem. 19 15. Soph. 3. v. 1. 2. 3. *Obstinationis & præuaricationis exempla*: Cain, Genes. 4. 6. Pharao, Exodi 7. v. 13. 22. & 8. v. 15 19. 32. Hebræi, 2 Reg. 17. 14. 2 Par. 24. v. 19 21. & 30. 8. Sedechias, 36. 13. Iudæi Ierem. 5 3. & 44. v. 10. 17. Ioann. 19. 15. Actor. 7. 51. Israelitæ, Ezech. 2 4. Zach. 7. v. 11. 12. Baruch. 2. v. 7. 8. Amos 4. v. 6. 7. & c. Ierusalem. Matth. 23. 37. Luc. 13. 34. Principes Sacerdotum, Matth. 27. 4. Luc. 23. 10. Ioann. 11. 47. Vide DVRITIEI & indurationis exempla.

OBSTINATI neque legis concionibus, neque pœnis mouentur, nisi accedente singulari Dei efficacia. *Exempla*: Pharao tot miraculis à Mose, digito Dei editis non mouetur, sed magis induratur. Exodi 7. v. 13 22. & 8. v. 15 19. 32. & 9. v. 7 12. 34. & 10. 20. 27. Saul innocentia Dauidis toties demonstrata non conuertitur, quia Deus ipsius cor non mutat, sed indurat, iusto suo iudicio, 1 Sam. 17. 18. 19. & c. cap. Iudæi, Ierem. 2. v. 29 30. & 5. 3 & 6. v. 28. 29. & 7. v. 25. 26. & 15. 7. & 35. v. 14. 15. Israelitę, Amos 4. v. 7. 8. 9 10. Agg. 2. 18. Obstinatorum interitus, Ezech. 6 4. 11.

OBTRECTATIO, Est is animus, qui aliorum bona opera, vel peruersa interpretatione iis vitio vertit, & in mala commutat, vel debitam illis gloriam maligna æstimatione imminuit.

OBTRECTATIO damnatur, Leuit. 19 16. Psalm. 15. 3 & 34. 14. & 101. v. 5. 6. & 120. 2. & 140. 12. Prouerb. 4. 24. & 8. 13. & 24. v. 9. 28. R. 25. 23. Eccle. 10. 11. 20. Rom. 1 30. 2 Corinth. 12. 20. 1. Timoth. 3. 11 Tit. 3 2. Iac. 1. 26. & 2. 3. & 4. 11. 1 Petr. 2. 1 Col. 3. 8.

OBTRECTATORVM consortia fugienda, Prou. 24. 21. Obtrectatorum merces, Psalm. 109. v. 20 29. & 120. 3. Prouerb. 24. 22. *Obtrectationis & detractionis exempla*: Filij Laban, Genes. 31. 1. Vxor Putipharis, 39. v. 14. 17. Maria & Aaron, Numer 12. v. 1 2. Exploratores terræ. 14. 36. Multitudo, 16. 41 Filij Belial, 1 Samu. 10 27. Doeg Idumæus, 22 9.

Philistæi,29 4.Principes Ammonitarum,2 Samu.10.3.Absalom 15 3 Siba,16.3.Regum cum sociis,1 Esdr.4.13.Aman Esth.3.8.principes Iuda,Ieremiæ 38. 4. quidam Chaldæi, Dan.3 8.&c.Danielis hostes,6 13.Pharisæi,Matth,9.11.Iudæi,11.v.18.19.Luc.19.7.& 23.5.Ioan.7.12. & 8 48.& 9.v.16. 24.28,Domini famulę Pythonissæ,Act.16.20.Iudæi Thessalonicenses,17.7.Epicurei & Stoici Philosophi, v. 18. Iudæi Corinthij,18.13.& 19.9.Iudæi Asiatici, 21. 28. Barbari, 28. 4. Vide ACCVSATIONIS & falsò accusatorum exempla.

OCCASIO oblata non prætermittenda,Ps.32.6.Eccl.9. 10. Esai.55 6.& 65.12.Ier.13.16. & 21.12. Ose. 10.12.Matth.25.v. 10.13.Luc.13.v.24.25.& 17 22 & 19.26. Ioan.7.34. & 8.21.& 12 35.36.Rom.2.4.& 11.25. & 12 11.& 13.11,2 Cor. 6.v.1.2. Gal.6.10. Hebr.2.1.& 3 v.13.15 & 4 16.& 12.17.1 Petr.3.9. (V. Oculus erui iubetur.)

OCCASVS, vel plaga occidentalis Hebræis interdum à mari sumit denominationem, propter Mediterraneum scilicet mare,quod est ab occidente Chanaan, Gen.12 8.ideóque & ventus occidentalis,ventus maris appellatur, Exod.10. 19.Ezech.42.19.& 47.20.& 48.2.&c. Dan.8.4.

OCCISI,V.MORS violenta.

OCHOSIAS,filius Achab,Rex Israel constituitur, 1 Reg.22. 40.idolis seruit,v.54.matris hortatu, 2.Paral.22.3. læsus idolum consulit, 2 Reg. 1 2. ob id ab Elia reprehenditur, ver.16.moritur,versi.17 (Achaziahu.i.apprehendens dominum.)

OCHOSIAS,filius Ioram,regnum Iuda obit,2 Reg.8 25.2.Paral.22.1.impius est,2 Reg 8 27.à Iehu occidi iubetur,9.27. 2 Paral.22.9.

OCVLVS interdum, ex Hebræorum idiotismo pro toto hominis ingenio ponitur,& tunc mentis ipsius iudicium significat,Matth.6.22.Luc.11 34. eò quòd oculi sunt præcipui mentis indices. Oculus simplex & rectus, Matth.6. 22.Luc.11.34. Oculus malus, pro inuidia, Matth. 20. 15. Marc.7 22.Deuter.15.9. Oculus nequam, Genes.6.2.Prouerb.6 13. Eccles. 4 8. Matth.6.23.Marc.7.22.Luc.11 34.1 Ioan.2 16. Oculus allegorice & hyperbolicè erui iubetur. Matth 5.29. Sensus est. Si effugere vis æternum illud exitium, omnes occasiones, quibus ad obscœnas cogitationes impelli mentem senseris, vita etiam cum charissimarum rerum iactura: quamobrem etiam oculi dextri & manus

manus dextrę fit mentio, quòd dextrę partes sint chariores, cùm istis alioquin partibus etiam sinistris non minùs quàm dextris homines abutantur.

Oculus insatiabilis est, Eccl. 1.8. oculum eruenti, oculus eruendus, Exodi 21.24. Leuit. 24.20, Deut. 19.21. Matth. 5, 38. oculi aperiuntur Adamo & Euæ. Genesis 3.7. Balaamo, Num. 22.31. Cęco nato, Ioan. 9.10. aliis cæcis, Vide MIRACVLA. Aperiri dicuntur autem oculi Hebræis, cùm videndi vsus restituitur, Ioan. 9.10. quemadmodum & clausi dicuntur oculi cæcorum, qui videndi vsu carent, & luci non sunt peruij. oculi eruuntur: Samsoni, Iudic. 16.21. Sedechiæ, 2 Reg. 25.7. oculi dextri Iabeditarum ab Ammonita pro fœderis signo petuntur, 1 Sam. 11.2. Horrendum dictu.

OCVLVS fidei, 2 Cor. 4.18. Oculus mentis, vel intellectus, Num. 24.3. Deut. 29.4. Esà. 6, 9. Luc. 24.29.31. Actor. 26.18. Eph. 1.18. In oculis tuis, vel coram te, pro apud te, vel tibi, Hebraismus, Mat. 21.42. Num. 11.15.

OCVLORVM custodia quantopere sit necessaria ad vitandum peccata, Genes. 3.6. & 6.2. & 34.2. [& 38.15. & 39.7. 2. Samu. 11.2. & 13.1. Iob. 31.1: Psalm. 119.37. Prouer. 23. v. 26. 33. Matt. 5.28. 2 Petr. 2.14. (Oculus non vidit quæ parauit D. 1 Cor. 3 9.)

OCVLVS membrum externum nobilissimum in capite animantis. Pro. 20.12. 2. Oculus Spiritualis, Cor, Mens, Psal. 13 4. & 36.2. & 69.24. Esa. 6.10. & 29. v. 10.18. & 32.3. & 33.15. & 35.5. & 43.8. & 44.18. Ier. 5.21 Zach. 11.17. Matth. 6.22.23. & 13.15. Ioan. 12.40. Act. 26.18. & 28.27. Rom. 11. v. 8.10. Eph. 1.18. 1 Ioan. 2.11. Apoc. 3.18. (Oculus fui cæco, Iob. 29.15. Visurus sum D. 19.27.)

Oculi *Dei*, 1 Sam. 15 19. 2 Sam. 15.25. 1 Reg. 8.29. Ps. 33.18. & 139.16. Prou. 15.3. Es. 1, v. 15.16. & 3 8. & 37.17. Ier. 5.3. Ezec. 5.11. Ose. 13.14. Amos 9. v. 3 4.8. Ion. 2 5. Abac. 1 13. Zach. 4. 10. Hebr. 4.13. 1 Petr. 3 12. Apoc. 9.13.

Oculi *Filij* Dei, Zac. 3.9. in carne manifestati, Luc. 6.20. Ioann. 6.5. & 11.41. & 17.1 Apoc. 1.14. & 2.18. & 5.6. & 19.12.

Oculi *Angelorum*, Ezech. 1 18. & 10.12. Dan. 10.6. Apo. 4. v. 6 8. oculi idolorum, Ps. 115.5 & 135 16.

Oculi mystici, Cant. 1.15. & 4. v. 1.9. & 5.12. & 6. versi. 4.5. & 7.4.]

ODED Propheta, 2 Paral. 28.9. eius de dimittendis Iudæ captiuis comminatio, ibid. v. 11. (.i. tenens aut erigens.)

ODIVM, μῖσος, est tanta cordis atque affectus nostri auersio à persona proximi, vt ne vultum quidem eius iam ferre, & iucundè intueri possimus, propter iniuriæ nobis illatæ recordationem.

ODIVM proximi prohibetur, Leuit.19.17. Prou.15.17. Matt. 5.v.23.24. 1 Ioan.2.v.9.11.& 3.15. & 4.20. Odium rixas generat, Prou.10.12. Odium mali præcipitur, Psal.97.10.& 139.21, Amos 5.15.& 6.8. Rom.12.9. Odium Christi quàm exitiale, Ioan.15.23. Odium Euangelij causa, Matth.10.22. Marc.13.13. Luc.21.17. Ioan 16.2. Odium reprobationis nota & signum, 1 Ioan.3.13. *Odij exempla*: Abimelech & socij eius, Gen.26.27. Esau, 27.41. Chananæi, 34.30. Fratres Ioseph, 37.v.4.5. Ægypti, Exo.1.12. Madianitæ, Num.25.v.17. 18. Israelitæ, Iudi.11.v.6.7. cæci & claudi, 2 Sam.5.8. Amnō, 13.v.15.22. Razon, &c. 1 Reg.11.25. Achab, 22.8. Hostes Iuda, 1 Esdr.4.1. Aman, Esth.7.6. Hostes Dauidis, Psal.18.18.& 25.19.& 44.8.& 69.v.5.15. Iudæi, Amos 5.10. Mundus, Ioan. 7.7.& 15.18. Vide DISSENSIO.

[ODIVM Dei, Deu.1.27.& 9.28.& 16.22. Psal.5.6. & 11.5. Pro.6. 16. Esai.1.14. Ier.12.8.& 44.4. Amos, 5.15. & 6.8. Zach.8.17. Odium Messiæ, Psal.45.8. Heb.1.9. Apo.2.6.

ODORATVR Deus sacrificium pii, Gen.8.21. [1 Sam.26.19.] Equus bellum, Iob.39.28. Idola nihil adorantur, Deuter. 4.28.

OFFENDICVLA necesse est venire, Matth.18,7. Vide HAERESES. Offendiculum fratri non obiiciendum, Rom.14.13. sine offendiculo sit Christianus, 1 Corinth. 9.12. Vide Scandalum.

OFFENSIONES vitandę, & quomodo, Rom.3.8.& 6.v.1.14.& 16.17. 1 Cor.9.22. 2 Tim.2.19. 1 Cor.10.32. 2 Cor.6.3.

OFFERENDVM Deo, non Dæmonibus, Leu.17.7. offerendarum non est hostia vitiosa, Deut.17.1. offerendarum pecudum armentorum, &c. ritus, Leuit.1.1.&c. ¶ Offerendum esse pro defunctis, contendunt Pontificij ex 2. Mach.12.13.

OFFICIVM subditorum, (Vide SVBDITI.) & aliorum V suis locis.

OG, Rex Basan, Israeli cū valido exercitu se opponit. Num 21.33. vincitur, v.35. & cæditur, v.33. Deut.3.3. eius lectus ferreus, v.11. (.i. panis subcineritius.)

OLDA prophetissa, Vide HOLDA.

OLEVM lapidi à Iacobo extructo suffunditur, Genes.28.18 & 35.14. Oleum Tabernaculi lucernæ, Exod.27.20. olei v

fu

sus,Psal.104.15. oleum mulierem Eliam pascentem non deficit,1 Reg.17.16.Oleum quondam sanitatis restituendæ signum, non autem medicamentum ægrotis adhibebatur,Marc.6.13.Iac.5.14.Olei sancti confessio, Exo.30.25. Oleum allegorice significat gratiam Spiritus Sancti.Mat. 25.4.[Oleum lætitię,quo Messias vnctus est,Ps.45.8.& 89. 21.Heb.1.9. Oleum mysticum, Cant. 1.3.Oleum pro sermone dulci ac bene composito,Ps.141.5. Pro.21.20.] oleũ dat Deus diligentibus se, Deut. 11.14.oleo non vnguntur inobedientes, 28.40. oleo vngitur Rex Saul, 1 Sam.10.1. vngatur infirmus à Presbyteris,Iac.5.14. vncti ab Apostolis sanantur,Mar.6.13.

OLEA Christus,Rom.11.17.Oleaster populus Gentium,ibi. Olea arbor preciosa semper habita:Ose.14.6.

OLERA amara dulcescunt, V.MIRACVLA. Oleribus vescitur infirmus,Rom.14.v.2. (V.Herba.)

OLIVARVM reliquiæ relinquendæ aduenis, pupillis & viduis, Deut.24.20.Columba ad Noë folium oliuæ retulit: Gen.11.

OLLA: Ollæ carnium, Exodi 16.3. Ollæ fractæ symbolo Ierosolymæ incendium significatur, Ezechiel. 24.4.

OMER,vel Gomer,mensura, & eius quantitas, Exodi 16.36. Homer decima est Ephæ:v.37. (Omer.i.fasciculus, manipulus spicarum.)

OMNIS:Omnes pro multis, 1 Corint.14.31.Philipp.2.21.pro quibusuis indefinitè, 2 Reg.8. 9. Matth.4.23. & 7.8.& 5.11, & 13.47.Actor.1.18.& 10.12.Ioann.12.32.1 Timoth.2.4.Omnis interdum quantitatem discretam denotat, & est idem quod totus, Marci 2.13. Omne, pro perfecto & cumulato,Rom.15.13. non enim omnis generis gaudium & pacem, se perfectam & cumulatam suis exoptat Apostolus.Sic capitur hæc pericula & 1 Cor.13.2.Ephes.1.3. Omnis,nota vniuersalis. (Vide NOTA vniuersalis.) Omnes qui sub cœlo sunt, hyperbole Hebræis familiaris, Deuter. 2.25.Act.2.5 Omnes sistemur ad Tribunal Christi,Rom.14.10.2 Corinth.5.10.omnia à Deo, Act.17.26.2 Corint.5.18.omnia in primitiua & nascenti Ierosolymorum Ecclesia communia erant. Act.2.44. & 4.v.32.24.omnia in Christo condita,Ioan.1.3.Colo.1.16. Hebr.1.& 2. 10.omnia piis à Deo data, 1 Corinth. 3.22. omnia in Dei gloriam,10.31. & Christi nomine facienda, Coloss.3.17.

omnia per Christum instaurata, Ephes. 1.10. omnia munda mundis, Tit. 1.15. omnia rebus spiritualibus, & vitæ spirituali postponenda. Matth. 18.8. Lucæ 14.24. & 17.33. Ioann. 2.5. omnia Deo possibilia, Matth. 19.26. Marc. 10.27. Luc. 1.37. omnia credenti possibilia, Marci 9.23. omnia probanda, 1 Thessal. 5.21. omnia Christo subiecta, Matth. 11.27. & 28.18. Ioann. 16.15. 1 Cor. 15.27. Hebr. 2.8. omnia Deo tribuenda, Roman. 15.18. 1 Cor. 3. v. 6.7.10. 2 Cor. 3.5. & 4.7. Iac. 1.17. omnia ad ædificationem fiant, 1 Cor. 14. v. 26.40.

OMNIPOTENS Deus, Genesis 17.1. & 35.11. & 48.3. Exodi 15.2. Num. 11.23. (V. Deus.)

ONAGER Deo curæ est. Psal. 104. v. 10.11. eius natura describitur, Iob. 39. v. 8.9.

ONAN, filius Iuda, nascitur, Genes. 38.4. propter nequitiam à Deo interficitur, v. 10. (.i. dolor.)

ONESIMVS à Paulo inter vincula gignitur Christo, Philem. v. 10. fidelis frater est, Col. 4.9. (.i. vtilis G.)

ONESIPHORVS, vir pius, 2 Tim. 1.16. eius constantia & charitas, v. 16.17.18. (.i. vtilitatem afferens. G.)

ONOCROTATVM non comedebant Iudæi, Leuit. 11.18. Deut. 14.18.

ONVS Christi leue, ideóque ferendum, Matth. 11. v. 29.30. onus suum quisque portabit, Rom. 14.12. Gal. 6.5. onus & infirmitas fratris ferenda, v. 2. onus graue imponunt populo Scribæ & Pharisæi, Matth. 23.4. Onus, pro afflictione, qua aliquis puniendus prædicitur, Esa. 13.1. & 17.1. & 19.1. & 21. v. 1.11.13. & 22.1. & 23.1. & 30.6. Ierem. 23. v. 33.34. 36.38. Ezec. 12.10. Nah. 1.11. Abac. 1.1. Zach. 9.1. & 12. onus cui ferendo non sumus, V. LEX, onera alij aliorum portare iubemur, Rom. 15.7. Gal. 6.2. Ephes. 4.32. Colossi. 3.13. onera quæ ferri nequeunt, à Iurisperitis hominibus imponuntur, Mat. 23.4. Luc. 11.46. onerati ad Christum vocantur, Matt. 11.28.

OOLIAB, alter Tabernaculi artifex, Exo. 31.6. à Deo sui artificij peritiam accipit, ibid.

OOLLA, meretrix, soror Oolibæ, Ezech. 23.4. (Ahalibah .i. tabernaculum meum in ea.

OPERARIVS mercede sua dignus est, Matth. 10.10. Luc. 10.7. Iac. 5.14. operandum manibus, Vide LABOR. Operarij dolosi: 2 Cor. 11.13.

OPES à Deo sunt, Genes. 12.7. & 13. versi. 14.15. & 15.18. & 26.3.

Iob.

Iob.1.10.& 42.12 Prou. 22. 2. Eccles.5.18. opes nimiæ non appetendæ, Prouerb.23.v.4.5 & 30.8. Eccles 5.9. opes statim & derepente cum dolo, mendacio, fœnore & rapinis parte inutiles, Prouer.13.11.& 20.21.& 21.6,& 22.16. & 28, versi.8.29. opes interdum suis dominis ruinam adferunt, Eccles.5,12. opibus affluere, vanitas, 2.1. Vide DIVITIAE.

OPHIR, nomen proprium nepotis Eber, Genes.10.29. à quo locus etiam auri optimi feracissimus ophir denominatus est, 1 Reg.9.28 & 10.11 & 22.49 1 Paral. 29.4.2. Paral.8.v. 18.[.i.palatium.]

ὀφθαλμοδουλία, Col.3.22. Ephes.6.6. est fucata & simulata animi nostri summissio & obedientia, quæ vel pœnæ metu, vel spe prædij à nobis ei præstatur, cui parendum est, non autem ipsius Dei metu, neque in vera cordis simplicitate.

OPHNI, V. PHINEES.

OPINIO quorundam de Ioanne Baptista, Luc.7.33. opiniones de Christo variæ, Matth.16.14. Marc.6.15.& 8.28. Luc.9. ver.8.19. Ioann.7.12.& 10.v.20.21. opiniones & cogitationes hominum frequenter sunt erroneæ, Leuit.10.1. Num. 15.39. Deuter.12.8.& 29.19. 1 Sam.15.9. 2. Sam.6,6. Prouer. 12.15.& 14.12 & 21.2. Esaiæ 5.21.& 7.12.& 14.13.& 55.8. Matt. 3.14.& 16.22. Marc.8.32. Ioan.11.4.& 13.8. V. Intentio.

OPITVLATIONES, pro Diaconorum functionibus, 1 Cor. 12.28.

OPPRESSIO bonorum in mundo piis destinata, Ioann.16. 33. 1 Thess.3.3. 1 Petr. 2. 21. & 4.19. oppressio bonorum in mundo perpetua. *Exempla*: Abel, Gene.4.8. Angeli à Loth hospitio excepti, 19.v.4.9. Iacob, 27. 41. vniuersus Israel, Exodi 1.12. filij Gedeon, Iud.9.5. Dauid 1 Sam.18. 11. Elias, 1 Re.19.2 Elisæus 2 Reg.6.31. Zachariæ filius, 2 Paralip. 24.21. Mardochæus, Esth.3.6 Ieremias, Ier.20.2. Sidrach, Misach, Abdenago Dan.3 ver.19 20. Daniel.6.16 & 14.29, Ioannes Baptista, Matth.14.10. Christus, 27.v 28.44. Mar. 15.19. Luc.23.11. Ioan.19.1. Apostoli, Actor,5.v.18 40. Stephanus, 6.12.& 7.v.57.58. Iacobus Apostolus, 12.2. Paulus & Barnabas 13.50. Paulus, 14.19. & 16.19. Paulus cum Sila v.23.24 (Vide AFFLICTIO:&, TRIBVLATIO:&, BONORVM per malos oppressorum)

OPPRESSORES pauperum à Deo punientur, Prouerb. 22.v. 22.23. Amos 5,12. &c. (Vide Pauperes)

OPTIO eligendi hanc vel illam castigationem, à Deo piis interdum datur, 2 Sam.24.12.1 Paralip.21.12.V.Iosu.24.15. Deut.30.19.

OPVS: Opus pro operis vel mercenarij mercede, Leuitici. 19.13.Esa.61.8.2.Corint.5.10.Ephes.6.8.per metonymiam ex Hebræorum idiotismo. Sic & Apocal.14.13. opera ponuntur pro præmio quod ipsa bona opera consequitur. Capitur & pro effectu, Iac.1.4. opus idem Deo & hominibus diuersa ratione tribuitur: Deo & Sauli, 1. Paral.10. v.4 14.Deo & Israelitis, 2 Paral. 11.4.Deo & Sabæis,Iob. 1.v.15.21. opus idem Prophetis & Diabolo tributum diuersa ratione, Esaiæ. 6 10.2 Cor.4.4. Fides quomodo dicatur opus,Ioan.6.29. Vide FIDES.

[OPVS, Opera *Dei*, quæ in creatione & cõseruatione rerum, iudiciis & misericordiis eius cõspiciũtur, pro cõtextus ratione facile distingui possũt. Opus Opera, *Dei Patris*, Ioã. 4.34.&5 20.&6.29.&9.v.4 37.38.&14.10.& 17.4.Heb.2.7. Opus, Opera *Filij Dei, Christi Dei- hominis*, Matth. 11. 2.Luc.24.19.Ioan.5.36. & 7.3.21.& 10.v.25.32.& 14 v.11.12. &15 .24.&17.4.Phil.2.30.Hebr.1 10. Apoc.2.26.Opus, Opera *Spiritus S.* eidem communia cum Patre & Filio, sunt Opera creationis & conseruationis rerum: Sanctificationis item, nempe bona Opera, quæ in electis efficit, de quibus vide Bona Opera.

Opus, Opera *hominis*, bona, mala indifferentia, quæ ex locorum circunstantiis facilè discernuntur. Opus, Opera *S. Angelorum*, Ezech.1.16. *Diaboli*, Ioann. 8.41.2. Thess.2. 9.1 Ioan.3 8.]

OPERA BONA Sunt actiones quæ operante Spiritu sancto à regeneratis per fidem secundùm Legem Dei fiunt, ad gloriam Dei, fidei & Electionis nostræ confirmationem, & proximi ædificationem.

OPERA bona commendantur, Matth.3.10. Lvc 3 9.Matth. 5.16 & 7 17.& 12.33.Rom.2.7.Eph.2.10.1.Tim.6.18.Tit.2. 14.&3.v.8.14.Heb.6.10.&10.24.1 Pet 2.11.2 Pet.1.10. Opera bona sunt testimonia pietatis,1Tim.2.10.¶Opera bona remunerantur, & quare, Vide MERCES. Ad hoc probandum, vt merita operum stabilire possint, abutuntur Papistæ his locis, Psal.119.112.Prouerb. 11.18.Eccles.36.18.Esaiæ.3.10.Matt.5 12.& 10.42. & 12 37. & 16.27.& 25.34.Lucæ.1.30.Ioh.4 14. Rom.2 6. 1.Cor.15.28.2. Cor.5.10.2.Timoth.4.8.Heb.6.10. & 10.35.& 11.26. Iac.2.24. Apoc.20 v.7.8.

v.7.8.& 22.12.Sed quomodo & quare remunerentur bona opera, Vide MERCES & meritum.

Opera carnis quæ, Gal.5 19. quæ mala ex eis proueniant, Iacob.4.1. Opera Dei, Hebraismus, pro operibus diuinis, Ioan.6.28. Opera mala Deo displicent, & pœnam merentur, Genes.3.11. & 4.7. & 6.v.3.5.6.7.& 7.4,& 9.6.&11.4. & 17.14. & 18.20.& 19.v.11.24.26.& 20.3.& 42.21.& 44.16. Exod 3.9 & 8.9.10 11 12.14.20.21,22.capitib⁹ & 31.13 & 32.v.9 27.28.33.Leuit.10.12.opera mortua,Heb.9 14. ¶ Opera præparatoria his dictis nituntur probare Pontificij, Act.3.19. & 10.35 ad ea euertenda locus appositus. Rom.3.24. & 11 35. Ephes.2 9. Adferunt præterea pro operum meritis & hæc testimonia, Gen.4.v.4.7.& 5.24. & 6.v.8.9. & 8.v.20.21. & 20.7. & 22.16. & 26.v.4.5.& 29.32. Exod.1.20. & 20.1. &c. & 23.v.22.25. Leuit. 11.vers. 43.44.45.

Opera superogationis (quæ vocant) euertuntur, Rom. 11.35. opera tenebrarum 13 12. hoc est, vita illa, quam agere solent, qui lucis conspectum fugiunt. Vide Ephes.5.12. 1 Thess.5.5.6 7.8. opera bona dicuntur vocationem & electionem firmam efficere, 2 Pet.1. 10. non quòd spes nostra, vocatio & electio vllis nostris operibus nitatur, vt testatur Apostolus Rom.3.27 & 4.2. sed quatenus sunt fidei nostræ testimonia, ac proinde nostræ in Christo reconciliationis, dicuntur vocationem & electionem firmam efficere, nostri videlicet respectu. Vide quiddam 1. Tim.6.19. (Vide & ELECTIO) Operum bonorum finis, gloria Dei, Matt 5.16.1 Petr.2.12. opera à nobis proximo exhibita tanquam sibi facta reputat Deus, siue bona sint, siue mala, Esa.37.23.Ierem.1.19. *Zach*.2.8.Matt.25.40.Act. 9.5.1.Cor.8.12.

ORANDVM vbiquè locorum, Psal.103.22.Ierem.23.24.Ioan. 4.23.1. Corinth.1.2.1. Tim.2 8. cum fiducia, 1 Paral.17.25. Matth.21.21 Mar.11.24.Ioan.14.13. & 16.24.Iac 1.6.1 Ioan. 5.14.15.orandum in nomine IESV, Ioan.14.13.&15.16.&16. vers. 23. 26.1 Ioan.5.14. orandum in Spiritu Sancto, Iudæ vers.20.orandum Spiritu,1 Corinth.14.15. orandum indesinenter, Psalmo.119.62. Matth.7.7. Luc.11.9. & 18. 1.& 21 36.Matt.24.42. & 25.13.Marc.13.33. Act.6.4.& 10.2. Rom.12,12. Eph.6.18. Coloss.4.v.2.3.1.Thessal.3.10. & 5.17. 2 Thess.3.1,1, Tim.5.5 2. Tim.1.3.1. Petr.4.7.& 5.9.orandum pro ægrotis, Iac.5.14. *Exempla*: Abraham pro Sodo-

mitis, Genes. 18. 23. Loth pro Segor. 19. 19. Abraham pro Abimelech. 20.17. Moses pro Hebræis idololatris, Exod. 32. 11. Aaron pro populo à Deo percusso, Nu. 16. 48. Samuel pro Saule, 1 Sam. 15. 11. Vide ORANDVM pro aliis: & ORATIONES aliorum pro se expetendæ sunt. Orandum pro inimicis, Numer. 16. 22. Matth. 5. 44. Luc. 6. 28. & 23. 34. Act. 7. 60. pro Magistratibus, 1 Tim. 2. 2. pro omnibus hominibus, v. 1. pro fausto Euangelij successu, Rom. 15. 30. Eph. 6. 19. Col. 4. 3. 1. Thess. 5. 25. 2 Thess. 3. 1.

ORARE quemadmodum oporteat, ignoramus, Matthæi 20. 20. Marci 35. Rom. 8. 25. 26. Iacob. 4. 3. Orare alium pro alio debere, Ierem. 42. v. 2. 20. Ephes. 6. 18. Coloss. 4. 2. 1. Thess. 5. 25. 2. Thess. 3. 1. 1 Timoth. 2. 1. Iacob. 5. 16. quibus locis ostenditur orationibus mutuis iuuare se debere fideles, *Exempla*: Corinthij, 2 Corinth. 1. 11. Hebræi, Hebr. 13. 18. ¶ Orare Sanctos mortuos pro viuis, [asserunt Pôtificij.] Vide SANCTI. Item, Orandum [dicunt] pro defunctis, Vide PVRGATORIVM.

ORATIO vera quæ Rom. 8. 26. & 10. 14. Dei promissionibus niti debet Exod. 32. 13. Deut. 9. 27. oratio Dei verbo coniuncta creaturam sanctificat. 1 Tim. 4. 5. oratio ieiunio côiuncta, Matth. 17. 21. Marc. 9. 29. Luc. 2. 37. Actor. 13. 3. & 14. 23.

ORATIONIS vera regula, seu formula, Matthæi 6. 9. Luc. 11. 2. Iac. 5. 16. Vide PETITIONES & orationes fidelium non vanas esse. Oratio quomodo, quando, cui & vbi fieri debeat, & quid petendum, Num. 11. v. 16. 24. Deut. 4. 7. Iudic. 10. 15. 1 Sam. 1. 11. 2. Sam. 22. v. 2. 7. 1 Reg. 3. 7. Esai. 56. 74 Amos 7. 2. Matth. 6. v. 5. 9 & 7. 7. & 18. 19. & 20. 20 & 21. 22. & 26. 38. Mar. 11. 24. & 13. 33. Luc. 11. v. 2. 9. & 18. 1. & 22. 40. Ioa. 4. 23. & 9. 31. & 14. 13. & 15. 7. & 16. 23. Act. 1. 14. & 2. 42. & 4. 24. & 10. 2. Rom. 8. 26. & 12. 12. 1 Corinth. 14. 13. Ephes. 6. 18. Col. 4. 2. 1 Thess. 5. 17. 1 Tim. 2. 1 Hebr. 13. 18. Iac. 1. 6. & 4. 3. & 5. 13. 14. 15. 1 Petri. 3. 12. 1 Ioan. 5. 14. Apoc. 19. 10. & 22. 9. orationes quæ fiunt, quemadmodum oportet, exaudit Deus, Genes. 16. 11. & 21. 17. Exodi. 2. 24. & 3. 7. & 6. 5. & 22. vers. 23. 27. Deuter. 4. 7. & 15. 9. 1 Sam. 7. v. 9. 10. & 9. 16. & 12. 18. 2 Sam. 22. v. 4. 7. 1 Regum. 13. 6. & 17. 22. & 18. 36. 2 Reg. 13. 4. & 20. 5. 2. Paral. 32. 22. & 33. 13. Psalm. 3. 5. & 4. 2. & 10. 17. & 18. 7. & 22. 25. & 34. 7. & 50. 15. & 55. 17. & 118. 5. & 120. 1. & 145. 19. Prouerb. 15. 29. Esa. 30. 19. & 37. v. 15. 21. & 55. 7. Ierem. 29. 12. Thren. 3. 56. Dan. 13. 44. Ionæ. 2. 3. Zach. 13. 9

2 Mach.

2 Mach.3.22.Ioan.9.31.Act.10.4.

Orationes quorundam quare non exaudiat Deus, Deuter.1.45.& 31.18. Iudic.10.10. &c.1 Sam.8.18.Psalm.18. 42,Prouerb.1.28. & 15.29.& 21.13. & 28.9. Esai.1.15.Ierem. 7.16.& 11.v.11.14.& 14.12. & 15.1.Ezech.8.18.& 14.v.16 20. Mich.3.4. Zachar.7.13. Ioann.9 31 Hebr.12.17. Iac.4.3.Orationes piis necessariæ, Roman.15 30. Philipp.4.6.Col. 4.2.Iacob.1.5.& 5.13.1 Petr.4 7.Orationes publicæ,quo idiomate concipi debeant,1 Corint. 14.v.15.16. orationes statis horis fiebant, Actor.3.1. orationes Sanctorum,suffitui & odoribus comparatæ, Apocal. 5 8.orationes quomodo impediantur,1 Petri.3.7.1 Cor. 7.5.(orationes piorum. Vide PII. orationes hypocritarum. Vide HYPOCRITAE.)

ORATIONVM *exempla*: Abraham, Genes.17. 18. & 18.v.23. 27 & 20.17. Loth 19.19. Abrahæ famulus,24.12.Isaac.28. 3.Iacob.32.11.& 48.v.15.16. Moses,Exod.8.12.& 9 33.& 10. 18.& 17.11,& 32.11,& 33,13. Numer. 11.2.& 12 13. & 14.17.& 16,15,& 21,7, Moses & Aaron.16 22.& 20.6. Deut.9,vers. 25,26,27,Iosue.Ios.7,7,Gedeon,Iudic.6 39,Manue,Iudic. 13,8,Anna,1 Sam.1,10, Samuel,7,v.5,6,& 12,vers.19,23,Samuel cum populo,8,7,Dauid.2,Samuelis.7,29,& 12,16,& 15 31,& 24.10.1,Paralip.29,v.18,19, Salomon,1 Reg.8,15,2 Paral 6.v.16.17.quidam Propheta 1 Reg.13 6.Elias.17,v.20 21,22,Elisæus,2 Reg.4,33 & 6.17, Ioachaz,13,4,Ezechias, 19,15,& 20,2,Esa.37.v.15,16,Asa,2 Par.14,11,Iosaphat & populus,20.v.3.4, Manasses,33.12, Esdras, 1 Esdr.8,21,& 9,6, Nehemias, Nehem,1,11, Populus,4,9. Ecclesia,Psal.20,2. Thren.5.1.Esaias, Esa.33,v.2,3.Ieremias,Iere. 15,v.15.16.& 18,v.19.20, Thren.5,1, Daniel, Dan.6,11,&9,3,Ionas,Ion. 2,2,Abacuc,Abac.3.1. Leprosus, Matth.8,2, Centurio,v. 5,Christus,14,23, &26,39. Luc.23,34,Ioan 11.41,& 17.v.1, 2.&c. Anna,Luc.2.37. Apostoli & Ecclesia, Act.1,v,14.24. & 4,24,& 6,6,Stephanus,7,v.59.60. Petrus & Ioannes,8, 15,Paulus.9,11,& 28.8.Roman.1.10. Philipp.1,4.9,Coloss. 1.9 2,Thess.1,11,2.Timot.1,3,Petrus, Actor.9,v.40.& 10.v. 9,Cornelius,v 4. Ecclesia Ierosolymitana,12,v.5.12. Paulus cum aliis, 20,36, Tyrensis Ecclesia, 21,5, (Vide DEVS adorandus:&,INVOCATIONIS Dei exempla.)

ORATIONES aliorum pro se expetendæ sunt, *Exempla*:Abimelecho iubet Deus vt Abrahæ preces expetat, Ge-

nes.20.v.7.17. Aaron hortatur Moysen, vt pro Maria oret,
Num.12.11. Populus idem à Sumuele efflagitat, 1 Sam.12.
19. Ieroboam, 1 Regum 13 6. Naaman Syrus, 2 Reg. 5.18.
Ezechias, 19.4. Sedechias, Ierem 37.3. Bellatorum filij, &c.
42.v.1.2. Paulus, Rom 15 30. Eph.6 18.19. Philipp.1.19. Co-
loss.4.3.2 Thess.3 1. Heb.13.v.18.19. V. Iob.42.8. Orandum
præterea est pro Pastoribus & Doctoribus Ecclesiæ, Matt.
9. 38. Lucæ 10. 2. pro mutua illustratione Dei Patris, &
Filij gloriæ, exemplo Christi, Ioan. 17. 1. &c. pro
Regno Dei, Matth 6.10. pro quibusuis hominibus, Regibus
& aliis in qualibet eminentia constitutis, 1 Tim.2.v.1.2.
pro sapientia & intelligentia rerum spiritualium, Iac.1 5
pro ægrotis, 5.14. In oratione nostra nihil debemus dubi-
tare, Matt.7.7.& 21.22. Mar.11.24. Luc. 11.9. Ioan. 14 13.8
16.24. Iac.1.6 Orationes nostræ ex fide profectæ, valent e
tiam pro fratribus nostris, 2 Cor.1.v.11. Orationes San
ctorum offeruntur ab Angelo, Apocal.8 3. ad orandi stu
dium adhortatio, Matt.24.42. & 25.13. Marc.13 33. Luc.18.
Coloss.4 3.1 Thess.5 17.

Orandum est pro aliis, *Exempla*: Abraham orat pr
Ismaele, Genes. 17.v.18.20. pro Sodomitarum incolumi
tate, 18 23. pro Abimelechi vxore & ancillis, 20.17. Lot
pro Segor, 19.20. Fratres pro Rebecca, 24 60. Ioseph pr
Beniamin, 43.29. Iacob benedicit filiis Ioseph: hoc est,
ratione precatur eis benedictionem diuinam, & confer
eis cupit corporalia simul & spiritualia bona, 48.15. Mos
pro populo, Exodi 32.v.11 12.& 33.v 6.7.8.&c. Num.14.1
pro sorore, 12.13. Samuel pro populo, 1 Sam.12.23. Dau
pro infante ægroto, 2 Sam. 12. 16. Serui Dauidis pr
Rege suo, 1 Reg. 1. v. 47. 48. Vir Dei pro Ierobo
mo, 13 6. Dauid pro Salomone, 1 Paral.29.19. Oratio
occulto & propatulo, Matth.6.5. Orationis domus, 21.
Marc.11,17.

ORATIO Ideam generalissimam habet ex doctiss. Theo
logi sententia, in gratiam studiorum hîc subiectam, O
tionis seu precationis naturam explicant eius 1. Defin
tio, 2. Requisita, 3. Effecta.

1. *Definitio* est nominis & rei, vbi multa nomina
vocabula, & phrases occurrunt.

2. *Requisita* externa & interna. Externis contine
Causa efficiens & finalis. Efficiens triplex, Procreans, I
pelle

pellens, Corrumpens. *Procreans,* Spiritus S. *Impellens,* Dei voluntas declarata mandato, promissis, minis: Necessitas nostra: Intercessio Christi Pontificis: *Exempla*: Prophetarum, Christi, Apostolorum. *Corrumpens,* impellenti quasi contraria, luxus, discordia finalis, Dei gloria & nostra salus. *Interna* requisita respicit *Subiectum*, nempe recipiens in se, Ecclesia militans in terris: ad se Deus vnus: & subiectum occupans indeterminatum, atque determinatum personale ac reale. Sequitur *forma* communis *interna*, quæ est in reuerentia, ardore, fiducia: nec non *externa* in gestibus & voce. Dein *forma* propria, & ex vtraque natæ variæ precum formulæ. Sequuntur connexa, nempe locus & tempus.

3. *Effecta* precum sunt quadruplicia. 1. medicina sterilium, & ægrotorum corporum. 2. pauperum victus. 3. afflictarum animarum solatium, & præsidium in aduersis. 4. Vis Orationis in omnes creaturas & in Creatorem ipsius.

Sicut Pietas & conuersio promouent effecta precationis, eadem impediunt impietas & impœnitentia. Ad superiorem ideam innumera Scripturæ Sacræ testimonia & exempla referuntur, quæ libro peculiari consignata sunt, & Theologiæ candidatis ante aliquot annos maximo cum fructu communicata.]

ORBIS terræ immobilis, Psal. 93. 1. & 96. 10. orbis futurus, pro renouato, Heb. 2. 5.

ORDO pro disciplina Ecclesiastica, Coloss. 2. 5. ordo in Ecclesia seruandus, 1 Corinth. 14. v. 30. 31. 40. *Ordinis Ecclesiastici exemplum*: Synodus Ierosolymitana, Actor. 15. 13. Ordo politicus seruandus & colendus, Roman. 13. 1. Tit. 3. 1. 1 Petri 2. 13 illum turbantes vitandi, 2 Thess. 3. 6. Ordines Leuitarum, Vide LEVITAE.

¶ Ordinis Sacramentum stabiliunt Pontificij ex Ioann. 20. 22. 1 Timoth. 4. 14. & 5. 22. 2 Timoth. 1. 6. Tit. 1. 5.

OREB, exercitus Madianitarum præfectus, Iudic. 7. 25. occiditur ab Israelitis. ibid. eius caput Gedeoni defertur, ibid. (.i. coruus, vastator.)

ORGANORVM inuentor Iubal, Vide IVBAL.

ORIENS, Christus, Luc. 1. 78. V. Malac. 4. 2. Oriens, cæli plaga ad Solis ortum, Gen. 11. 2. Exod. 27. 13. Matt. 2. 1. Luc. 13. 29. Oriens mysticus, Apoc. 21. 13.

ORIGO, Heb. 9.26. Apocal. 13 8. Origo, stirps, 2 Sam. 21.20.]
ORIMASDA idolum, Vide IDOLORVM catalogus.
ORNATVS κοσμιότης, est vestitus cultúsque corporis, qualis nos pro ratione personæ decet, moderatio: nequid sordidum vel lasciuum vel affectatum in eo insit vel appareat. 1 Tim. 2.9. 1. Pet. 3. 3. 5. Peccatur in eo genere variis modis, quibus offenduntur fratres: vt in vestium nimio pretio, nitore, forma, ornamentis, mollitie. Quum hîc in vestitu nostro neque sordes, neque quicquam præter decorum esse debeat. (Vide Mulierum curiosus ornatus: & cultus.)
ORNATVS Aaronis & Filiorum. Vide AARON.
ORPHA altera Noëmi nurus, Ruth. 1.4. (1. ceruix.)
ORPHANOS non relinquit Apostolos Christus, Ioan. 14.18. V. Exo. 22.22. Deut. 24.17. Pro. 23.10. Ps. 82.3. Deut. 26.12. Ps. 68 6. & 146.9. & 94.6. Deut. 27.19. Esa. 1.23. Zach. 7.9. Iacob. 1.27.
Ορθοτομεῖν iubetur, Tim. otheus. 2 Tim. 2.15.
ORYGEN, comedunt Iudæi, Deut. 14.5.
Os, oris, pro sermone & locutione, Num. 23.16. Matth. 18.16. pro voce, atque adeò tacito etiam testimonio, id est, cùm res ipsa per se loquitur, 21.16. Os hominis à Deo, Exod. 4 11. os ex abundantia cordis loquitur. Matth. 12.34 Luc. 6. 45. os gladij, Hebræorum more, pro acie, seu cuspide, quod ea parte quasi mordeat, vel ahuriat sanguinem, Luc. 21.24. os aperire, pro vouere, Iudic. 11 36. aliàs, dicendi initium facere, aut se ad loquendum præparare, Matth 5.2. Os Domini interrogare, i. eius consilium sciscitari, pium & sanctum, Ios. 9.14. Esai. 30.2.
ORIS & oculorum custodia, Prou. 4. v. 24 25. & 13.3. (V. Oculorum custodia.) V. Iob. 42.6. & 21.5. & 29.9.
ORE prædicare Euangelium, Deut. 30.14.
[Os *Christi*, Cant. 1.1. Esai. 11.4. & 49 2. & 53. v. 7. 9. Matth. 5.2. Ioan. 19.29. 2 Thess. 2.8. 1. Pet. 2.22. Apoc. 1.16. & 2 16. & 3. 16. & 19.15 21. Os *hominis*, i. vultus, species eius, 1 Sam. 21. 13. frons, Ezec. 16.12. Os *piscis*, Matth. 17.27. *Quadrupedis*, Numer. 22.28. Deut. 25.4 Iob. 40. 18. Dan. 6 22. & 7.5. Amos, 3. 12. 1 Corinth. 9 9. 1 Timoth. 5.18. Heb. 11.33. Apocal. 13.2. Os bestiæ mysticæ Apocal. 13. vers. 2.5.6. Os *equorum mysticorum*, Apoc. 9. vers. 17. 18.19. os *leonis*,

impij & violenti, Psalm.22.22. x 58.7. os *serpentis*, *draconis*, i. Satanæ, Apoc.12.15.& 16.13. os *idolorum*, Psalm.115.5.& 135.v.16.17. Ierem.51.44. os gladij, cuspis & acies, Exod.17.13. Num.21.24. 1 Sam.15.8. os putei, Gen.29.2.&c. putei item mystici. Psal.69.16. os sacci, Genes.42.27. os sepulchri, Esai.5.14. os speluncæ. Ios.10.18. Dan.6.17. os terræ, Genes.4.11. Numer.16.30. Apocal.12.16. Os vuluæ. Prou. 30.16.]

OS Agni Paschalis nullum frangendum, Exod.12.46. Num. 9.12. Ioan.19.36.

OSSA Ioseph ex Ægypto per Mosen translata sepeliuntur, Exod.13.19. Ios.24.32. ossa Saulis & filiorum eius sepulta, 1 Sam.31.12.13. 2 Sam.21.12.&c. ossa cuiusdam serui Dei à Iosia seruantur. 2 Reg.23.18. ossium eiiciendorum comminatio, Ezech.6.5.

OSSIVM aridorum visio Ezechieli patefacta, Ezech.37. vers.1 2.&c.

OSANNA, V. Hosanna, pro Hosianna.

OSCVLVM sanctum & pudicum charitatis symbolum. Genes.29.13.& 45.14.15.& 48.10.& 50.1. Exod.4.27. Luc.15.20. Actor.20.37. Rom.16.16. 1 Cor.16.20. 2 Corinth.13.12. 1 Thess.5.26. 1 Petri 5.14. [osculum mysticum, Cant.1.1.] Osculo salutandi ritus orientalibus familiaris, cuius & Apostolus locis citatis meminit. *Osculi sancti & minimè fucati exempla:* Isaac, Genes.27.27. Iacob, 29.11. Laban. 31.55. Esau.33.4. Ioseph, 45.15.& 50.1. Aaron, Exod.4.27. Moses 18.7. Noemi, Ruth.1.9. orpha, v.14. Samuel, 1 Sam.10.1. Dauid & Ionathas, 20.40.41. Dauid, 2 Sam.14.33.& 19.39. Absalom, 15.5. Elisæus, 1 Reg.19.20. Mulier peccatrix, Lucæ 7.38. Pater Acolasti, 15.20. Fideles, Actor.20.37. osculum fictum, periculosum, Prou.27.6. osculum proditioni prætextum, aut osculum proditorium: *Exempla:* Ioab, 2 Sam. 20.v.9.10. Iudas Iscariotes, Matth.26.49. Marc.14.45. Luc. 22.47.

OSEE, Ela filius, occiso Rekach regnum Israelis vsurpat. 2 Reg.15.30. Assyriorum Regi tributarius est. 17.3. ab eo in carcerem conicitur. v.4. (1. Saluator, vel saluatus.)

OSEAS, Vide HOSEAS.

OSTENTATIO (quæ ὑπερηφανία, Marc.7.22. videtur nominari posse) est intolerabilis honoris alicuius eximij adexti vel adipiscendi iactatio & beatus, per quem qui in ea dignitate est seipsum immodicè & importunè ostentat:

vel etiam adeptum munus egregium ad aliorum iniuriam & contumeliam nimia superbia & effreni licentia exercet, 1 Pet 5 5. Sic Roboam alienauit à se Israelem 1. Reg. 12.14. Ostentator est, qui opes magnas præter dignitatem, & quibus in rebus minimè opus est, expendit: aut qui suas opes superbè ad sui ipsius non ad gloriam Dei ostentat. Qualis fuit Ezechias, Isa. 39.2.6.

OSTIVM sermonis. [1 Corint. 16.9. Col. 4.3. Apoc. 3.8.] Vide VERBVM Dei. Ostia carceris aperta, Vide MIRACVLA, Ostium Christus, Ioan. 10. v. 17. &c. Ostium fidei Act. 14. 27. Ostium in cælo Apoc. 4.1. [Ostium mysticum, Cantic. 5.6. & 8.9. Apoc. 3.20.] V. Ioan. 14.2.

OTHONIEL, Calebi ex fratre nepos, ob captam Cariat-sepher ciuitatem, Axam auunculi filiam vxorem ducit, Iudic. 1.13 Israelem iudicat, 3.9. moritur, v. 11. (Athniel. i. tempus meum Dei.)

Otium vitandum, Prou. 6. v. 6.9. & 10 v. 4.26. & 12.11. & 14. 4. & 20. 4. & 28.19 & 31.27. Eccl. 11 6. Eph 4.28. 1 Thess. 4. 11. 2 Thess. 3.10. Tit. 3.14. (Vide ACEDIA: & NEGLIGENTIA.)

OVIS: Ouem comedunt Iudæi, Deut. 14.4 Oues errantes ante conuersionem, 1 Pet. 2.25. Oues, benedicti Dei, Matt. 25.33. Oues Christi, vocem eius audiunt, Ioan. 10.4. Ouiũ caulæ multiplicantur obedientibus Dei præceptis, Deut. 28.4. Ouium parabolam proponit Michæas, 1 Reg. 22.17. Ouis perditæ parabola. Matt 18 11.12. &c. Lucæ 15.4 (Vide PARABOLARVM catalogus) de Ouibus oblatio, Leuit. 3.6. Oues μεταφορικῶς, pro mansuetis & fraudis nesciis hominibus, Matt 7.15. Ouile Ecclesia Christi ex Iudæis & Gentibus, Ioan. 10.16 [OVES Dei, Ps. 79.13. & 95.7. & 100.3. Ezech. 34.5. &c. Zach. 13.7. Heb. 13.20. Ouile Christi, Ioan 10 16. [1 Pet. 2.25.]

OZA & Ahio, filij Aminadab, 2 Sam. 6.3. Oza temerè De arcæ manum imponit, v. 6. 1. Paral. 13.9. ob id à Deo punitur, 2 Sam. 6.7. 1 Paralipom. 13 10. (Oza. i. robustus Domini.)

OZIAS Rex, Vide VZIAS, & AZARIAS. (Oziel fortitudo mea Deus.)

PABVLVM

ABVLVM, Gen.42.27. Iudic.19.21. Dan.4 21. Pabulum ignis, Leuit.3.11.
PACATVS, Iob.8.6. Hebr.12.11.
PACIFICI beati, Matth.5.9. pacificus Salomon, 1 Paral.22.9. Moſes, Exo.2.13. Dauid, Pſ.120.7. Chriſtus, Col.1.20. Eph.2.
PACIFICORVM hoſtiæ, Leu.3.& 7.18 19. cap.14. Apoſtoli &c. Eſa.52.7. 2. Cor.5.19.20.
PACTVM ſalis, 2 Paral. 13.5. pactum cum quibus non ineundum, V. FOEDVS.
Pacta ſunt ſeruanda. *exempla.* Ioſua, Ioſ.6.25. Dauid, 1 Samu. 24.v.22.23.1 Reg.2.8. Michæas, 2 Paral. 18.13. V. FOEDVS: & IVRAMENTVM.
PAEDAGOGVS ad Chriſtum, Vide LEX. Pædagogi, 1 Corint. 4.15.
Παιδεραστία, Vide IMPVDICITIA: &, CONCVBITVS illiciti.
PAEDOBAPTISMVS, V. BAPTISMVS infantium.
PALAESTINI: eorum excidium prædicitur, Ierem.47.4. Ezec.25.15. Palæſtina, regionis nomen, quæ terra Chanaan, vel terra ſancta dicitur, quam Iſraelitæ tenuerunt. V. Gen. 21 34. Amos, 6.2.
PALLIVM Eliæ Elæi & Eliſæi, 1 Reg.19.19.2 Reg.2. v.8.13. V. Mat.5.40.
PALMA, arbor tereti & procero ſtipite, orbibus ordine in eo ſcandentibus, omnium arborum rectiſſima: V. Cant.7.7. Hier.10.5. Diutiſſimè viget & viuit, vt apparet ex Pſ.92. 12. Apud Veteres victoriæ fuit inſigne in certaminibus, vt apparet ex Apoc.7.9. Iuſtus vt palma florebit, Pſal.92 13. Acceperunt ramos palmarum venientes obuiam Chriſto &c. Ioh.12.13. V. Apoc.7.9.
PALMES, Ioan.15.v.4.6. palmes ſpiritualis Pſ. 80. 12. Ezech. 17.v.6.7.9.& 19.11.& Ioan.15, v.2.5.]
PALMAS dant in faciem Chriſti, Matt.26.67.
PALMVS Dei, Eſai.40.12.] V. Exo.28.16.
PALPAT in meridie inobediens, Deut.28.29. Eſa.59 10. Iob. 5.14.
PAMPHILIA regio Aſiæ, Act.2.10 & 13.13.& 14.24. (tota dilecta.)
PANIS, pro quolibet cibi genere, Geneſ.3.19. & 18.5.& 21.14. & 31.54.37.25. & 43.25. Exod.2.20.& 18.12. Deuter.8.3. per

synecdochen. Sic Prouerb.25.21. Roman.12.20. Inde sunt phrases Hebræis familiares: Panem edere, pro cibum capere, Marc.3.20.& 7.2. panem frangere, ibidem pro capere cibum, Act.2.46. panis fractio, pro mutuo conuictu & conuiuiis, quæ inter Iudæos celebrantur, 2, 42. (Vide FRACTIO.) panis item capitur pro eo cibi genere, quòd panem vocamus, Marc.8.4. panis hominem fulcit, Genes. 3.19. Eccles.11,6. Ephes.4.28. 1 Thessal.4.11. 2 Thessal.3.10. Tit.3.14. panes facierum (quos Latinè propositionis, vel propositititios vertunt) Hæbræis ideò sic dicuntur, Exod. 25.30. Leuit.24.v.5.7. Matth.12.4. Marc 2.26. Luc.6.4. Heb. 9.2. quòd coram Domino appositi tota hebdomade manerent in aurea mensa, huic cultui consecrata, sicut edixit Dominus Leuitic.24. 5. appositi tios non ineptè vocaueris. Panes multiplicantur, (Vide MIRACVLA) panis Euangelij, Iudæorum erat, Matt.15.26 &c. Marc.7.27. panis laicus, vt vocant, 1 Sam.21.4. panis vitæ, hoc est, panis viuificus, (Hebraismus) caro Christi, Ioann.6.v.35.51. panis vnius & calicis participatio, 1 Corinth.10 16, panes primitiarum multiplicati, 2 Regum 4.42. pane & aqua cibatur Elias, 1 Reg.19.v.6.8. pane solo non viuit homo, Deu. 8.3. Matt.4.4. Luc.4.4. panibus obedientium sibi benedixit Deus, comedũtq; in saturitate, Leu.26.5. panes pluit Deus è cœlo, Exo.16. 13. panibus quinque, quinque hominum millia saturati. Matt.14.v.17. 21. septem, quatuor millia, 15.v.34.38. panum oblatio, Leu.2.4.

[PANIS voculam ita distinximus.

1. Frequenter quemuis cibum, vel tenuem, vel lautum significat: vt ex contextuum circumstantiis apparet. Quãdo autem cum adiecto legitur (vt Gen.18.6. Exo.12. v.8 39. & alibi panem purum vt plurimum significat.

2. Panis afflictionis, oppressionis, tribulationis, lacrymarum, Deut.16.3. 1 Reg.22.27. Psal. 42.4.& 80.6.& 127.2 Esai. 30.20.

3. Panis impietatis & mendacij, i. pessimis artibus cõparatus, Prou.4.17.& 23.3.

4. Panis de cœlo, Manna, Exo.16.v.4.8 12.15.32. Nehem 9.15. ps.78.v.24.25 & 105.40. Ioan.6.31.

5. Panes propositionis, seu facierũ, qui coram facie Dei i. mensa in tabernaculo, apponebantur, Exo.25.30. Num 4.7. 1 Sam.21.v.4.6. Matt.12.4. Heb.9.2.

6. Panis

6. Panis Dei, panis vitæ, panis cœlestis, nempe Christus, Ioan.6.v.32.33 35.41.48.50.51.58. panis mysticus, 1 Cor. 10.17. panis regni Dei, Luc.14.15. panis sapientiæ diuinæ, Prou.9.5. Esai.55.2.

7. Panis sacer, i. Cuius vsus erat, præsertim in rebus sacris, Exo.29.23.32.&c. Num.6.15. Ezech.44.7.

8. panis sacramentalis in Cœna Domini, Matt.26.26.1 Cor.10.v.16.17.& 11.v.23 26.27.28]

PARABOLA, Græcis παραβολὴ passim in Euangelio, non tam comparationem, aut collationem declarat, quales adhiberi à plerisque Scriptoribus solent, ad ea illustranda, quæ alioquin videri possent obscuriùs dicta, quàm allegoricam orationem: quæ non facilè ab omnibus intelligatur. Matth.15.15. Marc.12.1.& alibi sæpe: & quod cæteri Euangelistæ παραβολὴν vocant, Ioannes παροιμίαν vocare solet, vt & Ioann.10. 6. est autem *parœmia* oratio obscurior, & quasi deflexa à communi itinere & loquendi formula. Capitur item parabolæ vox pro similitudine, Mat. 13.3. Hebr.11.19. pro typo, seu exemplari, Hebr.9.8. pro eo quod Latinis prouerbium dicitur, Luc.4.23. Parabolæ Salomonis, 1 Reg.4 32. Parabolæ, id est, comparationes & allegoricæ orationes continuis metaphoris expressæ, Iudic.9.8.2 Sam.12.1.& 14.5.1.Reg.20.39. & 22.17. 2.Reg.14. 9.2.Paral.18.16.& 25.18. Ezech.5.1. & 12.3.& 17.3. Matth.11. 16. & 13.31. &c. & 21. 28.& 22. vers.2.23.& 25.14. Marc,13. 28.& 12 1 Luc.7.41.& 12.16.& 13. versi.6.21.& 14. ver.7.16. 28.31.& 15.v.4,8.11.& 16.1.& 18.10.& 20.9.& 21.29. Ioann. 10.1.

PARABOLARVM catalogus: parabola Aquarum egredientium è domo, Ezech.47.1. aquilæ grandis, 17.3. arborum vngentium Regem super se, Iudic.9.8. duorum Canistrorum ficuum, Ierem.24.1. Cardui & cedri, 2 Reg.14.9.2.Paral.25.19. Cinguli linei, Ierem.13.1. Cœnæ magnæ, Matth. 22.2. Luc.14.16. Vide Apocal.19.9. Diuitis & pauperis habentis vnam ouiculam, 2 Samu.12.1. Diuitis, cuius agri exuberârant, Luc. 12.16. Duorum debitorum, 7.41. Dispensatoris iniqui delati ad Dominum, 16.1. Drachmæ, 15.8. Fermenti, Matth.13 33. Luc.13.20.&c. Figuli, Ierem. 18.2, Ficus, Matth. 24.32. Marci 13 28. Lucæ 13.6.& 21.29. Filij prodigi, 15.11. Duorum eiusdem matris filiorum, 2 Sam.14.5. Filiorum duorum, alterius morigeri, immorigeri alterius, Matth. 21.28. Grani sinapis, Matth.13.31.

Marci 4.31. Luc.13.19. Inuitatorum ad nuptias, 14.6. Iudicis iniqui, 18.2.

Lagenæ testaceæ, Ierem, 19.1. Margaritæ, Matthæi 13. 45. Minarum seruis distributarum, Lucæ 19.12. Mulieris parturientis, Ioan. 16.21. Duarum mulierum eiusdem matris fornicantium, Ezech. 23.1. parabola Negociatoris, Matth. 13.45. Nouaculæ acutæ, Ezech 5.1 Oenophori, aut lagenæ testaceæ, Ieremiæ 19.11. Ollæ, Ezech 24.3. operariorum in vinea, Matth. 20.1. ouis perditę, 18.11. Lucæ 15. 4. ouiculæ pauperis, 2 Samu. 12. 1. ouium non habentium Pastorem, 1 Reg. 22. 17. 2 Paral. 18. 16. ostij & ouilis, Ioan. 10. 1. patrisfamilias plantantis vineam, Esai. 5. 1. Ierem. 2. 21. Matth. 21. 33. Marc. 12. 1 Luc. 20. 9. Pharisæi & publicani, 18. 10. puerorum in foro sedentium, Matthæi 11. 16. Luc. 7. 32. Rechabitarum, Ieremiæ 35. 1, Regis conferentis rationem cum seruis suis, Matth. 18. 23. Regis facientis nuptias filio suo, 22 2, Luc. 14. 16. Regis ituri in bellum contra alterum Regem, 14. 31. Saginæ iactæ in mare, Matth. 13. 47. Seminantis, 13 3. Marci 4. 13. Lucæ 8. 5. Sinapis, Matth. 13. 31. Talentorum, 25. 14. Turrim ædificare volentis, 14. 28. Thesauri occultati, Matth. 13. 44. Vineæ plantatæ, Esai. 5. 1. Ierem. 2. 21. Mat. 21. 33. Mar. 12. 1 Luc. 20. 9. decem Virginum, Mat. 25. 2. Vitis & palmitũ, Ioan. 15. 1, Zizaniorũ, Mat. 1. 26.

PARABOLAS Christus suis seorsim Discipulis edisserebat, Marci 4. v. 10. 11. Luc. 9. v. 9. 10. in parabolis cur loquutus sit Christus, Matth. 13. v. 13 34.

VSVS parabolarum seu similitudinum. 1. Sapientia diuina, cùm norit quanta caligo in hominis animum per peccatum sit inducta subinde similibus vtitur, ad perspicuè patefaciendam nobis suam voluntatem. 2. Deinde non ad intelligentiam modò, sed & ad memoriam plurimùm valet similitudo: quia firmiùs hærent, quæ pluribus sensibus percipiuntur. 3. Ad excitandum & persuadendum magna vis similitudini inest. Christus iã moriturus Iohanni dixit: Ecce mater tua: item mulieri Ecce filius tuus: qua ratione cor ipsum ad officium præstandum rapitur. Itaque parabolarum ea vis est, vt rem illustrent, si bene intelligantur: attentionem excitent, ac rem altiùs memorię figant. Si tamen non applicentur aut explicentur, interdum rudioribus & incredulis sensum obscurant & occasionem dubitandi præbent, iusto Dei iudicio, variósque sensus excogitandi, Matt. 13 4. Accuratè inspiciendæ sunt par-

partes, inter quas fit collatio. Neque enim necesse est in aliis omnibus partibus simile conuenire. Videndum igitur quatenus collationes cuiusuis generis sint applicandæ: ne arrepto earum scopo minùs primario, primarium negligamus: ac ita à vero ipsius loci sensu aberremus, aut in errorem incidamus, si ea vrgeamus, quæ applicanda non sunt. 5. Sapientia diuina quum à rebus terrenis res cœlestes nobis commendat, cauẽdum ne quorundam incogitantiam imitati prætextu similitudinis terrenæ (qua se Deus ingenij nostri modulo accommodat) res cœlestes extenuemus. Nam vocabula ab homine, aut ab aliis rebus ad Deum translata sunt multò significãtiora, quàm cùm res humanas denotarent. Rem enim ipsam, ac prępotentes actiones indicant. Sic benedicere & maledicere Dei (quod non est ampliùs verbale, vt apud homines) significat idem, quod potenter benefacere aut malefacere alicui. &c.

Parabola, Dictorium, prouerbiũ Sarcasticum, 2. Chron. 7.21. Psal. 69. 12. Esai. 14.4. Ierem. 24.9. Ezech. 18.2.3. Mich. 2. 4. Habac. 2.6.

PARACLETVS, παράκλητος promittitur, Ioan. 14 16. & 15.26, & 16,7, παράκλητος aduocatus dicitur Christus, 1 Ioan. 2,1, hoc est, nostro quidem respectu, patronus, vt qui nostram in se causam recipiat, qui & Mediator respectu Patris dicitur, tum expiationis merito, tum quod personam quodammodò deprecatoris sustineat, cùm non nisi eius nomine Patrem precemur. Idèmque Iudex est & Dominus, habita aduersariorum nostrorum ratione, ad Patris dexteram considens: èstque totum hoc munus vni Christo adeò proprium, vt absque insigni scelere transferri ad nullum alium, siue in cœlis, siue in terris possit, ne persona quidem ipsa Spiritus Sancti excepta, vt qui παράκλητος Paracletus, diuersa prorsus ratione dicatur, Ioan. 14.16. & 15.26. & 16.7. quatenus videlicet nos ad veritatis illius cognitionem adductos, eaque refocillatos solatur, & hos ipsos clamores ad Patrem per Filium deferendos docet, Rom. 8.26. Gal. 4 6,

PARADISVS voluptatis à Deo plantatur, Genes. 2,8, Paradisus [tertium cælum, mansio electorum] locus beatitudinis, seu beatis destinatus, Luc. 23.43. 2 Cor. 12. 4, Apoc. 2.7. è Paradiso voluptatis eiicitur Adam, Genes. 3,23.

PARALYTICI sunt, quos dissolutio neruorum debilitauit, vt

membrorum vsu destituantur: quos ferè apoplexia tandē enecat. Paralysis, seu hemiplexia, quum hoc malum alteram tantùm corporis partem incurrit: nam cùm totum corpus afficitur, apoplexia dicitur.

PARALYTICI à Christo sanantur. (Vide MIRACVLA) Mat. 4.24.

[PARDVS, figuratè sumitur pro viro crudeli & effero, ad Christum conuerso, mansuefactóque virtute Spiritus S. Esai.11,6.]

PARENTES honorandi & timendi, Exo.20.12. Leu.19 3. Deu. 5.16. & 27.16. Prou. 23.22. Matth.15.4. & 19. 19. Marc. 7.10. & 10.19 Luc.18.20. Ephes.6.2. Col.3.20. Parentes non irridendi, Prou.30. 17. non percutiendi, nec eis maledicendum, Exo 21.15.17. Leu.20.9. Parentes Christi secundùm carnem, Luc.2.27. & 8 56.

PARENTVM amor, Christi amori cedere debet, Matt.10.37. Luc.14.26. parentum in liberos, in matrimonio obeundo authoritas, 1 Corint.7.36. *exempla*: Isaac, Gen.28.1. Manue, Iudic.13.2. (Vide MATRIMONIVM.)

Parentum erga liberos officia. *Primò*, Liberos rectè educare, & eos pro donis habere. *exempla*, Iacob, Genes. 33.5. Ioseph, 48.9. *Secundo*, Diligere liberos, *exempla*: Iacob, Genes.42. ver.36.37. Dauid, in quo magna storga paterna elucet, 2 Sam.12. ver.16.17. altera Meretrix, 1 Reg.3. 26. *Tertiò*, Pietatem eos docere, Exod.12.27. & 13. versic. 8.14. Deuteron.4 10. & 6. vers.7. 20. & 11.19. & 32.46. Iosu. 4. v.6.7.21.22.24. Psal.78. v. 4 5.6. Esai.38.19. Ioel, 1 3. Ephe. 6.4. *exempla*: Dauid, 1. Paralipom.28.9. mater Lamuelis, Prouerb.31 ver.1. 2. *Quartò*, Eos corrigere, & peccata eorum arguere, 1 Sam.3.13. Prouerb.13.24. & 23.23. & 29.17. Hebr. 12. 7. *exemplum*: Iacob, Genes. 34 30, *Quintò*, In eis corrigendis & arguendis moderatione vti, Ephe.6.4. Coloss.3.21. *Sextò*, Orare pro liberorum felicitate, & peccatis amoliendis. *Exempla*: Dauid, 2 Samu.12.16. 1 Paral 29. 19. Iob, Iob.1.5. *Septimò*, Tradere liberis facultates. *Exempla*: Abraham, Genes.24.36. & 25. v.5,6. Iosaphat, 2 Paralip. 21.3 *Octauò*, Illis prospicere de matrimonio. *Exempla*: Abraham, Gen. 24. v.2.3. Agar, 21.21. Isaac, 28.1 Hemor, 34. 4. Iudas, 38.6. Manue & vxor eius, Iudic.14. v 3. &c. (Vide MATRIMONIVM.)

PARENTIBVS honorem deferre, est illis benefacere, Matth. 15. v.5.6. Marc.7. v.10.11.12. parentibus filij nequam molestiam

lestiam afferunt, Vide FILII. parentibus manus violentas inferentes, morte digni, Exodi 21.15. parentibus non maledicendum, aut, mortem iubeundum, 21. 17. Leuitic. 20.9. Matth, 15.4. Marc.7.10. parentibus non nocendum, Prouerb.28.24. parentibus obediendum, Vide OBEDIENTIA.

PARIO, de muliere frequenter, item de quadrupedibus & auibus dictum. 2. De Deo magna exequente, Esai.49.21. Soph.2.2.3. De Ecclesia. Esai.4.9 21.21. & 54. 1.& 66. 7.8. Mich.5.3. Gal.4.27. Apoc. 12.1 4.5 13. 4. De conatu bono vel malo, Esai, 26.18.& 37.3. Iob.15.35. psal.7.15. Esai. 33. 11. & 59.4. Iacob.1.15.

PAROEMIA, Ioan. 10.6. V. parabola.

Παῤῥησία, pro orationis perspicuitate & verborum euidentia, 2 Cor.3.12. pro libera professione, Heb.10.35.

PARS Dei, Israel, Ecclesia, Deut.32.9. Ierem. 12.10. Zach.2.12. pars Ecclesię, Deus, Num.18.20. Iosu.22.27. Psa.16.5.& 73. 26. Ierem.10.16.& 51.19. Thren.3.24.

Pars portio rei, beneficium Dei, latus materiæ oppositum, pars loci, pars populi.

PARSIMONIA auget opes, Prou. 13. 11. Vide Frugalitas.

Parthi, Act.2.9 Participatio, coagmentatio, ps.122.3. communio, 1 Cor.10.16. Consortium, 2 Cor.6.14.

PARTICVLA vniuersalis, Vide NOTA vniuersalis: & OMNIS.

Parturio, de muliere dicitur, 2. de ineffabili generatione sapientiæ æternæ, Pro.28.25. 3. de Ecclesia, Esai.66. 7.8. 4 de sollicitudine & charitate vehementi in Dei seruo, Gal.4.19 5. de opere bono vel malo, Prou.10.31. P.7.15. 6. de ciuitate populosa, Esai.23.4. 7. de creaturis liberationem expectantib. Rom.8 22.

PARTVS dolores, pro iudicio illo horrendo, subsecuturo afflictiones & oppressiones inauditas, Matth. 24.8. quæ illud præcedant, vt partus dolores ipsum enixum.

PARVI, dicti fideles, non ætatis, sed τῆς ταπεινοφροσύνης ratione, Matth.18 6. parui, per concessionem, Apostoli à Christo dicti, homines nimirum coram mundo viles & abiecti, 10,42. Paruulus, vel puerulus, pro quopiam ita sese de-

mittēte, vt puerum decet, 18, 5. Paruorum nomine omnes pij continentur, v. 10. Paruuli in Christo, 1 Cor. 3. 1. paruulis legendum Deuteronomium, Deut. 31. 12.

Paruus, qualitate, quantitate, numero, statura. parum item, qualitatiue, quantitatiue, & de temporis momento dictum.

PASCHA, fuit Sacramentum veteris Testamenti, quo fideles comesto agno paschali admonebantur tum præteritæ ereptionis corporalis in Ægypto à cædæ primogenitorū, tum futuræ spiritualis liberationis per Christum. Exod. 12. 1. 2. Num. 9. 1. 11. 1 Cor. 5. 7. c. Ioh. 1. 29. 1. Pet. 1. 19.

PASCHA, Iudæorum instituitur, Exod. 12. vers. 1. 2. 3. sacrificium est, v. 6, 21, 26, 27, Eucharisticum, vers. 14. 42, typicum sacrificij Christi, v. 46. Numer. 9. 12, Ioan. 19. 36, 1 Corint. 5. 7. & sacramentum, carne agni vt signo constans, Exod. 12, v. 8, 11, & Christo, vero agno, vt re significata, 1 Cor. 5, v. 7, 8, & 10, 3, à solis circumcisis edendum, Exod. 12, v. 43, 44, 48, commendatur, Leuit. 23 5, Num. 9, v 3 4. Deut. 16 2. non vbique celebrandum, v. 5, 6, celebratur, Exod. 12, 18, Iosu. 5, 10 2, Reg. 23, vers. 21, 22, 2 Paral. 35 1, 1, Esdr. 6, 19. Matth. 26, 19, Marc. 14 12, Luc. 22. 15, pascha, pro Agno Paschali, qui erat figura ipsius phase: μετωνυμικῶς, figura Sacramentis peculiari, qua rei nomen suo signo tribuitur, Marc. 14, 12, Luc. 22, 7, Simili ratione Christus etiam ipse, à paulo pascha nostrum vocatur, 1, Cor. 5, 7.

PASCIT Dauid populum Israel, 2 Sam. 5. 2. & 7. 8 [psal. 78, v. 27, 28, 29, pascit Deus aues, Luc. 12 24, pascit Ecclesiam suam, Gen. 48, 15. Nehem. 9, 21, Esai. 49. 9. Ezech. 34, v. 13. 14, 15. 16. pascit Christus oues suas, i. Ecclesiam Dei, Cant. 1, 7, & 2, 16, & 6, Esai. 40, 11, Ezech. 34. 23, Mich. 5, 4, & 7. 14, zach. 11, v. 4, 7, 9, pascit per seruos suos, gregis vigiles, Cāt. 1, 8, Act. 20, 28. & 1 Petr. 5, 2, Ioan. 21, v. 15, 16, 17, Apoc. 12 6.

Pasci dicuntur fideles in communione sanctorum, Esa. 11, 6, 7. & 65, 25, Soph. 2, 7, & 3, 17, Corui pascunt Eliam, 1, Reg. 17, 4, 6.]

PASSER auicula, citra, Dei prouidentiam non cadit, Matth. 10, 29, Deo authore nidificat, psal. 104, 17. solitudinis impatiens est, 102, 8,

PASSIONES & affectus peccati, Roman. 7, 7, &c. passiones huius vitæ, Rom. 8, 18, passionibus Christi communicare 1 Pet. 4, 13, in passionibus exultandum, Col. 1, 11, 1 Pet. 1, 6.

PASTOR verus Christus, Ioan. 10. v. 11. 14. (Vide CHRISTVS Pasto-

Paſtorum paſtor, Heb.13.20. Vide 1.Pet.5,4.

PASTORIS & Mercenarij diſcrimen, Ioan.10.v.11,12. Paſtoris vox duplex, Tit.1,9, ſc. ad regendos dociles, & refractarios refutandos

PASTORES, dicuntur, reges, principes & duces, Ier.6,3. & 12. 10, [& 25. v.34.35,36, & 49.19. Nahum.3.18. zach.11.v.3.5.] Dei adminiſtri, & ob id ſocij nomine honorantur, zach. 13,7, 1 Cor.3.9, Dei myſteriorum diſpenſatores, 4.1. Tit.1, 7. Vide MINISTRORVM elogia. Apti ad docendum eſſe debent, 1 Tim.3. 2, vitæ exēplo præeſſe debent, Matt.5.v. 13.14.15.16. Luc.8.16.1 Tim.4 12, Tit.2,7. Heb.13.7.1.Pet. 5,3, Paſtores ſunt diſcipulorum gloria, 2 Cor.1.14. Legati. 5.20. Meſſores, Matt. 9, 37, Luc.10, 2. Ioan. 4.38. Milites Chriſti, 2 Tim.2 3, & eius Miniſtri, Act.1.25 1. Cor.3.5.& 1, 2 Cor.3 6.& 6.4. Col.1,25, reconciliationis Miniſtri ſunt 2, Cor. 5.v. 18.19, & Spiritus non literæ 3 6, odor Chriſti bonus, 2,15, gregis, cui præſunt, Patres honoris cauſa dicuntur, 2 Reg.6.21. 1. Cor. 4.v.14.15, 2.Cor.6.13.& 12.14, Gal.4 19.1 Theſſ.2.11.1. Tim.1.2.2.Tim.1.2.Tit.1.3.Philem. v.10.1 Ioan. 2.v.1.28. & 3,7, & 4,4, & 5.21. Seniores ſunt, Actor.20.17.1, Tim.5,17,1 Pet.5.1. Paſtores quo ſenſu Sacerdotes dicātur, Rom.15.16, Phil.2.17. Paſtores quales eligi debeant, 1 Tim.3.2. Tit. 1. v. 6.7. & 2,7. abſolutum eorum exemplar deſcribitur, ibid. à ſuis amandi ſunt, Gal. 4.15. Philip.2.22.1 Theſſ. 5.v.12.13. Paſtores publicè peccantes palàm arguēdi, 1. Timot.5.20. Paſtores boni, à Deo miſſi. Iere.3. 15. & 23. 4. Matth.9.38. Luc.10.2 Act.20.28. Rom.10.15. Epheſ.4.v.11.12. dociles eſſe debent, 2 Tim.2. 24.& docti, Tit.1 9.2.Tim.2.15 Paſtores & Miniſtri Verbi, multorum calumniis ſunt expoſiti. *Exempla*: paulus, 1 Cor. 9.1.2 Cor.10.2.2. Tim.1.15. Ioannes.3 Ioan.v.10. quidnam docere debeant, Matt,28 19. Marc.16.15.2 Corinth.4.5. Galat.1. v.8 9.1.petr.4 11. ex ſe non loquuntur, Ierem.1.9. Ezech.2.8. & 3.17.& 33,7. ſine Deo nihil poſſunt, 1. Corinthi.3.v.7.9. 10. paſtores, preceptores, & alii præfecti, qua debeant eſſe ſolicitudine in eos, quos ſuæ fidei-commiſſos habent, prou.27.v.23.24. &c. Ezech.34.4. Matth.18, 12, & 24. 45.. Luc.15.4. Ioan.10.11.& 13.1.&c. & 17.v.9.11.& 18.8. Actor.20.v.22.28.31. Rom.9.v.2.3. & 12. v.7. 8. 1 Corinth.4.14.2 Corinth.11.v.28.29. Galat.4.19.

PASTORVM aduentus lætus, Eſai 52,7. Rom.10,15, Nahum. 1,15. paſtorum ambitio valde noxia, 1.Theſ.2.6.2. Theſ.2.4.

1 Tim. 3. 6, 1 Petr. 5. v.2.3. Paſtorum arma, ſpiritualia,2.
Corint.10 4.eorum auaritia damnatur,Eſa 56.11 1.Theſſ.
2 5.1.Tim.3 3.Tit.1 11,1 Pet.5.2.Paſtorum authoritas quã-
ta,2 Corinth.10.v.5.6.8. & 13.v.8.10. Tit.2.15.Philem.v.8.
Paſtorũ conditio,Ezech.2,6,Luc.10.3. Ioan.21 18.Paſtorũ
coniugia licita,1.Corint.9 5,1. Tim.3,2,Tit.1 6.paſtorum
conſolatio,Rom.1.12,2.Tim.3 v.9.11.1,Petr.5,4,paſtorum
conſtantia à Deo,Ierem.1,v.8,18, Ezech.3,v.8,9 *Exempla*
Eſaias,Eſa.50,7,& 62,1. Abacuc,Abac.2,1, Paulus Philipp
2,17,2, Tim.1,12, Vide CONSTANTIAE *Exempla*: Paſto-
rum dignitas ac præſtantia, Ierem.1,v.10 11, Matt.11 ver
10.11, Luc.7.28. Act.1,8,2, Cor.4.7,& 5.18, philipp.2.29,1
Ioan.4,6, paſtorum fama, integra ſeruari debet 1,Tim.3
7.paſtorum fiducia, Matt.5,19,2, Cor.3 12 & 13.6.paſto-
rum liberi bene educandi,1 Tim.3 4, Tit.1,6. V.1,Sam 2
22,paſtorum hoſtes pereunt,Ierem.20.11.paſtorum igno-
rantia,quàm noxia, Oſe.4 9. paſtorum merces,1 Corint
3.8.1 Theſſ.3 8,1 pet.5.4. paſtorũ militia,Ier.19.2 Corint
6.7.&.10.4. Eph 6.12.Phil.2.25.1. Tim.1.18 & 6.12.2.Tim
2.3.& 4.7.Paſtorum mors,Chriſti cauſa, piorũ confirma
tio eſt,philipp.2.17 paſtorum mores præſcribũtur,2 Cor
6.4.V.1.Tim.2.&c.paſtorum officium, Eſa.40.9.& 49.9
&52.7.& 58.1.&61,1 & 62 11.Ierem.1.10.Ezech.3.17.& 32
2.Oſeæ.8.1. Mic.3 8 Matt.5 v.13.14. Ioan.4.38.Actor.6.4
& 20.v.28.31 & 26.28.Rom.15.16.1 Corint.3.2.& 4.v.1.2.
Cor.1.18. & 2.2. & 5.v.19.20. & 6.1.& 11.2. & 12. v.14.1
&13.7.Gal.4.v.12.19.Eph.3.14.& 4.v.11.12.& 6.19.Philip
3.1.Coloſſ.1.18 & 4.4.1 Theſſ 2.5.& 5 12.1 Tim.2.7.& 4.11
& 5 v.1.7.2 Tim.2.15.& 4.v.25.Tit.1.v.1.11. & 3.8. Hebr.1
17.1 petr.4.11.&5.1.2 pet.3 1.1 Ioã.2.26.& 5 13.Iudæ.v.5.i
increpãdis,diuerſæ ætatis & ſexus hominibus,officium
prudentia,1 Tim.5.v.1.2.3. &c. Paſtorum opus,1 Theſſ.
12.orationes,Eph.3 14.1 Petr.5.10.ornamanta,1 Tim.4.1
patientia.5.24.2 Timot.2.24. & 4.2.prudentia,1 Tim.3.
paſtorum habenda ratio,Matth.10.12.Marc.6 10 Luc.1
7.1.Cor.9.v.4 9.11.14 Galat.6.6 philipp.4.14.1 Theſſ.
12.1.Timot.5 v.17.18. Hebr.13.7. paſtorum vera receptio
Luc.10.42.2.Corint.7.15.Gal.4.14.1 Theſſ.2.13 paſtoru
tentationes, *Exempla*: Eſaias, Eſa,49.4. Ieremias, Ieren
20.9.paſtorum triumphus,2 Corinth.2.14.1 Theſſ.2.1
2.Timoth.4 8.victoria, Ierem.1.19. paſtorum vita Eccle
ſiæ chara,Actor.9.25.&19.v.30.31. & 21.12.1.Cor.16.10.Phi
lip.

lip.2.29. *Pastorum* vitia, priuatorum vitiis multò graviora, Ierem. 23. 15. pastorum vocatio à Deo, Esai. 49.1. Hebr.5.4. Vide PASTORES à Deo mittuntur. pastorum vxores quales esse debeant 1 Timoth.3.11.

PASTORIBVS fidelibus interdum stultitia à mundo obiicitur, Vide INSANIA.

PASTORES mali, populi seductores, Ierem.12.10.& 14.v.13, 14.& 23 14.& 50.6. Ezech.13 10. Matt.15.14.& 23.13. *Exempla*: Pontifices.27.20. Mar.15.14. Pastores mali seipsos intrudunt, Ierem.23.21. & 27.15. Ezech.13 6. maledicuntur, Ierem.23 1. seriò obiurgantur, 5.31.& 6.14. & 12.10. Thren. 2.14. Mich.3 5. Zach.10.3. Pastores mali conferuntur mutis canibus, Esa.56.v.10.11. Pastores lacerantes & deglubentes gregem, Ierem.23.1 Ezech.34.v.2.3.

PASTORVM malorum descriptio, Esai.56.10. Pastorum socordium pœna, Ezech.3.20.

PASTORIBVS malis moribus præditis,& veram nihilominus doctrinam annuntiantibus, obediendum, Mat.23.2. &c. Pastoribus impiè docentibus obedientes perituri, Ier. 14 16.& 20.6.

PASTORES ouium, filij Iacob, Genes.46.32. pastoribus nuntiatur Crhistus natus, Luc.2.8

PATER, Hebræis pro auo, atque adeò ipsis maioribus, vt apparet ex Exod.2 18.& Num. 10.29. pro autore, Ioan.8. 44. Iac.1.17. absolutè pro ipsius sanctissimæ Triados prima persona, Luc.10.21. in Filio Christo manet, Ioann.17, 23. de Filio testatur, Mat.3.17. & 17.5. Ioan.5 32. & 17 5.1. Ioan.5 7. Patris & Filij coniunctio, Ioan.17.v.21 22. Pater nemo vocandus, quia vnus est Pater, qui in cœlis est, Malach.1 6. Matth.23.9. Ephes.4.6. idque quo sensu intelligendum sit, Vide DEVS pater est, &c. Pater gloriæ, pro patre glorioso, vel gloriæ pleno, per Hebraismum, Ephes. 1 17. Vide 1 Cor.2.8. patri etiam tribuitur Seruatoris nomen. 1 Tim.1 1 Vide DEVS SERVATOR.

PATRES, id est, maiores, in Mose baptizati, 1 Corinth.10.v. 1.2. Vide sensum loci in BAPTIZARE. Non semper imitandi, psal.78.8.& 95.9. Heb.3.9. Ierem. 16. 12. Ezec.20.18. Amos 2.4. Zach.1.4. Act.7. v. 51. 52. Patres pro filiis non occidendi,& contrà, Vide FILII. patres veteris Testamenti, fide præditi, Rom.4.v.3.16.18. Gal.3 6. Heb.11.v.4. 5.7. 1 Pet.1.12. Vide & Act. 15.11. non adepti sunt promissiones, Heb.11.v.13 39. hoc est, rem ipsam promissam, me-

tonymicè,aut promissionis præstationem.

Huius loci duplex sensus erui potest (Vide & 1 Pet.1. 12.) Aut respectu Christi & Messiæ promissi, in quo omnes Dei promissiones sunt Etiam & Amen, 2 Cor.1.17. quem Patres non assecuti esse dicuntur,eò quòd in nostra vsque tempora ipsius in carne aduentus dilatus sit,quamuis ex fidei descriptione,Heb.11.1. per fidei aspectum fuerit illis Messias visibilis, & viderint illum venturum eminùs(id quod & de Abrahamo affirmat Christus, Ioan.8. 56.)aut terræ Chanaan respectu,qua Patres nunquam potiti sunt.Erat autem illis hæc regio,paternæ Dei beneuolentiæ,cœlestisque hæreditatis, nasciturae denique ex ipsis Ecclesiæ typus ac figura,vt inuictam eorum fidem esse oportuerit,qui de rebus ipsis non dubitarint, quarum tamen promissa pignora nunquam sint adepti.Patres pietatem filios docere debent,Vide PARENTES.

PATRVM sub Lege anxietas, 1 Pet.3.19. Patrum peccata non dissimulanda.*Exempla*:Ezechias,2 Paral.29.6. Nuntij eius,30.7.Iosias,34.21.Nehemias,Nehem.1.6. Leuitæ 9.v.16.32.34.Dauid,Psal.78.8.& 106. 6. Esaias,Esai.43 27. Ieremias, Ierem.2.5.& 3.25.& 14.20. & 16.19. Thren.5.7. Daniel,Dan.9.8.Zacharias, Zach.1.4.Christus,Luc.6.26. & 11.47.Stephanus,Actor.7.v.39.51 52.¶Parricidæ,1 Tim. 1.9. Patrum mensuram complere qui dicantur Hebræis. Vide MENSVRAM patrum,&c.Patrisfamiliâs cura, Prou. 27.23.&c.

[PATER distinctionibus sequentibus designatur in Scripturis S.

1. Pater,Deus Pater,prima in Diuinis persona:Pater æternus æterni Filij,nempe Iesu Christi,Domini nostri.

2. Christus Pater futuri seculi,Esai.9.5.6.

3. Deus,Pater eorum quos creauit in suam gloriam,& sibi gratis adoptauit in filios.

4. Pater naturalis,vir ex vira hominem generans, secundùm naturæ ordinem.

5. Non modò nomen Patris, verùm etiam aui,abaui, proaui,ataui,&c.Pater sæpius indicat: & patrum nomine maiores vt plurimùm intelliguntur,sexcentis locis.

6. Pater,auctoritatis, dignitatis, potestatis vel ciuilis vel Sacræ respectu,Iudic.18.19.1 Sam.24.12 2 Reg. 2. 12. 5.13.& 6.21.& 13.14.Act.22.1.

7. Pater, auctor, doctor, institutor alicuius artis, v

scientiæ

ſcientiæ,Gen.4.20.21.1 Par.4.14.

8. Pater,Creator,nempe Deus,Iob.38.28.Malac.2.10.

9. Pater multarum Gentium,Abraham: quòd Gentes per fidem Chriſto,ſemini mulieris promiſſo, adhærentes inter Abrahæ poſteros deputentur,Gen.17.v.4.5. Rom.4. v.1.11.12.16.17.18.Iacob.2.21.

10. Iudæorum Pater , Abraham, de quo gloriati ſunt, Matth.3.9.Ioan.4.12.& 8.v.39.53.56.

11.Pater,adiutor,protector,Iob.29.16.Eſa.12.21.Ier.2.27. Thren.5 3.

12. Pater putatiuus,Luc.2.v.48.Ioan.6 42.

13. Pater dicitur aliquid,cui adhæremus,vt filius adhęret patri,Iob.17.14.

14. Pater impiorum & mendacij,Ioan.8.v.38. 41.44.

15. Pater familias,Ruth.2 2.Matt. 10.25.& 13.v.27.52.& 20.verſ.1.11.& 21.33.& 24.43.Luc.12.39. & 13.25.& 14.21.& 22.11.

Paternitas,familia ſeu Eccleſia,Epheſ.3.15.]

PATI,pro ſupplicio mortis affici, Luc. 22.15. pati pro Chriſto,Dei donum eſt,Phil.1.29.& honorificum, Matth.5.11.1 Pet.3.14.& 4.v.14.16.V.Act.5.41.

PATIBVLVM,Gen.40.22.Num.25.4. Deut.21.22. Ioſu.8.29. & 10.27.Eſther.2.23.& 6.4.& 7.10.& 9.13.]

PATIENS & longanimis Deus,Gen.6.3.Exodi 34.6. Num. 14.18.Pſal 86.15.& 103.8.& 145.8.Eccleſ.8.12. Eſai.30.18.[& 42.14.]Ioel.2.13.Ion.4.2.Nahum.1.3.Matt.18.27, Roman, 2.4.1 Tim.1.16.2 Pet.3.9.

[Patiens homo,Prou.14 29.& 15.18.& 16. 32. Eccleſ.7.9. Rom.12 12. 1 Cor.13.4.1 Theſſ.5 14.2 Tim.2. 24.& 5.7.Iacob.5.8.

PATIENTIA *Dei*,Luc.18.7.Ro.2.4.& 9 22.& 15.5.5.1 Pet.3.20.
Patientia *Christi*,2 Theſſ 3.5.Apoc.1.9.& 3.10.1 Tim.1.16.
Patientia hominis , Prou.19.11.& 23.15.Luc.8.15.& 21.19. Rom.8 25.& 15.4.2 Cor.6.4.Heb.6.12.& 10.36.Iacob.1.v. 3.4.Apoc.2.v.2.3.19. & 13.10.& 14.12.]

PATIENTIA,ὑπομονὴ Col.1.12.Iac.1.14. eſt virtus animi,per quam omnia ſenſui & carni aduerſa & dura,iniuſtè nobis illata,ęquo tamē animo,nullo manente in ipſum affligentem noſtro odio,toleramus, propter Dei præceptum. Itaque qui propter ſua ſcelera iuſtas pœnas luunt , eáſque patienter ferunt , propriè patientes dici non debent:& cùm tam præclaræ virtutis nomine donantur, lata ſigni-

ficatione patientia tunc accipitur.1 Pet.4.15.

PATIENTIA & longanimitas fideliū in omni genere afflictionum, Genes.12.v.1.&c.2 Sam.16.10.Iob.1.20.21.& 2.9.10.& 7.2.Prou.3 11. & 14 29.& 15.1.& 16.32. & 25.15.Eccl.1.29.& 2.4.Matth.5 39.Rom.5.3.& 12 12.& 15 4.2 Corin.6.4.Galat.5.22.Ephes.4 2.1. Thess.5.14.2. Thess.1 v.4. 7.1.Tim.6.11.2 Timot.2.v.3.12.Heb.10.36.& 11.25.& 12.1. Iac.5.7.1 Petr.1.6. & 2.19. & 3.v.14.17. & 4.1. (Impatientia & eius punitio , Exod. 14.11. & 15. 24. & 16.vers.2.7.& 17.2.Num 11.10.& 14.v.1.28. & 21 6.Iob.3.1.Eccles.2,26.) Patientia vera quid,1 Pet.1.6.ex fide nascitur,2 Thess.1.4. Heb.11.v.9.35.eius obiectum,afflictio est,Rom.5.3.Iac.1.3. donum Dei est,Roman. 15 5. Philip.1. ver. 28.29. (Vide PERSEVERANTIA.)

Patientia commendatur,Prou.14 29.& 16.32.& 19.11.& 20.22.Esa.28 6.& 30.18.Thren.3.26.Matth.5.39. Luc.6.29.8.15. & 21. 19. commendatur à Christo, suo ipsius exemplo,Ioan.15.ver.18.19.Vide Matth.10.22.Marci 13.13. Pauli exemplo, 2 Corinth. 6.4. Philip. 1. 29. Rom. 12.12.1 Thessal 3 3.& 5.v.14. ab exemplis Patrum & Christi, Iacob.5.10.Hebr.12.1.&c. 2 Petri,2 Pet.1.14.Commendatur item Roman.2.7.& 5.4.& 8.v.19 15 & 12.v.12.19. & 15 4. 1 Cor.6.7. & 13.7. 2 Cor.6.4. Galat.5.22. & 6 9. Ephes.4.2 Col.1.11.& 3 12.1 Thess.5.14. 2 Thess.1.4. 1 Timoth.6.v.11 14.Tit.2.2 Hebr.6.12.& 10.36.& 12.1.Iac.1.3.4.& 5.v.7.8.1 Pet.1.13.& 2.21.& 5 6.2 Petr.1.v.6.8. & 3.12.1 Ioan.3.2. Apoc.13.10.& 14.12.

PATIENTIAE bona, Prou. 15. 18. Patientiæ *exempla* : Isaac Genesis 22.9. Ioseph.45 5. & 50.v.17.19. Maria, Num. 12 15.Moses 16.46.Gedeon, Iud.8 2.Elcana, 1.Sam.1 8.Heli 3.18.Saul,11.13.Dauid.24.8.& 26.5.2. Sam.15 5. & 6 10. & 24.14.Ps.38 14. Miphiboseth,19 30. Iob.1.20.& 2.10. Iac.5 11.Elisæus, 2 Reg.6. v. 21. 22. 23. Mischeas , Mich. 7.8. Christus, Matth 5.38. & 11 29 & 26.50. Luc.9. v.55.56.& 23.34.Ioan.8.49. & 10.32. & 12.36. & 18 2.20.21. & 19. 26 Philip.2.v.5.6.&c.1 Petr.2.v.21. &c. Apostoli, Actor.5.41 Stephanus,7.60.Paulus & Silas,16.25. Paulus 25 ver.10.11 1Cor.4 3.2.Corinth.12 12.Thessalonicenses,1 Thess.1.3. 2 Thess.1.4. Onesiphorus,2 Timot.1.v.15.16.Hebræi,Hebr 10.34.Ioannes,Apoc.1.9.Thyatitensis pastor,2.19. Vide PERSEVERANTIAE exempla.

PATIOR de Deo dictum,i.permitto,Ruth.4.14.Iob.10.14 & 24.12.1 Cor.10.13.patior, de Christo in statu humilia

tionis frequenter dictum occurrit, Matth.16.21. Marc.8.31. Luc.9.22.& 24.v.26 46. Act.3.18.& 17 3. Heb.13.12. 1 Pet.2. v.21.23.& 4.1.]

PATMOS, insula in mari Ægæo, in quam relegatus sub Domitiano Imper. Iohannes Apostolus Apocalypsin scripsit: Apoc.1.9.

PATRIA: Patriæ tres Christo tribuũtur ab Euangelistis: Nazareth, educationis, Matt.2.23. Marc.6.1. Luc.4.16. Bethlehem, ortus, 2.4.&c. Capernaum, incolatus, vbi plurima signa edidit, vt exprobrat Luc.10 13.&c. Huc pertinet illud Theophylacti: Bethlehem genuit: Nazareth educauit: Capernaum incolam habuit Christum. Patria cedit Abraham, Deo obsecutus, Gen.12.1. Act.7.v.3.4. Patria fidelium cœlestis, Heb.11.v.13 14.16.& 13.14. Vide &2 Cor.5.6.

PATRIARCHAE fratrem vendunt, Gene.37.28. Actor.7.9.

PAVIDVM cor inobedientibus, Deut. 28.65.v.20.8. Pro.28, 14. Leuit.26,36.

PAVLVS Christi Apostolus, Rom.1.1 1 Cor.1.1.& 9.1 2 Cor. 1.1 Ephes.1.1.& 6.20. Coloss.1.1 1 Tim.1.1.& 2.7.2 Tim.1.1. Tit.1.1. Galat.1.1. Ciuis Romanus, Actor.16. v.37.38. & 22. 25. non patria, sed ciuitatis iure, quum Tarsus patria Pauli, esset colonia. A Christo doctus, Galat.1.12. Doctor Gentium, Act.13.2.& 22.21. Rom.1.5.& 11.13.& 15.16. Gal.1.16. & 2.v.7.8 1 Tim.2.7.2 Timot.1.11. Discipulus Gamaelis, Act.22 3. Hebræus, 2 Cor.11.22 Philip.3.5 ex Tribu Beniamin ortus, Rom.11.1 Philip.3.5. Germanus Israelita, Rom.11.1.2 Cor.11.22. Philip.3.5. Christi Minister & seruus, Rom.15.16 2 Cor.11.23. Phil.1.v.1.25. Nutrici similis, 1 Thess.2.7. quondam Pharisæus, Act.23.6.& 26.5. Philip. 3.5. Semen Abrahæ, Rom.11 1.2 Cor.11.22. Testis Christi, Act.9.15.& 22.15 & 26.16. Paulus Apostolis adiunctus est, Act.9.27.28.

Baptizare se missum esse negat, 1 Corint.1.17. non simpliciter & absolutè, cùm Apostoli etiam baptizare iussi sint, Matth.28.19.& Paulus ipse baptizarit, 1 Cor.1.v.14. 16. sed κατά τι, Intelligit enim Paulus, & vult significare, se non peculiariter & præcipue baptizandi, sed euangelizãdi munus à Deo accepisse. Est ergo quædam species hyperboles è vulgo petita, quando absolutè negatur, quod tamen κατά τι negari oportuerit. (Similis est loquendi forma, Ierem.7.21.) contumeliis affectus, Act.17.18. & 26. 24. ab auaritia alienissimus, Actor 18 3.& 20.33.1 Cor.9.12. 2 Cor.12.v.13.14.2 Thess.3.8. olim blasphemus, 1 Tim.1.13

Philip.1.v.4.9.Col.1.v.3.9.1 Thess.1.2.& 5.23.2 Thess.1.11. & 2.16.& 3.5 proprium munus, 1 Cor.1.17. Signum in omni epistola,2 Thess.3.17.spes,1 Thess.2.19.Vincula vtilia, Phil.1 14.vocatio,arcana Dei electione prędestinata,Gal. 1 15 votum,Act.18.18. Zelus Philip.3.6.

PAVO,aliis exultat, & illâ coloris & plumarum varietate, quę in cauda tanquam oculi quidam fictitij elucet.Quum verò horrentes pedum squammas intuetur,cristæ & caudæ stellatæ splendor concidunt. Alam-ne pauonum exultabundam dedisti?Ioh.39 16.1 Reg.10.22.

PAVOR cordibus inobedientium.Leuit.26 36.Vide pauidum cor.

PAVPER frater quomodo tractandus,Deut.15.7.pauper probus,improbo diuiti præferendus,Pro.28.6. pauper sapiẽs, stulto regę præstantior.Eccl.4.13.

PAVPERIS quatenus in iudiciis habẽda ratio,Exodi 23.3.Leuitic. 19. 15. pauperis & diuitis discrimen, Prouerb.18. 23.

PAVPERI non exprobandum,Prou.14.31.& 17.5.non nocendum,22.v.16 22.& 23.10.

PAVPERES veri qui,Prouer.19.v.1.22. Matth.5 3. Luc.6.20. pauperes semper in mundo,Matt.26.11. Marc.14.7.Ioann. 12.8.pauperes spiritu, beati, Matth.5.3.Luc.6 20. à Deo electi.1 Cor.1.v.26.27.28.Iac.2 5.non spernendi,Prouerb. 17 5.& 28.27.& 29.7.Iac.2.v.2 3 4.5. pauperes commendantur,Deut 15.11.& 24.19.Prouer.21.13. & 31.9.Esai.1.17. Matth.25 40. Luc.14.13 Rom.12.13.1 Cor.16.1.2 Cor.9.4. Iac.1.27.& 5 4. pauperes mundi huius, 2.5. dicuntur homines inopes & tenues: &, si mundi iudicium spectes, hominum abiectissimi.pauperes spiritu, Matth.5.3.dicuntur,quorum spiritus domiti sunt, [qui] sibi coram Deo nihil tribuunt, & sese Deo subiiciunt. pauperum oppressio damnatur,Prou.22.v 22.23. & 23.v.10.11. Esai.1 23.Iere. 22.13.Ezec.22 29.Amos 4.1 & 5.11.& 8 4. Mal.3.3.Matt.23. 14.Marc.12.40.Iac.5.4.ratio habenda. Leu.19. v.9 10. Zachar.7 10.Galat.2.10. *exempla*: Ecclesia Ierosolymitana, Act.4.34.Antiochena, 11,29. Achaiæ 2 Cor.9.2.Iob.29.12. & 31.16.20.

PAVPERTAS à Deo est,Prou.14.31.& 17 5.& 22.2. paupertas vera laudatur,12.9.& 15.16.& 16.8.& 17.1.Matth.5.3. Luc.6. 20.paupertas in Christo consecrata, 2 Cor.8.9.

PAVPERTATIS *exempla*:Iacob,Genes.28.11.& 32.10. Moses,

Exodi 3. 1. Ruth. Ruth,2.2. Cis,pater Saulis,1 Samu.9.21. Dauid,16 11.& 17.17.Mulier Sareptana,1 Reg.17.10.Eliſęus v.11 Filij Prophetarum 2 Reg.4.38.& 6.2.Rechabitæ,Ier. 35.v.8.9.Pauperes, 39. 10. duo filij Zebedæi, Matth.4.21. Christus, 8 20. & 21. v.12.& 27.55. Lucæ 9 58.2.Cor.8.9. Ioſeph cum vxore ſua Maria,Luc 2.v.7.12.24.Lazarus,16. 20.Vidua paupercula,21 2. Cœcus natus. Ioan.9.8. Eccleſia Ieroſolymitana,Act.2.45.Rom.15.26.Petrus,Actor.3.6. Paulus.1 Cor.4.8.9. Philip.4.11.12.13,

PAX Hebræis,pro incolumitate , felicitate , omníque proſperitatis genere,& felici rerum omnium ſucceſſu.Gene. 29.6.& 37.14.& 41.16 Ioſ.10 21.Iudic.18.15. 1 Sam. 10.4.& 25.5.& 30.21 2.Reg.6.6 Pſal.122.7. Eſai.26.3. Ierem.15.5.& 29.v.7.11.Rom.1.7.1 Corint.1.3.2.Corin.1.2 .Philip.1.2. Epheſ.6.23.

Paulus hoc nomine paſſim in ſuis precationibus intelligit *primò* pacem conſcientiarum cum Deo :*ſecundò*, mutuam piorum inter ſe dilectionem & concordiam, *tertiò*, protectionem Dei, & omnimodam benedictionem : pro ὁμόθυμα id eſt,ea animi tranquillitate &ſerenitate,Rom.5. 1.quæ alibi Phil 4.7. pax Dei dicitur. Sic capitur & Lucæ 2.14 2 Petri 3.14. pax vera quæ, Ioann.14.27.pax à Deo, Num.6.26. 1 Paral.14 6.Eſaiæ 26 12.& 45.7.Pro.16.7.Leu. 26.6.per Chriſtum, Rom.5.1. Pax in cœlo, Luc.19 38.in terra,2.14.pax Meſſiæ tempore,Eſa.2.4 & 11.6. & 26 12. & 66.12.Mich.4 3 Zach.9 10.pax amanda & quærenda,Pſa. 34.15 Zach.8 19.Mar.9 51.Luc.10.5. & 12.58. Rom.12.18.& 14.19.1 Cor.7.15.& 14 33.2 Cor.13. 11. Gal.5.22.Epheſ.4.3. Col.3 15.2 Tim.2.22. Hebr.12.14. 1 Petr.3.11. cum Paſtoribus gregi maximè colenda, 1 Theſſ.5. 13. pax in Chriſto quærenda, Ioan.16.33. à Chriſto nobis relicta,14.27.pax ſceleratis & impijs nulla, Eſa.48. 22. & 57.21. pax quibus promiſſa,Pſal.119.165.Eſai.54. 13. Pax vobis. ſalutatio Hebræorum,Gen.43.23.Iudic.19.20.1 Sam.25.6. Ioan.20.ver. 19.21.Vade in pace, pro feliciter & tranquillè , formula qua vtuntur Hebræi erga abeuntes , 1 Sam.1.17.Luc.7.50. Marc.5 34. (V.Pacifici.)

Pax quædam temporalis, quædam æterna, Geneſ.13.v. 6.8.& 26 22.& 45 24.Leuitic.26 6.Numer.6.26.Eccleſ.25. 2.& 28.verſ.15.19.Ierem.29.8. Matth.5.9. Marc.9 51. Luc. 14.32. Act.9.31,Rom.12 18.1 Cor.14 33.Eph.4.3.2.Timot. 2.22.Hebr.12.14.Iac.3.18.1.Pet.3.11. Apocal.6.4.Pax interna,qua-

na, qualis est inter Deum & eius amicos ac fideles, Esai. 2.4.& 9.5.& 11 v.6.7.& 66.12. Ose.2. ver.14.20. Mich.4.3. Zachar.9.10.Luc.2.14. & 24.36.Ioan.14.27.& 16.33.& 20. 19.Actor.10.36.Roman.5.1.Ephes.2.14. Phil.4.7. Pacem ne cum Moabitis ineant, monentur Israelitæ, Deuteron. 23.6.pax ciuitati obsessæ offerenda, 20.10. pacem & misericordiam promittunt falsi Prophetæ, Ierem. 6.14.& 8. vers.11.& 14.13.& 23.16.17.Ezech.13.ver.10.16.Mich.3.ver. 5.1 Thessal.5.3.Pax mala: Luc.23.12. Genes.6.1.2. 2 Paralip. 19.2.

PACIS filius quis, Vide FILIVS pacis. *Pacis fœdere initæ exemplum*: Isaac & Abimelech, Gen. 26.26. Iosuah & Gabaonitæ, Ios.9.15. Israelitæ, 22.30.&c. Azor & Haber, Iudi. 4.17. Israel & Amorrhæus, 1 Sam. 7.14. Syri & Israelitæ, 2 Sam.10.19, Salomon & Hiram, 1 Reg.4.24.& 5.12. Iosaphat & Rex Israel, 22.45.2 paral.20:30. V. FOEDVS.

PACEM Deus dat. *exempla*: Salomon, 1 Reg.5.4.& 8.56. Dauid, 1 paralipom. 22.versic.17.18. Asa, 2 parali.14.6. *Pacis redemtæ exempla*: Asa, 1 Reg.15.ver.16. 17.18.&c. Ioas Rex Iuda, 2 Reg.12.18. pacis fructus, 2 Corint.13.11. Vide CONCORDIA.

[PAX distinctiones sequentes complectitur.

1. Pacis Deus, Rom.15.33.& 16.20.1 Cor.14.33. 2 Cor.13. 11 Phil.4.9 1 Thess.5.23.2.Thess.3.16.Hebr.13.20.

2. Pax Dei, cum iis quos gratuito amore complectitur in mediatore Christo, Actor.10.36. Roman.5.1.Eph. 2.versi.15.17.4.3 & 6.15 Philipp.4.7. Coloss.3.15 2 Thessal. 3.16.

3. Pax Ecclesiæ cum Deo, Christus, auctor, princeps, causa vnica reconciliationis, salutis & glorificationis electorum Dei, Mich.5. 5.Eph.2.14. Hebr.7.2.

4. Pax Spiritualis, seu effectus illius pacis quam habemus, Deo reconciliati per Christum, Psalm.125.5.& 128. 6.Esai.9.5.& 48.18.& 54.13.Luc.2.14 Ioan.14.27. & 20.ver. 21.26.Roman. 1. 7. & ita frequenter in epistolis Apostolorum.

5. Pax, vitæ præsentis commoditas, prosperitas, securitas, eiusdémque placida exoptatio & votum, Genes.15. 15.Leuitic.26.6.Psalm.72.v.3.7. & 85. vers.9.11. Eccles.3.8. Esai.32.17.Ierem.4.10.& 6.14.1 Thessal.5.vers.3 10. Apoc. 6. 4.

6. Societas aut fœdus inter homines, Deut.23.6. Iosu.

v.6.15.Iudic.4.17.2 Sam.10.19.1 Reg.5.12.
7. Blandus sermo,Psal.28 3. Iere.9.8.]

PECCATORES,pro omnino vitiosis& peccato addictis:& eorum miseria conditio,Psalm. 1 v.1.5.& 3.8.& 7. 10 & 9.v. 17.18.& 10.v.3.4.15 18.& 37 v.20.34. Ioann.9.31.1 Timoth.1. 9.1.Petr.4.18.peccatores,pro iis, in quibus peccatum regnat,Rom.5. 8. pro iis,qui à fœdere alieni sunt, Galat.2. 15.pro peccato obnoxiis, quales sunt omnes homines. V. HOMO.

Peccatores in bonam partem,Matth.9. 13.pro iis, qui sensu peccatorum saucij, misericordiam Dei amplectuntur, peccatores mortui censentur,Oseæ 13.1. peccatores speciatim dicti publicani,Matt.9.10. V.PVBLICANI. peccatores quomodo tractandi,2 Cor.7.12. Gal.2.14.1 Thess. 5.14.2 Thess.3.v.6.15.1 Tim.5.20. Tit.1.13.& 2.13. Iudæ.v. 22.V.IMPII.

PECCARE dicitur is, 1 Ioann. 3. 4. non quisquis labitur,sed quisquis sanctitati non studet. Quod ita esse liquet, cùm ex antithesi,ibid,tum ex 1 Ioann.1.8.& 2.1. Non peccare contrà dicuntur,non ij qui non labuntur, nec etiam! iustus septies cadit, Prou.24.16. sed qui peccato repugnando,puritati student, seu purificant se. peccare in cœlum, dicitur prodigus ille filius,Luc.15.18.hoc est,reus esse,non Deo solo,sed ipso etiam cœlo,quacunque patet,teste.peccare sine lege,per se lethale, Rom.2. 12. peccare in lege, lethale,ibid.

PECCATVM ADAMI,est actus inobedientiæ in Adamo, tanquam indiuiduo singulari,& principio communi omniū, quo legem Dei violando,se, & suos in æternum perdidit. Gen.3.Rom.5.15.16.17.18.19.2 Cor.11.3.

PECC.ORIGINALE,est vitiositas hęreditaria, qua propter inobedientiam Adami omnes ex eo naturaliter aut propagati aut propagandi,vtriusq; mali,tum culpæ tum pœnæ rei efficiuntur.Ps.51.7.Eph.2.3.Rom 5 12.

PECC.ACTVALE, est iniquitas seu anomica,qua in actionibus nostris à rectitudine Legis aberrantes, reatum & culpæ & pœnæ in dies augemus.Mat.12.34.35.Rom.8.7.Iacob 1.13.14.

Peccatum in genere definiri potest, ἀνομία instinctu satanæ à primoribus nostris parentibus in mundum inuecta, voluntati Dei repugnans, cuius fructus est, ex iusta Dei maledictione,miseria præsentis vitæ & mors æterna.

PECCATVM, pro hæreditario illo morbo, quem peccatum originale vocant, Iob 14.4, & 15.14.16. psalm.51.7. Roman. 3.ver.9.23. & 5.12. omnibus hominibus ingenitum est, 5. 12.& 6.12. Ephes 2.3. ab Adamo traduce in omnes deriuatum, Roman 5.12. effectus eius, Genes.3.16.&c.& 6.5. Eccl. 17.30. Rom.5.v.12 17.& 6.23 & 7.v 8.11 13.17. Gal.5 17. Ephes.2 3. mortem in mundum inuexit, Genes.2 17.& 3.19. Roman.5. versi.12.15.1 Corint.15 56. Ephes.2 1. reatus eius, seu formale, vt vocant, tollitur per Christum, Ioann.1,29. Roman.3 ver.23 24. & 5. vers 9 15 17.18.19.& 6.3.& 7 24.& 8.vers.1.2. Galat.3.13. &c. Ephes 2 5. pro corruptione quæ manat à peccato originali, Roman.6.1. pro peccato actuali, Iac.1.15. peccatum sine lege mortuum est, Roman.7. 8. Vide MORTVVM peccatum. piis non dominabitur, Roman.6. 14. peccatum, pro peccati originalis fructibus, describitur 1 Ioann.3.4.& 5.17. Roman.4.25. Hebr.6. 1. ex concupiscentia est, Iac.1.15. causa diluuij est, Genes.6. v.7.17.

Peccatum, pro punitione, seu pœna pro peccato inflicta, 19.15. Sic accipiunt nonnulli & Gen. 4.13 pro victima expiatrice, (per metonymiam) & sacrificio pro peccato, Exo.29.14 & 30.10. Deut.9.21. Psal.40 7. Thren 3.39 & 5.7. Ezech.45 19. Ose.4 8.7.2 Cor.5.21. Hebr.9.28. in postrema versus parte. peccatum ignorantiæ, psalm.19.13. peccatum ignorantia commissum, quomodo expiandum, Leuit.5. v.17.18. Num.15.v.20.22. peccatum superbia commissum, quomodo expiandum, 15.28. peccatum vltroneum, quomodo expiandum, Leuit.6.v.2 6 peccatum homines miseros reddit, Prou.14 34. Matth.12 31. Marci 3, 29. Luc.12, 10. Hebr 6. vers.4.6.& 10.26.1. Ioan.5.16. peccatum vindictam clamans, Genes.4.10. & 18 20. Exod.22. versi.23.27. Iac.5.4. Vide CLAMOR peccatorum. peccatum contra naturam, quod est commixtio, cum masculis, Genes.19. 5. Leuit.20.13 Iudic.19.22.&c. Roman. 1. 27. 1 Corinth. 6, 9. 1. Timoth. 1. 10. Peccatum in Spiritum Sanctum, Matth.12.31 Marc.3 29. Luc,11.15.& 12.10. Heb.6.4.6.& 10. 26. 1 Ioan.5.16.

PECCATI corpus quid apud Paulum significet, (Vide CORPVS) *peccati & eius effectuum exempla*: in Adamo & Eua, Genesis 3. versi.6.7.10.16.&c. Caino 4. vers.10 11. Sodomitis, 18 ver.20.21.& 19.24. Pharaone, Exod.10.16. Israelitis, Iudic.2. vers.11.14. Rechabet Bahana, 2 Sam.4.v.10.11. Da-

uide 243. &c. 2 Paral.17.16. Iudæis, Ieremiæ 44. ver. 2. 22. Paralytico, Matth.9.2. Languido, Ioan.5.14. Adultera, 8.11. peccati cognitio necessaria, Ierem.3.2. peccati cognitio per Legem, Roman.7.7. peccati finis, mors, 6.21. peccati origo, Gen.2.17. & 3.6 Rom. 5. 12. 1 Corinth. 15. 21. peccati remissio, Vide REMISSIO. & paulò inferiùs peccati seruitus quàm periculosa, Ioan.8.34. Rom.6.20. peccati stipendia mors, v.23.

PECCATO mortuum esse, in tertio & sexto casu quid declaret, Vide MORI peccato, peccato renuntiandum est, Ioann.8.11. Rom.6. ver.4.12. Hebr.12.1. 1 Pet.4.2. 1 Ioan. 3 6. in peccato mori qui dicantur, Vide MORI in peccato.

PECCATA non sunt æqualia, aut paria, Ezech.4. ver.5.6. & 5.v.5.6. & 16.ver.47.51 52. & 23.11. Matth.10.15. & 11.ver.22. 24. & 23.14. Luc.10.v.12.14. & 12 ver.47.48. & 20.47. Ioan. 19.11. nec pares eorum pœnæ, Matth.5.22. & 10.15. & alibi sæpe id inculcatur. Peccata, quamuis inæqualia sint, qui tamen vnicum Legis apicem violarit, reus violatæ Legis in genere cēsetur, Ezec.18.24.25. Iac.2.10. & quoduis peccatum, quantumuis minutum, mortem æternam meretur sua natura, ne ipso quidem merè originali excepto, Rom.5.14. & 6.13. peccata aliis condonanda, Matth.6.14. Mar.11.25. Luc.17.3. peccata, Syris debita dicta, Matt.6.12. peccata à piis redarguenda, Eph.5 11. peccata Dei benedictionem quodam modo impediunt, Ierem.5.25. peccata homines à Deo separant, Esaiæ 59.2.

peccata punit Deus. *Exempla*. Salomon, 1 Reg.11.v.14. Achab & Iezabel, 2 Reg.9. v.7.25. 26. 2 paral.22 7. Manasses, 2 Reg.24.v.2.3.4. Amasias, 2 paral.25.20. Iudæi Iere.13.22. & 30. 15. Ezech.14.13. & 33.v.25 27. [Sacerdotes,] Malach.2,2. patres, psalm. 106.v.6.7. Iudæi, Esa.3. v.8.9. & 1.v.24.25.

Etiam in Sanctis castigat illa Deus. *exempla*: In Mose & Aarone, Num.20.v.12.13. Mose, 27.ver.12.13 14. Heli Sacerdote, 1.Sam.2.v.27.28. &c. Dauide, 2 Sam. 12.v.10. &c. Salomone, 1 Reg.11.v.11.12. Roboamo, 2 paral.12. v.7.8. Ioramo, 21.16. iustis à iustitia se auertentibus, Ezech, 18. 24, Iona, Ion.1.v 3.4.

Peccata committunt, & labuntur etiam Sancti, *exempla*: Fratres Ioseph, Genes.37. v.26.27. Moses, Exod.32.32. Dauid, 2 Sam.24 1. Iob, Iob.3. v.1.2.3. &c. Ieremias, Ierem.

20.v.14.15. in Iona etiam exemplum lapſus Sanctorum eſt, quod munus ſibi delegatum à Domino detractârit, Ion.1.v.10.11. quòd indigne tulerit Deum pœnitentibus miſericordiam exhibere, Ion. 4.v. 2.3. 10 11. cuius lapſus particeps etiam fuit frater filij prodigi, Luc. 15.28. Paulus, cuius etſi peccata ſunt abſoluta, Act.22, 16. nihilominus tamen conqueritur habitare in carne ſua peccatum, Rom.7.v.15.16,17. &c. & cupit ſe anathema fieri pro Fratribus ſuis ſecundùm carnem, quod etiam non caret aliqua labe, Rom.9 3 Petrus, Gal.2.v.11.12.13. Vide ABNEGATIONIS exempla

Peccata Dei iuſtitiam commendare, & gloriam Dei illuſtrare dicuntur, Roman.3. 5. non per ſe, ſeu ex peccati natura, ſed per accidens: ex Dei videlicet bonitate, idque in iis demum, quibus remittuntur, qui & ipſi ſanctificantur. ¶ Peccata ſolus Deus propria authoritate remittere poteſt, Exodi 37.7. Pſalm.19.13. &32.5. &103.12. Eſai. 43.25.& 44.22. & 53.1.&c. Ierem.31.34. & 33.8. Mich.7.18. Matth.9.2. Marc.2.5. Luc 5.20.& 7.48. ¶ remittunt & Miniſtri Verbi, ſed diuina authoritate, quatenus ſunt Dei Miniſtri, Matt.18.18. Ioan.20.23. Vide DEVS ¶ Peccata remittuntur per Chriſtum, Eſa.43.25. & 53.1. &c. Dan.9. 24. Matth.1.21. & 9 2.& 11,18, & 20.28.& 26.27. Marci.2.5. Luc.1.77 & 5 24.46. Ioan.1.29. Actor.2.38 & 4.12. & 5.31 & 10. v. 35. 43. & 13. 38. Rom 4.25.& 5. 9.1 Cor.6.11 & 15.3.2 Cor.5.21. Galat.1.4. Coloſſ.1.14.& 2. 13. Epheſ.1.7.& 5.25.1 Tim.1.15. Tit.2 14. Heb.1 3 & 9.v.12 14. 1 Pet.1.18.& 2.24. & 3.18.& 4.1 1 Ioan.1.7.& 2.12.& 3 5. Apoc.1.5. ¶ Propter vnius aut paucorum peccata puniuntur multi, Gen.3 1.&c. Numer.16.20.&c. Ioſ.7.1.&c. Iudic.19.25. 2 Sam. 24. 1.&c. Vide MAGISTRATVS. ¶ Peccata non ſolùm non imputantur piis, ſed etiam verè remittuntur, & anima illorum abluitur, ac mundatur, Pſ. 51. 12. Act. 2.38 1 Cor. 6. 11. 2. Petr.1.9.1. Ioann. 1.9. Peccata ſua quinam dicantur confiteri Hebræis, Vide CONFITERI.

REMISSIO Peccatorum, Eſt gratuita, eáque pleniſſima in Chriſto per fidem apprehenſo omnium peccatorum condonatio, in quorum locum ſucceſſit eiuſdem Chriſti iuſtitiæ imputatio.

PECCATVM irremiſſibile, ſeu in Spiritum S. eſt peccatum ad mortem, & blaſphemia in Spiritum S. Mat.12.31.1 Ioh.5.16. Ad cuius conſtitutioné tria concurrunt. Primò abnegatio

veritatis contra ſcientiā & conſcientiā. Secundo Apoſtaſia vniuerſalis à Chriſto, non autem particulare peccatū aduerſus primam, vel ſecundam Legis tabulam. Tertiò rebellio ex odio veritatis nata, coniuncta cum tyrannica, ſophiſtica, & hypocritica oppugnatione. Dicitur autem peccatum in Spiritum ſanctum, non reſpectu eſſentiæ aut perſonæ diuinæ Spiritus, ſed reſpectu officij, id eſt, gratiæ & illuminationis, cuius Spiritus ſanctus propriè effector eſt. Irremiſſibile verò dicitur tribus cauſis: Primò propter iuſtum Dei iudicium, qui non patitur Spiritum ſuum, qui Spiritus eſt veritatis, mendacij argui: Secundò propter impœnitentiam ſeu reſpiſcendi difficultatem. Tertiò propter veritatem & dignitatem redemptionis per Chriſtum partæ. Nulla quippe alia reſtat hoſtia, vbi à Chriſti hoſtia diſceſſum eſt. Heb.6.4.5.6.& 10.26.29.16.

PECCCATORVM remiſſio, eſt modus per quem Deus Pater nos in Filio ſeruat, vt docet Paulus Rom.4.7.ex illo Dauidis Pſalm.32 1. peccatorum remiſſio promittitur, & quibus, Eſa.1.18. & 17.9. & 30.15. & 40.2.& 50.8.& 55.3.Ierem.31.34.Mich.7.19. Actor.3.19.Hebr.10.17.Peccatorum remiſſio à Deo ſolo petenda, Matt.6 12. Lucæ.11.4.quia ſolus peccata remittit: Tribuitur tamen etiam legitimo Verbl Dei Miniſtro, tanquam inſtrumento, V. paulò ſuperiùs.

Peccatorum remiſſio in Eccleſia, Eſa.33.24. Ierem.33.8. Zach.13.1. peccatorum remiſſio hominem beatum efficit, Pſalm.32.v.1.2. Rom.4.v.6.8.Eſaiæ.30 26. peccatorum remiſſio nunquam eſt ſine reſipiſcentia, vt patet ex Marci.1.4. Peccatorum remiſſio in futurum ſeculum reiicitur, Matth.12.32. aut quia peccatorum remiſſio, quam quiſquam in ipſo mortis articulo conſequitur, propriè reſpicit futurum ſeculum: aut quia remiſſionis peccatorum plenum fructum non percipient fideles, niſi ab extremo illo iudicij futuri die. Impii econtrà, eo die corpore & anima plene cruciatibus immergentur, quibus nullus nec modus, nec finis erit. Apparet igitur & remiſſionem & condemnationem in futurum ſeculum non ſimpliciter reiici, ſed ſecundùm quid, quatenus videlicet Dominus eo demum die penitus ſua iudicia reuelabit & exequetur.

Sic loquitur Paulus, Rom.2.5. 1 Cor.1.8.& 5.5.2 Cor.5.10.29.

10.2 Tim.4.8. Petrus, 1 Petr.1.5. Erit ergo ſenſus, Nō remittetur, &c. Matt.12.32. hoc eſt, declarabitur & in hoc ſeculo, & in futuro, peccata illi non eſſe remiſſa:aut, vt ſit μίμησις Hebraica; Non remittetur: hoc eſt, certò, abſque vlla venia punietur, tum in præſenti, tum in futura vita:quia μίμησις eſt illa, Matt. 24 22. non ſeruaretur, pro, periret. Peccatorum ſenſus, & ex illo orta triſtitia, primus eſt ad ſalutem gradus, 2. Cor.7.10.

PECCATIS alienis non communicandum. Prouer.29, 24. Epheſ.5 7.1 Tim.5.22. In peccatis eſſe, 1 Cor. 15 17. eſt, ſanctificatum non eſſe, nec peccatorum remiſſionem conſecutum eſſe.

PECCARE varia reſpicit, dicitur enim quis peccare Deo, in Deum, in Dominum, in Chriſtum, in Spiritum S. in cœlum, in proximum, in ſeipſum.

PECCATVM Diuiſiones quinque recipit.

1. Originale & Actuale.
2. Regnans non regnans.
3. Contra Conſcientiam.
4. Remiſſibile, Irremiſſibile.
5. Per ſe, per accidens.

PECCATOR reus coram Deo & morte æterna dignus, niſi interueniat peccatorum remiſſio propter mediatorem Chriſtum. *Peccator* item dicitur homo improbus, Operarius iniquitatis, peccatis deditus & venditus, pœnitere neſcius, nequam, filius Belialis, Cauteriata conſcientia, cæcitate, idolentia, ſtupore, impudentia, malitia deſperata percuſſus. *Peccator*, reus coram hominibus, quorum leges tranſgreſſus eſt.]

PECVLATVS, eſt rei publicæ furtum, cùm quis quæ totius ſunt Reip. in ſuũ vſum & cōmodũ deriuat. cui annectitur crimen repetundarum. Exod.20.15.

PECTORALE, V. Rationale.

PECVLIVM Dei, populus ipſius, Exo.19.5. Deut.7.6. & 14.2. Malach.3.17. Ioan.1.11. Eph.1.14.1. Petr.2.9. Paulus vocat alibi, populum peculiarem, Tit.2.14. Vide & 1. Par.29 3.

PECVNIA non danda ad vſuram, Deut. 23.19. de pecunia depoſita apud amicum, Exo.22.7. mutuò data pauperi, v.25. pecuniâ non comparatur Spiritus Sancti donum, Act 8, 20. pecuniis confidentes, Marc.10.24. Milites teſtes reſurrectionis Chriſti pecunia corrupti: Mat.28 12.

PECVS: pecoris in terra Aegypti clades, Exod.9.6. pecudis

nomen, pro numis, quibus pecudis imago impressa erat, Genes. 33.19. Ios.24.32. Iob.42,11. iuxta quorundam sententiam. Pecudum offerendarum ritus, Leuit. 1. vers. 2.3.4 (V.Bestia) Creatio, Gen.1.24.

PEDICVLI in hominibus, Exo.8.17. in bestiis. v.18. magi non potuerunt pediculos producere v.18.

PEDES calceati præparatione Euangelii (quæ sit calceorum instar) Eph.6.15.

PEDVM lotio, Vide LOTIO. Ad pedes Christi sedet Maria, Lucæ.10.39.pedes Christi vngit peccatrix,7.38.pedes dolet Asa, 1 Regum 15 23. pedes Sanctorum seruat Deus,1 Sam.2.9.Ps.91.11.12.pedes pro aduentu, Esai.52.7.Roman. 10.15.pedes Elisæi ab eius hospita apprehenduntur,2 Reg. 4.27.pedes Israelitarum in deserto non attriti,Deut.8.4. pedes lauare ex itinere fessis hospitibus antiquitus in more positum fuit, Gen, 18. 4. & 19. 2. Iud. 19.21. Vide LOTIO pedum.pedibus Dei appropinquantes docentur ab eo Deut.33.3. pedes Discipulorum à Christo lauantur, Ioan.13.5. &c.V.Pes.&Eccl.5.1. Disponit D.pedes nostros &c.2.Sam.22.34.

PELEG (id est diuisio) filius Eber, Genes.10.25.ratio appellationis, ibid.

PENTAPOLIS, Syriæ regio ad Orientem Iudææ à quinque ciuitatibus, Sodoma, Gomorrha, Adama,Seboim,& Segor,sic dicta, igne & sulphure euersa: Gen.13.10.& 19.25. & 10.19.Sap.10.6.V.Segor, &c.

PENTECOSTE, erat dies festus magnus die quinquagesimo à feria paschatis,quo quæ libet familia duos panes ex primitiis frugum offerebat, ad memoriā promulgatę Legis: Ex.23.16.Leuit.23.15.16 17.

PENTESOSTES,[Act.2.1.& 20.16.1 Cor.16 8.] Vide SOLENNITAS.Pentecostes festum, Exod.23.16. Leuit.23.15.Deut. 16.9.16.

PENVEL siue Peniel, locus in quo Iacob cum Angelo tota nocte colluctans,Israelis nomen obtinuit: Gen.32 30.Ierobohan ædificauit Penuelem:1. Reg.12.25. Penuel pater Gedozęorum:1 Chron.4.4. Vide phanuel.

PENVRIA rerum inobedientibus, Deut 28.48. & 32.24. V. Pro.28.27.Marc.12.44.phil.4.11.12.

PERCVTIENS hominem ad mortem moriatur, Leuit.24.17. 21.patrem,aut mulierem prægnantem, moriatur,Exo.21. v.15.23.Seruū,mulctatur.v.26. Bos percutiens v..28.Deus

ferit

[cu]tit & ſanat: Deut. 32. 39. percuſſio in maxillam ignomi[n]ioſa, Iob 16. 10. Matt. 5. 29. & 26. 68. Luc. 22. 64. Act. 23. 2. 3. Ioh. 18. 22. 23. 1. Reg. 22. 24.

[Pe]rcuſſio Dei immediata vel mediata, Angeli boni vel ma[l]i, Hominis boni vel mali aliarum creaturam.

[PE]RDITIO 2 Petr. 2. v. 1. 3. & 3 7. 16. Abyſſus, locus perditionis, Iob. 28. 22. Pſ. 88. 12. Prou. 15. 11. & 29. 20. Animi ęgritudo, Mich. 6 13. Calamitas grauiſſ. Deuter. 32. 35. Iob. 21. 30. Prou. 6. 15. & 24 22. Ierem. 18. 17. & 49. 8. Conſumptio, deſtructio, exilium, deſolatio, vaſtatio, Iob. 31. v. 3. 12. Prou. 11. 10. Thren. 2. 8. Ioel. 3 19. Abd. v. 12. Mich 1. 7. & 6 16. profuſio inutilis, Matt. 26. 8. Marc. 14. 4.]

[PE]RDITO de boue, oue, aut alia re proximi, quid agendum Deut. 22. 1. &c. Exod. 22. 9.

[PE]RDERE, pro æternis ſupplicijs immergere & cruciare, Mat. 10. 28. non enim peribit, id eſt non in nihilum redigetur ſubſtantia damnandorum.

[PE]REGRINVS: Peregrinis benefaciendum, Gen. 18. 2. Exod. 22 21. & 23. 9. Leuit. 19 33. & 23. 22. Num. 15 14. Deut. 10, 18. & 14. 21. & 24. v. 14. 17. & 26. 11. Ezech. 22. 29. & 47. 21. Zach. 7. 10. ſuſcipiendi ſunt, Exo. 23 9. & alendi, Deut. 14. 29. Ius eis adminiſtrandum iuſte: Deut. 24. 17. Pſal. Deut. 10. 18. Ezech. 22. 7. 15. Deut. 27. 19. peregrini ſumus & aduenæ in hac vita, Gen. 15 13. & 23. 4. & 47 9. 1. Par. 29. 15. Pſal. 39. 13. & 119 19. 2. Cor. 5. 7. Phil. 3. 20. Hebr. 11. 13. 1. Petr. 2 11. peregrinus in aliqua ciuitate tranſlatitie dicitur, qui ignorat, quod cæteri illic norint, Luc. 24. 38. peregrinamur à Domino, 2 Cor. 5. 6. peregrinatio eſt vita Iacob, Gen. 47. 9. Vide Aduena.

[PE]RFECTI, pro, in fide & reliquis regenerationis donis, confirmatis, Hebr. 5. 14. non qui plenam iam & abſolutam ſapientiam ſint aſſecuti, ſed comparatiuè, qui præ reliquis in cognitione rerum diuinarum profecerunt, & ſano incorruptóque ſunt iudicio, 1 Cor. 2. 6. Philip. 3. 15, 2. Tim. 3. 17. Et vocantur Chriſtiani perfecti, tum quòd in fide & reliquis regenerationis donis confirmati & certi ſint, tum quòd ad perfectionem illam futuram contendant, Eph. 4. 13. Phil. 3 15. tum quòd omnium verarum virtutum ſemina ſint ipſis à Dei Spiritu inſita, quamuis nōdum plenè adoleuerint, & opponantur rudibus, Phil. 3. 15. tales vt euadamus enitendum eſt, Matt. 5. 48. 1. Corinth. 1 10. & 14. 20. & 15. 1. Ephe. 6. 12. Phil. 3. 15. Col. 1, 28. 1 Pet. 1. 13

[*Perfecta* Ecclesia, Canti.6.9.nempe imputatione perfectæ iustitiæ sponsi sui.Col.1.28. Perfecta lex & voluntas Dei,Rom.12.1.2.Iacob.1.25.perfecta Charitas, i.adimpleta,1.Ioan.2.5.& 4.v.12.17.

Perfecta plebs i.edocta,bene instructa,Luc.1.17.

Perfectus Deus , Pater cælestis, Matth. 5. 48.homo 2 Tim.3.16.17.Iacob.1.4.& 3.2.]Opera Dei perfecta, Deut 32.4.

Perfectus,pro eo qualem se hypocrita iactat , Matth.19 21.verba enim illa Christi non in quo posita sit per se vita æterna declarant, sed huc spectant , vt hypocritam illum falsæ suæ iustitiæ spe deiectum redarguant.Perfectus est, qui est sicut Magister Christus , Luc.6.40.ad perfectionem exhortatio , Genes.17.1.Deuton.18.13. Matth.5 48.1 Cor.1.10.& 14.20.2 Corint.13 11.Ephes. 6.13.1.Petr 1.13.

PERICVLVM piis non lethale , Exod.14.13.&c.V.Act.27 22.&c.Marc.16.18.

PERIPSEMA omnium, Paulus, 1 Corinth. 4.13.(id est sordes.)

PERIVRIVM est , quando quis sciens & volens per iuramentum fallit,vel legitimum non seruat. Peierare enim est , vel rem falsam iurare,puta te non esse reum cædis cum interfeceris : vel rem licitè iuratam non præstare V.Iuramentum.

PERIVRIVM:periurium prohibetur,Exod.20.7. Leuit.19.12 Deut.5.11.Matth. 5.33.periurij & falsi crimen,Exod.8.v.15 28.Leuit.5.4.1 Sam.19.6.1 Reg.8.31.Ier.7 9.Zach.5.3. Malach.3.5.1.Mach.6.62.& 7.v.15.18.& 11.53.& 13 ver.16.19.2 Machab.4.34.& 12.3.Matth.26.72.1 Tim.1.10.periurij pœna,Malach.3.5.V.2 Sam.21.1.&c.

PERSECVTIONES ex Dei ignoratione , Ioann.16.3.à Satan excitantur,8.44.Apoc.2.9.& 12.v.13 17. persecutionum vtilitas, Actor.8.4.& 11. 20. Vide AFFLICTIONVM vtilitas.*Persecutionis magnæ exemplum in Ecclesia Ierosolymitana* Act. 8.1. Persecutiones internæ interdum sunt: *Exemplum* in Isaac , Genes. 21. 9. Galat.4.29. *Persecutionis piorum exempla:*Cain persecutus est Abelem,Genes. 4.8.Tyranni Lothum in captiuitatem abductum , 14. 12. Ismaël Isaacum,21.9.Galat.4.29.Esau Iacobum ,Genesis 27.v.42.43 Ægyptij Israelitas,Exod.14.8.Deut.26.6. Saul Dauidem 1 Sam.23.v.14.15.16.& 24.v. 1.2.3.&c. 25. 1. & 26.v.1.2.&c

Absalon

Absalom Dauidem, 2 Sam. 15. 14. & 17. 21. Iezabel Eliam, 1 Reg. 16. v. 1. 2. &c. Achab Michæam, 22. vers. 26. 27. Aman Iudæos, Esth. 3. v. 8. 9. 10.

Persecutionis piorum verbi diuini Ministrorum & aliorum fidelium insignia *exempla* extant in Ieremia, quem Sedechias & Principes eius ad mortem deposcunt, & miris modis vexant, ac persequuntur, Ierem. 37. 15. & 38. v. 4. 5. 6. Tribus iuuenibus idolum erectum adorare detractantibus, quos Nabuchodonosor & Satrapæ eius persequuntur, Dan. 3. v. 16. 17. &c. Daniele, Dan. 6. 16. & 14. 30.

In Christo, quem multiplex excepit & vexauit persecutio: *Primùm* enim simulac in lucem editur, fit exul, Matth. 2. 14. *Deinde* Satan immediatè eum adoritur, idque insidiis, Matt. 4. v. 1. 2. &c. *Tertiò*, Sacerdotes summi atque infimi, Scribæ, Pharisæi, eorum Ministri, Seniores populi, ac reliqua turba superiorum exempla secuta, interitum Christo minantur, Matt. 12. 14. & alibi passim. *Quartò*, Herodes Galilææ Tetrarcha Baptistæ carnifex, cum suis Ministris tendit Christo insidias, timens aliquam vulgi concitationem, malè sibi de Ioanne conscius, Luc. 13. 31. *Quinto*, Iudas Iscariotes, vnus ex duodecim, cum hostibus colludens, & præmia aucupans, tradit in manum carcificum Christum, Matt. 26. 47. *Sexto*, Magistratus politicus ex vrbe Roma in Iudæam missus, partim Ecclesiæ gubernatoribus gratificans, partim suis commodis metuens, iniquis sententiis & violentia IESVM opprimit, & morti tradit, Matth. 27. v. 1. 2. &c. Mar. 15. v. 1. 2. &. Luc. 22. 66. & 23. 1. Ioan. 18. v. 28. 29. &c. *Septimo*, milites & turba suis dominis studens placere & commoda quædam captans, omnem in eum rabien exercet, vt historia passionis Christi abundè declarat.

Herodes persequitur & necat pueros bimulos, Matth. 2. 16 Herodes Agrippa Ioannem Baptistam, 14. 10. Pharisæi cœcum natum, Ioan. 9. v. 23 24. Lazarum, 12. 10. Gubernatores politici & Ecclesiastici primitiuam & nouellam Apostolorum Ecclesiam, Acto. 4. 3. &c. 5. v. 18. 19. &c. Synagogici falsi testes, & Concilium Stephanum, 6. v. 12. 13. 14. & 7. v. 1. 2. &c. Persecutio in Ierosolymitana Ecclesia, 8. 1. Saulus persequitur Christianos, ibid. &c. Iudæi Paulum ad fidem Christi conuersum, 9. 23. Herodes Iacobum, 12. v. 1. 2 Petrum, v. 3. 4. Iudæi Paulum & Barnabam, 13. 50.

Philippenses Magistratus & totus populus, 16. v. 21.2 Demetrius Paulum, Gaium, Aristarchum, Alexandrum Actor.19 v.24 &c. Denique tota Actorum Apostolico rum historia plena est persecutionibus Pauli. Inter alio autem Pauli persecutores non postremus fuit Nero, quem Leonem appellat, 2 Tim.4.17. Alexander faber ærariu cuius etiam meminit v.14.

PERSECVTORVM Ecclesiæ Dei & piorum eius ciuium pœnæ *exempla*: *Pharao*, quem decem plagis afflixit Domi nus, Exodi 7.19.& 8.1.&c. 9. 17. & 10.4. ac tandem sub mersit in mari cum omni exercitu, 14.28. *Achab*, 2 Paral 18.v.33.34. iuxta illud, 1 Regum 21.21.2 Regum 9.7. Ieza bel, 9 v.33 36. *Aman*, Esth.7.10. *Sennacherib*, 2 Regum 19.v 35.37. Hostes Danielis & sociorum eius, Dan.3 22.& 6.2 *Ioacim*, Ierem.36 v.29.30.&c. *Ammonitæ*, 49.v.1.2.&c. *Idu mæi*, v.9.10.17.18.19. *Chaldæi*, 51.v.20.21. Montis Seir & I mæorum destructio, quòd populum Dei afflixerint, Eze chielis 35.v.3.4.5. *Edom*, Amos 1.11. Abd.v.18. *Ægyptu* Ioel.3.19. *Hostes Ecclesiæ*, Soph.3.19. Hostes Dauidis, Psa 57.v.4.7.& 79.v.10.11. *Herodes Ascalonita* Christum occi dere tentans, plurimósque pueros neci tradens, Matth.2 16. propter tyrãnidem grauiter punitur à Deo, vt legen est apud Iosephum lib.17. Antiq. Iudaic.cap.7. item lib.1 de Bello Iudaico, cap.21. *Herodes Antipas* præstantissi mum virum, ac peculiarem Messiæ præconem, præter fa & æquum, capite truncans, & ipsi Christo insidias ten dens, Matthæi 14. 10. in perpetuum exilium Lugdu num in Galliam relegatur, teste eodem Iosepho libro 18. Antiq. cap.9. & Eusebio libro 2. cap. 4. *Pontius Pila tus* Christum innocentem in gratiam Iudæorum con demnans, & alia multa in Iudæos tyrannicè faciens, tan dem multis coactus angoribus, manus sibi consciuit, v Iosephus lib.18. Antiq. capit.5. & Eutropius lib 7. narrant *Herodes Agrippa* fratrem Ioannis gladio feriens, iusto Dei iudicio horribili morte periit. Act.12.v.2.22.23. Lega tur prolixiùs illa historia apud Iosephum lib.19. Antiq.c. 7. De *Neronis* quoque exitu, quem Paulus Leonem vocat 2 Tim.4.17. scribit Eutropius lib.8. Senatus sententia con stitutum fuisse, vt nudus per publicum ductus, furca collo eius inserta, virgis vsque ad mortem cæderetur, atque ita è saxo præcipitaretur. Quam sententiam etsi euasit, ta men violentas sibi inferre manus tandem coactus est

Domitianus persecutor Ioannis Euangelistæ, non sine sanguine occubuit: nam in cubiculo à suis propriis ministris, conscia etiam vxore Domitia, multis vulneribus trucidatus est. Senatus autem Romanus cadauer eius populari sandapila per Vespillones contumeliosè more gladiatoris efferri iussit, teste Suetonio & Eutropio. Vide Afflictio.

PERSECVTIO nominatur aqua, Vide AQVA.

PERSEVERANTIA in fide, Est beneficium Dei, quo gratiam Christi per Spiritum sanctum sic in electis obsignat, vt in ea, & vera Christi professione, contra omnia aduersa, permaneant, ad gloriam Dei, proximi ædificationem, & animæ salutem.

Causa efficiens, Spiritus S. Ier. 32.40. Timorem meum eis dabo in corde eorum, vt non recedant à me. Adiuuãs, oratio. Iudæ v.20.21.22. Materia, Heb.3.14. Col.2.6 2 Tim. 3.14. 1 Ioh.2.24 Contra omnia aduersa: Rom.8.38.c. Finalis, salus nostra: &c. Matt.10.22.& 24.13. Contrarium, est Apostasia, & pertinacia in superstitionibus.

Licet Renati interdum grauissimè peccent, tamen eos à gratia Dei & fide, nec omni, nec in perpetuum excidere probatur, Ps.125.1. Ies.48.4. & 54.10.& 42.1 Matth.12. 20. Matt.7.24.25.& 24.24 Luc.22.23. Ioh.17.15 17.20. Rom. 8.34. Ioh. 6 39.37. Rom.11.29. Eph 1.13 14. 1 Pet.1.2.3 4. 1 Ioh.2.19 & 3.19. Ro.8.16. 1 Ioh.3.24. 2 Tim.2.12. Gal.2.20.

PERSEVERANTIA, Genes.19.v.16 17. Iob.2.3. Prou.3.23.&23. 17. Ezech.18.24.& 33 13. Matt.10.22.& 15 22. & 24.13. Luc. 9.54. Ioan.6.62. Act.2.42 &11.23.& 13 43.& 14 21.22. Heb. 3.1.&c. 2 Petri 2.20. 1 Ioan.2.24. Apocal.2 16. Perseuerantia Dei donum, Ier.32.39. Act.14.22.23 1 Cor.1 8. Eph.3.13. & 6.10. Philip.1.6.& 2.13. 1. Thess.5.24. 2 Thess.1.11. Heb.13. v.20.21. 1 Petri 5.10. 1 Ioan.3.9. Vide PATIENTIA.

Perseuerantia cuique sua certa constare debet, Psal.138. 7. Rom.8 v 38.39. 1 Cor.1 9.& 15.58. 1 Pet.1.v.3.4.5. & 5.12. 1 Ioan.2.19. Perseuerantia in Sanctis necessaria est, Matth. 10 22. & 24 10.13. Marci 13.13. Luc.22,32. Romanor.2.7.& 11 22. Galat 5.1 Ephes.4.14.& 6.18. Phil.2.16. & 3.13 & 4.1. Coloss.1 23.& 2.5. 1 Thess.2.v.3,10.& 3,8. 2 Thess.3.13 1 Ti. 2 15. 2 Tim.2. v.5.10.& 3.14. Heb.3 v.6.14 & 6.v.11.15. & 10. 23. Iacob.1.4. 2 Pet.3.17. 2 Ioan 9. Apoc.2.10.

Perseuerantiæ exempla: Dauid., 1 Sam.17.32. Psalm.119. 51. Nehemias cum reducibus à captiuitate, Nehem.4 21.

& 6.v.11.15.& 9.10.Mardochæus,Esth.3.2.& 5.9.Daniel &
socij eius,Dan.3.18.& 6.10.Cœcus natus, Ioan.9.v.17.31.
Apostoli,Actor.4.13.& 5.24.Antiochena Ecclesia,11.23.Iu-
dæi,13.43 Paulus,20.23 Rom.8.38. Vide CONSTANTIA.
Perseuerantia in precibus commendatur,Lucæ 11.v.5.8 9.
& 18.1.& 21.19.Rom.12.12.Ephes.6.18.1 Thess.5 17.2 Thess.
3.1.Coloss.4 v 2.3.1 Petri 4.7.& 5 9.Iudæ v.20. *Perseueran-
tiæ in precibus exempla* : Elias, 1 Reg.18.42. Dauid,
Psalm.77.3.& 88.vers.2.10.Vidua,Luc.18.3. Cœcus, v.39
Apostoli,Act.1.14.& 2. 42. (Vide ORATIO.) Ecclesiæ
Act.12.5.

PERSIA, (quæ & Elam vocatur) est regio Asiæ maioris. E-
zech.27.10 & 38.5.

PERSONA : pro externa hominum specie, sitne videlice[t]
quispiam diues,aut pauper,&c.vt ad eius voluntatem ser-
monem inflectas:Et pro externis,vt vocant, circumstan-
tiis,quas si quis respiciat,paria de paribus non constituat
ac denique pro toto habitu,Matt.22.16.Marci 12.14.Luc.
20.21. πρόσωπον τῆς γῆς,Latinis superficies terræ, V.Gen.[?]
4.Exod.10 3.

PERSONA Deitatis,est subsistentia totam essentiam diuina[m]
naturá habens, sed proprietate incommunicabili ab ali[is]
personis distincta.1.Ioh.5.7.

Personæ in Deo plures,Gen.1.26.& 3.22.& 11.7.Matt[h.]
3 16 17.& 28.19.Luc.3,22, ¶ Personarum acceptio illicit[a]
nec Deus personam respicit,Leuit.19.15 Deut. 1.17.& 1[0.]
17.& 16 19.1 Sam.16.7.2 Par. 19.7.Iob.34 19. Prou.18,5
24.23.& 28.21.Sap.6.8.Eccl.35.v.15.16. Esaiæ 11.3. Malac.
9.Matt.22.16.Marci 12.14.Lucæ 20 21.Act.10.34. Rom.
11.Gal.2.6.Eph.6 9.Col.3.25.1 Pet.1 17.Iac.2.v.1.9 (V.AC-
CEPTIO personarum damnatur:&,DEVS acceptor per-
sonarum non est.)

PERTINACIA(αὐθάδεια Tit.1.7.2. Pet.2.10.) est vel priuat[æ]
animi sententiæ,vel specialis vitæ generis & ab aliis ei[us]-
dem vocationis hominibus differentis obstinata
ἀλόγος defensio atque retentio. Qui tales sunt,propr[ij]
sensui(vt loquuntur)addicti sunt,homines sibi plurimu[m]
arrogantes & superbi.

[PES,pedes Dei,Exod.24.10.2 Sam.22.10. 1 Par.28.2.Ps.132.
Esai.60.13.& 66.1.Thren. 2.1.& 3.34.Ezech.43.7.Nahu[m]
1.3.Abac.3.5.Matt.5.35.Act.7.49 (Vi pedes.)

Pedes *Christi*, quando de scabello pedum eius agit[ur]
omnip[…]

omnipotentiam significant. Pedes verò eiuſdem inter homines verſantis, pars ſunt veri illius corporis quod pro nobis. Aſſumſit pedes Chriſti glorificati, in Apocalypſi præſertim, maieſtatis eiuſdem ſunt indicium. (Mattth.22. 44.Pſ.110.1.

Pedes *Angelorum*, Eſai.6.2. Ezech.1.7. Apocal.19.10.& 22.8.

Pedes *Eccleſiæ*, Cantic.5.3. Eſai. 68.14. Apocal. 3. 9. & 12. 1.

Pedibus hominis propriè tribuũtur baſes & fulcra corporis, quorum frequens in Scripturis mentio.

Pedes, *affectus*, cogitationes, conſilia, opera, & progreſſus hominum tum piorum, tum impiorum, in hac vita, figuratè ſignificant, 1 Sam.2.9.Iob.13.27. Pſalm.9. 16. & 25. 15.& 119.105.& 121.3.Mar.9.45.Luc.1.79.Rom.16.20. Eph. 6.15.Heb.12.13.

Pedes, *potentia* hominis, cui alij ſubiiciuntur, 2 Sam.22. 39.Pſal.47.4.Ier.38.22. Malac.4.3.

Pedes, in corpore Reipublicæ, *vulgus*, Eſai.1.6.& 7.20.

Pedes beſtiæ myſticæ, Dan.7.4.19. idolorum Pſal. 115.7. quadrupedum, Gen.24.32.Exo.12.9.Eſai.32.20. Ezec.32.2. Reptilium, Leuit.11.v.20.21.22.42. Statuæ myſticæ, Dan. 2.33.&c.Pes fulcrum, præſidium, Iob.29.15.]

PESTILENTIA ob Dei contemtum immittitur, Leuitici 26. 25.Deut.28.21.1 Reg.8.37. peſtilentia in Iſraele ob Dauidis facinus ſæuit, 2 Sam.24.15 1 Paral.21.14.V.Exod.9.3.Ier.14. 12.& 21.9.&24.10.Ezech.6.11. Mat.24.7.

PETITIONES, ſiue poſtulationes noſtræ ad Deum ex eius voluntate, verbo ſuo patefacta, concipi debent, 1 Ioann.5. 14. petitiones & orationes fidelium non vanæ, 1 Sam.7.8. 1 Reg.17.1.2 Reg.1.10.& 4.v.32.33.35.& 19.v.4.20.Iob.42.8 Pſal.3.5.& 4.v.2.4 & 10.17.& 18.7.& 22.25. & 30.3.& 31.30. & 34.v.5.18.& 38.16.& 40.2,& 55.17.& 69.34. & 77.v.2.3 & 79.8.& 80 3.& 86.6.& 91.15.& 99. 6. & 102.18. & 118. 5. & 120.1.& 138 3.& 141.1.&145.19 Pro.15.29 Eſa.30 19.& 37.v. 2.21.& 38.5.& 49.8.& 58.9.& 65.24.Ier.29 12. & 33 3. Dan. 2.19.Ioan.2 3.Zac.10.6.& 12.10 Matt.7.8.& 18.19. & 21.22. Marc.11.24.Luc.18.7.Ioan.9 31.& 14 v.13.14.& 15.7. & 16. 23.Act.4.31.& 7.34.& 10.4.& 16.v.25.26 1 Pet.3 11. Iac.1 5. & 5.v.17.18 1.Ioan.3.22.& 5.v.14 15. *exempla*: Moſes, Exodi 17.v.11.12.13 Samuel, 1 Sam.7 8 9.10 Elias, 1 Reg. 17.1.2. Reg.1.v.10.11.Eccl.48 3.Iac.5.v.16.17. Eliſæus 2. Reg.4.33.

chias 19, v.3.4.&c.Iob,Iob.42.8.Dauid,Pſ.3.5.& 4.2.& 10.
17.& 18.7.& 22.25.& 30.3.& 31.21.& 34.5.& 40.2.& 77.2.&
86.7.& 118.5.& 120.1.Iſraelitæ,Pſ.99.7.Ionas,Ion.2.3.Paulus & Silas,Act.16. v.25.26.

Petitiones iuſtæ eſſe debent. *exempla*: Samſon, Iudic. 15.verſ.18.19.Anna,1 Sam.1.ver.10 11.17.Salomon,1 Reg.3. v.10.11.12.Elias,2 Reg.2.v.9.10.Zacharias, Lucæ 1.13.*Petitionum iniuſtarum exempla*:Naas,1 Sam.11.2.Adonias, 1 Reg. 2.Filij Zebedæi,Matth.20.21.Marci 10.37. Herodiadis filia,Marci 6.25.Petitiones iniuſtæ pœna, 1 Reg.2.25. Vide Iac.4.3.

[PETRA, Arabiæ Petræ metropolis,2 Reg.14.7.Arx,Iudic.6.20.26.culter lapideus, Exod.4.25. Lapis Iob.8.17.Pſ. 137.9.Eſai.50.7.Ier.23.29.Ezech.24.7.&c.Matt.27.51. Luc. 8. v.6.13.

Petra,*locus* tutiſſimus,*protectio* Dei,Pſalm.27.5.& 40.3.& 61 3.Cantic.2.14 Petra,*rupes*,Exod.17.6.& 33.21.22 Num. 20.v.8.10.11.Deut.8.15.& 32.13.Matt.7.v.24.25.& 27 60.Apo.6.v.15 16.

Petra,*Deus*,2 Sam.22.2. Pſal.18 3.]

PETRA Chriſtus, de qua hauſerunt fideles Iudæi, 1 Cor.10. 4.Petra ſcandali,1 Petr.2.7. V. CHRISTVS. Super petram Chriſtum fundata eſt Eccleſia,Mat.16.18. V.FVNDAMENTVM:&,ECCLESIA.

PETRVS ad Chriſtum adducitur,Ioann.1.42. à Chriſto vocatur,Matt.4 18.futuræ vocationis admonetur,Lucæ 5.10. Apoſtolus Chriſti eſt,1 Petr.1.1.2.Pet.1.1.Iudęorum Apoſtolus,Gal.2.v.7.8 fide ſuper aquas ambulat,Matth.14.29. Chriſtum interrogat,18 21.Chriſtum verum Meſſiam agnoſcit,& confitetur,16 16.Luc 9 20.Ioan.6.69. à Chriſto Satan vocatur,& cur,Mat.16 23.Marci 8 33 Cęſari tributum pendit,Mat 17.27.Malcho auriculam amputat,26. 51.Marc.14.47.Luc.22.50.Ioan.18.10. Chriſtum ſequitur, Mat.26.58.Marci 14 54.Chriſtum negat, Mat.26.v.70.72. 74.Marci 14.v.68.70.Luc.22.v.57 58.60. Ioann.18.v.17.25. 27.eum turpis facti pœnitet.Mat.26.75.Marc.14.72.Lucæ 22.62.pro terna abnegatione, ternam confeſſionem edit, Ioan.21.v.17.25. Chriſti monumentum inuiſit,Lucæ 24. 12.Ioan.20 4.

Petrus in carcerem ter conijcitur, Act.4.3.& 5.18.& 12. 4.liberatur, cap.4.v.21.& 5.19 & 12.v.5.&c. in Samariam miſſus,illic Euangelium annuntiat,8,14. à Paulo reprehe-
ditur,

ditur, Galat.2.v.11.14. [Æneam paralyticum sanat, Actor. 9.v.33.34.] Thabitham ex mortuis excitat, Actor.9.40. visionem videt, 10. v.11.12. Petrus morte violenta moriturus, Ioann.21.v.18.19.2 Petr.1.14. passionum Christi testis est, 1 Pet.5.1. Petri conciones, Actor.1.16. & 2.14. & 4.8. & 10.34. & 15.7. curiositas coërcetur, Ioann.21. v.21.22. Eius socrus sanatur, Matt.8.14. Lucæ 4.v.38.39. vmbra, infirmos sanat, Actor.5.15. vxor, 1 Corinth.9.5. ¶Petrum primum Apostolorum esse asseritur à Pontificiis, vt primatum Pontificis Romani adstruere possint, ex Matth.10.2. & 16. v.18.24.&c. Luc.22.v.31.&c. Ioann.21.17.&c. V. PRIMATVS Petri. (1 Petr.5.v.1.2.3. Se aliorum collegam fatetur, dominantes cleris condemnans.)

PHACEIA, Manahen filius in Israel regnat, 2 Reg.15.23. impius est, ver.24. à Phacee interficitur, v.25. (aperiens dominus.)

PHACEE, filius Romeliæ, postquam occidit Phaceiam, regnum Israel vsurpat, 2 Reg.15.27. impiè regnat, v.28. pugnat contra Ierusalem, Esa.7.1. occidit de Iuda centum viginti millia virorum vno die, 2 Paral.28.6. ab Osee interficitur, 2 Reg.15.30.

PHALEG, filius Heber, cur sic dictus, Genesis 10.25. eius anni & posteritas, 11.v.18.19. (Peleg.i.diuisio.)

PHANVEL, id est aspectus, vel facies Dei: sic vocatur locus, vbi Angeli visi sunt Iacobo, Gen.32.30. V. Penuel.

PHANVEL ex tribu Aseris, pater Annæ prophetissæ: Luc.2.36. Phantasma. V. Spectrum.

PHANVEL turris subuertitur à Gedeone occisis habitatoribus ciuitatis, Iudic.8.v.8.13.17.

PHARAO: Ægyptiorum Regum nomen commune. ¶ *Primus*, de quo sacra Biblia verba faciunt, Sarai Abrahæ vxorem sibi adduci imperat, Gen.12.15. ob id à Deo percutitur, v.17. cum Abrahamo, quòd sibi Sarai vxorem esse dissimulasset, expostulat, v.18. eam illi restituit, v.19. liberaliter eos dimittit, v.20. (Dissipans.)

PHARAO, in his, de quibus Biblia loquuntur, *secundus*, somnium videt, Gene. 41.ver.1 2,3.4. Somniis perterritus, coniectores, qui ea interpretentur, accersit, sed frustrà, v.8. Iosephum super somniis consulit, v.14.15.17. Iosephi cõsiliis acquiescit, v.37. eum vniuersæ Aegypto præficit, v.39.40. Act.7.10. Iacobũ Iosephi patrẽ liberaliter excipit, Gen.47. v.7.8. eius mandato terra Patriarchis habitanda & exco-

lenda tradiditur, v.11.

PHARAO, in his, de quibus Biblia, *tertius*, Iosephi in Ægyptum beneficiorũ immemor, Exodi 1.8. Act.7.18. hic aduersus Israel ingeniosus est, Exod.1.v.9.10.15.22. Act.7.19. [Pharaonem *quartum* in historia sacra,] aggrediuntur Moses & Aaron, Exodi 5.1. blasphemat, v.2. impium se confitetur, 9.27.& 10.16. induratur, 9.v 34.35. & 10. v.1.20.27.& 14.v.4.8.17. eius indurationis finis, Rom.9.17. 18. fluctibu cum toto exercitu obruitur, Exod.14.28.

[Pharao in S.historia, *quintus*, Salomonis Socer, 1 Reg 3.1.&c.

Pharao, *sextus*, Ezechiæ tempore, 2 Reg.18.21.

Pharao, *septimus*,] cognomine Nechao, Ioachas Iud Regem in vincula coniicit, 2 Regum 23.33. in eius locun Eliacim, eius fratrem, Regem constituit, v.34. 2.Paral.36 v.3.4.

[Pharao *octauus*, cogn. Ephroe, seu Ophra, vel Apryes qui paulò ante Sedeciam captum & deportatos in Chal dæam Iudæos regnauit, Iere.44.30.]

PHARAONIS, id est Regis, & regni Ægyptiaci excidium prædicitur, Ezech.29.v.2.3.& 31.13.

PHARES (id est ruptura) Iuda ex Thamar filius, nascitur, è re nata nomen sortitur, Gene.38.29. eius filij, 46.12.1 Paral.2 5.

PHARETRA Dei, Thren.3.13. Esai.49 2.

Pharetra hominis, Genes.27.3.1 Paral.18.7. Esai.22.6.Ie rem. 51.11. Iob 39.26. Psalm. 11.2. Ierem. 5.16. Ezech 27.11.

PHARISAEVS quidam Christum conuiuio excipit, Lucæ 36. (.i.Diuisus.)

PHARISAEI (à seiungendo dicti, quòd ab aliis affectata vit sanctimonia seiuncti essent. Idem testatur & Tertulli nus libro de Præscript.) Pharisæi maledicti, Matth. versicul.13.14.15. Luc.11.42.43.44. Ioannem Baptistam a cedunt, & ab eo grauiter increpantur, Matth.3.7. Ioan 1.ver.19.24. à Christo inscitiæ arguuntur, Matth.12.2.& in Christum conspirant, & illi insidiantur, Marc.3.6.& 13. murmurant in Christum, Matth.9.11. Marc.2.16. Luc 30.& 15.2, & in eius Discipulos, Matth.12.2. & 15.2. Marc 24.& 7.5. Luc.6.2. signum postulant, Matt.12, 38. consiliu Dei spernunt, Lucæ 7.30. Christum tentant, Vide CHRISTVS. Vt Christum capiant, ministros mittunt, Ioann.

32. coru

32. eorum doctrina noxia, ideóque cauenda, Matth.16.6. Pharisæi & Scribæ intelligentes & sapientes dicuntur à Christo, per concessionem. (Tales enim eos esse oportuerat,) cùm fuerint omnium maximè rudes, Matth.11.25. Pharisæi nomen sectæ: Scribæ verò, nomen publici muneris, vt apparet ex Act.23.9. Pharisæorum mores notantur, Matth.23.v.7.8. Luc.16,14. Pharisæus & publicanus orant, 18,10.

PHARISAISMVS paulo exquisitissima secta, Actor. 26.5. partim ex aduersariorum hypothesi, qui sectam pharisaicam pro sanctissima & religiosissima habebant: partim collatione cum reliquis facta, cùm pharisæi resurrectionem futuram crederent, Sadducæi verò eandem negarent, Act.23.8.

PHASE Domini præcipitur, Exodi 12.18. Leuitic.23.5. Deuteron.16.2. ritu perpetuo celebrandum, Exodi 12.17. Vide PASCHA.

PHASSVR Sacerdos, filius Emmer, Iere.20.1. Ieremiam percutit, v.2. ab eo reprehenditur, v.3. eíque Dei iudicium denuntiat: v.4.&c.

PHEGIEL, dux Tribus Aser, Num.1.13.

PHELTIAS filius Benaię moritur, Ezech.11.13. (i. liberatio Domini.)

PHENENNA, altera Elcanæ vxor, 1 Sam.1.2. fœcunda est, v.2. insolescit, & sterilitatem Annę exprobrat. v.6. (gemma, siue facies nostra.)

PHERESAEI, funditus deleri præcipiuntur, Deut.20 17. à Iuda vincuntur, Iud.1.4 eorum reliquię Salomoni tributum pendunt, 2 Paral.8.7 (i. Rurales.)

PHIALARVM Templi fabricatio, 2 Paralip. 4. 8. sunt crateres.

Phialæ aureæ cęlestes. Apo.5.8. phialę iudiciorum Dei, Apo.15.7. & 16.v.1.2.&c.& 17.1.& 21.9. phialę tabernaculi, Exod.25.29. 1 Reg.7.50. phialæ à principibus datæ, Num. 7.v.13.19.&c. seu crateres.

PHILADELPHIA, vrbs Lydiæ in Asia, proxima Sardibus, Apoc.1.11.& 3.7. (i. fraternitatis affectus.)

PHIGIEL, V. PHEGIEL.

PHILANTIA, 2 Tim.3.2. V. Amor sui.

PHILEMON, pauli adiutor, philem. versic.1. eius charitas & fides laudatur, versic. 5. 6.7. Ad eum scripsit paulus. (i. Deosculans.)

PHILETVS,(.i.amabilis.)vel,vt alij legunt,Phygellus,Apostata,2 Tim.1.15.seductor est, 2.17. docens resurrectionem iam esse factam.

PHILIPPI,prima Macedoniæ ciuitas, Act. 16.12. eius ciues Euangelium recipiunt,v.13.14.15.

PHILIPPVS Apostolus à Christo vocatur, Ioann. 1. 43. à Christo Deum patrem sibi ostendi petit,14.8. (amator equorum.)

PHILIPPVS Diaconus eligitur,Act.6.5. Euangelistæ munus obit, 8.v.5 38.& 21.8. eius filiæ prophetant,v.9. Paulum & eius comites hospitio excipit,v.8.Eunuchum Aethiopem conuertit. Act.8.27.

Philippus frater Herodis Tetrarchæ, Matth.14.3.Luc.3.19.

PHILISTHAEI vnde oriundi, Gen.10.14.1 Paral. 1.12.Philisthæi sexcenti vomere à Samgare occiduntur, Iudic.3.31. cæduntur,1 Sam.7.11.& 14.14.& 19 8. & 23.5.2 Sam.5.20.1 Paral.14.11.2.Sam.21.22 1 Paral.18.1.& 20.4. Dauidi tributarij fiunt,2 Sam.8 1.2.cædunt Israelitas,1 Sam. 31. 1.terrã Iuda inuadunt,& vastant,2 Par.21.17.& 28.18.vincuntur,2 Reg.18.8.Para.26.7.Philisthæorum excidium prædicitur, Esaiæ 14.29.Ierem.47.1.Ezech.25 15. &c. Amos 1.8.Soph.2.5.zach.9.6.(.i.Consperſi,scilicet cinere aut puluere.)

PHILOSOPHIA in rebus Dei fallax, Coloss. 2. 8. ideóque damnatur ab Apostolo non simpliciter,(vt qui principiis cum vera philosophia communibus sæpe vtatur, methodum quàm accuratissimè obseruet, philosophiam veram Dei donum esse sciat,& Episcopum velit esse ὀρθοτομοῦντα τὸν λόγον τῆς ἀληθείας, id est, qui rectè sermonem veritatis secet,2 Tim.2.15. quod sine mediocri liberalium artium & philosophiæ cognitione fieri non potest) : sed κατά τι, quatenus nimirum illa sese intra fines suos non continet, nec ad gloriam Dei fertur, sese denique verbo Dei, cui ancillari,non dominari debebat,regi non finit,(V.Act.17 18.1 Cor. 2.4.)

PHINEES,Eleazari filius,Exodi 6 25. Iudic.20.28. scortantes occidit,Num.25 7.eius zelus,Ps.106.30. mittitur in terram Galaad,Ios.22.13.(Pinehas, os confidens.)

PHINEES, Heli Sacerdotis filius,1 Sam.1.3.impius est,2.12. moritur.4 11.vt prædictum fuerat.2.34.

PHISON,Edenis fluuius, Genes. 2.11.eius præstantia, versic. 12.(.i.oris mutatio.)

PHITHON vrbs, ædificatur à filiis Israël in AEgypto, Regi Pharaoni, Exod. 1.11.

PHOEBE, i. Lucida Diaconissa, Ecclesiæ piorum in Cenchreis, suburbio Cor. 1. Rom 16.1.

PHOENICIA, Syriæ pars est, in qua Sidon & Tyrus amplissimæ vrbes sitæ sunt. Act. 11.19 & 15.3. & 21 2 & 27.12.

PHRYGIA prouinciæ, Asiæ minoris: Act. 2.10.

PHVL, vna ex Obstetricibus Hebræis, Exodi 1.15.

PHVL, Rex Assyriorum, copias adducit contra Israelem, 1 Reg. 15 19. (i. ruina aut faba.)

PHYGELLVS & Hermogenes amici perfidi deserentes Paulum captiuum Romæ 2. Tim. 1.15.

PHYLACTERIA, [Matt. 23.5] Vide φυλακτήριον in litera Fy.

PIETAS: Pietas, pro legitimo & spirituali Dei cultu, 2 Pet. 3. 11. cum quo comparatur corporis exercitatio, 1 Tim. 4. v. 7.8. commendatur, 4. v. 7.8. & 6. v. 6.11. Tit. 2.12. 2 Pet. 1, 6 7. & 3.11 (pietas Reges dicat, Prou. 25 5.) V. 1 Tim. 2.2. & 3. 16. Simulata damnatur: 2 Tim. 3 5.

Pietatis exempla: Abel, Gen. 4.4. Henoch, 5 22. Noah 6. 9. & 7.1. & 8.20 Abraham. 12. v. 7 8 & 13. ver. 4. 18. & 18. v. 18. 19 & 21 33. Abrahæ famulus. 24.12. Isaac, 26.25. Iacob, 28.18. & 33 20. & 35.7 Ioseph, 42 18. Moses, Exodi 17.15. Iosias, 2 Reg. 22.13. & 23 2. Dauid, 1 Paral, 21.26. Asa, 2 Paral. 14.11. Iosaphat, 17.3. Ezechias. 29.20. Esa. 37.1. Nehemias, Nehem. 8.7. Iob, Iob. 1. v. 5.20. quidam Ierosolymitani, Act. 8. 2. Cornelius, 10 2 Barnabas, 11.24. Lydia, 16.14. Iustus, 18.7. Lois & Eunice, 2 Tim. 1.5. Onesiphorus, v. 16. electa illa Domina, ad quam Iohannes suam secundam scripsit Epistolam, 2 Ioan. v. 1.4. Vide ADORATIONIS, & eorum qui altaria ædificârunt, exempla: &, INVOCATIONIS exempla. (Deus omnia nobis ad pietatem pertinentia donauit: 2 Pet. 1.3.

Pietas sperat vitam æternam, Tit. 1. v. 1.2. pietas, vel impietas, non Deo, sed homini prodest, vel nocet, Iob. 35. v. 6, &c. in pietate assidui esse debemus, 2 Pet. 3.11. pietas, magnus quæstus est, 1 Tim. 6.6. piè volentes viuere in Christo, persecutionem patientur, 2 Tim. 3.12.

PIETAS erga parẽtes species & quędã στοργῆς generalis & naturalis affectionis, ea nimirũ, quę ipsos parẽtes (qui nos genuerũt) amplectitur sũmo atq; sincero affectu & quãtũ decet. 1 Ti. 5.4. Si qua vidua liberos aut nepotes habet, discant priùs in propriam domum εὐσεβεῖν pietatem exercere, & vicem rependere parentibus,

PIGER excitatur ad laborem, Prouer. 6. 6. laborem fugiens in egestate erit. 20. 4. & 21. 5. cui similis, 26. 14. in pigrum, Prou. 21. v. 25. 26. & 22. 13. & 26. 15.

PIGRITIA (ὀκνότης siue ἀταξία 2. Thess. 3.) est operis, studiique, ad quod vocati vel apti sumus, vel in totum prætermissio, vel illius negligens & perfunctoria siue remissa functio & aggressio. Et est labori contrarium vitium.

PIGRITIA damnatur, Prou. 13. 4. & 19. v. 15. 24. & 20. 13. & 21. 25. & 22. 13. & 26. 13. 14. Eccles. 11. 4. Rom. 12. 11. Pigritiæ mala, Prouer. 20. 4. & 21. 5. & 24. 30. &c. 28. 19. Matth. 13. 25. Vide ACEDIA. *Pigritiæ exempla*: Israelitæ, Num. 11. 4. & 21. 4. reduces à captiuitate, Agg. 1. 2. Operarij, Matth. 20. 3. Seruus nequam, 25. 26. Apostoli, Mar. 14. 40. Vide NEGLIGENTIAE exempla, & Acedia.

PIGNVS à Iuda Thamar nurui suæ datur, Gen. 38. 18. pignoris loco non quiduis accipiendum, Deut. 24. 6. reddẽdum v. 12. pignora quando reddẽda proximo, Exo. 22. 26. Deuter. 24. 13 pignora non vi auferenda ab iis, quibus mutuauerimus aliquid, v. 10. pignus promissæ felicitatis & salutis nostræ Spiritus Sanctus, Rom. 8. 15. 16. 2 Cor. 1. 22. & 5. 5. Ephes. 1. 13. & 4. 30. Vide ARRHABO: & SPIRITVS Sanctus. (Vide Iob. 22. 6. & 24. 3. Prou. 20. 16. & 27. 13. Ezech. 18. 7. & 33. 15.)

PILATVS, Christum innocentem pronũtiat. Vide CHRISTVS innocens ac integer. Pilatus Christum flagellari iubet, Ioan. 19. 1 Pilatus inexcusabilis, Matth. 27. 23. Marci 15. 14. Lucę. 23. 22. Christum morti adiudicat, Matt. 27. 26. Marci. 15. 15. Lucę. 23. 25. Ioh. 19. 16. hostis est veritatis, Act. 4. 27. Pilatus & Herodes amici, & qua occasione, Lucæ 23. 12. eius vxor Christum à morte liberare conatur, Matthæi 27. 19. Pilati peccatum Iudæ summi Sacerdotis peccato minus est, Ioan. 19. 11. miserè periit. V. persecutorum Ecclesiæ &c.

PILOSVS Elias, 2. Reg. 1. 8. (V. Capilli) Esau: Genes. 27. 11.

PINGVIS Israel, derelinquit Deum, Deut. 32. 15.

PINNAE (siue pinnaculum) erat ambitus, quo planũ templi tectum ãbiebatur, ne quis inde posset decidere, prout cautum erat, Deut. 22. 8. Mat. 4. 5. Luc. 4. 9.

PISCINA in Ierusalem quinque porticus habens, Ioann. 5. 2. In quam quisquis infirmorum primus descendebat, post aquam ab angelo turbatam, sanabatur. v. 3. 4.

PISCES

PISCES à Deo conditi, Genes.1.21. pisces multi ad Christi nutû capiuntur, Lucæ.5.6. Ioann. 21.v.6.11. (pisces multiplicantur, Vide MIRACVLA) piscium caro qualis, 1. Cor. 15.39. pisces mundi & immundi, Leuit.11.9. Deut. 14.9. piscibus dominatur homo: Gen.1.26 & 9.2. Ps.8.9. Pisces in aquis Aegyptiacis pereunt: Exod. 7.18.21. Ps.105.29. Nullius piscis forma colenda, Deut.4.18. pisces doctores, Iob.12.8. Deus piscem ad excipiendum Ionam parat: Ion. 2.1. &c. Petrus piscem cum statere capit, Mat.17.27. Et piscator hominum constituitur, Mat.4.19.

PISIDIA. Minoris Asiæ prouincia: Act.13.14.& 14.24.

PIVS solus Deus, Apoc.15.4. seu sanctus.

PII, Aduenæ, hospites & peregrini in hoc mundo, 2. Corinth.5.6. Hebr.13.14. 1 Petr.2.11. 2. Petr.1. vers.13.14. pij amici Christi, Ioannis.15.14. Angelis similes futuri, Matt. 22.30. Marc. 12.25. Benefici & misericordes, Psalm.37.21. Ciues Regni cœlestis, Ephes.2.19. Hebr.12.v.22.23. & 13. 14. cohæredes Christi, Roman. 8.17. consortes diuinæ naturæ, 2 Petri.1.4. corpus vnum cum Christo, Roman.12.5. 1 Corinth.10.17. & 12.v.13.27. Ephes.4.v.4.25. Coloss.3.15. Hebr.13.3. creaturæ nouæ, 1 Cor.5.7. Gal.6.15. Ephes.2.10. Diuites in fide Iac.2.5. Filij lucis, Ioan.12.36. Ephes.5.8. 1. Thess.5.5. Vide FILII. filij obedientiæ, 1 Petr.1.14. forma, seu exemplar debent esse aliis, 1 Thessa.1.7. Fratres Christi sunt, Vide CHRISTVS frater piorum. Hæreditas Domini, psalm. 28.9. Vide HAEREDITAS Hæredes Dei, Roman. 8.17. hæredes regni, Iacob.2.5. hæredes terræ, Ps. 37.v.11.22. Prou.2.21. hæredes vitæ æternæ, Tit.3.7. 1 Pet. 3.22. Hîc consule Vet. versionem.

Pij infantibus quomodo similes, 1 Petr.2.2. inopes esse nequeunt, psal. 34.10. Lapides viui sunt, 1 Petri.2.5. Misericordes, Prouerb.21.26. Ouibus similes, Vide DEVS suorum pastor. piscibus bonis similes, Matthæi.13. 48. velut portenta in mundo habentur, Esa.8.18. purgamenta mundi, 1 Corint.4.13. Reges sunt, Apoc.1.6. & 5.10. & regale Sacerdotium, 1 Pet.2.9. quomodo Sacerdotes, Es.61.6. & 66, 21. Hebr.13.15. Rom.15. Rom.12.1. Apoc.1.6. & 5.10. & 20.6. spectaculum facti sunt mũdo, Angelis & hominibus, 1 Cor. 4.9. stulti habentur, versi.10. serui sunt iustitiæ, Rom.6. 18. conferuntur semini, Matthæ. 13.38. superiores futuri sunt hostibus suis, psalm.149. vers.5.6.7. Esa.41.15. & 54.17.

Terræ bonæ similes, Matt.13 22.23 Marci.4.20.Luc.8.5.&c. Hebr. 6. verſ.5.7. tritico conferuntur, Matth.3.12.Lucæ. 3.17.

PII Deo chari & pretioſi, Eſa. 43 4.& 49.16.Deuter.32.10. pſalm. 17.8. Zac.2.8.Matth 10.31.Luc.12.6 Ioan.4.v.21.23. & 16.27. & 17.23.Epheſ.1.6 cur Deo chari, Ioann.16.27.à Deo cogniti,1 Cor.8.3.2. Tim.2.19.Chriſto dilecti,Ioan. 14 21.& 15.v.9.14.in mundo contemti,pſalm.123.4.1Cor. 4.v.9.10.13.Vide FIDELES.pij vno ac ſolo Deo contenti, Pſal.73.28. in Dei laudem creati, Eſa. 43.v.7.21. interdum à Deo relicti, & omni conſolatione destituti videntur, pſal.22.2. & 88.v.9 19. & 142.5. Eſa.51.18. Matt.27 46.Marc 15. 34. & 37. Luc. 22. 45 pij omnes à Deo edocti, Eſaiæ 54.13.Ierem.31.34.Ioann.6.45. mundo exoſi,15.19.&17.14 1 Ioann.3.13.propter mundi odium non miſeri, Matt.5.11. Luc.6.22.Ioan.7.7.& 15.18.pij imitandi,Philip.3 17 peccato mortui, Rom. 6. v. 2. 11.1. Petr.2.24.Vide ELECTI:&, MORI peccato, opprobriis & ludibriis obnoxij, Pſal.79. 4.variis ærumnis expoſiti,Pro.11.31.Eccleſ.5 12.Vide AFFLICTIO.

Pij à Deo plantati, Eſa.61 3. pij cum impiis non puniendi,2 Reg. 10.23.pij in cœleſtibus ſedentes, Eph.2.6.è mundo ſelecti, Ioan.15.19.& 17.v.6 14.16.à Deo per Spiritum Sanctum ſignati & vncti,2 Cor. 2.22.Epheſ.1.13.& 4. 30.pij aliis vtiles ac fructuoſi, Prou.11.11.Ioan.15.4.pij nihil aggrediuntur ex ſeſe, Pſ.119 24.Act.20 22.Spiritu Dei aguntur,Rom.8.v.9 14.in Chriſto manent, Ioa.6.56 &15. 4.pij ſeipſos probāt,2 Cor.13.5.pij indies proficiunt,Ioan. 13.10.&15.2.Epheſ 3 19.& 4 15. Phil.3.12.Col.1.v.9.10.& 2. 7.1 Theſſ.1.v.3 10.& 4.1 2 Theſſ.1.11.& 2.17.1 Pet.2.2 2Pet. 1.v.5.12.& 3.1.1 Ioan.2.12.

PIORVM Conditio in hoc ſeculo miſera, Pſalm.11.109.Eſai.41.14.& 51 v.21.23.Abac.1.v.3.4.13. Matth.11.18. Lucæ 2.7,& 6,23,Ioan.15 20.Rom.8,36,1 Cor.4.v.9.11.& 15,19, 2 Corint. 4. 10, Hebr.10,33, &11,35.piorum conditio poſt vitam præſentem beata, Matt.13. 43.& 22 30,Marc.12,25, Luc.18,30,Apoc.3,21.&7,verſ.16.17.&14.13,piorum coniunctio,artiſſima, Ioann.17. verſ.11.22,conſilia optima,Pro. 12, 20, conſolatio, Pſalm. 119.verſ. 52. 76. Matth.5,v.5,12, Luc.6.23,& 12.31,2. Corinth.1.v.5.7.1 Timoth. 4.10.1 Pet. 4.13.conſtantia in bono, Pſal.119.v.51.69,conſortia,vtilia, Prou.13.20.corpora glorioſa futura,1 Cor.15.53.Philipp.3, 21.Piorum

21. Piorũ desiderium, Psalm.119 174. Apoc.22.17.dignitas ac præstantia, Matt.10,31. Luc.8.21.Ioan.1.12 &12. 5 1 Cor 1.9 & 3.22.& 7.23.Eph.2.19 1Pet 2 9 1.Ioan.3 v.1 2.domus benedicta, Prou.14.11.&15 7: domus cœlestis, 2 Cor.5.1 Exercitium, Psal.119.v.15 27.48.78. Eph.5.19. Col 3 16.1Thess. 5.11.1.Tim.4.&.2.Tim.2.22. Tit.2.12.Fortitudo, Mich.4.13.

Piorum Gaudium, 1 Paral.16 10. Psalm. 5 12. & 9 v.3. 15. & 13 6 & 14.7. & 16.9. & 31.8.& 32.11.& 33.21.& 35 v.9. 27.& 40 17.& 48.12.& 51 9.& 53.7.&58.11.& 63.vers.6.8.& 64.11.& 89.17.& 90.15.& 92.5.& 95 1.& 97.vers 8.9.11.12. & 100.1.& 104.34. &105 3.& 107.42.& 109.28.&119.ver.14 54. 74.162. & 122.1 & 126 2. & 149 v.1.2.5. Prou. 13.9. & 21.15. &29.v.2.6.Eccles.5.v.17.18. Cant.1.4.Esa.9 3.&12 6.& 25. 9 &29.19.&30.29 &35 10. &35 10. &41 16.&51 v.3 11.& 18. 14.& 61.v.7.10.& 65.v.14.18. & 66.v.10.14.Ier.15.16.Ioel 2 23.Abac.3.18. Soph.3.14.Zachar.2.10.& 9.9.& 10.7.Matt. 5.12 & 28. 8. Luc. 1.14. & 2.v.10.29. & 6.23 10.20.& 13.17. & 16.v.6.37.& 21.28.& 24.v.41.52.Ioan.3.29.& 14.28.& 15. 11.& 16.v.20.22.24. & 17 13.& 20. Act.2.v.26 46.& 5.41.& 8 v.8.39.& 11 23.&12.14.&13.v.48.52.& 15.v.3.31.Rom.12 v. 12 15.&14 17.16.19.2. Cor.6.10. & 13.11 Gal.5 22.Phil.1,4. & 2.v 18.& 3.1.&4.4.Col.3 15.1 Thess.1.6.& 5.16.Hebr.10. 34.Iac.1.2.1 Pet. 1.v.6.8. & 4 13.1 Ioan.1.4 2.Ioan.v 4 13.3. Ioan.v 3.4. Apoc.18.20. & 19.7. Vide GAVDIVM verum ac solidum

Piorum gemitus, Rom. 8,23,2 Cor.5,v.2,4 gloria,1,12. piorum gloria in futuro seculo, Matth. 13, 43, Philipp.3, 21, Col.3,4,2 Thess. 1,7, gloriatio. Vide FIDELES. Piorum Hæreditas, Deus, psalm. 73.26, Piorum Hæreditas præclara, Vide FIDELES. Piorum hostes perdendi, psalm. 37,22, Piorum Iustitia qualis esse debeat, Matt.5,20, piorum Labor minimè inanis.1 Cor.15,58, Galat.6.9, Heb.6, 10.Apoc.14,13, laus, Deus, Ier.17,14, Liberi, sancti, 1 Cor.7, 14. Vide infra, PIORVM semen. Piorum liberationis fructus & finis, psalm 30,v.12.13.& 40.v.2.4.& 56.vers.43.45. & 106,47, & 118,17. Esa.37.20. Ierem 33,9, piorum libertas.1 Petr.2.16, lingua quod rectum est, loquitur, psalm. 37.30.

Piorum Meditatio,1,2 & 119.v 143.147,174.&143,5, Prouerb.15, 28, piorum membra, Spiritus Sancti templa,1, Corin.6,19, piorum memoria æterna, psal.112.6, laudabilis, Prou.10,7, Mar.14,9, piorum militia qualis, & quanta,

Vide FIDELIVM militia , & MILITIA. piorum mors, quieta,Gen.15 14.& 25.8.Vide, FIDELIVM mors piorum mors,interdum præmatura,Esa,57.1. piorum multitudo, 49.20.Hebr.12.1.munditíes,in quo sita , Ioan.15.3.Act.15. 9.piorum * Nomina in cœlis scripta, Vide ELECTI: & LIBER.piorum nota,Esa.66.5. Ezech.9. 6. Ioann.8.47.& 10.27.& 13.25. & 18.37. 2 Tim. 2.19. 1 Ioan.4.7.Apoc.7.3. Vide SIGNATI.

Piorum Opera,Deo præunte facta , Ioan.3.21.piorum orationes,Vide ORATIO:&, PETITIONES. Piorum paucitas,impiorum multitudinis respectu , Esa.8.16. & 53.1. Ioan.12.8.Mich.7.14.Mat.20.16.&22.14.Luc.12.32.& 13.23. Rom.9.27.1 Pet.3.10.piorum Pax,Esai.57.19.Agg.2.10.posteritas, Psal.34.11. & 92.13. Esaiæ 54.17. & 58.11.& 65.14. Zach.8.12.piorum in primis habenda ratio , Rom.12.13. Galat.6.10.Ephe.1.15.Col.1.4.Heb.6.10.Piorum ruina lethalis non est,Prouer.24.16. Piorum salus æterna,Esa.45. 17.gratuita est,Ephes.2.v.5.8.

Piorum liberatio cum impiorum interitu coniuncta, Esai.34.8.& 35 4.& 49.25.& 51.23.& 59. 20.& 71.2. & 63 4. Ierem. 12. 15. & 25. 12. & 30.v.16.20. & 50.18.Thren.4.22. Ezech.28.26.Ioël 3.1.Abd. v.17. Soph.2. 9. & 3.19.Zach.1. 15.& 2.8.& 10.11.& 12 6.& 14 12.Piorum securitas fixa,Psa. 1.3.& 15.5.& 31.21.&112.7.Prou.1.33.& 10.ver.9.30.& 12.21. & 13.6.& 14.32.& 15.19.& 28.1.Esai.26.7. & 53.16. & 54.14, & 58.11.Ierem.17.8.& 23 6.& 32.37.& 33.16.& 46.27. Ezec. 28. 26. & 34. 28. & 38. 8. Mich. 4.4.Soph. 3.13.Agg.2.10. Zach.14.11.Matt.7.25.& 11.29.Luc.11.36.Ioan. 10.28.Ro. 8.v.31 33.35.Col.3.15.Heb.6.19.& 13 6.1 Petr. 3.vers.13.14.2 Pet.1.10.1 Ioan.3.21.& 4.17.Apoc.9.4.Vide ELECTI perire non possunt.

Piorum semen benedictum,Iob.42.16.Psam.18.51.& 25. 13.& 37.v.25.29.& 102.29.& 112.2.Prou.11.21.& 14.26.&20. 7.Esai.44.3 & 48.19.& 54.13.& 60. 21.& 65. 23. Ier.32.39. Zachar.10.7.Act.2.39.Piorum ab impiis separatio,Matth. 13.v.41.49,& 25.32. Piorum sermones , Vide FIDELES. Piorum simplicitas , Vide FIDELIVM simplicitas. Piorum societas honorifica,1 Ioan.1.3.Piorum spes , Deus,Psa. 39.8.& 40.5.& 91.v.2.9.& 142.6.Ioel.3.16. Piorum spes vna,Eph.4.4.Piorum spes minimè vana , Psal.9.19.& 17.7. & 21.7.& 25.v.2.20.& 28.7.& 31.2.& 71.v.1.5.& 32. 10.& 34. v.6 9.& 37.v.9.40.& 62.7.& 71.5.& 86.2.& 91.2. & 112.7. & 119.

Dei misericordia fidunt, Psal.52.10.

PLACABILITAS, καταλλαξις, συγγνώμη, est offensæ atque iniuriæ nobis factæ facilis & ex animo delectio & obliuio propter Dei præceptum, & in pristinam cum eo, qui nos offendit, amicitiam reditio atque redintegratio (Implacabilis autem animus illi contrarius est, & ab homine Christiano prorsus alienus.) 1 Cor.7.11. Vide Prouer.15.4.26.

PLACATVR Deus oratione Mosis, Exo.32.14. Placatur Rex à viro sapiente, Prou.16.14. Esau. muneribus Gen.32.20.

PLACEAMVS vt Meo, orat Paulus, Rom.12.1.2. non vt placeret hominibus, prædicauit Paulus, sed Deo, Gala.1.10.1 Thess.2.4. non placendum sibi ob cognitam libertatem per Christum nobis partam, Rom.15.v.1.2. Carnales Deo non placent.8.8.

PLAGAE Ægyptiorum, Exo.7.8.9.10.11.&c. & 12.29. Vide ÆGYPTVS, plagæ corporis Christi, Psal.22.18. plagæ quot verberando inferendæ, Deut.25.v.2.3. qui plagis multis vapulabunt à Deo, Luc.12.47. Pauli plagæ 2 Cor.6.5. lauantur, Act.16.33.

Plagæ morbi grauiss. Dar.3.10.& 5.v.29.34. Luc.7.21.

Plagæ eorum, qui verbo M. adiiciunt: Apoc.22.18. Iehoua curans plagæ Ecclesiæ suæ: Esa.30.26.

Plaga, tractus seu pars orbis summi vel infimi, Genes.4.16.& 13.1. Exod.26.22.& 38.9.11.12.13. Esai.11.12. Ierem.49.36. Plagæ quatuor, orientem, occidentem, aquilonem & austrum versus, 1.Par.9.24. Gen.18.14.

PLAGIVM est, cùm homines, siue liberi, siue serui surripiuntur, quod furti genus damnatur appertissimè tam iure humano, vt lege Fabia de Plageariis, quàm diuino: Deut.24.7.1 Tim.1.10. Vide Raptus.

PLAGIARIIS lex posita, 1 Tim.1.10.

PLANGITVR Iacob ab Ægyptiis, Genes.50.10. Moses ab Israelitis, Deut.34.8. Propheta mortuus ab altero Propheta, 1 Reg.13.30. planctus super mortuum, 2 Sam.3.31 1 Thess.4.13. Vide FLERE. Stephanus, Act.8.2. V. Apoc.18.9.

PLANTA, est corpus mixtum, quod & primùm & nunc quoque, sed nunc ordinariè è terra nascitur, Dei iussu, & ad ipsius gloriam manifestandam, tamen sensu carens, terræ autem inseparabiliter adhærens: cuius Terræ succo velut lacte alitur, virescens ac facultate vegetante duntaxat præditum.

Fines,

Fines, Gloria Dei: Prou.16.4. Pſ.148.9. Vſus: Gen.1.29.30. Pſ.104.14.1 Tim.4.4.

PLANTAVIT Deus Iſraelem, Exo.15.17. Paulus Chriſtianos, 1 Cor.3.6. plantatio quam non plantauit Deus, eradicabitur, Matth.15.13. ſeu reprobi peribunt.

[Plantatio Dei, Gen.2.8. Pſal.94.9.& 104.16. Eſa.60.21. & 61.3.

Plantatio planè myſtica, Ezech.17.v.22.23.

Plantatio Chriſti Eſai.51.16. Ezech.36.36.

Plantatio per miniſterium verbi, Ier.1.10.& 31.5.1 Cor. 3.v.6.7.8.

Plantati à Deo miſericorde, Exo.15.17. Pſ.44.3.& 80.v.9.10.16.& 92.14. Hi vineæ comparantur, Eſai.5.2. Ier.2.21.& 11.17.& 24.6.

Plantat Deus hypocritas, ad tempus, Ier. 12. 2.& 45.4. Ezech.17.v.8.10.& 19.10.]

PLEBS Dei Iſrael, Rom.11.2.

PLEIADES ſtellæ ſolo Dei nutu impediri poſſunt, Iob. 38.31.

PLENITVDO Chriſti, Eccleſia, Epheſ.1.13. Vide ECCLESIA.

[Plenitudo Chriſti, Ioan.1.16. Col.1.19.]

PLENITVDO temporum, Galat.4.4. Epheſ.1.10. vbi per temporum plenitudinem, aut tempus plenum, intelligit Apoſtolus illud tempus, quo exhibitus eſt Chriſtus mundo, hoc eſt, tempus illud, quod reuolutis ſeculis tam diu expectatum, tandem aduenerit. Plenitudo terræ Dauidi Pſ.24.1.& Paulo, 1 Cor. 10.26. ſignificat infinitam illam rerum omnium copiam, quibus plena eſt terra. Plenitudo, Coloſſ.1.19. non pro ipſa Deitate, vt Coloſſ.2.9. ſed pro cumulatiſſima omnium rerum diuinarum copia, (quam Scholaſtici gratiam habitualem, à gratia vnionis diſtinctam, appellant,) ex qua in Chriſto, tanquam inexhauſto fonte omnis gratiæ, in nos pro cuiuſque membri modulo, deriuentur: vt hic locus comparetur cum Ioan.1. 16.& 3.v.34.35.

[Plenitudo Dei, Eph.3.19. Deitatis, Coloſſ.2.9.]

[Plenus menſurâ, temporis interuallo conſtituto, Leuit.23.15. benedictione, Gen.27.27. præfectus, completus, Col.4.12. diues, Act.9.37. Satur, abundans, Gen.25.8.]

[Plenus ira, de Deo humanitus dictum, Eſ.1.11. plenus donis Spiritus S. Luc.2.40.& 4.1. Ioan.1.14. Plenus gratia,

i.gratis dilectus, Luc.1.28. plenus Spiritu S. sed ad mens-
ram, Act.6.v.3 5.8. & 7.55.& 11.24.]

Πληροφορία. i.certa persuasio, præcipitur, Rom.14.5. Hebr.1
22.& 6.11. 1.Thess.1 5.

PLORARE, V.FLERE. plorat populus, agnoscens peccatum
Deut.1.45. plorandum in hac vita, vt sine fine gaudeamu
Iac.4.v.9.10. V. Luc.6 21.

PLVVIA, est nubis, quæ in sublimi pendebat, dissolutio i
guttas aquæ i.nubis liquefactio, quæ multas ob causas
à Deo, vi caloris aduenientis, & nubem illam emollient
atque eliquantis. Iob. 37.6. & 28.26.

PLVVIA à solo Deo, Gen.2.5. Deut 28.12.1 Regum 8.36.2 Pa
ral.6.26.1 Regum 18 1. Iob.5.10.& 38.v.26.28 Psalm.68.1
& 65.10.11.& 147.8. Ier.5.24.& 10 13. & 14.22.& 51.16. Ioe
2.23. Amos 4.7. Zach.8 12.& 10.1. Matt.5.45. Act.14.17. plu
uia tempore diluuij, Gen.7.12. pluuia copiosa ad voce
Eliæ, 1 Reg.18.45. pluuia matutina & serotina ab agrico
expectatur, Iac.5.7. pluuia de cœlo dabatur terræ promi
sionis, Deut.11.11.12. pluuiæ non dantur aliquando ob pec
catum, 1 Reg.8.35 & 17. 1. pluuiæ temporaneæ obedient
bus, Leuitici 26 4. Deut.11.14.& 28.12.

PLVIT coturnices & man Deus, Exodi 16.13. Num.11.31. la
pides, Ios.10.11. sulphur, Gen.19.24. Super improbos ign
& sulphur: ps 11.6.

Πνεῦμα, id est spiritus, pro phantasmate, seu spectro, Lucæ 24
37. vt explicatur Matt. 24.26. Hebræorum more pro im
pulsu, seu afflatu Dei, interdum per Spiritum suum agen
tis, Dan.4.v.5 6. & 5.v.11 14. (vnde Spiritus intelligentia
sapientiæ, pietatis, consilij, & alij eiusmodi Spiritus i
Scripturis commemorati) interdum per Spiritus malo
sua iudicia exercendis, vnde Spiritus fornicationum, aua
ritiæ, vertiginis, soporis, & alij similes afflatus, 2 Paralip
18.22. Rom.11.8.& alibi sæpe. pro impulsu, seu afflatu Dia
bolico, Luc.4. 33. quamuis & pro Diabolo ipso acciper
possimus, vt sit Hebraica geminatio, Spiritus Diabolicus
pro Diabolo ipso, quales geminationes reperire est Psal
40. lutum cœni, pro luto cœnoso, hoc est, cœno profun
dissimo, Dan.12.2. terra pulueris, pro puluere terrestri, i
est humo. Vide Apoc.16.14 πνεῦμα, id est spiritus, iden
declarans quod ψυχὴ.1 Cor.6 20.& 7.34. Act.7.59. Heb.12
9. Vide Spiritus.

POCVLVM metonymicè, pro eo quòd poculo continetur
Matth

Matth.20.22.Lucæ 22.20.1 Corinth.11.25.(Vide CALIX.) Hebræorum more, pro modo vel iræ Dei ac pœnæ peccatis nostris inflictæ, Psulm.11.6.Matth.26.39.(vbi Dominus nostram personam sustinet) vel afflictionis, quæ ad nos probandos & confirmandos immittitur à Deo, Mat. 20. 22. vel lætitiæ qua cumulantur fideles, Psalm. 23. 5. significat denique cuiusque sortem & conditionem, 16. 5.

POENA: Pœnæ impiorum in thesauris reconditæ, Deut. 32. 34. delinquentibus pœna à Iudicibus irroganda, 25.1. pœna singulorum peccatorum, Vide PECCATA. pœna damni facti, Exodi 22.5. furis, v.1.&c. homicidij, 21.12. idololatriæ, 22.20. per superbiam peccantis, Nume. 15.30. talionis, Genes. 9.6. Exodi 21.23. Leuit. 24.17. Deuter. 19.19. pœnarum tria genera Dauidi proposita, 1 Paral. 21. 9. pœna Heli, 1 Sam. 2.29.c.

POENITERE pro dolorem capere, 2 Cor. 7.8.

POENITENTIA, est vera ad Deum vitæ nostræ conuersio, à sincero & serio Dei timore profecta, quæ carnis nostræ veterísque hominis mortificatione, & noui viuificatione constat. Ps. 34.13. Rom. 12.9. Ier. 4.4. *Causa efficiens*, Deus per Spiritũ S. Ier. 31.18. Deut. 30.16. Act. 11.6. Quam efficit in nobis per prædicationem Legis & Euangelij: Luc. 3.3. & 24.46.47. Act. 2.37. & 26.17. *Materialis* in qua, est mens, cor, voluntas, & omnes effectus hominis, in quibus fit mutatio per conuersionẽ: Rom. 12.2. Gal. 5.24. *Formalis*, est renouatio mentis humanæ, vt probet quæ sit bona Dei voluntas, secundùm quam cor affectus & actiones totâ vitâ dirigantur. *Finalis*, Gloria Dei, Mat. 5.16. proximi ædificatio, Luc. 22.32. Salus nostra, Act. 11 18. de qua nobis per nouã obedientiã constet: 2 Pet. 10.11. *Effectus*, Vita Christiana, seu officia pietatis erga Deum, charitatis erga proximum, & in tota vita sanctimonia, Mat. 3.8. Luc. 1.75. &c.

Ad POENITENTIAM cum spe veniæ inuitantur peccatores, Leu. 5. v. 4.5.6. Deu. 4. ver. 29 31. & 30.2.1 Sam. 7.3.1 Reg 8. v. 33.34.35 37.47.48.2 Par. 7.14. & 15.4. & 20 6. & 34. 26. Neh. 1.9. & 9. v 27.28. Iob 8. v. 5.6. & 22. 23. Ps. 32. v. 5.6. Pro. 28.13. Eccle. 17.23. Esaiæ 1. v. 16.17.18. & 30 18. & 31.6. & 44. 22. & 46.8. & 55.7. & 59.20. & 61. ver. 1.2. Ierem. 3. ver. 1 10 12.14. 17.22. & 4. v. 1.14. & 7.3. & 12.15. & 18. v. 8.11. & 26 13. & 29. 12. & 31. v. 18.20. & 36.3. Thren. 3.40. Eze. 14 6. & 18. v. 21.27. 31.32. & 33 v. 11.14.19 & 43.9. Dan. 4. 24. Oseæ 3.5. & 6.1. &

10.12.& 12 6.& 14.v.2.3.5.Ioel.2. v.12.13. Amos 5.v.4.6.14
Ion.3 8.Mich.7.18.Zac.1.v.3.4.Mal.3.v.7.17.18.& 4 6.Matt
3.v.2.8.& 4.17.& 11.28.& 18.14.Mar.1.4.&6.12.Luc.3.v.3.8
& 4.18.& 5.32.& 9.23.& 13.5.& 19 10.& 24.47. Act.2.38.&
3.19.& 5.31.& 8.22.& 11.18.& 14.15. & 17.30. & 19.4. & 20
21.& 26.v.18.20.Rom.2.4.& 6.4.Eph.4.v.21.23 28.2 Tim
2.25.1 Petr.2,1.2.Pet.3.9 1 Ioan.1.9. Apoca.2.5.& 3 v 3.19
Pœnitentia seria esse debet,1 Regum 8.48.2 Para. 6 38. E
saię 23.18.Ioel.1.13.(pœnitẽtia quomodo in Deum cadat
V.DEVS.)Non procrastinanda: Rom.2.4. Pro.27.1.

POENITENTIAE capaces qui,Luc.5.31. pœnitentiæ contem
tus quàm noxius, Esa.22. v.12.13.14. Ierem.5.3.Amos 6.6
Agg.2.18.Matth.11.21.Luc.10.13.2 Corinth. 12.21.Apoc.9
v. 20.21.& 16.9.*Pœnitentiæ contemtus exempla*: Sedechias,
Paral.36 13.Sacerdotes & Principes,v.14.16 Israelitæ, Ie
rem.15.7.Oseæ 7.10.Chorazim & Bethsaida, Matt. 11.20
Luc.10.13.altera Iezabel, Apocal.2.21.pœnitentię fructus
Act.11.18.pœnitentiæ prędicatio in Christi nomine,Luc
24.47.pœnitentiæ prędicatio omnibus oblata,Act.17.30
(pœnitentiæ salutaris prædicationem non Legi, sed E
uangelio competere,V.EVANGELIVM.)Pœnitentię signa
Ion.2.v.5.6.2 Cor.7.11.

Pœnitentiæ veræ & non fictæ exempla:In patriarchis, Ge
nesis,42.21.Israelitis,Exodi 33.4.Numer. 14.39. Iudic.,24
& 10.15.Ierem.50.4. Dauide, 2 Samu.12.13.& 24.10. Iosia
2 Reg. 22.19. Roboamo cum principibus eius, 2 Paralip
12.7.Ezechia,32.26.Esaiæ 38 ver.2.3.Manasse,2 Para.33.ver
12.13. Esdra & populo , 1 Esdr.10. v.1.2.3. Iobo,Iob.42.6
Niniuitis,Ionæ 3.v.5 6.7.8.Matth.12.41. Luc.11.32. Petro
Matt.26.75.Marc.14 72.Muliere peccatrice, Luc.7.37.pro
digo Filio,15.vers.17.18.20.Zachæo,19 8.Iudæis,23.48. A
ctor.2.37.Samaritanis Philippo prædicante, verbum De
recipientibus &baptizatis,8.12.Eunucho,v.37.Paulo con
uerso,9 18.& 22.16.& 26.17.&c.Incolis Lyddæ & Saronę
9 35.Cornelio, 10.1. carceris custode , 16.33. Corinthiis,
Cor.6.11.2 Cor. 7.9.

Pœnitentiæ fictæ & hypocriticæ exempla : Cain , Genes.4
13.Pharao,Exodi 9.27.& 10.16.Israelitæ, Deut.1.41. Saul
1 Samu. 15. 24. Ieroboam,1 Reg.13.6.Achab,21.27.Iuda
proditor , Matth. 27. 4. Ananias & Sapphira , Actor.5.1
&c. Agrippa,26.28.Felix,24.25. Simon Magus , 8.13.Ely
mas,13. 10. *Pœnitentiæ frustra quæsitæ exemplum* : Esau, Ge
nes.27

nes.27.38. Hebr.12.17.

Pœnitentiam agentes, etiam pœnarum corporalium mitigationem impetrant. *exempla:* Abimelech, Gen.20.1. &c. Maria pœnitentiam agens liberatur à lepra, Num. 12. 11. Israelitæ pœnitentiam agentes, impetrant remedium contra serpentes ignitos, 21. 7. pœnitentiam agentibus promittitur liberatio à fame, peste, locusta, morbis, hostibus, captiuitate, &c. 1 Regum 8.28. &c. 2 Paral.6.1. &c. Achab, 1 Reg.21 v. 4.5. Iosias, 2 Reg.22. vers.19 20. Dauid, 2 Sam 24. v.16.17. 1 Paral. 21. v.16. 17. Roboam & principes eius, 2 Paral.12.v.7.8. Ezechias, 32.26. Vide Iere.25.5. Dan. 4.24.27.

POLLVERE, pro pollutis & immundis habere, Actor.10.15. polluebant nomen Dei sacrificantes Idolo Moloch, Leuit. 18.21. & 21.3. polluitur nomen Dei periurio, 19.12.

POLLVTIO nocturna, & eius expiatio, Deuteron.23. versicul. 10.11.

POLYGAMIA omnibus in vniuersum prohibita, Genesis 2.24. Malach.2. vers.14.15. Matth.19 5. 1 Corinth.7. versicu. 2 3. 1 Timo.3.2. Tit.1.6. nominatim Regibus, Deuteron.17. 17. *polygamiæ exempla:* Lamech, Genes.4.19. Abraham, 16. versi.2.3. Esau, 26 34. & 28.9. Iacob, 29.29. & 30. versic.4.5. Gedeon, Iudic.8.30 Elcana, 1 Samuel.1.2. Dauid, 25. ver.42. 43.44. 2 Samu.5.13. Roboam, 1 Paral.11.v.18 19.20. Abia, 13. 21. Ioas, 24. 3. Solomoni fœminæ erant 700. concubinæ 300. 1 Reg 11.3.

[POMA mystica, Cant.4.v.13.16. & 6.11. & 7.13. poma, res pretiosæ, Deut.33.v.13.14.15. pomaria, viridaria, Eccl.2.5. Vide Leuit.26.4.] Ioel.1.12.

PONDERIS æquitas commendatur, Leuitici, 19. versic. 35. 36. Deuter.25.13. Ezechiel.45.10. Oseæ 12.7.8. Vide MENSVRA.

PONE Christum venire, est Discipulum Christi esse, Matth. 16. 24.

PONERE, ex Hebræorum idiotismo, pro facere vt sint, Matth. 22 44. seu reddere & efficere, Actor.2.35. ponere verba in ore, Numer.23.12. 2 Corinth.5 19. dicitur, qui alicuius opera vtitur in re quapiam significanda: sed cùm de Deo agitur, peculiaris est huius formulæ emphasis, qua significatur & cor loquentis à Domino impelli, & linguam regi, Numer.23.16. & alibi sæpe, apud prophetas maximè.

PONTIFEX à Deo vocatur,& ad quid,Heb.5.v.1.2.3.& 8.3.a mortuum ingredi prohibetur,Leu.21.1.&c. pontifex noster Christus, Hebr.2.17.& 3.1.& 4.14.& 5.5.& 6.20.& 8. V.CHRISTVS.

PONTVS, regio Asiæ minoris:Act 2.9.1 Pet.1 1.

POPVLVS verè beatus,Psalm.33 12 Prou.29,18. populus Dei qualis,Esa.62.12.populus Dei,Christiani,1 Petr.2.9 in populum assumti Israelitæ,Exo.6 7.& 19.v.5.6 Deut.4.20 & 7.7.& 27 9.& 29 13 Dauid 2 Sam.6 21. & 7. 8. 1 Reg.8 16 populus Israel maris arenæ par,1 Reg.4.20.à Deo redemtus,Psal.77.16.

POPVLI dissipatio vnde, Prouer.29 18.populi inconstantia Vide INCONSTANTIA. Populi seniores , Vide SENIORES populis omnibus missus Christus,Luc.2.31.

[POPVLVS Latinis propriè significat cœtum hominũ vnius ciuitatis, Reipublicæ, monarchiæ , iure & communione officiorum, societatum , à quodam magistratu gubernatum. Præterea Hebræis etiam significat paucos homines vel multitudinem incompositam, aliquando etiam familiam amplam. 2. Speciatim populus Israelis,est numerosa Iacobi Patriarchæ posteritas 12. tribuum , sub Mose Iudicibus,Regibus & post captiuitatem.

3. Populi seu populorum nomine frequenter etiam apud Prophetas incircuncisi,hostes Ecclesiæ, & Gentiles ad Christum conuertendi intelliguntur. 4. Nonnunquam,præsertim quum de Deo & Christo agitur,& pronomen *suus,meus,tuus*,vel nomen *Dei* appositum occurrit Ecclesiam,vel ex Iudæis tantùm , vel ex Iudæis & Gentilibus constitutam indicat,quas significationes ex contextus circunstantiis quum facilè dignoscere possint studiosi,non distinguimus ampliùs.]

PORCVS:porcum non comedunt Iudæi,Leu.11. v.7.8. Deut 14.8.porci,quos Dæmones inuaserunt,mortui sunt, Matt 8.v.32 33 Marc.5.13.Lucę 8 33.porci infideles,impij,homines desperatæ malitiæ & impuritatis , quibus fordet Dei verbum Matt.7 6 V.Sus.

PORPHYRIO auis,qua non vescuntur Iudæi,Leu.11.19. Deut 14.17.

PORTAE , pro loco ante portam , vbi conuentus fiebant, & iudicia agitabantur,Gene.23.10.& 34.20.Psal.9.15.quia at vrbiũ munitiones & propugnacula in portis earum collocabantur veteribus:hinc factum est,vt portę accipiantur

subinde

ſubinde pro vrbibus & conſilio & propugnaculis muniris. Gen. 22. 17. & 24. 60. ratio Phraſeωs eſt (vt iam dixi) quia propugnacula in portis collocari, & Magiſtratus ibi ius dicere ſolebant, Deut. 22. 15. inde illud quoque liquet, quid apud Matthæum: (cap. 16. 18. portæ inferorum nihil nocituræ Eccleſię Chriſti.) portarum inferorum nomine ſit intelligendum, nempe tota Satanę potentia: hoc eſt, quicquid vel conſilio, vel viribus & machinationibus, ac mille technis poteſt, id denique quod Paulus ὀχυρώματα, hoc eſt, munitiones vocat, 2 Corinth 10. 4. Seruo, qui perpetuę ſeruituti ſe addicebat, in portis perforari ſolebat auris ſubulâ, Exo. 21. 6. Deut. 15. 7. Vide Pſalm. 40. 7. Hebr. 10. 7. portæ vrbis Gaza à Samſone ſublatę, Iudic. 16 3.

[Porta, portę Caſtrorum, Ciuitatum, Tabernaculi, templi, &c. palatij. portę ęreę carceris. porta anguſta & lata, Matth. 7. 13 14. porta cœli Gen. 28. 17 portę ciuitatis cœleſtis, Apoc. 21. 12 &c. portę inimicorum, Geneſ. 22. 17. & 24. 60. portę mortis, inferi, Iob 38 17. Pſalm. 9. 14 & 107. 18. Eſai. 38. 10 portę myſticę, Cantic. 7 13. Eſai. 54. 12. & 60. 11.]

PORTARE, pro tueri, Heb. 1. 3. portauit Deus filios Iſrael, Exodi 19. 4 Deut. 32. 11. V. Pſ. 91 11. 12.

[PORTENTA, extraordinaria Dei opera, tum in cœlo, tum in terris, Deut. 4 34. Ioſ. 24. 5. &c. 2 Par. 32 31. Eſa. 20 3. Marc. 13. 22. Hebr. 2. 4.]

[PORTICVS templi, 1 Reg. 6. 3. & 7. v. 6. &c. Betheſdę, Ioan. 5. 2. Salomonis, Ioan. 10 23. Act. 5. 11.]

PORTIVS Feſtus Iudęę preſes, Act. 24 28.

POSSE, pro velle poſitum, Atticorum more, Marc. 6 5. ſed tamen notandum eſt hoc dicendi genus, quo ſignificatur homines incredulos & ingratos, quaſi Deo manus vincire, ne ipſis opem ferat, quò ſpectant illa Dei verba ad Moſen, Exodi 32. 10 &, Non poſſe, pro, non velle: Hoc enim eſt Dei, velle quod poſſe, vt loquitur Tertullianus.

POSSIDERE animas per patientiam, iubentur Apoſtoli, Luc. 21 19. hoc eſt, vt quamuis multa eos vndique mala circumſtent, fruantur nihilominus virtute ſua, illa omnia fortiter ſuſtinendo. poſſidere vas ſuum cum honore, 1 Theſſ. 4. 4. eſt corpus ſuum ab omni labe purum conſeruare. V 1 Cor. 7. 29. &c. Qui regnum D. non poſſidebunt 1 Cor. 6. 9. &c.

1 Cor.6.9.&c.

Possessio Leuitarum Deus,Numer.18.20.Deut.10.9. & 18 Ios.13.v.14 33.Ezech.44.28.Iobi,Iob.1.3. Vide.Apoc.21.7 Cor. 3.22.

Posteriora Dei videt Moses,Exodi 33.23.

Potentia,pro eximiis & excellentibus donis Spiritus sancti, Act.6.8. potentia Dei.Hebraismus, pro, potens Deus Mat.26 64.vt patet ex Luc.22. 69. potentia Dei est Euangelium,Rom.1.16. hoc est , organum Dei verè potens & efficax ad seruandum.V.Devs.

Potestas,μετωνυμικῶς,non pro ipso iure imperandi,sed pro regionibus imperio subditis, Lucæ 4. 6. pro potestatis & dominij symbolo,1 Corinth.11.10 potestas Dei, V. Devs. Potestas omnis à Deo,Ioan.19.11.Rom.13.1.*Potestatis abusus exemplum*:Pilatus, Ioann.19 10. potestates in Ecclesia. 1 Cor.12.28. potestas & principatus tribuitur etiam regno tenebrarum,Coloss.2.15.Vide Diabolvs.Potestates cœlorum,Hebraismus,pro potentibus cœlis,Mat.24.29. Dicuntur autem cœli potentes , tum ob illorum corporum inenarrabilem firmitatem,tum etiam ob illorum minimè vanam , in moderanda inferiorum corporum temperie facultatem.

Potionem vnam potare in vnum Spiritum, 1 Corinth.12. 13.est,vno viuifico sanguinis Domini potu participes fieri vnius Spiritus ipsius,qui per omnia membra permeās singula viuificet , reddátque suis functionibus idonea. Vide Isai.51.17.Ierem.25.15.&c.psalm.75 9.Apocal.14.8.& 16 19.

Potvs spiritualis , Ioann.6 .55.1 Cor .10.4. potus pro tota cœna,12.13.potus immundus ,Leuit.11.34.V.Matth.10.42. & 25.37.

Praeceptvm magnum. Vide Mandatvm magnum.

Praecepta Dei filiis inculcanda, Deut. 6.20.Vide Parentes. præcepta non bona, quomodo Israelitis data. Ezech.20 25. præcepta Decalogi, Exodi. 20.1. &c.Deut. 5.6 &c.in duabus Tabulis scripta,v.22.præcepta de charitate,prouerb.3.27.&c. Vide Charitas. præcepta fiant in agnitione Dei,& charitate, 1 Ioan.2.3.

Praeceptio diuersorum. *Exempla* , *optimi* Manasses, 2 Paral.33 16. *iniquissimi*. Saul,1 Sam. 19.1.Achab,1 Reg.21. 8. 9.10.Ioas,2 paral.24.21. Nabuchodonosor,Dan. 3. 19. Claudius , Actor.18. 2. princeps Sacerdotum,Act.23. 2. Vide

Prae-

PRECEPTA custodientibus Deus misericors, Deut.7.9. seruantibus, benedictio: non seruantibus, maledictio, Exodi 20.v.5.6. Leuit.26.v.3 14, Deut.7.11.&c.

PRAECVRSOR noster Christus, Heb.6.20. Vide Ioh.14. 1.&c.

PRAEDA æquo diuidenda, Deut.20.14. Num.31.v.26.27. Iosue 22.8 1 Sam.30.24. *Exempla*: Moses, Num.31.27. Iosuah, Ios.8.v.2.27.& 11.14.& 22.8. Israelitæ, 1 Sam.14.v.31. 32. Dauid, 30.vers.22.24.25. Iosaphat, 2 Paral.20.25. Viri Israel, 28.14. qui prædatur, etiam ipse prædabitur, Esa.33.1. Vide SPOLIVM.

PRAEDESTINATIO æterna vocationis fidei causa est, Ro. 8.30. Eph.1.v.4.5 11.2 Tim.1.9.1 Pet.1.2. ob prædestinationem non disputandum cum Deo, Rom.9.20.

PRAEDESTINATIO, est actus diuini beneplaciti, quo Deus ab æterno proposuit in sese de vniuersitate creaturarum, certas aliquas, gratiæ & gloriæ suæ, participes efficere, in Christo, ad laudem suam, & salutem ipsarum. Eph 1,5, Deus prędestinauit nos, quos adoptaret in filios per Iesũ Christum in sese, pro beneuolo affectu voluntatis suæ; ad laudem gloriosæ suæ gratię, qua nos gratis effecit sibi gratos in illo dilecto, &c. V. Electio.

PRAEIRE, impropriè etiam de iis dicitur, quos nemo sequitur, Matth. 21.31. sensus dicti est: Cessantibus & recusantibus vobis, properant ad regnum Dei, vt vos oportuerit saltem eorum exemplum imitari.

PRAEIVDICIA cauenda sunt, ne, quos damnauerimus, absoluere cogamur, Act.16 35.

PRAEDICATIO, prius ministerij Apostolici pensum, Matth. 28.v.19.20. Marc, 16.15. prædicationis Apostolicæ summa, Matth.10.7. Mar.6.12. finis eius, 1 Ioan.1.5. prędicatio Pauli qualis, 1 Cor.2.4 1. Thess.2.3.

PRAEDICAT Christus in naui, Matth.13.2. Marc.4.1. qui prædicat, prædicet Dei sermones, 1 Pet.4.11. prædicauit Christus semper palàm, Ioann.18.20. prædicare non possunt, nisi sint missi, Roman.10.15. prædicantibus Apostolis Deus dat incrementum, Actor.2.47, 1 Cor.3.6.

PRAEDICTIONES, Vide PROPHETIAE.

[prædictio Dei, 2 Sam.7.11. Christi, Marc.13.23. Angeli, Matt.28.7. Prophetæ Dei, Gen.41.54.1 Reg.13 32. Act, 1 16. Rom.9.29, Iud.vers.17. pseudoprophetę, Deut.13.1.& 18.22.]

PRAEDO vendens hominem moriatur , Deut. 24. 7. Exo 21.16.
PRAEGNANTEM percutiens rixando, Exodi. 21. v. 22.2 prægnantes ſcinduntur à Manahem, 2 Reg.15.16. Vi 8,12.
PRAELIVM Deus docet, 2 Sam.22.35. Pſal. 18, 35,& 8.144
PRAEPOSITIS obediendum, Heb.13 7.17
PRAEPVTIVM, pro circumciſis, ſeu præputiatis, meto nymicè,ſiue pro Gentibus.Rom.2,v.26,27, &3,7,centu Philiſthæorum præputiis vxorem ſibi comparauit D uid,1 Sam. 18, 25.27.2. Sam.3 14, præputium, pro ſtatu conditione preputiati, Roman.2,26. in poſteriore par verſus:hoc eſt,pro incircumciſum eſſe,ſiue,vt ita dican pro gentiliſmo, Nam in priore verſus parte, præpu tium, pro præputiato, id eſt, circumciſo accipitur, p metonymiam. Præputij Euangelium quid vocet Pa lus, Vide EVANGELIVM. Præputium nihil prode Chriſtiano, aut circumciſio, ſed obſeruatio mandoto rum Dei,1 Corinth. 7,19, præputia lignorum auferend Leuit.19,23.
PRAESCITI,qui & prædeſtinati. Rom.8.29.& 11.2.
PRAESEPE Chriſti, Luc.2,7,(V.1,Reg.4.26.
PRESVMPTIO vitioſa, eſt : eius gratiæ,quam no habes, falſa & mendax iactatio & vindicatio. E eſt contraria veræ humilitati. Siquis ſibi videtur ali quid, cùm nihil ſit, hunc ſuus ipſius animus falli Gal 6.3.
PRAESVMPTIO ſancta, Eph. 3.12. præſumptio inanis damna tur, Prou.26.12. & 28,v.25, 26, Galat.6.3, *Præſumptionis e xempla*: Quidam Apoſtatæ,1 Timoth.1.7, Eccleſia Laodi cenſium, Apoc.3.v 16,17, Vide IACTANTIA.
PRECATIO, Vide ORATIO. & Inuocatio.
PRECATIONVM varię formulæ: Nuptiis benedicendi Geneſ.24 60.Ruth.4,11,populo benedicendi,Nume.6.v. 23.24.25.Regem conſecrandi, 1,Reg.1,37, ſalutandi & be ne precãdi,Rut.2,4,Mat.21,9,& 28,9, Marc.11.9,Ioã.12.13
PRECIBVS precari, repetitio eſt Hebraica, pro deuotè & religioſè precari, Iac.5 17.¶ Ad preces, pro defunctis ex- truendas,detortus locus,Matt.12.32.
[PRESBYTER Eccleſiæ paſtor, Act. 14. 23. 1 Tim.5.v.17,19 Tit,1,5, Iacob,5,14.]
PRESBYTERI, id eſt, paſtores, Diaconi, & alij Eccleſiæ guberna-

gubernatores, in Ecclesia in singulis vrbibus constituti, Actor,14.23.Tit.1,5,Vide SENIORES.&,EPISCOPI.presbyteri seduli habenda ratio, 1 Tim.5,17, (vnde presbyteriũ dicitur,4,14,totus ille cœtus,qui in Verbo laborant)presbyteri & Episcopi paulo,pro iisdem,Act.20,28,Tit,1,5.ad presbyteros exhortatio, 1 petr,5,1, &c. presbyteros quales esse oporteat,Tit.1,6,&c.Nemo tuam iuuent.desp.1.Tim. 4.12.

PRETIO mortis Chrsti redemti sumus, Act. 20.28.1 Cor. 6.20.& 7,23 1 Petr.1.19.

PRIMATVS primatum tenet Christus, Colos.1,18.¶pro primatu petri,vt Antichristi Romani primatũ & indomitã tyrãnidem stabilire quoquo modo possint,allegãt pontificij locum Mat.10.2, eò quòd primo loco collocetur petrus.Atqui nihil in ordine latere mysterij apparet exMar. 3.17.&c.Luc.6.14.&c.Gal.2,9.vbi hic ordo tollitur & inuertitur. Cõceditur petro primatus inter Apostolos,sed ordinis inter pares,non gradus super inferiores.Aposto li enim omnes pari erãt dignitate,2 Cor. 11,5 ¶ Adducũt itẽ locum Mat.16.19.sed frustrà,&inscitè.Refellũt autem Antichristi Romani primatũ & tyrannidẽ hi loci,Mar.9,2,v. 34,35.36.Luc.22.v.25.26.2 Cor.11.5(de primatu cõtendũt Apostoli,Mat.18,1.&c.)V. Matt.14.31.& 6.23.&17.4.(marc 9,6)Mat.18,21. & 19,27, & 26,33.35,40,51,56.69,70,72,74, Gal.2,11.

PRIMITIAE præcipiuntur,Exo.22,29,&34.26,&35.5.Deut.12, 17,Vide & Leuit.23,10,Num.18,13,Deut,18.4,&26,v.2,10 2, paralip 31.5,Nehem.10, v.35,37,prou.3,9, primitiæ triennales quibus dandæ, Deut.26,2 primitiæ Sacerdotum & Leuitarum erant,Num.5,9, & 18,vers.8,11, primitias Spiritus vocat paulus, Roman.8,23,particulam, quæ spem certam nobis facit,fore vt quod in nobis cœpit Deus,perficiat:sicut olim primitiarum oblatio,vsum totius aceruí sanctificabat. primitię resurgentium Christus,1 Corinth.15,23.Coloss.1.18.De primitiis Ezec.45.13.&c.

PRIMOGENITVRAE vis & pręrogatiua, Genesis. 25.31,& 49.3.2 paral,21,3.cui danda,Deut,21.v.15.16,

PRIMOGENITA Ægyptiorum omnia occiduntur media nocte,Exodi.12.29, psal.78,51, & 105.36. & 135,8.& 136. 10. primogenita Deo sanctificanda, Exodi.13.2 & 22.29. & 34,v.19.20,Leuit,27.26.Num.3.13.& 8,17. Deut.12.17.& 14.

23.& 15.19.1.Sam.1.24. Luc.2.23. Asini redemptio Exo.1 13.primogenitus dicitur ante quem nullus alius est editu ab ijsdem parentibus, etiam si nullus post eum vnquai procreatus fuerit.Luc.2.7.

PRIMOGENITVS vniuersæ creaturæ, seu omnis rei crea tæ, dicitur Christus,Phil. 1.15. id est,ante res vllas condi tas genitus. Primogenitus inter multos fratres, Rom.8 29. Coloss. 1. 15. primogenitus mortuum, vel ex mor tuis,1.18.id est,qui à mortuis primus ad vitæ æternæ po sessionem resurrexit, quod est noui seculi, in quo Fili Dei reuera simus, reale (vt vulgo loquuntur) initium Vide CHRISTVS. Primogenitorum prerogatiua, 2 Pa ralip.21.3 primogeniti nonnunquam à Deo reiiciuntur Gen.48.19.&49.4.Rom.9.13.Horum redmptio:Ex.13.13 Num.18.16.

[Primogenitus Dei, populus Israel,Exod.4.22.Ierem 31.9. Primogeniti hominum & pecudum,sæpius occurr in V.T. Primogenitus, Psalm. 89. 28. summus, aliorum principum caput & princeps Salomon nominatur,quatenus fuit typus Christi, in quo solo perfectè hæc impleta sunt.]

PRIMVM,pro prçcipuè,vel præsertim,Rom.3.2.

PRIMI nouissimi, Matthæi 19. 30. Marci. 10. 31. Lucæ 13.30

[PRIMVS, Iehoua, AEternus, Deus pater, Filius,Spiritus S. Esai.41. 4. & 44.6.& 48.12.Primus, Iesus Christus, Deus æternus & æterni Dei patris Filius, Apocal.1.17.& 22. 13.Primus, numeri, ordinis, temporis ratione dicitur de die,mense,homine nato,&c.]

PRINCEPS Pastorum.Vide CHRISTVS.

PRINCEPS Christus, nempe exercitus Dei, Ios. 5.14.Ecclesiæ, Ezech.34.24.pacis, Esai.9.5.Seruator electorum,Act. 5 31 pastorum,1.Petr.5.4.Regum terrç,Apoc.1.5.

Princeps, vir omnium præstantiss. Genes. 23, 6, pius quisque, cuius cor veluti porta est, qua Christus intromittitur,Psal. 24,ver. 7,9 Princeps vir magnificus,Iudic. 5, 25, princeps Dæmoniorum,Mat.9.34.& 12. 24.Marc.3. 22.Luc.11.15

PRINCEPS aëris ,huius & mundi, Diabolus , Ioan.12,31.& 14.30.& 16.11. Ephes.2.2.&6.12.[Col.2.15.princeps impius cui similis,prouerb.28.15.]Ezech.22.27.2.Tim.4,17,

PRINCIPIS peccatũ quomodo expiãdum, Leuit.4.v.22.&c,

PRINCIPES & Reges in populo Iudaico inaugurandi ritus *exempla*: In Iosua, Numer.27. v.18,19, Saule, 1 Sam.10. vers.1,2, Dauide, 16, vers.11,12,13. 2 Sam.2,4,& 5,3, Salomone, 1 Reg.1, v.38,39, Iehu. 2 Reg.9, ver.1,2,3, Ioa. 11, v.10. 11,12, Ioachaz, 23.30, Dij cur dicantur, Vide REX, principes non irritandi, Prou. 25.15, principes Dauidi ministrantes, 1. paral. 27.1. principes Sacerdotum, Matth.2. 4.&c. vocabantur, qui ex posteris Aaronis (nam ij soli Sacerdotes dicebantur) erant familiarum suarum capita, sicuti post captiuitatem fuerat earum distributio instaurata, vt refertur Nehem. 11, & 12. cap. quamobrem etiam vocantur principes Sanctuarij, 2 Paralip. 24. 5.& Principes Sacerdotum, 36. 14. principes Salomonis, 1 Regum.4, 2. principes mali, ob peccata populi, Prouer. 28. 2. principes quomodo à Deo dementeniur, Psalm. 76. 13. Prouerb. 29.12. Ministri Dei sunt, Roman. 13. 4. quales esse oporteat Deut. 1. 13. principes ignorantes crucifixerunt Christum, Actor.3.17. 1 Corinth. 2 8. multi ex Iudæis credunt Christo, non audentes tamen confiteri, Ioann.12. 42. ad principes exhortatio Ezech.45.9. in principes pauperum oppressores, Amos 4. 1. & 6. 1. Sophon.3.1.

PRINCIPVM & Regum corda in manu Dei sunt, prouerb.21. 1. principum officium, Vide MAGISTRATVS. *Principum* scelèra minimè dissimulanda. *Exempla*: Esaias, Esa. 1.23. Ioannes Baptista, Matth.14.4. Marc. 6.18. principum placandorum expedita ratio, prouerb. 25.15 principum status mutantur, Iob. 12.18. *principum & prælatorum malorum exempla:* Aaron, Exodi 32. 21. Filij Israelitarum, Num. 25 4. Filij Heli, 1 Sam. 2. v. 12.22. Ieroboam, 1 Reg.12.v.19.20.28.30. Achab, 18.18. Manasses, 2 paralip.33.9. Nabuchodonosor, Esai.14.20. Reges Aegypti, 19.13. Sobna, 22.16. Sedechias, Ierem.38.5 Pilatus, Mat. 27.v.18.24. Ioan.19.15. principes Sacerdotum, Actor.4. 8 Magistratus Templi, 5.v.18. 26.40. Iudæorum Clerus, 6. 12. Magistratus Phillippensis, 16. 22. Ananias, 23.vers.2.3. Felix, 24.28. Festus, 25. v. 9.12. principes mali malos ministros habent, prouerb.29.12. Eccles.10.2.

PRINCIPIBVS non maledicendum, Exodi. 22. 28. Eccles. 10.20. Act.23.5. (principibus magnis subiici, non semper est tutum, Esa.8.6.) V.2 Pet.2.10. Iudæ.v.8.9.10.

PRINCIPATVS omnis caput Christus, Col.2.10.

PRINCIPATVS tribuitur & regno tenebrarum, Col.2.15. DIABOLVS.

PRISCILLA, vxor Aquilæ, quæ & Prifca, Act.18.2. Prifcilla a iutrix Pauli, Rom.16.3.(i. agnofcens, Hierony.)

PROBANDA omnia, 1 Theff.5.21. Spiritus vnde fint, 1 Io. 4.1.

PROBEMVS an fimus in fide, 1 Corinth. 11.28.2 Corint. 13.5.

PROBATI, pro iis, qui opponuntur hypocritis, 1 Corint. 11.19.

PROBATIO, fpem auget, Rom. 5. 4. Parit patien Iac.1.3.

PROBLEMA Samfonis, Iudic.14.12. foluitur, v.18.V.1 Re 10.1.

PRODIGALITAS, ἀσωτία, eft nimia & inconfiderata pe cuniæ profufio, quæ funeftum bonorum fuorum ex tum tandem facit & furiofum. Eph.5.18. Tit.1.6.1 Pet 4.4.

PRODIGALITAS damnatur, Prouer. 5.9. &c. *Prodigalitatis exemplum*: Prodigus filius, Luc.15.13.

PRODIGIA, per Mofen edita, Actor.7.36. prodigia i morte Chrifti, Matth. 27. 45.51. prodigia vt fiant, orat Apoftoli, Actor.4.30. prodigia per Apoftolos edita, 43. & 5. 12. prodigia à Stephano edita, 6.8. Vide MIRA CVLA.

PROCHORVS Diaconus eligitur, Act.6.5. πρόχειρος, prom ptus.

PRODITIO damnatur, 2 Tim.3.4. proditio Euangelij caufa Luc.21.16. proditionis pœna, 2. Paral. 25. 3. & 33.25. Efth. 22. *Proditionis exempla*: Cain, Genef. 4.8 Simeon & Leu 34.v.25.27. Vxor Samfonis Philifthæa, Iudic.14. 17. Dalil 16.9. Saul, 1 Sam.18.v.11.17.25. Doeg 22.9. Viri Ceilæ, 23. 5.7.12. Ziphæi, v.19 & 26.1. Ioab, 2 Sam.3.27.& 20.10 v. Reg.2.5. Rechab, Iof.2.4.6. Dauid, 2 Sam. 11. v. 14.15 Am mon, 13. v.10.11. Abfalom, v.28.& 15.v.7.10.11. Zambri, Reg 16.10. Serui Ioas, 2 Reg.12.20.2 Paral.24.25. Pekach Reg.15.25. Sennacherib filij, 19.37. Serui Amon, 21.23, 2 Pa ral.33.24. Ifmael filius Nathaniæ, 2 Reg.25.25. Ierem 41. 2.6.7. Ciues Ierofolymitani, 2 Par.25. 27. Iudæorum ho ftes, 1 Efdr.4.2. Neh.6.2. duo Eunuchi, Efth.2. 21. Dauid hoftes, Pfalm.35.23.& 41.10. Hoftes Danielis, Dan 6. v.1 12. Scribæ & Pharifæi, Matth.12.10. Marc. 3.2. Luc.6.

Iuda

Iudas Iſcariotes , Matth. 26. 49. Marc. 14. 45. Luc. 22. v. 47. 48. Ioan. 18.5. Iudæi, Actor.7.52.& 23.15. Vide DOLI exempla. *Proditionis pœnæ exempla* : Serui Ioas, 2 Paral. 25.3. Serui Amon, 33. 25. duo Eunuchi Regis Aſſueri, Eſth.2.22. Iudas proditor, Matt.27.5. Actor. 1.18.

PROFESSIO religionis externa requiritur, Eſa.44.5. & 45.23. Rom.10 10.1 Pet.3.15. V. Confeſſio.

PROFVNDITAS diuitiarum ex Hæbræorum idiotiſmo, pro, profundæ diuitiæ, Roman. 11.33. pro rebus profundis, 8. 39. Satius eſt in profundum maris demergi &c. Matth. 18.6.

PROHIBENDI non ſunt, quomodocunque verbum Dei annuntiantes, Marc.9.39. Luc.9.50. Nec pueruli, Matth. 19 14.

PROHIBENTIVM contrahere matrimonium, doctrina diabolica, 1 Tim.4.3. Qui arcent alios à cognitione D. Luc. 11.52.

PROMITTERE, facilius eſt, quàm præſtare, Exo.19.8. quod promiſerimus Deo, reddendum, Deut.23.21.

PROMISSIO μετωνυμικῶς, pro, promiſſionis præſtatione, ſeu, vt alij volunt, pro re ipſa promiſſa, per metonymiam, Hebr. 11. 39. Sic accipitur iuxta quoſdam & Galat.3.22. Vide PATRES non adepti promiſſa. promiſſio Patris, Spiritus Sanctus, Actor.1.4.& 2.33. promiſſio ſalutis ab æterno, Eph.1.13.& 2.12. promiſſio Abrahæ facta, Rom.4.13. & 9.9.

PROMISSIONIS Filij qui, Rom. 9.8. Vide FILII promiſſionis. Promiſſionis terra qualis, Deut.8.7. promiſſionis Spiritus quid ſignificet, Vide SPIRITVS promiſſionis.

PROMISSIONES vitæ præſentis, 1 Timoth. 4. 8. 2. Petr. 3.13. promiſſiones Dei cum conditione fiunt, Deut. 19. 2. & 28.1. & c.33 4. Leuit.26.1. & c.1 Reg. 2.30. Ezech.18.1. & c.33. v.15.19. Mar.16.16. Ioan.3 v. 1. 16.36. & 6.47. & 8.31. & 13.17. & 15.v.7 14. Rom. 8. 17. Col.1.23. Hebr.3 14. 2. Pet 1.4. Apo. 2.3. cap. & 21.7. promiſſiones Dei in Chriſto ſunt, Etiam & Amen 2 Cor.1.20. Vide DEI promiſſiones. Promiſſiones Dei obiicit Moſes, orans pro peccato populi Iſrael, Exod.32.13. Deut.9.27. promiſſiones omnes adimpleuit Deus Iudæis, Ioſ. 21. 43, & 23. 15. propter promiſſiones ſuas ad Abraham &c. factas, omnia egit Deus erga Iu-

dæos, Exod.2.24.& 6.v.5.6. Leuit.26.42.Deut.4 20.&
8.1 Sam.12.22.2 Sam.7.v.24 25.2 Reg.13.23.& 19.34.&
6. promissiones suas adimpleuit Deus, misso suo Fil
Act.3.18.& 13.33.promissionum Dei memor Iacob, or
Gen.32.9.

PROMISSIS standum, Prou.25.14. Ps.15.4. *Exemplum*: Dom
Ioseph, Iudic.1.25.

PROPHANA vitet Episcopus, 2 Tim.2.16. Nequis sit pro
nus, Heb.12.16.

PROPHANORVM hominum testimonio vti aliquando lic
modò id parcè, & in tempore fiat, Act.17.28.1 Cor.15
Tit.1.12. V. Mat.12.42.1 Reg.10.1.

PROPHETA: Propheta in propria patria contemnitur, Ma
13.57. Luc.4.24. Ioan.4 44.

PROPHETAE triplex genus. *Primum* eorum, qui in Eccle
gubernatione extraordinariè suscitati, de communib
eius necessitatibus Deum è re nata consulebant. Hi V
dentes dicuntur, 1 Sam.9.9. 1 Paral.21.9. & 26 28.& 2
29.2 Paral. 9 29.& 12.15.& 16.10.& 19 2 & 26.5.& 29.v.2
30. *Secundum* genus Prophetarum eos complectitur, q
cessantibus Sacerdotibus ad Legem interpretandam e
traordinariè à Deo mittebantur, sua cuique assigna
prouincia, Esa.1.1. Ier.1.3. Ezech.1.3. Ose.1.1. Amos 1.1. Ab
v.1. Abac.1.1. Zach 1.1. Malach.1.1. horum XII. minores
num volumen efficiunt, Act.7 42. Omnium huius gen
ris Prophetarum doctrinæ summa, Matth.22.40. *Tertiu*
Prophetarum genus eorum est, qui doctrinæ diuinæ ex
plicandæ & applicandæ dono insigniuntur. Act.13 1
Cor.12.28. Ephes.4.11. hinc prophetare, pro, doctrinæ v
sum ædificationi, exhortationi & consolationi applicar
1 Cor.14.1 3 & Prophetia, pro huiusmodi exercitio, Ro
man.12.6.1. Thess.5 20. huius forma describitur 1 Cor.1
v.29.30 &c. Prophetarum duæ species à Paulo constitu
tæ, Vide DIACONIA: &, ECCLESIASTICAE functione
Prophetæ variis afflictionibus expositi, Matth.5 12. non
seipsis loquuntur. 2 Paral.36.12. Ierem. 26.13. Matth.12.17
Actor.3.v 18 21.& 28.23. Heb.1.1.& 3.7.& 10. 15.1 Petr. 1.11.
Petr.1.21. de Christo loquuti sunt omnes, Luc.24 27. Ioan
5.39.& 12.41. Actor.3.24 & 10.43.& 26.22.1 Pet. 1 11. à De
missi, Ierem.7.25. ab Israelitis occisi, Neh.9.26. Matth.5.12
& 23.37. Luc.11.49.& 13 34. Act.7.v.51.52.1 Thess.2.15. no
bis ir

bis in exemplar proponuntur; Iac.5.10. Spiritum Dei habuerunt, Vide APOSTOLI & prophetę habuerunt Spiritum Dei. [Horum omnium prophetarum caput & princeps Christus qui propheta appellatur, Deut.18.v.15. &c. Matt.21.11. Luc.7.16. Ioan.4.19. & 6.14. & 9.17. Act. 3.v.22. 23. & 7.37.]

Prophetæ *primo*, omnium non solùm subditorum, & infimi subsellij hominum, sed Regum etiam & principum, ac summorum potentúmque virorum peccata magno zelo & acri sermone coarguerunt. *exempla*: Moses grauiter obiurgat Aaronem & populum ob vitulum conflatum, Exod.32.21. populum, Num.14.v.41.42. Deut.9.v.7.8. Rubenitas, si non iuuent Fratres suos, Num.32.v.6.7. Vir Dei grauiter obiurgat Heli Sacerdotem, 1 Sam.2.v.27.28. Samuel populum, ob pręposteram Regis petitionem, 12.v.12.13. &c. Saulem ob neglectum Dei mandatum 13.v.13.14. Nathan Dauidem propter adulterium & cædem, 2 Sam 12.7. &c. Gal. Dauidem, ob numerationem populi, 24.13. Vir Dei, Ieroboamum, 1 Reg.13.v.12.3. Ahias Silonites Ieroboamum, 14.9. Iehu Propheta, Baasa, Regem, 16.v.2.3. Elias populum ob idololatriam Baal, 18.v.21. 22. & 19.10. Achabum ob Naboth interfectum, 21.19. Ochosiam, 2 Reg.1.16. Ioram Regem per literas, 2 Par.21.v.12.13.14. Elisæus Iorã Regem Israel, 2 Regũ 3.13. prophetæ poplum, 21.v.10.11. Hanani propheta Asa Regem Iuda, 2 Par.16.v.7.8. Iehu propheta Iosaphatum, 19.2. Zacharias populum, 24.20. Azarias Oziam, 26.18. Dauid impios, Ps.75.35. Oseas diuersos ordines populi, Ose.5.1. Esaias populum, Esa.1.4. & 58, 1. Ieremias, omnium ordinum homines, Ier.1.18. & 2.v.8.9.36. & 23.11. V. IMPII & peccatores quomodo tractandi.

Secundo, Quinetiam Prophetæ & Sacerdotes interdum vi etiam corporali exercuerunt vindictam erga contumaces & rebelles. V. VINDICTA.

Tertio, De mutationibus Imperiorum pręmonuerunt suos. *exempla*: Samuel indicat regnum à Saule esse transferendum, 1 Sam.15.23. Ahias pręducit Ieroboamo, quòd scissurus sit Deus regnum in duas partes, 1 Reg.11.v.30. 31. Elisęus prędicit Iosaphato regi Iuda victoriam contra Moabitas, 2 Reg.3.18. &c. vaticinatur item Ioas Regi, quòd tribus vicibus sit percussurus Syriam, 2 Reg.13.18. Propheta Domini indicat Deũ propter peccata Manassis

deletùrum Ierosolymam & in captiuitate abductur
populum per Assyrios,21.v.11.12.13.Daniel multa prænu
ciat de Monarchiarum mutationibus,Dan.2.4.5.7.8.9.1
11. capitibus.

Quartò,Docuerunt de pœnis peccatorum. *exempla*: V
Dei prædicit Heli Sacerdoti,quibus pœnis esset affige
dus à Deo propter nimiam erga liberos indulgentiam
Sam.2.v.31.32.eadem repetit 3. v.17.18. quæ etiam exit
comprobauit, 4.17. Samuel prædicit Sauli pœnas ob n
glectum Dei mandatum,1 Sam.15.28. Nathan Dauidi
dicat calamitates secuturas,2 Sam.12, 11. Gad similiter
13.1 Par.21.10. Salomoni denuntiatur ira Deí ob idolo
triam,1 Reg.11. 11. Ahias prædicit Ieroboamo mortem
lij,& excidiuum totius familiæ,14.10.Iehu prædicit B
sæ interitum cum tota familia.16.v.2.3.Elias famem, pr
pter idololatriam,Achabo,17.1, & ob homicidium mo
tem 21.19. ob dimissionem Benadad Achabum cum to
familia pœnas daturum prædicit, 20. 42. prænunciat
chosiæ mortem,2 Reg.1.16.eadem mala ventura prænu
tiat Iosię,Hulda prophetissa, 2 Reg. 22. 15 &c. Ezech
vaticinatur contra ciuitatem sanguinariam Ezech.
v.3.4.

Quintò De specialibus euentibus vaticinati sunt, & e
prędixerunt.*exempla*:Moses Exo.16.v.12.13.Num.14.ve
39.40.41.42.Vir Dei, 1 Reg.13.v.2.3. 2. Regum 23.v.20.
Elias,1 Reg.17.v.13.14.Propheta Dei, 20.13. Michęas,
28.Elisęus.2 Reg.7.v.1.2.& 8.v.1.11.12.Esaias,2 Para.32.
Esa.20.1 & 38.1.

Sextò,Liberationes prędixerunt.*exempla*:Elisęus,2 E
19.19.&c.2 Par.20.v.15.16.Ieremias,Ier.29.v.8.9.

Septimò, Vnà cum aliis policitis viris consiliis iuueru
externam etiam politiam.*exempla*:Moses,Exodi 18. ve
13.14.Ose.12.13.Samuel,Eccles.46.ver.17.18.Elias, 2 Reg
12.Elisęus,4.13.& 6.versi.9.12.& 13.14.Ioiada,11. versic.
16.&c. 2 Paralip.23.9.10.&c.Sacerdotes Leuitæ,19.v.5.
7.8.9.10.11.

Octauò,Hortati sunt homines ad bona opera. *exempl*
Sacerdos Regi exemplar libri Legis dare iubetur ,vt sci
sui officij esse illum ad pietatem & bona opera cohort
ri,Deut.17.18.V.1 Sam.14.v.36.37.Azarias, 2 Paral.15.v.1.
Ieremias,Iere.17.v.20 21.& 35.v.14.15.Ezechiel,Ezech.3.
17.18.&c.Oseas,Ose.10.12.

No

Nonò, Prophetæ & Sacerdotes, Dei iussa & mandata populo retulerunt. *exempla*: Iethro, Exodi 18.19. Samuel, 1 Sam.15.ver.16.17. Semeia, 2 Paral.11.v.2.3.4. Gad. 2 Sam. 24.v.19.20. Ieremias, Ier.1.17.& 17.v.15.16, Ezechiel, Ezec. 2.8.& 3.17.

PROPHETAE & Sacerdotes sinceri ac fideles, ab impiis afflicti & interfecti sunt. *Exempla*: Abimelech, vna cum octoginta septem Sacerdotibus, 1 Sam.22.18. Iehu, 1 Regum 16.7. Prophetæ à Iezabel, Elia excepto, 19 14 Michæas, 22. versic.24.25.2 Paralip.18.26 Zacharias, 24.21. Hanani 16. 10. Prophetæ, 4 Esdr.1 32. Matth.23.37. Lucæ 13.34 1 Thess. 2.15. Ieremias, Iere.20.2 Daniel, & socij eius, Dan.3.20.& 6.16.

PROPHETIS & Ministris omnia mala & calamitates imputantur, *exempla*: in Mose & Aarone, Exodi 5.21. & 14.v.11. 12. Elia, 1 Reg.18 17. Elisæo, 2. Reg.6.v.30.31. Ieremia, Iere. 44.v.15.16.17. Prophetis propter vaticinia gratitudinis ergò munuscula dabantur. *exempla*: Saul Samueli, 1 Sam.9. 7.8. Ieroboam Ahię, 1 Reg.14.13. Benadad Eliseo, 2 Regum 4.42. Rex Syriæ Elisæo, 8.8. Magister militiæ Ieremiæ, Ier.40.v.4.5.

PROPHETARVM contemtus, 2 Paral.24.19. & 25.16.& 36.v. 12.16. Ier.7.25. Prophetarum filij, pro eorum discipulis, 2 Reg.4 38.& 6.1. Prophetarum mos, gestu aut habitu alienam personã exprimere, Ose.1.2. Mic.1.8. *exempla*: Esaias, Esa.5.1.& 21.v.3.4. Oseas, Ose.1.3.& 2.23. Rom.9.25. Prophetarum verorum & falsorum discrimen, Deut.13.2. & 18.22. Ier.28.9. Prophetarum penuria, iræ Dei signum est, Ps.74.9. Ezech.7.26. Vulpi similes, 13.4.

Prophetarum & Ministrorum verbi Dei in hoc mundo præmia: *Primò*, Accusatio. *exemplum*: Oseas, Ose.4.4. Amos, Am.7.10.] *Secundò*, Carcer. *exempla*: Michæas, 1 Reg.22. 27. Ieremias, Ierem.20.2.& 32. versic.3.4.& 37.15 & 38.6. Hanani, 2 Paral.16 10. *Tertiò*, Condemnatio. *exemplum*: Ieremias, Ierem.26.11. *Quartò*, Conuitia. *Exempla*: Elisæus, 2 Regum 2 23. Prophetæ qui viri rixarum & discordiæ appellantur in vniuersa terra, Ierem.15.10. *Quintò*, Criminatio, quòd sint seditiosi, turbulenti & blasphemi. *exempla*: Elias, 1 Reg.18.17. Ieremias, Ierem.5.13.& 37. 13.& 43.v.2.3. *Sextò*, Fames. *exempla*: Elias à coruis & à Sareptana tenuiter pastus, 1 Reg.17.versi.6.7.&c. Centum Prophetæ ab Abdia absconditi, pane, & aqua pasti, 18. ver.

4.13. *Sepeimò*, Insidiæ, *exemplum*: Elias, qui conqueritur sibi fie i insidias, 1 Regum 19. v. 10. 14. *Octauò*, Mors. *exempla*: Prophetæ Domini, 1 Reg. 18. 4. & 19. 10. 4. Esdr. 1. 32. Matth. 5. 1.. & 23. 37. Luc. 13. 34. 1 Thessal. 2. 15. Vrias, Ierem. 26. v. 20. 26. Ioannes Baptista, Matth. 14. 10. Marci 6. 27. Seruus patrisfamiliás, Matth. 21. 35. Marci 12. v. 3. 4. 5. Luc. 20. vers. 9. 10. 11. 12. Iacobus frater Ioannis, Actor. 12. 2. &c. Stephanus protomartyr, 7. 59. *Nonò*, Odium. *exempla*: Michæas, 2 paralip. 14. 7. Dauid Psal. 109. 5. *Decimò*, Proditio. *exempla*: Ieremias, qui proditur a Semeia, ob librum in Babylonem missum, Iere. 29. v. 24. &c. Amos, Amos 7. 10. *Vndecimò* Subsannatio. *Exempla*: Prophetę, & nuntij D... 2 Paral. 36. v. 14. 15. V. Ezech. 12. 6. & 24. 24. 1 Cor. 4. v. 9... *Duodecimò*, Verbera. *exempla*: Michæas, 1 Reg 22. 24. Ieremias, Iere. 20. 2.

PROPHETAE falsi, lupis similes, Matth. 7. 15. falsi Prophetæ A.habi temporibus, 1 Regum 18. 20. ad sanguinem vsque seipsos lacerant, ibid. occiduntur, versic. 40. falsi Prophetæ reprehendi debent, Ezech. 13. 2. & 22. versic. 25. 28. Soph. 3. 4.

in PROPHETIS loqui dicitur Deus, Hebr. 1. 1. peculiari Hebræorum idiotismo, quo significatur Deum quasi Prophetis ipsis insidentem & animum & linguam eorum afflatu quodam peculiari fuisse moderatum, vt explicatur 2 Petr. 1. 21. Dicitur etiam Deus locutus esse in Filio, Hebr. 1. 1. vbi Filij nomine totum Christum intellige, qui Deus & homo, vnus est Filius. Sed illud notandum est, aliter locutum fuisse Deum in Filio, quàm in prophetis. Fuit enim Filius, & est verè & σωματικῶς, siue κατ᾽ οὐσίας Deus. Prophetæ verò duntaxat diuino spiritu acti, vt scribitur 2 Petri 1. 21. Prophetarum spiritus, quid vocet Paulus, 1 Cor. 14. 32. Vide SPIRITVS Prophetarum. Prophetæ de futura, tanquam de præsenti loquuntur, Malac. 3. 1. Marci 1. 2. & vt plurimùm tempore præterito vtuntur, etiamsi de re futura loquantur, propter rei certitudinem, Esaig. 6. & alibi sæpe.

PROPHETAM in nomine Prophetæ recipere, est recipere Prophetam, & eo quod est Propheta, Matt. 10. 41. vt explicatur Marci 9. 41.

PROPHETAE, pro prædicationibus propheticis, Matth. 5... pro ipsorum libris, Marc. 1. 2. pro Apostolis, Ministris, &c. Matth. 23. 34.

PROPHETARE, pro futura vaticinari, Mat. 11.13. pro prophetias interpretari, 1 Cor. 11. v. 4 5. & 14 3.

PROPHETIA, Dei donum, Rom. 12. 6. 1 Cor. 12. 10. Prophetæ donum optandum, 14. 1. &c. interpretatio à Deo, 2 Petr. 1. v. 20. 21.

PROPINQVITATIS iuri quomodo cesserint Iudæi, Ruth 4. 7. (V. Calceamentum.)

PROPITIATIO pro peccatis Christus, 1 Iohann. 2. 2. & 4. 10.

PROPITIATORIVM & eius forma, Exod. 25. 17. & 37. 6. Hebr. 9. 5. eius situs, Exodi 26. 34. eius antitypus Christus, Roman. 3. 25. Inde Deus Mosem alloquebatur: Exod. 25. 22.

PROPOSITIONIS panes, Leuit. 24. 5. &c. comedit Dauid necessitate coactus, 1 Sam. 21. 6. Matth. 12. 3. Marc. 2. 25. Luc. 6. 3. V. PANIS.

PROPOSITVM vocat Paulus, Rom. 8. 27. id quod Deus ab æterno apud se pro bona sua voluntate constituit, vt id planè sit, quòd dicitur, definitum consilium, Acto. 2. 23 & beneplacitum Dei, quod proposuit in seipso, Ephes. 1. 9. & consilium voluntatis Dei, v. 11.

PROSELYTI à sacris Scriptoribus vocantur, genere quidem profani, religione verò Iudæi facti, seu qui ex profanis Gentibus ad Iudaismum erant conuersi, id quod ostendit manifesta Iudæorum & Proselytorum antithesis Act. 2. 10. siue sint circumcisi, de quibus agere videtur Lucas Act. 13. 43. siue incircumcisi, qualis fuit Cornelius, quē εὐσεβῆ, hoc est, pium & timentem Deum appellat Lucas, Actor. 10. 2. reipsa videlicet & corde, quamuis nondum aperto & externo cultu Iudæum. A Græcis vocabantur Proselyti, qui patria relicta superstitione, Iudaismum erant amplexi, quasi aduentitios dicas, Matth. 23. 15. Scribæ, & Pharisæi auebant Proselytos multos facere, & ad Iudaismum conuertere, Matth. 23. 15. quos se deteriores faciebant.

PROSPERITAS à Deo est, Genes. 39 2. 1 Samu. 18 14. 2 Samu. 5. 10. 2 Reg. 18. 7. 1 Para. 11. 9. & 17. 8. & 18. 6. & 22 11. 2 Par. 1. 1. & 14. 6. & 15. 9. & 17. 3 & 20. 30. Psal. 23. 5. & 90. 17. Prou. 3. 33. Eccl. 3. 13. Esa. 14. 3. & 26. 12 Ioel. 2. 20. Zach. 8. 12. prosperitas impiorum, & eorundem repentinus interitus, Iob 21. 7. &c. Psalm. 37. v. 10. 35. 36. Esa. 41 12. prosperitas timentibus Deum promissa, 1 Par. 22 13. 2 Par. 19. 11. & 20. 20. & 26 5 &

27.6.& 31.21.& 32.30.1 Esd.8.v.22.23.Psalm.25.versi.13.14.
Esai.1.19 & 30 23 & 48 18.& 58 8.Ieremiæ 7.22.& 22.4. &
31.39.Oseæ 2.21. Prosperitas in Ecclesia restituta, Ie-
remiæ 31.versic.12.14.Prosperitas interdum periculosa, 1
Timoth. 6.17. Prosperitas superbiæ occasio, Roman. 2.
4.*Exempla*: Israelitæ, Deuter.32.15. Prosperitas Chri-
sti tempore, Mich. 4.4. Impiorum prosper.non inuiden-
dum: Ps.37.1.7.

PROSPERITATIS mala, Prouerb.30.9. Ierem.5.7. Ezech.16.
49.Oseæ 13.6.*Prosperitatis temporalis abusus exempla*: Israe-
litæ, Deuteron.32.15. Gedeon cùm paruus esset homo, &
in area frumentum excuteret, bonus fuit, Angelúsque
Domini visitauit eum, Iudi.6.12.post obtentam autem &
peractam victoriam prospera fortuna abusus est. Fecit e-
nim ex inauribus aureis Ephod, & posuit illud in ciuita-
te sua Ephra, fornicatúsque est omnis Israel in eo,& fa-
ctum est Gedeoni & omni eius domui in ruinam, Iudi.8.
v.13.14.27.

David post bella multa & victorias multas, remanens
quietus in Ierusalem, committit adulterium, 2 Sam.11.4.
post adulterium etiam homicidium, v.15. Occasione
multitudinis subditorum in superbiam effertur,& popu-
lum numerandum curauit,24.ver.1.2.Salomon,1 Regum
10.vers.26.27.& 11,versi.1.2. 4.Ieroboam antequam con-
sequeretur dominium super decem Tribus, non legitur
fuisse malus,sed pòst fecit vitulos aureos, &c. 1 Reg.12.v.
20.28.Amasias postquam debellauit Edom, eleuatum est
cor eius, & voluit contra Ioas Regem Israel pugnare, 2
Reg.14.v.7.8 9.&c.Roboam, 2 Paral.12.v.13 14.Ozias,26
v.16.17. Manasses,33.9.Israelitæ,Nehem.9.v.25.26. Nabu-
chodonosor,Dan.4.21. Adolescens quidam,Matth.19.22
Diues stolidus,Lucæ 12. v.16.17.18. 19. Villæ emptor,14.v
18.19.Diues epulo,16 19.Herodes,Act.12.v.21.22. Diuites
huius seculi,1 Timoth.6.17. Sodoma: Ezech.19 49. Vide
Abusus.

Prosperitas multos habet amicos.*exempla*: Fratres, so-
rores,& amici Iobi,Iob 42.v.10.11.12.

PROSPERIS in rebus exultatio nimia reprehensa, Iac. 4. 9

PROSTIBVLI merces non offerenda,Deute.23.18.V.Leuit
21.7.

PROTECTOR Abrahæ Deus,Gen.15.1. & 20.3.protector no-
ster Deus,Ps.18.v.3.19.31.& 27.1.& 28.v.7.8.& 51.5.& 33.20
& 37

& 37.39.& 40.18.& 59.12.& 71.v.3.6. & 84.10. & 114.v.9.10. 11.& 144.2. V.Deus.

PROTERVIA, ἀσέλγεια, est cum aliquid ad inhonestam venerem excitandam, vel ad excitatam fouendam dicimus, facimúsq; lubentes. Dolor (ait Bernard.) continuus est cordi meo, quòd nonnullos tam prauos ad leuitatē, ad risũ, & ad scurrilia verba tam faciles video. Marc.7.22. Rom.13.13.2 Cor.12.21. Gal.5.19. Eph.4.19.1 Pet.4.3. 2. Pet.4.3.2 Pet.2.18.

PROVERBIA, in sacris Scripturis passim occurrunt, Gen.10. 9.1 Sam.10.12.& 19.24.2 Sam.5.8.& 20 18. Pro.22.6. Eze.12. 22.& 18.2. Luc.4.23. Prouerbia Salomonis, & eorum numerus, 1 Reg.4. 32. in prouerbium facti Iudæi, Deut.28.37.1 Reg.9.7.&c. Ab improbis prodit improbitas: 1 Sam. 24.14.

PROVIDENTIA Dei. (V. DEI prouidentia.) Est æternum, sapientissimum iustissimum atque immutabile *a* consilium siue decretum Dei, quo res *b* singulas à se cōditas ad suam ipsius *c* gloriam & electorum *d* salutem liberrimè gubernat & conseruat.

a Act.2.23. *b* Mat.10.29.30. Exo.21.13. Deut.19.4 5. Pro.16. v.vltim. Heb.1.3. *c*. Prou.16.4. Rom.9.22.23. *d*. Rom.8.28.1 Cor. 11.32.

PROXIMVS qui habendus, Luc.10. versi.36.37. proximus non temerè à nobis iudicandus Rom. 14. 4. Iac.4.11.12 proximi dilectio, Legis est complementum, Rom.13.ver.8.9.10. Gal.5.14. (Vide CHARITAS.) Inimicus etiam, est proximus: Ex.23.4 5.

PROXIMVS est omnis homo, cuiuscunq; sit sexus, nationis, cognationis, religionis, & erga nos affectionis: quem diligere & cui benefacere iubemur. Rom.12.18. Gal.6.10. Luc. 10.30.&c.

PROXIMI dilectio præcipitur, Leu.19.18. Mat.22 39. Marc.12. 31. Luc.10.27. Iac. 2.8. proximi dilectio sacrificiis præfertur, Marci 12.33. V. Mat.5 43. &c.

PROXIMORVM contemtores, Malach. 2. 10. damnantur, ibid.

PROXIMO placendum ad ædificationem, Rom.15.2.

PROXIMIS etiam ignotis benefaciendum. *exemplum*: Moses, Exodi 2. 17.

PRVDENTIA, est per quam dirigimus vnamquanq; actionē, & præuidemus quid agamus, quando, quo loco, quo tempore, coram quibus, vt omnia conueniente loco, tempore, & modo fiant, secundùm voluntatem Dei. Eph.5.15.16.17.

Pseudoprophetae & eorum punitio, & quòd non sint audiendi, Deut. 13.1. & 18 20. 1 Regum. 13. 11. & 18.40. & 22.v.6 10.2. Reg.10.19 Prou.28. 10. Esa.3.11, & 28,7,& 56. 10. Ierem.14 v. 3. 5.& 23 1.&c.27.9.& 28.1 & c 29.v.8.21 25. Ezech 13, ver.1, &c.14 9. & 22,25, & 34 v 2,8 18, Amos 7, 10. Mich.3,5 Zachar.13,2, Matt.7,15, & 24,11, Marc.8,15, & 13,6, Luc.12,1 & 17,23. Actor.20,29,1 Cor. 15,32, Phil.3,2, Col.2,8, 1 Tim.4,1, 2 Timot.2.17. & 3.1 2 pet. 2,1, &c. Iudæ v.4,8, &c. Pseudoprophetæ habentur, qui antequam mittantur, currunt, Ierem.14, 14, & 23 32,& 27,15 Ezech. 13 4.6,

Pseudoprophetarum merces ab impiis: *Primò*, auditorum frequentia & applausus, Psal.73.9. Ier.5.31.

Secundo, Fauor & honor, Quadringenti quinquaginta Prophetæ Baal, de mensa Iezabel comedunt, 1 Reg.18,19, Elias verò in maximis periculis versatur, 19.10 & cum fame conflictatur, 17. 4, &c. Illi in precio habentur Achabum, 22.6 Micheas verò odio est illi v.8 2 Par.18.7. ideóq; in custodiam traditur, 1.Reg. 22. 27. *Tertiò* munera & ampla commoda: Pseudoprophetæ Israel, Esa 56 v. 10.11. Ezec.13 v.18.19.& 34.v 3.4. Pseudoprophetarum notæ duæ: Falsa doctrina, & mali mores, Mat.7.v.15.16. ideóque vitandi, v.15. Mar.8.15, Luc.17.23.

Ptolemais, (antea Achum dicta) ciuitas in Iudęa: Act.21.7.

Publicani. Publicani, qui vectigalia publica redimebant, sic vocati, Iudæis exosi, Matth.9.11 Marc.2 16. Luc.5. 30. tum quòd profanis hominibus, id est, equitibus Romanis operam suam, quasi ad opprimendam populi Dei libertatem locassent: tum quòd hoc hominum genus, auaritiæ nomine pessimè semper audiuerit: tum postremò quòd Iudæi iniquissimè ferrent Romanorum iugum, Matth.9.10. Publicani autem vtplurimùm prouinciales erant, & quia hi, Iudæa in prouinciam redacta, operam suam ad exactionem tributorum Romanis locabant. & cum iis plerumque versabantur, à cæteris Iudæis inter profanos censebantur, illisque odiosi erant, vt dictum est, & peccarores ac scelerati vocabantur, nec in synedria recipiebantur, religionis quidem obtentu, quòd cum circumcisis communem vitæ consuetudinem haberent, sed reuera Romanorum iugum exosi, quibus isti operam locabant, Publicani Deum iustificant, Luc.7.29.

Publicani & meretrices Euangelio credunt. Matth. 21. 32. Publicani & Pharisæi parabola, Luc. 18. 10. publicanorum officium describitur Luc. 3. ver. 12. 13. videlicet ne plus exigant, quàm constitutum est eis, ibid.

PVBLIVS Melitæ insulæ primarius, Paulum & eius comites hospitio excipit, Actor. 28. 7. pater febre à Paulo leuatur, 8.

PVDOR interdum vtilis est, 1 Cor. 15. 34. Ephes. 5. 12. 2. Thess. 3. 14. pudor ex peccato, Gen. 3. 7. V. 2. v. 25.

PVELLA vouens, quatenus voto teneatur, Num. 30. v. 4. 5.

[PVER ætate, nempe ad infantia vsque ad iuuentutem, Genes. 21. v. 8. 14. Luc. 1. v. 59 80. *Puer* iuuenis, Genes. 19. 4. & 37. 2. Exod. 33 11. 1. Samuel. 2 18. & 17. 42. *Puer* discipulus, Esai. 8. 18. *puer*, miles, 1 Sam. 25. 9. & c. 26. 22. 2 Sam. 2. 14. *Puer*, seruus, minister, vario munere fungẽs, domi & foris, Gen. 18. 7. 2 Sam. 9. 9. Luc. 7. 7. *puer*, seruus honorarius, Gen. 19. 2. 1 Sam. 25. 8. *puer* nomen, quo amicos, aut familiares & notos, blandè quis compellat, Ioan. 21. 5. *puer* qui iudicio non pollet, Eccl. 10. 16. Esai. 3. 4. Ierem. 1. v. 6. 7. 1 Cor. 14. 20.

puer, seruus Dei Patris nempe Christus Mediator, Ecclesiæ caput, & seruorum Dei Princeps, Matt. 12. 18. Act. 4. 27. *puer*, seruus Dei, Abrahamus, Israelis populus, Dauid, Leuitarum grex, Psal. 105. 42. & 113. 1. & 134. 1. Luc. 1. 54. 69. Act. 4. 25.]

PVERI Elisæo illudentes, ab vrsis lacerantur, 2 Regum. 2. 24. puer efficiatur, qui vult ingredi regnum Dei, Matt. 18. 3. puerum amplectitur Christus, Marc. 9. 36. & 10. 16. Pueri adducuntur ad Christum, Mat. 19. 13. Luc. 18. 15. non scandalizandi, Mat. 18. 6. precantur Christo salutem, 21, 15. Puerorum est regnum cœlorum, 19. 14. Vide PARVVLI. Pueris Angeli custodes adhibiti, 18. 10.

PVERITIA amanda, Matth. 18. v. 3, 4. 5. 1 Cor. 14. 20. pueritia quæ fugienda, ibid. pueritia virgis coercenda, Prou. 13. 24. & 22. 15. & 23. 13. Hebr. 12. 7.

PVGNAT pro Israelitis Deus, Exod. 14. 14. Deut. 3 22.

PVGNATOR noster Deus, Exodi 15 3.

PVGNAE legis vitandæ, Tit. 3 9. V. 1. Tim. 1 4. 2. Tim. 2 23.

PVLCHRITVDO meretricis periculosa, Prou. 6. 25. 26. & 11. 22. & 31. 30. *pulchritudinis exẽpla*: Sarai, Gen. 12. v. 11. 14. Filiæ hominum, 6. 2. Rebecca. 24 16. & 26. 7. Rachel, 29. 17. Ioseph, 39. 6. & 49 22. Moses Exod. 2 2. Noemi (hoc est, pulchra) Ruth 1. 20. Saul, 1 Sam. 9. 2. & 10. 24. Dauid. 16. v. 12. 18.

& 17.42. Abigail, 25.3. Saul & Ionathas, 2. Sam.1.23. Ionathas, v.26. Bethsabee, 11.2. Thamar Absalonis soror 13.1. Thamar Absalonis filia, 14.27. Absalom, v.25.26. Abisag, 1 Regum 1.4. Adonias, v.6. Vasthi, Esth.1.11. Esther, Esther 2.7. Filiæ Iob Iob 42.15. Daniel & socij eius, Daniel. 1.4.

PVLVIS homo, Genes.3.19. & 18.27. puluere caput aspergebant Hebræi dolentes, Ios. 7.6. puluis pedum excutiendus in contemtores Euangelij, Matth.10.14. Luc. 6.5. Exempla: paulus & Barnabas: Act.13.51 & 18.6.

PVBLICEM se dicit Dauid, 1 Sam.24.15. & 26.20.

PVPILLI commendantur, Exod.22. 22. Deut. 24. v. 17.26. & 27.19. Psal.82.3. Zach.7.10. Iac.1.27 (V. Orphanus) Decimis alendi, Deut, 14.29. His Deus iudicium facit: 10.18.

Vt PVPILLA oculi, custoditus Israel, Deuteron. 32. 10. pupillam oculi Dei tangit, qui tangit, Christos suos, Zachar.2.8. V. Psal.17.8. pro.7.2.

PVRGATIO peccatorum per Christum, Heb.1.3. purgationis nostræ finis, Cultus: 9.14. V. 2 Pet.1.9.

¶ PVRGATORIVM (id est locus, vbi animas defunctorum esse, & virorum precibus ac bonis operibus iuuari & purgari contendunt) Pontificij confirmare nituntur ex Mat. 5.v.23 24.25 & 12 32. Luc.12.59. 1.Cor.3.16. Phil.2.10. 2 Tim. 1.18 1.Ioan.5.15. Apoc.5.v 3 13.

Sed & commentitius Romanensium purgatorius ignis & omnes humanæ satisfactiones destruuntur his locis, psalm.32.1. & 51 9. & 103.12 Esa.1.18. & 43.25. & 44.22. & 53. 5. Ierem.50.20. Mich.7 19. Matt.20.28. Luc.16 22. & 23.43. Ioan.19 30 Actor.15 9. Rom.5 v.1.10. & 8.v.1.33 1 Corint. 1.30. 2 Cor.4 17.18. falsum est ergo, pœnam temporalem in purgatorio purgari, & 5 v.1.18.21. Ephes.1.7. & 5.25.26 Col.1 v.14.19.20. & 2.13. phil.1.23. 1 Thess.4. 7.18. 1. Tim.2.5.6. 2. Tim.4.v.6 7.8. Hebr.1.3. & 9.14. & 12.v.22.23.24 & 10 v. 14.17. 8 1 Petr.2 24 & 5.10. 1. Ioann.1.v.7.9. & 2.1.2. & 4.10. Apoc.1.5.6. & 7.14. & 14.13. Ex quibus omnibus liquidò constat, Christum pertulisse pœnas peccatis nostris debitas, nobis non ampliùs perferendas, & suo sanguine semel in ara crucis effuso nos emundasse ab omni peccato, ac proinde non opus habere nos noua purgatione. Vide CVLPA: &, SATISFACTIONES.

PVRIM, fuerũt imperatiuæ feriæ Iudæorum, à regina Ester & Mardochæo institutæ, quæ 14. & 15, diebus mensis Adar celebrabãtur, ad memoriã crudelissimi consilij Hamanis,

de Iudæis vbique trucidandis, diuinitus impediti. Esther 9.17.

PVRIFICATIO Leuitarum, Num.8.7.& 9.9. Purificationes Iudęorum, V.IVDAEVS.

PVSILLANIMITAS, est timor honoris egregij vel adipiscendi, vel adepti administratio segnis, quę mollities animi appellatur.

PVSILLANIMES confirmandi & consolandi sunt, Isa.35.4.1 Thes.5.14. *Pusillanimitatis exempla*: Loth, Gen.19 19 Filij Israel, Exod.14.10.& 20.19. Exploratores terræ Chanaan, Num.13 29. Israelitæ, Ios.7. v.4 5. Saul & Israelitæ, 1 Sam. 17.11.& 28 5. Roboam, 2 Paral.13 7. Achaz & populus eius, Esa.7.2. Apostoli, Mat.8 26. Petrus, 14 30.& 26 58. Discipuli Christi, v 56. quidam iuuenis, Marc.14.52. Nicodemus, Ioan.3.2. Cœci nati parentes, 9 22. quidam Principes Iudæorum, 12.42. V. Iudic.6 13 4.

PVTEI Abrahæ obstruuntur à Philisthæis, Gen.26.5. V. Exo. 21. 3.3.

PYGARGVM non comedebant Iudæi, Deu.14.5.

PYTHONES non consulendi, Deut.18 11 Leuit.19.31. Esa 8.19. morte moriantur, Leuit.20.27. Pythones aufert Iosias, 2 Reg.23.24. Saul, 1 Sam.28 9. Pythonissam consulit Saul, 1 Sam.28 8 &c. Vnde partim mortuus fuisse dicitur: 1 Par. 10.13. Pythonis testimonium ægre fert Paulus, Act.16.18. vt & Christus Diaboli. Vide DIABOLIS non permittitur, &c. V. Diuini. Manasses, 2 Reg 21.8.

PVTEOLI, ciuitas Campaniæ: vbi 7. dies mansit Paulus: Act. 28.13.

Q.

QVADRAGESIMALIS ieiunij *exempla*: Vide IEIVNIVM miraculosum.

QVADRANTEM vsque ad vltimum soluere, dicitur prouerbialiter is, qui cum summo iure agitur. Mat.5 26.

QVADRIGARVM visio, vide CVRRVS.

[Quadrigarum bellicarum vsus frequens, Iudic 5.28.1 Paral.18.4. Esai.36 9.& 37 24. Mich.5.10. Quadrigæ, ad luxum. Esai 2.7.& 22.7. Quadrigæ mysticæ, Zachar.6.v.1.2.3. Quadrigis & equis non fidendum, Esa.31.1 Ps.20.8.]

QVADRVPEDES, pro iis duntaxat animantibus, quæ ad communem hominum vsum ali solent, Act.10.12.Rom.1.23.

QVADRVPLVM, 2 Sam.12.6.Luc.19.8.Exod.22.1.]

QVAERENDVS Deus, Deut.4.29. Vide DEVS.

QVAERIT *Deus*, 1 Sam.13.14.Iob.7.21.& 10.6.& 31.14.Psal.119.176.Esai.62.12.& 65.1.2. Ierem.50.20.Ezec.22.30.Zac.12.9.Malac.2.15.Ioan.8.50.

Quærit *Ecclesia* Christum sponsum, Cant.3.v.1.2.& 5.v.6.& 6.1.

Quærit *homo* Deum, Deut.4.29.1 Par.16.v.10.11.Psal.9.11.& 24.6.& 69.v.7.33.& 70.5.Esai.65.1.Thren.3.25.Dan.2.18.Ose.3.5.& 5.6.15.Malac.3.1.Rom.10.20.

Quærit *homo* hominem, aliam rem creatam vel arte factam, negotium, &c. Genes.37.v.15.16. Exod.4.19.1 Sam.9.3.2 Sam.17.3.1 Reg.v.1.2.Esther.2.v.2.15.&c.Psalm.37.v.10.25.32.36.Prouerb.2.4. Quærit *homo* salutaria sibi & meliorem vitam spectantia Matth.6.33. & 7.vers.7.8.Col.3.1.

Quærit *Christus*, Luc.13.v.6.7.& 19.10.Ioan.5.30.

Quærit *Deus Pater*, Ioan.4.23.

Quærunt *animalia* escam sibi à Deo, Psal.104.21.27.

Quærit Diabolus, Matth.12.43.Luc.11.24.1 Petr.5.8.] V.Luc.22.31.

QVAESTIONES variæ, & earum solutiones: Quæstio de vera Dei adoratione, Ioan.4.ver.20.21.22.23.de cuiusdam cæcitatis causa 9.v.2.3.de modo, quo sit Christum conceptura Maria, Luc.1.v.34.35. An Iesus sit Christus, 22.v.67.69.70.Ioan.10.v.24.25.26.27. An sit Filius Dei, Matth.22.v.42.43.44.45. Marci 12.35. Luc.20.v.42.43.44.de Christi discessu, Ioann.13.36. de carnis Christi manducatione, Ioan.6.ver.52.61.62.63.de vulgi opinione de Christo, Matth.16.v.13.14.15.16.17. Marc.8.27. Luc.9.18. De Christi potestate, Matth.21.23.Marc.11.v.28.29.30.33.Luc.20.v.1.3.4.7.8.De Elia venturo, Marc.9.v.11.12.13. de gentibus, Act.11.v.3.4.17.de ieiunio, Matt.9.v.14.15. Marc.2.v.18.19.Luc.5.v.33.34.de Ioannis baptismate, Matt.21.v.25.27.Mar.11.v.30.32.Luc.20.4. de Ioannis persona, Ioan.1.v.19.20.21.22.de libertate, 8.v.33.34.36. de præcipuo Legis mandato, Matth.22.v.36.37.38.Marc.12.v.28.29.30.de numero saluandorum, Luc.13.v.23.24.&c.de operibus Dei, Ioan.6.v.28.29.de potestate Apostolis collata, Act.4.v.7.8.

10.de præmio diſcipulorum Chriſti, Matth.19.27.28.2
Marc.10.v.28.29.30.de Iudæorum purificatione,Ioan.3.
25.26.27.de hominis regeneratione,Ioan.3.v.4.5.6.de r
ſtituendo Iſraelis regno, Act.1.v.6.7 de primatu Apoſto
lorum,Matth.18.1.&c.de futuro reſurrectionis ſtatu,22.
28.29.30.Mar.12.23.Luc.20.33. quomodo reſurgant mo
tui,1 Cor.15.v.35.36.num ſubbatis benefacere liceat,Lu
6.v 9.10.& 14.v.3 4.5.de templi deſtructione, Matth.24.
2.3.4.Mar.13.v.4.5.de tributo petendo & ſoluendo, Ma
22.v.17.18.20.21. Luc.20.22. de inſtituenda vitæ ration
Luc.3.v.10.11.de vita æterna poſſidenda.Matth.19.v.16.1
Mar.10.v.17.18.19.20.21. Luc.20.v.25.26.27.28. de vxo
relinquenda,Matth.19.3.Marc.10.v.2.3.4.5.10.11.12.

QVAESTIONES contentioſæ,vanæ, ac inutiles vitandæ, R
14.1.1 Cor.15 33.Phil.2.14.1 Tim.1.4.& 6.4.2 Tim.2.v.1
23.Tit.3.9.Vide & Gen.3 v.1.6.Prou.25.27.Eccle.7.10.E
cle.3.2.Matt.24.3.4.Ioan.6.52.& 21.21.Act.1.6.7.

QVAESTIONARII quæſtum ex Dei doctrina facientes,1 T
6.5.

QVAESTVS magnus eſt pietas,1 Tim.6.6.7.8.

QVERIMONIA,στεναγμός,Iacob.5 9.eſt probroſa & vagè à n
bis ſparſa apud quoſlibet de fratre nobis iniurioſo fama
querela.

QVERIMONIA,Num.17.5.*Querimoniæ exempla*: Elias, 1 Re
19.14. Rom.11.3. Ieremias ob deſtructam Ieruſale
Thren.1.1.*querimoniæ iuſtæ exempla*: Moſes, Exod.5.22.I
ſuah,Ioſ.7.7.Gedeon,Iudic.6.13.14.populus, Nehem.5
Chriſtus,Matt.27.46.Marc.15.34. ſine QVERELA viu
mus,Philip.2.14.15.1 Theſſ.3 13.Col.3.13.1 Pet.4.9.

QVIES continget populo Dei,Heb.4.9. Quietem & pace
certam conſequentur iuſti,Sap.3.3.& 4.1.Eſa.57.2.Luc.1
22.Apoc.14 13. Vide PIORVM ſecuritas. Quietem inu
nire animæ ſuæ,Ier.6.16.Matt.11.29.

QVIESCENDVM à peccatis,Rom.6.6.&c.Gal.2.18.

QVIETI ſimus,1 Theſſ.4.11.

QVINQVAGENARII ad Eliam ab Achazia miſſi, ig
conſumti, 2 Reg.1.10. Tertius verò præſeruatus, ve
13.&c.

QVOVSQVE,Vide DONEC.QVIVIS,V.Nota.

R.

ABBA, vel Rabbath, regia Ammonitarum ciuitas, ab Iſraelitis obſidetur, 2.Sam.11. 1. 1 Paral.20.1.in eius obſidione Vrias occiditur, 2Sam.11. 17.expilatur, 12.29.1 paral.20.2.(Rabb.i.magna, copioſa.)

RABBI.i.Magiſter, Ioann. 1.38. Rabbi cognomen Doctoribus diuini verbi ordinariis, Chriſto κατ' ἐξοχὴν attribuitur, Ioan.1.38. Rabbi ſeu magiſter noſter, Phariſæi vocari gaudent, Matth.23.v. 6.7.id fugiant fideles, hortatur eos Chriſtus, v.8.Rabboni. i.magiſter, Ioh.20.16.

RABSACES, archipincerna Sennacherib, ad Ezechiam mittitur, 2 Regum 18.17.Eſa.36.2.eius blaſphemia, 2 Reg.18. 19.20 &c.(Rabſace.i.princeps deoſculatus.)

RACA, Matt.5.22.qua voce ſignificatur homo imprudens, & quaſi cerebro vacuus, vt Hebraicæ linguæ periti ex vocis etymo affirmant. Alij malunt pro incondita homines indignantis vocula accipere, & tres eo loci eorum gradus conſtituunt, qui contra hominum opinionem pro homicidis apud Deum cenſentur, de quibus vide HOMICIDA. Culpa eius, qui vocula illa vſus in fratrem fuerit, Matth. 5.22.& pœna, ibid.(V.Supplicium.)

RACHEL, filia Laban, Geneſ.29.6.patris oues paſcit, verſ.9. formoſa eſt, v.17.Traditur Iacobo in vxorem, v.29.patris idola furatur, 31.19.Rachel, pro toto illo tractu & vicinia Bethlehemitica, Matth.2 18.nam in via ducente in oppidum Bethlehem (cuius & Ephrata nomen habet, à ſoli fertilitate, & frugum copia) Rachel Iacobi coniux in partu mortua ſepultáque fuit, Gen.35.19.& 48.7.(i.ouis mitis ac placida.)

RADIX arboris, herbæ. Radix, ima pars montis, ſimilitudine à plantis ducta, quarum radices infimæ ſunt. *Radix* cauſa & origo, vel etiam effectum & conſequens rei alicuius, potentia item vis, dignitas, & præſtantia humana, Deut.29.18.Iob.5.3.Pſ.52.7.& 80.10. Prou.12.v.3.12 1 Tim. 6.10.Heb.12.15.*Radix*, fides, Matth.13.21. Radix, ſtirps aut genus alicuius poſt eum, Eſai.11.v.1.10.Ezech.16.3.Rom. 11.16.& 15.12. Apoc.5.5.& 22.16.Radix, ratio & fundamentum rei ſeu negotij alicuius, Iob.19.28.& 29.19.]

RADIX Dauid, & Iesse, (Vide CHRISTVS.) Roman. 15. 12. Apoc. 22. 16. radix Iudæorum, sancti Patres, Roman. 11. 16.

RAGVEL Sacerdos Madian, pater Iethro soceri Mosis: Ex. 2. 18. (Reuël, pastor Dei.)

RAHAB, Ierichuntina meretrix, exploratores hospitio ex-cipit, Ios. 2. 1. eos occultat, v. 4. fides illius, vers. 8. 9. 10. 11. 1 Hebr. 11. 31. operibus iustificata est, Iac. 2. 25. hoc est, fide non mortuam, sed per charitatem operantem (vt Paul loquitur Gal. 5 6.) habere declarata est. Cùm suis in Ieri-chuntis deuastatione seruatur, Ios. 6 25. (i. dilitatio.)

RAHAB vxor Salmon, Mat. 1 5 genuit Booz maritum Rut proauum regis Dauidis: ibid.

RAMA in Tribu Beniamin ciuitas, Ios. 18. 25. à Baasa insta-ratur, 1 Reg. 15. 17. destruitur, v. 22. (i. altitudo, excelsa.)

RAMESSES, Ægypti vrbs ab Hebræis ædificatur, Exo. 1. 11. hinc ab Ægypto discessum auspicantur Israelitis, Num. 33. v. 3 5. (i. tonitruum gaudij.)

RAMI naturalis oleæ Iudæi, Rom. 11. 17.

RAMOTH Galaad obsidetur, 1 Reg. 22 3. à rege Achabo (i. excelsum signum.)

RANAE super terram Ægypti, Exo. 8. 2. Ps. 78. 45. Apoc. 16. 1

RAPINA damnatur, Prou. 21 7. & 22. 16. Esa. 33. 1 Ezech. 2 25. Rapinæ & intemperantiæ nomine intelliguntur, Ma 23. 25. dapes ex alienis interuersis facultatibus ad luxu comparatæ: *Rapinæ & spoliationis exempla*: Simeon & Leu Gen. 34. 28. Israelitæ, Exo. 12. v 35. 36. Deut. 2. v. 32. 35. Am-lechitæ, 1 Sam. 30. 16. &c. Dauid, v. 18. 20. populus Israe 2 Sam. 23. 10. Achab. 1 Reg. 21. v. 15. 16. Nabuchodonoso 2 Reg. 24. 13. Philisthæi, 1 Par. 10. 8. exercitus Asiæ regis Par. 14 13. &c. Iosaphat & populus, 20. 25. Filij Israel, 28. Achaz, v. 21. V. Zacchæus, Luc. 19. 8. Pharisæi, 11. v. 39.

RAPACES fugiendi, 1 Cor. 5. 11. eorum merces, Prou. 28. 10 21. 7. Esa. 33. 1. 1 Cor. 5. 11. & 6. 10. V. Deut. 28. 31. 58. Nahum 3. 1. Iob. 20. 19. Gen. 6. 11.

RAPTVS est, cùm puellæ, nuptæ, viduæ, libertinæ, necnon pueri rapiuntur à custodia vel parentis, vel tutoris, v curatoris, vel patroni, vel domini: vt illigitimi co-gressus habeantur, siue sequatur matrimonium, siue no Qui furatus fuerit hominem, morte mulctetur: Exo. 21. Raptus infaustus Gen. 6 2. 7. & 34. 25. V. Plagium.

RASIN, rex Syriæ, à rege Assyriorum interficitur, 2 Reg. 16.9.

RATIO humana, in rebus spiritualib. cœca, Vide LIBERVM arbitrium. Rationi propriæ non fidendum, Deut. 12. 8. Prou. 3. 5. & 14. 12. Rationem reddat Deo quisque pro se oportet, Matth. 12 36. & 18. 23. & 25. 14. &c. Rom. 14. 12. 2 Cor. 5. 10. rationem spei nostræ cuilibet reddere parati esse debemus. 1 Pet. 3 15. A Pastoribus reddenda Deo ratio pro anima Heb. 13. 17. Eze. 13. 18.

RATIONALE seu pectorile iudicij quale, Exod. 28. 15. & 39 8.

RAZON, Eliada filius, Salomonis & Israelis aduersarius, 1 Reg. 11. 23. princeps latronum constituitur, ver. 24. (voluntas.)

REBECCA, filia Bathuelis, Gen. 22. 23. formosa est, 24. 16. & 26. 7. vxor fit Isaaci, 24. 50. sterilis est, ideò in eius gratiam Deum orat Isaac, 25 21. concipit gemellos, v. 22. 23. parit, v. 24 Roman. 9 10 Iacobum filium minorem natu, loco Esau primogeniti ad eripiendam illi benedictionem paternam, ad patrem intromittit, Genes. 27 v. 8. &c. Iacobo, vt ad Labanem fratrem concedat, author est, v. 43. (Ribekah. i. multum expectata, vel patiens.)

REBELLIO, est apertus & manifestus subditorum aduersus legitimum Magistratus aut Superioris iussum ausus, & inceptio, siue factis, siue verbis sese prodens.

REBELLIO damnatur, Deut. 21. 17. 1 Sam. 15. 23. Rebellionis merces, Esa. 45. 24. *Rebellionis exempla*: Israelitæ, Exo. 16, 20. Num. 14. 4 & 26 9. Deut. 9 v. 23. 24. Core, Dathan & Abiron Num. 16 v. 12. 14. Ieroboam, 1 Reg 11. 26 Zābri, 16. v. 9. 16 Serui Benadad. 20. 32. Osèe, 2 Reg 17. 4. Ioacim, 24. 1 Sedecias, v. 20. 2. Par. 36. 13. Ezech. 17. v. 15. 16. Edom, 2 Par. 21 v. 8 9. 10. Iudęi, 1 Esdr. 4. 12. Minatur etiam Deus se fame, peste & gladio perditurum Sedeciam & populum Iudaicum, aliasque omnes gentes quæ detrectent seruire regi Babel, Ier. 27. 8. Vide Ezec. 17. 15. Alter Hebræorum litigantium, Actor. 7. 27. Israelitæ, Rom. 10 20. Vide SEDITIO.

REBELLES in Mosen comburuntur, Numer. 16. 35 rebelles Israelitæ, Deut. 9 24 & 31. 27. Core, &c. Numen 16. 1.

RECALCITRAVIT Israel, Deut. 32. 15.

RECEDERE à tergo Dei, 1 Sam. 12. 20. Non recedendum à Deo, Deut. 11. 16. v. 8. 9. Sed à malo: Prouerb. 3. 7.

RECHAB & Baana, fratres, Isboseth occidunt, 2 Sam. 4. ver. 6. 7. eius caput Dauidi afferunt, vers. 8. Dauidis in eos sententia v. 9. 10. 11. 12. qua impia congratulatio plectitur.

RECHAB, pater Ionadab, amici Iehu regis Israel, 2 Reg. 10. 15. (i. quadriga, vel equitans.)

RECHABITAE paternæ constitutionis obseruantissimi, Ier. 35. 6.

RECIPERE Christum, Ioan. 1. 12. salutare est, ibid.

RECONCILIARE est. i. Intercedere pro eo, qui offendit, apud offensum. 2. satisfacere pro iniuria illata. 3. promittere & efficere, vt pars offendens non amplius offendat. Est igitur Christus pacificator inter Deum & homines, placans iram Dei, & restituens homines in gratiam Dei, intercedendo & satisfaciendo pro eorum peccatis & faciens vt Deus amet homines & homines Deum ament, sitque inter Deum & homines constans & æterna pax atque concordia.

RECONCILIATIO cum Deo per Christum, Rom. 5. v. 10. 11. 2 Cor. 5. v. 18. 19. Col. 1. v. 20. 22. reconciliatio cum fratre præcipitur, Matt. 5. 24. Iac. 5. 16. Reconciliationis seu expiationis dies, Leuit. 23. 27. *Reconciliationis cum proximo offenso exempla:* Iudas, Genes. 38. 2. Fratres Ioseph 50. v. 17. 18. 19. 20. Pharao, Exo. 10. 6. 16. 17. Israelitæ, 1 Sam. 12. v. 18. 19. Semei, 2. Sam. 19. 19. V. Iob. 42. 7. 8. 9. Prouer. 16. 7.

RECORDEMVR beneficiorum Dei, exhortatio, Deuteron. 8. 2. & vers. 10. 11. 1 Corinth. 11. 26. Et præteritorum: I. 32. 7.

RECORDATVR Deus nostri, cùm nos liberat aut aliquid donat, Genes. 30. 22 1 Sam. 1. 11. Vide Genes. 9. 15. & 19. 29.

RECTVS est Deus, Deut. 32. 4. rectum coram Deo faciendum, Exo. 15. 26. quod rectum videtur nobis, non faciendum, Deut. 12. 8.

REDARGVO. Ne commercium habete cum operibus infrugiferis tenebrarum: sed potiùs redarguite: Eph. 5. 11. Tit. 1. 11. Iac. 2. 9. (Vide Correptio.) 2 Timoth. 4. 2. Leuit. 19. 17.

REDEMTIO, pro redemtionis signo aut indicio, Exod. 8. 2.

Redem-

Redemtio per Christum facta, Matth.20, 28. Marc.10 45. Act.28.28.Rom.3.23.24.& 4.25.& 5.v.6.9.& 8.1.1 Cor.1.30. Eph.1 7.Col.1.14.1 Thess.1.10.1 Tim.2.6.Heb.9 12.1 Pet.1 v.18 19.2 Pet.2.1.Apo.5.9.redemtionis nostræ finis, Luc. 1.v.74.75.Eph,1.v.4.5 6.Tit.2.14.Hebr.9.14.redemtio corporis nostri,vocatur liberatio à corpore(id est dissolutio) Rom.8.22.qua fit,vt spiritus à corpore liberatus, à Christo recipiatur, vt Rom.7.24. Phili.1.23.vel illa corporis ipsius instauratio, quę futura est nostrę adoptionis consummatio, Luc.21.28.

REDEMTOR noster Christus(1 Corin.1.30.1 Timo.2.6.)quia immediatè opus redemtionis perfecit. Nam solus filius factus est λύτρον pro peccatis nostris, & pro nobis pretium soluit in cruce. Sed pater dicitur etiam redemtor noster, quia filium suum dedit nobis: item Spiritus sanctus,quia nos Christo adunit,& eius beneficiorum participes facit. V.Saluator.

REDIMERE nouit Deus suos multis modis ex angustia,Genes.19.1.&c.Exod.14.1.&c.18.8.1 Sam.23.v.14 26. 2. Reg.7. 1.&c. 2 Paralipom. 18, 31. & 20. 24. 1 Esdr. 6.22. Esth. 7. 5. Psalm.91.9.&c. Esai.41.10 & 43.1 Dan.3.29. & 6. versi. 21. &c.2 Pet. 2.9.

REDVNDANTIA gratię,pro redundante gratia,Hebraismus Rom.5.17.

REFVGIVM nostrum Deus, 2 Sam.22.3. Psal.9.10.& 18.3.& 46.2.& 94.22.& 144. 2 Ier.16.19.

REFVGII ciuitates,Exo.21.13.Num.35.11. Deut.4 41.& 19.v. 2.7.Ios.20.1.&c.1 Reg.1.50. & 2.28.

REGENERATIO,est beneficium Dei,per quod corrupta nostra natura ad imaginem Dei per Spiritum sanctum renouatur:duabus præcipuis partibus constat: Veteris hominis.i. prauitatis nobis ingenitæ depositione, & noui hominis.i. puritatis nobis per gratiam collatæ instauratione: quarum vtraque in nobis nunc incohata suis gradibus absoluitur,illo quidem sensim moriente,isto verò sensim ad perfectionem alterius vitæ perueniente.

REGENERATIO,Dei opus est, Esa.19.25. & 43.1.& 44.v.2.3. 4.21.Ioh.1.13.Eph.1.19.&2.10.1 Pet.1.3.interdum tamen ad ministerij commendationem hominibus tribuitur, 1 Cor. 4.15.Philem.v.10.Paulatim fit,Ioan.13.10.Ephes.4.15.regeneratio necessaria est,Gal.6.15.Eph.4 22.23. Iac.1.18. 1 Pet.

1.23.& 2.24. Regeneratio est immutatio carnis in spiritũ Ioan.3.5. carnalium affectionum in spiritualem affectum, Rom.8.v.5.13.infidelitatis in fidem, Ioan.1.12. Gala.3.26. Ioan.5.1.renouatio mentis per Spiritum sanctum, Tit.3.5 Gal.4.6. atque adeò carnalis naturæ in diuinam naturam, 2 Pet.1.4.Col.2.11.12.qui mali fuimus sanctificamur, 1 Cor 6.11.Eph.5.8.

Capitur regenerationis vocabulum, & pro illa iudici extremi die,qua incipient electi nouam vitam viuere, id est, cùm animo & corpore fruentur hæreditate illa cœlesti, Matth.19.28.in futuro seculo. Aut,si cum verbo, secuti estis,coniungatur regenerationis vocabulum, apud Matthæum, Matt.19.28. regenerationis nomine ipsa Euangelij prædicatio erit intelligenda, quia tum veluti de integro conditus est mundus, cùm illud Christus ipse in terras attulit.

REGENERATIONIS nostræ finis,Col.3.10.1 Ioan 3.9.

REGENERATI interiùs, etiam exteriùs in nouitate vitæ ambulare debent,Rom.6.1.&c.& 7.6. & 12.1. Ephes.4.22. &c.Col.3.9.1 Cor.5.7.2 Cor.5.15.1 Pet.4.2.&c.

REGES, V.REX.

[REGINA cœli,Sol,seu Luna,Ier.7.18.& 44.17.&c.

Regina,Ecclesia Dei,Psa.45.10.&c.Cantic.6.v.7.8.

Regina mystica,Babylon Apocalyptica, Esa.47.7.Apocal. 18. 7.

Regina Sabæa,1 Reg.10.(1.Matt.12.42.) Ægypti 11.19.Vasthi,Ester 1.9.Esther,Esther 5.v.2.3.5.cap. sequentibus.

Reginæ nutrices Ecclesiæ,Esai.49 23. Candaces reginæ Æthiopiæ,Act.8.27.]

REGIONES orbis à quibus diuisæ, Gene. 10.3. regiones albæ ad messem,Ioan.4 35.V.Deut.32.8. Matt.4.16.

REGNABAT Deus super Israelem,antequam regem peteret, 1 Sam.12.12.regnabit Deus in perpetuum, Exod. 15.18. regnare nolentes Christum,occiduntur coram ipso,Luc.19. 27.ne regnet peccatum in nobis,Rom.6.12.

[REGNAT *Deus*, Exod.15.18.1 Sam.8.7.1 Para. 16.31. Ps.9.36. & 47.9.& 93.1.& 96.10.& 97.1.& 99.1.& 146.10.

Regnat *Christus*,Ecclesiæ princeps,Deus-homo,Ps.45.5. &c.Esa.32.1.& 52.7.Ier.23.5 Mich.4.7. Luc.1.33. & 19. v.14. 27.1 Cor.15.25.Apoc.11.v.15.17. & 19.6.

regnat

Regnãt *Christi* membra, Rom.5.17. Apo.1.6.& 5.10.& 20. v.4.6.& 22.5.

Regnant *homines*, vt reges Ægypti, Cananæorum, Philisthæorum, Israelitarum, Iudæorum, &c. de quibus mentio frequens apud Mosen, Iosuam, priores & posteriores Prophetas.

Regnat *gratia, mors, peccatum*, Rom.5.v.14. 17.21.& 6.12.

REGNVM significat, 1. ditionem, regionem vel amplissimam, vel minorem, locorum certis interuallis & limitibus distinctam atque conclusam, in qua super alios princeps regnat, vt Iudę, Israelis, &c. regnum. 2. Dominatio ipsa principis & regni ipsius in subditos bona vel mala administratio. 3. Subditi regni, siue populus in regno consistens & viuens. Multa in scripturis de triplici hac significatione, humani regni respectu testimonia occurrunt, quæ describere haud necesse est.

REGNVM *potentiæ* Deo tributum, dicitur gubernatio illa cœlestis, qua omnia potenter administrat, moderatur & disponit Deus, hostes quoscunque sibi quum libet subiiciens, contumaces puniens, suos subditos conseruans, 1 Para.29.10.&c. Psal.22.29.& 103.19.& 145.v.11.12.13. Dan. 4.31.& 6.26.

REGNVM *Gratiæ*, quod & regnum cœlorum, regnum Dei, & simpliciter regnum nominatur. Appellatione autem *regni cœlorum*, seu gratiæ, intelligitur prædicatio Euangelij, per quam Christus regnum suum spirituale exercet in electis & eosdem ad regnum cœleste seu gloriæ præparat. Et cœlorum dicitur hoc regnum spirituale, quia plenitudo illius continget demum electis, quando translati erunt in cœlum, Matth.3.v.2.& 4.17.23.& 9.35.& 13.11.&c. Rom. 14.17. 1 Cor.4.20. Col.4.11.

REGNVM *gloriæ*, Matth. 5.3. & 13. 43. & 25.34. Actor.14.22. 1 Cor.6.v.9.10.& 15.50. 2 Timoth.4.18. 2. Petr.1.11. Apocal. 12.10.

REGNVM potentiæ, gloriæ, gratiæ Dei, Matth.6.10. Lucæ 11.2.

REGNVM *Christi* in Ecclesia, cuius Iudæ regnum fuit typus, 2 Sam.7.v.12.13.16. Ps.45.7. Dan.2.44.& 7.ver.24.27. Luc 1.33. Ioan.18.36. Col.1.13. Apoc.1.9.

Regnum Christi, Dei, & Patris, dicitur gloria illa quæ in Christo post resurrectionem eluxit, Matt.16.28.& 26.29. Luc.22. v.16.18.

Regnum cœlorum, Ecclesia Dei, post Christi plenam manifestationem sub Euangelio, Matt.5.19. & 1.11. & 13.24. & 18.4. Luc.7.28.

REGNVM *Antichristi*, temporale, 2 Thess.2.7. regnum *bestiæ*, & *meretricis* magnæ Apo.17 v.18. regnum *Satanæ*, Matth.12. 26 Luc.11.18. Alias significationes videamus quæ ad superiores commodè referri possunt, nec tamen omittuntur, ne quid lector desideret, imò repetitione necessaria gaudeat & delectetur.]

REGNVM cœlorum, pro publica Euangelij prædicatione, Matth.13.v.24.44.47. 52. & 16 38. & 20.1. *Secundò* pro Ecclesiæ renouatione: Matth.3.2. & 4.17. & 5 19. & 10.7. & 11. 11, & 18.23. & 22.2. *Tertiò*, pro rebus spiritualibus & cœlestibus. Matth. 13. 11. *Quartò*, pro vita cœlesti ac æterna, Matth.16.19. & 18.v.1.3 & 19 v.14.23. & 23 13. & 25.34 & 26. 29. Luc. 22. 30. *Quintò*, pro officiis pietatis, Matth.19 12. *Sexto*, pro Ecclesia militante, & ministerio pastorum egente, Matth.5.ver.19.20. quæ bonis iuxtà ac malis mixta est, quod adumbrauit Christus similitudinibus, Matth.13. 24.&c. agri scatentis lolio, reticuli dominici, in quo cum bonis piscibus sordes sunt mixtæ, versi.47. Dicitur autem Ecclesia in his terris militans, regnum cœlorum, primò, quia à Deo cœlesti modo regitur & administratur. Secundò, quia eius ciues, contemtis rebus mundanis, ad cœlestia aspirant, illa meditantur & docent alios. *Septimo*, pro ipsa Dei cognitione thesauri absconditi nomine significata, Matth.13 44. *Octauo*, pro externa professione Christianismi, Rom.14.17. *Nono*, pro cœlo ipso & beatorum statu in cœlo post hanc vitam, Matth.19.24. Luc. 13.29.

REGNVM Christi æternum 1 Paral.17 v 12.14. Psalm.45.8. & 89 v.4.35.36.37. Esa.9.5.6. Dan.2.44 Luc.1 33 Heb 1.8 Traditurus ergo est Christus regnum Deo & patri, 1 Cor.15. 24. vltimo illo die, quo profligatis omnibus ad vnum hostibus, omnes quos à patre gubernandos accepit, illi veluti in manus tradet, æterna gloria coronandos. Non quòd abdicet se regno, sicut nec pater se abdicauit regno, cùm illud traderet Filio, Psalm.2. versi.6.8.9. &c. nec quòd resignet imperium ipsum, quod accepit à patre in perpetuum, sed officia tantùm ista regis, quæ accepit ad tempus, vt est pugnare pro Ecclesia, eripere eam è manibus hostium, hostes debellare, Ecclesiam denique regere,

gere, ea ratione, qua regitur & regetur ad finem vſque mundi, quæ officia, quia poſt hoſtes debellatos & Eccleſiam coronandam ad patrem adductam, pro ea regiminis forma, qua Chriſtus in hoc mundo vſus eſt, ceſſabunt, nemini mirum videri debet, quòd Chriſtus regnum Deo & patri traditurus dicatur. regni itaque vox, eo loco non pro ipſa (vt ita dicam) regni, aut imperij ſubſtantia, qua nunquam Chriſtus cariturus eſt, ſed pro adminiſtratione, aut adminiſtrandi forma, qua vtitur Chriſtus in colligenda & conſeruanda Eccleſia ſua in hoc mundo, capitur.

REGNVM Dei ſpirituale, internum & æternum, Gen. 49.10. Num.24.17.1 Sam.2.10 & 7.v.9.10.1 Par.18.11.& 29.v.2.4. Pſ.2.v.2.6.& 9.8.& 22.28.& 45.7 & 72.1.& 110.1.&c.& 145. 11.Eſa.9.6.& 11.1.&c.& 32.16.& 40.9.& 42.1.Ier.23.v.5.6.& 33.1.&c. Ezech 34.23.& 37.24. Dan.2.44.& 4.33.& 7.v.14. 27.& 9.v.24.25.Oſe.3.5 Mich.4.v.1 4.& 5.1 Zach.9.9.Mat. 13.1.&c.Luc.1.28.& 12.v.3 32.& 22 29.& 23.2.Ioan.6.14 & 12.v.14 34.& 18.v.33.36.1 Timoth.1.17. Hebr.1.8.& 2.9.(V. DEI Regnum. Regnum Dei vim patitur, Matth.11.12. & ſenſum huius dicti, ibid.)

REGNVM Iſrael calamitoſum futurum, 2 Para.15.3.

REGNVM Salomonis: Regni Salomonis diuiſio prædicitur, 1 Reg.11.v.11.31.V.SALOMON.

REGNI bene inſtituti deſcriptio, Eſa.32 1. regni inuaſio iniuſta eiúſque pœna: Abſalom, 2 Sam.15.4.& 18.9.Adonias, 1 Reg.2. v.22 23.24.25.

REGNA & imperia omnia in manu Dei, 1 Reg. 11.31. Iob.12. 18.& 34.18. Dan.4. v.14.22. Regna & imperia Deus transfert & mutat, Iob.34.24.Dan.2.21.& 4. v.14.29.Ier.27.5.6. *Exempla*, Regnum Saulis ad Dauidem, 1 Sam. 16. v. 1.13. 1 Par.10.v.13.14. Regni Roboami pars ad Ieroboamum: A Roboamo enim filio Salomonis decem tribus auelluntur, & Ieroboamo committuntur, & ex Monarchia fit Dyarchia, 1 Reg.11.13 & 12.v.21.22.23 24. regnum Iuda ad Nabuchodonoſorem Ierem. 27 v.4.5 6.7.8. regnum Nabuchodonoſor ad Balthaſarem, Dan.2.v,20.21.&4.v.31.32. & 5.1. regnum Balthaſaris ad Darium Medum, 5.31. De quatuor regnis mundi, Dan.7.1 &c.

[REGO. Regit *Deus ſuos*, Pſal.23.1.& 48.15.& 80. 2 Regit *Chriſtus* Eccleſiam ſuam, Eſa.49.10.Matth.2.6.Rom.15.12 Apo. 7.17. regit *Chriſtus* Gentes, ſeu potenter coercet hoſtes

suos, Psal.2.9. Apoc.2.27 & 12.5.& 19.15. regit homo seipsum vel alios, Iud.16.26 2 Sam.3.6.1 Reg.4.12.& 21.7. 1 Par.12.12.& 24.7. Act.20.28.]

REGVLA æqua, Leui.19.35 regula Euanglij, Gal.6.16. Phil.3.16 ea sequenda & in ea permanendum, ibid.

REGVLVS, Christum adit pro filij sanitate, Ioan.4.47.

Vera RELIGIO, est purus Dei cultus, à vero Deo institutus, & ad verũ illũ Deum relatus, eò spectans, vt Deus sanctè & piè ab hominibus ametur & obseruetur, homines verò Deum amando & colendo vitam æternam consequantur: Rom.12.2. Ioh.4.25.

RELIGIO munda & immaculata quæ, Iac.1.27.

RELIGIONIS contemtæ *exempla*: Gallio, Act.18.15. simulatæ, Absalom, 2 Sam.15.7. religionis Christianæ rudimenta, Heb.6.1. religionis semen humanis mentibus inditum, 2 Reg.17.v.26.27. religionis externa professio requiritur, Esa.44.5. & 45.23. religioni Iudaicæ multi adiunguntur, Esth.8.17.

Religiosi viri, erant conuersi ex Gentibus ad Iudæos, & doctrinam ac promissiones Dei amplexi: sed non circuncisi, nec obseruantes ceremonias: quia Gentibus liberum erat seruare circuncisionem & ceremonias. Tales fuerunt Naaman Syrus, Eunuchus, & alij de quibus Act.2.5.

RELINQVERE pàtrem. &c. propter Christum, Matth.19.29. Mar.10.29. Luc.18.29. relinqui, pro deseri periturum, Mat.24.41. Relinquentes Deum affliguntur, Ios.24.20. Iudi.10.6.7. non relinquit eos Deus, Deut.4.30.31.

RELIQVIAE seruatæ, Esa.1 9. & 10. versi 21.22.& 21.17. Ierem.23.3. Ezec.14.22.& 17. ver.22.23. Roman.9.29 & 11.5. ¶ Reliquias & vestes sanctorum magnam vim habere, & Deum per eas operari, ac proinde venerandas & adorandas esse eas, nituntur Pontificij Idololatræ confirmare: vt, Pallium Eliæ, 2 Reg 2.14. Ossa Elisæi, 13.21. Fimbria Christi, Matt.9.20.& 14.36. Sudaria Pauli, Act.19.12. Vmbra Petri, Act.5.15. miracula edidisse leguntur. Vide solutionem, Act.19.10.

REMISSIO, siue libertas anno Iubilæo. Vide IVBILAEVS. Remissio debitorum anno septimo, Deute.15.v.1 2. remissio peccatorum in Ecclesia, Esa.33.24 gratuita est, Ps.19.13.14. Act.2.38. Col.1.20. à pœnitentia seiungi non potest, Esa.55.7. Ezec.18.v.27.31.& 33.11. 1 Ioan.1.7. sanguine Christi par-

sti parta, Matth.26 28. V. PECCATA.

REMISSIO peccatorum, quid sit, & quo sensu in futurum seculum reiiciatur. Vide PECCATORVM remissio. Remissio peccatorum, solius Dei opus. Vide DEVS Remissionis peccatorum prædicatio in Christi nomine, Luc.24. 47. remittendum ex corde fratribus, Eccles.28.8. Matth.5. 23.& 6.12.& 18.v.22.35. Luc.11.4.& 17. v. 3.4. Ephes. 4.32. Col.3.13. ¶ Quòd nos de remissione peccatorum & vita æterna consequenda semper dubitare debeamus, quib. testimoniis stabiliant Papistæ. Vide CERTI & Psal.103. integrum. Esa. 1.18. Mich.7. 18. 1 Ioh.1.7. Eph.5.25. Col.2.13. Rom.8.1.31. ad finem vsque Esa.53.5.1 Pet.2.24. Matth.26. 28. Act.10.43. Apoc.1.5.1 Corin.6.9.10.11. Heb.1.3.1 Ioh.4. 10. & similia permulta, quibus impium dogma euertitur.

REMPHAN idolum, vide IDOLORVM catalogus.

RENASCI, vide REGENERATIO. Renascimur per verbum Dei, 1 Petr.1.23. Renatus ex aqua & spiritu sancto, Ioan.3.5.

RENES accincti in agno paschali, Exodi 12. 11. (1 Pet. 1 13.)

RENOVATIO nostra Christus, Tit.3.5.

RENVNTIANDVM omnibus quæ possidemus, Luc.14.26.

REPREHENSIONES, necessariæ & vtiles, 1 Corint.4.21.2 Corinth.2.4. Ephes.5.v.11.13.2 Tim.3 16.& 4.2. Vide OBIVRGATIO.

REPROBATIO, est Actus diuini placiti, quo Deus ab æterno proposuit in se de vniuersitate creaturarum maiorem partem præterire, quo ad gratiæ & gloriæ suæ salutaris & supernaturalis communionem, & easdem integritate originis suæ non perstituras, secundùm iustitiam suam propter peccata ipsorum, prędamnare, ad illustrationem gloriæ suæ.

REPROBATIO: Reprobatio æterna est, Psal.58.3. Rom.9.v.11. 12.13-17.18.20.21.22. Reprobationis signum, Psal.36.v.4.5.2 Cor.4.3.4.1 Ioan.3 12.& 4.6.

REPROBI, vasa contumeliæ, interitui destinata, Roman. 9. vers.21.22.1 Thess.2.16. 2 Thess.2. vers. 11.12.2 Timoth. 2.v.16.20.1 Pet.2 8. Reprobi Deo exosi, Malach.1.3. à patre non plantati, Matth.15.13. corrigi nequeunt, Eccles.7. 14. Reproborum interitus, Apoc.20.15. Vide IMPII. De

reprobis, Matt.13.13. Marc.4.12.Luc. 8.10. Reprobum ſe non eſſe certò ſcit Paulus, 2 Cor.13.3.6.

REPTILIA Dei verbo creantur, Geneſ. 1.24. Reptilia immunda, Leuit. 11.v.41.42.43.&c.

REPVDIVM, (vide Libellus repudij,) Deut.24.1.Eſa.5.1.Ier. 3.3.Malac.2.16.Matt.5,30,& 19,7, Marc.10.4.Repudiatam à viro Sacerdotes ne accipiunto, Leuit.21.7.

REPVLERVNT Deum Iſraelitæ, Num.11, 20,1 Sam.10,19.

REQVIES vera in Chriſto quærenda, Matth. 11,29. requies piis apparata, 2 Theſſ.1.7. Hebr. 4.3, requies nulla inobedientibus, Deut.28,65, Quies eorum qui in Domino moriuntur Apoc.14.13.

REQVIEVIT Deus die ſeptimo, Geneſ.2,2.

RERVM temporalium & ſpiritualium diſcrimen, 2 Cor.4 18,

RES ipſa non parum afficit, Iudic. .9. 19. res propius expédenda, priuſquam damnetur, Ioſu.22, v.13 30, res proximi perdita reſtituenda, Deut.22.1.

RESIPISCENTIA, Vide POENITENTIA. Reſipiſcentes conſolandi, 2 Corint. 2, v.7.8. Reſipiſcentia donum Dei, Thren.5.21. Reſipiſcentia Iſraelis, Ierem. 3,22, &c. reſipiſcere omnes deſiderat Deus, 2 Pet.3.9.

RESPHA, concubina Saulis, 2 Sam. 21. 11. eius filij cruci affiguntur, v. 8, eius in illos materna charitas & affectus, v. 10. ingreditur ad eam Abner, 2 Sam.3.7.

RESPICERE, pro diligere & gratuito fauore complecti, Luc.1.48. Reſpicit Deus ſuper obedientes, Leu.26.9. vt reſpiciat ipſum Deus, orat Iſrael, Deut.26,15,

RESTITVTIO rei ablatæ: Exod. 22.3. Num.5.7, Luc.19,8, Ezech.33.19.1, Cor.6.11, Rei amiſſæ, Deut.22.1.

RESPONSIONES variæ duræ, Iudic. 8. 7. 2 Reg. 9. 22. 2. Par. 10. 13. ironicæ, Dan. 3 16.

Reſponſio præmeditanda: pro.18.13. & 15 28. Quomodo ſtulto ſit reſpondendũ: Pro.26 4.5. Reſponſio mollis vtilis: Pro.15.1.& 25.15. Exempla, Sedatur Eſau à fratre: Gen. 33.3 Ioſeph à fratribus: G. 50.16. Saul à Dauide. 1. Sam.24. 9. Dauid ab Abigail, 1 Sam.25.23. Ephraemitæ à Gedeone, Iudic.8.1. Reſponſio dura & temeraria exitialis: Pro.15.1. 28. Exempla: Caino, Ge.4.9. ait Deus, maledictus eſto. Nabal Dauidem ad cædem prouocauit, 1 Sam.25. Roboam populum ad defectionem, 1 Reg. 12.

RESPONDERE Hebraica praſi, is etiam dicitur, qui non eſt rogatus, Matth. 17, 4, & eſt idem quod ſermo-

nem in-

nem incipere aut ordiri, vt patet ex Marc.11.14.hoc ponitur pro sermonem inchoare, nec semper præsupponit interrogationem, Sic Matth.28.5. Luc.8.40. respondere dicitur Christus, cùm tacitas hominum cogitationes compellat.

[Respondet Deus. 2. Deus Pater. 3 Christus Deus, Filius Dei, Angelus Patris, Ecclesiæ sponsus, Deus in carne manifestans. 4. Respondet vox è cœlo. 5. Angelus bonus. 6. Angelus malus. 7. Homo.]

RESPVBLICA, iustis regnantibus floret, Prouerb.28 12.& 29 2. Reipublicæ destructionis vera effigies, Esa.3.v.1.2.&c.

RESVRRECTIO carnis, Est iterata & indiuidua animæ cum corpore copulatio, facta potente Dei virtute, vt morte victa, homines immortales facti, perpetuò viuant alij in gloria, alij in pœnis, Ioan.5.29.

RESVRRECTIO, pro ipsa redemtione, aut vita immortali, quæ resurrectionem sanctorum consequetur, phil.3. 10. Nam alioquin etiam infideles resurgent, sed in perpetuas pœnas, quę vocãtur mors æterna μετωνυμικῶς, pro iis, qui à mortis somno sunt excitari, Actor 26.23. non secus ac circumcisi Iudæi, appellantur Circumcisio, Tit.1. 10 Resurrectio, fidelium scopus, 2 Cor. 4.14. Resurrectio generalis prædicitur, Dan. 12. 2 certissima est, Iob.19 v. 25.26.27. Esaiæ.26 19 & 65.18.& 66.14. Ion.2.11. Soph.3.8. Luc.14.14. & 20 35. Rom.8.v.11 21.1. Cor. 15 12. per totum caput.2. Cor.4. v.10.11. Coloss.3.4. Gal.6.7.8. Philip.3.v. 11.21.& 4 3.2 Tim.2.11. Apoc.20 12. plura subijciũtur testimonia Resurrectionis *generalis*, Iob.19.25. Ezec.37.1 Dan.12 2. Esa.26.19. Mat.22.v.30.31. Ioan.5.28.& 6.40.& 11.24. A. 24.15 &26.v 6.8.1. Cor.15.12. Phil.3.v.11.21.1 Thes.4.14. *Specialis* qua singularia resurrectionis continentur, *exempla:* Raptus Henoch in cœlum, est certissimum & infallibile resurrectionis argumentum, Genes.5,24 Heb.11.5. Raptus Eliæ, 2 Reg.2. vers.9 11. Filius Sareptanæ viduæ, 1 Reg.17.22. Filius Sunamitidis, 2 Reg. 4.33. ad contactum ossium Elisæi resuscitatus, 13.21. ossa arida resuscitata. Ezech.37 1.&c. Filia Iairi, Matth 9.25. Marc.5.42. Filius viduæ in Naim, Luc.7.15 Lazarus, Ioan. 11. v.43.44. Christus, Matt.28.6. Marc.16.6. Luc.24.5. Ioan.20.v.8 12.13.& 21.14. Rom.1.4.& 4.v.24.25 & 6. 4. & 8.11. & 10.9. Corin. 6.14.& 15.v.4.20.2 Cor.4.14. & 5.15. Gal.1.1. Eph.1.20. Phi-

lipp.2.9. Coloss. 2.12.& 3.1.1 Thess.1.10. & 4.14.Hebr.1
10.1 Pet.1 20, Passionis Christi tempore resuscitati,Mat
27.v.52.53. Tabita Ioppensis à Petro excitata, Actor.9.4
Eutychus à Paulo excitatus, 20. 10. Vide ANIMARV
immortalitas.

Resurrectio piis ac impiis communis est, Matt.25.3
Act.24.15.Etsi autem resurrectio generalis est, & piis a
què impiis communis, tamen restringitur ad pios, Lu
20.36.quia sicut ij demùm dicuntur victuri,qui æter
illa felicitate perfruentur, ita ij verè cēsentur resurge
qui in vitam ętern ã resurgunt.¶ Nonnulli malè sani ho
mines,præter hunc Lucæ locum, negantes impiorũ re
surrectionē, abutuntur & illo Christi dicto, Luc. 20 3
vbi Deus dicitur esse non autem fore Deus mortuorũ.E
quo dicto consequi videtur(vt illi colligunt)aut iam i
los resurrexisse,aut hęc verba non pertinere ad corpo
resurrectionem, sed ad animi vitam. Sed respondet ib
dem Christus huic obiectioni, vt dicat Deo iam viuer
qui suo tempore sint resurrecturi. ¶ Ad hæc arripiũt e
tiam illud,Luc.21. 36. & Psal.1.5. vbi dicuntur impij no
consistere,aut,vt Græcus interpres, & eum sequuti ma
verterunt,non resurgere,hoc est, non apparere confide
ter & intrepide coram Iudice Christo.

De resurrectione duo primarij Christi Discipuli di
ceptant,Marci 9.10. Illa autem quæstio eo loci mota,n
est simpliciter accipienda, quasi de futura resurrection
dubitarent.Nam etsi erant admodum rudes, tamen no
ita erant. opinor, imperiti, vt hominis felicitate
huius vitæ spatio terminari putarent (alioqui pij om
nium hominum miserrimi essent, 1 Corinth. 15. 19.)se
quum nullam corporum resurrectionem, præter illa
vniuersalem, intelligerent, & de terrestri Messiæ regn
& Eliæ aduentu Pharisaicis opinionibus essent imbu
ti, non poterant capere, quod Christus dixerat de si
gulari illa & peculiari sua resurrectione, tertio die fu
tura. Quamobrem etiam, cùm Dominus iam esset i
cœlum conscensurus, non verentur ex eo quærere, a
illo tempore esset regnum Israelis restituturus, Acto
1.6.vt intelligamus, quàm necesse sit Christum corpo
re à nobis abesse, vt eum non in terra, sed in cœlo quæ
rere discamus. Resurrectio carnis creditu difficili
Actor.17. v. 18.32. resurrectio quando futura, Iob.14.1

RESVR

ESVRRECTIO Christi, Vide CHRISTVS. resurrectio Iudicij, Ioan. 5.29. resurrectio iustorum, Lucæ 14.14. resurrectio Christo tanquam fundamento nititur, 1 Corin. 15.21. Resurrectio vitę, pro ea resurrectione, quam perennis vita comitatur, quasi dicas, vitalis, Hebraismus, Ioan. 5.29.

Resurrectio duplex est. *Prior*, Apoc. 20. v. 5. 6. quæ animorum est, Rom. 6 v. 4. 5. 11. Coloss. 1. 12. in qua qui partem habuerint, secunda mors in eos potestatem non habebit, Apoc. 20. 76. *Posterior*, Apoc. 20 13. quæ carnis est, de qua supra. [Est & resurrectio quædam gratiæ, quando Deus suis benigne adęst, ne in lapsu pereant quotidiano, Prou 34. 16.]

SVRRECTIONIS filij, Luc. 20. 36. Vide FILII. de resurrectione erronea opinio, 2 Timot. 2. 18.

ESVSCITATORVM *exempla*: Vide RESVRRECTIO specialis: &, MIRACVLA.

ESVRGVNT in Christi morte corpora, Matth. 27. 52. resurrexit Christus, 28. 1. &c. propter iustificationem nostram, Rom. 4. 25. resurgere cum Christo, 6. 5. resurrexisse Christum testantur Apostoli, Act. 4. 33. resurrectio Christi à Dauide prædicta, Actor. 2. 25. resurrectionis Christi virtus Oseæ. 13. 14. in resurrectione Christi vita æterna, 1 Petr. 1. 3 4. de resurrectione Christi, 1 Corinth. 15. 12. &c. Resurrectio & vita Christus, Ioann. 11. 25. resurrectio mortuorum & carnis ad gloriam facta mutatio, Exodi 3. 6. 4. Esdr. 2. 16, & 14. 25. Iob, 14. 13. & 19. 26. & 21 30. Esaiæ 26. 19. & 66. 14. Ezech. 37. vers. 1. 9. Dan, 12. 12. Ion. 2. 11. Sophon. 3 8. Matth. 22. v. 23. 31. Luc. 20. 35. Ioan 5. v. 21. 28. & 6. 39. & 11. 24. Act. 24. 15. 1 Cor. 15. 1. &c. 2 Cor. 4. 14. & 5. 1. &c Col. 3. 4. Phil. 3. 21. & 4. 3. 1. Thes. 4. ver. 13 16, 2 Tim, 2. 11. Apoc. 20 12.

RETE (Vide Sagena) Iob. 18 8. Prou. 1. 17. & 29. 5. Mat. 4. 20. 1. 22. Iohan. 21. 6 11.

RETRIBVIT Deus iuxta iustitiam, 1 Sam. 26. 23. Prou. 13. 21. Esa 18. 21. & juxta iniustitiam, Deu. 32. 41. 43. Ps. 137. 8. Rom. 12. 19. Qui malum pro bono retribuunt: Ps. 35 12. Et contrà Mat. 5. 44.

Reu Phaleg filius, Gen. 11. 18. eius posteritas, v. 20. 21. (i. pascens)

REVELARE in aurem alicuius, pro indicare ei aliquid. 1 Sam. 20. 13. 2 Sam. 7. 27. 1 Sam. 9. 15. Mat. 11. 35.

REVELATIO Antichristi, pro aperto eius tyrannidis e-
xercitio, 2 Theſſ. 2.3.8. reuelatio ſecundi aduentus Chri-
à fidelibus expectatur, 1 Corinth. 1.7. reuelationes & vi-
ſiones, Ioſu. 5 13. 1 Reg. 17.9. 2 Machab. 3.24. & 5.2. & 10.
& 11.8. *Reuelationum Dei peculiarium exempla*, Vide A-
PARITIONVM Dei, &c. Reuelationum genera peculia-
ria olim duo fuerunt, Num. 12.6. V. Act. 2.17. & 2 Corin.
12.7.

REVERENTIA, eſt dignitatis ſuperioríſque poteſtatis agni-
tio & veneratio, quam & animo & corpore exhibere in-
feriores debent. Leuit. 19.3. V. Liberorum, & aliorum of-
ficium.

REVERENTIA erga alios præcipitur, Rom. 12.10. Phil. 2.
Pet. 5.5. Vide HONOS. *Reuerentiæ exempla*: Rex Iſrael
Reg. 6. v. 21.22. Diſcipuli, Marci 9.32. Elizabeth, Luc. 1
populus, 9.45. Actor. 5.13. Eccleſia Gentium, 20.37. & 2
Paulus, 26.25. V. HONOR.

REX: Rex qualis, & quorſum conſtituendus, Deut. 17.15. R
iuſtus, regni ſtabilimentum, Prou. 29.4. à Deo eſt, 1 Sa
12.13. 1 Reg. 10.9. honore afficiendus, Rom. 13.1. & c. 1 Pe
2.17. Legem legere debet, Deu. 17. v. 18.19. equos ſibi mul-
plicare non debet, v. 16. Rex ſeculorum immortali-
Tim. 1.17.

REGIS cor in manu Domini, Prou. 21.1. Regis ira pericul-
ſa, 16.14. & 19.12. *Regis iræ exempla*: Ioas, 2 Paral. 24.21. N
buchodonoſor, Dan 2. v. 5.12. Reges inaugurandi & con-
crandi formula, Vide PRECATIONVM formulæ: &, PRI-
CIPES inaugurandi.

Reges ac Principes religionis curam ſuſcipere debe-
Exempla: Dauid, 2 Sam. 6.2. & 72. Ioſaphat, 2 Par. 17.7.
19.3. Ezechias, 29.5. Ioſia, 34.8. (Vide MAGISTRAT-
& eorum officia.) Reges mortalis ſuæ conditionis co-
monefieri debent, Pſalm. 82.7. Reges ac Principes n
facilè cedunt. *Exempla*: Dauid 2 Sam. 19.29. 1 Paral. 21
Roboam, 2 Paral 10 8. Aſa, 16.10. Amaſias, 25.16. Ozias, 2
19. Ioſias, 35.22. Sedechias, 36. v. 12.13. Ioacim, Iere. 36.
Herodes, Mar. 6.17. Reges interdum clientum ſuoru-
metu indigna committunt. *Exempla*: Darius, Dan. 6.
Reges ob populi peccata mutantur, Prou. 28.2. Reges q
facere quídve fugere debeant, Deut. 17.19. 1 Sam. 8.1. &
Regum 2.2. &c. & 10.9. 2 Paral. 9.4. & 19.5. Iob. 34.30. P

10. & 101. &c. Prou.14.28.& 19.12.& 20.v.8.26. & 28.15.& 29.v.4.14.& 31.4.Sap.6.9.Ierem.22.2.3. (V. MAGISTRATVVM officia.)

[R]EGVM corda inſcrutabilia,Prou.25.3. Regum & bonorum Principum officia,1 Reg.2.3.Pſ.2.v.10.11.Prou.20.v.26 28. Eſa.49.23. Regum ſalus & victoria à Deo Pſ. 144. 10. Regum ac Principum vitia non ſunt diſſimulanda. *Exempla:* Elias,1 Reg.18.18.Eliſæus, 2 Reg.3.13. Ioannes Baptiſta, Matth. 14.v.3.4. (V. PRINCIPVM vitia non diſſimulanda: &, PROPHETAE.)

[R]EGIBVS quod debetur reddendum, Matth.22.21. Rom. 13.7.Regibus & Principibus Deorum nomen attribuitur, Pſ.82.6.Ioan.10.v.34.35. *Primo*,eò quòd iudicia Dei exerceant inter homines,2 Paral.19.6.hoc eſt ratione officij, bona & iuſta promouendo, mala puniendo & tollendo. Ideóque naturam Dei imitari debent, qui Magos & Ariolos,Leuit.20. 6.Deut.18.10.Blaſphemos,Leuit.24.v.16. 13.inducentes ad idolol.Deut.13.v.9.10.Parentibus honorem non deferentes, Leuit.20.9.illegitimi concubitus reos,v.11.12.13.14.&c.& alios inſigni facinore pollutos, vt ſunt Idololatræ,Exod.22.20.Deut.17.ver.5.6.7.& ſimiles, tolli è medio,& capitali ſupplicio affici iubet.*Secundo*,Dij dicuntur, quia notas aliquas ſui Spiritus Deus iis imprimit, id eſt, dona quædam penè diuina illis communicat,vt patet ex Num.11.17.1 Sam.16.v.13.14.Dauid etiam petit ſe Spiritu principali confirmari,Pſalm.51.14. Zorobabalis quoque Spiritum à Deo excitatum legimus, Hagg. 1. 14. Etſi autem non ſemper nec omnes Principes & Reges regenerat Spiritus, tamen aliqua etiam excellentia Spiritus Dei dona in Ethnicis reperiuntur, ſupra aliorum hominum ſortem, quamobrem Dij vocentur. Finem, in quem conſtituti ſunt Reges & Magiſtratus, exprimit Paulus,1 Tim. 2. 2.pro Regibus orandum,ibid.

[RE]X Deus,Pſ.5.3 & ſæpius in Pſalmis.Eſai.6.5.& 44.6. Ier. [1]0.verſ.7.10 Dan.4.34.Zach.14.9. Malal.1. 14.Matth. 5.35.1 [T]im.1.17.& 6.15.Apoc.15.3]

[Rex Eccleſiæ Chriſtus,1 Sam.2.10.Pſal.2.6 & 45.v.1.6. .. 15. 16. & 61. 7. & 96. 6.Eſai.6 5.& 32.1.& 33. verſ.17.22. [Ie]r.23.5.& 30.9.Ezech.37.v.22.24.Oſe 3.5.Zach.9 9.Matt. ..5.& 25.verſ.34.40. Apocal.17.14.& 19 16.Rex Iſraelis & [Iu]dæorum Chriſtus à piis fide agnitus,ab impiis per con-

temptum ita nominatus sæpe apud Euangelistas, Matt 2.& 27. 11.&c.Ioan.1.49.& 19.3.&c.Act.17.7.

Rex interitus, seu terrorum, i.mortis, Iob.18.14.

Rex filiorum superbiæ , i. ferarum , Leuiathan, Io 41.25.

Rex locustarum mysticarum, Apoc.9.11.Apollyon.

RHAMNI arboris parabola, Iudic.9.v.8.14.seu Oliuæ.

RHINOCEROS: eius natura describitur, Iob.39.v.12.13.

RHODE famula , Ecclesiæ clandestino conuentui inte est, Act. 12.13. RHODVS: insula in Lycio mari . Act 21.1.

RISVS, pro deliciis, Iac.4.9. risus impiorum maledictus, Lu 6.25. risus Saræ votiosus, Gen.18.13. Abrahæ, 17.17.

RIGAVIT Apollos, 1 Cor.3.6. Qui rigat nihil est. v.7.

RIMNON idolum, Vide IDOLORVM catalogus.

RIXAE damnantur, Vide DISCORDIA. opus carnis sunt, G. 5.20. de rixarum suscitatione, Pro.10.12.& 15 18.& 17.19. 18.6.& 23 29.& 26.17.& 29.22. de Rixantibus lex, Exod. 18.&c.V.Lites.

ROBOAM, filius Salomonis, rex Iuda & Israelis, 1 Reg.11.4 dura populo respondet, 12.13. Regno Israelis priuatu v.20.2 Paral.10.19. præcipit ei Deus, ne pugnet contra I rael, 11.2 vrbes munitas in Iuda ædificat, v.5. Legem D mini obliuiscitur, vt & Israel, 12.1. oppugnatur à Sesac re Ægypti, vers.2.9. meticulosus est, 13.7. moritur, 1 Reg. 31. regnat Abiam filius eius pro eo, 15.1. (Rehabeam. i. d latatio populi.)

ROBORATVR homo, sed non in fortitudine sua, 1 Sam.2. V.Iosue.1.6. Prou.12.3. Isa.35.3. Ier.9.23.

ROBVSTORVM *exempla*: Nemrod, Gen.10.9. Moabitæ, Iu dic.3.29. Samson, 14.v.5.6. Israelitæ & Beniamitæ , 20.4 Cis pater Saulis, 1 Sam.9.1. Dauid, 16.18.& 17.ver.34.35.3 37. Cusçai 2 Sam.16.18. Goliath, 1 Sam.17.v.4.5 &c. Abi 2 Sam.23 18.1 Paral.11.20. Ioiada & Bananias, 2 Sam.23. 20.22.1 Par.11.22. Filij Vlam, 1 Par.8.40.& 9.13. Iesbaan 11.11 Eleazar, v.12. Viri de Gadditis 12.8 Filij Mesclemi 26.9. Robusti Ierusalem, 2 Paral.17.v.13.14. Robusti Israel, 25 6. V.FORTES Dauidis.

ROMA, concubina Nachor, Gen.22.24. (i. sublimis)

ROMA, vrbs olim propemodum totius orbis domina. Ron 1.8. (i. robusta.)

ROMANVM ciuem se dic Paulus, Actor.16.37 & 22.25. Vide PAVLVS. Romam appellit, 28.16 Romanorum Christianorum laus, Rom.1.8. Romanos destructuros Ierusalem & Templum Domini prædicitur, Num. 24.24. Esa. 5.26. & 6.11. Dan.9.26. & 11.v.30.31. Luc.19.41. & 21.20. Ioann.11.48. Romani neminem indicta causa condemnabant, Actor.25.16. Romanos timebant Iudæi, Ioan.11.48. Paulus dicitur de Christo testaturus Rom. Act.23.11. & 28.30.

ROS in solitudine, qui & man, Exod.16.13. ros & pluuia non data est tribus annis tempore Achab, 1 Regum 17.1 Rori, imbri, niui, & pluuiæ comparatur Dei verbum, Esa. 55.10. Vide Deuteron.32.2. Ioseph rore benedicendus, 33. v.13.

ROTA, Orbis, Aëris media regio Psalm.77.19. Rota, aliquid admodum volubile, consistere nesciens, si vel tantillum impellatur, Psalm.83.14. Rota in corpore humano figuratè sumitur pro perpetua illa vaporum ex pectore & ventriculo sursum ascendentium, & ex cerebro in partes inferiores quasi cisternam descendentium rotatione, Eccle. 12.6. Rota natiuitatis, curriculum vitę nobis pręscriptum, Iacob.3.6.]

ROTARVM visio, Ezech.10.v.2.6.9.10.12.

RVBEN (id est, filius videntis afflictionem) Iacobi ex Lea filius, nascitur, Gen 29.32. ratio appellationis, ibid. patris cubile polluit, 35.22. & 49.4. dantur ob id primogenita eius filiis Iosepho. 1 Paralipom. 51. eius benedictio, Deuteronom.33.6. nititur fratrem suum Ioseph liberare, Genes.37.vers.21.22.29. Beniaminem vt in AEgyptum asportare liceat, contendit apud patrem, 42.27. Filiis Ruben primò requies datur, Numer.32.1. &c. Deuteron. 3.12. & 29.8. Iosue.1 vers.12. & 13.23. cæduntur, 2 Regum. 10.33 transferuntur ad terram Assyriorum, 15.39. 1 Paral.5. 6. secundùm prophetiam, Genesis 49.4. ædificat Altare, Iosu.22.10. dimicauerunt contra Agarenos, 1 Paral.5.19. annuente Deo precibus eorum. v.20.

RVBVS ardens, qui non consumebatur: Exo.3.2. Deut.33.16. Mar.12.26. Luc.20.37. Act.7.30.

RVINAM præcedit exaltatio, Prou.18.12. in ruinam reliquit Deus Iudæis Chananeos, Iudic.2.3. ruituros multos Iudæos prædicit Simeon, Luc.2 34. Qualis ruina contemtorum Legis: Deut.28.48.]

RVMOR falſus. *Exempla*: De Filiorum Dauidis ſtrage, 2 Sa.1 30. de corpore Chriſti ſurrepto, Matth. 28.13.&c. de Ioan ne non morituro, Ioan. 21.23.

RVTH Moabitis, nurus Noemi, Ruth 1 4. veram religione deſerere nō vult, v.16. ſpicas in angro Booz legit, 2.3. Boo grata & accepta eſt, v.13. ſex hordei modios ad ſocrum d fert, 3.16. Booz nubit, 4.13 11. Paral. 2.12. Matth. 1. 5. conc pit, & parit Obed, Ruth. 4.13.17. qui fuit pater Iſai, patr Dauidis, ibid. (i. irrigata.)

S.

ABA Regina inuiſit Salomonem, 1 Re 10.1. Matt. 12.42. (i. ebrietas.)

[Saba ſiue Sçeba regio Arabiæ Iob. 19. Pſ. 72 10. Eſai. 60.6. Sabæi populi A rabiæ, Iob. 1.15.

SABAOTH, epitheton Dei, [qui Deus xercituum appellatur Iere. 11.20.] Ro 9.29. Iac. 5.4. ſignificans idem quod Exercituum, quo ep theto ſumma Deo potentia attribuitur.

SABBATHVM à Deo benedicitur, Geneſ. 2.3. propter hom nem conſtitutum eſt, Mar. 2.27. Sabbathum perpetuu Eſa. 66 23. Heb. 4.9. Sabbathum terræ ſeptimo quoq anno, Exo. 23.11. Leuit. 25 4. Sabbathum alterum primu pro, feſti plurium dierum vltimo, Lucæ 6.1. Sabbathi o ſeruatio præcipitur, Exo. 16.29. & 20. v, 8.9. & 23.12. & 31 14.16. & 34.21. & 35.2. Leuit. 19. v. 3.30. & 23.3. & 26.2. De 5.12. Eſa. 56.2. & 58.13. Ierem. 17.21. Ezec. 20.20. (i. Quies vacatio.)

Cauſæ pręcipuę ſanctificationis Sabbathi ſunt quatu *Prima*, vt dies ille impendatur cultui diuino, quo die pr ſertim ſolebant agi conuentus publici, Lucæ 4 16 q conſuetudo agendi conuentus, in diem Dominicu tranſlata eſt, vt colligitur ex Actor. 20. 7. 1 Corinth. 16 Vide DIES Dominicus. *Secunda*, vt ne continuis labo bus te aut tuos fatiges, & conficias, Exod. 23.12. Deut. 5 *Tertia*, vt perpetuo recorderis operum Dei creatio Gen. 2. v. 1.2. Exod. 20. v. 10.11. *Vltima* cauſa eſt, perp tua memoria liberationis à ſeruitute Ægypti

Deut. 5

Deut. 5. 15. *Addi his* poteſt & liberalitas Dei in ſexto, & ceſſatio Man in ſeptimo die, quam cauſam attingit Moſes, Exod.16.29. Sabbathi obſeruatio, quod ad ſabbathi diem, & ritus legales, fuit ceremoniale: quod ad Dei cultum attinet, eſt legis moralis, immotæ, & in hac vita perpetuæ præceptum: & ſtetit ille ſabbathi dies à creatione mundi ad Domini reſurrectionem, propter cuius memoriam & alias nonnullas cauſas longè grauiſſimas in diem Dominicum transfertur, Apo.1.10. Vide DEVS Dominicus. *Sabbathi obſeruati exempla:* Iſraelitæ, Exod.16.30. Chriſtus ſtudiosè coluit ſabbathum, ita vt plerunque ſabbatho in ſynagogis doceret, & miraculis ſe patefaceret, Luc.4.v.16.17.&c. Paulus & Barnabas, Acto.13.v.14.15.42.& 16.13. Paulus & Silas, 20.7. *Sabbathi violationis, ſiue profanationis, eiúſque pœnæ exempla:* Homo colligens ligna, Numer.15.32.&c. Iſraelitæ, Nehem.13 15.&c. Ierem.17.27. Sabbathi Dominus Chriſtus, Marc.2.28. hoc eſt, in ſua poteſtate habet ſabbathum, vt poſſit pro ſuo imperio moderari. Sabbathum magnum vocabatur Iudæis, Ioann.19.31. cum in ſabbathum dies Paſchæ incideret: hoc eſt, valde ſolenne & celebre: concurrente videlicet duplici celebritate. Sabbathum profanare dicuntur Sacerdotes, Matth.12.5. non ipſorum, ſed Legis ſabbathi reſpectu, ſi abſque exceptione accipiatur, vt Phariſæi velle videbantur, qui nempe Chriſti opera à quotidianis quorumuis, neque Chriſtum à communi hominum ſorte diſcernebant. Sabbathi ſacrificia, Ezech.46.4.

[S]ABBATHA, non pro ſeptimo die, vt aliàs ſæpe, nec pro ſingulis hebdomadis diebus, quos vulgò Ferias vocant, ſed potius pro ipſis ſeptimanis, Leuit.25.8. & pro ſeptimana ipſa, Mat.28.1. per ſynecdochen.

[Sa]bbathiſmus, Heb.4.9 ſempiternus ſeu vita æt. Iſai.66.22.

[S]abbathizare Exo.16.30 Leui.25.2 & 26.34.]

[S]acculus, i. crumena, loculus, mantica, pera, Prou.7.20. Eſai.46.6. Luc.10.4.& 12.33. & 22. v.35.36.]

[SA]CCVS: eius in pœnitentiæ & humilitatis ſignum, vſus, Ioel.1.ver.8.13. *Saccis indutorum, lugentium, & pœnitentium exempla:* Iacob, Geneſ.37.34. Iſraelitæ, Exod.33.4. Dauid cum populo, 2 Sam.3.31. Syrij, 1 Reg.20.32. Achab, 21.27. Ezechias, 2 Reg.19.1. Eſà.37.1 Iob, Iob.16. verſi.15.16. Dauid, Pſalm.35.verſ.13.14.& 69.verſ.11.12. Iſraelitæ, Nehem.

ornamenta vestium & ordinatio, Exod. 28.1. &c. 29.1. & 39.1.& 40.12. Leuitici 8.vers.8.terra eorum fame grassante minimè vendita, Genes.47.22.victus vnde sumendus, Vide PRIMITIAE. Sacerdotum defunctorum viduæ Sacerdotum vxores esse possunt, Ezech.44.22. non autem vlla repudiata, ibid.

SACERDOTUM Leuiticorum & Christi discrimen, Heb.9.25. & 10.v.11.12.

SACERDOTIBUS dabantur decimæ & primitiæ, Nume. 5.versi.9.10.& 18.versi. 8.11. Deuteron.18.3 &c. vt liberi à solicitudine comparandi victum, possent vacare Legi Dei, 2 Paralip.31.vers.4.&c. Vide DECIMAE: &, PRIMITIAE. Necessaria vitæ sustentatio iis assignabatur, Exod. 29 26. Leuit.2.vers.3.10.& 5.13.& 6.vers.9.19.& 7.v 6 32.& 10.13.& 24 9. Numer.3.48.& 5.9.& 18. ver.8.11.28. Deuter. 18.1.1 Sam.2 28 2 Reg.12.16.1 Paral.6.54 2 Paralip.31. 4.2. Esdr.10.36. à Sacerdotibus Legem accipiat Rex, Deuter. 17. 18.

SACERDOTIUM Leuiticum abrogatũ, Hebr.7.v.11.12. Christianum, quo spirituales hostiæ offeruntur per Christum, Esa.66.21. Rom.15.16. 1 Pet.2.5.

[Sacerdotium Christi, Hebr.7.24. Christiani, 1 Petr. 2. 5.]

SACERDOS à nobis hoc ordine descriptus consideratur.

1. Sacerdos ante legem datam & Leuitici ministerij institutionem, Genes.14.18. Psalm. 110. 4. Hebr. 7. versicul. 1. 3.

2. Sacerdotes sub lege vsque ad plenam Christi sub Euangelio manifestationem. Inter eos, ex tribu Leuitica, summus sacerdos, deinde alij Sacerdotes: quorum ille, Christum, inferiores, Ecclesiæ Christianæ pastores, deinde Christianos sacerdotes Spirituales figurabant.

3 Sacerdos summus, & Ecclesiæ Pontifex æternus Iesus Christus: cuius typi fuerant summi sacerdotes ante legem & sub lege, ps.110.4. Zach.6.13. Hebr.5 6. & 7. v.3.11.15.17. 1.& 8.4.& 10.21.

4. Sacerdotes idolorum tum intra, tum extra Iudæam.

5. Sacerdotes qui victimas spirituales offerunt. Esai 1.6.& 66.21. Apo.1 6.& 5.10.& 20 6.1 Pet.2.5. Heb.13.5.

6. Sacerdotes, curatores rerum ad Ecclesiæ & politiæ conseruationem pertinentium, Gen.41.45.& 47.22. Exod. 2.16.& 3.1.& 18.1.]

1 Paralp.21 26. 2 Paralip. 7. 1. ſacrificia quomodo à Deo reſpuantur, Pſalm.40.7. & 50.verſi.8.9. Eſai.1.11. Ierem.7.21. Malach.2.12. Matth.9.13.& 12.7. Hebr.10. ver.5.6. ſacrificia carnalium ſubſannantur, Oſe.5.6. ſacrificia fidelium, Pſalm.51.18.19. Malach.3.16. Iudæorum polluta, Agg.2.13. ſacrificia quæ requirat Dominus, Mich.6. 6. ſacrificia veteris Legis reiicit Deus, Pſalm.50.8. Ierem.6.20. Malach.2.13. Sacrificia impiorum, Vide IMPIORVM ſacrificia. Sacrificia expiatoria non habuerunt vim purificandi, alioquin deſiiſſent offerri, Hebr.10.v. 1. 2. dicuntur tamen expiare, Leuit.16.30. non ipſorum ſymbolorum, ſed vnicæ illius futuræ Chriſti oblationis reſpectu, quæ per illa quotannis, atq. adeò ſingulis diebus per omnes ceremonias adumbrabatur. Sacrificia, ſeu, vt Græci vocant, θυσίας, qualia ſacrificia vocent Iudæi, Vide HOLOCAVTOMATA.

SACRIFICIORVM conuiuia cum gaudio celebrabantur, Vide OBLATIONES.

SACRIFICIORVM & oblationum vocabula metaphoricè à Paulo vſurpata, ſignificant ipſos fideles, Deo deuotos, & quicquid eſt in fidelibus, vel proficiſcitur à fidelibus, Deo gratum, & eorum fides ac bona opera, vt Roma.12.1.& 15.16. Phil.2.17. & 4.18. 1 Petri 2.5.

SACRIFICIVM vnicum expiatorium, ſeu propitiatorium, quod Ieſus Chriſtus Eccleſiæ ſummus & æternus Sacerdos ſemel in area crucis pro peccatorum noſtrorum ſatisfactione, & Electorum omnium redemptione Deo Patri obtulit.

Typos habuit ante
Legem & ſub Lege

Sacrificia omnia ab Adamo & poſteris in Eccleſia veteri vſque ad plenam Chriſti manifeſtationem ſub Euangelio, per fidem oblata, nempe holocauſta, ſacrificia pro peccato & reatu, apud Moſem in Leuitico & Numeris deſcripta.

Euchariſtica autem ſacrificia ſub lege tria fuerunt, nempe Mynha ſeu oblatio, Sacrificia pacifica, & laudis. Horum veritas, remotis ceremoniis legalibus, toti Eccleſiæ communis fuit, & erit ab initio vſque ad finem mundi: & ſub Euangelio ſacrificia ſpiritualia, nempe laudis, fidei, confeſſionis, charitatis, commendantur. Hæc autem in reali & expiatorio Chriſti ſacrificio ſacrifican-

tur,& Patri cælesti accepta sunt.]

SACRILEGIUM,est earum rerum furtum, quæ diuinæ vocantur: non quòd hisce Deus egeat,sed ex vsu & fine, ad quem destinatæ sunt,ad Dei videlicet cultum.Rom.2.22. Qui abominaris idola,sacrilegium admittis? Vide Ios.22.16. Ananias & vxor eius Saphira partem pretij Domino consecrati interuertentes, animam efflarunt: Act.5.1.&c. Ephesi scriba negat Paulum & socios eius esse sacrilegos, 19.v.36.&c. Vide.1.Reg.14.25.&c.

SADDUCAEI(secta inter Iudæos) ad Ioannem Baptistam veniunt,Mat.3.7.negant mortuorum resurrectionem,22.23. Mar.12.18.Luc.20.27. Act.4.2.& 23.8. veritatis hostes sunt, 5.17. Christum tentant, V. CHRISTUS tentatur à Sadducæis.(i. Iusti aut iustificati.)

SADDUCAEORUM exitialis doctrina,Mat.16.6.præcipua hæreseωn illorum capita,Act.23 8.

SADOC sacerdos,1 Rex.2.35.1 Paral.29.22.afflictum.Dauidem sequitur,2 Sam.15.24. (.i.iustus aut iustificatus.)

[Sadoci alij plures, 2 Regum 15 33.1 Paralipomen.12.28.2 Paralipom.27.1.Nehem.3.versic.4.24. & 13.13. Matth.1.14.]

SAGA,i.aulæa Tabernaculi, Exodi 26.7.& 36.12.

SAGENAE parabola,Matth.13.47.V.Recte.

[Sagena *Dei*,Ezech.12.13. & 17.20.& 32.3. *Hominis*, Abac.1.v.15.16.17.]

SAGITTAE *Dei*,Deut.32.v.23.42. 2 Sam.22.15.Iob.6.4. Psal.7.14 & 38.3.& 77.18.& 91.5.& 144.6. Ezec.5.16. Ionatæ sagittæ,indices iræ Saulis:1 Sam.20.20.

sagittæ *Christi*,regis Ecclesiæ,Psal.45.6.

sagitta salutis Domini, 2 Reg. 13.17.

Sagittæ hominis,pacis & belli tempore,frequenter occurrunt in script.]V.Funditor.

SAGITTARIORUM *exempla*:Ismael.Gen.21.20. Philisthæi sagittarij,1 Sam.31.3.1 Para.10.3.sagittarij vrbis Raba,2 Sam.11.v.23.24.Beniamitæ,2 Paral. 14.8. Nechao Regis sagittarij,35.23.Filij Cedar,Esa.21.17. Lydij.Ier.46.9.

SAL,vrbe Sichem destructa,dispersum ab Abimelech,Iudic.9.45.sal sacrificiis adhibitum,Leui.2.13.Ezech.43.24.Marci 9.49.sal terræ,Apostoli,Matth.5.13.Marc.9.50.

SALIS statua facta est vxor Loth,Genes.19.26.salis pactum,i.stabile,Numer.18.19.2 Par.13.5.vsus,Luc.14.35.sale conditus sit sermo, Coloss.4.6.sale condita victima,Marc.9.49.

con-

conditum sacrificium, Leuit.2.13.

ALAMIN vrbs Cypri, vbi Apostoli &c. Actor.13.5.

LATHI, nomen principis militum: 1 Par.12.20.

LATHIEL, Agg.1.v.1.12.14 & 2.v.3 24. Matth.1.2. Luc.3.27.] Filius Ieconæ regis, pater Zorobabel. (Sealthiel.i. postulatio mea Deus.)

LE filius Arphaxad nascitur, Gen.11.12. quot annos vixerit, v 14.15. (i. pax, vel reddens.)

LEM olim, vrbs regni & sacerdotij Melchisedech, quæ nunc est Ierusalem, Gen.14.18. V. IERVSALEM.

LMANA à Gedeone occiditur, Iudic.8.21.

LMANASSAR Rex Assyriorum, 2 Reg.17.3. obsidet Samariam, 17.5. capit eam, v.6. & transfert Israelem cum Osee Rege in Assyrios. ibid. secundò capit Samariam, 18.9.

ALMON maritus Rachab, pater Boos: Ruth. 4. v. 20. 21. Matt.1.4. Luc.3.31.

ALMONA, Num.33.41. Salmone, Act.27.7.]

ALOME, Marci 15.40. venit ad monumentum Christi, 16.1. [salomi, Num.34.27. salomith. 1 Par.3.19 & 23. v.9.18. & 2. Par.11.20.]

LOMON. V. SOLOMON.

LPHAAD quinque filiæ, Num.27.1. & 36.2. (Zelaphehad.i. vmbra timoris.)

LTATIO: saltationis fit mentio in scriptura sacra, Exo.15. 20. & 32.6. 1 sam.18.6. 2 sam.6.16. Eccles.3.4. Matth.11.17. & 14.6. Marci 6 22. Luc.7.32.

Ex quibus duo colligi possunt: *Prius*: Saltationum duo genera reperiri in Scriptura.

I. Aliæ enim sunt honestæ. *Exempla*: Maria submerso Pharaone, organis ludens & choreas agens cum aliis mulieribus, Exo.15.20. Dauid Ephod lineo cinctus totis viribus saltans coram Domino, 2 Sam.6.v.14.16. Mulieres occiso Goliatho pæana canentes Dauidi, & saltantes, 1 Sam. 18.7.

II. Aliæ verò turpes. *Exempla*: populus coram vitulo conflato ludens & saltans, Exod.32 6. Filia Harodiadis in natalitiis Herodis saltans, Matthæi.14 6 Marci 6.22. Ideóque damnantur: Quia non moechandum: Exod.20. Ab oī mali specie abstinendum: 1 Thess.5.22. Diligenda non sunt quæ sunt in mundo, vt cupiditas carnis, libido oculorum, fastus vitæ: 1 Ioh.2.16. Sermonis otiosi,

in die iudicij, ratio reddenda: Mat.12.36. Tempus redimẽdum: Eph.5.16 Vide raptum Dinæ, Gen.34.1. Et filiarum Israel: Iudicum, 21.23. *Posterius*: Choreas diuisas fuisse ofratione sexus: hoc est, aliæ fuerunt mulierum, aliæ virorum choreæ. Nam Dauid solus saltat, non cum matronis aut puellis. Sic Maria inter mulieres & cum mulieribus saltat. Mulieres item pæana Dauidi canentes. Huiusmodi choreę, aptè, decenter, honestè, piè, suo loco & tẽpore, sine aliorum damno & scandalo actæ, tolerari à piis possũt

[SALTVS sylua, 1 Sam. 14.v.25.26.& 22.5.2 Sam.17.8.Ose.2 12. Amos.3.4. Mich.7.14. Zach.11.2.]

[SALVATOR, Seruator. i. *Deus* Saluator, qui suos ex omnibus periculis clementer seruat, 1 Sam.10.19.&14.39.2 Sam 22.v.3.1 Par.16.35. Iob.13 16. Psal.25.5 &62.67. Esa.17.10.& 43.vers.3.11.& 45.15.& 63.8. Ierem.14.8. Dan.6.27. Ose.13.4 Mich.7.7. V. Redemptor.

2. Saluator, Seruator Ecclesiæ, cui redemptionem æternam acquisiuit, Messias patribus promissus, in plenitudine temporum exhibitus *Iesus Christus*, æternus æterni Patris Filius, conceptus de Spiritu S. natus ex Maria Virgine, Deus-homo, Esai.12.2.& 19.20.& 62.11. Zachar.9 9. Luc.2.11. Ioann. 4.42 Act.5 31. & 13.23. Ephes.5.23. Phil 3.20.1 Timot.1.1. & 2.3.& 4.10 2 Timot.1.10. Tit.1.v.3.4.& 2.v.10.13.& 3 v,4 6.2. Petr.1.1. & 2.20.& 3.v.2.18.1 Ioann.4 14. Iud.v.25.

3. Saluator, i. *Saulus* per Messiam Ecclesiæ parta: Esai 12.2.& 26.1.& 45 8.& 51.5.& 62.1.

4. Saluator, *homo* à Deo excitatus, qui alios à periculis liberet: Genes.41.47. Iudic.2.16.& 3.v.15.19.2. Reg.13 5. Nehem.9.27.

5. Saluatores vocantur *fideles serui* Iesu Christi, qui homines ad participationem gratiæ Dei per Euangelij prædicationem vocant & pertrahunt: Abd.vers.1.21 1 Tim.4.16.

6. Seruatores etiam, dicuntur quicunque pij in vocatione Ecclesiastica, politica, priuata variis modis, ne ruãt in æternum exitium conseruant, iuuant consiliis, exhortationibus, opibus, aliisque legitimis auxiliis. Vide Iudæ epistolam.v.23.& Iac.5.19.20.

SALVS pro auxilio, 2 Samuel. 10.11. Psalm. 60. 13. pro eo, qui seruandis electis destinatus est, 50.23. hoc est, pro Messia

Messia, vnico salutis organo, à Deo, non, vni duntaxat Iudæorum genti, sed toti mundo exhibito, Lucæ. 3.6. Sic accipiunt vulgò & Genes. 49. 18. pro doctrina Euangelij, Hebr. 2. 3. pro iustificatione quæ in hac vita contingit, Mat. 9.22. Luc. 19. 9 Ephes. 2.8. 2. Timoth. 1.9. Tit. 3.4. pro æterna illa gloria, quæ post hanc vitam donatur, Roman. 8.23. Hebr. 1.14. & 5.9. 1 Petr. 1. 9. quam Paulus gloriam appellat, Rom. 8.18. Salus à solo Deo, Psalm. 3.9. & 18 ver. 3.4, & 27.1 & 33.16. & 44. v. 4.5. & 73.25. Esa. 27.3 & 43. v. 3. 11. Ieremiæ 3.23. Oseæ. 13. 4. Iacob. 4. 12. (Vide DEVS) Salus in solo Christi nomine, per solam Christi gratiam confertur. Actor. 4 12. & 15.14. Neque tamen pugnant cum his, loci: Abd. 1.22. 1 Timoth. 4 16. Iacob. 5.20. Vbi Ministri Verbi dicuntur saluare, & seruare suos auditores, quatenus scilicet sunt administri salutis per doctrinam Euangelij. Sic etiam dicuntur peccata remittere. Ioannis. 20.23. tribuendo scilicet id instrumento, quod efficientis causæ est proprium. Non multum absimiliter dicuntur ij etiam recipere in æterna tabernacula, qui ex iniusto mammona amici facti sunt aliis, Lucæ. 16 9. nempe implorando illis benedictionem & misericordiam: quo etiam sensu dicuntur parentes prolongare (vt nonnulli interpretantur) vitam suorum filiorum, qui quidem morigeri erga ipsos fuerint, Exodi. 20.12, nimirum honorem sibi ex Dei mandato à liberis suis delatum approbantes, ac diuinam benedictionem longæuámque vitam illis implorantes.

Salus ex Dei gratia & misericordia, Eph. 2. v. 5.8. Tit. 2. 11. Heb. 7.25. & 8.8. & 10.14. in Christo perfecta. Vide CHRISTVS. Salus in Ecclesia, Esa. 46.13. Ioël. 2.32. Abd. vers. 17. salus ex Iudæis, Ioan. 4. 22. salus per Euangelium confertur, Rom. 1.16. 1 Cor. 15.2. Iac. 1. 11. in spe posita. Rom. 8.24. (vide significata salutis) Heb. 4.8. 1 Petr. 1.3. salus minimè negligenda, Hebr. 2 3. salus eadem nobis & Patribus communis. 1. Pet. 1.10. salus animarum, fidei finis, 1.9. salus piorum æterna, Esa. 45.17. Heb. 7.25. salus piorum quomodo promoueatur, Rom. 8.27.28.29 30. &c.

SALVTIS fidelium certitudo, 1 Thessal. 5. 9. Hebr. 12. 13. salutis cornu erigere quid sit, Vide CORNV salutis galea, Eph. 6. 17. salutis partes omnes in Christo continentur, Col. 1. v 13 14. salutis via, cognitio veritatis, 1. Timot. 2.4. 1 Cor. 1.30.31. V. Certos non esse.

SALVTEM nostram cum timore & tremore conficere iubemur, Philip.2.12. ex quo dicto salutem nostram ex operibus nostris pendere quis autumare posset: sed id quidem minimè verum est, quum ne Abraham quidem in se habeat, de quo glorietur apud Deum, Rom.4.2. Conficere tamen salutem dicitur, qui in iustitiæ stadio currit. Quamuis enim gratis in vno Christo per fidem apprehenso seruemur (vt suprà visum est) tamen per viam iustitiæ ad salutem contendere nos oportet: quum Filij Dei, eius Spiritu ducantur, per quem sunt iustificati, vt in bonis operibus ambulent, Roman.8.14. Coniungit autem Apostolus, Philip.2.12. timorem ac tremorem, sicut & 1 Cor.2.3. tanquam veræ modestiæ comites, non quidem illos quibus perterrefiat conscientia, aut dubitatio quędam animis piorum ingeratur, vt Pontificij sophistæ impiè docent, sed qui vanitati & arrogantiæ opponuntur.

SALVTARE in pace, 1 Sam.10.4. in sancto osculo, Roman, 16.16. 1 Corint.16.20. 2 Cor.13.12. 1 Pet.5.14. (Vide OSCVLVM) Salutare in via prohibetur Apostoli, Luc.10.4. qua locutione hyperbolica vtuntur Hebræi, cùm alicui præcipitur, vt celeriter & nulla prorsus interiecta mora aliquid obeat, vt 2. Reg. 4.29. alioquin comes & humanas salutationes inter Christiana quoque officia numerantur passim. Nonnulli per synecdochen interpretantur, vt sit species pro genere posita, salutatio, pro colloquio, aut collocutione, q.d. cum nemine colloquimini, quod sit vobis in moram. Sic & 2 Reg.4.29.

SALVTATIO Angeli ad Mariam, Luc. 1.28. Salutationis Apostolicæ & Christianæ formula, Mat.10.12.13. Lucæ.10.5 *Salutationis exempla:* Moyses & Iethro, Exod.18.7. Angelus salutat Gedeonem, Iudic.6. 12 Exploratores tribus Dan. Iudic.18.15. Saul Samuelem, 1. Sam.13.10. Dauidis iuuenes Nabal. 25 5. Dauid populum. 30. 21. Tohi Dauidem, 2 Samuel.8 10. populus Absalonem, 15.5. Apostoli familiam ad quam ingressuri erât, Matth.10.12. Lucæ 10.5 Christus discipulos, Mat.28.9. Lucę.24.36. populus Christũ, Marc.9 15. Angelus Mariam, Luc.1.28. Maria Elizabetham. v.40. Paulus Ecclesiam Cæsaræensem, Act.18.22. Paulus fratres, 21. v.7.18.19. Agrippa & Bernice Festum 25 13. Paulus Priscillam, Aquilã & reliquos fratres & sanctos, Rom.16. v.3. &c. Ecclesia Asiæ, &c. Corinthios, 1 Corinth. 16.19. &c.

16.19.&c. Corinthij se inuicem, 2 Cor.13.12. sancti Philippēses, Phil.4.21.&c. Aristarchus, Marcus, &c. Colossenses, Col.4.v.10. &c. Eubulus, &c. Timotheum 2 Tim.4.v.21. Pauli comites Titum, Tit.3.15. Epaphras, &c. Philemonem, Philem.v.23. Hebræi suos præpositos, Hebr.13.24. & Itali Hebræos, ibid. Ecclesia Babylone collecta sanctos 1 Pet.5.13. Amici Caij, Caium, 3 Ioan.v.15.

Salutandi superiores ritus: *Exempla*: Abraham, Gen.23.7 Ruth, Ruth.2.10. Abigail, 1 Sam.25.v.23.24. Miphiboseth, 2 Sam.9.6. Ioab.14.22. Absalom, vers.33. Bethsabee, 1 Reg.1.16. Filij prophetarum. 2 Reg.2.15. salutationes in foro amabant Pharisæi & Scribæ, Matth.23.7. Luc.20.46.

[SALVVS dicitur, qui à Deo immediatè vel mediatè ex variis periculis recipitur: Geneseos, 19 17. Iudic.6 36. 2 Sam.19 5. & 22. versic.4. 28. 2 Reg.16.6. & 19 19. Iob.5.15. Psalm.3.8. & 6.5. & 7. versic.2.3.11. & sæpissimè aliis sequentibus, Matth.14.30. & 27.42. Act.23.24. & 27 31. 1 Petr.3.20.

[*Saluus*, liberatus à peccatis, & vitæ æternæ in hac vita per fidem & spem, post hanc vitam re ipsa particeps: Matthæi, 1.21. Marc.16.16. Lucæ.8.12. Ioan.5.34. Actorum 2 v.21.47. & 4.12. & 11.14. & 14 9. & 16.30.31. Roman.5.v.9.10. & 8.23. & 9.27. & 10 v.9.13. & 11.v.14.26. 1 Cor.1.v.18.21. 2 Cor.2,15. 1 Thes.2.16. 2 Thess.2,10. 1 Tim.1.15. & 2.4. & 4.16. 2 Tim.4.18. Tit.3.4.]

SAMARIA, quæ postea metropolis fuit decem tribuum Israel, extruitur, 1 Regum 16. 24. obsidetur à Syris, 2 Reg 6 24. obsidetur ab Assyriis vsque in tertium annum, capitur, abducitur populus, & habitatur ab extraneis 17. 5.24. samaria quando capta ab Assyriis, v.6. &c. & 18. v.9. samaria nolebat recipere verbum Dei. Luc.9.53. recipit illud, Actor.8.5. (1 Custodia Domini).

SAMARIAE excidium prædicitur, Esa.7.9. & 9.7.8. Ezech.23. &c. Ose.14.1 Amos.3.12. Mich.1.6. samariæ idololatria, Ezech.23.v.4.5. iniquitas, Amos 3.9. Mich.1.3. samariæ mala. Ose.13.16. & 14.v.1.&c. samariæ mons emtus ab Amri rege Israel, 1 Reg.16,24.

SAMARITAE Deo & dæmonibus seruiunt, 2 Reg.17.25.&c.

SAMARITANAE historia, Ioannis 4.7.&c. Vide MVLIER samaritana. samaritanis Christū prædicat Philippus, Act.8.5.

SAMARITANVM blaſphemant Iudæi eſſe Chriſtum, Ioan 8.48. Samaritani multi credunt in Chriſtum, Ioan 4.ver 39.41. Act.8.v.12.14. Samaritani Chriſtum reiiciunt &qua re Luc.9.53. Samaritani parabola docens quis ſit proxi mus, Luc.10.29.&c.

SAMGAR Iudex Iſrael profligat Philiſthæos Iudic 3.31.

SAMOTHRACE, Inſula vicina Thraciæ, ſic dicta, quòd eam Samij & Thraces incoluerunt: Act.16.11.

[SAMMA, proprium nomen variorum, Gen.36.13.17.1 Par.1 43.& 7.37.1 Sam.16.9.1 Par.11.44. *Sammai*, 1 Par.2.44.& 4 17. *Sammoth*, 1 Par.11.27. *Sammua*, Num.13.5. *Samri*, 1 Par, 1 45.& 2 Par.29.13.]

SAMSAI ſcriba, Eſdr.4.v.8.6.17.23.

SAMSON naſcitur, cui benedicit Deus, Iudic.13.24. iuxta pro miſſionem Angeli v.3. leonem lacerat 14.6. vxorem Phi liſthæam ducit, v.7.8. problema conuiuis proponit, v.14 id vxori exponit, v. 17. accenſis vulpium caudis ſegete Philiſthæorum exurit, 15.4. eius ſocer & vxor comburun tur, v.6. maxilla aſini mille Philiſthæos occidit, v.15. port Gazæ in montem transfert, 16.3. à Dalila decipitur, v.19 Philiſtæis excæcatur, ver.21. cum principib. Philiſthiim reliqua multitudine moritur, ædificiorum ruina obruti v.30 (Simſou.i.ſol eorum.)

SAMVEL (.i. petitus à Deo) naſcitur, 1 Sam.1.20. Domino mi niſtrat 2.11 & 3.1. Deo & hominibus gratus eſt, 2.26. à De quater vocatur, 3.v.4.7.8.10. fidelis Dei propheta eſt, v.2 Deum pro populo orat, 7.9. Iſraelem in Maſpha iudica v.15. altare Deo extruit, v.17. filios iudices Iſraelis conſt tuit, 8.1. Saulem regem vngit, 10.1. innocens & integer e 12.3. Saulem luget, 15.35. Vnde deſiſtere iubetur. 16.1. Dau dem Regem vngit, 16.13. moritur, 25.1. (eius præſtanti Pſal.99.6.) eum excitari Saulus optat, 28.11. poſt morte prophetare dicitur, Eccleſ.46.21. quod prudenter diſc tiendum eſt, laudatur v.14.&c.

[Samuel, Amihudi F. Num.34.20. Iſſacharis nepos, 1 Pa 7.2.]

SANABALLAT, præfectus Samariæ, conatur impedi templi ædificationem, Nehem.2.10. (i. Rubus in abſco dito.)

SANATOR, curator Deus, Exod.15.26. *Sanatio*, Act.4.22. S nat

nati à peccatis, Esai.53.5.1 Petr.2.24. Vide Ægrotorum munus.

SANCTIFICARE, pro purgare, 2 Sam. 11. 4. pro consecrare, Leu.25.10. pro laudē & gloriā tribuere, 1 Pet.3.15. sanctificat seipsum patri Christus pro nobis & immolat, Ioan. 17.19. vt sanctificet Pater Apostolos, orat Christus, Ioan. 17.17. sanctificemus nos, 1 Ioan.3.3. sanctificare Dominum coram populo, Num.20.12.& 27. 14. sanctificare festum, Leu.25.10. sanctificari vult Deus, Leu.10.3. sanctificari, pro sanctum haberi & coli, Matth.6.9.

Sanctificare, verbum, paulò distinctiùs, descriptum, cum deriuatis.

1. Sanctificat Deus homines, dies, res, &c. Gen.2.3. Exo. 20.11.& 29.44.& 31.13.1 Reg 9.v.3.7. Ierem.1.5. Ezech.20. 12.& 36.23.1 Thess.5.23.

2. Sanctificat Deus Pater, Ioan.10.36.& 17.17.

3. Sanctificat Deus Filius, Ioan.17.19. Eph.5.26. Hebr.2. 11.& 3.12.

4. Sanctificat Spiritus Sanctus cuius virtute sanctificantur homines, & res, Ioan.17.19. Actor.20.32. Roman.15.16. 1 Cor.1.2.& 6.11.& 7.14.1 Tim.4.4.5.2 Tim.2.21. Heb.10. v.10.14.29. Apoc.22.11.

5. Sanctificat Deus.i.præparat, Ierem.12.3.& 22.7.& 51. v.27.28. Soph.1.7. Sanctificati, i. apparati, instructi, ad aliquid exequendum, Dei iudicis prouidentia, Esai. 13. 3. Verbum illud etiam, ferè eodem sensu idem est ac Indico, Proclamo, Ierem.6.4. Ioel.1.14.& 2.v.15. 16.& 3.9. Mich.3.5.

6. Sanctificatur Deus, Leuit.10.3. Num.20.v.12.13. Deut. 32.51. Esai.5.16. Ezech.20.41. Matth.6.9.

7. Sanctifico, Sanctificor, idem significat, ac Præparo me, vel præparo alios homines, dies aut res varias, ad rem sacram, ex Dei mandato, peragendam, Exod.13.2.& 16.23.& 19.ver. 10.14. 22. & 20. 8. & frequentissimè apud Mosem, & Prophetas: Matth.23.v.17.19. Actorum 21.24. Hebræor. 9. 13. vbi Sanctificari, sanctificati & homines, & res sanctificatæ dicuntur, id est, in sacros vsus comparati vel comparatæ. Porrò sanctificationes seu consecrationes legales typi fuerunt huius sanctificationis quæ ex Christo Ecclesiæ capite in membra corporis mystici virtute Sancti Spiritus quotidie defluunt.

8. Sanctificare,i.glorificare,Esai.8.13 1 Petr.3.15. Purificare ratione externa,Ioan.11.55.Act.21.24.Hebr.9 13. Itus purificare,1 Ioan.3 3.]

SANCTIFICATIO,electionis testimonium, 1 Pet.1.2.sanctificatio,altera Christi in nos beneficij pars, (vide CHRISTVS)sanctificatio nostra Christus,1 Cor.1 30.

SANCTIFICATI Christiani per Christum, 1 Corinth 6.11.

SANCTIFICATOR noster Deus, Leuit. 20. 8. Ezech 37.28.

SANCTIFICATA à quibus edi debeant, Leuit.22.10.11.1

[*Sanctificatio* externa, Legalis,Sanctificationis internæ typus,Exod.29.39.& 30 35.& 37.29.Leui .8.9 & 25.12. Num 6.v.12.21.

Sanctificatio interna, Iustificationis electorum Dei consequens & effectus,Rom. 6. v.19. 22. 32 Cor.7.1 Thess.4.v 3.4.7.2 Thess.2.13.1 Tim.2.15. 1 Petr. 1. 2. Sanctificationis Spiritus,Rom.1 4.Sanctificatio Ecclesiæ Christus, Esa.8 14. 1 Cor.1.30.

Sanctificatio,res sancta,Ezech.20.40. Robur Dei ,Psal 132 8.Sanctitas Dei,Ps.97.12 & 114.2.Esai. 63.18. Malac.2 11.Heb.12 10.Sanctuarium,i.tabernaculum,in quo Sancti Dei præsentia signum pij habuerunt,Ps.78.54.& 96 6.Esai.60.13.& 64 11.Ierem.17.12.& 51.51 Thren.2.7.Dan.8.1 Sanctuarium καταχρηστικῶς dictum,ab hominibus, suo arbitrio,non Dei iussu erectum, Amos.7.v.9.13.]

SANCTITAS vera quæ,1 Cor.7.34.2 Cor.7.1. sanctitas est electionis fructus,Eph.1.4.

SANCTITATI studendum Exod.22.31. Leuit.11.v.44.45.& 19 2.& 20.v.7.26 & 21.v.6.8.Deut.7 6.& 14 2.& 26.19. P 139 24.Esa.52.11 & 56 1.Matt.5 16.Luc.1.75. Rom 6.v 4,1 19.& 12.1 Eph.1 4.& 5.3.Phil.1.10.& 2.15. Coloss.1.22.& 3 12.1 Thess.3.13.& 4.3.& 5.23.Tit.1 9. Heb. 9. 14. Iacob.1 27.1 Petr.1.v.15.16.& 2.9.2 Pet.1.3.1 Ioan.3 3. Apoc. 22.11 V.Vitę sanctimonia.

SANCTVARIVM, Vide, TABERNACVLVM, aut Templum.

SANCTVM canibus non dandum,Matth.7.6.sanctum Domini,Exod.35.2.Leu.16.1.&c.Psalm.114.2.Matth. 7.6.Luc 1.37.

[*Sanctum*,sancta sanctorum,Sanctum Sanctorum, Adytum locus sanctissimus tabernaculi & templi Salomonis, ad quem

quem nulli patebat aditus, nisi summo Sacerdoti, idque semel quotannis, Hebr. 9. v. 3. 24. 25.

Sanctum sanctorum, sanctitas sanctissima, Exod. 29. 37. & 30. v. 10. 20. 36. *Sanctum, Sancta*, Sanctuarium, Exod. 39. 1. Leuitic. 10. 8. Psal. 77. 14. & 108. 8. & 134. 2. *Sanctum*, cælum, Psal. 20. 3. Isai. 57. 15. Hebr. 9. v. 8. 12. & 10. 19. Sanctum, res sancta, Leuitic. 10. 10. & 12. 4. Ezech. 44. 13. *Sancta Sanctorum*, res sanctissimæ, Numer. 4. 19. & 18. 9. *Sanctum*, sanctificatum, sacrum: *sancta*, santificata, sacra Exod. 40. 11. Leu. 19. 8. Matth. 7. 6. Sanctum, Sanctitas, Exod. 28. 36. & 39. 30.]

NCTVS est Deus, Esa. 6. 3. Apocal. 4. 8. sancti appellatio Christo tributa, 1 Ioan. 2. 20. qui sanctus peculiariter dicitur etiam, Luc. 1. 35. imò verò peculiariter sanctus sanctorum, id est, sanctus sanctissimus, Dan. 9. 24. sed & Deo hoc tribui potest, qui nos vngit in filio, vel etiam spiritui sancto, qui sanctus propriè dicitur ab effectu isto, Est enim Dei virtus essentialis, vt qui & ipse sit patri & filio ὁμοούσιος & æqualis per omnia, qua nos pater vngit & sanctificat in filio. Sanctus Dei populus, Israelitæ, Deut. 14. 21. sanctus panis, 1 Sam. 21. 4. sanctus pro suo delicto orat, Psal. 32. 6. Qui sanctus est, santificetur adhuc, Apoc. 22. 11.

NCTI & mundi esse debemus, Leuit. 11. 44. & 19. 2. & 20. v. 7. 26. & 21. 6. Num. 15. 40. Deut. 26. 19. Eph. 5. 26. 1 Thess. 4. 3. 1 Petr. 1. 16. sancti Deo collati, immundi, Iob. 15. 15. sancti quatenus imitandi, 1 Cor. 4. 16. Gal. 4. 12. Phil. 3. 17. Thess. 1. 6. 2. Thess. 3. 7. sancti, in charitate exercenda reliquis hominibus præferendi, Roman. 12. 13. Galat. 6. 10. Ephes. 1. 15. Hebr. 6. 10. sancti pro iis qui absolutè in Dei fœdere sunt, etiamsi vera, id est interiori sanctitate careant, Rom. 11. 16. 1 Cor. 7. 14. sancti mundum indicabunt, Matth. 19. 28. 1 Corint. 6. 2. Iudæ. v. 14. Vide IVDICARE. Sancti cum Christo in cœlis regnantes, Ioan. 12. 26. & 17. 24. 2 Corinth. 5. 8. Philip. 1. 23. Apocal. 3. 21. & 7. 9. & 14. 13. sancti faciunt miracula. Vide MIRACVLA.

CTORVM communio Vide Communio, 2 Cor. 8. 14. Sanctorum ministerio aliquando tribuitur, quod soli Deo præcipuè conuenit, Matth. 18. v. 16. 18. Ioan. 20. 23. Rom. 14. 1 Corinth. 6. v. 20. 21. 1. Tim. 4. 16. Iac. 5. 19. 20. Vide DEVS

CTIS in suis Deus laudatur, Psalm. 150. 1, pro sanctis

Christianis ſemper orandum,Eph.6.18.

SANCTOS vt nos faceret & mundos , miſit Deus Filium ſuum,Coloſſ.1.22.

¶ SANCTOS pro nobis orare,hiſce teſtimoniis probare c nantur pontificij,Ierem.15.1 Baruch 3.4.2.Mach.15.14.A pocal.5.8.& 8.3.propter eorum preces & merita , mult Deum nobis largiri,quamuis illi mortui ſint , Geneſ.2 v.5.24.Exod.32.v.13.14.1Reg.11. v.12.13.32.34.& 15. v.4.5 Reg.19.34.& 20.6.Eſai.37.35.Eccleſ.44.24. ¶ Nos po eoſdem inuocare & orare ſine iniuria Mediatoris , vt p nobis orent , ſicut & petimus ab aliis hominibus prec pro nobis fieri : vt Paulus , Rom.15.30.Coloſſ.4.3.Eph 6.19.1 Theſſ.5.25.2 Theſſ.3.1.Hebr.13.18. ¶ nec mirum e ſe,quod ſancti preces noſtras cognoſcant , quia ſunt ſic Angeli Dei,Matth.22.30.Luc 15.10. Sed Eſaias diuerſu quàm hi docet , qui Abrahamum neſcire nos,& Iacobu ignorare nos dicit, Eſa. 63. 16. ¶ Eos offerre Deo prec noſtras,Tob.12.12.Apocal 5.8.& 8.3,nec huic contrariu eſſe,quòd Deus ſolus eſt cordis inſpector,quia & homin cognouerunt ſecreta cordium.Deo eis reuelante , 2 R 5.26.& 6.12. Dan. 2.29. rectè eos à nobis laudari. Eccl 44.1.&c.Ioan 12.26.& in eorum memoriam Deum ora dum eſſe,Geneſ.32.9.& 48.16.Exo.32.13.Deut.9.27.1 R 18.36.1 Paral.29.18.2 Paral.5. 42. Tob.7.15.Eſther.13.15 14.18.Eſai.63.17.Dan.3.35. Sanctorum præpoſteris culto bus commodè obiici poteſt,Ioan.5.45. Item diabolum impios,cultum Deo debitum ſibi vendicare : Matth.4 (vt Darius,Dan.6.8.Haman , Eſther.3.2. ſapientes hu mundi,Rom.1.23.) Angelos bonos id abhorrere: Apo 19.10.& 22.9.Col.2.18. Itémque fideles (vt Petrus & hannes ſanato claudo Ieroſolymis : Act.3.12. Et Pet Cornelium ſe adorantem increpans: Act.10.25. Paulus Barnabas ſanato Lyſtris claudo ab omni ſacrilegio cauentes: Act. 14. 8. Iacob obiurgans vxorem quòd à non à Deo , prolem peteret. Geneſ.30.1. Vide 2. R 5.7.)

Quia Deus gloriam ſuam aliis tribui nõ vult: Eſa.4 Quicquid ſine fide fit,peccatum eſt: Rom.14.23. Eſi aut Deus ſolus Schadlai,ſibi , ſuiſque ſufficiens,omnipot vbique præſens : Pſ.139.7. Cuius oculis omnia pat Heb.4.13. Cordium ſcrutator: 1 Reg.8.39.

Homo verò ea tantum videt,quæ oculis eius obiici tur.1 S

tur.1.Sam.16.7. Defuncti ignorant quæ in terris geruntur:Eccle.9.5.vt Abraham & Israel:Esa.63.16. Psal.27.9.2 Reg 22.20. Vide Act. 13.36.quid de Dauide dicatur & Iob. 14.21.

Quia nefas est Christum θεάνθρωπον suo honore spoliare:Qui vnicus est Dei & hominum mediator: 1 Tim.2.5. Dilectus patri,Mat.3.17.Sacerdos in æternum: Psal.110.4. Ad dextram Dei Patris postulans pro nobis : Rom.8.34. Semen,in quo omnes nationes benedicuntur : Gen.12.3. Per quem solum ad Patrem itur Ioh. 14. 6. Ephe.2.17. Quem Apostoli suum etiam vnicum Aduocatum agnouerunt:1.Ioh.2.1. Qui probè nostras infirmitates nouit: Hebr. 4.15. Vbique præsens veris adoratoribus : Matth. 18.20. Qui cùm in æternum maneat, Hebr.7.24.perpetuum habet sacerdotium : Vnde prorsus seruare potest eos,qui per ipsum ad Deum accedunt, semper viuens vt pro eis interpellet.Quia non datum est aliud nomen hominibus,in quo oporteat nos saluos fieri , quàm nomen Iesu:Act.4. Qui sic nos compellat : Venite ad me omnes qui fatigati estis,&c.Matt.11.28.

Quid maledictio iis denuntiatur,qui secus fecerint.Ier. 17.5. Ierem. 2. 13. Matth. 10.33. Roman. 1. 23. &c. Galat. 5.20.

SANGVIS pro homine occiso,Iosu.20 5.pro cædis causa, Leuitic.20.9.Iosu.2 10.Iudic.9.24.2 Sam.1.16. 1 Reg.2 38.Ezech.18.13. & 33.4. Actor.18.6 : quibus in locis sanguinis appellatione cùm cædis , tum omne exitij genus intelligitur,cuius causa is esse dicitur Hebræis,cuius (vt ita loquar) capiti imponitur, id est, cui imputatur,quasi ipse suũ ipsius sanguinẽ fundat,& quasi ipse sibi mortem consciscat.vnde est illa acclamatio Iudæorũ, Mat.27.25.cuius sensus est,si quid peccabitur in eo occidendo , nos & posteritas nostra pœnas luamus. Eadem formula , species quædam obtestationis est,apud Lucam, Actor.18 6. quasi dicat Paulus, video vos in perniciem vestram ruere : ego igitur hîc Deum coram vobis testor,non me , sed vos vobis ipsis causam esse exitij:vt & Dauid loquitur,2 Samu.1. 16.pro cæde,1 Reg.2.5.2 Reg 9.7.Psalm.106.38.Esa.1 15.& 9.4.& 26.21. & 33.15. Ezech. 5.17. & 14 19. Ose.1.4.& 4.2. Mich.7.2.Abac.2.v.8.12.pro suppliciis capitalibus,Psalm. 51.16 pro impura nascentis hominis origine , Ioann. 1. 13. pro cognatione , Actor.17. 26. Præterea sanguinis & car-

nis appellatione, in scriptura sacra interdum intelligitur solum corpus, idque non nudum, sed cum infirmitate adiuncta, 1 Corinth. 15.50. vt apparet ex eo quod subiicitur de corruptione: interdum verò totus homo, corpore & anima constans, quatenus est corruptus peccato, Matth. 16.17. Galat. 1.16. sanguis omnis bruti anima est, Leuit. 17. ver. 11. 14. sanguis innoxius ex Hebræorum idiotismo dicitur, homo insons, Matth. 27. 4. sanguis innoxius ad Deum clamare dicitur, Genes. 4. 10. 4. Esdr. 15.8. Hebr. 12.4. Apocalyp. 6. 10. sanguis iustus cùm venire super caput aliquorum dicitur, nihil aliud est, quàm reos & obnoxios esse, vel in caput eorum redundare sanguinem iustum, Matth. 23.35. sanguis non comedendus ante Messiæ regnum Genes. 9.4. Leuit. 3.17. & 7.26. & 17. 10. & 19. 26. Deuteron. 12. versi. 16.23. & 15 23. 1 Sam. 14.32. eius vsu Christi aduentu concessus, propter fratrum infirmitatem ad tempus prohibetur, Actor. 15. v. 20. 29. & 21. 25. sanguis Achab à canibus lingitur, 1 Reg. 22.38. sanguis fœderis, Exod. 24 8. Hebr. 9. 20. sanguis & aqua, e Christi latere fluunt, Ioan. 19 34 sanguis Christi, Vide CHRISTVS. & Ioh. 5. 6.

SANGVINIS conspersio, Exod 24.6. & 29 20. Leuit. 1. versic. 5.11. & 3. v. 2. 8. 13. & 4, v. 6 16. & 7. 2, & 8. v. 19. 30. & 9. 18. & 16. v. 14 18. & 17. 6. 2. Par. 30. 16. Ezech. 43 20. Hebr. 9. ver. 13. 14. 19. 21. 22. sanguinis Christi conspersio, Heb. 9. 14. & 10. 19. & 12. 24. 1. Petr. 1. 2. sanguinis innocentis effusio, Deut. 19. v. 5. 11. & 27. 24. 2. Sam. 20, 9. 1 Reg. 21. 13. 2 Reg. 21. 16 & 24. 4. 2 Paralip. 24. 22. Prou. 6. 17. & 28. 17. Esai. 26. 21 Ierem. 7. 6. & 22. 3. Ezech. 22. 4. 4. Esdr. 1. 32. Matth. 23. 34. 35. Luc. 11. 50. Apocalyp. 6. 10. & 18. 24. clamat vindictam coram Deo Genes. 4. 10. 4. Esdr. 15. 8. Hebr. 12. 24. Apocalyp. 6. 10. sanguinis fluxus sistitur, Matth. 9. 20. Vide MIRACVLA.

SANGVINE Christi emti sumus, 1 Cor. 6. 20. & 7. 23. Act. 20. 28. 1 Petr 1. 18. 19. Apoc. 5. 9.

SAPH GIGAS occiditur, 2 Sam. 21. 18. (.i. peluis, crater.)

SAFHAN, templi scriba, 2 Reg. 12. 3. à Iosia ad Helciam pontificem mittitur, v. 4. legis librum, ab Helcia repertum, legit, v. 8.

[SAPIENS Deus. Vide DEVS. *Sapiens* Christus, Ierem. 23. Vide CHRISTVS. *Sapiens* homo, id est, prudens, Genes. 4. 33. Deut. 1. 13. *Sapiens*, falsò nominata sapientia præditus

Exod.

Exod.7.22.Esther 6.13 Esai.19 v.11 12.*Sapiens* doctor,Esd. 8.16 Industrius,Exod.35 10,Intelligens,Prou.17.2: Iustus, Prouerb.10.11:Peritus,1 Cor 3.10.Strenuus, Exod.18.21.2 Sam.23.8.

Sapientes, Apostoli, Matt.23 34.

Sapientia Æterna,Filius Dei,Prou.8.v.1.12.& 9. 1.Matt. 11.19.Luc.11.49.1 Cor 1 v 24 30.

Sapientia Dei,Iob 12 13.Psalm.104.24. & 147.5. Esai.40, 28 Ierem.10.12.Roman.11 33.1 Corinth.1.21.& 2.7. Ephes. 3. 10.

Sapientia, à Deo hominibus gratiosè collata, quæ circa vitæ præsentis vsum & æternæ felicitatis apprehensionem versatur.Cui opposita est falsò nominata Sapientia mundi, quæ humana etiam & sensualis nominatur; Deut.4.6.1 Reg.2.6.& 4.29.Iob.12.2,Psal.107.27.Prou 17. vers.6 24.Eccles.1.16.&c.Esai.10 13. & 47. 10. Ierem.8.9. Dan.1.4 &c.Matth. 12.42.Actor.7.10. Coloss.2.23. 1 Cor. 1.17.

Sapientia carnis,mundi,humana,sensualis, terrena: quo nomine propriè intelligitur acumen illud ingenij humani,Vanitati & corruptioni suæ relicti, diuinæque sapientiæ & voluntati superbè reluctantis,Esai.29 14.Ierem 49. 7.Ezec.28.v.4 5 &c.Rom.8.7.1 Cor.1.19 & 2.4.2 Cor.1.12. Iacob.3. 15.

Sapientia Christi,i.quæ in Christo vero homine eluxit, qua eius anima prædita est, Matth.13.54. Marc 6 2.Luc.2. v.40.52.*Sapientia* Christo glorificato tributa,Coloss.2.3.Apoc.5. 12.

Sapientia, membris & Christi ministris sub Euangelio gratis concessa,Luc.21.15 Act.6.v.3.10.1 Corin.2.6.& 12.8. Eph 1.v.8 17.Iacob,3.17. 2 Pet.3.15.Apoc.17.9.

Sapientia,peritia,Exo.cap.31.3.6. 1 Reg.7.14.]

[SA]PIENS pro astuto, 2 Sam. 14.2.sapientis & stulti collatio, Eccles.6.8.sapiens audit consilia & gaudet argui, Prou.13. [1]. & 25 12.sapiens vir artificiosus, Exo.28 3.& 35.10.sapien[t]es in bono,Rom 16.19:sui amantes,Prou.26.12.

[S]APIAMVS, sed non alta, Rom.11.25. quomodo sapiendum, [...]2.3 vt sapiant Iudæi,optat Deus,Deut.32.29.

[SA]PIENTIA vera quæ, Iob.28.28. Psalm. 107. 41. 111. 10. Prouerb.1 7.& 28.7. Ierem.9.23.1 Corinth.1.31.2. Corint. [1]0.11. Roman.16. 19. Ephes.5.15. Philipp.1.9.10. Coloss.1. [...]3.& 4.5.Hebr.8.11, Iac.1 5. & 3.17. sapientia vera, donum

Dei,1 Reg.3.v.9.12.& 4.29.2 Paral 9.23.Prouer.2.6. Dan. 2. v.20.21. Iac.1.5. ſapientia iuſtificata,& à quibus,Luc.7. 35.Vide IVSTIFICARE. ſapientia fortitudini præſtat, Eccleſ.9.v.16.17.18,ſapientia nulla contra Dominum, Prou. 21 30.ſapientia carnis damnatur,Rom.8.7. ſapientia fidelium. Vide FIDELIVM ſapientia. ſapientia mundi huius vana & mera ſtultitia,idóque fugienda, Iob.5.13 Prouerb. 3 7.Eſai.44.25.Ierem.4.22.Roma.1.22.& 11.25.& 12.v.3.16. 1 Cor.1.v.19.20.& 2.v.5.6.& 3.19.20 2 Corint 1.12.Iac.3.15. ſapientia mulierum,Vide MVLIERVM ſapientia. ſapientia ſermonis,pro eloquentia,1 Corint 1.17.ſapientia terrena, animalis & diabolica,Iac.3.15.

SAPIENTIAE veræ præſtantia,Prouerb.3.v.13. 14. & 8. 12. & 16.16 Iac.3.17.ſapientiæ contemptus,mors eſt,Prouerb.8. verſi.36.ſapientiæ diuinæ origo,proprietas, laus, & vtilitas.Deut.4.6. & 29. 9. Iob.28.20. & 32.7.Eccleſ.7.12.& 9. 13.Luc.21.15.Roman.11 33.1 Corin.1.17.& 2.6 & 3 19. Coloſſ.2.3.Iac.1. 5. & 3. 15. ſapientiæ initium timor Domini. Pſal.111.10. Prouerb. 1.7. ſapientiæ & ſtultitiæ diſcrimen, Eccleſ 2 13.

SAPPHIRA,mendacij mariti conſcia,Act.5.1.2.mendacium iterat,v.7.8.9.Ob id Petri voce obiurgata expirat, ver.10. (Syriace,i.formoſa.)

SARAI vxor Abraham,Geneſ.11.29.pulchra mulier eſt, 12.v. 11.14.nominatur Sara, 17.15. negat ſe riſiſſe, 18. 15. eripitur Abrahæ,20.2.quomodo Abrahæ ſoror ſit,v 12. ſterilis, fide concepit,Hebr.11.11.filium Iſaac lactat, Geneſ.21 7. fidelium mulierum mater eſt,1 Pet.3.6.Vixit 127.ann.& obiit,Gen.23.1.2.marito ſuo obediens,Dominum eum vocabat.1 Pet.3.6.(Sarah.i.domina,princeps.)

SARAIAS,princeps Prophetiæ,Ier.51.59.ſacerdos occiditur, 52.27.(.i. Canticum Domini.)

SARVIA filia Iſai,ſoror Dauidis,genuit Abiſai, Ioab, & Aſael,2 Sam 2.18,1 Paral.2.16.quos timet Dauid,2 Sam.3 39 & 16.10. &19.22.Tſeruja legitur.

SATANAS, Vide DIABOLVS ſatanæ nomen etiam hominibus accommodatur,qui Dei voluntati aduerſantur, vel obſtinata malitia, (vt Iudas,diabolus,Ioan.6,70.) vel in cogitantia quadam aut arrogantia,vt Petrus Matth.16.23 ſatanæ tradi,1 Cor.5.3.1 Tim.1.20. nihil aliud eſt, quàm fieri ſicut ethnicum & publicanum , Matt.18.17.id eſt, iure Chriſtianæ ciuitatis vſque ad reſipiſcentiam amittere,

ue ex

ue excommunicari, satanæ denique mancipari, qui extra Ecclesiam regnat. satanas, Deus huius seculi dicitur, 2 Corint. 4. 4. quia sese illi veluti Deo manciparunt homines huius seculi. A Deo impetrata facultate, percutit Iobum, Iob. 1. 12. est spiritus mendax in ore omnium Prophetarum Achab, 1 Regum 22. 22. Apostolos appetiuerat, &c. Luc 22. 31. in Iudam proditorem ingreditur, 22. 3. vt fulgur è cœlo cadit, Luc. 10. 18. in Angelum lucis transformatur, 2 Cor. 11. 14: Colaphis cædit Paulum, 12. 7: impedit Paulũ, 1 Thess. 2. 18 (satan. i. aduersarius, 1 Pet. 5. 8.)

SATIATI, ne obliuiscamur Dei, Deuter. 8. v. 10 11. 1 Corinth. 10. 30.

Satietas piorum, & impiorum dissimilis: Ps. 17. 14 15. & 107. 8. 9. satiatur terræ cultor Pro. 12. 11.

SATIETAS à Deo impiis negatur, Iob. 20. 7. Hos. 28. Mich. 6. 14. Agg. 1. 6. satietas vitanda. Prouerb. 25. 16. V. Mat. 5. 6. Luc. 1. 53.

¶SATISFACTIONES Papisticæ stabiliuntur, vt satisfactores isti putant, Col. 1. 24. (Vide PVRGATORIVM) euertuntur, Roman. 4. 5. & 14. 6. 2. Corinth. 5. v. 20. 21. Galat. 1. 4. Coloss. 1. 14. 1 Tim. 2. 6. 1 Ioan. 4. 10. (V. GRATIA: &, REDEMTOR: & PVRGATORIVM.)

SATVRAT Deus obedientes, Deut. 11. 15. saturati ne Dei obliuiscamur, Deu. 6. vers. 11. 12. saturatus Israel relinquit Deum, 32. 15. (saturis væ, & quare, Luc. 6. 25.) V. Ier. 5. 7.

SATTVARI, Phil. 4. 12. & inebriari, Gen. 43. 34. Esa. 55. 10. Iere. 31. 25. Hebræorum more non significat ingurgitare, sed tantum sumere, quantum satis est.

SAVL filius Cis, quærit asinas patris, 1 Sam. 9. 3. vngitur in regem, 10. 1. prophetat, 10, 10. & 19. 23 percutit Philistheos, 13. 4. offerens holocaustum peccat, v. 11. Domino altare extruit, 14. 35. reseruato Agag, in Deum peccat, 15. 8. regno expellitur, v. 23. à spiritu nequam exagitatur, 16 14. & 18. 10. Dauidem timet, ver. 12. eum occidi iubet, 19. 1, in Ionatham filium, Dauidis causa excandescit, 20 30. sacerdotes occisi iubet, 22. 18. in desertum Maon Dauidem persequitur, 23. 25. Pythonissam adit, 28 8 seipsum interficit, 31. 4. 1 Parali. 10. 4. cur à Deo occisus, v. 13. eius ossa à viris Iabes Galaad sepeliuntur, 1 Sam. 31. 13. à Dauide fletur, 2 Sam. 1. v. 12 17. filij eius in crucem aguntur, 2 Sam. 21. 9.

SAVL de Rehoboth, rex Edom. [Gen. 36. 37 31. Par. 1. v. 48. 49 [Nepos Caathi, 1 Parali. 6. 24. Nepos Iacobi ex Simeone,

Gen.46.10 Exo.6.15.Num 26.13.1 Par.4.24 Saulitæ, Num. 26.13]. postulatus, vocatus.
SAVLVS qui & Paulus, Act.7.58 & 9.1.&c. (Vide PAVLVS.)
[SCABELLVM pedum Dei, 1 Par.28.2 Psl.99.5. Esa.66.1.Thr.2.1 Matt.5.35 Act.7.49. Scabellum pedum Christi, Ecclesiæ regis, Psl.110.1 Matt.22.44. Act.2.35 Heb.1.13. & 10.13. Scabellum pedum hominis, 2 Para.9.18. Iacob.2.3.]
SCABIE percutiuntur inobedientes, Deut.28.27. [V.Leu.13.6 & 21.20. Exod.9.9.10.11. Ioh.2.7.]
SCALA visa Iacobo, Gen.28.12. V. Ioh.1.51.
SCANDALVM acceptum, est actio, qua alius inducitur ad peccandum, vel in ruinam, præter intentionem operantis & naturam ipsius actionis. Datum offendiculum est omne, quod opere vel dicto fit, præter Legem Dei, per quod alius vel ad male agendum inducitur, vel ab officio retardatur. Mat.16.23 Scandala pro reprobis. Mat.13.41.42.
SCANDALVM seu offendiculum proximo nec in vita, nec in doctrina ponendum. Leuit.4.3. Nume.31.16. 2 Sam.12.14.1 Esdr.8.22. Prou.28.10.2 Mach.6.24. Matth.17.27.& 18.6. Marc.9.43. Luc.17.1 Ioan.16.1 Rom.14.v.1.15.1 Cor.8,9.10.32.2. Cor.6.3.1 Thess.5.22.
SCANDALI ex Christo occasionem capere, valde noxium, Luc.7.23 *scandali Pharisaici siue accepti exempla*: Quidam scribæ, Matth 9.v.2.3. Pharisæi, v.10.11.& 15.12. Ioan.7, ver.45.52. Act.9.14: Iudæi, Marc.6.3 Ioan.5.v.17.18.& 6. versic.51.52.& 7.v.41.46 & 8.v.44.48.56.57.58.59. Act.11. ver.2.3. quidam Iudæi, Act.13 v.42.43.44.45 & 28.v.28.29: Nazareni, Matth.13.57. Marc.6.3. Pharisæi & Scribæ, Luc.15.2: quidam ex discipulis, Ioan.6.60. Concilium Ierosolymitanum, Actor.4. v.2.3.4.5. scandali dati exempla: Petrus, Matth.16.23. Gal.2.11 Zimri, Nôb.25.6. Dauid, 2 Sam.11.2.& 12.14. filij Heli, 1 Samu.2.24. *Scandali vitati Exempla*: Christus & Petrus, Matt.17.27. Paulus, Act.16.3 & 21. ver.24.26. quicunque scandalo esse nobis possunt, vitandi. Exod.34.12. Deuter.7.v.2.16.& 13.1.&c. Matth.5.20 & 16.22. Marc.9.42. Rom.16.17. V. Mat.5.29.30.
SCELERVM præteritorum memoria, Iosu.22.17.
SCENOPEGIAE solennitas, Ioan.7.2. scenopegiæ oblationes, Ezech.45.25. Erat dies festus, qui die 15. mensis septimi celebrabatur, ad memoriam conseruationis populi in tabernaculis deserti commemorantis, & gratiarum actionem pro terra promissa ipsis tradita, & pro annuis frugi-

bus collectis:Deut.16. (Σκηνοπηγία. i. tabernaculorum structura.)

[S]CENOFACTORIAM artem exercet Paulus, Actor.18.3.

[S]CEPTRVM, metonymicè dominatio, Gen.49.10.Ier.51.19. Abac.3.14, Zach.10.11.]

[S]CEVA Iudæus, Actor.19.14. Cuius filij exorcistæ à satana venerati sunt: ibid.&c.

[S]HADDAI (.i.qui à seipso sufficiens sit) dicitur Deus, 17.1.& 35.11.

[S]HIBBOLETH (.i.est, fluxus fluminis) vt accipitur Iudic.12. 6.Psal.69 3 & Esa.27.12. Sibboleth verò, est vox corrupta è blæsa Ephraimitarum pronuntiatione, nihil per se significans, ex cuius vocis pronuntiatione deprehenduntur & cæduntur Ephraimitæ, Iosu.12.6.

[SC]HISMATA cauenda, 1 Cor.10.& 33.& 11.18.& 12.v.25. Heb. 10.25. schismaticus arguitur, Prouer.6.12. Est autem Schisma, cùm qui in doctrina alioqui consentiunt, tamen sese ab aliis seiungunt: 1 Cor.1.12.13.V. Secta Ioh.7.43.

[S]CHOLA: Scholarum & Academiarum institutarum *exempla*: in veteri testamento. I. Samuel Heli discipulus, Samuel apud Heli sacerdotem versabatur, 1 Sam.3.1. II. grex Prophetarum, 10.5, & 19.20. III. puer Elisęi, 2 Reg.9.1. Ex quibus patet, in veteri etiam testamento fuisse locum quendam publicum & personas, à quibus iuuentus in vera fide & pietate informaretur. In nouo testamento: IV. duodecim Apostoli, Luc. 6.13. Christus enim, vnicus generis humani saluator & Doctor, non abrogauit scholas alias vsitatas, in quibus iuuentus rudimenta artium didicit, sed Theologicam scholam ipse tamen penes se habuit, distinctam ab auditoribus, quibus aliàs sinceram Dei doctrinam tradebat: peculiariter enim vocabat duodecim, quos & Apostolos, propter officium quod gesturi erant, nominabat, Luc.6.13. aliàs etiam passim discipuli dicantur. Eos verò non habebat in vno loco, sicut nec ipse in vno loco commorabatur, nam per totam Iudæam innotescere debebat: sed quocunque iter faciebat, secum ducebat, ita vt neglectis suis vocationibus prioribus, Christo tantùm adhærere cogerentur. V. septuaginta discipuli, Luc.10.1. Præter duodecim Apostolos, etiam septuaginta eligebat Christus discipulos, qui in sua schola enutriri, & donis miraculorum ornati & instructi, ablegabantur, Luc. 10. 1. vt

passim in IudæaEuangelium Christi prædicarent.

VI. discipuli Ioannis, Ioann. 1. 28. Ioannes Baptist quoque habuit scholam, in qua præ aliis quosdam disci pulos habuit, quos in vera doctrina instituit. Patet i ex Ioan. 1. 28. vbi duobus discipulis, quorum vnus era Andreas, frater Simonis Petri, Ioannes concionatur d Christo: Ecce agnus Dei: idem testatur historia, quò duo Ioannis discipuli sint ad Christum missi, quæsitun an Iesus esset Messias Matth. 11. 2. VII. Schola Ie rosolymitana, vers. 15. Scholam aliquam fuisse Ierosoly mis, in qua iuuentus in studiis præsertim sacrarum lite rarum informabatur, vel inde colligi promtum est, quò Pharisæi etiam suos habuerint discipulos, Matth. 22 vers. 15. 16. IIX. Paulus Gamalielis discipulus, Acto 22. 3. vbi commemorat ipsemet Paulus, se ad pedes Ga malielis Legis doctoris diligenter in patria lege institu tum esse. IX. Synagoga Libertinorum, Actor. 6, 9 vbi fit mentio eorum qui fuerunt ex synagoga Libert norum, & Cyrenensium, & Alexandrinorum, & Cil cum, & Asianorum, disputantium cum Stephano. Vnd apparet, diuersa scholarum genera fuisse Ierosolymi X. Schola Atheniensium, Actor. 17. 18. Gentes etiar suas habuisse Academias, in quibus artes & Philoso phiam tradiderunt, præter profanorum authorum mo nimenta, constat etiam ex Actor. 17. 18. vbi Athenien sium Philosophorum cum Paulo disputantium fit mer tio. XI. Schola Corinthiaca Actor. 18. 8. &c. Et Ty rannus quidam Ephesi scholam habuisse dicitur, A ctor. 19. 8. 9. XII. Domesticæ scholæ: Paulus, Rom. 16 & 1 Corint. 16. 19. meminit congregationis quæ fit in do mo Aquilæ & Priscillæ, & Coloss. 4. 15. quæ fit in dom Nymphæ. XIII. Timotheus Pauli discipulus, 2 Ti moth. 3. v. 10. 14. Scholas Ecclesiasticas singulos Aposto los, vbicunque locorum egerint, aperuisse, non tantú eo videntur, quòd passim in synagogis docuerunt, Ac 13. v. 14. 15. 42. sed etiam quòd suos semper habuerunt di scipulos, quos in sacris literis instituerunt, & ad ministe rium præpararunt. Paulus enim se Timotheum docuiss testatur, 2 Timoth. 2. 2. & 3. v. 14. XIV. Schola Ale xandrina. Alexandriæ ab antiquo fuisse scholam, testatu Eusebius lib. 5. cap. 9. Forte cùm Marcus ibi Ecclesian colligit, philosophis & Iudæis ad Christianismum con uer-

uersis, schola illa Ethnica seu Philosophica in Christianam est commutata.

SCIENTIA, pro doctrinæ diuinæ cognitione, 2 Cor. 11. 16. pro vsu & peritia, 8. 7. scientia vera quæ, 1 Cor. 2. 2. Col. 2. v. 2. 3 1 Timot. 6. 20. 1 Ioan. 5. 20. scientia à Deo, 1 Sam. 2. 3. Dan. 1. 17. scientia inflat, 1 Cor. 8. 1. scientiam labor comitatur, Eccles. 1. 18. scientia particularis in piis requiritur, Ioan. 11. 22. 2 Corint. 5. 1. 1. Ioan. 2. v. 3. 18. & 5. 19. scientia veritatis, 2 Tim. 3 7.

SCIENTIAM ita distinguimus.

1. *Scientia* Dei, 1 Sam. 2. 3. Psal. 73. 11. & 139. 6, Rom. 11. 33

2. *Scientia* de Deo, id est, Cognitio quam homines de Deo Deiq; voluntate, ex eius beneplacito obtinent. Prou. 2. 5 Esai. 11. 1. 9. Ose. 4. 1. & 6. 6, 2 Cor. 10 5. Col. 1. 10.

3. *Scientia*, Christi, id est, Cognitio omnium mysteriorum Dei, in Christo absolutissima, Colos. 2. 3. V. Isa. 11. 2.

4. *Scientia* de Christo, i. Cognitio salutaris quam electi Dei de Christo seruatore suo per Spiritum S. obtinent, Esai. 53. 11.

5. *Scientia* Sanctorum, Prou. 9 10. & 30. 3.

6. *Scientia* hominis, i. Cognitio illa rerum, quæ tum ad rectum vitæ præsentis vsum, tum ad salutem æternam pertinent, hominibus à Deo concessa: Genes. 2. v. 9. 17. & 44 15. Exod. 31 3 & 35. 31. Iob 36. v. 3 4. 26. Psa. 94. 10 Prou. 1. v. 4. 22. Esai. 11. 2 Ierem. 3 15. Dan. 5. 11. & 12. 4. Ose. 4. 6. Malach. 2. 7. Luc. 1. 77. Roman. 10 2. & 15. 4. Ephes. 3 19. Phil. 1. 9. & 3. 8. 2. Tim. 3. 7. 2 Pet. 1. v. 5. 6.

7. *Scientia*, falsò sic nominata, Esai. 44. 25. Ierem. 16. 14. 1 Tim. 6. 20.]

SCINTILLAM suam vocat, filium suum vnicum vidua, 2 Sam. 14. 7.

SCORTATIO damnatur Exod. 20. 14. Deut. 23. v. 17. 18. Pro. 5. 5. & 6. ver. 24. 25. & 7. 5. & 9. ver. 13. 19. & 31. 3. Matth. 5 v. 27. 28. Act. 15. 20. Rom. 1 v. 28. 29. & 13. 13. 1 Cor. 6 v. 15. 16. 18. & 10. 8. 2 Corinth. 12. 21. Galat 5. 19. Ephes. 5. 3. Coloss. 3. 5. 1. Thess. 4. v. 3. 4. 5. Hebr. 13. 4 Iac 2. 11. Apoc 2. 14. non solum in opere externo, sed & in affectu, Exod. 20 17. Matth. 5. 28. scortatio spiritualis, Vide IDOLOLATRIA.

SCORTATIONIS variæ species, Matth. 5. 28. scortationis mala: *Primo*, iram Dei prouocat, Deut. 22. 21. Prouerb. 23. 27. Eccles. 19. 3. Ierem. 5. 7. Ose. 4. 14. 1 Corint. 6. v. 9. 13. 15. Coloss. 3. 5. Hebr. 13. 4. *Secundo*, corpus euertat & faculta-

tes absumit, Iob.31.12. Prou.23.27.& 29.3.& 31.3. Eccles.9.
6. *Tertio*, infamiam adfert, Eccles. 9.10. & 41.21. scortatio-
nis etiam occasiones vitandæ, Eccles. 9. v. 4.12.& 42.11.
Scortationis *pœna*, Deut.22.21. Ierem. 29 23. Ezech.23.
11.1 Corinth. 5.9.& 6.ver. 9.10. & 10.8. Ephes.5.5. Apoc.
21.8. *Scortationis punitæ exempla*: Sodomitæ, Gene.19.24.
Sichemitæ, 34.25. Israëlitæ, Numer.25.1 &c. Israelita quidā
v.6. Beniamitæ, Iudic.20.44. Filij Heli, Ophni & Phinees
1.Sam.2.v.22. 25. & 4.17. Israelitæ. Ierem. 5.v.7.8.9. scor-
tatores impuri, Apoc.21.8. Vide ADVLTERIVM. Scorta-
tionis & furti collatio, Prou.6.v.30.32.&c.

SCRIBA quidam Christum sequi instituit, Matth. 8. 19.
Scriba tumultum sedat, Act.19.35 Scribæ nomen, publici
muneris, Pharisæi autem, sectæ nomen est, vt apparet e
Acto.23.9. Scriba, in genere pro doctore, Matt.13.52. com-
paratur prudenti patrifamilias, ibid. Scribæ aduersu
Christum murmurant, Luc.5.30. & 15.2. & discipulos
Matth.15.2. Marc.7.v.1.2. signum petunt, Matt.12.38. Scri-
bæ, quo sensu dicantur à Christo intelligentes, Vide
PHARISAEI.

Scribarum genera tria reperiuntur in scriptura sacra.
Vnum eorum, qui regibus apparebant, quodcunque tan-
dem eorū munus fuerit, 2 Sam.8.17. & 9.3.& 20. 25.2 Reg.
12.10.& 22.3. *Alterum* eorum, qui priuatorum contra-
ctus & instrumenta videntur descripsisse, quos notarios
vocamus, cui rei operam solitos fuisse nauare Cinæos,
nullam alioquin hæreditatem cum tribubus sortitos, li-
quere potest ex 1 Paral.2 55. Eiusmodi etiam cotractuum
quis fuerit mos colligi potest ex Ierem. 32.11. quò vide-
tur allusisse Propheta, Psalm. 45 2. *Tertiò*, denique scribæ
dicti sunt, iuris diuini, periti inter cæteros (quo nomine
laudatur Esdras, cap.7. & 11.) quorum munus fuit, tum in
synagogis, tum in templo legem docere (qua de causa
νομικοὶ appellati sunt) vt constare potest ex Mat.7.29.& 17.
10.& 23.13. Marc.12 28 Luc.7.30.& 11.46.1.Corint.1.20. Ex
horum prgterea numero selecti erant nonnulli, qui scri-
bæ populi vocabantur, quorum fit mentio. Matth. 2.4.
Scribas ex eo sic dictos fuisse, quòd legi scribendæ & in-
terpretandæ vacarent, quasi sacrarum tabularum custo-
des, constare potest ex Ierem.8.8. Scribarum mores no-
tantur, Matth.23.v.3.4. Marc.12.v 38.39.40.

IBIT Deus legem ac mandata, Exod. 24.12. scribatur
b um Dei in ostiis. Deut.6 9.& 11 20.
ibit Iesus Christus Deus homo, Ioann. 8. v.6.8. Apo-
al.3,12.

Scribit homo, vel Dei iussu & instinctu quæ ad insti-
utionem & salutem Ecclesiæ pertinent, vel quæ alius
omo uber, vel quæ mens & voluntas ei dictat, Scripta
utem à Dei Spiritu profecta, ea sunt, quæ in libris Ca-
onicis veteris & Noui Testamenti leguntur, à Dei ser-
is consignata, & toti Ecclesiæ fideliter tradita. De his
ccurrunt sexcenta testimonia.]

IPTORES profani, quatenus vtiles, Act.17.28. citantur,
Corinth.15.33 Tit 1.12.

IPTVRA sacra ἀντονομαστικῶς pro scripturis sacris Pro-
heticis & Apostolicis, Io n.20.9. pro lege, Galat.3.22.
ripturà sacra vnde sit, & quis eius vsus, Exod.17.14.& 3.
4.27. Deut.4.1 & 17. 8.& 31.9 Iosu 1.8. Ierem 36.v.2.10.
45.1. Daniel.10 21 Matthæi 4.4. & 22 29. Lucæ.4.4 &
29. Ioan.5.39. & 10.34 35.& 20.30. Actor.15 21.& 17.11.
om.1 2.& 4 2 . & 15.4 1. Corinth.9 9 & 10 11.& 15.3.2.
moth.3.15.2 Petr.1.20. & 3.12. Apoc.1 19. scriptura sacra
tore Deo tradita, Exod 20. 1. & 34.1. data Angelorum
inisterio, Actor.7.53. Galat.3.19 Hebr.2 2. per Spiritum
nctum data, Actor. 2. 4. 2. Petr. 1. 21. scriptura sacra,
mnia ad salutem cognitu necessaria continet, Lucę 16.
Ioannis.20 31. Ephes.2.20 2 Timoth.3.v.15 17. Scriptu-
sacra, satanæ & hominum tentationibus opponenda,
atthæi 4.v.4 7. 10. & 5.18.& 9.13. & 12.v.3.5.7. & 15.4.&
4.& 21. 13 Lucæ 9 46. Matthæi 21 42.& 22. v.31.32.&
35. Marci 7 10. & 10.5.7. & 12.10. Lucæ 4.4. & 10 26.&
v.17.42. & 21.33. Ioan.10.v 34.35. Actor. 2.25. & 8 30.&
15.& 17.11 &.18 v.24.28. (V. Verbum Dei).

PTVRAE abusus, Lucæ. 4. 10. scripturæ certitudo, Vide
ei verbi certitudo. scripturę cognitio à Christo, Lucæ
vers. 45.46. scripturę corruptores puniendi, 2 Petr.3.
scripturæ expositio, plebi quàm necessaria, Prouerb.
8. scripturæ finis præcipuus, Roman.15.4 scripturæ i-
oratio, errorum causa, Matt.22.29 Marc.12.24 5. scriptu-
lectio piis necessaria est, Ioan.5 39. Rom.15.4 1. Thes.5.
1. Tim.4 13. Heb.5 14.2. Petr.1.19. & 3.v.16. Col. 3.16.
ut.17.18. Ps.1.2. Deut.6 6. *Exempla*: Moses, Exod.31.18.

Israelitæ, Nehemiæ 9.3. Daniel, Dan.9. 2. Ionathas & seniores Iudæorum, 1 Macha.12.9. Christus, Lucæ 4.v.16. qui scripturæ sacræ autoritate confudit Satanam, Matt. v.4.7.10. Pharisæos 12.v.1.2.3. &c. & seriò eius lectionem commendat, Ioan.5.39. Eunuchus Candaces reginæ, A 8.28. Berœenses, 17.v.10.11. Apollos, 18.v.24.25. Timothe 1 Tim.4.13.2 Tim.3.v.14.15.16.

Scripturæ præstatio seu adimpletio, necessaria, Matt. 18.& 24.34.& 26.v.54 56. Luc.21.22.& 22,37.& 24.v.44. Ioan.10.35.& 12.ver.16.38. & 13.18.& 15.25.& 17.12.& 19. 24.28.36 37. Actor.1.16.& 3 18. & 13.27. scripturarum c lationi ipsam quoque plebem olim interfuisse, & script ras vernaculo sermone explicari solitas fuisse apud I dæos, non obscurè colligitur ex Luc. 4. 22. vt quiuis mnia intelligere, quiuis etiam rogare & respondere p set, ritè tamen & certo ordine constituto, vt liquet ex ctor.13.15. Quem morem cùm Satan iam cœpisset Pa tempore deprauare, restituit eum pro viribus Apostol 1 Cor.14.16.&c.

[*Scriptura* Dei, immediatè, Exod.32.16. Ezech.13.9. M diatè, sed medio planè miraculoso, Dan.5.v.7.8.15.8 Mediatè per sanctos Dei homines, ductu Spirit S. in libris Canonicis V. & N. T. consignata, q Scriptura & Scriptura κατ' ἐξοχὴν dicitur, & nu.pl Scripturæ.

Scriptura veritatis, decretum Dei de rebus futur Dan.10.21. Scriptura hominis, & de homine, seu ad h minem propriè pertinens, 2 Paralip.36.22. Esd.1.1.& 2. Neh.7.64.]

¶ SCRIPTVRAM sacram obscuram & intellectu difficil esse cauillantur Pontificij ex 2 Pet.3.16. nec omnia scrip mandata esse ab Apostolis, Ioan.20 30.& 21.25. 1 Cor. 34.2 Thess.2.15 2 Ioan.v.12.3 Ioan.v.13.14. Idque ideò f ciunt, vt suis commentis autoritatem concilient. Cont quos vide suprà: scriptura sacra omnia ad salutem, &

¶ Præterea, nec scripturam, nec legem, esse iudicem, sacerdotem, contendunt ex Deut.17.18. Ezech.44.24. M lach.2.7. V. SACERDOS.

[SCRVPVLVS, Offensio, 1 Sam.25.31.]

[SCRVTATOR cordium Deus, Rom. 8. 26. (Vi DEVS.)

[Scr

utator Cordium Iesus Christus, Apoc. 2.23.
S *Scrutator* cordium Spiritus S. 1 Cor. 2.10.
S *Scrutator* homo, qui vel externa & temporalia, vel spiritualia & cœlestia meditatur Ge. 31. v. 32. 34. 37. 1 Reg. 20. 6. Ps. 119. v. 2, 34. 69. 115, 129. Thren. 3. 40. Ioan. 5. 39. Act. 17. 11. 1 Petr. 1. v. 10. 11.]

LPTILE, V. IDOLVM. Sculptile qui facit maledictus, Deu. 27. 15. Et totius populus dicet, Amen.

RRILITAS (vitanda, Ephes. 5. 4.) Est risus iocíque aliis mouendi intempestiuum & immoderatum studium & affectatio.

TVM auxilij Deus, Deut. 33. 29. 2 Sam. 22. 3. scutum fidei, Eph. 6. 16. scuta aurea Salomonis iussu facta, 1 Reg. 10. 16. & 14. v. 26. 27.

, & Oreb duo principes Madianitarum interficiuntur, Iudi. 7. 25.

A, Bochri filius, coniurationis princeps, 2 Sam. 20. 1. cum eo in Dauidem omnis Israel conspirat vers. 2. obsidetur, ver. 13. 15. eius caput amputatum Ioabo traditur, v. 22.

IA vxor Ochosiæ, mater Ioas regis Israel 2 Reg. 11. 1.

RETA mirum in modum patefiunt, Eccles. 10. 20. V. ARCANVM: & MYSTERIVM.

TA Christianorum, Act. 28. 22. secta Nazaræorum, pro Christianismi professione, Actor. 24. 5. sectæ. i. in religione factiones, damnantur. 1 Cor. 1. v. 10. 13. Galat. 5. 20. sectæ exitiosæ prædictæ, 2 Pet. 2. 1. sectæ iam olim ab Apostolorum tempore exortæ, 1 Cor. 1. 12. & 3. 4. & 11. 18. Heb. 10. 25. 1 Ioan. 2. 18. 19.

VLVM, seculum Græcis αἰών, Hebræis עולם, *Primo*, interdum idem declarat, quod à condito mundo, Actor. 3. 21. *Secundo*, interdum ab æterno, seu tempus perpetuum & æternum, Genes. 9. 12. Psal. 89. 3. *Tertio*, interdum non perpetuum, sed longum temporis spatium significat, aut multum, Exod. 21. 6. Deut. 15. 17. vbi significat idem quod vsque ad annum Iubilæum, vt patet ex Leuit. 25. v. 39. 40. Ic Ierem. 2. 20. V. ÆTERNVM. *Quarto*, interdum tempus vitæ alicuius, Ps. 89. 2. & 119. 52. capitur etiam seculi vox pro deprauatissima illa hominum vita & miserrima conditione extra Christum, 2 Cor. 4. 4. qua significatione sæpe solet mundi & tenebrarum nomen vsurpari. Pro ho-

minibus etiam non renatis capitur, Rom.12.2. ad dom
seculi, Eccles.12.7.1. ad sepulchrum; quod est domus
quo habitat in seculum.

SECVLA V. MVNDVS.

[SECVLI varias acceptiones ita distinguimus.

1. Tempus elapsum & præteritum significat.

2. Futurum, ad multos annos, sed finitum & determi-natum.

3. Perpetuum, nunquam finiendum, æternum.

4. Continuum, sed incrementa sua habens.

5. Seculum Mundus nominatur, Matth.13.v.19.&c 28.20.1 Cor.2.8.

6. Mundus, & res omnes visibiles & inuisibiles crea Heb.1.2.& 11.3.

7. Vita præsens, Eccl.9.6 Matth.12.32. Marc.4.19.1 C 3.18.1 Tim.6.17.2 Tim.4.10. Tit.2.12.

8. Vitæ nostræ ratio P .90 8.

9. Corruptio cordis & morum, ad quam sese comp nunt & accommodant homines præsenti vitæ addicti futuræ contemptores.

10. Seculum futurum, vel venturum, regnum cælest locus supra omnes cœlos electis Dei paratus. Marc.10. Luc.18.30. Heb.6.5.]

SECVRITAS laudibilis ea est, quæ recumbit in Dei prom sionibus: eo quòd statuit pia conscientia Deum nunqua sibi defuturum, & inuicta persuasione facta satanæ & pe cato audacter & intrepide insultat: nihilo tamen mi suæ infirmitatis memor cum timore & humiliter sese Deum reiicit, séque illi studiosè & solicitè commend Ps.91.1.c. Heb.13.5. Rom.8.31.c. 1 Cor.10.12. Phil.2.12.13 M 6.9.1 Pet.5.4.c.

Vituperanda est, quæ ex socordia oritur, dum hoẽs i flati donis præsentibus, perinde ac si extra teli iactum e sent, nihil curant, sed acquiescunt in sua conditione: q fit vt omnibus satanæ incursionibus sint expositi. Er hæc curas remittit vbi non oportet, quando, & qua tum non oportet. 1 Corinth.10 12. Luc.17.26 c. Pro. 28. Ierem. 5. 12. 1 Thess. 5. 3. Remedium, 1 Pet.5.8. Eph 11.c.

SECVRITAS nimia cauenda, Prou.28.14. securitas Satanæ ditum patefacit, Matth.12.44. Ezech.16.49. vbi securitas
ociu

ocium videntur allegorice designari, quorum illa aditum Satanæ patefacit, istud autem eum etiam ad se vltrò allicit. Securitas vera ex Legis obedientia, Exod.34.24.2 Para. 20.20. securitas mentis optima, Prou.15.15. securitas quibus promissa, Leuit.25.18.& 26.6. securitas piorum, Vide Pii.[Securitas falsa, 1 Thess.5 3]¶Securitatem perfectam de peccatorum remissione, aut salute consequenda, non haberi in hac vita, probare conantur Pontificij ex Eccles. 9.v.1.2.& aliis nonnullis locis. (V. Certi. & Remissio peccat.)

Securis Esai.10.15. Securis Dei, vindicta in hypocritas, Matth.3 10.]Enatans:2 Reg 6 5.V.Deut.19.5.Isa.10.15.

Sedecias, qui & Matthanias, seu Matthathias, Rex Iuda constituitur, 2 Reg.24 17. Babylonis Regi rebellat, ver.20. Ierosolymam obsessam deserit, 25.4. Ieremiæ 39.4. fugiens à Chaldæis capitur, v.5.2 Reg.25.5. Babylonem non erat visurus, licet ibi moriturus, Ezech.12.13. oculis effossis illuc perductus est, 2 Reg.25.7. eius calamitas & mors prædicuntur, Ierem.21.7.& 24.8.& 34.v.3.4 Ezech.12.13 & 17.16. & 21.25. eius filij occiduntur, 2 Reg.25.7. Ierem. 39 6.

Sedecias Pseudopropheta, 1 Reg.22.11.2 Paral.18.10. eius in Michæam violentia, 1 Reg.22.24.

Sedecias alter Pseudopropheta, Ierem.29.21. comburitur, 22. (Zidekiah, i. iustitia Domini.)

Sedere, Hebræis idem significat nonnunquam quod habitare, commorari, versari, Mat.4.16. Actor.18.11. (quod verbum postea veteres Episcopi suum fecerũt, vnde est phrasis, Sedisse aliquem tot aut tot annos: hoc est præfuisse Ecclesiæ, & rexisse eam) sicut contrà, surgere idem declarat, quòd proficisci, Marc.10.1. capitur & pro consilium capere, Luc.14.28.

Sedere ad dextram Patris in cœlis, Ephes.1.20. significat consortem esse imperij illius summi: cuius etiam respectu Dei maiestatem dicimus esse in cœlis, non quòd illic sit inclusa, sed quòd illic potissimùm emineat. Quanquam quòd ad humanitatem Christi attinet, certum sit eam in cœlis esse, non in terra, quòd alioquin imaginaria sit ipsius ascensio, & imaginarium corpus. Sessione itaque ad dextram Patris, Heb.1.13 significatur imperij in omnes res creatas attributa homini etiã Christo potestas: nempe quia qui idem homo est, etiam Deus est, Patre a-

lioquin gloriam suam alteri non daturo. Neque ha[l] sessio essentialia naturæ humanæ idiomata tollit, quibu[s] sublatis natura humana non glorificaretur, sed abol[e]retur.

Deinde illud quoque obseruandum est, sessionem qu[i]dem hanc vnius esse Christi propriam, quatenus emin[et] super omnia creata, & caput etiam est Ecclesiæ suæ: se[d] tamen admitti membra pro suo modulo ad huius æter[n]gloriæ consortium. Nam & cum Christo regnaturi d[i]cuntur, Apoc.3.21. & Angelos iudicaturi, 1 Cor.6.v.2.3. Christo in cœlis assessores futuri, Matth.19.28. V.Sessi[o].

Sedes, V. Sessio.

SEDITIO, est inter eiusdem imperij & potestatis multitu[]dinem & subditos, contra legitimum & patefactum ma[]gistratus iussum & mandatum, orta discordia, spectans a[d] arma.

SEDITIO: Seditiones vitandæ sunt, 2 Cor.12.20. *Seditio[] exempla*: Core, Dathan & Abiron, Numer.16.vers.12.[] Israelitæ, v.41.42. & 20.3. Ephraimitæ, Iud.12.1.&c. Abs[a]lom, 2 Sam.15.v.10.11. Semei.16.v.5.&c. Seba filius Boch[ri] 20.v.12. Adad Idumæus, 1. Reg, 11.14. Rason.v.23. Ier[o]boam, v.26. Zimbri.16.v.9,16 Barrabes, Marc.15.7. Lu[c.] 23.v.18.19 Theudas, Actor.5.v.35.36. Iudas Galilæus, v.[] quidam Iudæi, 15. v.1.2. Demetrius cum suis, 19.vers.[] &c. Vide REBELLIO.

Seditionis crimen Prophetis, & Apostolis aliísque p[] hominibus publico docendi munere fungentibus, sæ[pe] falsò ab impiis est obiectum. *Exempla*: Achab Elia[e,] Reg.18.v.17.18. Consiliarij Artaxerxis Iudæis, 1 Esdræ.4.[] 12.13. Artaxerxes Ierusalem, v.18.19. Aman. Iudæis, Es[t.] 3.8.& 9.24. Amasias Prophetæ, Amos 7,10. Iudæi Ch[ri]sto: Christus enim duorum atrocissimorum crim[i]nũ reus peragitur, Blasphemię, Mat.6.5.26.64. Luc.22.[] 70.71. & seditionis, 23.2. cum tamen omni culpa vacar[et] adeò vt non vereretur omnium conscientias prouoca[re] Ioan.8.46. & cùm videret turbam ipsum correpturam [&] in Regẽ creaturam, secesserit, Ioann.6.15. Pontifices & [Iu]dæi Apostolis, Actor.4.18.& 5.28. Tertullus, 24.5. *Seditio[nis] punitæ exempla*: Core, Dathan, & Abiron, cum 250.vi[ris] Num.16.31.&c. Absalom, 2 Sam.18.9. &c. Seba Bochri [fi]lius. 2 Sam.20.21. Semei, 1 Reg.2.v.41.&c. Zimbri, 16.18.[]

dechi[]

dechias, 2 Reg.24.20.& 25.v.6.7. Theudas cum suis, Act.5. 36. Iudas Galilæus cum suis. v.37.

Sublato seditionis autore, seditio aufertur, *exempla:* Absalom, 2 Samuel.18.16. Seba, 20.22. Vide CONIVRATIO.

DITIOSI puniuntur, Numer.16.31. Vide MVRMVRATORES.

DVCTOR quis dicendus. 2 Ioan.v.7. Iudæ v. 12. &c. Ioh.7.12. Alij dicebant, Vir bonus est, scilicet Christus: Alij autem dicebant, Non: sed turbam seducit. Si seducere decipere est, nec Christus seductor, nec Apostoli eius, nec quisquam seductor debet esse Christianus. Si autem seducere aliunde aliquem ad aliud persuadendo deducere est: quærendum est vnde, & quò. Si à mala ad bonum, bonus seductor est, si à bono ad malum, malus seductor est. August. in Tract.29. in Iohan.

DVCTORES in peius proficiunt, 2 Tim.3.13. seductores cauendi, Mat.7.15.& 24.4.23. Marc.13.5. Act.20.28. &c. Rom. 16.17. 2 Cor.11.3. Philipp.3. 2. 2 Pet.3.17. 1 Ioan.2.26.& 3.7. 2 Ioan.v.7.10. Iudæ, v. 4. à seductoribus decepti puniuntur, Ose.4.9. Mat.15,14. Luc 6.39.

DVLITAS, est virtus, suam cuiq; functionem in vita attribuens, & diligenter, constanter ac fideliter, propter Deum & communem salutem, faciens labores suæ functionis proprios ac necessarios.

DVLITAS commendatur, Prou.22.29. *Sedulitatis exempla:* Iudæorum reducum aduersarij, 1 Esdr.4.23. Iudæi reduces, Nehem.4.23. Ioseph & Maria, Mat. 2.14. Iudas proditor, 26.47. Principes sacerdotum & seniores populi, 27.1. Mulieres piæ, Maria Magdalena, & aliæ Mariæ, Luc.24.1. duo Discipuli euntes Emaus, v.32.33. Christus, Lucæ 4.v. 42.43. Ioan.8.2. Pharisæi, 7, v.30.31.32. Maria Magdalena, 20.1. Petrus & alter Discipulus, v. 33. credentes, Actor.2. 44. sacerdotes & Magistratus, 4.1.&c. Apostoli, 5.21. Iudæi, 9.v.23.24. Petrus, 10.9. Paulus, 15.ver.35.36.40.41. & 20.16, &c. sedulitas patrisfamiliâs, Prou.20.13.& matrisfamiliâs, Pro.31.10. &c.

GOR, seu Tsohar, quæ & Bela ciuitas est, Genes.14.2. Lothi precibus è communi Sodomæ & Gomorrhæ incendio liberatur, 19.v.20.21.22.23. (ipsa vox significat idem quod parua aut exigua, quo significato alluditur ad Loth verba, 19.20.)

SEHON Rex Amorrhæorum, Num.21.21.commeatum Israelitis denegat, belloque eos lacessit, ver.23. Deut.2.30. vincitur, Num.21.24. Deut.2.33. (.i. Eradicatio.)

SEIR mons Idumææ: illic habitauit Esau, Genes. 36. 8. Iosu 24.4 eius desolatio prædicitur, Ezech.35.3. (Hispidus, pilosus.)

SELA filius Iudæ tertius, Gen.38.5. (.i. dissoluens.)

SELLA, altera vxor Lamech, Gen.4.19. Tubal-Cain mater, v.22. (Zillah, i. vmbra eius.)

SELLVM Israelis regnum, Zacharia interfecto, vsurpat, 2 Reg.15.10. à Manahen interficitur, v.14.

SELLVN. Iosiæ filius, 1 Paral.3.15. eius mors prædicitur, Iere. 22.11. (schallum. i. retributor.)

SELEVCIA, ciuitas Syriæ, quam Paulus peragrauit: Actor. 13.4.

SEM, filius Noah, Gen.5.32. eius benedictio. 9.26. (.i. nomen.)

SEMAIAS Pseudopropheta: eius turpe factum, Nehem. 6. ver. 10.12.13 (.i. obediens Domino.)

SEMEI maledicit Dauidi, 2 Sam.16.v.5.7. veniam deprecatur 19.19. Salomonis iussu interficitur, 1 Reg.2.46. ex præcepto Dauid, v.9 (simei. i. fama, auditus.)

SEMEIA, vir Dei, 1 Reg 12.22 2 Paral.11.2. Roboamum à bello gerendo contra Israel dehortatur, 2 Reg.12. 24. eius libri, 2 Par.12.15. (Audiens Dominum.)

SEMEIA, Pseudopropheta, Ieremiæ 29.31. eius punitio, 32.

SEMEN. pro posteritate, Luc.1.55. pro sobole. 2 Corinth 11.22. semen fratri mortuo, ex Legis præcepto, olim suscitandum, Ge.38.8. Deu.25.5. Ruth, 4.5. semen Abrahę verum qui ex Isaac nati, & filij promissionis sunt, Gen.21.12. Vide ABRAHAE filij. semen Dauidis Christus, 2 Sam.7. v.12 &c. semen ex Iudæis, Apostoli, Roman.9.29. semen fructificans, Marc.4.27. semen paucum inobedientibus, Deut. 28.38. semen piorum benedictum, Psal.102.29. & 112.2. Vide PII. semen impiorum, Vide IMPII. semen, Dei verbum. Luc.8.11. Vide VERBVM Dei. semini sato dat corpus suum Deus, 1 Cor.15.38.

SEMENTIS & messis non cessant, Genes. 8. 22. existente terra.

SEMINARE in benedictionibus, pro, liberaliter & hilari fronte, ac animo donare, 2 Corinth.9. 6. &c. quæ seminatur metitus, Gal.6.7. &c. seminare carni, pro, huius vitę commodis inseruire, v.8. Quod qui facit, interitum metet.

SEMINAN

SEMINANTIS parabola, Matthæi 13.3. (Vide PARABOLA.) impari successu semen vitæ seri ostendens.

SEMINIFLVVS vir, Leuit. 15.2. De quo lex, versibus seq.

SEMMA, vel samma, vir fortissimus, 2 Samu. 23.11. magnam Philisthæorum multitudinem interficit, v. 12.

SENES quomodo admonendi, 1 Timoth 5.1. quales esse debeant, Tit. 2.2. honorandi sunt, Leuit. 19.32. Iob. 32.6. Prou. 16.31. sensibus florebunt, Esa. 65.20. senum consilium non aspernandum, 1 Reg. 12.8. senex peccator maledictus, Esai. 65.20.

SENECTVTIS *exempla*: Abraham, Sara, Genes. 18.11. & 24.1. Loth. 19.31. Isaac, 27.1. & 35.29. Iacob, 44.20. & 48.10. Iosua, Ios. 23. v. 1.2. Gedeon Iudic. 8.32. senex in Gabaa, 19.16. &c. Noemi, Ruth. 1.12. Eli, 1 Sam. 2.22. & 4.18. Samuel, 8.1 & 12.2: Isai. 17.12. Berzellai, 2 Sam. 19. v. 31.32. Dauid, 1 Reg. 1.1. 1 Paral. 23.1. Salomon, 1 Reg. 11.4. Propheta quidam, 13.11. Asa, 15.23. Ioiada, 2 Paral. 24.15. Iob, Iob 42. v. 16.17. Zacharias, Luc. 1.18. Paulus Philem. v. 9. Ioannes, 2 Ioan. v. 1. & 3. Ioan. v. 1. (Vide LONGAEVITATIS exempla.) senectutis incommoda, Ps. 90. v. 10.11. V. Eccl. 12.3. &c. commendatio, Prou. 16.31.

SENIORES: seniorum vocabulum, non tam ætatis, quàm dignitatis est, & eos designat, qui adiecto nonnunquam epitheto, potissimùm in nouo Testamento, dicuntur seniores populi, penes quos, sacerdotibus & scribis selectis adiunctis, erant iudicia, quæ Hebræi Græco vocabulo *Sanhedrin*, id est, συνέδρια vocant, vt ij planè sint, πρεσβύτεροι quos Latinè eadem ratione senatores vocant, Matth. 16.21. & 27.41. Deut. 21.2. seniores pro maioribus, Matt. 15.2. Marc. 7.3. seniores septuaginta sibi allegit Moses, Num. 11.16. V. Synedrium.

SENIORVM præcepta, Act. 16.4. visio, Apo. 4.4.

SENIORIBVS traditur Deuteronomium, Deut. 31.9.

SENNACHERIB, Assyriorum rex, ciuitates Iuda obsidet, 2 Reg. 18.13. 2 Paral. 32.1. eas expugnat, 2 Reg. 18.13. Ezechiæ omnia dira minatur, v. 20. blasphemat, v. 35. Esai. 36.1. &c. à filiis interficitur, 2 Reg. 19.37. 2 Paral. 32.21. Esai. 37.37. secundum verba Esaiæ, Esa. 10.23. & 31.8. & 33.1. (.i. Rubus destructionis.)

SENSVS carnis, pro humano iudicio, Coloss. 2.18. sensus piorum qualis, 1 Ioan. 5.20. sensum Christi tenet Paulus, 1

Corint.2 16.sensum Dei nemo nouit,Rom.11.34.non sen-su,sed malitia pueri simus,1 Corint.14.20, in sensu abun-det vnusquisque,seu certus sit, Roman.14.5. sensuum hu-manorum imbecillitas, Luc. 24.16. In sensum reprobum tradit D.impios, Rom.1 28.

SEPELIRE mortuos,opus misericordiæ, Gen.23.19 20.&25 9.& 35.v.19.29.& 50.v.5.13.25.Num.20.1.Deu.10.6.& 21.23 Iosu.2.v.4.30.Iudic.12 7.1 Sam 25 1,& 31 13.2 Sam.2.32. & 3. 32.1 Reg.2.v.10.31 34.& 11.43 & 13.29.& 14.31,2 Reg.13.20. 2.Paral.16 14.& 24 16 & 35.24.Matth 14.12.& 27.58. Ioan. 19.39. Act.13.29. 1 Cor.15.4.

SEPVLTVRA antiqua est:*sepultorum honorifice exempla*: Sara, Genes.23.v.4.15.Abraham 25.8.9. Debora nutrix Rebec-cæ,35.8.Rachel,v.19.& 48.7.Iacob,49.v.29. &c. 50. 5. &c. Ioseph,v.24.25.26.Exod.13.19.Iosue 24.32. Rebecca, Lia, Gen.49.v.30.31.Maria,Num.20.1.Aaron, v.28. Deut.10,6 Moses à Deo,34.v 5.6.Eleazar,Ios.24.33.Iosua,24. v.29.30 Iud.2.v.8 9.Gedeon.8.32.Thola,10.v.1.2.Iair,v.5.Iephthe 12.7.Abesan,v.10.Aialon,v.12.Abdon,v.15. Samson, 16.31 Samuel,1 Sam 25.1. & 28.3. Saul , & Ionathas, 31. 12.13. 2 Sam.2.5 &c.Asael,2 Sam.2,v.31.32.Abner,3.31.Isboseth,4. 12.Achitophel,17.23 Saul,Ionathas,& septem filij eius,21 12.Dauid,1 Reg.2.10.Ioab,v.34 Salomon 11.43 : Prophet verbo Dei inobediens,13.v.29.30.Filius Ieroboam,14.ver 17.18.Roboam,v.31. Abia,15.8.Asa,v.24.2.Paral.16.v.13.14 3 Esd.1 v.30.31 Baasa,1 Reg 16.6.Amri,v.28. Achab,22.37 Iosaphat,v.51.Ioram.2 Reg.8.24,Ochosias,9. 28 Iehu.10 35.Ioas.12.21.& 14 16.Ioachas,13 9.Elisæus, v.20. Amasias 14.v.19.20.Azarias,15.7.Ioatham,v.38. Achas, 16 20.2 Pa-ral.28.27.Manasses 2 Reg.21.18.Amon,v.26.Iosias 23.v.29 30.2 Chron.35.24.Ioiada,2 Paral.24.16.Ozas, 26.23. Eze-chias,32.33.Ioannes Baptista, Matth.14.12. IESVS, Marc.15 46,Ioan.19.v.38 39 40.Ananias,Act.5.5. vxor eius, v.9.1 Stephanus, 8.2.

Sepultura honorifica carere, afflictio est , & iræ diuin ac vindictæ signum *Exempla*:Iezabel, 2 Reg.9.33. Israel tæ,Psalm.79 3.Ioram,2 Paralipom.21.19.Iudæi, Ierem. ver.1.2.& 14 16 & 16.v 4.5.6.7.& 25.23.Ioachim,22. ver.1 19.Sedecias.34.5.Prophetæ Euangelici , Apocal.11.9. Se-pultorum ossa ex sepulchris eiici,& ad Solem expandi, iræ diuinæ aduersus peccatores accensæ signum , Ierem. v.1.2.

SEPHARVAIM incolæ, idolo Adramelech filios ſuos adolebant, 2 Reg. 17. 31. Vide IDOLORVM catalogus.

SEPHORA, vna ex piis Hebræorum Obſtetricibus, Exodi 1. 15. (.i. pulchra.)

SEPHORA, vxor Moſis, Exod. 2. 21: filium Gerſon circumcidit, 4. 25.

SEPTENARIVS numerus, V. NVMERVS ſeptenarius.

SEPTVAGINTA Diſcipuli prædicant, Luc. 10. 1. 17. &c.

SEPVLCHRA concupiſcentiæ, Num. 11. 34. ſepulchrum Moſis ignoratur, Deut. 34. 6. ſepulchra dealbata, Matth. 23. 27. ſepulchrum Chriſti, 27. 57. &c. in ſepulchra Prophetarum extruentes, 23. 29. In morte Chriſti ſepulchra aperta ſunt: Mat. 27. 52.

SEQVITVR Caleb Deum, Numer. 14. 24. Deuter. 1. 36. ſequi Chriſtum, crux, Mat. 10. 38. ſequi veſtigia Chriſti, 1 Petr. 2. 21. ſequens Chriſtum, immobilis ſit, Matth. 8 22. ſequens Chriſtum propter temporalia, 8. 19. ſequentibus Chriſtum nihil deeſt, 14. 15. ſequendus Deus, Deute. 13. 4. 1 Sam. 12. 14. Exempl. Ioſue & Caleb. Num. 32. 12. Turbæ, Matth. 12. 15. Væ horrendum ſectatoribus deorum alienorum. Deutero. 28. 14. &c.

SERAPHIN, Angelici ordinis nomen, q. d. ardentes, quia ſunt naturæ lucidæ, Pſ. 104. 4. Vel quia ardent amore Dei & Eccleſiæ: Iſa. 6. v. 2. 3.

SERGIVS Paulus Proconſul, Actor. 13. 7. Paulum & Barnabam audire cupit, ibidem. eorum ſermonibus credit, verſicul. 12. quem Elymas à fide quærebat auertere: ver. 8.

SERIT Iſrael, perdit omnia, & quare, Iudic. 6. verſicu. 1. 2. 3. &c.

SERMO prudens ſale condîtus Col. 4. 6. in quo lingua non præcurrit, ſed contrà mens linguam, qui cum ædificatione aliquid admiſtæ honeſtæ vrbanitatis habet & ſapit. Denique moderatio linguæ dici debet tota hæc virtus: de qua Iac. 3. 1 Petr. 3, 10. & in Prouerb. agitur. Epheſ. 4. 29.

Sermo putris σαπρὸς Eph. 4. 29. qui cordis noſtri fœtorem, & in blaſphemiis, vel obſcœnis cogitationibus nequitiam ore ipſo & verbis prodit. Mat 12. 36.

SERMO, aut verbum, ex Hebræorum idiotiſmo: *Primò*, pro re quauis aut indefinita particula. Vide VERBVM. *Secundo*, pro viua voce, aut libris conſcriptis, 2 Theſſal.

2.2,pro ſponſione,ſeu promiſſione,Tit.1,3.κατ' ἐξοχὴν, pro doctrina Euangelica,Actor.16 6.Philip.1.14. quæ dicitur ſermo Chriſti,Coloſſ.3 16.ſermo vitæ, Philip.2.15. ſermo veritatis, 2 Cor.6.7. ſermo iuſtitiæ, quo docetur iuſtitia, hoc eſt,Euangelium,Heb.5.13. quam ſignificationem obtinet iuſtitiæ vox, Rom.1. v.17. 18. ſermo vnus omnibus, ante extructam turrim Babel,Geneſ.11.1.

Sermo pro fucata dicendi ratione, 2 Corint. 11. 6. pro pietatis doctrina Gal.6.6. ſermo damnandus, Eph.4 29. Col.3.8.ſermo laudandus,Prou.15.v.1.23.& 16.21.& 25.15. ſermo piorum qualis,Matth.5.37.& 12 36.37.Eph.4.19. & 5.3 Col.3 8. 1 Petr.3.10. (Vide PII) Sermo caro factus eſt, Ioan.1.14.hoc eſt,homo factus eſt,per ſynecdochen,vt Eſa.40 5,Ioel.2 28.(V. CARO)Sermo auditionis Hebræis, pro ſermone auribus percepto 1. Theſſal.3.13. Sermonem Dei quærere, 1 Reg.22.5. Vt in ſermone confirmet nos Deus,orat Paulus,2 Theſſal.2.17. ſermones Dei loquatur, qui loquitur,1 Petr. 4.11.ſermo Dei & eius natura, Vide DEVS.ſermones Dei proiicere,1 Sam.15.26.

[SERMO,ſermones,Verbum,Verba Domini Dei,quibus mediate vel immediatè voluntatem ſuam hominibus piis, aut etiam impiis manifeſtat.Gen.15.1 Exo.17.1. Leuitic.8.5.Numer.4 37.Deut.1.26.1 Sam.3.11.1.7.17.18.19. 2 Sam.7.4.1 Reg.2.4.2 Reg.1.17 Pſ.50 17. & 119. v.9.16.17.42.131. Eſai.66.2 Dan.9 2.&c.Ioan.17.17. Rom. 3 4. 2 Theſſal.3.1. Heb.4.12. 1 Petr.4.11.

Sermo hominis ad hominem,Gen.4.23.Exo.2.15. Num. 23.2.Deut.4.21.Pſal.55 22.Eccl.5.v.1.2 5.6. Mat.6.37 Col.4.6.ſermo,nempè internus,cogitatio, viſio, Dan.2.v.5.8. 10.11.23.Ezec.38 10.Fama, Luc.5.15.& 7.17. Negotium, in quo vltrò citróque varia dicta & facta concurrunt. Gene. 24.50.1 Sam.10.16.Prou.25.2.ſcriptura, ſcriptum rem aliquam continens,Eſd.5.7. Dan.5.v.15. 16.

Sermones geſta,res geſtæ,1 Reg 14.29.& 15. ver.7.23.31.& 16.verſi.5 14.20.27. ſermones dierum, Diaria,Chronica,1 Reg.22.39.2 Reg.1.18. &c.]

SERPENS aſtutum animal,Geneſ.3.1. Euam decipit, 3.v.4.5.1 Tim.2 14.à Deo maledicitur, Gen.3. 14. Initio familiare homini v.1.ſed quia ſatan eius miniſterio vſus eſt ad decipiendum hominem,truces inimicitiæ ortæ ſunt:v.15.Iſai. 59.5. Iob.20. 16. fœminæ oblonga oua pariunt, Iſai 59. 5. Dracones volantes,Iſ.14.29 & 30 6. Magorum ſibilis incantari

cantari potest: Ps.58 4 Hier. 8 17. Ita vt tunc nocere non possit: Eccl.10.11. V. Marc.16 18.

SERPENS æneus à Mose erigitur, Num.21.9. Figura Christi est, Ioan.3.14. ab Ezechia frangitur, 2 Reg. 18.4. & appellatur Nehustan. ibid. [Serpens, antiquus, Diabolus, Satan, Gen.3.v.13.14. Esa.27.1.2 Cor.11 3. Apoc.12.v.9.14.15. & 20 2.]

SERPENTIS figura hæc erat, vt ex populo presterum morsu moribundi, peccata confitentes, & in serpentem æneum perticæ impositum intuentes, sanitatem reciperent: Num.21.5 6 7.&c.

Significatio erat fideles diaboli morsu in æternum morituros, peccata confitentes, ex fidei in Christum cruci affixum intuitu, sanitatem ad vitam æternam recipere. Ioh.3.14 15.& 12.32.

SERPENTES igniti puniendis Israelitis mittuntur, Numer. 21 6. serpentes vocantur Pharisæi Matth. 23 33. serpentina prudentia commendatur, 10. 16. [serpentes, aperti & operti Ecclesiæ hostes, squamæ satanæ, Esai.27.1. Matth. 23.33.]

SERVATORIS nomen etiam Patri tribuitur, 1 Timoth. 1.1. V. saluator.

SERVIRE duobus dominis impossibile, Matth. 6.24. seruire Deo, Ios.22.27. Deo & Dæmonibus, 2 Regum.17.25.&c. seruiendum soli Deo, Exod.23.25 Deut.6 13 & 10.12.& 11. 13 & 13.4. Matt.4.10. Luc.4 8 1 Tim.1 9 17. vt seruiremus ei, redemit nos Christus, 1 Thess.1.9. seruiamus inuicem, Gal.5 13.

SERVITVS ex peccato Genes. 9.25. seruitus peccati, Ioan.8. 34 Rom.6.20, seruitus sanctimoniæ, v.18.19.22. Gal.5.13.1. Petr.2 16. seruitus pro coniugalis vinculi obligat one, 1 Corinth.7.15. seruitutis & adoptionis Spiritus, vocatur à Paulo ipse spiritus sanctus, Roman.8.15 seruitus est circumcidi, Galat. 2. 4. seruitium Dei quale, Luc.1.74 75. à seruitute Diaboli liberati, Deut. 5. 6.15. Legis, Hebr. 2.15. (V. Ophthalmoduliæ) à iugo seruitutis, Gal. 5. 1.

SERVVS, quomodo à pueritia tractandus, Prou.39. vers.21. seruus Hebræus quousque detinendus, & quomodo tractandus, Exo.21.2.&c. Leuit.25.39. Deut. 15 12. Ierem.34. 14. serui, qui perpetuæ se addixit seruituti, subulâ auris est perforanda, Exod.21.6, Deut.15.17. (vide Psalm. 40. 7. Hebr.10.5.) Vide PORTAE:&, SECVLVM. Seruus su-

giens, Deuterom..23.15. ſeruus damnatur, 14. 35, ſeruu laudandus. v. 35. & 17. 2. & 27. 18. Serui nomen tribuitu etiam Chriſto, Eſa. 42.1 Matth.12. 18. iuxta illud Philipp 2.7. quatenus fuit Miniſter, & quidem Prophetarum caput. Per ſerui formam autem quid intelligat Paulus Vide FORMA. Seruus Dei, κατ' ἐξοχὴν, pro Moſe, Apocal.15.3. vt deſcribitur Deut.34.10. Num.12.7. ſerui fideli deſcriptio, Matth.24.45. mali, verſ.48. ſeruus Chriſtianorum, 20. v. 26.27. ſeruus Dei eſſe nequit, qui quærit hominibus placere, Galat.1.10. ſeruus Abrahami, Geneſ.24 2.&c. ſeruus omnium, Paulus, 1 Corinth.9.19. ſeruus probus Iacob. Geneſ.31.38, ſeruus non eſt maior domino ſuo, Ioan.15.20.

SERVI Dei Iſraelitæ, Leui.25.42. ſerui Dei omnes nos, quibus taléta data ſunt, Matt.25.14. ſerui Dei ſumus inutiles, Luc.17.10. ſerui Dei ſumus, liberati à peccato, Ioan.8.36 Roman.6.22. ſerui Diaboli, liberati per Chriſtum, Deut 6.12. ſerui Iudæorum, peregrini, Leui.25.44. ſerui peccati Ioan.8.34. ſerui Regis omnes, 1 Sam.8.17. ſerui quales eſſe debeant, Epheſ.6.5. Col.3.22.1 Tim.6.1. Tit.2.9.1.Petri 2.18. ſerui ſumus iuſtitiæ, Rom. 6. 18. de ſeruis emendis Exod.21.2.Deut.15.12.

[SERVI Dei & Ieſu Chriſti peculiari quadam ratione dicuntur Patriarchæ, Prophetæ, Apoſtoli, & alij in V. & N. T. vocatione magnifica in domo Dei & inſignibus donis ad Eccleſiæ ædificationem vocati. *Serui* Dei etiam vocantur Principes & Heroes, quorum opera Deus vſu eſt, vt pios conſeruaret & impios coerceret. Nominatim verò Meſſias, nempe Ieſus Chriſtus, mediator noſter, ratione interceſſionis & redemptionis, quam in ſtatu humiliationis impleuit, *Seruus* Dei, & Dauid (qui typus Meſſiæ fuit) apud Prophetas appellatur. Dauid autem, typus Chriſti, promiſſiones regni æterni, in Meſſia fundati, adeptus, ſpeciali quadam prærogatiua ſeruus Dei vocatur & propter illum, nempe ratione promiſſionis in Chriſto ſtabilitæ, Eccleſia liberanda dicitur.]

SERVORVM conditio, Exod. 21. 20. 1 Corint.7.21, 1.Timot. 6.1. Seruorum & famularum conſolatio, & erga dominos ac dominas ſuas officium, Geneſ.16.v.4 6.9. & 24.v.1 2 &c.& 30.25.& 31.4. & 39.v.1.6. Exodi 2.v.20.2 Reg.5.ver. 20.25. Prouerb.14.35. & 17.2.& 19.10. & 29.19. Eccleſ.2.7. Eccleſ.7.22, & 10.28, Ieremiæ 34.8. Ioel.2.29. Luc.12.v.37

45. Act.

45. Act.12.13.1 Cor.7.22. Ephes.6.v.5.6 8. Coloss.3.22.1 Timoth.6.v.1.2. Tit.2.9.1 Petr.2, v.18.19. Seruis Dei fides habenda, Exod.4.1 Deuter.18.15.2. Paral.20.20. Seruis Dei confirmatio necessaria. *Exempla:* Elias, 2. Reg.1.15. Paulus, Actor.27.24. *Seruorum frugi exempla:* Seruus Abrahæ, Genes.24.v.10.12. Iacob.30.29. Ioseph.39.8. serui Dauidis, 2 Sam.15.15. Ethai, & qui cum eo erant, v.22. serui hominis peregrè profecti, Matth.25.v.16.17. Nobilis cuiusdam serui, minas habentes, Luc.19.v.16.18. serui Cornelij, Actor.10.7.

Seruorum in re mala facilius obtemperantium exempla: Serui Pharaonis, Exodi.9. versic.34 35. & 14.5. serui Saulis, 1 Sam.18.v.22.23.& 19 11.& 28.v 6.7. Doeg Idumęus, 22.v.17.18. serui Dauidis, 2 Sam.11.4. Ioab.v.15.16.& 24.4. serui Absalonis, 13.28.& 14.v.29 30. Seniores Israel, 1 Reg. 21.ver.9.10.11. Vrias Sacerdos, 2 Reg.16.v.10.11. serui Ioas, 2. Paral.24.21. Nabuchodonosor, Dan.3. vers.19.20. &c. Cursores Assueri, Esth.3.13. Satellites Herodis, Marc. 6.17. Custodes carceris, Act.16.24. Vide MANDATIS impiis & inhonestis parentium exempla. *Seruorum maiorum exempla:* Pincerna & Pistor Pharaonis, Genes.40.1. serui Semei, 1 Reg.2.39. Giezi, 2. Reg.5.v.21.22. serui Ioas Regis Iuda, 12.v.20.21.2. Paral.24 25. serui Amon Regis Iuda, 21.v.22.23. serui Assueri, Esther 2.21. seruorum malorum descriptio, Matt.24.48. Luc.12.45.

SISAC, Ægypti Rex, Ierosolymam obsidet, 1 Reg.14.25. Templum diripit, v.26.2. Paral.12.9. (1. byssus laxeus).

Sesach, Dea Babyloniorum, Cuius respectu Caldæorum monarcha rex Sesach nominatur, Ierem.25.26. & 51.41.

SESSIO, sedes, 1 Sam.20.18. Esther.5.9. Psalm.139 2 Thren. 3.63.

Sessio, Sedere, Sedes, Deo, Patri, Filio, Spiritui S. Angelis, Ecclesiæ, homini, &c. tribuuntur. De his ergo distinctè quędam annotanda videntur. (Vide Sedere).

1. Sedere igitur, humano more loquendo, Deus dicitur, 1 sam.4.4.2.sam.6 2 1.Reg.22.19 2.Reg.19 15 Psalm. 9.5 & 29.10.& 47 9.& 80 2.& 99.1. Esai.6.1.& 37.16.& 40. 22. Dan.7 9. Ioel.3.12. Matt.23.22. Apoc.21 5.

2. Deus Pater sedet, Apoc.4.v.2.3 9.10.& 5.v.1.7.13.& 6.16.& 7.v.10 15.& 19.14.

3. Deus Filius, Iesus Christus, Mediatoris partes ad-

implens in terris, Iudic.6.11. Isai.16.5. Malac.3.3. Act.2.30. Conuersans in statu humiliationis inter homines, Matth. 5.1. & 13.ver.12. &.15.29. & 21.v.5.7. & 24.3.& 26.55. Luc.2. 46.& 4.20.&5.v 3 17. Ioan.4.6.&6.3.& 8.2.& 12.v.14.15. In statu gloriæ Psalm.110.1. Zach.6.13. Matth.19.28.& 20.23. & 22.44.& 25.31.&26.64. Marc.16.19. Luc.22.69. Coloss.3. 1. Hebr.1.v 3,13,& 10,12. & 12,2, Apocal.3,21,& 19.v 11,19, 21,& 20,11.

SESSIO Christi ad d. D. P. est summus gradus exaltationis Christi, dum euectus in sacerdotio & regno suo in cœlesti sacrario est perpetuus noster Pontifex, & omnem potestatem in res creatas vniuersas in cœlo & in terra possidet, vt per ipsum pater omnia immediate agat & gubernet. (Vide Sedere).

4. Spiritus S. Deus sedere dicitur Act.2.3.

5. Sedet Angelus S. Matth.28.2 Marc.16 5. Ioann.20. 12, Apoc.6.2.& 14.v.14,15.16.

6. Ecclesia militans, Cantic.2.3. Esai.52.2. Mich.7,8, Zach.14,11, Matth.4,16, Luc.1.79, Triumphans, Matth.19, 28. Luc.22.30. Apoc.3.21.& 4.4.& 11.16, & 20,4.

7. Sedent homines mortales in terra, pro vocationum suarum ratione, vt patresfamilias, hospitales viri, conuiuæ, peregrini, quiescentes, iudices, principes, reges, subditi, pauperes, diuites, afflicti, senes, viri, fœminæ: de quibus ducenta testimonia in Scripturis occurrunt.

8. Sedet Angelus malus, summi iudicis Lictor & carnifex, Apoc.6.v.4 5.& 9,17.

9. Sedet Antichristus, qui & meretrix mystica, 2, Thess.2,4. Apoc.17.v.1.9,15,& 18,7.

10. Sedent impij homines, Ps.1.1,& 10.8,& 26 v.4.5.& 50.20. & 69,13. & 119.23. Prou.9.14. Esai.14.13. Ierem.3.2. Zach.5,7.

Sedes, de Deo, item de Patre, de Deo Filio, de hominibus, de bestia, de Satana dicitur. 1. de Deo, Psalm 11. 4.& 47.9. & 89.15. & 93 2.& 103 19. Esai.66 1. Actor.7.49. Apocal.22 1. 2. Sedes Dei Patris, Hebr.8. 1, & 12 2, Apocal.4. versic.2. &c. & 14.3. 3. Dei filij, nempe Christi, regis Ecclesię Psal.45. 7. & 89. 5. & 97. 2 Matth.19.28. & 25.31. 4. Hominis, Iosu.22 8. Iudic.9. 15, Psalm.94. 20. & 122.5. & 132. v.11. 12. Lucæ.1. ver.32. 52, Act.2 30.5. Piorum in cœlis, Matt.19.28. Apo. 11,16.& 20.4.6

20, 4, 6, Sedes bestiæ mysticæ, Apoc. 16. 10. & meretricis magnæ, Apoc. 17. versic.1,3,9, Sedes satanæ, Apoc. 2,13,],

SETH, filius Adæ, nascitur, Genesis 41 25. nascitur illi Enos, religionémque restituit, ver 26. eius ætas 5.8. positio, seu fundamentum Ecclesiæ & promissionis de Christo)

SETIM, locus in deserto. Num. 25.1 Ios.2.1 & 3.1. Ligni species, apud Mosem frequenter occurrens, Exod.cap.25.5. 10.23,28.1.(Sittim.i.pinus,vel spina).

SEVERITAS interdum necessaria, 2 Corinth.7.8. & 13.2. Tit.2.15. Iudæ.v.23. Seueritas Dei in Iudęos, Roman.11. 22. *Seueritatis Dei iustissimi erga delinquentes exempla:* Erga Euam, Genes.3.16. Adamum, v.17. Amalechitas, Exodi.17. v.8.9. &c. Israelitas, vitulum aureum adorantes.32.v.26. &c. blasphemum, Leuit.24.10.&c. populum Israeliticum, Numer. 11. ver.32.33. Mariam, 12. versi.9.10. Israelitas, 14. v. 28. 29. 30. & 21. v. 5.6. colligentem ligna sabbatho, 15. 32. &c. Mosen & Aaronem, 20. v. 11. 12. Tribum Beniamin, quæ iubente Domino tota, exceptis sexcentis viris, est deleta, Iudic.20.46.47. Saulem, 1Sam.13.13.&c. Filios Saulis, 2. Sam.21.9. Oziam, 2 Paral. 26.19. Ezechiam, 2 Regum 20. v. 16. 17. Saraiam, Sophoniam, & tres ianitores, 25.v.18.19. Ierosolymitanos, Esai.3.16.&c. Babylonem, Ierem.51.1. &c. seruum nequam, Matt. 8,34, seruum inutilem.25 30, Ananiam, Act.5, v.5 6, Sapphiram, v.10, Herodem, 12,23, Vide DEVS.

SIBA, seruus saulis, à Dauide vocatur, 2 sam.9.2, dominum falsò accusat, 16,3, procedit obuiam Regi Dauidi, 19,17,(i. miles præliator)

SICCITAS in Iudæa Ierem.14.1,&c. Aggæ.1,11, V. Deut,28.23.

SICELEG, ciuitas in Tribu Iuda, simeonitis adscripta, Ios. 19, v.5, donatur Dauidi, 1 sam. 27, 6. ab Amalechitis exuritur, 30 1 (Zikelag.i, cortex, inuolucrum).

SICERA, quibus & quando non bibenda, Num. 6.v.1.2. Iudic.13.v.4.7.14. Luc.1.15. siceram in deserto non biberunt Israelitæ, Deut. 29. 6. sicera quibus danda, Prouer.31.6, significat sechar id omne quod inebriare potest) V.v.4.5.

SICHEM, Filius Hemor, violat Dinam. Gen.34. v.1.2. eam sibi vxorem petit, v.4, occiditur cum viris omnib.v.25.26.

SICHEM turris cum mille hominibus comburitur, Iudic. 9.49. (sechem.i. humerus)

SICHEM vrbs ab Amalech destituitur. Iudic. 9. 45. à Ieroboamo instauratur, 1 Reg. 12. 25.

SICHIMITAE destruuntur, Iudic. 9. 57. ob facinus atrox.

SICHVTH idolum. V. IDOLORVM catalogus.

SICLVS, & eius precium, Exod. 30. 13. Ezech. 45. 12. Siclus in Lege est duplex: communis, iam ante latam Legem in rebus politicis receptus, qui valebat quadrantem taleri: & sacer, ad res sacras institutus Lege, duplo maior altero, qui valebat dimidium talerum. De illo fit mentio Genes. 23. 16. & alibi sæpe, vbi de rebus politicis & communibus agitur: de hoc, Exod. 30. 13. Ezech. 45. 12.

SIDERA, Vide SYDERA.

SIDON, Phœniciæ ciuitas, Iosue 11. 8. Esa. 23. 4. Ezech. 28. ver. 21. 22. Sidoniorum idolum, 1 Reg. 11. 5. 2 Reg. 23. 13. in Sidonem sermo Domini, Ezech. 28. 21. Sidonis & Tyri conditio tolerabilior futura, incolarum Corazin & Bethsaida conditione, Matt. 11. 22. Luc. 10. 14. (Zidon. i. venator.)

SIDRACH (. i. decorus meus, Philo.) cum duobus sociis in fornacem ardentem coniicitur, & quare, Dan. 3. 21. hinc illæsus vnà cum iisdem egreditur, quòd in vnius Dei cultu perstiterint, laudantur, à Rege in summum honorem euehuntur, Dan. 3. 30.

SIGNATI litera Thau seruantur, Ezech. 9. 6. Apoc. 7. 3. Vide PIORVM nota.

SIGNA varia à Deo hominibus data: Noacho arcus cœlestis in nubibus, Gen. 9. v. 12. 13. Abrahæ clibanus fumans & lampas ignis, 15. 17. Abrahæ & toti posteritati, Circumcisio, 17. v. 9. 10. Mosi virga, Exo. 4. v. 2. 3. &c. Aaroni virga germinans, Num. 17. 8. Israelitis serpens æneus, 21. v. 6. &c. Gedeoni, Iudic. 6. v. 17. 18. eidem vellus, v. 36. Ezechiæ omnimoda rerum copia sine cultura, 2 Reg. 19. 29. eidem horologium, 20. 9. Esa. 38. 7. Achaz Regi, promissio Messiæ, 8. v. 11. 12. 13. 14. Domini Israel, later & sartago ferrea, Ezech. 4. v. 1. 2. 3. Viris gementibus, Thau in frontibus, 9. v. 6. 7. Scribis, Pharisæis, & aliis incredulis & obcæcatis, signum Ionæ Prophetæ, Matth. 12. 39. & 16. 4. Mar. 8. 11. Luc. 11. 29. Signum Ionæ Prophetæ, pro, simile signo Ionæ Prophetæ. Sic peccata Manassis, 2 Reg. 24. 3. munus vel collecta Mosis, 2 Paral. 24. 6. iniquitas Patrum, Exo. 34. 7. co

34.7.contradictio Core, & error Balaam, Iudæ v.11.aliáque plurima τροπικῶς, quasi eadem essent, eodem modo appellantur.

Signa è cœlo, Matth.16.1.vocantur, quale edidit Iosue, Solem sistens Ios.10.13. Samuel, tonitrua eliciens, 1 Sam. 12.17. Esaias vmbrã regredi iubens in solario, 2 Reg.20.11. vel potiùs Moses, cùm mannam Deus cœlitùs plueret, quòd esse virisimilius, videtur ex Ioan. 6.30.31.32.33. colligi posse. Signum pro insigni aliquo Domini facto, siue quo consoletur, siue etiam quo puniat, vt Deut.28.37.1 Cor.14.22. Signum Circumcisionis, pro ipsa Circumcisione, Rom.4.11. Vide CIRCVMCISIONIS signum. Signum Filij hominis, Matth.24.30. signa Diuinorum quàm vana, Esai.44.25. signa mœroris, Esth.4.v.1.3. signa appellationẽ à rebus, quas significant, mutuantur, Genes.17.13. Exod.12.11. Ezech.5.v.1.5. Matth.26. ver. 26.28. Ioan.15.1.1 Corinth. 5.7.& 10.4.& 11.v.24.25. signa fidem in Christum subsequentia, Mar.16.v.17. 18. signa vt fiant, optant Apostoli, Vide PRODIGIA. Signa multò plura à Christo edita, quàm literarum monumentis commendata, Ioan.20.30. V. MIRACVLA.

Signa externa ad quid prosint, Ier.51.63. Ezec.4.1. Mat. 10.14. Lucæ.10.11. signorum eiusmodi vsus, Marci.9.versi. 36.37. Actor. 4.31. & 13.51. & 16.26. & 18.6. & 21.11. signa, aduentus Christi diem præcessura, Matth.24.v.4.5. Marci.13.vers.4.5.6. Lucæ.21.vers.8.9. signa futurorum, Genes. 9.12. Exodi. 31.13. Iosu. 2.18. 1 Samuel, 2.34. & 10.2.2. Samuel. 5. 24. 2. Regum. 19. 20. Esai. 38. 7. Lucæ. 2. 12. signa in memoriam præteritorum, Exodi.12. vers.3.8. Num.15.38. & 16.v.38.40. & 10. Iosue. 4.v.6.&c. signa & miracula fiunt, vt per illa, omnipotentia, veritas, iustitia, & bonitas Dei innotescat Exodi. 4.vers.2.6.&.7.17.& 16. 12. Iosu. 3.v. 10.14.1. Regum. 13.4. & 17.14.& 18.38.& 20. v.13.38.2. Reg.5.14.& 20.9. Mat.8.26.& 9.2.& 14.28. Signo certificatur Ionathas, 1 Sam. 14.10. confirmatur Saul.10.1.

[SE]HON Rex Amorrhæorum, Vide SEHON.

[SI]LAS Propheta, vnà cum Barsaba, Antiochiam mittitur, Act. 15.v.22.27. illic vnà cum collega adhortatur Fratres, v.32. Paulo comes adiungitur v.40. virgis cum Paulo cæditur, 16.22. in carcerem coniicitur, v.23. illic Deum contenta voce orant & laudant, v.25. eorum liberatio, v.26. &c. Vide PAVLVS.

Silentivm, pro sedata expectatione, &, vt ita dicam, pr[...]
conquiescientia, Esaiæ 30. 15. sic accipiunt nonnulli &
Psalmo 65, 2. Silentium suo tempore seruandum, Prou. 25.
28. Iac. 1. 19. Silere vtile est, Prou. 17. 28. Eccles. 3 7. Eccl. 20.
6. & 32. 12 *Silentij & taciturnitatis exempla*: Aaron, Leuit.
10. 3. Anna, 1 Sam. 1. 13. Samuel, 3. 15. Saul, 10. ver. 16. 27. Abi-
gail, 25. 36. Elisæus, 2 Reg. 2 3. populus Iudaicus, 18. 39.
Neh. 5. 8. Esther, Esth. 2. vers. 10. 20 Iob, Iob. 39. 37. Da-
uid, Psalm. 32. 3. Sobna cum collegis, Esa. 36. 21. Dominus
42. 14. Christus, Matt. 26. 63. & 27. 12. 14. Marci 15 5. Dei-
para Virgo. Luc. 2, v. 19. 48. &c. Petrus, Iacobus & Ioanne[s]
Apostoli, 9. 36. Iudæi, Act. 13. 16. & 21. 40. Sororis Pauli fi-
lius, 23. 21. 22.

Silo, locus vbi Iosua cum suis copiis castra metatus est,
Ios. 18. 1. Domus Dei illic est. vers. 8. Iudic. 18. 31. & 2[...]
18 1 Sam. 1. 3. Illic sorte terra in septem partes diuiditur,
Ios. 18. v. 9. 10. in Silo virgines capiuntur, vt filiorum Ben-
iamin vxores fiant, Iudic. 21. vers. 21. 23. de Silo affertur ar-
ca, 1 Sam. 4. 4. Ierem. 7. 12. & 26. 6. (Siloh. i. pacificus, fe-
lix.)

Siloe fons scaturiens in vrbe Hierosolyma ad radices mon-
tis Sion, vnde emanans riuus piscinam efficit: Ioh. 9. 7.
(Siloah. i. missus) Esa. 8. 6. Ibi turris erat exstructa ad a[...]
quæ ductum, quæ repentè prostrata decem & octo homi-
nes interemit: Luc. 13. 4.

Simeon (ab audiendo verbo sic dictus) secundus Iacobi e[x]
Lea filius nascitur, Gen. 29. 33. hic cum fratre Leui, crude-
liter sororis stuprum vlciscitur, 34. v. 25. 26. hinc patris se-
ueram incurrit sententiam, v. 30. & 49. v. 5 6. 7.

Simeon vir iustus, & donis Spiritus Sancti instructus, Luc.
2. 25. de Christo ante mortem videndo promissionem ac-
cipit, v. 26. ea fruitur cum cantico, v. 28. 29. 30. Israelis ma-
gna ex parte reiectionem, & Gentium vocationem præ-
dicit, v 34

Similae oblatio, Leuit. 2. v 1 2 3.

Similitvdinis & figuræ vocabulis interdum ipsa rei veri-
tas significatur, Philip. 2. 7. (V. parabola.)

Simon Petrus, Vide Petrvs. [.i. audiens, obedientia.]

Simon Cananites inter Apostolos recensetur, Mat. 10. v. 2. 4.

Simon Cyrenæus, crucem post Christum ferre iubetu[r]
Mar. 15 21.

SIMON Leprosus in Bethania excipit Dominum, Matth.26.6.Marc.14.3.Ioan.12.1.

SIMON Magus, Act.8.9. omnes magicis suis artibus dementat.v.10 11.Philippo Euangelium prædicanti credit,& baptizatur, v.13:pecunia sibi Spiritus S.dona cõparare vult, v.18 19.à Petro seuerissimè obiurgatur,v.20.resipiscere videtur,v.24.

SIMONIA,(Vide VENDI dona Dei.)Est,cùm fauore vel pretio,vel non legitimo modo, quis ecclesiasticam dignitatem est consecutus. Gratis enim illa est accipienda:& huiusmodi pretium in perniciem dantibus, & in lepram accipientibus : vti Giezi seruo Elizæi cessit. Act. 8.20.2 Reg.5 27.

SIMON Coriarius Petrum hospitio accipit,Actor.9.43.&10.v.6.17.32.

SIMON seu Simeon Niger,Propheta Actor.13.1.

SIMPLICITAS seu Integritas est virtus illa,qua mens hominis aliena redditur ab omni versutia,malitia & duplicitate.Vel est iustitia illa, qua cor cum erga Deum, tum erga proximum rectè est,& competenter animatum, & ab omnis generis malitia alienum.V.Duplicitas.

SIMPLICITAS laudatur ; Pro.28 v.6.18.simplicitas vera quę, Matt.10 16.Act.2.46 Rom.16 19.2 Cor.1 12.Phil.2.15.Coloss.3.22.Simplicitas omnibus piis necessaria est,vt ex superioribus constat,& seq.Matt.5.v. 837. & 6 4.22.& 12.33. Act.13.10.1 Cor.13.4.& 14.20.2 Cor. 8.2.& 9.11. & 11.v.3. 13.In simplicitate tribuendum,Rom.12 8.Simplicitas Fidelium,V.FIDELES.*Simplicitatis exempla*:Abimelech. Gen. 20.v 4.5.6 Iacob,25.27.& 29.v.25 28.Populus,2 Sam.15 12. Dauid,1 Reg 9.4.1 Par.29 23.Naaman.2 Regum 5.23.Iob, Iob 1.1.& 31.v.5.6 Iudæi, 1.Mach.2 37. Daniel,Dan.6.22. Godolias, Ierem.40.16 Nathanael,Ioan.1.48.Fideles, Act.2 46.Paulus,in simplicitate conuersatus est,2 Corin. 1.12.

SIMPLEX & rectus,Genes.20 6 & 25 27.Iob 1.v.1.8.Matt.10. 16.Rom.16 18.simplici corde diligendum,1 Pet.1.22. simplices in malo, Rom. 16.19. simplicibus & humilibus reuelat subinde Deus,quod abscondit iis, qui sibi videntur sapientes,Esa.29.v 18.24.& 32.4.Eccles.9. 15. Matth.11.25. Luc.2.9.& 5.8.& 10.21.Act.4.13.1. Cor.1.14.& 2.1. ad simplicitatem hortatur suos Christus,Matt.10 16.

SIMVLACHRA cauenda,Vide IDOLOLATRIA.Simulachro-

rum seruitus, auaritia, Coloss. 3.5. cultus eorum fugiendus Act. 15.20.

SIMVLAT Dauid insaniam, 1 Sam. 21. 13. Vnde irrisu est.

SIMVLATIO & hypocrisis cauenda, Iob 15.34. Esa. 32.6. Ierem. 9.6 Matth. 23.1. &c. abesse debet à Christianis, 1 Petri 2.1. (Vide HYPOCRISIS.) Est autem simulatio rei quam habes, quasi eam non habeas, occultatio & imminutio.

SINA, mons in Arabia, Galat. 4.25. illic Mosi Lex data est, Exo. 19. 20. & 20. 1. anagogice delineat legalem pactionem, Gal. 4.24. (Sina. i. spinetum.)

SINAPIS granum prouerbialiter pro re minima, Luc. 17.6. sinapis parabola, Matt. 13.31.

SINDONE, tenuissima linea veste (à Sidone ciuitate, in qua texi illa consueuerat, vocata) inuoluitur Christi corpus Matth. 27.59. simili veste erat indutus iuuenis quidam Marc. 14.51.

SINVS: in sinu esse, pro, non solùm intimum & coniunctissimum amoris charitate, sed & naturæ vnione planè eundem esse, Ioan. 1.18. In sinum dantur Dauidi vxores Domini sui, hoc est, ad animum: Metonymia, 2 sam. 12. 8. Si Psal. 89.51. sinus Abrahæ, pro loco electis destinato, Luc 16. v. 22.23.

SION, mons sanctus in parte meridionali vrbis Ierosolymæ Ps. 2 6. Esa. 65.10. Ioel 3.17. Soph. 3.11. à Deo dilectus, Ps. 78 68. & 78.2. à Deo fundatus, Esa. 14.32. Dei habitatio est, Ps 132. v. 13.14. illic arx, quæ Dauidis ciuitas dicitur, (1 Par. 11 5.) erat. 2 Sam. 5.7. 1 Reg. 8.1. Sionis excidium prædicitur Mich. 3.12.

Figuratè verò significat Ecclesiam Dei quę sub lege cultum externum habuit in templo Ierosolymitano, quod in monte Sionis exstructum erat, & sub Euangelio per orbem vniuersum plantatum veritatem exhibuit in typo demonstratam. (Sion. i. titulus, vel signum, vel specula.)

SIONIS filia, Ecclesiam Iudaicam designat, quę militantis & triumphantis Ecclesię Christi typus fuit.

Sionis filię mulieres & puellę Ierosolymitanę. Thren. 1.6. Aliquoties incolę vrbis ipsius & regionis circumiacentis significantur. Item verę Ecclesiæ ciues, vt Cantic. 3. 11. & alibi.

[SIS]ARA, Iabin regis exercitui præest, Iudi.4.2. viso Baracho, [f]ugam pedibus arripit, vt 15. fugiens occiditur à Iahele, v. [2]1.1 Sam,12.9.Ps.83.10.(.i.equi visio.)

[S]ITIENS Christus potatur à ceto, Ioan.19.29. sitienti Dauidi [p]otus adfertur, 2 Sam.17.27. sitientes vitam æternam, Ioh. [7].37. *sitiens*, Auarus rapax, Iob 5.5. & 24.11.

[S]ITIS inobedientibus, Deut.28.48. *Sitis exempla*: Agar & eius [f]ilius, Gen.21.v.14.15. Israelitæ, Exod.17.v.1.2. Nehe. 9.20. Num.20.2. Sisara, Iudic.4.19. Samson, 15.18. Exercitus re-[g]um Israelis & Iuda & Edom. 2. Reg.3.9. Iudæi, Esa.5.13. [L]actantes paruuli, Thren.4.4. Christus, Psa.69.22. Ioan.19. [2]8. Apostoli, 1 Cor.4.11. Paulus, 2 Cor.11.27.

Sitis spiritualis, laude digniss. Psal.42.3. & 63.2. Esai.35.7. & 44.3. & 55.1. & 65.13. Matth.5.6. Ioan.4. v.13.14. & 6.35. & [7].3.7. Apoc.21.6. & 22.17.

[SM]ARAGDVS typicus Exod.28.17. & 39.10. Smaragdus my-[st]icus Apoc.21.19.

[SM]YRNA; vrbs in qua olim Christi Ecclesia celebris, Apo. [1].11. & 2.8. (vrbs Ioniæ in Asia minore.)

[SIV]AN mensis tertij nomen, Esth.8.9. V. Mensis.

[SOB]ACH, regis Syriorum militiæ princeps, 2. Samu.10.16. in [m]edio prælio à Dauide occiditur, v.18. (.i. conuertens te.)

[SOB]NA, regis Ezechiæ scriba, 2 Reg.18.18. eius ruina prædi-[ci]tur, Esa.22.15. (Sobnas, sedens vel reuertens.)

[SOB]RIETAS, etsi generaliter accipi potest, tamen quando di-[sti]nguitur ab Abstinentia, dicitur esse moderatio vini in-[eb]riantis, mentem turbantis & ad lasciuiam nos vocantis.

[SOB]RIETAS commendatur, Luc.21.34. Roma.13.13. 4.1 Thess. [5].6. 1 Tim.3.2. Tit.1.8. & 2. ver.2.3.5.12. 1 Petr.5.8. *Sobrietatis [ve]l abstinentiæ exempla*: Moses, Exod.24.18. vxor Manoah, [Iu]dic.13.4. Israelitæ. 20.26. 1 Sam.7.6. & 14.26. Nehem.9. Dauid, 2 Sam.23.16. Achab, 1 Reg.21.27. Rechabitæ, Ie-[re]m.35.v.6.14. Ezechiel, Ezec.4.9. Daniel, Dan.1.8. & 9.3. & [1]0.3. Esdras, 1 Esd.8.21. Nehemias, Nehem.1.4. Iosaphat, 2 [P]aral. 20.3. Ioannes Baptista, Matthæi 3.4. & 11.18. Anna [p]rophetissa, Luc.2.37. Apostoli, Luc.10.7. & 24.42. Ioan.21. [5]. Iesus Christus, Matth.4.2. Luc.4.2. Paulus & Barnabas, [A]ctor.14.23. Vide ABSTINENTIA, & IEIVNIVM. Sobrie-[ta]s animi commendatur, Roman.12.3. 2 Timoth 2. v.9.15. [2] Timoth.1.7. 1. Petr.1.13. & 4.7. & 5.8. Exemplum, Paulus: [A]ct.26.25.

[SO]BRIVS, Temperans, qui suis affectibus imperat, tum e-

brio speciatim, tum intemperanti in genere, oppositus, 1 Cor.5.13.1 Thess.5.v.6.8.1 Tim.3.v.2.11. Tit.1.8.& 2.v.2.5 & 1 Petr.1.13. & 5.8.]

SOCIETAS bona consectanda, mala fugienda, Genes.19.1 Leuit.7.19. Num.16.25.26.& 25.4. Ios.23.12.2 Sam.22.27. Paral.19.2 Iob.31.1. Psalm.18. ver.26.27.& 26.v.4.8.& 37. Prou.1.v.10.15.& 4.14.& 6.25.& 13,20.& 22.v.5.24 & 24. & 29.v.27. Ier.16.8. Eccl.6.35.& 8.v.1.18.& 9.21.& 12.10. 13.v.1.20. Tob.1.5. Matt.7.15. Act.19.9.2 Cor.6.14. Eph.5.1 2 Tim.4.14. Apoc.18.4. societatis commoda, Eccl. 4. 9. societas spiritualis, quam pij cum Deo habent, 2 Corinth 6.v.17.& 1 Cor.6.17. 1 Ioann.1.6. societatis bonæ fructu Genes.18.32.& 30.30.& 35.3.& 39.5. Iudic.5.15.2 Reg.3.ver sic.14.15. Dan.2. versic.17.18. Act.2. versic.1. 44. & 9.26. 27.24.

Societatis bonorum & eius fructus exempla : Si decem iu inuenti fuissent in quinque peccatricib. ciuitatibus, pe percisset Deus vniuersis, propter illos, Gen.18. 32. Laba cum Iacobo, Gen.30.30. Dei cum Iacobo, 35.v.2.3. Ioseph cum Putiphare, 39.5. Israelitarum cum Deo, Ios.24.31. Du cum Issachar cum Debora, Iudic 5.15. Saulis cum Samue & Prophetis, 1 Sam 19.v.20.21. &c. Elisæi cum Iosaphat propter quem impetrauit aquas dari exercitui, in quo rant alij duo reges, 2 Reg.3.v.14.17. propter Danielem b nè fit Magis, &c. Dan.2.v.24.25. propter præsentiam spiri tus sancti, cum fidelibus, Act.2.v.3.&c. Pauli, Apostolis, 26. nauigantibus cum Paulo, bene est, propter Paulum, 2 24. V. CONVERSATIO.

Societatis malæ fructus, Genes. 4. 8. & 11.31.& 15.7. 19.4. Num.16.26.& 33.55. Ios.7.1.15. Iudi.1.28.& 2.v.1.2.3. Sam.13.versi.3.5.& 15.13.& 21.1.1 Reg.22.32.2 Paral.19.2. 25.7. Iob.30.29. Psalm.120.5. Esa.6.5.& 7.2. Ezech.2.6. Lu 23.12. Act.2.40.& 13.8.& 14.v.18.19. Phil.2.15. *Societatis malæ fructuum Exempla* : Cain Abel, Gene.4.8. Thare, Abraham, Chaldæi, 11.31. & 15. 7. Sodomitæ, Loth.19.4. I mael, Isaac.21.9 Esau, Iacob: Iacob non voluit vnà progr di cum fratre suo Esau, 33.v.12.13. Israelitæ, Dathan, & Numer.16.24. &c. Israelitæ, Chananæi, 33. versic. 51. 5 Propter Achan Israelitæ percutiuntur, Iosu.7.5. Ammo à Ionadab amico suo corrumpitur, 2 Samuel 13. ver.3.4 Iosaphat, reprehenditur à Propheta ob societatem cu Ochosia initam, 2 Para.20.37. Vide Iob 30.29. Psalm. 12 5.E

5.Esa.6.5. Ezech.2.6. cœcus natus non fuit inter Christi fideles, donec eiectus fuit ex Pharisæorum synagoga, Ioan.9.34. Iubemur etiam nos seruare à generatione mala, Act.2.40.Phil.2.15. societatem habere cum Deo. 1 Ioan. 1.3.

[Socius qui nobis adhæret in itinere, labore, studio, opere, externo, vel interno & spirituali, Gen.14.15. & 33. v.12.15. & 35.5.6.Exod.31 6. Ios.8.10.& 10.v.18.27.Iudi.3 8.& 9.41. 1 Sam.23.25. 2 Samu.16.13.1 Reg.20 35.2 Reg.4.40.Esai.1. 23.Ierem.40.7.Dan.2.13. Matth 23.30.Luc.5. v.7.9. 1 Cor. 10.20.2 Cor.1.7.& 8.23. Philipp.1.7.Philem.vers.17,Hebr. 10.33.]

Socordia excutienda, Genes.42. v.1.2. Exodi 12 11.& 18.22, Leuit.19.13.& 20.v.4.5. Nume.23.24.Deut.4.9.& 31.v.6.7. Ios.18.3.Iudic.7 3.1 Sam.7.3.1 Reg.18.21 2. Reg 4.v.28.29. & 12 7.2 Paral 19.11.& 29.11. Nehem 4. v.14.19.20.21.Psal. 95.2 Prouer.1.24.& 3.28.& 6.v.3.4.5 6.& 8.17.& 10.26.& 13. 4.& 18.9 & 19 v.15.24.& 20.v.4.13.& 21.25.& 22.13 & 24 v. 30.31.32 33.34.& 26.v.13.14.15.& 27.23. & 31.15.Ezech.3.19. Rom.8.v.12.13.& 11.20,& 12.8.1 Cor.10.12.& 16.13.2.Cor. 7.v.1.11.Gal 6.5.Ephes.6.v.10.12.13.Phil.2. v.12 13. & 3.20.1 Thess 5.v.3.6.8.10.1 Tim.4.14.& 5.6.2 Tim.1.v 6.14.& 2.1. & 4 2 Hebr.2.1.& 3.v.12.13.& 4.1.& 5.v.10.11.1. & 6. v 3.7. 12.& 12.12.& 13.22.Iac.1.19.& 3.17.& 4.13.1 Petr.2.11.& 3.5. & 5.v.2 7.2 Petr.1.v.5 13 3.v.1.2.10,13.1 Ioan.5.v.4.15. Iudæ v.5. Apo.3.3.

Socrus Petri sanatur, Matth.8.15, Vide Petrus. socrus non est vxor ducenda, vide Affinitas.

Socoth (à tuguriis nomen habens, Genes.33.17.) ciuitas in tribu Gad munitissima, Ios.13 27 Socoth principes Gedeoni inhumani, Iud.8.v.5,6. suæ inhumanitatis pœnas luunt, v.15.16. (Succoth.i. tabernacula.)

Socoth-benoth Babyloniorum idolum, 2 Reg.17.30. Vide Idolorum Catalogus. (tabernacula filiarum.)

Sodoma & Gomorrha amœnissimo loco sita, Genes.13.10. sodomitæ, homines pessimi, Genes.13.13. spoliantur, 14.11. sodomæ & vrbium vicinarum subuersio, 19.25. Deute.29. 23.Sap.10.6.Esa.13.19.Iere.50.40.Amos 4.11. Luc.17.29.6. Petr. 2. 6. Iudæ vers.7. causæ subuersionis, Ezech.16 49. sodomitarum peccata quæ fuerint, Genes.19.4.&c.Ezech. 16.49.Eorum conditio tolerabilior futura est, quàm incolarum Corazim & Bethsaidæ conditio, Matt.11.24.[so-

doma spiritualis, Apoc.11.8. sodomitæ, Genes.13.13.] (Sedomah. secretum eorum.)

Sodomia, crimen contra naturam & damnabile: Leui.18.22. cum mare ne concubito concubitu muliebri: abominatio est. cap.20.13. Qui cubuerit cum mare concubitu muliebri: rem abominandam fecerunt ambo: omnino morte afficiuntor, cædis ipsorum causa est in ipsis. 1 Tim.1.10. regno Dei excluduntur. ἀρσενοκοῖται: 1 Cor.6.9. In sensum reprobum traditi: Rom.1.26. Eph.4.19. sodomitæ hoc genere sceleris peccarunt, qui sulphure & igne deleti sunt. Genes.19. 24.

Sol, Dei verbo creatus, Gen.1.16. nouit suum occasum: Psal. 104.19. Cedit nocti ibid. Et nox soli, 22. ad vocem Iosue sistitur, Ios.10.13 retrocedit decem gradibus ad petitionem Ezechiæ & preces Esaię, 2 Reg.20 11. obscuratur, Matth.27. 45. Marc.15.33. Luc.23.45. Deus facit vt sol oriatur super iustos & iniustos: Mat.5.

Solis ardor, piis non noxius, Psalm.121.6. Apo.7.16. solis ortus, & cursus magnificentia, Psal.19. v 5.6.7.16. soli & Lunæ seruientes, à Iosia occidũtur, 2 Reg 23.5. V. Deut.4.19.) reprehendũtur à Ieremia, Ier.44. v.1. &c. solis nomen pro oppressione, vel persecutione, qua tanquã sole torrefiunt hypocritæ, Matt.13.6. solis & lunæ equi. 2 Reg.23.11. Deus est sol suis, Ps.84.12.

[Sol ecclesiæ & Christus, Esai.60.19.20. Malac.4.2. V. Mat.17. 2. sol afflictionum & persecutionum æstus, Cant.1.6. sol gloriæ qua quis fruitur, Ier.15.9. sol, spes laborationis, Amos.8.9.) Visio veritatis: Mich.3.6. sol ad opificem suum laudandũ inuitatur: Ps.148 3.4. & 136.5.7 8.9. & 104 v.22.

Soleas portare, prouerbialiter vsurpatur, Ps.60.10. Matthęi 3.11. quo vilissimum ministerium significatur.

Solennitates anniuersariæ erant, quæ quotannis recurrebant, & plurium dierum erant, in quibus primus & vltimus dies pari ceremonia celebrandi erant: Leui.21. propterea vltimus ille dies commodè vocatur à Luca Sabbathum δευτερόπρωτον cap.6. v.1. solennitas post plures annos recurrens, erat sabbathum terræ, septimo quoque anno, quo à cultu agrorum & vinearum cessandum fuit, recurrens, Leu.25.1. &c. Itẽ annus Iubilęus, quinquagesimo quoque anno recurrens, quo omnes possessiones ad suos dominos redibant, & serui Hebræi manumittebantur: Leui. 25.8. &c.

SOLENNITATES Hebrçorum præcipuè tres, Exodi 23.v.14.17.Leuit.23.1.&c.Deuter.16.1.&c. ſolennitas Azymorum, Ezod.23.15.& 34.18.Leu.23.v.5.6.Num.28.17.Deut.16.ver. 1.2.5.ſolennitas Expiationum, Leu.16.30.& 23.27.Numer. 29.v.7.8.ſolennitas Hebdomadarum, Exod.34.22. ſolennitas Meſſis, ſeu Pentecoſtes, Exod.23.16.Num.28.26.Leu. 23.v.15.16.Deut.16.v.9.10.Ioan.5.1.Act.2.1.& 20.16.1 Cor. 16.8.ſolennitas Primitiarum, Leu.23.10.ſolennitas Epularum Eſth.9.18. ſolennitas Tabernaculorum, Exo.23.16. Leu.23.v.39.&c.Deut.16.13.& 31.10.1 Eſdr.3.4. Nehem.8. 18.Ioan.7.2.ſolennitas Tubarum, Leui.23.24. Num.29.1.2. Par.5.3.ſolennitas Neomenię (ſeu nouilunij Coloſſ. 2.16. Num.28.11.1 Sam.20.5. Ezech. 45.18. ſolennitas ſabbathi, V.SABBATHVM ſolennitatum, ſeu feſtorũ violatio, quare grauiter puniatur, Numer.15.32. In ſolennitate diei feſti quare non captus Chriſtus, Matt. 5.

SOLICITVDO nimia, Exod.34.21.Leuit.25.20.21.Deut.8.3.Iob 7.16.Pſal.55.23.& 145.v.15.16.Prou.10.3.& 13.23. Matth. 6. 25.ad finem vſque & 10.v.9.10.& 13.22.& 16.5. Luc.8.14 & 12.11.22.& 14.18.& 21.34.1 Corint.7.32.Phil.4.6. Hebr.13. 5.6.ſolicitudo diffidentiæ coniuncta damnatur, cùm ſcilicet homo ſine fide & ſpe auxilij diuini, animo angitur de futuris euentis, cùm priuatis tum publicis, vt ſuperiora & ſeq.docent.Marc.4.19.1 Tim.6.8.1 Pet.5.7.Pſal.55.23.hæc Græcis μέριμνα dicitur.

Solicitudo vocationis, Græcis σπουδὴ dicta, præcipitur, cùm ſcilicet quis euenta quælibet Deo commendat, interim tamen labores ſibi mãdatos ſuo loco & tempore pro ſua vocatione ſedulò vrget, Rom.12.11.(Vide ANXIETAS: &, SOCORDIA excutienda.) ſolicitudo Pauli pro Eccleſia, 2 Corinth.7.12.& 11.v.28.pro proximo, Epheſ.4.28.1 Cor. 12.26.

SOLICITVS Deus pro Abrahamo, Geneſ.12.17.ſoliciti ſimus ſeruare vnitatem ſpiritus vinculo pacis, Eph.4.3.

SOLITARII moleſtia vana, Eccl.4.v.7.8.

[SOLITVDO deſertum ſæpiſſimè, pro animi anxietate ſumitur, Ezech.12.19.& pro deſolatione, Eſai.24.12.Ezech.29.9 Oſe.13.5.Ioel.2.3.]

SOLIVM regium iuſtitia confirmatur, Pro.16.12.& 25.5.& 29. 14.ſolium Salomonis, V.SOLOMON.

SOLIVM Dei, 1 Reg.8.13.49. Eſai.6.1.& 63.15. Ierem.3.17. Thren.5.19.*Solium* Chriſti filij Dauidis, Eſai.9.6.& 16.5.&

22.23. Zac.6.13. *solium* Regum, Ægypti, Iudæ, Israelis, Chaldæorum. &c. solium iniquitatis. Amos 6.5.]

SOLOMON, Dauidis ex Bethsabee filius nascitur, 2 Sam.12.24. à Deo diligitur, ibidem Solomon Dei iussu, cur sic dictus, 1 Par.22.9. Prophetæ Nathan erudiendus & educandus traditur, 2 Sam.12.25. Patris iussu, rex Israelis vngitur, 1 Reg.1.38. &c. 1 Paral. 23.1. & 29.22. mille hostias offert, 2 Paral.1.6. typus Christi est Psal.45.8. & 72. 5. Pharaonis filiam vxorem ducit, 1 Reg.3.1. sapientiam à Deo petit, v.9. 2 Paral.1.10 Sapient. 9.4. ligna templo extruendo necessaria ab Hiram petit. 1. Reg. 56.2. Par. 2.3. templum ædificat 1 Regum 6.1. 2 Paralipp. 3.1 Actor. 7. 47. Ecclesiæ Israel benedicit, 1 Reg.8.v.14.55. 56. ciuitates extruit 9.17. 2 Par.8.2. populos sibi tributarios reddit v.7. 8. Hiram regi viginti oppida largitur, 1. Reg.9 11. auri habendi causa in Ophir nuntios mittit, 2. Paral.8 18. alienigenas mulieres amat, 1 Regum 11.1. Deos alienos sequitur, v.4. 2 Reg.23.13. moritur, 2 Par.9.31. (Selomoh.i. pacificus.)

SOLOMONIS regni anni, 1 Reg. 11. 42. artificum numerus, 1 Reg.5.13. 2 Paral.2.v.17.18. Aduersarij. 1 Reg.11.25. 26. carmina, 1 Reg. 4. 32. census annuus, 10.14. cibus quotidianus, 4. vers.22.23. de rebus varijs disputationes. v.33. Equi & currus, v.26. 2. Par.1.14. gloria quanta, 1 Par.29.25. 2 Par.1. 12. & 9. 22. de duabus meretricibus iudicium, 1 Regum 3. 27. orationes, ver.11. & 8.23. parabolæ, 4 32 principes, v.2, 3. prosperitas, 2 Par.7.11. regni eius fines, 1 Regum 4.21. 2 Para.9.26. sapientia quanta, v.6.23. Mat.12 42. Templi Salomonis forma, 1 Reg.6 2. thronus, 10.18. vxores & concubinæ. 11,3.

SOLVERE ad extremum quadrantem, Matth. 5. 26 prouerbialiter is dicitur, qui cum summo iure agitur. Soluere, pro sua interpretatione, quasi eneruare, Matth.5.19 solui, pro violari aut irrita fieri, Matth.5.v.17.19. Ioan.10.35. aut destrui, 7.23 soluere peccata quid, Matth. 16 19. Ioann. 20.23.

SOMNIA, olim seruis Dei familiaria, Num.12.6. somnia & visiones, in quibus Deus nonnunquam suam voluntatem aperiebat, Gen.20.3. & 28.12. & 31.24. & 37.v.5.9. & 40.8. & 41.1. & 46.2 Num.12.6 Iudic.7.v.13.15 1 Sam 3. versi. 4.8 10. & 28.6. 2 Samu.7.4. 1 Reg.3. versic.5.15. Iob.7.13.14. & 33.15. Daniel 2.1 & 7.1 Matth.1.20. & 2. ver.12.13. Act.16.9 & 18. 9. & 23.

9. & 23. 11. & 27. 23, somnia & visiones quæ non conueniunt cum verbo Dei & doctrina Ecclesiæ, sunt contemnenda, Deut.13.1.Eccles.5 3.Eccles.34.1.&c.Iere. 23. v.16.25. & 27.9.& 29.8.somniorum interpretatio à Deo est, Gen. 41.v.16 39. Dan.1.17. & 2, 23. somniis non inhærendum, Eccles.5.v 2.6. *Somniorum & reuelationum per illa factarum exempla*: Abimelech, Genes.20.3.Iacob,28.12.& 31.11. Laban, v.24.Ioseph 37. v. 5. 9. Vide IOSEPH. Pincernæ & pistoris cum interpretatione,40.5.Pharaonis item cum interpretatione,41.1.cuiusdam Madianitæ, Iudic. 7.13.Nabuchodonosor,Dan.7.1. Vide Dan. Vide VISIONVM exempla.[Somniator, Gen. 37.19.Deut.13.3.Iere.27.9.Zac. 10.2.]

SOMNVS quibus suauis, Eccles. 5. 11. somno non indulgendum, Prou.20.13 & 24.22.& 6.4.Act.20.9.

[Somnus Spiritualis,Rom.13.11.Somnus, mors corporis, Ioan.11.11.]

SOPATER, vel vt alij legunt, Sosipater, Pauli comes & cognatus, Actor. 20. 4. Rom.16.21. (σώπατρος, seruans patrem.)

SOPHAR Naamathites amicus Iobi, Iob.11.1. eius in Iobum vehemens obiurgatio, v.2.3.(.i.speculator eius.)

SOPHONIAS propheta: eius prophetiæ tempus, Soph.1.1. prophetiæ eius argumentum, v 2.3. (Absconsio Domini.)

SORDES animæ, Prou.30.12.Esai.4.4.Thren.1. 9. Ezech.24. 13. Ose.5.11. 1 Petr.3.21. Apoc.22.11. Sordes corporis Iob.7.5.Esai. 28.18. Est nimia in honesto,& qui nos decet.

SOROR, Græcis ἀδελφή, idem declarans quod πιστὴ fidelis seu Christiana, 1 Cor.9.5.sorores, pro cognatis, Hebraismus, Mar.6.3.sorores Christi, V.FRATRES:&, CHRISTI sorores.Soror Abrahæ Sara,Gen.20.12.

SOROR, afflictio carni adhærens.Iob.17.14. *Soror* mystica, Prou.7.4.*Soror* Ecclesia Christi, propter Spiritum adoptionis,& ex immensa quadam charitate, à Christo deo homine, fratre & sponso, soror compellatur. Cantic.4.v. 9.10.12.& 5.v 1.2.*Soror* Ecclesię Iudaicæ est Ecclesia Gentium, Cantic.8.8.*Soror* consanguinea, Matth.13 56. *Soror* spiritualis, Matth.12.50.Rom 16.1.1 Cor.7.15.Iac.2.15. Sorores dicuntur Iuda & Israel, quod tribus 12. ex quibus regna illa constabant ab eodem patre duxissent origi-

nem. Harum *Soror* Sodoma dicitur, propter morum similitudinem.]
SORS est medium à Deo constitutum, quo ipse controuersias, quæ aliter ab hominibus dirimi non possunt, componit. pro. 18.18. Num. 26.55. Ios. 14, 2. Leuit. 16.8.
SORS: sortes à Deo reguntur, Prouerb. 16.33. sortium missionis praxis, Iosu. 18. 10. 1. samuel 10. 20. & 14. 42. Esth. 3. 7. Psal. 22 19 Matth. 27. 35. Ionæ. 1. 7. Act. 1. 26.
Sortilegij siue sortium missionis exempla: super duobus hircis, Leuit 16.8. in diuidenda terra, Num. 26. v. 54. 55. 56. & 33. 54. & 36. 2. Deut. 1, 38, & 31, 7, in explorando furto de anathemate, Iosu. 7. 14. sors filiorum Iuda & Caleb. 15. 1. &c. filiorum Iosephi. 16. 1. Tribus Manasse, 17. 1. septem tribuum, 18. 10. filiorum Aaron, &c. 21. 4. in eligendo rege, populo Israel, 1. Sam. 10. v. 20. 21. sors inter Saulem & Ionatham, 14. v. 41. 42. sortes filiorum Aaron, &c. in assignandis officiis, 1 Par. 24 5. in ordinandis cantoribus, &c. 25. 8, in ordinandis ianitoribus templi, 26, 13, in interficiendis Iudæis, Esth. 3, 7, sors Nautarum, Ionæ, 1, 7, in diuidenda Christi tunica, Psalm. 22, 19, Matt. 27, 35. Marc. 15. 24. Ioan. 19. 23, ad fungendum sacerdotio, Luc. 1, 9. in egligendo Matthia, in locum Iudæ, Act. 1. 26.
[SORS spiritualis, & ad vitam æternam pertinens, Act. 26, 18. Eph. 1, 11, Coloss. 1. 12.]
SOSIPATER, Vide SOPATER.
SOSTHENES synagogæ princeps percutitur, Act. 18, 17, Paulo collega adiungitur, 1. Corin. 1. 1. (σωσθένης, saluator potens.)
SPECIES pro eo quod videtur & apparet, non autem reuera est. Ab omni specie mali abstinete. 1. Thes. 5. 22. Producat terra animantia in species ipsorum: Genes. 1. 24.
SPECTACVLVM facti mundo Apostoli, 1 Cor. 4 9. Heb. 10. 33
SPECTRA, phantasmata, seu visiones, sunt imagines dormientibus vigilantibus obiectæ diuersa specie & aspectu vario, incerto interdum etiam fine. Mat. 14. 26. Marc. 6. 49. V. Ioh. 6. 19. 1 Sam. 28 8. &c.
SPECVLATOR, 1. Sam. 4 16. 2. Sam. 13. 34. & 1. 8. v. 24. 26. 27. 2. Reg. 9 17. & 18. 20. *Speculator* Ecclesiasticus & spiritualis, Esai. 52. 8. & 56. 10. Ierem. 6, 17. Ezech. 3, 17, & 33. v. 2. 6. 7. *Speculator* cęlestis, qui maiestatem Christi Dei hominis oculis corporeis aspexit, 2. Petr. 1. 16.]
SPECVLVM: speculi similitudine Paulus dupliciter vsus est,
Primò

Primo vocat ſpeculum, 2. Corinth. 3. 18. Filium Dei in carne manifeſtatum, qui nobis in ipſius Euangelio ſpectandus proponitur, & Moſi velato opponitur: Et ſimul notitiam noſtram per Euangelium, non per partes, ſed ſemel totam conſiderans, conferensque cum cognitione ex lege, quod limpidiſſimum Chriſti ſpeculum velatæ Moſis faciei opponit, 2 Corinth. 3. 18. *Secundo*, ſpeculum vocat, notitiam Dei quam nunc habemus, illámque cum futura longe perfectiore comparat, 1 Corinth. 13 12. ac dicit, nos in hac vita mortali non plenè Deum ipſum, qualis eſt, ſed quaſi in ſpeculo imaginem eius quandam conſpicere. Specula filiarum Sionis peritura, Iſa. 3. 23. Vid. Iac. 1. 23.

SPELVNCAM latronum fecerant Dei donum Iudæi, Matth. 21. 13. Speluncæ fideliũ, Heb. 11. 38. Centum Prophetarum, 1. Reg. 18. 4.

SPES donũ Dei, Rom. 15 13. eſt plenæ fruitionis rerum quas fide credimus, patiens expectatio. Ex fide eſt tãquam filia ex matre: Gal. 5. 5. Nos Spiritu ex fid. ſpẽ iuſtitię expectam.

SPES, pro fide, Hebr. 6. 11. 1. Petr. 3. 15. pro re ſperata per Metonymiam. Rom. 8. 24. Gal. 5. 5. Phil. 1. 20. Eph. 1. 18. Coloſſ. 1. 5. Tit. 2. 13. ſpes ex probatione, Rom. 5. 4. ſpes anchoræ ſimilis, Hebr. 6. 19. donum Dei eſt, Rom. 15. 13. 2. Theſ 2. 16 galea ſalutis eſt, 1 Theſſal. 5. 8. omnibus piis neceſſaria, Rom. 12. 12. Tit. 3. 7. 1. Petr. 1. v. 3. 15. 1. Ioan. 3 3 ſpes ex pręteritis & iam compertis beneficiis concipienda. *Exempla* Iacob Gen. 32. verſ. 10. 11. Iſraelitæ, Deut. 7. 18. & 20. 1. Dauid, 1. Sam. 17. v. 34. 37. Ioſaphat, 2 Paral. 20. 7. Dauid, Pſal. 3 8. & 22. 10. & 32: 5. & 34. v. 7. 8 & 71. v. 6. 17. & 77. 12. & 86. 7. & 142 8. & 143. 5. Paulus 1. Corinth. 1. v 8. 9. 2. Cor. 1. 10. Phil. 1. 6. 1. Theſſ. 5. 24. 2. Tim. 4. 18. Petrus. 1. Petr. 1. 3.

Spes bona de piis concipienda *Exempla*: Paulus, Rom. 15. 14. 2. Theſſ. 3. 4. Apoſtolus. Hebr. 6 9 ſpes ex ſcripturis hauriẽda, Rom. 15. 4. *Exẽpla*: Dauid, Pſal. 119. v. 42. 74. ſpes nec in hominibus nec in aliis creaturis locãda eſt. 2. Par. 16. 7, & 25. 8. Pſ. 20. v. 8. 9. & 44. 7 & 73. 28. & 118. v. 8. 9. & 127. v. 1. 2. & 146. v. 3. 5. & 147. 10. Pro. 11. 28. & 21. 31. & 28. 25. Eſa. 20. 6. & 30. 2. & 31. 3. & 36. 6 & 40. 7. Iere. 7. 4. & 17, 5 & 48 7. Eze. 29. 6 Oſe. 5. 13. & 7. 11. & 9. 3 & 12. 1. Amos. 6 1. Mich 5. 10. & Abac. 1. 17. & 2. 3. Marc. 10. 24. 1. Timoth. 6. 17. ſpes in Deo ſolo locanda, 2. Par. 16. 7. & 20. 12. & 25. 8. Iob. 13 15.

Pſalm.

rum suam, Ruth 2.1.&c. Spicas vellunt Apostoli, Matth. 12.1.

NAE appellantur solicitudines huius mundi, diuitiæ & voluptates vitæ mundanæ, Matt. 13.v.7.22. & 19.22. Marc. 4.v.7.18. & 10.22. Luc. 8.v. 7. 14. & 18. 22. spinæ & tribuli propter peccatum. Adæ, Genes. 3.18. spinea corona coronatur Christus, Matth. 27.28.29. Vide Prou. 15.19. & 24.31.

RITVS *Primo*, pro affectu, impulsu seu afflatu, & animi motu siue bono qui à spiritu sancto proficiscitur, siue vitioso, qui à Diabolo excitatur, Dan. 4. vers. 5.6. & 5 vers. 11.14. Luc. 4 33. & 9 55. Eph. 2.2. vnde factum est, vt dona Dei vocentur spiritus, & econtrario, vitia quoque spiritus nomen sortiantur: vt spiritus auaritię, superbię, furoris, & quæ sequuntur, *Secundo*, pro animo, Paral. 5.26. Lucę. 10.21. Ioan. 13.21. *Tertio* pro anima immortali, Eccles. 12.7. Matth 27 50. Ioann. 19.30. Actor. 7 59 1. Corinth. 2.11. & 6. 20. 2. Cor. 7. 1. Heb. 12. 9. Spiritus, id est anima, in morte Deo commendandus. *Exempla*: Dauid, Psal. 31.6 Christus, Luc. 23. 46. Stephanus, Actor. 7.59. *Quarto*, spiritus per mimesin, pro commentis & somnis hominum, quibus spiritus prætexitur, 2. Thessal. 2.2. *Quinto* pro spirituali Dei cultu, Phil. 3. 3. *sexto*, in genere, pro omnibus spiritus S. donis & gratiis spiritualibus, 2. Corint. 1. 4. quibus prędicati Christi vis ac potentia in animis credentium, testibus etiam in fidelibus obsignabatur, Mar. 16. 20. Act. 8. 15. & 18. 2. 1. Corinth. 1. v. 5. 7. & 14. 12. Gal. 3. 2. *Septimo* pro Euangelio, 2. Corinth. 3. 6. & spirituali Euangelii efficacia, Galat. 3. 3. *Octauo*, pro hominis parte regenerata, Roman. 7. 6. Ioann. 3. 6. in posteriori parte versus, hoc est pro toto homine spirituali, Spiritus sancti gratia Christo insito, ac proinde in eo renouato, qui & ipse spiritus dicitur, vt natura eius perennis, pura ac immortalis significetur, quamuis adhuc superstite secta carnis, adeò, vt vnus & idem homo fidelis, quandiu hic versatur, & caro & spiritus diuersis respectibus dici possit, vt suo exemplo elegantissime describit Paulus, Roman. 7. 21. &c. spiritum quid vocet Paulus, cùm opponitur carni, Vide CARO: item cùm opponitur literæ, Vide LITERA. *Nono*, pro altera parte hominis regenerati, vide licet anima, Rom. 8. 10. *Decimo*, pro cœlesti & integrá, terrenæ siue peccati iugo mancipatæ naturæ opposita, v. 14.

Vndecimo, pro mente seu rationis sede, & τῷ ἡγεμονικῷ
Corinth. 11.& 16. 8.2 Cor. 2. 12.& 7.v.1.13.1 Thess.5,2
Heb.4.12.*Duodecimo*,pro diuina Christi potentia,& effi
cacia Deitatis in humanitate assumta. Matth. 12.28.Ro
1.4.1.Tim.3.16.Heb.9.14.1 Petr.3.vers.18. 19. sic accipiu
nonnulli & 1.Ioannis 5.8. *Decimotertio*, pro Deitate Chri
sti, Ioan.6.63.in posteriore parte versus,1 Petr.2.18. De
moquarto pro iis qui se spiritu prȩditos dicunt ad obeu
dum prophetiæ munus μετωνυμικῶς,1 Tim.4.1.1. Ioan.4
Decimoquinto,pro spiritualibus exercitiis,Gal.6.8.spiritu
mandato oppositus,Ioan.4.23.quod carnale dicitur,He
7.16.in sese videlicet consideratum, & à signo reipsa
iunctum.

SPIRITVS adoptionis, Rom.8.15.spiritus adoptionis qu
vocetur à Paulo. Vide SERVITVTIS spiritus. Spirit
compunctionis,11.8.dæmonij aut dæmoniacus, pro Di
bolus,Hebraismus,Luc.4.33.dilectionis,2 Tim.1. 7. err
ris.ibidem Filij,Gal.4.6. Dicitur autem spiritus sanct
peculiariter Filij spiritus, cùm & patris & filij sit spiritu
eo quòd per eum obsignatur nostra inChristum adopt
Spiritus ex fide,Galat.4.5.dicitur spiritus, qui fidem g
gnit,seu qui fidelibus datur.Spiritus gratiæ,Hebr. 10.
gratiæ & precum, Zach.12.10.infirmitatis,pro morbo
Satana inflicto,Luc.13.11. vt explicatur vers.16.sapienti
intelligentiæ,consilij,fortitudinis,scientiæ & timoris.
Isa.11 2.spiritus sapientiæ,pro dono sapientiæ per spirit
sanctum infuso,Eph.1.17.spiritus lenitatis,pro spiritu
ni vel leniter affecto, Hebraismus, 1 Cor. 5.2. spiri
sanctificationis,Roman.1.4. dicitur autem sic spiritus sa
ctus,aut potius spiritus sancti virtus, qua perfusa est I
clesia,cùm iam Christus in cœlos ascẽdisset, ex quo op
mè videlicet intelligitur, Christum non modò non e
mortuum,sed planè Deum esse cum Patre regnante.A
tertiò altera Christi natura,nempe diuina,quod antith
sis carnis qua humana natura significatur, & spiritus p
stulare videtur.

Spiritus seruitutis,Rom.8.15.Vide SERVITVS:sobrie
tis,1 Timoth.1.7.promissionis,Ephes.1.13.sic dicitur,q
non adfert legis & seruitutis terrorem, sed promission
gratuitæ adoptionis suis donis obsignat in credentiũ a
mis.Spiritus mundi,Cor.1.2.12.sic dictus à Paulo, qui

...eat quæ mundus curat, & quorum capaces ſunt homi-
...nes quadam naturæ ſponte. Prophetarum, hoc eſt, pro
...doctrina quam adferunt Prophetæ ſpiritu Dei afflati, 1
...Corinth 14.32. veritatis, Ioan. 14. 17. vocatur ſic, non tam
...quia in ſeſe verax eſt, vtpote Deus æternus, quàm ab ef-
...fectu, quòd veritatem inſpiret, Ioan. 16. 13. Prophetæ e-
...tiam & doctores vocantur ſpiritus veritatis, 1 Ioan. 4. 6.
...quaſi dicat, ſpiritus veridici, ſicut contrà ſpiritus erroris,
...vocantur ſpiritus errantes, & alios in errorem adducen-
...tes. Spiritus virtutis, 2 Tim. 1. 7. vitæ, pro, vita animalis,
...Apoc. 11. 11.

...RITVS, numero multitudinis, pro interioribus animi
...conceptionibus & motibus, 1 Cor. 12. 10. ſpiritus ſeptem,
...Dei maieſtati adiunguntur quaſi ſtipatores, Apo. 1. 4. non
...quaſi illos Ioannes vlla ex parte, vel Deo exæquet, vel
...cum Chriſto conferat: ſicut etiam Paulus teſtes vnà citat
...Deum, Chriſtum & Angelos, 1 Tim. 5. 21. Nam quòd ſe-
...ptem hos ſpiritus nonnulli pro ſpiritu ſancto accepe-
...runt, cuius ſeptiformis (vt loquuntur) ſit gratia, quibuſ-
...dam minimè placet: & refellunt illam interpretationem
...ex Apoc. 5. 6. vbi iidem ſpiritus, agni cornua & oculi, hoc
...eſt miniſtri dicuntur.

...RITVS ſanctus: Spiritus ſanctus pro ſpiritualibus eius do-
...nis μετωνυμικῶς, Luc. 2. 25. Ioan. 7. 39. Actor. 8. v. 15. 17. & 10.
...44 & 11. 15 & 15. 8 & 19. v. 2 6. 1 Cor. 14. 12. pro vi & effica-
...cia Chriſti, quam per ſpiritum ſanctum exerit in nobis
...viuificandis & ſanctificandis, Matt. 3. 11. ſpiritus S. pro ter-
...tia in ſancta Triade perſona, qui vnà cum Patre & Filio,
...eſſentia & Deitate idem eſt: Deus diſertè appellatur, E-
...ſaiæ 6. v. 8. 9. Actor. 28. v. 25. 26. & 5. v. 3. 4. 1 Cor. 3. 16. & 6. 19.
...o. 2 Cor. 6. 16.

... Deus probatur: *quia* æternus eſt, Gen. 1. 2. Heb. 9. 14 *quia*
...cum in ſolius Dei nomen ſit baptizandum, (V. BAPTIZA-
...RE in nomen) in ſpiritus S. nomen baptizare iubemur,
...Matt. 28. 19. Mar. 16. 15. *quia* cùm nemo ſit bonus niſi Deus,
...Matt. 19 17. Marc. 10. 18. Lucæ 18. 19. Spiritus bonus dicitur,
...Pſ. 143. 10. *quia* Eccleſiæ præeſt, dat illis Apoſtolos & do-
...ctores, omniúmque bonorum fons atq. autor eſt, Eſa. 48.
...6. Act. 13 2. & 20. 28. Rom. 15. 13. 1 Cor. 12. v. 6. 11. *quia* illa ſua
...dona pro liberrima ſua voluntate omnibus prout vult di-
...ſtribuit, & communicat, 1 Cor. 12. v. 4. 5. 7. 8. 9. 10. 11. vbi e-
...tiam manifeſtè à ſuis donis diſcernitur, *quia* creator eſt,

Iob.26.13.&33.4.Psl.33.6.& vitā in rebus quibus libet creat
Psal.104.30. *quia* arcanæ Dei patris voluntatis conscius
1.Cor.2.v.10 11. *quia* cùm omnis cōsolationis autor Deu
sit,Rom.15.5.2. Corinth. 1.3. spiritus sanctus consolatu
corda credentium,vnde & consolator appellatur,Ioann
14.v.16.26.& 15.26. & 16.7.*quia* cum Patre & Filio con
iungitur. Matthæi.28.19.2. Corinth.13.13.*quia* cum no
nisi à Deo doceantur fideles intrinsecus,Esa.54.13. Ioann
6.45. spiritus sanctus docere dicitur, Luc.12.12,Ioann.14
26.& 16.13.1.Ioan.2.27. *quia* Dominus dicitur & Deus,
Corinth.12. ver.4.5. Atqui si donum tantùm aut motu
esset,Dominus minime diceretur: motus enim & donu
Dominus appellari non potest. *quia* cùm solus Iehou
verus Deus eduxerit populum ex Ægypto, Exod.20.
Spiritus sanctus ductor populi ex AEgypto dicitur,Esa
63.14. *quia* mouet corda intrinsecus vt oremus,Rom.
26. *quia* cùm liberos facere sit Dei opus,Spiritus sanct
liberos facit,2.Corinth.3.17. *quia* cùm solius Dei sit iust
ficare. Roman.4.5. spiritus sanctus iustificare dicitur,
Corinth.6 11. *quia* nostræ regenerationis tanquam par
est.Ioan.3.ver.6.8.*quia* peccatum in eum admissum,bla
phemia,id est, impium in diuinitatem delictum dicitu
Matthæi.12.31. *quia* cùm populi Israelitici rebellio cōt
solum verum & æternum Deum facta fuisse legatur pa
sim in scriptura populus Israeliticus in Spiritum sanctu
rebellis fuisse dicitur, Psalm.78. 40. Esa.63.10 *quia* cu
sanctificare sit solius Dei proprium,spiritus S.dicitur sp
ritus sanctificationis,id est, sanctificans, Rom.1.4.*quia*
omnis sapientia & loquendi facultas sit solius veri D
ac proinde ab ipso petenda, Exodi.4.11.Iac.1.v.5.17.Sp
ritus S.& sapientiam & loquendi facultatem conferre
citur,Matt.10.v.19.20. Marc.13.11. Luc.12 v.14.15.Ioan
14.26.Act.2.4.1. Corinth.2.13. & 12.8. *quia* cùm præcipi
tur ne Deum tentemus, Deut.6.16. Matth.4.7.ne spirit
S.tentetur,iubetur, Act.5.9. sicut nec Christus tentand
est,1.Corinth.10.9. *quia* cum solius Dei verbum sit,audi
dum,& in præceptis ipsius ambulandum, Ezech.20.v.1
19.Luc.11.28 verba spiritus S.audienda præcipiuntur,
poc.2.v.7.17.29. *quia* Christus virtute spiritus Dei edid
se miracula dicitur,Roman.5.19. *quia* veritas. est,1.Ioan
5.6.non secus ac Filius, Ioan.14.6.eiusdem ergo essent
cum Filio.*quia* verba illa quæ prophetæ palam Deo ex

citu

citum attribuunt, Leu.26 v.12.13. Psal.95.v.7.8.Esa.6.v.7.9. spiritu S. attribuuntur, Act.28.v.25.26.1.Cor.3.16.& 6 19 2.Cor.9 16.Hebr.3.v.7.8 9.

Quòd autem creatura non sit, probatur: *quia* omnis creatura vanitati subiecta est, Roman 8.20.ergo idem & de spiritu S. dicendum foret, si creatura esset, quod est ἄτοπον prorsus & absurdum, cùm vbi spiritus, ibi sit libertas.2. Corinth. 3.17.& spiritus S. sit æternus, Hebr.9.14. *quia* cùm ab increato procedat, Ioan. 15.26. increatus vt sit, necesse est. Quòd autem spiritus S. vltimo loco ponitur, Mat.28.19.2. Corint. 13.13.neminem conturbet, nam & primo loco positus legitur, 1. Corinth.12 4. *Quia* etiam profunditates Dei inuestigat, 1. Corinth.2.10. Atqui id creaturæ non competit. *quia* habitat in nobis. Roman.8. 9 1.Cor.3.16.& 6.19 2. Cor. 6.16.2. Timot. 1.14. quod est solius veri Dei proprium, Leu.26.12.2. Cor.16. *quia* filios Dei facit eos in quibus habitat, Rom.8.14.quod creatura efficere non potest. *quia* viuificat, Rom.8.12. atqui viuificare nulla creatura potest. *quia* Christum in desertum & in Galilæam abduxit, Lucæ. 4. ver. 1, 14. atqui Christus vnigenitus Dei filius, non fuit ita imbecillis, vt creati spiritus virtute indigeret. *quia* renascimur per spiritum S.Io 3 5.1.Pet.1.23 quod creaturæ tribui nō potest.

Quòd aut motus aut donum tantum non sit, sed vera hypostasis seu persona, probatur à proprietatibus personæ subsistenti competentibus: *quia* tribuitur illi vox, Act. 13.2. Apocal. 2.ver.7.17.29. libera voluntas, 1. Corinth.12. 11.vbi etiam manifestè distinguitur à suis donis, v.4.5.6. &c. Vide SPIRITVS sancti personæ propria attributa.

[SP]IRITVS sanctus aquæ nomine significatus, Esaiæ.44.3. Ioan.3.5 Heb.10.22. Vide AQVAE) & ignis, Matth.3.11. ab ipsius in nobis effectu Spiritus sanctus Arrhabo, 2.Corinth.1.22.& 5 5.Gal.4.6. Ephes.1.v.13 14.quia in cordibus nostris futuræ hæreditatis certitudinem suo testimonio stabilit, confirmat & obsignat, Rom.8.15. Spiritus sanctus, diuinorum donorum distributor, 1. Corinth.12.11. Digitus Dei, Luc.11.20. piorum doctor, Matth.10.20.Ioan. 14.26. Actor. 6.10.1. Corinth. 2. 12.1. Ioan. 2.27. piorum dux, Rom.8 9. semen dicitur, 1. Ioan.3.9.ab effectu, quòd eius virtute tanquam ex semine quodam noui homines efficiamur, id est, corruptæ nostræ qualitates in-

SPIRITVS immundus, Vide SATAN. Spiritus mutus & surdus,(V. MVTVS spiritus) ab effectu, pro eo qui mutum & surdum reddit, Marci 9. v.17.25. Spiritus probandi sunt, 1 Ioan.4.1.1 Corint. 14.29. 1 Thess.5.21.

SPIRITVS significationes varias sequentibus sectionibus includere visum est, quæ præcedentium erunt epitome.

1. *Spiritus* igitur, essentialiter acceptus, Deus est, Pater, filius, Spiritus S. incorporeus, spiritualis essentiæ, indiuisibilis, simplex, Ioann.4 24. *Spiritus*, personaliter acceptus, est tertia persona in essentia diuina, Spiritus Domini & Dei, nempe Patris & filij, verus etiam & vnus cum vtroque Deus æternus, consubstantialis, Omnipotens &c.

2. *Spiritus*, Diuina Christi natura, Roman.1.4. 1 Corint. 15. 45. 1 Timoth. 3. 16. 1 Petr. 3. 18. *Spiritus* mysticus, 1 Corinth. 6. 17. Ephes. 4. 4. Spiritus, sapientia in Deo, Malach.2.15. *Spiritus*, affectus Deo humanitus tributi, Exod.15.8.2 Samu. 22.16. Iob.4.9. & 15 30. Psalm.33.6. Esai. 40.28.

3. *Spiritus* Deorum, i. eximius & diuinus quidam Spiritus, mortali homini concessus, Dan. 4.v.5.8.9.18 & 5.ver. 11.14. *Spiritus*: is qui Spiritus S. dono peculiari se præditũ esse dicit, 1 Ioann.4.v.1.2.5 6. *Spiritus*, Organum per quod Spiritus S. vitam infundit & operatur in electis Dei Ioan. 6.63, spiritus, pars regenerationi electis, Rom. 8. v.6.9 10. Galat.5.17.

4. *Spiritus*, pietatis studium à spiritu S. profectum: Gala. 5.18. reuelatio à spiritu S. prolata, 2 Thessal.2.2. spirituale donum, 1 Cor.14.12. Is qui adoptionis gratia donatus est, Ioan.3 6. spiritualis modus, legali & externo ritui oppositus, Ioann.4.23 24. Phil.3.3. spiritualis ratio & vis fidei, quæ diuinæ promissioni immittitur, Galat.4.29. Verbum Christi, Esa.11.v.4. 2.Thess.2.8.

5. *Spiritus*, Angeli boni, Iob.4.15. Act.23.9 Heb.1.14. Angeli mali, Iudi.9.23.1 Sam.16.14.1 Regum,22.v.21.22. Mat. 8.16. Eph.2.2. Apo.16 13.& 18.2.

6. *Spiritus*, Anima rationalis & immortalis, Psalm 31. 6. Zach.12.1 Matth.27.50. Act.23.8. 1 Cor.5.5. 1 Petr.3 19. Animus humanus, in quo sedes voluntatis & affectuum, Genes.45.27. Luc.1.47. Ioann.11.33. Actor.17.16.1 Cor.2.11.

2 Corinth.7.13.1 Petr.3.4. Affectus & spirituales, boni ve
mali, Num. 5.14. Ose.4.12. Luc.9.55. Rom.11. 8. Spiritu
vitalis, in animantibus halitus, Genes. 6.17. Psalm.78.39
& 104.29. Apocalyp. 11.11. & 13.15.

7. *Spiritus*, visio in mente, Ezech. 37.1. Apocalyp.1.10
& 4.2. & 17. 3. & 21.10. *Spiritus*, Creatura omnis Spi
ritu vitali & habitu prædita, Psalm.150.6. *Spiritus* mundi
1 Corinth. 2. 12. *spiritus* erroris, 1 Timoth. 4. 1. *spiritu*
Spectrum, Luc.24. v.37.39. Concentus, strepitus, Ezech
26. 13.

8. *Spiritus* Oris, Rex, cuius beneficio subditi respira
re & vitam trahere videntur, Thren.4. 20. *spiritus* ventu
Genes.8. 1. Psalm.104 4. & 147.18. *spiritus*, afflictio gra
uis, Psalm.55. 9. Ezech.13.13. Spiritus, Vanitas, Mich
2.11.

SPIRITVALES qui, 1 Cor.2.15. Gal.6.1. Domus, 1 Petr.2.5. O
blatio. v. 5.

SPOLIA ex æquo diuidenda, Num.31.27. Deut. 20.14. spoli
renuit Abraham, Gen.14.23. (Vide PRAEDA ex æquo di
uidenda: &, RAPINAE ac spoliationis exempla.) 1 Sam
30. 24.

SPONDERE alieno nomine leuiter, temerarium, Prou.6.1.
11.15. & 22.26. *Sponsionis temerariæ exemplum*: Ruben, Gen.4
37. [Sponsor, Christus, Hebr.7.22.] V. Fideiussio.

SPONSA Christi Ecclesia, V. ECCLESIA.

SPONSVS Ecclesiæ Christus, Esa.54.5. & 62.4. Iere.31.22. Eze
16.8. Matth. 9.15. & 25 1. Marc.2.19. & Luc.5.34. Ioan.3.29
Corint.11.2 Ephes.5.24. Apoc.19.7. & 21.2. V. CHRISTVS:
CONIVGIVM spirituale.

SPONSAM ambiendi & tradendi ritus *exempla*: Seruus Abr
hæ Isaaco, Gen.24.49. Hemor Sichem filio suo, 34. 8. T
bias Saram. Tob.6. v.11.12. 13. Raguel filiam suam Tobi
7. v. 3.14.15. Dauid Abigail. 1 Sam.25. v.39. 40. Sponsis d
cedentibus bene precandi formula: Parentes & cogn
Rebeccæ bene precantur ipsi, Gen.24.60. totus popul
& Seniores ipsi Ruth, Ruth. 4.11 *Seruitutis propter sponsa*
exemplum: Iacob pro Lia & Rachel, Gen.29. v.17. &c. *Fo*
tudinis & insignis facinoris, propter sponsas præstiti exempla:
thoniel, Iudic.1.13. Dauid 1 Sam.18.27.

SPVRIVS, ac etiam decima eius generatio, ab Ecclesiæ fu
ctione arcendus, ne propter infamiam, impiis detur oc
sio deridendi Ecclesiam: Deut. 23. 2. Iephthacum quid
c

corruptis temporibus extra ordinem vocauit Deus, Iudic.11.sed qui ordinariæ vocationis leges indixit hominibus, nullam sibi necessitatem imposuit.

[Stagnum ignis, Locus damnatorum. Apo.19.20.& 20. v.10.14.15. & 21.8.]

ANS videat ne cadat, 1 Cor.10.12.

ARE, pro, versari, Ioan.1.26. V. Sto.

TATER, numi species, quatuor drachmarum, 1 Samu.9.8. Ier.32.9. Mat.17.27.]

ATERA seu trutina æqua esse debet, Leu.19 36. Prou.11.1. & 16.11.& 20.23. vide Ierem.32.10. Ezech.45.10. Ose.12.7.8. Am.8.5. Mic.6.11 *statera* mystica, Apo.6.5.

ATVAE religionis causa non erigendæ, Deute.16.22. Vide IDOLVM. Statua, iussu Nabuchodonosor erecta. Daniel.3. 1. ei diuinos cultus exhiberi edicit, versi.4.5. pœnam recusanti statuit, v.6. eam tres Iudæi adolescentes incurrunt, V. SIDRACH.

ATVRAE magnæ & proceræ homines: Filij Enac, Nume. 13 34. Saul, 1 Samu.10.23. & 16.7. Goliath, 17.4. ad staturam suam cubitum vnum nemo addere potest, Matt. 6 27. Luc.12.25.

ELLA matutina 2 Pet.1.19. Apo.2.28. & 22.16. stella Magorum dux, Matt.2.v.2.9.

LLAE verbo Dei creatæ, Gen.1.17. Ps.8.4. Singulis nomina D. imposuit: Iob.38.31.32. Ps.147.4. singularum cursum regit: ps.136.78.9. Isa.40.26. Aliæ aliis lucis gradu differũt: 1 Cor.15.41. coram Deo immundæ, Iob 25.5. stellæ, Ecclesiarum pastores, Apo.1.20.

[*Stellæ* mysticæ, Apo.6.13.& 8. v.10.11.12. & 12.1. stella figuratè dicitur regnum populi Dei cœptum in Dauide, completum in Christo, Num. 24.17.]

LLIONE non vescuntur Iudæi. Leuit.11.v.30.31.

PHANVS Diaconus eligitur, Actor.6.5. signa ac miracula edit, v.8. Gymnasiorum Ierosolymitanorum impetum sustinet, v.9. eum verbo & doctrina retundit, v.10. in concilium rapitur, v.12.13. vultu, animi fidem & constantiam prodit, v.15. apologia viro fortissimo dignâ, se suámque doctrinam defendit, 7.v.2.3.4. dicendo aduersariorum vlcus tangit, ita vt apertius insaniant, v. 53. mortem præsentiens, propiùs Christum intuetur, & in cœlum assurgit, v.55. lapidatur, v.58. Christum inuocat, v.59. pro inimicis orat. v.60. Sepelitur, 8.v.2.

STHEPHANAE familia, primitiæ Achaiæ, 1 Corinth. 16.15. A Paulo baptizatur, 1.16. Stephanæ præsentia Paulus recreatur 16.17.

STERCVS inimici Dei, Psalmo. 83.11. omnia præ Christo, Phil. 3.8. stercus solennitatum, Malac. 2.3.

[Conditio abiectiss. 1 Sam. 2.8. Psal. 113.7.]

Deus ex sterquilino extollit pauperem: 1 Sam. 2.8. Ps. 112. 7. Excrementa sua qui comedent: 2 Reg. 18.27. Indignè de Deo loquentis domus in sterquilinium redigatur. Dan. 3.29.

STERILIS nulla obedientibus, Exodi 23 26. Deut. 7.14.

STERILITAS olim opprobrij nota Iudæis, Gen. 30.23. 1 Sam. 1.6. Lucæ. 1.36. *Sterilitatis exempla*: Sara, Gen. 11.30. Hebr. 11. 11. Rebecca, 25.21. Rachel, 29 31. Vxor Manuę, Iud. 13.2. Anna, 1 Sam. 1.2. Michol. 2 Sam. 6. 23. Sunamitis, 2 Regum. 4. 14. Elizabeth, Luc. 1.37. Vide MVLIERES steriles fœcundæ redditæ. V. Isa. 54 1.

STIGMATA Christi, id est, iniustas notas, se portare inquit Apostolus, Gal. 6.17. quales inuri seruis solebant, magna quidem cum ipsorum infamia, vnde & stigmatiæ dicti sunt. Stigmata sibi inurere fideles non debent. Leui. 19.28. V. 1 Reg. 18.28.

STIMVLVS carnis cur perfectioribus relictus, 2 Cor. 12 7. stimulus mortis, 1 Cor. 15.56. V. Act. 9 5. 1 Sam. 13.21.

STIPENDIA militibus debentur. 1 Corinth. 9.7. iis contenti viuant oportet, Luc. 3.14. stipendia peccati mors, Rom. 6. 23. V. MORS.

[STO, Verbum, multa in Scripturis respicit, obseruatu digna paucis descripta.

1. Stare dicitur *Deus*, 1 Sam. 3.10. Psal. 82.1. Esa. 3.13. Ezec. 10.18. Amos 7.7. Abac. 3 6. Zach. 14 4.

2. Stat *filius Dei*, Angelus Iehouæ, Angelus Iehouę, &c. Exo. 14.19 Ios. 5 13. Cantic. 2.9. Zach. 1.8. &c. & 3. v. 1.5. Stat etiam filius Dei in carne manifestatus, inter Iudæos ad tempus, Matth. 20.32 & 27.11. Ioan. 7.37. stat post resurrectionem inter suos, Lucæ 24.36. Ioan. 19.26. & 21.4. stat in cælis, Act. 7. v. 55 56. Apoc. 5.6. & 14.1. stat spirituali gratia circa suos, Apo. 3 20.

3. Stant Angeli Electi, vt varia ministeria exequantur, Nume. 22. vers. 22.23. &c. 1 Para. 21. vers. 15.16. Esai. 6.1. Ezech. 1. vers. 21. &c. Dan. 10.16. & 12.5. &c. Luc. 1.11. & 24. Act. 10.30. & 11.13. Apoc. 7. vers. 1.11. & 8. v. 2.3. & 10. vers. 5. & 19.17.

4. St

4.Stat,malus Angelus,Iob.2.1.Zach.3.1.Apoc.12.v.4.17
5. Stat de homine aliísque creaturis & variis rebus tum atura tum arte factis,ad vsus varios pertinentibus, frequenter dictum.
6. Præsertim verò de beata sorte piorum in vita præsenti, quatenus fide,spe, patientia, &c.gratiosè donantur à Deo, verbum illud summa cum piorum lætitia dictum occurrit,Rom.5.2.& 11 20. & 14 4.1.Cor.10.12.& 15. & 16.13.2.Cor.1.24.Galat.5,1.Ephes.6.ver.11.14.Philip.1 7.&.4 1. Coloss. 4.12.1.Thess.3 8.2.Thess.2.15.1. Petr.5.12.
7.Item,de statu mystico & glorioso electorum Dei dicitur,Apoc.7.9.& 11.v.4.11.& 15.2.
8.Stabunt omnes homines coram Christo iudice,Ro-14.10. Apoc.20.12.]
STOICI philosophi cum Paulo disputant.& Athenis:Act. 17.18.
STORGE, siue affectio naturalis est is animi impetus & propẽsio naturalis,per quã verè & ex animo, sicut oportet diligimus eos omnes & charos habemus, quos nobis natura vel propter cõmune sanguinis vinculum,vel propter cõmunem vitę ipsius humanæ societatem cõciliauit. Sic affectus hic ad parentes, & viciſsim ad liberos,ad vxorem,ad domesticos,ad cognatos,affines,latè diffũditur, imò ad patriam, cõciues& conterraneos.Vide Astorgia Reg.3.26.27. Agar,Gen.21 16.
STRAGES variæ variis temporibus editę.Genes.14.7. & 34. .Iudic.5. ver.16.20.21. & 7.22.& 8.12. & 11.32.& 20,44.1, Sam.4.10. & 15.7. & 17.52. & 31.1.2 Sam.24.15.1. Reg.20, Persic.20.21.2.Paralip.13.17. & 28 6.Esth.9.5.Ieremię.39. 2.5.
STRIDOR dẽtium, insignis doloris signum.Matt.8.12.& 13. ..22.13.& 24.51 & 25.30.Marc.9 18.Luc.23.28.7.Act.7 54.
STRVTHIO: eius natura describitur,Iob.39 16.eius esus.Iudæis prohibetur Leuit.11.16.
STVLTILOQVIVM damnatur,Rom.1,30.Ephes.5.4.Est enim non tantum inanis siue inutilis, sed peruersi, & quo quis meritò offenditur,sermonis à sciente facta prolatio.
STVLTITIA,Prou.14.29.& 20.3.& 26.1.& 27.22.Eccles.10.2. Eccles. 33. 5. Baruch 3.23. Matth. 7.26. & 25.2.Marc.7.22. Ephes.5 4.stultitia quæ laudanda,1 Corint.3.18 stultitiæ & sapientiæ discrimen, Vide SAPIENTIA. Stultitia veris Dei ministris à mundo nonnunquam obiicitur,Vide INSANIA.

STVLTVS stultitiam deserere non potest, Prou.27.22. stultus felicitate vti non potest,26.1,
STVLTI ira quàm noxia,27.3. stulti & sapientis collatio, V. de SAPIENS.
STVLTO quando respondendum, Prou.26 4.5.
STVLTO nihil prosunt diuitiæ, seu pretium,17.16.
STVLTI contentionum authores, Prou.18. 6. sapientes sibi videntur,26.16. itaque castigatione vix emendantur,17.10. & tamen castigandi sunt,10.13. & 26 3. stulta mundi cur à Deo eliguntur, 1 Cor.1.27.
STVLTORVM corda,in ore eorum sunt: sapientum ora è contrario in corde sunt. Eccles.21.26. 27. stultorum infinitus numerus est, Eccles.1.15. *Stultorum & stultitiæ, seu stultè factorum exempla:* Aaron & Maria, Num.12.11 Israelitæ, Deute. 32.6 Saul, 1 Sam.13 13. & 26.21. Dauid,21.13.2 Sam.24.10. Nabal,1 Sam.25.25. Asa, 2 Paral. 16.9. Vxor,Iob,Iob 2.10. Princeps,Saon,Esa 19.11. Iudæi Iere.4.22.& 5.21. Pharisæi Matth.23.v.16.17. Diues quidam, Luc.12. 20. duo Discipuli,24.25. Gentes,Rom.1.21.Gal.3.1.
STVLTIS silentium imponendum, Prouerb. 26.10. 1 Petri 2.15.
STVPOR, est alienatio quædam sensuum, quòd sensus constipentur.
STVPORIS *exempla.* Isaac: Genes.27.33. Regina Saba, 2 Paralip. 9.v.3 4. Israelitæ, Esai.28 10.& 29.11. Ieremiæ 5.3. Daniel, Dan.8.27. Turba, Matth.12,23. Lucæ 9.43. Ioan.12.37. Capharnaitæ, Marc.1 22. Pilatus & Iudæi, Matth.27 13.14.&c. Discipuli, Marc.6.v.49.52. Luc.18.34. Petrus,5.9. Actor.12.6. Pharisæi & legis Doctores, Luc.2.47.& 5 26. Paulus, Actor.9.6. Comites Pauli,v.7. impij, Ephes.4.18. Vide ADMIRATIONIS exempla.
STVPRVM, committitur quando solutus quispiam seu non coniugatus extra matrimonium cum virgine aut vidua rem habet. Deut.22.28. Gen.34.13.27. Leuit.39.10. 2 Samu. 13.12. V. Scortatio.
SVA, vir Chananæus, Iudæ vxoris pater, Gen.38.2.
SVA, Rex Aegypti, 2 Reg.17.2. (Schua.i. clamor vel opulentus.)
SVBCINERITII panes. Exodi 12. 39. 1 Reg. 17. 12. 13. Oseæ 7.8.
SVBDITI Principem facilè imitantur, Prou.29 2. Eccles.10.2. *Exempla:* Populus Saulis, 1 Sam.15.9. subditi Ieroboam,

1 Reg.12,v.28.30,& 14,16,Maiores natu Iſrael,2 Regum 10, 5.ſubditi Manaſſis,21,v.9,22.

SVBDITORVM erga Regem amor & reuerentia. *Exempla*: Dauidis milites,2 Sam.21,17, Subditorum erga Magiſtratum officia: I. Agnoſcere gubernatores ſuos,non caſu, ſed Dei conſilio præfectos eſſe. *Exempla*: Dauid agnoſcit Saulem pro Chriſto Domini,1 Sam.24,v.5,6,7,& 26,9,Abiſai ſimiliter Dauidem, 2 Sam.19.21.Miphiboſeth,v.26,27. Adonias,1 Regum 2,15.Populus Iſrael,3.28. Daniel,Dan.2. 37. II. Fauore & amore eos proſequi. *Exempla*: Iacob, Gen.47,v.7,10,Mulier Thecuitis,2 Sam.14.5,&c.Ioab.ver. 22,Echai,15,21,Chuſai.v.31,32,33,Berzellai,19,v.31,32, Eſaias,2 Reg.19,6,& 20,7, Mardochæus, Eſth.2,verſ.21,22, Daniel.Dan.6,21, III. Præſtare legibus & mandatis eorum pietati & honeſtati conſentaneis debitam obedientiam. *Exempla*: Rubenitæ & Gaditæ,Ioſ.13,8,& 22,ver.1,2, ſubditi Saulis,1 Sam.11.v.14,15,exercitus ſaulis,14,24,Iſai, 16,v.17,&c.ſerui Dauidis,2 ſam.15,v.13,14, Banaias,1 Reg. 2,25,Nuntius Aſæ 15.22,Milites Iehu,2 Reg.10,25.

IV. Conferre ſumtus ad gubernationem neceſſarios, tributum,vectigal,cenſus,decimas,& ſimilia, pro diuerſa politiarum ratione, 1.Sam.8,v.11,&c.Matt.22.21.Roman. 13.7.V. Æquo animo accipere eorum ſententiam, & iuſtas pœnas propter violatas leges. *Exempla*: Semei,2.Sam. 19.19 Miphiboſet,verſ.27.28. VI. Timere eos,& leui ora quædam errata iis condonare, ac tolerare eorum iniurias,& ſibi temperare ab eorum cæde. *Exempla*: Iſrael,Ioſue 4,14,populus ſaulus,1 ſam.12,7. Dauid, 24, verſ.9.10. 11. & 26.9. Gentes, 1 Paral.14,17. VII. Petere à Magiſtratu auxilium & defenſionem. *Exempla*: Mulier Thecuitis,2 ſam.14.4. Mulier quædam, 2. Regum.6.26.ſunamitis,8.3. IIX. Eternis geſtibus ſuam erga Magiſtratum declarare reuerentiam *Exempla*: Iacob, Geneſ.28.4.& 47.7. Fratres Ioſeph, 50. 18, Nathan & Bethſeba ſubmiſſo in terram vultu,adorauit Dauidem,1 Reg.1,v.23,31,

IX. Imitari pietatem & cæteras virtutes bonorum gubernatorum. *Exempla*: Iſraelitæ,Ioſ.24.31. Subditi, Ioſiæ,2 Paral.34.33.Vide Eccleſ.10.2.X. Orare pro Magiſtratu, & feliciſſima quæque ei precari. *Exempla*: Subditi ſaulis,1 ſam.10.24.Banaias,1 Reg. 1.47. ſubditi ſalomonis,verſ. 39.ſubditi Ioas, 2 Regum 11, v.11,12,Chaldæi,Ierem.29.

7. Satrapæ Regis, Dan 3 9. Regina Balsasar, 5.10. Satrapæ Darij, 6 6. Daniel versic. 21. Vide 1. Timoth. 2. ver. 1. 2. 3.

SVBIECTIO ὑποταγὴ est voluntaria & ex serio diuinæ ordinationis sensu facta animi summissio ei, qui etsi similis & eiusdem tecum naturæ quidem, tibi tamen præfectus est à Deo, & in sublimiori gradu & potestate collocatus, Rom. 13. 1. Col. 3 22.

SVBIECTIO mutua commendatur, Ephes. 5. 21. 1. Petr. 5. 5.

SVBSANNATIONIS *Exempla*, V. DERISIONIS: & IRRISIONIS: & ILLVSIONIS exempla.

SVCHOTH - BENOTH idolum, Vide IDOLORVM catalogus.

SVFFICIENTIA omnis ex Deo, 2. Cor. 3. 5. & 9. v. 7. 8 Sufficientia commendatur, 1. Tim. 6. v. 6. 8. Hebr. 13. 5. eam didicerat Paulus, 2 Corinth. 3. 5. Philip. 4. 11. *Sufficientiæ exemplum* Paulus, Philip. 4. 11. 12. V. αὐτάρκεια.

SVFFITVS sacri confectura, Exod. 30. v. 34. ad finem vsque Vsus. v. 7. 8 9. Altare thymiaterium suffitus, V. 1. Figurabat Christi mediationem & Spiritus gratiam, qua sacrificia nostra, seu cultus, Deo accepta reddũtur: Psal. 141. 2. Rom. 8. 33.

SVFFOCATVM, ante Legem Patribus prohibitum, Gen. 9. 4. Fideles etiam Euangelij luce illustrati, ab eo ad tempus abstinent, propter Iudæorum fratrum infirmitatem in rebus medijs concessoris eis discendi spatio Act. 15. v. 20. 29. (V. Leuit. 17. v 14. 15.)

SVNAM, ciuitas in tribu Issachar in qua Helisæus suæ hospitæ filium mortuum in vitam reuocauit. 2. Reg. 4. 32. c.

SVPERBIA, est propriæ gloriæ & laudis, propter gratiam & donum quod quis habet à Deo, insolens arrogatio. Vel vt August. ait, Est amor propriæ excellentiæ, nimirũ cum quis à se habere ea putat quæ bona habet, aut eorũ bonorum laudem in se transfert.

SVPERBIA damnatur, Num 15. 28. Deut. 8. 14. & 17. vers. 13. 20. 2. Sam. 22. 28. Psalm. 75. 5 & 101. vers. 5. 7. & 119. 21. Prou. 6. 17. & 8. 13. & 14. 3. & 16. 5. & 21. 29. & 25. 6. Osee 13. 6. Abac. 2. 5. Matth. 18. 3. Luc. 14. 8. Roman. 1. 30. & 11. 18. & 12. 16. 1 Cor. 4. 7. & 13. 4. 2. Corinth. 12. 20. Gal. 5. 26. Philipp. 2. 3. 1. Timoth. 3. 6. 2. Tim. 3. v. 2. 4. Tit. 1. 7. Iac. 4. 16. Superbia impios confundit Abac. 2. 5.

Superbiæ punitæ exempla: In Adamo & Eua, Genes.3.16. &c. Eccles.10.14. Aedificatoribus turris Babylonicæ, Gen. 11.5.&c. Agar.16.v.5.7 Sodoma.19.24. Ezech.16.49. Maria, Num.12.v.8.9. Core, Dathan, & Abiron.16.v.31.32. Israelitis, Deut.1.v.43.44. Gaal filio Obed Iudic.9.v.37.38. Goliath.1 Sam.17,50. Nabal.25.37. Saul.31.4 Seba filio Bochri.2 Sam.20.1.22. populo Dauidis, ob superbam populi numerationem, 24.15. Adonia, 1 Reg.1.5.&c. Benadad, 20.v.19.20. Rabsace & Sennacherib, 2 Reg.19.v.28.35. Amasia, qui insigniter humiliatur, 2 Par.25.19.23. Ozia contra vocationem superbè Sacerdotis officium sibi vsurpante.26.16.19. Ezechia, 32.vers.24.25.26. Aman, Esth.7.10. Damasco, Esa. 8.4.&17.1. Assur.10.v.12.23.&c. Rege Babylonis. 14.v.13.15. Babylone, v.11.12. Ier.50.31.& 51.v.1.2.52.53. Moabitę. Esa.16, v.6.7. Tyro.23.8. Ezechiel. 28.v.12. &c. Ephraim, Esaiæ, 28. Israel Ezech. 24.21. Pharaone Rege Aegypti, 29. v.3. 4.& 31.v.10.11.12. Nabuchodonosor Dan.4.v.19.&c. Balsasar Chaldæorum Rege. 5.1.2.22.&c. Israelitis, Ose.5.5.& 7.10. Capharnaitis, Matt.11.23. Luc.10.15. Pharisæo, 18.14.

Superbiæ exempla: Adam & Eua. Duabus enim potissimum rebus moti delinquunt: prima, quòd se deos fore crederent: secunda, quæ impulit eos & pellexit, fuit gula, & formosa pomorum species, Genes.3.v.5.6. Ecclesiæ.10. 14. Aedificatores turris Babylonicæ, Genes.11.4. Agar.16. 4. Fratres Ioseph, 37.8. Aaron & Maria. Num.12.ver.1.2. Core, Dathan & Abiron, Num.16.1. Gaal, filius Obed, Iudic.9.28. Abimelech. v.30.45. Saul, 1 Sam.13.2.& 15.ver. 19.20.30. Goliath.17.42. Nabal.25.v.10.11. Absalon, 2. Sam. 15.4. Seba filius. Bochri, 20.1. Dauid.24.1. Adonias, 1 Regum 1.5. Roboam, 12.14. Ieroboam.13.4. Benadad. 20.18. Rabsaces, 2 Reg.18.24. Pharao & serui eius, Nehem. 9.v.10. Patres & Israelitę, v.29. Nabuchodonosor, Iudith.1.7.& 11. 1.&c. Dan. 4.27. Aman, Esth.3.6.&.5.13. Filiæ Sion, Esaiæ. 3.16. Rex, Assyriorum, 47.7. Azarias & Iohanan Ierem. 43.2. Tyrus, Esaiæ. 23. v.8.9. Ezech. 27.3.& 28.2. Balsasar, Dan. 5.ver. 20.22.& 8.25. Antichristus, 11.36.2 Thess.2.4. Israel. Ose.7.10.&13.6. Amos, 6.8. Idumæi, Abd. vers.3, Pharisæus, Lucæ.18.11, Pharisæi, Ioan.5,44. Iudęi, 9, 34. Simon Magus, Act.8,9, Herodes, 12,21. Agrippa & Berenice, 25,23, Babylonica Meretrix, Apoc.17,1,& 18,7, Superbiæ mala, Prou.11,2,& 22,5.

SVPERBI ſemper contentioſi, Prou. 13.,10. fugiendi,16.19. deprimendi & humiliandi, Leuit.26.19.2.Reg.19.28. Iob 20.v.6.7,& 24.24, & 40.v.6.7.8. Pſal. 18.28. & 31.v.18.24. & 37.v.35.36. & 55.20.& 59.v.13.14. & 73.v.18.19.20. & 75. 11.& 89.11. & 147.6. Prouer.11 2.& 15.25.& 16.18.& 29.23. Eſai.2.v.11.12.& 3.v.16.17,& 5.15.& 7.8.& 9.v.9.11. & 10.v. 12.13.& 13.11.& 14.v.11.12.14.15. & 16.v.6.7.& 22.19.& 23. 9.& 25.12. & 26.5. & 28.ver.1.3. & 29.4. & 37.29. & 47.7. Iere.13.9. & 48.v.17.18. & 49.v.15.16. & 50.v.12.31,32.& 51. 53. Ezech.7.24. &21.26. &24.22. & 28 v.6.7.& 29.v.34.5. & 30.6. & 31.10. & 32.19. & 33.28. Dan.5.v.22. Oſeæ.4.7. & 5.5.& 7.20. Amos 8.10. Abd.v.3.4, Nah.2.2. Abac.2.v. 4.5.Sophon.1 3.& 2.10. & 3.11, Zach.9,6,& 10,11, Malach. 4,1.Matth.23,12,Luc.1,v,51.52, & 10 15.& 16.15,& 18.14.Iacobi.4.6.1.Pet.5,5,Superbus non credens Euangelio,1.Timoth.6,4,ſuperbi deiecti à Deo Eſaiæ 29,20,non ſuperbè de ſe ſentiendum,Philipp.2 3.

SVPEREROGATIO refellitur, 1. Ioan. 1,8, vnde eius merita manarint,Col.2,23,V.merita.

SVPERHVMERALE quale,Exodi.28.6.

SVPERSTITIO,eſt peccatum,cùm affectus diuinæ gratiæ vel vis aliqua naturalis,rei aut geſtui tribuitur ſine mandato diuino,aut ſine cauſis phyſicis.

SVPERSTITIO damnatur, Coloſſ.2,23,*Superſtitionis exempla*: Filij Iſrael, Gen. 32, 32, Ciues Ephræ & cognati Gedeon, Iudic.8, 27. Vide EPHOD, Sacerdotes Dagon, 1.Sam.5,5, Athenienſes, Act.17,22. Vide IDOLORVM catalogus V. Act.25,19.

SVPPLANTATIO ſummi iudicis, Iob. 12.19, Pſalm. 17.13.& 18,40,Supplantatio hominis, Gen.27,36, Oſe.12.3.4.Impiorum,Pſal.140.5, Eſa.29,21, Ierem.9.4. Impiorum miſeria,Prou.13.6.& 19.3.& 22.12.& 11.v.3.

SVPLICIORVM genera quadruplicia fuerunt apud Iudęos: Strangulatio, gladius, lapidatio,& combuſtio, antequam Herodes, & poſt Herodem Romani, totum hunc ordinem perturbaſſent, quorum poſtremum non dubium eſt quin fuerit grauiſſimum. Inde etiam factum, vt æternas illas pœnas cum ignis ſupplicio paſſim Scriptores comparent.Vide Math.5.22.

SVPPORTEMVS nos inuicem, Epheſ.4.2. Col.3.13.

SVRDVS à Deo factus,Exod.4.11. ſurdo non maledicendum. Leu.19.14,ſurdi ſanãtur(V. MIRACVLA)Audituri.Iſa.35.5.

SVRGI-

SVRGERE, pro proficiſci, (Vide SEDERE.) Surgere, de Deo humanitus dictum, Num. 10,35, Pſal. 82,8, & 132.8, Eſai. 2. v. 19.21.

SVRGENTES verbum Dei meditentur, Deut. 11. 19. & 6.7.

SVS immundum animal: Eo veſci Iudęis non licebat, Leuit. 11.7. Deut. 14.7. Suis immunditiés deſcribitur, 2. Pet. 2. 22. V. porcus.

SVSAN ciuitas, regni Perſici metropolis, Eſth. 1.2. (lilium aut roſa)

SVSANNA Chriſtum ſequitur, Luc. 8.3. (lilium aut roſa vel lætitia)

SVSCITABIT nos Deus. 1. Cor. 6,14, 2, Cor. 1.9. Hebr. 11,19, [Suſcitat Deus quos vult ad diuerſa opera, 2, Sam. 12,11. 1. Regum. 11. v. 14. 23. Zach. 11.14. Agg. 1,14. Suſcitat, 1. Erigit. 1 Sam. 2.8, Pſal. 113.7. Eſai. 44.26. Iere. 50,32, Amos 2.11. v. de DEVS. & CHRISTVS, inumera pæné ſunt huius verbi, ad Dei Omnipotentiam & Sapientiam relati, ſignificata.]

SVSPENSVS ipſo die ſepeliebatur, Deut. 21.23. V. Eſth. 7.10.

SVSPICIONES malę ex pugnis & logomachiis proficiſcuntur, 1. Timoth. 6. 4. *Suſpicionis exempla*, Abraham, Geneſ. 20,11, Laban, 31,20. Iacob, 37,33, Putiphar, 39.19, Fratres Ioſeph, 43, 18. Filij Iſrael, Ioſ. 22. v. 11 12. socer samſonis, Iudic. 15.2. Eli, 1. sam. 1. 13. Saul. 20. 30. & 22.8. Principes Philiſthęorum, 29,4, Principes filiorum Ammon, 2. sam. 10.3.1, Paralip. 19,3, Rex Syriæ, 2, Regum 5. 5, Aſſuerus, Eſth 3.11. & 7.8. Ierias, portę cuſtos, Ierem. 37,13. Azarias, 43, v, 2, 3, Diſcipuli, Matt. 14. v. 25. 26. Actor. 9.26. simon Phariſęus, Lucæ. 7,39, Iudęi, Act. 2.12. & 21.29. Plebs & Magiſtratus, 16.22. Lyſias, 21.38. Barbari. 4.19.

SVSVRRATIO ψιθυρισμὸς, Rom. 1.30. Eſt de altero abſente in alterius aurem occulta & clandeſtina detractio, vt malum illi nomen conciliemus, ſiue apud eos quibus iam honeſtè innotuit, ſiue apud alios quoſlibet. Quæ ſanè ratio à Chriſtiana Charitate alieniſſima eſt.

SVSVRRONES damnantur, Leuit. 19.16, Prouerb. 26. v. 20. 22. Rom. 1.29. 2, Cor. 12. 20. Exod. 23,1, Eccleſiæ. 5.16. & 28.15. &c.

SYDERA in manu Dei, Iob. 38. 31, ſyderum conſtellationes non metuendę, Ierem. 10. 2. Aſtrologia, & Stella.

SYDVS, idoli, Amos. 5.26. Act. 7.43, sydera, Eſai. 47.13. Abd. v. 4. sydera errantia, Iud. v. 13.

SYLVANVS Pauli adiutor, 1 Theſſ. 1. 1. eius fidelitas commendatur, 1 Pet. 5. 12. (nomen eſt à ſylua.)

SYMPATHIA, Vide COMMISERATIO: &, COMPASSIO.

SYNAGOGA, propriè conuentus eſt & locus inter Iudæos, Legi & Prophetis legendis conſecratus, Matth. 4. 23. & 6. verſ. 2. 5. 23. 6. Act. 13. 14. & 15. 21. eius moderatores Archiſynagogi, vel ſynagogæ Principes appellabantur, Numer. 4. 34. & 16. 2. Matth. 9. 18. Marc. 5. 22. Luc. 8 41. & 13. 14. Act. 18. 8. Synagogæ plures in vna ciuitate, Academiarum inſtar. 6. 9. Synagoga impia, Oſeæ 2. 1. Synagoga Satanæ, Apoc. 2. 9.

SYNEDRIVM, vel conceſſus duplex: *Minus*, quod ex XXIII. conſtabat Iudicibus, qui in vrbium frequentiorum portis eius dicebant: *Maius*, quod ex tribus conſtabat ordinibus: Sacerdotibus nimirum, Legiſperitis, ſeu Scribis, & Senioribus populi, ſeu qui ex populo legebantur, & hoc erat Iudicium LXXI. ac de grauiſſimis cauſis decernebat, vtpotè de certa aliqua Tribu, de ſummo Sacerdote, de Pſeudopropheta, de pace vel bello, &c. V. SENIORES, & Matt. 5. 22.

SYNODORVM à malis conuocatarum & celebratarum *exempla*: Achab, 1 Reg. 22. 6. Herodes, Matth. 2. verſ. 3. 4. Phariſæi, Scribæ. &c. Ioan. 1. verſ. 19 22. & 9. 22. & 12. 42. Pontifices & Phariſæi, 11. v. 46. 47. Matth. 26. v. 3. 4. 58. & 28. v. 11. 12. Annas Princeps Sacerdotum, Caiaphas, Ioannes, Alexander, &c, Actor. 4. v. 5. 6 & 5. 21. &c. Vide CONVENTVM impiorum exempla. *Synodorum à Bonis conuocatarum exempla*: Vide CONVENTVM piorum exempla.

SYRACVSA, metropolis Siciliæ: Act. 28. 12. vbi Paulus triduum manſit.

SYRIA, quondam terrarum maxima, & pluribus nominibus diſtincta, 2 Sam. 10. 6. 1 Par. 18. 5. Syria Damaſci Dauidi tributaria eſt, 2 Sam. 8. 6.

SYRI imperant Iſraeli, Iudic. 3. 8. opprimuntur ab Othoniel, v. 10. ab Iſraelitis profligantur. 2 Sam. 10. 13. 1 Para. 19. 18. Syri numero pauci, Iudam & Ieruſalem expugnant, 2 Par. 24. 23. cæcitate percutiuntur, 2 Reg. 6. 18. ex Ieroſolymitana obſidione miraculo fugantur, 7. v. 6. 7. vaſtantur à Rege Aſſyriorum, & transferuntur Cyrenen, 16. 9. deſolatio eo-

tio eorum prænuntiatur, Esa.17.1 Ierem.49.23.Amos.1.3.

SYROPHOENISSA mulier Græca, ex cuius filia dæmonium Christus eiecit: Marc.7.26.c.

SYRTIS sinus in mari Lybico nauigantibus periculosissimus. Act.27.17.

T.

ABERNACVLA [ab Israelitis ex frondentibus arborum ramis componebantur septimo mense, in quibus festos dies agebant Leuitic.23.v.34.42.Nehem.8.14.&c. *Tabernacula*, hominum tentoria, Genes.9.21.& 33.17.cant.1.8.Ierem.49.29.

TABERNACVLI erectio præcipitur, Exod.40.2. præstatur, 36.8 &40.v.16.&c. Tabernaculi exemplar e cœlo in monte Mosi ostenditur, 25.40. Acto.7.44. Heb.8.5. Tabernaculi materia, V. MATERIA Tabernaculi. Tabernaculum pro corpore nostr. 2 Corint.5.4. 2 Pet.1.v.13.14. pro Christi corpore, Heb.8.2.& 9.11. idque dicitur manu factum, nec humanæ structuræ, vt opponatur structuræ Tabernaculi, quod ex rebus mortuis, puta auro, argento, ligno, pellibus, &c. non naturali fabrica, sed artificiosa, structum erat. In Tabernaculis habitat Abraham, Gen.12.8.

TABERNACVLVM, huius intima pars Sanctuarium, in quod non omni tempore Sacerdoti, ingredi permittitur, etiam summo Sacerdoti, sed semel quotannis, Leuit.16.2.&c. Heb.9.7. corporis Christi typus fuit, Hebr.9.11. eius expiatio, Leuit.16.16. forma. Exo.25.9. eius reuerentia commendatur, Leuit.19.30.& 26.2. Sanctuarium Domini, terra Chanaan appellatur, Exod.15.17.18.

[*Tabernaculum*, quod Dauid, instinctu Spiritus S. arcę erexit, 2 Sam.6.17.1 Par.15.1.2 Par.1.4. *Tabernaculum* Dei, Nubes, regio ætherea, in qua gloriosæ potentiæ radij elucent, Psalm.18.12. *Tabernaculum Dauidis*, regnum eius, in Christo æternum, Esai.16.5. Amos 9.11. Act.15.16. *Tabernaculum mysticum*, nempe Ecclesia Dei, Esa.54.2 Iere.30.18. Apoc.13.6. *Tabernaculum cæleste* & æternum, Luc.16.9. Heb.8.2.& 9.11. Apo.15.5.& 21.3. T. Idoli tabernaculum, Amos 5.26. Solis tabernaculum, Psal.19.5.]

TEMERITAS in iudicando (2 Tim.3.4.) est nullo iusto fundamento fulta animi nostri de alio sententia & pronuntiatio, qua quid illi vel addimus vel detrahimus. Vtroque enim modo fieri potest.

TEMERITAS damnatur, Prou.15.22. *Temeritatis exempla*: Israelitæ, Num.14.v.40.41.Deut.1.v.42.43.Iosaphat, 2 Par. 20.22.Ioseph & Azarias, 1 Mach.5.v.56.&c.Iosias, 2 Paral. 35.22.Petrus, Matt.26.51.Thomas, Ioann.11.16.Exorcistæ, Act.19.v.13.16.*Temeritatis pœnæ exempla*: Israelitæ, Nu.14. 45.Deut.1.44.Iosaphat.2 Paral.20.37.Iosias, 35.23.Ioseph & Azarias, 1.Macch.5.v.59.60.

TEMPERANTIA, est virtus quæ animi nostri motum & affectionem in voluptatibus corporis appetendis, fugiendísque quantum Dei præceptum iubet, regit & moderatur: ne illę precationem, meditationem ac vocationem nostram impediant.&c.

TEMPERANTIA in cibo, potu & concubitu, Tob. 6.15.&c. Eccl.3.5.Eccles.31.18.& 32.7.Dan.1.v.8.11.Rom.13.13. & 14. 17.1.Cor.7.v.4.5.&c.Galat.5.23.1 Tim.3.2.2 Tim. 1. 7.Tit. 1.8.& 2.v.6.12.1 Pet.1.13.& 5.8.2 Petr.1.6.

TEMPESTAS, Aëris violenta mutatio, Turbo validiss. Procella, Tonitru, Prou.10.25.Esa.5.28,& 17.13.& 29.6.Ps.50.2. & 81.8.Ierem.4.13.Daniel, 11 40.Ion.1.v.4.12. Nahum.1.3. Matt.16.3.Luc.8.24.Act.27,v.18,20, Tempestas, anni tempus, 1 Par.21.29.2Par.28,9, Gen.8,22, Tempestas, Afflictio grauissima, qua quis percellitur, Iob. 27,20,& 36,14,& 37, 9, Ps.55,9,& 69,v.3,16, & 83,16, Esai.54,11, Ierem.23,19, Ezec.13.13.& 27,35.

TEMPLVM pro illo templi atrio, quod populi atrium dicitur, Matt.21,12. Vide ATRIVM, Templum in atrio manifestè distinguitur, Luc.1.9. Templum Domini extrui incipit, 1 Reg.6.1.2 Paral.3,v.1,2, quando, quanto tempore, & qua forma sit extructum, 1 Reg. 6,1,&c.7.1.&c.2 Paral.3, 1, &c. 4,1, &c. quorum extructum, 6,19, dedicatur, 1 Reg.8,63, caligne impletur, vers.11, à Ioan. Rege Israel expilatur, 2 Reg. 14,14, Ioæ Regis Iuda iussu instauratur, 2 Paral. 24,5, profanatur per Achaz, 28,21, consecratur per Ezechiam, 31,1,&c. profanatur & consecratur denuò per Manassen, 33, vers.7,15, exuritur, 2 Reg.25,9, prout prædictum erat, 2 Par.7.20.iterum extruitur, Esdr.1.3.4.5, capitib. & 6, vers.3,7. eius deuastatio, Dan.9.26, Matth. 24,2 Marc.13.2.Luc.19.41.&c. cõtra templũ prophetatur,

Leuit.26.31.1 Reg.9.7.2 Reg.21.12.2 Par.7.20.Psalm.74.6. Esa.66.1 Ierem.7.v.3.4.17.& 26.v.6.12. Amos 9.1 Mich.3. 12.Zach.1.12.

TEMPLVM, orationis domus, 2 Par.6.21.Esa.56.7. Matth.21. 13. ibi oratur & exaudit Deus, 1 Reg.8.29.& 9.3.2 Par.6. 19.Matth.21.13. Templum Dei, Patris domus, Ioan.2.16. Templum spirituale, & domus Dei, 2 Sam.7.13. Prou.9.1. Agg.2.8.Matt.7.24.& 16.18.Ioan.2.19 1 Cor.3.16.& 6 19. 2 Cor.6.16.Eph.2.20.21.1 Tim.3 15.Hebr.3.6 1 Pet.2.5.V. ECCLESIA.

Templum Dei, singuli fideles dicuntur, 1 Cor.3.16.& 6.19.2 Corint.6.16.eò quòd Deus per Spiritum Sanctum ipsos in Christo sanctificârit, & quasi apud eos domicilium delegerit. Eadem ratione Ecclesiæ etiam idem nomen tribuitur, Eph.2.21.cùm fideles omnes in vnum quasi ædificium compingantur. Templum Dei violare.i.vt rem sacram polluere ac contaminare dicuntur Paulo, 1 Cor.3.17.qui carnali facundia puritatem Euangelij inquinabant, quique factionibus scindebant Ecclesiam, quod neque sunt impunè laturi. Templum sacrificiorum domus, 2 Par.7.12.vestigiorum locus, Ezech.43.7. locus sanctus, Genes.28.17.Exo.3 5. spelunca latronum fit, Ier.7.11. Marc.11.17.à Chaldæis succenditur, 2 Reg.25.9.Psal.74.7. Ierem.52.13.

TEMPLI instaurandi dispositio, Ezech. 41.1. instauratio 1 Esdr.3.9. impeditur.4. ver. 4. 24. continuatur. 6. 14. dedicatur, ver. 16. eius destructio prçciditur, 2. Paral. 7.20.Luc.21.6. Templi secundi gloria gloriæ prioris prçstat, Agg.2.3. Vide HAGGAEVS gloriam, &c. Templi profanatio, Ioan.2.14, profanatores à Deo puniuntur, Esa. 56.5.Matt.21.12. Ioan.2.15. Templi religio & sanctitas.2. Reg.11.15.Marci.11.16.

TEMPLA manu facta non inhabitat Deus, quasi iis concludi possit, vel illis indigeat, vt homo ædibus, 1 Reg 8.27. 2 Par.6.18.Esa.66.1.Ierem.23.24. Act.7.48. & 17.24. alioquin Deus in tẽplis materialibus habitare dicitur. 1 Reg. 6.13.& 8.12.1 Par.23.25.Psalm.78.60. & 132.13.Ier.7.v.3.7. Mat.23.21.Act.7.46.Templa idolorum.1 Sam.5.2. & 31 9. 1 Reg.11.7.2 Reg.10.21.& 17.32.& 19.37.1 Par. 11.10. Esa.37. 38.Ier.43.12.Dan.14.1.&c.Act.19.27.

TEMPLORVM vsus, Esa.56.7.sanctus, V.Eccles.5.1.

in TEMPLO frequenter versabantur Christus & fideles.

Matth.

Matt.24.1 Marc.11.11.& 13.45.Luc.2.37.& 19.45.Act.2.46.& 3.1.& 5.v.20.21.& 21.26.& 22.17.

TEMPVS, pro certo temporis articulo. Matth.16.3. rebus omnibus constitutum, Eccles.3.1. &c. tempus redimendum, Ephes.5.16. Coloss.4.5. tempus Euangelij, 2 Cor.6.2. tempus extremum, 1 Corint.10.11. Hebr.1.v.1.2.& 9.26 1 Petr. 1.v.5.20. 1 Ioan. 2. 18. tempus extremum periculosum, & Antichristi seductionibus obnoxium, 2 Timo.3.1.2 Pet.2. 2. Iudæ v.17.18. Tempus horæ, pro exiguo temporis interuallo, 1 Thessal.2.17. tempus plenitudinis, pro pleno tempore, & eo cuius sunt omnia peracta spacia, Galat.4. 4. Ephes.1.10. Vide PLENITVDO temporum. Tempus præsens pro præterito, 1 Ioan.2.8. tempus præsens pro futuro, Coloss.3.6. 1 Thessal. 4.15. præteritum pro presenti, Roman.8.29.30. preteritum pro futuro, Esa.65.1 Rom.10. 21. Iudæ v. 14.

TEMPORIS habenda ratio. Gal.6.10. *Exemplum*: Gedeon, Iudi. 6.27. tempore vtendum, & temporis opportunitas in omnibus seruanda, Eccl.3.1.& 8.5. Eccl.20.6. & 32.20. Rom. 12.11. V. OCCASIO arripienda.

TEMPORA secularia, 2 Tim. 1.9. Tit.1.2. ita vocari existimatur à plerisque annorum series, qui à seculorum origine fluxerunt, vt idem prorsus significet. (Ante tempora seculorum) atque, Ante iacta mundi fundamenta: si quidem tempus cum mundo cœpit. temporum ciuilis obseruatio non vituperanda, Gen.1.14. superstitiosa obseruatio damnatur, Galat.4.10. Coloss.2.16. vicissitudo à Deo, Genes.8. 22. tempora distincta, 1.14.& 8.22. nosse non est nostrum. Act. 1.7.

TENACITAS φειδωλία, Est metus vel dolor vllius omnino pecuniæ in re honesta & necessaria effundendæ: vel quantū satis est conferendæ: qualis est quam damnat Paulus 2. Cor.9.6. Qui parcè serit, parcè metet.

TENACITAS, V. AVARITIA.

TENEBRAE, Gen.1.4. sunt merè priuatio lucis creatæ.

TENEBRAE palpabiles in Ægypto, Vide MIRACVLA, tenebræ exteriores, Matth. 8. 12. & 22. 13.& 25.30. super terram vniuersam, Vide MIRACVLA. tenebræ Gentes, Ephes.5.8. nullę sunt in Deo, 1 Ioan.1.5. tenebrarum appellatione in genere apud Hebræos intelligitur calamitas, 2 Sam.22.29. Eccl.5.17.& 6.4. Esai.45.7. Sophon.1.15. Lucis nomine vicissim liberatio ex ea, & felicitas, quæ illam

consequitur. V. Luc.1.79. item regnum cœleste & glorio-
sum. Phi.1.12. Ponitur etiam tenebrarum nomen pro ho-
minis mente, qualis post lapsum euasit, Ioan.1.5. Luc.1.79.
Act.26.18. Eph.4.18. & 5.v.8.11. *tenebræ*, Sepulchrum, Iob
10.22. Pseau.88.13. *tenebræ*, Luci æternæ & beatissimæ, quæ
Deus est, opponuntur, 1 Ioan.1.5. Item tenebræ sumuntur
pro pœnis illis æternæ felicitati oppositis, Matth. 8.12. &
22.13. & 25.30. 2 Petr.2.17. Iud.v.13. tenebrarum opera quid
sint, Roman.13.12. Vide OPERA tenebrarum in tenebris
in impietate, in iniustitia, in intemperantia, versatur mũ-
dus, & amat eas, Esa.9.1. & 59.9. & 60.2. Ioan. 1.5. & 3.19.
& 8.12. & 12.35. Act.26.17. 1 Thess.5.7. 1 Ioan.2.11. Vide Ca-
ligo.

TENTARE Deum quid, Act.15.10. tentare Deum non licet,
Exod.14.11. & 17.2. Deut.6.16. Iudith.8.11. Matt.4.7. 1 Cor.
10.9. tentare Christum, 1 Corinth.10.9. est, eum velut ad
certamen prouocare, vt explicatur ibidem, vers.22. tentat
seu veriùs probat & explorat Deus suos variis modis, Ge-
nes.22.1. &c. Exodi 15.25. & 16.4. & 20.20. Deut.8.2. & 13.3.
Iud.c.2.22. & 3.1. 2. Paral 32.21. Iob.1.12. Zach.13.9. Roma.
5.4. Iac.1.2. 2 Petr.2.9. Vide DEVS neminem, vt malum o-
peretur, tentat. tentari non patitur Deus suos supra id
quod possunt, 1 Cor.10.13. 2 Petr.2.9. Apocal.2.10. tentat
Satan. i. ad malum solicitat: vnde & tentator dicitur,
Mat.4.3.

TENTATIO, pro eo omni quod nos solicitat, 1 Cor.10.13. pro
ad malum solicitare, Iacob.1.13. pro afflictione & rebus
aduersis, quibus exploratur fides, 1 versic.2.3.12. 2 Petr.2.
9. pro experimento, vel probatione, Heb.2.18. pro irrita-
mento, 3. versic.8.9. tentatio mala à Satana proficiscitur,
Matth.26.41. Act.5.3. *tentationis diabolicæ Exempla*: in Eua
Gene.3. versic.1.3.4. 2 Cor.11.3. Dauide, 1 Paralip.21.1. Io-
bo, Iob.1.11. & 2.7. Christo. Matth.4.3. Petro, Luc.22.31. Iu-
da proditore, Ioan.13.2. Anania, Actor.5.3. tentare iube-
mur nos ipsos, num simus in fide, 2 Corinth.13.5. ten-
tationes ad malum non esse à Deo, Iac.1.13. tentatio hu-
mana, 1 Cor.10.13. dicitur illa, quæ ab imbecillitate hu-
mana proficiscitur. tentationes pro lucro ducendæ, Iac.1.
2. nouit Dominus pios ex tentationibus eripere. 2 Petr.3.
9. nec sinit eos supra modum tentari, 1 Cor.10.13. 2 Petr.2.
9. Apoc.2.10.

Tentat Deus homines, vt Abrahamum, Israelitas, suos
va-

variis modis. 2. tentat Christus hominem, Ioann.6.6. 3. Homo tentat Deum, vt populus Israeliticus sæpiss. in deserto, 4. Christus sæpius tentatus legitur à suis aduersariis, Pharisæis nempe, Sadducæis, & aliis. 5. tentat homo hominem, vt Salomon tentatus est à regina Sabæ. 1 Reg.10. 1. 6. Homo tentat seipsum, 2 Corint.13.5. 7. tentatur à sua concupiscentia, Iacob 1.v.13.14. 8. Diabolus tentat Christum, & homines, Matt.4.1.Act.5.3.1 Cor.7.5.1 Thessal. 3.5. Apoc.3.10.

Tentatus est Christus, Hebr.2.18.& 4.15. tentantur fideles, 1 Cor.10.13.Galat.6.1 Hebr.2.18.& 11.v.16.37.]

TENTATORVM, déque fructu tentationis. *exempla*: Abraham, Gen.22.1.Hebr.11.17.Iacob : lucta Iacobi fuit quædam tentatio, Genes.32.24. Israelitæ, Exodi 15.25.& 16.4. Deut.8.v.2.16.& 13.3.Iudic.2.22. & 3.1. Ezechias, 2 Paral. 32.31.Dauid, Psal.26.2.& 119.71.Paulum quoque expertum esse spirituales tentationes, & ignita Diaboli tela, promtum est colligere ex his locis, 2 Cor.2.11.& 7.5. & 10. 4. & 12.7.Eph.6.12. 1 Thess.2.18.

TENTORIVM pro Ecclesia aspectabili, Ps.15.1.tentorij forma, Exod. 26.36.

[Tentorium Dei, Iob.36.29.tentorium mysticum, Esai. 54.2 Ierem.10.20. Thren.2.6.]

TEPIDOS Deus euomit, Apo.3.v.15.16.

TER, pro, sæpe, 2 Cor.12.8.

TERMINI agrorum non transferendi, Deuter.19.14.& 27.17. Prou.22.28.& 23.10.

TERNARIVS numerus, Vide NVMERVS ternarius.

TERRA, à Deo creata, Genes.1.1.Iob.38.4.5.6. Esai.40.12. super aquas fundata. Psal.24.2. & 136. 6. 2 Petr.3.5. quorsum creata, Exod.9.29.& 19.5.Deuter.10 14.Psalm.24.1.Esa.45. 18 Psam. 115. 16. ob peccatum hominis maledicta, Genes. 3.17.& 5.29.pedum Dei scabellum, Esa.66.1.Matth.5.35. Actor.7,49.stabilis & firma, Psalm.104.5.Eccles.1.4. D.suspendit terram super nihilum, Iob.26.7.terra exurenda, 2 Petr.3,10.terra noua expectanda, Esai.65.17. 2 Petr. 3.13.Apocalyp.21.1. Terra Chanaan, Vide CHANAAN. terra pro ipsis incolis metonymicè, Genes.6.11. & 9.13.& 41.57.2 Samu.15.23.Esai.37.18. pro prouentu, Genes.3 17. terra, Græcis γῆ, pro regione, Matth.9.26.Luc.4. 25. Marc. 15.33.terra bibens imbrem, Hebr.6.7.terra Dei, (Psalm. 85.1.) peculiariter dicta, terra Israeli à Deo tradita. ter-

ra omnis Dei, Exod. 9.29. & 19.5. Psalm.24.1. 1 Corinth. 10. 26.

Terræ motus exempla: tempore Ozię regis, Amos 1. 1 Zac. 14.5. tempore passionis & expirationis Christi, Matth.27. 54. tempore resurrectionis Christi, 28.2. tempore Pauli & Silæ incarceratorum, Actor.16.26. Vide & Apoc.6.12. & 8. 5. & 11.13. & 16.18. terræ transitus, Matth.5.18. Luc.21.33. terræ venditio, quomodo facienda, Leuit.25.v.23.24. à terra esse dicitur is (Ioan.3.31.) qui nihil aliud est, quàm homo, terræ videlicet fæcis opificium. in terram reuertetur homo, Gen.3.19.

TERRAE à quibus diuisæ, Gen.10.5.

[TERRAE varias acceptiones ita distinctè enumeramus. 1. Terra generaliter significat totam hanc inferiorem & elementarem regionem. 2. Propriè, istud terræ elementum, quod partim aquis alluitur & rigatur, partim ab hominibus incolitur. 3. Specialiùs accipitur pro regione vel prouincia aliqua, seu terræ particula, vt terra Ægypti, Chanaam, Ammonitarum, Chaldæorum, &c. 4 Nonnunquam pro infimo loco, sicut cælum pro summo. 5. Aliquando illam propriè regionem designat, de qua in contextu sermo habetur, vt Genes.13.6. & 34.10. & 36.7.2 Paral.22. 12. & alibi. Circumiacentes regiones denotat, vt 2.Par.9 v.22.23. &c. 7. Sumitur pro exigua quadam portione & breui spatio in regione aliqua, vt Genes. 23.15. & alibi passim. Item signif. paululum terræ ex qua aliquid compingitur, vt Exod.20.24. & alibi. 8. Superficies terræ, in qua quis agit aut patitur aliquid, vt Gen.33.3. Exod.34.8. &c.

Terra, metonymicè sumitur pro hominibus terram incolentibus, Iosu.14 15. & 23.14. Iudic.5.31. 1 Samuel.14.29. Psalm.2.10. & 66.1. & 100. 1 Prouerb.28. 2. *Terra mystica*, Ecclesia, Cantic.2.12. Esai.49.8. & 51.16. Terra noua, i. instauratio & salus Ecclesiæ, Esai.65.17. & 66.22. Apoc. 21.1.

TERRENVS primus homo, 1 Corin.15.47. terrena dicere, est crasso & plebeio stylo vti, Ioan. 3.12.

TERRIBILIS Deus noster, Deut.10.17. Psal.76.8. &c. & 96.4. & 99.3. Dan.9.4. terribilis, formidabilis Ecclesia, Cant.6.v.4. 10. Bestia mystica, Dan.2.31. & 7.7.19.

TERTIVS, Epistolæ ad Rom. amanuensis. Rom.16.22.

TERTVLLIVS orator, Act.24.1. eius in Paulum actio, v.2. &c.

TESTAMENTVM, Gal.4.24.Hebr.9 1. & 13.20.

TESTAMENTVM vetus, Genes. 12.7.Hebr.9.vers.4.18.Exod. 24.8.Testamentum vetus, sanguine dedicatum, Exod. 24. 8.Hebr.9.18.20. Testamentum vetus corrigitur, Hebr. 8. 13. Testamentum vetus apud Hebræos in tres ordines diuiditur: in Torah, legem, Nebiim, Prophetas, & Cherubim, hoc est, scripta siue Hagiographa. Citatur secunda illa sectio veteris Testamenti, cuius pars est Esaias, Ioann. 6.45. testamenti veteris repetitio, Iosu.24.20. &c. Testamentum nouum à Christo sancitum, Hebr.8.6. Vide NOVVM Testementum testamenti veteris & noui discrimen, Ierem.31 31. Matth 26 28. 1 Corint.11.25.2 Corinth. 3.6.6.Hebr.8.versic.8.9.10. Vide LEGIS & Euangelij discrimen.

TESTICVLI attriti, Deuter.23.1.Leuitic.22.24. tum hominis, tum bestiæ.

TESTIMONIVM verum commendatur, Prouerb. 14. 5.25.falsum prohibetur, Exod.20.16.& 23.1 Deut.5.20. Prouerb.6. 19. & 14. 5. & 19. 5. & 21. 28. Luc. 18. 20. Vide MENDACIVM.

TESTIS in iudicio singulus non sufficit: teste enim vno nemo occidendus est, Numer.35.30 Deuteron.17.6.& 19.15. Mattth.18.16.testis falsus, quomodo puniendus, Deuter. 19.vers.16.&c.Prouerb.19.vers.5 9 testes falsi quibus similes Prouerb.25.18. *Testimonij falsi exempla*: Doeg aduersus Dauidem, 1 Sam 22.9.Psal.35.11.12. Sibæ aduersus Miphiboseth, 2 Sam.16.3. Duorum testium aduersus Naboth, 1 Reg.21.13. Ieriæ aduersus Ieremiam, Ier.37.12.principum Sedechiæ aduersus Ieremiam, 38.4. duorum falsorum testium aduersus Christum, Matt.26.60.&c. falsorum testiũ aduersus Stephanum. Act.6.v.11.13. & Paulum 24.5 9.

THABOR, mons in medio Galilææ campo, mira sublimis rotunditate: Ps.88.13. Vertex eius campestris 23. stadiis iacet. V.Ier.46.18. In hoc monte Saluator transfiguratus est, plerique putant. Mat.17.1.

THADDAEVS, V. LEBBAEVS.

THALAMI filij, V. FILII thalami.

THAMAR, Iudæ nurus, Genes.38.6.meretricem se simulat, v. 14.vt meretrix à socero de amore solicitatur, v.25.cum illo commercium habet, v.18.igni adiudicatur, v.24.absoluitur.v.25.26.gemellos parit, v.27.(.i.palma arbor.)

THAMAR Absalonis soror ab Ammon deperitur, 2 Samu.13.

1. vitium ab illo oblatum recusat, v.11.12. eius pudor vi expugnatur. v.14. stuprator eius trucidatur. v.22. &c.

THAMAR Absalonis filia fortissima, 2 Sam.14.27.

THAMMVZ, idolum, V. IDOLORVM Catalogus.

THARE, filios Nachor, Gen.11.24. Abram, Nachor, & Aram generat, v.26. idolis seruiuit, Iosf.24.2. eius anni, Gen.11.32. (Tharah, i. respiratio.)

Tharsis, filius Iauan, Gen.10.4. à quo Tarsus vrbs Ciciliæ cõdita esse existimatur: vnde Paulus oriundus erat Act. 21. 39. & 22.3. Hinc naues Tharsis. i. maris mediterranei, quo plurimum Tharsenses vtebantur. Sæpe etiam simpliciter mare hac voce significatur. 1 Reg.2.22. 2 Para.9.21. (Tharsis. i. Chrysolithus, vel hyacinthus.

THARTAK idolum, V. IDOLORVM Catalogus.

THAV, Vide SIGNATI seruantur, &, Piorum nota. Ezec. 9.4.

THEBES ciuitas, ab Abimelech obsidetur, Iudic. 9.50. in eius obsidione perit Abimelech, v.53. 2 Sam.11.21.

THEBIN, Gineth filius, in regno Israelitico ambiendo competitor Amri, 1 Reg.16.21. occubuit, v.22.

THECVITIS mulier adit Regem Dauidem, 2 Samu.14.2. &c. (tuba canens.)

THEGLATHPILESER, rex Assur, vniuersam Nephtali terram subegit, & transtulit populum in Assyriam, 2. Reg 15.29. Iudam vastat, 2 Paral.28.20. 1 Par.5.6.

THEOPHILVS, vir primariæ nobilitatis & virtutibus insignis. Huic vtrumque suum librum inscribit Lucas, Luc.1. 3. Act.1.1. (.i. Deo dilectus.)

THARAPHIM idolum, V. IDOLORVM Catalogus.

THESAVRVS, pro penu siue cella, Matth. 13 52. thesaurus verus quis, Esa.33.6. Ierem.9.23. Matt.6.20. Luc.6.45. & 12.33. & 18.22. 1 Timo.6. versi.18.19. thesaurus minus diligendus, magis diligitur, Ose.9.1 Matth.6.19. & 19.22. Marc.10.22. Luc.12. v.22 33. & 18.23. Ioan.6.26. 2 Corint.4.18. thesaurus Euangelij in vasis fictilibus. 2 Cor.4.7. thesauri parabola, Matth.13.44. Vide PARABOLA. thesauri sapientiæ & sciẽtiæ, omnes in Christo absconditi, Coloss.2.3. thesauri impietatis noxij, Mich.6.10. In thesaurizantes, Luc. 12. 16. &c. Deus custodientibus Legem thesaurum suum aperit. Deut.28.12.

THESSALONICAE Christum annuntiat Paulus, Act.17.3.

THESSALONICENSES Paulo charissimi, 1 Thessal. 2.8. eo-

rum conuersio, 1 Thes. 1. 9. electio, v. 4. laus, 2 Thess. 1. 4. magno animo ferunt persecutiones, 1. v. 4. 5. 7.

THEVDAS Pseudopropheta, Act. 5. 36. hic cum suis sectatoribus perit. ibidem.

THOLA, dux Israelis, Iudic. 10. 1. (i. vermiculus.)

TOLMAI, rex Gessur 2 Sam. 13 37. (i. sulcus.)

THOMAS Christi Apostolus, Matth. 10. 3. cum Lazaro mori exoptat, Ioan. 11. 16. Christum, de via quæ ducat ad cælos interrogat, 14. 5. incredulus primùm est, 20. vers. 24. 25. tandem vt credat, Christi lateri manum inferre permittitur, v. 27. 28. (Græce δίδυμος. i. gemellus.)

THOPHET destruitur, 2 Reg. 23 10. (V. TOPHET.)

THOV rex Emath, Dauid victori congratulatur, 2 Sam. 8, v. 9. 10. pacem à Dauide petit 1 Par 18. 9. 10. (i. errans.)

THRONVS, vide SOLIVM. Thronus Salomonis, Vide SOLOMON. Throni pro ipsis Angelis, Coloss. 1. 16. Throni magni visio, Apoc. 20. 11. Thronus gloriæ, Hebraismus, pro throno glorioso & maiestatis pleno, Matth. 19. 28. [Thronus Dei, Ps. 9. v. 5. 8. Dei *Patris* Apoc. 1. 4. & 3. 21. & 4. v. 5. 9. 10. & 5. v. 1. 6. 7. 11. 13. & 6. 16. & 7. v. 9. 10. 11. 15. & 8. 3. & 12. 5. & 14. 5. & 16. 17. & 19. v. 4. 5. Filij Dei, Messiæ, Psalm. 89. v. 30. 37. Heb. 1. 8. Apoc. 3. 21. & 7. 17. & 20. v. 11. 12. & 21. v. 3. 5. Throni Apostolorum, Luc. 22. 30. Throni seniorum, Apoc. 4. 4. Thronus Dauidis, typus regni Messiæ. Aliorum regum throni.

THVBALCAIN filius Lamech, artis fabrilis inuentor, Gen. 4. 22. (i. mundana possessio.)

THVS offerendum, & quomodo, Leuit. 2. v. 1. 2. &c. thus offertur Christo à Magis, Matth. 2. 11.

THVRIBVLA Core, Dathan & Abiron in monimentum sceleris eorum conseruata, Num. 16. 39. 40. Vide 2 Paral. 26. 19.

THYATIRORVM in vrbe Paulus instituit Lydiam purpurariam, Actor. 16. 14. Thyatirensium Ecclesia, Apoc. 2. 18.

THYMIAMATIS confectio, Exod. 30. 35. & 37. 29. V. Suffitus.

TIBERIVS Imperator Romanorum: Luc. 3. 1.

TIBERIAS, vrbs Galilææ, ab Herode rege in honorem Tiberij Cæsaris condita: Ioh. 6. 1. 23.

TIBICINVM vsus in exequiis olim solennis, Matt. 9. 23.

TIBIIS cecinit Christus Iudæis, Matth. 11. 16. Luc. 7. 32.

TIGRIS fluuius. Gen. 14. Dan. 10. 4. Hiddekel vocatur.

TIGRIS Eccleſ.24.33. (Heb.Hiddekel) eſt inſignis Aſiæ fluuius, ex Paradiſo naſcens, & Meſopotamiam ab ortu alluens: Gen.2.14. Dan.10.4. Aliâs Tigris eſt fera ſæuiſſima.V.Iob.4.10.11.

TIMERE aliquando totum Dei cultum complectitur. Luc. 1.50. Act.10.35. & ſignificat idem quod religioſè ac reuerenter colere. Hebraiſmus.

TIMIDITAS nimia damnatur, Prou.18.8. in bello periculoſa eſt, Deut.20.8. Iudic.7.3. *Timiditatis exempla*: Iſraelitæ, 1. Sam.13.6. Samuel, 16.2. Saul, 17.11. Iſraelitæ, ver.24. Roboam, 2.Par.13.7. Achaz, Eſa.7.2. Nicodemus, Ioan.3.2. Parentes cœci nati, 9.22. multi principes, 12.42. Ananias, Act.9.13. timiditatis pœna, Apoc.21.8. timiditatis ſpiritus, 2.Tim.1.6.7.

TIMON, Diaconus eligitur, Act.6.5. (Honorabilis.)

TIMOR, Hebræorum more pro toto Dei cultu, Rom.11.20. pro obedientia. Roman.13.7. pro religione, Iob.4.6. pro reuerentia, eſtque piis neceſſarius Roman. 11.20, Ephe. 5. 33. Philip. 2.12, Hebr. 4 .1. & 11. 7. & 12. 28. 1.Petr.1.17 & 2.18.& 3.v.2.15. Iudæ.v.23. nec repugnat fidei & ſpei, Pſalm.2.11. Eccleſ.9 v.1.2. Eccleſ.5.5.1. Corinth.9. 27.&10.12. Phil.3.v.11.13. Hebr.3.14.2. Pet.3.17. ¶Timor duplex eſt: *Alius* eſt naturę, quo timore timuiſſe legitur Chriſtus, Matth.26.38. *Alius* eſt diffidentiæ, de quo Ro. 8.15. ille ex imbecillitatis noſtræ humanęque naturæ ſenſu eſt, neque peccatum eſt per ſe hic ex incredulitatis noſtræ ſenſu proficiſcitur, ideóq; vitium eſt. Timor quis vitioſus, Leu.18.22. Eſa.29.13. 1.Pet.3,14, 1, Ioan.4.18. Ap.21.8. *Timoris magni exempli*: Iacob. Geneſ.32,7, fratres Ioſephi, 43 18, Iſraelitæ, Exod.14,10, & 19,16, Deut.5.5.1 Sam. 7,7, Saul 17,11, & 28 5, Elias, 1. Reg.19,3, miniſter Eliſæi prophetæ, 2, Reg.6, v.15,16, Achaz, Eſa.7.2, diſcipuli, Matth. 8, 25. & 17,6, Marc.6, 49. Luc.8 25. porcorum cuſtodes, Marc.5,15, Petrus, 9 6. Maria Magdalena, Maria Iacobi, & Salome, 16. v. 5,8, Zacharias, Luc. 1 12. vicini Zachariæ v.65, Paſtores, 2. 9. Capernaitæ 4.36. Scribæ & Phariſæi, 5.26. Viri Naim, 7.16. Petrus & alij, 9 34. mulieres, 24.5. Pilatus, Ioan.19.8.

Timor præpoſterus, Matth.10.28, Luc.12,4. *Timoris, quo mali bonos timent, exempla*: Abimelech timet Abrahamum, Gen. 21, v.22,23. Aegyptij Iſraelitas, Exod. 14. v. 25, Saul Dauidem, 1Sam.18.v.28.29. Tertius quinquagenarius princeps

TITVS gentilis, à Paulo assumitur, Galat.2.1 non circumciditur, & quare, v.3. dicitur Pauli filius, Tit.1.4. frater, 2 Corinth.2.13. socius, 8.23. cur Cretæ relictus, Tit 1.5. propter collecta ad Corinthios mittitur, 2 Corinth. 8.16. in Dalmatiam proficiscitur, 2 Tim.4.10. (1. honorabilis.)

TITVM iustum hospitem habet Paulus, Act.18.7.

[TOBIAS multorum nomen, 2. Par. 17.8. Esdr.2.6. Nehem.2.10.19. &c. Zach.6.10.14. Tobias cuius liber apocryphus extat.] (1. Bonus Dominus.)

TOLERANTIA, Vide PATIENTIA: &, Perseuerantia Tolerantia mutua precipitur, Coloss 3.13. Phil.1.8. ex fide nata commendatur, 2 Tim 2.12. Hebr.10. v.36.38. Tolerantiæ, fidei & charitatis incrementa laudantur, 2. Thess.1. v.1. &c tolerans spes, 1 Thess.1.3.

TONANTE Deo, conteruntur Philisthæi ad preces Samuelis 1.Sam.7.10, &c.

TONITRV Sonus, qui fit ob effractam nubem in expansione à DEO proficiscitur, Exo.9.23. 1.Sam.2,10, & 7.10. Iob.38.25. Psal.29.3. eius vis maxima, v.5.6,7,8,9, Tonitrua, cùm lex promulgatur, Exod. 19.16. tonitruis percutiuntur Aegyptij. Exod.9.23. Vide Iob.37.4.5. & Ier.51.16.

TONSIO ouium, 1 Sam. 25.7.2. Sam. 13,24, Genes.38. v.12.13.

TOPHET, locus in valle filij Ennon, vbi quondam parentes filios igni exustos, idolo Moloch deuouebant: A Iosia contaminatur, 2 Reg.23.10, occisionis vallis nominandus predicitur, Ierem.19 6. (1. tympanum. V. Gehenna.)

TORRENS erumpit, dimisso accola, aquæ obliuioni traditę à pede, exhauriuntur mortalis opera, abscedunt. Iob.28.4.

TRADERE, pro causam apud Iudicem obtinere, qui reum in carcerem ad ducendum apparitori tradat, Mat.5 25. in priore parte versiculi.

[TRADIT Deus homines, regiones, ciuitates, regna aliis hominibus, eisque subiicit. 2. Tradit homines sibi ipsis, suis affectionibus in reprobum sensum. 3. Tradit, 1. exponit homines variis calamitatibus. deniq; morti & exitio. 4. Tradit, 1. Dat suis varia donaatque bona spiritualia & temporalia 5. Tradidit morti Deus Pater filium suum vnigenitum pro salute Ecclesiæ. 6. Tradidit Deus Pater omnia filio, & filius tradet regnum Patri.

Tradit homo seipsum & res varias Satanæ, vel in hominum potestatem. 2. aliquando Satanę traduntur homines

occultis

occultis quibusdam sed iustis iudiciis.3.Traditus est Christus Iudæis,à proditore Iuda, crucifigendus,non sine Dei Patris consilio,qui eundem,filium suum pro electis morti tradidit.]

TRADITIONES pro doctrina ore tradita,& tandem ab insanis hominibus in blasphemos Talmudis libros relata Iudæis Cabala dicta, Matth.15.3. Marc.7.3. pro doctrina, quę tum voce tum scriptis tradita ab Apostolis est.2.Thessal.2.15. seruandę eę sunt.ibid. ¶ Tradidisse Apostolos quædam viua tantùm voce, probare conantur Pontificij ex 1 Corinth.11.34.2.Ioan.v.12.13.3.Ioan.v.13.traditiones humanę euertũtur, Esa.29.13. Matth.15.v.3.6.9. Coloss.2.v.8.22. Ezec. 20.18. Esa. 8.19. 20.Rom.12. 6.1 Cor.2.13.2.Pet.1.19.Act.17.11.Deut.4.2.&12.8.Pro.30.6.Apoc.22.18.19 vide HOMIMES. ¶ Ad traditiones humanas asserendas detorti loci, Matth. 23.23. Luc. 11.42. Act.1.3. & 16.4. Rom. 15.15.1. Corinth. 11.2.2. Tim.3.8.V. Antiquas vias.

[TRAHIT *Deus*, Ose.11.4. Trahit Deus,*pater* suos electos, vt credant, Ioann. 6. 44. Trahit Deus *filius*, Sponsus, & Seruator ecclesiæ,Cant.1.4.Ioan.12.32. Trahit *Satan* draco antiquus, Cauda sua partem stellarum mysticarum, Apocal.12,4.

[Traho, Trahor, de homine & aliis creaturis dictum, Iud. 5.21.2. Sam. 17. 13. Abac. 1.15. Luc.12.58.& 21.Ioã.20.v.6.8.Act.8 3.& 14.19.& 17.6 & 21.30 Iac.2.6.

TRANSFERTVR Enoch.& Elias,Gen.5.24.2.Reg.2.11.

TRANQVILLITAS conscientię,1 Ioan.3.19.Luc.2.29.V.mat. 8.26. 2. Tim.2.2.

TRANSGRESSIO, Vide PECCATVM eius expiatio, Num.5.6.

TRANSFIGVRATIO Christi, Matt. 17. 1. Marc. 9.2. Luc.9.28 &c.

¶ AD TRANSSVBSTANTIATIONEM temere arreptus locus. Marc.10.27.

TRANSIT Deus ante populum,id est,deducit eum,Deut.31. 3.transitus victima agnus paschalis, Exo.12.11.&c. Transitus Iordanis Ios.3.17.

TREMOR & terror, impiis & peccatoribus à Deo immittitur, Exod. 23.27. Deut. 2.25.& 11.25. *Tremoris exempla:* ciues Bethel, Genes 35.5.fratres Ioseph,45.3. Moab,Exod. 15.v.15.16. ciues Ierichuntini, Iosu.2.v.9.10.11.reges Amorrhæorum. 5.1.Gabaonitæ,9.24.Sisara,Iudic.4.15.Phi-

listhæi, 1 Sam. 7. 10. Agg. 15. v. 32. 33. Syri. 2 Reg. 7. 6. Gentes. 1 Par. 14. 17. nationes omnes, 17. 21. Ieroboam, 2 Paral. 13. 15. Æthiopes, 14. v. 12. 14. regno Iuda vicina regna, 17. 10. & 20. 29. viri Iuda & Beniamin, 1 Esdr. 10. 9. inimici Israelitarum, Nehem. 6. 16. principes Assyriorum & omnis exercitus, Iudith 14. 47. Persę & Medi, Esth. 8. 17. & 9. 2. Iob. Iob 4. v. 13. 14. & 21. v. 5. 6. Ecclesiæ inimici, Psalm. 48. 7. & 65. 9. & 76. v. 6. 8. Ægyptij, Psalm. 105. 38. Hypocritæ, Esa. 33. 14. Israelitæ, Ierem. 30. v. 5. 6. Ægyptij, 46. 5. Ammonitæ, 49. 5. Ælamitæ, v. 37. Daniel & alij quidam, Dan. 10. v. 7. 11. custodes sepulchri Christi, Matth. 28. 4. mulier quædam, Marc. 5. 33. Maria Magdalena, &c. Mar. 16. 8. discipuli, Lucæ 24. 22. Moses, Actor. 7. v. 31. 32. Paulus. 9. 6. 1. Cor. 2. 3. custos carceris, Act. 16. 29. Felix, 24. 26. Corinthij. 2 Cor. 7. 15.

[TRES TABERNAE Locus Romę, Act. 28. 15. Tria bene pręcedentia, Pro. 30. 29. Tria insatiabilia, v. 15. Tribus commouetur terra, v. 21.]

TRIBVLATIO, *vtilitatis eius exempla*: Ioseph plus creuit in exilio, in terra paupertatis, quàm in terra natiuitatis suæ creuisset, Genes. 41. 40. Psalm. 105. v. 17. &c. Act. 7. v. 9. 10. Israelitæ afflicti à serpentibus ignitis, pœnitentiam agunt, Num. 21. v. 6. 7. Dauid fugiens à facie Absalonis patiens fuit in ferendis Semei conuiciis, 2 Sam. 16. 10. sed post obtentam victoriam superbè populum recensendum curauit, 24. 1. & videns Dominum iratum, petit se puniri & populo parci, v. 17. Michæas, 1 Reg. 22. v. 26. 27. principes Israel, 2 Par. 12. v. 5. 6. 7. Manasses, 33. v. 12. 13. Israelitæ, Nehem. 9. v. 35. 36. 37. Iob multipliciter vexatus & afflictus à Sabæis, Iob. 1. 15. igne cœlitus demisso, v. 16. Chaldæis, v. 17. Satana, v. 18. & 2. 7. coniuge. v. 9. &c. tandem refrigerium malorum sentit, & liberatur, Iob 42. 12. &c. Ieremias in vtero sanctificatus, Ierem. 1. 5. tamen væ clamat sibiipsi, 15. 10. Nabuchodonosor in prosperitate constitutus, fuit superbus & arrogans, sed eiectus à consortio hominum, oculos ad cœlum leuat, & benedicit Deo, Dan. 4. 31. &c. Susanna in condemnatione mortis posita flens suscipit ad cœlum, 13. 42. Israelitæ 1. Mach. 9. v. 23. 24. 2. Mach. 6. vers. 1. 2. Apostoli, Act. 5. 40. Ecclesia, 8. 1. Paulus & Silas, Actor. 16. v. 19. 20. Paulus, 9. ver. 23. 24. 25. & 13. v. 45. 49. 50. & 14. 19. & 17. v. 5. 18. & 18. v. 4. 12. & 19. v. 23. &c. & 20.

&c.& 20.v.1.2.3.& 21.26.&c.22.22.&c.23.10.&c. 25.1. &c. 27.29 &c.2 Cor.1.8.& 6.v.4.5.& 7.v.23.24.25.& 11.v.32.33. V. AFFLICTIO.

TRIBVNI Israelitarum, tribubus à Mose præficiuntur, Exo. 18.v.24.25. Deut.1.15. Tribunus Paulum mittit ad Felicem, Act.23.27.

TRIBVNAL Christi omnes [videbunt, ad illud se sistentes,] Rom.14.10.2 Cor.5.10.

TRIBVENDVM in simplicitate, Rom.12.8.

TRIBVS Israeliticæ non permiscendæ, Num.36.9. tribus Iuda & Beniamin, solę Dauidem sequuntur, 2 Paral.11.1 peccata reliquarum decem tribuum imitantur, 2 Reg.17.19. Dimidia tribus Manasse, idololatriæ dedita, 1 Par.5.v.23.25. tribus decem in captiuitatem adductæ, 2 Reg. 17. 6. tribuum sortes, Ezech.48.v. 1. 23. tribuum decem cum reliquis duabus vnio, 37.19.

TRIBVTVM soluendum, Matt.17.24.& 22.17. Marc.12.16. Lucę 20.25. Rom.13.7. tributum in ore piscis repertum, Matth. 17.27.

[*Tributarius*, Iosu.16.10.& 17.13. Iudic.1.v.28.30 33.45.1 Reg.9.21. Esth.10.1.]

[TRICLINIVM, 1 Sam.9.21.22.2 Reg. 11.2. Esther. 2.13.]

TRINITAS personarum in Deo V. in DEO personæ tres. Trinitatis opera extrinseca (quæ vocant) communia sunt tribus personis: vt, Vocatio ad Munus aliquod & missio nunc tribuitur Patri, à quo Christus missus dicitur, Esa. 61.1. Luc.4.18. nunc Christo, Ioan.20.21. Ephes.4.11. Gal.1. 1. nunc Spiritui sancto, Actor.1.2.& 13.2.& 20.28. Trinitatis personarum peculiares actiones ad salutem electorum simul concurrentes, 1 Pet.1.2. Trinitas figurata & declarata, Gen.1.26.& 18.2. Exod.3.v.6.15.16.& 4.5. Psalm. 33 6. Esa.6.3.& 34.16.& 48.16.& 61.1 Matth.3. 16. & 10.20. & 17.5. & 28. 19. Luc.4.18. Ioan.3.35.& 14.v.16.26.& 15.26. 16.3.1. & Ioan.5.7.

Gen.19.2

[TRYPHAENAM salutari iubet Paulus, Rom. 16. 12.]

TRIPVDIARE, Vide SALTATIO.

TRISTARI immoderatè propter temporalia minimè laudandum, Prou.12.25.& 15 13.& 17.22. Eccl. 30.22.& 38.19.2 Cor.7.10.1 Thes.4.13. V.2 Cor.9.7.

TRISTIS. Tristis Christus ob Iudæorum cæcitatem, Marc.

3. 5. tristis iuuenis diues, Luc. 18.23. tristis oret, Iac. 5.13. tristis anima Christi vsque ad mortem, Matth. 26.38. Tristes solandi, Prou. 31.6. & 25.20. 1 Thess. 4.13. &c. & 5.14.

TRISTITIA duplex, 2 Corinth. 7.10. secundùm Deum, quæ à Dei spiritu manat, & Deo accepta est, quæ de peccatis admissis dolet, ídque non pœnæ formidine, sed hoc ipsum ægerrimè ferens, quòd Deum clementissimum patrem offenderet, cuius offensam optet sua etiam damnatione, si ita fieri posset, redemptam. At qui secundùm mundum dolet, vel terrenis amissis commodis, vel alieno bono angitur, vel alicuius pœnæ impendentis metu est solicitus. Tristitia quàm noxia. Prouerb. 17.22. & 25. 20. tristitia vitiosa, 1 Thess. 4.13. *Tristitiæ exempla*: In Isaaco & Rebecca, Genes. 26.35. Esau. 27.34. Rebecca, v. 46. 6. 7. Iacobo, 37.34. & 43.6. pistore & pincerna. 40.6.7. Iosepho. 42.24. & 43.30. Samule, 1 Sam. 15.35. Ionathæ. 20. 34. Dauide, 2 Sam. 1.11. & 6.8. Psalm. 35.13. & 38.7. & 42.6. & 43.2. & 55.3. Thamar sorore Absalonis, 2 Sam. 13.19. Achab, 1 Reg. 21.5. Esdra, Esdr. 9.3. Nehemia, Nehem 2. v. 1. 2. Iudæis. Esth. 3.15. Nehem. 8.9. Mardochæo, Esth. 4.1. Iobo, Iob 1.20. Ieremia, Ierem. 8.21. Dario, Dan. 6.14. Herode, Matth. 14.9. discipulis, 17.23. & 26.22. Ioan. 16.22. conseruis, Matt. 18.31. Diuite adolescente, 19.22. Christo, 26.37. Petro, Ioan. 21.17. Paulo, Roman. 9.2. 2 Cor. 2.3. Phil. 2.27. 2 Cor. 6.10. V. Act. 20.36. &c.

TRITICVM & zea: Exod. 9.32. Immorigeris tollitur, Deut. 38.51. V. Esa. 62.8.9. Morigeris promittitur: Deut. 11.14. Osee. 2.22. Triticum Deus in horreum coget, paleam igni exuret: Matth. 3.12. Inter triticum zizania seminata: 13.25. tempore messis separanda: v. 30.

[TRIVMPHATOR Israelis, 1 Sam. 15.29.]

TRIVMPHVS Christi in cœlum ascendentis, Psalm. 68.19. Coloss. 2.15. Eph. 4.8. triumphus Pauli gloriosus, 2 Cor. 2. 14. 2 Tim. 4.8. V. Victoria. Impiorum momentaneus, Iob 20.5.

[TROAS, ciuitas Asiæ, Act. 16.8.11. & 20.5.6. 2 Cor. 2.12. 2 Tim. 4.13.]

TROPHIMVS Ephesius, Pauli comes, Act. 20.4. & 21.29. Mileti propter morbum à Paulo relinquitur, 2 Tim. 4.20. (τρόφιμος, nutritus & nutritor.)

TRVLLAE cæmentarij visio, Amos 7.7.

TSOHAR, V. Segor.

TVBA Dei, 1 Thess. 4.16. tuba extrema in seculi consummatione, Matth. 24.31. 1 Cor. 15.52. tubæ argenteæ, Num. 10.2. Tubarum festum, V. SOLENNITAS.

[Tubas hominis in bello, in diebus, lætiæ, festi, promulgationis cuiusdam priuatæ vel publicæ Tubæ cælestes Apoc. 18.22. Turbarum vsum V. Rum. 10. v. 1. ad 11. vsque

TVBALCAIN, vide THVBALCAIN.

TVMVLTVS noxius. *Exempla:* Iudæi, Act. 7.57. milites, 12.18. Vide SEDITIO [Tumultus castrensis, 1. Sam. 4.14. & 14.19. Tumultus petulantium, Exod. 32, 17. Amos 5.23. Tumultus populi Matth. 26.5. & 27.24. Act. 20.1. & 21.38. & 24.18.]

TVNICA Aaron, Exod. 28.4. Christi, Ioan. 19.23. Psal. 22.19. [Tunicę Apostol. Act. 14.14. & 16.22. Tunicæ pauperum, Act. 9.39. Tunica legalis, & Christiana, Iud. v. 23.]

[TVRBAT Deus suos hostes, Iob. 13.11. Ps. 83.16. turbat cœlum & mare, Esai. 13, 13. Ierem 31.35. Turbatur Christus, Ioan. 11.33. & 12.27. & 13.21. Turbant & turbantur homines aliæque creaturæ, variis modis, Gen. 34.30. Ios. 7.25. Iudic. 7.21. 1 Sam. 14.29. Iob 34.20 Psal. 6.4. & 46. v. 3 4. & 90.7. & 104.29. Prou. 25.26. Matt. 2.3. Luc. 1. v. 12.29. Ioan. 5. 7. & 14. v. 1. 27. Act. 15.24. & 17.13. & 20.10]

TVRBATOR terræ, Achab, 1 Reg. 18.17. turbatores ordinis publici admonentur, 2 Thess. 3. v. 6. 11. 12. 1 Thess. 5.14.

TVRPILOQVIVM abiiciendum, Eph. 5.4. Colos. 3.8. V. Sermo.

TVRPITVDO seu nuditas non detegenda: Leu. 18. 6. &c. Quorúmnam detegatur: Isa. 47.3. Apoc. 6.15.

[TVRRIS materialis, manu hominum constructa, Gen. 11. v. 4.5. Luc 13.4. Turris mystica, Ps. 61.4. Prou. 18.10.]

TYCHICVS, fidus Christi minister, Eph. 6.21. Col. 4.7. commendatur, Ibid. Ephesum mittitur, à Paulo ab vrbe Roma. 2. Tim. 4.12. (.i. contingens.)

TYMPANIS celebrant Deum mulieres, Exo. 15.20. Iud. 11.34. Psal. 6.8.26. 1 Sam. 18.16. Vsus, Psal. 81.3. & 150.4. Abusus, Isa. 5.12. & 24.80.

TYRANNI schola, in qua Paulus disserit, Act. 19.8.9.

TYRANNVS Tyranni imago, Prou. 28.15. tyranni, Dei voluntate præsunt, Ierem. 27.8. tyranni arguuntur, Psal. 14.4. tyranni metui volunt, Esa. 10.13. aliquando subditos timent, Matt. 14.5. tyrannorum furorem fugere licet, Exod. 2.15. tyrannorum merces, Esa. 33.1. V. Iob. 15.20.

Tyrannorum nequitia & crudelitas. *Exempla*: Gigantes, Genes.6.4. Nemrod, 10.v.8 9. Nouus Pharao, Exod.1.v.8.&c.& 5.v.2.5.6.7. Adonibezech, Iud.1 7. Abimelech, 9.5. Saul, 1. Sam.22.ver.17.& 27.v.1.2. Isbibenob, 2 Sam.21.16. Roboam, 1 Reg.12.4. Iezabel, 19.2. Achab, 22.26. Manasses, 2 Reg.21 16. Nebucadnezar Dan.2.v.11.12.& 3.19. Aman, Esth.3 6. Hostes Dauidis & Ecclesiæ, Ps.2.2.& 31.14.& 69.13.& 80.14 & 1 9 23 Sedechias & principes eius, Ierem.38.v.5.6. Rex Babylonis, 39 6. Herodes Ascalonita, Matt.2.16.& 14.v.9.10. Marc.6.v.26.27. Pilatus. Matt.27.18. Herodes tetrarcha, Luc.23.8. Herodes Agrippa, Act.12.v.1.2 magistratus impius, 16.v.22.23 Festus, 24.27. & 25.v.9.12. V. Persecutor.

TYRVS, vrbs Phœniciæ: Tyri celebritas describitur, Ezec.27.3. Tyri conuersio prædicitur, Esa 23.17. Act. 21.3. &c. eius excidium, vers. 1. Ezec.26.3. Amos 1.9 ·Tyri & Sidonis tolerabilior futura est conditio, quàm Corazin & Bethsaidæ incolarum conditio, Matth. 11.22. Luc.10.14. V. Ps.45.13.

V.

VACCA rufa & eius oblatio, Numer.1.9.2. Vaccæ lactantes arcam reducunt, 1 Sam.6.12.

[*Vaccæ*, idola, Ose.10.5. Vaccę, furores hominis, Superbi, Tyranni, Psalm.68.31. Amos 4.1.] Vaccæ pulchrę, & deformes: Ge.41.2.3 4.

VAE, væ quib.& quas ob causas interminetur scriptura, Numer. 21.29. Eccles.4.10. & 10.16 Esa.1.v.4.24.& 3.v.9.11.& 5.v.8.18. & 6.5. & 10.1. & 17.12. & 18.1. & 24 16 & 28 1. & 29.1.& 30.1.& 31.1.& 45.9. Ierem.4.31. & 13.27. & 22.13.& 23.1.& 45.3.& 48 1. Ezech.16.11.& 13.v.3.18. & 16 23. & 30 v.2.& 34.2. Ose.7.13. Ioel.1.15. Amos 5.18.& 6 1. Mich.2.1. Nahum 3.1. Abac.2.v.6.12. Sophon. 2.5.& 3.1 Matth.11.21 & 18.7.& 23 13. Lucæ 6.24.& 10.13.& 11 42.& 17.1.1 Cor 9 16. Iudæ v.11. Apoc.8.13 & 9.12.& 11.14.& 12.12.& 18.10 [Væ est dolentis, & imprecantis interiectio, circumstantia locorum explicanda.]

VADERE per viam vniuersæ carnis, V. INGREDI viam vniuersæ carnis.

VALEDICTIONIS ritus: Parétes & cognati Rebeccæ omnia bona precantur, Gen.24. v.59.60. Isaac Iacobo profecturo in Syriam benedicit, 28.v.1.2.3. Laban osculatur filios & filias, 31.v.27.28. 55. Iacob filiis bona precatur & optat, 43. 14. Ruth nurus suas osculatur & bene precatur eis, Ruth 1.v.9.10. Ephesii osculantur Paulum iam iam ab ipsis discessurum, Act.20.v.37.38.

VALLIS benedictionis cur sit dicta, 2 Paral.20.26. vallis filij Ennon à Iosia contaminata, 2 Reg.23 10. occisionis vallis nominanda prædicitur, Ier.19.6. vide TOPHET.

Validus armatus, Luc.11.21. Mat.12.29.

VANILOQVENTIA damnatur, 1 Timot.1. 6. 2 Tim.2.16. Tit. 1.10. vaniloquis quomodo os obturandum, Tit.1.10.

VANITAS, per quam temerè plus de nobis, nostrísque opibus, quàm in iis est, præsumimus & pollicemur. vide Fidelitas. Corruptio etiam vanitas est. A vanitate nobis cauendum, Psl.119.37. vanitas omnis homo, 39.v.6 & 144.4. & vanitate leuior, 62.v.10.

VANITAS omnia Eccl.1. 2. vanitatis studiosi pietatem obliuiscuntur, Ion.2.9 *Vanitatis exemplum:* Herodes, Matt.14.6. vanitates idola nuncupantur, 1 Sam.12.21.1 Reg.16 26. vanitatis damnatur, quicquid est extra, Christum, Col.2.4. vanitati subiecta creatura, Rom.8.20.

VANAE quæstiones reiiciendæ. 1 Timoth.1.4. & 6.4. Tit. 3.9.

VARIA dona cui collata, 1 Corint.12 7. Eph.4.7.

VAS, pro quauis supellectile, per Hebraismum, Ezech.12.v. 3.7. Matth. 12.29. pro quouis instrumento, Actor.9.15.1. Petr.3.7. pro vtensilibus nauticis, Actor.27.17. [vasa belli, 1. militum arma & supellex castrensis, vasa mortis, Psalm. 7.14.1. arma lethifera. vasa musica, muliebria. pastoris, peregrinationis, venationis, &c. pro supellectili musicorum, mulierum, pastorum, peregrinantium, venatorum, &c. Vasa domus Dei, Dan.1. 2. &c. Supellex omnis sacra quæ in templo Ierosolymitano fuit, præsertim autem vasa aurea & argentea, Dan.5. versic. 2 3.23. vt antea vasa tabernaculi, Num.1.50.&c. Vasa furoris Dei, 1. exercitus populorum, quibus iudicia sua formidabilia est exequutus, Esai.13.5. Ierem.50.25. vas, vnus quisque, 2 Timoth.2.21. vasa iniquitatis, Genes.49.5.] vas suum possidere cum honore quisque Christianorum iubetur, vide POSSIDERE vas, &c. vasa honoris & contumeliæ, 2 Timot.

2.20.vasa tabernaculi, Exod.27.19. vasa aurea Salomonis, 1 Reg.10.25.vasa aurea, argentea, &c. in magna domo, 2 Timoth.2.20. vasa testacea ; in quibus euangelij thesaurus habetur reconditus, 1 Corinth.4.7. Vasa iræ, ex Hebræorum idiotismo dicuntur ij, in quos iram decreuit Deus exercere, Roman. 9.22. Vasa misericordiæ contrà, in quos misericordiam suam exercere decreuit, ibid. 23. vasi muliebri vt infirmiori honor tribuendus, 1 Petr. 3.7. vasa fictilia, corpora nostra, 2 Corinth. 4. 7. vasa, pro instrumentis, 1 Sam.21.5.

VASTHIS Assueri regis vxor, Esth.1.9. à rege vocata superbè venire recusat, v. 10.11.12. Mamuchani consilio, propter superbum facinus regno & maritali thoro mouetur. v.16. 19.20 2. eius occasione, rex edicto publico, vt mariti summum in familia imperium teneant, cauet. v.22.

Vber, vbertas, V. Huber, Hubertas.

VELAMEN faciei Mosis impositum, Exod. 34.v.34. velamen cordi Iudæorum impositum, 2 Cor.3.vers.13.14. per Christum tollitur, ver.14. 16. velamen subiectionis symbolum 1 Corinth. 11. 10. vnde & ipsum velamen capiti mulieris impositum, dicitur potestas, non per se, sed quòd sit symbolum potestatis viri in eam, per metonymiam, res signata pro signo.

Sic Abraham dicitur velamen oculorum Saræ, hoc est, maritus, Gen.20 16. esse enim velamen oculorum, est periphrasis mariti, sumpta à iure, quod in vxorem habet ; & ab officio illam protegendi. Nam in subiectionis signum velatur vxor, Gen.24.65. 1 Cor.11.7. simile est, expandere alam vestimenti, Ruth.3.9. Esa.4.1.

VELLE aliquem, est gratum ei esse, Matt.27.43. velle tribuitur etiam inanimatis rebus, Ioan.3.8. & significat liberum ac vagum impetum. Velle interdum plus est quàm velle simpliciter, & significat idem quod cupere, Matt.14.5. accipitur & pro amare, 12.38. vt explicatur. 23.4. hoc est, pro, summo studio expetere, & ambire. Et velle & perficere Deus operatur, Phil 2.13.

VELLVS Gedeónis, Iudic.6 37. V. Iob.31.20.

VELVM tabernaculi quale, Exod.26.31. velum templi scinditur, Matth.27.51. velum dicitur caro assumta, Hebr.10. 20. vbi instituitur allegoria veli illius quod operiebat sacrarij arcana, per quod tamen aditus in sacrarium patebat: sic, inquit Apostolus, Christi caro diuinitatem nobis

quasi

quasi sub velo ostendit, cuius alioqui fulgorem non possemus sustinere. Per hanc igitur viam accedamus ad Deum. Sed & velo videntur significari peccata, quæ nos à cælo arcebant, & à Christo fuerunt expiata, quo respectu fuit illud velum, Christo mortuo, à summo ad imum vsque penitus laceratum. Matt. 27. 51.

VENATOR Esau, Gen. 25. 27. venator robustus Nemrod, 10. 9. [Venator Hominum, Psal. 91. 3. & 124. 7. Ier. 16. Mich. 7. 2.] V. 1 Pet. 5 8. Iob. 1 7. Venatio, Leuit. 17. 13.

VENDERE & dare pauperibus, Mat. 19. 21. Luc. 12. 33. & 18. 22. Act. 2. 45. venduntur hostibus inobedientes, Deu. 32. 30. Iudic. 2. 14. Vendentes eiiciuntur, Matt. 21. 12.

VENDI non debent dona Dei, 2 Reg. 5. v. 22 26. &c. Dan. 5 17. Matt. 10. 8. Act. 8. 20 & 20 35. 1 Cor. 9. 14. 15. 2 Cor. 11. 9. & 12. 13. Vide EMERE, & Simonia.

VENDITOR hominis occidendus, Deut. 24 7. V. Plagium de venditionibus, Leu. 25. 14. &c. De vēditione sui ipsius v. 39.

VENEFICIVM, φαρμακεία, Est venenorum noxiorum in necē & perniciem alterius confectio: vel eorundem applicatio maleuola, & non ignara mali, quod illis inest. (Vide Incantatio.)

VENEFICIA damnantur, Gal. 5 20. veneficij pœna, Apocal. 9. 21. & 22. 15. veneficiis Babyl. omnes gentes seductæ. 18. 23.

VENIO, verbum, ad Deum essentialiter & personaliter consideratum, refertur: item ad Angelos, deinde ad homines, res, dies, horas, tempora, euenta, & accidentia varia.

1. Venire Deus dicitur, in iudicium & misericordiam, variis modis, Genes. 11. 7. & 18. 10. & 20. 3. Exod. 19. 9. & 20. versic. 20. 24. Num. 22. versi. 9. 20. Deut. 33. 2 Psalm. 50. 2. 3. & 80. 3, & 101. 2 Esai. 3. 14. & 66. 15. Dan. 7. 22. Abac. 3. 3. Zach. 2. 10. & 14 5. Malac. 4 6. Rom. 9 9. Iud. v. 14. 15. Apo. 16. 15.

2. Venire de Deo Patre, dictum, Marc. 9. 7. Ioan. 12. v. 28 30. & 14. 23. Apo. 1 4.

3. De Christo Dei F. dictum, Iudic. 6. 11. Psalm. 40. 8. & 96. 13. & 118. 26. Cantic. 4. 16. & 7. 11. Esai. 35. 4. & 59. 20. Dan. 7. 13. & 10 13. Agg. 2. 7. Zac. 9 9. Malach. 3. 1. De eodem in carne manifestato, & inter homines in terra versante, frequens mentio apud Euangelistas. De secundo domini aduentu, occurrunt testimonia multa, ex quibus pauca

sequuntur,Ioan.21 23.Act.1.11.1 Cor.11.26.Apo.1.7.& 2.
5.16.25.& 3.v 3.11 & 22.v.7.12.17.20.

4. Venit Spiritus S.Matth.3.16. Ioann.15.26.& 16.v.7.
13. Act 19.6.

5. Venit Angelus S.Gen.19.1. Num.22.32. 2 Reg.19 3
Iob.1 6.Dan.9. 3 & 10.v.14.20. Apocal.8.3. & 17.1.& 21.

6. Venit Satan,Iob.1 7.& 2.2. Matt.12.44. & 13.v.19.
Marc.4.15.Luc.8.12.& 11.25. Ioan. 14 30.

7. Venio de hominibus dictum, in imperandi mod
age,agite,nonnunquam significat. Aliquando idem est
si diceres,Eo,Redeo.De rebus autem, temporis momen
to vt die, hora,&c. item de variis euentis dicitur.Quo
quum passim occurrat, lectori considerandum relinqu
mus.]

VENIRE ad Christum,donum Dei est, Ioann.6.v 37.44 6
venire in nomine Domini, Hebraico idiotismo, dicitu
qui peculiaris est Dei veluti legatus,Matth.21.9.

VENTER extra castra leuandus, Deut.23.12. venter pro De
eligitur,Rom.16.18. Phil.3.19. ventris fructus multiplica
tur obedientibus Deo,Deut.28.4.Ventris abolitio.1 Co
6.13.

[Venter mysticus,Cant.5 v.14.& 7.2.Ioan.7.38.]

VENTVS, est exhalationis in sublime eductæ motus vel di
persio,quæ in hac expāsione proximiore & viciniore no
bis.i.aere,à Deo fit. Iob.38.24. Ego sum Deus creans ven
tum,Amos 4.13.Iob.28 25. Ps.148.8.

VENTVS:venti in manu Dei, Genes.8.1.Exod.10.13.& 14.2
Num.11.31.Psal.104.3.& 135.Ierem. 10.13. Amos.4.13.Ion.
4.& 4 8.venti Christo obediunt,Matt.8.26.Mar.4.39.Luc
8.24.

[VENTVS,ira Dei,Esa.41.16.& 57.13.Ezec.13.11.& 27.26.Ose
13.15.Plaga orbis terrarum,1 Par.9.24.Ier.49.v.32.36.Eze
5.v.10.12.& 12.14.& 17.21.& 42 v.16.ad 20. Mat.24 31.Re
nullius momenti, Spes vana, Mendacium, Esai. 41.29
Ierem. 22. 22. Ose. 8.7. & 12. 1. Ventus,Euangelij do
ctrina.vide Ioann.3 8.venti,Euangelici doctores,Apocal
7.1.]

VENTILABRVM,Mat.3.12. ventilabrum Dei,Ier.15.7.

VENVNDATVS Achab,vt faceret malum.1 Reg.21.20.

VERAX Deus,Exo.34.6.Ioan.3.33.

VERBERIBVS cæduntur impij, Deut.25.2.3. Interdum pij:v
Paulus,2 Cor.11.24.25.Christus,Mat.27.26. Apostoli Act
5:40.41.

ERBVM pro re quapiam, vel negotio, aut etiam pro particula indefinita, Genes.24.50 Esa.2,1.Matth.21.24.Luc.1.37 & 2.15. pro nutu seu voluntate, Hebr.1.3. κατ' ἐξοχὼ, pro promissione gratuita, fide in Christum recepta, Eph.5 26. pro lege diuina, præceptis, decretis Dei, & propheriis ac promissionibus Dei, Psalm.119.v 49.89. Matth.24.35.pro mandato, Luc.5 5.sicut & dicere pro iubere, Matt.8.8.verbum fidei pro ipso Euangelio, Rom. 10. 8. verbum ociosum quàm noxium, Matth.12.36.verbum Dei manet in æternum, Numer.23.19 Psalm.33 11.& 127 2 & 119. 89. Esai. 40 8.& 51.6.& 54.10.Matt.5.18.& 24.35.Marc.13.31.Luc.16. 17.& 21.32.1 Pet 1.25.

[Verbum, λόγος, Dei filius, sermo, sapientia patris, seu patris interpres: ille itē de quo locutus est Deus, & quem Ecclesiæ suæ seruatorem promisit atquē exhibuit, Ioan.1. v.1.14.1 Ioan.1 1.& 5. 7.Apo.19.13.

ERBVM Dei, est instrumentum sacrum de veritate Dei ad salutem necessaria, instinctu Spiritus Sancti A, per viros sanctos B, ac in primis per Prophetas C, & Apostolos D, fideliter & perfectè in libris Canonicis v. & N. T. perscriptum, ad erudiendam Dei Ecclesiam E, de recto cultu Dei, deq; vera hominis felicitate. A.2 Tim.3 16.2 Pet.3.21. B.ib. C.Rom.1.2.2. Pet.1 19. D. 2 Pet.3 15. E. Rom. 15.4. 1 Tim.4.13.16.2 Tim.3 15.Ioh.5.39.& 30.31. (V.Scriptura.)

Verbum Dei non audiendum solùm & loquendum, sed & corde credendum, & factis præstandum, vide DEI verbum. *Verbi Dei auditionis exempla*: vide AVDITIONIS. verbi Dei, &c. verbi Dei vis & efficacia. ¶ Verbum Dei vniuersum non esse literis proditum, vnde probetur: vide, DEI verbum. verbum caro factū est, hoc est homo Ioan. 1.14.per synecdochen, sicut & Esai. 40. 5. Ioël. 2. 28. vide CARO.

ERBA non leuiter effutienda, sed ponderanda sunt, Psal.12. 5.Prou.15.v.2 23.& 13.3.& 20 15 & 17.27.& 21.23.& 25.11 Eccles.5.2.& 10.11.&c.Mat.13.36.Col.4 6.Iac.1 19.

ERECVNDIA sancta est virtus quæ turpitudinem omnem temperantiæ contrariam fugit. Est igitur testimonium sanæ mentis & sinceri iudicij de rebus obscœnis, adhuc in nobis permanentis. Hæc maximè est in adolescentibus, minùs in senibus, propter ætatis & sanguinis penuriam. V.Psal 44.16.1 Cor 6.5.

ERECVNDIA, in mulieribus exigitur, 1 Timoth.2.9. *Vere-*

cundiæ exempla: Sem & Iapher, Gen.9.23. Sara, 18.15. Mulie sanguinis fluxu laborans, Matth.9.20. Marc.5.33. Elizabeth Luc.1.24. vide PVDOR.

VERITAS I. pro vera perceptione rerum ad salutem neces sariarũ, Ioan.17.17. II. veritas, Ioan.4.23. non opponitu mendacio, vt a iâs sæpe, sed externis Legis ceremoniis quæ duntaxat adumbrabant id, quod reipsa pręstat Christus. veritas, pro fraudis experte. Ioann.3.21. III. pro bene & voluntati diuinæ congruenter viuendi regula, Roman 2.8.1. Petr.1.22. IV. veritas Euangelij, Galat.2 ver.5.14. pro vera ac sincera Euangelij doctrina. V. veritas in genere pro iustitia, Hebræorum more, 1 Cor.13.6. VI. pro integritate animi, quæ omni dissimulationi aduersatur, Philip.1.18.3. Ioan.v.3 VII. non pro prædicatione verbi Dei sed pro naturali notitia cum voluntate diuina conueniẽte, Roman.2.8. IIX. κατ' ἐξοχὴν, pro vera religione, Ioan 17.17. Galat.3.1 Coloss.1.5. Tit.1.1. IX. pro Christo, vel doctrina eius, hoc est Euangelio, 2 Ioann.vers.1. veritas Dei Pro constantia ipsius, Roman.3.7. veritas commendatur Zach.8.v.16.19. Matt.5.37, Ephes.4.25. & 6.14. Iacob.5.12 veritas libertatem adfert, Ioan.8.32. veritas per Christum 1.17. & in Christo, Eph.4.21. veritas consensus fundamentum. v.15.

Veritas odium parit. *exempla*: Fratres Iosephi, Genes 37.v.4.8. Balaam, Numer.24 vers.10.11. Abimelech, Iudic 9.21. Saul, 1 Sam.20.33. Baasa, 1 Reg.16.7. Achab.22.27.2 Paralip.16.20. Ioas, 24.21. Ozias, 26.19. Sedecias, Ierem.32 3. Ioacim, 36.23. Principes Iuda, 38.4. Herodes, Matth.14 4. Lucæ.3.19. Principes Sacerdotum & Pharisæi, Matth 21.45 Pharisæi & Legisperiti, Luc.11. vers.33.34. Principes Sacerdotum & Scribæ, 20.19. mundus, Ioann.7.7. & 17.14 Pharisæi, 9.28. Iudæi, 15.24. Luc.4.28. Actor.7.54. Principes Sacerdotum, 5.33. Hostes Pauli, 9.v.23.29. Galatæ, Galat. 4.16. Veritas tandem vincit, Prouerb. 28. 23. veritas Christus, Ioann.14 6. Euangelium, 2 Petr.1.12. veritas cinctorium renum: Ephes.6. 14. veritas Dei in promissionibus, Genes. 32. 10. veritas in Iudicibus, Exodi 18.21.

VERITATIS aduersarij quomodo tractandi, 2 Tim.2.25. veritatis agnitio, via salutis, 1 Timot.2.4. veritatis contemtus quàm noxius, 2 Thessal, 2.10. veritatis doctrina à Deo petenda, Zach.10,1. fructus, salus hominis, 2 Thessal.2.10. vis quan-

Israelitæ. 3. 31. Thamar, 13. 19. Dauid & serui eius. v.31. Chusai,15.32. Achab,1. Regum. 21. 27. Rex Israël, 2. Reg. 5.7.& 6.30. Athalia, 11. 14. 2. Paralip.23.13. Eliacim cum collegis,2.Reg.18.37. Ezechias,19.1. Esa,37.1. Iosias,2.Reg. 22.11.2,Paral.34.19. Esdras,1. Esd.9.3. Mardochæus, Esth. 4.1.Iob Iob.1.20.Amici Iob,2.12. Principes Sacerdotum, Matth.26.65. Marc. 14. 63. Paulus & Barnabas,Act.14.14. & 16.22. Vestium abusus,Vide ABVSVS vestium,& ornatus.V.1.Tim.6.8.Gen.28.20.

VESTIENDI sunt nudi, vide NVDI vestiendi sunt.

VESTIMENTI fimbria, Matt. 14.36. [vestimentum,Sacrum, publicum, politicum, domesticum facile distinguitur per locorum occurrentium,circunstantias.

VESTITVS mulierum qualis esse debeat,1.Timot.2.9.1.Petr. 3.v.3 4.Isa.3.15.16.17.V.Ornatus.

VETVS homo vocatur à Paulo, Roman. 6. 6. Coloss.3 9. vniuersa hominis natura,itavt cum iniquitate conceptus est,& in hanc lucem editus. vide CARO:&,HOMO exterior,vetus homo exuendus, Eph. 4.22. cum Christo crucifixus dicitur, Roman. 6. 6. quod non sic accipiendum est, quasi corrupta hæc natura Christo aliter quàm per imputationem tribuatur. Nam iam inde ab ipso conceptionis momento carnem nostram in sese ita sanctificauit nobis,vt omnis peccati expers fuerit. Itaque nobis veterem hominem crucifixit: sicut mortuus dicitur peccato, Roman.6.10. non vt peccare desineret, sed vt peccatum destrueret. Vetus testamentum corrigitur.Heb.8.13.Veteris testamenti diuisio,Vide TESTAMENTVM vetus.

VETVSTAS literæ,Rom.7.6.vide LITERA.

VITVLARVM officium quod,Tit.2.3 &c.4.5.

VIA *primo*,pro certo vitæ instituto & ratione, Roman.11.33. *Secundo*,pro vita & moribus,Matth.21.32.Act.14.16. *Tertio* per antonomasiam,pro Christianismo, Act.19.9. *Quarto*, pro doctrina Euangelica, Actor.9 2. & 22 4. Via arcta & spaciosa,Matth.7.13,Luc.13 24.via Balaam, Vide BALAAM. Via Christus,Iohã.14.6.via per quam iusti ambulant,quę & qualis sit,Psal.119.5.Prouer.3.v.6.17.&16.v.7.17.Eccles. 5.12.Esa.26.7.& 30 21.& 35 8.& 40.3.Ier.31.25.Oseæ.14.9. 1 Thess.4.1.Hebr. 12. 13. via gentium, pro profanis & impiis gentium moribus, Matth.10.5. *Quinto*, pro aperta & simplici profectione religionis Christianæ, Actor. 24,14. Via Dei,18.26,id est via ad Deum ducens.

viam

Viam Dei docere, Matt. 22. 16. eſt docere, quid fas ſit, aut minus, ex Dei voluntate, ſiue qua via ſit hominibus incedendum, ita vt Deum non offendant. via impiorum qualis, Pſalm. 119. 3. Prou. 4. 19. & 12. 15. & 21. 2. & 22. 5. & 29 27. Eſaiæ. 57. 10. Viæ impiorum exitus & finis, Iob 6. 18. Prou. 14. 12. & 28. 18. Ierem. 2. 36. & 4 18. Via iuſtorum à Domino dirigitur, Pſalm. 17. 5. & 25 4. & 119. 35. Pro. 4. ver. 12. 18. & 13. 6. & 16 9. & 20. 24. Eſai. 48. 17. Ierem. 10. 23. Mich. 4. 2 via iuſtorum, remunerationem expectat à Deo, Pſal. 24. 12. &c. Prou. 12. 28. Ierem. 6. 16. & 7. 3. Via pacis, Hebræorum more, pro ea via, quæ ad veram pacem & felicitatem ducit, Luc. 1. 79. pro vita pacifica & innocente, Rom. 3. 17.

VIAE, pro rebus geſtis. Apoc. 15. 3.

[VIA, vt diſtinctè procedamus, I. Significat Iter, vel ſpatium illud quod metiuntur homines, & animalia, pedib⁹ vehiculis, aliis modis variis, temporis momento longo vel breuiori, terminoq; à quo incipitur, vſq; ad terminū ad quē perficitur. II. via, vitæ humanæ rationem, inſtitutum cogitationes, conſilia, & hominum actiones denotat, Geneſ. 6. 12. Num. 22 32. Deut. 28. 29. Ioſ. 1. 8. Iudic. 2. 19. 1. Sam. 9. 3. 1. Reg 15 26. 2. Reg. 8. 16. Pſal. 1. 1. Rom. 3. 16 1. Cor. 4. 17. & 12. 31. Iacob. 1. 8. & 5. 20. 2. Pet. 2. 15. Iud. v. 11 III. viæ Domini, 1. Præcepta eius, ſiue voluntas, ſigni, patefacta in Dei verbo ſeu doctrina Moſis, Prophetarum & Apoſtolorum. Hæc via autem variis epithetis à viis aliis diſtinguitur. Nam appellatur bona, lucida, immaculata, vitæ iuſtitia, pacis, ſapientiæ, &c. via rectæ, æquæ, pulchræ viæ dicuntur. Vide 1. Sam. 12. 2. 1. Reg. 8. 36. Eſdr. 8. 21. Iob. 21. 14. Pſ. 2. 12 & 16 11 & 101. v. 2. 6. & 119 v. 30. 151. Prou. 2. 20. & 3. 17. & 4. 11 & 6. 23. & 8. 20. & 16 31. Ier. 21. 8. Ezech 18. v. 25. 29. & 33. 17. Oſe. 14. 18. Roman. 3. 17. 2. Pet. 2. v. 2 15. 20 21. IV. Via. viæ Domini 1. Sapientiſſima agendi ratio, voluntas beneplaciti in Deo, qui omnia rectè diſponit & exequitur. Deut. 32. 4. 2. Sa. 22. 31. Pſ. 119 151. & 145 17. Eſai. 40. 14. & 55. v. 8 9. Rom. 11. 33. Apoc. 15. 3 V. via vitæ æternæ Chriſtus, Ioan. 14. 6. VI. Via Chriſti, Eſai. 2. v. 3. 4. & 42. 16. Malac. 3. 1 Matt. 3. 3. & 11. 10. Ioan. 1. 23. VII. Religionis veræ cōſtans profeſſio, Iudic. 2. 17. Act. 9. 2. & 19. v. 9. 23. & 22. 4. & 24. 23 VII. Modus, Eſai. 10. v. 24. 26 IX. via vniuerſæ terræ, Mors omnibus conſtituta, Ioſu. 23. 14. 1. Reg. 2. 2. X. ad

ſtatum beatum vel miſerum via, Matth. 7. v. 13. 14. Ioan. 14. v. 4. 5. Hebr. 9. 8. & 10. 20.

VICINVS bonus Prouerb, 27. 10. Vicini Iudæam infeſtantur delendi: Ier. 12. 14.

VICISSITVDO, 2 Theſſ. 1. ver. 6. 7. 1 Ioan. 3. 14. Viciſſitudinis praxis, Iudic. 1, 7, Eſth. 9, 1, Eſa. 14, 2, & 33, 1, & 34, v. 12, 13, 14 Thren. 4. v. 5. 7. 8. Soph. 2, 14. Zach. 8. 13, Luc. 10. 15. & 12. 2. & 16. 15. Act. 9. 21 & 14. v. 18, 19. Gal. 1. 23. Phil. 3. 7, Coloſſ. 1. 13. 1. Petre. 2. 25. V. Talio. & Pro. 1. 24. &c.

VICTIMA? Vide SACRIFICIVM Victimæ nomen μεταφορικῶς vſurparum, Vide SACRIFICIORVM & oblationum nomina μεταφορικῶς vſurpata. Victima omnis ſale ſalitur in Lege Moſis, Marci. 9. 49. victimæ & ieiunia, obſtinatis, non proſunt, Ierem. 14, 12, victimas iuſtitiæ immolare, Deut. 33. 16. V. Eſa. 1, 11.

VICTORIA omnis ſolius Dei eſt, & ab eo ſolo expectanda, Geneſ. 14, v. 14, 20, Exodi. 14, 14, & 17, 9, & 18, 10, & 23, 27, & 34, 11, Numer. 21, 34, Deuter. 7, 18, & 20. 4. Ioſu. 6, 2 & 8. 1. & 10. ver. 8, 42. & 11, ver. 6. 8. & 14, 12, & 23, 10, & 24, v. 8, 11, Iudic. 1, v. 2. 4, & 3, v, 10, 28, & 4, 14, & 7, v. 2, 7, 9, 14 & 11, v, 21, 33, & 12. 3, & 20. v. 28, 35, 1, Sam. 4, 10. & 7. 14. & 11. 13. & 14, v. 6, 11, & 17, v. 45, 46, 47. & 23, 7, & 30, 23, 2, Sam, 5, v. 20, 23, 24, & 7, 1, 1, Paral. 17, 8, & 19, 13, & 18, 28, & 22, ver. 1, 2, 3, 30, 35, 48, 49, & 23, v. 10, 12, 1 Regum. 8, 44. & 20, 13, 2, Regum. 3, 18, & 5. 1. & 19, 34, & 20. 6, 1, Paral. 14. 10, & 18. 6, & 22. 18. 2, Paral. 6, 24, & 13, 16, & 14, v. 11. 13, & 16. 8, & 20, 7, & 24. 24, & 25, 8, & 26, 7, & 28, v. 5. 6, 9, & 6, 17, Nehem 9. 24. Pſal. 3. 9. & 18, 48, & 44. 3, 4, &c. & 60. 14, & 89, 24, & 108. 14, & 118, 16, & 136, 16, & 144. 2, & 147, 10. Prou. 21. 31, Eſa. 45, 1, Ierem. 18. 17, & 21. 7, & 49. v. 35, 36, Thren. 2. 7. Ezechias, 7, 21, Daniel, 1. 2, Soph. 3, 15, Zachar. 10, 5, Roman. 16, 20. 1, Corinth. 15. 28, Victoria promittitur mulieris ſemini in ſerpentem, Geneſ. 3, 15. Abraham poſteris in Eccleſiæ hoſtes. 22, 17.

VICTORIAE *exempla*. Vide BELLORVM diuina virtute confectorum exempla. Victoriæ genus præſtantiſſimum, Ro. 12. 21. 1 Ioh. 5. 4. Pro. 16, 32, victoriẹ fiducia vincenda ſunt omnia aduerſa, 2 Timoth. 3. v. 9, 10, victoria Agni, Apoc. 17. 14, victoriam conſecuti laudant Deum, 19. 6. victoria potiuntur pauci contra multos, Geneſ. 14. 14. Iudic. 7. v, 2, 4 Ioſ. 11, v. 1. 17, 1, Sa. 14. v. 6, 14. 2. Par. 13. 14. & 14. v. 11. 12. & 2. 4. 24. Poſt victoriam partã triumphus cõſtituitur. Num. 31. 13.

VICTVS

VICTVS in vultus ſudore parandus, Geneſ.3.19,2,Theſſ.3.10. victum Deus largitur homini & beſtię, in genere,1.verſ. 29.30. Pſalm. 145.v.15,6, & 147,v.8,9,ſed viduæ, pupillo & peregrino peculiariter, Deuter.10.18,de victu non debemus eſſe ſoliciti, Matth 6 25, Luc.12,22.v. Pro.10 3.& 13,25,& 15,16,17,& 16 8,& 17,1,& 30.8.9,V. Cibus.

VIDERE interdum pro ſentire,Hebræis. Actor,2.27.pro cognoſcere, Lucæ.5.20. pro pati, Ioan.8.51.Videre mortem pro ſentire mortem, Lucæ. 2. 26, videre vitam,pro vita frui.Non videre vitam,pro non frui vita, Ioan.3.36.videre regnum Dei, pro introire in regnum Dei,3.3.vt explicatur v.5.Videre, interdum ad animum transfertur,& ſignificat:ex manifeſto ſigno aliquid colligere, Exodi.20. 18.Matth. 9. v. 2. 4. pro cognoſcere,Luc.5.20.pro intelligere,9.47. Ioan 5.19. pro cauere, Marc.12.38. videre Deū nemo poteſt, Exod.33.20. vidit Deum Iacob, Gen.32.30. Moſes,Exodi.24.17.

VIDENS,pro Propheta,1. Sam.9.9. &c.2. Sam.15.27.1.Par.21. 9.& 25.5.& 27.28.& 29.29. Eſai.30.10.videntes oculi obedientibus,Deut.29.4.

VIDVA, in deliciis viuens, mortua,1 Tim.5.6.

VIDVAE munuſculum à Chriſto laudatur, Lucæ. 21.3. Viduæ Deus facit iudicium, & ipſi dat victum, Deuter. 10.18.viduæ veſtimentum pignori non accipiendum,Vide VESTIS. Viduæ parabola, quæ crebis precibus iudicium æquum obtinuit, ab iniquo iudice, Lucæ. 18.2.&c. Viduæ filius ſuſcitatur,Lucæ.7.11.

VIDVAE quales in Eccleſiæ miniſterium, ſeu in Diaconiſſarum collegium recipiendæ, 1 Timoth. 5.3. quot annorum recipiendæ,v.9.Viduæ iuniores laſciuiunt, ideóque deuitandæ ſunt,v.11. vbi non reiiciuntur viduę iuniores ab Eccleſia,ſed ad numerum Diaconiſſarum non admittuntur. Viduę veræ quæ, 1 Tim. 5.3. quę videlicet ſolæ ſunt, & omni humano præſidio deſtitutæ & vera pietate ornatæ.

VIDVARVM domos comedere,Matthæi.23.14. Viduarum officium,1.Corint.7.v.8.9.1. Timot.5.2. Viduarum habenda ratio,& benefaciendum illis, Exodi.22.22. Deut.16.14.& 24. v. 17. 19. 20. 21. & 26. v.12.13.& 27 19.Iob.24.3.&31.16. Eccleſ.4.10. Eſai.1.17. Ieremiæ.22,3, Zach.7,v.10 Malach. 3.5,Matth.23,14,1,Timoth.5.3,Iacobi.1,27.

VIDVAS pias quid deceat,Luc.2.37.1.Timoth.5.v.3.5,Tit 3,

VIGILANTIA piis omnibus, ſed Paſtoribus imprimis neceſſaria, Matth.24.ver. 42.43.& 25 13.& 26.41.Marc.11.33. Luc.12.37.& 21.36.Rom.13.11.1 Cor.15.34.2 Tim.4.5.1 Pet. 4.7.& 5.v.8.9.

[VIGILARE I. De Deo dicitur, & ſignificat, in id quod propoſuit ſedulò eum incumbere, vel in miſericordia, vel in iudicio, Ierem.1.verſ.11.12.& 31.28.& 44.27.Dan. 9.14.

II. Quando de hominibus dicitur, ſignificat ſolicitè & attente cuſtodire & obſeruare aliquid, Eſdr. 8.29. Iob.24.5.Pſal.127.1 Matt.24 43 & 26.38.

III. Ad vigiliam ſeu vigilantiam internam & ſpiritualem refertur, atque ſignificat piè, iuſtè, ſobriè viuere in veræ religionis exercitu, 10.Pſalm.63.2.Prou.8.v.17.34. Cantic.5.2.Eſai.26.9.Marci v.13.37.Luc.12.37.& 21.36.Act. 20.31.1 Cor.16.13.Epheſ.6.18.Coloſſ.41.2 1 Theſſ.v.6.10. 2 Tim.4.5.1 Petr.4.7.& 5.8.Apoc.3.v.2.3.& 16.15.]

VIGILEMVS, & ſobrij ſimus, 1 Theſſ.5.6.vigilemus in orationibus, Coloſſ.4.2.(V.Aduentus Domini.)

VILLICI parabola, Luc.16 1.&c.

VIM patitur regnum cælorum, Matt.11.12.

VINCTORVM meminerimus, Heb.10 34.& 13 3. Ex. Act.12.5. Amos 6.6.

[VINCVLVM, inſtrumentum quodcunque in carcere, vel extra carcerem, quo homo vel aliud quidpiam detinetur & trahitur. 2. Metonymicè ſignificat captiuitatem vel ſeruitutem ipſam. 3. Metaphoricè, leges, iura, doctrinam, vt Pſal.2.3.Ierem. 2. 20. & 5.5. Item obligationem coniugij, Ruth.1.2.& fœderis, Ezech.20.37.]

VINCVLA Pauli vſui ſunt Sanctis, 2 Tim.2.9 10.

VINDICTA non appendēda, ſed Deo ſoli, eiúſque Miniſtris ac Magiſtratui legitimo relinquenda: vnde & prohibita aliis eſt, Geneſis 15 14.Leuit.19 18.Deut.32.35.Iudic.8.19.& 16.20.Pſalm.7.7 & 9.13.& 94.1 Prou. 17. 19.13.& 20.22.& 24.29, Ieremiæ 51 36.Ezech.25.12.13.Nahum.1.2.Matth.5, 39.& 6.14.& 18.v.22.35.& 26.52.Marci 11.26 Lucæ 6.v.27. 28.& 9 55.& 17.3 29.& 18.7.Rom.12.19.1 Cor.6.7. Galat.5. 20.1 Theſſ.5 15.2 Tim.4.14.Heb.10.30. Iac.5. v.4.9.1 Pet.3. 9.Apoc.6.10.

vindicta acceptæ iniuriæ Deo committenda. *exempla:* Ioſeph, Geneſ.50 19.Saul,1 Sam. 11.13.& 24.12. Dauid, 2 Sam.16.10.& 19.v.22.23.Rex Iſrael, 2 Reg.6.23.Dauid, Pſ. 7,5.Chri-

7.5. Christus, Esa.53.7.1 Pet.2.21.&c. Luc.23.34. Stephanus, Act.7.60.

VINDICTAE expetitæ, & eorum quæ inde consecuta sunt *exempla*: Filij Iacob, Genes.34.v.25.26. Samson, Iudic.16.v.28.&c. Abner, 2 Sam.3.9. Absalonis, 14.30. Aman, Esth.3.6.&c.

VINDICTAM interdum Sacerdotes & Prophetæ vi corporali exercuerunt. *Exempla*: Moses per filios Leui iubet occidi idololatras, Exod.32.v.26.27. Phinees occidit Zambri & Cozbi, Nu.25.v.7.8.14.15.1 Machab.2.54. Samuel Agagum, 1 Sam.15.32.33. Elias Propheta Prophetas Baal, 1 Regum 18.40. *Vindictæ propriæ punitæ exempla*: Idumæi, Ezech.25.v.12.13. Palæsthini, v.15.16.

VINDEMIA vber obedientibus, Leuit.26.5. vindemiæ leges, 19.10.

VINDEMIAE interdum, ad Ecclesiæ calamitates refertur, Ps.80.13. Thren.1.12.& 2.20. ad excidium impiorum, Thren.1.21. Apoc.14.v.18.19. Vindemiatores, persecutores Ecclesiæ, Ierem.49.9. Abd.v.5.]

VINDEX Deus, 1 Thess.4.6.[Apoc.6.10.& 19.20. vindex magistratus, Rom.13.4.]

VINEA, Salomonis, Cantic.8.11. Dei 1. Esa.5.1 Matth.20.1.& 21.33. vinea à Noe plantatur, Genes.9.20. diuersis generibus non serenda, Deuter.22.9. vinea proximi non lædenda, Exodi 22.5. Deuter.23.24. licet ex eius vuis decerpere & comedere, ibid. vinea Dei, Iudæi, Matt.21.33. Mar.12.1. vineæ parabola, vide PARABOLA. vineæ & Agricolarum similitudine notata impietas Sacerdotum, Luc.20.9. Inobedientes suis vineis non fruuntur: Deut.28.30.39. Isa 66.21.

[*Vinea* mystica, allegorica, parabolica, 1. sub cuius descriptione status Ecclesiæ proponitur, Cant.1.6.& 2.13. Ezec.17. vers.6.8.& 19.10. Matth.20.1.&c.& 21.v.28.33.39.41, Vinea Sodomea, vinea Iudæ 12. Deut.32.32.

VINVM, hominis cor recreat ac reficit, Iudic.9.13. Psalm.104.15. vinum quibus & quando prohibitum: nempe Leuitis intrantibus Tabernaculum, & Israelitis facientibus votum, Leuit.10.9. Num.6.3. *Exempla*: Vxor Manue, Iudic.13.v.13.14. Ioannes Baptista, Lucæ 1.15. vinum in deserto Israëlitæ non biberunt annis XL. Deut.29.6. vinum dat Deus obedientientibus, 11.14.& 28.39. vnum myrrhatum, id est,

myrrha conditum, Christo crucifixo exhibetur, Marci 15. 23. vinum Cœnæ Dominicæ, dicitur fœdus nouum, per metonymiam Scripturæ familiarem, Luc. 21. 20. vinum nouum in vtres nouos infundendum, Matth. 9.17. Luc.5. 36.&c. Vini abusus quàm noxius, Prou. 20.1. & 23.30.& 31.v.4.5.Esa.5.11.Ephes.5.18. Tit.1.7.& 2.3. pauculo & modico vino vtendum, 1 Tim.5.23. vini potatorem esse Christum, criminantur Iudæi, Matt.11.19.

[vinum mysticum, Cantic.5.1.& 8.2.Esai.55.1.vinum iræ Dei, Ps.75.9.& Ierem.25.15.Apoc.14.v.8.10.& 16.19.& 17. 2.& 18.v.3.13.& 19.15. vinum figuratè sumitur pro actionibus humanis. Deut.32.33. Prouerb.4.17.Esai.1.22.vinum compunct.i.vertiginis spiritus, Ps.60 5.

VIOLENTIA damnatur, Leuit.25.53. Prou.22.22.28.ver.15.16. 17.18.Ezech.46.18 Mich.2.1.&c.& 3.v.2.34. violentiæ merces, Prou.11.24.Iob.27.13.&c. A violentis vindicandi pauperes: Iob.5.15. violenti rapiunt regnum Dei: Matth.11.12. Luc.16.16.

VIPERA, cuius familia semper funesta est, & dirus ortus. fœmina marem necat in coeundo, & dentibus caput ei abscindit. Fœtus matrem in vindictam patris exeundo lacerant, & trucidant aluum eius erodentes. Vide Iob.20. 16.Esa.30.6.

VIPERAE morsus Act.28 3. viperarum genimina, Matth.3. 7 & 12.34.& 23.33 V. Marc.16.18.Luc.10.19.

VIR pro indefinita particula, quidam, Act.8.27. pro quouis homine, Gen.49.6. Vide HOMO. Vir à muliere seductus, 3.v.6.12.1 Timot.2.14. vir mulieris caput est, 1 Cor.11.3. Ephes.5.23. & dominus, Gen.3.16.& 18.12. 1 Petri 3.v.5.6. vir imago & gloria Dei est, 1 Cor.11.7. hoc est, imago gloriæ Dei, in qua nimirum elucet Dei maiestas & imperiũ. Est enim vir in supremo gradu collocatus in hoc mundo, & tanquam secundarius aliquis Deus, vt ita dicam, ipsius etiam mulieris respectu: alioquin si mulierem cum cæteris creaturis conferas, est & ipsa Dei imago: nam illis dominatur, & vsum earum habet: sed hoc loco mulier cum viro collata, non dicitur imago Dei, quia viro non dominatur, sed potius ei paret. Viri gloria mulier, 1 Cor.11.7. Non vir ex muliere, sed mulier ex viro: neque vir propter mulierem, sed mulier propter virum condita est, 1 Cor.11.v.8.9.

VIRI vxores ſuas diligere debent, Epheſ.5.v.25.28.29.33. Col. 3.19. Viri quomodo orare debeant, 1 Cor.11.14. 1 Tim. 2.8. virorum erga vxores officium, 1 Pet.3.7. Epheſ.5.25. Col.3. 19. vide MARITI.

VIR belli, id eſt, magnus bellator, vel bellicoſiſſimus, Exodi 15.3. 1 Reg. 5.3. Eſa. 42. 13. Ierem.49.v.26.30.& 52. 7. Ezech.27.v.10,27. Oſeæ 2.7. Ioël.3.9. Viri belli, pro viri ad bellum apti & idonei. Deut.2.14. viri Belial, pro hominibus nequam, 1 Reg.21.10. vir mortis, id eſt reus mortis, 2.26. viri nominis, id eſt celeberrimi, Geneſ. 6,4. Numer.16.2. 1 Paral.5.24. viri roboris, id eſt, ſtrenui, 2 Sam. 24.9. Eſ.5.22. Vir ſanguinum, id eſt, ſanguinarius, 2 Sam. 16.7. Pſalm.26.9.& 55.24. Vir Dei, Propheta, 1 Sam.9.6. vir ne vtatur veſte muliebri, Deut. 22.5. vir vxorem habeat, 1 Corinth.7,2. Virorum raritas in excidio Ieruſalem, Eſaiæ 4.1.

VIRA à viro dicta eſt Eua, Gen.2.23.

VIRILITER agendum, Deut.31.6. Ioſ.1.18. Pſalm.17.14. 1 Cor. 16.13.

VIRIBVS noſtris non vult Deus nos quicquam tribuere, Ioſ.4.8.&c. Iudic.7.2.&c. vires tribuit Deus, Deut.8.18. de viribus diffidit Gedeon, Iudic.6.15.

VIRGA Aaronis germinat, Numer.17.8. Virga Moſis verſa in colubrum, Exod.4.3. vide MIRACVLA. Virga paſtoris pro ſeueritate, 1 Corint.4.21. Virgam tollere ſecum prohibentur Apoſtoli, Matt.10.10. vbi virgæ nomine intelligitur baculus, qui oneri ſit ferenti. Chriſtus, Marci.6.8, permittit hoc fieri, vt nimirum virgam tollant Apoſtoli, Virga percutit petram Moſes, Exodi.17.5.

VIRGA, virgula, virgultum, de Chriſto ipſo dicitur, Eſai.11.1.

2. Baculus Dei in manu Moſis Exod.4.v.2.4,17,20, item cap. 7, 8,9,10,17, Baculus patrisfamilias, Exod. 21,20,

3, Virga Angeli, Iudic.6,21, Baculus hominis, 2. Sam.23. 21. Matth.10,10.

4. Virga, Pedum, 1. benigna dominatio & protectio Chriſti paſtoris Eccleſiæ, Pſal.23 4, Mich. 7,14, Zach.11, v.7,10,14.

5. Sceptrum Chriſti, Eccleſię ſuæ reſpectu, Pſalm.45, 7 & 110,5, Hebr.1,8, Impiorum reſpectu, Pſal.2,9: Apoc.2,

27.& 12.5.& 19.15.Vox seu verbum Christi.Esai.11.4.

6.Virga flagellum Dei,Iob.9 34.& 21.9.Psal.89. 33. Esai.10.5.& 30.32.Thren.3 1.

7. Portio,Psal.74 2.Ierem.10.16.Robur,vis Latens, Ezech.14.13. Sceptrum hominis,Num.24.17. Esther.4 11.& 5.2.Dominatio potens,superba,tyrannica,violenta, Esai.9.3.& 10.26.& 14,vers.5.29.& 30.31. Ierem.48. 17. Psalm.125. 3. Prouerb. 22.8.Ezech. 7.10. &19.v.11.12.14. Nahum.1.13.]

VIRGO desponsata in agro vi compressa, & eius lex, Deut.22.v.25.26.27.(vide Exod. 22. 16.) virgo desponsata in ciuitate compressa, Deut.22. v.23.24. virgo memini desponsata compressa,v.28.29.virgo mater Messiæ,Matth.1.v.18.23.

[virgo,Ecclesia Christi,2.Corinth. 11.2.vrbs & Ecclesia Hierosolymitana, atque adeo Iudea ipsa, 2. Reg.19.21.Esai.37.22. Ierem. 14.7. & 18.13.& 31 4.21.Thren.1.5.& 2.v.2 13.Amos.5.2.virginis nomine designātur ciuitates & regna quæ fama, dignitate, diuitiis florent, Esai.47.1. Ierem.46.11.)

VIRGINES Silo rapiuntur, & quare, Iudic.21.23.virgines in bello raptæ, seruandæ, Nume.31.18. in choreis raptę, Iudic.21.23.

VIRGINVM officium,1 Corinth.7.34. virginum exeuntium v obuiam sponso parabola,Matth.25.1.&c.

VIRGINITAS commendatur,Matth.19.12.1. Corin.7.25 &c. Apoc 14.4.pręfertur coniugio,1 Cor.7.v.38 40. sed non simpliciter,verùm propter instantem necessitatem, vt ibidem additur,v. 26. virginitatis finis quis,7.25.virginitatis merita confutans locus,v.28.virginitatem filiæ quomodo testentur parentes apud Iudæos,Deut.22.15.

VIRIDI ligno Christo non parcitur,Luc.23.31.

VIRTVS virtus moralis, est habitus in voluntate regenita à Spiritu sancto creatus, inclinans ad serium studium honestè viuendi secundùm Legis diuinæ præscriptum, externis actionibus perpetuò & constanter sese exerens. 2 Pet.1,5.

virtutes Gentilium, simulacra potiùs virtutum erant,quàm solidæ virtutes:ideóque ab Augustino splendida peccata nominantur. Nam plerúmque illi omnia propter vanam gloriam faciebant, semper autem sine fide Rom.14 23.

VIRTVS pro sanctis & honestis moribus, quorum fons est fides, 2 Petr. 1. 5. virtutis habitum non à natura omnibus hominibus communi, qualis nunc est, sed à gratia illa reuocãte proficisci docet Paulus, Rom. 12. 2. Virtutes Christianæ enumerantur, ibid. v. 9. &c. omnibus piis communes, in vno cumulo proferuntur, & enumerantur, 2 Pet. 1. 5. &c. Virtutes pro edendorum illorum, quæ inter miracula excellunt, effectorum facultate, 1 Cor. 12. v. 10. 28. Virtus Dei, Euangelium, quo nos saluat, Roman. 1. 16. virtute Dei custodimur in fide. 1 Pet. 1. 5. virtute indui ex alto, Lucæ 24. 49. virtutes operatur Deus in nobis, Galat. 3. 5. Virtutis laus, Sap. 4. 1. &c.

VIRTVS, quum ad homines refertur, signif. plerunque militarem fortitudinem, & vir aut filius virtutis nominatur, qui in quocunque genere negotij aut operis est industrius, sedulus, ac solers. Mulier virtutis, 1. virtute prædita, ea dicitur, quæ præter pudicitiam cordata, intelligens, & in re familiari tractanda educandisque liberis strenua conspicitur. V. Pro. 31. 10. &c.

2. Virtus exercitum denotat, & de Deo dicitur quod sit virtus suorum, atque virtutum 1. exercituum superorum atque inferorum Deus. Virtutes cælorum etiam mouebuntur, inquit Christus, Luc. 21. 26.

3. Nonnunquam significat fortia facta & prȩclara opera Dei & hominum, vt sunt victoriæ in bello, liberatio ab extremis periculis, Ecclesiæ protectio, &c. Sic miracula Christi & Apostolorum vocantur virtutes, vbi virtus effectum diuinæ potentiȩ denotat.

4. Aliquoties pro causa efficaci & potente sumitur, vt Act. 1. 8. & 3. 12. & 4. 33. Hoc sensu Euangelium dicitur virtus seu potentia Dei ad salutem omni credenti. Sic & magus ille, Act. 8. 10. volebat vocari Dei virtus.

5. Virtus Christi, 1. potentia qua agit in suis Virtus fidei, &c. id est, efficacia illa Spiritus Sancti in credẽtibus vt in fide crescant vnde bona opera.

6. Virtus Dei, 1 Sapientissima illa omnipotentia quæ in operibus creationis, conseruationis rerum, adoptionis, redemptionis & salutis suorum electorum varie & abunde elucet.]

VISCERA, ex Hebræorum idiotismo, pro tenerrimis & intimo cordi insidentibus misericordiȩ summȩ affectibus, Luc. 1. 78. 2. Cor. 6. 12. & 7. 15. Philip. 1. 8. & 2. 1. Coloss.

3.12.Solent enim Hebræi omnes tenores ac veluti mater-
nos affectus vocare viscera. Viscera claudere, Hebræis id
declarat, quod non aperire alicui veluti pectus suum, ne
prompto succurrere animo, 1 Ioan.3.17.

VISERE Sanctos desiderat Paulus, Roman.1.11. & 15. v.23.32
Gal.4.20.1 Thess.2 17.

VISIONES seruis Dei olim valdè frequentes. Nume.12.6.&c.
exempla: in Iacobo, Genesis 46.2 Samuele, 1 Sam. 3.7.&c.
Nathan Propheta, 2 Sam.7.17. Addo viuente, 2 Paralip.9.
29. Esaia, Esa.6.1. Ieremia, Ierem.24.v.1,2. Ezechiele, Ezec.
1.v.4.19.& 8.v.1.2.& 10.1.&c.& 11.22 &c.37.1.& 40.versic.
1.2. Daniele, Dan 7.2.& 8.2.& 10.5. Amos, Amos 8. 1. Za-
charia, Zach.4.2 & 5.vers.2.6.& 6 1. Christo, Luc.4.5. Pe-
tro. Actor. 10. 11. Paulo, 16.9. & 22.18.& 26.13. & 27.23.2.
Cor.12.v.1,2. Ioanne, Apocal.1.12.& 4 2.& 5.1 & 6.2. & 7.
v.1.2.& 8.2.& 10.4.& 11 4.& 12.1.& 13.1. & 14.1. & 15. 1. &
17.5.& 18.1.& 16. v. 11. 17. & 20.1.& 21.1.& 22.1. Vide AP-
PARITIONVM & peculiarium Dei reuelationum exem-
pla. In visione rarò se manifestabat Deus tempore Heli
in Silo, 1 Sam.3.1.

VISITARE, pro animaduertere in aliquem, Exod.20.5. Deut.
5.9. Ose.2.13.& 4.9. ideóque visitare dicitur Deus peccata,
quum punit illa, Exodi 32.34. Visitare ægrotos, Vide Æ-
GROTI visitandi & consolandi.

VITA, pro perduratione in periculis pro Christo adeundis,
2 Corint.4.10. vita æterna μετωνυμικῶς pro Christo, 1 Ioan.
5.20. vitæ optimè instituendæ ratio Matt.7.12. Lucæ 6.31.
vita mandatorum Dei obseruatoribus promissa, Leuit.18.
5.& 25.18. Deut.6.v.17.18.& 28.1.&c. Prou.7.2. Ezec.20.11.
Matth.19 17. Marc.10. v.17 19. Luc.10.28.& 18.18. Galat.3.12.
vita per Legis transgressionem perdita, Roman.6. 23. E-
phes.2.1. per Christum restituta, Roman.6 23. Ephes.2.5. 2
Timoth. 1. 10. 1 Ioann.4 9.& 5 11. in Euangelio patefacta,
Rom.1 17. Ephes.1 17. Phil.2.15.16. ex gratuita Dei bonita-
te, Luc.12.32. Ioan.10.28. Rom.6.23. 1 Ioann.5.11.& Christi
misericordia profecta, Iudæ v.21. Electis & fidelibus Deum
timentibus apparata, Matthæi 19. 17. & 20. 23. & 24. 13.
Marci 10 30. Lucæ 6.20.& 18 30. Ioan.3.ver.15.36.& 4.14.&
5.24.& 6.ver.33.40 47.54.& 10 28.& 11.25.& 12.25.& 14.2.&
17.2.& 20.31 Roman.2.7.& 6.22. & 8.17.1 Corinth.9.25. 2
Cor.4 17.2 Timoth.2.5. Tit.3 7. Hebr.4.3. & 10. 22. & 12.
14. Iac.2.5.2 Petr.1.11.1 Ioan.2.25.& 5.13. Iudæ ver.21. Vitæ
æter-

æternæ excellentia, 1 Petri 1.4.

VITA ÆTERNA, est vita gloriæ, qua anima corpori adiuncta, Deo fruitur in æternum, euecta ad summum felicitatis suæ culmen & fastigium, in gloriam Dei & gratiæ eius celebrationem.

Vita Dei, pro ea vita, qua Deus in suis viuit, Ephes.4.18. vita præsens in quo sita, Deuter.8. 3. certo termino definita, Iob.14.5. Christo posthabenda, Matth.10.39.& 16.v. 25.26. Luc.9.24. vitæ fidelium scopus, Roman.14.7. Tit. 2.v.8.10. vitæ humanæ breuitas, ac vanitas, Genes.3.19.2 Sam.14.14.1 Paral.29.15, Iob.7.20.& 7.1.& 8.9.& 9.21.& 13. 28.& 14.ver.1.5.& 16.22.Psalm.39.6.& 62.10.& 90.v.6.9. 10.& 102.v.4.24.& 103.15.& 109.23.& 144.4.Esai.40.v.6. 7.Luc.12.18.1.Co.7.29.Ephes.5.16.Hebr.13.14.Iacob.1.10.& 4.14.1 Petri 1 24.2. Petr.3.8. vitæ humanæ finis, 1 Cor.10. 31.vide GLORIA Dei.

Vitæ longitudo quibus promissa, Exodi 20.12. Deuteron.25.15.1 Reg.3.14.Psalm.91.16.Prou.3.ver.16 18. & 9.11. & 10.27.& 11.30.& 28.16.Esaiæ 65.20.Ephes.6.v.2.3. vita æterna est cognoscere Deum, & IESVM, Ioann.17.3.datur gratis, Roman.6.23. datur ex obseruatione mandatorum, Matt.19.17.vita Christianorum abscondita cum Christo in Deo, Coloss.3.3.vitæ arbor, Genes.2.9.ostenditur, Apo. 22.2.vitæ æternæ & præsentis discrimen, Luc. 20.v.34.35. 36.vitæ anteactæ memoria haud inutilis, Deut.5.15.& 16. 12.Ezech.36.31.Ioan.4.29.Actor.22.4.& 26.10.Rom.6.17. 1 Corint.6.11.& 12.2 Gala.1.13.& 4.8. Ephes.2.v.1.11.& 5.8. Coloss.1.21.& 2.13.& 3.7.1 Thess.1.9.1 Timot.1.13. Tit.3.3.1. Petr.2.v.10.25.& 4.3.vitæ nouitas, vide SANCTITATI studendum.

Vitæ sanctimonia electionis scopus est, Eph.1.4.& 2.10. 1 Thessal. 4. 7. itaque fideles vitæ sanctitati studere debent. vide Sanctitas Genes.17.1 Psalm.15.v.1,2. & 24.v.4.5. & 73.37.Matth.23.26, Roman.6.4.& 8.1.2 Cor.5.17. & 7.1. Eph.2.10.& 4 17.Phil.1.27.& 2.15.Hebr.10.22.& 12.14.Iac. 3.13.1 Pet.1.15.& 2.v.11.12.24. & 3.16.& 4.2.2.Pet.1.4.& 3.v. 11.14.1 Ioan.2.3.vita æterna quomodo possideatur, quærit diues ex Christo, Matth.19 17. Marc.10.7. vita per Christum parta, cum morte per Adamum introducta, comparatur, Roman.5.17. vita nostra stadij instar est, 1 Cor.9.24 vapor est, Iacob.4.14.

vitæ sermo qualiter recipiendus, 1.22. vitæ sanctimo-

niâ probanda eſt Dei cognitio, 1 Ioan.2.3. vitę nouitas bonis operibus teſtanda eſt, 1 Ioan.3 7. in vitam reuocati ad cœlum reuocantur, Apoc.11.12. vitæ liber, Apo.20.14 & 21.27. Exod.32.32. Philip.4.3. vide LIBER vitæ. vitam videre, pro vita frui: &, vitam non videre, pro vita non frui: Ioh.2.36. vitæ panis, Hebraiſmus, pro viuifico, ſeu vitali pane, Ioan.6.35. vitam pro fratribus ponere, Iudith.13.v.3.25. Eſther.4.15. Ioann.15.13. 1 Ioann.3.16. vitæ nouitas, pro noua vita, Hebraiſmus, Rom.6.4. vita æterna metonymicè dicitur Chriſtus, 1 Ioan.5.20. vita æterna, merces eſt, Mattæ.5.12. & 20.8. donum Dei eſt, Rom.6.23. vide MERCES.

1. VITA, Iehoua, vnus & verus Deus, Pater, Filius, Spiritus Sanctus, verè & propriiſſimè viuit, ipſéq; verè vita eſt, & quidem ſempiterna, qua viuit, & viuentia omnia modis à ſapientia ſua conſtitutis viuificat.

2. Vita æterna in Deo Patre eſt, eámque habet à ſeipſo.

3. Filius Dei, Ieſus Chriſtus, Deus homo eſt hominum, & peculiari quadam ratione vita electorum ex filiis Adæ. Hanc vitam dedit ei Pater ineffabili modo.

4. Vitam naturalem & ſpiritualem recipiunt Creaturæ à Dei Filio, in quo vita eſt, qui vita eſt, & quidem æterna, quum ſit Deus.

5. Vitam hanc dat & largitur Spiritus S. conſubſtantialis Patri & Filio.

6. vita, reſpectu creaturarum in hoc mundo vniuerſalis nominatur, quæ motu duntaxat & ſenſu conſtat, cuius etiam participes ſunt beſtiæ.

7. vita etiam humana dicitur, nempe qua filij Adæ fiunt participes, & quæ certo definitóque dierum ſpatio continetur.

8. vita gratiæ ſupernaturalis, in Chriſto fundatæ, necnon incrementa ſua capientis, & adoleſcentis pro menſura donorum Spiritus adoptionis, hæc eſt quam ſoli electi in hac vita, ſeu pignus futuræ, ſingulari dono Patris cæleſtis obtinent.

9. vitæ gratiæ glorioſæ, & gloriæ ſummæ qua electi Angeli & homines, fruuntur & fruentur in cælis cum Chriſto, inenarrabili cum lætitia omni ex parte beatiſſima Deum Patrem, Filium, & Spiritum Sanctum glorificantes in æternum.

Ad has diſtinctiones referri facilè poſſunt quæcunque

que de vita Dei & creaturarum in Scripturis sacris leguntur.]

VITIVM, est propositum voluntatis inhonestè viuendi, contra diuinæ Legis præscriptum.

VITIA aliena lugenda, Ezech 9.4.1 Cor.5 2.2. Corint.12.2. vitia patrum minimè dissimulanda, Vide PATRVM peccata non dissimulanda.

VITIS, est frutex, id est, humilis arbuscula, quæ Vere floret, atque tunc suauissimum odorem emittit. Cant.2 13. Plantata à Noach, Genes. 9 20. Hæc miros fructus profert, si modò quis ijs moderate vtatur 1. Tim.5.23. Ps. 104.15. Similitudines ductæ à vite: Psa.80 9. Isa.5.1.&c. Ab Hebræis foetus mulieris cum fructu vitis cōparatur. Vide vinea.

VITIS, Gen.49.11. Iudic 9.11. Zachar.3.10. Matt.26.29. Vitis palmes appellatur populus Israeliticus. Ose. 10.1. [Vitis Christus, Ioann.15.v.1.4.5.& Pater agricola, ibid.]

VITARE quos debeamus, 2 Tim.3.2.&c.

VITVLVS erigitur in idolum, Exodi 32.4. Deut.9. 16.1 Reg. 12.28.2. Reg.10.29.& 17.36. Psam.106.19. Oseæ.8.5. Act.7. 40. Vituli aurei, 1 Regum.12 28.2. Reg.17.16 [Vituli, hostes Dauidis, Christi, Ecclesiæ, Ps.22.2. Vitulus Sacrificiorum, Exod 24 5.& frequentiss. apud Mosem, & Prophetas, Ps.51.21.& 69.32 Hebr 9.12.19 Vitulus, metaphoricè, pro homine pacifico, Esai.11.v.6.7. Vitulus mysticus, Ezech.1. 7. Apoc.4.7.]

VIVO ego, iuramentum Dei, Deut.32.40.

VIVERE, Hebræis, pro valere, Ioann.4.50. Viuere ex omni verbo prodeunte per os Dei, Matthæi. 4.4. dicuntur homines, omni eo viuere, quod egressum fuerit ex ore Dei: siue, quod Deus constituerit, & decreuerit: hoc est, non viuere ex solis causis physicis, cùm Deus non sit illis adstrictus, testantibus id Mosis & Eliæ exemplis, Exodi.24.18. & 34 28. Deuter 9.v.9.18.1 Reg 19.8. sed omni re cui Deus i verbo suo alendi nos facultatem indit, quasi imperans ei vt hoc faciat, & verbo suo præstans. Vide Deut.8.3.

Viuere Deo, est opera Dei facere, Rom.6.v.11.12. Gala. 2.19. Domino, Rom.14 8 2. Cor.5.15.2. Thess.5.10.1 Petr.4. 2. in Christo, 2 Tim.3.12. Viuere peccato qui dicantur, Vide MORI peccato. viuere secundùm carnem, Incedere secundùm carnem, Esse in carne, Rom,7.5.& 8.v.4.5.8.12. de iis dicitur, qui cùm nō sint Spiritu donati, sese cupidita-

tibus carnis immergũt. Viuere autẽ in carne, Gal. 2.20. vel ambulare in carne. 2 Cor. 10.3. nihil aliud declarat, quàm in hoc caduco corpore vitam degere tantisper, dum cœlesti & æterna vita potiantur, vt Galat. 2. 20. 1 Petr. 4. 1.

Viuere sibi, latiùs dicitur, qui vnum respicit, vt ex suo vnius arbitrio ac voluntate viuat, pro quo Hebræi dicũt, Benefacere animæ suæ, Psal. 49. 19. cùm ergo negat Paulus fideles sibi viuere, Rom. 14. 7. hinc quid velit intelligitur, nempe quòd fideles non suam, sed Domini voluntatem fateantur ex gratiarum actione se habere pro vitæ regula: quòd deniq; ita viuant, vt Domino sibi reddendam vitæ rationem cogitent, cuius vnius iuri & potestati subsint. Viuit anima tua: Asseueratio Hebręis, 1 Sam. 1. 26. Viuit Christus in Christianis, Galat. 2 21. Viuit Dominus iurantis vox, Ruth. 3. 13.

Viuit homo fide, etiam in fame, Deut. 8. 3. Viuimus in gloriam Dei, Rom. 14. 8. Viuunt omnes Deo, Luc. 20. 38. Viuat rex, 1 Samuel. 10. 24. vt viuamus, mandata seruanda, Deutero. 4. 1. & 32. 47. Viuere facit Deus, & occidit, 32. 49. Viuens Deus, Ios. 3. 10. Viuendum Deo, non sibi, Rom. 14. 7. 2. Cor. 5. 15. Gal. 2. 20. 2. Thes. 5. 10. 1. Pet. 4. 2. Viuendum in lætitia, Eccles. 8. 15. & 9. 7.

[VIVERE, exercitij gratia, sic distinximus.

1. Viuit *Deus*, verè & propriissimè, vt etiam plerumq; iurat dicens, Viuo ego, & per eum iurant homines, Viuit Iehoua.

2. Viuens *Pater* dicitur, Ioan. 6. 57.

3. Viuit Dei *Filius*, propter Patrem, Ioan. 6. 57.

4. viuit *credens in Christum*, & eius carnem manducans, idque propter Filium, Ioan. 6. 57.

5. viuere vita spirituali, Deo & Christo, item viuere Spiritu, piè, iustè, sobriè, *pij* dicuntur.

6. viuenti seu viuæ aquæ Deus & Christi gratia comparatur, Ier. 2. 13. & 17. 13. Ioan. 4. v. 10. 11. & 7. 38.

7. viuere, de beata vita, in hoc inchoata seculo, perfecta & absoluta in cœlis, dicitur, quoties sermo fit de gratia Dei per Christi meritum & obedientiam electis imputatam. Operibus autem vita promissa conditionis appositæ complementum in vnica Christi obedientia reperit & obtinet.]

VIVIFICAT *Deus*, 1 Sam. 2. 6. Nehem. 9. 6. Ps. 71. 20. & 119. 17. &c. Esa.

17.&c.Esai.57.v.15.16.Ose.6.3.Abac.3.2.Rom.4.17.

2. viuificat Deus *Pater* Ioann.5.21.Rom.8.11.1 Tim.6.13.

3. viuificat *Filius*, Deus-homo, Ioan.5 21.1.Cor.15.22. viuificatur spiritu,1 Petr.3.18.

4. viuificat *Spiritus* S. Iob.34.4.Ioan.6.63.2.Corinth.3.6.

5. viuificantur *homines* è variis periculis lethalibus & morte erepti,1.Sam.2.6. Reg.8.5. Psal.41.3.& 80.19.Esai.38.16.De corporum resurrectione dictum,Rom.4.17. 1 Cor.15.22.

6. viuificantur Dei *electi* vitæ spiritualis & æternæ respectu. Psalm. 85.7.& 119.v.25.27.37.50.88.&c.Lucæ. 17.13.]

VLCERE percutiuntur inobedientes, Deut.28 35.vlcera in hominibus,Exodi.9.v.9.10.11.

VLCISCITVR Dauid iniuriam seruis factam, 2.Sam.10.7.

VLTIO non quærenda, Leuit.19.18. Luc.9.54. vltionem capere,Dei est,Deut.32.35.Vide VINDICTA.

VMBRA, vetus Testamentum, Habr. 8.5. vmbræ nomen quatenus tribuatur legalibus ceremoniis,Col.2.17.Vide CEREMONIAE vmbris similes. vmbra mortis, pro morte vmbrosa & tenebricosa,Luc.1.79.Hebraismus pro vmbra densissima,Amos.5.8.

[vmbra, Luci opposita. 2. Rei cuiusuis, vt arboris,tecti,domus,&c.in qua refugij, refrigerij, hospitij & quietis causa diuertimus. 3. Protectio Dei,nomine alarum & manuum eius designata. 4. vmbra legis ceremonialis quæ Christum venturum ritibus suis depinxit. 5.Vmbra mortis corp.& spirit. 6. Vmbra auxilium Ægypti. 7.vmbra mortis significat pericula grauissima & lethalia,Psal.23.4.& 44.29.&c.]

VNANIMITAS commendatur, 1 Cor. 1.10. Philip.1.27.Act. 2.46.& 4.32.Vide CONCORDIA.

VNCTIO,pro Spiritu S.1 Ioan.2.v.20.27. translatione sumta à consuetudine vnctionum,quę in Lege vsurpabantur. Vnctio ægrotis quondam adhibita, vt miraculo sanitatem recuperarent, Marc.6.13. Iac.5.14. Christi,Dan.9.24. Spiritu S.est,1 Ioan.2.27.

[Vnctio *communis* corporum, viuentium & mortuorum,Deuter.28.40.Ruth.3.3.Matt.6.17. Marc.16.1. Luc.7.46.*Legalis*,nempe vasorum tabernaculi, sacerdotum,pro-

phetarum, regunt, rerum ad sacrificia pertinentium, Exod.29.v.29.36.& 30.26.1 Samuel.15.1.1 Reg.1.34.&19.15. Vnctio spiritualis & interna, *Messiæ*, quæ illa legali Sacerdotali, prophetica, regia, designata fuit, Ps.45.8.& 89.21.Esai.61.1.Dan.6.24.Luc.4.18.Act.4.27.&10.38.Heb.1.9.Vnctio spiritualis electorum Dei, Ezech.16.19.2. Cor.2.21.]

vnctionis oleum, Exod.30.23. &c.extremæ Sacramentum probare se posse putant Papistæ, ex Iac.5.14.

VNGEBANTVR corpora mortuorum, Gen.50.2.non vnguntur oleo suo inobedientes, Deut.28.40.Vngebantur Reges, 1 Sam.10.1.&16.13.Sacerdotes, Exodi.29.7.Prophetæ, 1 Reg.19.16.

[VNGVENTVM, commune, Dan.10.3. Amos.6.6.Mat.28.7. Legale, Exod.30.25.Ps.133.2.Mysticum, Cantic.1.4.&4.10. Vnguentarius, Exod.30.v.25.35.1 Sam.8.13.

VNGVIS, Deut.21.12. adamātinus, Ier.17.1. Nebucadnetzaris, Dan.4.33.chalybeus, 7.19.

[VNIGENITVS Dei Patris, Ioan. 1.v.14.18.& 3.ver.16.18.1. Ioan.4.9.Vnigenitus hominis, Genes.22.v.2.12.Iudic.11.34. Hebr.11.16.]

VNITAS fidei & spiritus commendatur, 1 Corinth.1.10. Ephes.4.ver.3.13.Philipp.1.27.&2.2.1.Petri.3.8.Vnitas fidei Christianorum, Ioan.17.11.Actor.4.32. *Vnitatis & consensus exempla*: Israelitæ, Exodi.19.8.& 35.21.Iudic.20.1.1 Samuel.11,7.Vniuersæ Tribus Israel, 2Sam.5,1.maiores natu Israel, & subditi Salomonis, 1 Reg. 8. ver. 1.2.3. Israelitæ, Esdr.2.64.Nehem.8.1.Apostoli & fideles omnes, Act.1.14 & 2.v.1.44.46, & 52,12, Apostoli, 4.24, Fideles Ierosolymitani, v.32.

VNIVERSALIS nota, vide NOTA vniuersalis: &, OMNIS.

[VNVS, vox numeri Cardinalis, seu numeri principium, frequenter ea significatione occurrit.

2. Sæpe pro ordinali numero ponitur, idémq; significat quod primus, vt Genes.1.5.&2.11.Sic apud Euangelistas, vna Sabbathi, vna Sabbathorum, i.prima die hebdomadæ aut festi, Marc.16.2. Luc.24.1. Ioan.20.v.1.19.Acto.20.7.

3. Vnus aliquando idem est ac vnus tantùm, vel solus. Vt quum de Deo dicitur, quòd vnus sit. Item de Christo, qui vnus mediator est Dei & hominum. Nec enim Ecclesia secūdarios aut multos habet Mediatores. vnum tan-

tantùm, vnicum & solum Christum, talem agnoscit: vt & vnum essentiâ Deum adorat, Patrem, Filium, Spiritum S. non tres deos, sed vnum tantùm Deum.

4. Vnus item Spiritus Sanctus, & vna Christi columba, seu Ecclesia.

5. Vnum sunt Deus, Pater & Filius, nempe & naturæ siue essentiæ ταυτότητι, & vno in volendo & agendo consensu, distinctis tamen personis, Ioan. 10. 30.

6. Vnum sunt Pater, Filius & Spiritus S. i. ita consentiūt prorsus, ac si vnus testis essent, vt re vera vnum sunt κοίᾳ. 1 Ioan. 5. 7. 8.

7. Vnum sunt Electi omnes cum Deo Patre & filio: & vnum sunt inter se vnitate Spiritus, fidei, spei, charitatis, Ioan. 17. v. 21. 23. Alias huius vocis minutas significationes omittimus.]

VOCABVLORVM Latinorum Græcè formatorum, & declinatorum catalogus. Assarius ἀσσάριον, Matt. 10. 49 Census, κῆνσος, Matt. 17 25. & 22. v. 17. 19. Colonia, κολωνία, Act. 16. 12. Centurio, κεντυρίων, Marc. 15. v. 39. 44. 45. Custodia, κουστωδία. Matth. 27. 65. Denarius, δηνάριον, Matt. 18. 28. & 20. 2 Flagellum, φλαγέλλιον, Ioann. 2. 15. Flagellare, φλαγελλεῖν, Marc. 15. 15. Forum, φόρον. Act. 28. 15. Iustus, ἰοῦστος, 1. 23. & 18 7. Col. 4. 11. Legio, λεγεὼν, Matth. 26. 53. Marc. 5 9. Luc. 18. v. 30. 36. Libertinus, λιβερτῖνος, Act 6. 9. Linteum, λέντιον, Ioann. 13 4. Litra λίτρα: Macellum, μακέλλον, 1 Corint. 10. 25. Membrana, μεμβράνα, 2 Tim. 4. 13. Miliare, μίλιον Modius, μόδιος, Matt. 5 15. Marc. 4. 21. Luc. 11 33. Prætorium, πραιτώριον, Matth. 27. 2. 7. Marc. 15. 16. Quadrans, κοδράντης. Matth. 5. 26. Rheda, ῥέδα, Apo. 18. 13. Semicinctium, σιμικίνθιον, Actor. 19 11. Sextarius, ξεςός: Siccarius, σικάριος, Act. 21. 38.. Speculator, σπεκουλάτωρ, Sudarium, σουδάριον, Act. 19. 11. Titulus, τίτλος, Ioan. 19 v. 19. 20. Taberna, ταβέρνη.

VOCARE ex Hebræorum idiotismo, interdum declarat ipsius ὑπάρξεως initium quod Deo tribuitur, vt qui solo verbo omnes condat, Rom. 4. 17. Interdum contrà, vocandi verbo non essentiæ principium, sed manifestatio Filij Dei significatur, Luc. 1. v. 32. 35. Interdum publicam, eámq; minimè nudam nuncupationem significat, sed quæ cum re ipsa consentiat, 1 Corint. 1. 2. Matth. 22. 3. Interdum vocationis nomine ipsa ministerij Apostolici functio aut vitę genus significatur, 1 Corint. 7. vers. 7. 20. Ephes. 4. 1. Interdum causâ efficiens exprimitur, à quo videlicet sit illa dignitas,

gnitas,ad quam quis vocatus eſt, nimirum à Deo,Rom. 1.1.vocare pro inuitare,Matth.22.3.

vocare dicitur Deus eos, ex Hebræorum idiotiſmo, quos facit exiſtere: Et viciſſim à Domino vocari dicuntur,qui exiſtere incipiunt,ſiue id referatur ad ipſam οὐσίαν ἢ ὕπαρξιν, Roman. 4.17. ſiue ad qualitates aut attributa,1 Cor. 7. v.20. 21. 22. ſiue ad æterni conſilij Dei publicam declarationem, qua nos certo muneri ac veluti ſcopo in hoc mundo deſtinatos quaſi in eius poſſeſſionem mittit, Rom.1.7.1.Cor.1.2.ſiue id de quo agitur, ſit omnibus ſanctis commune, vt cùm electioni ſubordinatur vocatio, Rom.8.30. ſiue peculiarem functionem reſpiciat,vt cùm dicit Chriſtus ſe ab vtero vocatum eſſe, Eſa.49.1.Sic Act.13.2.Rom.1.1.1.Cor.1.1.

VOCARI, pro palam & reipſa eſſe ac haberi, Hebraiſmus Luc.1.76.& 2.23.Matth.5.v.9 19. & 21.13.Mar.11.17.1.Ioan. 3.1.Rom.7.3.pro gratis aſciſci,Gal.5.13.

VOCATIO & miſſio nunc Patri, nunc Filio, nunc Spiritui ſancto tribuitur. vide TRINITATIS opera extrinſeca. vocatio Metonymicè, non pro ipſa vocandi actione, ſed pro illo ipſo ad quod fideles vocati erant,nempe pro cœleſtis regni gloria,2.Theſſ.1.11.

VOCATIO Interna & ſingularis, eſt actio Dei gratioſa, qua Electi ab æterno,ſuo tẽpore, ex Dei beneplacito,propter meritũ Chriſti,per Spiritũ S. intus informãtur, ad perceptionem & cõmunionem gratiæ Dei, propter ſalutem ipſorum,& miſericordiæ diuinæ gloriam.

EXTERNA & cõmunis,eſt actio Dei gratioſa ,qua homines ſermone,ſigno & opere,ab infidelitate ad fidem euocat, tum vt ad ſalutis cõmunionẽ fideles diſponãtur,tum verò vt alij euicti de oblata à Deo gratia,fiant inexcuſabiles.

Vocationum duo genera reperiuntur in ſacra ſcriptura,*Primò*,vnum coniunctum cum efficacia ſpiritus ſancti, de quo Rom.8.30. *Secundò* ,alterum , quamuis idem ſit cum priore,quod ad rem externã attinet, quoad ſalutem tamen,nullius eſt efficaciæ,idque non Dei, ſed hominum culpa,qui nolunt Dei verbum audire , de quo Matth.22. 14.*Illud* vocatur vocatio generalis , qua per externam verbi prædicationẽ omnes pariter ad ſe inuitat Deus,etiã quibus eam in mortis odorem & grauioris condẽnationis materiam proponit: *Hoc* vocatur ſpecialis vocatio , qua non

non nisi solos fideles dignatur, dum interiori spiritus sui illuminatione efficit, vt verbum prædicatum in eorũ cordibus insideat. Interdum tamen eos quoque facit participes, quos ad tempus duntaxat illuminat, deinde suæ ingratitudinis merito deserit, & maiori percutit cœcitate.

Vocatio efficax, quæ electionis effectus est, Rom 1.6 & 8.30.1.Corinth.1.9.2.Petr.1 10. Iudæ.v.1.gratuita est, Gal. 2.15.2.Tim.1.9. vocatio non est vniuersalis, Ioan. 6.45. vbi etsi particula vniuersalis ponitur, tamen Esai.45.13. disertè restringitur ad filios Ecclesiæ, hoc est, vt Lucas loquitur, Act. 13.8. ad ordinatos ad vitam. Vocatio, quæ electionem præeuntem non habet, inefficax est, Matth. 20.16.& 22.8.Luc. 14.24. Vocationis electorum finis, Ier. 13.11.1.Corinth.1.8.1.Thess.3.13.&4.7.Hebr.10.39.Iac.2.5.1 Petr.1.15.& 2.9.& 5.v.9.10. Iudæ.v.5. Vocationi propriæ sedulò inseruiendum, Prou. 27.8. Matth. 8.22.&10.5.Luc. 9.v.2.3.60.61. & 10.v.3.4.1 Corint. 7.v. 17.18.20.24.Eph. 4.v.1.4.1.Thess.4 11. *Exempla:* Christus, Matth.12.48.Luc. 2.49.& 4.43.Ioan.4 34.& 9.4.& 17.4.quidam Dæmoniacus à Christo sanatus, Luc. 8.39. Matthæus, Luc. 5.18. ministri nuptiarum, Ioan. 2.7. Ioannes Baptista, Ioan.3.23. Apostoli, Act.4.v.20.33.& 5.42.& 6.2. Philip.8.40.Paulus & Barnabas, 14.v.5 6.7.& 15.36.& 18.6.& 20.ver.20.24.26. 31.Paulus, 28.28.Rom.11.14.& 15.18.1.Cor.9.v.16.21.&15.10 2.Corint.11.5.Coloss.1.29.& 2.3. Tit,1.3. Abraham, Hebr. 11.8. Petrus, 2. Petr.1. vers.13.15. Vocatio gentium, Matth. 8.10.& 22.9.à prophetis prædicta, Roman. 9.30.à Mose, 10.25.allegoricè significata, Vide GENTIVM vocatio. Vocationem & electionem nostram vt firmam efficere studeamus, monemur, 2.Petr. 1.10. Vide ELECTIO.

VOLO, Vide VELLE.

VOLVNTAS, pro naturali propensione, Rom. 8.20. pro cogitatione & conatu animi, 9.16. pro libidine, Ioan.1.13. voluntas veteris hominis, peccati serua est, Genes.6.5. & 8.21.Roman.7.ver.15.19.bona hominis voluntas, regenerationis donum est, Rom. 7.ver 21.22. Philip.2.13.voluntas Dei, Matth.7.21.& 12.50. Marc.3.35. Ioan.6.39.Roman.12.2.Eph.5.17.Col.1.9.1 Thess.4.3.1. Tim.2.4.1.Ioan. 2.17.

Voluntas Dei non est vt aliquis pereat, Ezech.18.23. Ioan. 6.39.1 Tim.2.4. 2 Petr.3.9 voluntas nostra diuinæ voluntati accõmoda, 1 Sam.3,18.2 Samuel.10.12. & 15.20.1 Mach. 3. 60. Matth.6.10.& 26.39.Marc.14.36.Luc.22.42. Act. 21. 14.1 Corinth.4.19. Heb.6.3.Iac.4.15.vide ABNEGATIO. Voluntatem pro opere acceptat Deus, Genes. 20.vers.3 6.& 22.12.2.Sam.11.14. & 12.9. 1 Reg. 21. 10. vide COR.

[VOLVNTAS, est facultas animæ qua volumus: deinde actus huiusce facultatis: Postremò, obiectum, id est res quam volumus. Vt, voluntas Patris cælestis est, vt quicunque credit in Filium non pereat, sed habeat vitam æternam.

In veteri Testamento vocatur 1. Anima, quòd sit facultas animæ: Psal.22.12.& tantùm ad homines, qui ratione prediti sunt, refertur, 2. vocatur Acquiescentia in aliquo proposito. Velle enim proprium est, vt in iis quæ sibi ab intellectu, vt bona, proponuntur, acquiescat. 3. Huic affinis est vox Complacitum, Beneplacitũ, Placitum Voluntas enim ex oblatis eligit quæ magis placent: 4. Vtitur & Scriptura alio vocabulo, 1 Sam. 15. 22. quo voluntatem cum approbatione, amore & delectatione significat.
5. Est & alia vox, quæ Spontaneitas exponi potest, Exo. 35. 29. qua proprium voluntatis exprimitur, nempe naturalis libertas, qua homo quidquid vult, siue bonum siue malum, liberè, voluntariè, sponte, sine coactione vult.

Voluntas propriissimè & verissimè Deo cõuenit: & quę antea de voluntate dicta sunt, in homine imperfecta agnoscuntur. In Angelis autem voluntas magis perfecta est. Voluntas *Dei* variè à Theologis distinguitur, 1. In voluntatem antecedentem & consequentem. 2. Bené placiti & signi, seu non reuelatam & reuelatam. 3. Absolutam & conditionalem. 4. In voluntatem quam Deus facere velit de nobis & de omnibus rebus creatis, atque in voluntatem quam vult fieri à nobis, in lege & Euangelio patefactam. Omnes autem in eo consentiunt vnam tantùm esse Dei voluntatem. Nam etsi varia permultáque sunt quæ vult Deus per se vt bona: vel quæ propter aliud permittit fieri, vt mala, vel absolutè, vt quæcunque agit tamen, si Deum ipsum volentem spectamus, dicemus voluntatem eius esse liberum, æternum, sapientissimum, immutabilé-

tabiléque decretum, tum de vniuersis & singulis creaturis suis ad certos vsus & fines per certa media deducendis: tum de malis quæ nec fecit, nec facit, nec faciet, nempe peccatis, fieri permittendis: idque ad suam gloriam.

Voluntatem, quam fieri vult à nobis, in Lege & Euangelio expressit. Quicquid vult in cœlo pro salute Ecclesiæ milicantis in terra, sancti Angeli exequuntur. Nonnunquam Angelorum reproborum opera vtitur, vt iudicia sua erga impios, misericordiæ erga pios peculiari quadam ratione luceāt, Voluntas Dei *Patris*, in Euangelio manifestè distinguitur. Voluntas *Filij* dupliciter cōsideratur: quatenus Deus est, & quatenus mediator ac sponsor Ecclesiæ. Aliquoties essentialiter, nonnunquam personaliter consideratur, & Patrem respicit.

Voluntas Dei reuelata in N. T. 1. Charitate Dei erga electos, & beneplacitum in eis seruandis per Christum significat. 2. Huius charitatis declarationem per Euangelium. 3. Consilium Dei, respectu electorum, nempe vt vocentur efficaciter, iustificentur, sanctificentur ad omne opus bonum & glorificentur.

Voluntas *hominis* variè cōsideratur pro vario eius statu, nempe hominis naturalis & regeniti, tum in rebus malis, bonis, mediis: item in rebus ad hanc & futuram vitam pertinentibus.

In voluntare patefacta Dei quædam peculiaria occurrunt, in quibus exequendis etiam non regenitorum hominū ministerium ei subseruit. teste Nebucadenezare Iudæos captiuitatem deducente, & Cyro reducente. Hæc autē paulò prolixius descripta sunt, vt vim vocū istarū VOLO & VOLVNTAS Theologiæ studiosi expēdant.]

VOLVPTAS carnis, vide CONCVPISCENTIA. voluptates fugiendæ, 2 Petr. 2. ver. 10. 12. voluptates huius seculi impediunt, ne qui verbum audierunt, referant fructum, Luc. 8. 14. v. Psal. 37. 4.

VOMERE percussi Philisthæi, Iudic. 3. 31.

VOTVM, est promissio, cum matura deliberatione, de rebus licitis & possibilibus, pioq; fine, Deo facta: qua quis ad præstandum aliquid sese obstringit, vbi aliqua harum conditionum deest, illicitum est.

votum generale quo Christiani Baptismo sese ad Deū

toto pectore amandum obstringunt, notatur, Matt.28.19. Docete omnes Gentes, baptizantes eos in nomine P.F.& S.S. docentes eos seruare omnia, quæ vobis mandaui. V. Eph.5.25.26.27. Vnde Ambrosius, Ingressus regenerationis sacrarium, repete quid interrogatus sis, recognosce quid responderis: Renuntiasti diabolo, & operibus eius, mundo & luxuriæ eius, ac voluptatibus.

VOTVM: vota quæ reddenda? Leu.27.2. Num.30.v.3.6. vota Deo reddenda, Deut.12.17. Psal.50.14.& 66.13.& 76.22. Ionæ 2.10. vota statim reddenda, Deut.23.21. Eccles.5.3. vota quomodo redimenda? Leu.27.15. *Votorum exempla*: Iacob, Genes.28.v.20 21.& 31.13. Israelitæ, Exod.36 3. Num.21.2. 1 Paral.29.9. Iephthe, Iudic.11.30. Michæ mater, 17.3. Anna Elcanæ vxor, 1 Sam.1.11. Saul, 14 24. Absalom, 2 Sam.15.v. 7 8. Pater regis Asa, 1 Reg.15.15. Asa, 2 Par.15.18. Iudith, 16. 22. Dauid, 2 Paral.5 1. Psal.22.26.& 61.9.& 66. vers.13.14.& 116.14. Nautæ, Ionæ 1.16. Ionas, 2 10. Paulus, Act.18.18. quidam Iudæi, 23.v. 12.14. ¶ Votum castitatis seruandæ, seu non cognoscendi virum vouisse Mariam Deiparam virginem, eliciunt impuri cœlibatus patroni ex Luc.1.34. illúdque non sine damnatione violari, 1 Tim.5.12. Contra vota impia, Ier.44.25.&c.

VOX pro sono, Hebraico more, 2 Reg.6.31. Ezec.43.2. Matt. 24.31. Ioan.3.8. 1 Corint.14.7.8. pro eo, quem loquentem non videmus, Apoc.1.12. vox è cœlo auditur, Deut.4 36. Luc.9.35. Ioan.12.28. Actor.9.4.& 26.14 Petr.1.17. Apoc.1. 10.& 14.13. Vox Dei audienda, Exod.15.26. Deut.30.v.8.10. vocem Dei non audientes puniuntur, Deut.9.23. vocem suam vt audiamus conuertit nos Deus, Deut.4.33. vocum nouitates vitandæ, 1 Tim.6.20.

[1. Vox *Dei*, essentialiter considerati, immediatè, vel mediatè, in Ecclesia, vel extra Ecclesiam, homines consideratur.

2. Vox Dei *Patris*, Filij, suorúmque in filio electorum causâ aliquid edicentis & significantis.

3. Vox Dei Filij, nempe Iesu Christi, ante & post manifestationem in carne.

4. Vox Spiritus S. Rom. 8. v. 15. 16. Actor.8.29. Apocal. 14.13.

5. Vox Angelorum & Archangeli.

6. Vox Seruorum Dei in Ecclesia.

7. Vox

7. Vox piorum hominum ad Deum, vel ad alios homines.
8. Vox impiorum hominum, & hominis naturalis in vario vitæ genere constituti.
9. vox Creaturarum,& rerum artificialium, vel Dei iussu extra ordinem, vel suo motu, iuxta Dei ordinem strepentium atque sonantium.]

VPVPAM non comedunt Iudæi, Leuit.11.19.

VRBES Leuitarum, Num.35.v.2.3. Iosu.21.2. De eorum vrbib. sex profugis destinatæ, Num.35.v.6.10. Deut. 4.v. 41. 42.& 19.2. Iosu.20.2. vrbium protector Deus, 2 Reg.19. 34.& 20.6. Psal.127.1. Esa.37.35. vrbs supra montem posita, Matth.5.14. vrbes ab Hebræis filiæ frequenter appellantur, vide FILIAE nomen.

VR-CHASDIM idolum, vide IDOLORVM Catalogus.

VRIAS Hethæus, inter Dauidis fortes recensetur, 1 Sam.23. 39. vt molliter cum vxore dormiat, à Dauide inuitatur, 2 Sam.11.8. id forti animo recusat, & quare, v.11. literas mortis suæ perfert, v.14. in bello moritur, v.17.

VRIAS sacerdos, adulterinum altare Deo extruit, 1 Reg.16. 11. (.i. lumen Dei.)

VRIAS propheta, à Ioacimo occiditur, Ieremiæ 26. vers. 20.23.

VRSVS à Dauide occisus, 1 Sam.17.35. Vrsi lacerant XLII. pueros, 2 Reh.2.24. vide MORTIS violentæ, &c. vide 2. Sam. 17.8.

VSIAS rex Iuda, sacerdotum officium sibi sumens, & adolere volens incensum, lepra punitur & moritur, 2 Par.26.v. 17.20 23. appellatur Azarias, 2 Reg.15.1. appellatur Ozias, Matth.1.9. vide OZA.

VSVRA inter Hebræos prohibita, Exod.22.25. Deut.23.29. Nehem.5, v.7.8. Psal.15.5. Prou. 28.8.& 22.16. Ierem.15.10. Ezechiel.18.8.& 22.v.12. Luc.6 34.& 19.8. Hebræis dicitur morsus, quòd rodat lucrum, Exod.22 25.

VSVS rerum legitimus, 1 Tim.2.9.& 4.3. 1.Petr.3.3. vsus legis, Rom.3.19. Gal.3 24. vide Abusus.

VTILITAS, ad eam datur spiritus, 1 Cor.12.7.

VVA Iudæorum, vua fellis, Deut.32.32.

VVLGVS, facilè commouetur, Matt. 27. 24. Act. 6.12. & 14. 19. vulgi opinio de Christo, Matth.16.13. Mar.8.21. Luc.9. v.7.19. Ioan.7.21.

VLPES lustra habent, at Christus non habet quo caput

reclinet, Matt.8.20. Luc.9.58. vulpes Samsonis, Iudic.15.4. vulpes Herodes, Luc.13.32.

VVLTVREM non comedebant Iudæi, Leuit.11.14.

VVLNERATI à serpentibus, ænei serpentis aspectu sanantur, Num.21.9. V. Serpens, & Exod.21.25. Deus vulnerat & sanat: Deut.32.39.

VVLTVM suum vt conuertat ad nos Deus, orandum, Num. 6.26.

VVLVAM Annæ concluserat Deus, 1 Sam.1.v.5.6.

VXOR non inuenta virgo, & eius lex, Deut.22.v.13.14 15. vxor abducens à fide, occidenda, Deut.13.6. Vxor diligenda, Prou.5.18. Eph.5 25. non plus ametur quàm Christus, Matth.10.37. Vxor non temerè reliquenda, Matth.5. v.31.32.& 19.v.6 8.9. Marc.10.9. Luc.16.18. 1 Cor. 7.v.10.11. Vxor virum timere debet, Eph. 5.33. dominum illa compellare debet maritum suum, Saræ exemplo, 1 Petr.3.6. Vxor prudens Dei donum, Prou.19.14. Vxor Ieroboami mutato habitu Ahiam prophetam consulit, 1 Reg.14.4. Vxor Iobi maritum spernit, Iob.2.9.& 19.17. Vxor Loth, in salis statuam versa est, Genesis 19.26. exemplo illa nobis sit, Luc.17.32. Vxoris adulterium quomodo possit deprehendi, Num.5.14.&c.

[VXOR, Sponsa Christi, Ecclesia triumphans, Apoc.19. 7.& 21.9.]

Vxoris officium, Gen.2.v. 22. & 3.16. Num.30.vers.7.13. Deut.22 5. Esth.1.19. &c. Prou.11.16.& 12.4. Esa.3.v.15.17. 1 Cor.7.1.&c.11.v.5.9.& 14.34. Eph.5.22. Coloss.3.18. 1 Tim. 2.11.& 3.11.& 5.v.2.10. Tit.2.10.1. Pet.3. 1. Vide, MARITI officium. Vxorem ducentes, immunes militiâ primo anno, Deut.24.5. Vxorem non licet repudiare, nisi ob solam fornicationem, Matth.5.32. cum vxore inobedientis Deo, dormit alienus, Deut.28.30. Iob.31.9.10. vxores alienigenę, Iudæis non ducendæ, Nehem.13.25. de filiabus Chanaan non accipiendæ, Exo.34.16. vxores alienigenas accipientes arguuntur, Malach.2.11. vxores alienigenæ à Iudæis dimissę, Nehem.9.1. vxores tangere prohibetur populus, Exo.19.15. vxores & concubinas accepit Dauid in Ierusalem, 2 Sam.5.13.

VZIAS, vide Vsias.

ABVLON

Z.

ZABAD, proprium nomen plurium, 1. Chron. 2. 36.37. & 7.20. & 2. Chron. 24. 26. Esdr. 10. 27.33.

ZABADIAS, nomen proprium quorundam, 1. Chron. 8.15. 17. & 12.7. & 26.2. & 27.7. 2. Chron. 17. 8. & 19.11

ZABBAI, Iudæus, Esdr. 10.28.

ZABDI, Israelita, Iosu. 7.1.17.18. & 1. Chron. 8.19.

ZABDIAS, 1. Chron 27.27.

ZABDIEL, præfectus 1. Chron. 27.2. Nehem. 11.14.

ZABINA, Esd. 10 43.

ZABVD, Nathanis F. 1. Reg. 4.5.

ZABVLON (id est, donum cohabitandi: compositum ex duobus verbis corruptis, sed pronuntiatione affinibus) Iacobi ex Lea filius, nascitur, Genes. 30.20. benedictio eius, Deut. 33.18. Zabulonis tribus Chananæis, quos non interfecit, tributa imponit, Iudic. 1.30. hæreditas, Iosu. 19.10.

ZACHAEVS publicanus, diues est, Lucæ 19.2. Christi videndi studio ardet, v.3. excipit Christum in suis ædibus, v.6. conuersionis suæ vberrimos fructus edit, v.8. dicitur filius Abraham, v.9. (purus, iustus, iustificatus.)

ZACCHAI, Iudæus, quorum posteri multi, Esdr. 2.9. Nehe. 13.20. & 7.14.

ZACCHVR filios Hammuelis, 1. Chron. 4. 26. Leuita 1. Chron. 24. 27. Cantor sacer. 1. Chron. 25. 2. Biguai filius, ex captiuitate redux, Esdr. 8.14. F. Imri, Nehem. 3.2.

ZACHARIAS, Ioiadæ seu Barachiæ sacerdotis filius, occiditur, 2. Par. 24.21. eius mors Iudæis imputatur, & quare, Matt. 23 35. Luc. 11.51. (Zechariah. i. memor Domini) Dei.

ZACHARIAS, filius Ieroboam, Israelis rex constituitur, 2. Reg. 14.29. sex menses regnat, 15.8. eius impietas, v.9. cruenta mors, v.10.

ZACHARIAS propheta, Osiæ regis tempore, 2. Par. 26.5.

ZACHARIAS, Addo filius, propheta, tempore Darij 1. Esdr. 5. Zach. 1.1.

ZACHARIAS, Ioannis Baptistæ Pater. Luc. 1.5. mutus efficitur & quare? v. 20 loquendi facultatem recuperat,

v.64.eius canticum,v.68.69.70.

ZACHARIAS,nomen variorum,in Libris regum,Chronicorum,Esdræ & Nehemiæ.

ZACHARIAS,Ieberec-jæ F.Es.8.2.

ZACHER,1.Chron.8.31.

ZADOCH, filius Abiathar, fit summus sacerdos, 1. Reg. 2.35.

ZALPHAAD filiæ postulant hæreditatem,Num.27.v.1.7. & 36.2.Iosu.17.3.

ZAMBRI Salumi F.Num.25.14.

ZAMBRI, Ella dominum suum occidit, 1.Reg.16.10. regno vsurpato omnes posteros Baasæ delet,ver.11.12.sese in ignem iniicit,ac flammis conficitur, v.19.Zimri.i. canticum meum.

ZAMBRI, vel Zimri, regio seu pars Arabiæ felicis, Ierem.25.25.

ZAMIRA,1.Chron.7.8.

ZAMMA,1.Chron.6.20.42.

ZAMRAM,Gen.25.2.1.Chr.1.32.

ZAMRI,1.Chr.2.6.& 8.36.& 9.42.

ZANOE loci nomen,Ios.15.34.56.Nehem.3 13.& 11.30.nomen viri,1.Chron.4.18.

ZARA in Idumæa regulus Genes. 36. 13. 19. 33. 1.Chron. 1.44.

ZARA,Iudæ ex Thamar filius nascitur,Gen.38.30.

ZARA,*Simeonita,*Num.26 13 1.Chr.4.24.

*ex posteris Iuda,*Num.26.20.Iosu.7.1.&c.1.Chr.1,37.

*Leuita,*1. Chr.6.21. (& 9 6.

*Cantor sacer,*1.Chr.6.4.

ZARA, Æthiops,2.Chr.14.9.

ZARAHI,Iudæus redux,1.Chr.27 11.

ZARAHIAS,sacerdos,1.Chr.6.6.51.Esdr.7.4.

ZARED,torrens Num.21.12.Deut.2.13 14.

ZAREHE,Iudæus redux,Esd.8.4.

ZAREITAE,Num.26.13.

ZARES,vxor Amanis,Est.5.10.14.& 6.13.

ZATHAM,1.Chron.26.22.

ZAVAN,Genes.36.27.

ZARVJA,vide SARVJA.

ZEB princeps exercitus Madianitarum,interficitur ab Israelitis, Iudic.7.25. eius caput Gedeoni fertur,ibidem.

(zeeb,

(zeeb, lupus.)

ZEBAH, (i. victima) Madianitarũ rex capitur, Iudic. 8. 21. &c. Vide SALMANA.

ZEBEDAEVS, (i. dotatus.) pater Iacobi & Ioannis, Matth. 4. 21. vxor eius Salome intercedit apud Christum pro filiis suis, Matth. 20. 20. Marc. 10. 35.

ZEBEDIA, Iudæus redux, Esd. 8. & 10. 20.

ZEBIDA mater Iosiæ R. 2. Reg. 23. 36.

ZEBVL, Iudic. 9. 28. 30. 36. 38 41.

ZECHRI, Israelita, Exod. 6. 21. 1. Chron. 8. 19. 23. 27. & 9. 15. & 26. 25. & 27. 16. vir potens, 2. Chr. 17. 16. & 23. 1. & 28. 7.

ZECHVR, Israelita, Num. 13. 5.

ZELARE verbum medium. In bonam partem sumitur, Num. 25. 13. & 1. Reg. 19. 10. 14. In malam, Ps. 37. 1. & 73. 3. Act. 17. Iac. 4. 2,

Zelare Deus dicitur, Esai. 26. 11. Ioel 2. 18. Zach. 1. 14. & 8. 2.

ZELOTES Deus, Exod. 20. 5. & 34. 14. æmulator, ζηλωτὴς.

ZELOTES, cognomen Simonis Cananitæ, Apostoli, Matth. 10. 4. Luc. 6. 15. Act. 1. 13.

ZELOTYPIA Dei, est aut vehemens indignatio aduersus illos, qui violata fide, quâ sibi eos Deus despõdit, spiritualiter scortantur, alieno Deo, aut potius idolo, se velut matrimonio copulantes. Num. 25. 11. Deut. 32. 21. Aut est vehemens amor erga ecclesiam, quo Deus adductus ex gratuito fœdere, benefacit Ecclesiæ suæ, eámque asserit & vindicat ab aduersariis. Zachar. 8. 2.

ZELOTYPIA duplex; *Vna*, cùm nostri causa diligimus, ideóque non possumus riualẽ pati: vt assentatores, qui in aulis principũ degunt, nec principis commoda propriè quærunt, sed quatenus cum sua ipsorum vtilitatẽ sunt coniuncta, ideóq; id vnum solicitè studẽt, vt cæteros, quantumuis principi vtiles, arceãt, quò videlicet ipsi ex eo soli maiorẽ vtilitatem capiant. Hoc verò nõ est principem, sed seipsum amare. Itaque istorũ amor tum euanescit, cùm sublata est illius causa, id est, cùm ea est principis conditio, vt nullum commodũ amplius ab eo expectẽt. *Altera* zelotypia prorsus est illi cõtraria, cùm amicos ipsos rei honestæ causa in illis amãdis spectamus: ideóque non modò soli nolumus diligi, sed potius quamplurimos sinceros amicos illis cupimus

conciliare, quòd eorum commodis magis quàm nostris ipsorum delectemur; qui demum verus & honestus ac perpetuus est amor. Illam zelotypiam tribuit Paulus Pseudoapostolis, Gal.4.17. vt qui sui commodi causa Galatas diligerent, ideóque summo studio niterentur Paulum, vt riualem, excludere. Hanc verò sibi tribuit, 2. Corinth.11.2. vt qui rei honestę causa Corinthios dilexerit, id est, non lucri aut gloriæ studio, sed Dei zelotypia, vt ibidem appellat. Zelotypiæ lex, Numer.5.v.14.15. zelotypię spiritualis bona. *Exemplum*: Paulus, 2. Corint.11.2. zelotypia spiritualis mala. *Exẽpla*: Pseudoapostoli, Galat.4.17. Vide ZELVS.

ZELPHA, Leę ancilla, Gen.29.24. Iacobo à Lea sterili datur, 30.8. parit, v.9.10.11.12. Zilphah.i. contemptum os.

ZELVS, *Primò*, significat honestum illud & laudabile studium, quo accendimur ad alicuius virtutes imitandas, aut etiam superandas, sine vllo tamẽ ipsius odio, 1. Corinth.12.31. & 14.v.1.12.39. 2. Corint.9.2. Galat.4.18. Tit. 2.14. *Secundò*, inuidiam ac liuorem, Act.5.17. & 7.9. & 13. 45. & 17.5. Rom.13.13. 1. Corinth.3.3. & 13.4. 2. Corint.12. 20. Galat.5.20. Iac.3.14. & 4.2. *Tertiò*, accipitur pro sancta quadam zelotypia, quæ non proficiscitur à cuiusdam odio, verùm ab eorum amore quos nõ nostri, sed ipsorum potius causa amamus, 2. Corint.11.2. *Quartò*, pro sui ipsius amore, cui sancta illa zelotypia prætexitur, Galat.4.17. *Quintò*, pro animi æstu ex indignatione de iis concepta, quæ indignè fiunt aduersus eum quẽ amamus, puta vel aduersus homines nobis charos, 2. Cor.7.7. Coloss.4.13. vel aduersus Deum ipsum. Est autem hic zelus duplex: *Vnus* nimirum, cum voluntatis Dei cognitione, ac vera in eum fide coniunctus, qualis est Christi zelus, de quo agitur Ioan.2.17. item qui cõmendatur. 2. Cor.7.11. & Apoc.3.19. *Alter* verò, qui non est secundum scientiam, & cœcus potius impetus ac furor dici debet, vt Rom.10.2. Phil.3.6. Actor.21.20. & 22.3. Gal.1.14. Hinc demum sexta significatio orta est: cum Ζῆλος ad ignis ardorem transfertur, vt Heb.10.27. Vide ZELOTYPIA: & AEMVLATIO. zelus bonus & sanctus commendatur, Rom.12.11.

ZELVS quando ad malum hominem refertur, inuidiam denotat, Esai.11.13. Act.5.17. & 13.45. 1. Cor.3.3. Iac.3.14. 16. ze-

16.zelotypiæ æstum,Prou.6.34.

Zeli boni exempla: Moses,Exod.32 ver.19. 20. Phinees, Num.25.v.7.8.Iosue,Ios.7.24. Filij Israelitarum, 22.v. 11.12.Iudic.20.v.1.2.3.Elias,1.Reg.18 21.40. & 19.10.Iehu,2.Reg.10.v.11 16.25.27.Ezechias,18.4.Iosias.23.6.Zacharias Ioiadæ F. 2.Par 24.20 Esdras , Esdr.9.3.Nehemias,Nehem.13 25. Dauid,Ps.69.10. Ioannes Baptista, Matth.3.7.& 14.4.Christus,21.12.Ioann.2.15.Petrus,Act. 5 3.Stephanus,7.51. Paulus 13.10.& 17 16.Rom 9. v.2.3. 2.Corinth.11.ver.2.29 Gal.3.1. & 4.19.Barnabas & Paulus,Actor.14.v. 13.14.Apollos 18.v.24.25. Vide impetus Heroici exempla.

ZELI,i.zelotypiæ idolum,Ech.8.3.5.

ZELI indiscreti exempla:Iosue,Num.11. ver.28.29. Abisai,2.Sam 16.9.Filij prophetarum, 2.Reg.v.15.16. Ionas Ion 4.vers.1.2.3.Petrus,Matt.16.v.21 22.Ioan.18.10. Discipuli,Marc.10.v.13.14.Ioannes , Luc.9.49. Ioannis Baptistæ discipuli.Ioan.3.v.26.27. Principes Sacerdotum cum suis, Act.15.17.Iudæi,1.7.57.&13.45.Rom.10.2. Paulus ante conuersionem, Act.22.3. &26. vers. 9. 10. Galat.1.v.13.14.1.Tim.1.v.12.13.

[ZELVS Dei est affectus ille summus quo populũ suum gratiose amplectitur,cũ iusta seueritate aduersus peccata suorum,& ira formidabili in Ecclesiæ hostes coniunctus,Num.25.11. Deut.29.20. 2.Reg.19.31.Psal.79.5. Esai.9.7.& 32.32.& 42.13.& 59.17.Ezech.5.13. & 16.v.38. 42.& 23.25.& 36.v.5.6.& 38.19.& 39.25.Soph.1.18. & 3.8. Zach.2.1.& 8.2.

[ZELVS *Christi* veri Dauidis ,seu regis Ecclesiæ,Psal.69. 20.& 119.139.Ioan.2.17.

ZEMMA,2.Chron.29.12.

ZENAS legisperitus,à Paulo commendatur,Tit.3.13.

ZEPHRONA,locus,Num.34.9.

ZETHAM,1 Chr.7.10.

ZETHVA,Esdr.2.8 & 10.27.Nehem.7.13.

ZIE,1.Chron.5.13.

ZINA,1.Chr.23.10.

ZIO, vel Ziuo, vel Ziu mensis Secundus,qui partim Aprili,partim Maio mensi nostro respondet , 1.Reg.6.1. ex Dei instituto,Exod.12.2.

ZIPH ciuitas tribus Iudæ, Ios.15.24.51.2. Chr.11.8. deser-

tum,1.Sam.24.14.15.24.&26.2.

ZIPH viri nomen,1.Chr.4.11.&25.42.

ZIPHA,vir,1.Chron.4.16.

ZIPHAEI produnt Dauidem,1.Sam.23.19. & 26. 1.Pſalm. 54.2.

ZIZA,Ionathani F.1.Chr 2.23.
Roboami F.2.Chron.11.20.
Sephei F. 1.Chron.4.37.
Simei F. 1.Chron.13.10.11.

ZIZANIA,lolium, ζιζάνιον, quod noceat frugibus, παρὰ τὸ τὸν σῖτον σίνειν.Matth.13.24.25.26.&c.

ZOHELETH,petra,1.Reg.1.9.

ZOHETH,1.Chron.4.20.

ZOMZOMMIM(i.quam ſceleratiſſimi,abutebantur enim robore & potentia ſua) gigantes, quorum ſit mentio Deuter.2.20.deleti fuerunt 21.

[ZONA linea Sacerdotis, Leuitic. 16.4. pellicea Eliæ,2. Reg.1.8.& Ioannis Baptiſtæ,Matth.3.4. Zona Apoſtolorum,Matth.10.9.Marc.6.8.Pauli, Act.21.11. zona aurea Chriſti glorificat, Apoc.1.13. zonæ aureæ ſeptem Angelorum,Apoc.15.6.]

ZOOM,Roboami F.2.Chron.11.19.

ZOROBABEL, filius Salathielis, nepos Iechoniæ regis, Nehem.12.1. Matth.1.12. Luc.3.27. templi inſtaurationem promouet.Eſdr.3.2.Agg.1.v.12.14.fuit typus Chriſti,Agg.2.21.&c. Zorobabel.i. deſertor Babylonis, vel princeps Babylonis.

ZVZIM,populi,Geneſ.14.5.

FINIS.

ELENCHVS

ELENCHVS RERVM ET VERBORVM, BREVIS IS QVIDEM, ſed tamen pleniſſimus.

A

pro

B

Ministe-

T

FINIS.

LOCO-

LOCORVM SACRÆ SCRIPTVRÆ QVI IN HOC THESAVRO elucidantur,

ELENCHVS.

FINIS.

